Digitized by Google

6
3 M I
22

o w

8-6-A-38.

~~7-12-B-8~~

12-10

XVIII.c.15
B.1.

BRITANNIA

SIVE

FLORENTISSIMORVM REGNORVM,

ANGLIÆ, SCOTIÆ, HIBERNIÆ, ET

Inſularum adiacentium ex intima antiquitate

Chorographica deſcriptio.

Authore GVILIELMO CAMDENO.

Nunc quartò recognita, & magna acceſſione poſt Germanicam æditionem adaucta.

LONDINI impenſis Georg. Biſhop. 1594.

CLARISSIMO, ET HONORATISSIMO VIRO, DOMINO GVILIELMO CECILIO, BARONI BVRGHLÆIO,

Georgiani ordinis Equiti aurato, Summo Angliæ Theſaurario, Regiæ Maieſtati à *ſanctioribus conſilijs, bonarum lite-*rarum,& Collegij Weſtmon. *Patrono ſingulari.*

S. P.

ANNVS IAM AGItur decimus (vir longè Honoratiſſime) cùm eximius vniuerſę Geographię inſtaurator ABRAHAMVS ORTELIVS mecum pluribus egit, vt Britanniam noſtram antiquam illam illuſtrarem: hoc eſt,vt Britanniæ antiquitatem, & ſuæ antiquitati Britanniam reſtituerem, vt vetuſtis nouitatem, obſcuris lucem, dubijs fidem adderem; & vt veritatem in rebus noſtris, quam vel ſcriptorum ſecuritas,vel vulgi credu-

litas proſcripſerunt, quoad fieri poſſet, poſtliminiò reuocarem. Opus ſanè arduum, & pluſquàm difficile, in quo quantoperè ſit ſudandum vt nemo ferè ſentit: ſic nemo planè credit, niſi qui ipſe aliquando periculum fecit. A propoſito tamen, quantum rei difficultas me deterruit, tantùm ad id ipſum aggrediendum patriæ gloria excitauit. Ita dum ſimul onus ſubire metui, & patriæ gloriæ, quantum in me ſit, deeſſe nolui; res diuerſiſſimas, timiditatem & audaciam, quæ nunquàm in eundem hominem cadere poſſe putaui, neſcio quo pacto, in me iam coniuncta animaduerti. Verumenimuerò iacta eſt alea, & res non ſolùm adfecta, ſed confecta. Britanniæ
ἰπμετ. primos incolas, diuiſiones antiquas, &c. timidè & audactèr peruestigaui. In ſingulis Angliæ Regionibus, qui ſunt limites, quæ terræ dotes, quæ antiquioris memoriæ loca, qui Duces, qui Comites fuerunt, paucis perſtrinxi. Quid verò præſtiterim dicant, qui rectè iudicare norunt; & mihi ipſi hoc liceat præfari, tria illa quæ ad antiquitatis veritatem eruendam plurimum habent momenti, neutiquam à me fuiſſe neglecta. Subſidio mihi Britannorum antiquiſſimorum linguam comparaui, partem huius regni longè maximam perluſtraui, in patrijs ſcriptoribus diu multúmque verſatus fui, & quod Antiquarium decet, fide ſanè antiqua, & optima. In fidem enim, aut Genium meum peccare mihi religio. Hoc

autem

autem ſolum malè metuo, ne in Etymologijs, & coniecturis paulò quibuſdam videar eſſe audacior: quas tamen, vt ſcientes medici vulnera, leui & pendente manu tracto: ſi verò ex Platonis præcepto rei naturam non exprimant, ſi non ſint liquidæ, puræ, ex natura ipſa petitæ, explodantur, eijciantur, exulent. Cæterùm qualecunque hoc ſit opus, ſub fœliciſſimi, et æterni tui nominis patrocinio vt publici iuris faciam, imperârunt cauſæ publicæ, impulerunt priuatæ. Publicæ ſunt, virtutes tuæ nulla vitiorum nebula infuſcatæ, prudentia quę nulli non Britanniæ parti radijs ſalutaribus illuxit, ex quo DIVA noſtra ELIZABETHA meritiſſimis honoribus eam in Reipub. vſum euocârit, et charitas in patriam maxima, quam non ſenſu tuo, ſed ipſius patriæ ſalute, et gloria ita metiris: vt homo planè nemo ſit, cui Britannia plus debere ſe non ſolùm agnoſcat, verumetiam profiteatur. Sed in laudes tuas hoc in loco inſurgere non eſt animus, orationem meam ad tuam modeſtiam, moderationémque ſubmitto. Priuatæ verò quę impulerunt cauſę ſunt benignitas tua perſpecta planè ac cognita, qua Collegium hoc noſtrum Weſtmonaſterienſe amplexaris, et foues, humanitas in me ſingularis, politiſſimum in his, et huiuſmodi eruditis ſtudijs iudicium, et lux non exigua quę mihi in his ſcriptis è tua inſtructiſſima Bibliotheca effulſit. Cùm igitur nemo ſit, cui plus ex

officio debeam, cui magis ex animi propenſione velim, hoc literarium munus, prolem ſcilicet meam tenellam illam, et ἱμερόσιον more illo antiquiſſimo à Ptolemęorum temporibus iam inde recepto, tuę Amplitudini quàm poſſum humillimè inſcribo, et animo qui ęternùm erit deuotiſſimus, lubens meritò conſecro. Simúlque preces Deo Opt. Max. indies adhibeo, vt amplitudinem tuam Reipub. noſtrę diutiſſimè incolumem pręſtet, cumulatéque virtutis tuę laudem ęterna gloria florentem adaugeat.

Weſtm. 2. Maij.
1586.

Amplitudini tuæ deuotiſſimus

GVILIELMVS CAMDENVS.

Beneuolo Lectori S.

NÆ ego parùm prudens, & minùs verecundus videar, (humaniſſime lector) qui cùm bene latêre potuerim, in eruditiſſimi huius ſęculi theatrũ, inter varios ingeniorum, & iudiciorũ guſtus prodierim. Sed vt quod res eſt, liberè ac ingenuè dicam, patrię charitas, Britannici nominis gloria, amicorum conſilium verecundiam meam expugnârunt, & velim nolim, etiam aduerſus iudicium meum me perſonam hanc ſuſcipere coëgerunt. Iudicia enim, præiudicia, cenſuras, obtrectationes, reprehenſiones, confertim quaſi ſub ſignis in procinctu vndique me circumſtare proſpicio. Alij ſunt qui totum hoc rei antiquariæ ſtudium vt curioſam in præteritum diligentiam omninò aſpernantur, & reijciunt. Quorum authoritatem vt non penitùs totam contemno, ita ſanè prudentiam non valde admiror. Nec mihi rationes deſunt, quibus bonis, & cordatis hominibus, qui patriam illuſtratam cupiunt, hoc inſtitutum facilè probare, & in his ſtudijs ſuauiſſimam animorum oblectationem, & libero homine non indignam docere poſſim. Si qui verò ſint, qui in vrbe ſua hoſpites, in patria ſua peregrini, & cognitione ſemper pueri eſſe velint, ſibi per me placeant, ſibi dormiant, non ego illis hæc conſcribo, non illis vigilo. Sunt alij qui mihi tenue dicendi filum, & horridulam, ac incomptam orationem obijcient. Agnoſco ſanè, nec enim aurificis ſtatêra (quod iubet Varro) verbum vnumquodque appendi, nec orationis omnes vndique floſculos carpere decreui. At quid hæc obijcient, cùm ipſe eloquentiæ parens Cicero hoc argumẽti genus ἀνθηρογραφεῖσθαι poſſe neget, & vt inquit Pomponius, *facundiæ minimè ſit capax*. Complures etiam vel eo nomine forſitàn inſultabunt, quod coniecturis ſubinde antiquorum nominum origines venari, & indagare auſim. Qui ſi coniecturas omninò pergent porrò excludere: vereor ne magna politioris literaturæ, atque adeò humanæ cognitionis pars pulſa tandem exulet. Mentis enim noſtræ acies ita plerunque eſt hebes, vt multa in omnibus artibus coniecturis perſequi & explicare cogamur. In re medica σημεῖα, τεκμήρια, εἰκότα, quæ nihil ferè aliud ſunt quàm coniecturæ, locum obtinent. In Rhetorica, Iure ciuili, & alijs artibus, coniecturæ ſuam ſedem habent, eámque tuentur. Cùm autem coniecturæ rei latentis ſint indicia, & (vt inquit Fabius) rationis ad veritatem directiones, inter ἀτέχνους quibus TEMPVS VERITATEM in Democriti puteo demerſam haurire, & ſubducere ſolet, ego ſemper numerandas exiſtimaui. Quòd ſi animum inducant aliquem coniectu-

ris locum tribuere, vt mihi etiam veniam tribuant non dubito quin modeſtia, & moderatio mea in his tractandis facilè impetrauerit. Plato in Cratylo iubet vt nominum origines ad Barbaricas linguas, vtique antiquiores reuocemus: ego ad Britannicam ſiue Wallicam (vt iam vocant) linguam, qua primæui, & antiquiſſimi huius regionis incolæ vſi ſunt, in etymis, & coniecturis ſemper recurro. Iubet ille vt rei nomen, nomini res conſonet: ſi diſſonet, ego minimè admitto. In rebus, inquit ille, eſt καλὰ, χρηστὰ, & χείρω: ſi hæc nomine non exprimantur cum contemptu vbique reijcio. Etymologias obſcuriores, duriuſculas, ægrè detortas, & quæ in varias partes duci poſſint, hiſce noſtris commentariolis intexere non ſum dignatus. Denique in coniecturis adeò parcus, & prouidè cautus fui (vt niſi me fallam) æquo lectori ſi non ἄτολμος, certè τολμηρὸς videri non potuero. Licet verò ſemel atque iterùm in hoc ſuaui ingeniorum proluſione, vnam & alteram coniecturam in vna eadémque re attulerim; VNITATEM tamen VERITATI conſecratam eſſe interim non obliuiſcor. In cæteris ferè omnibus aut tabulæ, aut authorum fide digniſſimorum teſtimonia in rem præſentem proferri poſſint. Fieri tamen poteſt vt à nonnullis, quibus fidem adhibui, perperàm ſim edoctus. At inſimulabunt iam Mathematici, & in crimen vocabunt quaſi in Geographicis Latitudinis, & Longitudinis dimenſionibus toto cœlo aberrarim. Audi quæſo, tabulas Aſtronomicas, nouas, antiquas, manuſcriptas, Oxonienſes, Cantabrigienſes, Regis Henrici Quinti diligenter contuli. In Latitudine à Ptolemæo plurimùm diſcrepant, inter ſe ferè conſpirant: nec tamen terram è ſuo centro dimotam eſſe cum Stadio exiſtimo. His igitur vſus ſum. In Longitudine autem nullus conſenſus, concentus nullus. Quid igitur facerem? Cùm recentiores perpendiculum in nauigatoria pixide magnete illitum inter *Aſores* inſulas rectà Polum Borealem reſpicere deprehenderint, inde Longitudinis principium tanquam à primo Meridiano cum illis duxi, quam nec vbique κατὰ μέρος permenſus ſum. Ab Heraldis noſtris, ſiue Fæcialibus, tantùm abeſt, vt reprehenſionem metuam; vt etiam me gratiam ab illis initurum ſperem, adeò parcè, adeò lentè, quæ ad illorum artem ſpectant, paſſim tractaui. Obſcuritatis, fabularum, aut vagæ narrationis culpam non eſt, vt ſpero, cur deprecer. Ab obſcuritate nullum eſt periculum niſi illis, qui literas antiquas, & hiſtorias noſtras primoribus labris non guſtârunt. Fabulis ne tantillum quidem tribui, & ne digreſſionibus hinc inde vagarer, titulum (quod monet Plinius) ſæpiùs legi, & identidem me interrogaui quid ſcribere incœperim. Nonnulli fortaſſe erunt qui tabulas Chorographicas hîc expectent, quas lenocinante pictura oculis eſſe iucundiores, & in his Geographicis ſtudijs plurimùm intereſſe fateor, maximè, ſi mutis tabulis literarum etiam lumen accedat. Hoc tamen præſtare facultatis non eſt noſtræ, & Angliam accuratiſſimè in tabulis ſeorſim ornatiſſimus vir Thomas Secfordus Regiæ Maieſtati à Supplicum libellis, ſuis impenſis, & Chriſtophori Saxtoni optimi Chorographi opera, magna cum laude deſcripſit.

Sed ne nimis in proœmio excurrat oratio, & vt vela iam contraham. Ad hoc opus elimandum, id eſt, ad antiquiſſimam Britannorum, & Anglorum originem indagandã, & vetuſtas Britanniæ vrbes, quarum meminerunt Ptolemæus, Antoninus, & alij, è tenebris eruendas, omne induſtriæ meæ curriculum, hos aliquot annos ſubciſiuis operis elaboratum eſt. Angliam ferè omnem peragraui; ſcriptores Græcos, Latinos, patrios ſtudioſè euolui; linguæ Britannicæ Gloſſaria, & periſſimum quemque ſedulò conſului. In omnibus pertinaci diligentia, & fide antiqua ſyncerè ſum vſus. Gentem nullam in calumniam rapui, nullius

famam

famam læſi,nullius in nomen luſi, nullius fidem imminui, ne Galfredi quidem Monumethenſis,cuius hiſtoria,(quàm magnoperè confirmare velim)inter omnes eruditos habetur ſanè ſuſpectior. In plurimis tamen me errare poſſe fateor, nec erroribus indulgebo, quis totā diem iaculans ſemper collineet? multa ſunt in his ſtudijs,vt inquit ille,*cineri ſuppoſita doloſo.* Errata poſſint eſſe multa à memoria.Quis enim in memoriæ theſauro omnia ſimul ſie complectatur, vt pro arbitratu ſuo poſſit expromere? Errata poſſint eſſe plura ab imperitia, Quis enim tam peritus,vt in cæco hoc antiquitatis mari cum Tempore colluctatus ſcopulis non allidatur? Hæc tamen à te, Humaniſſime lector,tua humanitas,mea induſtria, patriæ charitas, & Britannici nominis dignitas mihi exorent, vt quid mei ſit iudicij,ſine aliorum præiudicio liberè proferam, vt eadem via qua alij in his ſtudijs ſolent,inſiſtam,& vt erratis,ſi ego agnoſcam,tu ignoſcas. Quæ vt ab æquis,& bonis magis ſperanda, quàm petenda ſentio: ita iniquos,& malos, qui omnes in conuiuijs rodunt, in circulis vellicant,inuident,calumniantur, obtrectant,nihil moror. Obtrectationem enim ſtultorum eſſe theſaurum,quem in linguis gerunt, è Comico didici; &Inuidiam (dicam Inuidia adſtante)non in alio, quàm degeneri,minuto, & ieiuno animo domicilium ſibi collocare exploratè cognoui.
Vale, faue, &
fruere.

Terentianus Maurus.
Pro captu lectoris habent ſua fata libelli.

Εἰς Βρεταννικὴν ἀρχαιολογίαν Γυλιέλμου Καμδηνοῦ
νεωστὶ ἐκτυπωθεῖσαν, ἑξάστιχον
Β. Δοδιγκτῶνος.

Πρηΰμβρις, φιλαληθὲς, πολυμαθὲς τε παρελθών,
Καμδηνοῖος πάτρῃ φωσφόρος ἐξεφάνη.
Γαῖα κ' ἀμφιβέβηκεν λευκώλενος εἶτα τιθηνῷ,
Ἠλυγίτῳ μῦθον ᾗ φάτο Βρεττανίη.
Χαῖρε γεραιὲ ὃς οἷος ἀναζωΐην ἐπέδειξας,
Κοινωνὸς τιμῆς ἔσσεαι ἀθανάτης.

Eiuſdem in eundem Latinè.

Quæ peperit charum fœlice Britannia partu,
Ortum Camdeno nunc referátq; ſuum.
Eruta ſic tenebris caput extulit alma profundis,
Fabula nec fucum ſpreta fouere poteſt.
Pręſtitit hoc doctrina, fides, labor omnis alumni,
Qui ſtudijs clarum quærit vtrique decus.

Ad Guil. Camdenum eruditę Antiquitatis diligentem inueſtigatorem, Ed. Grant *ſacræ Theologiæ Doctor, Scholæ* Weſtmonaſterienſis *moderator.*

Ergóne priſcorum luſtras monumenta virorum,
Vt poſſis facili contexere ſingula filo,
Quæ latuere diu cæcis immerſa tenebris,
Antiquata vſu, priſcum ſumptura nitorem?
Vnde Britannorum nomen? quo cœperit ortu?
Incola quis primus celebres habitauerit oras?
In quauis regione doces, quæcunque vetuſtæ
Sunt vrbes, quæ vera ſimul Comitúmq; Ducúmque
Stemmata: quæ terræ dotes: quis limes agrorum,
Ordine perſpicuo perſtringis ſingula plenè.
Egregium moliris opus, vel iudice Momo,
Quod ſemper præſens, quod poſtera prædicet ætas;
Te patriæ ſtimulauit amor, te docta vetuſtas
Excitat, vt cunctis patriæ ſpatiêris in agris.
Multi multa canunt, tu multum ſcribere tentas,
Hoc multo multos ſuperas, qui multa tulerunt.
Tu Camdenus eris ſeros celebrandus in annos,
Ergo age quo tendis greſſu, patriámque venuſta,
Ne labor iſte tuus deſit cupientibus iſta.

Εἰς τὴν Βρεταννίαν Γυλιέλμου τοῦ
Καμδήνου.

Θεῖε Σόλων, ὡς πολλὰ δίδαξας λαὸν Ἀθηνῶν,
Ἀντιπελαργῆσαι πατρίδι, ἠδὲ φίλοις·
Γειθόμενοι θνητοῖσι τοῖς θρεπτήρια ταῦτα
Ἤγαγε Καμδῆνος πατρίδ' ἄγαλμα φίλῃ.
Εἰπὲ Σόλων, ὅγε πλεῖον ὀφείλει πατρίδι γαίῃ,
Ἢ ἄρα Καμδήνῳ πλεῖον ὤφειλε πάτρις;

H. C.

In antiquam Guilielmi Camdeni Britanniam.

Errabat quærens ANTIQVA BRITANNIA *lumen,*
At, Camdene, tuam venit vt illa domum;
Inuenit lumen, manſit, cupiénsque poliri;
Hoſpes ait mihi ſis, qui mihi lumen eris.

I. W. Gent.

In Guilielmi Camdeni Britanniam.

Neſcia penè ſui, generíſque oblita prioris,
Anglia cùm iacuit ſemiſepulta ſitu,
O quis, ait, tantum aut animis, aut arte valebit,
Vindice qui tractet vulnera noſtra manu?
Camdenus patriæ lugentis imagine motus
Ingenium, artem, animos verſat: opémque tulit.
Mortua reſtituit veteris cognomina gentis,
Mortis & eripuit ſe patriámque metu,
Æternùm per te, Camdene, Britannia viuit,
Cúmque tua æternùm, tu quoque gente manes.

G. C.

Ad eundem.

Quæ vix nota ſibi fuit antè Britannia, vtrique
Nunc Camdene, orbi munere nota tuo eſt,
Ignotaque velut fuerat non vlla cupido,
Sic modo ſic notam mundus vterque cupit
Sed tamen incaſſum: nimia nam dote ſuperba
Indignum nullum non ſui amoris habet.

Ianus Gruterus I. C.

In Britanniam à Guil. Camdeno illuſtratam
F. Aderb. Carmen.

PICTVS atrox Hebridas, glacialem SCOTVS Hibernem
Mouerat, ATTACOTVS Vararim, SAXóque Viſurgim,
Coniunctis armis, animíſque excindere gentes,
Subruere eximias cumulatis cladibus vrbes,
Atque Britannorum nomen demergere bellis.
Vt tamen emergant quæ ſunt immerſa ruinis,
Et decus antiquum rediuiua Britannia cernat,
Ecce vetuſtatem Camdenius eruit omnem,
Magnarum rerum ſcrutatus magna ſepulchra,
Submouit cineres, nigrantes diſpulit vmbras:
Inque prius retrò ſtudijs ſe contulit æuum;
Contulit atque decus patriæque, ſibíque labore.

In antiquam Camdeni Britanniam

H. N. L. σχεδίασμα.

Priſca Britannorum deleuit nomina Tempus,
Antiquas vrbes exitióque dedit.
Cuncta triumphato Camdenus tempore reddit,
Ingenio priſcum reſtituítque decus.
Ingenio cedat tempus, cedátque vetuſtas:
Ingenium maius Tempore robur habet.

BRITANNIA.

SI iactare licet magnorum munera diuûm,
  Sibique veris fas placere dotibus;
Cur mihi non videar fortunatiſſima tellus?
  Digna eſt malis, bona quæ parùm nouit ſua.
Vltima lanigeris animoſa eſt India lucis,
  Suis ſuperbus eſt Arabs odoribus.
Thuriferis gaudet Panchaia diues arenis;
  Ibera flumen terra iactat aureum.
Ægypto faciunt animos ſeptem oſtia Nili,
  Laudata Rheni vina tollunt accolas.
Læta nec vberibus ſibi diſplicet Affrica glebis;
  Hæc portubus ſuperbit, illa mercibus:
At mihi nec fontes, nec ditia flumina deſunt,
  Sulcive pingues, prata nec ridentia.
Fæta viris, fæcunda feris, fæcunda metallis;
  Ne glorier, quòd ambiens largas opes
Porrigit Oceanus, neu quòd nec amicius vllâ
  Cœlum, nec aura dulciùs ſpirat plagâ.
Serus in occiduas mihi Phœbus conditur vndas,
  Sororque noctes blanda ducit lucidas.
Poſſem ego laudati contemnere vellera Bæti.
  Vbi villus albis mollior bidentibus?
Et tua non nequeam miracula temnere Memphi.
  Verùm illa maior, iuſtiorque gloria,
Quòd Latijs, quòd ſum celebrata BRITANNIA Graijs,
  Orbem vetuſtas, quòd vocârit alterum.

Alphabetum Anglo-Saxonicum, hîc apponendum curauimus, vt Saxonica nomina *quæ paſſim in libro occurrunt*, faciliùs legantur.

A	*a*	ꞃ	*r*
b	*b*	Ꞅ	*S*
c	*c*	ꞅ	*ſ*
ꝺ	*d*	ꞇ	*t*
Ɛ	*e*	u	*u*
ꝼ	*f*	ƿ	*w*
ᵹ	*g*	X	*X*
ƕ	*h*	x	*x*
ı	*i*	ẏ	*y*
k	*k*	Æ	*Æ*
l	*l*	æ	*æ*
M	*m*	Ð	*Th*
n	*n*	ð	*th*
o	*o*	þ	*th*
p	*p*	⁊	*and*
q	*q*	ꝥ	*that*

Publius Ouidius Naſo.

Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non finit eſſe ſui.

BRITANNIA.

BRITANNIA, quę & ALBION, Græcis ΒΡΕΤΑΝΙΑ, ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΗ, ΠΡΕΤΑΝΙΣ, ΑΛΒΙΩΝ, ΑΛΟΥΙΩΝ, inſula totius orbis longè celeberrima, interfuſo Oceano ab Europæ continente diſcreta, Germaniæ, & Galliæ figura triquetra obiacet, tribus nimirùm in diuerſa procurrentibus promōtorijs: BELERIO, quod ſolem occidentem, CANTIO, quod orientem, TARVISIO, ſiue ORCADE, quod Septentriones proſpectat. Ab occaſu, quà Hibernia ſita eſt, Vergiuius Oceanus irrumpit, à Septentrione, vaſtiſſimo & apertiſſimo Hyperboreo mari pulſatur, ab Ortu, quà Germaniæ prætenditur, Germanico, à Meridie, quà Galliæ opponitur, Britannico vrgetur. A circumuicinis illis regionibus commodo vndique interuallo diſiuncta, patentibus gremijs vniuerſi orbis commercio opportuna, & tanquā ad iuuandos mortales auidè in mare omni ex parte ſe proijciens. Inter Cantium enim, & Caletum Galliæ, ita in altum ſe euehit, & adeò in arctum mare agitur, vt perfoſſas ibi terras anteà excluſa admiſiſſe maria opinentur nonnulli, opinionísq; ſuæ aſſertores adferunt Virgilium in illo verſu,

Et penitus toto diuiſos orbe Britannos:

Quia, inquit Seruius Honoratus, *olim iuncta erat continenti Britannia*; & Claudianum, qui illum imitatus cecinit

Noſtro diducta Britannia mundo.

An hoc verum ſit, & an inſulæ fuerint ante Diluuium, non eſt in animo hîc diſputare, nec de diuinis operibus ſententiam ſupinè ferre libet. Diuinam prouidentiam diuerſas res ad vnum finem

B diſpo-

diſpoſuiſſe noui: & ſanè ſparſas in æquore terras, non minùs ad vniuerſi ornatum facere, quàm lacus in terra diffuſos, & montes ſublimè extructos ſemper exiſtimaui.

Liuius & Fabius Ruſticus oblongæ ſcutulæ, ſiue bipenni huius formam aſſimulauêrunt,& ea certè facies eſt ad Auſtrum (vt habet Tacitus) vnde in vniuerſam fama tranſgreſſa eſt. Sed ad Arctum enorme ſpatium proiectarum extremo littore terrarum veluti in cuneum tenuatur. Tantam támq; immenſam circuitu crediderunt veteres,vt Cęſar ille,qui primus Romanorum aperuit, alium ſe orbem terrarum ſcripſerit reperiſſe, tantæ magnitudinis arbitratus, vt non circumfuſa Oceano, ſed complexa Oceanum videretur. Iuliúsque Solinus Polyhiſtor ſua amplitudine penè alterius orbis nomen mereri prodiderit. Noſtra autem ætas ex multis multorum itineribus certam quodammodo totius inſulæ iam tandem deprehendit dimenſionem. A Taruiſio enim circumactis curuatíſq; littoribus per occaſum ad Belerium plus minùs DCCCXII. mill. paſſ. numerantur, inde conuerſa in Auſtrum littoris fronte ad Cantium CCCXX. mill. paſſ. Hinc ſecundum Germanicum mare angulosis receſſibus per DCCIIII. mill. paſſ. ad Taruiſium protenditur, vt hac ratione totius inſulæ ambitus M.DCCCXXXVI. mill. colligat. Quæ menſura,vt Plinij multò,ſic etiam Cæſaris aliquantò minor. Schitinium autem Chium non eſt cur memorem, qui cùm apud Apollonium in Mirabilibus,fabulatus fuerit,fructus ſine nucleis, vuáſq; ſine acino in Britannia naſci; eius circuitum CCCC. tantùm ſtadijs definierit.

Panegyricus, Conſtantio d. Elus & falsò Maximiano inſcriptus.

Qui verò cœli ſpacia terræ tractibus accuratiùs comparârunt,Britanniam octauo Climati ſubiecêrunt,Parallelis decimo octauo,& viceſimo ſexto incluſêrunt. Diem maximum horarum Æquinoctialium XVIII. cum ſemiſſe putant. At Belerium in conuexo terræ ſitu ab vltimo occidente XVI. temporibus I. ſcrupulis. Cantium XXI. temporibus ſecundum longitudinē deſcribunt. Latitudinem in auſtrali ora L. grad X. ſcrupulis. Taruiſium LIX. grad. XL. ſcrup. metiuntur: vſqueadeò vt hic ſitus Britanniam definiat cœlo,& ſolo iuxtà fœliciſſimo,& mitiſſimo. Cœlum enim ita mite, & temperatum eſt, vt æſtates minùs feruidæ ſint, calores enim mitigant perennes auræ, quæ cùm terræ naſcentia recreant,tùm homini pecoríq; ſaluberrimè,& iucundiſſimè adblandiuntur: & hyemes ſint clementiſſimæ,frigoris etenim vim (vt taceam aërem craſſiuſculum) frequentes & ſedatæ pluuiæ

ſic

ſic diſſoluunt, maréq; circumfuſum ita moderato tepore terram fouet, vt multò remiſſius ſit apud nos frigus, quàm in nonnullis Galliæ,& Italiæ regionibus. Vnde Minutius Fœlix, cùm docet diuinum numen ſua prouidentia non ſolùm vniuerſitati, ſed & partibus conſulere, *Britannia*, inquit, *ſole deficitur, ſed circumfluentis maris tepore recreatur*. Quò etiam ſpectaſſe videtur Ceſcenius Getulicus, Poëta inprimis vetuſtus, cùm de Britannia cecinerit.

Non illic Aries verno ferit aëra cornu, *Probus in Virgilij Georg.*
Gnoſia nec Gemini præcedunt cornua Tauri,
Sicca Lycaonius reſupinat plauſtra Bootes.

Cæſar etiam, *Loca ſunt in Britannia temperatiora, quàm in Gallia remiſſioribus frigoribus*. Corn. item Tacitus, *Aſperitas frigorum abeſt*. Addit etiam, *Solum præter oleam vitémq; & cætera calidioribus terris oriri ſueta, patiens frugum, fœcundum, tardè miteſcunt, citò proueniunt, eadem vtriuſque rei cauſſa, multus humor terrarum, cœlíque. Aer enim* ✠ (vt habet Strabo) *imbribus magis eſt quàm niuibus obnoxius.* Ab omni tamen frugum genere ita beatum, vt Cereris ſedem fuiſſe dixerit Orpheus. Nam de hac noſtra inſula intelligendũ illud eſt

* ἐν δ' ἄρα δώματ' ἀνάσσης
Δήμητρος

** Cereris regalia ſunt hic ampla Deæ.*

Et Occidentalis imperij quaſi horreum, & cella penuaria fuerit, vnde DCCC. nauibus, quæ lembis maiores erant, magnum frumenti numerum in Germaniam ad limitaneos exercitus alendos quotannis exportauerint Romani. Sed ne in patriæ laudes effuſior laſciuire videar, audi pro me veterem oratorem eius laudes pleno ore celebrantem. *O fortunata & omnibus beatior terris Britannia, quæ Conſtantinum Cæſarem prima vidiſti: meritò te omnibus cœli, ac ſoli bonis natura donauit, in quâ nec rigor eſt nimius hyemis, nec ardor æſtatis, in qua ſegetum tanta fœcunditas, vt muneribus vtriuſque ſufficiat, & Cereris & Liberi: in qua nemora ſine immanibus beſtijs, terra ſine ſerpentibus noxijs. Contrà pecorum mitium innumerabilis multitudo, lacte diſtenta & onuſta velleribus: certè, quod propter vitam diligitur, longiſſimi dies, & nullæ ſine aliqua luce noctes, dum illa littorum extrema planities non attollit vmbras, noctíſq; metam cœli, & ſyderum tranſit aſpectus, vt ſol ipſe qui nobis videtur occidere, ibi appareat præterire.* Et quia noſtra Britannia ab optimis principibus ſemper fuerit fœliciſſima, nec minùs nunc fœlix, Sereniſſ. DIVA ELIZABETHA regnante, quàm tum temporis fuerat Conſtantino Maximo imperante, adiungam & clauſulam ſubſequentem, quæ fœliciſſimo noſtro tempore, de DIVA noſtra veriſſimè

Zoſimus. *Panegyricus Conſtantio dictus.* *D. Elizabetha.*

 veriſſimè

veriſſimè vſurpari poſſit, *Dij boni quid hoc eſt, quod ſemper ex aliquo ſupremo fine mundi noua Deûm numina vniuerſo orbi colenda deſcendunt?*

Panegyricus Conſtantio dictus. Alium item ſi placet, Conſtantium Conſtantini Magni patrem ſic alloquentem audi. *Et ſanè non ſicut Britanniæ nomen vnum, ita mediocris iacturæ erat Reipub. terra, tanto frugum vbere, tanto læta numero paſcuorum, tot metallorum fluens riuis, tot vectigalibus quæſtuoſa, tot accincta portubus, &c.*

Opulenta hæc Britanniæ vbertas, & beata amœnitas fidem fecit nonnullis, Fortunatas, ſiue Beatorum inſulas, in quibus omnia perpetuo vere ridere ſcribunt Poëtæ, apud nos fuiſſe. *In comment. ad Lycophronem.* Hoc enim Iſacius *Tzetzes* non minimi inter Græcos nominis affirmat, maioréſque noſtri ad veritatem crediidiſſe videntur. Cùm enim, vt eſt apud Robertum Aueſburienſem, Clemens VI.
1344. Pontifex Romanus, Lodouicum de *Hiſpania* Fortunatarum Inſularum Principem deſignaſſet, & in eius ſubſidium delectus in Gallia & Italia haberet, perſuaſiſſimum noſtris erat, illum Britanniæ Principem deſignatum fuiſſe, & in Britanniam, quaſi vnam de Fortunatis, vt inquit ille, omnem iſtum apparatum fieri. Ipſique viri prudentiſſimi, noſtri apud Pontificem legati, ita hanc opinionem imbiberunt, vt ſtatim ſe Roma ſubduxerint, & in Angliam, vt ſuos certiores facerent, aduolârint. Nec aliud nunc iudicarit, qui fortunatas, & beatas Britanniæ dotes penitiùs nouerit, eſt enim naturæ gaudentis opus, quam quaſi alterum orbem, extra orbem ad delicias humani generis conſtituiſſe, & tanquam formam quandam ad eximiam pulchritudinem, & vniuerſi ornatum egregiè depinxiſſe videatur. Ea varietate gemmea, & deſcriptione amœna oculi quocunque inciderint, reficiuntur. Vt incolas taceam, optima corporis habitudine, commodiſſimis moribus, mitiſſimis ingenijs, & maximis animis, quorum virtus rebus domíq; bellíq; geſtis eſt vniuerſo terrarum orbi teſtatiſſima.

Primi Incolæ. Qui verò vetuſtiſſimi, adeóque primæui inſulæ huius incolæ fuerint, quæ item Britanniæ nominis originatio, variæ ſubinde enatæ ſunt opiniones, & multos (vt inquit ille) incertos certare hanc rem vidimus. Quidam primos incolas Aborigines fuiſſe cenſent, non aliunde aduectos, ſed ipſa terra æditos, quos Gigantes noſtri hiſtorici vocant, referúntque Brutum quendam *Brutus.* parricidam, origine Troianum, Æneæ magni ex Syluio Poſthumo abnepotem, exiguas Troianorum reliquias ſecum trahentem

hentem huc tandem, peragrata Græcia, & alijs regionibus, ex Dianæ oraculo delatum, Aborigines illos deuiciſſe,& à ſuo nomine Britanniæ nomen indidiſſe. Th. Eliottus vir equeſtris dignitatis & ſingularis eruditionis à Græco fonte repetit, Πρυτανεῖα ſcilicet, qua dictione ſuos redditus publicos vocârunt Athenienſes. Lhuyddus qui in antiquitatis cognitione familiam quodammodo inter noſtros ducit, ad Britannicam dictionem PRID-CAIN, id eſt, forma candida,confidentiùs refert. Pomponius Lętus Gallo-Britones ex Armorica nomen dediſſe contendit: Goropius Becanus Danos hîc ſedes quæſiuiſſe,& BRIDANIVM, id eſt,liberam Daniam, Bzye pro Frœ denominâſſe. Alij à PRVTENIA Germania regione,Bodinus à BRETTA Hiſpanorum dictione, quæ terram ſignificaret,nominatam arbitratur: Forcatulus à BRITHIN,quo,vt eſt apud Athenæum, pro potu vſi ſunt Græci. Alij à BRVTIIS Italiæ, quos Βρεττίους Græci dixerunt,deducunt.

Hæ ſunt omnes (quod ſciam) quæ de Britanniæ nomine inualuere diuinationes. Sed vt in hac re exterorum commenta non poſſumus non riſu excipere,ita noſtratium non admodum probamus. Nam prẹterquam quòd abſurdum ſit hujus nominis rationem ex aliena lingua petere; Lætum conſpirans omnium meliorum hiſtoricorum conſenſus refellit,qui docent illos Galliæ Britones hinc demigrâſſe & nomen ſecum detuliſſe. Britannia item hoc nomine multis ſęculis floruit, antè Daniæ & Pruteniæ nomina enata. Quid autem Britanniæ cum Hiſpanorum *Bretta?* quod dubito an ſit Hiſpanicum, & cur magis hæc inſula ſic dicatur, quàm quæuis alia terra? *Brithin* in vſu noſtris fuiſſe vix doceri poſſit,& genti noſtræ à Græcorum potu nomen facere ridiculum. Brutios verò Italiæ, qui Βρέττιοι dicti erant à Lucanis, teſte Strabone, quaſi transfugæ, in Britanniam transfugiſſe nunquam probari poterit. Quod ad noſtratium verò coniecturas attinet. Eliottæ Πρυτανεῖα haud probabile videtur, cùm illud fuerit peculiare Athènienſium vocabulum, & Græci hanc inſulam Βρεττανίαν non Πρυτανεῖαν dixerint. Lhuiddi *Prid-Cain* pro Britannia, tùm altiùs repetita, tùm duriuſculè deducta videtur, vt taceam *Cain* illud ex Latinorum *Candido* in prouincialem Britannorum linguam ſubrepſiſſe. Illam autem de Bruto hiſtoriolam, quam ſuffulcire valdè velim, conuellere planè nolo. Illud enim eſſet χεῖρι πολεμεῖν, & receptæ opinioni reluctari. Egone tantillus de tanta re cognoſcere, & ſtatuere auſim? Rem integram ad

Antiquitatis Senatum refero. Suum cuique liberum eſto per me iudicium, quicquid exiſtimârit lector, haud equidem in magno ponam diſcrimine. Detur hęc venia Antiquitati, vt miſcendo falſa veris & humana diuinis, primordia gentium, & vrbium auguſtiora faciat. Hoc tamen admonere liceat quod nonnulli obſeruarunt, Bruti illius nomen non priùs mundo auditum, quàm barbaro ſeculo, inter denſiſſimas ignorantiæ nubes, Hunibaldus ineptus ſcriptor Francionem Troianum Priami regis filium Franciæ gentis fuiſſe conditorem fabulatus fuiſſet. Cùm enim noſtri Francos vicinos à Troianis genus ducere accepiſſent, deforme exiſtimârunt ab ijs origine ſuperari, quos virtute æquarent; Galfredus itaque quidam Monumethenſis Brutum iſtum origine etiam Troianum quaſi Britannicæ gentis authorem, ante annos plùs minùs quadringentos, Britannis noſtris primus, vt multi ſentiunt, progenuit. Anteà verò homo planè nemo de Bruto illo, vt aiunt illi, meminerit.

Sub id quoque tempus Scoti ne in poſtremis conſiſtere viderentur, Scotam Pharaonis Ægyptij filiam ſuæ nationis conditricem ementiti ſunt. Tunc etiam Hibernis ſuum Hiberum, Danis ſuum Danum, Brabantijs ſuum Brabonem, Gothis ſuum Gothum, Saxonibus ſuum Saxonem, quaſi gentium authores, homines quidam ingenio & otio intemperanter abuſi, affinxerunt. Sed cùm noſtrâ ætate, quæ è fatalibus illis ignorantiæ tenebris emerſit, Franci ſuo Francioni tanquam ementito patri renunciauerint, Scoti ſanioris iudicij ſuam Scotam reiecerint, Hiberum etiam, Danum, Brabonem, & eius farinæ cæteros vmbratiles heroas veritas ipſa fugauerit: cur Britanni ſuo Bruto vt inſulæ denominatori adhæreſcant doceant alij. Ego verò vt eiuſmodi virum huc aduenìſſe non negem, nomē tamen regioni indidiſſe cum Humfredo Lhuiddo non affirmem. Video enim Viuem, Had. Iunium, Buchananum, Polidorum, Bodinū, & alios magno iudicio viros coniunctis ſententijs hunc in rerum natura extitiſſe denegare, & ex noſtratibus quàmplurimos eruditos, vt ſuppoſititium non agnoſcere. Inter quos vnus Ioannes de *Wheathamſted*, Abbas S. Albani, vir ſummi iudicij, inſtar omnium erit, qui olim hac de re in ſuo Granario ſic ſcripſit. *Iuxta hiſtorias alias quibus quorundam iudicio, maior adhibenda eſt fides, totus proceſſus de Bruto iſto poeticus eſt, potiùs quàm hiſtoricus, opinatiuúſque magis propter cauſas varias, quàm realis, tùm primò quia nec de interfectione patris, nec de generatione, aut de abdicatione prolis fit alicubi*

Floruit anno Christi 1440.

mentio

mentio in hiſtorijs apud Rom. tùm ſecundò, quia Aſcanius iuxta varios, nullum talem filium genuit, qui Siluius proprio nomine dictus erat. Solùm enim ſecundum filium genuit vnicum videlicet Iulum, à quo poſteriùs familia Iulia ſumpſit ſuum ortum, &c. Tertióque Siluius Poſthumus de quo forſan intelligit Galfredus, Æneæ ex vxore Lauinia filius fuerat, filiúmque Æneam generans in anno ſui regiminis 38. morte naturali vitæ ſtadium conſumebât. Non igitur vt volent varij, ex Bruto filio Siluij regnum quod iam vocatur Anglia, dudum dicta erat Britannia. Eſt igitur ſecundum illos, opus vanitatis, & ſatis plenum ridiculi vendicare dignitatem ſanguinis, & carere vendicationis probabili fundamento. Sola enim virtus facit gentem nobilem, ſolúſque eſt animus, & ratio perfecta quæ reddunt hominem generoſum. Quare è Platone ſcribit Seneca in ſuis Epiſtolis: Neminem regem non ex ſeruis oriundum, neminem non ſeruum ex regibus. Sufficiat igitur Britannis pro nobilitatis ſuæ origine, quòd ſint fortes, & potentes in prælijs, quódque vndique debellant aduerſarios, nullúmque penitus patiantur iugum ſeruitutis. Hæc Abbas ille. Alij Galfredi ineptias, & delicias in hiſtoriâ iſtâ excutiunt, totámque ex abſonis, & abſurdis conſarcinatam perſuadere volunt, alij obſeruant quomodo iſti qui Brutum maximè admirantur, de ſuo Bruto æſtuant, & fluctuant. Ille, inquiunt, qui Gildæ nomen, & perſonam induit, primùm Brutum hunc fuiſſe conſulem Romanum, inde Siluij, & demum Heſſicionis cuiuſdam filium comminiſcitur. Aliorum iudicio magis probabilem, & minùs humilem Britannorum originem reliquiſſent ſi vel à Britone Centauro, cuius meminit Higinus, genus ementiti fuiſſent; vel à Bretano illo, ex cuius filia Celtice, Parthenius Nicæus author in primis antiquus Herculem Celtum Celtarum patrem ſuſcepiſſe prodit, & à quo Britanniam deducit Heſichius. Quod igitur ad nominis notionem, & primorum incolarum originem attinet, haud quiſque facilè certum narrauerit, cùm Cæſaris & Taciti ætate, (illis ipſis conteſtantibus) vt inter barbaros, hoc minimè compertum, & indigenas interiora tenuiſſe creditum fuerit. Nos tamen bona cum lectoris venia, qui primi illi incolæ fuerint, licèt in vltimo vetuſtatis receſſu lateant, quoad poterimus, inueſtigabimus. Illis enim inuentis fœliciùs, & faciliùs nominis rationem, vt ſperamus, expiſcabimur.

Epiſtola 44.

Bretanus.

Vt verò altiùs rem repetamus, & Cæſarem cum Diodoro omittamus, qui Britannos αὐτόχθονας fuiſſe voluerunt, hominéſque blittarum, & fungorum inſtar è terra, in principio germinâſſe ſuſpicati ſunt. Ex ſacra Moſis hiſtoria docemur, à diluuio tres

Noachi filios, Sem, Cham,& Iaphet, numeroſiore prole adauctos,ab Armeniæ montibus, vbi arca hæſerat, in diuerſos terræ cardines ſeceſſiſſe,& per orbis vaſtitatem gentes propagâſſe. Ad noſtram etiam inſulam, diſſeminatis paulatim familijs, ex eorum poſteris quoſdam perueniſſe cùm ipſa ratio, tùm Theophili Antiocheni authoritas comprobat. *Cùm*, inquit ille, *priſcis temporibus pauci forent homines in Arabia & Chaldæa, poſt linguarum diuiſionem aucti & multiplicati paulatim ſunt: hinc quidam abiêrunt verſus Orientem, quidam conceſſêre ad partes maioris continentis, alij porrò profecti ſunt ad Septentrionem ſedes quæſituri, nec priùs deſierant terram vbique occupare, quàm etiam ad Britannias in Arctois climatibus acceſſerint.* Nec minùs diſertè hoc docet ipſe Moſes, cùm ſcribat à Iapheti poſteris inſulas gentium, in regionibus ſuis diuiſas fuiſſe. Inſulæ gentium Theologis vocantur, quæ ſunt remotiſſimæ, & Wolphgangus Muſculus non infimi ordinis Theologus, exiſtimat gentes & familias, quæ à Iapheto profluxerunt, primùm occupâſſe inſulas Europæ, quales ſunt, inquit ille, Anglia, Sicilia, &c. Iapheto autem huic & eius proli Europam ceſſiſſe præter Theologos, etiam Ioſephus alijque meminerunt,& in Europæis illam Noachi benedictionem *Dilatet Deus Iaphet,& habitet in tabernaculis Sem, ſitque Chanaan ſeruus eius*,adimpletam vidimus. Europa enim victoris omnium gentium populi, vt inquit Plinius, altrix, de reliquis orbis partibus, quæ Semo & Chamo obtigerunt, non ſemel triumphauit, & Iapheti proſapia in hac parte longè latéque ſe diffudit. Eius etenim filij *Magog* Maſſagetas, *Iauan* Iones, *Thubal* Hiſpanos, *Meſech* Moſchos procreauit. *Gomerus* verò filius natu maximus *Gomeris*, qui poſteà *Cimbri* & *Cimerij* dicti,in his vltimis Europæ finibus & originem dedit, & nomen impoſuit. *Cimbrorum* enim ſiue *Cimeriorum* nomen hanc orbis partem quodammodo oppleuit,nec ſolùm in Germaniâ, ſed etiam in Galliâ latiſſimè patuit. *Qui nunc ſunt Galli*, vt habet Ioſephus, & Zonaras, *Gomari, Gomerai, & Gomeritæ à Gomero vocabantur.* Ab his Galliæ *Gomaris*, ſiue *Gomeris* Britannos noſtros originem deduxiſſe, & nomen in originis argumentum detuliſſe ſemper exiſtimaui; ipſúmque proprium, & peculiare Britannorum nomen idem perſuadet. Ipſi enim ſe *Kumero*, *Cymro*, & *Kumeri*, mulierem Britannicam *Kumeraes*, & linguam *Kumeraeg* appellitant. Nec alia agnoſcunt illi nomina, licèt ex his ſcioli quidam *Cambros*, & *Cambriam* procuderint. Et vnde quæſo hæc nomina profluxiſſe

Geneſis 9.

Gomeri, Cimerij, Cumeri, &c.

exiſtimemus,

exiſtimemus, quàm à Gomero illo, & *Gomaris* in proximâ Galliâ? quæ priſcorum Gomerorum ſedes. Germanos ab Aſchenaz, Turcas à Togorma Gomeri filijs prognatos credunt eruditi, quòd hi *Togormath*, illi *Aſchenaz* hodie Iudæis vocentur. *Thraces, Iones, Riphæos, Moſchos, &c.* à Thirax, Iauan, Riphat, & Moſchi oriundos nemo inficiatur, propterea quòd nomina non diſcrepant: *Æthiopas* item à Chus, *Ægyptios* à Miſraim Chami filijs proſeminatos fuiſſe, quòd ijſdem nominibus, ſuâ ipſorum linguâ dicantur, nemo non fatetur. Cur ergo non fateamur Britannos, ſiue Cumeros noſtros ipſiſſimos eſſe Gomeri poſteros, & à Gomero nominatos. Nomen enim optimè conſonat, & in confeſſo eſt illos extremos Europæ fines inſediſſe. Quod etiam ipſum Gomeri nomen non temerè, ſed diuinitùs datum innuit. *Gomer* etenim linguâ ſanctâ *Finiens* interpretatur. Nec quis detrahendi ſtudio noſtris Cumeris, ſiue Cimbris obijciat quòd Cimbros linguâ Gallicâ latrones dici Sextus Pompeius ſcripſerit. Licèt enim Cimbri, inter quos, & noſtros Cumeros fuiſſe probabile eſt, in illa θυμικῇ mundi ætate, qua fortitudo bellica excelluit, ab his Europæ finibus errabundi, vt author eſt Poſſidonius, ad Paludem vſque Mœotidem latrocinando militiam agitarint: non tamen *Cimber* magis latronem ſignificat, quàm Ægyptius ſuperſtitioſum, Chaldæus Aſtrologum, & Sibarita delicatulum. Sed quia tales fuerunt illæ nationes, de earum nomine, qui tales ſunt vocantur: & in hoc iuxtà mecum ſentit eruditionis lumen Ioſephus Scaliger. Nec quis miretur quòd Beroſum hîc in partem non vocem, vnde tantum inſtrumenti ſcriptores hodie habent. Certè (vt ſemel dicam) acies authoritatis Beroſi illius qui circumfertur, ita apud me hebeſcit, vt nihil aliud, quàm tenebrionis, & impoſtoris alicuius ridiculum commentum, cum eruditiſſimis noſtri ſeculi hominibus, & inprimis cum Gaſpare Varrerio exiſtimem. Qui in ſua de Beroſo Cenſura Romæ impreſſa, inſitum illum de hoc ſcriptore errorem facilè ex animis euellere poteſt.

Phil. Melancthon.

Ad Sextum Pompeium.

Cenſura de Beroſo.

Hæc mea eſt de Britannorum ortu ſententia, & hic ortus à Gomero, & è Galliâ, quàm à Bruto, & Troia grauior, antiquior, & verior videtur. Imò ad veritatem propendere, noſtróſque Britannos veram eſſe Gallorum propaginem, è nomine, ſitu, religione, moribus, & lingua comprobabo, quibus omnibus antiquiſſimi Galli, & Britanni quaſi communione quadam coniuncti fuerunt. Hoc vt probem, liceat mihi quæſo, cum bona

lectoris

lectoris venia, liberiùs paulisper exſpatiari.

Nomen. De nomine verò, cùm ſuperiùs dictum ſit, hoc ſolummodò repetam, quòd, vt priſci Galli *Gomerai*, *Gomeritæ*, & contractè *Cimbri*, ſic etiam Britanni noſtri *Cumeri*, & *Kimbri* dicuntur. Gallos autem Gomeros dictos fuiſſe Ioſephus & Zonaras, vt dixi, comprobant, Cimbros etiam appellatos fuiſſe è Cicerone & Appiano colligi poſſit; Barbaros quos Marius oppreſſit, Cicero planè Gallos vocat, *C. Marius*, inquit, *influentes in Italiam Gallorum copias repreſſit.* At hiſtorici omnes Cimbros fuiſſe conteſtantur, loricáque BELEI regis illorum ad Aquas Sextias, vbi Marius illos fudit, effoſſa hoc docuit, peregrinis enim literis inſcripta erat BELEOS CIMBROS. Qui Delphos item Græciæ, duce Brenno diripuerunt, Gallos fuiſſe vna voce, & mente ſcriptores conſentiunt omnes; hos tamen Cimbros vocatos fuiſſe teſtatur in Illyricis Appianus. *Celtæ, ſiue Galli*, inquit, *quos Cimbros vocant.* Neque hîc in partem vocabo Lucanum, qui percuſſorem ad Marij cædem immiſſum *Cimbrum* vocat, quem Liuius, & alij *Gallum* fuiſſe aſſerunt, nec Reinerum Reineccium hiſtoricum eximium adducam, qui ex Plutarchi Sertorio Gallos & Cimbros eadem lingua vſos fuiſſe conſtanter affirmat.

De Proconſul. (margin, beside "Gallos autem Gomeros…")

Forcatulus ex Gal. annal. 1235.

Situs. Cùm igitur antiquiſſimo nomine hæ gentes conuenerint, vnde hoc nomen in hanc inſulam enauigauit, niſi cum primis incolis è vicinâ Galliâ exiguo diuortio ſeparatâ? Non enim ſimul, & ſemel orbis cultus, ſed regiones, quæ Armeniæ montibus propiores ſunt, priùs habitatas fuiſſe fatendum eſt, vtpote Aſiam minorem, & Græciam ante Italiam, Italiam ante Galliam, & Galliam ante Britanniam. Quâ in re ſuauiſſima eſt conſideratio, ſummum conditorem ita regiones coniunxiſſe, & inſulas ſparſiſſe, vt inter nullas tantum interiectum ſit interuallum, quin, quæ maximè diſtat è vicinâ aliqua conſpici poſſit, & quaſi oculis ſignari. Nec alio conſilio hoc factum, niſi vt gentes cùm exundarent, cernerent, quò ſe exonerent; donec orbis terrarum vniuerſitas, incolis ad conditoris gloriam compleretur. Par igitur eſt vt credamus *Gomeros* antiquos, vel ab alijs inſequentibus protruſos, vel multitudinis minuendæ cauſa eiectos, vel vlteriora viſendi innato mortalibus ſtudio incenſos, in hanc inſulam, quam è continente deſpicere poterant, primùm tranſmiſiſſe. Nec aliunde Britannorum incunabula accerſunt ſcriptores. *Britanniæ pars interior*, inquit Cæſar, *ab ijs incolitur, quos natos in inſula ipſi memoria proditum dicunt, maritima pars ab ijs qui belli inferendi*

Eraſmus Michaelius de re nautica.

rendi cauſa ex Belgio Galliæ tranſierunt. Tacitus item, *In vniuerſum* (inquit) *æſtimanti Gallos vicinum Britanniæ ſolum occupaſſe credibile eſt.* Beda etiam inter omnes noſtros ſcriptores veritatis amicus, *Inprimis,* inquit, *hæc inſula Britones ſolum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano, vt fertur, Britanniam aduecti, auſtrales ſibi partes illius vendicârunt.* Armoricanum tractum vocat ille maritimas Galliæ regiones inſulæ noſtræ oppoſitas. In rem etiam præſentem facere videtur, quòd Cæſar memorat ſua memoria Diuitiacum Gallum, cùm magnam partem Galliæ, tùm etiam Britanniæ imperium obtinuiſſe.

Eadem etiam religio vtrique genti colebatur. *Apud Britannos,* inquit Tacitus, *Gallorum ſacra deprehendas ſuperſtitionum perſuaſione. Galli deteſtabili ſacrorum ritu,* inquit Solinus, *non ad honorem, ſed potiùs iniuriam religionis, humanis litabant ſacris.* Idem Britannos feciſſe præter alios, author eſt in Nerone Dio Caſſius. Vtramque etiam gentem ſuos Druidas habuiſſe Cæſar & Tacitus authores ſunt locupletiſſimi. De quibus integrum è Cæſare locum percurrere ne pigeat, Druidæ *rebus diuinis interſunt, ſacrificia publica ac priuata procurant, religiones interpretantur. Ad hos magnus adoleſcentium numerus diſciplinæ cauſa concurrit, magnoque iĳ ſunt apud eos honore. Nam ferè de omnibus controuerſiĳs publicis priuatiſque conſtituunt, & ſi quod eſt admiſſum facinus, ſi cædes facta, ſi de hæreditate, de finibus controuerſia eſt, iĳdem diſcernunt; præmia pœnaſque conſtituunt. Si quis aut priuatus aut populus eorum decreto non ſtetit, ſacrificiĳs interdicunt. Hæc pœna apud eos eſt grauiſſima. Quibus ita eſt interdictum iĳ numero impiorum & ſceleratorum habentur, ab iĳs omnes decedunt, aditum eorum ſermonemque diffugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: Neque iĳs petentibus ius redditur, neque honos vllus communicatur. His autem omnibus Druidibus præeſt vnus qui ſummam inter eos habet authoritatem. Hoc mortuo, ſi quis ex reliquis excellit dignitate, ſuccedit: at ſi ſunt plures pares, ſuffragio Druidum adlegitur. Nonnunquam etiam de principatu armis contendunt. Ii certo anni tempore in finibus Carnutum, quæ regio totius Galliæ media habetur, conſidunt in loco conſecrato. Huc omnes vndique qui controuerſias habent, conueniunt, eorumque iudiciĳs decretiſque parent. Diſciplina in Britannia reperta, atque inde in Galliam tranſlata eſſe exiſtimatur: & nunc qui diligentiùs eam rem cognoſcere volunt, plerumque illò diſcendi cauſa proficiſcuntur. Druides à bello abeſſe conſueuerunt, neque tributa vnà cum reliquis pendunt, militiæ vacationem omniumque rerum habent immunitatem. Tantis exciti præmiĳs, & ſua ſponte multi in diſciplinam conueniunt,*

Religio.

Druidæ.

Druidum diſciplina in Britannia reperta.

ueniunt, & à propinquis parentibuſque mittuntur. Magnum ibi numerum verſuum ediſcere dicuntur. Itaque nonnullos annos in diſciplina permanent, neque fas eſſe exiſtimant, ea literis mandare, cùm in rebus ferè reliquis publicis priuatiſque rationibus Græcis literis vtantur. Id mihi duabus de cauſis inſtituiſſe videntur, quòd neque in vulgus diſciplinam efferri velint, neque eos qui diſcunt, literis confiſos, minùs memoriæ ſtudere: quod ferè pleriſque accidit vt præſidio literarum diligentiam in perdiſcendo ac memoriam remittant. In primis hoc volunt perſuadere, non interire animas, ſed ab alijs poſt mortem tranſire ad alios, atque hoc maximè ad virtutem excitari putant, metu mortis neglecto. Multa præterea de ſideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de Deorum immortalium vi ac poteſtate diſputant, & iuuentuti tradunt. Vnde eos ſic affatur Lucanus.

Et vos barbaricos ritus, moremque ſiniſtrum
Sacrorum Druidæ poſitis repetiſtis ab armis.
Solis noſſe deos, & cœli ſydera vobis,
Aut ſolis neſcire datum: nemora alta remotis
Incolitis lucis. vobis autoribus, vmbræ
Non tacitas Erebi ſedes, Ditiſque profundi
Pallida regna petunt, regit idem ſpiritus artus,
Orbe alio longæ, canitis ſi cognita, vitæ
Mors media eſt. certe populi, quos deſpicit Arctos
Fælices errore ſuo, quos ille timorum
Maximus haud vrget lethi metus: inde ruendi
In ferrum mens prona viris, animæque capaces
Mortis: & ignauum eſt reditura parcere vitæ.

De his ſi plura deſideras, ad Cæſarem, Plinium, Lactantium, Euſebium in Præparatione Euangelica, & Pſeudoplauti Aululariam remittimus. Quocunque nomine, hi ſuis Celtis, & Britannis innotuerint, mihi perſuaſiſſimum eſt hoc Druidum nomen à Græco fonte ſcilicet Δρῦς, i. robur, ſiue quercus, profluxiſſe, *Robur etiam Britannicè Derw.* non ſolùm quòd viſco è robore nihil illis fuerit ſacratius, vnde Ouidius,

At viſcum Druidæ, Druidæ clamare ſolebant,

vtique qui roborum lucos incolerent, nec vlla ſacra ſine ea fronde conficerent: verum etiam quòd Diodorus Siculus hos Gallorum ſacerdotes eodem ſenſu σαρωνίδας vocarit, quod vocabulum quercus, ſiue robora ſonare ſcſunt omnes qui Græcè ſciunt. Cæterùm ab his Druidibus videatur, quòd Saxones noſtri,

ſtri, vt apud Alfricum legimus, Magum Dry̆ ſua lingua vocarint.

Bardos item inter ſuos religioſos habuerunt Galli, qui fortia virorum illuſtrium facta verſibus compoſita lyræ modulis cantitarunt. Vnde ad eos idem ipſe Lucanus *Bardi.*

Vos quoque qui fortes animas, belloque peremptas
Laudibus in longum vates dimittitis æuum,
Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.

Eoſdem etiam eodem nomine, etiamnum Britanni noſtri habent, *Bard* enim indigitant, qui præterquam quòd eo munere funguntur, etiam pertexendis Genealogijs operam inprimis ſtudioſè nauant. An verò Britanni, vt Galli, ſe à Dite patre prognatos crediderint proditum non eſt. Quòd eam ob cauſam, ſpatia omnis temporis non numero dierum, ſed noctium finierint Galli, vt noctem dies ſubſequatur: idem planè obſeruarint noſtri Britanni. Quod enim Latini ſeptimanam, & duas ſeptimanas, dicunt; illi *Wythnos*, id eſt, octo noctes, & *Pethefnos*, i. ſedecem noctes appellant.

Reipub. formam etiam eandem vtraque gens ſibi deſcripſiſſe videtur. Non enim vnius imperio regebantur, ſed vt Gallia, ſic quoque Britannia plures reges habuit. Vtque Galli in rebus difficilioribus publicum gentis concilium egerunt, & vnum imperatorem deſignârunt: idem Britannos præſtitiſſe ex his Cæſaris verbis elici poſſit. *Summa imperij belliqne adminiſtrandi communi conſilio permiſſa eſt Caſſiuellauno.* *Reſpub.*

Nec diſſimiles moribus, & inſtitutis hæ gentes fuerant, nam, vt taceam vtramque gentem bellicoſiſſimam fuiſſe, cædis auidiſſimam, ad conſerenda prælia, depoſcendáque pericula eandem audaciam, quod ex Strabone, Tacito, Dione, Herodiano, & alijs conſtat. *Moribus*, inquit Strabo, *partim Gallis ſimiles ſunt Britanni*, & ſtatim ſubiungit, *inſtar Gallorum quorundam in bellis gerendis ſunt vt plurimùm immanes.* *Mores.*

Britannorum ædificia ferè Gallicis conſimilia, & ſyluis circundata fuiſſe docet cum Cæſare Strabo.

Britannos dimicaſſe Gallicè armatos prodit Mela.

Gallos & Britannos in medio digito vſos fuiſſe annulo, author eſt Plinius.

In more fuit vtrique genti, in bello ita aciem per nationes ſtruere, vt diſcreta virtus clariùs eluceſceret. Hoc Gallos feciſſe his verbis teſtatur Cæſar. *Galli diſtributi in ciuitates vada obtinebant.*

Quod

Quod de Britannis ſic confirmat Tacitus in prælio Caratací. *Cateruæ nationum pro munimentis conſtiterant.*

Galli,inquit Strabo,*ingenio docili, & ad doctrinam prompto fuere*, nec minùs Britanni, quorum ingenia ſtudijs Gallorum antefe-rebat apud Tacitum Agricola, *vt qui modò linguam Romanam ab-nuebant,eloquentiam concupiſcerent.*

Mente candida & ſimplici fuiſſe Gallos tradit Strabo, quod Tacitus de Britannis innuere videtur, cùm ſcribat illos delec-tum,tributa,& iniuncta imperij munera impigrè obire,ſi iniuriæ abſint.

Mobilitate & animi leuitate nouis imperijs ſtuduiſſe Gallos refert Cæſar; Britanni ſimiliter factionibus,& ſtudijs trahebantur, inquit Tacitus.

Ex hac Gallorum mobilitate, quam infirmitatem honeſtiùs Cæſar vocat,credulitas tanta in eorum animos irrepſit, vt Gal-lica credulitas in prouerbium ceſſerit,& Poeta cecinerit.

Et tumidus Galla credulitate fruar.

Necdum in ea Britanni noſtri degenerârint, qui vel Mileſijs fa-bulis auidam aurem admouent, & ineptiſſimis vaticinijs ſuper-ſtitioſa vel ſpe,vel ſollicitudine ſtatim credunt.

Gallos propinquis, quos violatos viderint maximè indolu-iſſe legitur apud Strabonem. Eandem ſympathiam noſtris Bri-tannis præ cæteris gentibus ineſſe, notius eſt quam dici poſſit, & vulgò cantitatum.

Galli,vt eſt apud Cæſarem,vti quiſque genere,copijſque am-
Ambacti. pliſſimis,ita plurimos circum ſe Ambactos, i. ſeruos & clientes habuerunt: hanc vnam gratiam, potentiámque nouerunt. Nec aliam hodie nobiles noſtri Britanni gratiam nouerunt, à qui-bus,vt exiſtimatur, Angli tanta affectantium famulorum agmi-na ſecum trahere didicerunt; qua in re Europæis omnibus lon-gè antecellunt.

Galli, vt teſtis eſt Strabo, aureos torques collo geſſerunt, &
* Bunduica Britanna(inquit Xiphilinus) *aureum torquem tulit, in-duta tunicâ varijs coloribus diſtincta.* Nec alibi hodie illud orna-mentum magis eſt in vſu, quàm in hac inſula, & apud noſtros Britannos.

Gallos comas aluiſſe, memorat idem Strabo, & Britannos promiſſo fuiſſe capillo teſtatur Cæſar.

Apud plures extat authores Gallos veſtimentis quibuſdam
Bracha. vſos fuiſſe,quæ Brachas patrio ſermone dixerunt: hæc & noſtris Britannis

Britannis communia fuiſſe docet Martialis verſiculus,

Quàm veteres Bracha Britonis pauperis.

Omitto quod de Gallis ſcribit Silius Italicus ✻

Quin etiam ingenio fluxi, ſed prima feroces,
Vaniloquum Celtæ genus, ac mutabile mentis.

Hæc enim plurimis gentibus ſunt communia. Alia attexerem quibus hæ gentes inter ſe conuenêrunt, ſed illud mihi perplacet. Omnia modicè & intra modum; & infirmius forſitan videatur, quod hinc ducitur argumentum.

Lingua. Nunc ad linguam ventum eſt, in qua maximum eſt huius diſputationis firmamentum, & certiſſimum originis gentium argumentum. Qui enim linguæ ſocietate coniuncti ſunt, originis etiam communione fuiſſe coniunctos homo opinor nemo inficiabitur. Quod ſi omnes omnium hiſtoriæ intercidiſſent, & nemo literis prodidiſſet nos Anglos è Germanis, genuinos Scotos ex Hibernis, Britones Armoricanos à noſtris Britannis prognatos fuiſſe: ipſarum linguarum communitas hoc facilè euinceret, imò faciliùs, quàm vel grauiſſimorum hiſtoricorum authoritas. Si igitur priſcos Gallos, & noſtros Britannos eâdem vſos fuiſſe lingua docuero, eiuſdem etiam originis fuiſſe, vt fateamur, ipſa vis veritatis extorquebit. Nec moror quòd ipſos Gallos lingua diſcretos ſcripſerit Cæſar, Dialecto tantùm diſcrepaſſe docet Strabo. *Eadem*, inquit, *non vſquequaque lingua omnes, ſed paululùm variata.* Cæterùm veterum Gallorum linguam eandem cum Britannica fuiſſe (niſi fortè Dialecti varietate) docet ipſe Cæſar, qui ſcribit moris fuiſſe, vt Galli qui Druidum diſciplinam diligentiùs cognoſcere vellent, in Britanniam ad noſtros Druidas proficiſcerentur. Cùm autem illi libris nullis vterentur, conſentaneum eſt eos eodem, quo Galli, vſos fuiſſe in docendo ſermone. Quod Cornelius Tacitus diſertiùs affirmat. *Britannorum*, inquit ille, *& Gallorum ſermo haud multùm diuerſus.* Vnde in hanc opinionem conceſſerunt Beatus Rhenanus, Geſnerus, Hottomannus, Petrus Daniel, Picardus, & omnes qui venerandæ antiquitati litarunt, præter pauculos, qui Gallos Germanicè loquutos volunt, & contendunt. Sed ne quis hac in re nobis puluerem ob oculos ſpargat, ex authoribus quæ poſſumus, veterum Gallorum verba, tanquam tabulas è naufragio (cùm ea lingua obliuionis fluctibus iam ſubmergatur) colligamus, & conferamus. Plurima enim non ægrè, & violenter, ſed facilimè, & nullâ ferè conuerſione, cum noſtris Britannicis & ſono

Vſi ſumus in his dictionibus Britannico Gloſſario Gul. Salisburij, & alio veteri M.S.

ſono & ſenſu conſonare videbimus.

Diuona. *Diuona* Deorum fontem Gallica lingua ſignificâſſe author eſt Auſonius in illo verſu,

Diuona Celtarum lingua fons addite Diuis,

Deum verò *Dyw* & fontem *Vonan* vocant Britanni noſtri, ex quibus coaleſcit *Diuonan*, & Latinâ analogia metri gratia *Diuona*.

Taranis. Iouem, qui à tonitru Græcis Βρονταῖος, & Latinis Tonans, ſub *Taranis* nomine Gallis cultum fuiſſe non pauci ſcriptores memorarunt. *Taran* autem Britannis tonitru denotat, qua etiam ſignificatione Germani Iouem Thonder dixiſſe videntur. Diem enim Iouis Thonderdach, i. Tonantis diem vocant.

Heus. Deum alium habuerunt Galli *Heſum* Lucano, *Heum* Lactantio dictum, Anubim latrantem author Queroli vocauit, quòd caninâ forma pingeretur, & *Huad* canem Britannis noſtris ſignificat.

Teutates. Mercurium ſub *Teutatis* nomine Gallos vt artium inuentorem, & itinerum ducem coluiſſe certiſſimum eſt, & *Duw taith* itineris Deum Britannicè ſonat. De his tribus Gallorum Dijs, tres

Lib. 1. habe, ſi placet, Lucani verſiculos,

Et quibus immitis placatur ſanguine diro
Teutates, horrensq; feris altaribus Heſus,
Et Taranis, Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Duſij. Dæmonas incubos à Gallis *Duſios* nuncupatos fuiſſe quia aſſiduè immunditiam illam peragant, authores ſunt Diuus Auguſtinus, & Iſidorus: quod verò aſſiduum & diurnum *Dyth* Britannis etiamnum dicitur.

Scribit Pomponius Mela. Antiſtites cuiuſdam Gallici numi-

Lenæ. nis perpetua virginitate ſanctas Galli *Senas* vocant. *Lenas*, ego ſi auſim, legere malim. Virgines enim ſacras, quas Moniales, & ſanctimoniales nunc dicunt, Britanni (vt eſt in antiquo Gloſſario) *Leanes* vocarunt, vnde vetuſtiſſimum inter Britannos Monialium monaſterium *Lean-minſter*, nunc Lemſter dictum, nomen traxit.

Geſſatæ. Galli, inquit Polibius, milites conductitios *Geſſatas* ſua linguâ nominarunt: ſeruos verò conductitios *Gueſſin* Britanni nunc appellant.

Geſſi. Viri fortes, ſcribit Seruius, Gallis *Geſſi* nominabâtur, & *Guaſſdewr* idem Britannis ſonat, quod Latinis fortis & ſtrenuus.

Geſum. Huc etiam referri poteſt *Geſum* quod proprium fuit telum Gallorum,

Gallorum,vt pilum Romanorum,& framea Germanorum. Sed de hoc ſtatim.

Vt Phalanx Macedonum,ſic *Caterna* propriè Gallorum legio erat,vti videre eſt apud Vegetium. Nec hoc Britannis exoleuit, qui bellum *Kad*, & belli robur quod in legione poſitum *Kaderne* vocitant, & *Caterna* in nonnullis Vegetij exemplaribus concipitur. *Caterna.*

Ad hoc *Kad* etiam Cateia quod teli bellici apud Gallos genus erat,vt habet Iſidorus,non incommodè referri poteſt. *Cateia.*

Geſſa telum Gallicum, haſtam virilem interpretatur Seruius, cui affine Britannum *Cethilou* videtur, quod ſudes præuſtas, & ſemen bellicoſum interpretatur Nennius. *Geſſa.*

Galli,quos Brennus in Græciam duxit,equeſtris pugnæ inſtitutionem, quæ ex tribus equis conſtabat, *Patriâ voce,* inquit Pauſannias,Trimarciam *nominarunt,equum enim* Marcam *appellarunt:* quod purum putum Britannicum eſt eâdem ſignificatione. *Tri* enim tres & *March* equum ſignificat. *Trimarcia.*

Eodem libro prodit Pauſannias, Gallos ſcuta patria *Thireos* vocaſſe,quæ hodie etiam *Tarian* Britanni nominant. *Thireos.*

Cæſar in Ephemeridibus ſuis ſcripſit, vt eſt apud Seruium. Cùm ab hoſte in Gallia raptus equo eius portaretur armatus, occurrit quidam de hoſtibus qui eum noſſet, & inſultans ait, *Cetos Cæſar*,quod Gallorum lingua dimitte ſignificat, & *Geduch* idem Britannicè denotat. *Cetos.*

Rheda Gallorum vocabulum, inquit Quintilianus, eiuſdem eſt ſignificationis,cuius apud Latinos Caruca,id eſt,currus. Hoc Britannica lingua nunc non agnoſcit, in vſu tamen Britannis fuiſſe *Rhediad* pro curſu, *Rhedec* currere, & *Rhedecfa* curriculum demonſtrant, quæ ex eadem eſſe traduce, non eſt cur quiſpiam dubitet. Nec abſurdum erit *Eporediam* Salaſſorum ciuitatem hinc deducere, quam ſic dictam ab equorum domitoribus ſcribit Plinius. *Rheda.* *Rheda.* *Eporedia.*

Aliud vehiculi genus vtrique genti in vſu fuit, quod vno vocabulo *Couinum*,eiúſque aurigam *Couinarium* dixerunt. Licet verò hoc nomen cum ipſo vehiculo euanuerit, eius tamen primitiuum,vt ita loquar,apud Britannos remanet, quibus *Kowain*,in vehiculo vehere ſignificet. *Couinum.*

Eſſedum item Gallicum erat vehiculum vel potiùs currus bello accommodatus, quem Propertius etiam cum Cæſare Britannis tribuit. *Eſſedum.*

Eſſeda calatis ſiſte Britanna iugis.

Circius. *Circius*, ventus eſt nomine notiſſimus, cui Diuus Auguſtus templum in Gallia & vouit, & fecit. Vocem autem eſſe Gallicam Phauorinus Gallus apud Agellium oſtendit. *Noſtri*, inquit, *Galli ventum ex ſua terra flantem, quem ſæuiſſimum patiuntur, Circium appellant à turbine, opinor, eius & vertigine.* Hunc omnium ventorum impetuoſiſſimum & violentiſſimum eſſe conſtat: *Cyrch* autem impetum & violentiam Britannis ſignificat, vt ex eorum Litania videre eſt.

Penninum. *Alpibus Penninis*, quæ Cæſari ſummæ ſunt Alpes, nomen inditum ſcribit Liuius, non ab Annibale Pęno, ſed ab eo quem ſummo ſacratum vertice *Penninum* montani Galli nominarunt; *Pen* verò ſummitates montium etiamnum Britannis vocantur, vnde *Appenninus.* *Pen-mon maur*, *Pendle*, & *Penigent* montes apud nos æditiſſimi nomen inuenêrunt, nec aliundè nomen eſt Appennino Italiæ.

Armorica. Ciuitates Galliæ, quæ Oceanum attingunt, *Aremoricas* Gallorum conſuetudine appellari ſcribit Cæſar, quibuſcum Britanni eâdem voce eadem in re conſpirant; *Ar-mor* enim ad mare, vel ſupra mare illis ſignificat.

Bachaudæ. Diocleſiano imperante, tumultum Ruſticani in Gallia concitarunt, factionique ſuæ *Baucadarum* nomen impoſuerunt, & *Beichiad* Britannis ſubulci, ruſticique nominantur.

Varga. Indigenas latrunculos *Vargorum* nomine Galli inquit Sidonius lib. 4. Epiſtola 6. nuncuparunt, & latronem Britannicè *Veriad* olim dictos fuiſſe in Gloſſario Eccleſiæ Landauenſis inueni.

Allobroges. Ideò *dicti ſunt Allobrogæ*, inquit vetus ille & egregius Iuuenalis Scholiaſtes, *quoniam Brogæ Galli agrum dicunt, Alla autem aliud, Dicti igitur quia ex alio loco tranſlati.* At *Bro* regio, & *Allan* extra, vel externum eſt Britannis, vt Etymologia in vtraque linguâ optimè conſtet.

Glaſtum Iſatis. *Simile Plantagini Glaſtum in Gallia vocatur*, inquit Plinius, quo Britannos ſe infeciſſe teſtantur ſcriptores. Hæc herba eſt quam Woad dicimus, & cęruleum efficit colorem, qui color hodie Britannis Glas appellatur, *Iſatis* hæc fuit Græcis, vt Plinius, & *Vitrum herba Luteum Cæſari.* infectoribus *Vitrum*, vt author eſt Oribaſius. Vnde Pomponius Mela facilè emendetur ſi *Vitro* reponas pro *Vltro*, vbi ille *Britanni* *Pomp. Mela emendatus.* *incertum ob decorem an ob quid aliud Vltro corpora infecti.*

Coccus. Gallathæ quibus eadem lingua cum Gallis veteribus (teſte D. Hieronymo) fruticem paruum habuerunt *Coccum*, ex quo coccineus

coccineus color efficiebatur, & hunc ipſum colorem *Coch* vocitant Britanni.

Brachas communes fuiſſe Gallorum & Britannorum veſtes antè docuimus, veſtes intonſas varijque coloris Diodorus Siculus vocat: veſtes autem ſquallidas & laceras *Brati* nunc Britanni appellant. *Bracha.*

Si *Laina* vox fuit Gallica, quod indicare videtur Strabo cùm ſcribit, *Ex Lana densâ ſaga texunt Galli, quas Lainas vocant:* non longè ab ea abierunt Britanni, qui Lanam ſua lingua *Glawn* appellant. *Laina.*

Bardocucullum Bardorum Gallicorum fuiſſe, ex Martiale, & alijs docemur: vt verò *Bard*, ſic etiam altera verbi pars integra Britannis manet, quibus pallium *Cucul* dicitur. *Bardocucullus.*

Galliæ, inquit Plinius, *ſuum genus farris dedere, quod illi Brance vocant, apud nos ſandalum nitidiſſimi generis*. Apud Britannos item candidiſſimi graui far, *Guinenth vranc* nominatur, & in Norfolcia apud nos Branke. *Brance.*

Quæ Græcis *Pentaphyllon* à quinque folijs, *Pempedulam* Gallis dictam docet Apuleius. *Pempt* autem Britannis, quinque & *Deilen* folium denotat. *Pempedula.*

Vt *Pempt* quinque, ſic *Petor* quatuor, Gallis deſignaſſe è Feſto diſcimus, qui *Petoritum* Gallicum fuiſſe vehiculum à quatuor rotis ſic dictum tradit, & vox *Pedwar* Britannis quatuor ſignificat. *Petoritum.*

Inter inſtrumenta lignaria Canterium quod nobis a Leauer, *Guuiam* Gallicè dictum ſcribit Iſidorus, & nunc *Gwif* Britannicè dicitur. *Betullam* quam nos Birch vocamus, Gallicam arborem vocat Plinius. Britannicam etiam iam vocaret: in Britannia enim lætiſſimè prouenit, & *Bedw* Britannicè nominatur. *Guuia.* *Betulla.*

Sic, ne omnia conſecter, apud Dioſcoridem, quæ Latinis Filix, Gallis priſcis *Ratis*, Britannis *Redin*. Quæ Latinis Sambucus, Gallis *Scouies*, Britannis *Iſcaw*. Quæ Italis *Serratula*, Gallis *Vetonica*, Britannis & nobis *Betany*. Quæ apud Plinium Latinis terra adeps, Gallis *Marga*, Britannis *Marle*. Quæ Latinis candida Marga, Gallis *Gliſcomarga*, Britannis *Gluyſmarl* dici potuit. *Gluys* enim illis ſplendidum ſonat. Quæ Latinis Sellula tripes, Gallis *Tripetia* apud Sulpitium Seuerum, Britannis *Tribet*. Quod Latinis centum pedes, Gallis *Candetum* apud Columellam, Britannis *Cantroed*. Quod Latinis auis roſtrum, Gallis apud Suetonium *Becco*, Britannis *Pic*. *Ratis.* *Scouies.* *Vetonica.* *Marga.* *Gliſcomarga.* *Tripetia.* *Candetum.* *Becco.*

Galba. *Bulga.* *Soldurij.* *Planarat.* *Taxea.* *Zithum.* *Ceruiſia.* *Ala potus.*

Nec Goropij inſaniam inſanirem, ſi reuocarem *Galbam* Suetonij pro pręingui, ad *Gallum* Britannicum, quod pręgrandem ſignificat. *Bulgam* Verri Flacci pro ſacco ſcorteo, ad *Butſiet* Britannicum, *Soldurios* Cæſaris pro deuotis hominibus ad *Sowdiwr*. *Planarat* Plinij, pro aratro ad *Arat*, quod aratrum ſignificat. *Taxeam* Iſidori pro lardo ad *Tew*. *Zithum* Diodori Siculi ad *Sider*. *Ceruiſiam* ad *Keirch*, i. auenam, è qua potum illum Britanni multis in locis conficiunt, vel potius ad *Cwrwf*, i. quam *Alam* dicimus.

Hæc omnia Gallorum veterum fuiſſe verba, ex authoribus illis conſtat, & vides quàm appoſitè, & ſono, & ſenſu cum noſtris Britannicis conueniant.

Nominum locorum terminationes.

Huc accedit, quòd cùm locorū nomina antiqua apud vtramque gentem eadem terminatione clauderentur ſcilicet in *Duno*, *Briua*, *Rito*, *Duro*, *Mago*, *&c.* has gentes minimè diuerſas fuiſſe colligi poſſit, equidem vel hinc argumentum non leue arripi poteſt nos Anglos à Germanis ortos eſſe, quod recentiora oppidorum nomina deſinant in **Burrow**, **Berry**, **Ham**, **Sted**, **Ford**, **Thorp**, & **Wich**, quæ Germanorum terminationibus **Burg**, **Berg**, **Heim**, **Stadt**, **Furdt**, **Dorpe**, **Wic**, pariter æqualitérque reſpondent.

Viciſſim nominum quorundam Gallicorum ratio ita commodè poſſit ex Britannica noſtra lingua reddi, conſentiente rei natura, vt vel à Britannis impoſita, vel Britannos Gallicè loquutos fuiſſe neceſſariò fateamur. Sed ſufficiat vnum & alterum in medium adferre.

Garumna.

Nobiliſſimum Galliæ flumen *Garumnam* torrentiùs, & quaſi exaſperatis vndis ferri notiſſimum eſt, vnde poëtis *Validus* Garumna, *Æquoreus*, *Rapidus*, & hoc *Garrw* Britannicè deſignat.

Arar.

Flumen *Arar* incredibili lenitate fluit, ita vt oculis in vtram partem fluat, iudicari non poſſit, hinc apud Poetas Araris *tardior*, & *lentus* Arar; *Ara* verò Britannis lentum, & tardum ſignificat.

Rhodanus.

Rhodanus, cui Arar ſe infert, prærapida celeritate decurrit, vnde *incitus*, *celer* & *praeceps* dicitur, quod à *Rhedec*, quæ celeriter currendi ſignificationem habet, non multùm abſonat.

Campi Lapidei.

Ad littus Galliæ Narbonenſis, vbi Herculem, & Albionem concertaſſe fabulantur, lapides adeò multi paſſim, & latè iacent, vt lapides pluiſſe credas; vnde *Littus lapideum*, & *Campus lapideus* ab authoribus nuncupatur, Gallis hodie *le Craux* dicitur. Nominis

minis tamen rationem neſciunt,at lapides *Craig* Britannica lingua nominantur.

Qui maritimam Galliæ regionem nobis proximam olim inſederunt *Morini* ſua lingua dicebantur : & mare *Mor* Britannicè vocatur, vnde illud profluxiſſe videtur. Maritimos enim *Morinwyr* appellant. Rurſus, vt nullus in hac re ſcrupulus relinquatur, cùm conſtet recentem linguam Gallicam Latinæ & Germanicæ ita eſſe propaginem, vt in ea tamen plurima è veteri Gallica ſuperſint : accepi ab illis qui vtriuſque linguæ periti ſunt, plurima ex illis Gallicis dictionibus, quæ nec ad Latinam nec Germanicam originem referri poſſint, & proinde ex antiqua Gallica videantur, arctiſſima affinitate Britannica attingere, exempli gratia. Galli hodie *Guerir*, Britanni *Guerif*, pro ſanare, Galli *Guaine*, Britanni *Gwain*, pro vagina, Galli *Derechef*, Britanni *Derchefu*, pro denuò, Galli *Camur*, Britanni *Cam*, pro incuruo, Galli *Bateau*, Britanni *Bad* pro cimba, Galli *Gourmond* pro nimium edace, Britanni *Gormod*, pro nimis, vel ſupra modum, Galli *Baſton*, Britanni *Paſtwn*, pro baculo, Galli *Accabler*, Britanni *Cablu*, pro opprimere vſurpant, & id genus alia, quæ lectori fortaſſe minùs ſapiant, licèt ad hanc rem inprimis faciant. *Morini.*

Hinc concludi poſſit, Gallos veteres & Britannos eâdem vſos fuiſſe lingua, & ex neceſſaria conſecutione Britannorum originem ad Gallos referendam. Fatendum enim eſt Galliam, vt iam diximus, priùs habitatam, vtpote Armeniæ propiorem. Nec honori non ſummo Britannis eſſe poſſit, à priſcis illis Gallis originem duxiſſe, qui Bellica fortitudine inprimis excelluerunt, quíque, vt Poetæ potiùs, quàm meis verbis vtar,

Per omnem
Inuecti Europam, quaſi grando Aquilone, vel Auſtro
Importata, graui paſſim ſonuere tumultu.
Scit Romanus adhuc, & quam Tarpeia videtis
Arx attollentem caput illo in monte ſuperbum,
Pannones, Æmathij norunt, ſcit Delphica rupes.

Et paulò pòſt:

Intrauere Aſiæ fines: prope littora Ponti
In gentem creuêre nouam, quæ tenditur vſque
Ad iuga Pamphilûm, Garamantica ſydera contra,
Inter Cappadoces poſita, & Bythinica regna.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sin autem Britanni noſtri, velit nolit veritas, origine Troiani

eſſe velint, me ſanè repugnantem non habebunt, per Gallos tamen ſe commodiſſimè, vt mihi videtur, Troianis imputabunt: *Aiunt enim quidam*, vt eſt apud Ammianum, *paucos poſt excidium Troiæ fugitantes, Galliam tunc vacuam occupaſſe*. In hac verò linguarum conſideratione non poſſumus non maximè admirari, & prædicare diuinam ſummi creatoris benignitatem in noſtros Britannos antiqui Gomeri poſteros, qui quamuis à Romanis, Saxonibus, & Normannis deuicti & triumphati fuerint: auitum tamen nomen, & primigeniam linguam ſartam tectam hactenus conſeruârint; quanquam etiam latis legibus abolere ſtuduerint Normanni. Vt non ab re reſpondiſſe videatur nobilis ſenex Britannus, qui ab Henrico II. Anglorum rege interrogatus, quid ſibi videretur de viribus Britannorum, & regio in eos apparatu, *Grauari*, inquit, *plurimàque ex parte deſtrui, vel debilitari veſtris, Rex, aliorúmque viribus, nunc vt olim, & pluriès gens iſta valebit. Ad plenum autem propter hominis iram, niſi & ira Dei concurrerit, non delebitur. Nec alia, vt arbitror, gens quàm Cambrica, nec alia lingua pro parte maiori in die diſtricti examinis coram ſupremo iudice, quicquid de ampliori contingat, pro hoc terrarum angulo reſpondebit.*

Lingua Britannica.

Giraldus in Topographia Walliæ.

BRITANNIÆ NOMEN.

AT inquies, ſi *Cumero* ſit primæuum incolarum nomen, vnde *Albion*, vnde *Britannia*? quæ ita inualuit, vt illi quodammodo tenebras offuderit. Audi quæſo, quod mihi perſuaſiſſimum quia veriſſimum. Et res eædem varijs poſſunt circumſtantijs conſiderari, varijſque adeò nominibus deſignari, vt docet in Cratylo Plato; & ſi recentia, & antiqua percurras ſingula, obſeruabis ſingulas gentes, diuerſis ac ipſi vſi ſint nominibus, ab alijs denominari. Sic, qui patria lingua Iſraelitæ vocabantur, Græcis *Hebræi*, & *Iudæi*, atque Ægyptijs *Hueſi* (teſte Manethone) nominabantur, quòd reges paſtores habuerunt, ſic Græci eos *Syros*, qui ſe (vt author eſt Ioſephus) *Arameos* dixerunt, Qui ſe *Chuſios*, Græci ab atro vultu *Aethiopes* vocârunt. Qui ſibi ſua lingua *Celtæ*, Græcis *Galatæ* dicti, à lacteo forſitan candore, facies enim (vt ex Petronio colligo) incretabant. Sic qui ſeipſos ſua lingua Teutſch, *Numidas*, & *Hellenas* nuncuparunt, à Romanis *Germani*, *Mauri*, *Græci*, appellantur.

appellantur. Sic hodie ne plura perſequar, qui ſuo ipſorum idiomate *Muſelmanni, Megari, Czechi, Beſermanni* dicuntur, ab Europæis omnibus *Turcæ, Hungari, Bohæmi,* & *Tartari* nuncupantur. Et nos ipſi Angli, qui nobis noſtra lingua Engliſhmen vocamur, Britannis, Hibernicis, & Sylueſtribus Scotis *Saſſon* appellamur. Eadem ratione iudicandum eſt, maiores noſtros, qui ſe *Cumero* dixerunt, alia de cauſa, vel à ſe, vel ab alijs *Britones* dictos fuiſſe, vnde Græci Βρετανίας conflarunt, & quaſi per manus Romanis tradiderunt. Hoc poſito, in inſulæ noſtræ nomina nunc inquiramus.

De nomine *Albion* non multum laboro, quod huic inſulæ impoſuerunt Græci ad differentiam, cùm circumuicinæ inſulæ omnes Britannicæ vocarentur. A Græcorum enim vanitate, fabuloſitate & deſultoria illa in fingendis nominibus leuitate, quam ipſi ἄστατον εὑρεσιλογίαν dixerunt, enatum videtur. Cùm enim illi Italiam ab Heſpero Atlantis filio Heſperiam, Galliã à Polyphemi, Gallatiam, &c. fabuloſè dixerint: non poſſum non credere, quin hanc inſulam ab Albione Neptuni filio Albionem etiam fabuloſè denominarint, quod Perottus & Lilius Giraldus prodiderunt. Niſi quis malit ab ἄλφον deducere, quod teſte Feſto, album Græcis ſonat, vnde & Alpes appellatæ. Albicantibus enim rupibus, quas *mirificas moles* Cicero vocat, coronatur, vnde in Antonini Pij, & Seueri nummis Britannia muliebri habitu, rupibus inſidens figuratur, & ipſis Britannis *Inis Wen*, id eſt, inſula alba indigitatur: vt taceam Orpheum in Argonauticis inſulam proximè Hiberniam ſiue Iernin, quæ neceſſariò ſit hæc noſtra, Λευκαῖον χέρσον, id eſt, albicantem terram dixiſſe, quam ante pauculos verſus Νῆσον πευκήεσσαν pro λευκήεσσαν vocaſſe videatur. Fracaſtorius* etiam dum peſtilentem illam Ephemeram Britannicam (quam Sudorem Britannicum vulgò dicimus) ſoli ratione quaſi gypſeum eſſet, contingere ſcribit, à gypſeo ſolo, inſulam hanc *Aibion* appellatam fuiſſe ſuſpicatur. Nec eſt cur anxiè inquiramus qua de cauſa Britannia, *Inſula Ceruli* in Parodia illa antiqua contra Ventidium Baſſum dicatur, cùm circumfuſa ſit Oceano, qui *Cærulus,* & *Cærulum* poetis vocatur, vnde de Britannia Claudianus

cuius veſtigia verrit
Cærulus.

Sed de Britanniæ nomine & originatione valdè dubia pro hominum ingenijs fluctuat veritas. Qua in re, vt mihi meam

Albion.

Britanniæ figura.

Inis Wen.

* *Lib. 2. de morbis contagioſis.*

Inſula Ceruli.

interponere liceat ſententiam, Britannis noſtris præfabor, vt linguis animíſque faueant, vt dum cognoſcere cupiant, ignoſcere velint,& non mihi intercludant eam viam, qua Eliotta, Lelandus,Lhuidus,& alij inſtiterunt. Si enim Humfredo Lhuiddo eruditiſſimo Britanno ſine pręiudicio Bruti,fas fuerit,imò laudi vertitur,aliunde quàm à Bruto Britannię nomen deducere,non ſit mihi piaculo qui Bruti hiſtoriam oppugnare nolo, aliunde ſi potero,paucis repetere. Nimirum ex ipſa Britannica lingua,quę vt minimè permiſta,& longè vetuſtiſſima, ita huic negotio multum inſtrumẽti allatura videtur. Linguæ enim antiquæ ad origines perſcrutandas inprimis neceſſariæ cenſentur, & prima nomina longo temporis ſitu obſoleta in Barbaris linguis,vt antiquioribus,conſeruari docet Plato. Quanquam verò his rebus à memoria propter vetuſtatem remotis tanta offuſa ſit caligo, vt vota potiùs facienda, quàm veritas ſperanda videatur; elaborabo tamen veritatem limare, &quod mei iudicij ſit, quàm poſſum breuiſſimè, proferam, nemini quicquam præiudicati allaturus, ſed ſi quis probabilius attulerit, libentiſſimo animo exoſculaturus.Non enim in meipſo,magis quàm alio veritatem amo,complectárque quocunque videro.

In Cratilo.

Primùm hoc mihi pro conceſſo, & probato, cum bona lectoris venia ſumam, vetuſtos populos principio ſua nomina habuiſſe, & ex illis poſteà in analogiam deflexis Græcos, & Latinos nomina regionibus indidiſſe,i. vt planiùs dicam, populos ante regiones nominibus inſignitos, & à populis regiones denominatas fuiſſe. Quis neget *Iudæorum, Medorum,Perſarum, Scytharum,Alamanorum,Gallorum, Getulorum,Saxonum, Anglorum,Scotorum,&c.* appellationes priùs extitiſſe,quàm *Iudæa,Media,Perſia,Scythia,Alamannia,Gallia,Getulia,Saxonia, Anglia,Scotia.&c.*Et hæc vocabula ex illis ſuperioribus enata quis non videt?A Samnitibus, Inſubribus,& Belgis Liuium & Cæſarem ipſas regiones *Samnitium,Inſubrium,*& *Belgium,*primùm nominaſſe legimus. A Francis Conſtantini Maximi temporibus, vt in nummis videre eſt, *Francia* primùm deducta eſt, & à Burgundis *Burgundiam* primus efformauit Sidonius Apollinaris. Eadem ratione neceſſariò credamus hanc noſtram inſulam Britanniam ab incolis denominatam eſſe, quos *Brit,* vel *Brith* barbarè dictos fuiſſe perſuadent nonnulla; Inprimis vetuſtiſſimus ille Sybillæ verſus.

Brit.

** In Gallis auro locupletibus, atque Britannis, Oceanus multo reſonabit ſanguine plenus.*

* Ἔσσεται ἐν Βρύτεσσι ϗ ἐν Γάλλοισι πολυχρύσοις
Ὠκεανὸς κελαδῶν πληρέμενος αἵματι πολλῷ.

Præterea

Præterea Martialis, Iuuenalis, Auſoniíque authoritas, Procopius etiam cui inſula hæc BRITIA appellatur, inſcriptiones item veteres ab ipſis Britannis poſitæ, in quibus leguntur *Brito*, *Britones*, *Brittus* COH. BRITON. ORDINIS BRITTON, & Romæ ad S. Mariam Rotundam, NATIONE BRITTO. ipſi etiam Saxones, Britones Bɲıꞇꞇ ſua lingua dixerunt, & Witichindus Saxo pro Britannis vbique *Britas* concipit, vt procul dubio BRIT ſit πρωτότυπον, vnde *Brito* deducitur, & vnde lumen huic nomini Britanniæ exoriatur.

Quum verò gentes nomina ex eo inuenerint, quo reliquis vel præſtarent, vel à reliquis internoſcerentur, ſiue pro primi conditoris dignitate, vt *Iones* à Iauan, *Iſraëlitæ* ab Iſraële, *Chananæi*, à Chanan filio Chami, ſiue pro naturæ, morum, & ſtudiorum ratione, vt *Iberi* Hebraica origine, quòd foſſores, *Heneti* quòd vagabundi, *Nomades* quòd rei pecuariæ ſtuderent, *Alamanni* & *Germani*, quòd viri ſtrenui cenſerentur, *Franci* quòd in libertatem ſe aſſererent, *Æthiopes*, quòd atri eſſent, *Pannones*, quòd manicatis è panno, vt placet Dioni, vterentur tunicis. Cúmque noſtrates, qui communi cum vicinis nomine, *Cmbri* & *Cumeri* dicerentur, nullam notam habuerint, qua internoſci & ſecerni à finitimis meliùs poterant, quàm ritu illo corpora ſua pingendi: Britannos enim ſe glaſto (*Glaſſ* cæruleũ etiamnũ illis ſignificat) depinxiſſe grauiſſimi quíque authores Cæſar, Mela, Plinius, &c. doceant: quid ſi à depictis corporibus Britones dictos fuiſſe coniectarim? Quicquid enim depictum & coloratum, *Brith* patria & antiqua lingua appellant. Nec eſt cur quis hanc duriuſculam aut abſurdam eſſe Britonum etymologiam exiſtimet, cùm quæ in etymis maximè requiruntur, & voces conſonent, & nomen, tanquam rei imago, rem ipſam exprimat. *Brith* etenim & *Brit* optimè conſonant, & *Brith* illud Britonibus denotat, quod Britones re ipſa erant. i. picti, depicti, infecti, colorati, vt Latinis poëtis dicuntur, & αἰολόνωτοι, i. variegatum tergum habentes, vt Oppiano in Cynegeticorum primo nominantur.

Britones vnde dicti.

Brith quid.

Nec alienum erit, quantulumcunque ſit, hîc adnotare quod obſeruaui, in vetuſtiſſimorum Britannorum ferè omnium nominibus aliquam coloris ſignificationem apparere, quæ ab hac pingendi ratione proculdubio ſit enata: Ruber color Britannis *Coch* & *Goch* dicitur, quod in his nominibus meo iudicio ſubeſt. *Cogidunus*, *Argentocoxus*, *Segonax*. Iiſdem: Ater color *Dû* vocatur quod ſe quodammodo oſtendit in *Mandubratius*, *Cartimandua*,

Veterum Britannorum nomina à coloribus facta.

dua,

dua, Togodumnus, Bunduica, Cogidunus. Albus color *Gwyn* appellatur, cuius nominis expreſſa quaſi veſtigia videre videor in *Venutius* & *Immanuentius*. *Gwellw* illis eſt quod Latinis color aqueus, & hoc in nominibus *Vellocati* & *Caruillij* & *Suellæ* ſe oſtendit. *Glas* cæruleus Britannicè nominatur, quod *Cuniglaſi* regis nomine cernitur, Gildas enim *fuluum lanionem* interpretatur. *Aure* quod aureum colorem ſonat in *Cungetorix*, *Aruiragus* & *Arturus* ſeſe prodit. Color floridus illis *Teg* appellatur quod in *Praſutagus* & *Carattacus* ſe ſubindicat. Si verò miſtorum colorum nomina cum ipſis coloribus Britannos deſumpſiſſe à Romanis credamus: certum enim eſt illos *Werith* pro viridi & *Melyn* pro melino colore à Romanis hauſiſſe; Praſimi coloris in *Praſutago*, Minij coloris in *Adminio* regis Cunobelini filio, notationem latere, ſi puto, nemo vt ſpero, aduerſabitur. Rufina etiam Britanna eruditiſſima à rufo colore nomen retulit, vti Albanus, primus Martyr Britanniæ, ſi ille Britannus, ab albo. Si reliqua Britannorum nomina quæ ſunt tantùm quatuor vel quinque apud veteres, quiſpiam eius linguæ veteris peritus excutiat, ſuſpicari licet illum in pauculis illis nominibus aliquam coloris ſignificationem inuenturum. Nec omittendum vulgatiſſima hodiè Britannorum nomina, *Gwyn, Dû, Goch, Lluid*, ab albedine, nigredine, rubedine, & rauo colore eſſe impoſita. Vt minus mirum videatur gentem ipſam à pingendi ratione nomen traxiſſe, vtique quæ ſe pinxerit, & incolæ ipſi cùm olim tum noſtro tempore à coloribus ſibi nomina impoſuerint. Sed ad rem, ſi hæc præter rem.

Certum etiam eſt Britonem *Brithon* Britannicè in hiſtorijs dici. Aſpirationis notam nihil moror, cùm Britanni quibus, vt inquit Chryſoſtomus, lingua erat ſibila, aſpirationibus gaudeant, quas Latini ſtudioſè vitarunt. Iam vt à *Brith* Brito, ſic etiam Britannia, vt mihi videtur promanauit. *Britannia*, inquit Iſidorus, *à vocabulo ſuæ gentis cognominata eſt*. Cùm enim Græci vetuſtiſſimi (hi namque primi huius inſulæ nomen ſic concepêrunt) vel pyraticam, vel mercaturam exercentes, diſiunctiſſimas regiones, littora legendo, vt ait Eratoſthenes, adierint, & hanc gentem vel ab ipſis incolis, vel à Gallis quibus vna eadémque lingua, *Brith* & *Brithon* appellari accepiſſent, illi ad BRITH, TANIA addiderunt. Quod vt eſt in Gloſſarijs, regionem Græcè ſignificat, vnde Βρεττανία, id eſt, Britonum regio, conflarunt, pro qua Βρετανία perperàm ſcripſerunt, ſed rectiùs Lucretius & Cæſar

In ſerm. Pentecoſt.

Tania.

Sic hodie Germani Landt, regionum nominibus adiungunt.

Britannia,

Britannia, qui primi Latinorum eius meminerunt. Hanc rem ita ſe habere firmiùs credo, quòd in ſpatioſiſſimo orbis terrarum theatro tria tantùm præter noſtram Britanniam, maiorum regionum nomina reperias, quæ in TANIA terminantur, & illæ quidē in Occidua hac orbis plaga, MAVRITANIA videlicet, LVSITANIA, & AQVITANIA, quæ nomina Græcos feciſſe, & Latinis tradidiſſe minimè dubito, vtpote qui has terras primi perluſtrauerunt. A Mauris enim *Mauritaniam* quaſi Maurorum regionem fecerunt, quam indigenæ, teſte Strabone, Numidiam vocarunt, à Luſo Liberi filio *Luſitaniam* quaſi Luſi regionem, & *Aquitaniam* forſitan, vt Iuoni Carnotenſi videtur, ab aquis, quaſi ad aquas regionem, quo ſenſu, vt habet Plinius, priùs *Armorica*, id eſt, ad mare dicebatur. Turditania verò & Baſtitania minorum regionum nomina huc poſſunt reuocari, quæ in hoc etiam tractu occidentali fuerunt, ſcilicet in Hiſpania, & Turdorum Baſtorúmque regiones ſignificare videantur. Nec nouum eſt, vocabulum aliquod ex peregrino & Græco componi: *Componuntur*, inquit Quintilianus, *nomina aut ex noſtro & peregrino, vt Biclinium, contrà Epitogium, Anticato, aut ex duobus peregrinis, vt Epirrhedium.* Et receptiſſima eſt hæc compoſitionis ratio in regionum nominibus, Nonne Irelanð ex Hibernica *Erin*, & Anglica Lanð, nonne *Angleterre* ex Anglica dictione, & Gallica, nonne *Franclond* (ſic enim Saxones noſtri Franciam vocarunt) è Francica, & Saxonica, nonne *Poleland*, è Polonica & Germanica, nonne *Danmarch*, è Danica, & Germanica *March*, quę limitem ſignificat, compoſitione coaluit? Sed in re tam perſpicua non pluribus vtar. Nec eſt cur Græcam hanc adiectionem TANIA miremur, cùm per omnia Europę littora, & inſulas vſque ad hanc noſtram Græcos fuiſſe accolas, ex antiquiſſimis authoribus doceat Beatus Hieronymus in Quæſtionibus ad Geneſim. *Legamus*, inquit, *Varronis de antiquitatibus libros, & Siſinnij Capitonis, & Græcum Phlegonta, cæteróſq; eruditiſſimos viros, & videbimus penè omnes inſulas, & totius orbis littora, terráſq; mari vicinas, Græcis accolis occupatas: qui vt ſuprà diximus, ab Amano & Tauro mōtibus omnia maritima loca vſq; ad Oceanum poſſedêre Britannicum.* Lib. 1.

Græcos ſanè ad noſtram hanc regionem appuliſſe, & ſitum eius naturámq; exploraſſe, extra dubiū ponetur; ſi obſeruemus quæ Athenæus ſcripſit de Philea Taurominite (de quo ſtatim) qui fuit in Britannia centeſſimo ſexageſimo ante Cęſaris aduentum anno, ſi aram Græcis literis Vlyſſi inſcriptam in memoriam

Græci Britanniam adiiſſe.

riam reuocemus. Si quæ Pytheas ante Romanorũ tempora, de diſtantia Thules à Britannia tradidit notemus. Quis enim Grę- cis Britanniam, Thulen, Belgicas regiones, earúmque inprimis littora aperuiſſet, niſi Græcorum naues Oceanum Britannicum & Germanicum intraſſent, & eius deſcriptionem ad ſuos Geographos retuliſſent? An verò Pytheas, nauigationem ſex dierum vltra Britanniam nouiſſet, niſi Græcorum quiſquam eam indicaſſet? Quis eos docuit, Scandiũ, Bergos & Nerigon ex qua in Thulen nauigetur? quæ nomina Gręcis vetuſtiſſimis notiora videntur fuiſſe, quàm vel Pliniò vel vlli Romanorũ. Vnde Mela *Graijs carminibus Thulen celebratam* fuiſſe teſtatur, & Plinius *Britannia inſula, clara Græcis noſtriſq; monumẽtis.* Hac ergo ratione, tam multa Gręcorum vocabula in linguam Britannicã & Gallicam irrepſerunt, ſimul & Belgicam. Quòd ſi aut Lazarus Bayfius, & Budæus glorientur ſuos Gallos ab antiquo φιλέλληνας fuiſſe, argumento paucarum vocum eius idiomatis, quæ Græcæ linguæ veſtigia conſeruent, nec minùs gaudio geſtit Hadrianus Iunius, quòd in Belgicis vocabulis Græca ἴχνη lateant, etiam Britannis gloriari licet, in quorum ſermone plurima ſunt nomina à Græcis deriuata. Hoc tamen Thomas Smythus Eques auratus ſereniſſ. noſtræ Reginæ à Secretis, vir vndiquaque doctiſſimus inde eueniſſe credit, quòd reliquâ Europâ bello exagitatâ, Græcorum plurimi huc tanquam in aſylum confluxerunt.

Græca verba in lingua Britannica.

Libro Orthographia Anglica.

Hæc mea eſt de Britonum originatione ſententia, & Britannię nomine, ſiue error, ſiue conjectura, cui, ſi à vero aliena ſit, vtinam veritas ipſa intercedat. Si quis me pro veritatis tribunali ſiſteret, non aliud eſt quod reſpondeam. Britannos autem noſtros doctiores vel precibus omnibus oro, & obteſtor, omnem operam, induſtriam, cogitationem, mentem denique omnem in hac diſquiſitione tantiſper figant: vt veritas tandem aliquando inuenta omnes conjecturarum nebulas ſua luce diſcutiat.

Quid verò Britanni primis temporibus geſſerint, quam Reipublicę formam habuerint, quibus inſtitutis vixerint, vir optimus & eruditione ornatiſſimus D. Daniel Rogerſius optime de me meritus ſuis ſcriptis nos docebit. Quod tamen ad mores antiquos attinet hæc paucula ipſis antiquorum verbis habe.

Britannorum mores.

Cæſar. *Vtuntur Britanni nummo æreo, aut * annulis ferreis, ad certum pondus examinatis, pro nummo: leporem, & gallinam & anſerem guſtare,*

* *Alij legunt Laminas.*

guſtare, ſui non putant: hæc tamen alunt, animi, voluptatíſque cauſa. Ex his omnibus longe ſunt humaniſſimi qui Cantium incolunt, quæ regio eſt maritima omnis, neque multùm à Gallica differunt conſuetudine: interiores plerique frumenta non ſerunt; ſed lacte & carne viuunt: pellibúſque ſunt veſtiti: omnes verò ſe Britanni luteo inficiunt: quod cæruleum Luteum. *effecit colorem, atque hoc horribiliore in pugna aſpectu: capillóque ſunt promiſſo, atq; omni parte corporis raſa, præter caput, & labrum ſuperius: vxores habent deni, duodeníque inter ſe communes, & maximè fratres cum fratribus, & parentes cum liberis: ſed ſi qui ſunt ex his nati, eorum habentur liberi, à quibus primum virgines quæque ductæ ſunt. In prælijs plerunque vti conſuêrunt eſſedarijs. Primò per omnes partes perequitant,* Eſſedarij. *& tela conijciunt, atq; ipſo terrore equorum & ſtrepitu rotarum ordines plerumque perturbant: & cùm ſe inter equitum turmas inſinuauêre, ex eſſedis diſſiliunt & pedes præliantur. Aurigæ interim paulùm è prælio excedunt, atque ita ſe collocant, vt ſi illi à multitudine hoſtium premantur, expeditum receptum habeant. Ita mobilitatem equitum, ſtabilitatem peditum in prælijs præſtant, ac tantum vſu quotidiano & exercitatione efficiunt, vt in decliui ac præcipiti loco incitatos equos ſuſtinere, & breui moderari, ac flectere, & per temonem percurrere, & in iugo inſiſtere, & inde ſe in currus citiſſimè recipere conſueuerint. Illi etiam conſultò ple-* Pugna Eſſedaria. *rumque cedunt, & cùm paululum à legionibus noſtros remouiſſent, ex eſſedis deſiliunt, & pedibus diſpari prælio contendunt. Equeſtris autem prælij ratio & cedentibus, & inſequentibus par atque idem periculum inferebat. Accedebant huc vt nunquam conferti, ſed rari, magníſque interuallis præliarentur: ſtationéſq; diſpoſitas haberent, atque alij alios deinceps exciperent, & recentes defatigatis ſuccederent.*

Strabo. *Britanni Gallos proceritate ſuperant, minúſq; flauos habent crines: laxioribus autem ſunt corporibus: magnitudinis argumentum eſto, quòd nos ipſi, adoleſcentes Romæ vidimus, qui etiam ſemiſſe pedes ſuperarent altiſſimos homines: erant autem pedibus malè ſuffulti, & reliqua corporis lineamenta conſtitutionem non elegantem referebant. Ingenio Gallorum partim ſimiles ſunt, partim ſimpliciores, & magis barbari, adeo vt quidam eorum ob imperitiam caſeos nullos conficiant, cum tamen lacte abundent: alij hortos colendi, & aliarum partium agriculturæ ignari ſunt. Complures apud eos ſunt dominationes. Ad bella eſſedorum vtuntur multitudine, vt & quidam Gallorum. Vrbium loco ipſis ſunt nemora. Arboribus enim deiectis vbi amplum circulum ſepſerunt, ipſi caſas ibidem ſibi ponunt, & pecori ſtabula condunt, ad vſum quidem non longi temporis.*

Diodorus Siculus. *Britanni priſcorum more vitam degunt, vtun-*

tur

tur in pugna curribus velut antiquos Græcorum heroas vſos in bello Troiano ferunt. Domos ex calamis vel lignis, vt plurimum, habent compactas, frumento cum ariſtis ſub tecta reponunt, inde quod ſatis in diem ſit vſui terentes. Moribus ſimplices integrig; ſunt, longè à noſtrorum hominum aſtutia & verſutia remoti, cibo ſimplici victuque vitam degunt, atque à diuitum delitijs alieno. Multitudinis hominum inſula plena eſt.

Pomponius Mela. *Fert Britannia populos regésq; populorum, ſed ſunt inculti omnes, atque vt longiùs à continenti abſunt, ita aliarum opum ignari magis, tantùm pecore ac finibus dites, incertum ob decorem, an quid aliud,* vltro corpora infecti. Cauſas autem bellorum ex libidine contrahunt, ac ſe frequenter inuicem infeſtant, maximè imperitandi cupidine, ſtudióque ea prolatandi quæ poſſident. Dimicant non equitatu modò, aut pedite, verùm & bigis, & curribus, Gallicè armatis, Couinos vocant, quorum falcatis axibus vtuntur.*

Glaſto vel vitro. vide pag. 18.

Cornelius Tacitus. *Proximi Gallis, & ſimiles ſunt Britanni, ſeu durante originis vi; ſeu procurrētibus in diuerſa terris. poſitio cœli corporibus habitum dedit. In vniuerſum tamen æſtimanti, Gallos vicinum ſolum occupaſſe credibile eſt. Gallorum ſacra deprehendas, ſuperſtitionum perſuaſione. Sermo haud multùm diuerſus, in depoſcendis periculis eadem audacia; & vbi aduenere, in detractandis eadem formido, plus tamen ferociæ Britanni præferunt, vt quos nondum longa pax emollierit: nam Gallos quoque in bellis floruiſſe accepimus, mox ſegnitia cum otio intrauit, amiſſa virtute pariter ac libertate: quod Britannorum ol.m euictis euenit, cæteri manent quales Galli fuerunt. In pedite robur, quædam nationes & curru præliantur: honeſtior auriga, clientes propugnant: olim regibus parebant, nunc per principes factionibus & ſtudijs trahuntur: nec aliud aduerſus validiſſimas gentes pro Romanis vtilius, quàm quod in commune non conſulunt. Rarus duabus tribúſque ciuitatibus, ad propulſandum commune periculum conuentus: ita dum ſinguli pugnant, vniuerſi vincuntur.*

Dio Nicæus ex Xiphilini epitome de Britannis in Septentrionali inſulæ parte. *Agros nullos colunt: de præda & venatione, fructibúſque arborum viuunt: nam piſces, quorum ibi maxima eſt & innumerabilis copia, non guſtant. Degunt in tentorijs nudi & ſine calceis: vtuntur communibus vxoribus, liberósq; omnes alunt. Apud hos populus magna ex parte principatum tenet: latrocinantur libentiſſimè: militant de curribus: equos habent paruos & celeres: pedites currunt celerrimè: dum ſtant, firmiſſimi ſunt. Horum arma ſunt ſcutum, & haſta breuis, in cuius inferiore parte pomum ex ære, vt, dum concutitur, hoſtes ſonitu perterrefaciant. Pugiones quoque habent: ſed in primis famem, frigúſque,*

que,ac labores omnes perferunt. Nam merſi in paludibus capite tenus,per multos dies inediam ſuſtinent: in ſylvis autem, corticibus atque radicibus arborum aluntur. Certum cibi genus parant ad omnia,quem ſi ceperint,quanta eſt vnius fabæ magnitudo,minimè eſurire aut ſitire ſolent.

Herodianus. *Veſtis vſum non cognoſcunt, ſed ventrem atque ceruicem ferro incingunt,ornamentum id eſſe, ac diuitiarum argumentum exiſtimantes, perinde vt aurum cæteri barbari, quin ipſa notant corpora pictura varia, & omnifariam formis animalium, quocirca ne induuntur quidem, videlicet picturam corporis ne adoperiant. Sunt autem bellicoſiſſima gens, atque auidiſſima cædis, tantùm ſcuto anguſto, lanceáq; contenti, præterea gladio nudis corporibus dependente, loricæ ac galeæ penitùs ignorant vſum, impedimentum id eſſe tranſgrediendis paludibus arbitrantes,quarum vaporibus,æſtúq; cœlum ibi ſemper caliginoſum.*

Reliqua,quæ paucula ſunt hinc inde carpam,& delibabo. Plinius de Magia. *Sed quid ego hæc commemorem in arte Oceanum quoque tranſgreſſa, & ad naturæ inane prouecta? Britannia hodiéque eam attonitè celebrat tantis ceremonijs,vt dediſſe Perſis videri poſſit.* Idem, *Simili plantagini glaſtum in Gallia vocatur: quo Britannorum coniuges nurúsque toto corpore oblitæ,quibuſdam in ſacris & nudæ incedunt,Æthiopicum colorem imitantes. Lautiores epulas non nouit Britannia quam * Chenerotes fero anſere minores. Annulos in medio digito geſtarunt Britanni, Marga terras Britanni ſtercorarunt.* Tacitus, *Solitum Britannis fœminarum ductu bellare; hominum fibris Deos conſulere. Certis notis ſe inurere,* quas *Britonum ſtigmata vocat* Tertullianus, docet Solinus. *Regionem,*inquit,*partim tenent Barbari: quibus per artifices plagarum figuras, iam inde à pueris variæ animalium effigies incorporantur, inſcriptíſq; viſceribus, hominis incremento pigmenti notæ creſcunt: nec quicquam magis patientiæ loco nationes feræ ducunt,quàm vt per memores cicatrices,plurimum fuci artus bibant.* Dio. Andatem .i.Victoriam,& Adraſten Deas colebant. Cæſar,& Lucanus. *Naues habebant quarum carina ac ſtatumina ex leui fiebant materia: reliquum contextum corijs integebatur.* Solinus. *Quantocunq; tẽpore curſus tenebat, nauigantes eſcu abſtinebant. Potu ex hordeo vtebantur,*& nos hodie vtimur, vt habet Dioſcorides,qui *Curmi* perperàm pro *Kurw*, ſic enim Britannis quod nobis Ale dicitur. *Plurimi vnam tantùm vxorem habuere,*vt author eſt Euſebius Præparat. 6. *Centenos & vicenos vixiſſe annos,* quòd obrigefacta loca calorem introrſus arceant, prodit Plutarchus.

Qui fuerint illi *vetuſti immanium tyrannorum anni,* de quibus Gildas, me latet, niſi illos innuat, qui in hac regione imperium ſibi

Margin notes: * — *Magia Britannorum.* — *Glaſtum.* — *Chenerotes.* — * Greene Geeſe. — *Pingendi ratio.* — *Andates.* — *Nauigatio Britannorum.* — *Tyranni Britanniæ.*

ſibi contra Romanos arripuerunt, eóque tempore Tyranni vocabantur. Subiungit enim ille. *Porphyrius rabidus orientalis aduerſus eccleſiam canis dementia ſua, ac vanitatis ſtylo hoc etiam adnexuit. Britannia, inquiens, fertilis prouincia tyrannorum.* Nec de priſca eorum religione verba faciam, quæ ne religio quidem, ſed triſtiſſimum ſuperſtitionum chaos. Cùm enim Diabolus cumulata caligine veram doctrinam demerſiſſet, Britanniæ *portenta erant*, inquit ille Gildas, *ipſa Diabolica, penè numero Ægyptiaca vincentia, quorum nonnulla lineamentis adhuc deformibus, intra vel extra deſerta mœnia, ſolito more rigentia toruis vultibus intuemur.*

Religio Britannorum.

Quòd verò Britannos vna cum Hercule in Heſiones raptu adfuiſſe colligatur ex his Cornelij, vt exiſtimant, Nepotis verſibus, dum nuptias Telamonis & Heſiones deſcribit,

& in aurea pocula fuſi
Inuitant ſeſe pateris plebs mixta, Britanni, &c.

Planè Poeticum eſt, & illius authorem non fuiſſe Cornelium Nepotem, vt Germani volunt, ſed Ioſephum Iſcanum, ſiue Exonienſem dilucidè & quaſi obſignatis tabulis probare poſſum. Vtique qui Henrici noſtri Secundi & Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi meminerit.

An Vlyſſes huc penetrârit, quem in Caledonia appulſum ara Græcis literis inſcripta, vt habet Solinus, manifeſtauit, dubitarim ego cum Brodæo, & potiùs in Vlyſſis honorem, quàm ab Vlyſſe poſitam iudicarim: etiamſi Vlyſſem illum Elizzam Iapheti nepotem fuiſſe contendant. Ex hiſtorijs enim liquet, & iam diximus, Græcos antiquiſſimos, peregrinationes longinquas terrâ marique ſuſcepiſſe: vnde mirum videri non debet, ſi nomina quædam & monumenta eorum, varijs locis reperiantur: Sæpè autem ea nomina, non tam de ſuis deriuarunt, quam de heroum nomenclaturis, quorum apud eos vel par, vel maior erat reuerentia, quàm apud Chriſtianos, aut Confeſſorum, aut Martyrum. Sicut igitur à S. Iohanne, à S. Dominico, à S. Franciſco, & alijs innumeris Diuis, nomina regionibus recèns inuentis imponuntur; ita quoque olim apud Græcos contigiſſe, quis volet negare? At quis inter omnes heroas pelagi erroribus, aut pluribus, aut diuturnioribus fuit exercitus quàm Vlyſſes? Non igitur mirum frequentiſſimum nauigantes illi votum nuncupaſſe, & locis quibus appellabant nomina votiua ab illo accepta conſecraſſe: Hinc Vlyſſipo ſuper Tagi fl. oſtijs. Hinc alibi, alia Vlyſſis & Laertæ, & ſociorum monumenta, quæ non ad Vlyſſem,

Brodæus lib. 3. cap. 4. Miſcel.

Vlyſſes nunquam in Britannia.

ſem, vt conditorem ſunt referenda, ſed exiſtimandum à Græcis peregrinas oras explorantibus, honori Herois, qui plurima inter omnes perluſtraſſet, dedicata fuiſſe.

Quòd Ioannes Tzetzes in varijs hiſtorijs ſcripſerit Reges noſtros Britannicos Catonem illum maiorem, qui cum Populi Romani moribus bellum geſſit, muneribus virtutis ergô affeciſſe, longè antequam Britanniæ nomen Romanis innotuerit: fidem ipſe ſuam liberet, quàm fabuloſus ſit ſcriptor, norunt omnes.

Nec credas Alexandrum Magnum ex India Orientali ad Gades & Britanniam perueniſſe, quamuis ſcribat Cedrenus refragantibus Hiſtoricis? ἦλθεν δὲ πρὸς Ἄραβας καὶ Γάδειρα, καὶ τὰ Βρεττανικὰ ἔθνη γενόμενος, χιλίασι ὁλκάσι καταναυμαχήσας. Eiuſdem eſt farinæ quod ex Hunnibaldó Trithemius refert Baſſanum regem filiam Orcadum regis repudiaſſe anno ante Chriſtum natum 284. regiſque Britannorum auxilijs bellum Baſſano intuliſſe.

Alexander Magnus nunquam in Britannia.

Nec quis putet Hannibalem in Britannia militaſſe, quòd apud Polybium vndecimi libri eclogis legatur, Τῶν δ' ὄντων ἐν ὀλίγῳ συγκεκλεισμένων τῆς Βρεττανίας εἰς τὴν Βραχῆς τόπους ἀνῆλθε. Mendoſus etenim eſt locus, & pro Βρεττανίας, Βρεττίας legendum, vt etiam apud Dionem lib. 42. Agitur enim vtrobíque de Brutijs in Italia: Græcos tamen circa hæc tempora inſulam noſtram adijſſe non diffiteor. Dum enim Athenæus nauem illam Hieronis, cuius magnitudo & artificium cunctis miraculo fuit, è Moſchione vetuſtiſſimo authore deſcripſit, præcipuum malum difficultèr in Britanniæ noſtrę montibus à ſubulco inuentum, & à Philea Tauromenite mechanico in Siciliam deductum prodit.

Hannibal nunquam in Britannia.

Nauis Hieronis.

Britannos autèm cum Cimbris & Gallis permiſtos fuiſſe in expeditionibus illis in Italiam & Græciam videtur. Nam præter nomen commune, in Britannico Triadum libro vetuſtiſſimo, vbi tres maximi exercitus, qui è Britannis conſcripti erant, memorantur, proditum eſt, exterum quendam ducem longè maximum exercitum hinc contraxiſſe, qui, populata magna Europę parte, tandem ad Græcum mare (forſitan Gallatiam innuit) conſederit.

Britones in expeditionibus cum Cimbris.

Triadum liber.

Britomarum item ducem inter illos militarem, cuius meminit Florus & Appianus, Britonem fuiſſe nomen euincit, quod Britonem magnum ſignificat. Nec torquebo illud Strabonis, qui Brennum natione Prauſum fuiſſe ſcribit, vt natione Britonem faciam. Nec quod Ottho Friſingenſis tradit ad Draui ſcaturiginem

Britomarus Brito.

Lib. 2. cap. 13.

ginem Cimbrorum prolem *Briones* ſediſſe, in Britones conuertere auſim, etſi quid non audeant temporis noſtri Critici?

Verum-enim-verò, vt ſemel dicam, quod ſentio. Vt Romani qui in eam potentiam emicuerunt, nec Herodoto nec Græcis antiquioribus innotuerunt, Gallique & Iberi priſcis Hiſtoricis planè fuerunt ignotiſſimi: ſic Britannorum nomen ſeriùs Græcis & Romanis auditum fuiſſe ſemper exiſtimaui. In cauſſa verò fuiſſe videatur cum diſiunctior Inſulæ ſitus, tùm quòd veteres illi Britanni ſibi viuentes non magna commercia cum alijs gentibus habuerint. Et hac quidem in re Dio iuxtà mecum ſentit. *Primis Græcorum,* inquit *Romanorúmque ne eſſe quidem Britanniam compertum fuit, poſteriores in controuerſiam adduxerunt, Continens ne ea terra, an verò inſula eſſet, multáque de vtraque opinione conſcripta ſunt ab ijs qui certi quidem nihil nouerant (quippe qui nec vidiſſent, nec ab indigenis qualis eſſet, accepiſſent) ſed coniecturis tantum, quantum vel ocij vel ſtudij ſingulis aderat, niterentur.* Latinorum autem primus quòd ſciam Britanniæ meminit Lucretius his verſiculis de aëris differentijs.

Britannia ſeriùs Græcis & Romanis cognita.

Nam quid Britannum cœlum differre putamus,
Et quod in Ægypto eſt, quà mundi claudicat axis.

Lucretium autem Cæſare paulò antiquiorem fuiſſe in confeſſo eſt, quo tempore Diuitiacum Sueſionum Regem totius Galliæ potentiſſimum, Britanniæ imperium obtinuiſſe ab ipſo Cæſare edocemur.

Quamuis Diodorus Siculus ſcribat, *Britanniam nullius aduenæ imperium expertam, neque enim Dionyſium, neque Herculem, neque heroa aut Deum quempiam accepimus eos bello tentaſſe.*

Quia verò & locus exigere videtur, & ſequenti narrationi lux maxima inde exoriatur, liceat mihi hîc Romanorum in Britannia hiſtoriam non è fabellis noſtris quas vani eſſet ſcribere, & ſtulti credere: ſed ex incorruptis priſcæ antiquitatis monumentis ſummatim, & carptim perſtringere; nec ego gloriæ ſegetem illis præcîdam, qui hoc argumentum moliuntur.

ROMANI.

Iulius Cæſar.

CVm virtus & fortuna ita conueniſſent, aut potiùs diuinum ſtatuiſſet conſilium, vt Roma iugum omnibus terris imponeret; Caius Iulius Cæſar Gallias iam victorijs emenſus, vt quas natura diremerat victori-

victorijs committeret, anno ante Chriſtũ natum quinquageſſimo quarto in Britanniam proficiſci contendit, vel quòd in omnibus Gallicis bellis inde auxilia ſubminiſtratà fuiſſent, vel quòd Bellouacos profugos ſuſcepiſſent, vel, vt Suetonius ſcribit, Margaritarum Britannicarum ſpe illectus, vel potiùs gloriæ cupiditate flagrans, quod facilè credo, cùm reiecerit legatos Britannicos qui cognito eius conſilio obſides dare, atque imperio populi Romani obtemperare polliciti fuerunt. Contractis itaque nauibus LXXX. onerarijs ad duas legiones tranſportandas, alijſque octodecem quas equitibus diſtribuit, Britanniam appulit, ipſeque (ſi Iuliano credimus) primus omnium è naue egreſſus in terram deſcẽdit, ſed aſpera pugna exceptus, in qua Sceuę qui decimę legionis aquilam ferebat, virtus inprimis emicuit, poſteà vno & altero prælio Britannos eò adegit, vt obſides darent. Quo facto, ſtatim ab inſula diſceſſit, tùm quòd hyems inſtaret, nec ſatis copiarum ſecum haberet, quòdque pars reliqua exercitus tempeſtate diſiecta curſum nõ tenuiſſet, motuſque in Gallia propter abſentiam iam tum concitarentur. Anno autem inſequente, primo vere cum quinque legionibus & duobus equitum millibus nauibuſq; DCCC. Britanniam denuò acceſſit, eò quòd obſides quos promiſerant non omnes ad ſe miſſi fuerant, Caſſibellinum quem bello Britanni communi conſilio præfecerant, multis detrimentis fregit, vt alibi dicemus, partem aliquam Inſulæ in deditionem accepit, obſides imperauit, quid in annos ſingulos Romanis penderetur, conſtituit, reuerſuſque ad mare Calendis Septemb. ad vj. Calendas Octobr. ſoluit, & exercitum in Gallias reportauit. Vnde antiquus de illo Poeta,

Vis inuicta viri reparata claſſe Britannos
Vicit, & hoſtiles Rheni compeſcuit vndas.

Tantaque hæc cenſebatur victoria, vt pro primæ expeditionis fœlici ſucceſſu viginti dierum ſupplicatio à Senatu decreta fuerit. Sed hæc fuſè perſequutus eſt ipſe Cæſar, & etiam Cicero vt videtur, in poemate amiſſo quòd Quadrigas inſcripſit, in quo Cæſarem ob res Britannicas per medias laudes poeticis quadrigis vexit, (vt nobis perſuadet Ferrerius Pedemontanus.) Scribit enim ipſe. *Pingam Britanniam coloribus tuis, penecillo autem meo.* Veruntamen, aliorum iudicio Britannos tantùm proſpera pugna terruit, vel vt Lucanus cecinit, qui Cæſarum familiæ iniquior. *Territa quæſitis oſtendit terga Britannis.*

Cauſſa belli in Britanniam.

In Cæſaribus.

Quadrigæ opus Ciceronis.

Grauiſſimuſque ſcriptor Tacitus ſcribit illum Britanniam tantùm oſtendiſſe, non tradidiſſe Romanis, Horatius haud tetigiſſe innuit cùm Auguſto adblādiens Britannum dicit *intactum.*

Intactus aut Britannus vt deſcenderet

Sacra catenatus via. Et Propertius,

Te manet inuictus Romano Marte Britannus.

Tantùm abeſt vt verum ſit illud quod Aulicus ille Hiſtoricus Velleius Paterculus ſcripſerit. *Bis penetrata Britannia à Cæſare,* cùm vix ab illo intrata fuerit. Annos enim viginti ab hoc Cæſaris ingreſſu, noſtra inſula, *ſuis regibus conceſſa, & ſuis legibus eſt vſa,* vt ex Dione colligi poteſt.

Lib. 53.

Auguſtus.

Cæſar Auguſtus conſultò Britanniam neglexiſſe videtur cùm *concilium* id vocaret, vt inquit Tacitus, fortaſſe quia conſultiſſimum videbatur imperium Romanum intra terminos coerceri, Oceanum ſcilicet Iſtrum & Euphratem limites à Natura datos, vt adamantinum eſſet imperium, (ſic enim ipſe Auguſtus apud Iulianum loquitur) ne mole laborans ſua ſtatim ſubſideret & corrueret, quod magnis accidere ſolet: vel vt Straboni placet, ſpreuit cùm videret neque vllum metum à Britannis eſſe, neque multum vtilitatis, nec parum incommodi videbatur ab alijs inſulam circumiacentibus oblatum iri. Quæcunque verò cauſa fuit, certè poſt Iulium & verſa in ipſam Remp. Romanorum Principum arma longa erat Britanniæ obliuio, etiam in pace. Tandem tamen ab vrbe profectus eſt vt in Britanniam bellum transferret. Quo tempore ad Fortunam Antianam Horatius.

Auguſtus cur Britanniam neglexit.

In Cæſaribus.

Serues iturum Cæſarem in vltimos

Orbis Britannos.

Verùm poſtquam in Galliam venit, Britanni ad eum pacem petitum miſerunt, & reguli quidem Britannici legationibus & officijs, amicitiam eius conſecuti, donaria in Capitolio dedicarunt, *Familiaremque* (ſic habet Strabo) *Romanis totam penè inſulam redegerunt vt vectigalia tolerent iam non difficilia è rebus quæ à Gallia & Britannia vltrò citroque vehuntur: ſunt autem eburnea frana, & torques, & electrina atque vitrea vaſa, aliaque id genus viles ac promiſcua merces. Itaque nullo ad eam inſulam opus eſt præſidio. Requireretur enim ad minimum vna Legio & aliquid equitatus, ſi tributa indè eſſent auferenda, atqui tributum æquarent ſumptus in præſidium faciendi; neceſſariò enim vectigalia impoſito tributo minuerentur, & vi facta aliquid impenderet periculorum.* Anno itidem ſequente alteram in

noſtram

noſtram hanc inſulam expeditionem animo agitauit, quia de pacto non conuenit, ſed Cantabri aliique in Hiſpania noua molientes impedierunt. Nec eſt cur quiſpiam Landino aut Seruio aut Philargyro credat, qui Auguſtum de Britannis triumphaſſe ex his Maronis carminibus prodiderunt.

Et duo rapta manu diuerſo ex hoſte trophæa,
Bíſque triumphatas vtroque à littore gentes.

Ob deditionem ſanè illam cecinit Horatius,

Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
Imperio, grauibúſque Perſis.

Tiberius etiam immoderatæ dominandi cupiditati cedens Auguſti conſilio acquieuiſſe videtur, librum enim protulit ipſius Auguſti manu perſcriptum, in quo *opes publicæ cōtinebantur quantum ciuium ſociorúmque in armis, quot claſſes, regna, prouinciæ, tributa, aut vectigalia,* additúmque conſilium coercendi intra terminos imperij, quod ipſi præcipuè (vt habet Tacitus) adeò placuit, vt nihil in Britannia tentauerit, nec aliquid præſidij habuerit. Vbi enim Tacitus percenſet numerum legionum, & quas oras tutarentur, Britanniæ nullam omnino facit mentionem. Romanorum tamen amicitiam Britanni coluiſſe videntur, cùm enim hoc tempore Druſus Oceănum nauigaſſet, quidam in hanc inſulam vi tempeſtatis rapti, à Regulis fuerunt remiſſi. Nec omnino alienum erit hic notare Britannum quendam ſub Auguſto meruiſſe, quod lapis antiquus Romæ ad ſanctam Mariam rotundam ſic inſcriptus docet:

Tiberius. *Tacitus lib. 1.* *Vita Agricolæ.*

M. VLPIO IVSTO Q. SIG. AVG. MILITAVIT AN
XXV. VIXIT. XLV. NATIONE BRITTO FEC.
M. VLSIVS RESPECTVS VEH. AVG. AMICO OP-
TIMO DE SE BENE MERENTI.

Agitâſſe Caium Cæſarem de hac inſula intranda ſatis conſtat, ni velox ingenio, & mobilis pœnitentia, & ingentes aduerſus Germaniam conatus fruſtrà fuiſſent. *Nihil autem amplius, quam Adminio Cinobellini Britannorum Regis filio, qui pulſus à patre, cum exigua manu transfugerat, in deditionem recepto: quaſi vniuerſa tradita inſula, magnificas Romam literas miſit, monitis ſæpe latoribus, vt vehiculo ad forum vſque, & curiam pertenderent, nec niſi in æde Martis,*

Caius Caligula. *Adminius.*

Suetonius. *Expeditio Caligulæ in Oceanum.*

tis, ac frequente Senatu, COSS. tradere'nt. Poſteà (vt habet Dio) *ad Oceanum profectus, tanquam in Britanniam bellum tranſlaturus, in acie omnes milites ſuos propter littus collocauit, ipſe triremi conſcenſa, paululum à terra auectus redijt, ac deinde alto in ſuggeſto conſidens, ſignum pugnæ militibus dedit, claſſicúmque canere iuſſit, ac ſubitò mandauit, vt conchylia legerent. His partis ſpolijs (nimirum exuuijs hoſtium ad triumphum indigens) animum ſuſtulit, quaſi ipſum Oceanum ſubegiſſet, donatiſque militibus, conchylia hæc Romam attulit, vt ibi quoq; prædam ſuam oſtentaret. Et in indicium victoriæ altiſſimam turrem excitauit, ex qua, vt ex Pharo, noctibus ad regendos nauium curſus ignes emicarent.* Cuius ruinæ conſpiciuntur aliquando recedente æſtu in Hollandię littore, & Bꝛiten huis accolis nominatur, qui inſcriptos lapides ſæpe reperiunt ex quibus vnus habuit has literas C. C. P. F. quod interpretantur *Caius Caligula Pharum Fecit.* Sed nos de hac fuſiùs in inſulis Britannicis.

Arx Britannica in Hollandia.

Claudius.

Iam inde interior Britannia magis ciuilibus bellis, & partium ſtudijs, quàm Romanorum viribus attrita, poſt varias clades vltrò citróque illatas, in Romanorum poteſtatem paulatim conceſſit. Dum enim ſinguli pugnabant vniuerſi ſunt victi, ſic in mutuam pernitiem ruentes vt non niſi oppreſſi ſenſerint omnibus perire, quod ſinguli amiſerunt. Claudius his diſcordijs fretus, & transfugas non redditos cauſam belli prætexens, traductis legionibus huc acceſſit, operáque Plautij, Veſpaſiani, Titi Rubri Pollionis, Ca. Sydij Getæ, Valerij Aſiatici, inprimis verò Oſtorij Scapulæ auſtralem partem paulatim in ditionem redegit, de Britannis triumphauit, Caratacum Britannum cepit. Ipſe verò in Britannia quindecem dies manſit, quo tempore victis arma ademit, bonorum publicationem Britannorum primoribus remiſit, pro quo beneficio eius in Britannia templum Britanni coluerunt, & vt Deum orârunt. Hanc de noſtris victoriam inter præclariſſima monumenta, & teſtimonia Romanæ virtutis habuerunt ſcriptores. Vnde Seneca, *Primus Claudius deuiciſſe Britannos gloriari potuit, Iulius enim Cæſar oſtendit eos Romanis tantùm*, & alibi de Claudio,

Ille Britannos
Vltra noti
Littora ponti,
Et cæruleos
Scuta Brigantes
Dare Romuleis

Colla

Colla cathenis
Iuſſit, & ipſum
Noua Romana
Iura ſecuris
Tremere Oceanum.

Ægeſippus item de Claudio, *Teſtis eſt Britannia extra orbem poſita, Romanorum virtute in orbem redacta, quos ætas ſuperior ignorauit, didicit Romanorum victoria, ſeruiunt & ipſi, qui, quid eſſet ſeruitus ignorabant, ſoli ſibi nati, & ſemper ſibi liberi, qui à ſuperiorum potentia interfuſo Oceano ſecreti metuere non poterant, quos neſciebant. Plus itaque tranſiſſe ad Britannos, quàm triumphaſſe de Britannis.* Et alibi, *Britanniam quoque inter vndas adhuc latentem Romano imperio armis acquiſiuerat, cuius triumpho opibus Roma ditior, Claudius conſultior, Nero fortunatior æſtimabatur.* & Ioſephus in perſona Titi in Iudæos, *Qui maior Oceano murus atque obſtaculum? quo ſepti Britanni adorant arma Romanorum.* Poeta item antiquus inter alia in Claudij Imperatoris laudem.

Oceanus iam terga dedit, nec peruius vlli,
Cæſareos faſces, imperiúmque tulit.
Illa procul noſtro ſemota, excluſáque cœlo,
Alluitur noſtra victa Britannis aqua.

Nec credas Euſebio, eiúsque ſectatoribus, qui Claudium Orcadas inſulas in ſuam poteſtatem redegiſſe falsò ſcriptitant. Cæterùm Claudius *Britannicus* hinc dictus: & ob victoriam triumphus, ludi annui, arcus trophæa ferens in vrbe, alter in Gallia vnde traiecerat, filio etiam nomen *Britannici*, (vt quaſi proprio nomine ſic diceretur) Meſſalinæ primus in conſeſſu locus, & vt carpento veheretur, illi decreta fuerint à Senatu. Sed hæc plenius in Midelſexia & Eſſexia.

Nero Claudio ſuccedens nihil omnino in re militari auſus eſt, exercitúmque è Britannia deducere cogitauit: nec niſi verecundia, ne obtrectare parentis gloriæ videretur, deſtitit. Didius Veranius tunc temporis inſulæ præfuit, qui nihil præſtitit intra annum extinctus. Suetonius Paullinus huic ſuffectus biennio proſperas res habuit, nationibúsque ſubactis, ad Monam vſque penetrauit, cùm interim Britanni, bonorum publicatione quam à Claudio remiſſam Decianus inſulæ procurator renouare cœpit, vſuríſque Senecæ grauiſſimis oppreſſi bellum funeſtiſſimum excitauerunt, Bunduica regina duce, præſidijs expugnatis, Romanorum Colonia exciſa, plurimis interfectis,

Nero. *Vide in Icenis.*

Romanorum penitus excuſſiſſent iugum, niſi vnius prælij fortuna proſperè ſubueniſſet Paullinus. Verùm cum ille arrogantior in deditos eſſet,& ſuæ iniuriæ vltor, miſſus eſt à Nerone Petronius Turpilianus, vir faciliori ingenio,qui rebus compoſitis, nihil vltrà auſus, (vtique qui honeſtum pacis nomen ſegni otio impoſuit) Trebellio Maximo prouinciam tradidit, qui cùm exercitum otio laſciuire pateretur,eò à ſuis ádactus eſt,vt ſine authoritate vlla precariò præeſſet, tandémque ob iracundiam militum ex Britannia profugeret. Quo tempore quartadecima legio ferocior à Nerone hinc euocata, vt ad clauſtra Caſpiarum præmitteretur. Flagrante iam ciuili inter Galbam, Othonem, & Vitellium bello, Vectius Volanus erga hoſtes iners, maiori cum charitate, quàm authoritate prouinciam adminiſtrauit; adeò vt iam *miſſam Britanniam*, id eſt neglectam,dixerit Tacitus, nec enim amiſſa erat,vt aliqui noua lectione reponunt. Hoc tamen ciuili motu in Britannico exercitu nihil irarum. Non ſanè aliæ legiones per omnes ciuilium bellorum motus innocentiùs egerunt: ſeu quia procul & Oceano diuiſæ, ſeu crebris expeditionibus doctæ potiùs hoſtem odiſſe. Trebellio Maximo è Britannia ad partes Vitellij egreſſo, Roſcius Cælius legatus xx.legionis hîc manſit: quiéſq; prouinciæ,quanquam remoto conſulari,manſit. Rexere legati legionum pares iure,Cælius audendo potentior. Nec aliud mihi legenti occurrit de Britannia hac tempeſtate, niſi quod & quartadecima legio quæ in Britannia fuerat pro Othone pugna Bedriacenſi ſtabat,quam Vitellius in Britanniam remiſit cum Batauorum cohortibus, ob veterem aduerſus quartadecimanos (quibus malè voluit) diſcordiam, ſtatímque contra Veſpaſianum eandem reuocauit.

Galba. Otho. Vitellius.

Tacitus explicatus.

Cùm autem Veſpaſianus imperium ſuſcepiſſet ſecunda legio in Britannia ab eo ſtabat (quòd ille olim legioni iſti à Claudio præpoſitus ſumma cum induſtria & gloria præfuiſſet. Tricies enim cum hoſte conflixit: in Britannia ſub Claudio duas validiſſimas gentes,ſupérq; xx.oppida & Inſulam Vectem Britanniæ proximam in deditionem redegit: vnde triumphalia ornamenta illi decreta) legiónéſque reliquæ ſunt adiunctæ, non ſine motu tamen cæterarum legionum in quibus plerique centuriones ac milites à Vitellio prouecti,expertum iam principem anxij mutabant. Quo tempore Agricolam viceſimæ legioni tardæ ad ſacramentum tranſgreſſæ præpoſuit Mutianus. Sed vbi firmato imperio cum cætero orbe Veſpaſianus & Britanniam

Veſpaſianus.

recupera-

recuperauiſſet, magni hîc duces, egregij exercitus, minuta Britannorum ſpes; & terrorem ſtatim intulit Petilius Cerialis, Brigantum ciuitatem, quę numeroſiſſima prouinciæ totius, aggreſſus, multa prælia, & aliquando non incruenta geſſit: magnámq; Brigantum partem aut victoriâ amplexus, aut bello. Qui anteà militum diſcordia, & crebris belli ciuilis rumoribus ſuſtulere animos, auctore Venuſio: qui ſuper inſitam ferociam & Romani nominis odium, proprijs in Carthiſmanduam reginam ſtimulis accendebantur. Petilij ſucceſſor Iulius Frontinus pugnacem Silurum gentem armis ſubegit. Ob horum victorias & ſuam ipſius egregiam operam ſic præfatur Veſpaſianum Valerius Flaccus *Vide in Brigantibus.*

Túque ô pelagi qui maior aperti
Fama, Caledonius poſtquam tua carbaſa vexit
Oceanus, Phrygios prius indignatus Iulos.

Cùm verò Titus (ille orbis amor) mortuo patri ſuccederet, qui vt tribunus militum ſumma cum induſtria, nec minori modeſtia in Britannia meruiſſet, ſicut apparuit (teſte Suetonio) ex imaginum eius multitudine ac titulis per prouinciam (patrem enim obſeſſum in Britannia fortiter liberauit) ſic iam Imperator fœliciſſimum & fortiſſimum Ducem in Britannia habuit Iulium Agricolam, paulò ante patris mortē huc remiſſum. Qui Ordouices debellauit & Monam ſubegit, vnde Titus IMPERATOR XV. dictus, quod Xyphilinus ſcribit, & nummus antiquus conteſtatur cum eadem inſcriptione & trophæo. *Titus.* *Iulius Agricola.*

Sub Domitiano idem Agricola bellica prudentia longè clariſſimus Britanniæ præfuit, qui Calgacum iuſto prælio profligauit: extremis gentibus iam domitis, & vltima Britannia penetrata, totáque inſula circumnauigata, primus Romanorum inſulam eſſe deprehendit. Sed ille ſua ipſius virtute & Taciti generi ſui ſcriptis æternitati inſeritur. A Domitiano tamen qui hominis virtutibus & gloriæ infenſior erat, reuocatus, ſucceſſorem habuit, vt alijs placet, Cn. Trebellium, vt mihi videtur, Saluſtium Lucullum, quem Domitianus ſtatim, quòd lanceas noua forma Luculleas appellari paſſus ſit occîdit. Qua etiam tempeſtate Aruiragus in hac inſula floruit, non Claudij tempore, vt fabulatur Galfridus Monumethenſis. De Domitiano enim Iuuenalis ille verſus intelligendus *Domitianus.* *Britanniam inſulam, eſſe certò deprehenſam.* *Aruiragus Britannus.*

Omen habes, inquit, *magni, clarique triumphi,*
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno

Excides

* Arbila dicitur Scholiaſta antiquo Iuuenalis.

Excidet * *Aruiragus.*

Rufina Britanna.

Floruit etiam Romæ Claudia Rufina fœmina Britanna, erudiſsima iuxtà ac Chriſtianiſſima, cuius Diuus Paulus meminit, & Martialis his verſibus laudat

Claudia cæruleis cùm ſit Ruſina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet?
Quale decus formæ? Romanam credere matres
Italides poſſunt, Atthides eſſe ſuam.

Britannia Prouincia.

Britānia Præſidalis prouincia.

Ita imperante Domitiano, vlteriori illa parte, vt aſpera & infrugifera, Barbaris relicta, hæc citerior planè & plenè in prouinciā fuit redacta. Quæ nec *Conſularis*, nec *Proconſularis*, ſed *Præſidialis*, & Cæſarum cenſebatur. Vtpote quæ Romano imperio poſt diuiſionem Prouinciarum ab Auguſto factam, acceſſit, & ſuos Proprætores habuit. Poſteà cùm nouam Reipub. formam deſcripſiſſet Cōſtantinus Maximus, ſub Præfecto Prætorio Galliarum, Vicarius præficiebatur, & cum illo in rebus bellicis Comes Britanniarum, Comes littoris Saxonici per Britanniam, & Dux Britanniarum, præter Præſides, Rationales, &c. Tribus etiam legionibus è XXIX. quas Romani per imperium conſtituerant, coercebatur: Legione Secunda Auguſta, Legione Sexta Victrice, & Viceſſima Victrice. Sed hoc de Seueri tempore capiendum, anteà enim & aliàs, & plures fuiſſe ex authoribus diſcimus. Quamuis enim ſcribat Strabo ad Britanniam continendam non plus vno ordine militum opus fuiſſe: ſub Claudio tamen locatæ hîc fuerunt præter illas, quas dixi, Legio IX. Hiſpanienſis, & Legio XIIII. Gemina Martia Victrix, imò ſub ipſa Veſpaſiani tempora, quatuor Legiones in hac inſula militâſſe docet Ioſephus: *Britannia*, inquit, *circundatur Oceano, & penè non minor quàm noſter orbis eſt, habitantes Romani redegerunt in ditionem ſuam, quatuórque legiones tantæ multitudinis inſulam tuentur.* Sic Britannis iugum impoſitum primùm præſidio militum qui ſemper cum terrore impenderunt incolis, inde tributo & vectigali, eoque nomine Publicanos habere cogebantur, id eſt, Harpyiæ & hirudines qui eorum ſanguinem exugerunt, bona publicarunt, & mortuorum nomine tributa exegerunt: nec legibus ſuis patrijs vti permiſſi ſunt, ſed magiſtratus à populo Romano, cum imperio & ſecuribus miſſi, qui ius dicerent. Habebant enim prouinciæ præſides, prætores, & proconſules, ſingulæ etiam ciuitates habebant municipales magiſtratus. Prætor conuentum ſingulis annis indicebat, & maiores lites dirimebat: excelſo in

Quæ legiones in Britannia. Dio. 55.

Romanorum iugum.

Reuardus in Prouincialibus.

in ſuggeſtu ſuperba iura reddebat, ſtipatus lictoribus, virgę populi tergo, ſecuris ceruicibus intentabantur, & quotannis alium atque alium dominum ſortiri cogebantur. Nec hoc ſatis, diſcordias inter eos alebant, & quoſdam indulgentiùs fouebant, vt ipſos ſuæ ſeruitutis inſtrumenta haberent.

Hoc Romanorum iugum quamuis graue, tamen ſalutare fuit. Salutare enim IHESV CHRISTI lumen Britannis vnà affulſit, de quo poſteà, & clariſſimi illius imperij lux barbariem à noſtrorum animis fugauit. Traductis namque Colonijs, & conuocatis in ciuilis vitæ ſocietatem indigenis, ita legibus temperârunt, & moribus excoluerunt, vt victu, cultúque cæteris prouincijs non concederet: ita ædificijs & magnificis operibus inſtruxerunt, vt eorum reliquiæ & rudera ſummam iam intuentibus admirationem commoueant. Inprimis verò *Murus Picticus*, de quo ſuo loco, & viæ illę admirando opere per omnem regionem, alicubi deſiccatis paludibus, alibi aggeratis vallibus munitæ & conſtratæ, ea latitudine, vt occurrentia ſibi inuicem vehicula liberè exciperent. Nunc verò alicubi interſciſſæ, ruſticis inde glaream effodientibus, vix apparent, alibi per auia & paſcua ducentes alto aggere ſunt conſpicuæ. Has illi vias *Conſulares, Prætorias, Militares, & Publicas* vocarunt, vt videre eſt apud Vlpianum, & Iulium Frontinum, & Ammianus Marcellinus *Aggeres itinerarios & publicos* dixit. Hiſtorici noſtri, in hoc proculdubio falſi, quatuor tantùm huiuſmodi vias fuiſſe volunt, quarum primam Watlingſtreat & Werlamſtreat, quòd per Verolamium duxerit, alteram Ikenildſtreat, quòd ab Icenis initium habuerit, tertiam Foſſe quòd foſſa, vt putant, vtrinque munita fuerit, & quartam Erminſtreat Germanico vocabulo appellitant, à Mercurio (vt author eſt mihi vir eruditiſſimus I. Obſopæus) quem ſub nomine *Irmunſull*, id eſt, *Mercurij columna*, Germani maiores noſtri coluerunt. Illum autem vijs præfuiſſe ἐνόδιος nomen apud Græcos ſatis innuat, eiuſque ſtatuæ quadratæ Hermæ dictæ olim vbique per vias diſpoſitæ fuerunt. Creditum eſt Mulmutium, neſcio quem, multis ante Chriſtum natum ſæculis, has feciſſe, ſed tantùm abeſt, vt ego fidem adhibeam, vt confidenter dixerim Romanos paulatim ſubſtruxiſſe. Dum præeſſet Agricola, inquit Tacitus. *Diuortia itinerum, & longinquitas regionum indicebatur, vt ciuitates à proximis hibernis, in remota & auia deferrent.* Et in Schidis antiquis legimus. *Diebus Honorij & Arcadij facti ſunt in Britannia calles à mari ad mare.*

Romanorum in Britannia opera.

Vallum ſiue Murus Picticus.

Via militares.

Actus.

Romano-

Romanorúmque opus fuiſſe docet ipſe Beda. *Habitabant*, inquit, *Romani intra vallum, (quod Seuerum trans inſulam feciſſe commemorauimus) ad plagam meridianam, quod ciuitates, fana, pontes, & ſtratæ ibidem facta vſque hodie teſtantur.* Huiuſmodi vijs ſtruendis Romani ſoliti ſunt milites, & multitudinem exercere, ne otioſi nouis rebus ſtuderent. *Stratas*, ſcribit Iſidorus, *Romani per omnem penè orbem diſpoſuerunt, propter rectitudinem itinerum, & ne plebs eſſet otioſa*, & ad huiuſmodi viarum munitiones rei ſæpe damnati fuerunt vt ex Suetonio in Caio colligere licet. Videnturq; in Hiſpania via Salamantica, ſiue Argentea, & in Gallia viæ quædam militares à Rom. conſtratæ, vt taceam viam Appiam, Pompeiam, Valeriam in Italia.

Lib. cap. 11.

Cap. 27.

Nerua. Sub Nerua, Britanniæ mentionem intermiſerunt ſcriptores. Traianus. Sub Traiano, defeciſſe videantur Britanni, & ſubactos fuiſſe ex Spartiano conſtat. Adrianus. Imperante autem Adriano, Iulius Seuerus Inſulæ præerat, qui cùm contra Iudæos tunc tumultuantes euocatus eſſet, Britanni ſub Romana ditione teneri non poterant, niſi ipſe Adrianus adijſſet, qui multa correxit, murumque per LXXX. mill. paſſ. primus inter Barbaros Romanoſque duxit. *Stipitibus magnis* (vt ex Spartiano docemur,) *in modum muralis ſepis funditùs iactis atque connexis.* Ob quam expeditionem Florus Poeta in illum ſic luſit,

Ego nolo Cæſar eſſe,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Adrianus reſcripſit

Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Hoc tempore M. F. CL. PRISCVS LICINIO Proprætor fuit Britanniæ, qui fuit in expeditione Iudaica cum Adriano, vt apparet ex Inſcriptione antiqua.

Antoninus Pius. Sub Antonino tamen Pio hoc bellum denuò exarſit, quod per Lollium Vrbicum legatum, barbaris ſubmotis, alioque Capitolinus. muro ceſpititio ducto ita reſtinxit, vt BRITANNICVS diceretur, laudemque meruit ſingularem quòd Brigantes infeſtos ſocijs mulctaſſet.

Antoninus Philoſophus. Sed Britanni bellum ex bello ſerentes, res ſub Antonino Philoſopho mouere cœperunt, ad quas componendas miſſus eſt

Calphurnius

Calphurnius Agricola, & fœlici exitu confeciſſe videtur: *Quum Fronto Romanæ eloquentiæ non ſecundum, ſed alterum decus, belli huius confecti laudem Antonino principi dederit, quamuis ille in ipſo Vrbis palatio reſidens gerendi eius mandaſſet auſpicium, attamen veluti longæ nauis gubernaculis præſidentem totius velificationis & curſus gloriam meruiſſe teſtatus eſt.* * *Eumenius.*

Quo tempore diſcuſſis ſuperſtitionum nebulis diuinus Chriſtianæ lucis fulgor regioni noſtræ Lucij regis opera illuxit, qui alicubi Romanorum permiſſu (illi enim & reges ſeruitutis inſtrumenta habuerunt) hîc regnauit, vnde Nennius, *Lucius rex agnomine* Leuer Maur. *i. magni ſplendoris, propter fidem quæ in eius tempore venit.* Sub hæc, inquam, tempora, hiſtoriæ nonnullæ veram religionem ad nos primùm perueniſſe produnt. Certum tamen eſt, Britannos in ipſa eccleſiæ infantia Chriſtianam religionem imbibiſſe. Nam vt Ioſephum Aramathæum, & Claudiam Rufinam Britannam Rufi Pudentis vxorem omittam, cuius D. Paulus in poſteriori ad Timotheum meminit, & Martialis poëta tantopere laudat: Dorotheus Tyri Epiſcopus in ſua Apoſtolorum Synopſi, Simonem Zelotem qui Mauritaniam peragrauit, in Britannia tandem occiſum, & ſepultum tradit; nec non Ariſtobulum cuius meminit Paulus in Epiſtola ad Romanos, Britanniæ Epiſcopum factum fuiſſe. Petrus etiam ipſe, (ſi Lippomano credimus Simeonis Metaphraſtis Græculi fide ſuffulto) huc penetrauit, & diuini verbi lumen diffudit. Et quid ni credamus? Cùm Nicephorus idem de Petro prodat. *Eandem,* inquit, *doctrinam ad Occidentalem Oceanum, Britannicaſque inſulas perfert.* Paulus etiam teſte Sophronio, & Theodoreto, poſt ſecundam Romę incarcerationem hanc noſtram regionem adijt, vnde de illo Venantius Fortunatus.

Religio Christiana in Britanniam recepta.

Vide in agro Somerſet.

Tranſijt Oceanum, vel quà facit inſula portum,
Quaſque Britannus habet terras, quaſque vltima
Thule.

Huc etiam facit tùm Origines in 4. ad Ezechielem, tùm Tertullianus contra Iudæos. Hic enim intimas Britanniæ regiones, & inacceſſa Romanis loca ſua ætate Chriſtum amplexas fuiſſe tradit; ille verò Britannos in fidem conſenſiſſe, & ad Deum per Druidas viam ſibi muniuiſſe oſtendit, qui vnum eſſe Deum ſemper inculcârunt. Chryſoſtomus item, *Britannicæ Inſulæ extra hoc mare ſitæ & quæ in ipſo Oceano ſunt, virtutem verbi ſenſerunt (ſunt enim etiam illic fundatæ eccleſiæ & erecta altaria) illius inquàm verbi,* * *In Apologet.*

quod

quod & in omnium animabus, nunc omnium labijs plantatur. Gildas etiam noſter Britannos Chriſtianam ſuſcepiſſe fidem ab ipſo ortu prodit. *Glaciali,* inquit, *frigore rigenti inſulæ, & velut longiore terrarum seceſſu ſoli viſibili non proximæ verus ille non de firmamento ſolùm temporali, ſed de ſumma etiam cælorumq́ arce tempora cuncta excedente, vniuerſo orbi præfulgidum ſui coruſcum oſtendens, tempore vt* (Locus corruptus.) *ſcimus ſummo Tiberij Cæſaris (quo abſque vllo impedimento eius propagabatur religio Senatu nolente à principe morte dilatoribus militum eiuſdem) radios ſuos primùm indulget, id eſt, ſua præcepta Chriſtus.*

(Commodus.) Sub Commodo omnia bellorum, ſeditionúmque per Britanniam pleniſſima erant. Barbari enim Britanni murum tranſgreſſi multa vaſtârunt, Romanum ducem, & milites obtruncârunt, (Vide in fine Cumberlandiæ.) ad quos reprimendos miſſus eſt Vlpius Marcellus, qui eorum audaciam adeò fœliciter contudit, vt eius virtutem iam inuidia laceraret, & reuocatus eſſet. Quo facto, petulantia in caſtra irrupit, & laxatâ militari diſciplinâ, Commodi imperium Britannici exercitus recuſârunt, quamuis BRITANNI- * CVS ab adulatoribus ſit appellatus. Miſerunt etiam qui in Britannia militabant, mille quingentos ſui ordinis in Italiam, qui conqueſti Perennium militibus equeſtris loci viros præfeciſſe amotis ſenatoribus, ſimulque illum Imperatoris vitæ inſidiatum eſſe. Credidit Commodus, virumq; illis tradidit, qui indignè cęſus verberibus, obtruncatus, & hoſtis patriæ declaratus. Has tamen ſeditiones Heluius Pertinax compeſcuit, nec ſine (Capitolinus.) ingenti periculo, ipſe penè occiſus, certè inter occiſos relictus. Pacatam iam Britanniam accepit à Commodo Clodius Albinus, Cæſareumque nomen poſteà ob res in Britannia præclarè geſtas: verùm ſtatim, quòd Cæſarum imperium liberiùs concione exagitaſſet, Iunius Seuerus datus eſt ſucceſſor. Commodo autem interfecto, & Pertinace ad imperium iam aſſumpto, in Britanniam remiſſus eſt Albinus. Summum deinde orbis ter- * (Seuerus.) rarum faſtigium Septimius Seuerus conſequutus ad Britanniam obtinendam primùm Heraclianum, deinde Lupum quendã miſit, qui coactus fuit à Mæatis magna vi pecuniarũ pacem redimere, pauculis receptis captiuis, cùm Caledonij promiſſis non ſtarent qui ad defendendos Mæatas parati eſſent (vt ex Eglogis à Iohanne Conſtantinopolitano è Dione excerptis docemur) dum finitimo bello implicaretur Seuerus. Pauló pòſt deuicto in Gallia Albino, qui cùm delecto Britannici exercitus * robori ſe obiecerat, Britanniam ipſam adijt. Quamuis Britanni legatos

legatos de pace miſerint quos ille cum longa mora detinuiſſet, dimiſit cupidus nominis BRITANNICI, ingreſſus eſt Caledoniam, ſyluis cædendis & pontibus faciendis occupatus nullum prœlium geſſit, nihilominùs quinquaginta millia ex inſidijs interceptos amiſit. Tandem Britannos ad fœdus faciendum coëgit ea conditione, vt non parua regionis parte cederent, dum verò ille bello occuparetur Geta filius (quod adnotandum exiſtimo) relictus erat in ea parte inſulæ quæ Romanis ſubiecta, vt iuridicundo, rebúſque adminiſtrandis præeſſet. Deinde murus eius iuſſu per tranſuerſam inſulam ductus eſt, de quo ſuo loco. Poſt hæc Britanni illi vlteriores iterum defecerunt; ſed in ipſo belli apparatu mortuus eſt Eboraci Seuerus. Res verò ab eo in hac regione geſtas ſingulas ſuis locis ſparſim per librum inſeruimus. *Vide in Eborac.*

Huius filius Antoninus Caracalla belli reliquias perſecutus eſt, ſéque BRITANNICVM vocauit, quod ex numiſmate cognoſcitur: ſed ſtatim pacem fecit, agris, caſtellíſque hoſti ceſſit. *Antoninus Caracalla.*

Deinceps res Britannicas longo ſilentio præteruecti ſunt ſcriptores, nec enim Alexander Seuerus in Sicilia Britanniæ vico, vt aliqui volunt, ſed in Gallia erat occiſus. *Alexander Seuerus.*

Gallieno verò in omnem luxum diffluente, ſiue incuria rerum, ſiue inclinatione quadam fatorum omnibus ferè membris truncata erat Reſpub. Romana, triſtéq; fuit huius prouinciæ à Romano duce diſcidium, vt habet antiquus Panegyriſtes. Triginta enim Tyranni imperium ſibi diuerſis in locis arripuerunt, è quibus Lollianus, Victorinus, Poſthumus, Tetrici, Mariusque in hac inſula, rerum (vt opinor) potiti ſunt, eorum enim nummi quotidie hîc eruuntur. Sub Aureliano, Bonoſus ille bibaciſſimus, origine Britannus, imperium cum Proculo inuaſit, omnéſque Britannias, Hiſpaniam, & Braccatam Galliam (quibus Florianus duos menſes pręfuerat) ſibi vendicauit, ſed longo grauíque certamine à Probo ſuperatus laqueo vitam finiuit, iocuſque extitit; *Amphoram, non hominem pendêre*. Probum tamen nouæ in Britannia turbæ exceperunt. Quidam enim (vt habet Zoſimus) defectionem meditatus erat, quem ipſe Probus Victorini Mauri familiaris ſui commendatione adductus ad magiſtratum euexerat, vnde cum Victorino expoſtulauit; qui impetrata ad illum abeundi poteſtate, ſe Imperatorem fugere ſimulans amantèr à Tyranno ſuſceptus, noctu illum occidit, ad Probum *Gallienus.* *Triginta Tyranni.* *Aurelianus.* *Bonoſus.* *Probus.*

Vites in Britannia.
Zoſimus.
Burgundi & Vandali in Britannia.

bum rediit, ſimulque prouincia ex hac turba emerſit. Et vites plantandi vinumque conficiendi libertatem Probi beneficio accepit, qui Burgundos Vandaloſque quos in poteſtatem redegerat huc miſit, & ſedes conceſſit, quotieſque deinde ſeditionem aliquis moliretur vtiles Romanis fuerunt. Ob hos in Britannia Tyrannos exclamauit Porphyrius qui hoc ſeculo vixit, *Britannia fertilis prouincia Tyrannorum*. Carus Auguſtus deinde Carino filio, hanc regionem cum Gallijs, Hiſpanijs, & Illyrico decreuit.

Carus.
Vopiſcus.

Perſecutio in Britannia.
Vide Verulamium.
Carauſius.

Sub Diocletiano perſecutionis turbo huc peruaſit, pluresque qui Chriſto nomina dediſſent martyrio ſunt affecti, inter quos præcipui Albanus, Iulius & Aaron, de quibus ſuo loco. Hac etiam tempeſtate Carauſius qui propulſandis Germanis mare infeſtantibus præfectus erat, cùm parùm multos opprimeret, neque prædam omnem in ærarium referret, Maximiani metu à quo ſe cædi iuſſum compererat, Britanniam noſtram, aſſumptis imperatorijs inſignibus, occupauit, claſſem quæ Gallias tuebatur abduxit, naues plurimas in Romanum modum ædificauit, peregrinorum militum cuneos interclûſit, mercatores Gallicanos ad delectum contraxit, non mediocres Barbarorum copias per ſpolia prouinciarum in ſocietatem illexit, Francos præcipuè quos ad munia nautica erudiuit, & omnia circumquaque littora infeſta habuit. Ipſique aliquandiu remiſſum eſt inſulæ imperium poſtquàm iuſſu & munimento incolarum contra gentes bellicoſas opportunior eſt habitus. Contra barbaros enim murum *inter Cludi, & Caruni oſtia readificauit*, vt ſcribit Nennius Eluodugi diſcipulus, *& ſeptem caſtellis muniuit, domumque rotundam politis lapidibus ſuper ripam fluminis Caruni, qui à ſuo nomine nomen accepit, fornicem triumphalem in victoriæ memoriam erigens conſtruxit.* Quem tamen Termini fuiſſe templum credit Buchananus, vt in Scotia dicemus. Sed octauum poſt annum, Carauſium familiaris eius Allectus (cuius plures nummos vidimus) dolo interemit & purpuram induit. Contra quem Conſtantius Chlorus à Diocleſiano miſſus eſt, ille vbi primùm Britanniæ littora appulſus nauibus ſuis iniecit ignem, Allectumq; in fugam coniecit, qui tamen poſt paucos dies ab Aſclepiodato præfecto prætorio iuſto prælio occiſus eſt, Francique qui Londino direpto fugam capeſſere cogitarunt, paſſim tota vrbe ad internecionem deleti ſunt. Hac victoriâ poſtquam prouincia ſeptem annos ſub Carauſio, & tres ſub Allecto occupata fuiſſet, recuperata eſt, & magna

Vide in Midelſex.
Allectus.
Conſtantius Chlorus.
Vide Londinum.

cum

-tum laude adminiſtrauit Conſtantius ille Chlorus Chriſtiani
nominis admodum ſtudioſus, breuique Eboraci diem obijt, *Vir* *Eutropius.*
egregius & præſtantiſſimæ ciuilitatis, diuitijs prouincialium ac priuatorũ
ſtudens, fiſci commoda non admodum affectans: dicensque, Melius pub-
licas opes à priuatis haberi, quàm intra vnum clauſtrum reſeruari: adeò
autem cultus modici, vt feſtis diebus, ſi amicis numeroſioribus eſſet epu-
landum, priuatorum eis argento oſtiatim petito triclinia ſternerentur:
Paucis ante huius Conſtantij mortem diebus Conſtantinus *Conſtantinus Max.*
eius filius per diſpoſitos equos Roma Eboracum aduolauit,
equos ſtabularios quos alebat Reſpublica toto itinere ne quis
perſequeretur, mutilauit: cúmque patris ſpiritum excepiſſet à
militibus quaſi coactus, ſed præcipuè Eroci Alamannorum re-
gis opera, qui illum auxilij gratia comitabatur in Imperatorem
euectus eſt. *Purpuram* (vt habet Panegyricus) *milites vtilitati pub-*
licæ, potiùs quàm affectibus ſeruientes, illi iniecerunt lachrymãti, equum-
que calcaribus incitanti, vt depoſcentis exercitus fugeret conatum, ſed
modeſtiam eius vicit Reipub. fœlicitas. Vnde Panegyriſtes exclamat,
O fortunata, & nunc omnibus beatior terris Britannia, quæ Conſtanti-
num Cæſarem prima vidit. Ille etenim & Rempublicam Romanam
in libertatem aſſeruit, & Chriſtianam pietatem maximè inſtau-
rauit. *Iam enim vbi turbo perſecutionis quieuit, progreſſi in publicum fi-* *Beda.*
deles Chriſti, qui ſe tempore diſcriminis ſyluis ac deſertis abditisque ſpe- *Religio Chriſtiana in Britannia propagata.*
luncis occultauerant, renouant eccleſias ad ſolum vſque deſtructas, baſi-
licas ſanctorum Martyrum fundant, conſtruunt, perficiunt, ac veluti vi-
ctricia ſigna paſſim propalant, dies feſtos celebrant, ſacra mundo corde
atque ore conficiunt. Manſitque hæc in eccleſijs Chriſti, quæ erant in
Britannia, pax, vſque ad tempora Arianæ veſaniæ, quæ corrupto orbe *Ariana hæreſis.*
toto, hanc etiam inſulam, extra orbem tam longè remotam, veneno ſui
infecit erroris. Et hac quaſi via peſtilentiæ trans Oceanum patefacta, non
mora, omnis ſe lues hæreſeos cuiuſque, inſulæ noui ſemper aliquid audire
gaudenti, & nihil certi firmiter obtinẽti infudit. Quinto imperij annô
Conſtantinus collectis copijs ex redactis in poteſtatem barba-
ris, Germanis, & alijs Celticis nationibus, itemque de Britannia
coactis militibus, qui omnes erant ad nonaginta millia pedi-
tum, & octo millia equitum: ex Alpibus in Italiam mouebat.
Maxentiumque Romæ Auguſtum nuncupatum vicit, Italiaque
potitus eſt.

An ille in Britannia natus fuerit quod Hiſtorici noſtri affe- *Conſtantius & Helena an Britanni.*
runt, Græci & Romani ſcriptores negant qui Drepani ad Nico-
mediæ vicum natum volunt; an etiam Helena eius mater fuerit

Coylli Britannorum regis filia vt noſtri omnes contendunt, an Græca & ſtabularia vt Sozomenus, Nicephorus & diuus Ambroſius ſcribunt aliorum eſto iudicium. Manaſſes verò Annalium ſcriptor conatur docere Helenam hanc non fuiſſe concubinam Conſtantij ſed vxorem, quam tamen ſuperinducta Theodora ob metum Imperatoris repudiauit.

Conſtantinus. *Conſtans.* *Zonaras.* Conſtantino defuncto, obtigit Britannia filio eius Conſtantino, qui cùm dominandi libidine percitus in aliena irrueret, à fratre Conſtante interfectus. Qua victoria ille tumidior Britanniam & reliquas prouincias occupauit, & in vitia iam præceps à Magnentio ſcelere circumuentus interficitur. Hic Magnentius patre Britanno natus, occiſo Conſtante, regium habitum in Gallia induit, Britanniamque in ſuas partes pellexit, iámq; per triennium acrioribus prælijs à Conſtantio exagitatus ſibi manus intulit. ✠ Cur verò Magnentius iſte Taporus dicatur in antiquo lapide Romæ iampridem effoſſo inquirant alij. Sic enim legitur de Obeliſco, in Circo erecto loquens.

Angelus Roccha.

Intereà Taporo Romam vaſtante tyranno,
Auguſti iacuit, donum, ſtudiumque locandi.

✠ Hoc tempore Britannicum exercitum rexit Gratianus cognomine *Funarius*, qui pater Valentiniani Auguſti. *Funarius* autem *Funarius.* ille dictus vt hoc obiter Ammiani verbis notem, *quòd non adultus venalem circumferens funem, quinque militibus eum rapere ſtudio magno conatis nequaquam ceſſit: hic cum ad larem reuertiſſet ſacramento ſolutus bonorum mulctatione à Conſtantio afflictus eſt quòd Magnentium hoſpitio ſuſcepiſſe dicebatur.*

Conſtantius. *Paulus Catena.* *A. Marcellinus.* Magnentio ſublato Britannia noſtra Conſtantio ſe ſubmiſit, qui protinus Paulum Hiſpanum cognomento *Catenam* huc miſit, vt quoſdam Magnentiani ſceleris conſcios ad ſe pertraheret, qui cùm omnium fortunis torrentis inſtar irruens grauiſſimè graſſaretur, etiam Martinum Britanniarum Vicarium blandis verbis hominem lenire conatum, in communem periculorum ſortem traxit, & ita exagitauit, vt abrepto ferro Paulum illum peteret, ſed cùm languente dextra non læthalia ferire poterat, in proprium latus mucronem impegit.

✠ Deinde (Marcellinum legis) *In Britannijs cùm Scotorũ Pictorumque gentium ferarum excurſu, rupta quiete, condicta loca limitibus vicina vaſtarentur, & implicaret formido prouincias præteritarum cladium congerie feſſas, hyemem agens apud Pariſios Cæſar, diſtractuſque in ſolicitudines varias, verebatur ire ſubſidio tranſmarinis, vt retulimus antè*

feciſſe

fecisse Conſtantium, ne rectore vacuas relinqueret Gallias, Alamannis ad ſæuitiam etiam tum incitatis & bella. Mittere igitur ad hac loca ad rationes componendas Lupicinum placuit, ea tempeſtate magiſtrum armorum, bellicoſum ſanè, & caſtrenſis rei peritum, ſed ſupercilia erigentem vt cornua, & de tragico, quod aiunt, cothurno ſtrepentem, ſuper quo diu ambigebatur, auarus eſſet potius, an crudelis. Moto ergo velitari auxilio, Herulis ſcilicet & Batauis, numeriſque Maſicorum pluribus, adulta hyeme dux antedictus Bononiam venit: quaſitiſque nauigijs, & omni impoſito milite, obſeruato flatu ſecundo ventorum, ad Rutupias ſitas ex aduerſo defertur, petitque Londinum: vt exinde ſuſcepto pro rei qualitate conſilio, feſtinaret ocyùs ad procinctum.

Conſtantio poſteà defuncto Iulianus ille Apoſtata, qui Augu-
ſti nomen aſſumpſerat, Palladium primum ex magiſtro officio- *Iulianus.*
rum in Britanniam exterminauit, Alipiumque qui Britanniam pro Præfecto curauerat, ad Hieroſolymam inſtaurandam miſit, ſed metuendi flammarum globi propè fundamẽta erumpentes ab incepto deterruerunt, multaque millia Iudæorum ruinis ſunt oppreſſa qui fruſtra contra Dei decretum reluctati
ſunt. Diſcinctus hic Auguſtus, & barbam tenus philoſophus, *Marcellinus.*
veritus eſt Britannis afflictis auxilio venire, cùm tamen ad Ger-
manicos exercitus alendos magnam frumenti vim hinc expor- *Zoſimus.*
tauerit.

Cùm Valentinianus Auguſtus ad Romani imperij gubernacula ſederet, bellicum per vniuerſum orbem canentibus bucci-
nis, Picti, Saxones, Scoti, Attacoti, Britannos ærumnis vexauêre *Valentinianus.*
continuis. Fraomarius Rex Alamannorum huc tranſlatus &
tribuni poteſtate præfectus erat Alamannorum numero qui *Ammianus.*
multitudine, viribuſque ea tempeſtate inprimis floruit. Nectaridius maritimi tractus Comes interfectus, & Bulchobaudes hoſtilibus inſidijs circumuentus ſtrepituſque inter milites fuere ſeditioſi, quòd Imperator gregariorum etiam leuia puniret errata, ducum verò flagitia progredi ſinebat in maius, ad querelas obſurdeſcens. Quibus magno cum timore compertis, Imp. primò Seuerum Domeſticorum Comitem, poſteà Iouinum, & demum Theodoſium magno cum exercitu huc miſit, qui *cum milite induſtria comparatá ſolerti, verſis turbatiſque Britannorum fortunis opem maximam tulit; opportuna vbiq; ad inſidiandum barbaris
præueniens loca, nihil gregarijs imperans, cuius non ipſe primitias alacri *Ammianus Marcellinus.*
capeſſeret mente. Hocq; genere cùm ſtrenui militis munia, & præclari ducis curas expleret, fuſis varijs gentibus & fugatis, quas inſolentia nu-*

trientæ ſecuritate adgredi Romanas res inflammabat, in integrum reſtituit ciuitates & caſtra, multiplicibus quidem damnis affectas, quiete temporis longi fundata, recuperatamq; prouinciam quæ in ditionem conceſſerat hoſtium, ita reddiderat ſtatui priſtino, vt eodem referente, & rectorem haberet legitimum, & Valentia. *VALENTIA deinde vocaretur arbitrio principis.* Valentinianum etiam Pannonium hîc res nouas affectantem, antequam negotium efferueſceret, oppreſſit, vnde Equeſtris ſtatuæ honore decoratus, vt docet nos Symachus, ad eius filium Theodoſium Auguſtum, *Familia*, inquit *veſtra & ſtirpis authorem, Africanum, quondam & Britannicum ducem, ſtatuis equeſtribus inter priſca nomina conſecrauit ordo ampliſſimus.*
Et Claudianus in eius laudem poeticè effuſus

* *Ille Caledonijs poſuit qui caſtra pruinis,*
Qui medio Libyæ ſub caſſide pertulit æſtus,
Terribilis Mauro, debellatorq; Britanni
Littoris, ac pariter Boreæ vaſtator & Auſtri.
Quid rigor æternus? cœli quid ſydera proſunt?
Ignotumq; fretum? maduerunt Saxone fuſo
Orcades, incaluit Pictorum ſanguine Thule,
Scotorum cumulos fleuit glacialis Hiberne.

Alibi etiam de eodem

quem littus aduſtæ
Horreſcit Lybia, ratibuſq; impervia Thule,
Ille leues Mauros, nec falſo nomine Pictos
Edomuit, Scotumq; vago mucrone ſequutus
Fregit Hyperboreas remis audacibus vndas;
Et geminis fulgens vtroq; ſub axe trophæis
Tethyos alternas refluas calcauit arenas.

Gratianus. Gratianus deinde imperium ſuſcepit, qui etiam Theodoſium Theodoſij de quo dixi, filium, Auguſtum declarauit, quod Clemens Maximus eius æmulus, qui Britannico exercitui iam præerat, ægrè ferens purpuram arripuit, primùm *incurſantes Pictos, & Scotos ſtrenuè ſuperauit*, vt author eſt Proſper Tiro Aquitanus, * Inde ad oſtia Rheni cum omni ferè Britanniæ robore appulit, Maximus. omneſque Germanicos exercitus ſibi conciliauit, Treueris imperij ſedem ſtatuit, alamque, vt inquit Gildas, alteram ad Hiſpaniam, alteram ad Italiam extendens. In quem cùm ſtatim Gratianus mouiſſet, poſt quinque dierum velitationes à ſuis deſertus, in fugam coniectus, & ab Andragathio ad Sygugum pontem occiſus, qua victoria elatus, filium ſuum Victorem Cæſarem declarauit

declarauit Maximus, & in Gratiani duces ſæuit, Valentinianus Auguſtus Gratiani filius Diuum Ambroſium legatum ad Maximum de pace miſit, quam obtinuit, Theodoſius etiam Auguſtus qui Orienti præfuit, ex poſtulatis, ſiue potiùs mandatis legatorum Maximi, ipſum Imperatorem agnouit, & imaginem eius Alexandrinis conſpiciendam exhibuit. Iam per omnium fortunas graſſatus publica paupertate cupiditatem ſatiauit, Priſcillianiſtas hæreticos acerbiùs exagitauit, Tyrannidi defenſionem religionis catholicę prętendit. Tanto deinde terrore Italiam ingreditur, vt Valentinianus cum matre ad Theodoſium confugerit, Italiæ vrbes illum admiſerint, omnique honore ſint proſecuti, præcipuè Bononienſes apud quos extat adhuc Inſcriptio. *Priſcillianiſtæ.*

DD. NN. MAG. C. MAXIMO, ET FL. VICTORI PIIS FELICIBVS SEMPER AVGVSTIS BONO R.P. NATIS.

Theodoſius tandem Valentiniani precibus fatigatus ſigna in Maximum mouit, qui illi in Pannonia occurrit, vbi vno & altero aduerſo prælio fractus fugam capeſſit, & Aquileiam pętit, vbi à militibus ſuis dum pecuniam diſtribuit, captus & Imperatorijs inſignibus nudatus ad Theodoſium perducitur, qui carnifici ſtatim tradidit, cùm quinque iam annos purpuram geſſiſſet. vnde in Aquileiæ laudem Auſonius. *Aquileia.*

Non erat iſte locus: meritò tamen aucta recenti,
Nona inter claras Aquileia cieberis vrbes
Itala ad Illyricos obiecta colonia montes,
Mœnibus & portu celeberrima: ſed magis illud
Eminet, extremo quòd te ſub tempore legit,
Soluerat exacto cui iuſta piacula luſtro
Maximus armigeri quondam ſub nomine lixa:
Fœlix qui tanti ſpectatrix læta triumphi,
Puniſti Auſonio Rutupinum Marte latronem.

Andragathius cùm iam eius ſpes eſſet deploratiſſima è naui ſe in mare præcipitauit, Victor Maximi filius in Gallia ſuperatus, captus & occiſus, Britanni verò qui Maximi partes ſequebantur in Armorica Galliæ ſibi ſedes viribus acquiſiuerunt. Theodoſius ſtatim à victoria ſic edixit, *Nullus ſibi honorem audeat vendicare, quem tyrannica conceſſit audacia, ſed ad priſtinum ſtatum damnata præ-*

ſumptio reuocetur. & Valentinianus, *Omne iudicium, quod Maximus infandiſſimus Tyrannorum credidit promulgandum, damnamus.* Ambroſius verò in funere Theodoſij exclamat, *Maximum & Eugenium miſerabili exemplo apud inferos teſtari quàm durum ſit principibus ſuis arma irrogare.* Vt ſemel dicam, hæc victoria adeò magna & memorabilis viſa, vt teſtante Procopio, Romani deinceps illum diem quotannis feſtum agitârint.

Theodoſius. Theodoſio ſucceſſit in occidentali imperio filius Honorius, ſub quo & Pelagius Britannus venena ſuæ perfidiæ contra diuinæ gratiæ auxilium diſperſit, & Stilico Britanniam contra Pi- *Pelagiana hæreſis.* ctos, & Saxones communiuit, vnde Britannia de ſe apud Claudianum.

Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam quum Scotus Hybernem
Mouit, & infeſto ſpumauit remige Thetis.
Illius effectum curis, ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne littore toto
Proſpicerem dubijs venientem Saxona ventis.

Satiſque tuta ab hoſtibus Britannia tunc videbatur. Alibi enim canit ille Poeta

domito quod Saxone Thetis
Mitior, aut fracto ſecura Britannia Picto.

At cùm barbari vndique prouincias affligerent, Britannicis exercitibus adeò erant formidabiles, vt ad Tyrannos eligendos ſe conuerterint, primùm Marcum in Regio ſolio collocârunt, eiq; *Marcus.* tanquam rerum in his locis potienti paruerunt, eo deinde necato, veluti moribus illorum non reſpondente; Gratianum municipem in medium producunt, purpuráque & corona cinctum, ceu principem obſeruantes comitantur, verùm & huic *Zoſimus. Gratianus.* neglecto poſt quatuor menſes imperium abrogant, vitam eripiunt, & Conſtantino cuidam auſpicati nominis omine rerum *Conſtantinus.* ſummam tradiderunt, qui in Galliam profectus cùm quatuor annos rerum potitus eſſet, Arelati captus, & trucidatus, de quo alibi fuſiùs. Interim Honorius ciuitates Britanniæ auxilium *Vide in Hantſhire.* poſtulantes literis hortatus eſt, vt ſibi cauerent, & conſulerent. *Zoſimus.* His temporibus Chryſanthus Epiſcopi Martiani filius, qui cùm Conſularis Italiæ ſub Theodoſio fuiſſet, vicarius Britanniæ factus fuit, in Rerumpub. adminiſtratione eam admirationem, & *Nicephorus.* laudem meritus, vt inuitus factus fuerit Epiſcopus. Victorinus etiam Britanniam ſub hoc tempus rexit. In cuius laudem, apud

Rutilium

Rutilium Claudium hi extant verſiculi.

Conſcius Oceanus virtutum, conſcia Thule,
Et quæcunque ferox arua Britannus arat.
Quà præfectorum vicibus frenata poteſtas
Perpetuum magni fœnus amoris habet.
Extremum pars illa quidem diſceſſit in orbem,
Sed tanquam medio rector in orbe fuit.
Plus palma eſt illos inter voluiſſe placere,
Inter quos minor eſt diſplicuiſſe pudor.

Reliquos Britanniæ præfectos eruiſſem fortaſſe omnes, ſi quod promiſit, præſtitiſſet Auſonius, qui dixit ſe memoraturum illos qui

Aut Italûm populos, Aquilonigenaſque Britannos,
Præfecturarum titulo tenuere ſecundo.

Romanum imperium nunc quaſi ætate ingraueſcente barbariciſque bellis præpeditum, planè mancum, & omnibus membris captum iacuit. Britannique acceptis Honorij Augusti literis excitati arma ſumpſerunt, vt vrbes ſuas tuerentur, verùm cum barbaris vndique ſuperinfuſis pares non eſſent, *Mittuntur*, vt inquit Gildas, *queruli legati ſciſſis (vt dicitur) veſtibus, opertiſque ſablone capitibus, impetrantes à Romanis auxilia, ac veluti timidi pulli patrum fidiſſimis alis ſuccumbentes, ne penitus miſera patria deleretur, nomenque Romanorum quod verbis tantùm apud eos auribus reſultabat, vel exterarum gentium opprobrio obroſum vileſceret.* Quibus ſubinde auxilium ſubmiſit Ætius qui Galliæ præerat, legionemque ſub ductu Gallionis, qui murum primùm è ceſpite, deinde è ſaxo viuo conſtruendum curauit. Poſt decimum ſextum annum rurſum miſeri Britanni epiſtolam ad Ætium miſerunt hoc modo loquentes. *Vide Murum Pictícum.*

Gildas.

ÆTIO *III. COS. ** Ter Conſuli.*

BRITANNORVM GEMITVS.

Repellunt Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hæc duo genera funerum aut iugulamur, aut mergimur.

Iam confecta erat in Britannia Romanorum imperij periodus, quingenteſſimus nimirùm à Cæſaris ingreſſu annus, cùm Theodoſio Iuniore imperante, Romani tranſuectis ad Galliam defendendam legionibus, & defoſſis (vt habet Florentius Vigornienſis) theſauris, Britanniam ſua iuuentute crebris delectibus exhauſtam, omnique præſidio nudatam, Pictorum & Scotorum *Romani è Britannia recedunt anno Christi 446. iuxta Bedam.*

torum immanitati reliquerunt. Vnde Proſper Aquitanus verè ſcripſit. *Hac tempeſtate præ inualetudine Romanorum vires funditùs attenuata Britannia.* Et noſter Malmesburienſis hiſtoricus. *Cùm Tyranni nullum in agris præter ſemibarbaros, nullum in vrbibus præter ventri deditos reliquiſſent: Britannia omni patrocinio iuuenilis vigoris viduata, omni exercitio artium exinanita, conterminarum gentium inhiationi diu obnoxia fuit. Siquidem èveſtigio Scotorum & Pictorum incurſione, multi mortales cæſi, villæ incenſæ, vrbes ſubrutæ, prorſus omnia ferro incendioque vaſtata. Turbati inſulani qui omnia tutiora putarent, quàm prælio decernere: partim pedibus ſalutem quærentes fuga in montana contendunt, partim ſepultis theſauris, quorum plerique in hac ætate defodiuntur: Romam ad petendas ſuppetias ire intendunt.* Sed vt Nicephorus verè ſcripſit, *Valentinianus III. non ſolùm Britanniam, Hiſpaniam & Gallias quæ eius imperio auulſa fuerant, recuperare non potuit, ſed Africam etiam perdidit.*

Saxones euocati. Nec multò pòſt *Saxones* à Britonibus in auxilium euocati in hoſpites exitiabile bellum conflârunt, miſellóſque Britannos poſt ancipites bellorum euentus, vberiori inſulæ parte, & auitis ſedibus exuerunt.

Britones Armoricani. Eodem tempore Britannorum nonnulli ſaluti ſuæ conſulentes in Armoricam ſe contulêrunt, (vbi etiam alij, qui Conſtantino Max. ſi Malmesburienſi fides, & Maximo militârunt, iam antè conſederant) noménque nouum impoſuêrunt, vnde Iul. Scaliger in Vrbibus.

Vicit Aremoricas animoſa Britannia gentes,
Et dedit impoſito nomina priſca iugo.

Nec ante hæc tempora Britanni in Gallia habitarunt, niſi illi quos in Picardia Plinius locare videtur. Nam ſi quis ex 4. Strabonis exiſtimet cum Volaterrano Britanniam vrbem fuiſſe in Gallia, codicem Gæcum vel inſpiciat, & ſe facilè docebit illum de Britannia inſula non de vrbe loquutum fuiſſe. Illum autem Dionyſij Afri verſiculum.

ἦχι Βορείου
Ὠκεανοῦ κλύζου ψυχρὸς ῥόος, ἔνθα Βρετανοί.
Λευκά τε φῦλα νέμονται ἀρειμανίων Γερμανῶν.

In vrbibus. Malim ego cum Stephano de noſtris, quàm cum Euſtathio de Armoricanis intelligere, maximè cùm Feſtus Auienus vetuſtus ſanè ſcriptor ita reddiderit.

Cauris nimium vicina Britannis,
Flauáque cæſariem Germania porrigit ora.

Armorica. Ante Britannorum noſtrorum aduentum hæc regio primùm

Armorica

Armorica dicta erat, i. ad mare ſita, deinde Britanicè *Llydaw* i. littoralis, Latinè *Letauia* apud noſtros mediæ ætatis ſcriptores, vnde Letos fuiſſe ſuſpicor quos in Gallia nominat Zoſimus, poſtremò *Britannia Minor* à Britannis noſtris. Qui vt eſt apud Nennium tenuerunt regiones *à ſtagno quod eſt ſuper montem Iouis vſque ad ciuitatem quæ vocatur Cantgine, & ad cumulum occidentalem i. Cruc occhidient.* Hi (vt ex Rutilio Claudio, & Ægidio Maſſerio colligi poſſit) qui quaſi ſerui primò erant, libertatem in Armoricanos erexerunt, tranſlata in ſe Repub. quam fortiſſimè primò ſub regibus, poſteà ſub Comitibus, & nuper ſub Ducibus contra Gothos & Francos propugnarunt. Quid de his fabulatur Nennius, accipe ipſius Nennij verbis. *Britones Armorici qui vltra mare ſunt, cum Maximo Tyranno hinc in expeditionem exeuntes, quum redire nequierant, occidentales partes Galliæ ſolo tenus vaſtauerunt, acceptiſque eorum vxoribus & filiabus in coniugium, omnes earum linguas amputauerunt, ne eorum ſucceſſio maternam linguam diſceret, vnde & nos illos vocamus in noſtra lingua* Lhet Vydion, *id eſt, ſemitacentes, quoniam confuſè loquuntur.* Sed reiectis fabellis. In eam potentiam ſtatim excreuerunt, vt Gothis, quò minùs Galliam totam occuparent obſtaculo fuerunt, vt videre eſt apud Procopium, qui *Arboricos* pro *Armoricos*, & apud Sid. Apollinarim, qui *Britannos ſuper Ligerim ſitos* appellat, & Riothimus Rex horum Britannorum XII. millia in auxilium Romanorum contra Gothos eduxerit, vt apud Iornandem legimus. Britannoſque hos etiam prælio contra Attilam interfuiſſe teſtatur Callimachus Experiens. Bella autem quibus poſteà Carolum Magnum, & Francorum reges exercuerunt, Rhegino, & alij ſatis fusè explicârunt.

Leti Galliæ. *Arborici pro Armorici.*

Reliqui Britannorum, qui patriam in patria quæſiuerunt, in Occiduos inſulæ tractus naturæ munimentis, montibus & æſtuarijs obſeptos, ſcilicet in *Walliam*, quam nunc dicimus, & *Cornwalliam* ſe ſubduxerunt. Huius incolas Saxo Cornƿealer, illius Britƿealer nuncupauit. Quod enim exterum & peregrinum, Welſch illis dicitur, vnde etiam *Wallones* in Belgica, & *Vallachi* ad Danubium nomina traxerunt. Hi Britowalli bellicoſiſſima gens, multis ſeculis libertatem ſub ſuis regulis tutati ſunt, licétque foſſa admirandi operis, quam Offa Rex perduxit, ab Anglo-Saxonibus fuerint diſcluſi, eorum tàmen vrbes ferro flammáq; ſubinde vaſtarunt, itidémque ab illis grauiſſima quæque pertulêrunt. Tandem Edwardo Primo regnante, vt ipſe de ſe ſcribit, *Diuina*

Cornwalli. *Britwealer.* *Walli.*

Statutum Walliæ. *Diuina prouidentia quæ in ſui diſpoſitione non fallitur, inter alia ſuæ diſpenſationis munera, quibus nos & regnum noſtrum Angliæ decorari dignata eſt, terram Walliæ cum incolis ſuis priùs nobis iure feodali ſubiectam, iam ſui gratia in proprietatis noſtræ dominium, obſtaculis quibuſcunque ceſſantibus, totaliter & cum integritate conuertit, & coronæ regni prædicti, tanquam partem corporis eiuſdem annexuit, & vniuit.* Subſequenti tamen ætate nullo modo induci potuerunt, vt ſeruitutis iugum ſubirent, nec vllâ ratione res componi, & funeſtiſſimum inter gentes odium reſtingui potuit, donec HENRICVS VII. ab illis oriundus ſalutarem manum iacentibus Britannis porrexerit, & HENRICVS VIII. in parem iuris libertatíſque conditionem, atque nos ipſi Angli ſumus, acceperit. Ex quo tempore, & non paucis antè annis immobilem eorum fidem, obſequiúmque Angliæ reges ſunt experti. Illi verò *Cornwalli* licet vires omnes ad patriæ ſalutem tuendam animoſè contulerint, citò tamen in Saxonum poteſtatem conceſſerunt, vtpote nec numero valuerunt, nec regio ſatis à natura munita eos tutari potuit.

Vandali & Burgundi in Britannia. Hæc de Britannis & Romanis dicta ſufficiant. Sed cùm de incolis agatur non tacendum eſt, quod Zoſimus libro primo tradit, Probum Imperatorem *Vandalos*, & *Burgundos*, quos deuicerat, in Britanniam miſiſſe, qui ſedes hîc nacti vtilem operam Romanis præſtiterunt, quoties aliquis ſeditionem moliretur. Vbi verò ſederint neſcio, niſi in agro Cantabrigienſi. Geruaſius enim Tilburienſis meminit antiqui valli in illo agro, quod Wandelſburg vocat, Vandalórumque opus fuiſſe dicit.

Nec ſuſpicetur quiſpiam Conſtantij temporibus Pœnos hîc ſedes habuiſſe ex his Eumenij Rhetoris verbis, *Niſi fortè non grauior Britanniam ruina depreſſerat, quàm ſi perfuſo tegeretur Oceano, quæ profundiſſimo Pœnorum gurgite liberata ad conſpectum Romanæ lucis emerſit.* Vetuſtus enim codex qui fuerat Humfredi Ducis Glóceſtrenſis, nunc eſt honoratiſſimi Baronis Burghlæi ſummi Angliæ Theſaurij *pœnarum gurgitibus* legit. De calamitatibus enim & pœnis loqui videtur, quibus ſub Carauſio fuit affecta.

Quod Agathias in hiſtoriarum ſecundo habet, *Hunnica natio Britones ſunt*, ne quis inde Britannos in calumniam trahat, vel Hunnos exiſtimet. Βίττογοι etenim Græco codice, non Britones legi, teſtatus eſt mihi iampridem vir eruditiſſimus Franciſcus Pithæus, & nunc prodidit I. Lewenclaius, de re hiſtorica meritiſſimus.

PICTI.

AD alios Britanniæ incolas nunc accedamus,& primùm ad Pictos, quibus primas in antiquitate poſt Britannos detulerunt Hiſtorici. Hos Hector Boetius ab Agathyrſis, Pomponius Lætus,Auentinus, & alij à Germanis, nonnulli à Pictonibus Galliæ, Beda à Scythis deducit. *Contigit,* inquit,*gentem Pictorum de Scythia (vt perhibent)longis nauibus in Britanniam perueniſſe.* Ego verò in tanta varietate quid ſequar non video, vt tamen quod res ſit dicam, & ſententiam meam proferam.Niſi hac in re venerabilis Bedæ authoritas omnibus omnium coniecturis præponderaret, Pictos non aliunde aduectos, ſed ipſiſſimos fuiſſe Britannos, veram priſcorum Britannorum ſobolem exiſtimarem. Illos nimirum Britannos, qui ante Romanorum aduentum Borealem inſulæ partem inſedêrunt, quique ad hos,ſeruitutis iugum repellentes (vt eſt natio ſeruitutis impatientiſſima,) poſteà confluxerunt. Quemadmodum incurſante Saxone, Britanni, qui ſua libertate ſe abdicare nollent,in occiduas inſulę regiones,montibus aſperas,*Walliam* & *Cornwalliam* ſe ſubduxerunt: ſic proculdubiò, Romano ardente bello, Britanni ne ſeruitutem, omnium malorum extremum ſubirent: in has Boreales partes, quæ cœli inclementia rigent,confragoſis locis horrent, & Oceani alluuionibus paludibúſque ſtagnant, ſe recepêrunt. Vbi non tam ſuis telis,quàm ſuo cœlo,& ſydere armatæ,cum indigenis, quos ibi offendêrunt in numeroſam gentem ſuccreuerunt. Author enim eſt Tacitus Romanorum hoſtes in hanc partem veluti aliam inſulam à ſocero ſuo Agricola ſubmotos fuiſſe, & nemini dubium quin Britanni fuerint,qui has remotiſſimas inſulæ partes incoluerunt. Quid omnes ne illos Britannos, Romanorum hoſtes, qui triginta millia armatorum contra Agricolam eduxêrunt,qui tantis cladibus Seuerum affecêrunt, vt vna expeditione ſeptuaginta millia Romanorum,& ſociorum deſiderârit, ad internecionem deletos ſomniabimus? vt aduenis è Scythia, aut Thracia locum præberent, & nulli in ſemen relicti eſſent. Tantùm abeſt,vt ego hoc credam,niſi Beda ſcripſiſſet, vt potiùs affirmarim,illos ita auctos fuiſſe,vt ſolum neq; alere,neque capere potuiſſet,& proinde coactos Romanā prouinciam inundare, *Picti.*

&

& quaſi obruere, quod poſteà, cùm Scoti aduenissent, factum nouimus. Sed quia Beda ſcripſit, vt alij illo tempore *perhibuerunt*, credam ego cum illo Pictos illos ex Scythia ad Britannos illos ſeptentrionales acceſſiſſe. Ne quis tamen probabili mendacio me fidem accommodare opinetur: quòd Picti ipſi Britanni fuerint, videor probare poſſe ex Pictorum more, nomine, & ſermone, quibus optimè cum Britannis conueniſſe videbimus.

Mos. Vt verò inter alia omittam, quòd nec Picti, vt prodit Beda, nec Britanni, vt ſcribit Tacitus, ſexum in imperijs diſcreuerint, aut fœminas à ſceptris excluſerint: ritus ille pingendi, & coloribus ſe oblinendi vtrique genti communis erat. De Britannis iam anteà docuimus, de Pictis pro nobis docet Claudianus, qui canit

Nec falſo nomine Pictos
Edomuit.

Et alibi *Perlegit exanimes Picto moriente figuras.*

Nec minùs diſertè Iſidorus. *Non abeſt genti Pictorum nomen à corpore, quod minutis opifex acus punctis, expreſſos natiui graminis ſuccos includit, vt has ad ſui ſpecimen cicatrices ferat, Pictis artubus maculoſa nobilitas.* Iam exiſtimabimus-ne hos Pictos, Germanos fuiſſe, qui hoc pingendi more nunquam ſunt vſi, aut Agathyrſos Thraciæ tanto ſpatio diſſitos? vel potiùs ipſos Britannos, cùm in eadem ipſa fuerint inſulâ, & eundem pingendi morem retinuerint.

Nomen. Nec alio nomine, quàm *Britanni*, Dioni, Herodiano, & Vopiſco vocantur barbari illi, qui ex Septentrionali illa ora Romanos exercuerunt. Auſonius illos *Caledonios* Britannos vocat (forſitan quod duri, & aſperi, id enim *Kaledion* Britannicè ſignificat) dum viridi muſco glareâ diſtincto eorum colorem aſſimulat in illo verſu

Tota Caledonijs talis pictura Britannis.

Tacitus etiam paſſim Britannos vocat, quòd tamen ex rutilis comis, & magnis artubus eorum originem è Germania coniectat, rectiùs mea opinione diuinaſſet, ſi rubedinem illam, & magnitudinem in Septentrionalem cœli inclinationem retuliſſet. Sub *Septentrionibus*, inquit Vitruuius, *nutriuntur gentes immanibus corporibus, colore fuſco, directo capillo, & rufo.* Caledones item, qui ſine controuerſia erant Britanni, eandem cum Pictis fuiſſe gentem quodammodo innuit Panegyricus, cùm ſcribit *Caledonum*

nuum, aliorúmque Pictorum ſyluas, &c. quaſi etiam Caledones Picti fuiſſent. Cæterùm vt hi longo iam tempore, non alio, quam Britannorum nomine innotuerunt, idq; à depictis corporibus: ſic poſteà circa tempora Maximiani & Diocleſiani (nec anteà Pictorum nomen apud ſcriptores occurrit) cùm Britannia tàm diù prouincia fuiſſet, vt incolæ prouincialem Latinam imbibiſſent, PICTI, vt videtur, dici cœperunt, ad diſtinctionem eorum, qui ſocij Romanorum erant, Britanníque dicebantur. Et vnde Picti dicerentur? niſi quòd ſe depingerent. Si quis verò ſit, qui non credat Britannos noſtros linguam Latinam prouincialem vſurpaſſe, næ ille nouerit, quantoperè Romani laborârint, vt Prouinciæ loquerentur Latinè, nec viderit quanta vis Latinarum dictionum in Britannicam linguam irrepſerit, vt Taciti authoritatem non vrgeam, qui ſcribit Britannos Domitiani tempore, Latinæ linguæ eloquentiam concupijſſe. Quantum verò ad Pictorum nomen attinet, hunc ſcrupulum Flauij Vegetij authoritas facilè eximat, qui quodammodo demonſtrat Britannos hoc vocabulo *Pictæ* eodem planè ſenſu, quo Latini, pro re colorata vſos fuiſſe. Britannos enim noſtros ſcribit PICTAS vocaſſe ſcaphas illas exploratorias, quarum vela & funes Veneto colore erant intincta, & quarum nautæ, & milites Venetam veſtem indutierant. Certè ſi naues ob vela Veneto *Lib. 4. cap. 37.*
colore infecta PICTAS vocarint Britanni, quid impedit, quo minùs populum varijs coloribus depictum & inprimis Veneto (is enim glaſtinus eſt è glaſto) PICTOS appellauerint.

Ex lingua quò minùs pluribus argumentemur in cauſſa eſt, *Lingua.*
quod Pictice linguæ vix verbulum ex authoribus colligi poſſit: eandem tamen cum Britannica fuiſſe videtur. Beda ſcripſit, vallum incipere in loco, qui Pictorum ſermone *Penuahel* appellatur, & *Pen-gwall* Britannis caput, ſiue principium valli expreſsè ſignificat. Toto etiam illo inſulæ tractu, quem Picti tenuerunt (erat ea pars Scotiæ Orientalis) plurimorum locorum nomina originem Britannicam ſapiunt, vt *Merria, Mernia,* quòd regiones ſint maritimæ, à *Mor* Britannico. Aberden, Aberlothnet, Aberdore, Aberneth, i. oſtium Deni, Lothnetti, Dori, Neithi; ab *Aber* quod Britannis oſtium denotat. Strathbogy, Strathdée, Strathearn, i. vallis Bogy, Dee, & Earne, à *Strath,* quod Britannicè vallis eſt. Ipſa etiam primaria Pictorum ſedes non aliam, quàm Britannicam originationem agnoſcit, Edenburgum dico, quam CASTRVM ALATVM vocat Ptol. *Aden* enim

ala

ala Britannicè dicitur. Nec in argumenti locum arripſam, quòd nonnulli Pictorum reguli Bridij ſint dicti, id eſt Britannicè, vt ſæpiùs diximus, depicti. Nec quòd Ninianus Britannus illos ad Chriſti fidem, & religionem conuerterit. Ex his vtique quicquid Beda dicit, linguam Pictorum à Britannica non diuerſam fuiſſe, & proinde gentes non diuerſas non abſurdè concludatur.

Nec eſt cur quis mirêtur, quòd Picti gentilibus ſuis Britannis tantas clades intulerint, cùm videamus hodiè in Hibernia illos qui Anglico parent imperio, nullos adeò infeſtos hoſtes habere, quàm gentiles ſuos ſylueſtres Hibernicos. *Quemadmodum enim*, vt Paulus Diaconus habet, *Gothi, Hyppogothi, Gepidi, & Vandali, nomen tantùm mutantes, vna eademque lingua vſi*, infeſtis ſignis ſæpè inter ſe concurrêrunt; ſic etiam Picti, & Britanni, maximè, cùm hi iam eſſent Romanorum ſocij. Hæc erant, qualiacunque ſunt, quę mihi manum quaſi iniecêrunt, & animum ferè induxêrunt, vt Pictos Britannorum reliquias iudicârim: ſed hæc forſitan eleuat Bedæ authoritas, & vincat valeátque præ his coniecturis tanti viri ſententia.

Deucaledonij. Vecturiones. Pictos hos in DICALIDONIOS, & VECTVRIONES diuidit Ammianus Marcellinus, *Deucalidonios* legerim ego, & occiduam Scotiæ oram, quà Deucalidonius Oceanus irrumpit inſediſſe exiſtimo. Quanquam hos ſic dictos, quaſi nigros Calidonios opinatus fuerim (*Dee* enim nigrum Britannis ſignificat) quemadmodum Hiberni hodie eius tractus Scotos, *Duf Allibawn*, i. nigros Scotos vocant, & Britanni prædones ex hac ora mare infeſtantes, *Y llu du*, i. exercitus ater, dixerunt. A ſitu tamen nomen traxiſſe coniectare licet. Etenim *Debeu Calidonij*, Caledonios dextrorſum habitantes, i. ad occaſum notat. Vt Picti alij qui ſiniſtrorſum tenuerunt, i. ad ortum, (quem ſiniſtralem plagam vocat Nennius) *Vecturiones* dicti fuerant, deflexo fortaſſe à *Wetthy* vocabulo, quod ſiniſtram Britannis ſignificat, quos VERNICONES corruptè apud Ptolemæum dici ſuſpicantur nonnulli. Antiquum fragmentum Saxonicum Peȝþeopa vocare videtur, ſic enim inimicam Britannis gentem nominat, cùm ipſos Pictos Pehits Saxones appellârint. Vnde apud Whitkindum *Pebiti*, pro Picti paſſim legitur.

Pictorum mores. Mores horum Pictorum, ſiue priſcorum, & barbarorum Britannorum, è Dione, & Herodiano iam anteà deſcripſimus. Nunc reliquum eſt, vt attexam, hos Pictos, cùm primùm per ſe, poſteà cum Scotis fœderatis hanc Romanorum prouinciam affixiſſent,

afflixiſſent, demùm ab ipſis Scotis ex Hibernia influentibus ita obtritos fuiſſe, vt in eorum nomen, & nationem tandem conceſſerint. Quod idem accidit potentiſſimæ Gallorum nationi, qui à Gothis & Francis deuicti in Francorum nomen quaſi ſubitò abierunt.

Quòd Panegyricus innuit ante Cęſaris tempora Britanniam, *Pictis & Hibernis hoſtibus aſſuetam fuiſſe*, more ſui temporis loqui videtur, certè Picti nomine, eo tempore in Britannia non erant.

Quòd etiam Sidonius Apollinaris in Panegyrico ad ſocerum cecinerit,

Victricia Cæſar
Signa Caledonios tranſuexit ad vſque Britannos,
Fuderit & quanquam Scotum, & cum Saxone Pictum:

Non poſſum non exclamare cum altero Poëta,

Sit nulla fides argentibus omnia Muſis.

Hæc Cæſar effusè in ſuis ipſius laudibus prodigus, nunquam reticuiſſet, ſi modò præſtitiſſet. Sed hi non diſſimiles videntur bonis illis, & doctis hac ætate ſcriptoribus, qui dum Cæſaris hiſtoriam conſarcinant, illum Francos in Gallia, & Anglos in Britannia deuiciſſe ſcribunt, cùm illo tempore, nec in hac Anglorum, nec in illa Francorum nomen vel fando auditum fuiſſet, vtpote qui multis pòſt ſæculis in has regiones deuenerunt.

Pictones Galliæ eandem cum noſtris Pictis fuiſſe gentem, cum Ioanne Picardo credere non auſim, cùm Pictonum nomen in Gallia etiam Cæſaris ætate fuerit celeberrimum, & noſtri nuſquam Pictones dicantur: vno tantùm Panegyrici loco *Pictonum* pro *Pictorum*, librariorum incuria ſubrepſiſſe ſcio.

S C O T I.

PRoximum à Pictis locum inter Britanniæ gentes Scoti ſibi vendicant, quorum ἔτυμον & origo, ita σκοτίζεται & caligine circumfuſa latet, vt ipſe perſpicaciſſimus Buchananus vel parùm viderit, vel ſibi viderit, intúſque cecinerit: omnium enim expectationem hac in re planè fefellit. Hinc ego iam diu me ſuſtinuerim, ne in hanc arenam deſcenderem, & cum alijs, fabulas admirando, ſuauitèr ineptirem. Ad Deos enim æquè probabiliter

ter Scotorum origo referatur, quàm ad illam Scotam Pharaonis Ægyptij ſomniatam filiolam. Sed vt hæc opinio è ſuperſtitione, & imperitia rudis antiquitatis enata, etiam à candidioribus Scotis reijcitur; ita altera illa recentior à Græco fonte deducta, quòd Scoti dicantur quaſi σκότιοι. i. furto concepti, vt in gentis fortiſſimæ contumeliam ab inuidis excogitata, mihi prorſus exploditur. Nec Florilegi noſtri è Saxonica lingua petita originatio mihi arridet, Scotos nimirùm appellari quòd ex confuſa gentium colluuione prognati fuerint; *Scot*, inquit, *illud dicitur quod ex diuerſis rebus in vnum aceruum aggregatur.* Sed cùm ſuos habeat Scotia alumnos, qui reiectis huiuſmodi fabellis, originem ex intima antiquitate, potiùs quàm è ſuo ſenſu depromant, & ſuæ, patriæque gloriæ optimè conſulant, ſi in hanc rem totam curam omnémque animum ponerent; intendam ego tantùm digitum ad fontes, vnde veritatem hauriant, proponámq; nonnulla quæ illos diligentiùs perpendere velim. Nam ego in hac re Scepticus. Et primùm de origine, poſteà de loco vnde in Hiberniam tranſmigrârint. Conſtat enim illos ex Hibernia in Britanniam tranſmiſiſſe, nam & Iſidorus Hiberniam à Scotorum gente SCOTIAM vocat, Scotóſque Hiberniam coluiſſe Oroſius, Beda, & Eginardhus ſunt teſtes omni exceptione maiores. Sed ad ea quæ Scotos perpendere velim.

Scotorum origo. Cùm qui veri & genuini ſint Scoti, hoc Scotorum nomen non agnoſcant, ſed aliàs ſe *Gaoithel*, & *Albanach* indigitent, cúmque populi plurimi alijs ac ipſi vtuntur, à vicinis inſigniantur nominibus, quibus gentium origines ſæpè ſubindicantur: vt Pannoniæ inferioris incolæ qui ſe *Megaros* dicunt, *Hungari* Germanicè vocantur, quòd origine ſint Hunni, Syluæ Hercyniæ accolæ, qui ſibi *Czechi* nominantur, alijs *Bohemi* appellantur, quòd à Boijs ſint orti, Africæ incolæ, qui & ſuum ſibi nomen habent, *Alarbes* Hiſpanis dicuntur, quòd ſint Arabes, & ipſi Hiberni, & Britanni nos Anglos non alio vocant nomine, quàm Saſſon, quòd à Saxonibus originem ducamus; velim vt Scoti primùm perpendant, num ſic dicti fuerint à vicinis quaſi Scythæ. Quemadmodum enim Germani inferiores *Scythas* & *Scotos* vno nomine Scutten appellant, ſic Britannos noſtros vtróſque *Y-Scot* dixiſſe è Britannicis ſcriptoribus obſeruatum eſt. Vnde Nennius Britannus, *In quarta*, inquit, *mundi ætate Scythæ Hiberniam obtinuerunt.* Alfredus Rex qui Oroſij hiſtoriam ante ſexcentos annos in Anglicam linguam tranſtulit, Scotos in Scyttan conuertit:

tit: noſtrique qui proximè Scotiam habitant, non Scotos, ſed Skyttes & Skets ſæpe appellitant. Ipſi etiam Hibernicorum hiſtorici Nemethum *Scytham*, & longo pòſt tempore Delam è Nemethi progenie, id eſt, è Scythicâ, inter primos Hiberniæ habitatores connumerant. Eadem quoque olim Scotis quæ Scythis feritas, vnde Prudentio poetæ Chriſtiano *Semifer Scotus*. Nam præterquàm quòd vtrique cibi execrandi fuerint humana viſcera, (hoc enim B. Hieronimus, & Strabo produnt) cruorem è vulneribus interemptorum ebibunt, fœdus mutui ſanguinis hauſtu ſanciunt, & de numero cædium honorem creſcere arbitrantur ſylueſtres Scoti & Hiberni, vt olim Scythæ. Accedit huc grauiſſimorum etiam virorum authoritas, Ciſneri in præfatione ad Crantzium, & Reineri Reineccij, qui ſcribit: *Supereſt à Scythis gens Scotorum in Britannia, quod morum feritas vetus oſtendit. Nam Anthropophagi erant Scoti, vti etiam Scythæ.* Neſcio an huc faciat quòd *Vallem Scythicam* inter Scotos Gildas nominet, ſic enim habet Pariſienſis æditio, vbi alij nullo ſenſu *Styticam vallem* legunt. Dubito etiam cùm Getæ, & Scythæ ijdem fuerint, num Hibernos noſtros Propertius innuat, dum canit. *Tom. primo pag. 37.*

Hibernique Geta, pictóque Britannia curru.

At Scotis ſuus honor conſtare non poſſit, niſi ex Hiſpania in Hiberniam deducantur, hoc enim & ipſi, & eorum hiſtorici vehementèr, tanquam pro aris & focis, contendunt. Opera itaque luditur, ſi Scythas in Hiſpania non inueniamus. Scythas autem in Hiſpania fuiſſe, (vt taceam Scythicum in Cantabris promontorium Hiberniæ proximum, & quòd Strabo ſcribit, Cantabros cum Scythis moribus & feritate conueniſſe) Silius Italicus ex Hiſpania oriundus apertiſſimè docet. CONCANOS enim Cantabriæ gentem è Maſſagetis, id eſt, Scythis procreatos hoc verſu oſtendit. *Vnde Scoti in Hiberniam venerunt.* *Scythæ in Hiſpania.*

Et quæ Maſſagetem monſtrans feritate parentem, *Lib. 3.*
Cornipedis fuſa ſatiaris Concane venâ.

Pauculis interiectis verſibus, Sarmatas quos Scythas fuiſſe fatentur omnes, Suſanam Hiſpaniæ vrbem conſtruxiſſe docet, dum canit.

Sarmaticos attollens Suſana muros.

Ab his Sarmatis, ſiue Scythis, *Luceni*, quos in Hibernia locat Oroſius, prognati videntur (cùm Suſanam inter Lucenſios Hiſpaniæ reponunt ipſi Hiſpani) vti à Concanis illis *Gangani* Hiberniæ. Lucenſij enim & Concani inter Cantabros erant vicini,

vt Luceni & Gangani in illa Hiberniæ ora, quæ Hiſpaniam proſpectat. Si quis roget quinam illi Scythæ fuerint, qui in Hiſpaniam deuenerint, planè neſcio, niſi Germanos exiſtimes, & velim vt ipſi Scoti altiùs conſiderent. Germanos verò iam olim in Hiſpaniam penetrauiſſe, præter Plinium, qui *Oretanos* Hiſpaniæ, *Germanos* vocat, Seneca natione Hiſpanus docebit. *Pyrenæus*, inquit, *Germanorum tranſitus non inhibuit, per inuia, per incognita verſauit ſe humana leuitas*. Germanos autem Scythas dictos fuiſſe non ſolùm ex Ephoro, & Strabone colligitur, qui gentes ad Arctum omnes Scythas vocârũt, ſed etiam ex Plinio. *Scytharum*, inquit, *nomen vſquequaque tranſit in Sarmatas, atque Germanos*. Teſtiſq; eſt Auentinus, Germanos ab Hungaris *Scythas* & *Scythulas* denominari.

Germani in Hiſpania.

De conſolatione ad Albinum.

Lib.4. cap.12.

Si non ab his exorti ſint Scoti, velim ſecum perpendant, num Barbari illi fuerint, quos ex Gallæcia Hiſpaniæ Conſtantinum Maximum expuliſſe, Regis Alphonſi Chronica produnt. Ex illa enim parte in Hiberniam ſe demigraſſe volunt. Si quærant, qui fuerint illi Barbari, non dubito quin iuxtà mecum ſentient Germanos fuiſſe: Gallieno enim imperante, *Germani vlteriores*, inquit Oroſius, *abraſa potiti ſunt Hiſpania*; & Germani vlteriores qui fuerint niſi Scythæ? At Aurelius Victor, quem Andreas Schottus ædidit, Germanos illos Francos vocat. Cùm autem Franci ijdem fuerint, qui *Cauci* & *Menapij* priùs dicti erant, probabile videtur *Caucos* & *Menapios* quos in Hibernia ſtatuunt Geographi, ab illis fuiſſe ſatos. Quandoquidem verò Franci illi, ſiue Cauci, & vlteriores Germani è Germania ſoluentes longiſſimè in Oceanum furoris æſtu eueherentur, & vt inquit Nazarius ad Conſtantinum, Hiſpanorum etiam oras armis infeſtas, per hæc noſtra maria, habuerint: quis credat illos Hiberniam vberrimam inſulam & ad Hiſpaniam infeſtandam opportunam exucco Cantabriæ ſolo poſthabuiſſe? Verumenimuerò, vt Norwegi Caroli Magni ætate, & poſteà è Scandia ſæpe Hiberniam aggreſſi ſunt, ſedéſque ſibi fixerunt: ita Francos & Caucos idem anteà feciſſe opinari liceat, ſatíſque probabilitèr, & hinc in Hiſpaniam tranſmiſiſſe, indéque à Conſtantino Magno exturbatos huc receſſiſſe. Credibile item eſt plures huc poſteà confluxiſſe, tum cùm Vandali, & Gothi omnia in Hiſpania in fumum & cinerem verterent, atque etiam cùm Saracenorum procella Hiſpanos percelleret, & in Gallitiam, & Cantabriam plurimos conijceret. Sed hæc viderint ipſi Scoti; ſit mihi

Vaſſæus.

ſatis

ſatis quòd quaſi nubem ſubmouiſſe velim.

Quia verò Gothorum in Hiſpania meminerimus: Quî fit, quæſo perpendant ipſi Scoti, quòd Hiberni Scotorum ataui, & ipſi Scoti ſe *Gaiothel*, linguam ſuam *Gaiothealg*, & eam Britanniæ partem quam primò occuparunt *Argathel* nominârint: vnde hæc nomina promanâſſe dicant, à Gallæcis Hiſpaniæ, an à Gothis? Cur quæſo hoc *Gaiothel* à Gothis non profluxerit, perinde ac *Cathalonia* in Hiſpania, & *Gaſcoyn* in Gallia? & Gothos hæc nomina indidiſſe produnt doctiores. A lingua nulla hîc argumenta peti poſſunt, cùm Gothicæ linguæ nulla ſuperſint veſtigia, & ipſa Hibernica cum alijs Europæ linguis, niſi cum Germanica & Britannica, nullam habeat affinitatem. Quàm verè ſcribit Huntingdonenſis. *Scoti e Hiſpania in Hiberniam quarta mundi ætate venerunt, pars eorum quæ adhuc remanſit eâdem vtitur lingua, & Nauari vocantur*, quàm verè inquam dixerit, alij dixerint. *Dauidem* verò *Chambres* Scotum hîc omitto, qui à Ieſuitis accéperit Scotorum linguam in India orientali vſurpari. Vereor ne diſiunctiſſima regio non mentiendi, ſed mendacium dicendi libertatem viro credulo fecerit. *Sigonius.*

Sin ex cultu argumenta hac in re depromi poſſint, idem hodie Scôtis cultus & veſtitus, qui olim Gothis ex Sidonio ſtatim deprehenditur, qui dum Gothum deſcribit, planè Scotum Sylueſtrem depingit. *Flammei ſunt*, inquit, *croco, pedes perone ſetoſo talos ad vſque vinciuntur. Genua, crura, ſuræque ſunt ſine tegmine, veſtis alta, ſtricta, verſicolor vix appropinquans poplitibus exertis. Manicæ ſola brachiorum principia velantes. Viridantia ſaga limbis marginata puniceis. Penduli ex humero balthei. Aurium legulæ crinium ſuperiacentium flagellis operiuntur.* (Sic enim multifidos & diſcriminatos Scotorum & Hibernorum crines rectè flagella dixeris) *Lanceis etiam vncatis* (vncinata tela vocat Gildas) *ſecuribúſque miſſilibus vtuntur.* Si hic non ſit ipſiſſimus Hiberno-Scotorum cultus, ipſorum iudicium eſto. Simul velim conſiderent hæc Giraldi Cambrenſis verba ex libro primo de Inſtitutione principis. *Cùm Maximus de Britannia in Galliam cum robore virorum, & virium, nec non & armorum inſulæ toto ad occupandum imperium tranſuectus fuerat, Gratianus & Valentinianus fratres, & conſortes imperij gentem hanc Goticam rebus in bellicis fortem, ac ſtrenuam, ſibi quoque vel confœderatam, vel ſubiectam, & imperialibus beneficijs obſtrictam à Scythiæ finibus in aquilonares Britanniæ partes ad Britones infeſtandum, & tyrannum cum iuuentute reuocandum nauigio tranſmiſerunt.*

Gothorum, & Sylueſtrium Scotorum idem habitus.

ſerunt. Illi verò tùm quoniam pro innata Gothorum bellicoſitate præualidi fuerunt, tùm quoniam inſulam viris, ac viribus vacuam inuenêrunt; Boreales eiuſdem partes ac prouincias non modicas ex prædonibus accolæ facti ſibi vſurpatas occupauerunt. Qui verò fuerint hi Gothi, ſi non Scoti indicarint alij, & fortaſſe ex Procopio lucem aliquam habeant, apud quem Beliſarius Gothis expoſtulantibus, quòd Siciliam Romanis conceſſiſſent, in hæc verba reſpondet. *Et nos* *Lib. 2. de bello Gothorum.* *item Britanniam Gothos habere ſibi permittimus Sicilia longè præſtantiorem, Romanorum quondam ditionis effectam. Par enim eſt, vt qui priores beneficia contulêre, vel gratiam parem vt referant, vel benefactorum viciſſitudinem.* Huc etiam referenda videntur, quòd Ferguſium Scotum Alarico Gotho in direptione Romæ comitem *Lib. 6 cap. 25.* fuiſſe ſcribunt Scoti; quod Genſricum Vandalorum regem in Scotiam, & Britanniam tranſiſſe tradit Irenicus, quódque Cambrenſis prodit *Gaidelos*, id eſt, Scotos, vt ſtirpem, ſic nomen à Vandalis traxiſſe, quos eoſdem cum Gothis fuiſſe docet P. Diaconus. Nec fraudi Scotico nomini eſſe poteſt ſe Gothorum prolem agnoſcere, cùm potentiſſimi Hiſpaniarum reges hinc ſtemma ducere gloriantur, & apud Italos nobiliſſimi quique à Gothis vel genus ducunt vel ementiuntur. Ipſéque Imperator *Leuinus Lemnius.* Carolus Quintus è Scandia, & Gothiæ tractibus totius Europæ nobilitatem exortam fuiſſe, ſeriò dictitare ſolebat. Nunc, vt verbo dicam, perpendere Scotos velim, num Scoti Germani illi Scythæ fuerint, ad quos poſteà Franci ſiue Germani ex Hiſpania exturbati, & Gothi ſiue Vandali acceſſerint, cùm Hiſpania funeſtiſſimis bellis vreretur. Interímque meminerint me nihil aſſeueraſſe, ſed tantùm quædam ſubindicaſſe, quæ ad hanc rem facere quodammodo videantur. Ex quibus ſi Scotorum origini lux nulla affulgeat, alibi quærant: malè enim metuo, ne quod ad originem ſpectat, σκοτῖοι ſemper fuerint.

Quando Scoti in Britanniam aduenerint. De tempore, quo in Britanniâ primas ſedes poſuêrunt, nonnulla eſt quæſtio, litémque Humfredo Lhuido Antiquario optimo Buchananus Poeta optimus intendit. Sed ſi quid video, *G. Buchananus.* cauſa cadet. Nunquam enim Scotorum nomen è ſcriptoribus *H. Lhuidus.* ante Conſtantini Magni tempora eruet. Quod quia Lhuidus aſſerit, in hominem irruit, iugulum petit, duobúſque miſellis argumentis transfodere conatur, vno ex Panegyrico, ex coniectura altero. Quòd Panegyricus vetuſtus habet, Britanniam Cæſaris tempore Hibernis aſſuetam fuiſſe hoſtibus. Ideò ſi dijs placet, Scoti eo tempore in Britannia ſedes habuerunt, ſed nec

Hibernos illos ſedes tunc habuiſſe, nedum Scotos fuiſſe doceri poſſit. Coniectura autem non ſua eſt, ſed literatiſſimi illius Ioſephi Scaligeri. Ille enim in Notis ad Propertium dum obitèr carmen illud è Senecæ ludo mendaret.

Ille Britannos vltra noti littora ponti,
*Et cæruleos * ſcuta Brigantes dare Romuleis*
Colla cathenis iuſſit, & ipſum noua Romanæ
Iura ſecuris tremere Oceanum.

Scotobrigantes legit, & ſtatim exclamat, Scotos ſibi iam originem debere ſuam, ſed egò inuitus ſecum huic opinioni non acclamo, qui illum in multis cum eruditionis admiratione ſemper ſuſpexi. Non enim è libris, ſed ex ingenio eſt hæc coniectura, & ſenſus ferat, vel *cæruleos ſcuta Brigantes*, vt libri omnes habent, vel *Cæruleos cute Brigantes*, vt legit doctiſſ. Hadr. Iunius. Buchananus tamen, qui maluit cum ſuo, & alterius acumine delirare, quàm cum receptâ lectione rectè ſentire, huic coniecturæ mirificè applaudit. Primùm quòd authores non produnt Britannos ſcuta pinxiſſe. Indè quòd differentię gratiâ *Scoto-Brigantes* dixit, vt diſtingueret à Brigantibus Hiſpaniæ, & Hiberniæ. Poſtremò quòd Britannos, & Brigantes hoc carmine ſeparat, velut nationes diuerſas. Sed ſi quis hæc excutiat, quid impedit quo minùs ſcuta pingerent, qui ſe, & currus pinxerint? Cur ad differentiam nouum verbum *Scoto-Brigantes* procuderet? Cùm cæruleos appellat, & à Claudio ſubactos ait, non ab alijs Brigantibus ſatis diſtinguit? Sed illa obſeruatio de Britannis, & Brigantibus, quaſi diuerſis nationibus, vix Poetam ſapit, quem Poetica illa loquendi forma καθ᾽ ὅλον, καὶ μέρος latere non potuit. Quare cùm hæc cauſæ nihil proſint, Egeſippum (qui vulgò vetuſtus admodùm creditur) quaſi ſuccenturiatum pro vetuſtate aſſerenda, à me Scoti habebunt: Scribit enim ille, vbi de Romanorum magni- *Lib. 5 cap. 15.* tudine agit, *Tremit hos Scotia quæ terris nihil debet. Tremit Saxonia inacceſſa paludibus.* Sed audi, hic poſt principia ſtabit; poſt Conſtantini enim tempora vixit, vt ex ipſo videre eſt: nec ex hoc magis probari poſſit Scotos in Britannia habitaſſe, quàm ex illo Sidonij verſu, quem modò attuli. Gerræ itaque ſunt, quod Scoti ſcribunt Scotorum nomen, & regnum, plurimis ante Chriſtum natum ſæculis in Britannia floruiſſe. Sed tempus illud ex Giraldò habe, *Nello magno*, inquit, *Hiberniæ monarchiam obtinente, ſex filij Muredi regis Vltoniæ, Boreales Britanniæ partes occupârunt. Vnde ab his gens propagata, & ſpecificato vocabulo Scotia vocata, vſque in ho-*

 diernum,

diernum, angulum illum inhabitat. Hoc verò accidiſſe eo tempore, quo Romana res apertè nutaret, hinc colligitur. Imperante apud Hibernos Lagerio Nelli illius filio, in Hiberniam venit Patricius Apoſtolus Hibernicus, cùm annus à Chriſto nato quadragenteſimus quadrageſimus primus ageretur. Vt in Honorij Auguſti tempora hoc incidiſſe videatur. Tunc enim, cùm anteà per incerta vagantes, vt habet Ammianus, diu Britanniam, & condicta limitibus loca diuexaſſent, ſedes in Britannia poſuiſſe videntur. Ipſi verò tunc ſe ex Hibernia redijſſe volunt, quò antè à Romanis, & Britannis profligati ſe ſubduxerant, & illud Gildę de hoc tempore intelligunt. *Reuertuntur impudentes graſſatores Hiberni domum, poſt non longum tempus reuerſuri.* Sub hoc tempus Reudam, cuius meminit Beda, ſibi ſedes in hac Inſula ferro, aut amicitia vindicaſſe credunt nonnulli. A quo duce, inquit ille, vſque hodie *Dalreudini vocantur: nam lingua eorum* Dal *partem ſignificat*, & ab hoc Reuda eſſe exiſtimant alij, quòd nobis Red-ſhanks vocati fuerint. Illum etiam Simonem Brechum, quem ſuæ gentis conditorem aſſerunt Scoti, his temporibus floruiſſe opinio eſt. *Sinbrech* verum hominis nomen erat, id eſt, *Sin* lentiginoſus, vt apud Fordonum legitur; Forteàn Brichus ille fuit qui circa Patricij ætatem cum Thuibaio, Macleio, Auſpaco, Scotis, Britanniam vexauit, vt in Carantoci vita legimus.

Cur autem Scoti, qui in Britannia agitant, regionem illam quam inſident *Alban* & *Albin*, & ipſi Hibernici *Allabany* nuncupant, (vndè Blondo Scoti-Albienſes vocantur,) haud illiberalis erat diſquiſitio. Sed dixerint Scoti, an hoc *Allabany* aliquid antiqui nominis Albionis in ſe veſtigium habeat, an ab albedine profluxerit quam *Ban* illi vocant, vt ſit quaſi *Ellanban*, id eſt, Inſula alba Scotis: vel ex Hibernia deuenerit, quæ *Banno* ſuis Poëtis appellatur, vt *Allabany* ſit vel altera Hibernia, vel ſecunda Hibernia. Hiberniam enim *Scotiam maiorem*, & Scotorum in Britannia regnum *Scotiam minorem* appellarunt hiſtorici. Cæterùm cùm Scoti ad Pictos in Britanniam acceſſiſſent, quamuis noſtros prælijs, & prædationibus continenter laceſſerent, non tamen res Scotica ſtatim adoleuit, ſed in eo, quo appulêrunt angulo, diu delituerunt: nec, vt Beda innuit, per annos

Lib.1.cap.vlt. plùs minùs centum viginti ſeptem, contra Nordanhumbrorum regulos ſigna efferre auſi. Donec vno eodemque tempore Pictos ferè ad internecionem deleuiſſent, & Northumbrię regnum inteſtinis malis, Danorúmque incurſionibus confectum, corruiſſet.

ruiſſet. Tunc enim omnis Septentrionalis Britanniæ plaga in Scotorum nomen conceſſit, vnà cum citeriori illa regione citra Cluidam, & **Edenburgh frith**. Illam enim Northumbriæ partem fuiſſe, & à Saxonibus poſſeſſam nemo repugnat; & hinc eſt quòd omnes qui Orientalem Scotiæ partem tenent, & **Lawlandmen**, id eſt, inferiores vocantur, ſint origine Anglo-ſaxones, & Anglicè loquantur. Qui verò Occidentalem oram incolant, **Hetchlandmen** dicti, id eſt, ſuperiores, ſint Scoti, & Hibernicè loquantur, infeſtiſſimíque ſint illis inferioribus, qui Anglico idiomate vtuntur. Immanem feritatem Scotorum ex D. Hieronymo, Prudentio, & alijs, barbarúmq; habitum ex Iſidoro, & Gilda, ſciens, hîc prætermitto, ne gentem præclariſſimam in calumniam ob vetuſtiſſimos mores patrios rapere viderer.

Vnà cum Scotis ATTACOTTOS bellicoſam hominum nationem Britanniam exagitaſſe author eſt Ammianus Marcellinus, quos è Scotica etiam gente fuiſſe coniectat H. Lhuidus: quàm verè neſcio, nondum enim video qui fuerint. Nec Attacotti fuiſſe videntur quos in vltima Aſia ſtatuit Plinius. Hoc ſolummodò ex Notitiarum libro conſtat, quod ſub Romanis in ipſo imperij occaſu ſtipendia fecerint. Connumerantur enim inter auxilia Palatina intra Galliam, *Atecotti iuniores Gallicani*, *& Atecotti Honoriani ſeniores*, & intra Italiam *Atecotti Honoriani iuniores*. Ex hac adiectione *Honoriani*, ex barbaris illis fuiſſe videntur, quos Honorius Imp. in fœdus recepit, & in militiam adſcripſit. *Attacotti.*

Inter has etiam gentes, quæ Britanniam incurſarunt, AMBRONES reponit Ioannes Caius vir optimis curis exercitatus, & de Repub. literaria optimè meritus, quòd apud Gildam legerit, vbi de Pictis & Scotis agit. *Illi priores inimici, ac ſi ambrones lupi profunda fame rabidi, ſiccis faucibus ouile tranſilientes, non comparente paſtore, alis remorum, remigúmque brachijs, ac velis vento innixis vecti terminos rumpunt, cadúntque omnia*. Obuerſabatur bono ſeni, quod apud Feſtum legerat, Ambrones cum Cimbris in Italiam ſe effudiſſe. Et exciderit illi aliud agenti *Ambronem*, vt notat Iſidorus, deuoratorem ſignificare. Nec alio ſenſu verbum illud vſurpat Gildas, nec Monumethenſis, qui etiam Saxones *Ambrones* vocauit. *Ambrones. Hiſt. Cantabrig. pag. 39.*

Saxones.

CVM iam Romanum imperium ſub Valentiniano Iuniore, pluſquàm diuergeret, & Britannia noſtra iuuentute, per crebros delectus exhauſta, Romanique militis præſidio nudata, Pictorum Scotorúmque impetus diutiùs ſuſtinere non poſſet: Vortigernus, cui rerum ſummam Britanni detulerant, vt rem proclinatam adiuuaret, Saxones è Germania in ſubſidium accerſiuit. Hi ſtatim, Hengiſto & Horſa ducibus, *Ciulis* ſuis (ſic pandos Myoparones vocarunt) Britanniam appellunt; vno & altero prælio proſpero euentu contra Pictos, & Scotos defuncti, magnam ſibi gloriam addunt, maiores è Germania copias, acquieſcentibus in eorum virtute Britannis, euocant, qui pro limitibus excubarent, & maritimo bello hoſtes affligerent. *Guortigernus* (ſcribit Nennius) *ſuadente Hengiſto, in auxilium accerſiuit Octham, & Ebiſſam, qui cum quadraginta Ciulis nauigantes circa Pictos, vaſtarunt Orcades inſulas, & occuparunt plurimas inſulas, & regiones trans* * *mare Freſicum, vſque ad confinia Pictorum.* Demùm verò cùm noſtrorum agros, cultus, & copias adamare cœpiſſent, incolarum imbecillitate freti, ſtipendia non numerata, & commeatum non ſubminiſtratum cauſati, icto cum Pictis fœdere, in hoſpites Britannos bellum longè funeſtiſſimum mouent, conſternatos vbique obtruncant, agros depopulantur, vrbes excindunt, & poſt ancipites bellorum euentus, contra duo illa propugnacula belli, Aurelium Ambroſium, qui purpuram hîc ſibi aſſumpſit, & bellicoſum Arturium, Britannos vberiori inſulæ parte, auitíſque ſedibus exuunt. Quo tempore, vt vno verbo dicam, paſſi ſunt miſerrimi incolæ, quicquid aut victor auderet, vel victus timeret. Auxiliares enim copiæ indies è Germania confluxerunt, qui in defeſſos Britannos bellum ſubinde redintegrarent, SAXONES nimirùm, IVTÆ (ſic enim legendum non *Vitæ*) & ANGLI, qui proprijs his nominibus diſcreti erant, quamuis in commune Saxones vocarentur. Sed de his ſeorſim, & ſummatìm agamus, vt videamus, ſi fieri poſſit, gentis noſtræ cunabula.

Saxones aduenerunt anno Christi 450.

* The Frith.

*

Si priùs quid de hoc Saxonum ingreſſu Witichindus, & ipſe natione Saxo, & ſcriptor vetuſtus retulit attexam, *Britannia à Veſpaſiano principe iam olim inter prouincias redacta, & ſub clientela Rom.*

Rom. multo tempore vtiliter degens, à vicinis nationibus impugnatur: eò quòd auxilio Romanorum deſtituta videretur. Populus namque Romanus * *Martiali imperatore à militibus interfecto, externis bellis grauiter* [* Maximo.] *fatigatus, non ſufficiebat ſolita auxilia adminiſtrare amicis: extructo tamen ingenti opere ad munimen regionis, inter confinia à mari vſque ad mare, vbi impetus hoſtium videbatur fore, relinquebant regionem Romani. Sed hoſti acriori, & ad bellandum prompto, vbi gens mollis, & pigra belli reſiſtit: nulla difficultas in deſtruendo opere fuit. Igitur fama prodente de rebus Saxonicis proſperè geſtis, ſupplicem mittunt legationem ad eorum poſtulanda auxilia, & procedentes legati, optimi, inquiunt, Saxones, miſeri Bretti crebris hoſtium incurſionibus fatigati, & admo-* [Breui.] *dum contriti, auditis victorijs à vobis magnificè patratis, miſerunt nos ad vos ſupplicantes, vt ab eis veſtra auxilia non ſubtrahatis. Terram latam, & ſpacioſam, & omnium rerum copia refertam veſtræ mandant ditioni parêre: ſub Romanorum hactenus clientela, ac tutela liberaliter viximus: poſt Romanos vobis meliores ignoramus: ideo ſub veſtra virtutis alas fugere quærimus: veſtra virtute, veſtris armis hoſtibus tantùm ſuperiores inueniamur, & quicquid imponitis ſeruitij libenter ſuſtinemus. Patres ad hæc pauca reſpondent, certos amicos Brettis Saxones ſciatis, & eorum neceſſitatibus, atque commodis æquè ſemper affuturos. Legati læti redierunt in patriam, exoptato nuntio ſocios lætiores reddentes. Deinde promiſſus in Britanniam mittitur exercitus, & gratanter ab amicis ſuſceptus, in breui liberat regionem à latronibus, reſtituens patriam incolis. Neque enim in id agendo multum laboris fuit: quippe qui iam olim audita fama Saxonum perculſi terrebantur, dummodo præſentia eorum procul pelluntur. Erant enim hæ gentes Brettis aduerſæ, Scoti,* * *Pehiti: aduerſus quos militantes Saxones accipiebant à Brettis omnia* [* Picti.] *ad vſum neceſſaria. Manſerunt itaque in illa regione aliquanto tempore, vicaria Brettorum benè vſi amicitia. Vt autem viderunt principes exercitus terram latam, ac fertilem, & incolarum manus ad bellandum pigras, ſe verò ac maximam partem Saxonum ſine certis ſedibus, mittunt ad vocandum maiorem exercitum, & pace cum Scotis, & Pehitis firmata, in commune contra Brettos conſurgunt, eóſque regione propellunt, ſuâ ditioni regionem diſtribuunt.*

SAXONVM, vt aliarum gentium, originem, & etymon non ſolùm monachi eruditæ antiquitatis ignari, verùm etiam recentiores limatuli iudicij homines commentitijs fabellis inuoluerunt, Alij à Saxone Negnonis filio, & Vandali fratre, alij à ſaxea natura, alij à Macedonici exercitus reliquijs, alij à cultellis, vndè rythmus eſt apud Engelhuſium

Quippe

Quippe breuis gladius apud illos Saxa *vocatur,*
Vnde ſibi Saxo nomen traxiſſe putatur.

Crantzius autem à Cattis Germaniæ, & eruditus ille Capnio à Phrigibus deducit. Ex his quiſque quod placeat, ſequatur. Huiuſmodi enim opinionum commenta non ego conuellam. Amplectar tamen illam Germanorum eruditiſſimorum, qui Saxones à Sacis præſtantiſſimo Aſiæ populo ortos, & ſic dictos quaſi Sacaſones, i. Sacarum filij, & è Scythia, ſiue Sarmatia Aſiatica, cum Getis, Sueuis, Dacis, & alijs paulatim ſe in Europam effudiſſe opinantur. Nec ratione caret hæc eorum opinio, quæ Saxones ex Aſia deducit, in quo ortum, & multiplicatum genus humanum. Nam præterquàm quòd Strabo ſcribit, *Sacas* illos, vt anteà Cimerij, longinquas inuaſiones feciſſe, & Armeniæ partem de ſuo nomine *Sacacenam* dixiſſe: etiam Saſſones, Sueuos, Maſſagetas, Dahos in illa Scythiæ parte collocat Ptolemæus, & obſeruat Ciſnerus, has gentes eandem propè in Europa conſeruaſſe vicinitatem, quæ ipſis olim inter ſe in Aſia fuerat.

Saxones à Sacis Aſiæ.

Lib. 11. Melancthon. Ciſnerus.

Nec minùs probabile eſt, Saxones noſtros ab his vel Sacis, vel Saſſonibus Aſiæ veniſſe, quàm Germanos à Germanis Perſiæ, quorum meminit Herodotus, quod ipſi tamen ex linguę affinitate quodammodo aſſeuerant. Nam Fader, Muder, Brader, Tuchter, Band, & ſimilia in Perſica lingua hodie reperiri, pro patre, matre, fratre, filia, vinculo, innuit ſingulari eruditione Ioſephus Scaliger. Cæterùm cùm Saxones primùm orbi innotuêrunt, in Cimbrica Cherſoneſo, quæ nunc Denmarke, agitarunt, vbi Ptolemæus illos ſtatuit, qui primus eorum mentionem fecit. Nec Saxones, vt habent nonnulli libri, ſed Axônes apud Lucanum veriùs legitur in illo verſu,

Michael Neander.

Longíſque leues Axônes in armis.

Ex hac Cimbrica Cherſoneſo, Diocleſiani tempore, littora noſtra infeſta habuerunt, illíſq; propulſandis Carauſium noſtrum præfecerunt Romani. Poſteà Albim fluuium tranſuecti, partim in Sueuorum ſedes paulatim conceſſerunt, quæ nunc Saxoniæ Ducatus appellatur, partim in Friſiam & Batauiam Iuliani temporibus delati Salicam nationem à Francis profectam deturbârunt. Vnde Romanorum funeribus paſti, ſæpenumerò in Romanorum prouincias irruperunt, & hanc inſulam diu infeſtârunt, donec ipſe Hengiſtus adueniret. Quem ex Batauia, ſiue Hollandia in Britanniam ſoluiſſe, & arcem illam Lugduni Batauorum, ſiue Leidæ conſtruxiſſe teſtantur Batauorum annales, & nobilis

Zoſimus.

nobilis ille illuſtri ingenio, & doctrina Ianus Douſa, qui in Oda Lugdunenſi ſecunda, canit de Burgo, ſiue arce illa loquenens,

Quem circinato mœnium vt ambitu,
Sic arcuatis fornicibus nouum
Putatur Hengiſtus Britanno
Orbe redux poſuiſſe victor.

IVTÆ, quos à Gutis, Getis, ſiue Gothis dictos multi arbitrantur (Geatun enim in M S. codice legitur) ſuperiorem Cymbricæ Cherſoneſi partem incoluiſſe certum eſt, quæ etiamnum Danis Juitland dicitur. *Iutæ.*

Quas verò ſedes *Angli* habuerunt, controuerſum eſt, nec vna ſunt omnes opinione. Plurimi in Weſtphalia ponunt, vbi Engern viſitur, & *Sueui-Angli* à Tacito & Ptolemęo memorati conſederunt, quibus lubens credò, ſi de Taciti ætate loquamur, ſed inde ad maritimos tractus deſcendiſſe ſuſpicor. Alij in Pomerania, vbi Angloen oppidum floret, quærunt. Sed quum hi in ſecretiora Germaniæ longiùs à mari porrigantur, alia noſtrorum Anglorum ſedes quærenda, quàm vt inter Saxônes, & Iutas quærerem iuſſit Beda. *Angli*, inquit, *de illa patria, quæ Angulus dicitur, & ab eo tempore vſque manere deſerta inter prouincias Iutarum & Saxonum perhibetur.* Cùm autem inter Iuitlandiam & Holſatiam antiquam Saxonum regionem, prouinciola ſit in Daniæ regno, quę Angel hodiè dicitur, ſub Flemſburg ciuitate, me tandem auitam noſtram ſedem inueniſſe, & inde Anglos in hanc inſulam demigraſſe, affirmare auſim. Vtque veriùs affirmem, iam iuſſit vetuſti ſcriptoris authoritas, quem Thomas Allen Oxonienſis plurimis & optimis artibus ornatiſſimus mihi ſuppeditauit. Inſcribitur hic author *Patricius Conſul Fabius Quæſtor Ethelwerdus*. Adulfi Regis abnepos fuiſſe videtur, floruitq; circa annum ſalutis 950. Verba autem eius hæc ſunt: *Anglia vetus ſita eſt inter Saxones & Giotos habens oppidum capitale, quod ſermone Saxonico Sleſwic, ſecundum verò Danos Haithby.* Quo in loco Saxones ſtatuere Ptolemæus videtur, vt non falsò cecinerit ille medij temporis Poëta, *Angli.* *Lib. 1. cap. 15.* *Sic legit MS. non Vitarum.* *Angel in Dania Anglorum ſedes.* *Ethelwerdus author.*

------------ Saxonia protulit Anglos,
Hoc patet in lingua, niueóque colore. --------

Horum Anglorum pars nonnulla in interiores Germaniæ tractus profecti Longobardis & Sueuis permixti in Italiam penetrarunt, & ſui nominis veſtigia in Engelheim Caroli Magni patria, *Ingolſtadio*, Englburg, Englerute Germaniæ, & *Angleria* Italiæ

Italiæ reliquiſſe creduntur. Quæ autem nominis ſit ratio pronunciare non auſim. Faceſſat Angulus filius Humbli,& Angela regina, quos noſtræ gentis fuiſſe conditores, blaterant inepti. Nec ab angulo nomen inditum arbitramur, quòd orbis ſit angulus,vt veteri illo verſu aſtruitur.

Anglia terra ferax,& fertilis angulus orbis,
Inſula prædiues quæ toto vix eget orbe.

Nec Goropij coniectura fidem,ſed potiùs riſum meretur,qui *Anglos*,ab Angle, i. hamo piſcatorio deducit, quòd, vt inquit ille, omnia ſibi adhamarent, & fuerint, vt nos loquimur, Good Anglers, i. boni hamatores. Sed qui Engelberti, Engelhardi, & eiuſmodi Germanicorum nominum etymologiam videt, facilè etiam Anglorum notationem viderit. Hi ſunt Germaniæ populi qui Britanniam occupârunt, quos vnam gentem fuiſſe, communíque nomine nunc *Anglos*, nunc *Saxones* vocatos ex Gilda, Beda, Bonifacio, & P. Diacono eruditiſſimus vir N. Ciſnerus rectiſſimè collegit.

Saxones, Angli, & Iutæ gens vna.

Hæc Saxonum gens,vt habet Fabius ille Ethelwerdus,*in toto erat maritima à Rheno flumine vſque ad Doniam vrbem quæ nunc vulgò* Dan-marc *nuncupatur*. Quæ vrbs illa *Donia* fuerit, me latet,hinc tamen colligo omnes illos populos qui Iutiam, Slefwicum,Holſatiam,Epiſcopatum Bremenſem,Comitatum Oldenburgenſem,Friſiam vtramque, & maximam Hollandiæ partem inſederunt, in Saxonum nomen eo tempore coaluiſſe. Friſones autem in Angliam vnà perueniſſe author eſt Procopius libro 4. de Bello Gothico. Locum verò integrum cùm liber non extet, hîc proponere non grauabor, vti mihi deſcripſit è regia Bibliotheca Lutetiæ Fran. Pithæus, vir optimus & totius antiquitatis longè peritiſſimus. Βριττίαν τὴν νῆσον ἔθνη τρία πολυανθρωπότατα ἔχουσι. βασιλεύς τε εἷς αὐτῶν ἑκάστῳ ἐφέστηκε, καὶ ὄνομα κεῖται τοῖς ἔθνεσι τούτοις, Ἄγγιλοι, καὶ φρίσσονες, καὶ οἱ τῇ νήσῳ ὁμώνυμοι Βρίττωνες, τοσαύτη δὲ ἡ τῶν ἐθνῶν πολυανθρωπία φαίνεται οὖσα, ὥστε ἀνὰ πᾶν ἔτος κατὰ πολλοὺς ἐνθένδε μετανιστάμενοι ξὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν εἰς φράγγους χωροῦσι: οἱ δὲ αὐτοὺς ἐνοικίζουσι ἐς γῆς τῆς σφετέρας τὴν ἐρημοτέραν δοκοῦσαν εἶναι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν νῆσον προσποιεῖσθαι φασίν. ὥστε ἀμέλει οὐ πολλῷ πρότερον ὁ φράγγων βασιλεὺς ἐπὶ πρεσβείᾳ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς παρὰ βασιλέα Ιουστινιανὸν ἐς Βυζάντιον στείλας ἄνδρας, αὐτοῖς ἐκ τῶν Ἀγγίλων ξυνέπεμψε, φιλοτιμούμενος ὡς καὶ ἡ νῆσος ἥδε πρὸς αὐτοῦ ἄρχεται. id eſt, vt craſſius conuertam. *Britaniam inſulam tres numeroſiſſimæ gentes incolunt,quorum vnicuique ſuus rex imperat,nominantur hæ gentes Angili,Friſones, & qui eiuſdem ſunt cum inſula cognominis Britones. Tanta verò hominum multitudo eſſe videtur, vt ſingulis annis inde magno numero cum vxoribus & liberis ad Francos emigrent, illi autem in eorum terram quæ maximè*

maxime deſerta videtur, excipiunt, vnde inſulam ſibi venditare ferunt: vtique non ita pridem, cùm Francorum Rex quoſdam è ſuis Conſtantinopolim ad Iuſtinianum legaret, Anglos etiam miſit ambitioſiùs venditans, quaſi hæc inſula ſuo ſubeſſet imperio.

Natio hæc omnis Saxonica erat bellicoſiſſima *animi magnitudine, corporis viribus, laborum tolerantiâ, Germanorum fortiſſimi habiti,* vt inquit Zoſimus, *Romanis maximè formidati, quia repentini,* vt habet Marcellinus, *virtute & agilitate terribiles,* vt inquit Diaconus. Homines ſtaturâ procera, membrorum compoſitione, & lineamentorum conformatione conſpicui. Vnde Witichindus Monachus de his Saxonibus. *Mirati ſunt Franci præſtantes corpore & animo viros, & nouum habitum, arma quoq; & diffuſas ſcapulas cæſarie, & ſupra omnia ingentem animi conſtantiam. Veſtiti erant ſagis, & armati longis lanceis, & ſubnixi ſtabant paruis ſcutis, & cultellos magnos ad renes habebant.* Primum capillos ad cutem tondere niſi circa verticem, & lamina caput incingere ſolebant, quod docet Sidonius de Saxone loquens. — Saxonum mores.

Cuius verticis extimas per oras
Non contenta ſuos tenere morſus
Altat lamina marginem comarum.
Et ſic crinibus ad cutem reciſis,
Decreſcit caput, additúrque vultus.

Deinde tamen capillos alere, & in ſcapulas diffundere ſoliti. Quòd ad veſtimenta attinet, ex his P. Diaconi de Longobardis intelligas, *Veſtimenta erant laxa, & maximè linea, qualia Angli-ſaxones habere ſolent, ornata inſtitis latioribus vario colore contextis.*

Rei maritimæ peritiſſimi erant, qui diu ita piraticam fecêrunt, vt aſſueti ſalo, ſolum timerent: & ita maritima Britanniæ, & Galliæ vſq; ad Hiſpaniam afflixêrunt, vt diſpoſiti fuerint per vtriuſque regionis littora duces & milites ad eorum deprædationes coercendas, qui inde *Comites littoris Saxonici per Britanniam, & Galliam,* dicti fuerint. Illi nihilominùs ſæpiſſimè has oras vitilibus ſuis myoparonibus deprędati ſunt, quò ſpectant illi Sidonij Apollinaris verſus. — Littus Saxonicum.

Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
** Sperabat, cui pelle ſalum ſulcare Britannum* — * i. Timebat.
Ludus, & aſſuto glaucum mare findere lembo.

Quanta immanitate per hæc littora graſſati ſunt, audi, ſi placet, ipſum Sidonium. *Nuncius,* inquit, *cum quo dum tui obtentu aliquid ſermocinantèr extraximus, conſtanter aſſeuerauit nuper vos claſſicum* — Lib. 8. Epiſt. ad Namatium.

cum in claſſe ceciniſſe, atque inter officia nunc nauta, modò militis, littoribus Oceani curuis inerrare contra Saxonum * *pandos myoparones, quorum quot remiges videris, totidem te cernere putes archipiratas: ita ſimul omnes imperant, parent, docent, diſcunt latrocinari, vt nunc etiam, vt quamplurimùm caueas, cauſa ſubſit maxima monendi. Hoſtis eſt omni hoſte truculentior. Improuiſus aggreditur, prouiſus elabitur, ſpernit obiectos, ſternit incautos; ſi ſequatur intercipit, ſi fugiat, euadit. Ad hoc exercent illum naufragia, non terrent. Eſt eis quædam cum diſcriminibus pelagi non notitia ſolum, ſed familiaritas. Námque ipſa ſi qua tempeſtas eſt, hinc ſecuros efficit occupandos, hinc proſpici vetat occupaturos. In medio fluctuum ſcopulorúmque confragoſorum, ſpe ſuperuentus læti periclitantur. Præterea priuſquam de continenti in patriam vela laxantes, hoſtico mordaces anchoras vado vellant, mos eſt remeaturis, decimum quemque captorum per æquales, & cruciarias pœnas, plus ab hoc triſti, quòd ſuperſtitioſo ritu necare, ſúbque collectam turbam periturorum, mortis iniquitate ſortis æquitatem diſpergere. Talibus ſe ligant votis, victimis ſoluunt & per huiuſmodi non tam ſacrificia purgati, quam ſacrilegia polluti, religioſum putant cædis infauſtæ perpetratores de capite captiuo magis exigere tormenta, quàm pretia.* Huc & illud ex antiquę hiſtoriæ apud Iſidorum fragmento referri poſſit. *Gens Saxonum Myoparonibus, non viribus nituntur, fuga potiùs, quàm bello parati.* Ea verò animi firmitate erant (ſi fas ſit ita vocare) vt ſibi mortem potiùs inferre, & vitam proijcere, quàm ludibrio eſſe maluerint. Vnde cùm Symmachus horum numerum in ſpectacula publica parauiſſet; eo die, quo in theatrum educi debuerant faucibus fractis ſpem exhibendarum voluptatum præripuerunt. De quibus ille ipſe Symmachus, Lib. 2. Epiſtola 46. *Saxonum numerus morte contractus. Nam quando non prohibuiſſet priuata cuſtodia deſperatæ gentis impias manus, viginti & nouem fractas ſine laqueo fauces primus ludi gladiatorij dies viderit.*

* *Ciul.*

Equum inſigne Saxonum.

Natio etiam omnium Saxonum admodum dedita ſuperſtitionibus, atque eam ob cauſam cum de rebus grauioribus conſulerent, præter aruſpicinam, equorum hinnitus tanquam præſagia inprimis obſeruabant, vnde fortaſſe ſit, quòd equum olim in inſignibus geſſerint Saxoniæ Duces. At cur Hengiſtus, & Horſa noſtri ab equo nomen duxerint (vtriuſque enim nomen Saxonicè equum ſignificat) planè me latet, niſi in bellicæ virtutis omen, iuxta illud Maronis *Bello armantur equi, bella hæc armēta minantur.* Sortibus etiam ducendis multi erant, virgam enim fructiferæ arbori deciſam, in ſurculos amputabant, eoſque notis

Hæc Adamus Bremenſis Saxonibus aſcribit, quæ Tacitus Sueuis.

tis quibuſdam diſcretos ſuper candidam veſtem fortuitò ſpargebant. Mox ſi publica fuerit conſultatio, ſacerdos populi, ſi priuata, paterfamiliàs precatus Deos, cœlumque ſuſpiciens ter ſingulos tulit, ſublatos ſecundam impreſſam ante notam interpretabantur. Vt bellorum euentum explorarent, gentis, cui bellum indicerent, captiuum cum electo popularium ſuorum, patrijs quemque armis committere ſolebant, & ex victore, quæ gens victoriam reportaret, coniectare. Deum Mercurium maximè coluerunt, quem Woden vocarunt, cui humanis hoſtijs litabant, & quartam hebdomadæ feriam conſecrârunt, vnde Wednesday nobis hodiè appellatur, vt ſextam Veneri, quam Frea dixerunt, vnde dies Veneris nobis Friday nominatur. Eoſter etiam Deam habuerunt, cui menſe Aprili ſacrificârunt, vnde Aprilem, inquit Beda in libro de temporibus, Eoſter monath vocarunt, & nos paſchatis feſtum etiamnum Eoſter vocamus. *In commune*, vt inquit Tacitus, *Angli & alia vicina gentes Herthum. i. terram matrem coluerunt, eamque interuenire rebus hominum, inuehi populis arbitrati ſunt*, Nobiſque hodie illa ipſa dictio in vſu eſt pro terra. Germanis verò inuſitata qui *Arden* pro terra vſurpant. De his ſuperſtitionibus Ethelwerdus ille de ſuo tempore ſcribit, *In tanta ſeductione oppreſſi ſunt Aquilonares increduli, vt* Wodan *ſicut Dominum colant in hodiernum diem Dani, Normandi, & Sueui*, & alibi, Wodan *barbari vt Deum honorârunt, ſacrificiumque obtulerunt pagani victoriæ cauſſa, ſiuè virtutis.*

Dij Saxonum.

Eoſter dea.

Munſterus ex M.S. lib.

✠

Herthus Dea.

Sed hos errores fugauit tandem Chriſtianæ religionis veritas. Poſtquam enim in Britanniæ poſſeſſione pedem firmaſſent, in ſeptem regna diſtribuerunt, Heptarchiámque conſtituerunt, in qua tamen qui plurimùm poterat, *Rex gentis Anglorum*, vt eſt apud Bedam, dicebatur, vt Monarchiam in ipſa Heptarchia ſemper fuiſſe videatur. Deinde Auguſtinus, quem vulgò Anglorum Apoſtolum dicunt, huc miſſus à Gregorio Magno, ſublatis Ethnicæ impietatis portentis fœliciſſimo ſucceſſu Chriſtum in ipſorum animis inſerendo ad Chriſtianam fidem conuertit. De qua conuerſione Gregorius ille Magnus, *Ecce penè cunctarum iam gentium corda penetrauit: Ecce in vna fide Orientis limitem Occidentisq; coniunxit. Ecce lingua Bitannica quæ nil aliud nouerat, quàm barbarum frendere, iamdudum in diuinis laudibus Hebræum cœpit Halleluia reſonare.* Et in epiſtola ad ipſum Auguſtinum. *Quis narrare hic ſufficiat, quanta letitia in omnium corde fidelium fuerit exorta, quòd gens Anglorum operante omnipotentis Dei gratia, & tua fraternitate laborante,*

Monarchia ſemper in Anglorum Heptarchia. Lib. 2. cap. 5.

✠

Auguſtinus Anglorum apoſtolus.

Angli ad fidem conuerſi.

laborante, expulſis errorum tenebris ſancta fidei luce perfuſa eſt, quòd deuotione integerrima iam calcat idola, quibus priùs veſano timore ſubiacebat. Vbi primùm Chriſti nomen annuntiatum eſt, adeò flagranti ſtudio ſe Chriſto conſecrârunt, vt incredibilem diligentiam ſacris ædibus extruendis, rebus diuinis peragendis, & Chriſti nomine propagando adhibuerint, Regéſque nonnulli ſua ſceptra monaſticæ vitæ poſtpoſuerint. Ad meliores etiam artes inſtaurandas animum adiunxerunt, & diuini verbi, necnon & literarum ſemina per Germaniam opera Winifridi, Willebrodi, & aliorum proſeminârunt, quod Germanus Poeta his verſibus docet.

Hæc tamen Arctois laus eſt æterna Britannis
Quod poſt Pannonicis vaſtatum incurſibus orbem,
Illa bonas artes, & Graia munera linguæ,
Stellarumq; vias, & magni ſidera cœli
Obſeruans, iterum turbatis intulit oris.
Quin ſe relligio, multum debere Britannis
Seruata, & latè circum diſperſa fatetur.
Quis nomen Winfride tuum, quis munera neſcit?
Te duce, Germanis pietas ſe vera, fidesq;
Inſinuans, cæpit ritus abolere profanos.
Quid non Alcuino facunda Lutetia debes?
Inſtaurare bonas ibi qui fæliciter artes,
Barbariémque procul ſolus depellere cæpit.
Quid? tibi diuinumq; Bedam, doctiſſimus olim
Tam varias vnus bene qui cognouerat artes
Debemus.

* *Britannia bis Galliæ magiſtra.*

Additque P. Ramus Britanniam bis Galliæ fuiſſe magiſtram, per Druidas innuens, & Alcuinum cuius inprimis opera vſus eſt Carolus Magnus in Pariſienſi Academia inſtituenda.

Anglo-Saxonum in Germaniam immigratio.

Nec minus arma, quàm literas, & religionem in Germaniam intulerunt, & quod mireris Saxonibus illis qui Ducatum Saxoniæ incolunt, originem dediſſe his verbis Eginhardus nos docuit. *Saxonum gens, ſicut tradit antiquitas, ab Anglis Britanniæ incolis egreſſa, per Oceanum nauigans Germaniæ littoribus, ſtudio & neceſſitate quærendarum ſedium, appulſa eſt in loco qui vocatur Haduloha. Eo tempore, quo Theodericus Rex Francorum, contra Hirminfridum Ducem Thuringorum generum ſuum dimicans, terram eorum crudeliter vaſtauit ferro & igne. Et quum iam duobus prælijs ancipiti pugna, incertaque victoria miſerabili cæde ſuorum decertaſſent, Theodericus ſpe vincendi*

cendi fruſtratus, miſit Legatos ad Saxones, quorum Dux erat Hadugato, & vt audiuit cauſſam aduentus eorum, pollicitis pro victoria cohabitandi ſedibus, conduxit in adiutorium. Quibus ſecum quaſi iam pro libertate & patria fortiter dimicantibus, ſuperauit aduerſarios, vaſtatiſque indigenis, & ad internecionem penè deletis, terram eorum iuxta pollicitationem ſuam, victoribus delegauit. Qui eam ſorte diuidentes, cùm multi ex eis in bello cecidiſſent, & pro raritate eorum, tota ab eis occupari non potuit, partem illius, maximè eam quæ reſpicit orientem, colonis tradebant, ſingulis pro ſua ſorte, ſub tributo exercendam. Cætera verò loca ipſi poſſederunt. A meridie quidem Francos habentes, & partem Thuringorum, quos præcedens hoſtilis turbo non contigit, alueoq; fluminis Vnſtrote dirimuntur; A Septentrione verò Normannos gentes ferociſſimas; ab Ortu ſolis Obotritos; ab Occaſu Friſos, à quibus ſine intermiſſione, vel fœdere, vel concertatione neceſſaria finium ſuorum ſpacia tuebantur. Sed ad noſtros iam reuertamur.

Diu florentiſſima res erat Saxonica ſub illa Heptarchia, donec regna illa inteſtinis bellis colliſa, in Occiduorum Saxonum poteſtatem tandem conceſſerint. Egbertus enim Occiduorum Saxonum rex quatuor ex his regna victoria complexus, cùm reliqua etiam duo ſpe deuoraſſet, vt quæ in vnius imperium deueniſſent, in vnum item nomen coirent, & ſuæ gentis memoriam conſeruaret, Heptarchiam, quam occuparunt Saxones, promulgato edicto Englelond vocari iuſſit, i. Anglorum terra. Vnde Latinè ANGLIA dicta, ab Anglis facta appellatione, qui ex tribus his populis erant numeroſiſſimi. Illi enim Northumbriam & Merciam ampliſſimas regiones, cum Orientali Anglia occupârunt, quum Iutarum progenies ſolummodò Cantium & Vectam inſulam, & Saxones Saxoniam Orientalem, Auſtralem, & Occidentalem tenuerint; exiguam ſanè portionem, ſi ad amplas illas Anglorum regiones conferatur. Anteà obliterato ferè Britanniæ nomine, hæc inſula *Tranſmarina Saxonia*, à Bonifacio Epiſcopo Moguntinenſi dicebatur, & quodlibet in ea regnum ſuo ſeorſim nomine gaudebat.

Britannia Anglia dicta circa annũ ſalutis 810.

In epiſtola ad Zachariam P. P.

Iam cùm Anglia diceretur, ad ſummum res Saxonum peruenerat, & ideò, vt circulus eſt mortalium, ad exitum properabat. *Dani* etenim complures annos littora noſtra continuò infeſtantes, tandem miſerrimè hanc regionem dilaniare cœperunt.

Dani ſæpè à noſtris ſcriptoribus falsò vocantur.

QVæ horum Danorum fuerit origo, ne Danis quidem ipſis ſatis conſtat, DANVM enim illum Gigantem Humbli filium & Goropium qui à Gallo gallinaceo deducit ex antiquitatis ſcholâ ipſa veritas iampridem exploſit. Andreas Velleius Danus vir literatiſſimus à Dahis Scythiæ populo, & nomen à *Mare* quæ non limitem ſed regionem ſignificet, repetit, Ethelwerdus noſter à *Donia* vrbe nomen factum credidit. A Dauſionibus autem ſiue Dancionibus quos in Scandia ſtatuit Ptolemæus, ortos fuiſſe, & inde in deſertas Anglorum ſedes, in Cimbricam ſcilicet Cherſoneſſum ſe exoneraſſe ego ſemper exiſtimaui. Nec ante Iuſtiniani tempora, circa annum ſalutis 570. eorum nomen orbi innotuit; tunc enim Galliam vaſtare cœperant, & ab indoctis rerum Anglicarum hiſtoricis *Wiccingi*

Wiccinga.

dicti ſunt quòd piraticam exercuerint: *Wiccinga* enim Saxonica lingua, teſte Alfrico, Piratam denotat, nec alij à Danis fuerunt *Wiccingi*, vt quidam contendunt. Sed de his Danis audi Dudonem de S. Quintino, authorem ſatis vetuſtum è I. Stowæi ſtudioſiſſimi vrbis Londinenſis Antiquarij bibliotheca, quæ mihi ſemper patuit. *Dani è Scanza*, i. Scandia, *velut examen apum è caniſtro, & gladius è vagina, diuerſitate multimoda, conſuetudine barbarica proſiluerunt, cùm petulanti luxu exardeſcentes ſoboles innumeras generauiſſent. Qui poſtquàm adoleuerunt, de rerum poſſeſſionibus contra patres, auósq; aut ſæpiùs inter ſe ferociter obiurgati, exuberantes, & terram quam incolunt habitare non ſufficientes: collecta ſorte multitudine pubeſcentium, veterrimo ritu, in externa regna extruduntur nationum, vt adquirant ſibi præliando regna, quibus viuere poſſint. Cæterùm in ex-*

Danorum relgio.

** Hinc dies Iouis nobis fortaſſe* Thursday *dictus.*

pletione ſuarum expulſionum atque exercituum ſacrificabant olim venerantes * THVR *dominum ſuum, cui non aliquid pecudum, atque pecorum, ſed ſanguinem mactabant hominum. Holocauſtorum omnium putantes pretioſiſſimum, eò quòd ſacerdote ſortilego prædeſtinante, iuga boum vna vice diritèr icebantur in capite, colliſóq; vnicuique ſingulari ictu ſorte electo, cerebro, ſternebatur in tellurem, perquirebatúrq; leuorſum fibra cordis ſcilicet vena, cuius exhauſto ſanguine ex more ſua, ſuorum capita linentes, librant celeriter nauium carbaſa ventis, deóſque tali negotio putantes placare, velocitèr nauium inſurgunt remis.* Aliam

etiam

etiam Deorum placandi rationem, vel potiùs contaminatiſſimam ſuperſtitionem, qua Dani vſi ſunt, Ditmarus Epiſcopus qui Dudone paulò antiquior his verbis deſcribit. *Sed quia ego de hoſtijs Northmannorum & Danorum antiquis mira audiui, hæc indiſcuſſa præterire nolo. Eſt vnus in his partibus locus, caput iſtius regni Lederun nomine, in pago qui Selon dicitur, vbi poſt nouem annos menſe Ianuario, poſt hoc tempus, quo nos Theophaniam domini celebramus, omnes conueniunt, & ibi dijs ſuis* LXXXX. *& nouem homines, & totidem equos cum canibus & gallis pro accipitribus oblatis immolant, pro certo vt prædixi, putantes hos eiſdem placaturos.* Lib. 1.

Circa Ecberti illius tempora, anno Chriſti 800. noſtra littora primùm infeſtârunt, poſteà mare cœlo miſcentes, multos annos per Angliam graſſati, vrbibus exciſis, templis ſuccenſis, & agris vaſtatis, omnia barbara immanitate egêrunt, rapuêrunt, vertêrunt. Merciorum, & Orientalium Anglorum regibus peremptis, eorum regna cum magna Northumbriæ parte occupârunt. Tributúmque Dangelt dictum miſello populo ad horum latrocinia reprimenda impoſitum, quod, vt cuiuſmodi fuerat intelligas, hęc paucula legas velim è legibus noſtris antiquis deſcripta. *Danigeldi redditio propter piratas primitùs ſtatuta eſt. Patriam enim infeſtantes, vaſtationi eius pro poſſe ſuo inſiſtebant. Ad eorum quidem inſolentiam reprimendam ſtatutum eſt Danigeldum annuatim reddi, ſcilicet* 12. *denarios ex vnaquaque hida totius patriæ, ad conducendos eos qui piratarum irruptioni reſiſtendo obuiarent. De hoc quoque Danigeldo libera & quieta erat omnis eccleſia, & etiam omnis terra quæ in proprio dominio eccleſiæ erat, vbicunque iacebat, nihil prorſus in tali redditione perſoluens, quia magis in eccleſiæ confidebant orationibus, quàm in armorum defenſionibus.*

Danica vaſtatio. Dangelt.

Verùm cùm Alfredum Occidentalium Saxonum regem iam aggrederentur, ille nunc cedendo, nunc inſiſtendo, victricibus armis non ſolùm à ſuis repulit, ſed etiam, Danico Merciorum regulo interfecto, è Mercia ferè tota expulit, filiusque eius Edwardus Senior patris victorias perſecutus Orientalem Angliam profligatis Danis ſibi ſubiecit, vti Adelſtanus eius filius nothus pleno ad victorias gradu, multa Danorum cæde Northumbriam debellauit, Danisque tanto terrore inſtitit, vt vel è regno exceſſerint, vel ſe dediderint. Horum principum virtute è calamitatum gurgite emerſit Anglia, annóſque quinquaginta à ſanguinolento illo bello conquieuit. Cùm autem Etheldredus vir languido animo regnaret, Dani eius ignauia freti claſſicum de-

nuò cecinerunt, regionémq; populati, Anglos magna quotannis pecunia pacem redimere coëgêrunt, adeóque inſolenter ſe
1012. geſſerunt, vt Angli coniuratione inita, vna nocte Danos omnes per Angliam ad vnum occiderint, rati hac ſanguinis effuſione ſe Danicum incendium reſtincturos, quod tamen in magis exitialem flammam exarſit. Sueno enim rex Danorum hac ſuorum cæde irritatus numeroſo exercitu Angliam inuaſit, immanitérque efferato animo graſſatus Ethelredum fugauit, totúmque regnum ſibi ſubdidit, filióq; Canuto reliquit, qui ſæuis aſperiſq; bellis varia fortuna cum Ethelredo reduce, & filio eius Edmundo, cognomine *Ferreum latus* conflictatus, duos filios ſucceſſores habuit, Haraldum ſcilicet nothum, & Canutum Audacem, quibus mortuis, Danorum iugo excuſſo, ad Anglos denuò recidit imperium. Edwardus enim cognomento *Confeſſor*, Ethelredi ex 2. vxore filius regiam recuperâuit dignitatem. Iam Anglia reſpirare cæpit, ſed protinus, vt inquit ille, mores rebus ceſſêre ſecundis, Sacerdotes erant inertes, ſomni pleni & imperiti, populus luxu ſolutiori, otio torpeſcebat, diſciplina intermortua iacebat, innumeris vitijs Reſpub. quaſi ægra intabeſcebat, ſuperbia autem, cuius pediſſequa exitium, maximè inualeſcebat. Erant enim tunc temporis Angli, vt ſcribit Guil. Malmesburienſis, *veſtibus ad medium genu expediti, crines tonſi, barbas raſi, armillis aureis brachijs onerati, picturatis ſtigmatibus cutem picturati, Clerici literatura tumultuaria contenti, vix ſacramentorum verba balbutiebant, &c.* Et vt de illo tempore loquitur Geruaſius Dorobernenſis, *Sic ad mala perpetranda feſtinatur, vt neſcire crimina, crimen eſſe videatur*, quæ omnia planiſſimè excidium præcinuerunt.

Dani 200. annos Angliam afflixerunt, regnarunt annos plus minus 20.

Edwardus Confeſſor.

NORMANNI.

EDWARDO Confeſſore ſine prole poſt viginti quatuor annos defuncto, Haraldus Godwini filius domus regiæ Maior, regnum occupauit, quem vt exturbarent, hinc Toſto frater, illinc Normanni omnem mouêrunt lapidem. Verùm cùm ille Toſtonem fratrem, & Haraldum regem Norwegiæ, quem ſocium ſibi Toſto adiunxerat, iuſto prælio, non incruenta victoria propè Stamford-brig in Eboracenſi agro peremiſſet: ecce

vix

vix nouem interiectis diebus, GVILIELMVS nothus (cognomento *Baſtardus*) Normanniæ Dux, Edwardi modò defuncti promiſſis, adoptione, & affinitate fretus, magno conſcripto exercitu, in Anglia inter Auſtrales Saxones appulit. In quem ſigna ſtatim conuertit Haraldus, laſſato licèt milite, rebúſq; ſuperiori bello omninò acciſis. Ad Haſtings concurritur, vbi Haraldus in medium prælium ſe inferens, acriter dimicans cecidit, magno Anglorum numero interfecto, difficile eſt ad fidem ſummas exacto numero concipere. GVILIELMVS victor protinùs infeſto agmine per Wallengfordiam Londinum petit, admiſſúsq; Rex inauguratur, vtpote cui, vt ipſe ait, *Regnum Dei prouidentia deſtinatum, & beneficio conceſſionis Domini, & cognati glorioſi Regis Edwardi conceſſum*, & pauculis interpoſitis lineis ſubiungit, *Benigniſſimum Regem Edwardum illum in Regnum Angliæ adoptiuum hæredem inſtituiſſe.* Quanquam ſi hiſtoriæ S. Stephani Cadomenſis credere libet, extremum ſpiritum in hæc verba emiſit. *Diadema regale quod nullus anteceſſorum meorum geſſit, adeptus ſum, quod diuina ſolummodo gratia, non ius contulit hæreditarium.* Et paulò pòſt. *Neminem Anglici regni conſtituo hæredem, ſed æterno conditori, cuius ſum, & in cuius manu ſunt omnia, illud commendo. Non enim tantum decus hæreditario iure poſſedi, ſed diro inflictu, & multa effuſione ſanguinis humani periuro regi Haraldo abſtuli, & interfectis, vel fugatis fautoribus eius dominatui meo ſubegi.*

Normanni. 1066.

Charta Guil. Conqueſtoris.

Hiſtoria Monaſterij S. Stephani, Cadomi in Normannia.

Sed quid ego hanc maximam & recentiſſimam Britannici imperij conuerſionem tam paucis percurro? en tibi ſi non pigeat legere quæ ego minus accuratè, minúſq; fortaſſe cogitatè, ad hiſtoriæ tamen fidem tum ſcripſi, cùm imprudens res noſtras Latinis literis illuſtrare cogitarem.

Normanica victoria.

EDwardo Confeſſore iam ſine ſobole defuncto, ancipiti cura de nouo rege ſubſtituendo proceres populúſque diſtrahebantur. Edgarus cognomento Ætheling, *Edmundi* Ferrei Lateris *è filio abnepos ſolus è virili Saxonicorum regum ſtirpe ſupererat, cui iure hæreditario regnum debebatur. Verùm cùm ille ætate minori videretur, quàm vt reipublicæ gerendæ par eſſet, & ingenium peregrinis moribus immiſcuiſſet, vtique in Pannonia ex Agatha filia Henrici III. Imperatoris natus qui terrarum ſitu disiunctior erat, quàm vt adoleſcentem auxilio aut conſilio iuuaret, Angliis minus erat gratus, quibus nihil antiquius erat quàm regem ſibi è ſuo quaſi corpore creari: Haraldum igitur Godwini filium belli pacisq; artibus & gloria florentem plerique omnes reſpe-*

xerunt. Quanquam enim ille vna tantùm imagine nobilis erat, & pater proditione, & rapinis æternam ignominiæ infamiam ſubierat, benigno tamen alloquio, comitate, liberalitate, & militari virtute maximam à populo iniuit gratiam. Nec enim alter erat in quo plus fuit audaciæ ad pericula compeſcenda, aut plus conſilij inter ipſa pericula. Virtúsque eius & fortuna in Wallico bello quod iampridem fœliciſſimè confecerat ita eminuit, vt planè omnibus Imperatorijs artibus inſtructiſſimus, & ad imperium Anglicum inſtaurandum natus videretur. Danos etiam qui ſolummodo huic regioni terrori erant, illi æquiores fore ſperabatur, quòd è Gytha Swenonis Regis Danici ſorore natus erat. Si qua alia vis ſiue externa ſiue domeſtica adoriretur, ciuium beneuolentia & nobilium cognatione & affinitate ſatis munitus videbatur. Sororem Morcari & Edwini fratrum qui longè potentiſſimi erant in vxorem habuit, & Edricus Syluaticus vir animo excelſo & authoritate ſumma arctiſſimo propinquitatis vinculo erat coniunctus. Percommodè etiam accidit, vt eodem tempore Sueno Danus Suecico bello implicaretur, & Guilielmo Normanno malè cum Philippo Francorum rege conueniret; Guilielmo enim illi regnũ conceptis verbis, ſi ſine prole obiret, promiſerat Edwardus Confeſſor dum in Normannia exularet, & ad illud promiſſum præſtandum ſe ſacramenti religione quaſi ſponſor obligauit Haraldus (cùm captiuus in Normannia detineretur) addita etiam hac conditione vt Normanni filiam in matrimonium haberet. Vnde conſultiſſimum plurimis videbatur Normanno regnum deferre, tum vt fidem liberando bellum quod imminere proſpiciebant, & exitium quod ſemper periurij pœna auerteretur, tum Normanniam Angliæ adiungendo regnum ſub tanto principe firmaretur, & reſpublica plurimùm augeretur. Cæterùm Haraldus omnes omnium deliberationes incidit, qui nihil ſibi cunctandũ ratus eo ipſo die quo Edwardus ſepulturæ traditus, imperium præter plurimorum expectationem arripuit, & diadema ſine inaugurationis cæremonijs ipſe ſibi impoſuit. Quo facto Eccleſiaſticam hominum nationem quaſi religionis violator plus nimiò irritauit. Ille autem non ignarus quàm difficile ſit principi nouo imperium ſine pietatis & virtutis opinione tueri, vt offenſam illam obliteraret, & ſceptrum confirmaret ad rem Eccleſiaſticam promouendam, & monaſteria ornanda nihil non fecit. Edgarum Ætheling, quem Oxoniæ Comitem creauerat, reliquóſq; nobiles omni beneuolentia complexus eſt, populum magna tributorum parte ſubleuauit: vim magnam pecuniarum in tenues effudit, denique alloquendi comitate, audiendi lenitate, decernendi æqualitate charitatem vnà cum authoritate comparauit ſibi ſingularem. Vbi primùm hæc certis nuntijs accepiſſet Guilielmus Normãnus, Edwardi mortem grauiſſimè dolere præ ſe tulit, cùm interim animo

diſcrucia-

diſcruciaretur, Angliam quam iam ſpe deuorauerat, è faucibus ſibi fuiſſe præreptam: Protinùs igitur ex ſuorum conſilio legatos ad Haraldum mittit, qui promiſſorum & ſponſionis admonerent, ſimúlque regnum repeterent. Ille re deliberata reſpondet, Quod ad Edwardi promiſſa pertinet Anglicum imperium promiſſis deferri non poſſe, nec ſe eius promiſſis teneri cùm electione, non iure hæreditario regnũ ſibi obuenerit. Quod ad ſuam ſponſionem, ab homine capto vi, dolo, & perpetui carceris metu in Reipub. Anglicæ damnum & ordinem præiudicium extortam, & proinde irritam eſſe, quam nec præſtare ſi poterat debuiſſet, nec ſi vellet potuiſſet, cùm rege neſciente & populo non adſentiente facta fuiſſet. Illud verò admodum iniquum videbatur poſtulare, vt Normanno peregrinæ ſtirpis principi regno cederet: quod tanto omnium ordinum conſenſu ſuſcepiſſet. Hoc reſponſum parùm æquis auribus accepit Normãnus, Haraldúmque latebras periurio quærere exiſtimauit: alios igitur protinùs eadem de cauſa legauit, qui commonefacerent qua iuriſiurandi religione obſtrictus teneretur, & periuros exitium apud Deum, & dedecus inter homines manere. Verùm quum iam Guilielmi filia Haraldo in pactis deſponſa, quæ quaſi firmamentum ſuæ ſponſionis erat, fato erepta fuiſſet, minori cum humanitate tractati ſunt, nec aliud quàm anteà reſponſum tulerunt. Ad bellum apertum iam omnia ſpectare cœperant. Haraldus claſſem inſtruit, milites conſcribit, præſidia per littora locis opportunis diſponit, & ad vim Normannicam propulſandam, quæ vſui videntur omnia parat. Prima tamen belli tempeſtas à Toſtone germano Haraldi fratre præter omnium opinionem exorta eſt. Ille, vir animo elato & effero magna cum authoritate aliquãdiu Nordanhumbris præfuit, verùm cum crudelitate in inferiores, ſuperbia in principem, & odio in fratres graſſaretur, ab Edwardo Confeſſore proſcriptus in Galliam ſeceſſit, iámque authore Balwino Flandriæ Comite, & ſuaſore Guilielmo Normanno, vt probabile videtur (Toſto enim & Guilielmus duas Baldwini Flandrenſis filias in matrimonio habuerunt) fratrem quem diu capitali odio, nunc aperto bello exercere incipit, è Flandria ſexaginta pyraticarum nauium claſſe ſoluit, Vectam inſulam populatur, Cantij oram maritimam infeſtat, ſed regiæ claſſis aduentu territus, ſublatis velis, ad remotiores Angliæ partes delatus in Lincolnienſi agro terram prædabundus conſcendit, vbi ab Edwino & Morcaro prælio exceptus & fugatus Scotiam petijt, vt inde bellum redintegraret. Duplici iam belli expectatione hinc è Scotia, inde è Normannia omnium animi ſuſpenſi erant, eóque magis quòd in Feſto Paſchatis Cometes triſti admodum ſpecie ſeptem plùs minùs diebus effulſit, qui anxias hominum mentes (vt turbulento fit tempore) ad infauſtas præſenſiones conuertit. Haraldus verò intentis ocu-

lis omnes regni partes intuebatur, auſtrale littus præſidijs firmabat. A Scotia & Toſtone minus ſibi timuit cùm Mil-Columbus Rex Scotorum inteſtinis malis conflictaretur. Guilielmus interim multa animo de Anglia agitat, rem cum ducibus ſubinde communicat, quos alacres & geſtiente ſpe plenos vidit: pecuniæ autem in tantum bellum conflandæ ratio difficilior videbatur. Nam cùm in publico ordinum Normanniæ conuentu de pecuniario ſubſidio proponeretur, reſponſum eſt opes ſuperiori contra Gallos bello ita acciſas fuiſſe, vt ſi nouum ingrueret bellum vix ſua defendere potuerint, ſua potiùs tuenda quàm aliena inuadenda, bellum illud étſi iuſtum minùs tamen neceſſarium & inprimis periculoſum videri: prætereà Normannos neutiquam teneri peregrè in militiam proficiſci. Nec vlla ratione ad pecuniam conficiendam adduci potuerunt. Quanquam Guilielmus Fitzosbert *vir ſumma apud Ducem & populum gratia omni ratione obnixè id ageret, & vt alios pertraheret, quadraginta naues ſuis impenſis in hoc bellum promitteret. Dux quod publico conuentu non poterat, alia ratione aggreditur: opulentiſſimum quemque ſeorſim ad ſe accerſit, blandè alloquitur, vt aliquantulum in hoc bellum conferant petit, illi quaſi iam certamen eſſet iuuandi principis prolixè promittunt, promiſſiſque ſtatim in tabulas relatis, vis pecuniæ omnium opinione maior citò coacta fuit. His rebus confectis opem & auxilium à vicinis principibus Andium ſcilicet, Pictonum, Cenomanorum & Bononiæ Comitibus petit, quibus latifundia in Anglia promittit. Philippum etiam Gallorum Regem adit, illique modò opem ferret pro Anglia fidelitatis iuſiurandum vt beneficiarium praſtiturum ſpondet. Verùm cùm minimè è re Gallorum videretur, vt vicinus Normannus qui iam minùs Gallo obaudiret, Angliæ acceſſione adaugeretur (vicinorum enim potentia principibus ſemper ſuſpectior) tantùm aberat vt opem deferret, vt etiam ab inuadenda Anglia deterreret. At ille nullo modo ab incepto abduci poterat, ſed multò erat iam alacrior, & erectior Alexandri Pontificis Romani authoritate munitus (ille enim iam primùm in principes authoritatem ſibi vſurpare incepit) qui cauſa probata, ſacratum vexillum in victoriæ & regni omen miſerat. Copias igitur quas potuit maximas collegit, & claſſem numeroſam ad S.* Valerici *oppidulum (quod eſt ad Somæ fluminis oſtium) cogit, vbi diutiùs hæſit, ventum ſecundum expectans, quem vt eliceret, S. Valericum loci præſidem votis fatigauit & donarijs onerauit. Haraldus qui iamdiu eius aduentum cum ſuis fruſtrà præſtolatus erat, exercitum diſſoluere, claſſem ſubducere, & littus relinquere conſtituit, tùm rei frumentariæ inopia coactus, tùm quòd Flandriæ Comes ad illum ſcripſerat, Guilielmum nihil hoc anno moturum: cui facilè credidit, quia anni tempore nauigationem præcluſam exiſtimaret, quòd*

Æquinoctium

Æquinoctium iam ſuberat. Dum hæc animo agitat, noui ex improuiſo belli neceſſitate exercitum reuocare adactus eſt. Haraldus enim cognomento Durus & Harfager Rex Norwegiæ (qui pyraticam per Septentrionales Britanniæ partes exercuerat, & Orcadas inſulas iam ſubegerat) à Toſtone in ſpem regni Anglici euocatus Tinam flumen cum quingentis plus minus mioparonibus intrat, vbi ſuam etiam claſſem adiunxit Toſto, cùm hic aliquandiu agros populati eſſent: ſublatis anchoris, Eboracenſis agri littus legentes in Humbrum delati omni belli rabie circunquaque graſſari cœperunt. Ad quos reprimendos Edwinus & Morcarus Comites tumultuariam militum manum educunt, verùm illi Norwegorum impetum non tulerunt, ſed effuſa fuga plurimi vnà cum Comitibus ſibi conſuluerunt, plures autem in Ouſam flumen ruentes fluctibus ſunt hauſti. Norwegi tum obſidionem vrbi Eboraco inferre parant, quam ſtatim deditione, obſidibus vtrinque datis, recipiunt. Pauculis interpoſitis diebus Haraldus noſter omnibus vndique contractis copijs Eboracum contendit, & inde in Norwegos mouet, qui caſtris poſitis loco tutiſſimo conſederant, à tergo enim Oceano, à ſiniſtra Humbro æſtuario, in quo eorum claſſis conſtitit, à dextra verò, & à fronte Deruentione flumine quodammodo muniti. In eos tamen Haraldus animosè inuehitur, primùm ad pontem acriter decertatur, in quo Norwegum quendam aliquandiu vniuerſum Anglorum exercitum ſuſtinuiſſe fertur, donec ſagitta transfixus caderet. deinde æqua virtute fortunaq; in ipſis caſtris aliquandiu pugnatur. Norwegi tamen demum diſſipati, & in medio Haraldus ipſe Norwegorum Rex, & Toſto cum maxima exercitus parte interfecti. Victori Haraldo præda admodum opima obuenit, vis auri & argenti magna, claſſiſq; illa numeroſa, præter viginti nauiculas quas Paulo Orcadum Comiti, & Olauo Haraldi interfecti filio ad ſaucios auehendos conceſſit, iureiurando priùs dato ipſos nihil in Angliam iam inde molituros. Hæc victoria Haraldo animum erexit, iamq; ſe terrori Normannis fore exiſtimauit, cùm ſuis odio eſſe cœperit, quòd prædam militi non diſtribuerit. Ille tamen in Republica ordinanda quæ miſerè in hoc tractu conuulſa iacuit, totus erat. Intereà verò Guilielmus Normannus idoneam nactus tempeſtatem, ſub finem Septembris naues ſoluit & leni vento prouectus omnibus nauibus ad Peuenſey in Suſſexia acceſſit, nudoq; potitus iam littore, vt ſpem fugæ ſuis præcideret, nauibus ignem iniecit, munimentoq; ibi poſito quod ſuis receptui eſſet, ad Haſtings progreditur vbi etiam alterum excitauit propugnaculum præſidiumq; impoſuit. Cauſas belli iam diuulgat, ſcilicet vt vlciſceretur mortem Alfredi cognati ſui quem vnà cum plurimis Normannis Godwinus Haraldi pater ſuſtulit, vt perſequeretur iniurias

Haraldi qui cùm Robertum Archiepiſcopum Cantuarienſem in exilium eiecerat, tùm regnum Angliæ ſibi delatum cõculcata ſacramenti religione occupârat; ſuos autem ne hoſtiliter Anglis depopulationem inferrent edicto vetuit. Celeriter hæc fama ad Haraldum perferuntur qui omnibus conſilijs anteuertendum ratus, vt primo quoque tempore Normannum exciperet, dimittit quaquauerſus nuncios, ſuos obteſtatur vt in fide maneant, omnes vndique copias contrahit, magniſque itineribus Londinum properat vbi illum legatus à Guilielmo adit, qui cùm regnum pluribus repeteret, parum abfuit quin Haraldus præcipiti ira percitus legato vim intulerit. Difficile enim erat ſuperbiam & ſpem bonam victori detrahere. Protinùs ſuos ad Guilielmum legat qui inſolentiùs comminarentur niſi quàm primùm in Normanniam ſe reciperet. Hos tamen facili reſponſo magnaque humanitate ille dimiſit. Delectum interim Londini Haraldus habet, reſq; ſuas ſuperiori contra Norwegos prælio admodum attenuatas comperit, exercitum tamen magnum ex nobilibus & alijs quos patriæ charitas ad commune periculum propulſandum euocârat, conflauit. Iam in Sutſexiam, matre nequicquam remorante, ducit, & animo non infracto vix ſeptem mill. paſſ. à Normanno caſtris in planitie poſitis conſedit. Quò etiam ſtatim exercitum ſuum admouit Normannus. Primùm exploratores vtrinq; ſubmiſſi, qui ab Anglis erant, omnia ſiue veri ignorantia, ſiue mentiendi libidine, Normannorum multitudinem, apparatum & diſciplinam ſupra fidem extulerunt, adeò vt Gythus Haraldi frater minor natu bellicis operibus clarus de rerum ſumma non vno prælio decertandum ratus, regem admonuerit, dubios eſſe Martis euentus, victorias ſæpiùs eſſe à fortuna quàm virtute, cunctationem maturam maximam eſſe diſciplinæ militaris partem: ſi modò fidem de regno Guilielmo dediſſet vt ipſum ſubduceret admonuit, vtique nullis copijs contra conſcientiam muniri poſſe, Deum de violata fide pœnas expetiturum, nec quicquam magis terrori Normannis fore, quàm ſi nouum conſcriberet exercitum quo nouis denuò prælijs exciperentur, ad hæc pro ſe ſpondèt ſi eius prælij fortunam ſibi committeret, nec boni fratris, nec fortis ducis officio defuturum; vtpote qui bonæ mentis conſcientia fretus aut faciliùs hoſtes profligaret, aut fœliciùs patriæ vitam profunderet. Non æquis auribus Rex hæc accepit quæ cum ſuo dedecore coniuncta videbantur, vt enim belli euentum æquo animo, ita timiditatis contumeliam nullo modo perferre potuit. Normannorum itaque laudes obtriuit, nec è ſua dignitate aut priſtina virtute exiſtimauit, cùm iam quaſi ad vltimum periculi perueniſſet, inſtar meticuloſi pedem referre, æternamque ignominiæ labem ſubire. Ita fortuna quos ſubuertere inſtituit, conſilij expertes primùm reddit. Dum hæc aguntur Guilielmus vt pio affectu reipub-

lica Chriſtianæ ſit proſpectum & à ſanguine Chriſtiano temperatum, monachum internuncium mittit, qui Haraldo conditionem propoſuit vel regno prorſus cederet, vel ſub Normanno clientelari iure ſe iam inde regnare agnoſceret, vel ſingulari certamine cum Guil. decertaret, ſaltem, vt Pontificis Rom. iudicio de Anglico imperio ſe ſiſteret. Ille autem quaſi ſui impotens nullam conditionem amplexus ad diuinum tribunal vniuerſam cauſæ diſceptationem reiecit, & poſtero die qui 2. Id. Octob. erat, pugnandi copiam ſe facturum reſpondit, quem credulo errore ſibi fauſtum fore perſuaſerat eò quòd natalis eſſet. Inſequentem noctem Angli ſolutiori luxu, comeſſationibus, & vociferationibus, Normanni autem ſuſceptis pro exercitus ſalute, & victoria votis, produxerunt. Prima luce acies vtrinq; inſtruunt, Haraldus in primo agmine Cantianos (quibus veteri inſtituto exercitus frons debetur) cum bipennibus conſtituit, altero agmine ipſe cum fratre, mediterraneis Anglis, & Londinenſibus conſtitit. Primam Normannorum aciem ducebant Rogerus Montegomericus, & Guil. Fitzosberne, *ea conſtabat ex equitibus Andegauenſib. Perticenſib. Cenomannis, Britonibus, quorum plurimi Fergento Britoni militabant. Mediam quæ è Pictonibus Germaniſq; conſtabat Galfridus Martell, & ſtipendarius Germanus regebant. Extremum agmen dux ipſe claudebat, cum robore Normannorum, & ſuæ nobilitatis flore. Sagittariorum verò cohortes vbique erant immiſtæ. Normanni non incondito ſublato clamore, bellicum canentes, agmina mouerunt, primúmque ſagittarum grandinem vndique emittunt, quod genus pugnæ vt Anglis nouum, ita omninò terribile erat, adeò enim densè recidebant, vt in medijs copijs hoſtem habere viderentur. Deinde in primum Anglorum agmen præcipiti impetu incurſant, hi autem qui locum quem ceperant corporibus tegere, potiùs quàm cedere obfirmato animo deſtinarant, omnes connixi fortiter hoſtem magnâ cum clade auerterunt, illi autem denuò irruunt, horrendoque ſtrepitu vtrinque acies impellitur. Iam collato pede quaſi vir viro congrederetur, acriter aliquandiu pugnatum eſt, Angli autem conferti, & quaſi cohærentes impetum ſuſtinent, adeò vt multis vulneribus acceptis iam regreſſuri eſſent, niſi Gulielmus non ducis magis, quàm militis munere fungens ſua authoritate inhibuiſſet, hæret itaque pugna, & equites Normannici quàm concitatiſſimè immittuntur, & supernè vi ſagittarum Angli quaſi obruuntur, agmen tamen non perrumpitur. Haraldus enim intrepidi ducis munia obiens ſuis vbiq; præſtò erat, nec minùs parte alia Guilielmus qui cùm vno, & altero equo ſuffoſſo, verâ virtute vincere non potuit, ad artem ſe conuertit, ſuis imperat vt receptui canant, & gradum, ſeruatis tamen ordinibus, referant. Angli iam, terga dediſſe rati, & victoriam præ manibus*

nibus

nibus eſſe,ordines laxant ſuos, incompoſitique hoſtibus inſtant, quaſi certa iam,& explorata victoria, cùm illi,reductis ex improuiſo agminibus, ex integro ſigna inferunt, & palantes Anglos adorti,& circumfuſi ſtragem maximam edunt, plurimi inter fuga, pugnaque conſilium oppreſſi, plures autem editiorem locum occupantes, conglobati, & mutua adhortatione firmati præſentibus animis diu reſtiterunt, quaſi locum laudabili morti elegiſſent,donec Haraldus ſagitta caput tranſuerberatus,vnà cum Githo fratre ceciderit, tum Edwinus Morcaruſque, & pauculi, qui cædi ſuperfuerant fuga elapſi ceſſerunt Deo, ceſſerunt tempori, cùm ab horâ diei 7. ad crepuſculum vſque continentèr pugnatum eſſet. Deſiderati ſunt hoc prælio Normanorum plùs minùs 6000. Anglorum verò longè plures. Guil. victor omnibus lætitijs exultans ſupplicatione decreta honorem Deo Opt. Max. habuit, poſitoque inter medias ſtrages tentorio,noctem traduxit. Poſtero die cùm ſuos inhumaſſet, Angliſque idem permiſiſſet, ipſe Haſtingas regreſſus eſt,vt de perſequenda victoria conſilium iniret & laſſatum militem tantiſper reficeret. Quamprimùm autem huius cladis fama nuntijs trepidis Londinum, & in alias Angliæ vrbes perlata eſſet, vniuerſa regio perculſa, & quaſi proſtrata eſt. Githa regis mater lamentis muliebriter, ita ſe dedidit, vt nullam admitteret conſolationem, infimiſque precibus filiorum cadauera à victore obtinuit, quæ ſepulturæ in monaſterio Walthamiæ tradidit. Edwinus Algitham ſororem reginam in remotiores regni partes mittit, Regni tamen proceres, populum ne animum deſponderent, admonent, conſiliaque de repub. conferunt. Archiepiſcopus Eboracenſis, ciues Londinenſes,& Claſſiarij
Botſcarles. (quos Botescarles vocarunt) Eadgarum in regem conſecrandum, bellumque cum Guil. redintegrandum cenſuerunt, Edwinus & Morcarus de regno ſibi occupando clandeſtina conſilia ſtruxerunt, Epiſcopis verò,& præſulibus, & alijs qui Romani Anathematis fulmine perterriti erant, optimum videbatur deditionem facere, & non efferatum victoris animum ancipiti Marte proritare, nec Deo reluctandum, qui iam Angliam peccatis ita exigentibus, quaſi in manus Normanno tradiderat. Gulielmus interim Haſtingas præſidio firmans infeſto agmine Londinum petere conſtituit,verùm vt latius ſui terrorem inferret, & à tergo omnia ſecura redderet, partitis copijs per Cantij partem, Suthſexiam, Suthreiam, Suthantonenſem agrum, & Bercherienſem peruagatur, vicos, & ædificia incendit, prædaſque agit,ad Wallengfordiam,Tamiſim tranſmittit, & terrore omnia complet. Proceres tamen in incerto habuerunt, quiduam conſilij caperent, nec adduci poterant, vt poſitis ſimultatibus, communi animo, Reipub proſpicerent. Vt enim Eccleſiaſticis ab execrationibus, & cenſuris Pontificis Romani (quibus ille iam & in animos

hominum,

hominum, & in regna tyrannidem exercebat) abſoluerentur, cum res iam non acciſæ, ſed planè perditæ eſſent, in ſententia ita de deditione perſtiterunt, vt multi ſaluti conſulentes ſe ex vrbe ſubduxerint. Alfredus verò Archiepiſcopus Eboracenſis, Wolſtanus Epiſcopus Wigornienſis, præſuléſque alij vnà cum Eadgaro Etheling, Edwino, Morcaro, victori Normanno apud Berkhamſted *occurrunt, obſidibúsque datis in fidem, & deditionem ſe permittunt. Ille autem protinùs Londinum aduolat, magna lætitia, & feſtis acclamationibus exceptus Rex ſalutatur, ad inaugurationis apparatum, quam in natalem Chriſti indixerat, omnia parat, & ad regnum conſtituendum totus animo & cogitatione inſtat.*

Iam confecta erat Saxonici in Britannia imperij periodus, quæ ſexcentis ſeptem annis definita erat, & conuerſio in Angliæ regno facta eſt inſignis, quam alij in magiſtratuum ſordes, & præſulum ſuperſtitioſam ignauiam, alij in Cometem illum, & vim ſyderum, alij in Deum qui regna iudicijs occultis, ſed nunquam iniuſtis diſtribuit, reiecerunt. Alij autem qui in propinquiores cauſas inſpexerunt, prudentiam in Edwardo Rege deſiderarunt, quòd dum ſpecioſo religioſæ caſtitatis prætextu ſuſcipiendæ prolis curam abijceret, regnum ambitioſiſſimis hominibus dilacerandum obijceret.

QVàm inſolens & crudelis hęc fuerit victoria, ſcriptores Monachi pleno ore intonant, nec dubitandū, quin in hâc victoriâ, vt aliâs, alacris exultarit improbitas. Victor Guilielmus in victoriæ quaſi trophæum, antiquatis maximam partem Anglorum legibus, Normanniæ conſuetudines induxit, cauſáſque Gallicè diſceptari iuſſit: excluſis hæreditate auitâ Anglis, agros & prædia militibus ſuis aſſignauit, ita tamen vt dominium directum ſibi reſeruaret, obſequiumq; clientelari iure ſibi & ſucceſſoribus deuinciret, id eſt, vt omnes in *Feudo*, ſiue fide tenerent, & nulli præter Regem eſſent viri Domini, ſed potiùs fiduciarij Domini, & poſſeſſores. Sigillúmq; ſibi aptauit in cuius altera parte inſcribitur *Hoc Normannorum Guilielmum noſce patronum,* *Sigillum Guilielmi Conqueſtoris.*
In altera verò *Hoc Anglis ſigno Regem fatearis eundem.*
Quinetiam (vt habet Guil. Malmesburienſis) *Cæſarianum ſecutus ingenium, qui Germanos in Ardenna maxima ſylua abditos, & inde crebris eruptionibus exercitum ſuum affligentes, non per Romanos ſuos, ſed per Gallos fœderatos expulit: vt dum alienigenæ alterutros transfoderent, ipſe ſine ſanguine triumphum duceret, idem inquam, Guilielmus in Anglos egit. Nam contra quoſdam qui poſt primam infœlicis hominis pugnam in Danemarchiam & Hiberniam profugerant, & valida congregata manu tertio anno redierant, Angligenam exercitum & ducem obiecit;*

obiecit; Normannos feriari permittens. Ingens ſibi leuamen prouidens vtrilibet vincerent. Nec eum cogitatio luſit. Nam vtrinque Angli aliquandiù digladiati inter ſe, palmam otioſo Regi refudêre. Et alibi, *Laicorum potentia ſubruta, ſtabili firmauit edicto vt nullum Anglicæ gentis monachum vel clericum ad aliquam dignitatem conari pateretur, à Cnutonis Regis quondam facilitate abhorrens, qui victis honores integros exhibuit. Vnde factum eſt vt de eo defuncto, indigenæ aduenas leuiter expellerent, ſibiq; antiquum ius vindicarent.*

Angli dignitatibus excluſi.

Hæc vbi feciſſet, nihil prius habuit, quàm Danici belli tempeſtatem, quæ impendit, auertere, & ſibi quietem vel pecunia redimere, qua in re vſus eſt Adalberti Hamburgenſis Archiepiſcopi opera. Scribit enim Adam Bremenſis. *Inter Suen, & Baſtardum perpetua contentio de Anglia fuit, licèt noſter Pontifex muneribus Guilielmi perſuaſus, inter reges pacem firmare voluerit.* Quæ etiam firmata videatur, iam inde enim Anglia nihil ſibi à Danis metuit. Atque ille ad imperium tuendum, & Rempub. optimis legibus temperandam ſe totum contulit. Scribit enim Geruaſius Tilburienſis. *Cùm inſignis ſubactor Angliæ Rex Wilhelmus vlteriores inſulæ fines ſuo ſubiugaſſet imperio, & rebellium mentes terribilium perdomuiſſet exemplis. Ne libera de cætero daretur erroris facultas, decreuit ſubiectam ſibi populum iuri ſcripto, legibúſque ſubijcere. Propoſitis igitur legibus Anglicanis, ſecundum tripartitam earum diſtinctionem, hoc eſt,* Merchenlage, Denelage, Weſtſexenlage, *quaſdam reprobauit, quaſdam autem approbans tranſmarinas Neuſtriæ leges, quæ ad regni pacem tuendam efficaciſſimæ videbantur, adiecit.* Deinde, vt author eſt qui eo tempore floruit, Ingulphus, *Hominium ſibi facere, & contra omnes homines fidelitatem iurare omnem Angliæ incolam imperauit, totam terram deſcripſit, nec erat Hida in tota Anglia, quin valorem eius, & poſſeſſorem ſciuit, nec lacus, nec locus aliquis, quin in regis rotulo extitit deſcriptus, ac eius redditus ac prouentus, ipſa poſſeſſio, & eius poſſeſſor regiæ notitiæ manifeſtatus, iuxta taxatorum fidem qui electi de qualibet patria territorium proprium deſcribebant. Iſte Rotulus vocatus eſt Rotulus Wintoniæ, & ab Anglis pro ſua generalitate, quòd omnia tenementa totius terræ integrè continuit* Domeſday, *cognominatur.* Huius libri libentiùs meminerim, quòd eius ſubinde memoria vſurpāda ſit, quemq; *Librum Guil. Librum Cenſualē, Angliæ Notitiam, Angliæ cōmētarios Cenſuales, Acta publica & Angliæ luſtrū* nominare placet.

Domeſday booke.

Liber Iudiciarius Geruaſio Tilb.

Quod verò Polidorus Virgilius ſcribit Guilielmum illum victorem Duodecemvirorum iudicium primum induxiſſe, nihil à vero alienius: Multis enim ante annis in vſu fuiſſe certiſſimum

✱ *Iure de 12.*

mum

mum eſt ex legibus Etheldredi. Nec eſt cur terribile iudicium vocaret: E populo enim X I I-viri ritè euocantur, hi iureiurando obligantur verè de facto ſententiam dicere, aduocatos coram tribunali vtrinq; differentes, & teſtes audiunt; inde acceptis vtriuſq; partis inſtrumentis ſeorſim concluduntur, ſine cibo, potu, & igne detinentur (niſi fortè ex illis quiſpiam moriatur) donec de facto inter ſe conuenerint, quod vbi coram iudice pronunciauerint, ille de iure ſententiam profert. Hanc enim rationem prudentiſſimi maiores noſtri optimam eſſe ad veritatem eliciendam, tùm ad corruptelas euitandas, & affectus intercludendos exiſtimârunt. *Duodecim viri.*

Hinc regnum Normannorum in Angliâ initium habuit, qui à Septentrionali plaga ſic dicti, nam *Nordmanni* nihil aliud ſignificat quàm *viri ſeptentrionales,* (commiſti enim erant ex Noruegorum, Sueonum, & Danorum fortiſſimis, vt habet Helmoldus) Caroli magni temporibus per Friſiam, Belgicam, Angliam, Hiberniam, & Galliam atrociter piraticam exercuerunt. Demum iuxta Sequanæ oſtium conſederunt, regionem à ſuo nomine Normanniam denominârunt, quę prius *Neuſtria* corruptè dicta erat, quòd pars fuerat Weſtraſiæ, ſic enim mediæ ætatis ſcriptores dixerunt quod Germani Weſtenrijch, i. Occidentale regnum vocitârunt, comprehenditq; quicquid inter Ligerim & Sequanam ad Oceanum interiacet. Porrò hi Normanni Carolum Simplicem Francorum regem eò adegerunt, vt Rollonem eorum principẽ Normanniæ ducem declararet, filiam elocaret, & in dotem Normanniam confirmaret. *Normanni vnde appellati.* *Neuſtria.*

Non indignum erit quanquam ſit ridiculum, hîc ſubiungere quod de alio Normannorum nomine legitur in veteri manuſcripto codice monaſterij Andegauenſis. *Carolus ſtultus dedit Normanniam Rolloni cum filia ſua Giſla, hic non eſt dignatus pedem Caroli oſculari, cúmque Comites illum admonerent vt pedem regis in acceptione tanti beneficij oſcularetur, lingua Anglica reſpondet (Ne ſe By god) quod interpretatur, Non per Deum. Rex verò & ſui illum deridentes, & ſermonem eius corruptè referentes, illum vocauerunt* Bigod, *vnde Normanni adhuc vocantur* Bigodhi.

Quantùm verò virtute bellica præſtiterint Normanni, alij dixerint, ſatis mihi ſit dixiſſe, quòd inter bellicoſiſſimas gentes poſiti, nó obſequijs, ſed armis ſemper tuti fuerint, & nobiliſſima regna in Anglia & Sicilia cõſtituerint. Tancredi enim Normanni poſteri, profligatis è Sicilia Saracenis, non paucos annos regnum *Normannorum bellica virtus.*

num tenuerunt,& in terra Sancta res maximas magna cũ laude geſſerunt. Vnde Rogerus Houedenus, *Audax Francia Normannorum militiam experta deliтuit, ferox Anglia captiua ſuccubuit, diues Apulia ſortita refloruit, Hieroſolyma famoſa, & inſignis Antiochia ſe vtráq; ſuppoſuit.* Iam inde Anglia non minùs belli gloria, quàm humanitatis cultu inter florentiſſimas orbis Chriſtiani gentes

* inprimis floruit. Adeò vt ad cuſtodiam corporis Conſtantinopolitanorum Imperatorum euocati fuerint Angli, Ioannes enim Alexij Comeni filius,vt refert noſter Malmesburienſis, *eorum fidem ſuſpiciens præcipuè familiaritati ſuæ applicabat, amorem eorum filio tranſcribens*, adeò vt iam inde longo tempore fuerint Imperatorum illorum ſatellites, *Inglini Bipenniferi*, Nicetæ Choniatæ, *Barangi* Curopalatæ dicti. Qui *vbique Imperatorem proſequebantur ferentes humeris ſecures quas tollebant cùm Imperator ex Oratorio ſpectandum ſe exhibebat, Anglicè vitam diuturnam ſecures ſuas collidentes vt ſonitum ederent, comprecabantur.* Maculam verò quam Chalcondilas noſtræ genti de vxoribus communibus aſperſit,ipſa veritas eluit,& effluentem Græculi vanitatem comprimit. Nec enim, vti inquit eruditiſſimus & optimus mihi amicus Ortelius in hac ipſa re, ſemper vera ſunt, quæ à quolibet de quibuſuis narrantur. Hi ſunt qui Britanniam inſedêrunt populi, è quibus ſuperſunt Britanni, Saxones ſiue Angli, Normannique permiſti, & ad Septentriones Scoti, vnde duo in Inſula regna, ANGLIA nimirum & SCOTIA.

Angli ſatellites Imperatorum Conſtantinopolit. Barangi.

Chalcondilas.

De Flandris qui ante quadringentos annos huc demigrârunt, & ſedes in Wallia regum permiſſu acceperunt, nihil attinet nunc dicere, alibi dicemus. Sed hanc rem cum Seneca concludamus. *Eſt itáque manifeſtum,nihil eodem loco manſiſſe quo genitum eſt. Aſſiduus humani generis diſcurſus eſt. Quotidie aliquid in tàm magno orbe mutatur. Noua vrbium fundamenta iaciuntur. Noua gentium nomina, extinctis nominibus prioribus, aut in acceſſionem validioris conuerſis, oriuntur.* Cúmque omnes hæ gentes quæ in Britan-

* niam irruperunt Septentrionales fuerint, vt reliquæ quæ ſub idem tempus Europam vniuerſam occuparunt,& poſteà Aſiam, veriſſimè & è ſacrarum literarum authoritate ſcripſit Nicephorus. *Vt terrores de cœlo ſæpe hominibus à Deo incutiuntur, vt fulmina, incendia,& imbres procelloſi: ſæpè à terra,vt telluris hiatus & quaſſationes: ſæpè ex aere, vt typhones,& nimbi: ita hi à Deo aſſeruantur Septentrionales ac Hyperborei terrores, vt pro pœna quadam, quando, & quibus prouidentia diuinæ viſum fuerit, immittantur.*

In Penbrochia.

De conſolatione ad Albinam.

Nicephorus.

Ab Aquilone malum.

BRITANNIÆ

AD Britanniæ diuiſionem iam accingamur. Diuiduntur regiones à Geographis, vel φυσικῶς ſecundum naturam fluminum, & montium, vel ἐθνικῶς ſecundum gentium habitationes, vel ποικιλῶς, & πολιτικῶς, id eſt, variè, & politicè, iuxta principum voluntates, & iuriſdictiones. Quũ autem de primo & ſecundo huius diuiſionis genere ſparſim per librum tractabitur, tertia illa politica huius loci propria videtur: quæ tanta tamen ſuperiorum temporum iniquitate, circumfuſa eſt caligine, vt multò faciliùs ſit in hac re falſa conuincere, quàm vera inuenire. *Quomodo regiones diuiduntur.*

Hiſtorici noſtri antiquiſſimam Britanniæ diuiſionem fuiſſe contendunt, qua in *Loegriam, Cambriam, & Albaniam* partitur, id eſt, vt explicatiùs dicam, in Angliam, Walliam, & Scotiam. Sed hanc recentiorem eſſe crediderim, tùm quòd triplex ſit; à tribus enim populis, Anglis, Cambris, & Scotis, qui poſtremò Inſulam inter ſe diuiſerunt, enata videtur: tùm quòd eiuſmodi partitio nuſquam in claſſicis authoribus appareat ante noſtrum Galfredum Monumethenſem. Fabula enim, vt Critici noſtri exiſtimant, conſtare non poterat, niſi ille è Bruto tres filios Locrinum, Cambrum, & Albanactum progenuiſſet, eò quod hîc totidem, cùm ille vixerit, florerent gentes: vt anteà Brutum creaſſet, eò quòd hæc inſula Britannia diceretur. Nec dubitant quin plures ille liberos è Bruto procreaſſet, ſi plures diuerſæ gentes eo tempore in Britannia extitiſſent.

Vetuſtiſſimá diuiſio, quam ego nouerim, apud Ptolemæum magnæ Conſtructionis lib. 2. extat, vbi inſulam vniuerſam in *Britanniam Magnam*, & *Paruam* diuidit. *Magnam* vocat hanc citeriorem ad Meridiem, *Paruam* verò vlteriorem illam ad Septentriones: cuius incolæ in MAIATAS & CALEDONIOS diſtincti erant, id eſt, in campeſtres, & montanos, vt nunc Scoti in Hechtlandmen, & Lawlandmen. Cùm autem vlteriorem illam plagam neglexerint Romani, *quia*, vt inquit Appianus, *illis vtilis eſſe non poterat*; termino non procul ab Edenburgo poſito, citeriorem partem in Prouinciam iam redactam primùm *Britannia. Magna Parua.* *Dio.*

H duplicem

duplicem fecerunt, INFERIOREM ſcilicet, & SVPERIOREM vt ex Dione colligitur. Angliæ enim partem citeriorem cum Wallia SVPERIOREM, vlteriorem & ſeptentrionalem INFERIOREM vocat. Quod ipſæ Legionum ſedes apud Dionem comprobant. *Legionem ſecundam Auguſtam*, quæ ad Caerleon in Walliâ, & *Victricem viceſſimam*, quæ ad Cheſter, ſiue Deuæ egit, in Britannia Superiori locat, *Legionem* autem *Sextam Victricem*, quæ Eboraci egit, in Britannia Inferiori meruiſſe ſcribit. Hanc diuiſionem à Seuero Imperatore factam fuiſſe exiſtimarem, quòd Herodianus prodat, illum, deuicto Albino, qui Britannico exercitui præerat & imperium occupârat, Britanniæ rebus ordinatis, totius Inſulæ adminiſtrationem bifariam diuiſiſſe.

Britannia inferior & ſuperior.
Lib. 55.
Iſca, Caerleon ar Vik.

Poſteà in tres partes Britanniæ prouinciam deſcripſerunt Romani, vt ex Sexto Rufo videre eſt, videlicet in MAXIMAM CÆSARIENSEM, BRITANNIAM PRIMAM & BRITANNIAM SECVNDAM: Quas ex Epiſcopis, & diœceſibus antiquis forſitan deprehendi. Lucius P R. apud Gratianum innuit eccleſiaſticas Chriſtianorum ditiones Romanorum magiſtratuum ditiones imitatas eſſe, illíſque in vrbibus Archiepiſcopos conſediſſe, quibus olim præſides Romani. Cùm autem tres Archiepiſcopos olim habuerit Britannia, Londinenſem ſcilicet, Eboracenſem, & vrbis Legionum: prouinciam quam nunc vocant Cantuarienſem (cò in Londinenſis ſedes tranſlata erat) Britanniam PRIMAM conſtituiſſe: Walliam quæ epiſcopo vrbis Legionum paruit BRITANNIAM fuiſſe SECVNDAM: prouinciam verò Eboracenſem, quæ tum ad limitem pertinuit, fuiſſe MAXIMAM CÆSARIENSEM exiſtimo.

Britannia triplex.
Diſt. 80.

Subſequens ætas, cùm Imperij Romani formula indies immutaretur, Britanniam quinque-partitam fecit, BRITANNIAM nimirum PRIMAM, SECVNDAM, MAXIMAM CÆSARIENSEM, VALENTIAM, & FLAVIAM CÆSARIENSEM. VALENTIA pars ſeptentrionalis fuiſſe videtur Maximæ Cæſarienſis, quam à Pictis & Scotis occupatam Theodoſius Valentis Imp. Dux recuperauit, & *Valentiam* in eius honorem nominauit, quod his verbis planiùs oſtendit Marcellinus. *Recuperatam prouinciam, quæ in ditionem conceſſerat hoſtium, ita reddiderat ſtatui priſtino: vt eodem referente, & rectorem haberet legitimum, & Valentia deinde vocaretur arbitrio principis.* Huius Theodoſij

Britannia quinque-partita.
Lib. 28.

Theodoſij filium, (qui Auguſtus creatus, Flauius Theodoſius dictus fuit, & plurima in imperio immutauit,) Flauiam addidiſſe coniicere licebit, quòd ante huius Flauij tempora, Britannia Flauia nuſquam legatur. Vt igitur ſummatim rem expediam. BRITANNIA PRIMA dicta fuit omnis regio Auſtralis, quæ hinc Mare Britannicum, illinc Tamiſim & Sabrinianum fretum interiacet. BRITANNIA SECVNDA, quæ nunc Wallia, FLAVIA CÆSARIENSIS, à Tamiſi ad Humbrum porrecta fuit, MAXIMA CÆSARIENSIS ab Humbro ad Tinam fl. ſiue Vallum Seueri; VALENTIA à Tina ad foſſam, iuxta Edenburgum, quam Scoti Gramesdike vocant, vbi Romani imperij limes vltimus. *Britannia prima.* *Britannia ſecunda.* *Flauia Cæſarienſis.* *Maxima Cæſarienſis.* *Valentia.*

Non poſſum hîc non requirere quorundam eruditiſſimorum prudentiam, qui in hunc numerum Scotiam referunt, quam alij Maximam Cæſarienſem, alij Britanniam Secundam fuiſſe volunt. Quaſi verò Romani illam partem cœli quodammodo rigori damnatam non neglexerint, & hîc tantùm prouincias illas enumerârint, quas per Cõſulares & Præſides adminiſtrârunt. Maxima enim Cæſarienſis, & Valentia à Conſularibus, reliquæ tres Britannia, Prima, Secunda, & Flauia à Præſidibus adminiſtrabantur.

Si quis me roget, quam huius partitionis meæ rationem habeam, & finium malè regundorum inſimulet: quid me in hanc ſententiam pellexerit, paucis accipiat. Cum obſeruârim Romanos eas Prouincias, ſemper *Primas* vocaſſe, quæ Romæ fuerant proximiores, vt *Germania Prima, Belgica Prima, Lugdunenſis Prima, Aquitania Prima, Pannonia Prima,* quæ omnes Romæ propiores erant, quàm quæ *Secundæ* nominantur, & has *Primas* ab elegantioribus *Superiores*; *Secundas*, Inferiores dictas fuiſſe: Auſtralem noſtræ inſulæ partem Romæque propiorem *Britanniam Primam* fuiſſe ſtatui. Eadem ratione cùm *Secundæ prouinciæ*, quas vocant, à Roma diſiunctiores eſſent, Walliam *Britanniam Secundam* putaui. Cùm etiam inclinante imperio, illas prouincias ſolummodò *Conſulares* magiſtratus habuiſſe notauerim, quæ hoſtibus obiacebant, vt videre eſt apud librum Notitiarum, non ſolùm in Galliâ, ſed etiam in Africâ; & apud nos *Valentia*, cùm *Maxima Cæſarienſi* in eo libro *Conſulares* cenſeantur: eas Scotis & Pictis proximas expoſitáſque in illis; quos dixi, locis iudicaui. *Flauiam* autem *Cæſarienſem* hîc omnibus intermediam fuiſſe, & in Angliæ meditullio non poſſum non

Heptarchia Saxonica

1 Cantii regnum continebat — *Cantium.*

2 Sussexiæ, ſiue Auſtralium Sax. regnũ continebat — *Suthſexiam.* *Suthreiam.*

3 Eastangliæ, ſiue Orientalium Anglorũ regnum continebat — *Norfolciam.* *Suthfolciam.* *Cantabrigiam*, cum Inſula Ely.

4 Westsexiæ, ſiue Occiduorum Saxon. continebat — *Cornwalliam.* *Somerſetiam.* *Deuoniam.* *Wiltoniam.* *Dorſetiam.* *Southamptoniam.* *Bercheriam.*

5 Northumbriæ regnũ continebat — *Lancaſtriam.* *Eboracam.* *Dunelmiam.* *Cumbriam.* *Weſtmariam.* *Northumbriam*, & regiones Scotiæ vſque ad Edenburgi fretum.

6 Estsexiæ, ſiue Orientalium Sax. regnũ continebat — *Eſſexiam.* *Middelſexiam.* Partémque *Hertfordiæ.*

7 Merciæ regnum continebat — *Gloceſtriam.* *Huntingdoniam.* *Herefordiam.* *Bedfordiam.* *Wigorniam.* *Buchinghamiam.* *Warwicum.* *Oxenfordiam.* *Leiceſtriam.* *Staffordiam.* *Rotelandiam.* *Salopiam.* *Northantoniam.* *Nottinghamiam.* *Lincolniam.* *Ceſtriam.* Partémque *Hertfordiæ* alteram.

Anglia in Comitatus diuiſa. NEC dum tamen, florente Heptarchia, Anglia ita in Comitatus diuiſa (ſic enim vulgò vocant) ſed poſteà, cùm ſolus Aluredus rerum potiretur, vt enim Germani maiores noſtri, teſte Tacito, iura per pagos, vicóſq; reddebant, & Centeni ex plebe comites ad rem adminiſtrandam adiungebantur; ſic ille (vt Ignulphi Croulandenſis verbis vtar) *primus Angliam in Comitatus diuiſit, quòd indigenæ rapinas committebant, exemplo, & colore Danorum: Comitatus porrò in Centurias, id eſt,* *Centuria.* Hundꝛeds, *& Decimas, id eſt,* Tithings, *diſtribui fecit, præcepitque vt omnis indigena, in aliqua eſſet Centuria, & Decima. Præfectos etiam Prouinciarum, qui anteà Vicedomini vocabantur, in duo officia diuiſit, videlicet, Iudices, nunc Iuſtitiarios, & Vicecomites, qui adhuc idem nomen retinent. Horum cura, & induſtria tanta pax breui per totam prouinciam effloruit; vt ſi viator quantamcunque ſummam pecuniæ in campis, vel publicis compitis, veſperi demiſiſſet, manè vel poſt menſem rediens integrã, & intactam videret.* Quod fuſiùs tibi explicabit Malmesburienſis hiſtoricus. *Qua occaſione,* inquit, *barbarorum, etiam indigenæ in rapinas anhelauêrunt, adeò vt nulli tutus commeatus eſſet, ſine armorum præſidijs, Centurias, quas* Hundꝛeds *dicunt, & Decimas, quas* Tithings *vocant, inſtituit Aluredus, vt omnis Anglus legaliter duntaxàt viuens, haberet & Centuriam, & Decimam. Quod ſi quis delicti alicuius inſimularetur, ſtatim ex Centuria, & Decima exhiberet, qui eum vadarentur, qui verò iſtiuſmodi vadem non reperiret, ſeueritatem legum horreret. Si quis verò reus ante vadationem, vel poſt transfugeret, omnes ex Centuria & Decima, regis mulctam incurrerent. Hoc commento pacem infudit Prouinciæ, vt per publicos aggeres, vbi ſemitæ per quadriuium finduntur, armillas aureas iuberet ſuſpendi, qui viantium auiditatem riderent, dùm non eſſet, qui eas abriperet.*

Cæterùm hæ Centuriæ in nonnullis regni partibus Wappen-
Wappentacks, Tithings, and Lathes. taches nominantur; cauſam ſi quæris ex Edwardi Confeſſoris legibus dicam. *Cum quis accipiebat præfecturã Wappentachij, die ſtatuto in loco vbi conſueuerant congregari, omnes maiores natu contra eum conueniebant, & deſcendente eo de equo ſuo, omnes aſſurgebant ei. Ipſe verò erecta lancea ſua ab omnibus ſecundum morem fœdus accipiebat: Omnes enim quotquot veniſſent cum lanceis ſuis ipſius haſtam tangebant, & ita ſe confirmabant per contactum armorum, pace palam conceſſa. Anglicè enim arma vocantur* ƿæpun, *&* Taccare *confirmare, quaſi armorum confirmatio, vel vt magis expreſſè ſecundum linguam Anglicam dicamus* Wepentac, *armorum tactus eſt.* ƿepun *enim arma ſonat,* ꞇac *tactus eſt. Erant etiam & alia poteſtates ſuper Wapentachia*

quas

quas vocabant ðꞃihinꝣaꞅ, *quod erat tertia pars prouinciæ. Qui verò ſuper eas dominabantur, vocabantur* ðꞃihinꝣeꞃeꝼaꞅ, *ad hos deferebantur cauſæ quæ non poterant definiri in Wapentachijs. Sícque quod Angli vocabant Hundredam, iſti Wapentachium, Et quod Anglice vocabant tres vel quatuor Hundredas, iſti vocabant* ðꞃihinꝣe. *In quibuſdam verò prouincijs Anglicè vocabantur* Leþ *quod iſti dicunt Trihing, quod autem in* þꞃihinꝣe *definiri non poterat, ferebatur in Scyram.*

Hos Comitatus (quos vel *Conuentus*, vel *Pagos* propriè, & Latinè voces) nos peculiari vocabulo **Shyres** appellamus, à Scyꞃe **Shyres.**
Saxonica dictione, quæ partiri, & diuidere ſignificat: primáque diuiſione tantùm XXXII. numerabantur, anno enim à Chriſto nato 1016. Ethelredo regnante, non plures fuiſſe Malmesburienſis refert. Sic enim in Ethelredi illius vita ſcribit. *Dani hoc tempore, cùm numerantur in Anglia pagi* XXXII, *ſedecem inuaſerunt.* Eáque tempeſtate pro legum varietate hi Comitatus diuiſi erant, Leges enim Angliæ in triplici erant differentia, Occiduorum ſcilicet Saxonum quam *Weſtſaxenlage*, Danorum quam *Denelage*, & Merciorum quam *Merchenlage* dixerunt. *Angliæ diuiſio pro ratione legum.* Ad Occiduorum Saxonum legem ſpectarunt nouem Comitatus, vz. Cantium, Suſſexia, Suthria, Bercheria, Southantonia, Wintonia, Somerſettia, Dorſettia, & Deuonia. Ad Danorum legem quindecim pertinuerunt Comitatus, *Liber M S. Sancti Edmundi.* vz. Eboracenſis, Derbia, Nottinghamia, Leiceſtria, Lincolnia, Northantonia, Bedfordia, Buckinghamia, Hertfordia, Eſſexia, Midleſexia, Northfolcia, Southfolcia, Cantabrigia, Huntingdonia. Reliqui octo Merciorum legem ſequebantur, hi erant Gloceſtria, Vigornia, Herefordia, Warewicus, Oxenfordia, Ceſtria, Salopia, & Staffordia. Cùm autem huius regni cenſum egerit Guilielmus primus, XXXVI. Comitatus, vt habet Polychronicon, numerabantur. **Domeſday Booke.** Acta tamen publica, in quę cenſum ille retulit, dũtaxat XXXIIII. percenſent, Dunelmia enim Lancaſtria, Northumbria, Weſtmorlandia, & Cumbria non eo numero habebantur, quòd hæ tres tunc temporis paruerint Scotis, vt quidam volunt, & alterę illæ vel penſitationibus fuerint immunes, vel ſub Eboracenſi agro comprehenſæ. Verùm poſteà in numerum additæ XXXIX. Comitatuum numerum compleuerunt, quem hodiè habemus. *Wallia in Comitatus diuiſa.* Quibus accedunt XIII. plures in Wallia, quorum ſex fuerint ✠ tempore Edwardi Primi, reliquos Parlamentaria authoritate conſtituit Henricus octauus.

In his Comitatibus, difficilioribus temporibus, *Præfectus regius,*

gius, quem **Lieutenant** vocant, ne quid detrimenti Reſpub. caperet, conſtituitur. Singulis verò annis, nobilis aliquis ex incolis præficitur, quem *Vicecomitem*, quaſi vicarium Comitis, & noſtra lingua **Shiriffe**, i. Comitatus præpoſitum vocamus, qui etiam Comitatus vel prouinciæ Quæſtor rectè dici poteſt. Eius enim eſt publicas pecunias Prouinciæ ſuæ conquirere, mulctas irrogatas, vel pignoribus ablatis, colligere, & ærario inferre. Iudicibus præſtò adeſſe, & eorum mandata exequi. Duodecim viros cogere, qui in cauſſis de facto cognoſcunt, & ad Iudices referunt, (Iudices enim apud nos iuris ſolùm, non facti ſunt Iudices) condemnatos ad ſupplicium ducere, & in minoribus litibus cognoſcere. In maioribus autem ius dicunt Iuſtitiarij, quos *Itinerantes*, & *Iuſtitiarios ad Aſſiſas* vocant, qui quotannis hos Comitatus bis obeunt, vt de cauſſis cognoſcant, & de incarceratis ſententiam ferant. Henricus II. hos itinerantes inſtituit, vel potiùs reſtituit. *Ille*, vt inquit Matthæus Pariſienſis, *conſilio filij ſui, & epiſcoporum conſtituit Iuſtitiarios per ſex partes regni, in qualibet parte tres, qui iurarent, quòd cuilibet ius ſuum conſeruarent illæſum.*

Shiriffe of the ſhire.

Iuſtitiarij Itinerantes.

Epiſcopi.

Quòd ad Eccleſiaſticam iuriſdictionem attinet. Cùm Romani Pontifices Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris aſſignâſſent, & parochias eis diuiſiſſent, Honorius Archiepiſcopus Cantuarienſis circa annum à ſalute reparata *636*. Angliam primus in Parochias, vt legitur in hiſtoria Cantuarienſi, diſtribuere cœpit.

Anglia in Parochias diuiſa.

Duas autem nunc habet Anglia prouincias, Archiepiſcopos item duos, Cantuarienſem nimirùm, totius Angliæ Primatem, & Metropolitanum: & Eboracenſem. Quibus ſubſunt XXV. Epiſcopi: Cantuarienſi XXII. Eboracenſi tres reliqui. Qui verò ſunt hi Epiſcopatus, cum Comitatibus, ſiue Diœceſibus, quas nunc obtinent, optimus ille & reuerendiſſimus pater Matthæus Parkerus Archiepiſcopus Cantuarienſis, antiquitatis, & optimarum literarum patronus ſummè ſtudioſus, his ſuis verbis oſtendit.

IN PROVINCIA CANTVARIENSI.

Cantuarienſis, inquit, *cum Roffenſi, ipſum Cantium Comitatum continet. Londinenſis quæ Eſſexiam, Middelſexiam, partémque Hertfordenſis Comitatus. Ciceſtrenſis Southſexiam. Wintonienſis Southamtonenſem, Surriam, & Vectam Inſulam, Gernſeiam, & Ierſeiam*

ſciam inſulas Normanniæ obiacentes. Salſburienſis Wilcheriam,& Bercheriam. Exonienſis Deuoniam,& Cornubiam. Bathonienſis,& Wellenſis ſimul iunctæ Somerſetum. Glocestrenſis Glocestrenſem. Wigornienſis Wigornienſem, & partem Warwicenſis. Herefordenſis Herefordenſem, & partem Salopienſis. Couentrenſis,& Lichfieldenſis vnà copulata, Staffordenſem, Derbienſem, & reliquam partem Warwicenſis, nec non Salopienſis partem eam, quæ ad Repillum fluuium ſpectat. Tum Lincolnienſem omnium maximum ſex terminant Comitatus, Lincolnienſis, Leiceſtrenſis, Huntingdona, Bedfordienſis, Buckinghamienſis, & reliqua pars Hertfordienſis: Elienſem Cantabrigia ipſáque Elie inſula: Nordouicenſem Norfolcia, atque Suffolcia: Oxfordienſem Oxfordienſis, Petroburgenſem, Northamptona, & Rutelandia: Briſtolienſémq́, Dorceſtria. Quibus XVIII. *in Anglia Diœceſibus, addendæ ſunt Walliæ, ſiue Cambriæ Diœceſes, quæ & Archiepiſcopatu proprio priuatæ, & numero extenuatæ ſunt, ſeptem vix in quatuor abeuntibus, quæ ſunt Meneuenſis, quæ ad Fanum S. Dauidis ſedet, Landauenſis, Bancborenſis, & Aſſaphenſis, ſiue Elwenſis.*

IN PROVINCIA EBORACENSI.

EBoracenſis ipſe comprehendit agrum Eboracenſem, & Nottinghamienſem: Ceſtrenſis Ceſtriam Comitatum, Richmondiam, & Lancaſtriam, partémq́, Flint, & Denbygh, in Wallia Comitatuum continet: Dunelmenſis autem ipſum Dunelmenſem, atque Northumbriam: Carliolenſis Cumbriam, Weſtmoriámque Comitatus cingit, his Sodorenſem in Inſula Mona quæ vulgò Man *dicitur, adiungas.*

ORDINES ANGLIÆ.

QVod ad Reipublicæ noſtræ diuiſionem attinet, conſtat ex Rege, ſiue Monarcha, Nobilibus, Ciuibus, Ingenuis, quos Yeomen vocamus, & opificibus.

R E X, quē Saxonico verbo maiores noſtri Cyninge, *Rex.* nos contractiùs King appellamus, ſupremã poteſtatem, & merum imperium apud nos habet; nec in imperij clientela eſt, nec inueſtituram ab alio quouis accipit, nec præter Deum, ſuperiorem agnoſcit. Nobiles verò noſtri diuiduntur in Maiores, & minores. Nobiles Maiores vocamus Duces, Marchiones, Comites, & Barones, qui vel hæreditario iure his titulis gaudent, vel ijſdem virtutis ergô à Rege exornantur.

Dux.

D v x primus eſt poſt Principem (quod nomen ſoli Regis filio natu maximo apud nos conuenit) dignitatis titulus. Saxonico ſeculo plurimi erant hoc titulo conſpicui, quos ab exercitu ducendo ſua lingua Heꞃeꞇoᵹa dixerunt, & *Duces* ſimplicitèr ſine alicuius loci adiectione in Chartis antiquis concipiuntur, vt ſolummodò officiarij videantur. Normannico verò tempore, cùm ipſi Normannici Reges, Normanniæ Duces eſſent, longo tempore, neminem eo honore ornarunt, donec Edwardus III. Edwardum filium Cornwalliæ Ducem creauerit. Iam inde plures erant hæreditarij apud nos Duces ſubinde creati, qui tamen nunc euanuêrunt omnes. Creabantur autem, vt ex ipſa Creationis formula loquar, *Per cincturam gladij, cappæque & * circuli aurei in capite impoſitionem.*

* A Coronet.

Marchiones.

M a r c h i o, id eſt, præfectus limitaneus, ſecundum à Duce honoris locum habet. Hic titulus ſeriùs ad nos peruenit, nec antè Richardi ſecundi tempora cuiquam delatus. Ille enim Robertum Vere Oxoniæ Comitem, delicias ſuas, primùm Marchionem Dubliniæ deſignauit, merúmque erat honoris nomen. Nam qui anteà limitibus præfuerant, Lord Marchers vulgò vocabantur, & non Marqueſſes, vt hos vocamus. A Rege verò creantur *per cincturam gladij, ac cappæ honoris & dignitatis impoſitionem.*

Comites.

C o m i t e s, qui tertium locum tenent, à maioribus noſtris Germanis habuiſſe videamur. Illis enim olim, vt author eſt Tacitus, *Comites erant qui Principibus conſilium, & authoritas ſemper adeſſent.* A Romanis tamen ad nos, vti etiam ad Francos deueniſſe exiſtimant alij. Imperatores enim adulto iam imperio, domeſticum quendam ſenatum circa ſe habere incæpêrunt, qui Cæſaris Comitatus appellatus, & ipſi quorum conſilio in bello & pace vtebantur, *Comites* dicti, vnde in Inſcriptionibus antiquis frequẽs eſt. C o m i t i I m p p. Paucíſq; annis ita inualuit, vt *Comitis* nomen omnibus magiſtratibus datum, qui ſacrum Comitatum obſeruarunt, vel qui ex eo prodirent: & inde nomen poſteà porrectum ſit ad omnes qui alicui negotio præpoſiti erant, Suidæq; definitur Comes: λαοῦ ἄρχων, vt Cuiacius in Paratitlis ad Cod. nos docuit. Ex quo etiam docemur ante Fl. Conſtantinum Comitis nomen, vt dignitatem denotaret, in vſu non fuiſſe. Hic autem cùm imperij Romani formam nouis diſtinctionibus mutaret, & quàm plurimos beneficio ſuo deuincere, atque honore cumulare niteretur, Comitis titulum honorarium

honorarium ſine adminiſtratione primùm inſtituit: erátque Comitiua facultas quædam, & priuilegium, Principem non ſolùm prodeuntem, ſed in Palatio quoque & locis ſecretioribus comitandi, poſſe illius epulis, priuatiſque ſermonibus intereſſe. Tandem hoc beneficio ornatis alias dignitates cum functione conceſſit, & viciſſim, qui in magiſtratu & Reipub. adminiſtratione eſſent, illo honore affecit. Hinc Comitis nomen dignitatem, atque præfecturam, ab eo tempore ſignificauit, initio temporariam, poſteà vitæ æqualem. Deinceps verò cùm res Romana in plura regna diſtraheretur, hic etiam titulus retentus, & Saxones noſtri, quos ſua lingua Ealdopman, Latinè *Comites* dixêrunt, quos *Eorlas* Dani vocarunt, vt author eſt Ethelwerdus, quo nomine emollito Earles hodie appellantur. Diuque ſanè & ſimpliciter hoc nomine nuncupati ſunt, tandem loci etiam adiectione, cui cum authoritate præerant. Nec dum hæreditaria erat hæc dignitas, verùm cùm Guilielmus Normannus, iam victor ſummam rerum in hoc regno adminiſtraret, Comites creati ſunt feudales, hæreditarij, & patrimoniales, & vt in antiquis Chartis videre eſt, de tertio denario Comitatus. Exempli gratiâ Henricus 2. Rex Angliæ his verbis Comitem creauit. *Sciatis nos feciſſe Hugonem Bigott Comitem de Norfolc, ſcilicet de tertio denario de Norwic, & Norfolc, ſicut aliquis Comes Angliæ liberiùs Comitatum ſuum tenet.* Quod ſic exponit liber vetuſtus Monaſterij de Bello. *Conſuetudinaliter per totam Angliam mos antiquitùs inoleuerat Comites prouinciarum tertium denarium ſibi obtineri, inde Comites dicti.* Item alius Anonymus pleniùs. *Comitatus à Comite dicitur, aut vice verſa. Comes autem eſt, quia tertiam portionem eorum quæ de placitis proueniunt, in quolibet Comitatu percipit, ſed non omnes Comites iſta percipiunt, ſed hi quibus Rex hæreditariò, aut perſonalitèr conceſſit.* Vnde verè Polydorus ille. *Anglis mos eſt, vt Comitatuum tituli arbitratu principis dentur, etiam ſine poſſeſſione locorum, è quibus ipſi tituli petantur. Quare rex ſolet ijs qui nihil in eo Comitatu habeant, ex ſuis vectigalibus dare quotannis aliquam pecuniæ ſummam in poſſeſſionis loco.* Creantur autem ſolummodò *per gladij cincturam.*

Eorles, hodie Earles.

Poſt Comites VICECOMITES ordine ſequuntur, Vicounts nos vocamus. Hæc vetus officij, ſed noua dignitatis appellatio, & Henrici VI. tempore apud nos primùm audita. Vicecomites.

Inter nobiles maiores, locum vltimum obtinent BARONES. Barones. Etſi autem non me latet, quid de huius nominis, apud Ciceronem, ſignificatione ſcribunt eruditi. Iſidori tamen, & veteris

Grammatici

Grammatici opinionem libens amplectar, qui *Barones* mercenarios milites eſſe volunt. Hoc enim notiſſimus ille apud Hirtium de bello Alexandrino locus euincere videtur. Qui ſic ſe habet. *Concurritur ad Caſſium defendendum, Semper enim Barones, compluresque euocatos cum telis ſecum habere conſueuerat, à quibus cæteri intercluduntur.* ✻ Nec diſſentit vetus Gloſſarium Latino-græcum quod vertit *Baro* per ἀνήρ. Vbique etiam in Longobardorum legibus Baro pro *Vir* vſurpatur. Nominis verò Etymologiæ, quas nonnulli procuderunt, mihi parùm arrident. Fæciales deducunt Barones à Gallica lingua quaſi *Par-hommes* i. æquali dignitate, Iuriſperiti Anglici quaſi *robora belli*, Germani nonnulli quaſi *In Parergis.* *Banner-heirs* i. vexilliferi, Iſidorus quaſi βαρεῖς i. graues. Alciatus à Beronibus, gente antiqua Hiſpanica, quos olim mercenarios milites fuiſſe tradit. Quo tempore appellatio illa in hanc inſulam deuenerit non mihi compertum. Britanni pro ſuo non agnoſcunt. In Saxonicis legibus nuſquàm comparet, nec in Alfrici gloſſario Saxonico inter dignitatum vocabula habetur, vbi *Dominus Laford* *Lordes.* vertitur quod nos in Lord contraximus. Danis verò liberi Domini cuiuſmodi hodie Barones nunc ſunt, *Thani* *Thani multi in Anglia tempore Conquestoris.* dicebãtur, & adhuc (teſte Andrea Velleio) dicuntur. In fragmẽto tamen legum Canuti Regis Anglorum & Danorũ legi, *Collicipium quod eſt ſumma cenſus diuerſa diuerſarum dignitatum, ſi minoris Vironis i. Baronis, 2. libre, ſi maioris, quatuor.* Primis etiam Normannorum temporibus Valuaſores, & Thani proximi à Comitibus in dignitate cenſebantur, & Valuaſores maiores (ſi illis qui de Feudis ſcribunt, credimus) ijdem fuerunt qui nunc Barones. Vt Baro ex illis nominibus videatur, quæ tempus paulatim meliora & molliora reddidit. Nec dum magni honoris erat, Illis enim temporibus Comites nonnulli ſuos ſub ſe Barones ✻ habuerunt, meminique me legere in antiquis Francorum Conſtitutionibus decem fuiſſe Barones ſub Comite & totidem Capitaneos ſub Barone: etiam melioris notæ ciues *Barones* vocabantur, ciues enim Warwicenſes in libro Angliæ Cenſuali Barones, item ciues Londinenſes, & quinque portuum incolæ eodem nomine gaudebant. Paucis deinceps interiectis annis, vt Romæ olim Senatores è cenſu eligebantur, ſic Barones apud nos ſunt habiti, qui XIII. feoda militaria tenebant. Dignitaſq; **Court Barons.* eſſe videbatur cum iuriſdictione, quod*Baronum, quas vocant, Curiæ quodammodo innuant. Ipſaque Baronum multitudo perſuadet tales fuiſſe Dominos qui ius in ſua ditione dicere poſſent,

poſſent, cuiuſmodi apud Germanos *Free-beirs* dicuntur, maximè verò ſi caſtra ſua habuerant. Tunc enim Baldi celeberrimi illius Iuriſconſulti definitioni reſpondebant, qui eum Baronem definit, quicunque *habuit merum miſtumque imperium in aliquo caſtro conceſſione Principis.* Plena iam honoris illa appellatio erat, & nomine *Baronagij Angliæ* omnes quodammodo regni ordines cōtinebantur: ſed ad ſummum honorem peruenit ex quo Rex Henricus 3. ex tanta multitudine quæ ſeditioſa & turbulenta fuit, optimos quoſque reſcripto ad Comitia Parlamentaria euocauerit. *Ille enim* (ex ſatis antiquo ſcriptore loquor,) *poſt magnas perturbationes, & enormes vexationes inter ipſum Regem, Simonem de Monteforti & alios Barones motas, & ſopitas, ſtatuit & ordinauit, quòd omnes illi Comites, & Barones regni Angliæ quibus ipſe Rex dignatus eſt Breuia ſummonitionis dirigere, venirent ad Parlamentum ſuum, & non alij: niſi forte Dominus Rex alia conſimilia Breuia eis dirigere voluiſſet.* Iam inde illi ſoli regni Barones cenſebantur, quos eiuſmodi reſcriptis reges ad Comitia vocauerint; donec Henricus VI. diplomatibus, vel potiùs honorarijs literis hunc honorem quibuſdam primus detulerit. Hodiè hæc per diplomata Baronis creandi ratio, & illa per reſcriptum ſolummodò ſunt in vſu.

Vauaſores, ſiue *Valuaſores* proximum poſt Barones locum olim tenuerunt, quos à Valuis iuridici noſtri deducunt; verùm horum dignitas iam euanuit, quæ à Francis ad nos promanâſſe videtur. Cum enim illi rerum in Italia potirentur Valuaſores, vt author eſt Sigonius, illos dixerunt qui à Duce, Marchione, Comite, aut Capitaneo plebem, plebiſue partem acceperant, & vt Butelerius Iuriſconſultus inquit, ſummæ coercitionis, ſed non nundinarum & mercatus ius habuerunt. *Vauaſores.*

Baneretti, cum Valuaſorum nomen iam deſierat, à Baronibus ſecundi erant, quibus inditum nomen à vexillo, cōceſſum enim erat illis militaris virtutis ergò, quadrato vexillo, perinde ac Barones vti, vnde & equites vexillarij à nonnullis vocantur, & Banner-heirs Germanis, quorum inter noſtros celeberrimus fuit Ioannes Coupland quē in Baneretti ſtatum erexit Rex Edwardus 3. quòd Dauidem 2. Scotorum regem in prelio cepiſſet. *Baneretti.*

Nobiles minores ſunt Equites aurati, Armigeri, & qui vulgò Generoſi, & Gentlemen dicuntur.

Equites qui & Milites dicti, apud omnes ferè gentes ab equis nomē inuenerunt, *Caualleri* enim Italis, *Cheualier* Gallis, Reiter Germanis, *Margogh* Cambro-britannis ab equitādo dicuntur, *Equites ſiue Milites.*

Anglis

Anglis ſolummodò Knights vocantur. Quod nomen ſi non ſit à Saxonico Cnyght,quem pro * adminiſtro,vſurparunt,ne hariolari poſſim: niſi exiſtimes olim dictos fuiſſe *Radknights*,quorum meminit Bractonus Iuriſperitus antiquus, i. miniſtri equites, qui tenebant ea lege ſuas terras vt Domino in equis inſeruirent,& inde truncato nomine, vt contractius loqui gaudemus, Knight nobis remanſiſſe,vt *Lhafford* pro Domino in Lord contraximus. Vndecunque autem facta ſit appellatio, non dubito quin hæc dignitas à Germanis maioribus noſtris defluxerit, apud quos authore Tacito, *Primus honor iuuentæ ſcuto frameáque à principe ornari, antè enim domus pars videbantur,ſed iam Reipublicæ.* Eques enim nemo naſcitur ſed creatur vel ab ipſo rege, vel Regis in exercitu præfecto, idque ob bellicam virtutem aut togatam prudentiam. Inter Saxones noſtros primus (quod legi)

Malmesb.lib.2. Alfredus Rex Athelſtanum è filio nepotem Militem fecit, *Chlamydéque coccinea,gemmato baltheo, & enſe Saxonico cum vagina aurea donauit*. Quæ poſtea forma equitis creandi Saxonico tempore fuerit,his verbis qui tùm vixit oſtendit Ignulphus. *Qui militiæ legitimæ conſecrandus eſſet, veſpere præcedente,ad Epiſcopum, Abbatem, Monachum, vel ſacerdotem contritus de peccatis confeſſionem faceret,& abſolutus,orationibus deditus in eccleſia pernoctaret, in craſtinum rem ſacram auditurus,gladium ſuper altare offerret, & poſt Euangelium,ſacerdos benedictum gladium militis collo cum benedictione imponeret,& communicatus ſacris Chriſti myſterijs denuò legitimus miles permaneret.* Nec omninò ſub Normannis exoleuit, ſcribit enim in Polycratico Ioannes Sariſburienſis. *Inoleuit cõſuetudo ſolennis, vt ea ipſa die,qua quiſque militari cingulo decoratur, eccleſiam ſolemnitèr adeat,gladioque ſuper altare poſito, & oblato, quaſi celebri profeſſione facta,ſeipſum obſequio altaris deuoueat,& gladij, id eſt,officij ſui iugem domino ſpondeat famulatum.* Tunc enim ad ornamentum præter gladium,cingulum & calcaria aurata acceſſerunt, vnde Milites & Equites aurati hodie vocantur.Ius etiam ſigilli additum,

Equites aurati. antequam enim baltheo militari cincti erant, vt colligo ex Abendonenſi libro, ſigillo vti non licuerat. *Quod deſcriptum* (inquit) *Richardus Comes Ceſtrenſis ſigillo matris Ermentrudis ſignari conſtituit, cùm (nondum enim militari baltheo cinctus erat,) literæ quælibet ab eo directæ materno ſigillo includebantur.* Subſequenti ætate ex cenſu(vt colligitur) facti fuerũt Equites,qui enim *Feodum magnum* militare habebant, i. (ſi antiquis ſchydis ſit vlla fides,)

*800.alij. * 680. *acras* terræ, equeſtris dignitatis ornamenta ſuo quaſi

iure

iure poſtularunt. Imò ſub Henrico 3. quodammodo coacti fuerunt Equites fieri quotquot libras quindecim ex annuis terrarum redditibus collegerunt. Quanta verò pompa, quantis etiam tributis pro cenſus portione collectis Regum filij hoc honore ornati fuerint, quàm inflammato etiam ſtudio hunc honorem olim ambierint cùm vnò die 297. Milites à Rege Edwardo primo fuerint creati, alij ſcribant. Noſtris verò temporibus qui equeſtrem dignitatem ſuſcipit, flexis genibus, educto gladio leuiter in humero percutitur, Princepſque his verbis Gallicè affatur, *Sois Cheualier au nom de Dieu*, i. Surge Eques in nomine Dei. Milites Balnei qui multis Balneorum & vigiliarum ceremonijs adhibitis patrum memoria creati fuerunt, ſciens omitto, quòd hic ordo iampridem exoleuiſſe videtur. *Milites Balnei.*

His proximi fuere *Armigeri*, qui & *Scutiferi, Hominésq; ad arma* dicti, qui vel à clypeis gentilitijs, quæ in nobilitatis inſignia geſtant, vel quia principibus & maioribus illis nobilibus ab armis erant, nomen traxerunt. Olim enim ex his duo vnicuique militi inſeruiebant, galeam, clypeúmque geſtabant, vt indiuidui Comites adhærebant, eò quòd à milite domino ſuo terras aliquas in *ſcutagio* tenebant, vt ipſe miles à rege in feodo militari. Quadruplex nunc eſt horum diſcrimen, nam quos dixi, iam non ſunt ampliùs in vſu. Armigeri primarij (ex fæcialium libris loquor) hodie cenſentur Equitum Auratorum filij natu maximi, & eorum itidem filij maximi ſucceſſiuè, ſecundo in loco habentur filij natu maximi minorum filiorum Baronum & aliorum ſuperioris ordinis, quando autem primogeniti maſculi deficiunt, deficit vnà cum illis titulus. Tertio ordine ſunt quibus rex ipſe cum titulo inſignia donat, aut armigeros creat collum torque S. S. vel ſigmatico exornans, horúmq; primogenitis titulus ſolummodò competit. Quarto loco Armigeri habentur quicunque aliquo publico in Rep. munere funguntur, vel principi honeſtiori conditione famulantur. *Armigeri.*

Generoſi, vel promiſcuè nobiles ſunt, qui natalibus clari, aut quos Virtus aut fortuna è fæce hominum extulit. *Ciues*, ſiue Burgeſſes, qui in ſua quilibet vrbe publicis funguntur muneribus, & in Parlamentarijs noſtris Comitijs locum habent. *Generoſi.* *Ciues.*

Ingenui, ſiue Yeomen ſunt, quos lex noſtra homines legales dicit, & ex agris, quos optimo iure tenent, quadraginta ad minimum ſolidos quotannis colligunt. *Yeomen.* Yemen Saxonicè, plebs.

Opifices autem ſunt, qui mercede operam locum, ſedentarij,

mechanici,

mechanici, fabri, &c. qui capite cenſi, & proletarij Romanis dicebantur.

TRIBVNALIA ANGLIÆ.

Tribunalia. QVod ad Curias noſtras, ſiue Iuris fora attinet, in triplici ſunt apud nos differentia, alia enim ſunt Eccleſiaſtica, alia Temporalia, & vnum mixtum, quod Saxones olim pittena-gemott, id eſt, ſapientum conuentus, nos *Parlamentum*, & vt vniuerſum Ætoliæ concilium *Panætolium* Liuio nominatur, ita PANANGLIVM, vel *Commune totius regni concilium*, rectè dici poſſit. Ex tribus enim Angliæ ordinibus conſtat, & totius Angliæ corpus repræſentat, à principe pro arbitrio indicitur, ſummámque & ſacroſanctam authoritatem habet, in legibus ferendis, confirmandis, antiquandis, interpretandis, & in omnibus quæ ad Reipublicæ ſalutem ſpectant. *Parlamentum.*

Fora Temporalia ſunt duplicia, iuris ſcilicet, aut æqui. Iuris ſunt, *Bancus Regius* (liceat mihi nunc forenſi Iuridicorum noſtrorum ſtilo vti.) *Curia Cameræ ſtellatæ, Bancus communis, Scaccarium, Curia Wardorum & liberationum, Admiralij, Aſſiſæ*, alia quæ obſcuriora ſunt, omitto.

Bancus Regius. *Bancus Regius* ita dictus quòd Rex ipſe in eo præſidere ſolebat, Coronæ placita tractat. Iudices in hoc ſunt Capitalis Iuſtitiarius Angliæ, Iuſtitiarij aſſeſſores tres vel quatuor. Officiarij ſunt Clericus Coronæ, Protonotarius, Miniſtri inferiores ſex.

✠ *Camera ſtellata.* *Camera ſtellata*, ſiue potiùs Curia Conſilij regij, in qua tractantur criminalia, periuria, impoſturæ, dolus malus, &c. Hæc ſi vetuſtatem ſpectemus, eſt antiquiſſima, ſi dignitatem honoratiſſima. Ex quo enim ad Reges prouocauerint ſubditi, conſiliumque regium inſtitutum fuerit, antiquitatem repetere poſſe videtur. Iudices verò ſunt viri longè honoratiſſimi, & ſpectatiſſimi vtique Conſiliarij regij. Hoc verò nomen *Cameræ Stellatæ* accepit, ex quo in Camera ſtellis ornata Weſtmonaſterij hoc conſilium fuerit conſtitutum. Quod iam olim factum, legitur
41. Edward. 3. enim in actis publicis Edwardi tertij. *Counſeil en la Chambre des Eſtoielles, pres de la receipte al Weſtminſter.* Verùm huius authoritatem prudentiſſimus Princeps Henricus ſeptimus ita Parlamentaria

taria authoritate adauxit, & conſtabiliuit, vt nonnulli primùm *3. Henric.7.cap.3.*
inſtituiſſe falsò opinentur. Iudices hîc ſunt Dominus Cancel- *21. Henric.8.*
larius Angliæ, D. Theſaurarius Angliæ, Præſes Concilij Regij, *cap.10.*
D. Cuſtos priuati ſigilli, & omnes conſiliarij ſtatus tam Eccleſiaſtici quam Laici, & ex Parliamenti Baronibus illi, quos Princeps aduocabit. Officiarij autem ſunt, Clericus conſilij, Oſtiarius Cameræ conſilij, Clericus Breuium, & proceſſus conſilij in Camera ſtellata.

Bancus Communis quia communia placita inter ſubditos ex iure noſtro, quod *Commune* vocant, in hoc diſceptantur, nomen habet. In hoc iudicant Capitalis Iuſtitiarius, Iuſtitiarij aſſeſſores tres, vel quatuor. Officiarij ſunt Cuſtos ſigilli, Cuſtos Breuium, &c. *Bancus communis.*

Scaccarium à tabula ad quam aſſidebant nomen traxit. Sic enim ſcribit Geruaſius Tilburienſis. *Scaccarium tabula eſt quadrangula quæ longitudine quaſi decem pedum, & quinque latitudine ad modum menſæ circumſedentibus apposita, vndique habet limbum latitudinis quaſi quatuor digitorum. Supponitur Scaccario pannus in termino Paſchæ emptus non quilibet, ſed niger virgis diſtinctus, diſtantibus à ſe virgis vel pedis, vel palmæ extentæ ſpatio.* Et paulò poſt. *Ab ipſa regni conquiſitione per Regem Guilielmum facta hæc Curia cœpiſſe dicitur, ſumpta tamen eius ratione à Scaccario tranſmarino.* In hac omnes cauſæ audiuntur quæ ad Fiſcum pertinent. Iudices ſunt Dominus Theſaurarius Angliæ, Cancellarius Scaccarij, Capitalis Baro, Barones alij tres. Miniſtri ſunt, memoriæ Regis miniſter, Memoriæ Theſaurarij miniſter. Clericus pipæ, Controrotulator pipæ, Auditores veteris reuentionis quinque. Forinſecarum oppoſitor, Clericus extractorum, Clericus placitorum, Mariſcallus, Clericus ſummonitionum. Deputati Camerarij. Secundarij in officio memoriæ Regis duo, Secundarij in officio Theſaurarij duo, Secundarij pipæ duo. Clerici in diuerſis officijs quatuor, &c. In altera Scaccarij parte, quæ *Recepta* dicitur, hi ſunt officiarij. Camerarij duo, Vice-theſaurarius, Clericus Talliarum, Clericus Pellis, Numeratores quatuor, Iunctores Talliarum duo, Deputati Camerarij duo, Clericus pro Tallijs, Cuſtos Theſaurarij, Tabellarij ordinarij quatuor, Scribæ duo, &c. Officiarij item Decimarum & Primitiarum huc ſpectant. Cùm enim Papæ authoritas profligata eſſet, lege cautum eſt, vt Eccleſiaſticorum beneficiorum decimæ, & primitiæ regi perſoluerentur. *Scaccarium.*

Curia Wardorum à pupillis quorum cauſſas tractat nomen ha- *Curia Wardorum.*

bet. Veteri enim inſtituto è Normanniâ deducto, & non ab Henrico tertio, vt aliqui ſcribunt, cùm quis defunctus ſit qui poſſeſſiones à Rege *in capite* tenet, tam hæredes quàm eorũ patrimonium redditusq; in Regis poteſtate & tutela ſunt, donec alterum & vigeſſimum ætatis annum complêrint. Verùm hanc Curiam primus inſtituit Henricus octauus, in qua Magiſter Generalis iudicat, ſubſunt autem Superuiſor liberationum, Attornatus Generalis, Receptor Generalis, Auditor, Clericus Curiæ, Clericus liberationum, Aſſeſſores duo, Tabellarius, Feodarij quadraginta.

Admiralij Curia. *Admiralij Curia* res maritimas tractat. In hac numerantur Admiralius Angliæ, Locumtenens & Iudex, Scribæ duo, Seruiens Curiæ, Viceadmiralij Angliæ.

Aſſiſæ, quas dicimus, in quolibet Comitatu bis anno habentur, in quibus duo Aſſiſarum Iuſtitiarij ad hoc deputati cum Eirenarchis, ſiue pacis Iuſtitiarijs comitati, & de ciuilibus, & criminalibus cognoſcunt. Loca verò & tempora in vnoquoque Comitatu edicto publico quindecem ante Aſſiſas diebus denuntiantur.

Fora æquitatis ſunt, *Cancellaria, Curia Requeſtarum*, Concilia in limitibus Walliæ, & parte Boreali.

Cancellaria. *Cancellaria*, à Cancellario nomen traxit, quod nomen ſub priſcis Imperatoribus non adeò magnæ dignitatis fuiſſe ex Vopiſco docemur. Nunc autem honoris eſt maximi, & in ſummum togatæ dignitatis faſtigium euecti ſunt Cancellarij. Quorum nomen quidam ſpecioſè à cancellando, id eſt, ductis cancellatim lineis inducendo, repetunt. Caſſiodorus autem à Cancellis *Secretum, i. locus iudicij.* quòd intra ſecreta cancellorum ſeptis clauſa, cauſſas examinârunt, cæterùm in hac Curia ex æquo & bono iudicatur, & ſummum ius quod ſumma crux videri ſolet, temperatur. Hîc verò ſedent Dominus Cancellarius Angliæ, Magiſter Rotulorum, Magiſtri Cancellariæ duodecem. Pertinéntque ad hanc Curiam Protonotarius, Clericus Coronæ, Clericus Hanaperij, Clerici Cancellariæ ſex, Clerici paruæ Bagiæ tres, Examinatores Curiæ duo, Præco, Seruiens ad arma, Sigillator, Ceræ miniſter, Contrarotulator Hanaperij, Clericus Præſentationum, Clericus ad Facultates, Clericus ad examinationem literarum Patentium, Regiſtrarius, Clerici irrotulamentorum nouem, Clericus pro demiſſionibus, Clericus ad Appellationes, Clericus ad Protectiones, Clericus ad licentias, & pardonationes alienationis,

Clericus

Clericus ad Breuia, & Commiſſiones è Curia Wardorum, Clericus ad Breuia de *Sub Pœna* & Curſiſtæ Curiæ Cancellariæ viginti quatuor.

Requeſtarum Curia pauperum, & regiorum famulorum cauſſas audit, in hac ſunt Magiſtri Requeſtarum, & Clericus. De Conſilijs autem illis, & alijs Curijs, ſuo loco dicemus. *Requeſtarum Curia.*

Eccleſiaſtica fora præcipua ſunt, *Synodus*, quæ *Conuocatio Cleri* dicitur, ſemperque ſimul cum Parliamento habetur: & *Synodi Prouinciales* in vtraque prouincia. Poſt hæc Archiepiſcopi Cantuarienſis Curiæ numerantur, videlicet *Curia de Arcubus*, à loco ſic dicta; cui Iudex præeſt *Decanus de Arcubus* appellatus, qui ad omnium in Cantuarienſi prouincia appellationes reſcribit. Aduocati in hac ſunt XVI. aut plures pro Archiepiſcopi arbitrio, omnes Legum Doctores, Scribæ duo, & Procuratores decem. *Curia Audientiæ*, quæ omnes Prouincialiũ querelas, cauſas, & appellationes recipit. *Curia prærogatiuæ*, in qua Commiſſarius de hæreditatibus ab inteſtato, ſeu teſtamento delatis ius dicit. *Curia Facultatum*, in qua Præfectus conſtituitur, qui deſideria cognoſcit eorum, qui Eccleſiaſtici iuris quandoque rigidi, atque ſtricti relaxationem petunt, & Regiſtrarius, qui conceſſas diſpenſationes in ſcripta refert. *Peculiarium Curiam*, quæ ad quaſdam parochias ab epiſcopali iuriſdictione in nonnullis Diœceſibus ſeparatas, & Archiepiſcopo Cantuarienſi peculiares ſpectat, aliáſque obſcurioris notæ libens prætereo. Nec ego ſanè prudens, qui hiſce me immiſcuerim, ſed exemplo præiuit in Belgica deſcribenda Guicciardinus. *Eccleſiaſtica fora.* *Curia de Arcubus.* *Curia Audientiæ.* *Curia Facultatum.* *Curia Peculiarum.*

Expectat hîc aliquis vt ex Aſtrologis attexam in cuius Signi, & Planetæ tutela ſit noſtra Britannia. Et attexam ſanè (nam & in doctis illis erroribus verſatus ſum) vt curioſis ſatisfaciam; quamuis tam diuerſæ ſint de hac re Aſtrologorum coniecturæ, vt ipſa diuerſitas rem omnem infirmare, & veritatem excludere videatur. M. Manilius Poeta antiquus Capricornum præeſſe innuit in illo verſu, *Cui ſigno Britannia ſubiecta.*

Tu Capricorne regis quicquid ſub ſole cadente
Expoſitum.

Ptolemæus, Albumazar, Cardanus Arietem præficiunt, Ioannes de *Muris* Saturnum, Frater Perſcrutator, Eſquidus, & Henricus Silen Lunam, eò quòd in ſeptimo, vt aiunt, ſit Climate, Rogerus Herefordenſis, Thomas Rauennas Philologus, & Hiſpalenſis Piſces, demúmque Schonerus & Pitatus, vt nullus ſit conſenſus,

nos non meliori ratione,Geminis ſubiecerunt.

Nunc quod bonum, fœlix, fauſtum, fortunatúmque ſit (vt antiqui rebus agendis præfari ſolebant) Deo duce, Prouincias, ſiue Comitatus obibo. In quibus ſingulis qui fuerint antiqui Ordo. incolæ,quæ nominis ratio,quæ terræ bonitas,quæ confinia,quę loca cùm antiquioris memoriæ, tùm melioris notæ, qui item à Normannico imperio in quolibet fuerint vel Duces, vel Comites,quàm poſſum veriſſimè, planiſſimè & breuiſſimè explicabo. In hâc Comitum ſucceſſione, vt ingenuè fatear, per quem profecerim : Thomam Talbottum in Chartophylacio actuarium diligentiſſimum, & antiquitatis noſtræ ſcientiſſimum, mihi magnum lumen prætuliſſe libens meritò hîc agnoſco.

Ab vltimo autem Occidente, id eſt, à Cornwallia, auſpicabor, & indè reliquas prouincias ſuo ordine perluſtrabo,imitatus in hôc Strabonem, Ptolemæum, & vetuſtiſſimos Geographos, qui ab Occiduis regionibus deſcriptiones ſuas ſemper exordiuntur.

DANMONII.

R*Egionem illam, quæ quaſi prima totius Britanniæ longiſſimè in ſolis occaſum, tanquam Cherſoneſſus proijcitur, & à Septentrione freto Sabriniano, à meridie Britannico, ab Occidente Oceano Vergiuio vrgetur, inſedêrunt antiquitùs Britanni, qui Solino* DVNMONII, *Ptolemæo* DAMNONII, *vel vt rectiùs alibi* DANMONII *dicti. Quod nomen ſi à ſtanni fodmis, quàs* Moina *Britanni dicunt, non ſit deductum: ab habitatione ſub montibus factum videatur. Inferiùs enim, & conuallibus paſſim per hanc regionem habitatur, quod* Dan-munith *Britannicè dicitur: quo etiam ſenſu proxima prouincia* Duffneint, *i. depreſſas valles incolens, à Britannis hodie vocatur. An verò* OSTIDAMNII, *qui &* OSTÆI, *&* OSTIONES, *quorum Strabo ex Pythea Maſſilienſi meminit, ſint noſtri Danmonij, velim vt antiquitatis ſtudioſi paulò diligentiùs ſecum perpendant. In Europæ enim remotiſſimis, ad Occidentalem Oceanum, è regione Hiſpaniæ, non procul ab Vxantiſſa inſula, nunc* Vſhant, *ſiti erant. Quæ ſingula huic Danmoniorum regioni optimè & vndique conueniunt. Cúmque Artemidoro* Oſtiones *illi* Oſtidamnij.
COSSINI *vocentur (vt innuit in ſuis Vrbibus Stephanus) velim etiam conſiderent, quandoquidem hæc gens Corini etiam dicatur, an pro* COSSINI, CORINI *non ſint ſubſtituendi.* Fuſij *enim pro* Furij, *&* Valeſij *pro* Valerij *leguntur. Quo loco hos* Oſtidamnios, *&* Coſſinos *ad mare Occiduum Geographi ſtatuant, ne per nebulam quidem vident, ſi hinc excludantur. Cæterùm horum regio in duas hodie diuiditur partes* Cornwall *ſcilicet, &* Denſhire, *de quibus ſuo ordine dicendum eſt.* Coſſini.

Cornwall.

COrnwallia, quæ etiam recentioribus *Cornubia* dicitur, maximè totius Britanniæ in occidentem Solem vergit, & à Britannorum reliquijs, quos *Occideptales Britones* Marianus Scotus vocat, habitatur, à quibus, Britannica lingua (auitam enim linguam necdum omninò amiſerunt) *Kernaw* dicitur, quod in cornu tenuatur, & in al-

tum promontoriolis, quaſi cornibus vndiquaque excurrit. Cornu enim *Corn*, & Cornua *Kern*, multitudinis numero appellant Britanni: licèt alij à Corineo neſcio quo, Bruti ſocio, dictam velint *Cornwalliam*, *Corniámque* nominent, iuxta fabuloſi Poetæ carmen.

Kern & Kern.

Pars Corinea datur Corineo, de duce nomen
Patria, déque viro gens Corinenſis habet.

Sed nouum non eſt (ſi antiquitatem reuoluas) locos plurimos ab huiuſmodi ſitu nomina ſortiri. In Cretâ, & Tauricâ Cherſoneſſo κριοῦ μέτωπα promontoria dicuntur, quòd quaſi arietis cornibus in mare procurrunt. Sic Cyprus *Ceraſtis* à Græcis olim dicta, quod procurrentibus promontorijs, veluti cornibus mari incumbit; vt minimè mirum ſit, hunc tractum qui tanquam cornu, incuruus, & promontoriolis quodammodo cornutus, *Kernaw*, & *Corn* appellatum. Vnde cùm in hanc regionem, bello Saxonico ardente, plurimi Britanni ſe recepiſſent, naturæ loci confidentes, pedeſtria enim itinera montibus ſatis inuia, & æſtuarijs conciſa, nauigationem item impeditam propter inſcitiam locorum ſciebant, Saxo victor qui exotica omnia, & alienos ſua lingua ƿealſh vocauit, huius incolas Coꞃnƿealeſ nuncupauit: Hinc enata Latina appellatio *Cornwallia*, & recentiori ſæculo *Cornubia*. Tantùm abeſt, vt Cornwallia dicta fuerit à Gallis victoribus, quod quidam Gallico nomini blandientes effutiunt. Qui ſi perinde domi ſaperent, ac aliena curant, deprehenderent illorum Britanniam maritimam à noſtra denominari, & in ea regiunculam *Cornouaille*, quæ Cornwallenſium noſtrorum lingua vtitur, à noſtris eò tranſmigrantibus nomen ſumpſiſſe. Nam vt Britanni hi noſtri occidentales, Armoricis Galliæ, cùm in Cæſarem bellum mouerent, auxilia ſubminiſtrarunt, vnde bello Britannico ille cauſam prætexuit; poſteáque, vt diximus, (eò commigrantes) *Britanniam* mutato nomine, dixerunt. Sic ſuperioribus ſæculis, Britannis popularibus ſuis contra Francos præſtò aderant, & intonante Danica tempeſtate, huc etiam nonnulli conceſſerunt, recentiúſque hoc nomen *Cornouaille* reliquiſſe exiſtimantur.

Walſh quid ſignificat.

Cornouaille *in Britannia Armorica.*
Strabo.

Hæc regiò, veluti penſante equorum curſus naturâ, vt plurimùm montibus attollitur, gleba in conuallibus ſatis fertili, quã alga marina Orewood dicta, & limo quodam ſupra quàm credi poſſit, lętificant. Ora maritima creberrimis nitet oppidis, quæ numeroſam claſſem conficere poſſint: interiora metallorum

Orewood.

diuite

diuite vena abundant;Stannum enim non ſine vberrimo fructu, admiranda copia effoditur, ex quo vaſa domeſtica ducta, apud omnes Europæos, in menſarum vſu argenteis fulgore comparantur. Incolæ paſſim nigros lapillos, ex quibus ſtannum conflatur, vel effodiunt, vel ex arenis lotis eximunt, quod in continentem à Britannis priſcis nauigijs vitilibus corio circumſutis deuehi ſolebat. Horum autem ſtannariorum, ſiue metallicorum operum duo ſunt genera. Alterum Lode-works, alterū Streme-works vocant; hoc in locis inferioribus eſt, cùm foſſis agendis ſtanni venas ſectantur, & fluuiorum alueos ſubindè deflectunt; illud in locis æditioribus cùm in montibus puteos, quos Shafts vocant, in magnam altitudinem defodiunt, & cuniculos agunt. In vtroque ingeniorum ſolertia admiranda, tàm in aquarum deriuationibus, & corriuationibus, quàm in puteorum ſubſtructionibus, & ſuffulcimentis, vt contundendi, lauandi, diſcernendi, & excoquendi rationes, quibus nihil eſt ſolertius, tacitus prætermittam. Verùm vt Britannos priſcos in hac arte elaboraſſe, ex Diodoro, & Æthico docemur: ſic Saxones, & Normannos diu neglexiſſe videtur, aut Arabum, ſiue Saracenorum opera vſos fuiſſe, deſertas enim fodinas *Attall Saraſin*, id eſt, Saracenorum reliquias ſua lingua vocant incolæ. Tandem verò circa annum 1270. impetratum eſt ab Edmundo Cornwalliæ Comite diploma, conceſſę libertates, & leges metallicę latę, quas ſigillo ſuo muniuit, in quo ligonem, & rutrum impreſſum ferunt, & vectigal ſtanno impoſitum, quod Comitibus perſolueretur. Has libertates, priuilegia, & leges poſteà confirmauit, & adauxit Rex Edwardus III. Vniuerſam metallicorum rempublicam, quaſi vnum corpus in quatuor tribus, ſiue regiones deſcripſit, quas à locis, Foy-more, Blackmore, Trewarnaile, & Penwith dicunt. Omnibus Guardianum ſiue Præſidem præfecit, qui tàm ex æquo & bono, quàm ex lege ius dicit, ſingulíſque tribubus ſuos Propræſides conſtituit, qui ſingulis menſibus, in ſua quiſque regione lites dijudicat, quæ iudicia à ſtanno *Stannaria* vocantur, à quibus ad ipſum præſidem nonnunquam prouocatur. Et ne vectigalia ſubducerentur, & fraudi ſit Regibus, quibus nunc vt Cornwalliæ Ducibus, pro ſingulis millenis ſtanni pondo, 40. ſolidi veteri inſtituto numerantur, lege cautum eſt, vt omne quod conflatur ſtannum, ad alterum è quatuor deſignatis oppidis deferatur, vbi bis anno dependitur, ſignatur, & vectigal illud perſoluitur, nec anteà

Stannum.

Diodorus Siculus.

Opera Stannaria.

Metallicorum Politia.

venundare,& diſtrahere ſine grauiſſima mulcta cuiquam liceat. Nec Stannum verò hoc ſolum reperitur, ſed vnà etiam aurum & argentum, adamanteſq; ab ipſa natura in angulos efformati, & læuigati. Eringium autem lætiſſimo prouentu per littora paſſim reperitur. Frugum quoque, quamuis non ſine magno agricolæ labore, ita ferax, vt non ſolùm ſibi ſufficiat, ſed magnam vim frumenti Hiſpaniæ quotannis ſuppeditet. Vberrimus etiam quæſtus exiſtit è piſciculis illis quos *Pylchardes* vocant, qui magnis quaſi examinibus littora à Iulio ad Nouembrem circumfuſi capiuntur, exenterantur, ſaliuntur, infumantur, conduntur, premuntur, & in Galliam, Hiſpaniam, Italiamque infinita multitudine exportantur, quibus ſunt gratiſſimæ merces, & *Fumados* appellantur. Nec tamen ſolo, quàm viris Cornwallia fœlicior, qui vt omni humanitate exculti, etiam priſcis illis temporibus: *Mercatorum enim vſu qui ſtanni gratia eò nauigant*, vt habet Diodorus Siculus, *humaniores ergà hoſpites erant*; ita fortes, ſtrenui, & ſtatura ſunt ſatis procerâ, adeò vt olim Giganteæ magnitudinis fuiſſe perhibeantur. Vnde Poeta quidam ſatis antiquus, cùm Gigantes quoſdam Britannicos deſcriberet, ſic luſit de Britannia loquens

Cornish Diamonds. *Eringium. Sea holme.* Pilchardes. *Fumados, qui fortaſſe Plumo Gerres.* *Hauvillanus in Architremo.*

Titanibus illa
Sed paucis famuloſa domus, quibus vda ferarum
Terga dabant veſtes, cruor hauſtus, pocula trunci,
Antra lares, dumeta thoros, cœnacula rupes,
Præda cibos, raptus Venerem, ſpectacula cædes,
Imperium vires, animos furor, impetus arma,
Mortem pugna, ſepulchra rubus, monſtríſq; gemebat
Monticolis tellus, ſed eorum plurima tractus
Pars erat occidui, terror maiórque premebat
Te furor, extremum Zephiri Cornubia limen.

Occidui populi proceriſſimi.

Vtrùm verò hæc Danmoniorum proceritas, quæ ex calidi & humidi temperie profluit, ad genitalem mundi ſpiritum Fauonium, & Occidentalem ſitum referenda ſit, vt in Germania Batauos, in Gallia Aquitanos, & Ruthenos, qui ad occaſum extremi ſunt proceriſſimos, & fortiſſimos videmus; an potiùs ad peculiarem aliquam cœli, & ſoli rationem, non eſt huius loci, curioſè inquirere.

Nunc Promontoria, vrbes, & flumina, quorum meminerunt antiqui (hoc enim inprimis inſtituti eſt noſtri) perſequamur. Ab ipſo extremo promontorio exorſi, primùm inſtitue, inde

inde Septentrionale littus, & demùm Tamaræ fluuij decurſum, qui hunc agrum à Deuonienſi ſecludit, perluſtrantes. Extremum promontorium quod Oceano Vergiuio incumbit, & XVII. tantùm temporibus in globoſa terræ ſuperficie à Fortunatis inſulis, vel potiùs Aſoris definitur, Ptolemæo BOLERIVM dicitur, Diodoro BELERIVM, fortaſſe à *Pell* Britannica dictione, quæ remotiſſimum ſignificat. Ἀντιουέσταιον, ſiue ANTIVESTAEVM eidem etiam Ptolemæo dicitur, Britannis *Penrhinguaed*, id eſt, promontorium ſanguinis, ſed tantùm Bardis, ſiue Poetis, Hiſtoricis verò Britannis *Penwith*, i. promontorium ad ſiniſtram, Saxonibus Penƿiþ-ſteort. *Steort* enim illis proiectam in mare terram denotat, & hinc Centuria illa tota *Penwith* hodie dicitur, accolis ſua lingua *Pen von las*, id eſt, finis terræ, eodémque ſenſu Anglis, **The lands end**, quòd ſit totius inſulæ ad occidentem extremum. Quòd ſi HELENVM hoc promontorium appellatum fuerit, vt Volaterranus, & recentiores habent, non ab Heleno Priami filio, ſed à *Pen Elin* profluxit, quod cubitum Britannis ſonat, vt *Ancón* Græcis. Cùm verò à Græcis littora incurua *Ancones* dicerentur, quod de Ancona Italiæ Plinius teſtatur, neutiquam abſurdum eſt hoc inflexum littus à Britannis *Pen-elin* eodem ſenſu nuncupatum, & inde Latinum illud *Helenum*. De Antiueſtæo autem ſubinde dubitare ſolebam, an Græcam ſaperet originem. Cùm enim vidiſſem ſolenne apud Græcos fuiſſe nomina locis imponere ex nominibus oppoſitorum, non ſolùm in ipſa Græciâ, vbi *Rhium*, & *Antirrhium* habent, ſed etiam in ſinu Arabico, vbi *Bacchium* & *Antibacchium*: & in Illyrico *Antibarrium*, quòd *Barrium* Italiæ è regione proſpiceret, ſedulò perquiſiui an locus aliquis *Veſtæi* nomine inſignitus, Antiueſtæo noſtro obijceretur; ſed cùm nihil tale inuenerim, ad Britannicam linguam me retuli, nec tamen hîc me expedire poſſum. Cæterùm hoc promontorium longiùs ſe in occaſum immiſiſſe credunt incolæ, & ex ruderibus extractis affirmant nautæ. Terrámq; ibi infuſo mari adopertam, **Lioneſſe**, ex neſcio qua fabula dictam fuiſſe aſſeuerant.

Belerium ſiue Antiueſtæum.

Steort *quid ſignificat.*

Lioneſſe.

In extremis huius promontorij ſcopulis, quum recedente æſtu nudantur, Plumbi candidi, atque æris apparent venæ, impoſitamq; fuiſſe olim ſpeculam, vnde indicium nauigantibus accenſo igne factum, ex Oroſio colligo. Altiſſimam enim Pharum in Gallicia Hiſpaniæ erectam fuiſſe dicit *ad ſpeculam Britanniæ*, hoc eſt (ſi modò illum benè capio) ex oppoſito ſpeculæ Britannicæ,

tannicæ, nec enim alius huius inſulæ locus Hiſpaniã proſpectat.
S. Burienæ. Viculus nunc illi inſidet, Saint Buriens dictus, Burienæ mulieri Hibernicæ ſacer, Medioxumos enim Hibernicos, & indigites ſuos hæc gens, vt tutelares deos, ita ſemper ſuſpexit, vt omnia ferè oppida illis conſecrauerit. In huius vicinia in loco, quem Biſcaw Woune dicunt, vndeuiginti lapides in orbem diſpoſiti conſpiciuntur, ſinguli XII. quaſi pedibus inuicem diſtantes, & in centro cæteris omnibus multò maior exſurgit. Hoc, vt conie-
Trophæum. ctura probabile eſt, trophæum aliquod Romanorum fuit ſub poſterioribus Imperatoribus, vel Athelſtani Saxonis, cùm Danmonios in poteſtatem redegiſſet, & Aſyli ius Burienæ ædiculæ conceſſiſſet, eò quòd (vt fama eſt) victor à Sillinis inſulis hîc appuliſſet.

Hinc ſenſim in Auſtrum circumacto littore, ſinus lunatus admittitur, Mounts bay vocant, in quo Oceanum auido meatu irruentem terras demerſiſſe fama obtinet. Huic incumbit
* *Mouſehole*, Britannicè *Port Inis*, i. Inſulæ portus, cui ius merca-
Barones Tiés. tus obtinuit ab Edwardo primo Henricus de *Tiés* qui Baronis dignitate floruit, Dominúſq; fuit de *Alwerton*, & *Tiwernel* in hoc Comitatu, ſed poſſeſſiones per ſororem deuenerunt ad Guarinum de *Inſula*, & inde ad Comites Warwicenſes. *Penſans* etiam, i. caput ſabuli, emporiolum, vnde parum abeſt notiſſimum ſax-
Main-Amber *ſaxum.* um *Main-Amber*, quod cùm maximæ ſit magnitudinis tamen digitulo moueas, ſed à loco ne magna vis hominum dimouere poterit; & *Merkiu*, i. forum Iouis, ſtatio maleſida huic ſinui ad-
S. Michaels Mount. ſident, & in ipſo angulo, qui nomen ſinui fecit *Mons Michaëlis*, *Dinſol* olim, vt in libro Landauenſi habetur, incolis *Careg Cowſe*, i. rupis cana, Saxonicè Mychelſtop, i. Michaelis locus, vt anno-
Laur. Noelus. tauit Laurentius Noelus, vir rara doctrina inſignis, & qui Saxonicam maiorum noſtrorum linguam deſuetudine intermortuam, & obliuione ſepultam primus noſtra ætate reſuſcitauit. Scopulus hic eſt ſatis altus & cõfragoſus, quoties ex alto ſe æſtus incitat, aquis circumfluus; quoties recedit, terræ coniunctus; vnde loci ingenio fretus Ioannes Oxonienſis Comes, non multis antè annis, in ſedem belli contra Edwardum IIII. regem elegit, ſed parùm fœlicitèr. Eius enim milites à Regijs tentati, ſtatim ſe dediderunt. In ipſo verò iugo intra propugnaculum ſacellum erat Michaeli Archangelo ſacrum. Cellam ibi Guilielmus Moritonij Comes, qui latifundia in hoc tractu Guil. primi patrui ſui munificentia tenuit, monacho vni, & alteri conſtruxit,

qui

qui Michaëlē eo monte apparuiſſe prodidērunt,quòd phantaſma ad ſuum Garganum Itali, & ad ſuum Michaelis montem in Normannia Galli certatim rapiunt. Ad huius radices patrum memoriâ,dum ſtannum effoderêtur, cuſpides, ſecures,& gladij æneí lino inuoluta reperta erant, cuiuſmodi effoſſa fuêrunt iam olim in Germaniæ Hercinijs, nec ita pridem in noſtra Wallia. Conſtat enim ex antiquorum monumentis Græcos, Cimbros, & Britannos armis æneis fuiſſe vſos, quamuis ex ære vulnera ſint minùs noxia, vtique cui (vt ex Ariſtotele habet Macrobius) vis inſit remedialis. Sed non erat illa ætas, perinde ac noſtra in hominum perniciem ingenioſa. In ſubiectis rupibus, vt etiam paſſim per hæc littora, fœtificat Pyrrhocorax, roſtro & pedibus rubentibus cornix,nō Alpibus peculiaris,vt exiſtimauit Plinius. Quam incendiariam eſſe auem, & furunculam deprehendêrunt indigenæ. Ignem enim clanculùm ædibus ſæpè ſubijcit, nummulóſque ſublegit,& abſcondit. *Arma ænea.* *Pyrrhocorax.* Corniſh Chough.

Hoc in loco maximè contrahitur regio,quaſi in Iſthmum,vix enim quatuor milliaria hinc ad ſuperum mare,ſiue Sabrinanum interiacent. Paulóque ſupra montem ſinus ſatis latus patet Mountſbay à monte dictus, vbi tutiſſima nauium ſtatio eſt, ſæuiente Auſtro & Phœnicia, ſex vel ſeptem orgias medio maris receſſu profunda. Magis ad Ortum ſurgit *Godolcan* collis ſtanni venis ferax & celebris (Godolphin nunc vocant) ſuis tamen dominis eiuſdem cognominis multò eſt celebrior, qui generis vetuſtatem virtutibus adæquarunt. Nomen verò in Cornwallica lingua ab *Aquila alba* eſt factum,& Aquilam bicipitem albam expanſam inter tria Lilia eiuſdem coloris pro inſignibus hæc familia iam olim vſurpauit. Mountsbay. Godolphin hill. *Godolphinorum familia.*

Ad Auſtrum verò ſtatim à Michaëlis monte protruditur Cherſoneſſus, ad cuius ingreſſum Heilſton cernitur, *Hellas* patria lingua ob ſalſam aquam affuſam, oppidum ſignandi ſtanni priuilegio celebre. Sub quo plurimis àquis confluis ſtagnum 2. mill.paſſ. longitudine efficitur, Lopoole dicunt, tenui intercurrente puluino à mari diuiſum, quod cùm vndarum violentia perrumpitur, admirandus aquarum latratus tota vicinia longè exauditur. Nec ita procul indè ſepimentum militare viſitur, (Gauriſh patria lingua vocant) è cōgeſtis ſine cemento ſaxis magno ambitu cōſtructum, cuiuſmodi & alia hinc indè occurrunt, Danico bello,vt credimus,poſita. Nec diſſimile eſt, munitionibus illis Britānorum, quas rudes, & informes ſaxorum compa- Loopoole.

ges,

Menna. Meneg. ges, vocat Tacitus. Cherſoneſſus autem ipſa, quæ ſatis magna eſt, & viculis referta, Meneg appellatur, MENNA proculdubiò illa, quam ex Cornelio, neſcio an Tacito, annalium ſcriptore, Iornandes in Geticis deſcribit, & *Memma* in nonnullis exemplaribus concipitur. *Eſt enim* (vt veriſſimè inquit ille) *in extrema Britanniæ parte, metallis plurimis copioſa, herbis frequens, & his feracior omnibus, quæ pecora magis, quàm homines alant.* Quod tamen *metallis etiam plurimis copioſam eſſe* dixerit, nunc ita eſt indiga, vt iam olim exhauſta videatur. Hæc nautis hodiè the Liſard vocatur, Ptolemæo *Danmoniorum promontorium*, & OCRINVM, Æthico in ſua portentoſa Geographia, OCRANVM, Oceaníque occidentalis montibus annumeratur. An ab *Ocra* quod, vt Sext. Pompeius habet, confragoſum montem ſonat, non affirmârim: *Ocrea* tamē inter Alpes, *Ocriculum*, & *Interocrea*, à prærupto ſitu nomen traxêrunt. Verùm cùm *Ochr* Britannicè aciem ſonat, quid ſi factam appellationem huic promontorio arbitrarer, quòd acuminatum ſit, & in conum deſinat? Reducto ab hoc Meneg littore, ſinus frequentibus, & anguloſis receſſibus portuoſus occurrit Vale fluuiolum recipiens, ad quem interiùs antiquum floruit oppidum VOLVBA, à Ptolemæo memoratum: ſed iam olim vel intercidit, vel nomen amiſit, quod tamen in Volemouth, ſiue Falemouth portu nunc ſupereſt. Portus hic eſt æquè nobilis, ac ipſum Italiæ Brunduſium, nauium capaciſſimus, & tutiſſimus. In ipſo aditu rupis ardua & prærupta *Crage* ab incolis vocata, eminet. Fauces vtrinque muniunt ad Reipub. præſidium & hoſtium terrorem caſtella, hinc S. *Mauditi* ad Ortum, & illinc *Pendinas* ad Occaſum, ab Henrico VIII. extructa. De quibus Poeta noſter Antiquarius.

Ocrinum. The Liſard.

Voluba. Falemouth.

Pendinas.

Pendinas *tenet aſperi cacumina*
Celſum montis, & intonat frequenter.
Mauditi *quoque ſubſidet rotundum*
Caſtrum, & impetu fulminat furenti,
Portus oſtia quà patent Falenſis.

Cenionis oſtium. Portus verò ipſe, CENIONIS oſtium Ptolemæo nuncupatur, à *Genew* proculdubiò Britannica dictione, quæ oſtium & ingreſſum notat, ídque loquitur *Tregenie* oppidum adiunctum, hoc eſt, ſi interpretêris, oppidulum ad oſtium. Oppida interioribus huius portus ſinubus incumbunt nonnulla: Peryn celebris mercatus, vbi Walterus *Broneſcome* Epiſcopus Exonienſis anno 1288. Collegiatam Eccleſiam, *Glaſnith* vocant, & duodecim

Peryn. Glaſnith.

cem Præbendarios inſtituit, **Arwenak** vetuſtæ & claræ familiæ Killegreworum ſedes, **Truro** Cornwallicè *Truſcu*, duobus riuulis quaſi incinctum, Maiore, quem vocant, & priuilegijs pro re metallica clarum, & **Grampound**, à portu diſiunctiſſimum: Cui ſubijcitur ad mare **Roſeland** territorium, ita dictum, vt alijs placet; quaſi roſetum, vt mihi videtur, quod ericetum ſit. Hoc enim *Ros* Britannicè ſignificat. Vnde *Roſſia* in Scotia, & *Roſſia* alteri in Cambria nomen, tractus vtpotè ſiticuloſi, & aridi. Poſt hanc Roſſiam ſtatim Oceanus recedentes terras diffuſiore ſinu occupat, quem **Truearthraith bay** vocant, id eſt, ſi interpretêris, oppidum ad ſabulum. *Roſſia.*

Vix duobus hinc milliaribus, quà **Falvey** flumen mari illabitur, **Fowy** oppidum, *Foath* Britannicè, crepidine porrectum iacet, bellis naualibus ſuperiori ætâte celebratiſſimum, quod & publica inſignia teſtantur, quæ ex quinque portuum inſignibus componuntur. Ad portum moles vtrinque habet ab Edwardo IIII. poſitas, Qui breui pôſt tempore Fawenſibus iſtis ſubiratus, quòd Gallico bello ſopito, prædabundi Gallicam oram infeſtâſſent, naues omnes, & apparatum nauticum adêmit. E regione ad alteram ripam ſedet *Hall* amœniſſimo ambulacro in collis deuexo notiſſima domus Guil. Mohuni Equitis aurati antiqua & illuſtri nobilitate, qui à Mohunis Somerſetti & Courtnęis Deuoniæ Comitibus ortus & procreatus. *Foy.* * *Mohuni.*

Interiùs ad eundem fluuium VZELLA Ptolemæi ſitum habet, quæ nomine non prorſus deperdito, **Leſtuthiell** hodiè dicitur, à ſitu nomen ſortita: collem enim editum occupauit, vbi **Leſtormin** eſt caſtrum antiquum, nunc autem in conuallem tranſlata ſubſidet. *Vchel* verò Britannicè idem ſonat, quod altum & æditum, vnde & *Vxellodunum* Galliæ nomen habet, quod in monte ſitum, præruptum eſſet vndique oppidum. *Pen-Vchelcoit*, i. mons æditus in ſylua, Britannicâ hiſtoriâ, hæc vocatur, quam nonnulli Exoniam eſſe volunt. Verùm ſitus apud Ptolemæum & nomen ſuperſtes, Vzellam hanc eſſe antiquam conteſtantur. Noſtra ætâte, exiguum eſt oppidum, minúſque frequens, proptereà quòd *Fawey* fluuius, qui ſuperiori ætate, accedente mari augeſcere ad ipſum oppidum, & par nauibus ſubuehendis eſſe ſolebat, ita arenis ex ſtanni fodînis alueum obſtructum habet, (vnde omnibus huius prouinciæ portubus obſtructionis periculum,) vt vix mininris nauigiolis nunc ſufficiat. Totius tamen Conuentus, ſiue Comitatus primarium eſt oppidum, *Vzella.* *Britanni literam x non habent.* *Vxellodunum Galliæ.* *Vnde Portus in Cornwallia obſtructi.*

dum, vbi Vicecomes (quem lex noſtra Municipalis vocat) ſingulis menſibus cauſſas dijudicat, & Metallicorum præſes ſuum carcerem habet: Signandi etiam ſtanni priuilegio gaudet, beneficio, vt in[illegible]iunt ipſi, Edmundi Cornubiæ Comitis, qui ibidem olim palatium ſuum habuerit. Sed Vzellæ huius luminibus inprimis officiunt duo oppida, Leſkerd ad ortum æditiori colli impoſitum, caſtro antiquo foroque celebre, & Bodman ad Septentrionem vix duorum milliarium diuerticulo, *Boſuenna*, ni fallor, Britannicè, & *Bodminian*, in antiquis chartis, inter duos colles ſitu non ita ſalubri interpoſitum. Hoc celebratiſſimū eſt forum, ab ortu in occaſum protenſum, ciuibus frequens & ædibus ſatis excultum, ſignandique ſtanni priuilegio clarum. Sed clarius olim, vt aliqui volunt, dignitate Epiſcopali, donec Dani horrificum illud bellum intulerint. Tunc enim oppido vi Martis perculſo, Epiſcopalis dignitas ad S. Germans fuit tranſlata. *Loo* fluuius deinde hoc in littore ſibi viam in Oceanum aperit, & ad oſtiū duo oppidula ſuo nomini cooptat quę ponte ſaxeo coniunguntur, occidentale quod recentiùs, maximè floret, orientali verò tempus ſuum florem detraxit, licèt Maioris & Burgenſium Priuilegia retineat. Hinc memorandum nihil occurrit donec ad *Liuerum* fluuiolum oſtriferum perueneris qui ſubluit S. Germans viculum, ad quem in Danico turbine ſedes Epiſcopales timor tranſtulit; vbi ædicula S. Germano Antiſiodorenſi ſacra, qui Pelagianam hæreſim in Britannia repullulantem extirpauit. In qua cùm pauculi ſediſſent Epiſcopi, Leuinus præſul Cridienſis, qui gratia multùm apud Canutum Danum valebat, regia authoritate intercedente, obtinuit, vt ſuæ ſedi coniungeretur. Ex quo tempore, vnus Epiſcopus, & huic prouinciæ, & Deuoniæ præfuit, qui nunc Exoniæ ſedet, ſuffraganeóque ſuo hunc Germani viculum in ſedem conſtituit. Nihil enim aliud hodiè eſt, quàm piſcatorum caſulæ, qui ſatis copioſam exercent piſcaturam in Oceano, & vicinis fluminib. Pauculis hinc milliaribus ad eundem fluuium *Trematon* caſtelli nomen ſemirutis mœnibus tuetur, vbi vt eſt in libro Domeſday Guil. Comes Moritonenſis *ſuum caſtrum & mercatum habuit*, caputq; fuit Baronię, Comitum & Ducum Cornubiæ. Quod cùm *Liuerus* præterfluxerit, propè *Saltaſhe*, olim *Eſſe*, familiæ Valtortorum quondam ſedem, nunc mercatoribus ſatis frequens, & non paucis priuilegijs munitum, in Tamaram qui regionis terminus eſt, euoluitur, vbi *Mont-Edgcombe* ſedes familię vetuſtæ Edgcomborum

Leskerd.
Bodman.
Loo.
S.German.
Tremaun.
Edgcombe.

comborum amœniſſimo ſitu ſinuoſum portum ſubiectum proſpicit. Cui proxima eſt *Anthony* memoranda propter ſuam elegantiam, & piſcinam quæ Oceanum admittit, piſceſque marinos in vſum & voluptatem præbet, ſed multo magis propter Dominum ſuum Richardum Carew, qui ita locum à maioribus traditum tuetur, vt virtutum ornamentis exſuperet. Hactenus auſtralem oram, nunc Septentrionalem obeamus. *Anthony.*

Septentrionale littus ab ipſo Belerio promontorio, primùm longo tractu arenoſis cumulis aggeratum procurrit ad oppidulum lingula quadam in mare prominens, S. Ies appellatum, Iiæ mulieri Hibernicæ nomen acceptum ferens, olim *Pendinas*, ſubiectúmque ſinum, in quem Haile fluuiolus influit, ſuo nomine adoptauit, qui nautis S. Ies bay vocatur. Oppidum verò ipſum iam tenue eſt. Caurus enim huius littoris tyrannus arenas conuerrendo ita afflixit, vt ſubinde tranſlatum fuerit. Hinc vtrinque ſpatioſior procurrit in ortum regio, & obliquiore flexu Septentrionale littus in Aquilonem tendit ad Padſtow vſque, nec aliud antiquę notę tota via habet, quam in ſabulo poſitum S. Pirano ſacellum; qui Diuus etiam Hibernicus (ſi credere libet) decem Hibernię reges, & eorũ exercitus tribus vaccis ſuis octo diebus aluit, & porcellos mortuos, nec non homines ſuſcitauit, tandémq; hîc hominẽ ipſe exuit. Deinde lõgiùs à littore *S. Columbani* oppidulum mercatorium ſedet, Columbani Scoti viri ſanctiſſimi memoriæ conſecratum, iuxta quod propiùs ad mare *Lanberon* cernitur, ſedes equeſtris familiæ Arondelliorum, qui ob fortunas quas habuerunt, ampliſſimas *Arondellij magni* non ita pridem dicti ſunt. De *Hirundine* alicubi Latinè ſcribuntur, nec malè, (ſi quid ego iudico) Hirundo enim Gallicè *Arondell* dicitur, & in clypeo gentilitio quinque argenteis hirundinibus pro inſignibus vtuntur. Familia ſanè antiqua & celebris propinquitatis & affinitatis ramis longè diffuſa. Parúmque hinc abeſt *Caſtellan Danis*, i. *Dauidis caſtrum*, vbi tantùm in collis vertice duplex vallum, aggerque ad illud ducens cernitur. *S. Ies.* *S. Columb.* *Lhanheron.* *Arondelliorum familia.* *Caſtellan Dauis.*

Non procul hinc *Alan* flumen, qui & *Camel*, à tortuoſo meatu; (Hoc enim *Cam illis* denotat) placidè in ſuperum fretum defluit, qui ad ſuum oſtium Padſtow emporiolum habet, contractè pro Petrokſtow (vt in ſanctorum hiſtorijs legitur) à Petroco quodam Britannico in diuos relato, qui hîc Deo vacauit, cùm anteà *Loderic* & *Laſſenac* vocaretur. Ad huius Alani fontes, *Padſtow.*

Camelford,

Camelford. Camelford, alicubi Gaffelford, viculus cernitur, Camblam olim dictum iudicat Lelandus, qui Arthurum Hectorem noſtrum ibi cecidiſſe ſcribit. Fragmenta etenim (vt prodit ille) armorum, annuli, ænea equorum ornamenta, nonnunquam ab agricolis ibi eruuntur, famáq; tot ſæculis conſeruata, inſignem hoc loco ſtragem factam fuiſſe prædicat. Extant etiam verſus, in neſcio quo medij temporis poeta, de Cambala cruore effuſo inũdante, in prælio Arthurij contra Mordredum. Quos ſubijcere non pigebit, cùm Muſis non omninò inuitis ſcripti videantur.

Naturam Cambala fontis
Mutatam ſtupet eſſe ſui, tranſcendit inundans
Sanguineus torrens ripas, & ducit in æquor
Corpora cæſorum, plures natâre videres,
Et petere auxilium, quos vndis vita reliquit.

Certè (vt hoc de Arthuro non negem,) apud Marianum, Britannos & Saxones, anno inſtauratæ ſalutis 820. funeſto prælio hîc concurriſſe legi, vt Marti ſacer hic locus videatur. Et ſi verum ſit, Arthurum hîc cecidiſſe, idem littus illi fuit fatale, quod natale. Ad littus enim proximum *Tindagium*, Arthuri illius magni patria exertâ quaſi lingulâ ſedet, vtrinque fluctibus in ſinum reductis, Tindagel hodiè appellant, nunc tantùm ſplendida ruina, olim caſtrum magnificum, de quo quidam cecinit.

Tindagel. *Arthuri locus natalis.*

Eſt locus Abrini ſinuoſo littore ponti
Rupe ſitus media, refluus quem circuit æſtus,
Fulminat hic latè turrito vertice caſtrum,
Nomine Tindagium veteres dixêre Corini.

Longum eſſet ex hiſtorijs noſtris hîc declarare quomodo Vtherus *Pendragon* Rex Britanniæ vxorem Gorlois Principis Cornubiæ in hoc caſtro deperiret, aſſumpta præſtigijs magicis mariti ſpecie, matronæ ſtuprum inferret, & Arthurum illum ſuſciperet. Satis ſit ſi Ioannis noſtri Hauillenſis verſibus vtar

——————facie dum falſus adulter
Tindagel irrupit, nec amoris Pendragon æſtum
Vincit, & omnificas Merlini conſulit artes
Mentiturq; ducis habitus, & rege latente,
Induit abſentis præſentia Gorlois ora.

✠ *Draco in vexillo Regum Angliæ.*

Fuit Vtherus *Pendragon* iſte princeps in quo rei militaris ſtudia viguerunt, quique labentem patriam contra Saxones fortiter præfulſit, An ab illo prodijt *regium illud apud Anglos vexillum Draconis habens cum capite aureo effigiem, quod vicinis expertum, &*

paganie

paganis ſub Richardo primo in vltramarinis gentibus terribile fuit, vt author eſt Geruaſius Tilburienſis, non affirmauerim. Acceptum potiùs à Romanis crediderim, qui diu Aquila vſi ſunt, poſtquā Marius lupi, Minotauri, Equi, &c. abdicaſſet ſigna, tandémque ſub poſterioribus Imperatoribus Draconem vſurparunt, vnde Claudianus, *Hipicta Draconum colla leuant*, Regéſque Occidentalium Saxonum Draconem in vexillis geſtaſſe Houedenus docet. De alio autem Saxonum vexillo quod Beda *Tufam* dixit, & *Reafan* Danorum nihil attexam, ne longiùs à propoſito abijſſe videar. *Vexilla.*

In eadem deinde ora, quæ minùs fœcunda, & ſyluis nuda, mari obijcitur **Botereaux** caſtrum, corruptè **Boſcaſtell** vulgò, à Dominis de *Botereaux* conditum, qui tres bufones nigricantes ſcuto argenteo geſtabant, Guilielmus *Botereaux*, qui Boterellus etiam dictus, primus in hac familia habetur, qui duxit Aliciam filiam Richardi Corbett, cuius ſoror amaſia fuit regis Henrici primi, è qua Reginaldum Cornubiæ Comitem ſuſcepit, ab hoc Guilielmo non interrupta ſerie vndecem eo prænomine floruerunt, (tertio, & ſeptimo, exceptis qui Reginaldi nominati) vltimi verò vnica filia Margareta Roberto Hungerfordo nupta, per cuius poſteros ad Haſtingorum familiam deuoluta eſt hæreditas, quæ aucta fuit nuptijs aui illius Margaretæ cum Catharina hærede altera Catharinæ Thwengi, proaui cum filia & hærede Ioannis *S.Lo*, & abaui itidem cum filia & hærede Ioannis de *Meeles* Baronis opulenti. *Botereaux.* *Barones Botereaux.* * 1462.

Hinc in altum eucta terra ita ad Boream prominet, vt XXIII milliaria hîc in latitudine inter duo maria colligat regio, quæ hucuſque in anguſtias quodammodo coarctata proceſſit. In hac maxima latitudine *Stow* ad mare ſedet, antiqua habitatio familiæ Grenvillorum quæ ſanè generis antiquitate & claritate illuſtris. Cui adiacet *Stratton* hortis, & ſuo allio non obſcurus mercatus. TAMARA flumen, nunc **Tamar**, haud procul à Septentrionali littore fontes hîc aperiens, celer, & fremens ad meridiem curſum agit, multis riuulorum alueis auctus per TAMARAM oppidum à Ptolemæo memoratum, nunc **Tamerton**, & à ripa remotius **Lanſtuphadon**, id eſt, fanum Stephani, vulgò **Lauſton**, olim *Dunheuet*, oppidulum nitidum cliuo ſurgenti adfixum, in quo primis Normannici imperij temporibus Guil. Comes Moritonij ſuum caſtrum habuit. Recentiùs hoc nomē à S.Stephani monaſterio aſſumpſit, quod Reginaldus Cornwalliæ *Stow.* * *Tamara fl.* *Launceſton.*

Comes circa annum Domini 1150.extruxit, cui operi Epiſcopi Exonienſes humano affectu plus nimis abducti & ſeducti, inſenſiùs aduerſabantur, dum ſuæ iuriſdictioni anxiè timerent. Hodie publico prouinciæ carcere,& ſæpe Aſſiſis,quas vocamus, eſt notiſſimum. Inferiùs iuxta Saltaſh,Liuerum flu.admittit,ad quē illud S.Germano ſacrum viſitur oppidum. Inde verò rectus ſolidusq; in Oceanum exit, portum efficiens Tamerworth in vita Indracti dictum : cùm iam Cornubiam à Deuonia diuiſerit. Hunc enim Athelſtanus rex limitem inter Britannos Cornubienſes & ſuos Anglos ſtatuit, poſtquam è Deuonia Britannos ſubmouiſſet,vt teſtatur Malmesburienſis, qui *Tambram* vocat,& hodie etiam Deuoniam à. Cornubia diſterminat. Vnde Alexander Nechamus in Diuinæ ſapientiæ laudibus.

Loegria Tamaris diuiſor Cornubiæque
Indigenas ditat pinguibus iſicijs.

De Vrſula magnæ ſanctitatis virgine hinc oriunda, quam Attila ille Dei flagellum, cum XI. millibus virginum martyrio affecit; & de Conſtantino illo, quem *immunda Leæna Damnoniæ tyrannicum catulum* vocat Gildas, & de huius vniuerſi Comitatus *deafforreſtatione* ſub Rege Ioanne, anteà enim Forreſta cenſebatur, dicant hiſtorici, inſtituti enim non eſt mei. E Britannici ſanguinis Comitibus ſolùm Cadocus vltimus Cornwalliæ Comes memoratur, qui, vt Heraldicæ artis periti tradunt, clypeum nigrum globulis aureis diſtinctum gerebat. E Normannico autem ſanguine Comes primus erat Robertus Moritonius,Guilielmi Conqueſtoris ex Herlotta matre frater, cui ſucceſſit Guilielmus filius.Cùm ille autem à Roberto Normanno contra Henricum primum Angliæ Regem ſtaret, in prælio captus, & libertatem & honores amiſit, ſuffectúſque in eius locum Reginaldus Henrici primi filius naturalis, qui cùm diem ſine prole obijſſet, ſucceſſorem habuit Ioannem Regis Henrici ſecundi filium, qui poſteà etiam Rex Angliæ inauguratus. Huius filius Rex Henricus III. fratrem Richardum hoc honore ornauit, qui nonnullos Germaniæ Septemuiros ita pecunia expugnauit, vt anno 1257.in Romanorum Regem eligeretur,vnde de eo peruulgatus eſt verſiculus,

Cornwallia tota Forreſta.

Comites Cornwalliæ.

Nummus ait pro me, nubit Cornwallia Romæ.

Sed cùm in Germania omnia inteſtinis bellis flagrarent, imperio ſe abdicauit,& in Angliam citò redijt, vbi defunctus, filium Edmundum in Cornwalliæ Comitatu ſucceſſorem reliquit:

quo

quo ſine ſobole ſublato, Edwardus, qui poſtea Rex Angliæ, eius nominis ſecundus, hunc titulum à patre accêpit, cúmque iam rex eſſet, Petro Gaueſtono Vaſconi contulit, qui eius adoleſcentiam corruptelarum illecebris irretierat. Cùm verò ille ob principem corruptum, & alia ſcelera capite truncaretur, ſucceſſit Ioannes de *Eltham*, Edwardi II. filius natu minor, quo etiam, ſine ſobole, mortuo, Edwardus III. Cornwalliam in Ducatum erexit, Edwardúmque filium ſuum bellicis laudibus principem cumulatiſſimum, anno Chriſti 1336. Ducem Cornwalliæ dixit. Ex quo tempore, Walliæ Principes, fuêrunt itidem Cornwalliæ Duces, qui in actionum quibuſdam formulis, rebus metallicis, naufragorum bonis, & portorijs iura Regalia habuêrunt. Sed hæc planiùs & pleniùs docebit Richardus Carew de *Anthonie* non minùs generis ſplendore, quàm virtute & doctrina nobilis, qui huius regionis deſcriptionem latiore ſpecie, & non ad tenue elimat, quemque mihi præluxiſſe non poſſum non agnoſcere. *Duces Cornwalliæ.*

Sunt in hoc Comitatu parochiæ 161.

Denſhire.

CITERIOR, quam dixi, Danmoniorum regio, Denſhire vulgò nunc dicitur, Britannis Cornwallenſibus *Deunan*, Cambrobritannis *Duffeneynt*, Saxonibus Deuenꞅchiꞃe, vndè facta Latina appellatio *Deuonia*, & contracta illa, qua vulgus hominum vtitur, Denſhire, non à Danis, vt ſcioli quidam acerrimè contendunt. Regio, quæ vt maiori latitudinis incremento vtrinque quàm Cornwallia excurrit, ita vtrinque portubus accincta commodioribus, nec minùs ſtanni venis diues, præſertim quà Occidentem ſpectat, pratis diſtincta lætioribus, ſyluis veſtita frequentioribus, ædificijs, oppidíſque refertiſſima: gleba autem alicubi perinde exili; quæ tamen benigniùs colono reſpondet, ſi rei ruſticæ prudentiam, agendi voluntatem, & impendendi facultatem conferre poſſit. Nec alibi ferè in Anglia maiorem impenſam terra exigit; plurimis enim locis quodammodo

Arena facunda. ſterileſcit, niſi arena è mari inſpergatur, quæ ad fœcunditatem efficax, quaſi animam glebis infundit, vnde in locis à littore remotioribus cariùs emitur.

In hac deſcribenda primùm Occiduum latus, quod Tamara perſtringit, inde Auſtrale, quod Oceano incumbit, perluſtrabo: ab hoc per Orientalem limitem, quo Dorceſtriam, & Somerſettiam attingit, ad Septentrionale littus, quod Sabriniano freto vrgetur, me recipiam.

TAMARA, qui regiones has diſterminat, primùm **Lid** fluuiolum ab ortu, hoſpitio excipit, ad quem **Lidton**, emporiolum tenue, & **Lidford** nunc viculus, olim celebre oppidum Danico
Lidford. turbine anno 997. concuſſum, quod (vt in illo libro, quo Angliæ luſtrum condidit Guil. primus ſcribitur) non alio tempore, nec alia ratione, quàm Londinum cenſeri ſolebat. *Lid* ille fluuiolus hîc ad pontem rupibus coarctatus ſe præcipitem in tantam profunditatem indies excauando agit, vt aqua non videatur, tantum murmur inaudiatur, non ſine prætereuntium admiratione. Indè æditum montem longè protentum ſuſpicit, Hengeſtdoun Marianus vocat, Hengiſtique montem interpretatur, vulgò **Hengston hill** dicitur. Qui Stanni venis ſatis eſt fœ-
Hengſton hill. cundus, locúſque ſolennis, vbi ſeptimo, vel octauo quoque anno, Cornwalliæ & Deuoniæ metallici frequentes conuenire ſoliti erant, & ſuis de rebus conſilium inire. Ad hunc, anno ſalutis DCCCXXXV. Britanni Danmonij, qui Danis in auxilium adſcitis, in Deuoniam irruperant, vt Saxones, qui eam ſui iuris fecerant, exturbarent, miſerandâ ſtrage, ab Egbrichto rege, ferè adinternecionem, vt author eſt ille Marianus, ſunt occiſi.

Inferiùs *Teauum* fluuiolum recipit Tamara, ad quem **Teauiſtoke**, vulgò **Tauiſtoke** floret, cœnobio quondam celebre, quod
Tauiſtoke. Ottgarus ſiue Odogarus Deuoniæ Comes Edgari regis ſocer, virginibus ſacris anno Chriſti 961. extruxit, *Locus*, vt inquit Malmesburienſis, *amœnus oportunitate nemorum, copioſa piſcium captura, Eccleſiæ congruente fabrica, fluuialibus ripis per officinas decurrentibus, qui ſuo impetu effuſi, quicquid inuenerint ſuperfluum deferunt. Rumonus ibi ſanctus prædicatur, & iacet Epiſcopus. Cernitúrque in eodem monaſterio ſepulchrum Ottgari illius, ſpectaculóque ducitur enormitas Mauſolei filij eius; Edulfus is vocatus eſt, giganteæ molis, & immanis roboris:* vtpote qui portarum repagula perfringere, & fluuiolum decem pedes latum diuaricatis pedibus continuare

poterat,

poterat, ſi fidem Guilielmo illi adhibere libeat. Sed triceſſimus tertius ab hoc condito vix agebatur annus, cùm Danica incenſum tempeſtate deflagrârit; refloruit tamen, laudabilíque inſtituto, auitę noſtræ linguę, Saxonicam dico, quę iam in deſuetudinem abijt, lectiones in hoc vſque ad patrum memoriam habebantur, nè quod nunc euênit, huius linguæ cognitio intercideret. Recepto iam Teauo, Tamara proximè ſuum oſtium accedit, vbi *Plimus* fluuius ſe vnà in Oceanum euoluit, noménque oppido incumbenti Plimmouth fecit. Olim enim, vt accepimus, Sutton vocabatur, & ſuperiori ſæculo, ex viculo piſcatorio in oppidum amplum, ciuiúmque frequentia vrbis æmulum, quale nunc cernitur, excreuit: portúſque commoditas hoc effêcit qui maxima nauigia in ſinum minimè deductis velis admittit, tutiſſimámque ſtationem nauibus quantumuis magnis tàm in Tamara, quàm Plimo præbet: & ad vim hoſtilem arcendam ſatis eſt munitus. In medio enim oſtio inſula S. Michaëlis præiacet, quæ & ſuas munitiones habet. Ipſe verò portus ad oppidum vtrâque ex parte munitur, & catena interpoſita, cùm opus fuerit, clauditur, moléſque ad Auſtrum obijcitur, & in colle proximo caſtrum à Valtortis, vt creditur, ad quos maxima pars oppidi olim ſpectâuit, poſitũ. In quatuor tribus totum eſt oppidum deſcriptum, Wardes, noſtra lingua vocamus, quibus omnibus Maior, ſiue Prætor præficitur, ab Hen. VI. conſtitutus, & ſub eo ſingulis tribubus Capitaneus quondam præpoſitus erat, quorum quilibet & ſuos pedaneos magiſtratus habuit. De fabuloſa illa Corinei cum *Gogmagog* Gigãte, hoc in loco colluctatione, ſat ſit, quia credere non libet, vnum & alterum ex Architrenio de Gigantibus noſtris verſiculum adiungere.

Prælectiones lingua Saxonica.

Plimmouth.

Gogmagog.

Hos auidum belli robur Corineus Auerno
Præcipites miſit, cubitis ter quatuor altum
Gogmagog Herculeâ ſuſpendit in aëre lucta,
Anthæumque ſuum ſcopulo detruſit in æquor.
Potauítque dato Thetis ebria ſanguine fluctus,
Diuiſúmque tulit mare corpus, Cerberus vmbram.

Scopulus verò ille, è quo Gigantem detruſum ferunt, the Haw nunc dicitur, qui collis eſt inter oppidum, & Oceanum interiectus, in cuius ſummitate, quæ in amœniſſimam planitiem ſternitur, gratiſſimus vndiquaque patet proſpectus, & in nauigantium vſum Index nauticus, quem *Compaſſum* dicunt, longè pulcherrimus erigitur. Non magna eſt huius oppidi amplitudo,

 maxima

✠ maxima tamen nominis dignitas apud omnes gentes, nec tam ob portus commoditatem, quàm incolarum virtutem: Hinc enim vt alios taceam, eſt Franciſcus ille Dracus Eques auratus in gloria nauali noſtrę memorię facilè princeps. Qui primùm, vt damna quę ab Hiſpanis pertulerat, reſarciret, Mexicanum ſinum toto biennio victorijs quaſi obſedit, Iſthmumq; illum Darienę peragrauit, vnde cum Auſtrale quod vocant Hiſpani mare proſpexiſſet, vt Themiſtocles Miltiadis trophæis excitatus ſibi, patrię, & ſuę glorię deeſſe exiſtimauit, niſi perluſtraret, ita animo ſemper obuerſabatur. Anno igitur 1577. hinc ſoluens mare illud per Magellanicum fretum ingreſſus orbem terrarum inter varias fortunæ viciſſitudines biennio & decem menſibus, Deo Duce, Virtute comite, ſecundiſſimè circumnauigauit. Vnde quidam ad eum

Franciſcus Drake.

Drake, pererrati nouit quem terminus orbis,
Quemq; ſemel mundi vidit vterq; polus.
Si taceant homines, facient te ſydera notum,
Sol neſcit comitis immemor eſſe ſui.

Reliquas eius res geſtas & aliorum, cùm non huius ſint loci, ſcribant hiſtorici. De hoc loco nihil aliud eſt quod attexam niſi regnante Guilielmo Rufo, Ealphegum Sacerdotem eruditum, & coniugatum hîc floruiſſe. Nec enim ante annum 1102. ſacerdotibus vxores in Anglia interdictæ fuerunt. Tunc Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis ſacris literis, & naturæ vim intulit, & (Henrici Huntingdonenſis verbis vtar) *Anglorum ſacerdotibus vxores anteà non prohibitas prohibuit. Quod quibuſdam mundiſſimum viſum, quibuſdam periculoſiſſimum, ne dum munditias viribus maiores appeterent, in immunditias horribiles ad Chriſtiani nominis ſummum dedecus inciderent.*

Vxores ſacerdotibus in Anglia primùm interdictæ.

Plimpton. Interiùs non procul à Plimo flumine ſedet Plimpton forum ſatis frequens, vbi reliquiæ deformésque ruinę caſtri ſe oſtendunt, de quo plurimi quaſi clientelari iure, vel vt Iuriſperiti noſtri loquuntur, *in caſtle garde* tenuerunt, vtpote ſedes erat primaria Reduerſiorum qui Barones erant de *Plimpton* & Deuoniæ Comites. Huic proximum erat *Plimpton S. Mary*, cuius gloria tunc concidit, cùm non ita pridem Canonicorum collegium cecidit, quod Guil. *Warlewaſt* Epiſcopus Exonienſis iam olim condiderat. Magis ad ortum Modbery cernitur, oppidum exiguũ, quod ad antiquam Campernulphorũ, *Champernowns* vulgus vocat, familiam equeſtri ſplendore claram ſpectare ſe agnoſcit.

Modbery.

A Plimi oſtio, vnde littus auſtrale huius regionis incipit, ſpatioſa grandi fronte procedit regio vſque ad Stert promontorium (hoc enim ſignificat Saxonicum illud) ſed quàm primùm ſe reduxerit littus, Dert fluuius erumpit, qui ex interiori regionis parte ſcatens per ſquallida montana Dertmore inde dicta, in quibus magnetes nuper ſunt inuenti, deiectus ruit, arenáſque *Magnetes.* ex fodinis, qui ſenſim alueum opplent, per *Dertinton* Baroniam quondam Martinorum, deuoluit vſq; ad Totnes vetuſtum oppidulum, quod in decliui montis ab occaſu ad ortum propen- *Martini Barones.* Totnes. dit. Magno olim honore floruit, *Non geldabat* (vt eſt in Cęnſuali * Angliæ libro) *niſi quando Exonia geldabat, & ſeruiebat, ſi expeditio vadit vel per terram, vel per mare, & Toteneſia, Barneſtaple, & Lidford ſeruiebat quantùm Exonia reddebat.* Ioannes Rex Maioris pro ſummo magiſtratu eligendi poteſtatem conceſſit, & Edwardus primus varijs libertatibus adauxit, poſteáque fuit caſtro, vt credunt incolæ, à Zouchæis munitum. Poſſeſſio olim erat Iudealis * qui de *Totenais* dictus, poſteà Guilielmi *Briwer* viri nobiliſſimi per cuius filiarum alteram ad Breoſos, & ab illis per filiam itidem ad Georgium de *Cantelupo* Dominum de *Abergeuenny*, cuius filia ſuis nuptijs ad Barones Zouchæos tranſtulit, eorumque fuit donec Ioanne Barone Zouchæo proſcripto, quòd Richardi tyranni partes fouiſſet, Petro Edgecombo viro nobili, & prudenti, vt accępi, elargiretur Henricus VII. Adiungitur huic oppido *Burgus Pomerye*, vulgò Bery Pomery, à Pomeriorum nobili inprimis hoc tractu familia, quæ paulo magis ad ortum ſuum caſtrum perelegans habuit à ripa remotius. Ab hoc Totnes, littus vicinum olim *Totoneſium* dictum fuit, Brutúmque illum noſtræ gentis authorem ad hoc appuliſſe Britannica tradit hiſtoria, Hauillanúſque, vt Poëta illam ſequutus, cecinit:

Inde dato curſu, Brutus comitatus Achate,
Gallorum ſpolijs cumulatis nauibus æquor
Exarat, & ſuperis, auraque fauentibus vſus,
Littora fœlices intrat Totoneſia portus.

Sed ille Dert, quem dixi, fluuius, cùm Totoneſij pontem reliquerit, ad quem arenas è fodinis vnà deuolutas exaggerat: nihil pręter fertiles agros vtrinque videt, donec feſſus ad oſtium deuenerit, cui colle porrecto imminet Dertmouth, ex portus Dertmouth. commoditate, quem caſtella duo defendunt, mercatoribus, & inſtructiſſimis nauibus frequens. Prętorem habet à rege Edwardo tertio conceſſum, Zouchęos, Nicholaum de *Toukeſbury*, Bria-

noſque dominos quondam agnouit, ſéque ſubinde contra Gallos ſtrenuè defendit. Anno enim Chriſti 1404. Dominum *de Caſtell* Gallum, qui commercia hoc tractu latrocinijs præcluſerat, & Plimmouth ſuccenderat, dum hunc locum inuaderet, à ruſticis & mulierculis interceptus, atque cum ſuis interfectus.

Hinc refugientia ad Septentriones mare ſubſequitur littora, magnoque receſſu ſinus admittitur, qui x. plùs minùs mill. paſſ. in circuitu colligit, Torbay hodiè dicimus, qui nauibus admodum ſecura ſtatio, cùm ſpiret Notolibycus, viculumque eodem nomine adpoſitum habet, Bruierorum quondam ſedem, qui Richardi Secundi temporibus magni nominis fuerunt. Paulò ſuperiùs Hacombe cernitur quondam habitatio Iordanis *Fitz-ſtephens* militis inclyti, per cuius filiam Ceciliam in *Archidiaconorum* familiam deuenit, à qua itidem per Hugonem *Courtney* ad Carewos decurſu temporis deuoluta eſt, quorum familia in his regionibus admodum clara & numeroſa habetur. Iana enim filia & hęres vnica Petri illius *Courtney* Nicholao Baroni Carew nupta, plures peperit liberos, quorum natu maximus Thomas cùm minus reuerenter matrem haberet, tranſcripſit illa patrimonium admodum opulentum inter tres filios minores natu, (è quibus tres illę familię Careworum de *Haccombe*, *Anthony*, & *Bery* ſunt ortę) & Ioannem *Vere* è ſecundo marito filium, Edwardi nunc Comitis Oxonię proauum.

Torbay.

Haccombe.

Careworum familia.

Inde Teignemouth viculus ad oſtium *Teigni* flu. vnde & nomen, occurrit, ad quod Dani, qui ad Britanniæ ſitum, & aditum explorandum præmiſſi erant, primùm circa annum ſalutis 800. egreſſi, occiſóque loci præfecto, omen futuræ victoriæ cœperunt, quam poſteà per vniuerſam inſulam ſumma cum immanitate exercuerunt. Interiúſq; ad eundem fl. adſidet Biſhops Teignton, ſic appellatum quòd ad Epiſcopos ſpectârit, in quo, quia erat aſylum, Ioannes de Grandiſono Burgundus Epiſcopus Exonienſis quaſi præſagus futuri, pulcherrimas ædes extruxit, *vt haberent ſucceſſores* (ex eius teſtamento loquor) *vbi caput ſuum reclinarent, ſi fortè in manum regis eorum temporalia caperentur*. Verùm tantùm abfuit, vt conſilium eius expleretur, vt ſucceſſores, & his ædibus, & alijs ferè omninò iam exciderint.

Dani primùm Britanniam ingreſſi.

Ad ſextũ inde milliare ISACA, ſiue rectiùs ISCA flumen, cuius meminit Ptolemæus magno oſtio in Oceanum ſe immittit, Britannis *Iſc*, Saxonibus & nobis Ex, fortaſſe ab *Hesk*. i. ab arundinibus, quæ inter aquaticos frutices principatum tenent, quarum

Iſca fl.

rum tegulo Septentrionales populi, vt Britanni, tecta operiebant, & nauium commiſſuras ferruminabant. Hic flu. fontes habet in *Exmore* ſqualenti, & infœcundo iuxta Sabrinianum fretum ſolo, quod magna ex parte Somerſettenſis cenſetur agri, & in quo nonnulla viſuntur antiqui operis monumenta, videlicet ſaxa alibi in triangulum, alibi in orbem diſpoſita, & interea vnum Saxonicis vel potiùs Danicis literis inſcriptum ad dirigendum eos, vt videtur, qui illac iter haberent. *E X* illinc primùm deſcendit ad Auſtrum decurrens per Twiſordton, à vado duplici dictum, nunc Teuerton, campos ſatis lætos perſtringit, duobusq; præcipuis augetur fluuiolis, *Credeno* ab Occidente, & *Columbo* ab Oriente. Ad *Credenum* in primitiua Saxonum eccleſia, ſedes floruit Epiſcopalis in eiuſdem cognominis oppido Cridiantun, nunc Kirton, quod natale ſolum Winifridi illius, ſiue Bonifacij, qui * Haſſones, Thuringos, & Friſios Germaniæ ad Chriſtum conuertit: nunc tantùm mercatu minùs frequenti, & Exonienſis Epiſcopi ædibus notum, patrum autem memoriâ multò notius erat Collegio duodecem Prębendariorum, qui iam euanuerunt. *Columbus* flu. qui ab Oriente venit, Columbton oppidulum, quod ſuo nomini adoptauit, alluit, ab Alfredo Rege filio ſuo iuniori, olim teſtamento legatum. Iámq; Iſca grandior, ſed diuortijs ludens magna cum molarum oportunitate, ISCAM vrbem allabitur, cui nomen relinquit, vnde Alexander Nechamus:

Plinius.

Saxa antiqua.

Winifridus Germanorum Apoſtolus.

** Heſſi.*

> *Exonia fama celeberrimus Iſcia nomen*
> *Præbuit.* - - - -

Vrbs hæc ISCA Ptolemęo dicitur, Antonino ISCA DVNMONIORVM, pro Danmoniorum, alijs falsò *Auguſta* quaſi legio Secunda Auguſta ibi egiſſet, cùm illam Iſcę Silurum ſtationem egiſſe, infrà docebitur, Saxonibus Exanceaſter, Anglis hodiè Exceſter, olim Monketon, à monachis, Latinis *Exonia*, Britannis *Caeriſk, Caeruth*, & *Pencaer.* i. vrbs primaria. *Caer* enim, vt ſemel hoc admoneam, apud noſtros Britannos vrbem ſonat, vnde Hieroſolymam *Caer Salem*, Lutetiam *Caer Paris*, Romam *Caer Ruffayne* appellitant. Sic Carthago Punica lingua, *Cartheia*, teſte Solino, dicebatur. i. Noua ciuitas. Syris itidem *Caer* vrbem ſignificâſſe accepimus, à quibus cùm totum terrarum orbem incolis refertum fuiſſe in confeſſo ſit, linguam quoque poſteris reliquiſſe, tanquam futurarum matricem probabile videatur. *Vrbs iſta*, vt inquit Malmesburienſis *licet ſolum adiacens humidum*, &

Iſca Dannmoniorum.
Exceſter.

Caer, quid ſignificat.

& ſqualidum, vix ſteriles auenas, & plerumque inane folliculum ſine grano producat, tamen ſua magnificentia, incolarum opulentia, & conuenarum frequentia, omne ita abundat commercium, vt nihil ibi fruſtrà deſideres, quod vſui eſſe exiſtimes. Sedet autem ad orientalem Iſcæ ripam, molli & clementer ædito colle ad Orientem, & Occidentem decliui, foſſis & mœnibus fortiſſimis cincta, turribus frequenter interpoſitis, ambituq; ſuo M.D. paſſus colligit, longè hinc inde procurrentibus ſuburbijs, eccleſiáſque parochiales XV. numerat, & in ipſa altiſſima parte propè portam Orientalem caſtrum habet **Rugemount** dictum, quondam Regũ Weſtſaxoniæ, poſteà Comitum Cornubiæ ſedem, nunc tantùm antiquitate, & ſitu commendatum. Subiectæ enim vrbi, & regioni vndique minatur, periucundoque fruitur in mare proſpectu. In Orientali vrbis parte eccleſia primaria cernitur, ſpecioſis ædibus circumſepta, ab Athelſtano rege, vt priuata loci hiſtoria teſtatur, Diuo Petro fundata, monachíſque referta, quam demùm, monachis Weſtmonaſterium traductis, epiſcopali dignitate Edwardus Confeſſor ornauit, Cornubienſi, & Credienſi ſedibus huc tranſlatis, Leofricumq; Britonem primum conſtituit Epiſcopum, cuius ſucceſſores templum & ædificijs, & redditibus adauxêrunt, Guilielmusq; *Bruier*, qui ab eo nonus, decanum &
1224. *Ioſephus Iſcanus.* XXIIII. Præbẽdarios induxit. Quo ſeculo floruit qui hinc oriundus & cognominatus Ioſephus Iſcanus ſplendidiſſimo ingenio Poeta, cuius ſcripta ita probabãtur, vt ad veterum ſcriptorũ laudẽ peruenerint: Eius etenim de bello Troiano poema Germani
Corn. Nepos. ſemel atque iterum ſub Cornelij Nepotis nomine diuulgârunt.

Quo tempore Iſca in Romani imperij ius conceſſit, non certè conſtat, tantùm enim abeſt, vt à Veſpaſiano expugnatã affirmârim, quod Monumethẽſis aſſerit, cùm ſub Claudij Imperatoris auſpicijs in Britannia, vt inquit ille, fatis monſtraretur: vt vix dum fuiſſe conditam exiſtimem: Antoninorum tamen temporibus ſatis celebris videatur, ad hanc enim, nec vlteriùs ſua itinera hac in parte proſequutus eſt Antoninus. In Angloſaxonum poteſtatem, ante annum CCCCLXV. ab eorum in Britanniam ingreſſu non deuenit, tunc enim temporis, Athelſtanus Britannos, qui æquo anteà iure cum Saxonibus vrbem incoluiſſent, tota ciuitate deturbauit, vltra Tamaram ſubmouit, vrbemque vallo, muro ex quadrato lapide & propugnaculis circumdedit. Ex quo tempore, plurimis beneficijs à regibus fuit affecta, & inter alia, vt in regis Guil. Victoris libro legimus. *Hæc ciuitas*

non

non geldabat, niſi quando Londinum, Eboracum, & Wintonia, hoc erat dimidium Marca argenti ad opus militis. Quando autem expeditio ibat per mare,aut terram ſeruiebat quantum quinque hidæ. Varijs item afflictata fuit ſubinde ruinis, Danica dilacerata rabie, anno reparatæ ſalutis 875. ſed grauiſſimè à Suenone Dano, anno ſalutis 1003. perfidia Hugonis cuiuſdam Normanni vrbis præfecti, ab Orientali ad Occidentalem portam proſtrata, vixque reflorêre cœperat, cùm Guilielmus Conqueſtor arctiſſima obſidione incingeret, nec ſatis habuêre ciues eo tempore portas claudere, ſed procacibus etiam verbis in ipſum iaculati ſunt, verùm decidente muri parte (quod diuinitùs obtigiſſe hiſtorici antiqui referunt) deditio ſtatim ſubſequuta. Qua tempeſtate (vt eſt in Cenſuali illo libro) *Rex habuit in hac ciuitate 300. domos, reddebat quindecim libras per annum. Quadraginta octo domus deſtructa erant poſtquam Rex venit in Angliam.* Poſteà tribus obſidionibus preſſa fuit,quas tamen omnes facilè eluſit. Prima ab Hugone Courtnæo Deuoniæ Comite, bello illo inteſtino inter familiam Lancaſtrenſem & Eboracenſem; altera à Perkino Warbecco imaginario, & ſcenico principe,qui vltimæ ſortis iuuenis, Edwardi IIII. filium ſe ementitus periculoſum bellum concitâuit; tertia à ſeditioſis Cornwallenſibus, anno Chriſti 1549. cùm ciues omni rerum inopia grauiſſimè conflictati, in fide perſtitêrunt, donec Ioannes Baro Ruſſellius illos obſidione exemerit.

Sed ex his hoſtibus non tantum damni fecit ISCA,quantum ex molibus quibuſdam, (Weares vocant)quas ISCÆ fluminis alueo Edwardus Courtnæus Comes Deuoniæ ciuibus infenſior obiecit,quæ ita omnem nauibus ad vrbem aditum pręcludunt, vt merces iam inde à vinculo Topeſham, tribus ab vrbe milliaribus,terreſtri itinere deferantur. Nec ſubmouentur illæ moles,licèt Comitiorum Parlamentariorum iuſſerit authoritas. Antiquę Oxonienſes tabulæ,quòd ad Geographicam rationē ſpectat, Iſcam longitudine, XIX. Gr. XI. ſcrup. latitudine, L. Gr. XI. ſcrup. definiunt. Vrbs etiam hæc, ne hoc omittam,tres Duces habuit, Ioannem ſcilicet Hollandum Huntingdoniȩ Comi- *Duces Exoniæ.* mitem,quem Richardus II. quòd frater eſſet vterinus, Exoniæ Ducem creauit,de gradu à Regē Henrico IIII. deiectum; cuius in locum ſuffectus eſt Thomas de *Beaufort* è familia Lancaſtrenſi,poſteà tamen Ioannes Hollandus iam dicti Ioannis filius paternum recepit honorem,quem Henrico filio reliquit, qui filiam ſolummodò ſuſcepit in Neuillorum familiam matrimonio

nio datam. Satis longo pòſt tempore Marchionem habuit Henricum Courtnæum eo honore ab Henrico VIII. exornatū, ſed huic Marchioni,& primo illi Duci,magna fortuna magnam concitauit tempeſtatem, quę illos rerum nouarum ſtudio abreptos citò ſubuertit.

Hinc ad ipſum oſtium nihil eſt antiquæ memoriæ præter Exminſter, quondam Exanminſter, ab Alfredo rege filio iuniori legatum,& Pouderham caſtrum,Courtnæorum ſedem, ab Iſabella de *Fortibus* conſtructum: Alera verò ripa ipſi oſtio adſidet Exanmouthe piſcatorium oppidulum.Magis ad Ortum *Otterey* fluuiolus in mare prolabitur qui *Honniton* non ignotum oppidum ſubluit,nomenque ſuum nonnullis locis communicat quo-

S. Marię Otterey. rum celeberrimus eſt *S. Marię Otterey* à Collegio S. Marię quod Ioannes de *Grandiſono* Epiſcopus Exonienſis ſtatuit, qui omnium Eccleſiaſticorum virorum in ſua Diœceſi facultates ad ſe conuerterat; perſuaſerat enim vt teſtamentis in ipſum omnia ſua tranſcriberent, vtpote qui in pios vſus conferret, eccleſijs dotandis,Xenodochijs,Collegijſque conſtruendis.

Ab *Otterey* anfractuoſè in ortum procurrit littus per Budley, Sidmouthe,& Seaton, portus olim nobiles, quibus arena reciproco fluctuum meatu congeſta ita obtenditur, vt hanc commoditatem penè omninò iam eripuerit. *Seaton* autem MORIDVNVM illud Antonini eſſe quod inter Durnouariam & Iſcam ponitur, RIDVNVMque nomine trūcato in Tabula Peutegeriana dicitur,tum ex diſtantię ratione, tum ex nominis ſignificatione coniectarim, *Moridunum* enim Britannis idem planè eſt quod *Seaton* Anglis, ſcilicet *Oppidum ad mare.* Huic adiacet

* *Moridunum Seaton.*

Baro Boneuils. *Wiſcombe* memorandum quod vnum Baronem habuit Guilielmum Boneuill qui vxorio iure hæreditatem Baronis Harringtonij creuit, vnicamq; filiolam reliquit Ceciliam quę ſuis nuptijs vtriuſque poſſeſſionem & titulum ad Graios Marchiones

Axminſter. Dorceſtriæ tranſtulit. Sub his *Ax* fluuius,tenui admodum alueo ſe exonerat, quum Axanmiſter alluerit oppidum Saxonicorum regum tumulis tantummodò in antiquis monumentis celebre, & in ipſo prouinciæ limite ſitum. Hinc enim Orientalis limes per ignobiles vicos obliquè tendit ad fretum Sabrinianum, quod nunc legamus.

Herculis Promontorium. Primùm verò à Cornwallia littus, quod ſe in Sabrinianum fretum longè exporrigit, HERCVLIS PROMONTORIVM Ptolemæo dicitur,nominiſque tantillum conſeruat,Hertypoint hodie

hodie dictum: oppidulaq; habet Herton, & Hertlond Nectani ſanctuli reliquijs olim clarum. In cuius honorem monaſteriolum hîc erexit Gytha Godwini Comitis vxor, quæ Nectanum, tanquam Neptunum coluit, eò quod eius meritis maritum efferatam tempeſtatem euaſiſſe, credulo errore ſibi perſuaſerat. Poſteà tamen Dinanti, qui & *Dinham* dicti, cui in feudum obtigit, fundatores ſunt habiti, è quibus oriundus Baro *Dinham* magnus Angliæ Theſaurarius ſub Henrico VII. per cuius ſorores & hæredes diuiſa eſt hæreditas inter Zouchæum, Fitzwarrinum, Carew, Arundellium, & Sabcottes.

Guil. Malmesb.

Dinham Barones à Dinant Britanniæ Armoricanæ oriundi.

Huius promontorij nomen fidem fabulæ admodum ſpecioſæ fecit, Herculem nimirum in Britanniam adueniſſe, & neſcio quos Gigantes debellaſſe. At verum ſi ſit, quod Mythiologi aſſerunt, Herculem nullum fuiſſe, ſed per eum humanæ ſapientiæ vim denotari, quâ ſuperbiam, libidinem, inuidiam, & id genus monſtra ſuperamus: vel ſi per Herculem, Solem, vt Gentium Theologi, & duodecem illos labores ab Hercule exantlatos, XII. notare ſigna Zodiaci volunt, quæ Sol annuo curſu permeat, viderint ipſi quid dixerint. Ego tamen Herculem fuiſſe libens credo, imò cum Varrone, vel XLIII. concederem, quorum omnium geſta vni Alcmenæ filio aſcribunt; in animum tamen inducere non poſſum, Herculem huc penetraſſe, niſi fortè poculo illo Oceanum nauigarit quod Nereus ſibi dederat, de quo Athenæus. At inquies, Franciſcus Philelphus in epiſtolis, & Lilius Giraldus in Hercule ſuo illud affirmauit. Ignoſce, quæſo ſcriptores illi recentiores me monere, ſed non demouere poſſunt, quum Diodorus Siculus ex vltima antiquitatis memoria Græcorum res perſecutus, diſertis verbis afferat, nec Herculem, nec Liberum patrem vnquam Britanniam adijſſe. Quare perſuaſiſſimum mihi eſt Herculis nomen huic loco inditum, vel à Græcorum vanitate, vel à Britannorum religione. Hi (gens bellicoſiſſima) fortes viros maxima cum admiratione ſuſpexêrunt, & monſtrorum domitores ſummo loco habuerunt; Illi autem quicquid vbique magnificum in Herculis claritatem retulêrunt, & quoniam ille multùm peregrinatus eſt, qui peregrinabantur, illi ſacra facere ſoliti ſunt, eidemque loca ad quæ appulêrunt, conſecrare. Hinc apud Campanos *Herculis petra*, apud Ligures *Herculis portus*, apud Germanos *Herculis lucus*, apud Mauritanos, Galatas, & Britannos *Herculis promontoria*.

An Hercules Britanniam adierit.

Recedente ab hoc Herculis Promontorio littore, vno oſtio,

duo, quæ ſola ſunt in hâc Septentrionali orâ, flumina ſe effundunt, *Towridge* ſcilicet, & *Taw*. *Towridge* non procul à promontorio, quod dixi, ortus, in Orientem alueum agit, *Ockumque* recipiens qui *Ockhamptoniæ* mercatorio oppidulo nomen fecit, vbi Richardi de *Brionia* olim Baronia & Baldwini Vicecomitis caſtrum erat, ſubitò flexus Septentriones petit per **Touringtōn**, cui nomen impertit, collis ſupercilio illi longo tractu imminens; & **Bediford** hominum frequentia, pontéque ſaxeo arcuato opere ſatis celebre, ſtatímq; Tawo ſe inſinuat, qui è regionis meditullio profuſus per **Chimligh** mercatorium oppidulum non procul à **Chettelhampton** viculo, vbi Hierytha Diua nupera requieuit primùm defertur. Indeque **Tawton** præterlapſus, vbi Werſtanus, & Putta primi Deuoniæ Epiſcopi, circa annum ſalutis 906. ſederunt, (vt vir eruditus, & de Antiquitatis ſtudio optimè meritus D. Ioannes Hookerus in ſuo de Epiſcopis Exon. libello teſtatur) & *Tawſtoke* huic oppoſitam nunc ſedem honoratiſſimi Comitis Bathoniæ, ad **Berſtaple** properat, quæ antiquioris notæ habetur, & ob elegantiam ac frequentiam facilè primas in hac ora tenet, ſemicirculi forma ad fluuium quaſi Diametrū inter colles adſidens. Qui ſingulis nouilunijs & plenilunijs intumeſcente Oceano ita agris ſuperinfunditur, vt ipſum oppidum peninſula videatur; cùm verò, vt inquit ille, ſe æquor refundit in æquor, ita tenuis vt paruis nauigijs ferendis ferè impar ſit, inter arenas ſinuoſo curſu diffuſus. Ad Auſtrum pontem habet magnificum à Stamfordo ciue Londinenſi conſtructum, ad Septentrionem quà *North Eve* amniculus confluit, viſuntur caſtri reliquiæ, quod vulgò Athelſtanum Regem, alij Iudaëlem de *Totenais* poſuiſſe tradunt, ad quod defendendum prędia nonnulla circumuicina in *Caſtlegwarde* iure feudi tenentur. Mœnibus autem incinctum erat, quorum vix tantilla ſuperſunt veſtigia. Iudaël ille de Totenais dono accepit clientelari iure à Rege Guilielmo primo, inde Tracei ſatis longo tempore tenuerunt, poſt Martini, deinde Richardo ſecundo regnante ad Iohannem Holland Huntingtoniæ Comitem deuenit, poſteà ad Ducem Exceſtriæ, & poſtremò in regium patrimonium deuoluitur, Maria autem Regina Manerium, vt vocant iuriſconſulti noſtri, Thomæ Marrow donauit, cuius filius diuendidit. Regnante Guilielmo primo, vt eſt in Cenſuali Anglię libro, *Quadraginta Burgenſes intra Burgum & nouem extrà habuit*. Henricus primus multis priuilegijs muniuit, & Ioannes Rex pluribus, Prætorem

Bediford.

Berſtaple.

b

torem

torem & duos Balliuos longo tempore habuit, Maria verò Regina Prætorem, duos Aldermannos, & Senatum ex viginti quatuor conſtituit. Incolæ ſunt maximam partem mercatores, qui in Gallia & Hiſpania magnam mercaturam exercent. Nec tacendum eſt quòd ex huius ſchola duo doctiſſimi viri & nominatiſſimi Theologi, Iohannes Iewellus Epiſcopus Sariſburienſis, & Thomas Hardingus profeſſor Louanienſis, qui acerrimè pro veritate religionis vtrinque ſcriptis acutiſſimis ſunt digladiati. *Ioan Iewell.* *Th.Harding.*

Hinc *Tawus* Towridgi aquis auctior Sabrinianum mare petit. An verò **Chimligh** illa, ſit **Kinuith** caſtrum cuius meminit Aſſerius, non facilè dixerim. Ad hoc enim littus, eius nominis caſtrum erat ſitu terrarum ab omni partē, præterquàm ab ortu, tutiſſimum, ad quod, An. Chriſti DCCCLXXIX, Hubba Danus, qui multis cladibus Anglos fatigârat, confoſſus occubuit. Locus deinceps **Hubbleſtow** ab hiſtoricis noſtris vocatur. Vexilloque Danorum, **Reafan** dicto, tunc potiti ſunt Angli. Quod lubentiùs adnoto, quia ex fabellâ apud Aſſerium Meneuenſem, qui hæc prodidit, colligi poteſt, Danos coruo pro inſignibus vſos fuiſſe, quem inuicto (vt putabant) omine, Lothbroci Danici filias in vexillo acu pinxiſſe tradunt. *Danorum vexillum.*

Nihil deinceps in Septentrionali hoc littore viſitur præter *Ilfarcomb* quæ ſtatio eſt nauium ſatis fida, & huic contermina *Combmarton* ſub qua veteres plumbi fodinę non ſine argenti venis nuper ſunt apertæ, *Comb* verò, vt ſemel adnotem, quæ vſitata eſt adiectio locorum nominibus in hoc tractu, ſitum depreſſiorem aut conuallem denotat, deductumque videatur à *Kum* Britannorum quod idem ſignificat. *Comb quid ſignificat.*

Hinc magis ad Euroauſtrum proximè Somerſettenſes oſtendit ſe *Bampton*, olim *Baentun* quæ ſub Guilielmo Conqueſtore obtigit Waltero de *Doway* ſiue Duacenſi, cum ampliſſimis alibi latifundijs, cuius hęres Iuliana nupta Guilielmo Paganello vulgò *Paynell*, peperit Fulcodium Baronem de *Bampton*, ille ſuſcepit Guilielmum, & Chriſtianam vxorem Cogani ex Hibernia, cuius poſteri ſucceſſerunt Guilielmo filio poſtremi illius Guilielmi, cùm ſine liberis diem obijſſet. A Coganis verò ad Bourchieros Bathonię Comites per Hancfordum & Fitz-warinos tandem poſſeſſio hæreditariò deſcendit. *Bampton Barones.* *Paganelli ſiue Paynell.*

In prima Normannici imperij infantia Rex Guilielmus primus Richardum de *Brionia* è nepti ſua natum, hæreditatiam *Deuoniæ Comites.*

Deuoniæ Vicecomitem, Baronémq; de Okehampton inſtituit, verùm ille paucos poſt annos ſine prole obijt, & Henricus primus Baldwinum Reduerſium, ſiue de *Riparijs* primò Dominum de *Twiffordton*, & Plimton, poſteà Deuonię Comitem *de tertio*, vt illa ætate loquebantur, *Comitatus denario* creauit, qui cum à Matilde Auguſta contra Stephanum ſtaret, in exilium proiectus. Richardus tamen filius paternum hunc honorem recepit, qui duos filios reliquit Baldwinum & Richardum ambos ſuo ordine Deuoniæ Comites & ſine prole defunctos. Recidit ergo honor ad eorum patruum Guilielmum de *Vernon* dictum. Ille verò Baldwinum genuit, qui ante patrem obijt, è Margareta tamen Gwarini *Fitz-Gerardi* filia Baldwinum eius nominis tertium Deuoniæ Comitem ſuſcepit, qui auita inſignia Griphem ſcilicet aureum in clypeo rubro mutauit in ſcutum aureum cum Leone cyaneo. Hic duos habuit liberos Baldwinum vltimum ex hac familia Comitem ſine ſobole defunctum, & Iſabellam quæ enupta Guilielmo de *Fortibus* Comiti Albemarlæ hoc titulo maritum auxit, filióque Thomæ qui ſtatim mortuus reliquit, cuius ſoror Auellina Edmundo Lancaſtrenſi in vxorem data, maritum eodem honore illuſtrauit. Sed cùm illa ſine liberis obijſſet, Hugonem Courtnæum regio Francorum ſanguine natum, cognationéque ſuperioribus Comitibus connexum, Rex Edwardus III. mandato Deuoniæ Comitem creauit, iuſſit enim vt hoc titulo vteretur. Illi ſucceſſit Hugo filius, poſt quem Edwardus eius è filio Edwardo nepos ſequutus eſt, Hugonique filio moriens reliquit, ille itidem Thomæ filio qui obijt 36. Regis Henrici ſexti. Thomas ille tres filios ſuſcepit Thomam, Henricum, & Ioannem quorum fortuna, flagrantibus inter Lancaſtrenſes & Eboracenſes funeſtis diſſidijs, multum iactata fuit, dum à Lancaſtrenſibus obfirmato animo ſtarent. Thomas capite plexus eſt Eboraci, Henricus frater qui ſucceſſit ſeptimo pòſt anno eandem pœnam Sarisburię ſubiuit. Et quamuis Rex Edwardus quartus Humfredum Stafford Baronem de *Suthwick* in Deuonię Comitem euexerit qui eodem anno diem obijt, Ioannes tamen Courtnęus fratrum minimus natu hunc honorem donec in prelio ad *Tewkeſbury* ceciderit, mordicùs tenuit. Iam inde ſatis longo tempore hęc familia quodammodo extincta iacuit, ſub Henrico tamen ſeptimo emicuit, qui Edwardum Edwardi Comitis è fratre abnepotem auitis honoribus cumulauit. Hic genuit Guilielmum Deuonię

Comitem

Comitem qui Catharinam quartam Regis Edwardi quarti filiam in vxorem duxit, è qua ſuſcepit Henricum Comitem Deuoniæ, & Marchionem Exoniæ capite ſub Henrico octauo truncatum, cuius filius Edwardus in integrum à Maria Regina reſtitutus, nobiliſſimus, & optimę ſpei adoleſcens immatura morte, noſtra memoriâ Patauij in Italia obijt, Optimi enim quíque (vt Quadrigarij verbo vtar) minimè diurnant.

Continentur in hôc agro Parochiales ecclesiæ. 394.

DVROTRIGES.

P*Roximos Danmonijs ad Ortum* DVROTRIGES *ſtatuit Ptolemeus, qui vt author eſt Aſſerius,* Dur-gweir *Britannis, eorúmq; regio* Doꞃꞅeꞇꞇa *Saxonibus, vti nobis hodie* Dorſetſhire. *Nomen illud Britannicum* DVROTRIGES *à* Dour, *quod illis aquam, &* Trig *quod incolam denotat, enatum videatur, quaſi aquę, ſiue maris accolę. Saxonicum etiam illud* Doꞃꞅeꞇꞇa *idem valet ex vtráq; lingua conflatum,* ꞅeꞇꞇa *enim Saxonibus incolere ſonuit, vnde mõticolas ſua lingua* Dunꞅeꞇꞇan, *& nemoris incolas in Germania* Holtſatten *dixerunt, quòd inter nemora habitarent. Eodémque planè ſenſu* Durgweir, *id eſt, viri maritimi Britannicè vocabantur. Etenim longiſſimo tractu Oceano noſtro obuerſa procurrit.*

HÆC regio à Septentrione agro Somerſettenſi, & Wiltonienſi, ab occaſu Deuonienſi, ab Ortu Southantonenſi terminatur, ab Auſtro quà longiſſimè protenditur, tota eſt maritima, Oceano Britannico per quinquaginta plùs minùs milliaria anfractuoſo littore incumbens. Gleba verò eſt fertili, quà Septentriones ſpectat ſyluæ & ſaltus diffunduntur, vnde crebris & herbidis collibus, qui numeroſos ouium greges paſcunt, gratis paſcuis, & frugiferis conuallibus ad littus vſque deſcendit, quod nunc deſcribendo legam, quum non alia commodior occurrat ratio.

Lime. In ipſo ſtatim à Deuonia limine **Lyme** Saxonibus *at Lim* à fluuiolo præterfluente ſic dictum, prærupto in colle oppidulum primum hoc littore ſe exhibet, quod vix portus nomen ſibi vendicet, licèt piſcatoribus ſit frequens, nauiúmque ſtationem (*Cobbe* vocant) ſubiectam habeat, ſcopulis, & proceris arboribus à vi ventorum ſatis tutam. * In antiquis libris vix nomẽ occurrit, ſolummodo legi Cinewulfum Regem, *vnius manſionis terram Scireburnenſi eccleſiæ dediſſe iuxta occidentalem ripam fl. Lim haud procul à loco vbi meatus ſui curſum in mare mergit, quatenùs illic præfatæ eccleſiæ ſal coqueretur ad ſuſtentationem multiformis neceſſitatis.* Hæc ſunt ipſa donationis verba quę ſcripta anno ſalutis 774.

Iuxtà *Carrus* fluuius ſe euomit, vbi **Carmouth** viculus ſedet, ad quam prędatoria Danorum audacia belli naualis fortunâ proſperè vſa, binas victorias ab Anglis reportauit: primùm Egberto rege, anno ſalutis 831. & octauo pòſt anno, Æthelwulfo ſuperato. Inde in agro optimæ cannabis feraci **Burtport**, vel rectiùs **Birtport**, duobus fluuiolis confluentibus interponitur, in quo Edwardi Confeſſoris tempore centum viginti domus, ſub Guilielmo primo (vt eſt in Cenſuali libro) centum tantummodò numerabantur. Funibus nauticis, & rudentibus ducendis, iampridem ita celebre fuit, vt priuata, ad præfinitum tempus, lege cautum fuerit, non alibi funes, quibus Anglica claſſis vteretur, contorqueri. Nec hoc portus nomen tueri poſſit, licèt in fluminis, quo alluitur, oſtio collibus vtrínque concluſo, natura quaſi conſultò portum molita ſit, & quodammodo efflagitet, vt ars, & opera adhibeatur.

Burtport. *Cannabis optima.*

Flexuoſo

Flexuoſo hinc meatu longè ſe immittit littus, aggérque Che- Cheſill.
ſill dictus, ex arenis agglomeratis, freto tenui interfuſo, per IX. mill.paſſ.obductus prætenditur, quem Auſter, cùm ingruit, plerumque interſcindit, & Aquilo è contrà conſolidat. Hoc aggere Poɼtland quondam inſula, nunc continenti adnecti- Portland.
tur, cuius antiquius nomen planè latet, niſi, vt Saxonibus Poɼtland ſic dicta, quòd portui Weymouth obiaceat, ita olim ab eodem Wey fluuiolo VINDELIS nominata fuerit. VIN- *Vindelis.*
DELIM enim inſulam hoc in mari ſtatuit Antoninus, quæ ſi ab hac alia fuerit, inueſtigent alij. Hæc vergente Saxonum imperio (nec anteà à ſcriptoribus memoratur) Danorum rabiem, ſi qua alia, ſubinde experta eſt. Sed Danico bello extincto, in eccleſiæ Wintonienſis poſſeſſionem ceſſit. Cùm enim Emma *Hiſtoria Cantuar.*
Edwardi Regis, & Confeſſoris mater, cuius fama dubia, læſæ pudicitiæ cum Aldwino Wintonienſi præſule inſimulata, in ſummo Wintoniæ templo, nouem ignitos vomeres nudis pedibus illæſa preſſiſſet (quod *Ordalium* tunc dictum, & eo tem- *Ordalium examinis genus.*
pore vſitàtum examinis genus erat) ſéque ita expurgâſſet, vt clariorem ad poſteros tanto miraculo pudicitiam feciſſet. Illa in rei memoriam Wintonienſi eccleſiæ nouem prædia, & Edwardus filius, pœnitentia ductus, quòd matrem in tam iniquam quæſtionem poſtulaſſet, hanc inſulam cum alijs redditibus donauit. Vix VII. milliaria ambitu colligit, margine ſcopulis celſior exſurgit, medio verò ſubſidet, ſparſim habitatur, frugum ſatis ferax, ouibus paſcendis commoda, ſyluis adeò indiga, vt fimo bubulo ſole exſiccato pro ignis fomite vtatur. Incolæ ſaxis funda librandis omnium Anglorum peritiſſimi, intérque algas Iſidis Plocamon ſæpiùs reperiunt, qui, vt author eſt è Iuba *Iſidis Plocamos.*
Plinius, frutex eſt marinus, corallio non diſſimilis, ſine folijs, præciſus mutato colore in nigrum dureſcit, & cadens facilè frangitur. Ad Ortum vnicam habet eccleſiam, pauculaſq; contiguas domos, ad Septentrionem, caſtrum ab Henrico VIII. extructum, quod etiam ingreſſum portus Weymouth defendit. Oppidulum illud eſt ad Wey tenuis fluuioli oſtium, cui è regione altera ripa adſidet Melcombe *Regis* cognominatum portu tantùm diuiſum. Quæ ſuis ſeorſim ſuperba priuilegijs, æmula olim fuerunt, nunc autem, quod in vtriuſque rem ſit, Parlamentaria authoritate coaluerunt.

Inde rectà littus porrigitur, per Purbecke inſulam, quam Purbecke.
vocant, magna ex parte ericetum, & ſaltuoſam, damis, ceruiſque

refertam, in cuius medio caſtrum vetus **Corffe**, diu cum vetu-
Odium nouercale. ſtate colluctatum, iam victum tempori cedit, quod nouercalis odij teſtis admodum inſignis: Ælfritha enim vt filio ſuo Etheldredo ad regnum viam muniret, in priuignum Edwardum Anglorum regem, cùm ipſam ex venatione hîc inuiſeret, percuſſores immiſit, eiuſque cæde ſceleratiſſima nouerca oculos pauit: cuius facti infamiam ſera pœnitentia, ſanctimoniali habitu, & cœnobiorum extructione eluere mirum in modum poſteà ſategit. **Purbecke** hæc inſula vocâtur, quòd mari, niſi ab occaſu, circumfunditur, ad Ortum enim pelagus ripas inflectit, & anguſto admodùm littorum diuortio, cui inſula propugnaculi inſtar interiùs obijcitur, irrumpit, magnamque in latitudinem ſinum aperit, cui impendet ad Boreale latus in Peninſula
Poole. **Poole** vrbecula, quæ ſuperiori ſæculo è carecto, & pauculis piſcatorum caſulis in frequens emporium, maximis opibus affatim opulentum, ædificijſque exornatum pulchris emicuit. Nomen verò factum exiſtimârunt nonnulli, quòd ſinus iſte ſubiectus, quaſi ſtagnum ſedentibus aquis videatur, cuiuſmodi **Pole** noſtra lingua vocamus.

In huius ſinus Occidentalem angulum *Frome* nobiliſſimum huius tractus flumen euoluitur, ſic vulgus dicit, Saxones verò, teſte Aſſerio, Fꞃau dixerunt, vnde cùm ſinus iſte **Fraumouth** olim diceretur, crediderunt poſteri *Frome* eſſe flumini nomen, ſed Fꞃau illud Saxonicum, vt coniectura probabile eſt, à vetuſtiore Britannico nomine *Vari* profluxit, vt **Thrope** à **Thorpe**, &c. *Varia* enim fluminis huius antiquum videtur nomen, nam ad fontes **Euarſhot** habet, i. ſi interpreteris, Vari ſcaturiginem. Hi fontes ferè ſunt ad occiduum agri limitem, vndè in ortum aquas agit, non procul à **Cerne** monaſterio, quod ædificauit Auguſtinus ille Anglorum Apoſtolus, cùm *Heil* Gentilium Saxonum idolum ibi comminuiſſet, ſuperſtitionùmque tenebras fugaſſet. Sub hoc aliquantò inferiùs *Varia* fluuius inſulam
Durnouaria. Dorcheſter. ſpargit, & DVRNOVARIAM inuiſit, id eſt, oppidum ad Variam flu. vel fluminis traiectus, vt alij interpretantur, DVRNIVM, & DVNIVM Ptolemæo pro exemplarium varietate dici videtur, nunc vulgò **Dorcheſter.** Primarium totius conuentus cenſetur oppidum, nec magnum tamen, nec ſpecioſum, mœnibus Danorum iam olim furore nudatum, qui paſſim circa oppidum tumulos quoſdam aggeſſerunt. Vetuſtatis autem expreſſa veſtigia indies oſtendit, viæ ſcilicet militaris, ſiue Prætoriæ aggerem, &

Romanorum

Romanorum Imperatorum nummos æreos, & argenteos, *Doni Regis denarios* vulgus hominum ibi vocat, quem oppidi cõnditorem fuiſſe ex nomine ſuauiſſimè ſomniant. Grauiſſimum autem vulnus tunc accepit cum Sueno importuna crudelitate bellum Danicum redintegraſſet, & Hugo Normannus vir animo perfido, qui his regionibus præfuit, omnia agi, rapi pateretur. Qui tamen ſtatus eius fuerit primis Normannorum temporibus, habe ſi placet, ex Cenſuali Angliæ deſcriptione. *In Dorcheſtre tempore Edwardi Regis erant centum ſeptuaginta domus, hæ pro omni ſeruitio Regis ſe defendebant, & geldabant pro decem hidis, ſed ad opus Huſcarlium vnam marcam argenti exceptis conſuetudinibus, quæ pertinent ad firmam noctis. Ibi erant duo monetarij. Modò ſunt ibi octoginta duæ domus, & centum penitùs deſtructæ à tempore Hugonis Vicecomitis.* Hæc ſi obſcuriora videantur, vt Sextus Cæcilius in re ſimili dixit, non culpæ ſcribentium, ſed inſcitiæ non aſſequentium aſſignentur.

Hinc Varia præterfluit **Byndon**, Saxonicè Beandune, vbi Ki- Bindon.
negilſus, anno 614. ancipiti bello Britannos vicit. Iampridem Domini de *Marney* villa erat, nunc Vicecomitis titulum Thomæ Howardo è Norfolcienſi familia præbet, qui vxorio iure amplam Marniorum, & Neubourorum hæreditatem hoc in agro creuit. *Neuborowi* hi, qui de *Nouoburgo*, & *Newborrough* vulgò ſunt nominati, tenuerunt hîc *Winfrott* cum tota Centuria ex *Newborrow.*
dono Regis Henrici primi, *per ſeruitium Camerarij* (ex libro Inquiſitionum loquor) *in capite de Domino Rege.* Sub Edwardo au- *Grand Serieanties.*
tem tertio legi *hoc teneri per Seriantiam, videlicet lauatorium tenendo ad lauationem Domini Regis in die Coronationis.* Radulphus etiam *Moien* tenuit Manerium proximum de *Owres per ſeruitium Seriantiæ de Coquina* dono itidem Regis Henrici primi, & *R. de Welles Manerium de Welles adiunctum à conqueſtu Angliæ per ſeruitium piſtoris.* Sed hæc obiter.

Warget viculum poſteà Varia allabitur, qui etiam ad *Variæ* nomen aſſerendum facit, & ad ipſum oſtium **Warham** imponi- Warham.
tur, Saxonicè peaꞃcham, id eſt, habitatio ad Variam. Oppidum tutiſſimo vndique ſitu, niſi ab Occaſu, ab alijs partibus fluminibus Trento, Varia, & mari circumſeptum; Edwardi Confeſſoris tempore, vt eſt in Cenſuali illo libro, CXLVIII. domos, & duos monetarios habuit; ſed Guilielmo victore regnante, ſeptuaginta tantùm domos numerauit. Deinde tamen refloruit, & murorum ambitu, officina monetaria, ciuium frequentia, & caſtro

munitiſſimo, quod Guilielmus ille primus conſtruxit, vſque ad Henrici II. tempora, florentiſſimum erat: ſed iam inde bellis, fortuitis incendijs, maríque paulatim portus commoditatem ſubducente, tantùm non concidit, & allium copioſè in ipſo antiqui oppidi ſinu profundit. Hoc etiam oſtio vnà ſe eijcit *Trent* fluuiolus Aſſerio dictus, nunc verò accolis *Tiddle*, à cuius Septentrionali ripa vix ad tertium milliare parietinas vetuſti cœnobij *Middletoni* vidimus, quod Athelſtanus rex fundauit, vt fratris Edwini manes expiaret, cui & regnum, & vitam præripuerat. Cum enim ſollicita illa regnandi cupiditas omnem iuſtitiæ memoriam ex animo extirpâſſet, miſerum adoleſcentulum regni hæredem deſignatum, cum ſeruulo actuariolæ omnibus armamentis nudatæ commiſit, vt quod ipſe delinqueret, vndis aſcriberet, qui dolore euictus, & ſui impotens inde ſe præcipitem in mâre immiſit.

Cæterùm vt regrediamur ad Occiduam agri partem. Ad Variæ, ſiue Fromi fontes, quà gleba eſt fœcundiſſima, **Blackamore** ſaltus olim arboribus denſus, nunc rarior, copioſam admodum præbet venationem. Hic vulgatiore nomine **The Forest of White hart** dicitur. i. *Candidi cerui foreſta*. Nominis rationem hanc à maioribus acceptam referunt incolæ, Regem Henricum tertium huc venatum veniſſe, cùm alias cepiſſet damas, ceruo pulcherrimo peperciſſe, quem poſteà T. *de-la-Lynde* hoc tractu nobilis cum ſuis cepit & occidit; verùm quàm periculoſum fuerit leonem vellicare, illi ſtatim ſenſerunt. Rex enim iram in illos acerbiorem concepit, ingenti pecuniæ ſummâ mulctauit, & ipſa prædia quæ illi tenuerunt ad hanc vſque diem quotannis mulctæ nomine pecuniam in fiſcum regium perſoluunt, quæ **White hart Syluer** .i. candidi cerui argentum appellatur. Huic ſaltui adiunctum eſt oppidum **Shirburn** quod & *Shirburn caſtrum* dicitur, Saxonicè Scipebupnam hoc eſt, ſi interpreteris *Fons limpidus*, vel vt alibi ſcribitur *Fons clarus*, in collis deuexo poſitum, *habitantium frequentia, & poſitionis gratia*, vt inquit Malmesburienſis, *ſuaue*, nunc verò totius huius Comitatus frequentiſſimum eſt, & lanificio maximum quæſtum facit. Anno reparatæ ſalutis DCCIIII. ſedes hîc Epiſcopalis conſtituta. Aldelmúſque primus conſecratus Epiſcopus, ſed poſt annos CCCLXX. Sariſburiam Oſmundus hanc ſedem tranſtulit, Shirburnámque ſuis ſucceſſoribus, ad quos etiamnùm ſpectat, in ſeceſſum reſeruauit, è quibus Rogerus Poërius caſtellum munitum conſtruxit

Forest of White hart.

White hart Syluer.

Shuburne.

in

in Orientali eius parte, cui palus ampla & multa viuaria olim ſubiecta, nunc oppleta in lætiſſimum pratum conuertuntur: Eccleſia verò, quæ cathedram Epiſcopalem habuit, ſtatim à tranſlatione ad cœnobium recidit, magnámque vetuſtatis ſpeciem præ ſe fert, quamuis non multis antè annis, tumultu inter ciues & monachos exorto, deflagrârit, quod aduſtus in ſaxis color etiamnum planiſſimè loquitur. Sub hoc *Iuell* fl. de quo alibi dicemus, crebriori flexu ſubinde curuatus, in occaſum prolabitur, ad *Clifton* quondam ſedem ſtirpis de *Maulbauch*, à qua hæ- Clifton.
reditariò ad Equeſtrem Horſeiorum familiam deſcendit, vbi Somerſettenſem prouinciam ſubintrat.

Magis ad Ortum *Sture* flumen clariſſimum defertur, tincarum, & anguillarum inprimis fœcundum, è ſex fontibus in agro Wiltonienſi ebulliens ad Sturton ſedem Baronum de *Sturton*, *Inſignia Sturto-*
qui inde ſibi nomen adſciuerunt, & hos ſuos fontes, in clypeo *norum.*
ſuo gentilitio areola aurea tranſuerſè interiecta geſtant. Vbi primùm hunc agrum intrauerit, Gillingham ſaltum interfluit, & à tertio milliari Shaftſbury ſalutat ædito colli affixum, Bri- Shafisbury.
tannis olim *Caer Paladur* vt falsò putat vulgus, & *Septonia*, Saxonibus Sceaꝼteſbẏꝛẏᵹ, forſitan à Pyramide ſacra, quæ illis Scheaf dicebatur. Paulò ante Normannica tempora domos CIIII, & tres monetarios habuit, vt in libro illo quem ſæpè dixi, legimus. Sed Aquilæ vaticinantis de Britannici imperij conuerſione fabella hiſtoricis noſtris locus hic eſt notiſſimus. Nonnulli enim Aquilam auem, alij virum Aquilam dictum, Bri- *Aquilæ vatici-*
tannicum imperium, poſt Saxones, & Normannos ad veteres *nium.*
Britannos denuò recaſurum hîc prædixiſſe volunt, qui vel Saturno hoc eſſe vetuſtius contendunt, cùm tamen ab Alfredo conſtructum, & Sanctimonialium æde ornatum fuiſſe ſit certo certius. Malmesburienſis enim monachus ſua ætate lapidem vetuſtum ex muri ruinis, in Sanctimonialium capitulum tranſlatum prodidit, ſic inſcriptum.

ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS
ELFREDVS REX FECIT HANC VRBEM
DCCCLXXX. REGNI SVI VIII.

Hanc inſcriptionem libentiùs adiunxerim, quod in omnibus quæ vidi exemplaribus, deſideratur, præterquam vno ſolo Domini Burghlæi ſummi Angliæ Theſaurarij.

Iam Sturus **Sturminſter** petit, id eſt, monaſterium ad Sturum. Exile oppidûm humiliore ſitu, cui ponte ſaxeo coniungitur **Newton** caſtrum vbi moles magno labore aggeſta eminet, ſed caſtri ne tantillum præter nomen ſupereſt. De his nihil antiquiùs legerim, quàm quòd Elfredus Rex **Sturminſter** filio ſuo iuniori legauerit. Sub hoc locum deſignare non poſſum, fuit *Okeford* caput Baroniæ Roberti filij Pagani, vulgo *Fitz-Payne*, qui hæredem vnicam duxit Guidonis de *Brian* qui etiam Baronis honore hoc occiduo tractu ſub Rege Edwardo III. floruit, ſed deficientibus Fitz-Painorum maſculis ad Poiningos ea etiam ætate Barones, & per eorum filiam tandem regnante Henrico VI, in Percios Northumbriæ Comites hi tituli Baronum *Fitz-Payn*, *Brian*, *& Poynings* coaluerunt: Patrum tamen memoria beneficio Henrici VIII. Baronis Poynings dignitas in Th. Poynings viro bellicoſo refloruit, & ſtatim cum illo euanuit.

Barones Fitz Payn. Baro Brian.

Barones Poyninges.

Hinc **Blandford** forum multis habitatoribus frequens adit Sturus, & cum ſuis flexibus alluerit, citato curſu ad antiquiſſimum oppidum VINDOGLADIAM, cuius meminit Antoninus, properat, quod Saxonicè ƿynbuꞃnham, vulgò **Winburne**, & à monaſterio **Winburnminſter**, exactéque hinc ad **Dorcheſter** XVI. milliaria numerantur, quot inter VINDOGLADIAM, & DVRNOVARIAM interponit Antonini Itinerarium. Nomen verò à ſitu factum conijcio, quod inter duo flumina interſidet. *Windugledy* enim Britannicè inter duos gladios ſonat. Fluuios autem à Britannis gladios peculiari phraſi appellari Milfordici portus nomen Britannicum *Aberdugledian* docet, id eſt, oſtium duorum gladiorum, eò quòd duo flumina *Cledian*, id eſt, gladij dicta, influunt. Nomen item recentius à fluminibus ductum videtur, **Winburne** enim coaluit à particula antiqui nominis *Vin*, & Saxonico **Burne**, quod illis riuum ſignificat, & eius adiectione ſoliti ſunt Saxones loca ad flumina denominare. Oppidum ipſum ad collis ramentum ſedet, amplum, & magna habitatorū multitudine refertum: Saxonico ſæculo celeberrimum fuit, nec alia, credo, de cauſa, quàm quòd Romanæ maieſtatis tum temporis, præ ſe tulerit indicia. Anno DCCXIII. Cuthburga Inæ Occidentalium Saxonum Regis ſoror, cùm coniugij pertæſa, viro ſuo Northumbriæ Regi repudium miſiſſet, monaſterium virginibus hîc poſuit, in quod ſuperiori ætate Præbendarij ſunt introducti, & noſtra memoria Reginaldus Polus Decanus inſtitutus,

Vindogladia. Winburne.

Burne *quid Saxonibus.*

tutus, qui poſteà Cardinalis, & Archiepiſcopus Cantuarienſis. Ethelredus Rex Angliæ in hoc conditur, ad cuius tumulum, qui non ita pridem reſtauratus videtur, hæc legitur inſcriptio:

IN HOC LOCO QVIESCIT CORPVS S. ETHELREDI REGIS WESTSAXONVM MARTYRIS, QVI ANNO DOMINI DCCCLXXII. XXIII. APRILIS, PER MANVS DANORVM PAGANORVM OCCVBVIT.

Hic enim Princeps longè optimus frater Alfredi, cùm acerrimo prælio Danos ad *Wittingham* exciperet, dum ſaucij integris, & viui mortuis cumularentur, vulnere accepto occubuit. Poſteà cùm Dani malis artibus Anglos inter ſe bello committere conarentur, & coniunctionem inter Regem Edwardum Seniorem, & Athelwaldum eius patruelem dirimerent; Athelwaldus regnandi libidine percitus, & auerſiſſimo à Principe ſuo animo, hoc oppidum quantis potuit operibus communiuit. Sed vbi primùm Edwardus cum ſuis acceſſit, & ad Badbury caſtra poſuit, ille fuga ſe ad ſocios Danos proripuit. Badbury autem ille collis eſt oppido impendens, caſtrumque olim habuit Regum Weſtſaxonum ſedem, quo tempore Baddanbyrig vocabatur. Nunc verò ſuis ruderibus ſepultum iacet, villamq; habet Kingſtone Laceiorum dictàm, quod ad Laceios Lincolniæ Comites vnà cum Winburna ſpectauit, ad quos per Quincios Wintoniæ Comites à Leiceſtriæ Comitibus deſcendit. Rex enim Henricus Primus Roberto Comiti Mellenti & Leiceſtriæ dederat: & à Laceis hæreditario iure vtrumque ad Lancaſtrenſem familiam deuenit, quam ſibi perbenignam ſenſit Winburna. Margareta enim Richmondia è Lancaſtrenſi familia princeps pientiſſima, ſcholam ibi erudiendæ iuuentuti inſtituit. — Badbury. — *

A *Winburna* Sturus *Alenum* amniculum admittit, cui incumbit *Wickhampton* patrimonium olim Baronum de *Maltrauers*, quorum vltimus regnante Edwardo III. duas ſolummodò reliquit filias, alteram Æleonoram enuptam Ioanni Arundell militi auo Ioannis Comitis Arundelliæ, qui reliquit poſteris titulum Baronum de *Maltrauers*, alteram vxorem Roberti Rous, & poſteà Ioannis Keynes militis. Hinc Sturus Canfoꝛd preterit, ſub qua non ita pridem Iacobus Baro de *Montioy*, rei metallicę — * — Barones Maltrauers. — Canford.

admodum

Chalcanthum. admodum ſtudioſus Chalcanthum, quod *Coperas* vocamus, Alumen. conficere & alumen concoquere cœpit. E qua etiam olim (vt eſt in Walſinghamij hiſtoria) Ioannes Comes Warrenniæ Aliciam 1317 Laceiam Thomæ Comitis Lancaſtrenſis vxorem, magno cum famæ diſpendio, & Angliæ incommodo, (vt in noſtris Annalibus videre eſt) quaſi per vim rapuit, & abduxit. Iam Durotriges relinquit Sturus, & Hantonenſis agri nonnihil permenſus, in Oceano tandem hoſpitatur.

Dorſettiæ Comites & Marchiones. Quod ad Comites & Marchiones ſpectat, Guilielmus Normannus, cùm iam imperij in Anglia potitus eſſet, Oſmundum, qui Sagienſis erat in Normannia Comes, tùm Sariſburienſem Epiſcopum, tùm primùm Dorſettiæ Comitem, Cancellariúmq; ſibi conſtituit, piam hominis prudentiam, & egregias artes admiratus. Longo pòſt tempore Rex Richardus ſecundus anno regni ſui primo & viceſſimo Ioannem *Beaufort* Ioannis Gandauenſis filium Somerſetti Comitem in Dorſettiæ Marchionem euexit, qua dignitate Rex Henricus quartus illum exuit, fratrémque eius minorem nomine Thomam Comitem Dorſettiæ creauit, Duciſque Exoniæ titulo adornauit. Poſt eius ſine prole obitum, Henricus VI. Edmundum ex eadem Lancaſtrenſi familia, primùm Comitem, deinde Marchionem Dorſettiæ, tandemque Ducem Somerſetti dixit, cui item ſucceſſit Henricus filius. His bello inteſtino ſublatis, Edwardus IIII. cùm iam Lancaſtrenſis familia quaſi proſtrata, Thomam Greium ex familia Ruthinienſi, qui gener eius (Grei enim matrem Rex duxerat) Dorſettiæ Marchionem creauit, cùm ampliſſimam Bonuillorum hæreditatem iure vxorio in hoc agro & viciniscreuiſſet. Hunc ſequuti ſunt eodem honore Thomas filius, & Henricus è Thoma nepos, qui etiam Dux Suffolciæ cùm Franciſcam Caroli Brandoni Suffolcienſis Ducis filiam, & Regis Henrici octaui è ſorore neptim duxiſſet. Hic ſub Maria Regina ob læſam maie- 1553 ſtatem ſupplicio affectus, ſerò didicit, quanti ſit periculi in Regiam familiam nuptijs inſeri, & ſpem fouere ambitioſam.

Hic Comitatus Paracias 248 *numerat.*

DVrotrigibus ad Septentriones & Ortum prætendebantur olim BELGÆ, *quos à Belgis Galliæ populo, in Britanniam demigraſſe, & è nomine probabile, & auctoritate veriſimile eſt. Belgæ enim è Germanis (vt Cæſar à Rhemis edoctus prodit) orti, Rhenum antiquitùs traducti, propter loci fertilitatem, ibi expulſis Gallis conſederant,* & inde *(vt idem author habet)* in Britanniam prędæ, ac inferendi belli cauſa tranſiêrunt; omnéſque ijs ciuitatum nominibus appellabantur, quibus orti ex ciuitatibus, eò peruenêrunt; & bello illato ibi remansêrunt, atque agros colere cœperunt. *Quo verò tempore huc commigrarunt, non liquet, niſi fortè Diuitiacus Sueſſionum Rex, qui ante Cæſarem floruit, huc Belgas ſuos traduxerit. Magna enim partis cùm Galliarum, tùm etiam Britanniæ imperium obtinuit ille. Vnde etiam Belgarum factum ſit nomen, non ſatis explicatum, Hubertus Thomas Leodius vir apprimè eruditus opinatus eſt Belgas eſſe vocabulum Germanicum, ideo quòd Germani Gallos, & Italos* Wallen, *& nonnulli* Welgen *appellitent. Ioannes Goropius Belga à Belgica dictione* Belke *duci contendit, quæ illis iram ſignificat, quaſi faciliùs, quàm cæteri in bilem exardeſcant. Sed cùm Belgarum nomen non ex illa lingua petendum videatur, qua hodie Belgiogermani vtuntur, & eadem ferè eſt, cum noſtra Saxonica (à Saxonibus enim profluxit, quos in Brabantiam, & Flandriam Carolus Magnus traduxit) ego illis neutiquam fidem abrogare ſtatui qui ex antiqua Gallica lingua, quæ noſtris Britannis fere incorrupta manet, deducunt, & Belgas dici volunt à* Pel, *quod illis remotum ſignificat. Totius enim Galliæ erant remotiſſimi, & vt à cultu, & humanitate prouinciæ, ſic etiam ſitu, & ſede longiſſimè aberant: & Poeta Morinos Belgicæ populos remotiſſimos eſſe innuit, cùm cecinit,* Extremíque hominum Morini. *Sed ad Belgas noſtros, qui longè latéque habitârunt per regionem Somerſettenſem, Wiltonienſem, Hantonienſiſque agri partem interiorem, accedamus.*

Belgæ à Belgis Galliæ.

Belgæ vnde dicti.

Somer-

Somerſetſhire.

SOmerſettenſis Comitatus, vulgò **Somerſetſhire**, ampla ſanè & opulenta eſt regio, Sabriniano freto à Septentrione toto pulſata, ditis admodum ſoli, nuſquam non ad fruges, aut pabula eximiè fertilis; incolis frequentiſſima, & portuum commoditate ſatis fœlix. Nonnulli nomen inditum credunt, quòd aura ſit ibi lenis, & quaſi æſtiua, eóque ſenſu *Glad ar haf* Britannis hodiè dicitur, vocabulo è noſtra lingua tranſlato, nec temerè, vt enim æſtate verè æſtiua regio, ſic non immeritò hyeme, hyberna dicatur, ita tota madeſcit, vliginoſa, & paluſtris, non ſine maxima itinerantium moleſtia. Veruntamen nomen proculdubio à **Somerton** totius conuentus olim maximè celebrato oppido impoſitum credam ego, cùm Aſſerius author inprimis antiquus hunc agrum *Somertunenſum* paſſim vocauerit.

Ad Sabrinianum fretum (quà hic ager Danmonijs eſt confinis) primùm occurrunt **Porlock**, Saxonicè Poꞃtlocan, & **Watchet**, olim **Wecedpoꞃt**, nauiū ſtationes, quas anno DCCCLXXXVI. Danica tempeſtas grauiſſimè perculit. His interponitur **Dunſtor** caſtrum, loco depreſſiori, & collibus, niſi quà mare proſpicit, vndique concluſum, à Moionis conſtructum, à quibus tranſactionibus tandem ad Luterellos deuenit. Præclara & potens diu fuit hæc Mohunorum familia, floruitque ab ipſis Guilielmi Conqueſtoris temporibus ſub quo caſtrū extructū, ad Richardi ſecundi vſque tempora. Duo Comites fuerunt huius prouinciæ Guilielmus, & Reginaldus qui bello Baronico honore excidit. Poſteri deinceps Barones cenſebantur, quorum vltimus Ioannes tres filias reliquit Philippam vxorem Edwardi Ducis Eboracenſis, Elizabetham Guil. 2. de *Monte-acuto* Comitis Sariſburiæ, & Maltildem Domini *Le-ſtrange* de *Knokyn*.

Dunſtor caſtle.

* *Mohunorum ſiue Moiounorum familia.*

Huic caſtro adiacent duo viculi duobus indigitibus ſacri, **Caranton** alter vocatur à Carantoco Britanno, alter **S. Decombes** à Decumano, qui è Southwallia ſoluens huc appulit, *in vaſta* (vt antiquo Agonali legitur) *ſolitudine, frutetis, & vepribus obſita, denſitate ſyluarum in longum, & latum ſpacioſe porrecta, montium eminentia educta, valliumque concauitate mirabiliter interrupta:*

rupta, vbi mundi vanitati valedicens, à ſicario transfoſſus diuinum honorem apud imperitum populum conſequutus eſt. *Stoke-Curcy* Baronia à ſuis dominis cognominata paulò remotiùs à mari ſedet. Guilielmi Curcy Dapiferi Regis Henrici primi habitatio, cuius filius Guilielmus reliquit filiolam Auiciam coniugem Warini filij Geroldi, eius filia & hæres cum opimis latefundijs data erat in vxorem Baldwino de *Riparijs* Comiti Deuoniæ. Ex hac Curciorum familia fuit Ioannes ille Curcy Vltoniæ in Hibernia expugnator, quem ad animi magnitudinem, grauitatem, omnéſque alias virtutes magnum hominem & excelſum finxit natura, cuiuſque ſpectatæ fortitudinis memoria ex Annalium Hibernicorum vetuſtate eſt eruenda. Inde ad Stertpoint prominet ſenſim littus, vbi duo totius agri maxima flumina conflua vno oſtio ſe euoluunt, VZELLA æſtuarium Ptolemæo dicitur, ab Iuell flumine, quod iam antequam huc deuenerit, nomen depoſuit. Oritur verò inter Durotriges, & quamprimùm Somertunenſem agrum ingreditur, Euell forum frequens ſuo nomine donat, riuulumque recipit, ad quem Camalet mons accliuis, & aſcenſu difficilis, in cuius vertice viſuntur intermortui caſtri expreſſa veſtigia, & egeſtæ terræ vallum triplex, quod ſuo ambitu xx. iugera includit. Incolę *Arthuri Palatium* dicunt; Romanorum autem opus fuiſſe, Romanorum numiſmata indies eruta docent. Quo autem nomine illis notum planè ignoro, niſi ſit, quod Nennij Catalogo *Caer Calemion*, pro *Camelion* tranſpoſitis literis appellatur. *Cadburye* viculus proximus coniecturâ ſatis probabili videatur fuiſſe illud *Cathbregion*, vbi Arthurus Saxones (vt author eſt Nennius) memorabili prælio profligauit. Alterum huius cognominis North Cadbury dedit Rex Henricus tertius Nicholao de *Moeles* qui duxerat Hawiſiam alteram hæredum Iacobi de *Nouo-mercatu*, cuius filius Rogerus, nepos Ioannes, Nicholaus abnepos qui ſine prole obijt, Barones cenſebantur, vti eius etiam frater Ioannes qui ſub Edw. 3. moriens duas tantùm reliquit filias Murielam, & Iſabellam; hanc Guilielmi Domini Botereaux, illam Thomæ Courtenæi vxorem.

Curciorum familia.

Ioannes Curcy.

Camalet.

Cadbury.

Moeles Barones.

Iuellus flumen hinc ISCHALIN à Ptolemęo memoratam petit, nunc Iuelcheſter, Nennij catalogo, ni fallar, *Pontauel Çoit*, pro *Pont Iuel Coit*, id eſt, Pons ad Iuell in ſylua, Florentio Wigornienſi Giuelceſter, foro & antiquitate ſua tantum hodie celebris, olim amplam fuiſſe ex ruinis apparet, & ſub ingreſſum

Iſchalis.

Iuelceſter.

Normannorum

Normannorum frequens erat, ſeptem enim ſupra centum Burgenſes numerabat. Tuta etiam & munita, ſiquidem anno ſalutis MLXXXVIII, cum Angliæ optimates nefaria opprimendi Regis Guil. Rufi conſilia inijſſent, vt Robertus eius fratrem Normanniæ Ducem in Regiam dignitatem eueherent, Robertus Moubraius vir bellicoſus, cum Bathoniam ſuccendiſſet, acritèr, verùm fruſtrà hanc oppugnauit; ſed quod ille non poterat, tempus nunc tandem quodammodo expugnauit.

Paulò inferiùs *Iuellus*, & *Pedredus* confluentes inſulam amnicam moliuntur Muchelney, id eſt, Inſula magna, dictam, in qua parietinæ viſuntur veteris monaſterij, quod Athelſtanum Regem conſtruxiſſe memorant ſcriptores. Pedred vulgò Parret in ipſo auſtrali prouinciæ limite promanat, obliquiori alueo per Crockherne, Saxonicè Cnucerne, & Pedderton, cui nomen fecit, olim Pedridan, Inæ regiam, quod nunc tantùm foro, & nundinis celebre quę Henricus Daubeny à Rege Henrico VI. impetrauit delatus, hîc Iuello influit, nomenque eripit. Quum in decurſu à III. ad Ortum milliari, *Montem Acutum* ſalutarit, quem Comes Moritonij frater Guilielmi primi vterinus, qui caſtrum, & cœnobium ibi poſuit, ſic dixit, eò quod ſenſim in acumen exurgit; anteà enim Logoreſburg vocabatur, & *Biſchopeſton*. Caſtrum verò ante multos annos diſparuit ſaxis ad cœnobium, & ædificia alia inſtauranda aſportatis. Nomen hæc fecit honoratiſſimæ familię de *Monte-acuto*, qui à Drogone Iuuene orignem traxit. Longo tempore fuerunt Barones de *Monteacuto*, quatuor eorum Comites fuerunt Sariſburiæ, vltimus filiam vnicam reliquit Aliciam quæ ex Richardo Neuill ſuſcepit Richardum Comitem illum Warwici celeberrimum, & Ioannem Marchionem de *Monte-acuto*, è cuius itidem filia Lucia deſcenderunt Browni qui nunc ſunt vicecomites *Montis-acuti*. Nec *Odcombe* huic adiunctum licèt tenue oppidulum omittendum, cùm Baronem ſuum habuerit Guilielmum *Briewr*, quia in ericeto natus, ſic denominatum, cui cum aulica fortuna blandiretur, & Rex Richardus primus in delicijs haberet, amplexabantur & fouebant omnes, fortùnas parauit ampliſſimas, filiæque (nam filius ſine ſobole obijt) ſuis nuptijs familias Breoſorum, Wakorum, La-Fertorum, & Perciorum magnis poſſeſſionibus adauxerunt. Stoke vnder Hamden huic vicinum ſubſidit vbi Gornaij ſuum caſtellum habuerunt, & collegium cōſtruxerunt. Hæc familia de *Gornaico* & vulgò *Gornay* dicta, in primis antiqua

[margin: * (beside "per Crockherne") ; Montacute. ; *Domini de Monte-acuto.* ; * (beside "honoratiſſimæ") ; *Briewri Barones.* ; *Gornaij.*]

&

& illuſtris erat, ex eadem ſtirpe qua Warrenni Surriæ Comites & Mortuomarij propagata; verum ſuperiori ſeculo defecit, & eorum hæredia nonnulla per Hamptonos in equeſtrem Newtonorum ſtirpem deſcenderunt, qui ſe è Wallia prognatos, & non ita pridem *Caradocos* dictos libentèr agnoſcunt. Nec tacendum Matthæum Gourney hîc ſepultum fuiſſe virum bellicoſiſſimum regnante Edwardo tertio, qui *96.* ætatis anno diem obiuit, cùm (vt ex inſcriptione videre licuit) obſidioni *D'algizer* cõtra Saracenos, prælijs Benamazin, Scluſenſi, Creſſiaco, Ingenos, Pictauenſi, & Nazarano in Hiſpania dimicaſſet. *

Irrigat deinde Pedredus *Martock* mercatorium oppidulum, quod olim Guilielmus Comes Bolonienſis Regis Stephani filius Faramuſio de Bolonia dedit, cuius vnica hęres Sibilla Ingelramo de *Fienes* in matrimonium data fuit, à quo deſcenderunt *Fienes* Barones *d'Acres*, & Barones *Say* & *Zele*. *Faramuſius de Bolonia.* *Fienes.*

Pedredus hinc limoſam planitiem perſecans in Septentriones contendit per Langport mercatum non infrequentem, & Aulre ex tuguriolis paucis viculum, qui melioris notę oppidum fuiſſe videatur. Cùm enim Alfredus Danos ita prælio fregiſſet, & obſeſſos ad deditionem ſubegiſſet, vt iurauerint ſe quàm primùm ex ſuis ditionibus ceſſuros, & *Godrum* eorum Rex Chriſtianitatem, vt inquit Aſſerius, ſubire promiſerit: illum hoc in loco magna pompa de ſacro baptiſmatis fonte leuauit.

Hinc ab occaſu *Thonum* fluuium recipit Pedredus, qui longè in occidua agri parte, proximè Deuoniam exortus lætiſſimos rodit agros per Wellington defluens quod nunc mercatorium eſt oppidulum, Edwardi autem Senioris tempore *terra ſex erat manentium*, quando ille vnà cum *Lediard*, quæ *duodecem erat manentium* Shirburnenſi Epiſcopo concederet. Inde leni, modicoque lapſu Thonton, vulgò Taunton alluit. Hoc elegans certè oppidum, lætiſſimóque ſitu, & vt verbo dicam, huius regionis alter ocellus: vbi Ina Rex Occidentalium Saxonum caſtrum conſtruxit, quod Desburgia eius vxor ſolo æquauit, cùm Eadbricthum Auſtralium Saxonum Regem inde exturbaſſet, qui iam ſui iuris fecerat, & tanquam fræno domitæ gentis vteretur. Cùm Edwardus Confeſſor rerum potiretur, *geldabat*, (vt eſt in Angliæ commentario Cenſuali) *pro* L I I I I. *hidis; Burgenſes* LXIIII. *habuit, Epiſcopus Wintonienſis tenuit, eiuſque Placita ter in anno hic tenebantur. Iſtæ conſuetudines pertinent ad Tauntone Burgheriſthe, latrones, pacis infractio, hannifare, denarij de Hundret & denarij* *Chart. Edw.* *Taunton.* *

Sancti

Sancti Petri circieti, ter in anno tenere placita Epiſcopi ſine admonitione, Profectio in exercitum cum hominibus Epiſcopi. Hic circumquaque regio virentibus pratis iucunda, hortenſibus delicijs florens, & frequentibus villis ſpectantium oculis mirum in modum arridet. Inter villas autem nominatiſſima ſunt *Hach-Beauchamp*, & *Cory-Mallet* à Dominis facta appellatione; hæc enim à Guilielmo Mallet Normannici generis Barone per ſorores ad Hugonem de *Pointz*, & Hugonem de *Vinonia* deuenit, ſed Baronis titulus diu floruit inter *Pointzios*, tandémque per filiam datam in matrimonium T. de *Newborrough* euanuit, ex ea tamen familia nonnulli magno ſplendore & equeſtri dignitate ſuperſunt. Beauchampi autem illi magnis honoris ornamentis claruerunt à temporibus Regis Henrici II. vſque ad Edwardi III. annum 36. tunc enim per ſorores Ioannis vltimi hæreditas inter Rog. *Seimour*, I. *Meriet*, *Chalons*, & Walt. *Blunt* diſpertita fuit, qui omnes veteris proſapiæ & multarum imaginum.

Mallet. *Pointzij Barones.* *Beauchampi Barones.*

Inde quà Thonus Pedredo ſe inſinuat, inſulam amnicam efficit Aethelingaeg olim Saxonicè dictam, id eſt, *Nobilium inſula*, nunc vulgò Athelney, quæ non minùs Alfredi regis latebris nobis nota, cùm iam Danus omnia permiſceret, quàm Italis Minturnenſium paludes Marij latibulo. Regi enim illi (vt Poeta antiquus de ipſo cecinit)

Athelney. *Alfredus Rex.*

------------------ *Mixta dolori*
Gaudia ſemper erant, ſpes ſemper mixta timori.
Si modò victor erat, ad craſtina bella pauebat,
Si modo victus erat, ad craſtina bella parabat.
Cui veſtes ſudore iugi, cui ſica cruore
Tincta iugi, quantum ſit onus regnare probârunt.

Et percommodum ſanè erat hæc inſula latibulum. Stagnantibus vtique aquis & refuſionibus inacceſſa eſt (quas Latino-Saxonico vocabulo *Gronnas* Aſſerius dixit) *Pontem olim habuit inter duas arces ab Elfredo conſtructas, alnetum etiam permaximum capris, & feris plenum, ſed ſolidam terram vix duobus iugeribus latam, cui impoſuit ille monaſteriolum, cuius* (Malmesburienſem, non me audis) *machinam totam quatuor poſtes ſolo infixi ſuſpendêrunt, quatuor cancellis opere ſphærico, in circuitu ductis.* Non longè ab hac collectis aquis ſolitarius Pedredus pererrauit, ſed alterum ab Ortu ſocium riuum accipit, qui Somerton præterfluit, olim primarium totius Comitatus oppidum, vtpote quod nomen fecit. Caſtrum Saxonico ſeculo

Somerton.

ſeculo habuit, quod perruptis muris Ethelbaldus Merciorum Rex occupauit; nunc verò vincentibus annis ita ceſſit, vt omninò diſparuerit, & oppidum vix nomen tueretur, niſi ex foro Boario, quod à Feſto Palmarum ad medium Iunium frequentiſſimum habet, vicini enim rei pecuariæ inprimis ſtudent.

Hoc ſuſcepto fluuio, Pedredus noſter oppidum magnum, & incolis refertum petit, quod Bridgewater vulgò vocitamus, nomenq; à ponte, & aqua inueniſſe creditur; ſed refragantur chartæ antiquæ in quibus ſemper *Burgh Walteri* diſertè appellatur; nec alio nomine donatione illa vocatur qua Fulco *Paynell* Dominus de *Bampton* loci poſſeſſionem Guilielmo *Briwer* contulit, ad colligendam eius gratiam qui gratia plurimum apud Regem Richardum primum valuit, huius filius eodem nomine, cùm firmandi caſtri licentiam feciſſet Ioannes Rex, caſtellum hîc poſuit iam tempore euictum, pontemque incœpit, quem Triuet è Cornubia nobilis immenſis ſumptibus perfecit. Cùm verò Guilielmus ille Briwer iunior ſine prole diem clauſiſſet, in familia heraciſcunda obtigit hic locus Margaretæ ſorori, per cuius filiam in familiam de *Cadurcis*, ſiue *Chaworth* deuenit, & inde ad Lancaſtrenſes Duces hæreditariò deſcendit: verùm maximus honor huic acceſſit quòd Comitatus titulo ab Henrico VII. exornatum fuerit, cùm Ægidium Daubeneium qui illi à cubiculo, Comitem de Bridgewater creauit, cuius vnica hæres nupta fuit I. Burchiero primo ex illa familia Bathoniæ Comiti. Sub hoc, poſt pauca milliaria, vaſto oſtio in Sabrinianum fretum euoluitur Pedredus, quod, vt diximus, VZELLA æſtuarium Ptolemæo dicitur, nonnullis etiam hodiè Euelmouth, ſed Saxonibus Peoꞃeoan muð, vbi, vt author eſt Marianus, palantem Danorum exercitum Ealſtanus Epiſcopus Shirburnenſis, circa annum ſalutis 845. fudit. Eôdem etiam æſtuario aliud obuium occurrit flumen, *Brius* nonnullis dicitur, qui oritur è ſylua illa ampliſſima, in Orientali huius agri limite, quam Britanni *Coit Maur*, Saxones Selwood dixêrunt, id eſt, interprete Aſſerio, Sylua magna, non procul à Pen ignobili viculo, vbi in Britannici nominis exitium, & Danorum cladem Mars conſpiràſſe videatur. Keniwalchus enim Weſtſaxo ita ſecùndo prælio hîc Britannos attriuit, vt vix poſteà pugnandi copiam Saxoni fecerint: & multis pòſt ſæculis, eôdem loco, Edmundus cognomento *Ferreum latus*, Danos memorabili prælio deuicit, cùm Danicum Canutum, qui regnum occupârat, vndique agitaret. Hic

Bridgewater. *

Comes de Bridgewater. *

Vzella.

fluuius primùm Bruiton, à ſe cognominatum inuiſit, Moionorum tumulis celebre, longéque per viculos defluens, nonnullis riuulis auctior lætos gramine campos irrigat, cúmque ſolum mollius inuenerit, quodammodo ſtagnat, inſulamque ambit *Auallon*, à pomis Britannicè olim ſic dictam, poſteà *Inis Witrin*, i. vitrea inſula, & eâdem ſignificatione Saxonibus Glaſtney, Latiniſque *Glaſconia*. De qua Poeta ſatis antiquus.

Inſula pomorum quæ fortunata vocatur
Ex re nomen habet, quia per ſe ſingula profert
Non opus eſt illi ſulcantibus arua colonis,
Omnis abeſt cultus, niſi quem natura miniſtrat,
Vltrò fœcundas ſegetes producit, & vuas,
Nataq; poma ſuis pratonſo germine ſiluis.

Glaſtenbury. In hac floruit monaſterium Glaſtenbury, quod admodum antiquam repetit originem, à Ioſepho ſcilicet Arimathenſi illo, qui Chriſti corpus ſepulchro mandârat, quemque Philippus Gallorum Apoſtolus in Britanniam miſit, vt Chriſtum prædicâret. *Vide Roman. in Britannia pag. 45.* Hoc enim & antiquiſſima huius monaſterij monumenta teſtantur, & Patricius Hibernienſium Apoſtolus, qui xxx. annos vitam monaſticam hîc egit, in ſua prodidit epiſtola. Nec eſt cur hac de re ambigamus, cùm anteà docuerim Chriſtianam religionem in prima enaſcentis eccleſiæ infantia huic noſtræ inſulæ illuxiſſe, & Freculphus Lexouienſis ſcripſerit Philippum illum *barbaras gentes, vicináſque tenebris, & Oceano coniunctas ad ſcientiæ lucem, fideique portum deduxiſſe*. Sed ad monaſterium, & ex Malmesburienſis hac de re libello. Cùm antiqua illa ædicula à Ioſepho poſita vetuſtati tandem aliquando concederet, Deui Meneuenſis Epiſcopus nouam eò loci conſtruxit, quæ cùm iam etiam æuo fatiſceret, duodecem viri à Boreali Britanniæ parte profecti, eam reſtaurârunt, tandemque Ina Rex, cùm regnum vectigale Pontifici Romano, impoſito in ſingulas domos denario, feciſſet; hac demolita, magnificum admodum Chriſto, Petro, & Paulo conſtruxit templum. In cuius ſuprema præcinctione hos verſus deſcribi curauit.

Syderei montes ſpecioſa cacumine Sion
A Lybano gemina, flore comante, cedri,
Cœlorum portæ lati duo lumina mundi:
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus
Inter Apoſtolicas radianti luce coronas,
Doctior hic monitis, celſior ille gradu.

Corda

Corda per hunc hominum reſerantur,& aſtra per illum.
Quos docet iſte ſtylo, ſuſcipit ille polo.
Pandit iter cœli hic dogmate, clauibus alter,
Eſt via cui Paulus,janua fida Petrus.
Hic petra firma manens,ille Architectus habetur,
Surgit in his templum quod placet,ara Deo.
Anglia plaude lubens,mittit tibi Roma ſalutem,
Fulgor Apoſtolicus Glaſconiam irradiat.
A facie hoſtili duo propugnacula ſurgunt,
Quod fidei turres vrbs caput orbis habet.
Hæc pius egregio Rex Ina refertus amore,
Dona ſuo populo non moritura dedit.
Totus in affectu diuæ pietatis inhærens
Eccleſiæq; inges amplificauit opes
Melchiſedech noſter meritò Rex,atque Sacerdos,
Compleuit veræ relligionis opus.
Publica iure regens,& celſa palatia ſeruans,
Vnica Pontificum gloria,norma fuit
Hinc abiens, illinc - - - - - - - - - fulget honore,
Hic quoque geſtorum laude perennis erit.

Primis his temporibus viri ſanctiſſimi hîc Deo inuigilârunt, & præcipuè Hibernici,qui ſtipendijs regijs alebantur,& adoleſcentes pietate,artibuſq; ingenuis inſtruebant. Solitariam enim vitam amplexi ſunt, vt maiore cum tranquillitate ſacris literis vacarent,& ſeuero vitæ genere ad crucem perferendam,ſe exercerent. Sed tandem Dunſtanus ſubacto & verſuto ingenio homo, cùm malis artibus, & blanditijs in principum conſuetudinem ſe penitùs immerſiſſet, pro his recentioris inſtituti monachos, ſcilicet Benedictinos induxit, ipſéque primus Abbatis nomine numeroſo Monachorum gregi præfuit: qui à bonis,& pijs principibus pluſquàm regias opes conſequuti,cùmq; omni rerum affluentia ſexcentis annis quaſi regnaſſent (eorum enim nutum vicini omnes ſpectârunt,) ab Henrico VIII: exturbati ſunt, monaſteriúmque, quod iam in vrbeculam excreuerat, dirutum,& ſolo adæquatum. Antequam me hinc recipiam,accipe paucis,quod pluribus Giraldus Cambrenſis, oculatus teſtis, de ſepulchro Arthuri in huius cœmiterio retulit. *Monachi antiqui.* *Arthurus heros Britannicus.*

Cùm Henricus, ſecundus Rex Angliæ, ex Bardorum Britannicorum cantilenis accepiſſet Arthurum Britannorum nobiliſſimum heroëm, qui Saxonum furorem virtute ſæpe fregerat,

Glaſconiæ inter duas Pyramides ſitum eſſe, corpus inueſtigari curauit: víxque iam ſeptem pedes in terram defodiſſent, cùm inciderent in cippum, ſiue lapidem, cuius aduerſæ parti rudis crux plumbea,latiori forma, inſerta: quæ extracta Epigraphen oſtendit, & ſub eo ad nouem ferè pedum altitudinem, ſepulchrum inuentum,ex quercu cauata, in qua oſſa inclyti illius Arthuri repoſita. Inſcriptionẽ autem ex Protypo, in Glaſconienſi cœnobio quondam deſcriptam, propter literarum antiquitatẽ ſubiungendam putaui,barbarum quiddam, & quaſi Gothicum præ ſe ferunt literæ, & eius ætatis barbariem planè loquuntur, quæ adeò fatalibus tenebris inuoluta erat, vt nemo fuerit,cuius ſcriptis Arthuri nomen celebraretur. Materies proculdubiò doctiſſimi viri facultate, & copia digna, qui tantum principem celebrando propriam etiam ingenij laudem conſecutus fuiſſet. Fortiſſimus enim Britannici imperij propugnator hoc ſolo nomine vel infœliciſſimus videtur, quòd ſuæ virtutis dignum præconem non inuenerit. Sed ecce inſcriptionem:

HIC IACET SEP:
VLTVS INCLITVS
REX·ARTVRIVS·IN
INSVLA·AVALO
NIA·

Nec abs re erit,ſi quæ Ioſephus noſter Iſcanus non de populo Poeta, ólim in ſua Antiocheide in Arthurum cecinit,hîc adiungam.

Hinc celebri fato fœlici claruit ortu
Flos regum Arthurus,cuius cùm facta ſtupori,
Non micuêre minùs: totus quid in aure voluptas,
Et populo plaudente fauus. Quemcunque piorum
Inſpice,Peleum commendat fama tyrannum.
Pagina Caſareos loquitur Romana triumphos,

Alcidem

Alcidem domitis attollit gloria monſtris.
Sed nec pinetum corili,nec ſydera ſolem
Æquant, annales Latios,Graiosque reuolue.
Priſca parem neſcit,æqualem poſtera nullum
Exhibitura dies. Reges ſuperęminet omnes;
Solus præteritis melior, maiorque futuris.

Vocabatur verò hic heros, vt obiter hoc notem ex Nennio, Mab-Vter.i.*filius horribilis,quia à pueritia fuit crudelis,&* Artur *quod Britannicè ſonat vrſum horribilem, vel malleum ferreum quo confringuntur molæ leonum.*

Alia etiam ſi placet,etſi non longiſſimæ vetuſtatis monumenta, è Guilielmo illo Malmesburienſi habe. *Illud quod clam planè omnibus eſt libenter prædicarem, ſi veritatem exculpere poſſem: quid illæ pyramides ſibi velint,quæ aliquantis pedibus ab eccleſia vetuſta poſitæ cœmiterium monachorum prætexunt. Procerior ſanè, & propinquior Eccleſiæ habet quinque tabulatus, & altitudinem viginti ſex pedum. Hæc præ nimia vetuſtate,etſi ruinam minetur, habet tamen antiquitatis nonnulla ſpectacula, quæ planè poſſunt legi, licèt non poſſint planè intelligi. In ſuperiori enim tabulatu eſt imago pontificali ſchemate facta. In ſecundo imago regiam prætendens pompam, & literæ,* HER. SEXI. *&* BLISWERH. *In tertio nihilominùs nomina.* WEMCHESTE. BANTOMP. WINEWEGN. *In quarto* HATE. WVLFREDE. *&* EANFLEDE. *In quinto, qui & inferior imago, & hæc ſcriptura* LOGWOR. WESLIELAS. *&* BREGDENE. SWELWES. HWINGENDES BERNE. *Altera verò pyramis habet octodecim pedes,& quatuor tabulatus, in quibus hæc leguntur.* HEDDE *epiſcopus, &* BREGORRED, *&* BEORWALDE. *Quid hæc ſignificent non temere definio, ſed ex ſuſpicione colligo eorum interiùs in cauatis lapidibus contineri oſſa,quorum exteriùs leguntur nomina. Certè* LOGWOR *is pro certo aſſeritur eſſe, de cuius nomine quondam* LOGWERESBEORH *dicebatur,qui nunc Mons Acutus dicitur.* BEORWALDE *nihilominùs abbas poſt* HEMGISELVM.

Occidentalium Saxonum reges qui hîc ſepulturæ traditi fuerunt, enumerare ſuperuacaneum eſſet, Eadgarum tamen Pacificum, qui ſemper paci conſuluit, vel hoc nomine non poſſum non meminiſſe, & epitaphium illo ſeculo non indignum ſubiungere.

Auctor opum,vindex ſcelerum, largitor honorum,
Sceptriger Edgarus regna ſuperna petit.
Hic alter Salomon,legum pater, orbita pacis,
Quòd caruit bellis,claruit inde magis.

Templa Deo, templis monachos, monachis dedit agros,
Nequitiæ lapſum, iuſtitiæque locum.
Nouit enim regno verum perquirere falſo
Immenſum modico, perpetuúmque breui.

A Glaſconia, tria quæ ibi confluunt flumina paludem efficiunt, & vno emiſſa oſtiolo in Occaſum vno alueo Vzellæ æſtuarium petunt per Gedney more, vel vt alijs placet Godney more, quam Dei inſulam ſignificare, & Ioſepho Arimathenſi conceſſam fuiſſe volunt, deinde per Weadmore Alfredi villam, quam teſtamento Edwardo filio legârat, & paluſtrem illam regionem longè excurrentem Brentmerch, quam paluſtrium ranarum regionem: vt eius oppidulum Brentknol, ranarum monticulum interpretati ſunt Glaſconienſes Monachi.

Mendippe hilles. Hinc ad Ortum *Mendippi colles* ſe longè latéque explicant, *Minerarios* vocat Lelandus, & rectè opinor, cùm Muneduppe in antiquis ſchidis dicantur, plumbi enim fodinis opulenti, & paſcendis pecoribus apti. In his antrum eſt longo receſſu, in

Ochy hole. quo putei quidam, & riuuli cernuntur, Ochiehole dicunt, de quo non minora ſomnia fingunt accolæ, quàm de ſuo Sybillæ antro in Apennino comminiſcuntur Itali. Nomen proculdubiò inditum ab *Ogo* Britannica dictione, quæ antrum ſonat, vti etiam à ſimili antro, ſimili vocabulo Eubæa Inſula olim OCHA dicta

Strabo. fuerit. Non procul ab hoc, regnante Henrico VIII, aratro eruta fuit oblonga plumbi lamina in trophæum olim erecta, & ſic inſcripta.

TI. CLAVDIVS CÆSAR AVG. P. M.
TRIB. P. VIIII. IMP. XVI. DE BRITAN.

Incidit hæc Claudij Tribunitia poteſtas VIIII. in annum vrbis conditæ DCCCII. Antiſtio, & M. Suillio Coſſ. quo tempore P. Oſtorium Britanniæ Proprætorem turbidæ res excepêrunt. Ex hoc tempore liceat mihi quæſo, bona cùm venia ariolari. Hoc anno duo de Britannis Trophæa Claudium ſtatuiſſe nummus ipſius Claudij antiquus, rei certiſſimus teſtis demonſtrat, in cuius priore parte hæc concepta inſcriptio TI. CLAVD. CÆSAR AVG. P. M. TRI. VIIII. IMP. XVI. PP. OB. C. S. in auerſa verò DE BRITAN. ibíque expreſſus arcus triumphalis, cum equeſtri figura decurrente, & duobus trophæis. Qui verò fuerint hi Britanni deuicti, Tacitus docet: Claudium

Claudium enim Oſtorij auſpicijs duas Britannicas gentes hoc anno deuiciſſe teſtatur, Icenos ſcilicet & Cangos: ſed cùm Iceni alio quaſi ſub ſole iacent, quid ſi de Cangis minori inter Belgas noſtras popello conſtitutum hoc fuiſſe Trophæum, & Cangos illos hîc conſediſſe dixero? Non procul enim hinc eſt mare, quod Hiberniam aſpectat, quo ſitu ille Cangos locat, & Cangorum nominis vmbra in nonnullis hoc tractu locis ſupereſſe videtur, in **Cannington** nimirum, & **Canings** regiunculis, ſiue Centurijs, in **Wincaunton**, quod **Cangton** alibi dicitur, & **Kaingſham**, quaſi Cangorum manſio. Sed de his penes lectorem iudicium, ego tantùm, vt dixi, ariolor, dum Cangos veſtigijs inquiro, & alibi me reperturum confido. *Cangi Britanniæ populi.*

Sub **Mendippe** montibus, ad Septentriones eſt **Congerſbury** viculus, à Cógaro quodam viro ſingularis ſanctitatis ſic dictus, (Conſtantinopolitani Imp. filium fuiſſe comminiſcitur Capgrauius) qui heremeticam vitam ibi duxit, & *Harpetre* olim caſtrum eiuſdem cognominis familiæ vetuſtæ, quod hæreditariò ad Gornaios, & ab illis ad *Ab-adamos* deſcendit, qui (vt legi) Gornaijs reſtituerunt. Ad Auſtrum verò non procul ab illo antro, vrbecula Epiſcopalis ſubijcitur, olim vt habet Lelandus, *Theodorodunum*, nunc **Welles**, ita dicta à fontibus, qui paſſim in ipſa ſcaturiunt, vti etiam *Suſa* Perſiæ, *Croia* Dalmatiæ, & *Pagaſe* Macedoniæ, à fontibus nomina traxêrunt: vnde & *Fontanenſis Eccleſia* hæc vocatur. Primas in hac Prouincia ſibi ſuo iure vendicat tùm incolarum frequentia, tùm ædificiorum magnificentia. Templum habet ornatiſſimum & Collegium ab Ina Rege in Andreæ honorem conditum, & à viris principibus opimis prouentibus ſtatim ditatum: inter quos Kinewulphus Rex loca quàm plurima adiacentia, anno Domini 766. conceſſit, Legimus enim in eius Charta. *Ego Kinewulphus Occidentalium Saxonum Rex, aliquam terræ partem pro amore Dei, necnon quod verbo delendum eſt, pro aliqua vexatione inimicorum noſtrorum Cornubiorum gentis, cum conſenſu Epiſcoporum, & Satraparum meorum, Dei Apoſtolo atq; miniſtro eius Andreæ humiliter aſcribendo donabo, hoc eſt, ad augmentum collegij duo manent: prope flu. qui dicitur* **Welwe.** Hanc appoſui tùm propter antiquitatem, tùm quod ex hoc fluuio aliqui locum nomen adſumpſiſſe exiſtimârunt.

*
Harpetre.
Welles.
Stephanus in vrbib. & Barletius.

Splendidum admodum Epiſcopi palatium, & nitidæ Præbendariorum ædes templum incingunt. Præbendæ enim 27. cum Præbendiolis 19. præter Decanum, Præcentorem, Cancellarium,

larium, & tres Archidiaconos, ad hanc ſpectant Eccleſiam.
Edwardi Senioris tempore Epiſcopalis hîc ſedes conſtituta.
Cùm enim Romanus Pontifex Edwardum illum ſacris interdixiſſet, quòd Politia Eccleſiaſtica in occidua hac regni plaga apertè nutaret, ille qui ſe Eccleſiæ nutritium eſſe nouit, tres no-
905 uos erexit Epiſcopatus, Cridienſem ſcilicet, Cornubienſem, & hunc Wellenſem, cui Eadulphum primum præfecit Epiſcopum.
Non multis pòſt annis Giſo huic ſedi præfuit, quem Haraldus
Hiſtoria Bathon. Viſiſaxonum, & Cantij Comes Eccleſiæ opibus inhians ita exagitauit, vt parùm abfuerit, quin hanc dignitatem ſuſtulerit, verùm Guilielmus primus, deuicto Haraldo, Giſoni exulanti, & eccleſię iacenti dextram porrexit, quo tempore, vt teſtatur Cenſualis Angliæ liber, Epiſcopus *ipſum oppidum tenuit, quod pro quinquaginta Hidis geldauit.* Regnante deinde Henrico primo, Ioannes de *Villula* Turonenſis, cùm Epiſcopus iam electus eſſet, ſedem Bathoniam tranſtulit, quæ duæ ſedes in vnum coaleſcentes, ſuo vtraque titulo Epiſcopum ornat, vt vnus idémque Epiſcopus Bathonienſis, Wellenſiſque dicatur. Vndè Monachi Bathonienſes, & Canonici Wellenſes, quaſi in aciem, dimicatio-
Vide in Decretalib. Ne quid innouetur in Epiſc. nemque venerunt. Interímque Sauanaricus Bathonienſis Epiſcopus, cùm etiam Abbas eſſet Glaſconienſis Glaſconiam ca-
1193. thedra tranſlata, Glaſconienſis dictus erat Epiſcopus, ſed cum eo hic titulus extinctus; Monachoſque & canonicos in gratiam tandem reduxit Robertus ille, qui Eccleſiæ ſuæ patrimonium in Prebendas diuiſit; & Decanum, Subdecanum, &c. inſtituit, Iocelinus etiam ſub id tempus nouis ædificijs templum inſtaurauit, & auorum memoria Radulphus de *Shrowſbery* (vt aliqui vocant) elegantes ædes Vicarijs, & Cantoribus conſtruxit, Epiſcopíque Palatium muro circumdedit.

E montibus illis Minerarijs *Frome* fl. oritur, qui in Ortum contendens per puteos carbonum illorum foſſilium, quibus ad molliendum ferrum vtuntur ferrifabri, cùm non multum viæ confecerit, in Septentrionem conuerſus, limitis vice inter hunc, & Gloceſtrenſem agrum fungitur, & Farley Hungerfordorum caſtrum (nó procul à Phillips Norton, foro celebrato, cui templum Philippo dicatum appellationem fecit) irrigat. Ab Edwar-
Hungerfordorum familia. di III. temporibus illuſtris fuit hæc Hungerfordorum familia, Thomas enim *Hungerford* auus fuit Gualteri Domini Hungerford ſummi Theſaurarij Angliæ, qui familiam nuptijs cum Catharina Peuerell, (quæ à Moelis & Courtnęo orta) inprimis locuple-

locupletauit. Huius itidem filius Robertus qui Æleonoram filiam & hæredem Guil. Domini *Molines* duxit, & inteſtino bello inter Lancaſtrenſes, & Eboracenſes apud Newcaſtell capite truncatus, magnam fecit acceſſionem. Filius autem eius Thomas occiſus apud Sariſburiam patre viuente, vnicam reliquit filiam Mariam quam Edwardus Dominus Haſtings in vxorem accepit, Walterus verò Thomæ frater Edwardum Hungerford genuit, patrem illius Walteri quem Rex Henricus VIII. Baronem de *Heyteſbury* creauit, & poſteà infandi criminis condemnauit.

Inferiùs *Selwood* ſylua, quam dudum dixi, longè latéq; diffunditur, arboribus ſatis condenſa, à qua circumuicina regio olim Selwodſhire, vt author eſt Ethelwerdus, vocabatur, oppidum *Selwood.*
verò adſitum etiamnum Frome Selwod dicitur, quod è lanificio maximum quæſtum facit. A quo vix duobus ad occaſum milliaribus exiguum, & non inelegans caſtrum cernitur, quod à *Dela-Maris* conditum & cognominatum ab ipſis hæreditariò *Nonney*
ad Powlettos deuenit. Cæterùm *Frome* nonnullis ex hac ſylua *De la-Mare.*
riuulis plenior, tandem Auonæ nobili flumini ſe committit, qui obliquiorem ripam agens ſtatim antiquam vrbem inuiſit, quæ à thermis Ptolemæo ὕδατα θερμὰ id eſt, Aquæ calidę dicitur, Antonino AQVÆ SOLIS, Britannis *Yr ennaint twymin*, & *Caer Ba-* *Bathe. Aquæ Solis.*
don, Saxonibus Baðanceſter, Hat Baðan, & etiam à valetudinariorum concurſu Akmancheſter, id eſt, vrbs ægrotorum, Stephano in vrbibus *Badiza*, nobis hodie Bathe, & vulgo Latinorum *Ba-* *Badiza.*
thonia. Subſidet in planicie haud ita magna, & ex omni parte collibus pari quaſi altitudinis faſtigio obuallata, è quibus perennium riuulorum ſcaturigines in vrbem magno ciuium commodo deſcendunt. In ipſa vrbe tres calidi fontes ebulliunt (ſulphure enim & bitumine aqua percolatur) qui efficaci remedio *Thermæ.*
ſalutares corporibus quæ prauis humoribus torpeſcunt, ſudorem enim calore ſuo proliciunt, & humorum contumaciam edomant. Non omni tamen hora ſunt ſalutares, ab hora enim octaua ante meridiem, vſque ad tertium à meridie maximè feruent & exæſtuant, & fœda quędam turbidi ex imo fundunt, quibus temporibus clauduntur, nec quiſquam ingrediatur, donec per emiſſaria ſua ſe ſordibus illis liberârunt, & expurgârunt. Maximus horum, qui *Crucis Balneum* vocatur, miti admodùm, & temperato calore tepet: alter verò vix ducentis hinc pedibus, multò magis feruet, vnde Whot bath, id eſt, feruidus dicitur: &

his

his contiguum eſt Noſocomium à Reginaldo Bathonienſi Epiſcopo poſitum,vt valetudinariorum inopiam ſubleuaret.Tertius in vrbis quodammodo ſinu eſt, & *Balneum Regium* appellatur, *Mineruæ templum.* iuxta eccleſiam Cathedralem, vbi antiquitùs templum Mineruæ ſacrum extitiſſe fama tenet. Certè Solinus Polyhiſtor de his procul-dubiò thermis loquens. *In Britannia* (inquit) *calidi ſunt fontes opiparo exculti apparatu ad vſus mortalium,quibus fontibus præſul eſt Minerua numen,in cuius æde perpetui ignes nunquam caneſcunt in fauillas,ſed vbi ignis contabuit, vertitur in globos ſaxeos.* Athenæus tamen author eſt omnia lauacra calida, quæ ex terræ viſceribus naturalitèr ſcatent, Herculi eſſe ſacrata: & neſcio quę Herculis antiqua imago anguem manu conſtringentis, hîc in mœnibus, inter alia vetuſta monumenta temporis iniuriâ iam planè deformata,cernitur. Sed ne de hoc contendatur, demus, ſi placet, cùm Herculi,tùm Mineruæ balnea fuiſſe dicata. A Græcis enim proditum eſt Palladem Herculi poſt labores exantlatos lauacra primùm ſubminiſtraſſe. Satis erit ſi ex Solini authoritate euicero,cùm his fontibus Mineruam ſiue Palladem præfuiſſe prodat, *Caer Palladur.* hanc vrbem eſſe, quam Britanni *Caer Palladur* ſua lingua dixerunt,hoc eſt vrbs Palladiæ aquæ, ſi Latinè interpreteris; appoſitè enim res,nomen,& ſignificatio conſpirant.Harum inuentionem referunt fabulę noſtrę ad Britannorum regem *Bleyden Cloyth*,id eſt, Bleyden Magus, quàm probabilitèr dixerint alij. Magiam verò tantis ceremonijs Britannos olim celebraſſe, author eſt Plinius,vt eam Perſis dediſſe viderentur; ad vim tamen *Britanni Magiæ dediti.* Magicam has thermas referre non auſim. Nonnulli ex noſtris, ſed aliud agentes, Iulium Cæſarem inuentorem fuiſſe tradunt. Verum-enimuerò ſeriùs ad Romanorum cognitionem perueniſſe iudico,cùm Solinus primus ſit,qui de illis meminerit. Saxones autem circa annum 44. ab aduentu in Britanniam, rupto fœdere,bellum iam reſtinctum inflammantes, hanc vrbem obſidione incinxêrunt,ſed cùm Arthurus bellicoſus ſuperueniſſet, *Mons Badonicus.* ipſi *Montem Badonicum* occupârunt, vbi cùm ab vltima ſpe, animis diu dimicaſſent, magno numero concidêrunt. Hic mons ille ipſe videtur, qui nunc **Banneſdowne** dictus, **Batheſtone** viculo iuxta hanc vrbem impendet,ſuóſque etiamnum aggeres,& vallum oſtendit. Nec longo pòſt tempore,Saxones hanc vrbem aggredi auſi, Britannis diu reliquêrunt. Verùm anno Chriſti DLXXVII. cùm Occiduorum Saxonum Rex Cewalin Britannos ad **Deorham** profligaſſet, armis,& operibus oppugnata, ſe

primò

primò in Saxonis fidem permiſit: paucíſque annis refota nouum nomen Akmanceſter, multúmque ſplendoris accepit. Oſbrichus enim anno 676. virginibus ſacris monaſterium, ſtatimque cùm in Merciorum poteſtatem veniſſet, Offa Rex alterum templum conſtruxit, quæ ambo Danico turbine cecidêrunt. Ex horum ruinis nouum poſteà effloruit Templum Diuo Petro ſacrum, in quo Eadgarus cognomento *Pacificus* in Regem inauguratus, vrbi plurimas immunitates indulſit, cuius rei memoriam anniuerſarijs ludis ciues etiamnum celebrant. Edwardi Cõfeſſoris tempore, vt in Angliæ Notitia legitur, *geldabat pro viginti hidis quando Scyra geldabat, Ibi Rex habebat* LXIIII. *Burgenſes, &* XXX. *Burgenſes aliorum.* Sed non diuturna fuit hæc fœlicitas, ſtatim enim ab ingreſſu Normannorum, Robertus Mowbrayus nepos Epiſcopi Conſtantienſis, qui ſeditionem non leuem in Guil. Rufum concitâſſet, diripuit & ſuccendit. Reſpirauit tamen breui, opera Ioannis de Villula è Turonibus Galliæ oriundi, qui cùm Epiſcopus eſſet Wellenſis, quingentis marcis (vt habet Malmesburienſis) hanc vrbem ab Henrico I. mercatus, Epiſcopalem cathedram huc tranſtulit, retento etiam Wellenſis Epiſcopi nomine, nouumque templum in ſuam ſedem poſuit. Quo non ita pridem ruinam minitante, Oliuarius King Bathonienſis Epiſcopus aliud iuxta vetuſtum illud molitus eſt, quod ſolummodò inchoatum, nec dùm perfectum. Iam inde verò floruit Bathonia tùm lanificio, tum conuenarum frequentia, mœnibuſque ſe communîuit, quibus antiquas quaſdam imagines, Romanáſque inſcriptiones ad aſſerendam vetuſtatem inſeruerunt, quæ ita iam lacunis præ vetuſtate laborant, vt omninò legi non poſſint. Et ne quid ad Bathoniæ dignitatem deeſſet, Comitis etiam titulo proceres nonnullos honorauit. Philibertum enim de *Chandew* è Britannia Armorica oriundum ab Henrico VII. eo honore affectum legimus. Poſteà Rex *Henricus* Octauus, Ioannem *Bourchier* anno regni XXVIII. Bathoniæ Comitem creauit, cui ſucceſſit Ioannes filius qui Ioannem Dominum *Fitzwarin* ſuſcepit, ante patrem defunctum, è quo natus eſt Guilielmus Bathoniæ Comes qui nunc floret. Longitudinem huius vrbis XX. Temporibus LVI. ſcrupulis. Latitudinem verò LI. Tempor. XXI. ſcrupulis menſurant Geographi. Nunc pro corollario, habe ſi placet, qualeſcunq; de his thermis Nechami verſiculos, — *Bathonia Comites.*

Bathonia thermas vix præfero Virgilianas,
Confecto proſunt balnea noſtra ſeni.

Proſunt

Proſunt attritis, colliſis, inualidiſque,
Et quorum morbis frigida cauſa ſubeſt.
Præuenit humanum ſtabilis natura laborem;
Seruit naturæ legibus artis opus.
Igne ſuo ſuccenſa quibus data balnea feruent,
Ænea ſubter aquas vaſa latere putant,
Errorem figmenta ſolent inducere paſſim.
Sed quid? ſulphureum nouimus eſſe locum.

Ecce tibi etiam ſi legere lubeat, duas inſcriptiones antiquas nuperrimè ad viam publicam ſub vrbem effoſſas.

G. MVRRIVS. C. F. ARNIENSIS.
FORO. IVLI. MODESTVS. MIL.
LEG. II. AD. P. F. IVLI. SECVND.
AN. XXV. STIPEND.
H. S. E.

DIS. MANIBVS.
M. VALERIVS. M.
POL. EATINVS. C. EQ.
MILES. LEG. XX. AN.
XXXXV. STIPEN. XX.
H. S. E.

Secundum eundem Auonam (qui nunc limes eſt inter hunc & Gloceſtrenſem agrum) in occidentali ripa Cainſham cernitur, id eſt, Cangorum, ni fallor, habitatio. Sunt tamen qui exiſtimant à Keina Britannica Virgine ſanctiſſima denominatam, quam ſerpentes in lapides mutâſſe ſuperioris æui credulitas multis perſuaſit, eò quòd eiuſmodi ludentis naturæ miracula ibi in Latomijs nonnunquam inueniantur. *Serpentes ſaxei.* Vidimus enim lapidem hinc delatum ſerpentis in ſpiram reuoluti effigie, cuius caput in circumferentia prominuit, extrema cauda centrum occupante. *Percepier.* Hic in vicinis agris, & etiam alibi, *Percepier* herba Angliæ peculiaris, in qua amaror, & acrimonia percipitur, nunquam ſpithamæo adultior, toto anno ſuapte ſponte erumpit, ſine caule floſculis herbaceis, quæ vehementer, & repentè vrinas ciet, & ex ea aqua ſtillatitia magno vſu elicitur, vt P. Pæna in ſuis ſtirpium Aduerſarijs annotauit.

Vix quinto hinc milliari Auona fl. *Briſtoliam* mediam interſecat, Britannis *Caer Odernant Badon*, id eſt, ciuitas Odera in valle Badonicâ. Vrbium antiquarum Catalogo *Caer Brito*, Saxonicè Bꞃiȝhꞇꞅꞇoƿ, id eſt locus illuſtris. Verùm qui eam Ventam Belgarum dixerint, & ſibi & nobis fucum fecêrunt. Hæc vrbs partim in Somerſettenſi poſita agro, partim in Gloceſtrenſi, neutrius cenſeri velit, cùm ſuos habeat magiſtratus. Æditiori ſitu inter Auonam & Fromum fluuiolum interſidet, munitionibus & fluminibus ſatis tuta: duplici enim muro circundatur. Ad aſpectum verò ita pulchra, tùm publicis, tùm priuatis ædificijs, vt nomini reſpondeat: & ad vitæ neceſſitatem ita inſtructa, ciuibuſque frequens vt inter Britanniæ vrbes primas à Londino & Eboraco facilè ſibi vendicet. Multarum enim gentium commercium mutui vſus, & portus commoditas eò traxit, qui in ipſum vrbis ſinum naues paſſis velis admittat. Auona etenim ita Oceani irruentis æſtu intumeſcit quoties Luna à meridiano faſtigio deuergit, locúmque oppoſitum prætermeat, vt naues in vado hærentes ad vndecim, & duodecim vlnas extollat. Quo autem tempore, & à quo condita fuerit non facilè quis dixerit, recentior tamen videtur, cùm in Danorum direptionibus nuſquam apud hiſtoricos noſtros de ea mentio habeatur, & certè inclinato Saxonum imperio, primùm emerſiſſe iudico, cùm nuſquam nominetur ante annum Salutis CIↃLXIII. quo Haraldus (vt habet Florentinus Wigornienſis) è *Brytſtowa* cum infeſta claſſe in Walliam ſoluit. Primis Normannorum annis, *Berton* prædium adiacens, & hæc *Briſtow reddebat regi*, (vt eſt in Cenſuali Angliæ Commentario) CX. *marcas argenti, Burgenſeſq; dixerunt Epiſcopum G. habere* XXXIII *marcas, & vnam marcam auri.* Deinde Robertus Conſtantienſis Epiſcopus, cùm res nouas in Guil. Rufum moliretur, in belli ſedem elegit, vrbeculam muniuit, interiori credo illo muro, qui etiamnum in parte ſupereſt. Sed paucis poſt annis, prolata ſunt vndíque pomeria, ab Auſtro enim **Radcliffe**, vbi ſuburbanæ erant ædiculæ, reliquæ vrbi ponte ſaxeo vtrinque ita ædibus conſito vt platea videatur, coniungitur, mœnibúſque includitur, & incolæ in ciuitatem aſcripti ſunt. Ab ortu etiam & Septentrione quàm plurimis etiam aucta erat ædificijs, eáque mœnibus incincta, Fromóq; fl. defenſa, qui cùm mœnia alluerit placidè in Auonam influit, & mollem præbet nauibus ſtationem, crepidinémque mercibus exportandis & importandis idoneam, quam **the Bay** vocant.

Briſtow.

Sub

Sub qua inter flumen & vrbem cāpeſtris interponitur planities, quæ amœnum admodum ambulacrum ciuibus præbet. Ad Ortum hibernum quà flumina obiecta non habet, Robertus Regis Henrici primi filius naturalis, quem vulgò Robertum Gloceſtriæ Conſulem vocant, quia Gloceſtriæ Comes erat, Caſtrum amplum & munitum ad vrbis ſuæ defenſionem extruxit. Habuit enim ille in vxorem Mabiliam filiam,& ex aſſe hæredem Roberti Fitz-hamonis, qui hanc vrbem clientelari iure à Guil. Normanno tenuit. Hoc quidem caſtrum vix conſtructum Stephanus Rex obſidione preſſit, ſed irrito conatu pedem referre coactus; paucis poſt annis in eodem captiuus incluſus, quàm incerta ſit Martis alea documento fuit. Vltra Fromum fl. qui ponte conſternitur ad Frome portam, æditiori ſitu collegiatæ eccleſiæ reliquiæ conſpiciuntur, quam Gaunts dicunt à conſtructore Henr. Gaunto Equite aurato, qui poſthabitis terrenis, hîc ſe Deo conſecrauit. E regione huius ſurgit ſpecioſum ſanè templum Auguſtino ſacrum, Epiſcopi cathedra, & VI. Præbendarijs ab Henrico VIII. ornatum, cuius veſtibulum hanc prætendit inſcriptiones.

REX HENRICVS II. ET DOMINVS ROBERTVS FILIVS HARDINGI, FILII REGIS DACIÆ, HVIVS MONASTERII PRIMI FVNDATORES.

Robertus hic filius Hardingi regio Danorum ſanguine natus, Patricius fuit Briſtolienſis, & Henrico Regi ita charus, vt eius beneficio vnicam filiam & ex aſſe hæredem Domini de Barkley in vxorem acceperit: vnde Roberti illius poſteri, qui ſummo honore floruêrunt, Barones de Barkley etiamnum appellantur, quorum nonnulli hoc templo conditi fuêrunt.

Barones de Barkley.

Hinc ad Septentriones, quà decurrit Auona, præaltæ ſunt vtrínque rupes, quas veluti de induſtria admolita eſt natura. Harum altera, quæ ad ortum flumini imminet, *Sancti Vincentij* nomen habet, & adamantum adeò fœcunda eſt, vt quis modios inde impleat; exiſtimationem verò copia apud noſtrates inuidit, nam præterquam quòd colore tranſlucido Indicos prouocant, ita duritie ſolummodò cedunt. Quòd verò laterum ſexangulo vel quadrangulo læuore à natura ipſa turbinati ſint, magis admirandos puto. Altera verò rupes ad occiduam ripam

Adamantes Britannici.

etiam

etiam adamantum eſt ferax, quos caui & rufeſcentes ſilices (rubet enim hîc terra) ceu fœtu grauidi, in ſe mira naturæ ſolertia continent. Has rupes Auona prætergreſſus in Sabrinianum æſtuarium tandem exoneratur.

Non aliud nunc reſtat, quàm Somertunenſi prouinciæ ſuos Comites,& Duces aſſerere, qui admodum pauci fuerunt. Guilielmus enim, & Reginaldus de *Mohun* Domini de *Dunſtor*, primi Comites fuêre. Quibus longo pôſt tempore ſucceſſit Ioannes filius Ioannis Gandauenſis à Rege Richardo II.eò honoris euectus, eiuſque filius eodem nomine primus Somerſetti Dux creatus Margaretam vnicam filiam ſuſcepit, quæ Regis Henrici VII.mater. Verùm non ea, ſed patruus eius Edmundus fratri in Ducatu ſubrogatus eſt, qui aliquandiu Galliæ *Regens*, in prælio apud Fanum Albani occubuit.Henricus eius filius illi ſuffectus, vir leui ingenio leuitatis pœnam capite luit : vti frater eius Edmundus vltimus ex hac familia Dux, qui in prælio apud Tewkeſbury captus & obtruncatus. Sic extincta hac familia, primùm Rex Henricus VII. filiolum Edmundum qui ſtatim obijt,deinde Henricus VIII. filium ſuum naturalem Henricum *Fitz-roy* dictum,Somerſetti Ducem inſtituit: eóq; defuncto Edwardus VI.Edwardum Seymor auunculum ſuum eodem honore inueſtiuit,qui Angliæ prorex,& titulis onuſtus ſubitò,quaſi fortunæ ludibrio,& honoribus,& vita ſpoliatus.

Somerſetti Comites,& Duces.

Numerantur in hôc agro Parochiæ 385.

Wilſhire.

WIlſhire,(quæ etiam Belgarum fuit) Saxonicè pilrætta, vulgo Latinorum *Wiltonia* à primario olim oppido Wilton denominata,tota eſt mediterranea.Somertunenſi enim agro ad occaſum, Oxenfordenſi & Southantonenſi ad Ortum, Gloceſtrenſi ad Septentriones, Dorceſtrenſi & Suthãtonenſi ad Auſtrum circumcluſa. Regio cùm viris bellicoſis fœcunda,qui(vt inquit in Polycratico Ioannes Sariſburienſis)ſubſidiariam inter Anglos cohortem in prælijs ſibi ob virtutem militarem, adiecta tamen Cornwallia, &

Deuonia,

Deuonia, vendicabant: tum paſcuis, & frugibus vbique admo-
dum læta.
Septentrionalis pars collium amœnitate nonnihil ſurgit, dif-
fuſis olim ſyluis, quæ iam rareſcunt, veſtita, & limpidis flumini-
Iſis flu. bus irrigua. *Iſis* enim Britannicarum aquarum regnator, qui
poſteà *Tamiſis* nomen aſſumit, cùm iam tenuis eſt, nonnullam
huius partem perfundit. Auſtralis verò pars ampla, & herbida
planitie innumeros ouium greges paſcit, & fontium perennium
ſcaturigine admodum eſt iucunda. Mediam verò regionem foſſa
interſecat tranſuerſa, admirando opere ab Ortu in Occaſum
Wanſdike. per multa mill. perducta, Wanſdike accolæ appellitant, quam
peruulgato errore, à Cacodæmone die Mercurij ductam fabu-
lantur. ƿodeneſdic enim Saxonicè dicitur, i. *Mercurij foſſa*. Ego
tamen à Saxonibus ductam ad Merciorum, & Occidentalium
Saxonum regna diſterminanda ſemper credidi. Hæc enim belli
area fuit, dum illi de propagando imperio inter ſe decertârunt.
Ad Wodenſburge viculum, qui huic foſſæ adſidet, Ceaulinus
590 Rex Occidentalium Saxonum bellicoſiſſimus, anno ſalutis 590.
dùm imperij ſui fines tueretur, à Britannis & Anglis cruenta
pugna ita fractus erat, vt ſolum neceſſariò verterit, & exul miſe-
rando etiam hoſtibus ſpectaculo, diem obierit. Et ad hanc Ina
Foſſa limitanea. Weſtſaxo, & Ceolredus Mercius æquo Marte ſigna contulê-
runt. Huiuſmodi foſſa erat illa, qua Britannos à ſuis Mercijs
ſubmouit Offa, Offadike etiamnum dicta, & aliæ etiam apud
Orientales Anglos adhuc viſuntur, quibus ſe à Merciorum in-
curſibus præmuniêrunt.
In Septentrionali Wiltoniæ parte, quà Tamiſis affunditur,
Crecklade eſt oppidulum, alijs Grekelade à Græcis philoſophis,
quos hiſtoria Oxonienſis ibi Academiam inſtituiſſe prodit, quæ
poſteà Oxoniam tranſlata. Sub hoc Bꝛeden ſylua, nunc Bꝛeden-
foꝛeſt longè latéque pertinuit, ab Ethelwoldo Clitone & auxi-
liaribus Danis anno 905. omni belli clade vaſtata. Ad cuius Oc-
ciduum latus Auon flu. (de quo ſuprà) placidè fertur, qui in Bo-
reali quaſi limite huius agri effuſus, in Auſtrum decurrit limeſq;
(vt Æthelwerdus notat) erat inter Occidentalium Saxonum, &
Merciorum regna, ad quem magna ſubinde bella geſta fuerunt.
Malmesbury. Dum exilis eſt, Malmeſbury collem ſibi imminentem ſubſtrin-
git, receptóq; profluente, ferè incingit. Oppidum ſanè elegans,
& pannis laneis conficiendis celebre, quod, vt in hiſtoriarum
Eulogio legitur, Dunwallo Mulmutius Britannorum Rex, vnà
cum

cum Lacock,& Tetbury caſtris adiacentibus conſtruxit, & *Caer Bladon* nominauit; cúmque illud tandem Saxonico incendio concidiſſet, ex eius ruderibus caſtrum emicuiſſe proditum eſt, quod Saxones illi ſua lingua Ingelborne dixêrunt, quo tempore, Saxonici Reguli regiam ſuam ad *Caerdurburge* habuêrunt, nunc Brokenbridge viculum, vix M. paſſ. diſtantem. Nec alio ſanè nomine quàm *Ingelborne* longo tempore notum erat hoc oppidum, donec Maildulphus quidam Scotus, vir ſumma eruditione & ſingulari pietate, nemoris amœnitate captus, quod hîc ſub colle ſuccreuit, heremeticam vitam ibi duceret, qui poſteà ludum aperiens, & cum auditoribus monaſticæ vitæ ſe deuouens, cœnobiolum ædificauit. Hinc à Maildulpho illo oppidū Maldulfeſburge, pro Ingelborne dici cœpit, Bedæ *Maildulphi vrbs*, & poſteà contractè Malmeſbury, hiſtoricis etiam nonnullis *Meldunum*. Inter Maildulphi diſcipulos floruit inprimis Aldelmus, qui eius ſucceſſor deſignatus, ope Eleutherij Weſtſaxonum Epiſcopi, ad quem locus iure ſpectauit, longè pulcherrimum ibi monaſterium conſtruxit, eidémque primus præfuit, à quo etiam in MS. quodam libro hoc oppidum Aldelmeſbirig dicitur. Sed hoc nomen citò obliteratum, viri tamen memoria permanet, vtpotè qui in Diuos relatus, & in eius feſto nundinę hîc ſunt frequentes, militúmque cohors ſcribi ſolet, ne diſcordia inter tot conuenas oriretur. Hunc Aldelmum iam defunctum in tutelarem Deum ſibi aſciuit Athelſtanus ille Magnus, qui eo nomine oppidum hoc maximis immunitatibus donauit, monaſterium ampliſſimis donarijs ditauit, in eo ſepulturam ſibi delegit, eiúſq; monumentum etiamnum oſtendunt incolæ. Ab Athelſtano iam indè monaſteriū longa opulentia clarū floruit; oppidum etiā monaſterij ope quaſi ſuffultū, & Rogeri Sarisburienſis Epiſcopi opera munitū, qui ingruente inter Henricum Andegauenſem, & Stephanū Regem bello, mœnibus, & caſtro firmauit, quod ſemel ab Henrico 2. obſeſſum ſe defendit: ſed nō multis pòſt annis, Ioannis Regis permiſſu, in monachorū vſum demolitū, vt inde monaſteriū augeretur, qui continentèr & ędibus & prouentibus acceſſionem adiunxêrunt, donec fatalis ille dies Anglię monaſterijs affulgeret. Tunc reditus diſtracti, & congeſtę tot annos opes euerſæ, communémq; ſortem ſubijſſet, niſi Stumpius pannarius, cui abundè ſuppetebant opes, multis precibus, ſuis ciuibus templum redemiſſet, à quibus in Parochialē, quā vocant Eccleſiā, conuerſum, magna ex parte hodiè ſupereſt.

Maildulphus Scotus.

A Maidulphi vrbe *Auona* defluens ab Ortu riuulum recipit, qui **Calne** vetuſtum oppidulum irrigat, vbi, cùm inter Monachos,& ſacerdotes,de ſacerdotum cœlibatu tumultuaretur,frequens coacta eſt ſynodus, anno noſtræ ſalutis 977. Sed ecce in media diſceptatione, conciliabulum in quo ordines conſidebant,contabulatione diſſoluta, & trabibus diruptis ſubitò decidit,vnáque præſules,proceres,nobiles corruerunt,ruina attriti plurimi,plures interempti,ſolus Dunſtanus, qui Synodo præſedit,& à monachis ſtetit, illæſus euaſit. Quod miraculum (ſic enim habuit ætas illa) monaſticum inſtitutum inprimis confirmâſſe creditur. Hinc Auona auctior **Chippenham** petit,Saxonicè Cyppanham, nunc tantùm rerum venalium foro celebre, vnde & nomen, Cyppan enim Saxonicè mercari ſonat, & Cyppman, mercator,vti nobis **Cheppen**, & **Chappman.** Saxonico ſæculo villa regia fuit, & ab Aluredo rege filiæ ſuæ natu minori teſtamento legata. Huic è regione,ſed à ripa remotiùs **Corſham** obiacet,nunc viculus, olim villa etiam Regia Ethelredi Regis, & Cornubiæ Comitum ſeceſſu inſignis, vnde **Caſtlecombe** vetus caſtrum proſpectes, Dominis ſuis Walteris Dunſtauill Baronibus quondam nobilitatum, è quorum familia genus ducunt Writhoſlæi Southantonienſes Comites, Petronilla autem vltimi Walteri filia & ex aſſe hæres Roberto de *Monte-forti* nupſit, filiumque Guilielmum peperit, qui hoc caſtrum prædiaque reliqua Bartholomæo Badilſmer vendidit,à quo (vt accepi) ad *Le-Scropos* venit,qui iam inde tenuerunt.

Calne.

Synodus de Sacerdotum cœlibatu.

Chippenham.

Auona hinc arboribus redimitus non longum iter per *Brumham* quondam Baronis de *Sancto Amando* ſedem confecit, cùm ab Ortu fluuiolum in ſe receperit, qui propè caſtrum *De Vies, Deuizes*, ſiue **The Vies**, caput aperit, *Diuiſio* Florentio Wigornienſi, *Diuiſa* Neubrigenſi appellatur, caſtrum ſanè quondam magnificum,ſitu & opere munitiſſimum,nunc autem temporis iniuria deformatum. Hoc,vt reliquis Angliæ caſtris omnem laudem præriperet, profuſiſſimo ſumptu conſtruxit Rogerus Sariſburienſis Epiſcopus, quem è ſacrificulo ad ſecundam à Rege dignitatem prouexerat fortuna. Sed fortuna,vt inquit ille, neminem eò prouexit, vt non tantum illi minetur, quantum permiſerit. Stephanus enim Rex illi infenſior,hoc caſtrum & Shirburnenſe, vnà cum diuitijs quas habuit ampliſſimas extorſit, miſerúmque ſenem ita fame, & calamitatibus in carcere fregit,vt inter mortis metum,& vitæ tormenta, & viuere noluerit,

The Vies.
Deuizes.

& mori neſcierit.

Fluuiolo hoc ſocio recepto Auona ſe in occaſum agit, ſtatímque alter riuulus ab auſtro influit, qui ædibus impoſitis quas *Broke* dicimus, nomen impertijt: Ædes autem ipſæ Baronis titulum præbuerunt Roberto Willoughby, cùm in Baronis dignitatem illum euexit Rex Henricus ſeptimus, cui lógè chariſſimus erat, & claſſis pręfectus, ſiue Admiralius conſtitutus; vnde nauis gubernaculo in inſignibus, vt prora Pompeius Romanæ olim claſſis præfectus in nummis eſt vſus. Verùm hæc familia quaſi in herba intermortua citò defecit, per eius enim abneptē ad Fulconem Greuill militem, per neptes ad Wintonię Marchionem, & Baronem de *Montioy* hæreditas opima tranſlata fuit. *Baron Brooke.*

Ad eundem riuulum paulò ſuperiùs colli inſidet *Trubridg*, Saxonicè Tꝛuþabꝛiᵹ, id eſt, oppidum firmum & fidele, ſed qua tamen de cauſſa hoc nomen inditum fuerit, minimè conſtat; lanificij gloria nunc inprimis floret, caſtríque reliquias oſtendit, quod ad Ducatum Lancaſtrenſem ſpectat. Deinde *Bradford*, à vado lato ſic nominatum decliui colli affixum & totum è ſaxo conſtructum Auona reſpergit, vbi Wiltonienſibus valedicit, & *Aquas Calidas* petit. A quibus Antoninus in decimo tertio Britanniarum itinere, ad xv. mill. VERLVCIONEM ponit, qua diſtantia ad Occidentalem huius agri limitem, non omnino ſuo nomine depoſito, Werminſter cernitur, ex antiquo nomine & Saxonico Minſter, quod monaſterium ſonat, coalitum. Nunc tantùm foro frumentario celeberrimum, vix enim credas quãta vis frumenti ſingulis ſeptimanis huc conuehatur. Olim immunitates ſuas habuit, vt enim in libro Guilielmi magni legimus, *nec geldauit, nec hidata fuit*, id eſt, tributum non conferebat. Prope hanc ad occiduum agri limitem ſedet Long Leat, ædes equeſtris familiæ Thinnorum, (qui à Botteuillis oriundi) omni elegantia, & nitore perpolitæ, licèt ſemel, atque iterum deflagrârint. Ad alteram verò partem magis in Septentriones iacet Edindon, olim Eathandune, vbi Alfredus Rex nobili, ſi vnquam aliâs, prælio Danorum graſſantem audaciam fœliciſſimè contudit, eóque adegit vt conceptis verbis iurârint, ſe protinus ex Anglia ceſſuros. Quo etiam in loco G. Edingtonus Epiſcopus Wintonienſis, qui ſumma erat in gratia apud Regem Edwardum tertium hinc oriundus, & nominatus Collegium *Bonis* quos dixerunt *hominibus* erexit. *Trubridg. Bradford. Verlucio. Werminſter. Long Leat. Edingdon. Bon homes.*

Hinc in Auſtrum, & Orientem ſolem per mediam regionem,

campi ſunt adeò patentes, vt vix proſpici poſſint, vnde & nomen, The Plaines, raris admodum incolis, & latrocinijs infames, quos ad Auſtrum duo placidiſſimi amnes ſubluunt, Willeybourn, Aſſerio *Guilou*, & Nadderus, vulgo Adderbourne. Willeybourn ad Verlucionem exoriens per Willey viculum delatus proſpicit ex oppoſito ſepimentum militare amplum admodum, & profunda, eaq; duplici foſſa munitum, quod Yanebery Caſtle vocant vicini. Nadderus ex auſtrali agri limite profuſus ſinuoſo volumine, veluti anguis (vnde nomen inditum videatur) ſerpit non procul à Warder eleganti caſtro, quod olim antiquæ familiæ *de S. Martino* dictæ, nunc Matthæi Arundelij Equitis clariſſimi eſt habitatio, cui è regione obiacet *Hach*, quæ ſuum Baronem Euſtachium de *Hach* Edwardi primi tempore iactat.

Sariſbury plaines.

Warder Caſtle.

Barones Hach.

Wilton.

Vbi verò hi amnes confluunt, *Willey* Wilton oppidum ſuo nomini adoptat, olim totius agri caput, cui & appellationem fecit, antiquitùs *Ellandunum* dictum, hoc enim docent membranæ antiquæ, quæ expreſſè habent *Weolſthahum Ellanduni Comitem, id eſt, Wiltoniæ*; & alibi, *Ellanduni, id eſt, Wiltoniæ monaſteriolum poſuiſſe*. Ex hoc nomine Ellan quodammodo inducor hunc fluuium Alanvm eſſe, quem Ptolemæus hoc tractu nominat. Ad hoc Egbertus Occidentalium Saxonum rex ſecundum prælium anno reparatæ ſalutis 821. contra Beorwulfum Mercium fecit, ſed vtrique tam funeſtum, vt profluens ille ſanguine Saxonico redundârit. Ad hoc etiam anno reparatæ ſalutis 871. Alfredus cum Danis congreſſus primò victor, ancipiti Martis alea ſtatim deuictus ſigna retulit. Saxonico verò ſæculo inprimis ciuium frequentia floruit, Velatarum virginum monaſterio ornauit rex Eadgarus, filiámque ſuam Editham præfecit. Nec concidit (licèt Sueni Dani rabie grauiſſimè dilaceratum fuerit) donec Epiſcopi Sariſburienſes viam, quâ priùs hàc in occiduas regiones itum eſt, deflexerint. Tunc enim paulatim quaſi contabuit, & nunc tantùm tenuis quaſi viculus, Maiore tantummodò pro magiſtratu ſummo, & elegantiſſimis Comitis Penbrochiæ ædibus, quæ è diruto monaſterio ſurrexerunt, gloriatur. Sed eius luminibus Sorbiodvnvm olim, & nunc eius proles Sariſbury imprimis offecêrunt, ſic enim Antonini Itinerario dicitur, quod Saxones poſteà Searyſbyrig dixerunt, & vulgus Latinorum *Sarum*, & *Sariſburia*. Itinerariaꝗ enim ratio, & nominis veſtigium, vel me tacente, hoc conteſtentur. Quis enim ambigat Searesbirig à Sorbioduno profluxiſſe, addito Saxonico Byrig quod

Alanus fl.

Sorbiodunum.

Old Sariſbury.

Burgum

Burgum ſonat, pro *Duno*, quod Britanni & Galli oppidis addiderunt, quæ æditiorem locum occupabant, vti hoc noſtrum Sorbiodunum: vſque adeò vt quidam Britannicæ linguæ callentiſſimus mihi *Soruiodunum* collem ſiccum interpretatus fuerit, & probabiliore certè cóiectura, quàm qui à Sarrone Beroſi Mago, aut à Seuero Imper. magno conatu deduxêrunt, *Seueriamque* dixêrunt. Collem enim æditiorem occupauit, &, vt inquit Malmesburienſis, *In vice ciuitatis caſtellum erat, muro vallatum non exiguo, cæteris commeatibus vtcunque valens, aquæ penuria laborans adeò, vt mirabili commercio aqua ibi vendatur.* Vnde quidam qui illo tempore vixit, de Sorbioduno antiquo *Dunum quid Gallis & Britannis.*

Eſt ibi defectus lymphæ, ſed copia cretæ,
Sæuit ibi ventus, ſed philomela ſilet.

Ex parietinis quæ iam ſuperſunt, operibus & munitionibus ſatis tutum fuiſſe videtur, & ambitu quaſi quingentos paſſus collegiſſe. Kinricus Saxo cùm fœliciſſimè contra Britannos pugnauiſſet, anno 553. primus Saxonum expugnauit. Sub Edwardo Seniore Oſmundus Epiſcopus Shireburnenſis & Sunningenſis, ſedem ſuam huc tranſtulit, & Eccleſiam Cathedralem conſtruxit, ſed hæc Sueni Dani furore, vnà cum oppido proſtrata. Reuixit tamen vtrumque, & Guilielmus primus poſtquam Angliæ 1003. luſtrum condidiſſet, huc omnes regni ordines conuocauit, vt fidem ſibi interpoſito iureiurando adſtringerent, quo tempore, * vt eſt in Cenſuali libro, *pro quinquaginta Hidis geldabat. De tertio denario Saliſbery habet Rex* xx. *ſolidos ad penſum, de Cremento* LX. *libras ad pondus.* Quod ideò noto quia vt apud veteres Romanos, ita apud noſtros maiores pecunia & appendi & numerari ſolebat. Nec ita multis pòſt annis, regnante Richardo primo, tùm *Pecunia appenſa, & numerata.* ob præſidiarij militis inſolentiam, tùm aquæ penuriam, demigrârunt incolæ, & vix mille hinc paſſus, ad ortum Hybernum, loco humiliori, vbi quaſi conceptaculũ eſt plurimorum riuulorum, ad Auenæ, & Nadderi cõfluentes cõſedêrunt. Huius demigrationis meminit in ſuis epiſtolis Petrus Bleſenſis, ſic enim de antiquo Sorbioduno ſcripſit. *Erat locus ille ventis expoſitus, ſterilis,* New Sarisbury. *aridus, deſertus, erat ibi turris quaſi in Siloem, quæ habitatores loci onere longæ ſeruitutis oppreſſit,* & poſteà, *Captiua erat in monte illo Sariſburienſis eccleſia. Deſcendamus, ergo fœlici auſpicio ad complana, vbi valles abundabunt frumento, & campi ſpatioſi pingueſcent.* Et Poeta iam dictus de eadem luſit

Quid Domini domus in caſtro? niſi fœderis arca

In templo Baalim; carcer vterque locus.

Locúmq; illum in quem deſcenderant, ſic deſcribit.

Eſt in valle locus nemori venatibuſq́; apto
Contiguus, celeber fructibus, vber aquis.
Tale Creatoris matri natura creata
Hoſpitium toto quæſiit orbe diu.

Cùm iam deſcendiſſent, vt ab ara Dei auſpicarentur, Richardus Epiſcopus, in loco amœniſſimo, priùs Merifield vocato, auguſtiſſimum ſpecioſa ſtructura templum inchoauit, quod quadrageſſimo pòſt anno, maximis ſumptibus peractum. De quo verſificator ille vetuſtus non ineleganter.

Regis enim virtus templo ſpectabitur iſto,
Præſulis affectus, artificumque fides.

Sed multò elegantius clariſſimus, & eruditiſſimus D. Daniel Rogerſius.

Mira canam, Soles quot continet annus in vna
Tam numeroſa, ferunt, æde, feneſtra micat.
Marmoreáſq; capit fuſas tot ab arte columnas,
Comprenſas horas quot vagus annus habet.
Totq; patent portæ quot menſibus annus abundat,
Res mira, at vera res celebrata fide.

Opibus verò & prouentibus ita breui accreuit, vt Decanum, Præcentorem, Cancellarium, Theſaurarium, & Præbendarios triginta tres honeſtiſſimis ſtipendijs alat, è quibus *Reſidentes*, vt vocant, ſuas etiam pulcherrimas ædes templo adiunctas habent. Ciues itidem, dum Epiſcopus Dei domum moliretur, certatim vrbem ſtatuêrunt, Rempublicam ſtabilierunt, in ſingulos vicos riuulos deriuârunt: foſſam, quâ perenni flumine non ſubluitur, duxêrunt, paulatimque ex veteris Sorbioduni ruinis ſic accreuit hæc noua Sariſburia, vt ſtatim atque Regia authoritate, viam publicam, quæ in Occiduas regiones ducit, huc deflexerint, facilè fuerit omnium vrbium in hoc tractu ſecunda, ſummè frequens, & omnium rerum, præſertim piſcium affatim copioſa. Sed nihil eſt, quo perinde glorietur, ac Ioanne Iuello non ita pridem Epiſcopo, Theologiæ cognitione ad miraculum inſtructiſſimo, & purioris religionis propugnatore acerrimo. Sorbiodunum iam inde euanuit, regnantéque Henrico ſeptimo omninò deſertum, vt vix hodie ſuperſit vnum & alterum propugnaculum caſtri, quòd longo pòſt tempore Sariſburiæ Comitum ſedes fuit.

De

De hoc caſtro lis regnante Edwardo 3. exorta eſt memorabilis, Robertus enim Epiſcopus Sariſburienſis Guilielmum de *Monte-acuto* Comitem Sariſburiæ ea formula iuris (quod *Breue de Recto* appellant Iuridici noſtri) in ius de hoc Caſtro vocauit, ille reſpondit ſe duello ius ſuum defenſurum. Vnde die conſtituto Epiſcopus pugilem produxit ſuum ad repagula albo veſtimento ad mediam vſque tibiam indutum. Cui ſuperinductum ſagum armis gentilitijs Epiſcopi depictum, quem ſubſequebatur miles baculum, & ſeruulus ſcutum geſtans, ſtatimque Comes ſuum ſimili veſtitu manu induxit pugilem, quem comitabantur duo milites bacula alba geſtantes. Cùm iam in arenam deſcenſuri eſſent pugiles, iuſſi ſunt ſecedere vt arma vtrinque explorarentur. Ex improuiſo autem literæ Regis interuenerunt, vt ampliaretur cauſſa ne quid fraudi eſſet Regi. Interim verò conuenit inter eos, vt Comes acceptis 2500. Marcis, de iure in caſtro Epiſcopo & ſucceſſoribus in perpetuum cederet. *29. Edward. 3. Term. Hilarij. Duellum de Caſtro Sarum.*

Comites ſuos Sariſburia hæc iam olim habuit quorum ſtemma paulò altiùs & veriùs ex Lacokenſi hiſtoriola deducam. Gualtero de *Euereux* Comiti de *Roſmar* in Normannia latifundia aſſignauit in hoc agro munificentia Guilielmi Conqueſtoris, quæ Edwardo de *Sariſberia* dicto, filio iuniori in Anglia nato reliquit, vt alias in Normannia terras cum titulo Comitis de *Roſmar* Gualtero filio natu maximo, cuius ſoboles paulò poſt defecit. Edwardus ille de *Sariſberia* floruit anno 20. Conqueſtoris ſępiuſque memoratur in libro iudiciario Angliæ. Huius filius Gualterus monaſteriolum ad *Bradenſtok* conſtruxit, ibiq; Canonici habitum ſenex induit, cùm Patricium qui Comes Sariſburiæ primus, ex Sibilla de *Cadurcis*, ſiue *Chaworth* ſuſcepiſſet. Hic à Guidone de *Luſignian* in reditu è terra ſancta interfectus, ſucceſſorem habuit Guilielmum filium qui obijt Lutetiæ tempore Regis Richardi primi. Huius filia vnica Ela & titulo Comitis, & ſuò clypeo cæruleo ſex leunculis aureis erectis ornato, Guilielmum de *Longa-ſpatha* filium naturalem regis Henrici 2. nuptijs honorauit. Huic filius Guilielmus ſucceſſit bello ſacro occiſus 1250. Filius autem eius Guil. cui Henricus 3. offenſior Comitis titulum abſtulit, vnicam filiam Margaretam progenuit, quæ ad Henricum *Lacy* Comitem Lincolniæ maritum honorem tranſtulit, cui vnam peperit filiam Aliciam *Lacy* coniugem Thomæ Comitis Lancaſtriæ. Inde Lancaſtrenſis familia hæreditatem creuit: titulum verò poſteà Guiliel. de *Monteacuto*

Comites Sariſburiæ.

Hiſtoria monaſterij Lacok.

Inſignia Comitis Sarum.

Vide Comites Lancaſtriæ.

cuto detulit Edwardus tertius. Hic duos ſuſcepit liberos Guilielmum qui patri in honore ſucceſſit, & ſine prole obijt, Ioannemque Equitem auratum qui ante fratrem fatis conceſſit, cùm reliquiſſet è Margareta filia vnica & hærede Domini de *Monte Hermerÿ* Ioannem Sarisburiæ Comitem, qui cùm temporario eſſet ingenio, & Regi Henrico quarto perniciem moliretur, anno 1400. Ciceſtriæ interfectus erat; in integrum tamen reſtitutus eſt filius eius Thomas, vir inter ſummos Duces numerandus, ſiue laborem in negotijs, ſiue induſtriam in agendo, ſiue celeritatem in conficiendo ſpectes, qui dum Aureliam in Gallia obſideret, pila è tormento maiori vulneratus anno 1428 occubuit, Alicia filia eius vnica nupta Richardo Neuill, illum Comitis Sarisburiæ titulo adauxit, qui filium etiam Richardum ſucceſſorem habuit Warwici & Sarisburiæ Comitem, qui periculis lætus, ciuilis belli incendio patriam inuoluit, quo ipſe extinctus, Huius filiarum altera Iſabella nupſit Georgio Duci Clarentiæ Regis Edwardi IIII. fratri, cui peperit Edwardum qui* puerulus, & Margaretam Richardi Poli vxor quæ ſexagenaria, vterque capite truncatus: filia altera Anna, vxor erat regis Richardi tertij, qui nepotum cæde Regnum adeptus, è qua ſuſcepit Edwardum teneris annis defunctum. Sub hac vrbe ad Auonam *Dunclon*, ſiue *Donketon* aſſidet, Burgus, vt ferunt, antiquus, & Bogonis Southantonienſis ædibus clarus, qui inter heroum numerum à populo relatus.

*Sub Henr.7.

Bogo vulgo Beauois.

Sarisburiam planities campeſtris vndique incingit, niſi ad ortum, quà adiacet viuarium ampliſſimum Claridon conſeruandis, enutriendíſque animantibus feris peropportunum, & regijs ædibus quondam exornatum. De quo & viginti lucis incluſis ſic carmine luſit D. Mich. Maſchertus legum Doctor omni meliori doctrina verſatiſſimus:

Clarindon.

Nobilis eſt lucus, ceruis cluſura, Saronam
Propter, & à claro vertice nomen habet,
Viginti hic nemorum partito limite, boſcis
Ambitus eſt paſſus mille cuiq; ſuus.

Septentriones verſus ad VI. plùs minùs à Sarisburia milliaria, in illa planitie, inſana (vt Ciceronis verbo vtar) conſpicitur ſubſtructio. Intra foſſam enim ingentia, & rudia ſaxa, quorum nonnulla XXVIII. pedes altitudine, VII. latitudine colligunt, coronæ in modum triplici ſerie eriguntur, quibus alia quaſi tranſuerſaria, ſic innituntur, vt penſile videatur opus: vnde Stoneheng

Stone-henge.

henge nobis nuncupatur, vti antiquis hiſtoricis *Gigantum Chorea* à magnitudine. Hoc in miraculorum numerum referunt noſtrates. Vnde verò eiuſmodi ſaxa allata fuerint, cùm tota regione finitima vix ſtructiles lapides inueniantur, & quanam ratione ſubrecta, demirantur. De his non mihi ſubtiliùs diſputandum, ſed dolentiùs deplorandum obliteratos eſſe tanti monumenti authores. Attamen ſunt qui exiſtimant ſaxa illa non viua eſſe, id eſt, naturalia & exciſa, ſed factitia ex arena pura, & vnctuoſo aliquo coagmentata: quemadmodum illa trophæa quæ Eboracenſi agro vidimus. Et quid mirum? nonne apud Plinium legimus, puluerem Puteolanum fluctibus merſum protinùs fieri lapidem? & ciſternas Romæ ex arena foſſitia, & calce vehementiſſima ita conſtructas, vt lapides videantur. Fama obtinet Ambroſium Aurelianum, ſiue Vtherum eius fratrem in Britonum memoriam qui ibi Saxonum dolo, in colloquio ceciderunt, illa Merlini Mathematici opera poſuiſſe. Vnde Alexander Nechamus medij temporis poëta, poëtico œſtro percitus, ſed non Apolline plenus, ſic luſit. *Saxa factitia.*

Nobilis eſt lapidum ſtructura, Chorea Gigantum,
Ars experta ſuum poſſe, peregit opus.
Quod ne prodiret in lucem ſegnius, artem
Se, viréſque ſuas conſuluiſſe reor.
Hoc opus adſcribit Merlino garrula fama,
Filia figmenti fabula vana refert.
Illa congerie fertur decorata fuiſſe
Tellus, quæ mittit tot Palamedis aues.
Hinc tantum munus ſuſcepit Hibernia gaudens,
Nam virtus lapidi cuilibet ampla ſatis.
Nam reſperſus aquis magnam transfundit in illa
Vim, qua curari ſæpiùs æger eget.
Vther Pendragon molem tranſuexit ad Ambri
Fines, deuicto victor ab hoſte means.
O quot nobilium, quot corpora ſacra virorum,
Illic Hengiſti proditione iacent.
Intercepta fuit gens inclita, gens generoſa
Intercepta, nimis credula, cauta minùs.
Sed tunc enituit præclari Conſulis Eldol
Virtus, qui letho ſeptuaginta dedit.

Alij produnt Britannos hoc quaſi magnificum ſepulchrum eidem Ambroſio ſubſtruxiſſe eò loci, vbi hoſtili gladio ille perijt,

vt publicis operibus contectus eſſet, eâque extructione, quæ ſit ad æternitatis memoriam, quaſi virtutis ara. Certè oſſa humana hîc ſæpius effoſſa fuerunt, & pagûs adiacet ad Auenam, qui

Ambreſbury. Ambreſbury, i. *Ambroſij vicus*, dicitur; vbi antiquos quoſdam Reges ſitos eſſe hiſtoria Britannica docet, & Eulogium ibi trecentorum monachorum cœnobium fuiſſe refert, quod neſcio quis barbarus Gurmundus diripuit. Poſteà Alfritha Eadgari Regis vxor, vt facinus in perimendo priuigno Edwardo Rege, pœnitentiâ, & opere aliquo expiaret, ædem ſuperbam Monialibus hîc conſtruxit. Ambroſius Aurelianus qui nomen fecit, Ro-

Ambroſius Aurelianus. mano imperio iam propè confecto, purpuram, vt P. Diaconus teſtatur, in Britãnia induit, patriæ labenti ſuppetias tulit, & bellicoſi Arthuri operâ hoſtiũ impetus repreſſit, exercitus maximos ex animoſis Germaniꝗ populis conflatos, occiſis Hengiſto, & Horſa ducibus, delẽuit; & tandem collatis in hac planitie ſignis, animam patriꝗ reddidit. Cùm verò Gildas, & Beda huius parentes, purpurâ indutos occiſóſq; ſcribant, illum Conſtantino æditum fuiſſe, qui Theodoſio Iuniore IIII. Coſ. in Britannia ſpe nominis Imperator deſignatus, & poſteà Arelati interemptus fuerat, cur non aſſeuerantèr affirmârim? Ab Ambreſbury cis Auo-

Leporarium. nam vix ad quartum lapidem eſt Leporarium vulgò Euerlie Warren, vbi maximus leporum prouentus, quorum venatu nobiles vicini recreantur, ſed non tantus, vt militare auxilium aduerſus eos petant accolæ, quod Baleáricos feciſſe apud Plinium legimus, licèt meſſibus itidem ſint infeſti. Non multò ſuperiùs CVNETIO flumen, Saxonicè Cẏnetan, nunc vulgò Kennet, ex æditiori colle Selbury dilabitur, ſuíque ſtatim nominis vrbem in-

Cunetio fl. uiſit, quæ CVNETIO Antonino dicitur, & ad xx. à Verlucione milliare locatur. Ad quam diſtantiam huic flumini Cunetioni

Marleborrow. antiqua illa vrbs nouo nomine Marleborow, olim Marleberge in collis decliui ab ortu in occaſum protenditur. An hoc recentiùs factum fuerit nomen à Marga, quam Marle noſtra lingua dicimus, & ad agros ſtercorandos vtimur, non facilè dixerim. Riſu verò excipienda eſt illa à Merlini tumulo ducta notatio, quam hoc diſticho in ſuo de diuinæ ſapientiæ libro procudit Alexander Nechamus,

Merlini tumulus tibi Merlebrigia nomen
Fecit, teſtis erit Anglica lingua mihi.

Cunetionis huius, vnà cum nomine fatum, fortunaque cum antiquitatis memoria, à Saxonum ingreſſu, ad Normannicum

vſque ſeculum perijt; interpoſito enim tempore ne nomen quidem vſquàm in noſtris hiſtorijs occurrit. Inſequenti verò ſeculo legimus Ioannem cognomento *Sine terra*, qui poſteà Rex Angliæ, hîc caſtrum habuiſſe, quod Hubertus Cantuarienſis Archiepiſcopus expugnauit, quódque poſteà celebratiſſimum fuit, cùm frequenti omnium totius Angliæ Ordinum conuentu, qui coniunctis ſententijs ad tumultus ſedandos legem tulêrunt, quæ Statutum de Marlebozow, vulgò vocatur: tum Edwardi Walliæ principis cognomine *Nigri* incunabulis, cuius bellica virtus quàm pleniſſima manu, & quàm ornatiſſimè in cœlum tolli meruit. Nunc autem tempore deuictum, nihil aliud planè eſt, quàm rudetum. Eidem flumini etiam eadem ripa adiacet Rameſbury pratorum amœnitate nunc tantùm commendatus viculus, olim Epiſcoporum cathedra celebratus, qui huic agro præfuêrunt, ſed cathedra illa Shirburnenſi ab Hermanno octauo Epiſcopo coniuncta, demùm, vti dixi, Sorbiodunum tranſlata, omnem ſecum famam hinc vnà tranſtulit.

Quilibet hic Burgenſis admiſſus Maiori 2 canes leporarios, duos capos candidos, & taurum candidum offerre ſolebat.

Ramesbury.

Huc vſque Wiltonienſem agrum perluſtrauimus, qui, vt eſt in Angliæ Notitia, (nec adnotare pigebit) *reddebat regi decem libras pro accipitre, viginti ſolidos pro ſummario, pro fœno centum ſolidos & oras quinque.*

Comites è varijs familijs paucos hæc Prouincia numerat, nam vt Weolſthanum omittamus, nullum (quod ſciam) ante Richardi II. tempora habuit, qui Guilielmum *Le Scrope* eò honoris extulit, ſed huius fœlicitas cum ſuo principe & ſtetit, & cecidit, quùm enim ille regno exturbatus, hic capite mulctatus; nec multis poſt annis ſucceſſorem habuit Iacobum Butlerum Ormondiæ Comitem. Inde cùm Lancaſtrenſes iacerent, ad Ioannem Stafford ſecundum Humfredi Ducis Buchinghamiæ filium, vnumque & alterum ex illa familia beneficio Edwardi IIII. deuenit. Demùm verò Butleri illius, quem dixi, è filio neptis in Bulleniorum familiam hunc titulum intulit, Thomas enim Bullen matris iure Wiltoniæ Comes creatus, cuius maior filia Anna in Regiam domum matrimonio ab Henrico VIII. aſſumpta, Diuam ELIZABETHAM Britanniæ amorem, & orbis delicias nobis peperit. Cæterùm Edwardus VI. hanc dignitatem poſteà Guilielmo Pouletto ſummo Angliæ Quæſtori contulit, cuius è filio nepos Guilielmus hodiè eodem fruitur.

Comites Wiltoniæ.

Paracias 304. continet hic Comitatus.

Hantſhire.

WIltonienſibus proxima eſt, quę quondam Saxonibus Hanteꞅhẏꞃ, nunc vulgò Hamſhire, cuius partem mediterraneam ad Belgas, maritimam ad *Regnos* antiquum Britanniæ populum ſpectaſſe non eſt cur dubitemus. Ab occaſu Dorſettiam, & Wiltoniam, ab Auſtro Oceanum, ab Ortu Suſſexiam, & Surreiam, & à Septentrione Bercheriam attingit. Prouinciola eſt frugum prouentu ferax, ſyluarum denſitate amœna, paſcuorum fœcunditate læta, & à maritimis commoditatibus fœliciſſima, vtpote quæ crebris interſciſſa ęſtuarijs mercaturis faciendis admodum opportuna. In Romanorum poteſtatem cum primis redactam fuiſſe creditur, Galfredus enim Monumethenſis Veſpaſianum debellaſſe author eſt, & hac in re vt illi credamus ratio ſatis probabilis poſtulat. Dio enim teſtatur Plautium, & Veſpaſianum, cùm ſub Claudio Britanniam aggrederentur, copijs in tres partes diſtributis, ne vno loco appellentes littore prohiberi poſſint, inſulam petijſſe: & ex Suetonio docemur Veſpaſianũ in ea expeditione triciès cum hoſte pugnâſſe, Vectam inſulam, quæ huic agro obiacet, & duas validiſſimas gentes in deditionem redegiſſe. Ob quas victorias, & Oceanum fœliciter permenſum, ipſum Veſpaſianum, quaſi Cæſare fœliciorem ſic affatur Val. Flaccus.

Veſpaſianus.

O tu pelagi cui maior aperti
Fama, Caledonius poſtquam tua carbaſa vexit
Oceanus, Phrygios priùs indignatus Iulos.

Et de ipſo cecinit Apollonius Collatius Nouarienſis.

Ille quidem nuper fœlici Marte Britannos
Fuderat.

Quomodò verò in hoc bello, Veſpaſianum à Britannis arctiſſimè obſeſſum Titus filius periculo exemit, quomodo item anguis innoxius ipſum tunc temporis complexus eſt, quod in Imperij omen arripuit, tibi dixerint Dio, & Forcatulus. Ego verò quod inſtituti mei eſt, ab Occidentali huius prouinciæ limine exorſus, primùm oram maritimam, & quę effunduntur flumina, deinde interiora perambulabo.

Auena ſiue Auona.

Iuxta Occidentalem limitem alueum placidè agit *Auena*, & vbi

vbi primùm hunc agrum influit, Cerdici eſt vadum, olim *Cerdicks-ford*, poſteà *Cerdeford* nunc contracto vocabulo *Chardford* à Cerdico bellicoſo Saxone denominatum. Hic enim Cerdicus ille collatis cum Britannis ſignis, ita eos fregit, vt non ſolùm imperij ſui fines protenderit, ſed etiam facile bellum poſteris tradiderit. Cùm anteà anno ſalutis 508. magna belli contentione *Natanleod* regulum Britannicum cum magno Britannorum numero hoc tractu ſuperauiſſet, è cuius nomine etiam regiunculam in hoc tractu *Natanleod* appellatam fuiſſe legimus. Verum hęc alterius ſunt loci. Inde flumen delabitur per Regnwood, ſiue Ringwood, in libro Anglię Cēſuali *Rincewed*, quod REGNVM eſſe Regnorū oppidū, cuius meminit Antoninus, cùm Itineris ratio, tùm nominis reliquiæ, & ſignificatio fidem faciunt: Ringwood enim Saxonica adiectione, Regnorum ſyluam ſignificare videtur. Magni nominis olim fuiſſe, Centuria quæ adiacet inde nominata perſuadet, nunc tantùm rerum venalium foro eſt celebre. Hinc digreſſus Auena hoſpitio ſuo excipit à Durotrigibus Sturum, vbi ad confluentes interſidet emporiolum frequens, hodiè ab æde Chriſto ſacrâ Chriſt church, olim quod inter amnes interpoſitum, Twinamburne, eodem planè ſenſu, quo Italiæ *Interamna*. Sub quo Sturus, & Auena vno coniuncti oſtio in mare effunduntur, quod Ptolemæus ALAVNI fl. oſtium dixit, & rectè quidem. Nam *Auenam* proprium fuiſſe huic nomen minimè credam, cùm ſit commune, & Britanni ea dictione omnia flumina deſignent. Alaunum autem olim dictum exiſtimarim, quòd eius nominis ſuperſtites ſint reliquiæ in viculis aſſidentibus, vtpote in Allinton, Hale, & Allingham.

Cerdicks ford. Cerdici vadum. 509 *Natanleod.* *Regnum.* *Ringwood.* *Alaunus fl.*

Ad huius ripam Orientalē, Guilielmus Normannus oppidis, villis, & ſacris ædibus lōgè lateq; exciſis, miſeriſq; incolis eiectis, omnia per triginta plùs minùs in ambitu milliaria, in ferarū luſtra, & ſaltum redegit, quem nos Newforeſt, Angli illo ſeculo Ytene dixerunt. Verùm hanc rē ſi placet, antiqui ſcriptoris Gualt. Mapæi verbis habe. *Terrā Deo & hominibus abſtulit, vt eam dicaret feris, & canum luſibus; à qua triginta ſex matrices eccleſias extirpauit, & populum earum dedit extermnio.* Hoc autem fecit vel ad tutiorē acceſſum in Angliam Normannis ſuis præſtandum (Normanniæ enim obiacet,) ſi eum quaſi bello perfunctum, grauior in hac inſula tempeſtas exciperet, vel ad voluptatē, quam ex venatione caperet, vel ad pecuniam ſibi vndiquaq; corradendā. Ille enim feris, quàm hominibus æquior, pecuniariā mulctam, eámq; grauiſſimam,

Newforeſt.

uiſſimam,& ſupplicia alia grauiora cõſtituit,ſi quis ſuas feras venaretur.Sed huic regis importuno facto diuina vindicta non diu defuit.Richardus enim filius eius ſecũdò genitus, & Guilielmus Rufus,alter etiam filius in hoc ſaltu perierũt; hic ſagitta à Gualtero Tirello fortuitò transfixus,ille peſtilenti aura afflatus.Henricus item è Roberto filio nepos, dum in hoc feras contentiùs inſectaretur,ramuſculis appenſus animam efflauit, vt etiam nepotes parentum delicta luere doceamur.De hac foreſta circumferuntur I. Whiti Epiſcopi Wintonienſis verſiculi,quos,quamuis falsò Rufum regem inſtituiſſe innuant, cùm multis tamen placeant,mihi etiam hoc in loco ſubiungere non diſpliceat.

Eulogium.

Templa adimit diuis,fora ciuibus,arua colonis
Rufus,& inſtituit Beaulenſi in rure foreſtam,
Rex ceruum inſequitur,Regem vindicta,Tirellus
Non bene prouiſum transfixit acumine ferri.

Beaulieu. *Aſyla.*

Beaulenſe rus vocat, eò quòd in proximo Ioannes Rex monaſteriolum poſuit,à bello ſitu *Beaulieu* dictum, quod ad patrum vſque memoriam celeberrimum : aſylum vtíque intemeratum, & tutus perfugis receptus, vnde homicidas quantumuis ſceleratos, vel læſæ maieſtatis reos abripere nefas, & piaculum noſtri quondam exiſtimarunt. Adeò vt maiores noſtri, cùm eiuſmodi Aſyla,ſiue templa (vt vocant) miſericordiæ paſſim per Angliam inſtituerunt, Romulum ſibi potiùs in exemplum propoſuiſſe videantur, quàm Moſem, qui conſulti homicidij reos ab altari auelli iuſſit,vt moriantur. Illíſque tantùm aſylum collocauit,qui fortuitum homicidium perpetraſſent.

Exodi.21. *Ioſephus lib. Antiq.4.*

Verùm ne tantus ad mare terrarum tractus,quantus hîc ſaltus eſt,præſidio nudus,& hoſti expoſitus iaceret,Henricus VIII. munitionibus armare cœpit. In lingula enim longiùs prominente,vnde breuiſſimus in Vectam inſulam traiectus, Hurſt caſtellum extruxit,quod mari circumquáque minatur. Magíſque ad Ortum alterum etiam propugnaculum excitauit, Calſhot, pro Calſhore vocant,vt Southantonenſis portus ingreſſum tueretur. Hîc etenim retractis magno receſſu littoribus, & Vectæ inſulæ obiectu portus fit egregius, quem Ptolemæus TRISANTONIS fl. oſtium vocat, vt mea quidem fert opinio, pro *Traith Anton*, id eſt,æſtuarium *Anton*. Eodem enim ferè nomine Nennio antiquo authori *Trahannoni oſtium* appellatur. Flumen autem influens,quod hodie Teſt,ſuperiori ætate, vt eſt in Sanctorum vitis, Terſtan, olim *Ant*,vel *Anton*, dictum fuiſſe Antport, Andouer,

Triſantonis fl. oſtium.

Andouer,& Hanton oppida quæ incumbunt,quodammodo loquuntur.Tantùm abeſt,vt ab Hammone Romano ibi interfecto dictum credam: quod tamen fabulatur Monumethenſis, & Poeta eius aſſecla,qui de Hammone ſic ludit.

Ruit huc,illúcq; ruentem
Occupat Aruiragus,eiúſque in margine ripæ
Amputat enſe caput,nomen tenet inde perempti
Hammonis portus,longúmque tenebit in æuum.

Cæterùm huic portui imponitur South-hanton vrbecula, in cuius proximo ad Ortum æſtiuum, alia eôdem nomine olim floruit,quæ CLAVSENTVM Antonini tam ex diſtantia hinc à *Regno,* quàm inde à *Venta* videatur:vtque *Triſanton,*Antoni æſtuarium, ſic *Clauſentum* portum *Entum* Britannicè ſignificat. *Claudh* enim Britannis idem denotare accêpi, quod χωσὸς λιμὴν Græcis, id eſt, portus effoſſa terra extructus. Hanton autem & Henton, hunc locum dictum fuiſſe,non eſt cur quiſquam dubitet,cùm in libro quo Angliæ luſtrum condidit Guilielmus primus, totus ager expreſſè Hantſcyre, & Henſcyre alibi dicatur, & ipſum oppidum ab auſtrali ſitu Southanton. Cuiuſmodi fuerit non facilè quis dixerit, ſedem habuit eò loci, vbi campus eſt, quem nunc S.Mariæ vocant,& ad portum vſque pertigit. Cùm omnia Danicis bellis fracta, & debilitata, eorum etiam direptioni anno Domini 980. relicta fuit, & Guilielmi illius primi temporibus, vt ex eius libro loquar, habuit Rex in eo tantùm *octoginta homines in dominio.* Sed ante ducenteſſimum annum, cùm Edwardus III. Rex Angliæ, & Philippus Valeſius de ſumma Imperij Gallici decertârent, à Gallis incenſa deflagrauit. E cuius ſtatim cineribus, loco commodiore emicuit, quæ nunc cernitur vrbecula,duobus fluminibus interpoſita, ædificiorum frequentia & elegantia celebris, ciuium fortunis, & mercatorum concurſu opulenta, dúplici foſſa, mœnibus validis, crebris interpoſitis propugnaculis circumſepta, & ad portus tutelam caſtellum è quadrato ſaxo firmiſſimum exurgit, à Richardo II. conſtructum. Memorabile eſt illud potentiſſimi Canuti Regis factum, quo aſſentatorem, qui omnia ad regis vultum, & nutum conuerti aſſerebat,hoc in loco repreſſit. *Sedile ſuum,*inquit Huntingdonenſis, *in littore maris cùm aſcenderet, ſtatui iuſſit. Dixit autem mari aſcendenti. Tu meæ ditionis es, & terra in qua ſedeo mea eſt, nec fuit qui impunè meo reſiſteret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam aſcendas, nec veſtes, nec membra dominatoris tui madefacias.*

Southanton.

Clauſentum.

Canuti χολὴ

Mare

Mare verò de more conſcendens pedes Regis ſine reuerentia madefecit. Ille igitur reſiliens,ait. Sciant omnes habitantes orbem, vanam & friuolam regum eſſe potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter eum cuius nutui cælum, terra, mare legibus obediunt æternis, Nec vnquam poſteà coronam ſibi impoſuit,&c.

Fluminum illorum quibus hæc vrbecula interponitur occidentale, nunc **Teſt**,olim vt opinamur *Anton*, è **Chute** ſaltu exoriens primùm **Andouer** adit, Saxonicè Andeaf ann, i. Anti traie-

Andouer.

ctus,vbi anno ſalutis *993*.Ethelredus rex Angliæ,cùm Dani eius regnum vndique raptarent,vt feſſas regiones tuta,& tranquilla pace tandem refoueret, Aulaſum Danum in ſuam familiam adoptione, quæ tamen ſtatim irrita, inſeruit; nec enim tantus honor barbari animum à rapinis auocare poterat. Inde haud procul à **Whorwell** defluit vbi Ælfritha regina monaſterium conſtruxit, vt expiaret grauiſſimum illud ſcelus quo tollendo Edwardum regem priuignum nefariè ſe aſtrinxit, & etiam cædem mariti ſui prioris Athelwoldi Comitis nobiliſſimi elueret,quem Edgarus Rex huc venandi gratia euocatum transfixit,quòd ſibi in amatorijs conſilijs illuſiſſet & hanc ipſam Ælfritham formâ ante omnes eo ſæculo venuſtiſſimâ malis artibus ſibi præripuiſſet.

Aulaſus ab Ethelredo adoptatus.

*

Poſteà Brige,vel Brage,vetuſtum item oppidum ab Antonino ad IX. à Sorbioduno lapidem collocatum quærit Teſtus, ad quam diſtantiam inter Sarisburiam, & Wintoniam **Broughton** viculum ruſticum haud procul à ſua ripa inuênit, qui ſi Brage non fuerit, tunc eradicatum credimus, cùm omnia hoc in loco complanaret Guilielmus Normannus, vt ſaltum, quem dixi,conficeret. **Rumſey** deinde,Saxonicè Rumſeg, ab Eadgaro Rege,velatis virginibus conſecratum inuiſit hic noſter fluuius,& mox in portum Antonenſem fertur ad *Arundinis vadum*, quod Beda dixit,& **Redford** interpretatus eſt,nunc autem à ponte vbi vadum fuit,pro **Redford**,**Redbridge** dicitur, ad quod enaſcente Saxonica Eccleſia,monaſterium floruit,cuius Abbas Cymberth Aruandi Britanni Vectæ Regis duos fratres puerulos ſalutari, vt author eſt Beda, baptiſmatis aqua perfudit, carnificis manum iam iam ſubituros. Hi enim cùm Cedwallo Saxo Vectam inſulam oppugnaret, fuga ſibi conſulentes ad *Lapidem* oppidulum delituêrunt, donec proditi, Cedwallæ iuſſu interficerentur. Quod verò fuerit hoc oppidulum *Ad Lapidem*, ſi fortè rogites, **Stoneham** dixero, proximum ſcilicet à **Redbridge** viculum; quod pro me ipſa nominis ſignificatio facillimè probet. Alterum

Brige.

Rumſey.

Redbridge.

rum flumen, quod ad Orientalem Southantonis partem effluit, Alreſford vulgò dicitur, à mercatorio oppido, non ita procul à lacu è quo profluit. Huius ripę Occidentali imponitur clariſſima Britannicorum Belgarum ciuitas, Ptolemæo & Antonino VENTA BELGARVM, Britannis etiamnùm *Caer Gwent*, Saxonibus olim Ƿintanceſter, vulgo Latinorum *Wintonia*, nobis hodiè Wintcheſter. Non deſunt tamen, qui hanc Simenorum Ventam aſſerunt, Briſtoliamque Ventæ Belgarum nomine honeſtant; ſed nullos fuiſſe in hac inſula Simenos, cùm ad Icenos deuenero, docebo. Intereà verò ſi oppida Ventæ apud Antoninum adiacentia, vel vt formicæ ſemitas quærant, quo coniecturam ſuam confirment, nihil quicquam inuenient. *Venta Belgarum.* *Wintcheſter.*

Ventæ huius etymum alij à Vento, alij à Vino, alij à Wina Epiſcopo petunt, qui omnes Bonæ menti litarent. Potior mihi videtur Lelandi noſtri opinio, qui à *Guin*, ſiue *Guen* Britannorum, .i. albo deduxit, ita vt *Caer Guin*, Albam vrbem ſignificet. Et quî non? cùm ab albedine priſci Latini *Albam Longam*, & *Albam Regiam* ciuitates denominârint, Græci itidem *Leucam*, *Leucada*, & alia ab albedine loca nominata habuerint. Hæc etenim Venta, vti & aliæ duæ eiuſdem cognominis, Venta Silurum, & Venta Icenorum, in ſolo ex creta, & argilla albicanti collocatur.

Vrbs proculdubiò Romanis ſeculis inſignis, vtpotè in qua textrina ſua ſacra Imperatores Romani habuiſſe videntur, cùm inter Britanniæ Ventas facilè fuerit primaria, & Italiæ proxima. In Notitiarum enim libro, Procurator Cynegij in Britannis Ventenſis, ſiue Bentenſis memoratur, vbi Iuriſconſultorum flos vnicus Iac. Cuiacius Gynæcij legit, & ſacrum textrinum in ſuis ad Cod. Paratitlis interpretatur. Ego verò (quod per Cuiacij bonam fiat veniam) Procuratorem illum canes Imperatoribus hîc curâſſe exiſtimarim, cùm verbum illud velit, Wolphangus Lazius idem ſentiat, & canes noſtri primas inter Europæos omnes ferant: vſque adeò, vt Strabone teſte, noſtri Canes milites eſſent, priſcíque Galli etiam in bello vterentur, & Amphitheatralibus illis, aliíſque Romanorum venationibus expeterentur. Erant enim (authore Strabone) εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγέσιας, .i. ad venationem naturali præſtantes facultate. Vnde de illis Claudianus: *Cynegium Rom. Imp. in Britannia.* *Canes Britannici.*

Magnáque taurorum fracturæ colla Britannæ.

Nemeſianus item,

diuiſa Britannia mittit
Veloces, noſtrique orbis venatibus aptos.

Gratius etiam de illorum pretio, & præſtantia.

Quòd freta ſi Morinûm dubio refluentia ponto
Veneris, atque ipſos libeat penetrare Britannos,
O quanta eſt merces, & quantum impendia ſupra.

A Gaſe-hound. *Agaſæus canis Britannicus.*

Ipſum quoque Agaſæum noſtrum, quem etiamnum A Gaſe hound vocamus, norunt, & in precio habuêrunt antiqui illi Græci. Quod Oppianus in primo Cynegeticorum tibi dicet.

Ἔστι δέ τι σκυλάκων γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων,
Βαιὸν, ἀτὰρ μεγάλης ἀντάξιον ἔμμεν' ἀοιδῆς.
Τοὺς τρέφει ἄγρια φῦλα Βρετανῶν αἰολονώτων,
Αὐτὰρ ἐπικλήδην σφέας Ἀγασσαίους ὀνόμηναν·
Τῶν ἤτοι μέγεθος μὲν ὁμοίιον οὐτιδανοῖσι
Λίχνοις οἰκιδίοισι τραπεζήεσσι κύνεσσι.

Quæ ſic Latinè conuertit Bodinus.

Eſt etiam catuli ſpecies indagine clara,
Corpus huic breue, magnifico ſed corpore digna,
Picta Britannorum gens illos effera bello
Nutrit, Agaſæóſque vocat, viliſſima forma
Corporis, vt credas paraſitos eſſe latrantes.

Sed hæc parerga ſunto.

Conſtans è Monacho Cæſar.

In hac vrbe, vt hiſtorici noſtri produnt, Romanis temporibus Conſtans ille Monachus fuit, quem primò Cæſarem, & poſteà Auguſtum deſignauit pater Conſtantinus, qui contra Honorium ſpe nominis purpuram induerat. *Iampridem enim*, vt habet Zoſimus, de illo tempore loquens, *tàm vrbibus, quàm vicis populoſa collegia habuerunt monachi.* Verùm Cæſareus iſte Monachus paternæ ambitionis, & ſpretæ religionis citò pœnas morte dependit. Saxonica Heptarchia, ſemel atque iterum cladibus afflicta tandem reuixit, Occidentaliúmque Saxonum Regia fuit, magnificis templis, epiſcopalíque ſede exculta, & ſex officinis monetarijs ab Athelſtano Rege inſtructa. Normannicis etiam temporibus inclaruit, Archiuúmque, ſiue publicorum monumentorum receptaculum hîc conſtitutum. Diúque floruit, niſi quòd vno & altero incendio fortuito deformata, & militari inſolentia, inteſtino bello direpta. Vnde Nechamus noſter, qui illa ætate floruit.

Guintoniam titulis claram, gazíſque repletam
Nouerunt veterum tempora priſca patrum.

O Sed

Sed jam ſacra fames auri, jam cæcus habendi,
Vrbibus egregijs parcere neſcit amor.

Hæc tamen ſolatus eſt damna Edwardus III. cùm pannorum, & lanarum emporium, quod vulgò the Staple vocamus, in hâc conſtituerit. Quæ vrbis fuerit his ſuperioribus annis facies non facilè quis dixerit, quam, vt ille habet Nechamus:

... flammis toties gens aliena dedit.
Hinc facies vrbis toties mutata, dolorem
Pretendit, caſus nuntia vera ſui.

Noſtra ætate ſatis eſt frequens, fluminis diuortijs irrigua, ab ortu in occaſum porrectior, mille quingentos plùs minùs paſſus ambitu intra mœnia colligit, quæ ſex portis patent, longioribus ad vnamquamque procurrentibus ſuburbijs. Ad occiduę portę auſtralem partem caſtrum eminet vetuſtum, ſæpius obſidione cinctum, ſed tùm grauiſſimè, cùm Matildis Auguſta contra Stephanum regem propugnaret, & demùm, diuulgato ſe diem obijſſe, loculo, quaſi mortua, elata, hoſtes eluderet. De *Tabula rotunda.* menſa illa circulari, ſiue orbiculari muro hîc appenſa, quam vulgus hominum tanquam Arthurianam menſam ſuſpicit, nihil eſt quod dicam, niſi recentioris eſſe ætatis. Superioribus enim ſæculis, cùm virtutis bellicæ exercendæ gratia, militares decurſiones, (*Torneamenta* vocant) frequentèr haberentur; hu- *Torneamenta.* iuſmodi menſis vſi erant, ne quod diſcrimen inter nobiles ex ambitione exiſteret: & veteri ſanè, vt videtur, inſtituto, Gallos enim antiquos circularibus menſis circumſediſſe, Armigeroſq; eorum ſcuta ferentes à tergo adſtitiſſe, memorat in libro Deipnoſoph. 4. Athenæus. In media ferè vrbe, ſed magis ad Auſtrum, Kenelwalchius Occidentalium Saxonum Rex, poſt dirutum illud Monachorum Romano ſæculo collegium, *Primùm,* vt inquit Malmesb. *Deo templum poſuit, per id temporis pulcherrimum, quo loco poſteritas in ſede epiſcopali fundanda, etſi anguſtiori prima per eadem tamen cucurrit veſtigia.* Huic ſedi iam inde à Wina, quem Kenelwalchius ille primum inſtituit Epiſcopum, præfuerunt Epiſcopi non minùs opulentia & honore, quàm ſanctimonia *Epiſcopi Wintonienſes.* clari, Archiepiſcopi ſcilicet Cantuarienſis Cancellarij, & Georgianis Equitibus à ſacris, qui ſubinde magnis impenſis hoc templum inſtaurârunt, præcipuè Edingtonus, Wikhamus, Walkelinus, nouiſque ſubindè patronis conſecrârunt, Amphibalo, Petro, Suithino, & demum S. Trinitati, quo nomine nunc innoteſcit. Saxonibus etiam, quibus ſummo in honore erat ob quo-

rundam Regum ſepulturam, Ealoen mynſter, id eſt, vetus monaſterium, dictum erat ratione alterius recentioris Nepan mynſter, id eſt, nouum monaſterium, quod Aluredus coniugatis presbyteris poſuit, vti & illud vetuſtius anteà fundatum erat, qui poſteà neſcio quo miraculo Crucis loquentis, & eorum inſtitutum improbantis, à Dunſtano Archiepiſcopo Cantuarienſi exturbati, & in eorum locum monachi ſubſtituti. Hæc monaſteria contiguis parietibus ita vicina erant, vt voces canentium in altero, alijs obſtreperent, vnde cùm ſimultates monachi inuicem exercerent, quæ poſteà in inimicitias proruperunt; & aquarum magna vis collecta ab Occidentali porta per deuexos vicos defluens ad nouum hoc monaſterium ſtagnaret, aëremque inſalubrem exhalaret: poſt ducenteſſimum ab ipſo conditum annum, templum in Septentrionale vrbis ſuburbium, quod Hyde dicunt, tranſlatum erat. Vbi Henrico primo permittente, monaſterium ampliſſimum & pulcherrimum conſtruxerunt monachi, quod paucis interiectis annis, dolo Henrici Epiſcopi Wintonienſis, (vt priuata loci huius hiſtoriola teſtatur,) miſerè deflagrauit. Quo incendio crux, Danici Canuti donarium, in quod, (vt ſchidæ habent antiquæ) totius Angliæ annuũ reditum contulerat, abſumpta fuit, Monaſterium nihilominùs reſuſcitatum in miram amplitudinem, vt ipſæ ruinæ iam loquuntur, ad funeſtam vſque monachorum periodum ſenſim excreuit. Tunc enim hoc demolitum, & in illud alterum S. Trinitatis, quod Cathedralis eſt Eccleſia, exturbatis monachis, Decanus, & Præbendarij XII. ſunt inducti. Ad Eccleſiæ cathedralis orientalem partem Epiſcoporum palatium ampliſſimum, Wolueſey dictum, crebris turribus incinctum, riuulóque ferè circunfuſum, ad mœnia pertingit, & in Auſtrali ſuburbio Collegium elegans è regione proſpectat, à Guilielmo Wiccamo Epiſcopo conſtructum, ſchola admodum celebre, è qua fœliciſſimus eſt doctiſſimorum in Remp. & eccleſiam prouentus. In hoc enim Guardianus, Socij X. Scholarchæ duo, & Scholaſtici LXX. aliíque nonnulli honeſtiſſimè aluntur. Alia etiam eximia erant in hac vrbe ædificia, quæ cum tempus expugnarit, memorare non libet, Parthenonem tamen illam, ſiue virginum monaſterium quod Alfwida Aluredi regis vxor poſuit, præterire nolo, cùm longè celeberrimum fuerit, & ex hoc Matildem Edgari Scotorum regis filiam ſibi in vxorem acceperit Henricus primus, per quam veterum regum Anglorum ſtirps Normannicæ coaluit. Illa enim

Hide Abbatia.

Collegium Wicchamicum.

Matildis vxor Henr. primi.

Edmundi

Edmundi *Ferrei lateris* ex Edwardo *Exule* neptis; mulier cùm cæteris virtutibus, quæ quidem dignæ regina eſſent, ornata omnibus; tum veræ pietatis incredibili ſtudio flagrans. Vnde in eius laudem vetus eſt Tetraſtichon.

Proſpera non lætam fecere, nec aſpera triſtem,
Aſpera riſus ei, proſpera terror erant.
Non decor effecit fragilem, non ſceptra ſuperbam;
Sola potens humilis, ſola pudica decens.

De Guidone Waruicenſi, qui ſingulari certamine Colbrandum illum Danicum Typhoëum hîc deuicit, de Waldeofo Huntingdoniæ Comite hîc capite truncato, & egregio illo Sanctæ Crucis Xenodochio adiuncto, ab Henrico Bleſenſi Regis Stephani fratre, & huius vrbis Epiſcopo fundato, non eſt cur aliquid dicam cum ex hiſtorijs ſint omnibus peruulgatiſſima.

Quòd ad Wintoniæ Comites ſpectat, vt fæciales noſtri referunt, poſt Clitonem Saxonem à Normannis auito honore exturbatum, Iohannes Rex Saërum *Quincy* Wintoniæ Comitem dixit, qui vſus eſt pro inſignibus baltheo militari *Feſſe* vocant, cum * lemniſco quintuplici vt in ſigillo vidimus, ſed in filio Rogero qui ſeptem * Rhombulos aureos euacuatos in ſanguineo ſcuto geſtauit, cùm maſculam prolem non ſuſcepiſſet ex Helena primogenita filia & cohærede Alani Principis Gallouidiæ in Scotia, honor ille euanuit; tres verò filiæ Guilielmo de *Ferrarijs* Comiti Derbiæ, Alano Zouchæo, & Comino Buchaniæ in Scotia Comiti enuptę cum ampliſſimis prædijs in vtroque regno fuerunt. Longo pòſt tempore, Hugo *de Spencer* eo titulo à Rege Edwardo Secundo nobilitatus erat, cuius itidem filius læſæ maieſtatis reus honorem cum vita amiſit. Poſteà Edwardi IIII. beneficentia Ludouicus Brugenſis Belga, Baro de *Grutbuſe*, & princeps *Stenbuſij* hunc titulum cum Quinciorum inſignibus geſtauit, quem, defuncto Edwardo, Henrico VII. in manus tradidit. Noſtra verò memoria Guilielmum Poulettum, Angliæ Theſaurarium nouo Marchionis Wintoniæ titulo honorauit Edwardus VI. quo etiam nunc eius è filio nepos fruitur. Ventæ huius lòngitudinem part. XXII. Latitudinem LI. grad. eſſe, ſuperioris ætatis obſeruationes docuerunt.

Comites Wintoniæ.

Inſignia Quinciorum.

* A Lable of fiue.

* Lozenges voyded.

A Venta magis ad ortum, Hamble fluuius vaſto ore in Oceanum profunditur, *Homelea* Bedæ dicitur, qui vt habet ille, per terras Iutarum *Solente* intrat, ſic enim illi vocatur fretum, quod

Hamble.

Solente.

Vectam inſulam,& Britanniã interluit, in quo ſtatis horis æſtus reciprocatio, vtrinque ex Oceano magna violentia irrumpens, & occurſans, tantam admirationem antiquis illis fecit, vt in miraculorum Britanniæ numerum retulerint. De quo en tibi ipſa Bedæ verba. *Bini æſtus Oceani,qui circum Britanniam ex infinito Oceano Septentrionali erumpunt, ſibimet inuicem quotidie compugnantes occurrunt,vltra oſtium fluminis Homelea,finitóque conflictu in Oceanum refuſi vnde venerant, redeunt.* Inde flexuoſo anfractu ſtatim retrahitur littus,ſinúmque Portſey inſula efficit,in cuius interiori receſſu floruit olim *Portpetis*,ad quem Veſpaſianum appuliſſe noſtri produnt, Saxones nouo nomine Portchester dixerunt, non à Porta Saxone, ſed à portu: Ptolemæo enim μέγας λιμὴν id eſt,portus magnus vocatur,à ſpatio,vti etiam ille *Portus magnus* in Africa,teſte Plinio. Cùm autem portus commoditatem Oceanus recedendo paulatim ſubtraheret, hinc demigratum eſt in Portſey inſulam ſubiectam, quam Athelfleda Eadgari Regis vxor Nouo monaſterio Wintoniæ dederat: & in ea ad ingredientis ſinus fauces, ſiue oſtium oppidum poſuerunt, indéque Portſmouth dixêrunt,id eſt,portus oſtium. Inardeſcente bello frequens eſt hoc oppidum, aliàs infrequens, Martíque potiùs quàm Mercurio ſtudet. Muro ex trabibus multo aggere veſtitis, mole ad ortum æſtiuum & duobus ad portus ingreſſum è viuo ſaxo propugnaculis communitur, quæ ab Edwardo Quarto inchoata,Henricum Septimum perfeciſſe,præſidióque oppidum firmaſſe referunt incolæ. Sed noſtra memoria DIVA ELIZABETHA magnis ſumptibus nouis operibus ità quaſi armauit, vt iam nihil deſit quod in munitiſſimo oppido requiras.

Interiùs à mari MEANVARI incolunt, quorum agrum cum Vecta inſula Wilfridus Eboracenſis Archiepiſcopus exulans ab Edilwalcho Auſtralium Saxonum rege,dono accepit, cùm eius populum Chriſto per Baptiſmum inſeruiſſet. Horum ſedes nomine vix immutato, hodie in tres Centurias diuiſa, Mainsborow, Eastmean, Westmean, inter quas mons æditus attollitur, Old Winchester incolis dictus,ad quem vrbem antiquitùs fuiſſe perhibetur, ſed nec vola, nec veſtigium, vt aiunt, iam ſupereſt.

His finitimi in interioribus SEGONTIACI illi, qui ſe Cæſari dedidêrunt, ad Septentrionalem huius agri limitem in Centuria de Holeshot conſedêrunt : in qua cernuntur Aultum fôrum, quod Alfredus cuſtodi de *Leodre* legauit, & Baſingſtoke,Dominis

Portſey.

Portus Magnus.

Porteſmouth.

Meanuari.

Segontiaci.

nis ſuis cognomine de *S.Iohn*,Poiningis, & Powlettis notiſſima. Cùm enim Adam de *Porta* Dominus de *Baſing* Matildem filiam & hæredem Rogeri de *Aureuall*, cuius vxor filia itidem & hæres fuit familiæ prænobilis de *Sancto Ioanne* ſibi iunxiſſet,Guilielmus eius filius honoris cauſſa nomen *S.Ioannis* aſſumpſit, quique illi recta ſerie ſucceſſerunt Robertus, Ioannes, Ioannes, Hugo & Edmundus retinuerunt,qui cùm ſine prole diem clauſiſſet,Margareta eius ſoror filia Hugonis maritum ſuum Ioannem de *Sancto Philiberto* titulo Domini *S.Ioannis* auxit, ſed illa ſine ſobole defuncta, Iſabella altera ſoror Lucæ Poyninges vxor eodem Thomam filium honorauit, cuius è filio Hugone neptis Conſtantia in familiam Powlettorum hanc dignitatem ſuis nuptijs intulit. E quibus noſtra memoria Guil. Powlet Angliæ Theſaurarius,Wintoniæ Marchio, & Dominus *S.Iohn* de *Baſing*, ad Baſing villam ſuam ſub hoc oppido, ædes cùm amplitudine, tùm elegantia ad miraculum magnificentiſſimas extruxit. *Baſing.* *Familia de S.Ioanne de Baſinge.*

Prope has the Vine viſitur, Baronum de *Sands* manſio nitidiſſima,à vitibus denominata,quas in Britannia ex Probi Imperatoris tempore vmbraculi magis, quàm fructus gratia habuimus.Britannis enim & alijs, vt habet Vopiſcus, permiſit ille vt vites haberent. Horum Baronum primus erat Guilielmus Sands quem Rex Henricus VIII. eò dignitatis euexit, cùm ſibi eſſet Camerarius, & nuptijs cum Margareta Bray nepte & hærede Reginaldi Bray Baneretti clariſſimi adauxiſſet, ex quo natus eſt Thomas Dominus Sands, auus Guilielmi qui nunc floret. Huic vicina ſunt,hinc Cleare,olim Saxonicorum Regum ſedes,hodie Kingſcleare,inde Odiam, regijs nunc ædibus ſuperba, quondam Epiſcopi Wintonienſis municipium, cuius propugnaculum regnante Ioanne, tredecim Angli quindecim diebus fortiſſimè contra Ludouicum Francum, qui circumfuſo exercitu acriter inuaſit, defendêrunt, vt author eſt Matthæus Pariſienſis. *Vites in Britannia.* *Barones de Sands.* *Odiam.*

Superiùs inter hos Segontiacos ad Septentrionalem agri limitem,locum habuit olim Segontiacorum ciuitas VINDONVM, quæ ſuo nomine exuto, gentis induit, vt Lutetia, Pariſiorum ſuorum nomen ſibi aſſumpſit.*Caer Segonte* enim à Britannis vocabatur,id eſt,*Segontiacorum ciuitas*, ſic enim Nennius in vrbium catalogo dixit, nos hodie Silceſter vocitamus, Higdenus à Britannis Britenden nominare videtur.*Vindonum*,vt hanc appellẽ, diſtantię Vindoni à *Gallena* ſiue Guallenford, & à Venta, apud Antoninum *Vindonum.* *Silceſter.*

Antoninum perſuaſêrunt, eóque magis quòd inter hanc Vindonum, & Ventam, via Conſularis etiamnum viſitur. Hanc à Conſtantio Conſtantini Maximi filio extructam memorat Nennius, & *Murimintum* aliquando dictam, fortaſſè pro *Muri-vindun*, id eſt, Vindoni Muri. *Mure* enim ex lingua prouinciali Britanni retinuêrunt, & V conſonans ſæpè illis cum M in orationis contextu commutatur. *Eiúſque pauimento* (Nennij verbis vtor) *tria ſemina ſeminauit Conſtantius, ne vllus pauper in ea maneret vnquam.* Quemadmodum Dinocrates, cùm Alexandria Ægypti conderetur, omnes, vt habet Marcellinus, ambitus lineales farina reſperſit, quod vrbem illam alimentorum vberi copia abundaturam fortuito monſtrauit indicio. Conſtantium etiam hîc diem obijſſe refert ille, & ſepulchrum eius ad portam, vti inſcriptio docuit, monſtrari. In his ſuam fidem liberet Nennius, qui libellum illum mendaciunculis referſit plurimis. Hoc autem aſſeuerare auſim, eo tempore, ſummo in honore floruiſſe, & ego ipſe in plurimos ibidem Conſtantini Iunioris Maximi illius filij nummos incidi, qui in auerſa parte ædificium cùm Epigraphe PROVIDENTIÆ CÆSS. habent. Conſtantium autem quem vrbis huius conditorem facit, Mopſueſtiæ Ciliciorum defunctum, & maiorum ſepulchro Conſtantinopoli illatum in confeſſo eſt. Cœnotaphium verò, ſiue tumulum honórarium illi hîc excitatum non denegauerim: multis huiuſmodi tumuli poſiti fuerint, circa quos milites quotannis ſolemni ritu in defuncti honorem decurrere ſolebant. Cùm res Romana iam in occaſum diuergeret, & barbaræ gentis vndique prouincias diriperent, Britannici exercitus veriti ne vicini incendij flamma eos etiam inuolueret, Cæſares ſibi leuârunt, primò Marcum, deinde Gratianum, quos ſtatim peremêrunt, & poſtremò anno à Chriſto nato 407. Conſtantinum quendam ſpe nominis in hac ciuitate *Caer Segont* (vt Nennius & Geruaſius Dorobornenſis teſtantur) velit nolit, purpura induerunt. Hic è Britannia ſoluens, Bononiam Galliæ appulit, omnéſque Romanorum exercitus ad Alpes vſque in belli ſocietatem pellexit. Valentiam Galliæ ſtrenuè contra Honorij Auguſti copias propugnauit, Rhenum iampridem neglectum præſidio muniuit. Ad Alpes Cottias, Pæninas, & maritimas, quà via patuit, munimenta conſtruxit. In Hiſpania auſpicijs Conſtantij filij, quem ex Monacho Auguſtum declarârat, res fœlicitèr geſſit, literíſque poſteà ad Honorium datis, culpam deprecatus, quòd ſibi purpuram vi à militibus inijci paſſus fuerit,

Tumuli honorarij.

Conſtantinus Auſt. qui ſpe nominis electus.

ab

ab eo Imperatoriam veſtem dono accepit, vnde elatior, Alpibus ſuperatis Romam cogitat, ſed accepta Alarichi Gothi morte, qui ſuis partibus ſtuduerat, Arelatem receſſit, vbi imperij ſedem fixit, *Conſtantinamq; vrbem* vocari, & in ea ſeptem Prouinciarum conuentus agi iuſſit. Interim Gerontius, qui Britannis ſuis præfuit, milites in Dominum concitauit, cúmq; Conſtantem filium Viennæ Galliȩ perfidè trucidaſſet, Conſtantinum ipſum Arelati obſidione incinxit, ad quem oppugnandum, cùm Conſtantius quidam ab Honorio miſſus infeſto agmine properaret, Gerontius ſibi vim attulit. Conſtantinus grauiſſima obſidione preſſus, & infœlici ſuorum pugna animum deſpondens, depoſita purpura, & fortunæ ſuæ mole, Eccleſiam ingreſſus, Presbyteri ſuſcepit dignitatem, ſtatímq; Arelate dedita, in Italiam ductus, capite plectitur cum Iuliano filio quem *Nobiliſſimum* dixit; & Sebaſtiano fratre. Hæc ſummatim ex Zoſimo, Zoſomeno, Nicephoro, Oroſio, Olympiodoro, vt veritas contra Galfredi noſtri vanitatem triumphet, qui hanc hiſtoriam mendacijs è ſuo ingenio adſperſit ridiculis, & vaniſſimis. Hac etiam vrbe Arthurum noſtrum bellicoſum inauguratum produnt hiſtorici noſtri, nec multò pòſt diruta concidit, vel Saxonum bellis, vel cùm Adelwolfus infenſo in Edwardum regem fratrem animo, prædatorijs Danorum globis adiutus hanc regionem ad Baſingſtochiam vſque depopularetur. Nihil iam ſupereſt præter mœnia, quæ pinnis, & loricis nudata, magnæ altitudinis fuiſſe videntur. Ita enim ex ruderibus accreuit terra vt per angiportum, quem Onions hole vocant, vix me prono corpore tranſmitterem. Mœnia hæc quodammodo integra permanent, niſi quatuor omnino locis perrupta, vbi portæ fuerint, & ex ipſis mœnibus enatæ ſunt tantæ magnitudinis quercus, & quaſi ſaxis congenitæ, tam vaſto radicum complexu, & tam diffuſa ramorum ſparſione, vt intuentibus vel admirationem commoueant. Ambitu colligunt duo plùs minùs Italica milliaria, vnde ex magnitudine Selceſter Saxones forſitan dixerunt, quaſi vrbem magnam. Sel enim magnum illis ſonuiſſe videatur, cùm Aſſerius Saxonicam dictionem Selwod ſyluam magnam ſit interpretatus. Includit LXXX. quaſi terræ iugera, quæ ſubactum & purum ſolum in tria arua ſunt diuiſa, cum nemuſculo ad occaſum, ad ortum verò iuxta portam, prædium & Eccleſiola eſt recentior, in qua dum antiquas inſcriptiones perſcrutarer, nihil offendi, niſi in feneſtris quædam inſignia, videlicet in parma nigra duos *Cheuernos*(quos vocant)

Iulianus Nobiliſſimus.

Inſignia Bleuetorum, & Bainardorum.

vocant) aureos cum area interpoſita, & in clypeo aureo rubri coloris aquilam expanſam. Hanc Blewetorum eſſe accepi, quibus poſt Guilielmi magni tempora hæc terra obuenit, iſtam verò nobilis familiæ Bainardorum de *Leckham*, qui Blewettis hæreditariò ſucceſſerunt. Hoc diuturna obſeruatione eſſe exploratum retulêrunt mihi incolę, etſi ſolum ſatis fertile, & fœcundum ſit, quibuſdam tamen locis quaſi areolis, quæ ſe interſecant, non perinde lætè fruges prouenire, ſed multò quàm alibi rariùs: per quas, vrbis olim plateas duxiſſe opinantur illi. Eruuntur hîc quotidie lateres, quos Britannicos vocamus, & Romanorum numiſmatum vis ingens, **Onions penies** appellitant, id eſt, *Onioni denarij*, quem Gigantem fuiſſe, & hanc vrbem incoluiſſe ſomniant. Inſcriptiones etiam ſæpiùs effodiuntur, quas tamen nobis inuidet ruſticorum imperitia. Vna tantùm Londinum hinc tranſlata in hortis Cecilianis honoratiſſimi Domini Guilielmi Cecilij Baronis de *Burghley*, & ſummi Angliæ Quæſtoris, cernitur, videlicet

MEMORIÆ
FI. VICTORI-
NÆ. T. TAM:
VICTOR CONIVNX
POSVIT

An hic tumulus poſitus ſit Victorinæ, quæ *Mater caſtrorum* dicta fuit, quæque contra Gallienum Auguſtum Victorinos filium & nepotem, Poſthumum, Lollianum, Marium, & Tetricum Cæſares, in Gallia & Britannia appellauit, non facilè dixerim. Duos autem Victores in Britannia noſtra, aliquo loco fuiſſe legi, eóſque vno eodémque tempore: alterum Maximi Aug. filium, alterum verò eiuſdem Maximi prætorio Præfectum, cuius Diuus Ambroſius in epiſtolis meminit, ſed neutrum horum hoc monumentum vxori poſuiſſe affirmare auſim.

Sigebertus Rex exciſus.

Hic ager, vti etiam cæteri quos hactenus percurrimus, ad Occidentalium Saxonum reges ſpectauit, cúmque Sigebertum ob tyrannidem, & prouinciam malè habitam regno exuiſſent, illi, vt author eſt Marianus, ne omninò priuatus videretur, aſſignatus erat. Quem tamen poſteà ob admiſſa ſcelera itidem expulêrunt, tantúmque abfuit, hanc afflictam regis fortunam quenquam ad miſericordiam allexiſſe, vt ſubulcus tandem in ſylua

Anderida

Anderida latitantem interfecerit.

Comites admodùm pauculos numerat, primis Normannorum temporibus, Bogo ſiue Beauoſius Anglus hoc titulo vſus erat, qui in prælio ad *Cardiff* in Wallia contra Normannos pugnauit, vir bellica laude florentiſſimus, quem dum monachi fabellis fictis & commentitijs celebrare ſudarunt, fortiſſima eius facta craſſis occultarunt, & circumfuderunt tenebris. Iam inde ad Henricum vſque VIII. Southantonenſis Comes nullus legitur. Ille enim Guilielmum *Fitzwilliams* iam grandæuum, ampliſſima Montiſacutorum familia oriundum, & Southantonenſem Comitem & Angliæ Thalaſſiarcham deſignauit, quo ſtatim ſine prole mortuo, Edwardus VI. eundem honorē anno ſui regni primo, Thomæ Wriotheoſley Angliæ Cancellario detulit, cuius è filio Henrico nepos Henricus eodem hodie lætatur, qui in primo ætatis flore præſidio bonarum literarum nobilitatem communit. *Hantoniæ Comites.* Beauoys of Hampton.

Habentur in hoc agro Paræciæ 253. & oppida mercatoria 18.

ATTREBATII.

B*Elgis finitimi, vti in Galliâ ita in Britanniâ* ATTREBATII, *quo nomine nunc antiquato, eorum ſedes* Barkſhire *vulgò appellatur. In confeſſo enim ſit, cùm è Galliâ Belgicâ aduenas maritima Britanniæ occupâſſe, regionúmque ſuarum nomina retinuiſſe prodat Cæſar, hos noſtros Attrebatios è Galliæ Attrebatibus hùc demigraſſe; qui Galliæ maritimam partem ad Sequanam, vt author eſt Ptolemæus, tenuerunt, regionem ſcilicet, quæ noſtris Attrebatibus è regione quodammodo obiacet. Non temerè igitur erat, ſi Cæſar Comij Attrebatenſis* *Comius Attrebatenſis.*

authoritatem

In Strategematibus. *authoritatem his regionibus magnam fuiſſe ſcribat, vtpote apud populares ſuos, & illum à Cæſare victum, huc fugiſſe, cùm, vt habet Frontinus, nauibus in ſicco hærentibus, vela pandi iuſſerit, & Cæſarem inſequentem fruſtratus ſit; qui è longinquo vela tumentia ſpectans, ferentibus ventis auolare ratus, à perſequendo deſtitit. Unde Attrebatij hi dicti controuertitur, nam quòd ab* Attrech *quidam petunt, quod antiquâ Gallorum linguâ terram panis ſonare volunt, vereor vt fruſtrà ſint. Satis ſit nobis indicaſſe, vnde in Britanniam deuenerint, in nominis rationem inquirant alij.*

Barkſhire.

AGer ille qui nobis Barkſhire, Latinis *Berccheria*, Saxonibus Berrocſcyre quondam dicebatur. Quod nomen à quadam ſylua Berroc, vbi buxus plurima, deducit Aſſerius Meneuenſis, alij à quercu nudatâ, hoc enim Berroke denotat, ad quam difficilioribus Reipub. temporibus incolæ olim ſuis de rebus conſulturi conuenire ſolebant. Septentrionalem huius partem *Iſis*, qui poſteà *Tamiſis*, flexuoſo, ſed amœno admodùm blandus alueo perfundit, & primùm ab Oxonienſibus, poſteà à Buchinghamienſibus ſecludit. Auſtralem partem irrigat Cunetio flu. donec Tamiſi ſe inferat. Ad ortum quà latior eſt, & parte mediâ, ſuarum opum ſatis prodiga, & frumenti ferax, præcipuè, vbi in vallem ſubſidet, quam à neſcio qua albi equi forma, in candicanti colle imaginata the Uale of Whitehorſe vocant. Orientalem autem partem, quæ minùs fertili gleba, ſaltus, & ſyluæ longè lateque occupant.

Barkſhyre vnde nominatur.

Farendon. In Occidentali limite propè ab Iſide, Farendon eſt in agro lapidoſo, nunc foro, quondam munitione quadam celebre, quam Robertus Gloceſtriæ Comes contra Stephanum conſtruxit, qui eam tamen cruento, (vt inquit Neubrigenſis) labore expugnauit. Hinc Iſis magno in Septentriones flexu eluctatus, minoris famæ viculis affunditur plurimis, donec reductus, & diuortio ludens *Abbendoniam* peruenit, oppidum ſanè elegans, & frequens, Sheoueſham primùm Saxonibus, inde Abbandune dictum ab Abbatia proculdubio, potiùs quàm ab Abbeno Hibernico neſcio quo heremitâ, vt quidam ſcripſerũt. Quam primùm enim Ciſſa Occidentalium Saxonum Rex monaſterium,

Abbandune ſiue Abington.

ſiue

ſiue Abbatiam conſtruxerat, quaſi deleto vetuſtiori nomine, Abbandun, id eſt, *Abbatiæ oppidum* dici cœpit. Nec ita diu floruerat hoc monaſterium, cùm Danico turbine, quaſi ſubitò proſterneretur: reualuit tamen ſtatim Eadgari Regis beneficentia, & poſteà Normannorum Abbatum operâ in eam magnificentiam paulatim excreuit, vt inter Britanniæ monaſteria cùm opibus, tùm amplitudine vix ſecundis acquieſceret, quod etiam rudera eius nunc loquuntur. Oppidum verò etſi diu monaſterio innixum fuerit, ab anno tamen ſalutis 1430. quo Ioannes quidam à *S. Helena* cognominatus, Iſidem ponte, è viuo ſaxo coniunxit, viámque regiam compendio huc deflexit, ita frequentari cœpit, vt inter huius agri oppida facilè nunc primas ferat, Prætorem habeat, & madefacto illo regerminanti hordeo, quod Bine Græci, nos *Mault* vocamus, magnum quæſtum faciat; Ad pontem Ocke fluuiolus, qui Auſtralem oppidi partem alluit, in Iſidem placidè infertur, cùm riuulum receperit, qui è valle de Whitehorſe, ad Wantage exoritur. Hæc verò Wantage, Saxonicè panating, villa erat olim regia, & Alfredi regis clariſſimi incunabula, qui moriens Alfritho vnà cum Lamborne oppidulo legauit. Longo pòſt tempore mercatorium factum erat oppidum, operâ Fulconis Fitz-Warini viri bellicoſiſſimi, cui Rogerus *Bigod* Angliæ Mareſcallus virtutis bellicæ ergô donauerat, hodieq; Bourchieri è Fitz-Warinorum filia oriundi domini agnoſcuntur, eorumque nonnulli ſunt hîc ſepulti. Mault. Wantage. *Fitz-Warini.*

Iſis Abbendoniâ digreſſus ſtatim ab Oxonienſibus Tamam recipit (de quo aliàs) & nunc *Tamiſis* compoſito vocabulo dictus, primariam olim Attrebatiorum vrbem petit, quæ Antonino Galleva Attrebatum, Ptolemæo Caleva, ſed vtríque perperàm librariorum incuriâ pro Gallena, qui itidem in Græcis exemplaribus Ναλοῦα, pro *Gallenâ* nobis obtruſerunt. Sic etenim Britannicè dictum arbitratus ſum, quaſi *Guall hen*, i. vallum antiquum. Quo nomine retento, & ob vadum in flumine, Forde adiecto, Guallengaford & Wallengaford Saxones vocârunt; & nos hodiè contractiùs Wallengford. Burgus habebatur Edwardi Confeſſoris temporibus, & continebat (vt eſt in eo libro quo Angliæ luſtrum condebat Guilielmus primus) CCLXXVI. *hagas*, i. domos *reddentes* IX. *libras de Gablo, & qui ibi manebant, faciebant ſeruitium Regis cum equis, vel per aquam. De hagis octo pro caſtello ſunt deſtructæ.* Mœnibus olim obuallatum erat, quæ vt ex eorum tractu videre eſt, mille paſſus ambitu collegerunt, *Tamiſis.* *Gallena.* Wallengford.

legerunt, Caſtrum eſt ad flumen amplum ſanè, & quondam adeò munitum, vt inexuperabilis munimenti ſpes quoſdam ferociores fecerit. Cùm enim communi quaſi bellorum incendio deflagrauerit Anglia, ſubinde inani obſidione à Stephano Rege incinctum legimus. Amplitudinem eius & magnificentiam cùm illic Oxonia ſecederemus, demirabamur (eſt enim iam ſeceſſus ſtudioſis ex æde Chriſti Oxon.) duplici murorum ambitu, duplici item vallo circundatur, in medio, moli in magnam altitudinem æditæ arx imponitur, in cuius accliui per gradus aſcenſu fontem immenſæ profunditatis vidimus. Incolæ conſtructum à Danis credunt, ego potiùs à Romanis aliquid hîc poſitum, à Saxonibus poſteà & Danis exciſum iudicarim, cùm Sueno Danus hâc populabundus vagaretur, deniúmque ſub Guilielmo primo denuò reuixiſſe ex Cenſuali libro pro comperto habemus. Non eius tamen meminit Guilielmus Gemeticenſis, cùm ſcribit Guilielmum Normannum, debellato Haraldo, ſtatim ad hanc vrbem (ſic vocat) exercitum duxiſſe, tranſmeatóque Tamiſis vado, hîc caſtrametatum fuiſſe, priuſquam Londinum adiret. Quo tempore Wigodum Saxonem

Domini Wallengfordiæ. Dominum ſuum agnouit Wallengfordia, qui vnicam filiam ſuſcepit Roberto *D'Oyley* in matrimonio datam, ex qua Matildem hæredem progenuit, quæ primùm Miloni Criſpino, eoque defuncto, Brienio *filio Comitis* beneficio Regis Henrici primi elocata fuit. Qui bellicis laudibus innutritus, & Matildi Auguſtæ partes ſequutus, hoc ſuum caſtrum contra Stephanum, cùm ille ad Craumarſh, è regione propugnaculum excitâſſet, fortiſſimè defendit: donec pax omni Angliæ exoptatiſſima, hoc in loco confecta, & compoſita illa de regno inter Stephanum & Henricum II. grauiſſima diſſenſio. Tunc enim Brieni & vxoris animum Dei amor ita ſubibat, vt caduca & fluxa reiecerint, Chriſto ſe deuouerint, & in ſacrum regis patrimonium hic *Honor* Wallengfordiæ deuenerit. Poſteà tamen ſpectauit, vt accepi, Henrici III. tempore, ad Comites Ceſtriæ, & deinde ad Richardum Romanorum Regem, & Cornubiæ Comitem, qui inſtaurauit, eiúſque filium Edmundum, qui in interiori areâ collegiatum ſacellum fundauit, Quo ſine liberis ſublato, in ſacrum Coronæ patrimonium recidit, ex quo tempore quodammodo contabuit. Nec multis interiectis annis, cùm illa peſtis funeſtiſſima quæ Saturni & Martis Synodum in Capricorno in-

Peſtis grauiſſima. ſequuta, per vniuerſam Europam pertinacitèr, ann. ſalutis 1348.

grassaretur;

graſſaretur; hæc noſtra Gallêna ita aſſiduis funeribus exhauſta fuit, vt cùm priùs frequentiſſimè habitaretur, & XII. ædes ſacras numeraret, nunc tantùm vnam, & alteram oſtendat: Sed hanc ſolitudinem referunt incolæ potiùs ad pontes Abbindoniæ, & Dorceſtriæ conſtructos, quibus regia via hinc deflectitur.

Paulò inferiùs, vt hinc iam diſcedamus, Tamiſi imminet collis æditus, foſſa profunda munitus, Synodun accolis, vbi olim Romanorum caſtrum fuiſſe probabile, nunc verò aratro proſciſſus Romanorum nummos vetuſtatis indicia aratoribus ſubinde effundit. Hinc in Auſtrum per lætiſſimos vtrinque agros placidiſſimè fertur Tamiſis, donec Cunetionem obuium habeat, qui Auſtralem, vt modò dixi, Attrebatiorum partem irrigans, in primo aditu, cùm Wiltonienſes reliquerit, Hungerford ſubluit oppidulum, quod ampliſſimæ familiæ Baronum de *Hungerford* titulum fecit. Quam maximè extulit & adauxit *Walterus de Hungerford*, ſummus Angliæ Theſaurarius, regnante Henrico VI. adeò vt eius filius Robertus Hungerfordię vulgo Comes dictus fuerit, cuius è filio neptis lautiſſimam demùm hęreditatem in Haſtingorum familiam ſuis nuptijs intulit. Sed iam ante hæc diximus. Hinc parum abeſt ad auſtrum *Widehay* quę Baronum de *Sancto Amando* longo tempore ſedes erat, quorum hęreditatem & dignitatem vxorio iure adijt Gerardus *Braybrok*, cuius è filio Gerardo neptis Elizabetha ſuis nuptijs eandem ad Guil. de *Bellocampo* tranſtulit, qui vnicum filium, & illum ſpurium reliquit.

Synodun.

Kenet fl.

Barones de S. Amando.

Inde Cunetio SPINAS vetuſtum illud oppidum adit cuius Antoninus meminit, quod hodie nomine ſuperſtite, Spene dicitur, verùm hodie pro oppido viculus eſt minimus vix mill. paſſ. à Newbury celebri oppido, quod ex eius ruinis originem reperit. Newbury enim *Nouus Burgus* nobis ſonat, ratione ſcilicet oppidi antiquioris *Spinarum*, quod intercidit, noménque etiam in ipſius Noui Burgi parte reliquit, quæ Spinhamlands hactenus appellatur. Si verò nihil aliud, hoc ſanè probet Newbury è Spinis emicuiſſe, quòd Spene viculum, vt matrem Neuburienſes agnoſcant, licèt illud præ Spinis, ædificijs cultúque ſit inprimis ſpectabile, & lanificio opulentum. Obtigit hoc in Normannica Anglię expugnatione Ernulpho de *Heſdin* Comiti Perticenſi, cuius cùm abnepos Thomas Perticenſis in obſidione Lincolniæ cecidiſſet, Epiſcopus Chalonenſis eius hæres diuendidit Guilielmo Mareſcallo Comiti Penbrochiæ, qui etiam

Spinæ.

Liber Inquiſitionum.

Manerium

Manerium de *Hempſted* vicinum per virgam Mareſcalliæ tenuit, eiuſque ſucceſſores donec Rogerus Bigod eo honore ſub Edwardo primo excidiſſet.

Hinc Lamborn riuulo recepto, quod Dennington quondam Chauceri, & poſteà Delapolorum caſtellum exiguum præterit, longo confecto curſu per *Aldermaſton* quod Henricus dedit Roberto Achard, à cuius poſteris per *De la-Mares* ad Equeſtrem Foſterorum familiam iure coniugij tandem deuênit, in Tamiſim tandem illabitur Cunetio, ſtatim ac Readingi magnam partem ſuis diuergijs amplexus fuerit. De monumentis ſiue ſepulchris quę vulgus miratur ad *Bradfeld* haud procul diſſitum, ſat ſit monuiſſe vetuſtæ familiæ fuiſſe quę *de la Beche* dicebatur, crediturque, regnante Edwardo 3. defeciſſe. *Reading* verò vrbecula, ſiue oppidum, Saxonicè Rheaðyge à *Rhea*, id eſt, flumine, vel à Britannica dictione *Redin*, quod filices denotat, quæ affatim hîc proueniunt, hodiè platearum elegantia, ædium ſplendore, ſua opulentia, & lanei panni texendi gloriâ cæteris huius agri oppidis præcellit, licèt maxima ornamenta amiſerit: Templum ſcilicet ſpecioſum, & Caſtrum vetuſtiſſimum, hoc enim Danos tenuiſſe prodit Aſſerius, cùm vallum inter Cunetionem, & Tamiſim ducerent, & in hoc ſe recepiſſe, cùm ad Inglefeld (viculus eſt vicinus) ab Æthelwulfo Rege fugarentur. Sed Henricus II. ita illud excîdit, quòd Stephani militibus perfugium eſſet, vt nihil iam ſuperſit præter nudum nomen in plateâ proxima. In cuius vicinia templum iam anteà magnificentiſſimum monachis conſtruxit, magnîſque redditibus locupletauit Henricus primus, diruta virginum ſacrarum ædicula, quam ad expianda ſua ſcelera Alfritha regina olim poſuerat. In hac ſepultus erat ipſe conditor Henricus vnà cum filiâ Matilde, quæ perinde ac Lampido illa Lacedæmonia (cuius Plinius meminit) regis filia, regis vxor, regis mater fuit. Huius ſcilicet Henrici primi regis Angliæ filia, Henrici quarti Germaniæ Imperatoris vxor, & Henrici II. regis Angliæ mater. Qua de re accipe diſtichon tumulo inſcriptum, & illud, meo ſanè iudicio, non malè natum.

Ortu magna, viro maior, ſed maxima prole,
Hic iacet Henrici filia, ſponſa, parens.

Et prole quidem illa maxima, & longè fœliciſſima fuit. Henricus enim II. eius filius, vt ſcripſit qui tùm vixit, I. Præſul Carnotenſis, *Rex optimus apud Britannias, Normannorum, & Aquitanorum dux fœliciſſimus, & primus tàm amplitudine rerum, quàm ſplendore virtu-*

Aldermaſton.

Bradfeild.

Reading.

Matildis Auguſta.

Henricus ſecundus.

virtutū. Quàm ſtrennus, quàm magnificus, quàm prudens, & modeſtus, ab ipſa vt dicam infantia fuerit, nec ipſe liuor ſilêre, nec diſſimulare poteſt: cùm opera recentia, & manifeſta ſint, & à Britanniarum finibus ad Hiſpaniæ limites, virtutis ſuæ protenderit, & continuauerit titulos. Et alibi de eodem. *Henricus* II. *maximus Regum Britanniæ circa Garumnam fulminauit, Toloſam fœlici cingens obſidione non modò prôuinciales vſque ad Rhodanum, & alpes territauit, ſed munitionibus dirutis, populiſque ſubactis, quaſi vniuerſis immineret, timore principes Hiſpanos concuſſit & Gallos.* Adiungam etiam, ſi placet, vnum & alterum verbum de eodem ex noſtro Giraldo. *A Pyreneis montibus vſque in occiduos, & extremos borealis Oceani fines hic Alexander noſter occidentalis brachium extendit. Quantum igitur noſtris in partibus natura terras, tantum & victorias extulit. Si excurſuum metæ quærantur, priùs deerit orbis, quàm aderit finis. Animoſo quippe pectori ceſſare poſſunt terræ, ceſſare neſciunt victoriæ, non deeſſe poterunt triumphi, ſed materia triumphandi. Qualiter titulis & triumphis ſuis Hibernicus orbis acceſſerit? Quanta, & quàm laudabili virtute, Oceani ſecreta, & occulta tranſpenetrauerit?* Sed ecce veterem in eius mortem verſiculum, qui vno verbo, & hæc omnia, & filij Regis Richardi primi gloriam plenè complectitur:

Mira cano, Sol occubuit, nox nulla ſequuta eſt.

Tantùm enim abeſt, vt Richardus noctem intulerit, vt Angliam noſtram ſuis in Cypro, & Syria victorijs clariſſimè illuſtrauerit. *Richardus Primus.* Verùm hæc extra callem. Ad loca à perſonis iam denuò regrediamur. Monaſterium hoc iam in regias ædes conuerſum eſt, quibus ἱπποστάσιον, ſiue equile pulcherrimum adiunctum, regijs, & generoſiſſimis equis refertum.

Quingentis vix à Readingo paſſibus, inter florentiſſima prata Cunetio Tamiſi conſociatur, qui iam latior in Septentriones ſpaciatur per **Sunning** viculum, quem mireris octo epiſcopis, *Sunning.* qui huic, & Wiltonienſi agro præfuêrunt, fuiſſe ſedem, (hoc tamen noſtræ produnt hiſtoriæ) quæ poſteà ab Hermano Shirburnam, & tandem Sariſburiam tranſlata, ad quam etiamnùm locus iſte pertinet. Inde **Biſtlesham**, nunc contractè **Biſham** *Biſham.* præterit Tamiſis, primùm Templariorum militum, inde *Montacutorum*, qui monaſteriolum extruxêrunt, & nunc patrimonium Domini Edwardi Hobæi Equitis clariſſimi, & mihi inprimis ob- *D. Edwardus Hobæus.* ſeruandi, cuius magna in me beneficia cogitatio frequẽs ita exercebit, & renouabit, vt memoriæ nunquam ſubducantur meæ.

Biſhamo iam relicto, ſe reducit ad oppidulum ſuperiori ſæculo

Maidenhead. Southealington dictum, hodie Maidenhead, à ſuperſtitioſo cultu capitis neſcio cuius virginis Britannicæ ex vndecim illis millibus, quę dum Vrſula duce, in patriam Roma redirent, iuxta Coloniam Germanię ab Attila illo Dei flagello, martyrio affectæ fuêrunt. Nec hoc vetuſtæ eſt memoriæ: nam proauorum ætate traiectus fuit loco paulò ſuperiori ad Babhams end, ſed poſtquàm hîc pontem conſtruxiſſent ſublicium, diuerſorijs florêre cœpit, & matri ſuę vicinę Bray prælucere, quæ longè tamen antiquior, vtpotè quę toti Centuriæ nomen fecit. Hanc

Bibroci. BIBROCOS, qui ſe in Cæſaris fidem permiſerunt, tenuiſſe olim credidi, & quidni credam? Nominis reliquiæ ſuperſunt planiſſimè, BIBRACTE Gallię etiam nunc in Bray contrahitur, & non procul hinc Cæſar Tamiſim cum ſuis tranſmiſit (vt ſuo loco docebimus) quo tempore popelli illi ſe Cæſari dedidêrunt. Certè ſi alibi Bibrocos vel plagis auritis venaris, vix credo inuenias.

Windſore. Inter hoc Bibrocos floret Windſore, Saxonicè (à flexuoſa forſitan ripa) pyndleſopa, vt in Chartis Edwardi Confeſſoris concipitur, qui in hæc verba Weſtmonaſterio conceſſit. *Ad laudem Dei omnipotentis poſui in dotalitium, & in perpetuam hæreditatem ad vſum Domino ſeruientium, Windleſoram cum pertinentibus.* Nec enim aliud vetuſtius de Windleſora lego, ſed non diu tenuerant Monachi cùm permutatione facta, Guilielmus Normannus ad ſe retraxit, ſic enim habet eius Charta. *Cum conſenſu, & fauore venerabilis Abbatis Weſtmonaſterij, conuentionem feci de Regia poſſeſſione Windleſora, quòd locus ille vtilis, & commodus viſus eſt propter contiguam aquam, & ſyluam venatibus aptam, & alia plura quæ mibi ſunt regibus commoda, imò regiæ perhendationi aptus exiſtit, pro qua* Wokendune, & Ferings, *conceſſi.* Situm certè amœniorem ſedes Regia vix habere poſſit. Clementer enim ex ædito colle, iucundiſſimo in orbem fruitur proſpectu. A fronte vallem deſpectat longè latéque procurrentem, aruis diſtinctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde veſtitam, & placidiſſimo Tamiſi irriguam. A tergo colles paſſim exſurgunt, nec aſperi, nec præalti, ſaltibus coronati, & venationi è natura ipſa quaſi dicati. Hac loci amœnitate pellecti reges, ſępiſſimè huc ſuccedunt, & hîc ad Galliam vincendam natus eſt Edwardus III. Rex potentiſſimus, qui hoc caſtrum quaſi vrbis æmulum foſſis, & propugnaculis ex quadrato ſaxo munitiſſimum de integro conſtruxit, ſtatímque debellato Gallo, & Scoto: Ioannem Regem

Regem Galliȩ & Dauidem Scotiȩ in hoc captiuos vno eodémque tempore tenuit. Diuiditur hoc caſtrum in duas areas; interior, quȩ ad Ortum ſpectat aulam Regiam, qua ædificiorum deſcriptione nihil illuſtrius, nihil ſplendidius, complectitur. Ad cuius Borealem partem quà flumen deſpectat, Diua Elizabetha ſubdiale ambulacrum adiecit longè amœniſſimum. Exterior area in ipſo primo ingreſſu templum habet auguſtiſſimum B. Mariæ virgini & Georgio Cappadoci ab Edwardo III. conſecratum, ſed ad eam qua nunc cernitur magnificentiam ab Edwardo IIII. perductum. Hîc Edwardus III. vt 1350 militarem virtutem honoribus, prȩmijs atque ſplendore decoraret, nobiliſſimam conſcripſit equitum auratorum ſocietatem, quos ob periſcelidem ſuam in prælij, quod fœlicitèr ceſſit, teſſeram datam, Garterij ſiue Periſcelidis Equites nominauit, qui cærulea periſcelide aureis literis Gallicè inſcripta, HONI SOIT, QVI MALY PENS, ſiniſtram tibiam ſubſtringunt. Alij tamen huius ordinis inuentionem multò antiquiorem faciunt, ad regem Richardum p̄rimū referunt, Edwardúmq; tandē reduxiſſe credunt: In ipſo enim inſtitutionis libro quem Guil. Dethicus principalis Armorū rex, Garterij nomine inſignis, omnium quȩ ad honorē & nobilitatis rationē ſpectant ſcientiſſimus mihi oſtendit, ſic legitur. *Richardo cùm contra Turcas & Agarenos, Ciprum & Aconem moueret, longioriſque moræ pertæſum eſſet, dum mira ſolicitudine traheretur obſidio, tandem illabente per diui Georgij vt opinatum eſt, interuentum ſpiritu, venit in mentem vt quorundam electorum militum cruribus coraceum ſub-fibulum quale ad manus tunc ſolum habebat, induceret, quo futuræ gloriæ memores ex condicto ſi vincerent, ad rem fortiter ac ſtrennè gerendam expergefierent, ad Romanorum inſtar, apud quos illa coronarum varietas quibus varijs de cauſis donati ſunt, & inſigniti milites, vt his velut irritamentis excuſſa vecordia, virtus animi fortitudóque pectoris feruidior exurgeret atque exiliret.* Cæterùm in hanc ſocietatem potentiſſimi quique orbis Chriſtiani Principes cooptari inſtar maximi honoris duxêrunt, & iam à prima inſtitutione, in hunc ordinem, qui è XXVI Equitibus conſtat, Reges adſcripti fuêrunt plus minùs xx. præter Angliæ Reges, qui eiuſdem Præſides habentur, vt Duces, & alios maximi nominis taceam plurimos, & hodiè ex hoc ordine ſunt Rodolphus II. Cæſar Auguſtus, Philippus rex Hiſpaniarum, Henricus III. Galliarum, & Fredericus II. Daniæ. Eorum verò nomina qui primi in hunc ordinem adſciti, & vulgò *Fundatores*

Order of the garter.
Equeſtris Periſcelidis ordo.

Fundatores ordinis. datores Ordinis dicuntur, adiungere libet, nec enim eorum fama obliteranda eſt, qui illa tempeſtate, & animo, & virtute militari in pauciſſimis erant.

EDWARDVS *III. Rex Angliæ.*	*Ioannes de Mobun.*
Edwardus filius eius natu maximus Princeps Walliæ.	*Hugo Courtnæus.*
Henricus Dux Lancaſtriæ.	*Thomas Hollandus.*
T. Comes Warwici.	*Ioannes Grey.*
Capitaneus de Bouche.	*Richardus Fitz-Simon.*
Radulphus Comes Staffordiæ.	*Milo Stapleton.*
Guilielmus de Monteacuto Comes Sariſburiæ.	*Thomas Walle.*
Rogerus de Mortuo-mari Comes Marchiæ.	*Hugo Wrotheſley.*
Ioannes de Inſula.	*Nigellus Loring.*
Bartholomeus Burgwaſh.	*Ioannes Chandos.*
Ioannes de Bello-campo.	*Iacobus de Audley.*
	Otho Hollandus.
	Henricus Eme.
	Zanchettus Dabrigecourt.
	Guilielmus Paganellus.

Almes knights. *Equites Eleemoſinarij.* A ſiniſtra templi ædes ſunt Decani & Præbendariorum XII. A dextra eſt quaſi Prytaneum, in quo aluntur emeritis ſtipendijs prouectiori ætate milites duodecim, honeſtiori loco nati, qui quotidie rubra toga ad talos demiſſa veſtiti, cui lacerna purpurea inducitur, ſacris intereſſe tenentur, precibúſque pro equitibus, Deo intercedere. Inter vtramq; aream interemінet moles, cui arx rotunda imponitur, Iuxta quam alia arx ædita ſurgit *Winchester Tower,* ab Epiſcopo Wintonienſi Wicchamo, quem Edwardus III. operi præfecit, appellata. Quidam perhibent Wickhamum extructa hac arce, in interiori quodam pariete, hæc verba, (quæ Latinè tam appoſitè & facetè exprimi nequeunt) inſculpſiſſe, This made Wickham, id eſt, Hoc fecit Wickhamus. Quæ locutio in Anglicana lingua, quæ caſibus raro diſcriminatur, tàm ambigua eſt, vt incertum ſit, vtrum is arcem, an eum arx effeciſſet. Hoc regi à calumniatoribus quibuſdam in eius inuidiam ita delatum eſt, quaſi Wickhamus omnem extru-

Wiccami Apophthegma. cti ædificij laudem ſibi arroganter vindicârit. Quod cùm Rex iniquo animo tuliſſet, eíque probroſè obieciſſet: non ſibi tàm magnificè regiæque ſtructuræ laudes adſcripſiſſe, ſed ſtructuræ huic ſuas dignitates acceptas ſe retuliſſe, reſpondit. Nec ego (inquit)

quit) hanc arcem, ſed hæc arx me effecit, & ab ima conditione ad regis gratiam,opes,atque dignitates euexit. Caſtro ſubiacet ad Occaſum, & Auſtrum, oppidum ſatis magnum & frequens, quod ab Edwardi tertij temporibus emicare, aliúdque quod diſiunctius, & Olde Windſore nunc vocatur, ſenſim euaneſcere cœpit,in quo Guilielmi primi temporibus, vt in eius libro legimus,*centum hagæ fuerunt, è quibus* XXII.*quieta erant de gablo,de alijs exierunt triginta ſolidi.*Nihil aliud hîc memoria dignum,niſi quod è regione Windeſoræ trans Tamiſim, qui hîc ponte ligneo coniungitur, *Ætona* cernitur Collegium nitidum, & humaniorum literarum gymnaſium celebre, ab Henrico VI.conſtructum, in quo præter Præfectum,Socios VIII.& cantores,pueri ſexaginta gratuitò aluntur, Grammaticam docentur, & ſuo tempore ad Cantabrigienſem Academiam promouentur. Verùm hoc Buckinghamienſis agri cenſetur. Nunc tantùm ſupereſt, quod de Windeſora attexam, inclitam eſſe Baronũ familiam de Windſore cognominatam, qui originem ſuam ad Guilielmum filium Otheri Caſtellanum de *Windeſor*, tempore Guilielmi primi referunt, à quo etiam Fitzgiraldos in Hibernia, Kildariæ, & Deſmoniæ Comites, ſtemma duxiſſe probauit, qui artis Heraldicæ ſtudioſiſſimus,peritiſſimúſque,& in fæcialium Collegio, Somerſetti titulum geſſit, R.Glouerus. Aeton. *Barones de Windſor.*

Reliqua Attrebatiorum regio,quæ ad Auſtrum à Windeſora patet, ſaltuoſis nemoribus opaca eſt, *Foreſta de Windleſor* vulgò dicitur,villis rarior, quarum Okingham lanificio, & ſua magnitudine eſt notiſſima,feris autem innumeris vbique refertiſſima. Incredibile enim eſt quantum terrarum Reges Angliæ paſſim incultum iacêre permiſerint, & feris incluſis dicauerint, vel vt noſtri loquuntur,*afforeſtauerint*. Nec enim aliam fuiſſe cauſam, quàm inſanum venandi ſtudium exiſtimare poſſum,* (quamuis aliqui in populi infrequentiam reijciant,) cùm à Danicis vſque temporibus, quotidie plura loca in ſaltus redegerint, ad eoſque conſeruandos duriſſimas leges & præfectum,quem *Protoforeſtarium* dixêrunt,impoſuerunt; qui ſaltuarias cauſas cognoſceret, & vel morte, vel membri mutilatione plecteret, ſi quis feras in aliquo ſaltu confeciſſet. Sed hæc paucis tibi è Polycratico ſuis verbis dicet I. Sariſburienſis. *Quod magis mirêre, pedicas parare auibus,laqueos texere,allicere nodis vel fiſtula,aut quibuſcunque inſidijs ſupplantare ex edicto ſæpe fit criminis,& vel proſcriptione bonorum mulctatur, vel membrorum punitur,ſalutiſque diſpendio. Volucres cœli,&* Windſore Foreſt. *Saltus, ſiue Foreſta.* ** Vel ad regiam familiã alendam.* Protoforeſtarius.

piſces maris communes eſſe audieras: ſed ba fiſci ſunt, quas venatica exigit vbicunque volant. Manum contine, abſtine, ne & tu in pœnam læſæ maieſtatis, venantibus cedas in prædam. A noualibus ſuis arcentur agricolæ, dum feræ habeant vagandi libertatem, illis vt paſcua augeantur, prædia ſubtrahuntur agricolis: ſationalia inſitiua colonis, cùm paſcua armentarijs, & gregarijs, tùm aluearia à floralibus excludunt, ipſis quoque apibus vix naturali libertate vti permiſſum eſt. Quæ cùm nimis inhumana viderentur magnas nonnunquam turbas excitauêrunt, donec Baronũ ſeceſſione extorta ſit ab Henrico III. *Charta de Foreſta,* in qua antiquatis legibus illis ſeuerioribus, æquiores tulit, quibus qui intra Foreſtarum limites incolunt, etiam hodiè tenentur. Duóque deinceps ad has cauſas inſtituti ſunt Iuſticiarij, quorũ alter omnibus Foreſtis cis Trentam fluuium, alter reliquis vltra Trentam ad Scotiam vſque, magna cum authoritate præeſt. Per totam hanc prouinciam, vt eſt in libro Cenſuali Angliæ, *Tainus vel miles Regis Dominicus moriens pro releuamento dimittebat Regi omnia arma ſua, & equum vnicum cum ſella, & aliũ ſine ſella. Quod ſi eſſent ei canes, vel accipitres præſentabantur Regi, vt ſi vellet, acciperet. Quando Geld dabatur tempore Edwardi Regis communiter per totam Berchesciram dabat hida iij.d.ob. ante natale Domini & tantundem ad Pentecoſt.* Hæc de **Barkſhire**, quę hactenùs Comitis honore inſigniuit neminem.

Iuſticiarij Foreſtarum.

✠

In huius Comitatus complexu ſunt
Parochiæ 140.

Occidentalium Saxonum regnum.

QVas hactenùs peragrauimus regiones, Danmoniorum ſcilicet, Durotrigum, Belgarum, & Attrebatiorum, cùm Saxones iam rerum in Britannia potirentur, in Occidentalium Saxonum regnum ceſſerunt, quod illi ſua lingua ƿeaſt-Seaxanric, & ſe Geguẏſiſ, ab auo Cerdici qui hoc regnum primum inſtituit, dixêrunt: vnde Bedę Geuiſſi. alijs etiam Viſiſaxones vocantur: ſed ab Occidentali ſitu, vti Occidui Gothi Viſigothi ſunt nominati. Hi tandem in

virili

virili Anglici imperij ætate, Saxonicam Heptarchiam in Monarchiam redegerunt, quæ tamen poſteà regum ignauia citò conſenuit, faciléque euanuit, à Danis miſerè dilaniata, & demùm à Normannis quodammodo abſorpta.

REGNI.

PRoxime Attrebatios ad Solem orientem REGNI, *Ptolemæo* Ῥῆγνοι, *regiones eas quæ nobis nunc* Surry, *&* Southſex *vulgò vocantur, cum parte Hantonenſis agri maritima inſederunt. In etymo, quæ animum ſubeunt, tacitus prætermittam, quia forſitan à veritate non fuerint; non minùs, ac ſi* Ῥῆγνοι *Ptolemæo dictos exiſtimarim, quod regnum eſſet & ſub regio dominatu permanêre permiſerint Romani. In hoc enim tractu Cogiduno regi Britanno, vt habet Tacitus, quædam ciuitates vetere Pop. Romani conſuetudine donatæ, vt haberent inſtrumenta ſeruitutis & Reges. Sed cùm hæc coniectura nec mihi probabilis, & alÿs abſurda videatur, prorſus reÿcio. Saxonicámque recentiorum nominum originem libens amplectar, quam veritas ipſa perſuadet.* Southſex *videlicet ab Auſtralibus Saxonibus, &* Suthꝛy *ab Auſtrali ad flumen ſitu: hoc enim* Suthꝛy *denotare legimus.*

Suthꝛy.

SVrria, Bedæ *Suthriona*, vulgò Suthꝛy, & Surry, Saxonibus ab auſtrali ad flumen ſitu Suðꞃea, Suð enim Auſtrum, & ꞃea flumen illis ſignificauit, ab occidua mundi plaga partim Berkcheriæ & Southantonenſi prouinciæ, ab Auſtro Suſſexiæ, ab ortu Cantio contigua, à Septentrione Tamiſi flu. perfunditur, & à Midleſexia dirimitur. Regio eſt non admodum am- *

plà, ſatis tamen opulenta,qua Tamiſi incumbit, quà campeſtris iacet planities,fruges mediocriter, & pabulum benignè producit, præſertim ad Auſtrum, vbi perpetua vallis in altitudinem depreſſa, Holmesdale olim à ſyluis dicta,grata nemorum,aruorum,& pratorum varietate ſpectabilis decurrit. Colles hinc indè longo tractu ſurgunt, viuaria paſſim feris repleta, fluuij etiam piſcoſi, vnde ad voluptatem iucunda venatio,& grata piſcatura ſuppeditatur.Aſſimilatur verò à nonnullis Leuidenſę veſti-
* mento,vel panno tenui & craſſo textu,cum viridi prætexta, vtique cuius interior pars ſterilis, exterior ſiue limbus fertilior. In hac perambulanda Tamiſim, & fluuios influentes, quaſi duces itineris ſequar, ſic nihil memorandum omiſero, cùm his fluuijs loca,quæ antiquioris ſunt notæ,adſideant omnia.

Tamiſis, vt eius curſum ſecundo flumine ſequamur, ſtatim
Chertſey. atq; Berkcheriæ valedixerit,Chertſey,quam Beda *Ceroti inſulam* dicit, nunc vix peninſulam, allabitur, in qua, tanquam in loco ab hominum commercijs ſecreto, Erchenwaldus Londinenſis Epiſcopus in primis ſurgentis Saxonicæ Eccleſiæ temporibus monaſteriolum poſuit, quod aliquandiù tumulus fuit ſanctiſſi-
Henricus vj. mi Regis Henrici VI. quem regno deiectum Eboracenſis familia ſuſtulit,vt ſibi regnum ſecurè confirmaret, & ſine vllo honore hîc ſepulturæ tradidit : verùm illi poſteà Windleſoram tranſlato, & in nouum Mauſolæum illato, iuſta regio more fecit Henricus VII. Tantoperéque ſanctas eius virtutes admiratus eſt (expreſſum enim erat Chriſtianæ pietatis, & patientiæ exemplum) vt cum Iulio Pontifice Romano egerit de illo inter Diuos referendo. Sed quò minùs hoc fieret, in cauſſa erat Pontificis auaritia, qui pro regis Apotheoſi nimis magnam pecuniæ vim exêgit,vtique non Principis virtutibus, ſed auro honores illos delaturus. Sub hoc Wey fluuiolus Tamiſi infunditur,qui ex Hantonenſi agro effuſus, vbi primùm Suthriam per-
Farnham. uenerit,Fearnham,vulgò Farnham, à filiceto nominatum, inuiſit,vbi circa annum 893. Alfredus Rex graſſantes Danos parua manu fudit, & poſteà cum Stephanus rex quibuſlibet caſtella condere permiſiſſet,Henricus Bleſenſis Stephani frater,& Epiſcopus Wintonienſis,caſtellum erexit:quod cùm ſeditionis eſſet præſidium,Henricus III.deturbauit; Epiſcopi tamen Wintonienſes,ad quos etiamnùm ſpectat,denuò excitarunt. Inde Wey per Godelminge, quod Alfredus Rex Ethelwaldo è fratre ne-
Guildford. poti legauit,Guilford, Saxonicè Guldeford, & nonnullis exemplaribus

plaribus Gegldfoꝛd petit, forum nunc frequens, & diuerſorijs nitidum, olim Saxonum villa erat Regia, quam etiam Ethelwaldus ille à patruo legatam tenuit, Regiæque ibi ſunt ædes quæ iam fatiſcunt, & caſtri ruinæ. Atque vt in Guilielmi primi libro videre eſt, *Rex* LXXV. *Hagas*, i. domos, *hic habuit, in quibus manſerunt* CLXXV. *homines.* Nulla tamen re perinde celebris, ac Godwini Comitis Cantij perfidia, & immanitate, qui anno Chriſti, 1036. cùm Alfredus Ethelredi regis filius, & regni Anglici hæres ad ius ſuum repetendum è Normannia veniſſet, fide data eum ſuſcepit, contráque fidem ſtatim tractauit: Sexcentos enim Normannos qui iuuenem Regium comitati, ex improuiſo intempeſta nocte hoc in loco oppreſſos, decimando, vt noſtri ſcriptores habent, mulctauit. Nec enim decimum quémque ſorte ductum antiquo militiæ more interfêcit, verùm nouem interfectis, decimum quémque dimiſit, decimóſque reſeruatos ſumma cum crudelitate redecimauit. Alfredum verò ipſum Haraldo Danico in manus tradidit, qui illum, effoſſis oculis in vincula abripuit, & ad mortem vſque carcere condidit. *Decimatio.*

Longo hinc curſu in Septentriones Wey delatus, nihil memoria dignum, præter *Sutton* equeſtris familię Weſtonorum ſedem, & *Woking* ædes regias, & Pyꝛifoꝛd Clintoniorum nunc domum habet, donec Tamiſi confundatur. Prope oſtium verò Otelands, Regię ædes ſatis elegantes Tamiſis ſupercilio incumbunt, iuxta quas Cæſar Tamiſim in fines Caſſiuellani tranſmiſit. Hic vnus enim omninò locus erat, quo Tamiſis pedibus, atque hoc ægrè tranſiri olim poterat, quod ipſi Britanni Cæſari quaſi prodiderunt. Ad alteram enim fluminis ripam, magnæ Britannorum copię erant inſtructæ, ripa autem ipſa acutis ſudibus præfixis munita, eiuſdémque generis ſub aqua defixæ flumine tegebantur. *Quarum veſtigia*, inquit Beda, *vſque hodie viſuntur, & videntur inſpectantibus, quòd ſingulæ earum ad modum humani femoris groſſæ, & circumfuſæ plumbo immobilitèr hæreant in profundum fluminis infixæ.* Sed eo impetu Rom. flumen ingreſſi ſunt, cùm capite ſolo ex aqua extarent, vt Britanni ſuſtinere non poſſint, quin ripas demitterent, fugámq; capeſſerent. Hac in re falſus eſſe non poſſum, cùm hîc vix VI. pedes flumen ſit altum, cùm *Coway ſtakes* à ſudibus hodię locus dicatur, cúmque Caſſiuellani fines à mari quod orientalem Cantij partem alluit, vbi ille terram conſcendit, circitèr millia paſſuum LXXX. faciat Cæſar, vbi traiectum ſtatuit, & ad eandem eſt à mari diſtantiam hic noſter *Vbi Cæſar Tamiſim tranſmiſit.*

traiectus,

traiectus, cuius memoriam fugitiuam nunc primus, quòd ſcio, retraxi.

Poſt pauca inde in Ortum milliaria in Tamiſim properat *Molis* riuulus, totam regionem ab Auſtrali limite permenſus, qui collium demùm obiectu impeditus ſubterraneum meatum vt nobile illud Hiſpaniæ flumen Anas, quaſi talpa ſibi aperit, vnde nomen impoſitum videatur, cùm ſubterraneum illud animal *Mole* Anglicè dicatur. Nihil tamen ad hunc flu. præclarum, niſi quòd remotius eſt à fontibus (& prope antiquam militarem Romanorum viam quam *Stanyſtreat* dicunt) oppidum Aclea, vulgò Ockley à quercubus nominatum, vbi Athelwolphus Egberti filius, qui ſacris ordinibus initiatus, cùm Pontificia authoritate ſolutus, regnum paternum hæreditariò ſuſcepiſſet, collatis cum Dano ſignis, proſperè conflixit, & eorum quemque fortiſſimum occîdit; patriæ tamen, Danica illa hydra ſemper repullulante, parùm profêcit. Parum ab hoc fl. ad ortum abeſt Rhiegat, in quo nominis Regnorum reliquias ſupereſſe putat Talbottus, Hoc amplitudine, quàm ſtructura eſt ſpecioſius, viuarium nobiliſſimi herôis Baronis de *Effingham*, ſummi Angliæ Thalaſſiarchæ qui ibi ſuas ædes habet, nemuſculis condenſum auſtrale latus claudit, Caſtrum ad ortum eminet nunc neglectum & æuo caducum, à Comitibus Warrenniæ, & Suthriæ conſtructum, & Holmeſcaſtle, à valle in qua inſidet, vulgo dictum, ſub quo Hypogæum mirificum arcuato opere, è friabili lapide, cuiuſmodi ipſe collis eſt, magno labore excauatum vidimus. Warrenniæ verò Comites (vt eſt in libro Inquiſitionum) *tenuerunt in capite de Rege in Baronia ſua de Conqueſtu Angliæ.* Inde decurrit per Bechworth caſtrum, cui Nundinarum ius ab Henrico ſexto impetrauit Thomas Brown. Sedes enim eſt equeſtris familiæ Brownorum, è qua, patrum memoria, cùm Antonius Brown Luciam alteram Ioannis Neuilli Marchionis Montiſacuti filiam, cum dotali patrimonio ſatis amplo duxiſſet, eius è filio nepotem Vicecomitis *Montiſacuti* titulo Maria Regina exornauit. Pauculis hinc ad occaſum milliaribus *Effingham* cernitur poſſeſſio iam-pridem Guilielmi Howardi (triumphatoris illius Scotorum Thomæ Ducis Norfolciæ filij,) qui à Maria Regina Baro *Howard* de *Effingham* creatus, Diuæ noſtræ ELIZABETHÆ primùm à cubiculo, & deinde ſigilli priuati cuſtos, cuius filius Carolus nunc floret, magnus Angliæ Thalaſſiarcha. Sed ad flumen regrediamur.

Molis fl. Emolin ſtreame *alijs dicitur.* *Anas fl. Hiſpaniæ.* Ockley. Rhiegat. Effingham.

Molis

Molis iam cùm ad candicantem collem White hill peruenerit, in quo buxus lætiſſimè prouenit, ad eius radices ſe condit, vel potius abſorbetur, vnde the Swallow locus nominatur, & poſt vnum & alterum plùs minùs milliare prope pontem *Letherbed* ebulliens gaudet renaſci, vt huius tractus incolæ, nó minùs quàm Hiſpani, iactent ſe pontem habere qui plures ouium greges paſcat, Hoc enim tritiſſimo prouerbio iactitant Hiſpani, de loco, quo Anas flu. (qui nunc *Guadiana* dicitur) ſe per decem milliaria abſcondit. Sic Molis noſter renatus ad Tamiſim placidè properat.

The Swallow.

Pons in quo greges ouium paſcuntur.

Poſt Molim admiſſum Tamiſis noſter aquas rectà in Septentrionem agit, perfunditq; Kingſtone, frequens inprimis emporiolum, & caſtro Clarorum Glouceſtrię Comitum olim notum, quod ex eiuſdem cognominis vetuſtiori oppidulo loco iacenti & inundationi obnoxio emicuit. In quo, cùm Anglia Danicis bellis, ſuis ferè ſedibus conuulſa eſſet, Athelſtanus, Edwinus, & Ethelredus Reges regno inaugurati fuêrunt, vnde à Regibus factum nomen Kingſton, id eſt, *Oppidum Regium*. In proximo enim Reges ſibi locum habitandi delegêrunt, quem à ſplendore Shene dixêrunt, nunc verò Richmond vocatur, in quo Edwardus III. Rex longè potentiſſimus, cùm ſatis glorię, ſatiſque naturę vixiſſet diem ex dolore obijt, quem in filij bellicoſiſſimi morte hauſit, qui ipſi & vniuerſę Anglię tantus erat, vt omnem conſolationem vinceret: Et iuſtus ſanè hoc tempore ſi vnquam aliàs, Anglię dolor. Intra vnum enim annum ſolidam rei militaris, cumulatęque virtutis laudem amiſit; vterque etenim victricia arma per Galliam circumferendo tantum terrorem incuſſêrunt, vt pater cum Antiocho fulminis, filius cum Pyrrho Aquilæ nomen meritiſſimè gereret. Hîc etiam defuncta eſt Anna Regis Richardi II. vxor, Venzelai Imperatoris filia, quæ prima mulieres Anglicas, eam inſidendi equi formam, quæ hodie in vſu, docuit, cùm anteà, parùm decorè diuaricatè, perinde ac viri obequitarent: cuius etiam mortem adeò acerbè, & impotenter tulit maritus, vt etiam ipſas ædes omninò negligeret, & auerſaretur. Nouis tamen ędificijs excoluit Henricus V. atque in *Shene* viculo cœnobiolum Carthuſianorum adiunxit, quod *Bethelem* dixit. Sed Henrico VII. regnante, hęc regia ſedes luctuoſo incendio tota in fauillas cecidit, verùm vt Phœnix è ſuis cineribus, opera eiuſdem Henrici multò ſplendidior ſtatim renata, nouum nomen Richmondię à regione, cui ille priuatus

Kingſton.

Matth. Paris.

Richmond, *locus ille & vicus ante Henrici vij. tempora* Shene *dictus.*

Edvardus tertius.

Shene.

Quouſque Tamiſis maris æſtu augetur.

Comitis titulo pręfuerat, accepit. Huc vſque Tamiſis noſter exęſtuantis maris acceſſu augeſcit, ſexaginta plùs minùs ab oſtio Italicis milliaribus: quod, vt nonnullorum fert opinio, ex eo motu accidit, quo Oceanus orbium cœleſtium ab ortu in occaſum circumactu, in eandem impellitur partem. Vix enim alius Europę fluuius tam longè Oceani æſtus ſentit. Sed hęc Philoſophis relinquenda: Paucula tamen hac de re carmina ex Tamiſis & Iſis Connubio, ſi palato faciant, habe.

Tamiſis alternum ſentit reditumque fugamque
Huc refluí pelagi, quoties vaga Cynthia pronos
Octauâ librat cœli ſtatione iugales,
Aut tenet oppoſitam varianti lumine plagam,
Plenior increſcit celeremque recurrit in æſtum:
Atque ſuperbus ait, concedant flumina nobis,
Nulla per Europæ dotatas nomine terras
Flumina, tàm longè ſic certis legibus vndas
Alternas renouant, niſi ſit Germanicus Albis.

Noneſuch.

Interiùs quatuor plùs minùs à Tamiſi mill. paſſ. omnium circumquaque ædificiorum luminibus obſtruit Noneſuch receſſus regius, quem magnificentiſſimus Rex Henricus VIII. in loco ſaluberrimo priùs Cuddington dicto, delicijs & otio ſuo deſtinauit, tantáque magnificentia, & elegantia extruxit, vt ad oſtentationis arcem aſpiret, & omnem Architectonices peritiam in vno hoc opere coaceruatam exiſtimes. Tot ſunt vbique ſpirantia ſigna, tot abſolutæ artis miracula, & Romanæ antiquitatis æmula opera, vt optimo iure hoc ſuum nomen habeat, & tueatur, quod Latinè *Nulla eiuſmodi*, & vt nonnullis placet, *Nulli ſecunda* ſonat, vel vt alius cecinit.

Lelandus.

Hanc quia non habeat ſimilem laudare Britanni
Sæpe ſolent, Nulliq; parem *cognomine dicunt*.

Ædes verò ipſas ſic circumcingunt viuaria damis referta, horti delicati, luci topiario opere exornati, areolæ, & ambulacra ſic arboribus obumbrata; vt non aliam ſibi ſedem ipſa Amœnitas, vbi cum Salubritate vnà cohabitet, delegiſſe videatur. Maria tamen Regina Henrico *Fitz-Allano* Arundeliæ Comiti pro alijs poſſeſſionibus addixit, illéque cùm Bibliotheca inſtructiſſima, & nouis operibus adauxiſſet, ius ſuum omne in Baronem de *Lumley* moriens tranſcripſit, qui nihil non facit, vt ſuo nomini verè reſpondeat. *Vandalis* riuulus limpidus & trutarum optimarum admodum fœcundus haud procul hinc ad *Caſhalton* ebullit,

Vandalis fl.

bullit, qui *Morden* præterfluens ad Occidentalem ripam loco feraciſſimo Merton habet, Saxonicè Meretune, olim Kenulphi Weſtſaxonum Regis fato inſigne, qui in meretriculæ, quam hîc deperibat, tuguriolo à Clitone interfectus erat, ipſéque Clito à Kenulphi amicis confoſſus, perfidiæ pœnas ſtatim luit. Nunc monaſterij à Giſleberto Normanno conſtructi rudera ſolummodò oſtendit, quod Comitijs ſub Henrico III. celeberrimum fuit.

Merton.

Deinde Vandalis augetur ab ortu fluuiolo qui fontes habet ad Croydon, olim *Cradiden*, quod ſub collibus ſitum Archiepiſcoporum Cantuarienſium palatio, ad quos longo iam tempore ſpectauit, & carbonibus quorum mercaturam exercent incolæ, notiſſimum eſt. Torrentem verò illum quem ſtatis temporibus exſurgere neſcio quo preſagio difficultatis annonæ, vel peſtilentiæ fabulatur vulgus, non operæpretium eſt vel verbo memorare. Huic vicinum eſt Beddington, in quo ædes præcellenti ædificiorum elegantia, & amœniſſima hortorum ſpecie conſpiciuntur, quas Franciſcus Carew equeſtri dignitate clarus nuper conſtruxit. Sedes enim antiqua eſt Careworum, qui à Nicholao de *Carew* Barone de *Mulesford* oriundi (à quo etiam ſunt Carewi Deuonienſes) longo tempore hoc agro floruerunt: maximè verò ex quo Iacobus Carew filiam alteram, & hæredem nobiliſſimi Baronis de *Hoo* ſibi matrimonio coniunxit. Wibbandune, nunc vulgò Wimbledon ad alteram ripam ſedet, vbi cùm nimia fœlicitas ciuiles furores inter Anglo-ſaxones peperiſſet, Britannico bello iam ſopito, Ethelbertus Rex Cantij in ſuos gentiles primùm claſſicum ciuile cecinit: Sed Ceaulinus Occidentalium Saxonum Rex, ingenti illum ſtrage hoc in loco fœliciter fudit: interfectis ducibus Oſlano & Cnebeno, à quo fortè Benſbury, pro Cnebenſbury vallum illud militare dicitur, quod orbiculari forma hîc vidimus.

Croydon.
*
The Bourne.
Wimbledon.
Primum bellum inteſtinum inter Anglos.

Duobus hinc ad Auſtrum milliaribus, in collis ædito nemuſculum eſt, Woodcote hodie vocant, in quo modicæ vrbis manifeſta viſuntur veſtigia, & fontes plures è ſilicum fragmentis conſtructi, plurimaque de eius frequentia, & opulentia, Patriciorumque numero commemorant vicini. Hæc vt mea fert opinio, vrbs illa fuit, quæ Ptolemæo NOIOMAGVS, Antonino NOVIOMAGVS: nec aliundè argumentum petatur, quàm à diſtantiæ ratione. Decem enim à Londino milliaribus, XVIII. à Vagmiacis, vt annotat Itinerarium vetus, abeſt. Pluribus igitur

Nouiomagus.

Paraſangis

Paraſangis aberrârunt illi, qui vel ad *Buckingham*, vel *Guildford* Nouiomagum ſtatuerunt. Regnorum hæc præcipua fuit ciuitas, Marinóque Tyrio vetuſtiſſimo Geographo nota, quem Ptolemæus cùm Cenſorem induiſſet, taxat, quod Nouiomagum Britanniæ, Londino per climata Borealiorem, & per Itinerariam rationem Auſtraliorem collocârit.

Ad Tamiſim poſt Vandalis oſtium, vbi oppidulum **Wandleſworth** inde denominatum ſedet, **Baterſey** eſt viculus, olim Saxonicè Paτrÿkr-ea, & Latinè *Patricij inſula*: inde **Lambith**, ſiue **Lomehith**, id eſt, *ſinus luteus* Canuti Fortis Angliæ regis morte olim celebris, qui ibi inter pocula animam eructauit. Ille enim totus in comeſſationibus & conuiuijs agendis *Prandia regalia*, vt habet Henricus Huntingdonenſis, *quatuor in die vicibus omni Curiæ ſuæ fecit apponi: malens à vocatis appoſita fercula dimitti, quàm à non vocatis apponenda fercula repoſci*. Nunc verò locus celebrior eſt Archiepiſcoporum Cantuarienſium palatio. Circa annum enim Chriſti 1183. Baldwinus Archiepiſcopus Cantuarienſis, facta cum Roffenſi epiſcopo permutatione, prædium hoc in loco acquiſiuit, in quo palatium ſibi, & ſucceſſoribus inchoauit, quod illi paulatim adauxerunt. Qui cum eccleſiolam collegiatam hîc etiam molirentur, Deus bone, quot Romam à Cantuarienſibus Monachis aduolârunt appellationes, quot inde fulmina, minæ, & cenſuræ à Romano Tonante in Archiepiſcopos emiſſa? Malè enim metuérunt illi Monachi ne fundi ſui foret calamitas, & in Archiepiſcoporum electionibus, illis præiudicaret. Nec ſedatæ fuerunt hæ tempeſtates, donec inchoata eccleſiola inſtantibus Monachis, ſolo adæquaretur. Huic contiguum eſt celeberrimum huius agri emporium, quod hodie vocant **The Bourrough of Southworke**, Saxonicè Suðpeꞃke, id eſt, opus, ſiue ædificium auſtrale, quòd è regione Londini ad Auſtrum ſitum habeat, cuius quodammodò ſuburbium videatur: ſed adeò amplum, & frequens, vt non multis Angliæ vrbibus concedat. Sui quaſi iuris, ſuos Balliuos patrum memoria habuit, ſed Edwardo VI. regnante, ſuis libertatibus excidit, & ciuitati Londino adnexum, eius quaſi membrum hodie dignoſcitur.

Lambith.

Southworke.

Sub hoc Tamiſis Surriam relinquit, cuius orientalis limes hinc rectà in auſtrū deſcendit, & in ipſo ferè angulo, qua Southſexiam & Cantium ſpectat, *Sterborrow* caſtrum interſidet, olim ſedes Baronum de *Cobham*, hinc à *Sterborrow* dicti, qui à Ioanne de *Cobham*, Domino de *Cobham* & *Couling*, & Hugonis Neuilli

Sterborrow. ✱

filia

filia procreati diu gloria & dignitate floruerunt, Reginaldus enim regnante Edwardo III. in ordinem Georgianum adſcitus oræ maritimæ erat præfectus, vltimus verò Thomas Annam Ducis Buckinghamiæ filiam vxorem habuit, è qua ſuſcepit Annam filiam vnicam enupta Edwardo Burgh, qui etiam à Percijs & Comitibus Atholiæ ſtemma repetijt, eiuſque filius Thomas Baro Burgh ab Henrico Octauo creatus, filium reliquit Guilielmum, qui genuit Thomam nunc Baronem, bonarum literarum fautorem ſummum, Præfectumque Brielæ, quem Garterij ordinis honore ornauit Diua Elizabetha. De Æleonora Cobhama Thomæ quem dixi ſorore, Humfredi Ducis Gloceſtriæ coniuge, cuius exiſtimatio minùs integra, ad Anglicam, ſi libet, referimus hiſtoriam. *Barones Borough, ſiue Burgh.*

Guilielmum Comitem Warrenniæ, Guilielmus Rufus Rex Angliæ, cum Comitis honore Surriæ primùm præfecit, cuius inſignia erant * ſcutum aureum cæruleo interſtinctum. Huic filius, & nepos eodem nomine ſucceſſerunt: verùm vltimus iſte ſolam filiam ſuſcepit, quæ primò Guilielmum Stephani Regis filium, & poſteà Hamelinum Galfredi Plantageneti nothum, maritos eodem titulo adornauit. Priore autem marito ſine prole defuncto, Hamelinus Guilielmum Surriæ Comitem ex ea genuit, cuius poſteri, aſcito *Warrennorum* nomine, eundem titulum geſſêrunt, videlicet Guilielmus qui duxit primogenitam & cohæredem Guilielmi Comitis Penbrochiæ, viduam Hugonis Bigod, Ioannes eius filius, Guilielmus alter, & Ioannes vltimus, qui fuit (vt in ſigillo eius vidi) *Comes Warrenniæ, Surriæ, Stratherniæ in Scotia, Dominus de Bromfeld & Yale, Comeſque Palatij.* Verùm cum ille ſine legitima prole diem obijſſet, Alicia eius ſoror & hæres tertij ex hac familia Comitis filia in Arundeliorum ſtirpem, matrimonio intulit, à qua per Mowbraios tandem ad Howardos deuenit. Ducis intereà nomen Thomæ Hollando Cantij Comiti præbuit, quem Richardus II. eius frater vterinus Surriæ Ducem in honoris acceſſionem dixit, quo tamen honore non diu vſus erat. Dum enim Richardum illum captiuum in libertatem, regnúmque reſtituere occultis conſpirationibus machinaretur, è latebris præter opinionem erupit coniuratio, & ille à populo Cirenceſtriæ interceptus, & ſecuri percuſſus. Thomas de *Beaufort* deinde ad hanc dignitatem ab Henrico IIII. prouectus, qui etiam in Ducem Exoniæ poſteà creatus, & Angliæ Cancellarius, anno 1410. vt habet Walſinghamus, diem obijt.

Comites Surriæ.
Inſignia Comitum Warrenniæ.
** Checky, or & Azure.*

✱

obijt. Demùm verò Richardus III. cùm regnum ſcelere occupâſſet, vt Howardorum familiam ſibi beneficijs adſtringeret, vno eodémque die Ioannem Howardum, Norfolcię Ducem, & Thomam eius filium, qui de Scotis poſteà triumphauit, Surriæ Comitem creauit, in cuius ſobole hæc dignitas eluxit.

Parochiales eccleſias 140 *habet hic Comitatus.*

Suſſex.

SVthriæ ad Auſtrum longo tractu ſubtenditur, quæ etiam olim Regnorum ſedes *Suthſexia*, Saxonicè Suðſex, hodie Suſſex, compoſito ab Auſtrali ſitu, & Saxonibus vocabulo, qui in Heptarchia ſecundum regnum hîc conſtituerunt. Oceano Britannico tota ad Meridiem longior, quàm latior recto quaſi littore incumbit, ſed raris ſtationibus, quòd mare ſit breuibus atrox, ideóque fluctuoſum, littúſque ipſum ſcopuloſum. Maritimus regionis tractus colles albicantes ſublimè elatos habet, Downes. Downes vocant, qui cùm ex creta pingui conſtent, fruges affatim profundunt. Medius tractus pratis, paſcuis, aruis, lucis diſtinctus admodum eſt ſpectabilis. Citerior, & Borealis, ſyluarum opacitate amœniſſimus, vti olim vniuerſa hæc regio, quæ *Anderida ſylua.* ſyluis inuia fuerat. Andradſwald enim ſylua, Britannicè *Coid Andred*, ab vrbe proxima Anderida nominata, hôc agro CXX. mill. paſſ. longitudinem, XXX. latitudine occupauit, Sigiberti Occidentalium Saxonum regis fato memorabilis, qui ſolio deturbatus à ſubulco in hac confoſſus occubuit. Fluuiolos habet plurimos, ſed qui è Septentrionali agri limite effuſi, cùm ſtatim Oceanum petant, nauigijs onerarijs ſubuehendis ſunt impares. *Ferrum.* Ferri venis paſſim fœcunda eſt, ad quod excoquendum vndique fornaces, magna vis lignorum quotannis abſumpta, torrentes multis in locis corriuati, & prata plurima in lacus, & aquas redacta, vt molas ſuo impetu rotent, quæ malleis ferrum tundentes omnem viciniam noctes diéſque perſonant. Sed quod conflatur ferrum nòn eiuſdem vbique bonitatis, in vniuerſum tamen minùs tenax quàm Hiſpanicum, ſiue id ſit ex natura, ſiue tinctura: in commodum tamen Metallicis, qui magnam vim

tormentorum maiorum, & alia inde conficiunt, non paruum cedit, an verò Reipublicæ in dubio eſt, verùm inſequens ætas certiùs dixerit. Nec vitriariorum officinæ deſunt, ſed vitrum itidem, ſiue ſit ex materia, ſiue ex coctione minùs purum, & tranſlucidum. *Vitrum.*

Diuiditur hæc regio vniuerſa politicâ partitione in ſex partes, quas peculiari vocabulo vocant *Rapos* de *Chicheſter*, *Arundell*, *Brembre*, *Lewes*, *Peuenſey*, & *Haſtings*, quarum vnaquæque (præter ſuas Centurias) ſuum habet caſtrum, flumen, & ſaltum. Verùm cùm harum limites quibus circumſcribuntur mihi minùs ſint comperti, ego ab Occaſu in Ortum littus legere conſtitui. Interiora enim viculis aſperſa nihil ferè memorabile habent. In ipſo Southantonienſis agri & huius confinio Boſenham, vulgò Boſeham ſedet, ſyluis, & mari circundatum, *vbi*, vt inquit Beda, *Dicul Scotus monachus monaſteriolum habuit permodicum, & quinque aut ſex fratres paupere vita Domino famulantes*, quod longo poſt tempore in Haraldi Regis ſeceſſum fuit conuerſum. E quo ille, cùm ſui colligendi cauſſa, in Oceanum nauicula excurreret, aduerſo vento in Galliam abreptus, detinebatur, quouſque Guilielmo Normanno Angliæ regnum iureiurando, poſt Edwardi Confeſſoris mortem firmauiſſet: quo facto & ſibi exitium & Angliæ excidium illicò attraxit. Quàm ſubdola Amphibolia verſutus ille ſyllabarum auceps Godwinus Cantij Comes Haraldi illius pater hunc locum aucupatus fuerit, & literarum tendiculis Archiepiſcopum deluſerit, Gualterus Mapæus qui non multis poſt annis vixit è ſuo de Nugis Curialium libro ſuis ipſius verbis tibi dicet. Boſcham *ſub Ciceſtria vidit Godwinus & affectauit, & multo ſtipatus agmine magnatum, ſubridens, & ludens Cantuarienſi Archiepiſcopo, cuius tunc erat vicus; ait, Domine da mihi* * Boſeam? *Archiepiſcopus autẽ admirans quid ſibi quæſtione petijt, ego ait, do tibi* Boſeam. *At ille continuò cum illa manu militũ ad eius procidit, vt procurauerat, pedes, & deoſculans eos, cum multâ gratiarum actione receſſit ad* Boſeham, *& violenta dominatione retinuit, & cum teſtimonio ſuorum donatorum laudauit Archiepiſcopum coram Rege, poſſeditque pacificè.*

Boſcham.

Amphibolia Comitis Godwini.

* *Benedictionem ſuam.*

Chicheſter Britannicè *Caercei*, Saxonicè Ciſſanceaſter, Latinè *Ciceſtria*, interiùs ad eundem ſinum campeſtri planicie jacet. Vrbs ampla ſatis, & mœnibus circundata, à Ciſſa Saxone ſecundo huius prouinciæ Regulo conſtructa, & denominata, Ciſſanceaſter enim nihil aliud eſt, quàm vrbs Ciſſæ, cuius pater Ælla

prius Saxonum hîc regnum conſtituit. Obſcurioris tamen antè Normannicum imperium famæ, & tantùm Monaſterio S. Petri, & Sanctimonialium ædicula notum: Guilielmo autem primo regnante (vt in Angliæ Notitia legitur) *centum in hac fuerunt Hagæ, fuitque iſta ciuitas in manu Comitis* * *Rogeri, & ſunt in iiſdem manſuris ſexaginta domus pluſquam anteà fuerant, reddebat* xv. *libras Regi, &* x. *Comiti*. Poſteà cùm ſancitum fuiſſet, vt Epiſcopales ſedes ex oppidulis in celebriora loca transferrentur, cathedrâ Epiſcopali, quæ in Selſey priùs fuerat, nobilitata florere cœpit, paucíſque interiectis annis, Radulphus Epiſcopus eccleſiam conſtruxit, nec dum ſupremam manum impoſuerat, cùm fortuito incendio deflagrauit; eius tamen opera, & Regis Henrici primi munificentia ab integro maiori elegantia reſtaurato denuò ſurrexit, iámque præter Epiſcopum etiam Decanum, Præcentorem, Cancellarium, Theſaurarium, duos Archidiaconos, & triginta Præbendarios habet. Eodémque tempore ipſa vrbs florere cœpit, florentiſſimáque fuiſſet, niſi portus ſit paulò remotior, & minùs commodus, quem tamẽ nouo fodiendo canali commodiorem efficere iam ciues conantur. Selſey illa, Saxonicè Sealſey, id eſt, vt Beda interpretatur, vitulorũ marinorum, ſiue Phocarum Inſula (hos enim noſtra lingua Seales vocamus, qui ſemper inſulas, & littus petunt, vt fœtum edant) paulò inferiùs eſt. *Locus* vt ait Beda, *vndique mari circundatus, præterquam ab occidente, vnde habet ingreſſum amplitudinis quaſi iactus fundæ*. Octoginta ſeptem familiarum cenſebatur, cùm Edilwalchus huius prouinciæ Rex Wilfrido Eboracenſi antiſtiti exulanti dedit, qui huic populo Chriſtum primus annuntiauit, *ſeruóſque ducentos & quinquaginta*, vt habet Beda, *non ſolum baptiſando à ſeruitute dæmoniaca ſaluauit, ſed etiam libertatem donando humanæ iugo ſeruitutis liberauit*. Poſteà monaſterium hîc fundauit, ſedéque epiſcopali illuſtrauit, quæ à viceſſimo ſecundo Epiſcopo Stigando ad Ciſſanceſtriam traducta, nunc ibi floret, & in hac Inſula, antiquę vrbeculæ, in qua Epiſcopi illi ſedêrunt, cadauer ſolummodò iacet, aquis intectum quoties ex alto maris æſtus intumeſcit, cùm verò reſidet, apertum, & conſpicuum.

Selſey. Phoca. Serui.

Arundel inde conſpicitur, famâ, quàm re maior, nec illa tamen admodum antiqua, ante Alfredi enim tempora, qui eam Athelmo è fratre nepoti legauit, ne nomen quidem legitur. Fama verò tota eſt ex caſtro quod Saxonico imperio floruit, & ſtatim ab ingreſſu Normannorum Rogerum de *Monte Gomerico*

Arundel

reſtauraſſe

reſtauraſſe legimus,qui inde Arundeliæ Comes dictus. Sed huius filius Robertus de *Beleaſmo* à Rege Henrico primo proſcriptus, eo, reliquiſque honoribus excidit. In regem enim perfido animo bellum molitus, hoc caſtrum in belli ſedem elegit, magníſque munitionibus locum firmauit, ſed quo ſeditioſi ſucceſſu ſolent. Milites namque regij ex omnibus partibus circumfuſi, tandem occupârunt. Roberto verò proſcripto,& relegato, Rex hoc caſtrum,& alias eius poſſeſſiones Adelizę Godfredi Barbati Louanienſis, Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ filiæ, quam ſibi ſecundis nuptijs iunxerat, in dotem dedit. In cuius laudem ſeculo illo indocto hos non indoctos verſus Anglus quidam conſcripſit.

Anglorum Regina tuos Adeliza decores
Ipſa referre parans, Muſa ſtupôre riget.
Quid diadema tibi pulcherrima, quid tibi gemma?
Pallet gemma, tibi nec diadêma nitet.
Deme tibi cultus, cultum natura miniſtrat:
Non exornari forma beata poteſt.*
Ornamenta caue, nec quicquam luminis inde
Accipis, illa micant lumine clara tuo.
Non puduit modicas de magnis dicere laudes,
Nec pudeat dominam te precor eſſe meam.

Alijs exemplaribus.
** meliorari.*

Illa, Rege defuncto, Guilielmum de *Albineio* in maritum aſſumpſit, qui cùm Matildi Auguſtæ contra Stephanum Regem ſtuderet, & hoc caſtrum contra illum propugnaret, in nauatæ operæ pręmium Arundeliæ Comitis titulum, à Matilde Auguſta *Anglorum Domina* (hoc enim vſa eſt titulo) accepit, filiúſq; eius Rex Henricus II. dedit totum *Rapum* de *Arundel* Guilielmo illi *tenendum de eo per ſeruitium* 84. *militum, & dimid.* cúmque poſt quartum ab eo Comitem, proles eius maſcula deficeret, Richardum *Fitzallanum* iure vxoris in eum honorem euexit Rex Edwardus ſecundus, vndecimúmque ex ea familia Comitem tempora noſtra vidêrunt, cui nuper ſine maſcula prole defuncto eius ex filia nepos Philippus Howardus ſucceſſit. Cauſſa nominis nec ab Arundelio Beueſij fabuloſo equo, nec ex *Charudo* Cimbricæ Cherſoneſi promontorio, quod Goropius per quietem vidit, ſed ex valle, in qua ſedet ad *Arun* flu. Hoc enim noſtra lingua Arundall ſonat, vnde non perperam à quibuſdam *Aruntina vallis* Latinè dicitur. *Arun* autem ille (vt obiter hoc notem) è ſeptentrionali agri parte ſcatens, plurimis hinc inde riuulis increſcit,

Comites Arundeliæ.
Anglorum Domina.
Vide Comites Suſſexiæ.

creſcit, inter quos præcipuus eſt qui præterlabitur *Cowdrey* Vicecomitis Montiſacuti poſſeſſionem, & ad alteram ripam *Midherſt*, quæ Bohunos Barones ſuos iactat, qui pro inſignibus crucem cæruleam in aureo clypeo geſtarunt, & ab Ingelrigo de *Bohun* ſub Henrico primo, floruerunt ad Henrici VII. vſq; tēpora, qui filiam & hæredē Ioannis Bohuni Dauidi Owen militi cum opima hæreditate in vxorem dedit. *Pettworth* inde cernitur, quā cum latifundijs Guilielmus de *Albineio* Comes Arundeliæ Ioſcelino de *Louanio* Brabanto Adelizæ reginæ fratri, filio iuniori Godfridi Ducis Brabantiæ è ſtirpe Caroli magni elargiebatur, cùm Agnetem vnicam filiam & hæredem Perciorum in vxorem duxerat; ex quo tempore Ioſcelini illius poſteri (aſcito ſibi *Percij* nomine, vt alibi dicemus,) tenuerunt. Familia ſanè antiqua & nobiliſſima, quæ multò minùs interrupta maiorum ſerie à Carolo Magno ſtemma ducit, quàm qui tantopere oſtentant Lotharingiæ Duces, & Guiſij.

Bohuni de Midherſt.

Inſignia Bohunorum.

Pettworth.

Percij.

Vide in fine Northumbriæ.

Cedente ab *Aruni* oſtio littore, iuxta Tering ſedet *Offingtones* Guilielmi Weſt Baronis *De-la-ware* ædes, Hæc Weſtorum nobilis, & antiqua eſt familia quæ nuptijs cum hæredibus Cantelupi de *Hempſton*, & Fitz-Reginaldi filij Herberti aucta, etiam per Ioannam vnicam filiam Rogeri Domini *De-la-ware* Baronis titulo fuit exornata. Iuxtà vallum eſt militare agreſti aggere incinctū̃m, quo Cæſarem caſtra ſua vallaſſe ab incolis creditum: ſed Ciſſbury loci nomen Ciſſæ opus fuiſſe planiſſimè loquitur. Qui ſecundus huius regni ex Saxonico genere regulus, cum Ælla patre, Cimeno fratre, & non parua Saxonum manu ad proximum portum appulit, à quo Cimenſhore nomen habuit. *Broodwater* inde propè mare adſidet Baronia Dominorum de *Camoys*, qui ab Edwardi primi temporibus ad auorum vſque memoriam floruerunt, cùm per filias hæreditas ad *Lewkenoros*, & *Radmildos* deuenit. *Cimenſhore* de quo dixi, inde in littore apparet, nunc autem detruncato vocabulo Shoreham, Saxonicè Scoꝑeham, qui paulatim in viculum deſijt, & hodie Olde Shoreham dicitur, incrementúmque præbuit eiuſdem cognominis alteri oppido, cuius etiam maxima pars oppreſſa, & mari ęquata diſparuit, portuſq; commoditas ex aggeſtis ad oſtium fluminis arenis omninò ablata: cùm ſuperioribus ſeculis ad Bramber vſque, quę à mari remotior eſt, naues plenis velis admittere ſoleret. Hoc caſtrum fuit olim Breoſorum, Guilielmo enim de *Breoſa* donauit Rex Guilielmus primus, à quo Breoſæ illi ſunt oriundi,

Weſtorum familia.

Barones La-ware.

Ciſsbury.

Barones Camoys.

Shoreham.

Bramber Caſtle.

oriundi, qui tùm Barones de *Gower*, tùm Brechiniæ Domini, & etiam in hoc agro, Leiceſtrenſiq;, equeſtres familiæ Shirlęorum. Sed nunc pro caſtro, nihil eſt niſi rudetum, ſub quo ſtatis diebus frequentiſſimum forum **Stening** ſubiacet, quod Ælfridi teſtamento, niſi me fallo, **Steningham** appellatur. Antiquus etiam ille PORTVS ADVRNI ab hoc oſtio vix tribus milliaribus abeſt, vbi cùm Saxones primò mare. noſtrum infeſtum haberent, numerus exploratorum ſub Romanis Imp. ſtationem habuit, ſed agglomeratis glareę molibus nunc eſſe obſtructus. Hunc enim fuiſſe **Edrington** modicum viculum quem Alfredus ille filio ſuo iuniori conceſſit, & nomen quaſi integrum, & caſulę adiunctę nunc **Portſlade** dictę, id eſt, ad portum vię, quodammodo perſuadent; vt taceam quàm facilè hic exſcenſionem facerent, cùm littus ſit apertum & planum, eamque ob cauſſam noſtri, regnante Henrico VIII. hîc pręcipuè Gallorum triremes pręſtolabantur, dum littori noſtro imminerent, & ad **Brighthelmſted** quę Saxonibus Bpighꞇhealmeꞅꞇun, (proxima ea ſtatio eſt) vnum & alterum tuguriolum ex improuiſo ſuccenderent. *Portus Adurni.* *Notitia Prouinciarum.*

Proximo flumini, quod anonymon eſt, paulò remotius à mari **Lewes** æditiori ſitu adſidet, à paſcuis quæ Saxones Leꞅpa vocarunt, forſitan nominatum, frequentia & amplitudine ſua inter primaria huius agri oppida. Regnante Edwardo Confeſſore, vt eſt in Cenſuali Angliæ codice, *Reddebat* VI. *libras, &* IIII. *Sol, de gablo & Theloneo. Ibi Rex habebat* CXXVII. *Burgenſes. Eorum conſuetudo erat, ſi Rex ad mare ſine ſe mittere ſuos voluiſſet, de omnibus, cuiuſcunque terræ fuiſſent, colligebantur* XX. *ſolidi, & hos habebant qui in nauibus arma cuſtodiebant. Qui in Burgo vendit equum dat præpoſito nummum, & qui emit, alterum, de boue obolum, de homine* IIII. *denarios quocunque loco emat infra Rapam. Sanguinem fundens emendat pro* VII. *ſolidis, adulterium vel raptum faciens* VIII. *ſolidis &* IIII. *denarijs, & fœmina tantidem. Rex habet hominem adulterum, Archiepiſcopus fœminam. Cum moneta renouatur dat* XX. *ſolidos vnuſquiſque monetarius. De his omnibus erant duæ partes Regis, & tertia Comitis.* Guilielmus Warренniæ, & Surreiæ Comes primus hîc caſtrum in ſuam & ſucceſſorum habitationem poſuit, ſub quo Monaſteriolum ſiue Prioratum S. Pancratio ſacrauit, & monachis Cluniacenſibus repleuit, *Ob ſanctitatem, religionem, & charitatem quam in Cluniaco Burgundiæ monaſterio inuenit* (ex ipſo fundationis autographo loquor) dum peregrè cum vxore profectus *Lewes.*

fectus ibi diuerteret. Sed hoc iam in ædes honoratiſſimi Baronis de *Bukhurſt* eſt conuerſum. Sex tamen in oppido ſuperſunt eccleſiæ, inter quas haud procul à caſtro ſubeſt eccleſiola deſolata, & vepribus obſita, in cuius parietibus arcuato opere inſcribuntur rudes verſiculi, obſoleto charactere, qui innuunt Magnum quendam è Danorum regio ſanguine oriundum ibi conditum. Sed en ipſa carmina licet manca, & cum ipſis ſaxorum, vt ita dicam, diſiunctis commiſſuris hiantia.

Magni Dani monumentum.

Quæ fortaſſe ſic legenda,

Clauditur hic miles Danorum regia proles,
Magnus *nomen ei, magnæ nota progeniei*
Deponens magnum, prudentior induit agnum:
Præpete pro vita fit paruulus Anachorita.

Saxonibus rerum potientibus, cùm legem ferret Athelſtanus, vt extra oppida nummus non cuderetur, Monetarios hoc in loco duos inſtituit; Poſteà verò Normannicis regnantibus, 1263 funeſto inter Henricum tertium, & Barones prælio innotuit, in quo initia pugnæ proſpera Regijs exitium fuit. Dum enim nonnullas

Prælium apud Lewes.

nullas Baronum turmas Edwardus Regis filius perrumpens, longiùs hoſtes, quaſi victoria explorata, ſecurus proſequeretur, Barones redintegratis viribus nouo prælio ita Regios profligârunt, vt Regem pacis conditiones parùm æquas proponere, & filium Edwardum cum alijs in manus tradere adegerint. Inde à Cuckmer, & promontoriolo, quod à glarea Beach dicitur, Peuenſey Saxonicè Peofenſea, Normannis *Peuenſel*, vulgò Pemſey locum habet, caſtrum olim Comitis Moritonenſis, poſteà Guilielmi Regis Stephani filij, qui Henrico ſecundo in manus illud tradidit cum agro vicino, quem *Honorem de Aquila* à Giberto de *Aquila* Domino dixerunt, qui cùm contra Regem Henr. 2. ſtaret in Normanniam bonis exutus profugit. Diúque è patrimonio ſacro fuit, donec Britannicis Richmondiæ Comitibus H. Rex conceſſerat, à quibus denuò ad Reges deuenit: nunc verò tantùm caſtri parietinæ ſuperſunt; *Honoris* verò *de Aquila* partem nonnullam Pellhamorum familiæ ob fidem & fortitudinem poſteà dono dedit Henricus IIII. Iuxta hæc *Herſt-Monceaulx* adſidet ab antiquis Dominis denominata, à quibus ad Fiennos deuenit, è qua ſtirpe Barones de *Say* & *Zele*, & *D'acres in Auſtro* ſunt exorti, quorum hodie habitatio eſt primaria.

Peuenſey. *Honor de Aquila.* *Barones de Acres, of the South.*

Ad *Peuenſey* verò (vt regrediamur) Guilielmus Normannus, (iterum cùm locus poſtulet, paucis perſtringam, quod fuſiùs alibi dixerim) omnibus nauibus in Britanniam acceſſit, exercitum expoſuit, validáque pro caſtris munitione oppoſita, nauibus ignem iniecit, vt ſpes in virtute, & ſalus in victoria ſola eſſet, ſtatímque ad planiciem iuxta Haſtings proceſſit, vbi de Angliæ imperio iacta alea, & Saxonica periodus ſuum finem habuit. Ibi enim Haraldus noſter, licet viribus ſuperiori cum Danis prælio extenuatis, & militibus ex longo itinere defatigatis, ſecundo Idus Octobris, anno Salutis 1066. ſe obiecit. Cùm Normanni bellicum ceciniſſent, primùm ſagittis vtrinque emiſſis aliquandiu certatum; indè collato pede, quaſi vir viro congrederetur, diutius dimicatum: ſed cùm fortiſſimè eorum impetus excepiſſet Anglus, Normanni equites acriter ſunt inuecti, cum autem nec illi aciem perrumperent, ex compoſito, ſeruatis tamen ordinibus, receſſerunt: Angli verò fugiſſe rati, ſtatim ordines laxabant ſuos, & incompoſiti hoſtibus inſtabant, cùm ſubitò illi reductis cohortibus confertiſſimè vndique de integro adorti, & circumfuſi eos multa cum ſtrage repulerunt, qui

1066 *Pugna Haraldi cum Guil. Conqueſtore.*

qui occupato loco ædítiori diu reſtitêrunt, donec ipſe Haraldus ſagitta tranſuerberatus occumberet, extemplò enim terga data, atque in fugam omnes effuſi.

Battell. Normannus victoria elatus in confecti belli memoriam Monaſterium S. Martino, quod *de Bello*, ſiue Battell dixit, eò loci conſecrauit, vbi Haraldum vulneribus confoſſum inter confertiſſimos hoſtes animus reliquit, vt foret, quaſi æternus Normannicæ victoriæ titulus. Monaſterio poſteà accreuit eodem cognomine oppidum, vel vt priuatę hiſtoriæ verbis vtar, *Creſcente monaſterio, manſiones* 115. *circa ambitum monaſterij fabricatæ ſunt, è quibus villa de Bello ordinata eſt.* In qua locus eſt ob effuſum ſanguinem *Sangue-lac* Gallico verbo nominatus, qui ex terræ natura poſt pluuiam rubeſcere videtur, vnde Neubrigenſis ſcripſit, ſed minus verè, *Locus ille vbi Anglorum pro patria dimicantium maxima ſtrages facta eſt, ſi fortè modico imbre maduerit, verum ſanguinem, & quaſi recentem exſudat: ac ſi apertè per ipſam rei euidentiam dicatur, quod adhuc vox tanti ſanguinis Chriſtiani clamet ad Dominum de terra.* Monaſterio verò multa, & magna Priuilegia

Aſylum. indulſit Guilielmus ille. Inter alia verò, vtar ipſis Diplomatis verbis, *Siquis latro, vel homicida, vel aliquo crimine reus timore mortis fugiens ad hanc eccleſiam peruenerit, in nullo lædatur. Sed liber omninò dimittatur. Abbati verò ipſius eccleſiæ, liceat vbique latronem, vel furem de ſuſpendio liberare, ſi fortè ſuperuenerit.* Henricus etiam

Mercatus die Dominico. primus, vt ex eius Charta loquar. *Mercatum die Dominico liberum abſque omni exactione inſtituit.* Verùm mercatum hunc in alium diem commutari Parlamentaria authoritate nuper impetrauit honoratiſſimus Vicecomes *Montiſacuti*, qui eò loci elegantes ædes non ita pridem extruxit. Aſyli autem iura hîc & paſſim à Principibus noſtris in indignioribus illis criminibus refiguntur. Videbant enim amoto ſupplicij metu, ferociam, & ſceleratè agendi libidinem increſcere, & impunitatis ſpem, maximam eſſe peccandi illecebram.

Haſtings. Haſtings illa quam dixi, eodem littore ſuperius ſedet, vbi etiam Athelſtanus officinam Monetariam inſtituit, quo tempore Saxonicè Hæstingaceaster dicta fuit. Sin autem Britan-

Othona. nicis temporibus floruerit, OTHONA illa videatur, in qua Fortenſium numerus hoc littus contra Saxonum deprædationes ſub littoris Saxonici Comite tuebatur. Fieri enim potuit vt Saxones noſtri Germani, qui inprimis conſonantium concurſu gaudent, pro Othona Haſteng duriuſculè vocarint. Minuenda autem,

autem, imò ridenda eorum opinio, qui ab agilitate hoc nomen è noſtra lingua deducunt, eò quòd, vt ſcribit M. Pariſienſis, *Apud* Haſtings *ligneum agiliter caſtrum ſtatuerit Guilielmus Conqueſtor.*

Maximam huius *Rapi* de *Haſtings* partem tenuerunt Comites Aucenſes vulgò de *Augi* dicti à Richardo primo Duce Normanniæ oriundi, quorum ſtirps in Alicia filia deſijt, quam in vxorem duxit Radulphus de *Iſſoduno* in Gallia, poſterique lauto patrimonio in Anglia exciderunt quòd ad *fidem* (vt iuriſconſulti tunc loquebantur) Regis Franciæ eſſent. Cæterùm vt primis Normannorum temporibus nobiles in hoc agro *Haſtingi* & *de Haſtings* dicti fuêrunt, è quibus Matthæus de *Haſtings* Manerium de *Grenocle* ea lege tenuit, *vt inueniret ad hunc portum remum quandò Rex tranſfretaret:* ita nunc illuſtris Haſtingorum familia, qui Huntingdoniæ ſunt Comites, hoc honore *de Haſtings* lætatur. Edwardus enim IIII. hunc titulum cum quibuſdam, vt vocant, *Regalitatibus* Guilielmo Haſtingo cubiculario ſuo contulit. Qui à Cominæo laudatur, quòd cùm à Lodouico XI. Gallorum Rege annuam penſionem acceperit, induci non poterat, vt Gallo Apocham, ſiue Chirographum traderet. Vt meum, inquit, Chirographum inter rationes quæſtorum ærarij Gallici conſpiciatur, minimè committam. Verùm hic in Regum amicitiam ſe totum immergendo, prorſus ſeipſum demerſit. Dum enim in priuato conſilio liberiùs cum tyranno Richardo tertio loqueretur, inopinatò abreptus, & indicta cauſſa actutùm capite truncatus. Nec tacendum eſt Regem Henricum 6. Thomam *Hoo* virum egregium quem in ordinem Georgianæ militiæ adſciuerat, titulo Baronis *Hoo* & *Haſtings* exornaſſe, cuius filias & hæredes in vxores Galfredus Bollen, à quo materna origine Diua ELIZABETHA, Rogerus Copley, Io. Carew, & Io. Deueniſh duxerunt.

Inquiſitio S.Ed.1.

Guil. Dominus Haſtings.

Baro de Hoo, & Haſtings.

Sinuoſo inde receſſu excauatur littus, cui imponitur Winchelſey, quod cùm eiuſdem nominis antiquius oppidum, olim Saxonicè Wincelſea dictum, ingruente Oceano, deſereretur, regnante Edwardo primo conſtructum erat. Situm ob oculos Th. Walſinghami verbis proponam. *Super montem ſita eſt prærupta altitudinis ex eo latere, quò vel mare reſpicit, vel imminet nauium ſtationi, vnde via quæ ab ea parte ad portum ducit, nō in directum, ne nimia decliuitate deſcendentes in præcipitium, vel aſcendentes repere potiùs manibus, quàm ambulare cogat, tenditur: ſed obliquata in latus, nunc*

Winchelſey.

ad

ad vnam partem, nunc ad aliam ſinuoſis flexibus ſæpè recuruatur. Primùm aggere cingebatur, poſteà mœnibus validis, víxq; florere cœpit, cùm à Gallis, & Hiſpanis direpta, ſubducentéque ſe Oceano, ſubitò quaſi defloreſceret. Ex huius occaſu, & Oceani beneficio **Rhie** in proximo effloruit, ſeu potiùs refloruit, olim enim floruiſſe, & Guilielmum Ipreſem Cantij Comitem muniuiſſe, *Ipres tower*, i. Turris Iprenſis, & immunitates quas cum quinque portubus communes habet, ſatis doceant. Sed vel ex Winchelſeiæ vicinitate, vel maris receſſu, ſuperioribus ſæculis diu iacuit; at cum illa iam elangueret, Edwardo tertio regnante, reſpirare cœpit, qui mœnibus incluſit: patrúmque memoria, Oceanus, vt iniuriam, quam fecerat, cumulatè reſarciret, tempeſtate inſolita concitatus ita irruit, & ſe inſinuauit, vt portum perquàm commodum effecerit, quem & alia noſtra memoria tempeſtas non parùm iuuit. Ex quo tempore, incolis, ædificijs, piſcatura, & re nautica non mediocritèr refloruit, hodiéque vſitatiſſimus hinc eſt in Galliam traiectus. An verò nomen habet à **Rither** ſiuè **Rother** fluuio qui ad **Ritheramfeld**, (ſic Saxonibus vocabatur, quod nobis **Rotherfeld**,) effuſus per Pontem Roberti vbi Aluredus de *S. Martino* regnante Henrico ſecundo monaſteriolum fundauit, & **Bodiam** Lewkneorum familiæ & claræ, & antiquæ caſtrum à Dalegrigis extructum, hîc in Oceanum deſcendit; an à *Rive* Normannica dictione quæ ripam ſignificat, non facilè dixerim. Cùm tamen in actis publicis ſæpiſſimè *Ripa* Latinè, & qui hinc piſces deferunt, **Ripiers** dicantur, in hanc partem propendeo; magíſque ſanè propenderem, ſi hanc vocem pro littore Galli, vt Plinius ripam, vſurparint. Maritimam Suſſexiæ oram iam legi, in mediterraneis nihil eſt quod memorem, niſi ſyluas & ſaltus longè latéque patentes, inter quas **Buckhurſt** ſedet antiquæ familiæ Sacuilorum habitatio, è qua Thomam Sacuilum virum prudentem, iuxtà ac nobilem DIVA ELIZABETHA Baronem de *Buckhurſt*, noſtra memoria creauit, in ſanctius conſilium adſciuit, & in honoratiſſimum Georgianorum militum ordinem cooptauit.

Rhie.

Ripiers.

Comites verò habuit quinque è familia de *Albineio*, qui itidem Arundeliæ Comites fuerunt. Quorum primus Guilielmus de *Albeneio* filius Guilielmi Domini de *Buckenham* in Norfolcia, qui pro inſignibus vſus eſt leone aureo erecto in clypeo rubro, dictúſque Comes Ciceſtriæ & Arondelliæ, Hic ex Adeliza filia Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ progenuit

Suſſexiæ Comites. Vide Comites Arondelliæ.

Vide in Norfolcia. Inſignia familiæ Albeneiorum,

Guilielmum

Guilielmum Comitem ſecundum Suſſexiæ & Arondelliæ, patrem Guilielmi Comitis tertij, cui Matildis cohæres Ranulphi Comitis Ceſtriæ peperit Guilielmum Comitem quartum,& Hugonem Comitem quintum, vtrumque ſine ſobole ſublatum: eius verò ſorores duxerunt Robertus Dominus de *Tateſhall*, Ioannes *Fitz-Allan*, Rogerus de *Somery*, & Robertus de *Monte-alto*. Arondelliæ autẽ titulus quaſi regerminauit in *Fitz-Allanis*, Suſſexiæ verò extinctus iacuit ad noſtra vſq; tempora, quæ viderunt quatuor Radcliffos è nobiliſſima *Fitz-walteri* familia (quæ à Claris ſtemma duxit) eo honore illuſtratos; Robertum ſcilicet, Suſſexiæ Comitem creatum ab Henrico VIII. qui duxit Elizabetham filiam Henrici Staffordiæ Ducis Buckinghamiæ, è qua genuit Thomam Comitem ſecundum, cui Elizabetha filia Thomæ Howardi Ducis Norforciæ peperit Thomam, qui Diuæ Elizabethæ à cubiculis nuper ſine liberis obijt, Heros longè honoratiſſimus, in cuius animo & prudentiam ciuilem, & fortitudinem militarem vnà habitaſſe & Anglia & Hibernia agnouit. Huic frater Henricus, illique eius vnicus filius Robertus iuuenis honoratiſſimus, qui nunc floret, ſucceſſit. 21. Henrici 8.

Parochias continet hæc Prouincia 312.

HActenus Suſſexia, quæ cum Suthreia, Regnorum fuit ſedes, poſteà Auſtralium Saxonum regnum, Saxonicè Suðſeaxan-ric dictum, quod anno trigeſſimo altero à Saxonum aduentu inchoatum ab Ælla, qui, vt habet Beda, primus in gentis Anglorum regibus, cunctis auſtralibus eorum prouincijs, qui Humbro fluuio, & contiguis ei terminis ſequeſtrantur, imperauit. Primus Rex Chriſtianus erat Edilwalchius, qui Chriſto baptiſmo regeneratus, Wulphero Merciorum Rege præſente, qui illum à ſacro fonte ſuſcepit, & in adoptionis ſignum duas prouincias donauit, Vectam ſcilicet Inſulam, & Meanuarorum *Auſtralium Saxonum regnum.*

rorum prouinciam. Sed cùm trecenteſſimus ſextus ab huius regni initio agebatur annus, Aldinio vltimo rege ab Ina occiſo, in Occidentalium Saxonum poteſtatem ceſſit.

CANTIVM.

AD Cantium nunc perueni, quam regionem licèt GVILIELMVS LAMBARDVS, *vir inſigni eruditione, & moribus ſanctiſſimis ornatiſſimus, adeò graphicè iuſto volumine deſcripſerit, vt curioſa eius fœlicitas paucula alijs reliquerit; pro ſuſcepti tamen operis ratione, eam quoque percurram, & ne ſubleſta, vt inquit Comicus, fide me agere quis exiſtimet, eum mihi fundum, & fontem fuiſſe libens meritò hîc agnoſcô.*

Carion *corruptè apud Diodorum Siculum.*

Nomine antiquo non dum tempus hanc regionem ſpoliauit, ſed vt Cæſari, Straboni, Diodoro Siculo, Ptolemæo, & reliquis CANTIVM *dictum fuerit, ſic Saxonibus, teſte Nennio,* Canꞇᵹuaꞃlanꝺ, *id eſt, regio virorum Cantium incolentium, & nobis* Kent. *Hoc nomen à* Cainc, *quia Britannis frondem ſonat, quia olim ſyluis opaca fuerit, deducit Lambardus. Ego verò, (ſi coniecturam interponere liceat) cum ingenti angulo in ortum hîc Britanniam excurrere viderim, obſeruarimque eiuſmodi angulum in Scotia* Cantir *dici, incolas item alterius anguli, in ea parte inſulæ* Cantas *Ptolemæo vocari, Canganos etiam in Wallia alterum angulum tenuiſſe, (vt taceam Cantabros, qui angulum etiam inter Celtiberos inſederunt) qui vt vnius originis, vnius ita linguæ, cum noſtris Britannis fuêre; coniectarim à ſitu nomen inditum, eóque magis, tùm quod Galli noſtri,* * Canton *pro angulo vſurpârint, & à veteri (vt probabile eſt) Gallorum lingua: non enim è Germanica, vel Latina eſt, quæ cùm illa vetuſta, huius recentioris Gallici idiomatis ſunt matrices: tùm quod* Angulus *hic ager à veteribus omnibus Geographis dicatur. Grandi*

* *Vnde* Canton *in arte Heraldica pro angulo, & Heluetiorum pagi* Cantones, *quaſi anguli à Gallis dicti.*

etenim

etenim angulo Galliam proſpectat, Tamiſis æſtuario, & Oceano omni ex parte circumfuſus, niſi quà ad occidentem Solem, Surreiam contermi-nam habet,& Southſexiæ partem ad Meridiem.

Kent.

REgio eſt inæqualis,ad occaſum planior,& ſyluis vmbroſa,ad ortum ſurgentibus collibus excelſior. Incolæ, quà à Tamiſi ad Auſtrum patet, in tres areas, ſiue portiones(Gradus vocant)diſtinguunt,quarum ſuperiorem ad Tamiſim ſalubrem,ſed minùs opulentam eſſe ferunt,mediam,& ſalubrem, & opulentam : inferiorem verò opulentam, ſed inſalubrem, vtpotè quæ magna ex parte eſt vliginoſa.Pratis tamen,paſcuis,aruíſque vbique ferè læta, pomis ad miraculum abundans, nec non ceraſis, quæ anno à Roma condita 680. in Italiam è Ponto deuecta, & viceſſimo ſupra centeſſimum poſt anno in Britanniam tranſlata,fœliciſſimè hîc proueniunt,multúmque agri occupant,arboribus in quincuncem,iucundiſſimo ſpectaculo directis. Villas,& oppida habet frequentiſſima, ſtationes ſatis tutas, ferri venas nonnullas, ſed aërem craſſiuſculum,ob halitus ex aquis euaporantes. Incolis ea humanitatis laus, quam Cæſar olim tribuit, etiamnum iure debetur; vt virtutem bellicam taceam, quam tantam in Cantianis fuiſſe Monachus quidam ſcripſerit, vt in procinctu, exercitus frons illis tanquam triarijs, meritò inter Anglos debeatur. Quod etiam comprobat in ſuo Polycratico Ioannes Sarisburienſis. *Ob egregiæ,*inquit,*virtutis meritum,quam potenter,& patienter contra Danos exercuit Cantia noſtra,primæ cohortis honorem, & primos congreſſus hoſtium vſque in hodiernum diem in omnibus prælijs obtinet.* Quorum etiam in laudem ſcripſit Malmeſburienſis. *Gens ruſtica,& vrbana Cantij pluſquam cæteri Angli,antiquæ nobilitatis conſcientiam adhuc ſpirat,& ad honorificentiam,& hoſpitium cuiuſlibet pronior,& ad pulſandas iniurias ſerior.*

Plin.lib.15.cap. 25.

Ceraſa in Britan.tranſlata.

Militaris Cantianorum virtus.

Cæſar, de quo poſteà plura dicêmus,cùm primùm inſulam noſtram aggrederetur,in hac regione terram conſcendit, nauibúſque egredi à Britannis Cantianis prohibitus, littore non ſine graui pugna potitus eſt.Cùm ſecundò etiam nos adiret,hîc exercitum expoſuit, Britanníque cum equitatu & eſſedis ad

Iulius Cæſar.

Sturum flumen animoſè excepêrunt, ſed à Romanis citò repulſi ſe in ſyluas ſubduxêrunt. Indè cum equitatu Romano acritèr prælio in itinere conflixerunt, ita tamen vt Romani omnibus partibus ſuperiores fuerint, at intermiſſo ſpatio rurſus in Rom. impetum fecêrunt, per medios audaciſſimè perrupêrunt, interfectóq; Laberio Duro, militum Tribuno, incolumes ſe recepêrunt, poſteróque die ad pabulatores aduolârunt, &c. quæ apud ipſum Cæſarem legas. Quo tempore Cantio prefuêrunt Cyngetorix, Caruilius, Taximagulus, & Segonax, quos ille, vt reges deuiciſſe videatur, Reges vocat, cùm tantùm reguli fuerint, vel melioris notæ nobiles. Conſtabilito Romanorum Imperio, ſub Præſide Britanniæ Primę cenſebatur. Ora verò maritima, quam LITTVS SAXONICVM dixêrunt, vti etiam littus oppoſitum à Rheno ad Xanctones, præfectum habuit à Diocletiani tempore, quem Marcellinus *Tractus maritimi Comitem*, Notitiarum liber *Spectabilem virum littoris Saxonici Comitem per Britanniam* vocat, Cuius munus erat littus per opportuna loca pręſidijs ad barbarorum latrocinia reprimenda communire. Sub diſpoſitione autem erat illuſtris Magiſtri peditum quem Præſentalem dixêrunt, qui præter præſidia ad portus, in omnia momenta Victores Iuniores Britannicianos, Primanos Iuniores, & Secundanos Iuniores (hæc ſunt cohortium nomina) illi aſſignauit. Officium autęm habuit hoc modo. *Principem ex officio magiſtri præſentalium à parte peditum, Numerarios duos, Commentarienſem, Cornicularium, Adiutorē, Subadiuuam, Regerendariū, Exceptores ſingulares, &c.* Nec dubito, quin maiores noſtri hoc Romanorū inſtitutum imitati fuerint, cùm pręfectum ſiue Limenarchā huic oræ pręfecerint, quem *Quinque portuū Guardianum* vulgò vocitant, quia, vt Comes littoris Saxonici nouem, ita quinque portubus præſit.

Comes littoris Saxonici.

Liber Notitiarum.

Guardianus V. Portuum.

Cantium Saxonibus traditum.

Cùm autem Romani è Britannia ceſſiſſent, Vortigernus qui maximæ Britanniæ parti cum imperio præfuit, Cantio *Guorongum* præfecit, id eſt, Proregem, ſiue Libertum, quo neſciente, hanc regionem (vt habent Nennius, & Malmesburienſis) ſtatim Hengiſto Saxoni, in gratiam Rowennæ eius filiæ, quam miſerè deperibat, gratis conceſſit. Hinc primum Saxonum in Britannia regnum anno Chriſti 456. conſtitutum, illis Cantpapa ꝛyċ dictum, quod poſt annos 320. Baldredo vltimo rege deuicto, in occiduorum Saxonum poteſtatem deuênit, quibus ad Normannorum vſque imperium paruit. Tunc enim Cantiani ad **Suaneſcombe** (viculus eſt, vbi Suenum Danum olim caſtrametatum

tatum ferunt)ramos prętendentes ea lege Guilielmo Normanno ſe dedidêrunt, vt patrias conſuetudines illæſas retinerent, illámque inprimis, quam *Gauelkind* nominant. Hac terræ, quæ eo nomine cenſentur, liberis maſculis ex æquis partibus diuiduntur, vel fœminis, ſi maſculi non fuerint. Hac hæreditatem cùm xv. annum attigerint, adeunt, & ſine domini conſenſu, cuilibet vel dando, vel vendendo alienare licet. Hac filij parentibus furti damnatis in id genus fundis ſuccedunt, &c. vt verè, quamuis minùs purè in antiquo libro ſit ſcriptum. *Dicit Cantij Comitatus quod in Comitatu iſto de iure debet de eiuſmodi grauamine eſſe liber, quia dicit quòd Comitatus iſte, vt reſiduum Angliæ, nunquam fuit conqueſtus, ſed per pacem factam ſe reddidit Conqueſtoris dominatui, ſaluis ſibi omnibus libertatibus ſuis, & liberis conſuetudinibus primò habitis & vſitatis.* Deinceps Guilielmus victor, vt Cantiũ, quę tanquam Anglię clauis habetur, ſibi firmiùs retineret, Conneſtabilem Caſtro Douerenſi, eundémque Limenarcham v. portubus ex veteri Romanorum inſtituto præfêcit. Hi ſunt Haſtings, Douer, Hith, Rumney, & Sandwich, quibus Winchelſey, & Rie, vt pręcipua, & alia oppidula vt membra adiunguntur. Quę quia bello maritimo operam nauare tenentur, immunitatibus gaudent multis & magnis; ipſéque Limenarcha, qui ſemper aliquis eſt è proceribus noſtris fidei ſpectatiſſimæ, in ſua iuriſdictione Admiralli authoritatem in plurimis, aliáque iura habet, quæ nunc magna cum laude exercet Limenarcha noſter nobiliſſimus, & prudentiſſimus D. Guilielmus Baro de *Cobham* regiæ maieſtati à ſanctioribus conſilijs, & magnus literarum patronus. Sed iam ad loca.

Gauelkind.

Lord warden of the fiue Ports.

Septentrionalem huius regionis partem, Tamiſis Britannicorum fluminum præcipuus, vt iam dixi, alluit, qui Surreiam prætergreſſus ſtatim ſinuoſo flexu, ferè in ſe reductus, primùm *Depford* vidit nauale notiſſimum, vbi regiæ naues conſtruuntur & quaſſæ reparantur, & armamentarium inſigne & quaſi * collegium in vſum claſſis conſtitutum. Locus olim *Weſt-Greenwich* vocabatur, & Giſleberto de *Mamignot* Normanno in Anglię expugnatione obtigit, cuius è filio nepos Walkelinus caſtrum Douerenſe contra Stephanum Regem propugnauit, & filiam ſuperſtitem vnicam reliquit, quæ ſuis nuptijs opulentam hæreditatem dictam *Honorem de Mamignot* Saiorum familiæ intulit.

✠ *Depford.*

* The maſter & wardens of the holy Trinity.

Barones Mamignot.

Hinc Tamiſis *Grenouicum* adit, vulgò Grénewich, id eſt, *Sinus viridis*, (fluminis enim ſinus Wic Germanicè dicitur) Danicæ

Greenwich.

claſſis

claſſis ſtatione, & Danica in Ealphegum Archiepiſcopum Cantuarienſem (quem anno Chriſti 1011. exquiſitis tormentis trucidârunt) immanitate olim notiſſimus, Cuius mortem cum cauſſa ſic deſcripſit, qui ſub id tempus vixit Ditmarus Merſepurgius Libro Chron. octauo. *Percepi à relatu Seuualdi factum miſerabile, ac idcirco memorabile, quòd perfida Northmannorum manus, Duce adhuc Thurkilo, Cantuariæ ciuitatis egregium antiſtitem, Ealphegum nomine, cum cæteris caperet, & vinculis & inedia ac ineffabili pœna, more ſuo nefando, conſtringeret. Hic humana motus fragilitate, pecuniam eis promittit, & ad hanc impetrandam inducias poſuit, vt ſi in his acceptabili redemptione mortem momentaneam euadere nequiuiſſet, ſemetipſum gemitibus crebris interim purgaret, hoſtiam domino viuam ad immolandum. Tranſactis tunc omnibus deſignatis temporibus, vorax piratarum Charibdis, domini famulum euocat, & ſibi promiſſum celeriter perſolui tributum, minaciter poſtulat. Et ille, vt mitis agnus præſtò ſum, paratus ad omnia, quæ in me nunc præſumitis facere, Chriſti amore, vt ſuorum merear fieri exemplum ſeruorum. Non ſum hodie turbatus. Quòd vobis mendax videar, non mea voluntas, ſed dira effecit egeſtas. Corpus hoc meum, quod in hoc exilio ſupra modum dilexi, vobis culpabile offero, & quod de eo faciatis, in veſtra eſſe poteſtate cognoſco: animam autem peccatricem creatori omnium, vos non reſpicientem, ſupplex committo. Talia loquentem prophanorum agmen vallauit, & diuerſa hunc ad interficiendum arma congerit. Quod cum eorum dux Thurkil à longè vidiſſet, celeriter occurrens, ne quæſo ſic faciatis, infit, aurum & argentum & omne quod hic habeo, vel vllo modo acquirere poſſum, excepta naui ſola, ne in Chriſtum domini peccetis, libente animo vobis omnibus trado. Tam dulci affatu infrenata ſociorum ira, ferro & ſaxis durior, non mollitur, ſed effuſo innocenti ſanguine placatur, quem communiter capitibus boum & imbribus lapidum atque lignorum infuſione protinùs effundunt.* Nunc verò Regijs ædibus celeberrimus eſt locus, quas Humfredus Dux Gloceſtrenſis ædificauit, *Placentiámque* dixit, & Henricus VII. magnificè adauxit. Sed longè maximum huic decus eſt DIVA noſtra ELIZABETHA, quæ hîc fœliciſſimis auſpicijs in lucem ædita, vniuerſæ Britanniæ, imò vniuerſo terrarum orbi tantam lucem regiæ virtutis ſplendore affundit, vt iam omni laude maior iam adoranda, non adornanda videatur. Sed de *Grenouico* hæc etiam Poetę Antiquarij carmina percurre,

* *Normanni ijdem qui Dani.*

*

Ecce vt iam niteat locus petitus
Tanquam ſyderea domus cathedra.
Quę faſtigia picta? quæ feneſtræ?

Quæ

Quæ turres vel ad aſtra ſe efferentes?
Quæ porrò viridaria, ac perennes
Fontes? Flora ſinum occupat venuſta
Fundens delicias nitentis horti.
Rerum commodus æſtimator ille,
Ripæ qui varijs modis amœnæ,
Nomen contulit eleganter aptum.

Huic à tergo Eltham ſeceſſus item regius adiacet, vix trium milliarium hinc diuerticulo, quam Antonius Beccus Dunelmenſis Epiſcopus, & Hieroſolymitanus Patriarcha extruxit, Æleonoræque Reginæ Edwardi primi vxori donauit, cùm Veſciorum hæreditatem interuertiſſet, ad quos locus iſte priùs ſpectauit. Epiſcopus enim ille, quem vltimus Baro de *Veſci* fiduciarium hæredem ſibi ſcripſit, vt hæreditatem Guilielmo de *Veſcy* filiolo Spurio traderet, vix bona fide cum pupillo egiſſe traditur. Eltham.

Infra *Grenwicum*, Tamiſis diuulſis aggeribus, quàm plurima terræ iugera oppreſſit, quocum annos compluſculos, nonnulli immenſis ſumptibus luctati, vix molibus agendis, adiacentes agros, contra irruentes vndas tueri poſſunt. Prouenit hîc copiosè Cochlearia, noſtris *Scuruygraſſe*, quam medicorum nonnulli Plinij Britannicam eſſe volunt, quo nomine ego illius iam memini, ſed audi Plinium, *In Germania trans Rhenum caſtris à Germanico Cæſare promotis, maritimo tractu fons erat aquæ, dulcis ſolus, qua pota, intra biennium dentes deciderent, compagéſque in genibus ſoluerentur. Stomacacem medici vocabant, & Sceletyrben ea mala. Reperta auxilio eſt herba quæ vocatur Britannica, non neruis modò, & oris malis ſalutaris, ſed contra anginas quoque & ſerpentes, &c. Friſij quà caſtra erant, noſtris demonſtrauère illam. Mirórque nominis cauſam, niſi fortè confines Oceano Britannicæ velut propinquæ dicauere.* Aliam tamen & quidem probabiliorem nominis rationem adfert in ſuo Nomenclatore eruditiſſimus Hadr. Iunius, quem ſi placeat adeas, *Britannicæ* enim vocabulum me à curſu hîc deflexit. The breach. Scuruigraſſe. Britannica herba. *Vide in Inſulis noſtris Britan. de Armamentario Britannico.*

Tamiſis deinde ripis ſuis coarctatus Darentum flumen obuium habet, qui è Suthreia demiſſus leni alueo vndas ducit per Ottanford, nunc Otford Danicę ſtragis anno 1016. conſciam, Regijſque ædibus ſuperbam, quas Warhamus Archiepiſcopus Cantuarienſis tanta magnificentia ſibi, & ſuis ſucceſſoribus cõſtruxit, vt ad amoliendã poſſeſſionis inuidiam, cum Henrico Otford.

octauo commutare neceſſe habuerit Cranmerus ſucceſſor proximus. *Lullingſton* vbi caſtrum olim fuit ſedes familiæ nobilis eiuſdem nominis inferiùs Darento apponitur, qui ad oſtium Darentfoꝛd, vulgò Dartfoꝛd, amplum & frequens forum ſuo nomini adſciſcit, ſub quo *Crecca* riuulus vnà commiſcêtur; ad cuius vadum Crettanfoꝛd, nunc Creyfoꝛd, Hengiſtus Saxo octauo à Saxonum ingreſſu anno, ſigna cum Britannis contulit, cæſiſque ducibus, tantâ ſtrage protriuit, vt ab illis nihil ſibi deinceps metuerit, & regnum in Cantio ſecurus conſtituerit.

Dartford.

A Darento ad *Medweagi* oſtium nihil ſuſpicit Tamiſis præter oppidula, quæ tacitus præterire, nullum famæ rerúmue diſpendium. Inter ea primas tamen ferunt Grauesend notum, ſi quod aliud Angliæ oppidum, vtpotè ſtatio inter Cantium & Londinum, vbi vtramque ripam propugnaculis communiuit Henricus octauus. Huic à tergo paulò interiùs adiacet *Cobbam* ſedes iam diu Baronum de *Cobham*, è quibus vltimus Ioannes Cobham Collegium hîc, & caſtrum ad *Coubng* fundauit, filiamque reliquit vnicam vxorem Ioannis de *La-Pole* Militis, quæ vnicam etiam genuit filiam Ioannam pluribus enuptam; peperit autem illa ſolummodò Reginaldo *Braybroke*. Maritus verò tertius Ioannes de *Oldcaſtle* dum rebus in religione innouandis ſtuderet, ſuſpendio & igne perijt. Reginaldi verò *Braybroci* vnica filia Ioanna contraxit nuptias cum Thoma Brooke de Comitatu Somerſettenſi, à quo nunc floret quintus Guilielmus Baro *Cobham*, de quo ſuprà dixi. A *Grauesenda* ad ortum eſt & Cliffe, à cliuo ædito cui inſidet, nominatum, Synodo olim celebre, & *Clives at Ho* Bedæ dictum, Ho enim vocatur illa quaſi Cherſoneſſus, quæ Tamiſim, & Medweagum fluuium interſita, hîc longè ſe in Ortum immittit.

Barones de Cobham.

Ho.

Medwege fluuius, nunc Medway (Britannicè niſi me veritas fugit, *Vaga*, cui Med Saxones addiderunt) fontes habet in Anderida ſylua, quæ Wealde, id eſt, regio nemoroſa Saxonibus dicta, & meridianam huius agri partem latè occupat. Primùm dum tenuis eſt *Penſherſt* præterfluit antiquæ familiæ Sidnæorum ſedem, cuius modo ſydus erat, magna illa ſpes hominum, expreſſiſſimū virtutis exemplum, & literati orbis amor, Philippus noſter Sydnæus, Eques longè clariſſimus, ex illuſtri Warwicenſi familia oriundus, qui acriter (ad Zutphenum Geldriæ cum hoſte congreſſus fortitèr occubuit.) Hic ille Sydnæus eſt quem Deus ideò natum voluit, vt priſcorum herôum ſpecimen noſtro

Medwey.

Weald.

Penſherſt.

Philippus Sidnæus.

ſtro ſeculo oſtenderet; ita ex improuiſo ad ſe reuocauit, & nobis ſubduxit, ne deploratiſſimi noſtri æui labes diutiùs videret. Veriùs enim de illo, quàm vel de Marcello, vel Ælio Vero Maronianum illud vſurpari poterat,

Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec vltra
Eſſe ſinent.

Ignis vtique quo clariùs effulſit, citiùs extinguitur, eripit ſe auferteque ex oculis ſubitò perfecta virtus, quicquid eſt abſoluti faciliùs transfluit, & optimi neutiquam diurnant. Placidè ſi fas ſit loqui, Sydnæe quieſcas, nos te non lachrymis, ſed admiratione decorabimus. Quicquid in te (vt de optimo illo Britanniæ Præſide optimus ſcriptor loquitur) amauimus, quicquid mirati ſumus: manet, manſurúmque eſt in ánimis hominum, in æternitatem temporum, fama rerum. Multos velut inglorios & ignobiles obliuio obruit, Sydnæus poſteritati narratus ſuperſtes erit. Ἀρεταὶ enim, vt canit ille Græcus, κρείσσονες εἰσι μέρη.

Hinc *Medway* fl. Tunbridg reſpergit, vbi vetus eſt caſtellum quod Richardus Comes de *Clare* conſtruxit, qui commutationis iure pro *Brionio* in Normannia accepit: eius enim auus Godfredus naturalis Guilielmi Ducis Normanniæ ſecundi filius, Aucenſis, & Brionij Comes erat. Cùm enim diu de Brionio diſceptatum fuiſſet, *Richardus*, vt ſcribit Guilielmus Gemeticenſis, *pro repetitione eiuſdem caſtri in Anglia accepit oppidum Tunbrige. Aſſerunt enim Leucam Brionij cum funiculo circumcirca fuiſſe menſuratam & eodem fune in Angliam delato ad Tunbrige tantundem ſpatij in metiendo recepiſſe.* Veruntamen *Manerium*, vt vocant, de Tunbrige eius ſucceſſores Gloceſtriæ Comites clientelari iure ab Archiepiſcopis Cantuarienſibus ea lege tenuerunt, vt Archiepiſcopis in inthroniſatione Seneſcalli, & eorum liberi ipſis in tutela eſſent. Inde Maidſton petit, quam cùm Saxones Meðpeageſton dixerint, VAGNIACAS eſſe illas credo, quas Antoninus memorat, & Nennius in ſuo vrbium catalogo, *Caer Megwad* corruptè, pro *Medwag* vocarit: nec ſanè diſtantiæ ratio repugnat: hinc à Nouiomago, inde à Durobroui, de qua mox agemus. Sub poſterioribus Imperatoribus, vt in tabula Peutegeriana nuper à M. Velſero ædita videre eſt, MADVS dicitur. Sic ſenſim voluentibus annis ſenſim immutantur nomina. Oppidum hoc eſt frequens & cultum, magnáque longitudine extentum. In medio Archiepiſcopi Cantuarienſis palatium, ab Vffordo inchoatum, & ab Iſlepo abſolutum

Tunbridg.

Maidſtone.

Vagniaca.

✱

Madus.

tum habent; alterum item publicum totius huius agri Ergaſtulum hîc conſtituitur, immunitatéſque plurimas Reginæ ELIZABETHÆ fert acceptas, quæ Maiorem ſummum magiſtratum inſtituit, pro *Portgreuio*, quem priùs habuit, quod innuo, quia antiquum hoc ſit Saxonicum vocabulum,& apud Germanos etiamnum rectorem denotet, vt Markgraue, Reingraue, Landtgraue, &c.

Portgreuius.

Hîc ſub Vagniacis, ab oriente ſole fluuiolus Medwegæ conſociatur, qui ad Leneham ſurgit, quæ Antonini ſine controuerſia DVROLENVM eſt, perperam in nonnullis exemplaribus *Duroleuum*. Durolenum enim *Lenam aquam* Britannis ſonat, & præter nominis reliquias, diſtantia etiam à Cantuaria, & Roffa, hoc eſſe Durolenum comprobat; vt taceam ſitum ad viam Conſularem Romanorum, quę olim à Dubri (vt author eſt Higdenus Ceſtrenſis) per medium Cantium duxit. Nec aliud oppoſitum habet hic fluuius, quod memorem præter Lecdes caſtrum, quod fuit Creuequerorum nobilium opus. Hi *de Crepito corde* in antiquis chartis nominantur, quorum primus Robertus cui ſucceſſit Daniel, Danieli Robertus, Roberto Hamo qui filiam & hæredem Baronis de *Folkeſtan* duxit, è qua Hamonem ſuſcepit, cuius vnicus filius Robertus patrimonium ſuum Regi Edwardo primo elargiebatur, cùm prole careret. Poſteà Baronis de Bartholemæi de *Badilſmer* inauſpicata erat ſedes,qui illud perfidè contra EDWARDVM ſecundum,à quo dono acceperat, communiuit, ſed poſteà meritas perfidiæ pœnas capite ſoluit. Rem totã ſi placet legas ex hiſtoriola Thomæ *De-la-More* viri nobilis qui eadem tempeſtate vixit, & vulgò non habetur. *Anno* 1321. *venit Iſabella regina ad caſtrum de* Leedes *circa feſtum Michaelis, atque ibi pernoctare voluit, at verò non eſt permiſſa ingredi. Hac re Regis animo offenſo, vt in ſuum contemptum acta, conuocatis vicinis ex Eſſexia & Londino nonnullis Caſtrum iuſſit obſideri: Caſtrum tenuit B. de* Badelſmer, *in qua relicta vxore & filijs ipſe cum reliquis Baronibus ad res Hugonum euertendas profectus fuerat. Interim incluſis de ſalute deſperantibus, Barones cum ſuis* Kingſton *vſque peruenerunt rogantes per intermiſſos Epiſcopos Cãtuarienſem & Londinenſem,& Comitem Pembrochiæ, vt obſidionem Rex ſolueret, polliciti ſe poſt proximum Parlamentum Caſtrum Regi in manus tradituros. Rex verò perpendens non poſſe diu obſeſſos reſiſtere,exaſperatus eorum contumacia,Baronum petitiones audire noluit: quibus in alias partes conuerſis, poſteà non modico labore Caſtro potitur,*

Durolenum.
Leneham.

Leedes caſtle.
Creuequerorum familia.

reliquis

reliquis in eo repertis ſuſpenſis, vxorem cum filijs ad turrem Londinenſem miſit.

Hinc *Medweagus* per vberrima arua & *Allington* caſtrum vbi ſplendidas ædes conſtruxit T. Wiattus, decidens Ailesford peruenit, Saxonicè Eaglesford, Henrico Huntingdonenſi *Elſtre*, Nennio Epiſford, qui prodidit Britannicè *Sathenaeghaibail* etiam dictum à Saxonibus ibi deuictis, vti Anglesford alij eodem ſenſu vocârunt. Guortimerus enim Britannus, Guortigerni filius Hengiſtum cum ſuis Saxonibus hîc aggreſſus eſt, quos incompoſitos, cùm ſecundum impetum ſuſtinere non poſſent, ita fugauit omnes, vt de Saxonibus actum fuiſſet; niſi Hengiſtus declinandi periculi gnarus, in Tanetum inſulam ſe recepiſſet, donec inuictus ille Britannorum impetus deferueret, & integra ſubſidia è Germania aduenirent. Ceciderunt hoc prælio duces partium, Catigernus Britannus, & Horſa Saxo, quorum hic ad Horsted non procul hinc ſepultus loco nomen reliquit, ille magnifico elatus funere contumulatus creditur prope Ailesford, vbi vaſta illa ſaxa erecta ſunt, quæ imperitum vulgus à Catigerno Keith coty houſe hodie vocat: Haud procul ab altera è regione ripa *Birling* ſedet Baronia olim Maminotorum deinde Saiorum, quorum tandem hæreditas per fœminas deuenit ad *Clintonos, Fienes,* & *Attonos.*

Ailesford. | *Horſted.* | *Catigerni ſepulchrum.*

Orientali Medweagi ripæ paulò ſuperiùs vetuſta ciuitas apponitur, Antonino DVROBRVS, DVROBRIVÆ, & alibi rectiùs, DVROPROVÆ, vel DVROBROVÆ. Bedæ *Durobreuis*, & inclinante Romano imperio, ita temporis progreſſus hoc nomen contraxit, vt ROIBIS nominaretur, vnde Saxonibus addito Ceaſter Hroue-ceaſter diceretur, nobiſque contractiùs nunc Rocheſter, & Latinè *Roffa*, à Rhoffo quodam, vt iudicat Beda, ſed priſtini illius nominis Durobrouis aliquid in ſe retinere mihi videtur. Nec eſt cur quis dubitet de nomine, cùm præter Itinerariam rationem, & Bedæ authoritatem, *Durobreuis* in charta fundationis eccleſiæ Cathedralis expreſſè vocetur. Hoc tamen admoneo in impreſſis Bedæ libris *Daruernum* legi, vbi in M.S. *Durobreuis* concipitur. In conualle ſedet muris malè firmis ex parte cincta; *ſitu,* vt inquit Malmesburienſis *nimium anguſta,* vnde olim Caſtellum potius quàm vrbs habebatur. *Caſtellum* enim *Cantuariorum* vocat Beda. Sed nunc ad occaſum, oriẽtem, & meridiem magnis ſuburbijs tumet. Caſibus defuncta eſt nó paucis. Anno Chriſti 676. ab Athelredo Mercio proſtrata, & deinde à

Durobreuis. | *Tabula antiquà à Velſero adita. Roibis.* | *Rocheſter.*

Danis ſæpiùs direpta. Templum magnificum erexit Ethelbertus Rex Cantij, quod & dignitate Epiſcopali illuſtrauit. Iuſto primo epiſcopo deſignato: verùm cùm hoc vetuſtati cederet, Gundulphus circa annum 1080. reſtaurauit, & presbyteris expulſis, monachos induxit, quibus iam eiectis, Decanus, VI. præbendarij, & Scholaſtici ſunt ſubrogati. Iuxta templum, flumini impendet caſtrum opere, & ſitu ſatis munitum, quod Odonem Epiſcopum Baiocenſem, & Cantij Comitem extruxiſſe fama refert. Verùm Guilielmus primus procul dubiò conſtruxit, legitur enim in libro *Domeſday*. *Epiſcopus de Roueceſter tenet in Elesforde pro eſcambio terræ in quo caſtellum ſedet.* Certum enim eſt epiſcopum, cùm ex ancipiti rerum mutatione penderet, hoc contra Guilielmum Rufum tenuiſſe, & tandem rerum neceſſariarum inopia coactum, non tantùm caſtrum tradidiſſe, ſed etiam de gradu deiectum ſolum vertiſſe. Recepto ſic caſtello, Henricus primus qui Rufo ſucceſſit, *Eccleſiæ Cantuarienſi & Archiepiſcopis eius cuſtodiam, & conſtabulationem in poſterum poſſidendam conceſſit*, vt habet Florentius Wigornienſis, *& in eodem turrem ſibi conſtruendi licentiam.* Ex quò tempore vna, & altera obſidione fatigatum fuit, ſed tum maximè, cùm Barones armorum ſtrepitu totam Angliam concuterent, & Simon de Monteforti acerrimè, ſed fruſtra oppugnaret, pontemque ſublicium reſcinderet. Pro quo ſaxeum arcuato opere ſpectatiſſimum è Gallorum manubijs ſubſtruxit poſteà Rob. Knowles, qui ab infimo gradu, ad ſummum honoris faſtigium bellica virtute conſcendit. Sub hoc ponte Medweagus violentus, & torrens æſtuat, & eluctatur, ſtatimque ſedatior nauale ſe exhibet claſſi omnium quas Sol vidit bellico apparatu inſtructiſſimæ, & in omnia momenta paratiſſimæ, quam Diua Elizabetha ad ſuorum tutelam, & hoſtium terrorem maximis impenſis ædificauit, ad eamq; defendendam propugnaculum in ripa appoſuit. Vpnore.

Nunc Medweagus lætior, & latior criſpantibus vndis ſpectatu amœniſſimus fœcundos agros ſubluit, donec Sheppey inſulę obiectu diuiſus (quam Ptolemæi Toliatin eſſe ſuſpicamur, vt ſuo loco dicemus) duobus in Tamiſis æſtuarium oſtijs infertur, quorum occidentale Weſtſwale: orientale, quod Sheppeiàm à continenti abſcidiſſe videtur, Eaſtſwale dicitur, Bedæ Genlade, ad quod Midleton, nunc Milton villa olim regia, Sittingburne diuerſorijs refertum, & *Tonge* caſtri reliquiæ in vicinia cernuntur, quæ ſedes fuit antiqua Guncellini de *Badilſmer*, viri magnæ nobilitatis, *Familia de Badilſmer.*

bilitatis,cuius filius Bartholomæus Guncellinum genuit,qui ex hærede Radulphi *Fitzbernard* Domini de *Kingſdown* Bartholomæum procreauit illum ſeditioſum de quo dixi, qui ex Margareta Clara ſuſcepit Maltildem Ioannis Veri Comitis Oxoniæ coniugem, Margaretam Ioannis Tiptoft,Margeriam Guilielmi Roos, & Elizabetham Guilielmi Bohuni Comitis Northantoniæ. **Feuerſham** inde viſitur Stephani regis monaſterio, & tumulo olim notum. Iuxta quæ puteos magnæ profunditatis, hinc inde, vt etiam alibi per hunc agrum vidimus, de quibus variæ feruntur opiniones.Ego autem nihil quod opiner, habeo, niſi putei illi fuerint, è quibus cretam albam ad ſtercorandos agros effodêrunt.olim Britanni,vt docet Plinius. *In centenos enim*, vt inquit ille,*pedes puteos egêrunt ore anguſtatos,ſed intus ſpatiantes*,cuiuſmodi hi ipſi ſunt, quos dicimus. Inde aperto littore,quod cochleis & oſtreis fœcundum oſtreorúmque viuarijs frequens, **Reculuer** cernitur, Saxonicè ꞃeaculꝼ, ſed Romanis olim & Britannis REGVLBIVM, ſic enim Notitiarum libro vocatur, qui Tribunum cohortis primæ Vetaſiorum in excubijs hîc ſub littoris Saxonici Comite (ſic enim tunc temporis Maritima Cantij ora vocabatur) egiſſe memorat: & hanc ſanè ſuam antiquitatem effoſſis Imp. Rom. nummis adhuc teſtatur. Ethelbertus Rex Cantij cùm Cantuariã Monacho Auguſtino côceſſiſſet,in hac ſibi palatium extruxit,Baſſa Saxo monaſterio ornauit,è quo Brightwaldus octauus Cantuarienſis eccleſiæ Archiepiſcopus euocatus erat.Hinc **Raculfminſter** etiam à monaſterio dictum fuit, cùm Edredus Edmundi ſenioris frater eccleſiæ Chriſti Cantuar. donaret. Hodie verò nihil aliud eſt, quàm viculus ruſticus, & ſi quid nominis habet, ex monaſterio illo habet, cuius ſacræ turres Pyramidales vſui ſunt nauigantibus, ad tænias quaſdam, & breuia in Tamiſis oſtio euitanda. Vt enim canit ille in Philippeide

Cernit oloriferum Tamiſim ſua Doridi amara
Flumina miſcentem.

Putei in Cantio creſacei. *Rheculuer.* *Regulbium.*

Nunc ad **Tanet** inſulam deuenimus, quam tenui intercurrente alueo, à continente diſterminat **Stoure** flu. Bedæ **Wantſum**,qui duobus in ſylueſtri regione,quam **The Weald** vocant, diſparatis fluuiolis coaleſcens, quam primùm ſolidus fertur, **Aſhford** & **Wy**, emporiola nota inuiſit, inde **Chilham**, ſiue vt alij vocant *Iulham*,vbi caſtri antiqui rudetum eſt, quod Fulbertus quidam Douorenſis conſtruxiſſe memoratur, cuius è filio

Stoure fl. *Chilham.*

Fulberti de Douer ſtorps. Richardo neptis Roiſia vt legitur, enupta Richardo filio naturali regis Ioannis, Loram vnicam filiolam reliquit vxorem Gulielmi Marmioni. Conſtans fama apud incolas eſt Iulium Cæſarem in ſecunda contra Britannos expeditione, hîc caſtrametatum fuiſſe, & inde *Iulham*, id eſt, Iulij ſtatio, vel domus dictum: & ab illis, niſi me fallo, facit ipſa veritas. Prodit enim Cæſar ipſe, cùm noctu à littore XII. millia paſſ. confeciſſet, ad flumen primùm cum Britannis conflixiſſe, ibíque cùm eos in ſyluas conieciſſet, caſtra muniuiſſe: vbi crebris arboribus ſuccisis locum egregiè natura, & opera munitum habuerunt Britanni. Hic enim locus XII. à littore mill. exactè abeſt, nec aliud eſt interpoſitum flumen, vt neceſſe fuerit, ad hunc caſtris primis peruenisse: in quibus decem etiam dies ſuos continuit, dum claſſem tempeſtate afflictam reficeret, & ſubduceret. Sub hoc oppido, tumulus viridanti ceſpite veſtitus oſtenditur, quo conditum multis retrò ante ſeculis *Iul-laber* ferunt, quem alij Gigantem, alij veneficam fuiſſe ſomniant. Ego verò, cùm aliquid antiquæ memoriꝫ eo nomine latêre exiſtimarim, propemodũ mihi perſuaſerim Laberium Durum Tribunum militum hîc ſitum, quem interfecêrunt Britanni in itinere, ab illis quæ dixi caſtris, & inde *Iul-laber* tumulum dictum fuiſſe.

Laberius Durus Trib.

Durouernum. Quinto hinc milliari Stoure diuiſo alueo, DVROVERNVM primariam huius prouinciæ vrbem rapidè alluit, noménque fecit. *Durwhern* enim fluuium rapidum Britannis denotat. Ptolemæo pro *Durouerno* DARVERNVM, Bedæ & alijs DOROBERNIA, Saxonibus Cantpapabýpig, id eſt vrbs populi Cantiani, Nennio, & Britannis *Caer Kent*, id eſt vrbs Cantij, nobis Canterbury, Latinis Cantuaria dicitur. Vrbs peruetuſta, Romanóque ſæculo procul-dubio illuſtris, *Nec adeò magna* (vt inquit Malmesburienſis) *nec exiliter parua, quæ & terræ poſitione ſoli affinis maxima vbertate, & integro murorum ambitu, fluuijs irrigua, nemorum opportunitate inclita, præterea maris vicinitate piſcium fœcunda.* Heptarchia Saxonica effloreſcente, regni Cantij caput, & ſedes regia fuit, donec Ethelbertus Rex eam, cum iure Regali Auguſtino Anglorum Apoſtolo conceſſerit, qui Archiepiſcopali ſede hîc ſtabilita, Angliæ Metropolim conſtituit. Iam inde incredibile eſt, quantum floruit, cùm Archiepiſcopali dignitate, tùm meliorum literarum ſchola, quam Theodorus ſeptimus Archipræſul inſtituit: & quamuis Danico bello conquaſſata, & fortuitis incendijs magna ex parte ſubinde abſumpta, ſemper tamen renata

Canterbury.

nata eſt ſplendidior. A Normannorum ingreſſu, cùm Guilielmus Rufus, vt eſt in Annalibus S. Auguſt. *dediſſet ciuitatem Cantuariæ Epiſcopis ex ſolido, quam tenuiſſent anteà ex beneficio*, religionis nomine, & præſulum benignitate, inprimis Simonis *Sudbury*, qui mœnia reſtaurauit, non modò reſpirauit ſed eò ſplendoris, quaſi ſubitò accreuit, vt priuatorum ædificiorum pulchritudine, omnes Britanniæ ciuitates adæquârit, ſacrarum verò ædium magnifica ſtructura, & frequentia, celeberrimas quáſque ſuperârit. Inter has duę maximè enituêrunt, Chriſti ſcilicet, & Diui Auguſtini vtrumque Benedictinis monachis oppletum: Chriſti autem templum in medio quaſi vrbis ſinu, tanta maieſtate, vt Eraſmus inquit, ſe in cœlum erigit, vt procul etiam intuentibus religionem incutiat. Auguſtinus ille, quem dixi, hoc Romanorum fidelium opere, vt author eſt Beda, antiquitùs factum recuperâuit, Chriſto ſacrauit, ſedem ſucceſſoribus conſtituit, in qua ſeptuaginta duo iam perpetua ſerie ſedêrunt Archiepiſcopi. E quibus Lanfrancus & Guilielmus Corboyl ſuperiorem Eccleſiæ partem, & qui ſucceſſêrunt, inferiorem, quum illud vetuſtius opus incendio concidiſſet, ad eam quá nunc cernitur amplitudinem maximis impenſis, quas ſuperioribus ſæculis ſuperſtitio ſuggeſſit, perduxêrunt. Plurimi enim ſummi, infimi, confertim huc cum ampliſſimis donarijs, ad viſendum Thomæ Becketti Archiepiſcopi tumulum confluxêrunt. Qui à militibus hoc in templo trucidatus, quòd ſe regi peruicaci animo oppoſuiſſet, & à Pontifice Romano in Martyrum album relatus, diuino honore colebatur, tantíſq; muneribus onerabatur, vt thecę, in qua conditæ fuêrunt eius reliquiæ, viliſſima pars aurum fuerit. Gemmis raris, vt inquit Eraſmus, & pręgrandibus collucebant, nitebant, fulgurabant omnia, templum etiam vniuerſum pluſquam regijs opibus vndique luxuriauit, Chriſtíque nomine quaſi obliterato, in S. Thomæ tranſijt. Nec vlla alia re æquè celebratum fuit, ac huius memoria, ac ſepultura, licèt aliorum ſepulchra non immeritò iactet, inprimis Edwardi principis Walliæ cognomento *Nigri*, herois bellica laude ad miraculum præſtantiſſimi, & Henrici IIII. Regis Angliæ potentiſſimi. Verùm has nebulas Euangelij lumen ſub Henrico VIII. diſcuſſit, monachorúmque examina diſpulit, pro quibus in Chriſti templo Decanus, Archidiaconus, Præbendarij XII. & verbi diuini ſex præcones ſunt collocati, qui diuinum verbum in circumuicinis locis diſſeminent. Alterum templum huius pertina-

ciſſimus.

ciſſimus æmulus ſub vrbem ad Orientem ſedem habuit, S. Auguſtini nomine notum, quod ipſe Auguſtinus, & Ethelbertus Rex, eius hortatu, Petro & Paulo poſuêrunt, vt ſepultura eſſet, tùm Regum Cantij, tùm etiam Archiepiſcoporum, (nondum enim in vrbe ſepelire fas erat) infinitiſque opibus cumulârunt, conceſſâ Abbati officina mônetaria, cum iure pecuniam ſignandi. Nunc verò maxima parte ſuis ruinis inuoluta, reliqua in ædes regias conuerſa, quantum fuerit intuentibus facilè oſtendit. Ipſe verò Auguſtinus in eôdem ſepultus erat, cum hoc vt teſtatur. Thomas Spot, epitaphio,

Inclitus Anglorum præſul pius, & decus altum,
Hic Auguſtinus requieſcit corpore ſanctus.

Nihil attinet de altera eccleſia, huic vicinâ, dicere, quæ, vt habet Beda, à Romanis condita fuit, Martinóque ſacrata, in qua ante Auguſtini aduentum, Bertha Ethelberti vxor Chriſtianis ſacris intereſſe ſolebat. De caſtro ad Auſtrale vrbis latus fatiſcentibus nunc propugnaculis, cùm non admodum magnam præ ſe ferat antiquitatem nihil occurrit, quod memoria dignum, niſi à Normannis conſtructum fuiſſe. De ſedis Cantuarienſis dignitate, quæ olim longè ampliſſima fuit, nihil dicam, niſi vt ſuperioribus ſeculis in Romana hierarchia, Archiepiſcopi Cantuarienſes Pontificis Romani Legati, & veluti alterius, vt dixit Vrbanus II. orbis Patriarchæ erant; ſic cùm fugata eſſet Pontificum authoritas, in Synodo, an. 1534. decretum, vt illo titulo depoſito, Primates, & Metropolitani totius Angliæ dicerentur. Quam dignitatem nunc gerit Reuerendiſſimus in Christo pater, D. Ioannes Whitgiftus, qui & Deo vitam, & Eccleſiæ operam omnem ſanctè conſecrauit. Cæterùm Polus Borealis ſupra Cantuariæ horizontem grad. LI. ſcrup. XVI. attollitur, Longitudo verò XXIIII. partib. LV. ſcrup. definitur.

Primas, & Metropolitanus Angliæ.

A Dorobernia Stoure ſtatim ſe in vnum colligit, ſimpléxque fertur per Fordich (qui paruus Burgus de *Forewich* Guilielmi primi libro dicitur) laudatis trutis inſignem, ad Sturemouth venit, vbi duo itinera diſpenſatis aquis ſibi aperit, noménque relinquens, Wantſume dicitur, Thanaton ab Occaſu, & Auſtro inſulam faciens, ab alijs enim partibus Oceano abluitur. Hanc Solinus ATHANATON, & THANATON alijs exemplaribus dixit, Britanni *Inis Ruhin* (teſte Aſſerio) fortaſſè à Phocis, Saxones Tanet, & Tanetland, nos Tenet. Terra tota eſt ex creta albicanti, frumentarijs campis fœlix, & vberi glebâ, octo mill. in longitudine

Fordich.

Thanatos.

Tenet.

dine extenditur, quatuor in latitudine patet, familiarum ſexcentarum habebatur, pro quo in Beda mendoſè legitur *milliarium ſexcentorum*. Quòd verò Solinus nullo ſerpi angue hanc inſulam ſcribat, & terram hinc aſportatam angues necare, iam falſum deprehenditur. Proinde etymologia illa ἀπὸ τοῦ θανάτου, i. à ſerpentium morte deducta planè labaſcit. Hîc primam exſcenſionem fecêrunt Saxones, hîc illis perfugium, hîc magnas eorum ſtrages ædidit Guortimerus Britannus, cùm ad *Lapidem tituli* Lapis tituli. (ſic in Nennio vocatur locus, quem Stonar eo ferè ſenſu nunc vocamus, & portum fuiſſe conſtat,) præcipitatâ fugâ in myoparones coegerit. Quo etiam loco (inquit ille) iuſſit ſe ſepeliri ad compeſcendos, vt exiſtimauit, Saxonum furores; quemadmodum Scipio Africanus, qui ita ſibi ſepulchrum ſtatui præcepit, vt Africam proſpectaret, ratus vel hoc etiam Pœnis terrori futurum. Hîc etiam ad Wippedſfléte, à Wippedo Saxone interfecto ſic dictum, Britannos multis prælijs attritos fudit Hengiſtus. Auguſtinus multis pòſt annis in hanc terram conſcendit, cuius benedictioni regionis fœcunditatem aſcripſêrunt ſacerdotes creduli, Monachúſq; Gotcelinus exclamauit. *Fœlix tellus* Tanet, *ſuâ fœcunditate, ſed fœliciſſima tot deiferorum aduenarum, imò tot ciuium ſupernorum hoſpitio.* Poſteà Danorum direptionibus ita afflicta, qui Domneuæ monaſterium, nunc Minſter virginibus velatis ſacratum omni crudelitatis genere polluêrunt, vt non ante pacata Normannici imperij tempora refloruerit.

Nec tacendum quod in ſingularem incolarum laudem cedit, praecipuè eorum qui iuxta ſtationes *Margat*, *Ramſgate*, & *Brodſtear* habitant. Diligentia ſingularis. Sunt enim viri ſummè induſtrij, qui quaſi Amphibij, & mari & terra victum quærunt, cum vtroque elemento rationem habent, & piſcatores & aratorés, & agricolæ & nautæ; quíque ſtiuam in agro ſulcando, ijdem clauum in nauigando tenent. Pro ratione anni retia nectunt * aſellos, haleces, ſcom- * Codde. bros, &c. piſcantur, nauigant, merces exportant: ijdem agros ſtercorant, arant, ſeminant, occant, fruges demetunt, & recondunt, in vtrumque inſtructiſſimi, ſic illis labor in orbem agitur. Cùmque ſubinde hîc naufragia fiant, obiacent enim littori formidoloſa illa nauigantibus vada, & * puluini, quæ *The Goodwyn*, * Shelues. *The Brakes*, *The foure foote*, *The Whitdick*, &c. vocitant; ſtrenuam in mercibus recuperandis operam nauare ſolent.

Ad Auſtrale Wantſumi oſtium, quod alueum mutaſſe credunt, è regione inſulæ appoſita fuit vrbs, quæ Ptolemæo RHV- Rhutupia.

TVPIÆ, Tacito PORTVS TRVTVLENSIS, pro *Rhutupenſis*, ſi B. Rhenanus nos non fallit, Antonino RHITVPIS PORTVS, Ammiano RHVTVPIÆ STATIO. Oroſio RHVTVBI *portus* & *ciuitas*, Anglis, teſte Beda, Reptaceſter, alijs Ruptimuth, Alfredo Beuerlacenſi Richberge, hodiè Richborow. Vnde hoc enatum nomen in confeſſo non eſt. Veruntamen cùm à ſabulo loca huic vicina Sandwich, & Sandibay denominentur: & *Rhyd Tuſith* Britannicè vadum ſabuloſum ſonet, inde, ſi auderem, libentèr deducerem. In deiectu collis vrbs exporrecta videbatur. Arx æditiori loco Oceano imminebat, qui ita iam arenis inuectis excluditur, vt à milliari vix eam ſalutet. Longè celeberrima fuit, Romanis rerum potientibus. Hinc è Britanniâ, in continentem frequens traiectus, ad hanc Romanæ claſſes appulêrunt, Lupicinus à Conſtantio in Britanniam ad coercendas Scotorum & Pictorum excurſiones miſſus; Herulos, Batauos, & Mœſicorum numeros hîc expoſuit. Theodoſius etiam Theodoſij Auguſti pater (cui ſtatuas, teſtante Symmacho, equeſtres ob Britanniam pacatam Senatorius ordo decreuit) cum ſuis Herculijs, Iouijs, Victoribus, Fidentibus (hæ Romanorum erant cohortes) hùc delatus eſt. Poſteà cùm Saxones piratæ ſublatis commercijs, maria bello intercluderent, & littora noſtra crebris latrocinijs infeſtarent, Legio Secunda Auguſta, quę à Claudio Imperatore è Germania traducta, plurimos annos Iſcæ Silurum in Walliâ conſederat, huc tranſlata, Præpoſitúmq; ſuum hîc habuit ſub Comite littoris Saxonici. Quam præpoſituram fortaſſè geſſit Clemens ille Maximus, qui in Britanniâ à militibus Imperator ſalutatus Gratianum interfecit, & poſteà Aquileiæ à Theodoſio occiſus. Hunc enim Auſonius Rhutupinum latronem in his verſiculis de Aquileia dixit.

Portus Trutulenſis.

Richborrow.

Clemens Maximus.

Maximus armigeri quondam ſub nomine lixa.
Fœlix quæ tanti ſpectatrix læta triumphi,
Fudiſti Auſonio Rhutupinum Marte latronem.

Alium etiam Rhutupiarum præſidem Flauium Sanctum obliuione in Parentalibus ſuis vindicauit idem Poeta, de quo cecinit.

Militiam nullo qui turbine ſedulus egit,
Præſide lætatus quo Rhutupinus ager.

Sunt qui Rhutupini nomine Britanniam omnem intelligi volunt.

Claudium Contentum patruum, qui ingentem pecuniam fœnori inter Britannos occupatam, & vſuris multiplicatam extraneis morte præreptus liquit, hîc etiam ſitum, funebri carmine

mine proſequitur Auſonius.

Et patruos Elegeia meos reminiſcere cantus,
Contentum, tellus quem Rhutupina tegit.

Poſt Saxonum aduentum floruêrunt etiam Rhutupiæ. Ethelberti enim Cantij regis Regiam fuiſſe memorant ſcriptores, Bedáque ciuitatis nomine inſigniuit, Iam inde deficere cœpit, nec nomen vſquam legitur, niſi apud Alfredum Beuerlacenſem, qui Alcherum cum Cantuaritis Danos ſpolijs implicatos, ad hanc **Richberge** tunc dictam fudiſſe prodidit. Nunc verò veſtigia eius omnia tempus eraſit, vtque nos doceat vrbium perinde ac hominum fata volui, hodie aruum eſt, in quo platearum tractus cùm ſeges ſuccreuerit, ſe interſecantes videas. (Vbicunque enim plateæ duxerunt, rareſcit ſeges) quas vulgò *S. Auguſtines croſſe* appellant. Et ſemiruta quædã arcis mœnia ſolùm ſuperſunt, quadratâ formâ ſabulo tenaciſſimo materiata. Α᾽κρόπολιν eſſe dijudices, ſitu adeò ſublimi vliginoſam in Taneto planitiem deſpicit, quam Oceanus ſe paulatim ſubtrahendo deſtituit. Vrbis autem area nunc aratro proſciſſa nummos Romanorum aureos, & argenteos, vetuſtatis ſuâ indicia ſæpenumero egerit, prolémq; ſuam paulò inferiùs oſtendit, quam à ſabulo Sondpyc dixêrunt Saxones, nos verò **Sandwich**. Hoc à quinque portuum, quos vocant, numero, ad Septentriones & occaſum mœnibus, aliàs aggere, flumine, & foſſa munitum, olim Danorum furores, ſuperiori ætate Gallorum ignes ſenſit; nunc incolis ſatis frequens licèt portus ex aggeſtis arenis, & magna naue oneraria Pauli IIII. PP. in ipſo alueo depreſſa, non ſit nauigijs magnis ferendis iuſta altitudine. **Sandwich.**

Sub Rhutupijs Ptolemæus CANTIVM promontorium, quaſi extremum huius anguli verticem ſtatuit, quod corruptè nonnullis exemplaribus NVCANTIVM, & ACANTIVM, Diodoro CARION, nobis hodiè **The Foreland** dicitur. Verùm omnia hæc circumquaque littora à Rhutupijs *Rhutupina littora* Poëtis dicuntur. Hinc Iuuenalis cùm Curtium Montanum delicatulum ventriconem ſatyricè inſectaretur, de oſtreis ex hoc littore Romam delatis. **Cantium Prom.** **The Foreland.** **Rhutupina oſtrea.**

- - - - nulli maior fuit vſus edendi
Tempeſtate meâ, Circæis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rhutupinóve edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu.

Et Lucanus.

Aut vaga cùm Thetis, Rhutupináq; littora feruent.

Fretum Britannicum.

Hæc ora maritima ab Europæ continente, freto diſiungitur, vbi maria terram perfodiſſe credunt nonnulli; Solinus *fretum Gallicum* appellat, Tacitus, & Ammianus *fretum Oceani, & Oceanum fretalem.* Gratius Poeta *Freta Morinûm dubio refluentia ponto.* Belgæ 𝔇𝔢𝔥𝔬𝔣𝔡𝔢𝔫, à duobus promontorijs, vt annotauit doctiſſimus Abrah. Ortelius. Nos *The ſtrait of Calleis.* Galli *Pas de Callais.* Hic enim locus eſt, vt inquit noſtri temporis Poeta,

- - - - - - - - - - *gemini quà ianua ponti*
Faucibus anguſtis, latéque frementibus vndis
Gallorum Anglorúmque vetat concurrere terras.

Horrendis, vt verè inquit Marcellinus, hoc fretum attollitur æſtibus, rurſúsque in ſpeciem complanatur camporum; bis inter duos lunæ exortus affluens bíſque remeans. Attollente enim ſe Luna, ad Meridianum, & ſub Horizonte in oppoſito iam demerſa, ſupra modum hîc intumeſcit Oceanus, & immenſa aquarum moles tanto cum murmure in littora irruit, vt non ſine cauſa ille dixerit *Rhutupináque littora feruent.*

Morini.

Ex aduerſo in continente conſedêrunt MORINI, ſic antiquâ Celtarum linguâ dicti, quaſi maritimi, ſiue maris accolæ. Eorum regio nunc *Conte de Guines*, & *Conte de Bolonois* dicitur, duóſq; olim nominatiſſimos hâbuit locos, GESSORIACVM, & ITIVM, vnde Cæſar commodiſſimum è Gallia in Britanniam eſſe traiectum prodidit, plurimíque fuiſſe credunt, quod nunc *Callais* vocant, ſed magnus ille & eruditus Hoſpitalius Galliæ Cancellarius, rei antiquarię peritiſſimus aſſerit Caletum minimè vetuſtum eſſe, tantúmque viculum fuiſſe, cuiuſmodi Galli *Burgado* vocant, priuſquam Philippus Comes Bononienſis mœnibus incinxerit; non multis antè annis, quàm Angli expugnauerint. Nec vſpiam legas aliquos inde in Britanniam ſoluiſſe ante illa tempora. Itium igitur alibi quęrendum exiſtimo, ad *Vitſan* ſcilicet inferiùs prope *Blaneſt*, quod nos 𝔚𝔥𝔦𝔱ſan vocamus, verbo ab Itio non abludente. Huc enim omnes ex hac inſula tranſmiſiſſe, & inde in eadem ſoluiſſe, ex hiſtorijs noſtris obſeruamus, vſque adeò vt Lodouicus Sanctus cùm Thomam Cantuarienſem religioſa peregrinatione inuiſeret, hoc ſolum à Diuo illo nupero demiſiſſimè contendit, vt inter *Vitſan*, & 𝔇𝔬𝔲𝔢𝔯 nemo naufragio periret: quaſi hinc inde eo tempore commòdiſſimus fuerit traiectus, nec alibi ſanè hoc fretum magis coarctatur. Quamuis exiſtimandum ſit nauigantes

Itius portus.

Breuiſſimus inter Galliam, & Britanniam traiectus.

in

in tranſmittendo non nauigationis compendium, ſed portuum opportunitatem vtroque in littore ſpectaſſe. Sic quamuis fretum anguſtiſſimum ſit inter *Blacneſs* Galliæ, & The Neſſe Angliæ: nunc tamen traijciunt inter Dubrin, & Caletum, ſuperioribus ſeculis priuſquam obſtrueretur Portus *Vitſan*, inter illam, & Dubrin, anteà verò inter Rhutupias, & Geſſoriacum, vnde Claudius Imp. & àlij quos dixi duces in Britanniam tranſmiſêrunt. GESSORIACVM hoc Plinius *Portum Morinorum Britannicum* vocare videtur, fortaſſe ob traiectum inde in Britanniam, Ptolemæus, apud quem in locum Itij prorepſit, *Geſſoriacum nauale*, qua etiam ſignificatione, Britanni *Bowlin llong* vocitant. Nam Geſſoriacum fuiſſe maritimum illud oppidum, quod Ammianus BONONIAM, Galli *Bolongue*, Belgæ Beunen, nos Bolen vocamus, aſſeueranter contra Boethium Scoticum & Turnebum affirmarim; cùm ex B. Rhenani authoritate, qui tabulam militarem antiquam vidit, in qua ſcriptum *Geſſoriacum, quod nunc Bononia*, tùm itineraria ratione, quę exactè reſpondet diſtantiæ, quam inter *Ambianos*, & *Geſſoriacum* interpoſuit Antoninus. Sed quod inſtar omnium eſt, pyraticam Carauſij factionem, quam * Geſſoriacenſibus muris incluſam, & captam retulit Panegyricus Conſtantio A. dictus: alter ad Conſtantinum Maximum eius filium, ad * Bononiam fuiſſe deuictam commemorat, vt Bononia, & Geſſoriacum ſit neceſſariò vnum idémque oppidum, vetuſtiúſque nomen ſub eo tempore exoleuiſſe videatur. Nec enim iudicandum eſt, tantos authores ad tantos principes, in huius loci notatione (recenti tùm memoria) aberrauiſſe. Sed quid mihi cum Gallia? Certè horum memoriam libentiùs vſurpaui, quod maiorum noſtrorum virtus ſæpiſſimè hac in ora emicuit; qui Caletum, & Geſſoriacum Gallis extorſêrunt, quorum hoc ſupplicanti Gallo, poſt octennium pacta pecunia reddidêrunt, illud verò, annos CCXII. Gallo fremente, tenuêrunt.

Geſſoriacum. *Bononia Galliæ.* *Tabula Peutegeriana nunc adſta Venetijs.* *Pag. 272. editione Baſilienſ.* *Pag. 251.*

Nunc Britanniam plenis velis, & ſecundo æſtu repetamus. A Cantio promontorio in Auſtrum per aliquot milliaria crebro colle exurgens procurrit littus. Sed cùm ad Sandon, id eſt, tumulum arenarium, & Deale caſtra vicina peruenerit, quæ Henricus VIII. patrum memoria extruxit, ſubſidet, planum & apertum mari obiacet. Ad Deale illud, *Dole* Nennius vocat (& verè opinor, iacentem enim & apertum ad mare, vel flumen planitiem ſic hodie appellant Britanni noſtri) Cæſarem appuliſſe

Sandon. Deale. *Vbi Cæſar appulit.*

liſſe

liſſe conſtans eſt fama, Nenniúſque ſuffragatur qui barbarè ſcripſit. *Cæſar ad Dole bellum pugnauit:* Tabula item penſilis in Caſtro Douerenſi, hoc idem comprobauit, fidémque etiam facit Cæſar ipſe, qui aperto, & plano littore ſe terram conſcendiſſe, difficilíque pugna à Britannis exceptum memorat. Vnde Lelandus noſter in Cignea Cantione

Iactat Dela *nouas celebris arces*
Notus Cæſareis locus trophæis.

Cæſaris in Britanniam ingreſſus.

Ille enim (à curſu paulatim digredi liceat) omnibus, vt è Seneca habet Pomponius Sabinus, terra maríque captis, Oceanum reſpexit, quaſi orbis Romanus non ſufficeret, alium cogitauit, claſſéque mille nauium (ſic ex Cota ſcribit Athenæus) vel vindictæ de Britannis, qui Gallis opem tulerunt, ſumendæ, vt Strabo; vel Britannicarum Margaritarum ſpe, vt Suetonius; vel gloriæ cupiditate vt alij tradunt, inflammatus, anno ante Chriſtum natum LIIII. & rurſus ſequenti, Britanniam ingreſſus eſt. Cùm antea, non vt fabulatur Rogerus Bachonus, ſpeculis in ora Gallica diſpoſitis, & arte Catoptrica quæ latentes ſpecies multiplicat; ſed per ſpeculatores, vt ipſe, & Suetonius conteſtantur, portus & nauigationem exploraſſet. Quid hic geſſerit ipſe ſatis fusè literis mandauit. Sat mihi ſit de illo è ſcriptoribus paucula, quæ minùs ſunt protrita, paucis adnotare. Cùm

Vide pag. 35.

In libro de arte & natura.

hanc inſulam adiret, licet tot rebus geſtis clariſſimus eſſet, ea fuit temperantia, & à noſtri ſeculi pompa adeò alienus, vt tres ſolummodo domeſticos in famulatu haberet. Quod Cotas qui tunc ſecundum in caſtris locum obtinebat, in Commentario ſuo Græco de Romanorum Repub. (authore Athenæo) prodidit. *Cùm Britanniam peragraret* inquit Seneca, *nec Oceano fœlicitatem ſuam continere poſſet, audiuit, dèceſſiſſe filiam, publica ſecum fata ducentem: ſed tam citò dolorem vicit, quàm omnia ſolebat.* Hoc ipſo etiam in loco cùm ſecundò Britanniam aggrederetur, vt ex amiſſis Suetonij monumentis habet Eutropius: *Scæua miles Cæſaris cum quatuor commilitonibus nauicula ante tranſuectus eſt ad ſcopulum inſulæ propinquum, atque interea receſſu Oceani deſtitutus eſt. Complures Britanni in paucos Romanos impetum faciunt: cæteri tamen qui perrari comites ipſius fuerant, nauigio redeunt: Scæua imperterritus manet, vndique telis obrutus: ac primò pilo reſtitit, poſtremò gladio rem gerit ſolus in plures. Cúmquè feſſus, vulneratúſque eſſet, & galeam ac ſcutum ictibus perdidiſſet, cum duabus loricis natauit ad caſtra Cæſaris, & popoſcit ab imperatore veniam pro temeritate, quem Cæſar Centurionatus*

rionatus honore ſubuexit. Hic ille Scæua eſt cuius virtus in bello ciuili, Dyrrachij clariſſimè emicuit; quemque natione Britannum fuiſſe Poeta noſter Ioſephus in Antiocheide prodit, in his de Britannia verſibus

Hinc & Scæua ſatus, pars non obſcura tumultus
Ciuilis, Magnum ſolus qui mole ſolutâ
Obſedit, meliorque ſtetit pro Cæſare murus.

Alia Cæſaris in noſtra regione geſta ex ipſo petas. Nec enim ego grandæuum illum Britannum conueni, quem M. Aper (apud Quintilianum) in hac inſula vidit, qui ſe fatebatur pugnæ interfuiſſe quâ Cæſarem arma inferentem arcêre littoribus aggreſſi ſunt. Nec ego hiſtoriam iam conſcribere in animo habeo. E Britannia victor reuerſus, thoracem ex Britannicis margaritis factum, vti apud Plinium legimus, Veneri Genetrici in eius templo dicauit. Captiuóſque, vt author eſt Honoratus, nonnullos Britannicos ad officia Theatralia, Aulæáq; etiam, in quibus ſuas victorias Britannicas depinxerat, donauit. Quæ cùm Britanni, qui in ipſis picti erant tollere ſolebant, cecinit Virgilius. *Thorax Veneri.*

Purpureáq; intexti tollant aulæa Britanni.

Verùm iam ſatis exorbitauimus: ad propoſitum reuertamur.

Huic littori ſatis longo tractu cumuli, velut aggeres ſubſunt, quos ventus conuerriſſe nonnulli ſuſpicantur: ego verò munitionem, ſeu potiùs naualia caſtra eſſe exiſtimo, quæ Cęſar decem dierum labore, ne nocturnis temporibus intermiſſis confecit, vt in ea afflictas naues ſubduceret, contráq; tempeſtates, & Britannos, qui eas fruſtrà ſunt adorti, tutaretur. Audio enim ab accolis hunc aggerem Romeſwoꝛke vocari, quaſi Romanorum opus. Eoque magis credo Cæſarem hîc appuliſſe, quòd prodat ſeptimo hinc milliari (ſic enim legit antiquus liber à Fl. Conſtantino viro conſulari emendatus) mare ita montibus anguſtis contineri vti telum ex locis ſuperioribus in littus adigi poſſit. Certè ſtatim à Deale cautium eminentia (*moles magnificas* vocat Cicero) Crythmo quam *Sampetram* vocant fœcunda per ſeptem plus minus milliaria ad Douer procurrit, vbi dehiſcit, & ſe tranſeuntibus aperit; eáque loci eſt natura, vt perinde ac Cęſar ſcribit, inter duos colles mare admiſerit, & continuerit. Hoc cautium diuortio DVBRIS interiacet, cuius Antoninus meminit, Saxones Doꝼꝑa dixêrunt, nos Douer. Inditum nomẽ ſcribit ex Eadmero Darellus, quia clauſus, & impeditus erat. *Cùm enim*, inquit, *antiquis temporibus valdè eo loco portuoſum mare ſe diffunderet*, *Naualia Cæſaris caſtra.* *Darellus.* *Sampetra.* *Dubris.* Douer.

ret, neceſſitate vrgente, ſic effectum eſt, vt arctioribus quibuſdam limitibus conſtringeretur. Guilielmus Lambardus tamen nominis rationem à *Dufyrrha*, quod Britannicè locum accliuem ſignificat probabilius deduxit. Oppidum quod inter cautes conſidet (vbi portus ipſe olim fuit, quum mare ſe inſinuaret, vti ex anchoris, & nauium tabulis erutis colligitur) portus opportunitate, quæ iam ferè nulla eſt, & in Galliam traiectu magis celebratur, quàm ſua vel elegantia, vel frequētia. Celeberrimus enim eſt traiectus, cautumque olim lege erat vt nemo qui religionis gratia peregrè proficiſceretur, alibi traijceret. Quà Oceanum iam glarea interiecta excluſum ſpectat, mœnibus præcinctum fuit, quorum pars aliqua ſupereſt. Templum habuit Martino ſacrum, à Victredo Cantij rege fundatum, militum etiam Templariorum ædes, quæ iam diſparuerunt, ſedemque præbet Archiepiſcopi Cantuarienſis ſuffraganeo, qui cùm grauioribus Archiepiſcopus negotijs diſtrictus ſit, quæ ordinis ſunt, non quæ iuriſdictionis epiſcopalis gerit. E colle, ſeu potiùs rupe, quæ à dextra, omni ferè ex parte confragoſa in admirandam altitudinem exurgit, caſtellum ampliſſimum inſtar vrbeculæ, opere munitiſſimum, & turribus frequentiſſimum ſubiecto freto quodāmodo minatur: *Clauem & repagulum Angliæ* vocat Matth. Pariſienſis. Vulgus hominum à Iulio Cæſare conſtructum ſomniat. A Romanis primò conditum ex lateribus illis Britannicis in ſacello, quibus vſi ſunt in ſuis ſubſtructionibus, arbitror. Præcipitante in occaſum Romano imperio, Numerum Tungricanorum, qui inter auxilia Palatina numerabantur, hîc in præſidio collocārunt, è quorum apparatu ſagittæ illæ magnę videntur, è baliſiſcis ſolitæ emitti, quas pro miraculis iam oſtendunt caſtellani. A Saxonum ingreſſu, vſque ad confectum eorum imperium, nuſquam, ne verbulum de hoc caſtro; ſiue oppido legerim, niſi in ſchidis quibuſdam ex tabula penſili hîc aſſeruata, deſcriptis, quę memorant Cæſarem, cum ad Deale appuliſſet, & ad Baramdowne, (hæc equitabilis eſt planities adiacens, & explicandis copijs opportuna) Britannos profligaſſet, Douerenſe caſtrum inchoaſſe, Aruiragum poſteà contra Romanos muniuiſſe, portúmque obturaſſe. Arthurum deinde, & eius milites, neſcio quos rebelles hîc deuiciſſe. Cæterùm paulò ante Normannorum aduentum, vnicū Angliæ munimentū habitum fuit, eóq; nomine, Guilielmus Normannus Haraldum iureiurando adegit, vt hoc caſtrum cum puteo ſibi in manus traderet, cùm regnum affectaret:

Suffraganeus Archiepiſcopi Cantuar.

ret: compoſitíſque Londini rebus nihil prius habuit, quàm hoc communire, nobilibúſq; latifundia in Cantio aſſignare, ea lege, vt præſtò, cum certa militum manu ad hoc propugnandum forent, quod nunc tamen annua pecunia redimitur. Fertur etiam Philippum Auguſtum Galliæ regem dixiſſe, cùm Ludouicus filius res nouas in Anglia moliretur, vrbéſque quaſdam caperet: Ne in Anglia filius habet, vbi vel pedem ponat, ſi Douerenſe caſtrum in poteſtatem non redegerit; vtique quod totius Angliæ munitiſſimum & Gallo opportuniſſimum.

In altera rupe, quæ eſt è regione, & ęquato ferè iugo, ædificij cuiuſdam perantiqui ſuperſunt reliquiæ. Quidam, neſcio qua perſuaſus ratione, *Cæſaris Aram* dixit: ſed Thom. Twinus Cantuarienſis, ſenex eruditus, qui adoleſcens illud magna ex parte integrum vidit, Pharum fuiſſe mihi affirmauit quæ nocturno nauium curſui ignes oſtenderet. Cuiuſmodi altera ex aduerſo ad Bononiam extitit à Romanis poſita, & longo pòſt tempore à Carolo magno reſtaurata, (vt teſtatur Regino, apud quem corruptè *Phanum* pro *Pharum* legitur) quæ nunc Gallis *Tour d'order*, Anglis The old man of Bullen vocatur. Sub hac rupe patrum memoria Henricus Octauus rex potentiſſimus, maximo labore, & infinitis impenſis, defixis in ipſo mari trabibus ingentibus, ſtilis colligatis, arborum, ſaxorumque cumulo iniecto molem, ſeu pilam, nos The Peere vocamus, eduxit, qua tutiùs naues ſubſiſterent. Sed optimi regis ſtudium inhorreſcentis Oceani furor citò deuicit, operiſque compages crebris fluctibus verberata ſe laxauit. Ad quam inſtaurandam Diua noſtra Elizabetha magnam pecuniæ vim erogauit, & Parlamentaria authoritas ſingulis Anglorum nauibus, quæ merces exportant, & important, vectigal in ſeptennium impoſuit. Douer Peere.

Hinc cautes ex creta, veluti ſerie cohærentes, per v. milliaria perpetuum habent dorſum vſque ad Folkſtone, quod olim floruiſſe Romanorum numiſmata quotidiè inuenta perſuadent, quo autem nomine incertum. Ex illis turribus fuiſſe probabile eſt, quas Romani ad Saxones arcendos (Theodoſio Iuniore regnante) *per interualla* (vt inquit Gildas) *ad meridianam Britanniæ plagam in littore collocarunt.* Saxonibus religionis nomine celebre fuit, à manaſterio quod Eanſwida Eadbaldi regis Cantij filia virginibus conſecrauit: nunc verò viculus eſt, eiúſque partem maximam abraſit Oceanus. Barones tamen ſuos ex familia de *Abrincis* habuit, à quibus ad Hamonem de *Creuequer* & per eius filiam Folkſtone. Barones de Folkſtone.

filiam ad Ioannem de *Sandewico*, cuius è Ioanne filio neptis Iuliana titulum Ioanni Segrauio in dotem attulit.

Salrwood. Conuerſa inde ad Occaſum littorum fronte (vt *Saltwood* caſtrum Cantuarienſium Epiſcoporum quod Courtnęus Præſul Hith, ſiue Hide. Cantuarienſis adauxit, omittam) ad quartum milliare Hith ſedet, è quinque portubus vnus, vndè & illud nomen aſſumpſit, quod Saxonibus portum ſonat; licèt nunc vix illud nomen tueatur ob arenas accumulatas, quibus mare longiùs excluditur. Nec tamen ita diu eſt, ex quo primùm emicuit, ex occaſu ſcilicet *Weſthythi*, Oppidulum illud eſt ad occaſum vicinum, portúſque fuit, donec hinc ſe mare proauorum memoria ſubmouerit. Originem autem vti & *Weſthithum* Limo viculo adiacenti debuit, qui olim celeberrimus erat portus, donec arenæ quas mare euomit, obſtruxiſſent. Antoninus & Notitiarum liber Portus Lemanis. Lime. PORTVM LEMANIS vocârunt, Ptolemæus λιμὴν, quod cùm apud Græcos ſignificatiuum ſit, Librarij vt viderentur defectum ſupplere καινὸς λιμὴν ſcripſêrunt, Latiníque interpretes *Nouum portum* ineptè conuerterunt: cum loci nomen *Limen*, vel *Leman* fuerit, vti hodiè Lime. Stationem hic ſub Comite littoris Saxonici Prępoſitus numeri Turnaçenſium habuit. Viáque hinc Militaris ſaxis conſtrata, ad Cantuariam pertingit, quam Romanorum fuiſſe opus facilè dijudices, vti etiam caſtrum, quod in deiectu collis, decem quaſi iugera incluſit, mœniúmque reliquiæ ſuperſunt Britannicis lateribus, ſilicibus, calcéque cum arena & grumis intrita ſic compactæ, vt nec dum vetuſtati ceſſerint. Nunc verò licèt portus non ſit, dignitatis tamen priſtinæ vmbram non tenuem retinet. *Guardianus* enim portuum hîc ſolemne inijt iuſiurandum, vbi primùm magiſtratum init, & hîc de cauſis inter portuum incolas ſtatis diebus cognoſcit.

Nonnulli exiſtimârunt magnum flumen hoc in loco ſe exonerâſſe, quòd vnus, & alter ſcriptor de *Lemano* fluuio, & *Lemanis oſtio* meminerint, ad quod Danica claſſis anno ſalutis 892. appulſa fuerit. Sed falſos eos in loci deſcriptione opinor, tùm quòd nullus hîc fluuius niſi tenuis admodum, qui ſtatim deſpectus emoritur: tùm quòd Huntingdonêſis Archidiaconus preſſæ fidei author, illam claſſem ad *Lemanem portum* appulſam ſcribat, nec verbum de flumine habeat. Niſi quis ſentiat (quocũ ego ſentire non auſim) Rother flu. qui ſub Rhy Oceano commiſcêtur, hâc defluxiſſe, curſumq; paulatim immutâſſe, cùm cāpeſtris illa plaRumney Marſh. nities Rumney Marſh terræ accreſceret. Hæc enim campeſtris regiuncula,

regiuncula, quæ à Lemani x. mill. in longitudine, vii. latitud. occupat, luxurianti viriditate ſaginandis pecoribus aptiſſima, maris beneficio terræ paulatim accreuit. Vndè maris donum appellare non immeritò poſſim, perindè ac Ægyptum fluminis Nili donum vocârit Herodotus. Mare namq; vt paria faceret, quod alibi hac ora hauſerit, hîc reddidit, vel recedendo, vel limum ſubindè apponendo; adeò vt Rumney oppidum è quinque portuum numero, quod auorum memoria mari incubuit, duobus ferè milliaribus à mari nunc diſiungatur. Quanta ſit ſoli vbertas, quàm numeroſa armenta paſcat, quę huc ſaginanda ex vltimis Angliæ partibus mittantur: quanta arte aggeribus contra exaſperati Oceani inſultus communitur, non facilè credat, qui non propiùs conſpexerit. Saxonico ſeculo huius incolę Merſcware Saxonicè dicti erant, & nominis ſanè ſignificatio cum loci natura optimè conuenit, nec ego Æthelwerdum antiquum illum ſcriptorem capio cùm prodit *Cinulfum Merciorum regem vaſtaſſe Cantium, & regionem quæ Merſc-warum dicitur: & Herbythum Ducem à Danis in loco Merſc-warum truncatum fuiſſe,* ſi hanc ipſam regiunculam non innuerit. *Rumenal* quod hodie Ould Rumney appellatur præcipuum erat oppidum, cuius incolæ, vt eſt in Regis Guilielmi primi libro, *fuerunt quieti pro ſeruitio maris ab omni conſuetudine, præter latrocinium, pacem fractam, & Foriſtell.*

i. Marſhmen.

795

Ould Rumney.

Sub hac, terra in Ortum euecta longiùs procurrit, (Neſſe, quaſi naſum vocamus,) cui inſidet Lid, ſatis frequens oppidulum. Indè ſe reducens rectà in occaſum fertur, vſque ad Rotheri oſtium, quo alicubi à Southſexia Cantium diſterminatur. Huius decurſum à Southſexiæ parte ſuperiùs paucis perſequuti ſumus. A Cantij parte priuſquàm Oxney inſulam ſpargat, Newenden habet, quod fuiſſe portum illum diu quæſitum, quem Notitiarum liber ANDERIDAM, Britanni *Caer Andred,* Saxones Andredceaſter nuncupârunt, ferè perſuadeor: primùm quòd incolæ vetuſtiſſimum fuiſſe oppidum, & portum aſſeuerent: deindè quòd ad Andredſwald ſyluam, cui nomen creauit, ſitum habeat: poſtremò quòd Brittenden. i. Britannorum vallem, Saxones dixiſſe videantur, (vti etiam Segontium de quo anteà) vnde Selbrittenden toti Centuriæ adiacenti nomen. Romani, vt hanc oram cõtra Saxones piratas tuerentur, numerum Abulcorum, cum eorum præfecto, hîc ſtatuerunt. Poſteà tamen Saxonum furore penitùs deletum concidit, Hengiſtus enim, cùm

Anderida.

Andredceſter.

Britannos è Cantio omninò exturbare in animo haberet, maximíque ſuâ intereſſe exiſtimaret, ſi maioribus copijs turmas adaugeret; Ællam è Germania, cum magna Saxonum manu euocâuit. Qui dum magno impetu Anderidam hanc oppugnaret, Britanni è ſylua proxima inſidiantes, ita eum exagitârunt, vt cùm tandem poſt multas vltrò, citróque illatas clades, partitis copijs, & Britannos in ſyluis fudiſſet, eodémque tempore in oppidum irrupiſſet. ita ad vindictam barbari animus exarſit, vt occiſis incolis funditùs euerterit. *Locus verò deſolatus multis pòſt ſæculis tranſeuntibus*, (vt inquit Huntingdonenſis) *oſtendebatur*, donec ſub Edwardo primo, fratres Carmelitæ è Carmelo Paleſtinæ recens profecti, qui ſolitaria quærebant loca, hîc monaſteriolum ex impenſis Tho. Albugeri militis poſuerint, oppidulúmque ſtatim enatum, quod ratione veteris oppidi diruti, Newenden, id eſt, *Nouum in valle oppidum*, dici cœpit. Iuxta hanc Newenden in ſylueſtri regione, ſunt Cranbroke, Tenterden, Benenden, & alia vicina oppida, in quibus lanificij, ſiue rei pannariæ laus inprimis floruit iam inde ab Edwardi III. temporibus, qui propoſitis præmijs, & plurimis conceſſis immunitatibus Belgas in Angliam, anno regni ſui decimo, euocauit, qui noſtros artem illam panni lanei contexendi edocerent, quæ hodie inter Reip. noſtræ columina meritò numeratur.

Res pannaria primùm in Anglia.

Comites Cantij.

Nunc vt Cantij Comites ſuo ordine percenſeam, (omiſſis Saxonibus Godwino, & alijs, qui non hæreditarij, ſed officiarij Comites erant,) Odo vterinus Guilielmi primi frater, primus habetur è Normannico ſanguine, Cantij Comes, ſimulq; Baiocenſis Epiſcopus, vir ingenio prauo, turbidóque, & rebus nouandis ſemper intento, vnde poſt grauiſſimam, quam concitârat, ſeditionem ſuis ſedibus, & fortunis in Anglia à nepote Guilielmo Rufo eiectus. Deinde cùm Stephanus Angliç vſufructuarius bellicoſos homines beneficijs ſibi aſtringeret, Guilielmum Iprenſem Flandrum eo honore exornauit; vti etiam eadem de cauſſa Philippo Flandriæ Comiti, Cantij etiam titulum adiunxit Henricus Regis Henrici II. filius, cùm res nouas in patrem moliretur, ſed hic tantùm titulo, & promiſſo tenùs Cantij Comes erat. Vt enim habet Geruaſius Cantuarienſis. *Comes Flandriæ Philippus ſuum pro poſſe ſpopondit auxilium iuueni regi, faciens homagium cum iuramento. Cui pro ſeruitio ſuo promiſit Rex cum toto Cantio*, 1000 *librarum redditum, Caſtellum quoque de Roffa, cum Caſtello de Douoria.* Non longo pòſt tempore Hubertus de *Burgo*, optimè

de

de Repub.meritus,ſuo quaſi merito eundem honorem ab Henrico III. accêpit, vir patriæ vere amans, & qui omnia officia, quæ à ciue optimo patria exigere poſſit, inter medias aduerſantis fortunæ procellas cumulatè præſtitit. Eo ſine prole defuncto, iacuit hic titulus vſque ad Edwardi II.tempora. Ille enim fratri ſuo iuniori, Edmundo de *Woodſtock* contulit, qui nepotis ſui Edwardi III. tutor, falſæ, & iniquæ inuidiæ tempeſtatem ſubijt, ſecuri percuſſus, quod in fratrem depoſitum, fraternum animum nunquam obſcurè tulerit, & illum è cuſtodia liberare voluerit. Filij tamen duo Edmundus & Ioannes ſucceſſêrunt, quibus ſine ſobole mortuis, hunc honorem eorum ſoror ſuperſtes in equeſtrem Hollandorum familiam tranſtulit: Thomas enim Hollandus eius maritus vxorio iure factus eſt Cantij Comes, quem ordine ſequuti ſunt Thomas eius filius, qui etiam Surriæ Dux,& bini huius filij,Thomas qui ante nuptias præpropero fato obijt & Edmundus qui Angliæ Archithalaſſus, dum *Fanum Brioci* in Britannia Armorica oppugnaret, accepto vulnere, anno ſalutis 1409. occubuit. In his cùm hæc familia ſua exacta periodo intercidiſſet, Rex Edwardus IIII. primùm Guilielmum *Neuill* Dominum de *Fauconberg*, eóque extincto, Edmundum Grey Dominum de *Ruthyn* Cantiani Comitis honore adauxit, qui Georgium filium ſucceſſorem habuit. Ille ex Anna *Wideuile* coniuge prima Richardum Comitem Cantij progenuit,qui ſine ſobole diem clauſit; ex ſecunda autem vxore Catharina filia Guilielmi Herberti Comitis Penbrochiæ Henricum Grey Equitem ſuſcepit, cuius è filio Henrico nepos Reginaldus in Comitem Cantij à Diua noſtra ELIZABETHA anno 1571. erectus erat, cui ſine prole defuncto Henricus eius frater ſucceſſit omnibus veræ nobilitatis ornamentis longè ornatiſſimus.

S.Brieu.

Habet hæc prouincia paracias 398.

DOBVNI.

REgiones, quæ hinc Oceanum Britannicum, illinc Sabrinianum fretum, & Tamiſim fluuium interiacent, obambulauimus omnes. Nunc reliquas inſtituto ordine perluſtremus, & tranſmiſſo flumine, ad Tamiſis fontes, Sabrinæq; æſtuarium reuecti, DOBVNOS videamus, qui olim, vbi nunc Glocceſterſhire, & Oxfordſhire, habitârunt. Horum nomen factum à Duffen Britannica dictione credimus, quòd maxima ex parte loca iacentia & depreſſa ſub collibus inſidebant, vnde in vniuerſos nomen tranſijt, & ab eiuſmodi ſanè ſitu Bathieia in Troade, Catabathmos in Africa, Déepedale in Britannia nomina accepêrunt. Hoc vt credam, faciliùs à me impetraui, cùm videam Dionem hos populos eadem planè ſignificatione BODVNNOS dixiſſe, ſi literæ non tranſponantur. Bodo enim vel Bodun profundum antiqua Gallorum lingua (quam eandem cum Britannica fuiſſe demonſtrauimus) ſignificare author eſt Plinius, vnde Bodincomagus vrbs, vbi maxima Padi altitudo, Bodiontij populi, qui vallem profundam, nunc Val de Fontenay ad Lemanum lacum incoluêrunt, vt Bodotriam profundiſſimum in Britannia æſtuarium tacitus prætermittam.

Duffen Britannicè profundum, ſiue depreſſum.

Bodo quid Britannis & Gallis.

Cæterùm cùm Saxones rerum in Britannia potirentur, Dobunorum nomine extincto, & hi & circumuicini nouo Germanico nomine Wiccij vocabantur, vnde tamen (niſi cum bona lectoris venia) conijctare vix auſim. Si verò Wic Saxonibus fluminis ſinum ſonat, & Viguones Germaniæ populi ſic dicantur, quòd maris & fluuiorum ſinus accolerent, (hoc enim aſſeuerat B. Rhenanus,) minimè abſurdum erit, ſi inde Wiccios noſtros deducerem, qui Sabrinæ oſtium, quod admodum ſinuoſum circumcoluêre. De his Dobunis nihil è priſca memoria legendo erui, niſi quòd A. Plautium præſidem in Britanniam à Claudio miſſum, horum partem in fidem accepiſſe, qui Cattuellanis parebant, (finitimam enim illi regionem tenuêrunt) præſidiúmque circiter annum à Chriſto nato quintum & quadrageſimum impoſuiſſe Dio prodiderit.

Wiccij.

GLoceſterſhire, Saxonic. Gleauceſterſcyre, quæ primaria Dobunorum ſedes erat, ab Occaſu Walliam, à Septentrione agrum Wigornienſem, ab Ortu Oxonienſem, à Meridie Wiltonienſem ſpectat. Regio amœna & fertilis, ab ortu æſtiuo in occaſum brumalem porrecta. Orientalior pars collibus exſurgens Cotteſwold vocatur. Media in fertiliſſimam ſubſidet planitiem, Sabrináque nobiliſſimo flumine, qui glebis quaſi vim vitalem infundit, irrigatur. Occidentalior pars trans Sabrinam tota ſyluis obumbratur. Sed quid ego hæc? hunc mihi laborem ſubleuabit Guiliel. Malmesburienſis qui pleno ore hanc regionem laudat, & deſcribit. Eius igitur verba ex libro de Pontificibus accipe. *A primaria ciuitate regio* Vallis Gloceſtriæ *dicitur, terra omnis frugum opima, fructuum ferax, hic ſola naturæ gratiâ, illic culturæ ſolertiâ, vt quemuis tædioſum per ſocordiam prouocet ad laboris illecebram, vbi centuplicato fœnore reſponſiua fit copia. Cernas tramites publicos veſtitos pomiferis arboribus, non inſitiua manus induſtria, ſed ipſius humi naturâ. Ipſa ſe terra ſponte ſubrigit in fructus, eóſque ſapore, & ſpecie plurimùm cæteris præſtantes, quorum plures ante annum marceſcere neſciunt, vt dominis vſque ad nouos ſucceſſores præſtent officium. Regio pluſque alia Angliæ prouincia vinearum frequentiâ denſior, prouentu vberior, ſapore iucundior. Vina ipſa bibentium ora non triſti torquent acredine; quippe quæ parum debeant Gallicis dulcedine. Villæ innumerabiles, eccleſiæ præſtantes, vici frequentes. Quibus omnibus accedit ad gloriam fl. Sabrina, quo nullus in hac terra alueo latior, gurgite rapacior, amne piſcoſior. In eo quotidianus aquarum furor, quem vel voraginem, vel vertiginem vndarum dicam neſcio, fundo ab imo verrens arenas, & conglobans in cumulum, cum impetu venit, nec vltra quàm ad pontem pertendit. Nonnunquam etiam ripas tranſcendit, & magna parte circuitâ, terræ victor regreditur. Infelix nauis ſi quam à latere attigerit. Nautæ gnari cùm vident illam* Higram, *(ſic Anglicè vocant) venire, nauem obuertunt, & per medium ſecantes, violentiam eius eludunt.* Vites, & vinum. Higra.

Quod verò de centuplicato terræ fœnore dicit, à veritate multum abeſt: nec tamen ego cum querulis illis, & deſidioſis agricolis quos perſtringit Columella, ſolum nimia prioris æui vbertate defatigatum, & effœtum exiſtimarem. Hinc tamen vt

alia

alia taceam,non eſt cur miremur,tot loca in hac regione à vinetis **Wineyards** vocari,cùm vinum protulerit, & certè ex incolarum potiùs ſocordia,quàm cœli intemperie videatur,quòd hodiè nullum ferat. Cur verò alicubi in hoc Comitatu (vt in Statutis noſtris legitur)priuata conſuetudine, quę in legem inualuit, damnatorum patrimonia regi ſolummodo in annum,& diem cedant,eóq; tempore exacto, cótrà quàm in reliqua fit Anglia, proximis hęredibus, viderint Politici; nec enim noſtri inſtituti eſt inquirere. Nunc tres,quas dixi,partes, ſuo ordine perluſtremus.

Occidentalior pars trans Sabrinã (quam Silures olim tenuerunt)ad Vagam fl.Wallię & Anglię limitẽ, tota profundis ſyluis occupatur. **Deane Forreſt** hodiè nos vocamus,Latinorum alij *Syluam Danicam* à Danis,alij cum Giraldo,*Danubia Syluam*. Ego verò,ſi à **Deane** oppidulo adiuncto hoc nomen factũ non fuerit, truncato vocabulo,**Deane** ab *Arden* dictã ſuſpicarer. Qua dictione & Galli, & Britanni pro ſylua olim vſi videantur, cùm duæ longè maximę ſylue,altera in Gallia Belgica,altera apud nos in agro Warwicenſi,vno eodémq; nomine **Arden** appellentur. Saltus enim hic erat longè denſiſſimus, & ſuperioribus ſæculis itinerũ anfractibus,& vmbrarũ horrore ita opacus,& formidoloſus: vt incolas ferociores, & ad latrocinandũ audaciores reddiderit. Regnante enim Henrico VI. ita Sabrinã latrocinijs oppreſſerunt,vt ad eos coercendos leges Parlamẽtaria authoritate latę fuerint. Verùm ex quo opulentæ ferri venę hîc fuerint repertę, ſyluæ illæ condenſæ paulatim rareſcere inceperunt. ABONE ſiue AVONE ab Antonino memoratum in hoc fuit ſaltu,quod priſco illo nomine non omninò viduatũ, **Auenton** hodiè dicitur, viculus ſanè exiguus,ſed qui exactè ad IX. vt ille notat,à VENTA SYLVRVM, ſiue *Caer Went*,milliare,Sabrinæ adſidet. Cúmq; *Auon* flumen Britannis denotet,non abſonum erit, ſi à flumine ſic dictum putemus, eadem enim planè ſignificatione,vt alia omittã, nos *Waterton,Bourne* & *Riuerton*, Latini *Aquinum* & *Fluentiam* habuerunt. Eóq; magis hoc nomen à flumine inditũ iudico, quòd ad hunc locum flumen traijcere ſolebant,vnde oppidum è regione oppoſitum eidem Antonino TRAIECTVS dicitur,ſed corrupto proculdubio numero. Milliaria enim IX. inter Traiectum & Abone interponit,cùm flumen vix. III. mill. paſſ. pateat. Intercidiſſe verò vel potiùs in viculum abijſſe, tùm videatur, vel cùm inferiùs traijcere inciperent, vel cùm Athelſtanus Britannos Wallenſes

Forreſt of Deane.

Ardena.

Ferrum.

Abone.

Auenton.

Traiectus.

Wallenſes hinc exturbaret. Ille enim primus vltra Vagam (teſte Malmeſburienſe) eos ſubmouit. Cúmque ante eius tempora Sabrina Anglos,& Wallos ſiue Cambros diſterminaret,ille Vagam limitem conſtituit,vnde Nechamus noſter,

Inde vagos Vaga Cambrenſes,hinc reſpicit Anglos.

Haud procul à Vaga inter nemoroſa auia *Breulais* caſtrum pluſquam ſemirutum cernitur Guilielmi Herefordiæ Comitis,quarti filij Milonis fato inſigne. Ibi enim auida eius conſilia,efferam crudelitatem,& alieno imminentem auaritiam (his nominibus malè apud ſcriptores audit) vltio diuina aſſequuta eſt. Nam vt Giraldus ſcripſit, à Gualtero de *Clifford* in hoc caſtro hoſpitio ſuſceptus, ædibus deflagrantibus, lapide à turre ſumma in caput impacto,animam exhalauit. Breulais.

Nec aliud eſt in hoc ſaltuoſo loco quod adnotem, niſi Herbertum qui ſororem Guilielmi illius Herefordię Comitis duxerat,vxorio iure Dominum de *Deane* dictum fuiſſe, à quo originem repetit inclyta illa Herbertorum familia,vnde (ſi ſęcialibus & inſignibus fides adhibenda eſt) oriundus eſt Antonius *Fitzherbert*,quem iuriſconſultorum fuiſſe conſultiſſimum, & ſupremum Angliæ tribunal,è quo aliquandiu ius dixit,& elaboratiſſimi de iure noſtro municipali libri æditi conteſtantur. Sed illum ex equeſtri *Fitz-Herbertorum* ſtirpe in Comitatu Derbienſi ortum eſſe ego potiùs crediderim. *Antonius Fitzherbert Iuriſconſultus.*

Sabrina flumen, Haffren Britanni vocant, cùm longum iter anguſtiori alueo confecerit, vbi primùm hunc agrum ingreditur, Auonam flumen, aliúmque riuulum ab Oriente excipit,quibus interſidet Tewkeſbury,Saxonicè Theocybyrig, alijs *Theoci Curia*, à Theoco qui heremeticam ibi vitam duxit, denominatum. Amplum & elegans oppidum, tribus pontibus ad tria flumina peruium, laneis pannis conficiendis, & ſinapi quod acrimonia plenum altiſſimè penetrat,celebre:ſed celeberrimum quondam monaſterio antiquo ab Odone & Dodone Saxonibus fundato, & poſteà à Roberto filio Hamonis inſtaurato, in quo Glocestriæ Comitum ſepultura, qui caſtrum ſuum de Holmes dictum in proximo habuerunt, quod nunc ferè euanuit. Nec minus famæ accedit ex prælio Lancaſtrenſi familiæ funeſto, in quo anno 1471. Lancaſtrenſis nominis plurimi cæſi, plures capti & obtruncati, eorum res ita acciſa, ſpéſq; attenuata, ſublato Edwardo Henrici VI. filiolo vnico, cui indigniſſimè cerebrum diſperſum, vt iam inde contra Edwardum IIII, ſigna Tewkesbury. Sinapi.

non

non extulerint. Vnde de hoc oppido I.Lelandus.

Amplá foro, & partis ſpolijs præclara Theoci
Curia, *Sabrinæ quà ſe committit Auona*
Fulget, nobilium ſacrísq; recondit in antris
Multorum cineres, quondam inclita corpora bello.

Deorhirſt. Inde Deorhirſt, de quo Beda, Sabrinæ impendet humiliori ſitu, vnde magna damna perfert cùm fl. ita inſurgat, vt ſe non capiat. Monaſteriolum olim habuit, quod à Danis dirutum, tandem reuixit ſub Edwardo Confeſſore, qui, vt in eius teſtamento legimus, *Locum religioſum ad Deorhirſt, & eius regimen S. Dioniſio prope Lutetiam aſſignauit.* Paulò tamen pòſt, vt inquit Malmesb. *Antiquitatis inane ſimulachrum erat.* Huic mediamnis in Sabrina obiacet, Oleneaȝ, & Alney, Saxonicè, nunc the Eight, id eſt, Inſula. Hinc celebris, quòd cùm aſſiduis prælijs & Angli, *Monomachia.* & Dani comminuti fuiſſent: miſſo in compendium bello, vtriuſque gentis fata Edmundo Anglorum, & Canuto Danorum regibus commiſſa fuerint, qui ſingulari certamine de ſumma Imperij in hac inſula depugnârunt. Sed poſt ancipitem æquo Marte pugnam, pax conuenit, & regnum inter eos diſpertitum: verùm Edmundo ſtatim neque ſine ſuſpicione veneni ſublato, vniuerſam Angliam occupauit Danus.

Sinuoſo volumine à Deorhirſt defluit Sabrina, & ſtatim ſe diffindens, vt amnicam inſulam efficiat, primariam Comitatus præterfluit vrbem, quam Antoninus CLEVVM, & GLEVVM *Glevum.* Gloceſter. dixit, Britanni *Caer Gloui*, Saxones Gleauceꝼꞇeꞃ, nos Gloceſter, vulgus Latinorum *Glouerniam*, alij *Claudioceſtriam*, à Claudio Imperatore, vt fabulantur, qui ſic denominaret, quum Geniſſam filiam nuptijs hîc Aruirago Britanno locaſſet. De quo Iuuenalis,

Regem aliquem capies, vel de temone Britanno
Excidet Aruiragus.

Quaſi alias filias quàm Claudiam, Antoniam, & Octauiam ex tribus vxoribus tuliſſet, & Aruiragus ea ætate innotuiſſet, cuius nomen Domitiani tempore vix primò exauditum. Sed valeant qui contabulatis mendacijs antiquitatem ſuperſtruunt. In Nennij potiùs ſententiam irem, qui à Glouuo Vortigerni regis atauo denominatam ſcribit, niſi longo ante tempore *Cleuum* ab Antonino dictum fuiſſet (quod & diſtantia à *Corinio*, & nomen comprobent.) Sed proculdubiò vti Gleauceſter Saxonum, à *Cleuo* promanauit, ita *Cleuum* analogicè à Britannorum *Caer Glow*,

Glow, quod à dictione *Glowe* profluxiſſe ſuſpicor, quæ Britannis
pulchrum & ſplendidum ſonat, vti *Caer Glow* ſit idem, quod
vrbs pulchra, quâ etiam ſignificatione Græci ſuam *Callipolim,
Callidromon, Calliſtratian*, & Angli Bꝛightſtow, atque in hoc ipſo
agro Faire-foꝛd, i. *Vadum pulchrum*, &c. habuerunt. Extructa
fuit vt credimus à Romanis, & Silurum quaſi ceruicibus im-
poſita. Sabrinæ exporrecta imminet, quà flumine non allui-
tur, murus firmiſſimus opponitur, Templorum numero, & æ-
dium deſcriptione ſatis eſt elegans. In Auſtrali parte caſtrum è
ſaxo quadrato conſurgit, Guilielmi primi temporibus extruc-
tum, ſedecemque domus eò loci (vt in Cenſuali Angliæ libro le-
gimus,) ad caſtrum conſtruendum demolitæ fuerunt. De quo
litem Henrico ſecundo Rogerum fratrem Milonis Conſtabu-
larij Gloceſtriæ intentaſſe, fratremque eius Gualterum omni
iure quod in hanc vrbem, & caſtrum habuit, excidiſſe Robertus
de *Monte* ſcripſit. Ceaulinus rex Occidentalium Saxonum pri-
mus Britannis circa annum reparatæ ſalutis DLXX. extorſit. In
Merciorum poteſtatem poſteà ceſſit, ſub quibus magno cum
honore floruit, monaſteriúmque ampliſſimum Ethelredi Mer-
cij permiſſu Oſricus Rex Northumbrorum virginibus poſuit,
quibus Kineburga, Eadburga & Eua Merciorum Reginæ ſuc-
ceſſiuè præfuerunt. Edelfleda etiam illa clariſſima Merciorum
Domina templo, in quo ipſa ſita eſt, hanc vrbem adornauit.
Nec longo poſt tempore, cùm Danicis deprædationibus vni-
uerſa regio exhauſta eſſet, *Dani* (vt habet Æthelwerdus author 878
ille antiquus) *attegias fixerunt in oppido* Gleuu-ceſter *vario ictu*.
Qua tempeſtate cùm illa templa antiquiora ſubuerſa fuiſſent,
Aldredus Eboracenſis Archiepiſcopus aliud quod nunc prin-
cipem locum obtinet, & VI habet Præbendarios, conſtruxit.
Guilielmo primo regnante, & anteà, ferro conflando ciues præ-
cipuè operam dediſſe videantur, nec enim, vt eſt in libro Angliæ
Cenſuali, aliud ferè tributum, quàm quaſdam ferri *Icras*, bacu-
lóſque ferreos in vſum claſſis Regiæ, & pauculos mellis ſexta-
rios reges imperârunt. A Normannorum ingreſſu calamitates
nonnullas pertulit, ab Edwardo Henrici III. filio, dum bello
Baronico Anglia fumaret, direpta, & deinde fortuitò igne qua-
ter penè abſumpta: ſed longa pace fouente, iam rediuiua flo-
ret, Epiſcopalíq; ſede patrum memoria adauxit Henricus VIII.
qua olim dignitate præclaram fuiſſe aſſerit Monumethenſis, &
aſſerenti fidem non derogo, cum *Cluniensis* Epiſcopus inter Bri-
tannorum

tannorum præſules connumeretur, quod nomen à Cleuo, vel *Glowy* deductum coniecturæ meæ, hanc Cleuum eſſe Antonini, quodammodo firmamentum adiungit.

Sabrina cùm iam Gloceſtriam reliquerit, & ſe collegerit, alterno maris acceſſu, receſſúque plenior, more ſæuientis pelagi exurgit, Oceanúmque crebro ſinuoſus flexu petit. Nihil verò in itinere viſit quod memoria dignum, niſi quà *Cam* amniculum

Cam-bridge. recipit, *Cam-bridge* ruſticanum viculum, *cuius pontem quum ordine literato,* vt Æthelwerdus ſcribit, *Dani cum opimis ſpolijs transmeaſſent, exceperunt illos graui prælio Occidentales Saxones, & Mercij in* Wooddnesfeld *vbi tres eorum reguli ceciderunt* Heatſden, Cinniſl, & Inguar.

Barkley. Eodem littore non multò inferiùs ſedet Barkley, Saxonicè Beoꞃkenlau caſtro, Maiore (qui ſummus eſt magiſtratus) & Dominis ſuis Baronibus de Barkley ſuperbum. Qua arte Godwinus Cantij Comes vir ad faciendam iniuriam inſtructiſſimus in huius loci poſſeſſionem ſe miſerit, ſi intelligere velis, paucula hęc ex Gualtero Mapæo qui ante annos 400. floruit, legas, nec lectu ſanè indigna videantur. *Berkleia prope Sabrinam eſt villa* 500. *librarum. Monialium erat ibi monaſterium, quibus Abbatiſſa præfuit nobilis & formoſa. Godwinus Comes in dolo ſubtili ſatis, non ipſam, ſed ſua cupiens in tranſitu ei reliquit nepotem ſuum iuuenem elegantiſſima forma, tanquam infirmum, donec reuerteretur, inſtruxitque ipſum iacentem ne conualeſceret, donec viſitantes ipſum, & ipſam & quaſcunque poſſet moniales feciſſet de honeſtis onuſtas; & vt plenam valeret ab ijs aſſequi iuuenis viſitationis gratiam, annulos, & zonulas ei dedit ipſis in fraude largienda. Is igitur voluptatis iter vltroneum libenter ingreſſus, quòd facilis deſcenſus Auerni, facilè docetur, & in id quod ſibi ſapit, ſapienter deſipit. Penes ipſum reſident omnia fatuis optanda virginibus, pulchritudo deliciarum, diuitiæ, affabilitas, & ſolicitus eſt ſingulum locum habere. Diabolus Palladium igitur expulit, Venerem intulit, fecitque Saluatoris & Sanctorum Eccleſiam execrabile Pantheon, & delubrum lupanar, & ſic agnas conuertit in lupas. Tumentibus igitur multarum vteris, iam relanguens & victus voluptatis euictor euolat, Domino ſuo victrices aquilas mercede dignas iniquitatis illicò refert. Ille regem impigrè adit, Abbatiſſam, & ſuas prægnantes, & omnibus proſtitutas edocet, exploratoribus miſſis omnia probat. Berkleiam ipſis petit eiectis, & à Domino ſuo accepit.* Quomodo Rex Edwardus ſecundus

Subdola Epiſcopi verſutia. vxoris artibus regno exutus, in huius loci caſtro Adami Epiſcopi Herefordenſis ſcelerata verſutia ſit ſublatus, qui hæc verbula

Vide Briſtow in Somerſetſhire pag. 173.

Godwini fraus.

ſine

ſine interpunctionibus ad eius cuſtodes ſcripſit. *Edwardum occidere nolite timere bonum eſt:* vt pro ſenſus varietate & illi cædem patrarent, & ipſe ſe commodè excuſaret, malim ab Hiſtoricis peratis, quàm à me expectetis. Sub hoc *Auen* fluuiolus mare ſubintrat, ad cuius fontes vix 8. mill. paſſ. à littore in collibus prope *Alderley* viculum lapides cochlearum, & oſtrearum ſpecie enaſcuntur, quæ ſiue viua aliquando fuerint animantia, ſiue naturæ ludicra, quærant Philoſophi naturæ venatores. Fracaſtorius verò Philoſophorum ætate noſtra Coryphæus animantia fuiſſe minimè dubitat, in mari enata, & in montes vndis delata. Montes enim à mari fuiſſe egeſtos affirmat, arenâ primùm in tumulos coniectâ, maréque inundâſſe vbi nunc montes exſurgunt, eodemque recedente inſulas & montes fuiſſe detectos. Sed hæc extra callem. *Edw. ſecundi cades.* *Cochlea lapidea.*

TRAIECTVS cuius meminit Antoninus, è regione Abonis, vbi Sabrinæ æſtuarium traijcere ſolebant, vt nos hodie, ad Auſt viculum, paulò erat inferiùs. Hic Auſtcliue olim vocabatur, & memoria ſanè dignum eſt quod hoc loco factum fuiſſe ſcribit Mapæus ille quem dixi. *Edwardus Senior*, inquit, *ad* Auſtcliue, *Leolinus Walliæ regulus ad* Bethesley *egerunt, & cùm ad colloquia Leolinus minimè deſcenderet, nec Sabrinam traijceret. Edwardus ad Leolinũ tranſijt. Videns autem ipſum, & agnoſcens Leolinus proiecto pallio ſolenni, nam ſe foro parauerat, vſque ad pectus ingreſſus eſt aquam, & cymbam amplectens ait. Sapientiſſime Rex tua humilitas meam vicit ſuperbiam, & ſapientia triumphauit ineptiam, collum aſcende, quod contra te fatuus erexi, & ſic intrabis terram quam tibi hodiè tuam fecit benignitas, acceptúmque humeris ſuper pallium ſuum ſedere fecit, & iunctis manibus ſibi fecit * hominium.* In eodem etiam littore Thornbury iacet, vbi fundamenta magnifici ædificij educta viſuntur, quod extructurus erat Edwardus Dux Buckinghamiæ vltimus, anno, vt teſtatur inſcriptio, vndecimo ſupra milleſimum quingenteſſimum. Septem hinc milliaribus præfluenti Sabrinæ Auona infuſus Gloceſtrenſes & Sommerſettenſes diuidit, nec procul ab eius ripa Puclechurch cernitur, olim villa Regia Pucelkerks dicta, in qua Edmundus Angliæ Rex, dum litibus dirimendis inter dapiferum ſuum, & *Leone* hominem profligatiſſimum, ſe interponeret, tranſfoſſus occubuit. Huic vicina ſunt hinc *Winterbourne*, quæ ſuos Barones habuit *Bradſtonos* nomine ſub Edwardo primo, à quibus per Ingeldeſthorpos, & Neuillos, vicecomites *Montiſacuti*, & Barones de *Wentworth* genus deducunt. *Traiectus.* Auſtcliue. *Superbia humilitate deuicta.* *homage. Thornbury. Puclechurch. *Bradeſtoni Barones de Winterborne.*

Illinc

Deorham. *Marianus.*

Illinc **Derham** viculus, Saxonicè Deoꝛham, vbi cruento admodum prælio Ceaulinus Saxo tres Britannorum regulos, *Commeail, Condidan*, & *Fariemeoil*, cum ſuis occidione occîdit, & agri illius poſſeſſione Britannos omnino exuit. Ampliſſima valla caſtrorũ munimenta, & hinc inde tanti belli monumenta expreſſiſſima etiamnum eò loci ſuperſunt. Baronia hæc fuit Iacobi de *Nouo-mercatu* qui tres filias progenuit, Nicholao de *Moelis*, Radulpho Ruſſell à quo Gorgi, & Ioanni *Botereaux* enuptas.

Iacobus de Nouo-mercat. Baro de Deorham.

Magis ad Septentriones *Dureſley* conſpicitur antiqua (vt fertur) Barkleiorum poſſeſſio, & haud ita procul ad ortum *Beuerſton* caſtrum quondam Gournaiorum, & *Ab-Adamorum*, qui ſub Edwardo primo cenſebantur Barones, poſteà Barkleiorum ordinis equeſtris.

Beuerſton Ab-Adam Barones.

Hactenus quæ trans Sabrinam, & ad Sabrinam ſita ſunt curſim perſtrinximus, nunc ad orientalem partem progrediamur quam collibus attolli diximus, **Cotſwold** ſcilicet quæ à collibus & ouilibus ſic dicta. Montes enim & colles **Woulds** olim dixerunt Angli, vnde Gloſſarium antiquum Alpes Italiæ **The Woulds of Italie** interpretatur. In his candidiſſimi ouium greges maximo numero paſcuntur, ceruice prolixa, & quadrato corpore propter ſitum gracilem, & collinum, vt vulgò creditur, quarum lanæ molliſſimæ in maximo apud omnes gentes honore habentur. Sub horum latere antiquioris notæ quaſi in vna vicinia hæc quatuor loca cernuntur, **Campden** vulgò **Camden** mercatus ſatis celebris, vbi (vt author eſt Ioannes Caſtoreus) Saxonici generis reges omnes anno ſalutis *689*. conuenerunt, & in cõmune de bello contra Britannos conſuluerunt. Quę pars erat Baroniæ Ceſtrię, & ad Rogerum de *Somery* deuenit per Nicholaum de *Albiniaco*. **Hales** monaſterium nuper florentiſſimũ à Richardo Cornubiæ Comite & Romanorum Rege exædificatum, & alumno ſuo Alexandro de *Hales* in ſpinoſa illa Scholaſticorum Theologia corypħæo laudatum: Tertium eſt *Sudley* olim *Sudleagh* caſtrum elegantiſſimum, nuper ſedes Ægidij Baronis de *Chandos*, cuius patrem Edmundum Bruges Diua Elizabetha Baronem de *Chandos* creauit, quòd ex antiqua familia de *Chandos* originem duxit, è qua effloruit Ioannes Chandos Baro de *Sancto Saluatore* ab omni rei militaris laude fœliciſſimus. Olim verò Barones qui hinc de *Sudley* nominati incoluerunt, ex antiquiſſima Anglica proſapia, ſcilicet Goda Ethelredi Regis filia prognati, cuius filius Radulphus Medantinus Herefordiæ

Cotſwold.

Campden.

Inquiſitio 2. Edward. 1.

Hales.

Sudley.

Barones de Chandos.

Barones de Sudley.

Comes

Comes genuit Haraldum Dominum de *Sudley*, ille Ioannem patrem Radulphi qui ſub Henrico II. floruit,& Otwellem ſine prole defunctum, Radulphúmq; ſuſcepit, cui recta ſerie ſucceſſerunt Radulphus,Bartholomæus, Ioannes, Bartholomæus qui nuptijs cum altera hæredum Petri de *Monteforti* Baronis fortunas valdè amplificauit,& patre ſuperſtite diem obiens Ioannem genuit,cuius altera hæres cum Guilielmo Butler Barone de *Wem* nuptias contraxit, illique peperit Thomam Dominum de *Sudley*, ille verò Radulphum Theſaurarium Angliæ & Ianam nuptam Hamoni Belknap Equiti, cuius filius Henricus cùm Baronum maſcula ſoboles defeciſſet, hæreditatem opimam filiabus reliquit,quæ Ph. Coco, R. Wottono,&c. in matrimonium datæ fuerunt. Quartum eſt Winchelſcombe oppidum ſatis frequens, Winchelcombe vbi Kenulphus Mercius monaſterium erexit, & quo conſecrauit die, Edbricthum Cantij regem, quem captiuum tenuerat, gratis ad ſuos demiſit.Vix credas in quanta celebritate hoc monaſterium imprìdem fuerat ob reliquias regis Kenelmi pueri ſeptennis,quem ſoror,vt hæreditatem interuerteret,clanculùm è medio ſuſtulit,& ſacrifici in Martyrum catalogum retulêrunt. Territorium huic adiacens quondam per ſe Comitatus, ſiue Vicecomitatus cenſebatur, Legimus enim in antiquo manuſcripto codice eccleſiæ Vigornienſis. *Edric cognomento* Streona *id eſt, adquiſitor, qui ſub rege primitùs Athelredo, & poſteà aliquandiu ſub Cnut, ſiue Canuto, omni Anglorum regno præerat, & quaſi ſubregulus dominabatur, Vicecomitatum de* Winchelcombe, *quæ per ſe tunc erat, vicecomitatui* Gloceſter *adiunxit*.

Inferiùs *Brimesfeld* iacet quæ ſuos olim Barones habuit Giffordos, quibus vxorio iure lauta Cliffordorum hæreditas obtigit, & ſtatim per filias ad Dominos *Le-Strange de Blakamer*, & Audleios decidit. Iuxtà *Corinus* fl. nunc *Churne* inter colles ſe in auſtrum magna molarum opportunitate effundit,allabiturque, cui nomen creauit,antiquam illam vrbem, Ptolemæo CORINIVM, Antonino DVROCORNOVIVM, id eſt Cornouium Corinium. aqua,exactè ad xv. à Gloceſtria,vt ille annotat,lapidem. Britanni *Caer Cori*,& *Caer Ceri*, Angloſaxones Cyꝛenceaſteꝛ dixerunt, nos hodiè Circeſter,& Cirtiter. Mœnium ruinæ peramplum fuiſſe declarant, quæ duo vtique milliaria in ambitu collegerunt. Inclaruiſſe comprobant Romànorum nummi, pauimenta teſſellata,& marmora inſcripta ſubinde effoſſa,quę cùm in ignaros inciderint, non minimo antiquitatis damno comminuta periêrunt.

Barones de Brimesfeld.

Circeſter.

runt. Britannici annales hanc vrbem à Gurmundo, neſcio quo tyranno Africano, ſtrategemate per paſſeres incenſam deflagraſſe produnt, vnde *Paſſerum vrbem* Giraldus vocat, & Nechamus.

Vrbs vires experta tuas Gurmunde per annos
Septem.

Quis fuit hic Gurmundus planè ignoro. Incolę ſub vrbē molem oſtendunt, quam Gurmundum iecíſſe fuerunt, *Griſmundi* tamen *turrē* vocitant. Marianus antiquæ fidei hiſtoricus Ceaulin hanc Britannis abſtuliſſe memorat, quo tempore eorum exercitus ad Deorham fudiſſet, & Gleuum in poteſtatem redegiſſet. Longo pòſt tempore Occidentalibus Saxonibus paruit. Legimus enim Pendam Mercium à Cineglifo Saxonum Occidentalium Rege profligatum cùm hanc ingentibus copijs circumſideret. In Merciorum tamen poteſtatem cum vniuerſo agro tandem deuenit, & ad Saxonicam vſque monarchiam permanſit. Sub qua luctuoſam, affligentibus Danis, fortunam ſubijt, à Gurmone fortaſſe illo Dano, qui & *Gutbrum*, & *Gurmondus* ab hiſtoricis vocatur. Nunc autem vix quarta pars intra mœnia habitatur, reliqua ſunt agri compaſcui, & ruinæ cœnobij à Saxonibus, vt ferunt, extructi, in quo multos ex familia Baronum de *S. Amando* ſepultos accepimus. Lanificio maximum quæſtum faciunt incolæ, & Richardi primi ſingularem in ſe benignitatem prædicant, qui cœnobium reſtaurauit, & ſeptem adiacentibus Centurijs præfecit, *ad tenendum ad feodi firmam*, vt cauſas cognoſcerent, & mulctas, aliáque ex cauſis illis cognoſcendis emolumenta ſibi ipſi haberent. Rex etiam Henricus IIII. nonnulla indulſit priuilegià ob operam ſtrenuè præſtitam in proceres nonnullos, qui cùm in eius caput conſpiraſſent, huc ſe ſubduxerant. Corinio relicto, Corinus flu. Iſidi ad ſextum milliare ſe conſociat. ISIS enim vulgò Ouſe, vt Gloceſtrenſis origine eſſet, ex huius agri auſtrali limite, iuxta Cozleton viculum haud procul à via illa celebri *Foſſway* venis perennibus manat. Hic ille Iſis, qui poſteà recepto Tamo, *Tamiſis*, compoſito vocabulo dicitur, fluminum Britannicorum regnator, de quo non immeritò dicere liceat, & ſerere Britanniam, & rigare, quod de Euphrate in Oriente dixerunt veteres. Poeticam verò fontis deſcriptionem, ex Tamæ, & Iſis connubio ſubiunxi, quam ſiue admittas, ſiue omittas nimimi refert.

Iſis fl. qui poſteà Tamiſis.

Foſſ-way.

Lanigeros quà læta greges Cotſwoldia paſcit,

Creſcit

Creſcit & in colles faciles, viſura Dobunos,
Haud procul à Foſſa *longo ſpelunca receſſu*
Cernitur, abrupti ſurgente crepidine cliui:
Cuius inauratis reſplendent limina tophis,
Atria tegit ebur, tectumque Gagate Britanno
Emicat, alterno ſolidantur pumice poſtes.
Materiam ſed vincit opus, ceduntq; labori
Artifici tophus, pumex, ebur, atque Gagates.
Pingitur hinc vitrei moderatrix Cynthia regni
Paſſibus obliquis voluentia ſydera luſtrans:
Oceano tellus coniuncta marita marito
Illinc cælatur, fraternaq; flumina Ganges,
Nilus, Amazonius, tractuſq; binominis Iſtri,
Limpidus & Rhenus: ſed & his intermicat auro
Vellere Phrixæo diues, redimitaq; ſpicis
Clara triumphatis erecta BRITANNIA *Gallis,*
Quæ Scotis dat fræna feris, & calcat Hibernos.
Vndoſo hic ſolio reſidet regnator aquarum
ISIS, *fluminea qui maieſtate verendus*
Cæruleo gremio reſupinat prodigus vrnam,
Intonſos crines vluis & arundine cinctus,
Cornua cana liquent, fluitantia lumina lymphis
Diſpergunt lucem, propexa in pectore barba
Tota madet, toto diſtillant corpore guttæ.
Et ſalientis aquæ prorumpunt vndiq; venæ.
Piſciculi liquidis penetralibus vndiq; ludunt,
Plurimus & cygnus niueis argenteus alis
Peruolitat circum.

Quod ad Comites attinet, fæciales noſtri Guil. *Fitz-Euſtace,* tanquam primum Comitem nobis obtruſerunt, quis hic fuit nondum comperi, nec vnquam natum fuiſſe credo. Quod verò comperi, lectori non ſubducam. Sub Normannorum ingreſſum, Bithricum Saxonem Gloceſtriæ Dominum fuiſſe in hiſtoria Tewkesburienſi legi, quem Matildis Guilielmi Normanni vxor, ſpretæ iniuriâ formæ exulcerata (eius enim nuptias priùs aſpernatus erat) infeſtiſſimè exagitauit, & cùm in vincula tandem conieciſſet, eius poſſeſſiones & titulos à victore Rege Robertus filius Haimonis Corbulenſis, vulgo *Fitz-Hamon* dictus accepit, cuius vnicam filiam Sibyllam Robertus Henrici primi filius nothus in vxorem duxit, primuſq; Gloceſtriæ Comes fac- *Gloceſtriæ Comites.*

tus vulgò *Gloceſtriæ Conſul* appellatur, qui hunc honorem Guilielmo filio reliquit, cuius tres filiæ in totidem familias hanc dignitatem intulerunt; maxima natu Iſabella Ioannem filium Henrici ſecundi hoc titulo ornauit, ſed is poſteà cùm regni compos eſſet, Almaricum Ebroicenſem Gloceſtriæ Comitem dixit, vtpote filium Mabiliæ, quæ filia erat Guilielmi illius minor natu. Sed Almarico ſine prole defuncto, ad Amiciam filiam natu minimam deuenit hæreditas, quæ Comiti Clarenſi elocata Gilbertum de *Clare*, ſiue Glarenſem Gloceſtriæ Comitem peperit, cuius filius Richardus, nepos Gilbertus ſecundus, & abnepos Gilbertus tertius, qui in prælio ad *Sterling* in Scotia cecidit, ordine ſucceſſerunt. Attamen dum hic Gilbertus tertius adoleſceret Radulphus de *Monte Hermerij*, qui clandeſtinis nuptijs Gilberti ſecundi viduam, regis* filiam in vxorem duxerat, aliquandiu Gloceſtriæ Comes dictus erat. Poſteà hic honor (vt aliqui ſcribunt) ad Petrum Gaueſton Vaſconem iure vxoris (quæ filia Gilberti ſecundi) deuenit: ſed cùm ille nullos ex ea liberos ſuſcepiſſet, ad Hugonem de *Spencer* ex Aleonora altera Gilberti filia natum, qui à regni proceribus ſuſpenſus, & inde ad Hugonem de *Audley*, qui Gaueſtonis viduam duxerat, deuolutus eſt. Eo defuncto in Ducatum hunc titulum erexit Richardus ſecundus, tréſque Duces habuit, Thomam ſcilicet de *Woodſtock*, Humfredum Henrici quarti filium de Repub. literaria meritiſſimum, & Richardum, qui poſteà regnum occupauit Richardi III. nomine notus, quibus omnibus ſe Seianum equum præbuit. Poſt Thomam de *Woodſtock* capite truncatum, Thomas de *Spencer* (quod tacendum non eſt) Comitis Gloceſtriæ titulum à Richardo ſecundo obtinuit, & ſtatim amiſit ab Henrico IIII. exturbatus, ſiue vt vulgò loquuntur, degradatus, & Briſtoliæ ſecuri percuſſus. Hæc de Comitibus ex hiſtoria Tewksburienſi paucis perſtrinximus.

* *Ioanna d'Acres dicta quia Aconi in terra Sancta nata.*

Paraciæ 280. in hoc Comitatu comprehenduntur.

Oxfordſhire.

OXonienſis ager, Saxonicè Oxenforoſcyre, vulgò Oxford-ſhire, quem etiam ad Dobunos ſpectaſſe diximus, Glouceſtrenſi ad occaſum coniungitur, ab Auſtro quà in maximam latitudinem excurrit, Iſide flumine à Barkſhire excluditur, ad ortum Buckinghamienſi agro definitur, ad Septentriones, quà in conum quaſi deſinit, hinc Northantonienſi, illinc Warwicenſi includitur. Regio fertilis eſt & opima, plana aruis & pratis ſunt exculta: colles crebris ſyluis obſeſſi, nec frugibus tantùm, ſed omni genere animantium, quę venatu & aucupio ad cibum capi ſolent, vbique referta, fluuijs etiam piſcoſis paſſim irrigua. ISIS enim, qui poſteà TAMISIS, longo decurſu Auſtrale latus ſubluit, & *Cherwell*, piſcoſus fluuiolus cùm Northantonienſes ab Oxonienſibus aliquandiu ſeiunxerit, placidè mediam regionem intermeat, & quaſi in duas diſpertit partes, donec ab Iſide excipiatur.

In parte vlteriori, Iſis cùm Wiltonienſes perſtrinxerit, Oxonienſes adit, ſtatímque Rodcottano ponte coercitus Bablac præterfluit, vbi Robertus Verus ille potentiſſimus Oxoniæ Comes, Dubliniæ Marchio, & Dux Hiberniæ, qui vt in ſumma fuit potentia apud regem Richardum ſecundum, ita ſumma inuidia apud proceres; nullam potentiam, vt inquit ille, potentem eſſe nos docuit. Ibi enim leui prælio à proceribus deuictus, & flumen tranare coactus, ſuæ fortunæ cataſtrophen exhibuit: ſolum enim ſtatim vertit, & extorris obijt. De quo quidam non ita pridem cecinit.

Bablac.

1387

Aper ſymbolum familiæ Verorum.

Hic Verus notiſſimus apro
Dum dare terga negat virtus, & tendere contrà
Non ſinet inuictæ rectrix prudentia mentis,
Vndique dum reſonat repetitis ictibus vmbo,
Tinnitúq; ſtrepit circum ſua tempora caſſis,
Se dedit in fluuium, fluuius lætatus & illo
Hoſpite, ſuſcepit ſaluum, ſaluúmq; remiſit.

Iacentibus agris indè ſæpiùs innatans Iſis Windruſho fluuiolo primùm augetur, qui è Cotteſwoldia profluens ad ripas Burford videt, Saxonicè Beoꝛfoꝛd, vbi Cuthredus Occidentalium

Burford.

Saxonum rex, tunc Merciorum beneficiarius, cùm acerbiſſimas Æthelbaldi Mercij exactiones diutiùs ferre non poſſet, qui ſuorum ſuccum & ſanguinem exhaurire cœpit, ſigna contra eum extulit, & fugauit: vexillo eius capto, in quo, quod in Heraldorum gratiam adnoto, aureum Draconem depictum fuiſſe memorat Houedenus. Inde *Minſter Louell* prætervehitur ſedem olim Baronum Louellorum de *Tichemerſh*, qui à Lupello Normanno nobili exorti multis ſeculis floruerunt, & opulentis nuptijs cum hæredibus de *Tichemerſh*, Dominorum *Hollande*, *Deyncourt*, & Vicecomitum de *Bellomonte* aucti. Deſierunt verò in Franciſco Vicecomite *Louell* Camerario Richardi Tertij, à Rege Henrico VII. proſcripto, cuius ſoror erat Frideſwida auia Henrici Domini *Norris* qui nunc floret. Hinc *Whitney* perfundit Windruſhus antiquum oppidum, & ante Normannica tempora Epiſcoporum Wintonienſium, cui adiacet *Coges* caput Baroniæ de *Arſic*, cuius domini è familia Comitum Oxoniæ prognati multos ante annos ſunt extincti. Windruſho recepto ad Einſham defertur Iſis, Saxonicè Eigneſham, villam olim Regiam inter amœniſſima prata conſitam, quam Cuthwlfus Saxo deuictis Britannis primus abſtulit, Æthelbaldus Mercius poſteà monaſterio ornauit, quod nunc in priuatas ædes conuerſum, Comitem Derbienſem Dominum agnoſcit. Sub hoc in Iſidem Euenlode fluuiolus emittitur è Cotteſwoldia etiam prolapſus, qui in ipſo agri limite, non longè à ripa antiquum monumentum relinquit, vaſtos ſcilicet lapides in orbem diſpoſitos, quos Rollerich ſtones vulgus appellitat, hominéſque olim fuiſſe qui in ſaxa ſtupenda metamorphoſi riguêrunt, ſomniat. Victoriæ autem alicuius monumentum ego crediderim, & fortè à Rollone Dano, qui poſteà rerum in Normannia potitus. Quo enim tempore ille cum ſuis Danis, & Normannis Angliam bellorum æſtu exagitaret, Danos cum Anglis prælium ad Hokenorton conſeruiſſe legimus, & poſteà iterùm dimicâſſe ad Scearſtane in Huiccia, quem etiam iudicârim lapidem eſſe illum terminalem in proximo, qui quatuor Comitatus diſtinguit, Hoc enim Saxonica illa dictio Scearſtane planiſſimè innuit. *Hochnorton* verò ille de quo dixi, ob ruſticitatem incolarum ſuperiori ſeculo ceſſit in prouerbium, vt inde natum dicerent, quaſi Suillium, qui moribus ſit agreſtioribus. Baronia fuit olim D'oiliorum honoratę & antiquæ familię Normannicę, quorum in Angliam primus ingreſſus eſt Robertus *D'oilye*, vel rectius de-*Oilgy*,

Barones Louell.
Whitney.
Barones de Arſic.
Einſham.
Rollerich ſtones.
Hochnorton forſitan à ſuibus.
Lib. Oſneienſis.

de-*Oilgy*, qui ob operam ſtrenuè præſtitam hunc vicum, pluri-maſque terras à Guilielmo Conqueſtore accepit, nonnullaſque dedit fratri ſuo iurato Rogero Iuereio, quæ dictæ fuerunt Baronia de *S. Valerico.* Hæres huius familiæ de *Oilyè* enupta fuit Henrico Comiti Warwicenſi regnante Henrico Tertio. Ex filio autem iuniore propagata eſt equeſtris D'oiliorum familia quæ etiamnum floret; ſed neſcio qua rerum viciſſitudine Baronia hęc ad Pleſſettos è Pictonibus Galliæ, qui Henrico illi Tertio in delicijs fuerunt, peruenit, demumque ad Chauceros, & *De-La-Polos* Duces Suffolcię. *Baronia de Sancto Valerico.*

Nihil aliud memorandum præterfuit Euenlode, ſed curſu ſatis longo confecto amniculum admittit, ad quem ſedet Wood-ſtocke Saxonicè ƿuderſtoc. i. locus ſylueſtris, vbi Etheldredus rex olim ordinum conuentum habuit, & leges tulit. Ædes hîc ſunt regiæ magnificentiæ plenę, ab Henrico primo conſtructæ, qui etiam viuarium ampliſſimum ſaxeo muro incinctum adiunxit, quod primum fuiſſe in Anglia viuarium ſcribit Ioannes Roſſus, licèt *Parcus ſylueſtris beſtiarum* ſemel atque iterum in Cenſuali Angliæ libro legatur. Verùm iam indè in eum numerum excreuêrunt, vt plura fuerint in Anglia, quàm in reliquo orbe Chriſtiano habeantur, eò vſque venandi ſtudium maiores noſtros prouexit. Referunt hiſtorici noſtri Henricum II. cùm Roſamundam Cliffordiam deperiret, quę forma adeò eximia & liberali erat, vt eius pulchritudo omnes ex principis animo deleret mulieres, & iam *Roſa mundi* vulgò diceretur: ad eam ab importuna Iunone ſua occultandam, Labyrinthum in his ædibus multis ambagibus, occurſu, recurſûque inexplicabili inædificâſſe, qui tamen hodiè nuſquam apparet. Oppidum ipſum cùm nihil habeat quod oſtentet, Homerum noſtrum Anglicum Galfredum Chaucerum alumnum ſuum fuiſſe gloriatur. De quo & noſtris poëtis Anglicis illud verè aſſeram, quod de Homero, & Græcis eruditus ille Italus dixit: *Woodſtocke.* *Viuarium in Anglia primum.* *Labyrinthus.* *Galfredus Chaucer.*

Hic ille eſt cuius de gurgite ſacro
Combibit arcanos vatum omnis turba furores.

Ille enim extra omnem ingenij aleam poſitus, & Poëtaſtras noſtros longo pòſt ſe interuallo relinquens:

iam monte potitus,
Ridet anhelantem dura ad faſtigia turbam.

Iſis cùm Euenlodum iam admiſerit, diuiſo alueo in plurimas, & amœniſſimas inſulas diſtrahitur, ad quas Godſtow, i. Dei *Godſtow.*

locus, virginum cœnobiolum erat, quod Ida vidua opulenta extruxit, & Ioannes Rex inſtaurauit, annuóque cenſu dotauit, vt virgines illæ ſacræ ſuis ſuffragijs, (ſuperſtitio enim iam omnium animos occuparat) Henrici II. & Roſamundæ animabus ſubuenirent. Illa enim ibi cũ hoc Epitaphio Rythmico ſepulto:

Hac iacet in tumba Roſa mundi, non Roſamunda,
Non redolet, ſed olet, quæ redolere ſolet.

Nec dum in vnum ſe collegit Iſis, cùm Cherwellum qui agrum hunc quaſi intermeat, è Northantonenſi prouincia obuium habeat, Hic Banbury quondam Baranbyrig primùm perfundit, ad quod Kinricus Viſiſaxo Britannos pro aris & focis fortitèr dimicantes memorabili prælio olim fudit: & ſuperiori ſeculo Richardus Neuill Comes Warwicenſis, cùm à Lancaſtrenſium partibus ſtaret, Eboracenſes ita profligauit, vt ſtatim etiam ipſum Edwardum IIII. conſilij inopem ceperit, & abduxerit. Nunc autem conficiendo caſeo notiſſimum, nam caſtrum illud intercidit, quod Alexander Lincolnienſis Epiſcopus (ad Lincolnienſem enim cathedram ſpectat oppidum) conſtruxit, qui cùm latè potiùs, quàm lætè habitare voluit, plurima ſibi mala ex inſanis ſubſtructionibus accerſiuit. (Banbury.)

Iam indè longo decurſu nihil hac parte præter cultiſſimos agros, & lætiſſima prata cernit Cherwellus. In quibus conſident *Iſlip* olim *Ghiſtlipe* locus natalis Edwardi Regis illius quem ob pietatem, & continentiam *Confeſſoris* nomine dignati ſunt maiores, vt ipſe teſtatur in Autographo quo hoc ſuum Manerium Eccleſiæ Weſtmonaſterienſi dedit, & *Hedindon* quã in Baroniam Thomæ Baſſet Rex Ioannes donauit. Vbi verò cũ Iſide confluit, & amœniſſimæ, quas dixi, inſulæ aquarum diuortijs ſparguntur, in campeſtri planitie eminet celeberrima Academia OXONIA, Saxonicè Oxenforꝺ, vulgò Oxford, Athenæ noſtræ nobiliſſimæ, Angliæ μουσεῖον, & ὄμμα, imò Sol, oculus, & anima, literarum & ſapientiæ clariſſima officina, vnde religio, humanitas, & doctrina in omnes regni partes vberrimè diſtribuuntur. Vrbs egregia, & nitida ſiue priuatorum ædificiorum elegantiam, ſiue publicorum dignitatem, ſiue ſitus ſalubritatem, & amœnitatem ſpectes. Planitiem enim ita obuallant nemoroſi colles, vt hinc peſtilenti Auſtro, illinc tempeſtuoſo Zephiro excluſo, tantùm ſerenantem Eurum, & Aquilonem corruptionis vindicem admittãt, vnde ab hoc ſitu *Belloſitum* quondam dictam fuiſſe produnt ſcriptores. Nonnulli, qui tamen (Iſlip. Hedindon. Oxonia. Oxford.)

mea

mea opinione, fallacem opinionis ſuccum imbiberunt, hanc *Caer Vortigern*, & *Caer Vember* Britannicè appellatam, & neſcio quos Vortigernos, & Mempricios extruxiſſe opinantur. Quodcunque verò Britannicis temporibus fuerit, Saxones Oxenford dixerunt, & ea planè ſignificatione, qua Græci ſuos *Boſphoros*, & Germani ſuam Ochenfurt ad Oderam habent, à boum ſcilicet vado, quo etiam ſenſu Britannis noſtris hodiè *Rhidychen* nominatur. Lelandus tamen probabili coniectura ab Ouſe fluuio, qui Latinè Iſis, nomen deducit, & Ouſford vocatum fuiſſe arbitratur, cùm Inſulæ amnicæ quas Iſis hîc diſpergit, Ouſney dicantur. Prudens antiquitas (vt in annalibus noſtris legitur) hanc vrbem etiam Britannico ſæculo Muſis conſecrauit, quas Græcoladâ, huc tanquam in fœlicius plantarium tranſtulêrunt. Verùm cùm inſequens ætas Saxonica vrbium euerſionibus continenter decurreret, communem temporũ inclinatione ſortem ſubijt, & longo ſanè tempore ſolummodò Frideſwidæ reliquijs celebrata fuit, quæ in Diuas relata, eò quòd ſolennibus votis ſe Deo obſtrinxiſſet, & Algarus princeps, dum eius nuptias ambiret, non ſine miraculo, oculis (vt ſcribunt Monachi) captus fuiſſet. *Hæc*, vt apud Guilielmum Malmesburienſem legitur, *virginei triumphi compos hîc ſtatuit monaſterium, in quod cùm tempore Egelredi Dani neci adiudicati confugiſſent, pariter cum domibus inſatiabili ira Anglorum abſumpti ſunt. Sed mox regis pœnitentia purgatum ſacrarium, reſtitutum monaſterium, veteres terræ redditæ, recentes poſſeſſiones additæ, tandémque locus datur à Rogero Sariſburienſi Epiſcopo excellentis literaturæ Canonico, qui multos ibi Canonicos regulariter victuros Deo exhibuit.* Sed his omiſſis ad Academiam redeamus. Poſteà pientiſſimus Rex Alfredus Muſis iam diu exulantibus ſua adyta reſtituit, tribus conſtructis Collegijs: Grammaticis vno, Philoſophis altero, & Theologis tertio. Hanc tamen fœlicitatem paucis pòſt annis vna, & altera calamitas excêpit. Dani enim, regnante Etheldredo, prædatorio incendio eam inuoluêrunt, ſtatímque Haraldus Leuipes barbara immanitate ita in eam ſæuijt ob quoſdam è ſuis tumultu interfectos, vt triſtiſſimum ſtudioſorum exilium ſubſequutum fuerit, & Academia luctuoſo ſpectaculo quaſi intermortua ad Guilielmi Normannici vſque tempora iacuerit. Quem aliqui expugnaſſe falsò ſcribunt, ſed *Oxonia* pro *Exonia* in exemplaribus perperàm concepta illis impoſuit. Tunc tamen ſedem fuiſſe ſtudiorum ex his Ingulphi verbis, qui ea ætate floruit, intelligatur. *Ego Ingulphus conſtitutus*

Frideſwida.

conſtitutus primùm Weſtmonaſterio, poſtmodùm Oxonienſi ſtudio traditus cùm in Ariſtotele arripiendo ſupra multos coætaneos profeciſſem,&c. Verùm hoc tempore ita exhauſta fuit,vt cùm intrà & extrà murum (ex Cenſuali Guil. Conqueſtoris libro loquor) ædes plùs minùs 750. fuerint prętęr 24. manſiones Murales, quingentæ ex illis cenſui ſoluendo non eſſent.Vtq; eius libri verbis loquar, *Hæc vrbs reddebat pro theloneo, & gablo, & alijs conſuetudinibus per annum Regi quidem viginti libras, & ſex ſextarios mellis, Comiti verò Algaro decem libras.* Paulò pòſt Robertus de *Oilgi* nobilis Normannus (de quo ſuprà diximus) cùm in militiæ præmium latifundia in hoc agro à Guilielmo victore accepiſſet, caſtrum ad occiduam vrbis partem magnis aggeſtis molibus extruxit,quod Stephanus Rex irrita *obſidione poſteà concuſſit. Mœnibus etiam nouis, vt creditur, ipſam vrbem incinxit, quæ nunc ſenſim expugnat vetuſtas. Robertúſque eius è fratre nepos Regis Henrici primi à cubiculis Duſeney cœnobium ampliſſimum (vt ex parietinis videre eſt) in mediamni ſub caſtro fundauit. Regeſque Angliæ hìc ſuas ædes habuerunt, in quibus in lucem editus erat ille verè * θυμολέων Richardus primus Rex Angliæ, vulgò *Leoninus*,animi excelſi & erecti pleniſſimus,Reipub. Chriſtianæ, Anglorum gloriæ, & paganorum terrori natus. In cuius mortem Poeta eo ſeculo minimè malus luſit.

Oſeney. * Rich. Cuer de Lion.

Viſcera Carceolum,corpus Fons ſeruat Ebrardi
Et cor Rothomagum, magne Richarde, tuum.
In tria diuiditur vnus, qui plus fuit vno,
Nec ſupereſt vno gloria tanta viro.
Hìc Richarde iaces, ſed mors ſi cederet armis,
Victa timore tui,cederet ipſa tuis.

Verùm ædes hæ Regiæ in Conuentum Carmelitarum Rex Edwardus III. tandem conuertit.

Sic ædificijs recreata vrbe, huc quaſi ad doctrinæ & virtutis mercatum confluere cœperunt plurimi, & refloruêrunt literæ, opera inprimis Roberti Polenij viri ad Rempublicam literariam promouendam nati,qui nihil non egit vt aridæ quaſi vrbis viſceribus obſtructos Muſarum fontes denuò aperiret, fauente inprimis (vt author eſt Lelandus) Henrico II. & Richardo eius filio de quo modò dixi. Polenij verò conatus adeò fœliciter ceſſit, vt regnante Ioanne, tria millia ſtudioſorum in hac vrbe fuerint, qui omnes ad vnum hinc partim Readingum, partim Cantabrigiam demigrârunt; quòd in ſtudioſam hanc hominum

num nationem ciues iniquiores viderentur; ſed pacato tumultu, poſt breue tempus ſunt reuerſi. Tunc autem, & ſubſequente tempore, vt Deus vrbem hanc Muſis, ita optimos principes, & præſules huic vrbi magno numero progenuit, qui ornandis, fouendisq; literis melioribus liberalitatem impertiuerunt maximam. Cùm enim Henricus III. ſalutata Frideſwida, quod piaculare anteà creditum, ſuperſtitioſam formidinem exemiſſet, qua principes, ne Oxoniam adirent, ſacrifici deterruiſſent, & frequentia hîc Comitia ad componendas cum Baronibus controuerſias habuiſſet; ſuperiorum regum priuilegia confirmauit, & ipſe nonnulla irrogauit. Tantáque iam erat eruditorum copia, vt innumeri diuinis, humanísque artibus inſtructiſſimi, cùm in Eccleſiam, tùm Rempublicam hinc fuerint propagati, Matthæúsque Pariſienſis *Vniuerſitatem Oxonienſem ſecundam à Lutetia Eccleſiæ ſcholam, imò Eccleſiæ fundamentum* diſertè appellârit. Vniuerſitatis enim nomine iam anteà honorârant Pontifices Romani, quo titulo non aliam præter Pariſienſem, & Patauinam, in ſuis decretis eo tempore dignati fuêrunt. Iam boni Mæcenates vrbis interiora, & ſuburbana auguſtiſſimis Collegijs, Aulis, & Gymnaſijs, & ea rurſum redditibus opimis animare cœperunt. *Collegia.* Regnante enim adhuc Henrico III. Gualterus Merton Epiſcopus Roffenſis Collegiũ quod in agro Surrienſi poſuerat, anno 1274. Oxoniam tranſtulit, locupletauit, & Mertonenſe Collegium dixit, ſtatímque Guilielmus Archidiaconus Dunelmenſis opus illud Alfredi, quod Vniuerſitatis nunc vocant Collegium, nouis operibus reſtaurauit. Quo tempore ſtudioſi, quòd Ottonem Pontificis legatum, ſiue potiùs hirudinem ad exſorbendum ſanguinem Anglicum emiſſum duriuſculè exceperint, ſacris erant interdicti, & indignis modis tractati. Edwardo primo regnante, Ioannes Balliolus Rex Scotiæ (vel vt alij volunt eius parentes Ioannes, & Deruorguldis) Balliolenſe fundauit & denominauit. Iamque, vt ſcribit Armachanus, triginta millia ſtudioſorum hîc cenſebantur. Sub Edwardo II. Gualterus Stapletonus Epiſcopus Exonienſis Exonienſe Collegium, Aulamque Ceruinam, & ipſe Rex eum imitatus Collegium Regium, vulgò *Orial*, & Aulam S. Mariæ poſuit. Poſteà Philippa Regina, Edwardi III. vxor Collegium Reginæ, ſiue Reginale, vt vocant, & Simon Iſlep Archiepiſcopus Cantuarienſis Cantuarienſe extruxit. Cùm ſtudioſi rebus ad vota fluentibus inſoleſcentes diuiſis factionum nominibus, Septentrionales,

trionales, & Auſtrales ad inteſtina, & inſana inter ſe arma conclamarent, vnde Septentrionales Stanfordiam ſeceſſerunt: & ſcholas ibi aperire cœperunt. Sed pauculos poſt annos, cùm Phœbus Muſis lætiùs illucens has Martis nebulas diſpuliſſet, redierunt, lataque leges ne quis Oxonienſis Stanfordiæ profiteretur,quod huic vrbi fraudi foret. Tunc temporis Guilielmus Wiccamus Epiſcopus Wintonienſis Collegium admodum magnificum quod Nouum dicunt, excitauit, in quod è ſuo Wintonienſi collegio optima ingenia quotannis transferuntur. Richardus etiam Angeruile Epiſcopus Dunelmenſis *Philobiblos* dictus, Bibliothecam in publicum ſtudioſorum vſum, optimis authoribus vndiquaque conquiſitis inſtruxit. Eiúsque ſucceſſor Thomas de *Hatfield* Dunelmenſe Collegium monachis Dunelmenſibus, & Richardus Flemming Lincolnienſis Epiſcopus Lincolnienſe locauit. Benedictini etiam monachi id tempus Collegium Gloceſtrenſe collata pecunia condiderunt, in quo vnus & alter monachus è ſingulis Benedictinorum Cœnobijs alebatur,qui poſteà apud ſuos bonas literas profiterentur. Iam vt Canonicos taceam, quatuor pulcherrima Fratrum cœnobia in ſuburbijs ſurrexerant, in quibus & multi non vulgariter eruditi floruerunt. Inſequente ſeculo cùm regnaret Henricus V. H. Chicheleius Archiepiſcopus Cătuarienſis bina, & ea egregia ædificauit collegia, quorum alterum Omnium animarum memoriæ,alterum Diuo Bernardo dedicauit. Statímq; Guilielmi Wainflettus Epiſcopus Wintonienſis Collegium Mariæ Magdalenæ opere exlmium, ſitu percommodum & ambulacris admodum amœnum erexit. Eodémque tempore Humfredus Dux Gloceſtriæ bonarum literarum admirator maximus Scholam Theologicam tanta elegantia extruxit, vt illud Xeuxidis ei iure inſcribi poſſit *Inuiſurum faciliùs aliquem, quàm imitaturum*; & in eius ſuperiori parte Bibliothecam inſtituit, centumque viginti nouem ſelectiſſimis libris,quos magnis impenſis ex Italia comparauit, exornauit: ſed hos quorundam priuata auaritia publico vſui iampridem inuidit. Deinde Henrico VII. regnante, vt adhuc meliùs literarum honori conſuleretur,Guilielmus Smith Epiſcopus Lincolnienſis Collegium Ænei naſi, quod optimus ille & pius ſenex D. Alexan. Nowellus S. Pauli Londini Decanus prouentibus auxit, & Richardus Fox Epiſcopus Wintonienſis Collegium Corpus Chriſti nominatum exædificauit: illóſque ſubſequutus Thomas Wolſæus Cardinalis Eboracenſis (vbi

Frideſwidæ

Frideſwidę monaſterium erat)omnium ampliſſimum & elegantiſſimum inchoauit, quod Henricus VIII. adiuncto Cautuarienſi Collegio,magnis redditibus ditauit,& Ædem Chriſti dixit. Potentiſſimúſque idem princeps, pecunia è ſuo ærario deprompta,ad vrbis dignitatem Epiſcopum, & ad Academiæ ornamentum publicos profeſſores inſtituit. Noſtra itidem memoria, vt nouis etiam beneficijs Muſas complecterentur, Thomas Popus vir ordinis equeſtris Dunelmenſe Collegium, & Thomas Whitus ciuis Londinenſis,& equeſtris item ordinis,Bernardi Collegium (quæ ſuis ruderibus ſepulta iacuerunt) excitârunt, nouis ædificijs inſtaurârunt,latifundijs locupletârunt,& nouis nominibus exornârunt : Hoc enim S. Ioanni Baptiſtæ, illud ſacroſanctæ Trinitati eſt dicarunt. Maria etiam Regina publicas ſcholas bellè à fundamentis ædificauit. Et dum hæc ſcribimus, Hugo Priſus Legum Doctor noui Collegij in honorem Ieſu, fundamenta fœlicibus auſpicijs iacet. His Collegijs quæ numero ſunt XVI. & Aulis prætereà VIII. eleganti ſtructura, opimis redditibus, & inſtructis bibliothecis ita floret Oxonia, vt reliquas orbis Chriſtiani Academias ſuperet omnes. Bibliothecis verò animatis(ſic enim meritò doctiſſimos cum Eunapio vocare licet) maximarum artium diſciplinis, & reipublicæ literariæ Politia concedat nulli.Sed quid hæc? non vllius præconij indiga Oxonia,tanta eius, vt Pliniano verbo vtar,ſuperfluit claritas; nec ego in altricis meæ laudes prodigus laſciuire videbor. Sat ſit de Oxonia dicere,quod de Athenis Pomponius. *Clarior eſt quàm vt indicari egeat.* Sed pro coronide habe initium hiſtoriæ Oxonienſis è Procuratorum libro. *Conteſtantibus pleriſque Chronicis, multa loca per orbis climata varijs temporibus variarum ſcientiarum ſtudijs floruiſſe leguntur. Omnibus autem inter Latinos extantibus ſtudijs Vniuerſitas Oxonienſis fundatione prior, quadam ſcientiarum pluralitate generalior, in veritatis Catholicæ profeſſione firmior, & priuilegiorum multiplicitate præſtantior inuenitur.* Mathematici Oxonienſes hanc ſuam vrbem XXII. partibus à Fortunatis inſulis abeſſe, Polum verò Borealem LI. gradibus, L. ſcrupulis ſublimen attolli obſeruârunt.

Cherwellum ab ortu influit riuulus, qui Burceſter, Saxonicè Buꞃenceaꞅꞇeꞃ præterfluit, antiqui nominis oppidulum, ſed vbi nihil antiquum obſeruaui niſi Baſſettos eius olim Dominos fuiſſe, & cœnobiolum conſtruxiſſe, à quibus poſteà ad Barones *le Strange de Knocking* deuenit. Cùm verò ſub Oxonia Iſis & Burceſter.

Cherwellus

Cherwellus in vnum alueum aquas conſociârint, Iſis ſolidus,& concitatior in Auſtrum fertur, vt quem diu quæſierat, Tamam

Tama fl. Tame. inueniat. Nec multa emenſus eſt milliaria, cùm ecce Tama è Buckinghamienſi agro effuſus occurrit, qui vbi primum hunc agrum ſubintrat, *Tamam* mercatorium oppidum nomini adoptat ſuo,quod inter flumina ſitu admodum grato interſidet. Tama enim partem Septentrionalem alluit, & duo influentes riuuli,alter ab ortu,ab occaſu alter includunt.Alexander ille munificus Lincolniẽſis Epiſcopus, qui loci Dominus erat,cùm eius in caſtris extruendis profuſio ab omnibus ſubaccuſaretur, ad eluendam maculam, vt innuit Neubrigenſis,monaſteriolũ iuxta oppidum extruxit, multiſque poſt annis Quatremanni qui ſuperiori ſeculo magni erãt in hoc tractu nominis Xenodochium alendis pauperibus fundârunt. Verùm vtrúmque iam euanuit, & pro his Ioannes Guilielmiades, ſiue *Williams*, quem Baronem *de Tama* Maria Regina creauit, ſcholam pulcherrimam,

Ricot. & Xenodochium tenue inſtituit. Inde Tama prope Ricot ædes elegantes defertur,quę olim ad Quatremanos illos ſpectârunt, quorum ſtirps cùm defeciſſet, venditionibus ſubinde alienatæ à *Fouleris* & *Heronis*, demum ad Dominum illum Guilielmiadẽ ſunt deuolutæ, & per eius filiam ad Dominum Henricum Norricium, quem Diua Elizabetha Baronem Norricium de *Ricot* dixit,virum cùm generis ſplendore conſpicuum,à Louellis enim (qui maximas Angliæ familias cognatione attigerunt) genus ducit, tùm bellicoſiſſima prole, quod Belgica & Hibernia conteſtetur, longè clariſſimum. Demum Tama noſter *Dorceſtriam*

Dorcheſter. adijt, quæ nobis Dorcheſter, Bedæ *Ciuitas Dorcinia*, Lelando *Hydropolis*, ſed nomine ex ſuo ingenio deprompto, ſatis tamen appoſitè, cùm *Dour* aquam Britannis denotet. Hanc à Romanis olim habitatam fuiſſe eorum nummi ſæpiùs eruti perſuadent,& annales noſtri Epiſcopali ſede diu celebrem fuiſſe produnt, quam Birinus Occidentalium Saxonum Apoſtolus conſtituit. Cùm enim Cinigilſum Occidentalium Saxonũ Regulum baptiſmi fonte abluiſſet, quem Oſwaldus Nordanhumbrorum rex è ſancto lauacro ſuſcepit, *Donauerunt*, vt inquit Beda, *ambo reges eidem epiſcopo hanc ciuitatem ad faciendam inibi ſedem epiſcopalem*. Birinus iſte vt apud Bedam etiam videre eſt, ſanctitatis opinione ad miraculum eo tempore claruit, vnde de illo Poeta ſatis vetuſtus qui eius vitam carmine deſcripſit.

Dignior attolli quàm ſit Tyrinthius heros,

Quàm

Quòm ſit Alexander Macedo; Tyrinthius hoſtes
Vicit, Alexander mundum, Birinus vtrunque.
Nec tantùm vicit mundum Birinus & hoſtem;
Sed ſeſe bello vincens, & victus eodem.

Hanc ſedem poſt 460. annos, (ne, quod Canonibus prohibetur, in tam modica ciuitate Epiſcopi nomen vileſcêret,) Remigius, regnante Guilielmo primo, Lincolniam tranſtulit. Quo tẽpore *Villa hæc Dorceſtria* (vt inquit Malmesburienſis qui tunc floruit) *exilis, & infrequens erat, maieſtas tamen eccleſiarum magna, ſeu veteri opere, ſeu ſedulitate noua.* Iam inde ſenſim deficere cæpit, & nuper via publica hinc deflexa, ita elanguit, vt quæ ciuitas fuerat, vix oppidi nomen tueatur: ſatiſque iam habet, quod in adiacentibus campis rudera ſuæ magnitudinis indicia oſtendere poſſit. Sub hoc Tama, & Iſis confluentes, quaſi in manus conueniunt, & connubio iunguntur, vtque vndis, ſic nomine coeunt. Tamisis enim iam inde compoſito vocabulo nominatur. *Tama, & Iſis confluunt.* Quod primus obſeruaſſe videtur ille, qui Hiſtoriarum Eulogium conſcripſit. De hoc Tamæ & Iſis connubio en carmina ex Poemate eodem titulo, quæ ſi placet, vel legas, vel negligas.

Hauſerat intereà ſperati coniugis ignes
Tama Catechlaunûm delabens montibus, illa
Impatiens neſcire thorum, nupturaque greſſus
Accelerat, longíque dies ſibi ſtare videntur,
Ambitioſa ſuum donec præponere nomen
Poſſit amatori. Quid non mortalia cogit
Ambitio? notámq; ſuo iam nomine villam
Linquit, Norricijs geminans ſaluete, valete.
Cernitur & tandem Dorceſtria priſca petiti
Augurium latura thori, tunc Tama reſurgit
Nexa comam ſpicis, trabea ſuccincta virenti,
Aurora ſuperans digitos, vultúmque Diones,
Peſtanæ non labra roſæ, non lumina gemmæ,
Lilia non æquant crines, non colla prunæ,
Vtq; fluit crines madidos in terga repellit,
Reddit & vndanti legem formamq; capillo,
En ſubitò frontem placidis è fluctibus Iſis
Effert, & totis radios ſpargentia campis
Aurea ſtillanti reſplendent lumina vultu.
Iungit & optata nunc oſcula plurima Tame,
Mutuáq; explicitis innectunt colla lacertis,

Oſcula

Oſcula mille ſonant, connexu brachia pallent,
Labra ligant animos: tandem deſcenditur vnà
In thalamum, quo iuncta FIDE CONCORDIA *ſancta,*
Spendida conceptis ſancit connubia verbis.

Pauciſque interiectis verſiculis

Dixerat, vnito conſurgit & vnus amore
Lætior exultans nunc nomine TAMISIS *vno,*
Oceanúmque patrem quærens iactantior vndas
Promouet.

Benſon. Hinc Tamiſis Benſon, olim Benſington adit, quam *Villam Regiam* vocat Marianus, proditq; Ceaulinum eam Britannis anno ſalutis 572. abſtuliſſe, Occidentaléſque Saxones ad ducenteſſimum inde annum tenuiſſe. Tunc enim Offa Mercius in rem famámque ſuam arbitratus vt illi nihil cis flumen haberent, expugnauit, ſuique iuris fecit. Hodie verò tantùm viculus cenſetur, vicinásque habet regias ædes elegantes, ſed minùs ſalubres ob halitus ſtagni adiũcti, ab vlmis Ewelme dictas, vulgo Newelme, quas conſtruxit Guilielmus *De la-Pole* Suffolciæ Dux, qui accepta in vxorem Alicia vnica Tho. Chauceri filia, ampliſſimam hîc hæreditatem creuit, & præter has ædes, eccleſiam etiam elegantem, in qua Alicia illa ſepulta iacet, & Xenodochium nitidum extruxit: verùm Ioannes Lincolniæ Comes eius è filio Ioanne nepos huius familiæ fœlicitatem funditùs quodammodo euertit. Dum enim res nouas contra Henricum ſeptimum moliretur, proſcriptus omnibus honoribus & his poſſeſſionibus excidit, quæ in patrimonium Regium tranſcriptæ, ſtatimque ille in prælio occubuit. Hinc magno circumducto ambitu Tamiſis in ſe ferè reflectitur, Centuriam de Henley amplexus collibus ſurgentem, & ſyluis denſiorem, quam ANCALITES tenuiſſe, qui ſe in Cæſaris fidem permiſerunt, ſuſpicantur nonnulli. In hac ſunt Greies Rotherfield ædes quondam Walteri Greij Baronis (ſi non temerè credo) cuius hæreditas per Baronem de *Deincourt* ad Louellos deuoluta fuit, nunc Franciſci Knówlles equitis clariſſimi, & Aulæ Regiæ Theſaurarij eſt habitatio. Iuxtà *Henley* olim *Hanlegaum* ad Tamiſim in ipſo Comitatuum confinio ſe oſtendit, cuius incolæ maximam partem nauicularij ſubuehendo Londinum ligno, & diſtrahendo frumento quæſtum præcipuum faciunt; nec antiquiora commemorat, quàm quod Molinios Dominos olim habuit, à quibus per Hungerfordos qui duarum Nundinarum ius oppido ab Henrico VI. impetrarunt,

Ewelme.

Ancalites.

* Grey de Rotherfeld.

* Henley.

*

ad

ad illuſtriſſimam Haſtingorum familiam hæreditariò deuenit. Quà verò Tamiſis ſub hoc nunc ſublicio ponte coniungitur, olim ſaxeum fuiſſe arcuato opere ferunt. An verò hic fuerit pons ille per quem Dio meminit Romanos tranſiſſe, cùm Britannos hoc tractu inſequerentur, qui inferiùs flumen tranauiſſent, non facilè quis dixerit. *Xiphilinus.*

Ab Henley colles *Chilternici* perpetuo dorſo in Aquilonem procurrunt, & Oxonienſem hunc agrum à Buchinghamienſi diſterminant, ad quorum radices plura ſubſunt oppidula, inter quæ notiſſima ſunt *Watlington* mercatus tenuis, & Shirburne quondam Quatremanorum caſtellulum, nunc verò *Chamberlanorum* ſedes, qui é Tankeruillæ Comitum familia oriundi, cùm Camerarij Normanniæ eſſent, priſco illo nomine *Tankeruillorum* obliterato, *Chamberlani*, i. Camerarij ex munere quod obierunt, nominari cæperunt. Shirburne.

Oxonienſis Comitatus titulus (vt illos Saxones taceam) à Matilde Auguſta Anglorûm Domina Alberico de *Vere* primùm collatus, in eius poſteris maſculis ita perpetua ſerie effloruit, vt iam Edwardus adoleſcens multis nominibus nóbiliſſimus, ab eo ſit Comes decimus ſeptimus, & inter Angliæ Comites Verorum familia (vt Ciceronis verbo vtar) fundatiſſima, & antiquiſſima habeatur. *Comites Oxonia.*

Eccleſias parochiales 280. *complectitur. hic ager.*

V CATTI-

D*Obunis ad Ortum contermini ſunt, quos Ptolemæus pro exemplarium varietate* CATTIEVCHLANOS, CATTIDVDANOS, CATHICLVDANOS, *& Dio* CATTVELLANOS *vocat. Ex his quod fuerit veriſſimum nomen, haud facilè dixerim. Liceat tamen queſo, opinionem, qua iamdiu animus mihi grauidus hac de re fuerit, quaſi abortu hic effundere. Ego hos olim* CASSIOS *fuiſſe dictos exiſtimaui, ab his Caſsijs eorum principem Caſſiuellaunum, ſiue Caſſibellinum denominatum, & à Caſſiuellauni nomine hunc ipſum populum Cattuellanos & Cattieuchlanos à Græcis appellatum.* Caſſij. *Caſsij enim inter Britanniæ gentes à Cæſare memorantur, quos certo certius eſt his in locis conſediſſe, & à quorum nomine regiuncula in hoc tractu non minima* Caiſhow *etiamnùm appellatur. Cùm autem Caſſiuellaunus huic tractui cum imperio præfuerit, vt ex Cæſare videre eſt, & in eius nomine Caſſiorum appellatio planiſſimè ſe prodat: ſatis probabile videatur, Caſſiuellaunum ſic dictum, quaſi Caſſiorum principem. Id ni eſſet, cur hunc Caſſiuellaunum vocârit Dio* Suellan *pro* Vellan, *& Nennius Britannus non Caſſibellinum, ſed Bellinum, quaſi illud eſſet proprium vel viri vel dignitatis nomen? Nec nouum videatur ſi principes olim à ſua gente nomina ſortiti fuerint. Catti in Germania ſuum Cattimarum, Teutones ſuum Teutomarum & Teutobochum, Daci Decebalum, Gotti Gottiſonem habuêrunt. Et quid impedit quò minùs noſtri Caſsij ſuum Caſſibellinum haberent?* Bellin. *Cùm Bellinus protritum fuerit in hac inſula nomen, & nonnulli putârint Cinobellinum noſtrum qui inter Icenos regnârit, quaſi Icenorum Bellinum fuiſſe nuncupatum. Ab hoc igitur Caſſiuellauno ſi Græci ſcriptores* Cattwellanos, Cattieuchlanos, *&c. non detorſerint, ego in hac re me omninò cæcutire fateor.*

Vnde autem Caſſiorum nomen hic populus induerit, mihi compertum non eſt, niſi fortè à virtute bellica. Seruius enim Honoratus viros bello ſtrenuos antiquis Gallis (qui eadem cum Britannis lingua vſi erant) Geſſos *dictos prodit, vnde* Cethilou *Britannicam dictionem bellicorum ſemen interpretatur Nennius. Bellica autem laude hos floruiſſe manifeſtum eſt, continentia enim ante Cæſaris aduentum cum vicinis bella geſſerant, Dobunorum partem in ſuam poteſtatem redegerant: Britanni*

eorum

eorum principem bello contra Cæſarem vniuerſis copijs præfecerant, longè etiam latéque imperium & nomen protulerant. Vniformi etenim Caſſiorum, ſiue Cattieuchlanorum appellatione inſigniti erant, qui nunc tres agros ſiue Comitatus occupant: ſcilicet Buckinghamſhire, Bedfordſhire, *&* Hertfordſhire, *de quibus iam ordine, ſed paucis dicamus.*

Buckinghamſhire.

BVckinghamſhire, cum fagis ſit paſſim feraciſſima, quas Saxones Bucken vocant, à fagis primarium oppidum Buckingham, & indè totum agrum denominatum non dubito. Regio enim fagifera in Germania *Buchonia* vocatur, & apud nos oppidum in Norfolcia Buckenham dictum, fagis circumſitum eſſe accepimus. Hic ager minori latitudine concluſus à Tamiſi ad Septentriones longitudine ſua procurrit. A meridie Bercheriam Tamiſi ſecluſam, ab occaſu agrum Oxonienſem, à Septentrione Northantonenſem, ab ortu primùm Bedfordienſem, indè Hertfordenſem, & poſteà Medioſaxones proſpicit. Solo eſt paſſim vberi, incolis refertiſſima, qui rei pecuariæ inprimis operam nauant. In duas partes diuiditur, quarum altera ad meridiem montana, ſeu potiùs collina Chilterne, Saxonicè Cẏlꞇeꞃn, altera huic ſubiecta ad Septentriones The Vale, id eſt, vallis dicitur.

Chiltern quam à gelido ſitu ſic dictam exiſtimant nonnulli, Chiltern.
tota collibus ex argillacea creta albicantibus ſurgit, fageis lucis & ſyluis veſtita, arboribúſque planè inuia, donec Leofſtanus Abbas S. Albani ſuccideret, eò quòd latronibus eſſet perfugium. In hac quà collium radicibus Tamiſis flexuoſo meatu allabitur, Marlow ſedet, non contemnendum oppidulum, nomine à creta Marle vulgò dicta ſumpto, qua diſperſa per arua ſic laſſatis glebis vitam inter hos colles impertiunt, vt poſt annum agricolæ imperium nunquam recuſent, ſed cumulatiore menſura quod accipiunt, reddant. Prope hoc in Tamiſim æditur fluuiolus per iacentia loca ſibi iter aperiens, & quà flectitur, High Wickham oppidum ſibiimpoſitum habet, & inde forſitan no- Wickham.
minatum, cùm Germani Saxones flùminis & maris flexum Wick vocent, plurimáque inde nominata loca in Britannia

occurrunt. Hoc amplitudine ſua & ædificiorum elegantia maximis in hoc agro oppidis adæquandum; in eo verò quod vnum ex omnibus Maiorem pro ſummo magiſtratu habeat, reliquis
✻ meritò anteponendum. Sub ingreſſum Normannorum Wiganus de *Wallengfordia* Dominus erat tùm *Burgi de Wicumbe*, *tùm villæ forinſecæ* (ex Inquiſitione antiqua loquor) poſt cuius mortem Rex Henricus Primus hanc regio patrimonio adſcripſit. Ioannes autem Rex tandem *villam forinſecam* diuiſit inter Robertum de *Veteri Ponte*, & Alanum *Baſſet*. Wichamiæ ad Boream vicina eſt *Bradenham* ſitu percommodo & ſalubri, quæ iam habitatio eſt primaria Baronum de *Windeſor* (de quibus in *Bark-ſhire* iam diximus) ex quo patrum memoria Guilielmus Dominus *Windſor* hîc ſedem ſibi conſtituerit. Admiſſo illo fluuiolo Tamiſis prouoluitur per Ætonam bonarum literarum plantario celebrem, & cuius Manerium Domini Greij de *Wilton* vt legi tenuerunt *per ſeruitium cuſtodiendi vnum Gerfalconem Domini Regis*. Vnde illa Greiorum familia falconem pro ſymbolo vſurpat. Demum Tamiſim influit *Colnus* qui Buchinghamienſes & Medioſaxones hîc intermeat, & *Colbroke* denominat, quos PONTES fuiſſe quorum meminit Antoninus, vtrinque diſtantia à Gallena & Londino teſtatur. Nec vſpiam alius eſt locus qua via à Gallena Londinum ducit, cui Pontium nomen aptiùs conueniat. Colne enim hîc in quatuor alueos finditur, qui totidem pontibus ad itineris commoditatem coniunguntur, à quibus nomen factum ipſa nominis notio edocet, vti à pontibus *Gephyræ* Boëtiæ, & *Pontes* Galliæ, vndè *Ponthieu* Comitatus nominantur. Qui comitatus (vt obitèr adnotem) regibus Angliæ iure Æleonoræ Edwardi primi vxoris obuenit, quæ materno iure ex aſſe eiuſdem hæres fuerat. His diuortijs Colne amœnas inſu-
894 las circumfundit, in quas Dani anno Chriſti 894. ſe fuga recepêrunt, cùm Alfredus illis inſtaret, locíque ingenio ſe tutati ſunt, donec Anglus rei frumentariæ inopia coactus obſidionem reli-
✻ querit. *Eure*, ſiue *Euer* viculus ad hæc diuortia conſpicitur, quem cùm Rex Ioannes Ioanni *filio Roberti* Domino de *Clauering* dediſſet, iuniores eius filij è loco nomen ſibi aſſumpſerunt Hugo ſcilicet vnde Barones de *Eure*, & Robertus à quo familia de *Eure* in *Axholme* eſt propagata. Colne iſte alium riuulum ſuperiùs ab occaſu infuſum ſecum defert, ad quem in conualle Amerſham, Saxonicè Agmundeſham vidimus, quæ nec ſtructura, nec frequentia, ſed domino ſuo Franciſco Ruſſellio Bedfordiæ

Bradenham.

Vide in Bark-ſhire.

Colbroke.

Pontes.

Comitatus Pontiui.

Eucr.

Barones de Euers vulgò.

Ameſham.

Bedfordiæ Comite ſuperbit, viro ea naturæ facilitate, & pietate,vt nunquam ita magnificè quicquid in eius dicam laudem, quin id hominis virtus longè ſuperârit. Verùm Comitum Bedfordiæ ſedes præcipua *Cheyneis* dicitur, quæ magis eſt ad ortum, vbi & Ioannes primus ex hac familia Comes, & Franciſcus ille contumulantur. Cheneys.

Vix tertium hinc ad Septentriones milliare emenſi fuimus, cùm ad Chilternicorum collium dorſum peruenimus,quod totam regionem ab occaſu brumali in ortum æſtiuum tranſuerſam interſecat per multos viculos inter quos nominatiſſima eſt *Hamden*,quæ antiquæ & numeroſæ hoc in tractu familiæ nomen fecit. In ipſo verò collium ad ortum angulo, accliuem ſitum Aſheridge receſſus regius occupat, vbi Edmundus Cornubiæ Comes Richardi Romanorum Regis filius, cœnobium noui inſtituti religioſis, *Bonos homines* vocant,excitauit. Qui,vt author eſt Polydorus,Diui Auguſtini ordinem ſequebantur,veſtitúmque cæruleum induebant.Ex hoc collium dorſo longè latéque patet proſpectus in ſubiectam vallem, quam alteram agri partem diximus. Hæc tota ferè campeſtris eſt, ſolo item argillaceo, tenaci, & fœcundo, pabuloſis pratis innumeros ouium greges paſcit, quarum mollia, & tenuiſſima vellera ab Aſiaticis vſque gentibus expetuntur. Sed ſyluis nuda niſi ad occiduum latus, vbi præter alias Bernewood, circa quam anno à Chriſto nato 914. Danorum furor impotentiùs ſæuit, túmque fortè concidit Burgus ille antiquus, vt Romani nummi inuenti teſtantur, qui poſteà regia erat villa Edwardi Confeſſoris. Nunc autem pagus eſt ruſticus,& pro Burihill, Brill contractiùs appellant. In hac valle licèt oppidis & pagis ſit confertiſſima,perpauca tamen ſunt quæ referre conuenit, eáque aut ad Tamam, aut ad Vſam.

Aſheridge. 1260 Oues. Brill.

Non procul à Tama qui meridionalem vallis partem irrigat, ſurgente colliculo inſidet emporiolũ amplum, ſatis frequens, multiplici & amœniſſima pratorum viriditate incinctum,vulgò Ailesbury, vnde vallis vniuerſa The vale of Ailesbury nominatur.Saxones Aeᵹleſbuꞃᵹe dixêrunt, cùm Cuthwulfus Saxo illud ad annum ſalutis 572. expugnaret: nomen enim Britannicum, quo priùs innotuit,æuo diſperijt. Eadithâ alumnâ ſuâ inprimis olim illuſtre fuit, quæ cùm à Frewaldo patre impetrauerat, vt hoc oppidum ſibi in dotem diceret, mundo, maritóque à ſacrificulis perſuaſa,ſtatim valedixit,& ſuſcepto velo,ſanctitatis opi- Ailesbury.

nione, in illo feraciſſimo Sanctorum ſæculo, ad miracula vſque, cum Eadburga ſorore claruit, è cuius nomine inter colles viculus eſt qui Edburton adhuc appellatur. Guilielmi Primi tempo-
* ribus *Manerium* erat *regium*; Et nonnullæ hîc terræ *virgata* à Rege donabantur ea lege vt poſſeſſor (obſeruate delicatuli) *literitium* i. ſtramen, *Si Rex eò veniret, ad Regis lectum inueniret.* Regnante Edwardo primo Equites quidam de *Aileſbury* dicti qui crucem argenteam in clypeo cyaneo pro inſignibus geſtabant,
* Domini fuiſſe perhibentur, qui ex nuptijs cum hærede Cahaignorum (hi olim Domini de *Midleton Cabaignes*) opimam adierunt hęreditatem, quæ tandem per vxores ad Chaworthos, ſiue de *Cadurcis*, & Staffordos deuenit. Nunc autē maxima celebritas eſt è re pecuaria, Baldwinoque Iuſticiario plurimum debet, qui non ſolùm publicis ædificijs ornauit, ſed etiam viam pulcherrimam quà iter impeditius erat, per tria plùs minùs milliaria muniuit. Ad Tamam nihil aliud memorandum occurrit, niſi *Cheardeſley* (quod multi putant,) ſit locus qui Saxonicè *Cerdick-ſlega* dictus fuerit à Cerdicio Saxone, qui grauiſſimo prę-
* lio ibi cum Britannis concertauit. Cui vicinum eſt *Credendon*,
Crendon. nunc *Crendon*, quod caput fuit *honoris de Giffard*, ſic enim latifundia quæ obtigerunt Gualtero Giffard in expugnatione Angliæ dicebantur. Ille enim factus eſt Comes Buchinghamiæ, eiuſque
Noteſley. ſucceſſor vt creditur *Noteſley* monaſterium conſtruxit, cognatuſque verò illius Hugo de *Bolebec* à quo Comites Oxoniæ ſunt
Vicecomites Bolebec. orti, de illo non paruas hîc tenuit poſſeſſiones.

Vſa fluuius, ſiue Iſis ſecundus, qui ſeptentrionalem agri par-
Buckingham. tem lentus pererrat, ſiniſtra ripa primùm Buckingham totius Conuentus caput ſuſtinet, quod, vt habet Marianus, vallo & turribus vtraque ripa anno 915. Edwardus Senior contra Danorum irruptiones communiuit. Nec magni nominis primis Normannorum temporibus videatur, cùm regnante Edwardo Confeſſore, *ſe* (vt eſt in Guilielmi Normanni libro) *pro vna tantum hida defenderit, & viginti ſex Burgenſes* habuerit.

Inde Stony Stratfoꝛd, Olney, & Newpoꝛt Panell, à Fulcodio Paganello eius domino denominatum, & ab eo ad Somerios Barones de *Dudley* deuolutum eidem flumini incumbunt, magiſque ad ortum à flumine iuxta nemora ſuas ædes bellicoſa familia Baronum Grey de *Wilton* habet, quas *Whaddon* vocitant.
Stony Stratford. Sed inter hæc celeberrimum eſt Stony Stratfoꝛd, à ſtrata publica ſic dictum, diuerſorijs nitidum, & ſaxeo ponte ſuperbum,

quo

quo flumen continetur violentiùs in agros irruere ſolitum,cùm hybernis aquis excitatur : vnde longiùs ab eius ripa poſitum oppidum. Ad hoc ſi ISANNAVARIAM,quam Antoninus nominat fuiſſe coniectarem : coniecturæ,præter diſtantiæ rationem, ſubluentis fluminis nomen *Iſan*, Saxonicè Vſan, adſtipularetur, & *Iſannauaria*, vt videtur,idē ſonat,quod Iſani traiectus,vt *Durnouaria* aquæ traiectus, vnde etiam fortaſſe Britanni & nos huiuſmodi traiectus Ferie hodiè vocamus: eadémque ſignificatione ad alteram ripam Paſſaham eſt viculus à traijciendo denominatus,quem potiùs Iſannauariam crediderim, cùm ſit multò vetuſtior, Romanis etiam temporibus floruiſſe via Conſularis Romanorum quæ ſuo aggere hîc conſpicua docet.Nec Saxonico ſæculo iacuiſſe videtur;cùm Edwardo ſenior ibi ſubinde agitaret. Verùm cùm vel belli, vel æui iniuria cecidiſſet, Stony Stratford extructo ponte ſurrexiſſe opinamur. *Iſannauaria.* Paſſham.

Hæc antiquiora ſunt Buchinghamienſis agri loca,qui tamen maximè è ſuis Ducibus & Comitibus illuſtratur. Comites verò habuit tres; Gualterum Giffard Comitibus de *Longauilla* procreatum à Guilielmo Rufo, vel Henrico eius fratre eo honore affectum,Gualterum eius filium,& Thomam de *Woodſtock*, Edwardi III. filium, per cuius filiam Annam ille honor ad Humfredum Staffordum deuolutus, qui Buchinghamiæ Dux ab Henrico VI.creatus,eundem Henrico ex Humfredo filio nepoti, & Edwardo eiuſdem Henrici filio reliquit, quibus capite mulctatis,ita huius familiæ dignitas attenuata defloruit, vt hodiè eorum poſteri tantùm Barones de *Stafforde* nominentur. *Comites Buchinghamiæ.*

Recenſentur in hac regione paraciæ 185.

Bedfordſhire.

BEdfordienſis ager, vulgò Bedfordſhire, alter eſt è tribus Comitatibus quos Cattieuchlanos occupâſſe diximus. Ab ortu Cantabrigienſi, ab auſtro Hertfordenſi, ab occaſu Buchinghamienſi, à ſeptentrione,Northantonenſi,& Huntingdonenſi coniunctus, Vſáque interfluente in duas partes diuiſus. Quà Septentriones ſpec-

tat, fertilior eſt, & nemoroſa; altera ad meridiem, quæ multò maior, ſolo eſt tenuiori, ſed non omnino ingrato; Hordeum enim plenum, album, & craſſum affatim profundit. In medio ſyluis nonnihil denſa, ſed ad ortum magis ſiticuloſa, & arboribus nuda.

Barones Mordaunt. ✼

Vſa, vbi hunc agrum ingreditur, primùm *Turuy* inuiſit ædes Baronis Mordanti, qui hanc dignitatem Regi Henrico VIII. acceptam tulit. Ille enim Ioannem Mordant auum Lodouici qui nunc floret Baronem creauit; deinde Harwod viculum præterlabitur, vbi anno ſalutis reparatæ 1399. paulò ante motus illos, & ciuiles turbas quibus Anglia diu diuulſa fuit, hic fluuius

Aqua diuiſa.

reſtitit, & cedentibus vtrinque aquis, iter in ipſo alueo per tria milliaria nòn ſine admiratione peruium fuit. Poſteà Odill, ſiue

Barones de Wahull, à quibus Gheruini. *Bletſo.*

Wodhill, olim *Wahull*, quæ ſuum etiam Baronem de *Wahull*, & caſtrum habuit, ſubluit. Vnde non minùs tortuoſus, quàm ipſe Meander fertur per Bletneſho, vulgò Bletſo, quæ ſedes olim *Pateſhulorum*, poſteà *Bellocamporum*, nunc illuſtris familiæ de

Barones St. Iohn. ✼

S. Iohn quæ olim ſua virtute ampliſſimas in Wallia poſſeſſiones, & noſtro tempore Diuæ Elizabethæ gratiâ Baronum dignitatem conſecuta eſt. Ad quos deuenit per Margaretam de *Beauchamp* hæredem, quę primò nupta Ioanni Duci Sommerſetti, à quo regia Anglię familia, & ſecundò Oliuero de *S. Iohn*, à quo

Bedford. *Vide hypodig. pag. 153.*

hi Barones ſtemma deducunt. Hinc Bedfordiam, Saxonicè Bedanforð primarium oppidũ, vnde & regioni nomen, adproperat & ita diſſecat, vt duo viderentur oppida, niſi ponte ſaxeo committerentur. Situs amœnitate, & ſua vetuſtate, magis quàm elegantia aut amplitudine (licèt quinque eccleſias numeret) prædicandum. Britannico enim ſæculo, LACTODORI

Lactodorum.

nomine floruit, cuius non ſemel meminit in ſuo Itinerario Antoninus. Argumento eſt diſtantia, & teſtimonio Britannicum nomen. Legi etenim in antiquis ſcydis *Liſwidur, ſiue Lettidur*, nunc Bedford, & ipſius ſanè vocabuli ſignificatio huic ſuffragatur, vt enim *Lettuy* Britannis diuerſoria publica ſonat, & *Lettidur* diuerſoria ad flumen, ſic Bedford lectos & diuerſoria ad vadum Anglis ſonat, qui licèt oppidi appellationem immutârint, ſignificationem tamen retinuêrunt, quod etiam aliјs in locis factitârunt. Cuthwulfus Saxo circa ſalutis noſtræ annum 572. ſub hoc aperto Marte ita Britannos fregit, vt iam inde viribus impares plura ſibi oppida dediderint. Nec Saxonibus neglectum fuiſſe videtur, cùm Offa potentiſſimus Merciorum Rex hîc

ſibi

ſibi (vti legimus in Florilego) ſepulturam delegerit, cuius tumulum *Vſa* cùm incitatior & ſublimior ferretur, eluuione abripuit. Danicis poſteà bellis proſtratum Edwardus Senior reparauit, vrbeculámq; ad auſtralē ripam adiecit, quam **Mikeſgate**, (vt optimum Houedeni exemplar habet) illa ætas vocauit. Tempore Regis Edwardi Confeſſoris, vt eſt in libro illo quem Rex Guilielmus primus ſcripſit cùm Angliæ luſtrum conderet. *Pro dimidio Hundredæ ſe defendebat in expeditione,& nauibus. Terra de hac villa nunquam fuit hydata.* Grauiora deinde ſub Normannis pertulit, cùm enim Paganus de *Bellocampo* tertius Baro de *Bedford* caſtrum conſtruxiſſet, nulla inteſtini belli coorta eſt tempeſtas quæ in illud, dum ſteterit, non intonuit. Stephanus, cùm violato iureiurando Angliæ regnum interciperet, primus ingenti cæde expugnauit,poſteà cùm Barones arma in Ioannem Regem induiſſent, Guilielmus de *Bellocampo* eius dominus, & ex partium ducibus, illis in manum tradidit : ſed vno & altero poſt anno, Falcaſius de *Brent* obſedit, ſtatímque à Baronibus deditione,& à Rege dono accepit. Ingratus tamen ille nouam belli molem denuò in Henricum III.excitauit,dirutis ſacris ædibus caſtrum firmauit,& vicinam regionem plurimis damnis affecit, quoad Rex obſideret, & poſt ſexageſſimum diem, victa rebellium pertinacia, & fugato Falcaſio, hanc ſeditionis nutriculam captam ſolo adæquârit. Nec tamen Bedfordiæ aliud magis eſt viſendum quàm huius veſtigia ad orientale oppidi latus flumini impendentia.

Bedfordiæ vtrinque ſubfuerunt elegantiſſima cœnobiola, ab Auſtro **Helenſtow**,nunc **Elſtow** Helenæ Conſtantini M.matri, & virginibus ſacris ab A.Scoto conſecratum : ab ortu **Newenham**, quod à fano Sancti Pauli intra Bedfordiam, Roiſia Pagani de *Bellocampo* vxor tranſtulit.

Non longum iter ab hoc confecit *Vſa*, & cùm veſtigia diruti caſtri apud *Eaton* quæ caput fuit Baroniæ *Thomæ de Bello-campo* inuiſerit, Bedfordienſibus valedicit. A meridie verò tamen priùs anonymo * amniculo augetur, ad cuius confluxum **Temeſford** Danorum ſtatiuis,& caſtro notum,quod tunc conſtruxerunt, cùm ſuis hybernis hanc regionem premerent, & propugnaculum Britannicum (vti creditur) euerterent, cuius locus nunc **Cheſterfield** & **Salndy** dictus Rom. numiſmata vetuſtatis ſuæ ſigna ſæpè exhibet. Nec dubito è ſitu,quin hæc fuerint SALENÆ illæ,quas Cattieuchlanis adſcribit Ptolemæus,ſi

Eaton.

* Iuell nonnullis dicitur.

Salenæ.

Salndy

Salndy ſit verum nomen, quod mihi nonnulli affirmarunt.

✠ Potton. *Potton* Mercatulum omitto, cùm nihil de illo occurrit quàm quòd *I. Kinaſton* Thomæ Comiti Lancaſtrenſi olim cum terris adiunctis dono contulerit.

Ampthill. Ad huius amniculi fontes, in ipſo ferè agri vmbilico, colli apponitur Ampthill, domus ampla, regia, & caſtri æmula, viuarijs vndique circumſita, à Barone de *Fanhope*, regnante Henrico VI. è Gallorum manubijs conſtructa, cuius bona cùm Edwardus IIII. publicaſſet, quòd à Lancaſtrenſi familia ſteterat; & ipſum ſeu potiùs, vt inquit ipſe Fanhopus, has ædes læſæ maieſtatis egiſſet, protinùs Edwardo Grey Domino de *Rythin*, & poſteà Cantij Comiti adiudicatæ fuerunt, à cuius nepote Richardo ad Henricum VIII. Regem commutatione facta deuenerunt, qui eas, vt loquuntur Cæſarei iuris periti, ſacro patrimonio, vt noſtri iuriſprudentes, Coronæ adiunxit, & *Honorem de* Ampthill dixit. Vix decimo hinc milliari ad auſtrum, per Tuddington pridem Peuerorum, nunc Domini Cheinei ædibus conſpicuum, abeſt

Dunſtable. Dunſtable, quod vetuſtum eſſe ſcioli affirmant, ſed Henricum primum hîc oppidum ſtruxiſſe, & coloniam ad latronum audaciam reprimendam, qui viam obſederant, collocaſſe, priuata hiſtoria monaſterioli, quod ipſe ad coloniæ ſuæ ornamentum fundauit, planè conteſtatur. Sed habe ipſa verba ex hiſtoriâ illa priuata, licèt eius ſeculi barbariem redoleant. *Nota quòd area illa vbi Watlinge & Ikeninge conueniunt, per Henricum Regem Angliæ Seniorem primitùs* * *ſartabatur ad malitiam cuiuſdam famoſiſſimi latronis Dun nomine & ſociorum ſuorum refrænandam. Et ab ipſo Dun dictus locus* Dunſtable *vocabatur. Dominus Rex ibidem Burgum Dunſtable condidit, fecítq; ſibi iuxta illum locum regiam manſionem. Burgenſes liberi erant per totum, ſicut cæteri Burgenſes regni Regis. Rex habuit in eadem villa nundinas, & mercatum. Poſteà fundauit Eccleſiam, & authoritate Eugenij* III. *Papæ poſuit ibi Canonicos Regulares, & dictos religioſos de toto Burgo feofauit per chartam & eis plurimas contulit libertates.* In ipſo oppido crux viſitur Angliæ, Caſtiliæ, & Pontiui inſignibus exornata, quam Edwardus primus in Æleonoræ coniugis memoriam, vt alias nonnullas poſuit, quácunque eius funus exequiali pompa Weſtmonaſterium deduxit. In campis ad Auſtrum munitionem quandam caſtrorum quaſi tumultuariam, rotunda forma ſed perexiguam, Maiden bowre vocitant, ad ipſum Chilternicorum collium deſcenſum vidimus. Aniles de virgine bellatrice eius incola fabellas,

* *Sylua ſuccidebantur.*

bellas,quas decantant vicini,ipſis relinquo.

.Quod ad Dominos,Duces,& Comites ſpectat,primùm octo fuerunt Barones Bedfordiæ è familia de *Bello-Campo* ab Hugone ad Ioannem qui in prælio ad *Eueſham* occubuit, qui omnes regibus Angliæ iure hæreditario erant Eleemoſynarij. Quorum hæreditas cùm iam per filias in Mowbraiorum nomen, Wakorum,Pigottorum, Orberiorum,Boutetortorum,&c. diſpertita fuiſſet, Edwardus III. Engelramum de *Coucy* Sueſſionum in Gallia Comitem, cui filiam elocârat, primũ Bedfordiæ Comitẽ creauit. Poſteà Henricus IIII.Bedfordiam in Ducatus titulum euexit,treſq; Duces habuit, Ioannem Henrici IIII.filium tertium qui Franciæ Prorex Rothomagi ſepultus eſt, Georgium puerulum Ioannis Marchionis Montiſacuti filium, qui pauculis diebus eo honore vſus erat, & Gaſparem de *Hatfeld* Henrici VI.fratrem vterinum. Noſtra verò memoria in Comitatum denuò recidit, cùm Ioannem Ruſſellium Edwardus VI.eò honoris euexerit, quem Franciſcus filius nobiliſſimum pietatis & humanitatis exemplum, & bonis omnibus longè chariſſimus, ſequutus eſt,qui nuper defunctus Edwardum qui maiorum virtutes tuebitur è filio tertio Franciſco nepotem ſucceſſorem reliquit.

Bedfordiæ Duces, Comites & Barones.

*

Habet hæc prouinciola paræcias 116.

Hertfordſhire.

AGro Bedfordienſi à meridie adiacet **Hertfordſhire**, quem tertium ex illis diximus, qui ad Cattieuchlanos ſpectârunt. Occidentale latus claudunt Buchinghamienſes,auſtrale Medioſaxones, orientale Saxones Orientales, & partim Cantabrigienſes. Frumentarijs agris,paſcuis,pratis,nemuſculis, & limpidis fluuiolis fœlix: veterum verò oppidorum claritate etiam cum vicinis de palma contendit,vix enim alius in Anglia Comitatus eſt qui plura vetuſtæ memoriæ oppida oſtendat.

In ipſo Septentrionali limite quà Cantabrigienſem Comitatum attingit,ſedet **Roiſton** oppidum notum ſed non antiquum. A Normannicis enim temporibus emicuit. Roiſia namq; mulier ea

Roiſton.
Chronica Dunſtaplia.

Alijs uxor Richardi Domini de Clare.

ea ætate celeberrima (* quam Norfolciæ Comitiſſam fuiſſe credunt nonnulli) Crucem ad viam regiam eò loci ſtatuit, vnde *Crux Roiſiæ* diu dicta fuerit, donec Euſtachius de *Marc* cœnobiolum in honorem S. Thomæ adiunxerit: tunc enim diuerſoria ſunt extructa, & paulatim oppidum ſurrexit, quod pro *Crux Roiſiæ*, **Roiſton**, id eſt, Roiſiæ oppidum appellatum, cui nundinas ſtatis temporibus, & forum venale conceſſit Rex Richardus primus, quod nunc diſtrahendo Byni eſt celeberrimum.

Barones de Scales.

* *Nucelles* huic ſunt confines, quibus tota dignitas ex ſuis incolis Baronibus de *Scales*, ſiue de *Scalarÿs*, quorum ſcutum ſanguineum ſex conchilijs argenteis ornatum plurimis in locis vidimus. Baronum honore ab Edwardi primi temporibus ſucceſſiuè floruerunt Roberti tres, Rogerus, Robertus, & Thomas, cuius vnica filia enupta fuit Anthonio *Wideuile*, quem virtutis gloria & ſororis cum Rege Edwardo IIII. coniugium ad Comitis de *Riparÿs* titulum extulit, eundémque inimicorum inuidia indigniſſimè oppreſſum ad ſupplicium depreſſit. Rex enim Richardus III. innocentem capite truncauit.

Magiouinium. Aſhwell.

Inferiùs ad ortum MAGI-OVINIVM quod corruptè *Magintum* & *Alagouinium* ſcribitur, ad XII. à Lactodoro milliare, in Antonini Itinerario ſæpiùs memoratum occurrit, quod diu quæſitum nunc tandem ex verbi ſignificatione me inueniſſe, blandiente coniectura confido, ſi liceat vna immutata literula pro *Magi-ouinium Magioninium* legere. *Magi-oninium* enim Britannicè ſonat fraxinetum, vel locus fraxinos alens. *Magi* ſcilicet alere & *Onnen* fraxinos ſignificat. E fraxinis igitur cùm hoc indagandum videatur, dicam, ſed cum aliorum venia, fuiſſe quod hodie **Aſhwell**, id eſt, fons inter fraxinos. Vicus hic eſt ruſticus, amplus, & ædificijs frequens, depreſſiori ſitu in ſeptentrionali agri confinio locatus, Vt diſtantiam à Lactodoro in argumentum non arripiam, quæ vel ſola in huiuſmodi diſquiſitione fidem faciat, & hîc optimè congruit: nominis ſignificationi loci natura ita appoſitè reſpondet, vt dubitare vix patiatur. In ipſo enim oppido celeberrima eſt fontium ſcaturigo è ſaxo abrupto, ſiue crepidine quæ proceris fraxinis vndique vmbroſa, vnde tanta vis aquarum perennibus venis emanat, vt ſtatim intra ripas collecta rotandæ molæ ſufficiat, & quaſi ſubitò in iuſtum flumen conualeſcat. Ex his fontibus & fraxinis, vt certum eſt Saxones nouum hoc nomen **Aſhwell** indidiſſe: ita non dubitandum quin Britanni antiqui, qui teſte Gilda, montes, fluuios,

fontes,

fontes, & lucos diuinis cumulârunt honoribus, ab eadem re, eodem ſenſu *Magioninium* denominaſſe. Nec alia ad antiquitatem aſſerendam deſunt; vallum amplum quadrata forma adiunctum quod Romanis nummis ſæpiùs effoſſis cuius fuerit opus oſtendit, & in eo libro quo Angliæ luſtrum ante quingentos annos Guilielmus primus condidit, diſertis verbis *Burgi* nomine inſignitur. Sed ſi nihil aliud hoc confirmaret, milliaria quæ inter Magioninium & Durocobriuas interponit Antoninus, perſpicuè demonſtrarent.

Magis ad Auſtrum in agro culto & florenti *Wimondley* ſedet, antiquum & celebre prædium, quod honoratiſſimo apud nos iure, (*Grand Sergeantie* Iuriſperiti noſtri vocant) tenetur, nimirùm vt poſſeſſor Regibus Angliæ quo die inaugurantur primum miniſtret ſcyphum, & ſit quaſi regius pocillator. Quem honorem ratione huius prædij primis Normannorum temporibus nobiles *Fitz-Teca* dicti geſſerunt, à quibus per filiam ad Argentonios deuenit. Hi à Dauide de *Argentonio* Normanno viro militari qui ſub Guilielmo primo meruit, & nomen & ſtêma duxerût, & in huius rei memoriam tribus ſcyphis argenteis in clypeo rubro pro inſignibus iam diu vſi ſunt. Verùm deficiente tandem prole maſcula Henrici ſexti tempore, Elizabetha Argentonia quæ ſolidam hæreditatem creuit, Guilielmo Alingtono Equiti enupta ampliſſima hæredia cum hac dignitate attulit, à quo ſeptimus eſt Ægidius Alingtonus huius familiæ hæres, adoleſcens moribus ſuauiſſimis, & indole verè generoſa, qui vt ſpero, generis claritatem nouo virtutum ſplendore illuſtrabit.

Wimondley. *Grand ſergeantie.* *Fitz-Teca.* *Argentonij.* *Alingtonij.*

Sub hoc magis in Meridiem *Lea* fl. Saxonicè Ligean fontes habet, qui leni aquarum ductu primùm per Whetthamſted frumento, vnde nomen factum, feracem defertur, quem Ioannes de *Loco Frumentario* inde ortus & nominatus, vir ſub Henrico VI. celeberrimus, eruditionis merito honeſtauit. Inde Brockett-hall equeſtris familiæ Brokettorum ſedem & *Woodhall* habitationem Butlerorum, qui à Barone de *Wem* prognati nuptijs hæreditatem Gobionorum adierunt, præterfluens, Biſhops Hatfield ferè accedit in deiectu collis poſitum, in cuius ſuperiori parte ſunt ædes nunc regiæ, quondam Epiſcoporum Elienſium quas I. Mortonus pulcherrimè inſtaurauit. Poſteà *Hertfordiam* ſubluit, quam DVROCOBRIVAS eſſe illas vetuſtiſſimas ſemper credidi, nec vetuſtatis fidei derogat ſitus & nomen. Diſtantia enim tam

Whetthamſted. * *Woodhall.* Biſhops Hatfield.

à *Magioninio* quàm Vero-lamio cum Antonini numeris ſatis conuenit, & verum nomen eſt Herudford vt rectè Beda vocat, cùm de Synodo ibi anno. 670. celebrata agit. Vtique ſi Britannum conſulas, quid ſit *Durcob,* aquam rubram reſpondebit. Si ab Anglo quæras quid ſit Herudford, ſtatim vadi rubri ſignificationem latere audies. He enim articulum eſſe Saxonicum credo, pro quo The nunc vtimur, cùm plurali numero Hem pro Them ſæpius legatur. *Briua* verò illud quod plurimis nominibus adiunctum eſt, traiectum vel vadum Britannis priſcis & Gallis ſignificâſſe exiſtimo, cùm ad flumina ſolummodò reperiatur. In hac inſula vna & altera fuit *Durobriua,* id eſt, ad aquam traiectus, in Gallia *Briua Iſara,* nunc *Pontoiſe* vbi Iſaram, *Briua-Odera,* vbi Oderam, *Samarobriua* (hoc enim verum eſt nomen) vbi Somam flu. olim traiecerunt. Cæterùm oppidum hoc Regis Guilielmi Conquæſtoris tempore, vt in Cenſuali Angliæ libro legitur, *pro decem hidis ſe defendit, ibique fuerunt viginti ſex Burgenſes.* Nunc autem eſt infrequens, & ex eo maximè celebratum, quòd antiquum. Agro vtpote vniuerſo nomen ſuum communicauit, & caput cenſetur Comitatus. Caſtrum habet ad Leę fl. ripam ab Edwardo Seniore, vt creditur, conſtructum, primùm à Clarenſi familia ad quam ſpectauit, adauctum. Rogerus enim de *Clare* circa Henrici ſecundi tempora Herudfordiæ huius creatus erat Comes, & Robertus *Fitz-Walter* qui ex eadē Clarenſi familia, cùm Stephanus Angliæ caſtra ſibi vndique raptaret, liberè ipſi Stephano (vt in M. Pariſienſi legitur) huius caſtri cuſtodiam ad ſe antiquo iure ſpectâſſe affirmauit. Poſtea patrimonio regio accreuit, & Rex Edwardus III. Ioanni Gandauenſi filio, tunc Richmondiæ Comiti, qui poſteà Lancaſtriæ Dux, hoc *caſtrum, villam, & Honorem de Hertford, conceſſit, vbi* (ſic habent ipſa donationis verba) *iuxta ſtatus ſui exigentiam hoſpitari, ac decenter morari poſſet.*

Hinc *Lea* ad Ware ſtatim prolabitur, quæ Herudfordiæ primùm plurima damna intulit, & poſteà ſua frequentia quaſi obſcurauit. Baronum enim bello contra Ioannem regem exardeſcente, hæc domino ſuo Barone de *Wake* confiſa, viam Regiam ad ſe deflexit, cùm anteà viculus eſſet, * nec curribus illâc tranſire liceret, extenta per pontem catena, cuius claues penes Herudfordiæ Balliuum erant. Inter hæc oppida quæ vix duobus milliaribus diſtant, duobus à Septentrione fluuiolis augetur Lea. Aſſerius *Mimeram* & *Beneſician* vocat. *Beneſician* eſſe ad quem

Margin notes: Hertford. — *Briua, quid priſcis Gallis & Britannis.* — * — Lea fl. — Ware. — *Inſpeximus Henric. VI.* — *

quem *Benington* adſidet coniectarim, vt *Mimeram* illum aliũ ad quẽ *Pukerich*, quod forum mercatorium & nundinas Regis Edwardi primi beneficio, & Guil. *Le Bland* opera habet, cui à tergo ſe offert *Munden Furniuall*, vel vt hoc nomine memoretur, quòd ſuum Baronẽ habuit Gerardum de *Furniuall*, filium natu minorem Gerardi Furniual de *Sheffeld*. Sed ad *Leam* fl. & *Waram* redeamus, quò Danos myoparonibus ſuis delatos, propugnaculum excitaſſe prodit ille Aſſerius, quod cùm Alfredus Rex expugnare non potuiſſet, tribus effoſſis canalibus ita *Lea* aquas diuertit, ne illi nauigia reducerent, vt iam inde accolis nulli penè vſui fuerit, donec iampridem reſtituto alueo, ad merces, annonam, &c. deuehenda factus ſit commodior. A *Wara* non multùm progreſſus eſt, cum riuulum (*Stort* vocant) ab Oriente in ſe recipiat, qui primùm per **Biſhops Stortford** decurrit, exiguum oppidum exiguo caſtro quondam munitum, quod Guilielmus primus Epiſcopis Londinenſibus donauit, vnde ab Epiſcopis denominatio facta. Inde *Hunſdonam* præteruehitur, quæ Baronis titulum honoratiſſimo Domino Henr. *Cary* Baroni de *Hunſdon* Reginæ Elizabethæ conſobrino, regię maieſtati à ſanctioribus cõſilijs & cubiculis prębet. Hoc riuulo ſic admiſſo, Lea iam lętior ad Tamiſim properat, & quaſi gratulabũdus *Theobaldenſes* ædes vulgò **Thibaulds**, ſalutat, quas ſi ſtructuram ſpectes, ad omnem elegantiam, ſi hortos, & ambulacra lucis conueſtita, ad omnem amœnitatem conſtruxit Neſtor noſter Britannicus honoratiſſimus Baro Burghlæus ſummus Angliæ Theſaurarius, cui hic fluuius ſe alueum reſtitutum debere libenter agnoſcit.

Furniuall Baro.

Biſhops Stortford.

Baro Hunſdon.

Theobalds.

Sed ad vetuſtiora & interiora regrediamur. A *Dur-cobriuis* ad XII. milliare ſtatuit Antoninus VEROLANIVM, vrbem eo tempore celeberrimam, Tacito VERVLAMIVM, Ptolemæo VROLANIVM. Hæc ſatis hodie nota iuxta fanum S. Albani in Centuria **Caiſhow** (quam CASSII quorum meminit Cæſar, vt diximus, procul dubiò tenuêrunt.) Saxonibus ꝩætlingaceſτeꞃ à via Regia **Watlingſtreat**, & ꝩeꞃlamceaſτeꞃ à Werlamo fluuiolo præterlabente dictá. Nec dum vetuſtum illud nomen depoſuit, **Verulam** enim vulgò dicitur, licèt præter mœnium rudera nihil ſuperſit. Colli molliter ad ortum decliui appoſita fuit, mœnibus obſepta firmiſſimis, & palude magna ex parte circumfuſa; vnde coniectura fuit, hoc Caſſibellini fuiſſe oppidum ſyluis paludibuſque munitum quod Cæſar expugnauit, nec enim alia in hoc tractu palus, quòd ſciam extitit. Neronis ætate MVNI-

Verolanium.

S. Albons.

Caſſibellini oppidum.

Municipia.

In Theſauro Antiquo.

CIPIVM cenſebatur,vnde in Nennij vrbium catalogo *Caer-Municip* dicitur,vt non dubium ſit quin hoc illud fuerit CAER MVNICIPIVM quod Hub. Goltzius in veteri inſcriptione reperit. Municipia autem erant oppida iure ciuium Romanorum donata, noménque factum à muneribus capiendis, id eſt,publicis in Repub.curationibus: habuerúntq; quod ad ordines pertinet, Decuriones, Equites, & plebem, quod ad conſilium publicum, Senatũ & populum, quod ad magiſtratus & ſacerdotes, duumviros, trium-viros Iuricundo, Cenſores, Ædiles, Quæſtores & Flamines. An tamen cum ſuffragio, vel ſine ſuffragio hoc fuerit municipium non facilè quis dixerit. Municipium enim cum ſuffragio vocabant,cui capere honores licebat, vt illud alterum cui non licebat,ſine ſuffragio.Sub eodẽ Nerone,cùm Bunduica Icenorum Regina acerrimo in Romanos odio bellum illis conflâſſet funeſtiſſimum,à Britãnis, vt habet Tacitus,erat exciſum. Hinc ſcripſit Suetonius, *Acceſſit tantis ex principe malis clades Britannica,qua duo præcipua oppida,magna ciuium Romanorum,ſociorúmq; cæde direpta.* Refloruit nihilominus,& ad ſummam celebritatem peruenit, nummóſq; antiquos hîc, vt videtur, ſignatos vidimus cum inſcriptione TASCIA,& altera parte VER. Quod eruditiſſimus venerandæ Antiquitatis indagator D. Da.Powelus ſacrę Theolog. D.Tributum Verulamij interpretatur. *Taſc* enim,vt ille mihi author eſt, Tributum, *Taſcia* Denarius Tributi, & *Taſcyd* præcipuus Tributi collector,Britannicè ſonat.Sed ipſum nummum tu etiam vide.

Taſc quid ſignificat.

Hos aliqui ante Romanorum aduentum cuſos eſſe volunt, ſed non ego credulus illis. Alij nummos Tributarios fuiſſe exiſtimant, qui in caput, & agros impoſiti quotannis à Romanis exigebantur,his non refragabor. Antequam enim Romani advenerint, Britannos pecuniam ſignaſſe vix credam. Memini tamen, quod de illis ſcribit Cæſar. *Vtuntur autem nummo æreo, aut annulis*

Britannorum nummi.

annulis ferreis, ad certum pondus examinatis, vbi antiqui libri *Lanceis ferreis* habent, pro quo ſubſtituunt Critici *Laminis ferreis*. Sed ad inſtitutum ſe recipiat oratio. Nulla autem re æquè celebre Verolamium erat, quàm quòd ciuem ſanctitate & fide in Chriſtum ſingulari protulerit Albanum, qui, cùm Diocleſianus Chriſtianam religionem exquiſitis ſupplicijs ex hominum memoria delere moliretur, inuictâ animi conſtantia mortem pro Chriſto primus in Britannia oppetijt. Vnde Stephanus noſter, & Britanniæ Protomartyr appellatur, Fortunatúſque Preſbyter cecinit, *Albanus Martyr.*

Albanum egregium fœcunda Britannia profert.

Et Hiericus Gallus, qui ante ſeptingentos annos floruit, de eodem, & percuſſore eius non ſine miraculo, excæcato.

Millia pœnarum Chriſti pro nomine paſſus, *In vita S. Germani.*
Quem tandem rapuit capitis ſententia caſi.
Sed non lictori ceſſit res tuta ſuperbo,
Utque caput Sancto, ceciderunt lumina ſæuo.

In huius opprobrium, & Chriſtianorum terrorem, vt in antiquo eius Agone habetur, Verolamienſes eius martyrium marmori inſcripſerunt, mœnibúſque inſeruerunt: ſed poſteà cùm tyrannorum immanitatem Martyrum ſanguis viciſſet, Chriſtiani eccleſiam mirandi, vt inquit Beda, operis in eius memoriam poſuerunt, & tanta religionis opinio Verolamio acceſſit, vt hîc Synodus anno mundi redempti 429. haberetur, cùm Pelagiana hęreſis per Agricolam Seueriani epiſcopi filium in hâc inſulâ repullulaſſet, Britannicáſque eccleſias ita maculaſſet, vt ad veritatem aſſerendam Germanum Antiſioderenſem, & Lupum Tricaſſinum è Gallia euocarent; qui refutata hæreſi ſe venerabiles Britannis reddiderunt, inprimis Germanus, qui plurima per hanc inſulam templa ſibi ſacrata habet, & in ipſa huius proſtratæ vrbis areâ, Germani ſacellum etiamnum ſupereſt, quò loci ille pro ſuggeſtu verbum diuinum effatus erat, vt antiquæ fani Albani membranulę teſtantur. Nec ita multò pòſt in Saxonum poteſtatem deuenit, ſed graui & diuturna obſidione Vther Britannus, cognomento *Pendragon* ob ſerpentinam prudentiam, recepit: quo ſublato in eorum demùm manus recidit. Ex Gildę enim verbis, Saxones ſuo tempore hanc vrbem tenuiſſe facilè colligitur. *Deus*, inquit, *clariſſimas ſanctorum lampades nobis accendit, quorum nunc corporum ſepultura, & paſſionum loca, ſi non lugubri barbarorum diuortio quamplurima ob ſcelera noſtra*

ciuibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem diuinæ charitatis incuterent, Sanctum Albanum Verolamienſem, &c. dico. His bellis cùm Verolamium concidiſſet, Offa Rex Merciorum potentiſſimus è regione eius, circa annum ſalutis 793. in loco quem Holmehurſt dixerunt, monaſterium ampliſſimum in Albani memoriam conſtruxit, ſtatímque oppidum vnà ſurrexit, quod ab eo, S. Albans vocant, poſſeſſionéſque ampliſſimas aſſignauit, & priuilegia impetrauit ampliſſima, quæ è Florilego noſtro attexam, vt profuſam principis illius in eccleſiam liberalitatem, & Pontificis Ro. aucupium ſimul intuearis, ſic igitur ille ſcribit. *Dedit Offa rex potentiſſimus protomartyri Albano villam ſuam dominicam, quæ viginti fermè milliaria à Verolamio diſtat, &* * Uneſlaw *nuncupatur, & tantundem per circuitum, ſicut vſque hodie ſcripta regis teſtantur, quæ in præfata baſilica continentur. Quæ videlicet baſilica, tanta libertate priuilegiata refulget, vt ab apoſtolica conſuetudine, & reditu, qui* Romſcot *dicitur, cùm neq; rex, neque archiepiſcopus, vel epiſcopus, abbas vel Prior, aut quilibet in regno ab illius ſolutione ſit immunis, ipſa quidem ſola quieta eſt. In preſbyteros autem, & laicos totius poſſeſſionis ſuæ, abbas vel archidiaconus monachus ſub ipſo conſtitutus, ius pontificiale exercet: ita vt nulli archiepiſcopo, vel epiſcopo, aut legato, niſi ſummo Pontifici, ſubiectionem impendat. Hoc quoque ſciendum eſt, quòd Offa rex magnificus, tempore, quo beati Petri vicario Romanæ vrbis pontifici reditum ſtatutum, id eſt,* * Romſcot *de regno ſuo conceſſit, ipſe à pontifice Romano impetrauit, vt eccleſia beati Albani Anglorum protomartyris, eundem* Romſcot *ab omni Herefordenſi prouincia, in qua ſita eſt eccleſia ſæpe dicta, fideliter colligeret, & collectum in vſus proprios retineret. Vnde & ipſa eccleſia, ſicut à rege omnia iura regalia, ita habet abbas loci illius, qui pro tempore fuerit, pontificialia ornamenta.* Verolamium etiam ipſum conceſſit, cuius paludem ingeſta terra obſtruxerunt monachi. Vbi noſtrâ memoriâ cùm anchoræ fuerint effoſſæ, crediderunt nonnulli, corrupto Gildæ loco inducti, Tamiſim aliquando hâc alueum egiſſe.

* Howſlow fortè.

* id eſt, de ſingulis ædibus denarium.

Anchora effoſſæ.

Si quanta Romanorum numiſmatum copia, quot imagines ex auro & argento conflatæ, quot vaſa, quot columnæ marmoreæ, quot epiſtylia, quótque antiqui operis miracula hîc eruta fuerint, ex vulgi relatione percenſere velim, omnem fidem ſuperaret oratio. Ex antiqui tamen hiſtorici fide paucula accipe. *Ealredus Abbas, regnante Eadgaro, antiquas cryptas ſubterraneas Verolamij perſcrutatus, euertit omnia, vias cum meatibus ſubterraneis ſolidè per artificium arcuatis, quarum quidam ſubtus aquam quæ quondam*

Circa annum Chriſti 960.

dam maxima ex parte ciuitati fuit circumflua, diruit, & obturauit. Erant enim latibula latronum & meretricum. Foſſata ciuitatis, & quaſdam ſpeluncas, ad quas malefici tanquam ad perfugia fugerunt, explanauit. Tegulas verò integras, & lapides, quos inuenit aptos ad ædificia ſeponens, iuxta ripam aſſeres quernos, cum clauis infixis pice nauali delinitos inuenerunt, nec non naualia armamenta, vtpote anchoras rubigine ſemiroſas & remos abieginos. Paulò pòſt. *Eadmerus ſucceſſor, operi quod Ealdredus incepit, inſtitit, foſſoréſque eius in mediâ vrbe antiquâ palatij fundamenta diruerunt, & in muri concauo tanquam in armariolo, in libros inciderunt aſſeribus quernis & ſericis ligaminibus, quorum alter vitam Albani lingua Britannica deſcriptam habebat, reliqui Gentilium ritus. Cùm profundiora terræ aperuerint, antiquas tabulas lapideas, tegulas & columnas inuenerunt, vrceos item, amphoras fictili opere & tornatili compoſitos, vaſa quoque vitrea mortuorum cinerem continentia &c. demum ex his Verolamij reliquijs nouum Albano monaſterium extruxit Eadmerus.* Hæc ad antiquitatem & dignitatem, nunc etiam habe ſi placet, ad Verolamij laudem pro Corollario Alexandri Nechami inde oriundi Hexaſtichon.

Vrbs inſignis erat Verolamia, plus operoſa
Arti, naturæ debuit illa minus.
Pendragon Arthuri patris hac obſeſſa laborem
Septennem ſpreuit ciue ſuperba ſuo.
Hic eſt martyrij roſeo decoratus honore
Albanus, ciuis, inclita Roma, tuus.

Et alibi, *Hic locus ætatis noſtræ primordia nouit*
Annos fœlices, lætitiæq; dies.
Hic locus ingenuus, pueriles imbuit annos
Artibus & noſtræ laudis origo fuit.
Hic locus inſignis, magnóſq; creauit alumnos,
Fœlix eximio Martyre, gente, ſitu.
Militat hic Chriſto noctiq; dieq; labori
Indulgens ſancto relligioſa cohors.

Hodiè Verolamio in agros conuerſo, *Fanum Albani* ex eius ruinis eductum floret, oppidum elegans & amplum, templúmque Monaſterij illius ſupereſt, magnitudine, elegantia, & vetuſtate ſuſpiciendum, quod nunc in Parochialem ædem conuerſum, pulcherrimum habet ex ære ſolido Baptiſterium, in quo Regum Scotorum liberi ſacra aqua ablui ſolebant. Quod è Scotici belli manubijs, Richardus Leus Eques Cunicularioru Præfectus cum hac inſcriptione conſecrauit.

S.Albans.

Baptiſterium è manubijs Scoticis.

CVM LÆTHIA OPPIDVM APVD SCOTOS NON INCELEBRE, ET EDINBVRGVS PRIMARIA APVD EOS CIVITAS INCENDIO CONFLAGRARENT, RICHARDVS LEVS EQVES AVRATVS ME FLAMMIS EREPTVM AD ANGLOS PERDVXIT. HVIUS EGO TANTI BENEFICII MEMOR NON NISI REGVM LIBEROS LAVARE SOLITVS, NVNC MEAM OPERAM ETIAM INFIMIS ANGLORVM LIBENTER CONDIXI. LEVS VICTOR SIC VOLVIT. VALE, ANNO DOMINI. M. D. XLIIII. ET ANNO REGNI HENRICI OCTAVI XXXVI.

Sed ad rem: vt hunc locum in religionis aram conſecrauit vetuſtas, ſic etiam Mars in belli aream ſtatuiſſe videatur. Vt enim alia taceam, cùm Anglia ſub familia Lancaſtrenſi, & Eboracenſi quaſi exhauſta vitalibus, bello domeſtico rueret, bis in ipſo oppido inter partium duces reciproca fortunæ varietate dimicatum fuit. Primùm Richardus Dux Eboracenſis graui clade Lan-
1456 caſtrenſes hîc affecit, capto Henrico VI. Rege, & melioris notæ plurimis interfectis. Quarto pòſt anno Lancaſtrenſes, duce Margareta Regina, ſecundo prælio vſi, Eboracenſes hîc profligârunt, regémque in libertatem vindicârunt. Sed ad decimum hinc milliare ad auſtrum prope *Bernet* foro pecuario celebre in eadem cauſſa pugnatum eſt acerrimè conſerto prælio ipſo Paſ-
1471 chatis die, & vario diu Marte quòd ſpiſſiſſima nebula terris incubuit. Tandem verò fœliciter victoria Regi Edwardo quarto ceſſit: occiſo Richardo Neuillo Comite Warwicenſi, quem vt fortunæ indulgentia ferocem & regibus infeſtum fecit, ita mors Angliam longa bellorum ciuilium formidine liberauit.

Bernet. Prælium Barnettenſe.

De *Flamſted* quæ fuit Baronia Rogeri *Tony* Normanni clariſſimi, cuius ſtirps per filiam ad Beauchampos Comites Warwicenſes tandem tranſlata fuit; nec de **Berkhamſted** caſtro olim munitiſſimo, colli ſubiecto ad VIII. à Verolamio in occaſum milliari, nihil eſt quod dicam, cùm à Normannis conditum fuerit,

Tony Barones.

Berkhamſted.

fuerit, & nunc nihil aliud ſit, quàm ſtrages lapidum informis: niſi quòd ſedes fuerit quondam familiæ *Filij Petri* qui Eſſexiæ erant Comites, & poſteà bellicoſi illius Edwardi cognomento *Nigri*, Principis longè clariſſimi. Sed quà Antoninus iter à Verolanio Londinum perſequitur, SVLLONIACAS ab hoc duodecim, ab illo nouem milliaribus diſtantes interponit. *Sulloniaca.* Has diligẽtia qua potui maxima indagaui, verùm cùm à multis fide dignis acceperim ad eandem diſtantiam antiquæ vrbeculæ cadauer eſſe iuxta Edgeworth, in colle quem Brokley hill hodiè vocitant, vbi & nummi Romani, & alia vetuſtatis indicia effoſſa fuerint, nonne veritati & mihi illuderem, ſi Sulloniacas noſtras nunc alibi indagarem. Nec moueor, cùm ad viam non ſit, quæ hodie Londino Verolanium ducit. Certum enim eſt viam Conſularem olim magis ad occaſum duxiſſe, nec Antonino propoſitum fuerat compendiariam viam ſequi, ſed hinc inde loca celebriora percenſere, quod qui in Antonino, & Geographis verſatus eſt, facilè agnoſcet.

Comites habuit hic Hertfordenſis ager, ſi fæcialibus credere libet, Rogerum qui etiam Comes de *Clare*, Claróſque illos quos Gloceſtriæ Comites diximus. *Comites Hertfordiæ.* Richardus enim Clare, qui anno 1262. obijt, diſertè à Florilego Weſtmonaſterienſi Gloceſtriæ & Hertſordiæ Comes appellatur, vbi hoc eius Epitaphium memorat. *Vide in Eſſexia & Gloceſtria.*

Hic pudor Hippolyti, Paridis gena, ſenſus Vliſſis,
Æneæ pietas, Hectoris ira iacet.

Patrum verò memoria Henricus VIII. Edwardum Seymour Comitis Hertfordiæ titulo exornauit, qui etiam poſteà Dux Somerſetti. Illíque ſucceſſit in hoc Comitatu eius eodem nomine filius, vir longè honoratiſſimus, & bonarum literarum amator ſummus.

Parochias habet hic Comitatus 120.

*C*ATTIEUCHLANIS *adiuncti erant, qui Cæſari* TRINOBANTES, *Ptolemæo & Tacito* TRINOANTES, *in illis regionibus, quæ nunc mutato nomine,* **Midleſex**, *&* **Eſſex** *vulgò appellantur. Vnde vetuſtum illud nomen, ne ariolari quidem auſim, niſi ſit è Britannica* Trenant, *quæ oppida in valle ſonat. In vallem enim ad Tamiſim hæc regio quaſi tota ſubſidet. Verùm huic coniecturæ meæ non adblandior. Qui tamen Gallouidiam Scotiæ totam vallibus depreſſam inſederunt, Britannicè olim* Noantes *&* Nouantes *dicti fuerunt, & ad Rheni vallem Gallicè* Le Vault, *populus olim* Nantuates *appellati, & ſedem & nomen habuerunt: vt hæc coniectura æquè probabilis videatur, ac illa ſciolorum; qui Trinobantes, à Troia, quaſi* Troiam Nouam *ambitioſè deduxerunt.*

Ciuitas quid apud Cæſarem. *Sed valeant illi, & ſibi placeant. Hi Cæſaris ætate propè firmiſſima harum regionum ciuitas erat (Ciuitatem enim ſemper vocat ille populum eodem iure vtentem) regnúmque in ea tunc obtinuit Imanuentius, qui cùm à Caſſiuellauno interficeretur, Mandubratius eius filius fuga mortem vitans, ad Cæſarem in Galliam profectus, eiúſque fidem ſequutus, cum illo in Britanniam rediјt. Quo tempore Trinobantes noſtri per legatos Cæſarem petierunt, vt Mandubratium ab iniuria Caſſiuellauni defenderet, atque illum in ciuitatem mitteret, qui præeſſet, imperiúmque obtineret: quod cùm factum, obſidibus* XL. *datis, ſe in eius fidem primi Britannorum permiſerunt. Mandubratius iſte, vt hoc obitèr notem,*

Androgeus. *Eutropio, Bedæ & recentioribus ſemper* Androgeus *dicitur, vnde verò nata hæc nominis diuerſitas, me planè latet, niſi verum ſit, quod à viro Britannicæ hiſtoriæ & linguæ bene perito accepi, ſcilicet hoc nomen Androgeus illi ob ſcelera, & proditionem impoſitum fuiſſe: ſceleris enim ſignificatio in eo ſe planiſſimè exhibet, & inter tres Britanniæ proditores in Triadum libro ſceleratiſſimus habetur, quòd Romanos in Britanniam primus vocârit, patriámque prodiderit. Poſt Mandubratium cùm iam ardenti ciuili bello, Britannia Romanis neglecta eſſet, & ſuis Regibus, & legibus relicta, Cunobillinum hac in parte regnum adminiſtráſſe certum eſt, cuius nummos hîc tibi exhibemus, quos & alios è ſuo antiquitatum theſauro Robertus Askus ciuis Londinenſis, & antiquorum nummorum indagator ſtudioſiſſimus nobis communicauit.*

Admimus

Admimus huius filius à patre pulſus cum exigua manu ad C. Caligulam transfugit, ſéq; dedidit, quod iuuenis imperatoris animum ita inflauit, vt quaſi vniuerſa tradita inſula, magnificas Romam literas miſerit: monitis ſæpe latoribus, vt non niſi in æde Martis, & frequente Senatu Conſulibus traderent. Cunobillino defuncto, Aulus Plautius Claudij Imperatoris auſpicijs hanc regionem adortus eſt. Togodumnum alterum Cunobillini filium interfecit, alterum nomine Catacratum deuicit, de quo etiam, vt eſt in Faſtis Capitolinis, ouans triumphauit, tanto honore (authore Suetonio) vt Claudius illi in Capitolium eunti, & redeunti latus texerit: ſtatímque ipſe legionibus huc tranſuectis, in prouinciam paucis menſibus redegit. Iam inde à bellis conquieuerunt Trinobantes, niſi quod Imperante Nerone occultis coniurationibus cum Icenis ad Romanorum iugum excutiendum conſpirarint: verùm hanc ſeditionem multo cum Britannorum ſanguine (vt habet Tacitus) citò reſtinxit Suetonius Paulinus. Romano imperio tandem in Britannia confecto, Vortigernus Britannus Saxonibus in redemptionis pretium, cùm illum captiuum detinerent, hanc regionem cum alijs tradidit, vt author eſt Nennius, diúque ſuos Reges habuit, ſed Cantiorum, vel Merciorum beneficiarios, è quibus Sebertus anno 603. Chriſto primus nomen dedit, & Suthredus vltimus ab Egberto deuictus anno 804. regnum occiduis Saxonibus reliquit. Sed hæc alibi fuſiùs: iam ipſas regiones videamus. Suetonius.

Midleſex.

Midleſex à medijs Saxonibus nomen habet, quòd eius incolæ inter Saxones Orientales, Occidentales, Auſtrales, & quos illa ętas Mercios dixit, intermedij fuerint. A Buchinghamienſibus Colno fluuiolo ad occaſum, ab Hertfordenſibus ad Septentrionem noto limite, ab Eſſexia ad ortum Lea flumine, à Surreia & Cantio ad Auſtrum Tamiſi diſterminatur. Anguſtioribus ſpatijs circumſcripta, quà longiſſima, xx. mill. quà arctiſſima xii. mill patet. Summa cœli temperie & ſoli indulgentia, ædibus & vicis magnificis vndique nitida, plurimáque ſunt vbique memoranda. Ad *Colnum* flu. vbi primùm hunc agrum influit, vidimus *Breakeſpear* vetuſtas ædes olim nobilis familiæ eodem cognomine, è qua Hadrianus IIII. Pontifex Romanus fuit, ille inquam, cuius ſtapiam, cùm ex equo deſcenderet, tenuit Fridericus primus Romanorum Imperator; inde *Haresfeld*, olim *Herefelle* Richardi Comitis Clarenſis tempore Guil. Conqueſtoris patrimonium, nunc ſedem Edm. Anderſoni Militis Communium placitorum Iuſticiarij ſummi. Magis ad Auſtrum *Vxbridge* recentius oppidum, diuerſorijs frequens in longum protenditur. Inferiùs eſt *Draiton* à Baronibus Pagettis inſtauratum, *Colham* quæ à Baronibus *Le-Strange* ad Derbiæ Cómites deuenit, & *Stanwell* Baronum de *Windeſore* ab ipſo Normannorum ingreſſu ad noſtram vſque memoriam habitatio. Nec magno hinc interuallo Tamiſim duplici oſtiolo *Colnus* illabitur. Ad quem, vt noſtræ ætatis Poeta luſit.

Breakſpeare. Hadrianus 4. Papa. Haresfeld. Vxbridge.

Tot campos, ſyluas, tot regia tecta, tot hortos
Artifici dextra excultos, tot vidimus hortos,
Vt nunc Auſonio Tamiſis cum Tybride certet.

Stanes. Pag. 217. Harrow hill.

Stanes, Saxonicè Stana, in primo ſtatim ad Occaſum limine ſe offert, vbi ponte ſublicio Tamiſis coniungitur. Inde **Colway ſtakes** ad *Lalam*, vbi Cæſarem Tamiſim tranſmiſiſſe diximus, Britannique ripam, & vadum ſudibus, vnde nomen, præſtruxerunt. Hinc prolapſus *Harrow* monticulum huius agri æditiſſimum ſuſpicit, cui ad auſtrum eximia fœcunditate agri longo tractu ſubiacent, præſertim circa *Heston* viculum, è cuius puriſſimo,

ſimo polline panes Regibus Angliæ in delicijs iam diu fuerunt. Poſteà **Hampton Court** allabitur Regiam, in veræ magnificentiæ admirationem à Thom. Wolſæo Cardinale ad opes oſtentandas extructam, cùm præ inſolentia ſui impotens eſſet, & ab Henrico octauo auctam & perfectam, quæ quinque peramplas areas cultiſſimis cinctas ædificijs opere admodùm ſpecioſo includit. De qua Lelandus. Hampton Court.

Eſt locus inſolito rerum ſplendore ſuperbus, ✱
Alluiturq; vaga Tameſini fluminis vnda
Nomine ab antiquo iam tempore dictus Auona.
Hic Rex Henricus taleis Octauius ædes
Erexit, qualeis toto ſol aureus orbe
Non vidit.

Magno iam flexu in Septentrionem curſum intendit fluuius ✱ per *Giſtleworth*, ſic enim olim vocabatur, quæ nunc *Thiſtleworth*, Vbi olim Richardi Regis Romanorum & Comitis Cornubiæ palatium quod ſeditioſi ciues Londinenſes incenderunt. Thiſtleworth. *Sion* inde cernitur à ſanctiſſimo illo monte denominatus, quem Henricus v. cùm monachos externos expuliſſet, Brigidianis virginibus conſtruxit, tótque virgines, ſacerdotes, & laicos fratres parietibus diſcretos conſtituit, quot Apoſtolorum, & diſcipulorum Chriſti numerum æquarent, quibus cùm ſatis ſupérque reddituum contuliſſet, lege cauit, vt illis contenti nihil amplius à quoquam acciperent: quicquid autem ex annuo prouentuupereſſet, pauperibus erogarent. Nunc verò in regium ſeceſſum eſt conuerſus. Sion. **Brentford** huic contiguum eſt, cui **Brent** amniculus nomen fecit, ad quem 1016. Edmundus cognomento *Ferreum latus* Danos, quos à Londini obſidione gradum referre coëgerat, ita adortus eſt, vt effuſis habenis fugam non ſine magna cæde capeſſerent. Brentford. **Fulham** Saxonicè Fullonham, volucrum domus, inde cernitur, cui maximo honori ſunt Londinenſis Epiſcopi ædes ſuburbanæ. Et *Chelſey* à puluino arenario in Tamiſi flu: dictum magnificis ædificijs exornatum. Chelſey *quaſi* Schelſiey.

Verùm inter hæc omnia LONDINVM totius Britanniæ Epitome, Britannicíque imperij ſedes, *Regúmque Angliæ Camera* tantùm inter omnes eminet, quantùm, vt ait ille, inter viburna cupreſſus. Tacito, Ptolemæo, & Antonino LONDINIVM, & LONGIDINIVM dicitur, Ammiano LVNDINVM, & AVGVSTA. Stephano in vrbibus Λονδίνιον, Cambrobritannis noſtris *Lundayn*, Saxonibus priſcis Londenceaſter, Londenbyrig, Londenƿyc, *Londinum.*

Londenpyc, exteris *Londra*, & *Londres*, incolis London, fabuloſis ſcriptoribus *Troia Noua*, *Dinas Belin*, id eſt, vrbs *Belini*, & *Caer Lud*, à Luddo neſcio quo, quem & inſtauraſſe, & denominaſſe volunt. Sed hęc nomina & origines, vnà cum Eraſmi coniectura, qui à Lindo Rhodiorum deduxit, eorum admiratoribus libẽter relinquimus. Ego verò, cùm Cæſar & Strabo authores ſint, Britannos antiquos ſyluas, & nemora, quæ deiectis arboribus, obſtruxerant, vrbes, ſiue oppida vocauiſſe, eóſque eiuſmodi nemora, Britannica lingua *Lhwn* appellari audiuerim: in eam penè conceſſi opinionem, vt Londinum inde dictum exiſtimauerim, quaſi Vrbs per excellentiam, vel vrbs nemoroſa. Sin veritas in hoc me fugit, planè credo, quòd vnde celebritatem, inde & appellationem ſit conſequuta, à nauibus ſcilicet, quas Britanni ſua lingua *Lhong* vocant, ita vt Londinium ſonet Nauale, vel Vrbs Nauium. Vrbem enim *Dinas*, vnde Latini *Dinum* deflexerunt, nuncupant Britanni. Hinc eſt quòd alicubi LONGIDINIVM dicitur, & in Næniâ antiquiſſimi Bardi Britãnici *Lhong-porth*, i. nauium portus, & hoc ipſo vocabulo, Bononia Galliæ, quę Ptolemæo *Geſſoriacum Nauale*, in Britannico Gloſſario *Bolung lbong* vocatur. Vrbes enim plurimæ à nauibus nomina tulerunt, vti *Naupactus*, *Nauſtathmos*, *Nauplia*, *Naualia Auguſti*, *&c.* Sed ex his nulla meliori iure Naualis nomen ſibi aſſumere poſſit, quam Londinium noſtrum. Ab vtroq; enim elemento vrbs eſt fœliciſſima, ſolo læto, & affluenti omnium rerum copia, cliuo molliter ſurgenti, Tamiſi adpoſita, qui placidiſſimus rerum in orbe naſcentium mercator, ſtatis horis Oceani æſtibus ſuperbus, alueo tuto, præalto, & nauium quamlibèt magnarum capaciſſimo, tantas Orientis & Occidentis opes quotidiè inuehit, vt cum orbis Chriſtiani Emporijs de ſecunda palma hodie contendat, ſtationémque præbeat nauibus cùm fidiſſimam, tùm pulcherrimam, ſyluam interlucatam dicas, tot nauium malis, velíſque vndíque obſcuratur.

Britannorum oppida.

Dinas.

Quis primus fuerit conditor obduxit vetuſtas, & perpaucæ ſanè ſunt vrbes, quę ſuos authores norunt, cùm è paruo ſenſim excreuerint. Verùm vti alię, ita hęc noſtra, fabuloſa origine Troianis ſe imputauit, Brutum illum Æneę magni abnepotem conditorem credit. Quicunq; autem condiderit, vitali genio conſtructam fuiſſe ipſius fortuna docuit, & antiquitate ſuſpiciẽdam eſſe innuit Ammianus Marcellinus, qui ſuo tempore, ante annos nimirum mille & ducentos vetuſtum oppidum appellârit:

&

& cum eo Cornelius Tacitus, qui Neronis tempore *copiâ negotiatorum, & commeatu maximè celebre* fuiſſe prodidit. Hoc ſolum, illo tempore, eius gloriæ defuit, quod nec Municipij, nec Coloniæ nomine inſigniretur. Nec certè in rem Romanorũ fuiſſet, *Præfectura.* ſi vrbs mercimonijs florens Coloniæ vel municipij iure frueretur, Præfecturam itaque, vt opinor, conſtituerunt. Sic enim vocabant oppida in quibus nundinæ agebantur, & ius dicebatur, ita tamen vt Magiſtratus ſuos non haberent, ſed præfecti quotannis in ea mitterentur, qui ius dicerent, quod in publicis negotijs, nempe cenſus, tributorum, vectigaliũ, militiæ &c à Rom. Senatu peterent. Hinc eſt quòd Londinium Tacito, Panegyriſtę, & Marcellino oppidum ſolummodo vocetur. Quamuis autem non meliori fuerit conditione, fortunâ tamen (ſi qua alia) ampla, opulenta, & ſecunda, perpetuo ferè tenore ſub Romano, Saxonico, & Normannico imperiò vſa eſt, vix vnquam magnis calamitatibus conflictata. Nerone imperante, cùm Britanni libertatem reſumere, duce Bunduica, conſpiraſſent, Londinenſes neque fletu, neque lachrymis Suetonium Paulinum retinere potuerunt, quin adſcitis in auxilium ciuibus, indè moueret, & vrbem nudam hoſti relinqueret, qui ſtatim paucos oppreſſit, quos vel imbellis ſexus, vel feſſa ætas, vel loci dulcedo detinuerat. Nec minorem à Francis cladem pertuliſſet, ſi non præſtò fuiſſet diuinum ex improuiſo auxilium. *C. Carauſius.* Cùm enim C. Alectus, C. Carauſium Menapiæ ciuem dolo ſuſtuliſſet, qui maris noſtri inclementiâ, difficillimis Diocleſiani in Oriente bellis, & Francis, *Panegyricus Conſtantio Caſ. dictus, & falsò Maximiano inſcriptus.* ſocijſq; naualibus audaciſſimis fretus, Britanniæ Batauiæq; redditus interuerterat, Auguſtiq; titulum (vt nummi eius hîc eruti demonſtrant) ſex annos geſſiſſet: Alectum itidem iam tertio anno purpuram in Britannia vſurpantem M. Aur. Aſclepiodatus prælio deleſſet, Franci illi qui pugnæ ſuperfuerunt, Londinum *Franci caſ.* conuolantes, iam iam vrbem prædaturi erant: niſi Tamiſis, qui nunquam Londinenſibus defuit, Romanos milites per errorem nebuloſi maris à claſſe abiunctos peropportunè intuliſſet. Illi enim barbaros totâ vrbe confecêrunt, & non ſolum ciuibus in cæde hoſtium dederunt ſalutem, ſed etiam in ſpectaculo voluptatem. Tunc concidiſſe produnt Annales noſtri L. Gallum ad amniculum, qui vrbem ferè mediam interluebat, & ab eo *Nantgall* Britannicè, Walbroke Anglicè dictum, quod nomen manet in plateâ, ſub qua cloacam eſſe ſubterraneam ad expurgandam ſordium colluuiem accepimus, haud procul à ſaxo illo London- *Londonſtone.*

ſtone,

ſtone,quod *Milliarium* fuiſſe, cuiuſmodi Romæ in foro erat,exi-
ſtimamus,cùm in media vrbe ſit,quà in longum procurrit. Nec
dum Londinum communitum fuiſſe credimus.Paulò pòſt tamē
Hiſtoriæ noſtræ Conſtantinum Max.rogatu Helenæ matris pri-
mùm mœnibus è lapide ſtructili, & latere Britannico obſepſiſſe
tradunt,quæ ſuo ambitu tria plùs minùs milliaria colligunt: ita
Mœnia. vt vrbem forma ferè quadratâ, ſed non æquilatera includerent,
cùm ab occaſu in ortum longior ſit, ab Auſtro ad Septentriones
contractior. Horum mœnium pars quæ Tamiſi prætendebatur
perpetua fluminis alluuione penitùs concidit, eius reliquias
Henrici ſecundi tempore apparuiſſe ſcripſit,qui tunc vixit,Fitz-
ſtephanus.Reliqua pars ſupereſt,ad Septentriones firmior,quæ
non multos ante annos opera Iotcelini Prætoris inſtaurata re-
1477 pentinam quaſi induit iuuentutem.Ad occaſum verò,& ortum,
licèt olim ex Iudæorum demolitis ædibus renouarint in ſuis
bellis Barones,tota tamen ſunt lacera,& fatiſcentia. Londinen-
ſes enim mei, vti veteres illi Lacedæmonij, præmunitas vrbes,
quaſi muliercularum habitacula rident, vrbémque ſuam ſatis
munitam credunt, quæ viris non ſaxis præcingitur. Patent hæc
Portæ. mœnia ſex portis, quæ nouatæ, noua etiam aſſumpſerunt nomi-
na.Ad occaſum duæ ſunt Ludgate,à Luddo Rege,ſiue Flodgate,
Lelandi opinione, à fluuiolo ſubiecto, (vt porta Fluentana Ro-
mæ)quæ nunc à fundamentis inſtauratur,& Newgate omnium
pulcherrima à nouitate priùs Chamberlangate, quæ publicus
eſt carcer . Ad Septentriones quatuor, Alderſgate ab alnetis,
vel ab Aldricio Saxone, vt alijs placet, Creplegate à claudo-
rum hoſpitio, Moregate à palude adiuncta nunc in agrum con-
uerſa, primùm à Francerio Prætore, anno 1414.patefacta, Bi-
ſhopſgate ab Epiſcopo, quam Germani Hanſeaticæ ſocietatis
mercatores & inſtaurare, & difficilioribus temporibus propug-
nare ex pacto, vt accepimus,tenebantur. Ad ortum vna ſola eſt
Algate à vetuſtate dicta,vel Eldegate,vt alij volunt. Ad Tami-
ſim duas etiam portas præter illam ad pontem extitiſſe cre-
dunt, Belingſgate, nunc Cothon recipiendis nauibus,& *Dour-*
gate,i.Aquaria porta,vulgò Dowgate.

Turris. Quà murus etiam ad flumen deſinit, munimenta fuerunt
firmiſſima, quorum alterum ſupereſt, vulgò *Turris Londinenſis*,
Britannicè ab albedine *Bringwin*, & *Tourgwin*. Arx ſanè nobi-
liſſima, mœnibus lætè incincta, turribus excelſa, vallo latíſque
munita foſſis, nobili etiam armamentario, & domibus aliquot

ita inſtructa, vt oppidum æmuletur: meritóque putes duo illa caſtella, quæ ad hanc orientalem vrbis partem fuiſſe prodidit Fitzſtephanus,in hanc vnam coaluiſſe. Ad occidentalem vrbis partem alterum extitit munimentum,quà **Fléete** amniculus(vnde **Fléteſtréete**) nunc diſpectus, olim nauiger (vt in Chartis Parlamentarijs legi) Tamiſi confluit. Hanc arcem Palatinam Fitzſtephanus dixit,incendióque hauſtam Guilielmo regnante prodit. E cuius ruinis tùm magna pars templi Paulini extructa, tùm in ipſius areâ cœnobium Fratribus Dominicanis (vnde **Blackfriers** locum nominamus)fundauit Robertus Kilwarby Archiepiſcopus Cantuarienſis, vnde magnitudinem facilè cõiectes. Extiterunt eo tamen loco Henrico Secundo regnante, * *duo*(vt author eſt in Otijs Imperialibus Geruaſius Tilburienſis) *Lib.3.* *Pergama, muris & aggeribus conſtructa caſtra, quorum alterum Bainardi, alterum Baronum de* Montfitchett *ex iure eſt ſucceſſionis*. Verùm nihil hodiè ex ijs reliquum eſt, ſuſpicantur tamen nonnulli ædes Penbrochianas horum fuiſſe particulam, quas **Bainards caſtell**, à nobili viro Bainardo Domino de *Dunmow* conſtructore appellamus,cuius poſteri Fitzwalteri hæreditario iure erant ciuitatis Londini Anteſignani.

Nec munita ſolùm illo tempore fuit, ſed etiam Flamine ſublato,& Chriſtiana religione ſub optimo Imp.confirmata, epiſcopus in eius locum ſubſtitutus. Secundo enim Concilio Arelatenſi, quod anno ſalutis 326. ſub Conſtantino celebratum erat, Londinenſem Epiſcopum interfuiſſe conſtat, Subſcripſit enim, vt videre eſt in Tomo primo Conciliorum, *Ex prouincia Britanniæ, ciuitate Londinenſi Reſtitutus Epiſcopus*, quem cum ſucceſſoribus ad S. Petri in **Cornehill** ſediſſe affirmant nonnulli. Inde verò ea dignitate floruit Londinum, vt AVGVSTA dici cœperit, cóque nomine ſub Valentiniano innotuit, non à Legione, illud enim (vt inquit ille) veritate falſum eſt, ſed ab ornatu magnifico, & verè auguſto : vndè cùm à Conſtantini tempore officina monetaria in hac fuerit inſtituta, (legimus enim in eius nummis,quos in honorem Conſtantij patris ſignauit,& alijs, P. L O N. S. i. pecunia Londini ſignata,) qui huic præfuit ſub Comite ſacrarum largitionum, in Notitiarum libro, *Præpoſitus theſaurorum Auguſtenſium in Britannia* vocatur. Sed vt hoc inſolentius nomen deleuit dies, ita vetuſtius illud *Londinium* confirmauit. Dum hoc gauderet nomine parùm abfuit, quin à prædonibus ſeditioſis vaſtaretur,ſed Theodoſius

Epiſcopus.

Londinum Auguſta dicta.

Officina Monetaria.

Theodoſij

rimè nobis pueris de cœlo iterum tacta deflagrauit, nec hacte- 1561
nus reædificata. Dianæ templum olim hoc loco extitiſſe con-
iectârunt aliqui, & ſunt quæ fidem eorum coniecturæ adiun-
gunt: Antiquæ ædes adiacentes in archiuis templi, *Dianæ ca-* *Templum Dianæ.*
mera vocantur, & in cœmiterio, regnante Edwardo primo, in-
credibilis vis bubalinorum capitum effoſſa fuit, vt eſt in noſtris Annalibus, quę tunc cum admiratione, tanquam Gentilium ſacrificia ſuſpexit multitudo,& Tauropolia in Dianæ honorem fuiſſe celebrata norunt eruditi. Nos etiam ipſi pueri cerui caput pilo præfixum,quod Dianæ ſacrificijs conuenire videbatur, magna cum pompa, & Cornicinum boatu ex veteri & ſuperſtitioſo inſtituto, in ipſo templo circumgeſtatum vidimus. Cæterùm ab hoc templo condito, ſedes fuit Epiſcoporum Londinenſium,primumque habuit Epiſcopum ſub Saxonibus,(quinquageſſimo anno poſt Theonum Britannici generis exturbatum,) Melitum Romanum ab Auguſtino Cantuarienſi illo conſecratum, qui contrà quàm Gregorius Papa iuſſerat, Archiepiſcopatus inſignia, & Metropolitanam ſedem à Londino, non ſine ſumma iniuria, Cantuariam tranſtulit. Conduntur in *Sepulti in templo Paulino.* hoc templo, (vt S. Erkenwaldum, & Epiſcopos taceam,) Sebba Rex Orientalium Saxonum qui regno ſe abdicauit, vt Chriſto *Circiter 680.* vacaret, Ethelredus ſiue *Egelredus*, qui hoc regnum *potius op-* 1016. *preſſit,quam rexit,ſæuus in principio, miſer in medio, turpis in exitu: ita* *Guil. Malmesb.* *parricidio cui conniuentiam adhibuit immanis,fuga & mollitie infamis, & morte miſerabilis.* Henricus Lacy Comes Lincolniæ, Ioannes Gandauenſis Dux Lancaſtriæ, Simon de *Burly* Eques clariſſimus, I. de *Bellocampo*, I. Dominus *Latimer*, Thomas Maſonus Eques,Guil.Herbert Comes Penbrochiæ. Nicholaus Baconus magni ſigilli cuſtos vir alto conſilio limatoq; iudicio. Philippus Sidneius, Franciſcus Walſinghamius Equites clariſſimi, &c. Et Chriſtophorus Hattonus magnus Angliæ Cancellarius, cuius ſacræ perpetuæque memoriæ magnificum, & tanti viri amplitudine digniſſimum monumentum Guil. Hattonus nepos ex antiqua *Newportorum* familia, quem in nomen & ſtirpem Hattonorum inſeruit,iampridem poſuit.

Præter hoc non aliud, quod ſciam, Saxonum opus Londini extat,nec enim altam pacem diu agitârunt, cùm breui Orientalium Saxonum opes frangerent Viſiſaxones, Londinúmque in Merciorum poteſtatem cederet. Vix ſopitis inteſtinis bellis, noua ex Aquilone prorupit tempeſtas, Danica ſcilicet,quę miſerè

ferè hanc regionem lacerauit, vrbémque conquaſſauit. In ſuam enim poteſtatem redegêrunt Dani,ſed recepit Alfredus,inſtauratámque Æthelredo genero Merciorum Comiti tradidit. Vaſtatores tamen illi poſteà obſidione capere ſæpiùs conati ſunt, præcipuè verò Canutus, qui effoſſo canali Tamiſim auertere molitus, ſed ſemper operam luſerunt, ciuibus fortiſſimè hoſtilem impetum propulſantibus. Terror nihilominùs ab illis non paruus impendit, donec Guilielmum Normannum, quem Deus ad Angliæ imperium natum voluit, gratantèr acceperint, & Regem ſalutârint. Iam indè poſuêre venti, fugêre nubes, & verè aurea ſæcula illuxêrunt; inſignem nullam calamitatem ſubiuit, Principum indulgentia immunitates conſequuta eſt maximas, *Regum Camera* dici cœpit, mercimonijſque ita refloruit, vt Guilielmus Malmesburienſis, qui eo tempore vixit, *Vrbem nobilem, opimam, ciuium diuitijs conſtipatam, negotiatorum ex omni terra venientium commercijs frequentatam* dixerit: & Fitzſtephanus in vita Thomæ Becketti, eo tempore Londinum 127. Eccleſias Parochiales, & 13. Conuentuales numerâſſe, & facta hominum armigerorum oſtenſione, quadraginta millia peditum, equitum viginti millia ſub ſignis eduxiſſe prodiderit. Tunc ſurgentibus tectis vndique accreuit, & exſpatiantia ad portas longè ſe protulerunt ſuburbia, præcipuè verò ad occaſum, quà frequentiſſima ſunt, in quibus XII. ſunt ædificia, Hoſpitia vocant, iuri noſtro municipali conſecrata: è quibus quatuor ſplendida admodum & ampla, ad forum ſiue *Curiam*, vt vocant, ſpectant: reliqua ad *Cancellariam*. In his nobiles adoleſcentes tanto numero iuris ſtudio ſedulò vacant, vt nec Andegauis, nec Cadomo, nec ipſis Aurelijs ſtudioſorum frequentia concedat, vt I. Forteſcu in ſuo de Angliæ legibus libello teſtatur. Quatuor illa primaria ſunt Templum interius, Templum medium, *Grayes Inne*, & *Lincolnes Inne*. Duo illa priora ſita ſunt eo loci vbi olim regnante Henrico 2. Heraclius Patriarcha Hieroſolymitanis eccleſiam militibus Templarijs conſecrauit, quam ad formam Templi iuxta ſepulchrum Domini Hieroſolymis extruxerant. Habitârunt enim in parte Templi iuxta ſepulchrum, vnde appellatio facta, voueruntque Chriſtianam religionem, & peregrinos ſepulchrum Domini inuiſentes contra Mahometanos tutari: Vnde illos gratiſſimis animis proſecuti ſunt omnes, munificentia principum poſſeſſiones & facultates vbiq; longè maximas acquiſiuerunt, magna pietatis opinione

Municipalis Iuris Collegia.

Innes of the Courtes.

※ *Templum nouum olim dictum.*

Templarij.

opinione floruerunt. Plurimíq; nobiles apud eos tumulati fuerunt, quorum imagines viſuntur in hoc Templo tibijs in crucem tranſuerſis: ſic enim ſepulti fuerunt, vt accepi, quotquot illo ſæculo, nomina bello ſacro dediſſent, vel qui (vt tunc temporis ſunt locuti) *Crucem ſuſcepiſſent*. E quibus fuerunt Guilielmus pater, Guilielmus & Gilbertus eius filij omnes Mareſcalli Angliæ Comitéſque Penbrochiæ. Verùm anno ſalutis 1312. hic ordo impietatis damnatus, & Pontificia authoritate omninò ſublatus erat, poſſeſſiones verò Hoſpitalarijs militibus S. Ioannis Parlamentaria authoritate ſunt aſſignatæ, ne in pios vſus erogata contra donatorum voluntatem in alios vſus diſtraherentur. Certum tamen eſt ex ſcriptis antiquis hunc locum poſt exactos Templarios fuiſſe ſedem Thomæ Comitis Lancaſtriæ, & inde Audomari de *Valentia* Comitis Penbrochiæ, poſteà Spencerij qui Regi Edwardo ſecundo fuit in delicijs, demúmq; in duo Iuriſconſultorum collegia conuerſum fuiſſe. De cæteris nihil mihi legenti occurrit: fama obtinet alterum Dominorum Graiorum, alterum Comitum Lincolniæ fuiſſe habitationem.

In altero horum tumulo literis fugientibus legi, Comes Penbrochię, *& in latere,* Miles erã Martis, Mars multos viceras armis.

Statutum de terris Templariorum 17. Edward. 2.

Iuxta hęc *Domum conuerſorum* Rex Henricus III. ad eos alendos qui à Iudaiſmo ad Chriſtianam veritatem conuerſi fuerunt, inter nouum & vetus Templum inſtituit, quam poſteà ad ſcrinia & archiua reponenda deſtinauit Rex Edwardus tertius, vnde *The Rowles* hodiè dicitur. The Rowles.

Hæc ſuburbia continuatis ædibus, & ſuperbis ſecundum Tamiſim procerum habitationibus ad Weſtmonaſterium procurrunt. Ædificia verò celeberrima ſunt *Fons Brigidæ* vbi regiam ad Carolum V. Imp. excipiendum poſuit Henr. VIII. nunc ergaſtulũ. Ædes *Buckhurſtiæ*, Carmelitarũ, *Templa* quæ dixi, Ædes *Eſſexianæ* à Domino Pagetto, *Arondelliæ*, *Somerſettenſes* à Seimero Duce Somerſettenſi extructæ. Deinde vt alias omittã, *Sabaudia* à Petro Sabaudiæ Comite, qui incoluit denominata, quam à fratribus *Montis-Iouis* Æleonora vxor Henrici III. emit, & filio Edmundo Lancaſtriæ donauit, cuius poſteris diu fuit ſedes donec Henricus VII. pauperibus ſacrauit. *Dunelmenſes* ab Anth. Beko Epiſcopo Dunelmenſi & Patriarcha Hieroſolymitano conditæ, & Eboracenſes ita nuper appellatæ olim Bathonienſes. Sed quid hæc nomino, εἰσὶ ταῦτα ἰδίω, ἀλλα τύχης.

Nulli certa poſſeſſio, ſed omnia fortunæ.

His ita ſuburbijs *Weſtmonaſterium* vrbecula quondam plus mill. paſſ. abiuncta vrbi Londino adiungitur. Thorney hæc olim à ſpinis, nunc Weſtminſter, ab occiduo ſitu, & monaſterio dicitur. Weſtminſter.

dicitur. Templo enim, foro iudiciario, & Regiâ longè eſt celeberrima. Templum regum Angliæ inauguratione, & ſepultura inprimis eſt inſigne, Apollinis delubrum eò loci extitiſſe olim author eſt Sulcardus, & Antonino Pio imperante, terræmotu corruiſſe, ex cuius reliquijs Sebertus Rex Orientalium Saxonum alterum D. Petro erexit, quod à Danis deiectum renouauit, & pauculis monachis Dunſtanus Epiſcopus conceſſit. Sed poſteà Edwardus Rex cognomento *Confeſſor* ſibi in ſepulturam, & Benedictinis monachis in monaſterium ex decimis omnium ſuorum redditum de integro conſtruxit, & patrimonijs tota Anglia diſperſis ditauit. Formam antiquæ illius ſtructuræ, ſi placet ex antiquo manuſcripto habe. *Principalis area domus, altiſſimis erecta fornicibus quadrato opere, pariq́ue commiſſura circumuoluitur, ambitus autem ipſius ædis duplici lapidum arcu ex vtroque latere hinc inde fortiter ſolidata operis compage clauditur. Porrò crux templi quæ medium canentium Domino chorum ambiret, & ſui gemina hinc inde ſuſtentatione mediæ turris celſum apicem fulciret, humili primùm & robuſto fornice ſimpliciter ſurgit, deinde cochleis multipliciter ex arte aſcendentibus plurimis intumeſcit, deinceps verò ſimplici muro vſque ad tectum ligneum plumbo diligenter tectum peruenit.* Verùm poſt 160. annum, hanc Edwardi fabricam ſubuertit Henricus III. nouámque Eccleſiam ſpecioſa ſtructura, multiplici marmorearum columnarum ordine, tecto laminis plumbeis conueſtito, quinquaginta annorum opere exædificauit, quam Abbates ad occaſum plurimùm auxêrunt, Henricúſque VII. in ſuam & ſuorum ſepulturam, ad Ortum, ſacrarium admirandæ elegantiæ, (*Orbis miraculum* vocat Lelandus, omnem enim elegantiam in illo aceruatam dicas) adiecit, in quo ſepulchrum eius ſplendidiſſimum & maximum ex ære ſolido cernitur. Expulſis poſteà monachis, ad varias ſubinde vices reuoluta fuit, primùm Decanum habuit & Præbendarios, mox Epiſcopum vnicum Tho. Thurlbeium, qui patrimonio dilapidato, ceſſit, & Decano reliquit. Statim monachi cum ſuo Abbate à Maria Regina reducti, quibus paulò poſt authoritate Parlamentaria eiectis, in Collegiatam Eccleſiam, imò Eccleſiæ plantarium conuertit Sereniſſima Diua Elizabetha, Præbendarios inſtituit duodecim, tot emeritos milites, ſcholaſticos quadraginta (alumni Regij dicuntur,) qui ſuo tempore ad Academias promouentur, & in Eccleſiam, & Rempub. transferuntur, &c. Quibus omnibus Decanum præfecit, quam dignitatem hodie ſumma cum

laude

laude gerit D. D. Goodmanus vir optimus, & integerrimus, patronus mihi vnicè colendus, vtpote qui nobis hæc otia fecit. Contumulantur in hoc templo (vt illos etiam pro dignitatis & temporis quo obierunt ratione adnotem) Sebertus primus Rex Orientaliũ Saxonum, Haraldus Nothus filius Cnutonis Dani Rex Angliæ, S. Edwardus Rex & Confeſſor, & Editha vxor, Matildis vxor Henrici primi filia Malcolmi Regis Scotorum. Henricus III. Edwardus primus eius filius. Æleonora filia Ferdinandi tertij Regis Caſtellæ & Legionis illius vxor. Rex Edwardus tertius, & Philippa Hannonia eius coniux, Richardus ſecundus & Anna conſors filia Wenzelai Imperatoris, Henricus quintus cum coniuge Catharina filia Caroli ſexti Regis Galliæ, Anna vxor Regis Richardi III. filia Richardi Neuill Comitis Warwici. Henricus ſeptimus cum vxore Elizabetha, & matre Margareta Richmondiæ Comitiſſa, Rex Edwardus ſextus, Anna Cliuenſis vxor quarta Henrici Octaui, & Maria Regina. Ex Ducibus & Comitibus Edmundus Comes Lancaſtriæ filius minor Regis Henrici III. Auelina de *Fortibus* Comitiſſa *Albemarliæ* eius coniux, Guilielmus & Audomarus de *Valentia* è familia *Luſigniana* Comites Penbrochiæ, Alphonſus, Ioannes, & alij Edwardi primi liberi, Ioannes de *Eltham* Comes Cornubiæ filius Edwardi ſecundi, Thomas de *Woodſtock* Dux Gloceſtriæ filius natu minimus Edwardi tertij cum alijs eius liberis, Æleonora filia & hæres Humfredi Bohuni Comitis Eſſexiæ, vxor Th. de *Woodſtock* & filiolę Edwardi IIII. & Henrici VII. Henricus filiolus bimeſtris Henrici octaui: Philippa Duciſſa Eboracenſis, Lodouicus Vicecomes *Robzert*, & iure vxorio Dominus *Bourgchier* Hannonius, Anna filiola & hæres Ioannis Moubraij Ducis Norfolciæ deſponſata Richardo Duci Eboracenſi filio minori Regis Edwardi quarti, Ægidius *Daubeney* Comes *Bridgwater* & conſors ex familia Arundelliorum in Cornubia, Vicecomes Wellenſis, Franciſca Brandonia Duciſſa Suffolciæ, Maria eius filia, Margareta Douglaſia Comitiſſa Lennoxiæ auia Iacobi ſexti Regis Scotorum cum Carolo filio Lennoxiæ Comite, Winefrida de *Bruges* Marchioniſſa Wintoniæ, Anna Stanhopia Duciſſa Somerſettenſis & Iana filia, Anna Cecilia Comitiſſa Oxoniæ filia Domini Burghlæi ſummi Angliæ Theſaurarij cum matre Mildreda Burghlæa, Elizabetha Berklæa Comitiſſa Ormondiæ, Franciſca Sydnæa Comitiſſa Suſſexiæ, Tho. Butler Vicecomes *Thurles* hæres Comitis Ormondiæ. Præterea Humfredus

Principes ſepulti in Eccleſia Weſtmonaſterienſi.

fredus *Bourchier* Dominus *Cromwell*, Humfredus *Bourchier* alter filius & hæres Domini *Berners* qui ambo in prælio ad *Bernet* cecidêrunt, Nicholaus Baro *Carew*, Baroniſſa Powiſiæ, Thomas Baro *Wentworth*, Thomas Baro *Wharton*, Iohannes Dominus Ruſſell, Thomas Bromley Cancellarius Angliæ, E. Howarda filia & hæres Vicecomitis *Bindon*, Elizabetha filia & hæres Edwardi Comitis Rutlandiæ vxor Guilielmi Cecilij, quique minimè tacendus Poetarum Anglicorum princeps Galfredus Chaucer Eques auratus, & alij eccleſiaſtici ordinis & melioris notæ quamplurimi.

S. Stephens Chappell. In proximo alterum etiam Canonicorum Collegium erat S. Stephano ſacrum, quod regia ſanè magnificentia, & ampliſſimis poſſeſſionibus conſtruxit Edwardus tertius, cùm Galliam ſuis victorijs permenſus eſſet, *reducens*, vt in fundationis Charta legitur, *in deuotæ conſiderationis examine profuſa Christi beneficia, quibus ex ſola miſerationis ſuæ dulcedine in opportunitatibus nos præuenit, à varijs nos licet immeritos liberando periculis & dextra ſuæ potentiæ contra nobis aduerſantium impetus, cum victorioſis ſucceſſibus magnificè defendendo, ac alijs in tribulationibus & perplexitatibus quibus plurimum inuoluti fuimus, cum inſperati ſuperinfuſione remedij conſolando.* Westminster hall. Sub hoc Weſtminſter Hall ſiue Prætorium eſt, in quo præter Comitia Parlamentaria, quæ ibi ſæpiſſimè habentur, fora iudiciaria conſtituuntur, & ſtatis temporibus cauſæ cognoſcuntur, cùm iuris, tum patrimonij Regij, & etiam Cancellariæ, quæ ex æquo & bono ſummum ius moderatur, Cùm antè Henrici III. tempora, primæ iuſtitiæ forum vagum eſſet, aulámque Regiam comitaretur. Verùm ille, vt in *Charta magna* habetur, legem tulit in hæc verba: *Communia placita non ſequantur Curiam noſtram, ſed teneantur in aliquo certo loco*, Hoc, quod nunc habemus Prætorium, Richardus II. diruto vetuſtiori, extruxit, ſuæque habitationi dicauit, (tunc enim Reges ipſi cauſſas audiebant,) Palatiúmque ab Edwardi Confeſſoris tempore adiunctum habuerunt, quo ante ſexaginta annos igne abſumpto, Henricus VIII. ſedem Regiam ad ædes vicinas non ita pridem White hall. Cardinalis Wolſæi tranſtulit, quas White hall vocant, i. Aula alba. Domus hæc eſt verè Regia, hinc vinario, quod & alteram Regiam coniungit, S. James dictam, illinc Tamiſi concluſa. Hanc Poëta quidam *Leucæum* ab albedine dixit:

Regale ſubintrant
Leucæum reges, (dederant memorabile quondam

Atria

Atria, quæ niveo candebant marmore, nomen)
Quod Tamiſis prima eſt cui gloria paſcere cygnos
Ledæos, rauco pronus ſubterluit æſtu.

Ad Circium etiam magna ſubſunt Londino ſuburbia, ſpeculáque fuit olim, ſiue militaris prætentura, vnde loco nomen ex Arabico vocabulo *Barbacan* (authore Galeoto Martio) ceſſitque dono Edwardi III. in ſedẽ Vffordorum, à quibus per Willoughbæos ad Peregrinum Berteium, Dominum Willoughby de *Ereſby*, virum omnibus modis generoſiſſimum & verum Martis alumnum nunc deuenit. Nec minora ad Aquilonem & Subſolanum procurrunt ſuburbia, in quorum campis dum hæc ſcriberemus, eruta ſunt multa vaſa ſepulchralia, ſigilla, & vrnæ, in quibus Claudij, Neronis, Veſpaſiani, &c. nummuli. Vialæ etiam vitreæ, vaſcula fictilia, in quibus liquidum ſupererat, quod vel libamentum ex vino & lacte exiſtimarem, quo in cremandis corporibus vſi ſunt priſci Romani, vel odoriferos illos liquores, quorum Statius meminit: Barbacan.

Videque liquores
Arſuram lauere comam.

Hunc locum cremandis, condendíſque corporibus deſtinârunt Romani, qui ex lege XII. Tabularum cadauera ex vrbibus efferebant, & ſecus vias publicas, & militares ſepeliebant. Hæc quà vrbs terram ſpectat. Quà verò flumen labitur, ad auſtrum amplum illum *Burgum de* Southwarke, cuius meminimus, ponte etiam coniunxerunt ciues, primùm ſublicio eo loco quo anteà in traijciendo, pontone, pro ponte vtebantur. Poſteà, regnante Ioanne, è viuo ſaxo opere admirando nouum pontem XIX. fornicibus præter verſatilem illum ſuſpendêrunt, elegantiſſimíſq; ædificijs ad inſtar plateæ ità continuarunt, vt inter Europæ pontes facilè primas & magnitudine, & elegantia ferat. Nec ſolùm amplificata eo tempore vrbs erat, ſed etiam optima Reipub. forma deſcripta, ciues in corpora, ſiue Collegia diſtributi. Vrbs ipſa in XXV. regiones, ſiue tribus diuiſa, conciliúmque Reipub. penes XXIIII. ſenes conſtitutum, qui ex ætate, noſtra lingua Aldermen, id eſt, Senatores dicuntur, quorum ſinguli ſingulis tribubus præeſſent, & cùm antiquitùs pro ſummo magiſtratu Portgreue, id eſt, vrbis Præfectum habuiſſent, duos Balliuos inſtituit Richardus primus, pro quibus ſtatim Ioannes Rex conceſſit, vt Maiorem ſiue Prætorem annuum magiſtratum ſuis ſuffragijs è XII. primarijs corporibus eligerent, duóſque Viceco- Pons. Ciuium Collegia. Tribus. Maior, ſiue Prætor.

 mites

mites Shirifs vocant, quorum alter Regius, vrbanus alter dicitur nominantur.

Hac Reipub. forma conſtituta, incredibile eſt quantùm publicis, priuatiſq; operibus creuit, creſcitq; (reliquis Angliæ vrbibus decreſcentibus.) Nam, vt taceam domum Senatoriam Guild-
1411 hall à Tho. Knowles Prætore pulcherrimè conſtructam, Leaden-
1445 hall amplum & nitidum opus à Simone Eiro excitatum, vt pub-
Burſa. licum eſſet horreum ad annonam laxandam. Periſtillium ſiue
1567 latum medium, *Burſam* vulgus, Diua Elizabetha *Excambium Regium* dixit, ad negotiatorum vſum, & vrbis ornamentum à Thoma Greſhamo equeſtris ordinis ciue poſitum, magnificum illud quidem, ſiue ædificij ſtructuram, ſiue gentium frequentiam, ſiue mercium copiam ſpectes; vt etiam Hanſeaticæ ſocietatis domum omittam, & aquas ſubterraneis cuniculis, & ſyphonibus in omnes vrbis regiones corriuatas, illiſque recipiendis elegantiſſima caſtella, nouum etiam aquæductum, quo Hydragogi Germani ſolers induſtria rota è Tamiſi aquas in magnam vrbis partem tubulis certo libramine diſpoſitis nuper deduxit. Templis vndique & ædibus ſacris ità fulget, vt Religio, & Pietas ſibi delubrum hîc collocaſſe videantur. Eccleſias enim centum viginti numerat, quot nec ipſa Roma oſtendit, præter Noſocomia, & Xenodochia, alitque orphanos plùs minùs 600. in Paidotrophio, quod Chriſti Ædes dicitur, & pauperculos collata ſtipe circa 1240, &c. Longum eſſet ſi ſigillatim perſequerer optimas leges, & inſtituta quibus temperatur, Senatorij ordinis dignitatem, in principem obſequium & fidem, ciuium humanitatem, ædium nitorem, fœliciſſimorum ingeniorum prouentum, ſuburbanos hortos delicijs, & herbis exoticis refertiſſimos, claſſem numeroſam, & inſtructiſſimam, mercium omnigenarum vim incredibilem (ducenta millia pannorum laneorum præter alia vna Antwerpia quotannis hinc accepit) & omnium quæ ad humanæ vitæ cultum, neceſſitatémq; ſpectant, redundantem copiam. Verè enim dixit ille H. Iunius in Philippeide:

tectis opibúſque refertis
Londinum, & ſi fas, numeroſo ciue ſuperbum,
Larga vbi fœcundo rerum vndat copia cornu.

Et I. Scaliger in ſuis vrbibus:

Vrbs animis, numeróque potens, & robore gentis.

Alius hos quoque de Londino procudit verſiculos, ſi legere

non dedigneris,

Londinvm gemino procurrit littore longè
Æmula materna tollens ſua lumina Troia,
Clementer ſurgente iugo dum tendit in ortum:
Vrbs peramœna ſitu, cœlóque ſolóque beata,
Vrbs pietate potens, numeroſo ciue ſuperba,
Vrbſq; Britannorum condigna Britannia *dici.*
Quæ noua doctrinis Lutetia, mercibus Ormus,
Altera Roma viris, Chryſæa ſecunda metallis.

Nunc chariſſimæ patriæ valedicam, ſi priùs annotauero inclinationem cœli LI. gradibus, XXXIIII. ſcrupulis, diſtantiam ab vltimo occidente XXIII. part. XXV. ſcrup. definiri. Fidiculam naturæ Veneris Mercurijque ſtellam eſſe Topicam, quæ Horizontem perſtringit, nunquam ſubit: & caput Draconis verticalem ab Aſtrologis cenſeri.

A Londino Tamiſis *Redcliffe* à rubro cliuo ſic dictum nitidum oppidulum, & nautarum habitationem rigans, ferè in gyrum magno flexu ſe circumducens *Leam* fl. Comitatus huius ad Orientem limitem admittit, cui nihil memoria dignū adſidet. Nec enim *Ædelmton* præter nomen à nobilitate deductum, quicquid oſtendit, nec Waltham niſi crucem in funebrem Æleonoræ reginæ Edwardi primi vxoris pompam erectam vnde denominatur. Solùm Enfeld ędes regię à Louello, vt ex inſignibus colligere licet, conſtructæ hîc viſuntur, quibus viridiſſimo arborum veſtitu, & ferarum venatione celebris ſaltus *Enfeld Chace* adiungitur, poſſeſſio olim Magnauillanorum Eſſexię Comitum, deinde Bohunorum qui illis ſucceſſerunt, nunc verò ad Ducatum Lancaſtriæ ſpectat, ex quo Henricus IIII. Rex Angliæ Humfredi Bohuni vltimi alteram filiam & hæredem in vxorem duxerit. Viſuntúrque adhuc in medio ferè hoc ſaltu rudera antiquæ domus quam Magnauillanorum Comitum fuiſſe vulgus perhibet.

Radcliffe. Edmonton. Waltham Croſſe. Enfeld Chace.

Paraciæ 73. plus minùs in hoc agro, extra vrbem numerantur.

Eſſex.

PARS altera Trinobantum ab orientali ſitu, & Saxonibus qui occupârunt Saxonicè Eaſtſeaxa, Normánicè *Exſſeſa*, vulgò Eſſex, ampla, lata, frugifera, croci fœcunda, nemoroſa, & opulenta in primis eſt regio: hinc Oceano, inde fluminibus piſcoſis, quaſi coronata, quæ & ſua commoda affatim ſuppeditant. Ad Septentriones Stourus flumen à Southfolcia diuidit, ad ortum Oceanus ſe inſinuat, ad Auſtrum Tamiſis iam grandis à Cantio ſecludit, vti ad occaſum *Ley* fluuiolus à Medipſaxonibus, & qui in eum influit *Stort*, ſiue Stourus minor ab Hertfordenſibus. Nos autem in hac deſcribenda pro inſtituti ratione, primùm quæ ſunt ad *Ley*, & Tamiſim memoranda; deinde quæ ſunt interiùs, & ad oram maritimam videamus.

* Ad Ley, Saxonicè Lygean, ſatis longè lateq; ſaltus expanditur venationi dicatus, feris quibus primas ob magnitudinē & pinguedinē deferunt, refertus; olim *Forreſta de Eſſex* ob excellentiā
Waltham Forreſt. dictus, nunc Waltham Forreſt ab oppido *Waltham*, quòd Saxonicè Ƿealðham, id eſt ſylueſtris habitatio. Sedet hoc ad Leam quà
Waltham Abbey, *vel Sanctæ Crucis.* inſulas diuiſo alueo ſpargit, nec originem admodum vetuſtā repetit. Conſeneſcente enim Saxonum imperio, Touius quidam opibus, & authoritate pollens, & vt in priuata loci hiſtoriola legitur, *Stallerus. i. vexillifer Regis, propter abundantiam ferarum ſylueſtrium primus fundauit, & 66. viris inſtituit.* Illo defuncto, Athelſtanus filius fortunarum ſuarum ſtatim naufragium fecit, Edwardúſque *Confeſſor* Haraldo Comitis Godwini filio hanc villam donauit, & protinùs monaſterium excitatum eſt, quod Haraldi illius & opus, & tumulus. Cùm enim ad Regium faſtigium hominum errore, & ſua ambitione obrepſiſſet, hoc in S. Crucis honorem poſuit, in hoc vota pro victoria contra Normannos concepit, & ſtatim ab illis occiſus, à matre quæ infimis precibus
* à victore corpus impetrauerat, in hoc tumulatus. Huic in ſurgen-
Copthall. ti colle impendent ædes Copthall & longè ſpectantium oculós paſcunt, olim *Fitz-Ancheri*, nunc Thomæ Heneagi viri clariſſimi habitatio qui eas nuper ad ſummam elegantiam perduxit. Infe-
Durolitum. riùs Britannico tempore DVROLITVM floruit, quæ antiquę appellationis

pellationis nota retenta, Leiton hodie dicitur, id eſt, oppidum ad Ley, vti *Durolitum* Britannicè flumen Ley denotat: viculus eſt hodie ſparſim habitatus, ad v. à Londino lapidem, pro quo xv. in Antoninum librariorum incuria irrepſit. Hic fluminis traiectum olim fuiſſe locus vicinus Oldford dictus, id eſt, vadum antiquum fidem facit, antequam fluuius ad Stretford pontibus coniungeretur, vbi diuortijs factis tripartitus fertur, & amœniſſimè viridantia prata circuîuit, in quibus monaſterioli reliquias vidimus, quod Guil. de *Monte-Fixo*, ſiue *Montfichet* magni inter Normannos nominis Baro anno 1140. conſtruxit, ſtatimque Ley in vnum ſe recolligens, in Tamiſim placidè exoneratur, vnde Leymouth locus appellatur. Leiton.

Tamiſis verò, qui iam in immenſum auctus, multarum aquarum agmina hàc ſecum rapit, ſolummodò quæ meminiſſe conuenit, Berking habet, Bedæ Berecing, ſacris virginibus ab Erkenwaldo Londinenſi epiſcopo ſacratum, inde Tilbury, Bedæ Tilaburge, quæ ex pauculis caſis conſtat, antiquitùs tamen Ceadæ Epiſcopi ſedes erat, cùm circa annum ſalutis 630. Orientales Saxones per Baptiſmum in Chriſti Eccleſiam inſereret. Poſteà reciprocanti aqua Convennon inſulam nunc Canuay (de qua Ptolemæus & nos alibi meminerimus) à continente abſcindit, cui ordine adſident, primùm Beamfleot, *foſſatis altis & ſpatioſis*, vt inquit Florilegus, ab Haſtenecio Dano munitum. Inde Hadleigh quondam Huberti de Burgo, poſteà Thomæ Woodſtochij caſtrum, ruinis iam deformatũ, & demùm Legh oppidulum elegans, ſtrenuíſque nautis refertiſſimum. Sub quo ripis paulatim vtrinque deficientibus iuxta *Shobury*, quod aliqui *Sceobirg* Danorum munitionem fuiſſe ſuſpicantur, in Oceanum Tamiſis vaſto oſtio euoluitur. Quod Ptolemæus Tamesæ, & corruptè in alijs exemplaribus, Iamesæ æſtuarium, nos vulgò The Temes mouth appellamus. Berking. Tilbery. * *

Interiùs autem Rochford quæ huic Centuriæ nomen fecit, locum habet, nunc Baronum de *Rich*, quos Edwardus ſextus ea nobilitate ornauit, habitatio; olim verò Dominos ſuos antiquæ nobilitatis eodem cognomine habuit, qui ſi non fallunt Heraldi, in ſcuto argenteo leonem nigrum cum rubra corona geſtarunt. Quorum hæreditas ad Butleros Ormondiæ & Wiltoniæ Comites tandem deuenit, & ab illis ad Thomam Bollenium, quem Vicecomitem *Rochford*, & poſteà Wiltoniæ Comitem Henricus Octauus creauit, è cuius propagine Diva noſtra Rochford. * Domini Rochford.

Eliza-

ELIZABETHA, & clariſſimus Henricus Baro Hunſdoniæ effloruerunt.

In mediterraneis verò (nec eſt cur Rumford forum ſuarium, Hornechurch quod *Cornutum monaſteriū* olim dictum, Hauering antiquum regis ſeceſſum,ab annulo quem peregrinus Regi Edwardo *Confeſſori* à diuo Ioanne vt ſcribunt miſſum eo loci tradidit,denominatum: Brentwood,& Engerſtone quondam Ingheaſton publicis diuerſorijs nota commemorem.) Non tamen omittendum eſt *Angre* vbi caſtri ſunt indicia quod à Lucijs conditum, cuius familiæ hæredem Matildem Ioannes Rex Richardo de **Riparijs* in vxorem dedit. Ad XVI. Italicum milliare à Durolito locat Antoninus CÆSAROMAGVM,id eſt, Cæſaris vrbs, vt *Druſomagus* Druſi vrbs cenſetur, quam in Cæſaris Auguſti honorem conſtructam iudico,cùm,vt habet Suetonius, *Reges amici, atque ſocij ſinguli in ſuo quiſque regno, Cæſareas vrbes in honorem Auguſti condiderint.* Hanc à Saxonibus Sceobyrig dictam credo, de qua *Dani, à Beamfleot fugati, vrbem quæ lingua Anglorum* Sceobyrig *in Eaſtſaxonia ſitam adeunt, firmámque ſibi munitionem ibi conſtituerunt.* Nunc verò & illo etiam nomine truncato, Burghſted,& Burſted contractè vocatur,id eſt,Burgi locus, quo Germanico nomine plurima loca vetuſtiora inſignierunt maiores, hodiéque tantùm ruſticorum viculus eſt iuxta Billiricay forum ſatis frequens, Nec hoc ſolummodò nomen cum diſtantia à Durolito opinionem confirmat meam,ſed etiam quòd ad XII. inde milliare CANNONIVM poſuit idem Antoninus,quo ſitu ſupereſt Cannonden vicus,nomine,vt vides,vix immutato. Haud ſcio an à fraxinis Britannicè denominatum fuerit, *Onnen* enim illis fraxinum ſignificat, & ager eſt fraxinis fœcundus, nec non Aſhdowne, i. fraxinorum mons proximus eſt. Ab his Ralegh non multùm abeſt oppidulum non inelegans, *Raganeia* videtur in libro illo *Domeſday*, qui meminit caſtri quod hîc Suenus conſtruxit. Vbi(etiam legitur) *vnus eſt parcus & VI. Arpenni vineæ & reddit* XX. *modios vini ſi bene procedit.* Quod adnoto tum propter Arpennen Gallicam dictionem tum propter vinum in hac inſula confectum. Fuit hic Suenus vir magni nominis, & magnæ nobilitatis filius Roberti filij *Winmaerc*, pater autem Roberti de *Eſſexia*, ex quo natus erat Henricus ille de *Eſſexia* qui iure hæreditario regis ſignifer, quique quòd in velitatione contra Wallos animum,& ſignum ſimul abiecerat,proditionis inſimulatus,ſingulari certamine victus,& in clauſtrum contruſus, ampliſſimo

* *Riuers.*

Cæſaromagus, alibi corruptè Baromacus.

894 *Florentius Wigornenſis.*

Burghſted.

Cannonium.

Cannonden.

Barones de Ralegh.

Arpennis, Vineas.

Familia de Eſſex.

pliſſimo patrimonio Regis Henrici ſecundi fiſcum adauxit, Baronia verò iam inde diu erat in Regum poſſeſſione, donec Hubertus *de Burgo* à Rege Ioanne obtinuerat.

Hinc in ortum proiecta terra gramine lætiſſima, & re pecuaria diues, inſulam olim Fouleneſſe, æuo nectente, ſibi adiunxit. Foulneſſe. Inde ad Septentriones retracta paulatim littora duo inſinuantis Oceani acceſſus admittunt: hunc Crouch, alterum Blackewater accolæ vocant, inter quos interſidet Centuria Dengy, quondam Dauncing, vbi caſearijs operibus omnia feruent, virique muliebri officio oues mulgent, vnde Caſei illi inuſitatæ magnitudinis conficiuntur, qui non modò per Angliam, ſed etiam per exteras regiones ad ſaturandos agreſtes, & opifices diſtrahuntur. Dengy hundred. Eſſex cheeſe. Hanc Centuriam Edwardus Confeſſor Randulpho Peperking conceſſit Charta breui, quam apponam, vt nos qui omnes iuris apices excutimus, videamus quàm candida & aperta illa ætas fuerit. Sic verò illa ſe habet ex Scaccario.

Inter Record de Term S Hilarij E. 2. 17. penes Theſ & Camerarium Scaccarij.

Iche Edwarde King
Haue yeouen of my foreſt the keping
Of the hundred of Chelmer and Dancing
To Randolf Peperking and to his kindling
With harte, and hinde, doe, and bokke,
Hare, and fore, catt, and broke,
Wilde foule with his flocke,
Patrich, feſaunte hen, and feſaunte cock;
With greene and wilde ſtob and ſtokk.
To kepen and to yeomen by all her might,
Both by day, and eke by night,
And hounds for to holde
Good, ſwift, and bolde:
Four grehoundes, and ſix raches,
For hare and fox and wilde cattes.
And therefore ich made him my booke,
Wittenes the Biſhop Wolſton,
And booke ylered many on,
And Swayne of Eſſex our brother,
And teken him many other,
And our ſteward Howelin
That beſought me for him.

Hæc candida erat illius ætatis fides & ſimplicitas, quę pauculis lineis & pauculis crucibus aureis omnia fidei firmamenta poſuerunt.

poſuerunt. *Ante Normannorum enim ingreſſum*, vti apud Ingulphum legitur, *Cheirographa firma erant, cum crucibus aureis,aliiſq, ſignaculis: ſed Normanni cum cerea impreſſione per vniuſcuiuſque ſpeciale ſigillum ſub intitulatione trium vel quatuor teſtiũ conficere Cheirographa inſtituerunt. Conferebantur anteà multa prædia nudo verbo, abſque ſcripto vel charta, tantùm cum Domini gladio, vel galea, cum cornu vel cratera, & plurima tenementa cum calcari, cum ſtrigili, cum arcu,& nonnulla cum ſagitta.*

Sigilla apud Anglos primùm in vſu.

In Blackwater ſinum,quem Borealem huius Centuriæ latus claudere dixi,& optimis oſtreis ſcatet, quæ Wallfleot vocamus, confluunt duo flumina quæ magnam agri partem alluunt, Chelmer & Froſhwell. Chelmer fl. ex interiori regione effluens decurrit primùm ad *Eſtannes ad Turrim* nunc *Eſton*, quam incoluerunt Domini de *Louanio* dicti, vtique Henrico Brabantiæ Duce prognati, qui huc miſſi ad *Honorem de Eya conſeruandum* ad ſextam vſque progeniem Barones habiti ſunt. Sed ſub Edwardo 3. deficiente prole maſcula, per filiam hæreditas & dignitas ad Guil. Bourgchierum demigrauit, cuius poſteri breui Comites fuerunt Eſſexiæ. Inde *Tiltey* vbi cœnobiolum *Mauritius filius Gilberti* poſuit præterfluens, per Dunmow oppidũ Fitzwalterorum ex Clarenſi familia olim ſedem prolabitur, vbi Iuga filia Rodulphi Bainardi monaſterium anno 1103. fundauit. *Sed Guil. Bainardus de quo Iuga tenebat*, ſic ſcribitur in priuata loci hiſtoria, *villam de parua Dunmow,per feloniam amiſit Baroniam ſuam, & Rex Henricus illam Roberto filio Richardi filij Giſleberti Comitis Claræ cum honore Caſtri Barnardi Londini dedit*. Nec procul hinc ſedet *Plaiſſy* Gallicè ſic dicta à placendo, quondam Eſtre, quæ Conſtabulariorum Angliæ vltimis Saxonum annis, & poſteà (vt liber Elienſis teſtatur) habitatio. Ad quam duo magnæ authoritatis Principes, Thomas Woodſtochius Dux Glóceſtriæ, Coméſque Eſſexiæ, & Ioannes Hollandius Comes Huntingdoniæ, cùm inter abruptam contumaciam,& deforme obſequium modum tenere non potuerint, fatâ complêrunt. Ille enim ob præcipitem contumaciam inopinatò Caletum abreptus & ſtrangulatus: hic ab Henrico IIII. ob ſeditionem hoc ipſo loco ſecuri percuſſus, vt ipſius Woodſtochij manibus pœnas dediſſe videatur, cuius interitus author habebatur. Inde Chelmerus non longè à *Leez* defluit quondam cœnobiolo à Gernonis condito quæ hodie ſedes Baronum *Riche*, qui à Richardo Rich magno Angliæ Cancellario ſub Rege Edwardo

Domini de Louanio.

Pleſſy.

do VI. hanc dignitatem acceperunt. Et iam Chelmerſford vulgò Chenſford petit amplum ſatis oppidum, iampridem monaſteriolo à M. Rege Scotorum conſtructo celebre, nunc tantùm *Aſſiſis*, ſic vocant fora in quibus cauſſæ totius agri bis quotannis coram Iudicibus ventilantur, inſigne. Chenſford.

Froſhwell ſiue Blackwater, qui longo decurſu cùm nihil viderit præter Cogſhall à Stephano Rege Cluniacenſibus poſitum, & Witham ab Edwardo Seniore rege 914. ædificatam, quæ etiam Euſtachij Comitis Bolonienſis, (vt ferunt) *Honor* erat; Chelmerum obuium habet, qui primùm ſolidus *Woodham-walters* præterfluit vetuſtam Dominorum *Fitz-walters* ſedē, quorum altiſſima cum antiquitate coniuncta fuit nobilitas; à Richardo ſcilicet Comite Claræ repetita, ſed ſuperiori ſæculo in Ratclifforum ſtirpem per filiam tranſlata, qui ad Comitum Suſſexiæ dignitatem prouecti New hall ædes magnificas parùm hinc diſſitas iam incolunt. Deinde *Chelmerus* inſula amnica diuiſus vetuſtam illam Romanorum Coloniam CAMALODVNVM quæ hoc littus illuſtrauit, ſalutat, CAMVDOLANVM Ptolemæo, Antonino CAMOLVDVNVM dicitur: ſed *Camalodunum* genuinum eſſe nomen, Plinius, Dio, & marmor antiquum perſuadent. In hac vrbe indaganda, Deus bone, quàm luſcioſi fuerint noſtrates, cùm ſe ſuo nomine proderet, & cæcutientibus illis ſe perſpicuè exhiberet, nubemque ſubmoueret. Plurimi in occidentali Inſulæ parte peruestigârunt, vti optimus ille qui Antiquitatis Solem in manibus geſtare ſibi videbatur, alij in vltima Scotia, alij Colcheſter in Lelandi verba iurati, eſſe affirmârunt, cùm nomine vix mutilato pro Camaladuno hodie Maldon dicatur, Saxonicè Maledune, & Mealdune, maxima dictionis parte etiamnum integra; & ſuperſtite. Nec hoc ſolummodò expreſſum nominis veſtigium perſuaſit; verum etiam diſtantia à Mona apud Plinium, à Canonio apud Antoninum, & ipſe ſitus probationem præſtant vel apertiſſimam. Cunobellini hanc fuiſſe Regiam ſcripſit Dio, cuius nummos antiquos expreſſos hîc tibi exhibemus cùm ad hanc Camulodunum ſpectare videantur.

Woodham walters. Barones Fitz-walters. ✻ Camalodunum. Maldon. Cunobellinus, Vide Verolamium pro Taſc.

Præfuit

Præfuit ille, imperante Tiberio, huic orientali Inſulæ parti, tréſque ſuſcepiſſe filios videtur, Admimum, Togodumnum, & Catacratum. Admimus à patre pulſus, & à Caio Caligula receptus cùm ille ridicula iſta expeditione in Batauiam venit, vt ſui terror inde Britanniam afflaret: Togodumnum verò, & Catacratum iuſto prælio deuicit, & interfecit Aulus Plautius, & de Catacrato, vt dixi, ouans triumphauit. Hic ille Plautius eſt qui C. Berico *Claudius in Britannia.* exule Britanno ſuaſore, (nunquam non ſuggerentibus ſe belli cauſis,) primus poſt Iul. Cæſarem Britanniam ſub Claudio tentauit, quem Claudius ipſe ſtatim tranſmiſſis legionibus, cum omni Imperij mole, & elephantis, (quorum oſſa inuenta fucum quàm plurimis fecerunt) ſubſequutus eſt: primúmque tranſmiſſo Tamiſi, Britannos qui in ripa aduenientem exceperunt, ſignis collatis, fugauit, faciléque hanc regiàm Camalodunum cepit. Ob quę BRITANNICI nomine filio impoſito, ſæpiúſque ipſe Imperator ſalutatus (contra Romanorum inſtitutum, neq; enim ſæpiùs quàm ſemel licebat vno de bello id nomen aſſumere) ſexto quàm profectus erat menſe, Romam redijt. Tantum erat vel tantulam Britanniæ partem debellâſſe, vt hinc *Claudij de Britannis triumphus. Suetonius.* Claudio annuos ludos, arcus triumphales, & in vrbe, & Geſſoriaci Galliæ, ſplendidiſſimúmque triumphum decreuerit Senatus, ad cuius ſpectaculum etiam prouinciarum præſidibus, & quibuſdam exulibus in vrbem commeare permiſſum, Naualis corona

corona faſtigio Palatinæ Domus, quaſi Britannici maris domiti inſigne, fixa, Coronas aureas contulerint prouinciæ, Gallia Comata vnam IX. pondo, Hiſpania citerior alteram VII. pondo. Per gradus in Capitolio genibus adſcendit, leuantibus eum vtrinque generis. Deinde ludos triumphales edidit, accepta ad id Conſulis poteſtate. Hi ludi in duobus ſimul theatris exhibiti ſunt, ac ſæpiùs ipſo à ſpectaculis digreſſo, alij ea curarunt. Equorum certamina tot promiſit, quot dies illi admitterent, plura tamen quàm decem non fuere; nam inter equorum curſum vrſæ cædebantur, athletæ certabant, pueri ex Aſia euocati pyrrhicam ſaltabant. Plurimis etiam ob hanc victoriam ornamenta triumphalia congeſſit, Licinio Craſſo Frugi equo phalerato, & veſte palmata ipſum triumphantem ſequi permiſit, Poſidio Spadoni haſtam puram. C. Gauio torques, armillas, phaleras, coronámque auream, vt in antiquo marmore Taurini videre eſt, quod ſic inſcribitur.

. C. GAVIO. L. F.
STEL. SILVANO
PRIMIPILARI LEG. VIII. AVG.
TRIBVNO COH. II. VIGILVM.
TRIBVNO COH. XIII. VRBAN.
TRIBVNO COH. XII. PRÆTOR.
DONIS DONATO A DIVO CLAVDIO
BELLO BRITANNICO,
TORQVIBVS, ARMILLIS, PHALERIS,
CORONA AVREA,
PATRONO COLON.
D. D.

Nec minùs ingenij monimentis celebris fuit hæc Claudij victoria. Doctiſſimi, ſed incerti Poetæ hac de re carmina eruditiſſimus Ioſephus Scaliger in ſuis Catalectis è ſitu vindicauit, quæ cùm non paſſim occurrant, ſubtexere non pigebit, ſunt enim quantiuis pretij. Diuerſa autem eſſe Epigrammata, & ideò diſtinguenda eruditiſſimus adoleſcens I. Obſopæus Germanus ex antiquis membranis me nuperrimè docuit.

Auſonijs

Antonius Del-Rio, aliter legit alicubi, igitur varias lectiones adpoſui. ** proſpicit.* ** nunc erit.*

Auſonijs nunquam tellus violata triumphis
Icta tuo, Cæſar, fulmine procubuit.
*Oceanúſq; tuas vltra ſe * reſpicit aras,*
*Qui finis mundo eſt, * non erit imperio.*

Victa prius nulli, iamiam ſpectata triumpho
Illibata tuos gens iacet in titulos.
Fabula viſa diu, medioque recondita ponto
Libera victori iam modo colla dedit.
** recluſerat.* *Euphrates Ortus, Rhenus * incluſerat Arctos,*
Oceanus medium venit in imperium.

Libera non hoſtem, non paſſa Britannia Regem,
Æternum noſtro quæ procul orbe iacet.
Fœlix aduerſis, & ſorte oppreſſa ſecunda,
Communis nobis, & tibi, Cæſar, erit.

Vltima cingebat Tibris tua, Romule, regna:
Hic tibi finis erat, religioſe Numa.
Et tua, Diue, tuum ſacrata potentia cœlo.
Extremum citra conſtitit Oceanum.
At nunc Oceanus geminos interluit orbes.
Pars eſt imperij, terminus antè fuit.

Mars pater, & noſtra gentis tutela, Quirine,
Et magno poſitus Cæſar vterque Polo.
Cernitis ignotos Latiâ ſub lege Britannos,
Sol citra noſtrum flectitur imperium.
Vltima ceſſerunt adoperto clauſtra Profundo.
** cingitur.* *Et iam Romano * cingimur Oceano.*

Opponis fruſtra rapidum Germania Rhenum,
Euphrates prodeſt nil tibi, Parthe fugax.
Oceanus iam terga dedit, nec peruius vlli,
Cæſareos faſces, imperiúmque tulit.

Illa procul noſtro ſemota, excluſáque cœlo,
Alluitur noſtra victa Britannis aqua,
** Semota.* ** Semota, & vaſto disiuncta Britannia ponto,*
Cinctáque inacceſſis horrida littoribus:
Quam pater inuictis Nereus vallauerat vndis,
Quam fallax æſtu circuit Oceanus.

Brumalem

*Brumalem ſortita * plagam: quà frigida ſemper* * *polum.*
Præfulget ſtellis Arctos inocciduis.
Conſpectúque tuo deuicta Britannia, Cæſar,
Subdidit inſueto colla premenda iugo.
Aſpice, confundit populos impervia tellus,
Coniunctum eſt, quod adhuc orbis, & orbis erat.

Et in Octauio cecinit Seneca de Claudio:

cuique Britanni
Terga dedere, ducibus noſtris
Ante ignoti, iuriſque ſui.

Et ibidem quòd Tamiſim tranſmiſerat.

En qui oræ Tamiſis primus poſuit iugum.

Sic enim Phœbus noſter Iuſtus Lipſius legit, non *Tanais*, vt in vulgatis, nihil enim Claudio cum Tanai. Camaloduno ſic in Romanorum poteſtatem redacta, Coloniam ibi valida veteranorum manu conſtituit Claudius, nummíque in rei memoriam ſignati cum inſcriptione COL. CAMALODVN. & ob veteranos legionis XIIII. Geminæ Martię Victricis, quos Tacitus Britanniæ domitores vocat, in eam deductos, COLONIA VICTRICENSIS in antiqua Inſcriptione appellatur, ſed eccam. *Colonia Camalodun.*

CN. MVNATIVS. M. F. PAL.
AVRELIVS. BASSVS
PROC. AVG.
PRÆF. FABR. PRÆF. COH. III. SAGITTARIORVM, PRÆF. COH. ITERVM II. ASTVRVM, CENSITOR CIVIVM ROMANORVM COLONIÆ VICTRICENSIS QVÆ EST IN BRITANNIA CAMALODVNI, &c.

Conſtitutum etiam hîc eo tempore Diuo Claudio templum, *Aram æternæ dominationis* vocat Tacitus, cuius in ſuo Ludo meminit Seneca. *Parum eſt*, inquit, *quòd templum in Britannia Claudius habet, quod nunc barbari colunt, & tanquam Deum orant.* Delecti ſunt etiam in eius honorem ſacerdotes, ſodales nimirum Auguſtales, qui religionis ſpecie Britannorum fortunas effundebant. *Ara & Templum Claudij.*

Sed poſt decem annos verſa fortuna, concidit hæc Colonia. Cùm enim veterani in hos captiuos agros in ſubſidium contra rebelles, & imbuendis ſocijs ad officia legum deducti, impotentius in miſellum populum ſæuirent, extincta bellorum incendia maiore flamma erupêrunt. Britanni, Bunduica, quæ & Boadicia, duce, Coloniam hanc impetu diripuerunt & incenderunt, templum in quo ſe miles conglobauerat, biduò expugnarunt, Legionem Nonam in auxilium aduentantem fuderunt, & vt ſemel
80000 habet Dio.
dicam, ſeptuaginta ciuium, & ſociorum millia occidêrunt. Hanc
Prodigia.
ſtragem varia prodigia prædixerunt. Victoriæ ſimulachrum in hac vrbe retrò conuerſum, & delapſum, in curia externi fremitus auditi, vlulatibus inſonuit theatrum, ædes ſub Tamiſis aqua viſæ, cruentóque aſpectu inundauit ſubiectum æſtuarium, quod
Idumanus.
nunc (neſcio an ob illam cauſſam) Blackwater vocamus, id eſt, aqua nigra, vti Ptol. IDVMANVM dixit, quo etiam nigredinis ſignificatio ſubeſt, *Ydu* enim nigrum Britannis ſonat. E fauillis tamen excitârunt Romani, eius enim meminit multos poſt annos Antoninus. Saxonico tamen imperio vix memoratur, tantùm
914 Edwardum Alfredi filium *Mealdunam* Danica rabie conuulſam inſtauraſſe, caſtroque firmâſſe tradidit Florentius, Guilielmus Normannus Angliæ deuictor, vt in eius Commentario legitur, *Centum octoginta domos in hac habuit, quas Burgenſes tenuerunt, & octodecem manſuras vaſtatas.* Hodie verò populi frequentia, & ſua magnitudine inter primaria Eſſexiæ oppida meritò cenſetur, *Burgúſque de Maldon*, à Iuriſperitis noſtris nominatur. Statio ſatis commoda, incolis pro magnitudine ſatis frequens quæ vna tantum eſt platea mille plùs minùs paſſus in longitudine protenta.

Ad Anſam.
Sex mill. interuallo à Camaloduno ſtatuit Antoninus locum, quem AD ANSAM dixit. Suſpicatus ſum hunc aliquem fuiſſe Coloniæ Camaloduni terminum, qui Anſæ ſimilitudinem re-
Coloniarum termini.
ferret. Legeram enim apud Siculum Flaccum, *Agri Colonijs adiacentes varijs terminis definiebantur, in limitibus conſtituti erant pro terminis res aliæ, atque aliæ, alibi Hermulæ, alibi Feriæ, alibi ſpatulæ, alibi Rhombi, & alibi ſecundum Vitalem, & Arcadium, termini erant Lagenares, vel orculares, id eſt, lagenæ & orculæ.* Cur igitur non & Anſa pro termino: cùm *Ad Anſam*, non *Anſa* ſuo more dixerit Antoninus. Verùm enimuerò cùm Radulphus Niger author ſatis antiquus qui latet in Bibliotheca Ioannis Stowæi Londinenſis Chronographi ſtudioſiſſimi, ſcribat *Ceadam Epiſcopum baptiſaſſe*

Orientales

Orientales Saxones iuxta Maldoniam in ciuitate Ithanceſter, quam poſteà in *Panto* fl. ſubmerſam fuiſſe innuit: (fauete linguis) ſi hanc Ithanceſter, ipſiſſimam eſſe *Ad Anſam* dixero: *Y*, etenim ad locum Britannicè ſonat, cur igitur non *Ythan* contractè pro *Ad Anſam*? Locum autem digito ſignare non poſſum, fluuiolum tamen quem Froſhwell dicunt, *Pante* priùs dictum fuiſſe minimè dubito, cùm alter ex eius fontibus Pantſwell, (vt vir doctiſſimus ſacrarum literarum, & antiquitatis cognitione pręſtans Guilielmus Harriſonus obſeruauit) hodiè nuncupetur. Sunt tamen qui exiſtimant Ithanceſter extremo in Centuria de Dengie promontorio impoſitum fuiſſe, vbi hodie S. Peters vpon the wall, i. *ad aggerem*, Aggeribus enim per hoc littus vix agros contra Oceanum irruentem tuentur agricolæ. Cæterùm vbicunque loci fuerit, ad priorem ſententiam de verbi notione me refero. Nimirum *Ad Anſam* vel terminale ſignum fuiſſe, vel diuerſorium aliquod ad viam ſub eiuſmodi interſignio. Nec alia quàm ſigna terminalia, vel diuerſoria erant quæ eadem loquendi formula Romano ſæculo, *Ad Columnam, Ad Fines, Ad tres Tabernas, Ad Rotam, Ad ſeptem fratres, Ad Aquilam minorem, Ad Herculem, &c.* nominabantur: & proindè hæc accuratiùs quærere nihil aliud eſſet, quàm ventos venari. Ithanceſter.

Hinc reducta littora mare magno & amœniſſimo ſinu accipiunt, qui optimorum illorum oſtreorum feraciſſimus, quæ nos Wallfleot vocamus. Et ne littora noſtra ſua gloria fraudentur, hæc illa eſſe exiſtimamus littora, quæ, vt innuit Plinius, Romanis culinis ſeruiebant, cùm Britannicis oſtreis tertium à Ciziciwnis locum tribuat Mutianus his ſuis ipſius verbis. *Cizicena maiora Lucrinis, ſuauiora Britannicis.* Nec alia ab his oſtrea eſſe puto, quæ mira Auſonius vocauit, in hoc ad Paulum verſiculo: Oſtrea.

Mira Caledonius nonnunquam detegit æſtus.

In hunc ſinum præter alia, *Colne* flu. ſe immittit, qui in Boreali agri parte è diuerſis fontibus coaleſcens, allabitur *Hedingham*, ſiue *Heueningham*, vulgò *Heningham* elegans olim caſtrum, & Oxoniæ Comitum antiquam habitationem. Cui ad alteram ripam oppoſitus eſt *Sibble Heningham* locus natalis (vt accepi) Ioannis Hawkwodi (Itali Aucuthum corruptè vocant) quem illi tantopere ob virtutem militarem ſuſpexerunt, vt Senatus Florentinus propter inſignia merita equeſtri ſtatua & tumulî honore in eximiæ fortitudinis, fideíque teſtimonium ornauit. Res eius geſtas Itali pleno ore prædicant, & Paulus Iouius *Ioan. Aucuthus ſiue Hawkwood.* 1393

in Elogijs celebrat. Sat mihi ſit Iulij Feroldi tetraſtichon adijcere.

Hawkwoode Anglorum decus, & decus addite genti
Italicæ, Italico præſidiumq́; ſolo.
Vt tumuli quondam Florentia, ſic ſimulachri
Virtutem Iouius donat honore tuam.

Inde *Colne* fluuius per Carles Colne, Oxoniæ Comitum ſepultura nobilem, COLONIAM, (cuius meminit Antoninus, quam
Colonia. Colcheſter. & aliam eſſe à Colonia Camaloduno facit,) accedit. An à Colonia huc deducta, vel à Colno flumine nomen ſit factum, Phœbus dixerit: à flumine malim ego, cùm viderim oppidula plura
* illi impoſita, Colne dici, vt Carles Colne, vbi Albericus de *Vere* monaſteriolum poſuit in ſepulchrum ſuæ familiæ qui poſteà Comites Oxoniæ floruerunt; Wakes Colne, Colne Engaine, Whites Colne, à Dominis denominata. Hanc Britanni *Caer Colin*, Saxones Coleceaſter, nos Colcheſter vocamus. Vrbs eſt elegans, frequens, & amœna, collis ſupercilio ab occaſu in ortum porrecta, muris incincta, Eccleſijs quindecem exornata, præter
1105. amplum illud templum quod Diuo Ioanni Eudo *Dapifer* Henrici ſecundi conſecrauit, nunc in ædes priuatas conuerſum. In media vrbe caſtrum eminet vetuſtate collapſurum, quod Edwardum Alfredi filium excitâſſe ſcribunt hiſtorici, cùm Colòceſtriam bellis deformatam repararet. Floruiſſe verò hanc vrbem vel maximè Romanis temporibus infinita vis antiquorum nummorum quotidiè eruta planiſſimè docet: in nullos tamen Gallieno antiquiores incidimus, erant enim Tetricorum, Victorinorum, Poſthumi, C. Carauſij, Conſtantini, & qui ſubſequuti
Helena Conſtantini M. mater. ſunt, Imperatorum. Ciues Fl. Iuliani Helenam Conſtantini magni matrem ſuam alumnam fuiſſe aſſerunt ex Coelo rege natam: & in memoriam crucis ab illa repertæ, crucem nodoſam inter quatuor coronas interpoſitam publico in clypeo gerunt. Vnde de illa, & hac vrbe Nechamus noſter, etſi Apolline minùs fauente.

Effulſit ſydus vitæ, Coleceſtria lumen,
Septem climatibus lux radioſa dedit.
Sydus erat Conſtantinus, decus imperiale,
Seruijt huic flexo poplite Roma potens.

Verùm vti Coelum Regem ex vrbis nomine ſcripturientium credulitas effinxit, ita ex ſanctiſſimis eccleſiæ patribus illam ſtabulariam fuiſſe conſtat, & Drepani in Bithinia natam. Nicephorus

tus Caliſtus diſertè prodidit. Mulier tamen fuit ſanctiſſimis moribus, & infracta animi conſtantia in religione Chriſtiana propaganda, vnde in antiquis inſcriptionibus PIISSIMA, & VENERABILIS AVGVSTA paſſim nominatur. Sub hoc, vbi Colnus flu. mari immiſcetur, S. Oſithæ extat oppidulum, cuius antiquum nomen **Chic** aboleuit regia illa virgo Oſitha, quæ tota Deo defixa, à Danicis piratis ibi confoſſa, Diuæ honores apud maiores obtinuit. Nunc verò ſedes eſt primaria honoratiſſimorum Dominorum *Darcy*, qui de *Chich* dicti, quos ad ampliſſimam Baronis dignitatem Rex Edwardus ſextus prouexit. S. Oſithe. Barones Darcy de Chichey

Hinc vaſtè proiectum littus ad **Neſſe** promontorium, Saxonicè Eadulpheſneſſ protuberat. Quid hoc in loco repertum fuit, habe ex verbis & fide Radulphi de *Coggeſhall*, qui ante annos 350. ſcripſit. *Temporibus Regis Richardi in littore maris in villa quæ vocatur* **Eoulfſneſſe** *inuenti ſunt duo dentes cuiuſdam Gigantis tantæ magnitudinis, vt ducenti dentes quos nunc habent homines, ex his ſecari poſſent. Hos apud* **Cogſhall** *& vidimus, & admirando contrectauimus.* Et neſcio quid aliud Giganteũ primis Diuæ noſtræ Elizabethæ annis à nobili R. Candiſho iuxta hunc locum effoſſum. Nec diffitebor ego quin fuerint homines qui ob molis magnitudinem, & roboris firmitatem, miraculo erant; quos Deus, vt habet B. Auguſtinus, extitiſſe voluit, vt doceret tàm pulchritudinem corporum, quàm ſtaturæ magnitudinem in bonis non eſſe numeranda, cùm non minùs pijs, quàm impijs ſint communia. Neſſe. Gigantes.

Ab hoc promontorio paulatim reflectitur littus, ad Stouri oſtium, anno 884. nauali bello inter Anglos & Danos memorandum; vbi nunc **Harewich** tutiſſima ſtatio, vnde & nomen: nam Hareƿic Saxonicè ſtationem vel ſinum vbi exercitus agit, denotat. Iſte *Stourus* eſt qui Eſſexiam & Suffolciam pro limite intermeat, & ab hac parte præter opimos agros nihil alluit: Sed non procul ab eius fonte, eſt *Bumſted* quem per Baroniam tenebat familia de *Helion*; & quà hæc regio Cantabrigienſes ſpectat, **Barklow** tribus tumulis aggeſtis notum oſtenditur, cuiuſmodi defunctis militibus, quorum reliquiæ non faciles erant repertu, extruxit antiquitas. Verùm cùm quartus ex his iampridem defoderetur, tria, vt accepimus, è ſaxo ſepulchra, & in illis cõfracta hominum oſſa ſunt inuenta. Aggeſtos verò tum credimus cùm ad *Aſhdown* proximum viculum prælium funeſtum olim commiſſum erat, in quo Edmundus cognomento *Ferreum latus* Danos initio proſpera pugna contudit: ſed mox verſa fortuna pro- Harewich. Barklow. Tumuli antiqui.

ditione ita fuit ab illis profligatus, vt plurimos Angliæ proceres deſiderârit. In cuius prælij memoriam Canutum Danum poſteà templum eò loci poſuiſſe legimus, cum vbicunque pugnaſſet, pœnitentia ob effuſum ſanguinem commotus ædiculas ſacras erigeret. Ruſtici autem ebulum quod ſanguineis baccis hîc circumquaque copioſè prouenit, non alio nomine quàm *Danes-bloud*, id eſt, Danicum ſanguinem, etiamnum appellitant, ob multitudinem Danorum, qui eo bello ceciderunt.

Danes-bloud.

Walden à croco denominatum Saffron Walden, emporium paulò eſt inferiùs inter agros blandiſſimo croco ridentes, præclarum olim Magnauillanorum caſtello, quod nunc diſparuit, & monaſteriolo adiacenti, in quo Magnauillani fundatores ſepulti, Galfredus enim de *Magnauilla* (vt eſt in libro Waldenenſis huius monaſterioli) *Waldenam, vt totius honoris ſui & Comitatus caput & ſedem ſibi ſuiſq; conſtituit, locus vbi monaſterium conſtruxit erat aquis irriguus, quæ ibi iugiter manantes oriuntur, nullo tempore deficientes. Solis Orientis radios tardiùs recipit, occidentis verò citiùs amittit, montibus ex vtraq; parte obiectis.* Nunc Audley end loco illi nomen eſt, à T. Audlæo Angliǫ Cancellario, qui monaſterium in ſuam habitationẽ commutauit. Hic Baro de *Audley* de *Walden* ab Henrico 8. creatus vnicam reliquit filiam & hæredem Margaretam vxorem ſecundam Thomæ Howardi Ducis Norfolciæ, è qua Thomam, Guilielmum, Elizabethã, & Margaretam progenuit. Sed his multò vetuſtior vrbecula erat, prope Iealdune in ipſo agri termino, quam nunc ab antiquo Burgo, Burrow banke ruſtici vocitant, vbi intermortui oppidi ſolummodò ſuperſunt veſtigia, & ipſorum mœnium expreſſus tractus. Villam tamen Favstini fuiſſe, quam Antoninus in hoc tractu locat, non dixero, & quanquam

Walden.

✻

Baro *Audley de* Walden.

✻

Burrow banke.

Ingrati læti ſpatia detinet campi,
Et rure vero, barbaróque lætatur.

Non tamen auſim vel ſomniare hanc eſſe illam *Fauſtini villam*, quæ iſtis & alijs verſibus à lepidiſſimo Martiale inter Epigrammata depingitur. Croco ſatiuo hîc, vt dixi, agri circumquaque ſunt blandiſſimi, menſe enim Iulio, tertio quoque anno, cùm bulbi fuerint eruti, & poſt viginti dies, ingeſtâ glebâ reconditi, ſub finem Septembris florem cyaneum fundunt, è cuius medio tria flammea ſtamina croci (*Chiues* nos vocamus) dependent; quæ benè manè ante ſolis exortum decerpuntur, & è flore extracta, lento igne ſiccantur. Tantúſque eſt prouentus, vt è ſingulis

Crocum.

gulis

gulis iugeribus octoginta, vel centum plùs minùs croci, dum humidum eſt, pondo colligantur, quæ ſiccata ad viginti pondo conficiunt. Quodque magis mireris, ſolum quod tres continuos annos crocum protulit, hordeum ſine ſtercoratione annos octodecim affatìm profundet, denuóque crocum non recuſabit.

Magis ad auſtrum *Clauering* locum habet, quod Rex Henricus cum titulo Baroniæ dedit Roberto *Fitz Roger*. (à quo familia de *Euers* ſtemma deducit.) Huius poſteri cum longo iam tempore nomina è paterno nomine accepiſſent, more illo antiquo vt Ioannes filius Roberti, Robertus filius Ioannis, &c. tandem iubente Rege Edwardo primo, hinc *Clauering* nomen aſſumpſerunt. Sed de his in Northumbria. *Stanſted Montfitchet* hîc etiam culmeis tectis ſe exerit, quod tacitus non prætermittam cùm habitatio olim fuerit Baronum de *Montefixo*, vulgò *Montfitchet*, qui tres quos vocant *Cheuernos* aureos ſcuto rubro geſtarunt, ſummæque cenſebantur nobilitatis. Quinque autem ſolummodo recta linea floruerunt, Guilielmus, eius filius Guil. Gilbertus nepos, Richardus pronepos, & Richardus abnepos qui cum nulla ſuſcepta ſobole diem clauſiſſet, hæreditatem adierunt tres ſorores Margareta vxor Hugonis de *Bolebec*, Auelina vxor Guilielmi de *Fortibus* Comitis Albemarlæ, & Philippa vxor Hugonis *Playz*. Cuius poſteri Baronum dignitate ab Edwardo primo honorati ad auorum vſque memoriam floruerunt, & in vnica filia defierunt nupta Ioanni Howardo Equiti aurato, à cuius filia per Hugonem Vere Barones Latimeri & alij profluxerunt. Parumque inferiùs *Haſlingbury* habitatio Baronum Morleiorum conſpicitur: de quibus plura in Norfolcia.

Barones de Clauering.

Vide in Northumbria.

Barones Montfichet.

Inſignia Montfichettorum.

Playzi Barones.

Haſlingbury.

Hæc hactenus ſummatìm de Eſſexia, quam fuſiùs iam deſcripturus eſt Iacobus Strangman, qui ad hanc ſuam patriam illuſtrandam omnia ſtudioſiſſimè conquirit. Nunc mihi tantùm ſupereſt, vt pro inſtituti ratione Comites enumerem.

A Normannorum aduentu Eſſexia hæc Comitem primum habuit Galfredum de *Magnauilla*, vulgò *Mandeuill*, filium Guilielmi ex Margareta hærede Eudonis *Dapiferi*, qui in illa ſub Rege Stephano temporum confuſione turbulentam & ſeditioſam vitam pugnando profudit. Hunc ſequuti ſunt duo filij Galfredus & Guilielmus, à quo per filiam ad Galfridum * *Filium Petri* de *Ludgerſhal* Angliæ Iuſticiarium virum prudentem & grauem honor deuenit, qui dum viueret Regis Ioannis cupiditatibus

Comites Eſſexiæ.

* *Fitz-Pers.*

frænos iniecit, cuius duo filij, Galfredus & Guilielmus, aſcito ſibi Magnauillaporum nomine, hoc honore vſi ſunt: ille in haſtiludio iuuenis perijt, hic à Ludouici Franci partibus contra Ioannem Regem ſtetit, & ſine prole anno Chriſti 1227. è vita migrauit. Iſtis ſine prole defunctis ſubrogatus eſt Humfredus de *Bohun* Herefordiæ Comes, & Angliæ Coneſtabularius, qui eorum ſororem in vxorem duxerat. Ex huius poſteris ſex Comites Herefordiæ & Eſſexiæ ſucceſſerunt, vltimique filia Æleonora Thomæ de *Woodſtock* Duci Gloceſtriæ in vxorem cum Eſſexiæ titulo data, Annam vnicam filiam genuit, quę in ſecundum maritum Guilielmum *Bourchier* Comitem de *Ewe* in Normannia accepit, cui Henricum peperit, quem Rex Edwardus quartus Comitatus Eſſexiæ honore inueſtiuit, & alterum Henricum è filio nepotem ſucceſſorem habuit, cuius ſola itidem filia Anna Guilielmum Parrum cui nupſerat, eodem honore auxit, cùm intercà paruo tempore Thomas Cromwellus ex alia familia illam perſonam inauſpicatò geſſiſſet. Demùm verò Parro ſine liberis defuncto, Gualterus *D'Eureux* Vicecomes Herefordiæ iure hæreditario atauæ Ceciliæ Bourchieræ, quæ Henrici Bourchieri ſoror erat, & Diuæ Elizabethæ gratia hunc auitum Eſſexiæ titulum accepit, filiumque Robertum reliquit, qui præſenti magnitudine & animi & conſilij illuſtre heroicæ virtutis ſpecimen dedit, ſpémque fecit illum & patriæ, & familiæ ornamento fore ſingulari; ad omnia enim ſumma & vera virtus, & vera nobilitas armauerunt.

Computantur in hac regione Parochiales
Eccleſiæ 415.

REGIONEM *Trinobantibus proximam quæ poſteà* Eaſtanglia *dicta, & Suffolciam, Norfolciam, Cantabrigienſemq; agrum, cum Huntingdonenſi complectitur, occupârunt olim* ICENI, *alibi perperàm* TIGENI, *Ptolemæo corruptiùs* SIMENI: *quos etiam confuſo vocabulo* CENIMAGNOS, *apud Cæſarem fuiſſe dictos iampridem exiſtimaui, & vt ita exiſtimarem, fecit ipſa arctiſſima affinitas, quæ inter hæc nomina* ICENI, *&* CENIMAGNI *intercedit, fecit Taciti & Cæſaris conſenſus. Ille enim Cenimagnos ſe Romanis dedidiſſe ſcribit, quod item Icenos feciſſe his verbis memorat Tacitus :* Volentes amicitiam noſtram acceſſerunt; *ſed quod maximum eſt in libro MS. pro* CENIMAGNI, CENI, AGNI *diuiſo vocabulo concipitur, pro quibus ſi non audaculus viderer,* ICENI, REGNI *ſubſtituerim ego. Nec alicubi certè Cenimagnos in Britannia comperias, ſi à Regnis & Icenis diuerſi fuerint. Cæterùm Iceni nominis hoc in tractu reliqua ſunt veſtigia plurima, vt* Ikenſworth, Ikenthorpe, Ikborrow, Iken, Ikſning, Ichlingham, Eike, *&c. Conſularisque illa via, quæ hinc duxit, ſuperioris ſæculi Chronographis* Ichenildſtreat, *quaſi* Icenorum ſtrata, *paſſim nominatur.* Icheniſd ſtreat. *Quæ nominis ſit ratio, ita me veritas amet, vt coniectare non auſim, niſi quis à cuneata regionis forma deducat, & in modum Cunei Oceano incumbere dicat. Cuneum enim ſuo idiomate* Iken *vocant Britanni, eodem enim nomine locus in Wallia ad* Lhintegid *lacum,* Lhan-yken, *ab illa forma dicitur, & eodem ſenſu regiuncula in Hiſpania* SPHEN, *id eſt, cuneus, vt* Sphen. *author eſt Strabo, vocatur, quæ minùs tamen quàm hæc noſtra ad cunei ſimilitudinem accedere videtur.*

Gens hæc erat, vt inquit Tacitus, valida, & poſtquam ſe Romanorum in fidem permiſiſſet, ad Claudij tempora prælijs non concuſſa. Tunc enim cùm Oſtorius Proprætor flumina caſtris communiret, & Britannis arma detraheret, contractis copijs ſe oppoſuerunt: ſed perrupto à Romanis aggere quo ſe obſepſerant, non ſine clade magna deuicti. Qua pugna multa ſanè, & clara facinora fecêre, & M. Oſtorius legati filius ſeruati ciuis decus meruit. Hoc bello ſic ſopito, vix XIII. *agebatur annus; cùm noua bellorum tempeſtas bis initijs exorta. Praſutagus Rex Icenorum, vt* Praſutagus. *calamitatem à ſua gente, vel ſuis priuatis incommodis redimeret, Neronem*

nem Imperatorem hæredem ſcripſit, tali obſequio (vt Tacitus pro me paucula loquatur) ratus regnum, & domum ſuam procul iniuria fore, quod contrà vertit: adeo vt regnum, per Centuriones, domus per ſeruos velut Boadicia. *capta, vaſtarentur. Iam primùm vxor Boadicia, quæ etiam Bunduica dicitur, verberibus affecta, & filiæ ſtupro violatæ ſunt. Præcipui quique Icenorum, quaſi cunctam regionem muneri accepiſſent, auitis bonis exuebantur, & propinqui regis inter mancipia habebantur. Qua contumelia, & metu grauiorum (quando in formam prouinciæ ceſſerant) arma rapiunt, commotis ad rebellionem Trinobantibus, & qui alij nondum ſeruitio aſſuefacti, reſumere libertatem occultis coniurationibus conſpirant, acerrimo in veteranos odio incenſi. Hinc funeſtiſſimum bellum exarſit,* Seneca in Britannia vſura. *cui faces addidit Senecæ auaritia, qui ſub id tempus quadringenties ſeſtertiûm, (trecenta ſcilicet millia librarum noſtratium) maximis vſuris cumulatum acerbiùs exigebat. Hoc bello, vt ſummatim dicam, Boadicia illa, quam* Leænam doloſam *vocat Gildas, Praſutagi vxor octoginta millia Romanorum & ſociorum occidione occidit, Camalodunum Coloniam, & Verulamium municipium excîdit. Legionem* IX. *fudit, Catum Decianum procuratorem fugauit, ſed tandem iuſto prælio à Paulino Suetonio fracta, inuicta animi conſtantia, vt Tacitus ſcribit, hauſto veneno;* Dio. *vt Dio, morbo diem obijt. Dum hoc bellum flagraret, ſcribit è Dione Xiphilinus Britannos* VICTORIAM *ſub* Andates, ſiue Andraſtes. *Andatis nomine, quam alibi Græcus codex* Andraſten *vocat, inprimis coluiſſe, & in eius luco ſumma cum immanitate captiuos immolaſſe, quod tamen hodie nomen pro Victoria non agnoſcunt Britanni, nec ego quid velit, video, niſi vt Latini Victoriam à Vincendo, Sabini Vacunam ab euacuando, & Græci* Νίκην ἀπὸ τοῦ μὴ εἴκειν, *i. non cedendo nominarint, ſic Britanni* Anarhaith *ab euertendo appellarint; hoc enim nomine exitiabilis euerſio illis ſignificatur. Sed hæc obiter & per tranſennam. Iam inde altum eſt de Icenis apud authores ſilentium, nec quicquam legendo erui poteſt, niſi quod Romani, præcipite iam eorum imperio, nouum magiſtratum oræ maritimæ per has, & alias regiones ad Saxonum deprædationes cohibendas præfecerunt, quem Comitem littoris Saxonici per Britanniam vocârunt, vt iam antè diximus.*

Cùm autem Saxones iam ſuam in hac inſula Heptarchiam confirmaſſent, in Orientalium Anglorum regnum ceſſit hæc prouincia, quam Eaſtangle. *ab orientali ſitu ſua lingua* Eaſtangle-ryc *dixerunt, id eſt, Orientalis* Vffkines. *Angliæ regnum, Vffamque primum regem habuit, vnde* **Uffkines** *ſucceſſores diu dicti, qui nunc Merciorum, nunc Cantianorum regum beneficiarij fuiſſe videntur. Quorum ſoboles cùm in Edmundo Sancto defeciſſet, Dani regionem peruaſerunt, & miſerum in modum annos plus minùs quinquaginta omni bellorum calamitate dilaniârunt, do-*

nec

neç Edwardus ſenior, illis debellatis, ſuo Occidentalium Saxonum imperio tandem adiunxerit. Deinceps verò ſuos Præſides habuit, quem honorem primis Normannorum temporibus geſſit Radulphus quidam è Britannia Armorica oriundus, homo infido ingenio, qui dum nuptias magno apparatu celebrauit, nefaria opprimendi Guilielmi Normanni conſilia cum multis iniuit, ſed fruſtrà ſilentium & fides inter tot conſcios ſperabatur. Indicio enim facto, ille honore exutus, & proſcriptus, aliÿque ſecuri percuſſi. Sed hæc fuſiùs ab hiſtoricis tractanda, nunc ipſa loca, quod eſt noſtri inſtituti adeamus. Cuiuſmodi horũ fuit regio, ecce tibi Abbo Floriacenſis qui anno Chriſti 970. floruit, his verbis depinxit: Hæc pars quæ Eaſtangle vocatur, cùm aliјs tum eo nobilis habetur, quod aquis penè vndique alluitur, quum à Subſolano & Euro cingitur Oceano, ab Aquilone verò immenſarum paludum vligine, quæ exorientes propter æqualitatẽ terræ à meditullino fermè totius Britanniæ per centum & eo ampliùs millia cum maximis fluminibus deſcendunt in mare. Ab ea autem parte, quà ſol vergit in occaſum, ipſa prouincia reliquæ inſulæ eſt continua, & ob id peruia: ſed ne crebra irruptione hoſtium incurſetur, aggere ad inſtar altioris muri, foſſa humo præmunitur. Interiùs vbere ſatis gleba, admodum læta hortorum, nemorumque amœnitate, gratiſſima ferarum venatione, inſignis paſcuis, pecorum & iumentorum non mediocriter fertilis. De piſcoſis fluminibus reticemus, cùm hinc eam, vt dictum eſt, lingua maris allambit, inde paludibus dilatatis ſtagnorum ad duo, vel tria millia ſpatioſorum innumerabilis multitudo præterfluit. Quæ paludes præbent pluribus monachorum gregibus optatos ſolitariæ conuerſationis ſinus, quibus incluſi non indigeant ſolitudine heremi. *Hæc Abbo.*

Radulphus Eſtanglia Præſes.

Suffolke.

SVffolcia, quæ primò dicenda, Saxonicè Suðfolc, id eſt, populus Auſtralis, ratione Norfolciæ, ab occaſu habet Cantabrigienſes, ab auſtro Stourum fluuium, qui ab Eſſexia diuidit, ab ortu Oceanum Germanicum, à Septentrione duos fluuiolos *Ouſe minimum*, & *Waueney* qui ex eodem quaſi fonte in diuerſa fluentes, à Norfolcia diſterminant. Regio ſatis ampla, ſolo niſi

niſi ad Orientem, admodum pingui, vtpote ex argilla & marga
Caſei. compoſita, vnde lætiſſima vbique arua, & vberrima saginando pecori paſcua, caſeíque magno numero conficiuntur, qui in omnes Angliæ partes, magno cum incolarum commodo, diſtrahuntur. Imò etiam in Germaniam, Galliam, & Hiſpaniam, vt author eſt Pantaleon Medicus, qui hos noſtros cum Placentinis, & colore & ſapore conferre non dubitauit.

Diuiditur hæc politicè in tres partes, quarum vna **The Geldable**, quòd ex ea tributum exigitur: Altera *Libertas S. Edmundi*, quia ad eius monaſterium ſpectauit: Tertia *Libertas S. Etheldredæ* dicitur, quia ad Elienſe cœnobium pertinuit, cui conceſſerunt olim reges noſtri quædam territoriola cum *Sacha*, & *Socha*, vt inquit liber Elienſis, *ſine vlla exceptione eccleſiaſtica aut ſecularis iuriſdictionis*. Verùm nos Chorographicè hanc obeamus, & ab occaſu exorſi, potiora loca perluſtremus. Quà occaſum & Cantabrigienſes ſpectat in ipſo limite **Irning** ſedet, maioris olim, quàm hodie famæ. Etheldreda enim virgo regis Annæ filia in Diuas relata ſuis natalibus, Radulphus huius Eaſtangliæ Comes, ſua in Guil. Normannū conſpiratione, & Heruęus primus Epiſcopus Elienſis via, quam hinc ad *Ely* muniuit, olim nobilitarunt. Nunc verò vicinitate *Noui fori*, quod **Newmarket** dicimus, quò certatim res venales vndique comportantur, decreſcere cæpit.

Ixning.

Ab hoc longè patet ericetum **Newmarket heath** inde nominatum arenoſa, ſterili, & emoriente terra, in qua foſſa illa admiranda videtur, quam quaſi à Diabolo ductam **Deuils dike** vulgus vocat, cùm certum ſit illam fuiſſe qua, vt innuit Abbo, contra hoſtiles irruptiones incolæ ſe præmuniêrunt. Sunt tamen qui produnt Canutum regem hanc magno ambitu circumduxiſſe, vt monachorum S. Edmundi libertatem quam vocant, includeret: hiſtoricique noſtri, cùm prælium iſtud narrant, quo ad hanc Edwardus ſenior Athelwoldum patruelem deuicit, locum ab hac foſſa *Edmundi foſſata* dixerunt. Interiùs enim oppidum eſt S. Edmundi celeberrimum, quod Saxonico ſæculo Beoꝺꞃicſƿeoꞃꝺ, & Britannico, vt videtur, VILLA FAVSTINI, cuius meminit Antoninus, ſic enim exiſtimauit Talbottus vir antiquitatis benè peritus, & in hac Angliæ parte verſatiſſimus: diſtantiæ etiam rationem tam ab Icianis quàm à Colonia apud Antoninum ſatis conuenit, vtque *Villa* Latinis nobilis cuiuſpiam domum in fundo locatam ſignificat, ita Ƿeoꞃꝺ idem Anglis

Newmarket heath.

Deuels Dike.

S. Edmunds Bury.

Villa Fauſtini.

Ƿeord *ſiue* Worth.

Anglis denotauit. Abbo enim ille Bedericſgueorð, *Bederici cortis*, id eſt, villa interpretatur. Præterea Angli, vim verbi in ſuam linguam transfudiſſe videantur: etenim vt Fauſtinus Latinè proſperitatis ſenſum in ſe habet, ita Germanicè Bederic, vt ſcribit literatiſſimus ille Hadrianus Iunius, vbi Betòricis nomen, qui apud Strabonem Melonis Sicambri filius erat, fœlicitatis & fauore plenum interpretatur. Sin diuerſi hi fuerint libenter me neſcire fateor, quis ille Fauſtinus, & quis hic Bedericus. Fauſtini illius villam quam Martialis libro Epigrammatum 3. depingit non fuiſſe certò ſcio. Et Berici eius fuiſſe, qui è Britannia exturbatus, vt author eſt Dio, Claudio imperatori bellum in Britannos mouere perſuaſit, ſi dicerem, ipſe mihi neutiquam crederem. Quæcunque verò fuerit, ſi Fauſtini villa non ſit, celebris tamen memoriæ fuiſſe videtur, quod Abbo *Villam Regiam* vocarit. Verùm cùm Edmundi Chriſtianiſſimi regis corpus, quem Dani exquiſitis ſupplicijs trucidaſſent, huc tranſtuliſſet populus, & in eius honorem permaximam miro ligneo tabulatu eccleſiam conſtruxiſſet: *Edmundi Burgus* vulgò S. Edmundſbury, & contractè Bury dici cœpit, mirúmq; in modum floruit. Cùm enim in eccleſiæ ius ceſſiſſet oppidum, Canutus, expulſis Canonicis, noui inſtituti monachis, & opibus referſit, nouóque opere inſtaurauit. Poſteà Heruæus è Normannico genere Abbas oppidum muro cinxit. Pontificéſque Romani maximis immunitatibus dotarunt, & inter alia conceſſerunt, *Vt nulli Epiſcopo locus ille ſubderetur in aliquo, in legitimis Archiepiſcopi nutum ſpectaret.* Quod adhuc obſeruatur. Iámque monachi diuitijs circumfluentes nouum magnifica ſtructura templum erexerunt, quod nunc ſuis quaſi ruderibus ſepultum iacet, & indies nouis ædificijs auxerunt, dúmque Edwardo primo regnante, ſacelli noui fundamenta ponerent; *Inuenti ſunt* (vt inquit Euerſdenus huius loci monachus) *muri veteris cuiuſdam eccleſiæ rotundæ ita constructa, quòd altare quaſi in medio fuerit, & credimus* (inquit) *illam fuiſſe, quæ ad opus S. Edmundi primò fuit conſtructa.* Quale verò ſit hoc oppidum, & quantum fuerit monaſterium, audi, qui vidit, Lelandum. *Sol non vidit vrbem ſitu elegantiorem, ſic molli delicata pendet in cliuo, & riuulus ad orientem defluit: aut cœnobium illuſtrius, ſiue quis dotationem, ſeu amplitudinem, aut magnificentiam incomparabilem æquis rationibus expendat. Diceres planè cœnobium vrbem eſſe: tot portæ, partim etiam æneæ, tot turres, & templum, quo nullum magnificentius, cui & alia tria egregio opere nitentia vno & eodem cœmiterio ſita.*

Bericus Britannus.

Malmesburienſis.

Euerſdenus.

ſuæ ſubſeruiunt. Si quantæ fuerint opes requiras, non facilè quis dixerit, quot donaria vni Edmundi mauſolæo appenſa, & ſexaginta ſupra mille quingentas libras quotannis ex redditibus & latifundijs collegit. Si tumultus inter ciues & monachos (qui ciuibus per ſuum Seneſchallum præfuerunt) ſubinde exortos, & quanta cum rabie ad mutuam internecionem concurrerint, ſigillatim narrarem, omnem fidem ſuperaret narratio. Iacturam, vt hoc etiam adnotem, ſi vnquam aliàs in homine, hoc in loco fecit Anglia maximam. Verus enim ille pater patriæ Humfredus Dux Gloceſtriæ, iuſti peruicax, & qui illuſtre ingenium altioribus ſtudijs excoluerat, cùm regnum viginti quinque annis ſumma cum laude ita gubernaſſet, vt nec boni quod quererentur, nec mali quod calumniarentur haberent, hîc è medio ſublatus inuidia Margaretæ Lotharingæ. Quæ cùm regem Henricum VI. maritum minuti & anguſti animi videret, vt ad ſe rerum ſummam traheret, hoc nefarium facinus concepit; verùm ſuo & huius regni malo maximo. Normannia enim cum Aquitania ſtatim amiſſa, & pluſquam ciuilia in Anglia ſuſcitata bella.

Humfr. Dux Gloceſtriæ.

Ikeſworth etiam hoc tractu cernitur vbi Prioratus antiquus fuit à Gilberto Blundo Barone de *Ikeſworth* fundatus, quorum poſtremus Guilielmus cecidit in prælio ad *Lewes* anno 48. Henrici Tertij, duaſque ſorores, Agnetem Guilielmi de *Creketot* & Roiſiam Roberti de *Valonijs* coniuges hæredes reliquit.

Ikeſworth. Blundi Barones.

Vix nouem hinc milliaribus ad ortum Brumalem abeſt Lidgate viculus, qui hoc nomine memorandus, quòd in lucem Ioannem *Lidgate* monachum ædiderit, cuius ingenium ab ipſis Muſis effictum videatur, ita omnes Veneres & elegantiæ in ſuis Anglicis carminibus renident. Hæc ad occiduam Suffolciæ partem ſunt memoriæ celebrioris.

Lidgate. *Ioannes Lidgate.*

Ad Auſtrum, Stour fluuius ſtatim à fonte in amplam paludem *Stourmere* vocant, ſtagnare vidimus, ſed mox intra ripas ſe colligens, primùm Clare præterfluit vicum nobilem, qui præter dirutam arcem, quam oſtendit, Clarorũ nomen honoratiſſimæ familiæ, quæ à Giſleberto Normanno deſcẽdit, & Ducatus titulum Leonello Edwardi III. filio impertiuit, qui cùm vxorem ex illa familia duxiſſet, Ducis Clarentiæ titulũ à patre accepit. Ille enim ab hoc loco Clarentiæ Dux eſt dictus (vt priùs Comitis Giſleberti filij, Comites de *Clara*,) qui ad Albam Pompeiam in Italia mortuus cùm ſecundis nuptijs Galeacij vicecomitis Mediolanenſis

Clare.

Comites Clare.

diolanenſis filiam ſibi iunxiſſet: & in Collegiata hîc eccleſia inhumatur, vti etiam Ioanna de *Acres* filia regis Edwardi primi quæ Gilberto ſecundo de *Clara* Gloceſtriæ Comiti enupta. Expectet fortaſſe hîc lector vt Comites de *Clara*, & Clarentiæ Duces ſubijciam, cùm honoratiſſimo ſemper loco in hoc regno fuerint, & ſane paucis ſubijciam ne quis deſideret. Richardus filius Giſleberti Comitis * Aucenſis in Normannia ſtipendia fecit Regi Guilielmo cùm Angliam ingrederetur, ab eóque donatus eſt *Honore de Clare*, cui filius Giſlebertus ſucceſſit qui primus Comes de *Clare* dictus reliquit illam dignitatẽ Richardo filio, qui à Wallis ex inſidijs interfectus. Huic tres filij ſuperſtites erant Giſlebertus Comes qui ſine prole obijt, Rogerus Comes poſt illum, quem Rex Henricus ſecundus Hertfordiæ etiam Comitem creauit, & Robertus à quo familia Dominorum *Fitzwalters* deſcendit. Rogerus ille Richardum Comitem Claræ & Hertfordiæ ſuſcepit qui Amiciam filiam natu minorem, at hæredem Guilielmi Comitis Gloceſtriæ ſibi matrimonio iunxit, cuius iure eius poſteri Gloceſtriæ erant Comites, quos ſuo loco vide. Verùm maſcula eorum prole tandem deficiente, Leonellus tertius Regis Edwardi tertij filius (qui Elizabetham filiam & ex aſſe hæredem Guilielmi de *Burgo* Comitis Vltoniæ ex Elizabetha Clara prognati duxerat) à patre nouo titulo Ducis Clarentiæ vxorio iure honoratur. Cùm ille autem vnicam tantùm filiolam Philippam Edmundi Comitis Marchiæ vxorem ſuſcepiſſet, Rex Henricus IIII. Thomam filium minorem Clarentiæ Ducem inſtituit, qui Normanniæ præfectus Scotorum & Gallorum in ſe ruentium impetu in Andibus nulla ſuſcepta prole cecidit. Satis longo poſt tempore Edwardus quartus hunc honorem Georgio fratri contulit, quem poſt graues inimicitias & acerba odia in gratiam receperat, tandémque tamen in carcere extinxit in dolio vini Cretici, (vt fama obtinet) immerſum. Vtique hominibus natura inſitum eſt vt quos timuerint, quibuſcum de vita contenderint, hos licèt ſint fratres, ſemper oderint.

* *Augy.*

Pag. 276.

Duces Clarentiæ.

1421

Inde per Long Melford valetudinarium pulcherrimum ab optimo viro Guil. Cordallo Milite, & ab archiuis nuper poſitum, ad Sudbury, id eſt, *Auſtralis Burgus*, accedit *Stourus*, & ferè circumlambit, quem huius agri quondam præcipuum fuiſſe, & ratione Norwici, id eſt, vicus Septentrionalis, hoc nomine ſignatum credunt. Nec dum vicinis inferior cenſeri æquo animo ferat. Eſt enim populoſus, & pannis conficiendis opulentus. Sudbury.

Haud

Edwardeſton. Haud multùm hinc abeſt *Edwardeſton* non magni nunc nominis,ſed quæ olim Dominos & incolas ſummi honoris habuit de
Barones de Montchenſy. *Monte-Caniſio*,vulgò *Montchenſy* dictos,è qua familia Guarinus duxit filiam & vnam hæredum potentiſſimi illius Guilielmi Mareſcalli Angliæ & Comitis Penbrochiæ, atque ex illa ſuſcepit Ioannam filiam quæ maritum Guilielmum de *Valentia* è familia Luſigniana in Gallia,Comitis Penbrochiæ titulo adauxit. Poſt pauca milliaria *Bretono* fluuiolo augetur Stourus,qui non longo decurſu duo alluit antiqui nominis oppida. Ad fontes Bretenham cernitur,oppidulum exile, vbi vix vlla vrbis facies videtur,
Combretonium. quod tamen COMBRETONIVM eſſe, cuius hoc in tractu Antoninus meminit,nominis tum affinitas,tum ſignificatio perſuadet.
Bretenham. Vt enim Bretenham Anglis domum vel manſionem ad Bretonum: ſic *Combretonium* Britannis vallem, aut depreſſiorem ad *Bretonum* locū denotat.Sed hęc perperam in Peutegerianis ſchedis COMVETRONVM & AD COVECIN dicitur. Hinc parùm ad
Barones Wentworth. Ortum *Neuleſted* conſpicitur, vnde *Wentworthi* fuerunt quos Baronum dignitate ornauit Rex Henricus octauus. Infra hanc
Hadley. Hadley, Saxonicè Headlege ſedet,laneis pannis conficiendis hodiè inſigne. Ab hiſtoricis noſtris olim memoratum, quòd *Guthrum*,
Guthrum, ſiue Gorme Danus. ſiue *Gorme* Danus hîc ſit ſepultus. Cùm enim Alfredus illum eò adegiſſet, vt Chriſto nomen daret, & baptiſmum ſuſciperet, has Orientalium Anglorum regiones illi aſſignauit, *Vt* (authoris mei verbis vtor) *ſub fidelitate regis iure foueret hæreditario,quas peruaſerat latrocinio.*

Hinc *Bretonus* Stourum petit, qui conſociatis aquis pòſt pauca milliaria, propè *Arwerton* olim claræ familiæ Baconorum,
Arwerton. nunc Philippi Parkeri clariſſimi equitis ædes, qui paternam originem à Baronibus Morlæis, maternam à Calthropis celebri inprimis familia genus deducit, Oceanum ſubit, ipſóque oſtio, *Orwell* ſiue *Gipping* fl. vnà euoluitur. Hic in ipſo quaſi huius agri
Wulpet. vmbilico exoritur apud Wulpet, id eſt, luporum foſſa, ſi Nubrigenſi credamus, qui non minùs ſpecioſam fabellam de hoc loco contexuit, quàm ſit ipſa Luciani vera narratio : nimirùm duos puſiones colore viridi, ex Satyrorum genere, longo per ſubterraneos meatus itinere confecto,ex altero terrarum orbe, ſcilicet ab Antipodibus,& terra S.Martini hîc emerſiſſe,de quibus ſi plura velis, ipſum authorem adeas, qui tibi, vt inquit ille, omnibus riſionibus ridenda propinabit.

Ipſwich. Ad eundem fluuium propiùs oſtium Ipſwich olim *Gippewic* humiliori

humiliori ſitu vidimus, quæ licèt magna ſit habitatorum multitudine referta, templis ornata, ædibus amplis & magnificis exculta, portúsque ſatis commodus ſubſit : nomen tamen ante Danicam irruptionem, quam experta fuit, non auditum. Anno ſalutis 991. Dani tanta immanitate hunc locum, & omnem maritimam regionem deprædati ſunt, vt Siritio Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Angliæ proceribus pacem ab illis decem librarum millibus redimere conſultiſſimum videretur. Nihilominùs vix nonus agebatur annus, cùm hoc oppidum iterũ diripuerint, ſtatímq; Angli prelio fortitèr eos exceperint, ſed vnius (vt habet Huntingdonenſis) Turkilli meticuloſa fuga, (leuibus enim momentis maximæ fiunt in bello inclinationes) noſtris in fugam coniectis, victoria è manibus excidit. Edwardo Sancto regnante, vt eſt in Cenſuali Angliæ Commentario, *De hac Regina Edena duas partes habuit, & Comes Guert tertiam partem, Burgenſésq; erant* DCCC *reddentes conſuetudinem regi.* Cùm verò Normanni Angliã occupaſſent, caſtrum hîc erexerunt, quod contra Stephanum vſufructuarium Angliæ regem Hugo Bigodus aliquandiu propugnauit, ſed demùm dedidit: Hoc nunc ita diſparuit, vt rudera non ſuperſint. Demolitum tunc credimus, cùm Walton caſtellum vicinum ſolo complanaret Henricus II. Hoc enim ſeditioſis perfugium erat, & ad hoc expoſita tria millia Flandrorum, quos in illum euocauerant Angliæ proceres, cùm Henricum filium immaturo conſilio æquata poteſtate regem deſignaſſet, iuuenísque, cui inter præcipitium & ſummum nihil medium erat, regnandi cupiditate furens, nefarium in patrem bellum indixiſſet. Quamuis hæc caſtra iam euanuerint, littus tamen hoc ſatis defenditur immani dorſo (Langerſton vocant) quod, vt inquit ille, ſummo mari non ſine magno nauigantium periculo, & terrore longè incumbit. Hæc ad auſtralem huius agri partem.

Walton. Langerſton.

Hinc incuruatum littus (hæc enim plaga orientalis tota mari obuerſa eſt) in Septentriones procurrens, mox *Debeno* fluuiolo ſe aperit, qui fontes habet iuxta *Mendleſham*, cui ius mercatus & Nundinarũ ab Edwardo primo loci Dominus H. *Fitz-Otho*, ſiue filius Othonis ſculptoris cuneorũ acquiſiuit, per cuius hæredes nõ minima poſſeſſio ad Boutetortos Barones Dominos de *Wily* in Wigornienſi Comitatu decidit, & ab illis denuò regnante Richardo II. ad Freuillos, Burnellos, Berkleios, & Kiriellos. Hic *Debenus* fl. primùm affunditur & nomen facit *Debenhamiæ* mercatorio oppidulo, inde defluit per Vfford Roberti de *Vfford*

Barones Boutetort.

Suffolciæ Comitis quondam ſedem, & huic altera ripa oppoſitam Rendeliſham, i. interprete Beda, *Rendili manſio*, vbi Redwaldus Orientalium Anglorum Rex plurimùm egit, qui primus ex ſua gente Baptiſmatis fonte Chriſto renatus erat: poſteà tamen ab vxore ſeductus, *in eodem fano, & altare*, vt inquit Beda, *ad Chriſti religionem, & arulam ad Dæmoniorum victimas habuit.* Swidelhmus etiam Rex Orientalium Anglorum à Cedda epiſcopo poſteà hoc locò baptiſatus erat.

Rendeliſham.

Iam littus ſenſim in ortum proreptans ad *Ori* fluminis oſtium, quod à Framlingham Bigodorum quondam caſtro profunditur, & præterlabitur *Parrham* cuius Dominum Guilielmum Willoughby Baronis dignitate ornauit Rex Henricus VIII. & *Glemham* quæ vetuſtæ & celebri familiæ nomen impoſuit; ad Oreford verò cui nomen facit, in mare deſcendit. Amplum & frequens hoc fuit oppidum, caſtroque munitum, quod olim ad *Valoinios*, & poſteà ad Willoughbæos pertinuit, ſed de Oceani ingratitudine hodie conqueritur, qui ſenſim ſe ſubducit, & portus commoditatem inuidere cœpit: nec aliud eſt quod de *Orefordia* dicam, niſi placeat hęc paucula Radulphi de *Coggeſhall* vetuſti ſcriptoris verba percurrere. *Tempore Henrici regis, cùm Barthol. de Glanuile cuſtodiret caſtellum de Oreford, contigit vt piſcatores hominem ſylueſtrem inter retia ſua comprehenderent, qui ſpeciem humanam omnibus membris prætendebat, capillos habebat, barbam prolixam, & pineatam, circa pectus nimiùm piloſus erat & hiſpidus, qui tandem clàm aufugit ad mare & nuſquam comparuit.* Vt verũ ſit, quod vulgus dicit, Quicquid naſcatur in parte naturæ vlla, & in mari eſſe: & non omnino commentitium, quod de Tritone in Luſitanię littore, & marino homine in freto Gaditano ſcripſit Plinius.

Barones Willoughby de Parrham.

Oreford.

Tritones, & monſtra marina.

Non multò ſuperiùs inter *Orum* flumen, & ipſum Oceanum, tuto & peramœno ſitu interiacet Aldburg, id eſt, ſi interpreteris *Oppidum vetus*, cuius vetuſtius tamen nomen ſola Sibylla nouerit. Iuxta quod cùm ex cœli iniuria ſegetum ſpicæ per Angliam anno 1555. ſuffocatæ eſſent, piſa nulla terra circumfuſa è ſcopulis, Autumno ineunte, non ſine miraculo enata, annonam laxaſſe ferunt incolę. Verùm prudentiores, legumina naufragijs in littus reiecta ſubinde illic renaſci ſolita eſſe referunt, vt nullus ſit miraculo locus. Hinc littora legentes ad x. milliare Dunwich offendimus, Saxonicè Dunmoc, cuius Beda meminit, vbi Fœlix Burgundus qui Orientales Anglos à Chriſto deficientes ad fidem reduxit, anno ſalutis 630. epiſcopalem ſedem fixit, eiuſque

Aldburg.

Piſa è rupibus enata.

Dunwich.

eiúſque ſucceſſores non paucis annis vniuerſæ Orientali Angliæ præfuerunt. Sed Biſus à Fœlice quartus, cùm ætate ingraueſcente, & aduerſa valetudine, tantæ prouinciæ minimè par eſſet, in duas ſedes diuiſit: alterâ verò in hac permanſit, alteram in North Elmeham oppidulo conſtituit. Rege Guilielmo primo regnante, 236. *Burgenſes habuit, pauperes* 100. *valebat* 50. *libras, & ſexaginta millia * allectum de dono:* ſic in Cenſuali Angliæ tabula legitur. (* *Halecum.*) Superiori ſæculo fuit hæc ciuibus frequens, & officina monetaria celebris, & Henrico ſecundo regnante vt ſcribit Guilielmus Neubrigenſis, *vicus inſignis, varijs opibus refertus.* Quo tempore, cùm nouis motibus arderet Anglia ita munita erat, vt terrori fuerit Roberto Leiceſtrenſi Comiti qui has partes latè perſultabat. Nunc verò peculiari naturæ inuidia, quæ ſine vllo fine maris auiditati indulget, fluctuum violentia maximam partem abrepta, & Epiſcopis multa ante ſecula ſedem ſuam aliò transferentibus, in ſolitudinem quaſi redacta iacet. Paulo ſuperiùs *Blith* flumen ſe in mare exonerat, ad cuius ripam exiguum oppidulum Blithborow vidimus, quod non alio, quàm ſepultura Annæ regis Chriſtiani nomen meruit, quem Pendam Mercius iuſto prælio interfecit, (Blithborrow.) Mercatus verò eſt tenuis beneficio Ioannis Domini *Clauering*, cui hoc ius cum nundinis Rex Edwardus ſecundus conceſſit. Luculentum ſanè ille patrimonium hoc in tractu abauiæ iure habuit quæ filia & hæres fuit Guilielmi de *Caſineto* ſiue *Cheney* qui Baroniam de *Horsford* tenuit, & Monaſteriolum ad *Sibton* erexit.

Procurrit hîc longiùs in Ortum proiectum promontorium Eaſton-neſſe, quod totius Britanniæ maximè Orientale iudicatur, Ptolemæo Ἐξοχὴ, ſiue Extensio dicitur, (*Extenſio Promontorium.*) Et ne dubites hoc eſſe quod nos Eaſton vocamus, noueris *Eyſteney* idem eſſe Britannis, (Eaſtonneſſe.) quod Græcis Ἐξοχὴ. & Latinis Extenſio, quamuis & hoc nomen à ſitu Orientali inditum videatur. Interiùs *Wingfeild* cernitur, (Wingfeild.) quæ familiæ in hoc tractu numeroſæ, & equeſtris gloria & antiqua nobilitate admodum inſigni nomen fecit, & *Dunnington* quę ſuum Baronem Ioannē *Phelipps* oſtentat patrem Guilielmi illius qui in vxorem duxit filiam, & hæredē Baronis Bardolphi, (*Phelipps Baro.*) cuius itidem filiam & hęredē Ioannes Vicecomes *Beaumont* in coniugem accepit. Sed nunc veteris familiæ Rouſſorum eſt habitatio. Nec multùm hinc abeſt *Huntingfeild* qui Barones eo nomine notos, (*Huntingfeild Barones.*) Edwardo primo regnāte, habuit, & huic vicinum *Haleſworth* quondam *Healſwerda*, antiquum Argentoniorum, (Haleſworth.)

nunc Alingtoniorum oppidum,cui Richardus Argentonius ius mercaturæ ab Rege Henrico tertio impetrauit.

A Septentrione duos fluuiolos *Ouſe* ſcilicet minorem, & *Waueny* hanc prouinciam à Norfolcia disiungere diximus,qui è paluſtri loco ad Lophamford emanantes, in diuerſa per vadoſos ſinus curſus agunt. Ad *Ouſe* qui in occaſum fertur, nihil memoria dignum hac in parte ſe exhibet. Ad *Waueney* qui in ortum tendit, primùm Horon olim *Hegilſdon* cernitur, martyrio Edmundi regis nobilitatum. Ibi enim Chriſtianiſſimum regem quòd Chriſto non renuntiaret,immaniſſimi Dani(vt Abbonis verbis vtar) *ad arborem religatum toto corpore ſagittarum telis confodiunt, multiplicantes acerbitatem cruciatus crebris telorum ictibus, quum vulnera vulneribus imprimebant, dum iacula iaculis locum dabant.* Atque vt medij temporis Poeta de illo cecinit.

Edmundi Regis Martyrium. Hoxon.

Iam loco vulneribus deſunt, nec dum furioſis
Tela,ſed hyberno grandine plura volant.

Quo loco poſteà ædes erant Epiſcopi Norwicenſis admodum elegantes, donec illi pro monaſterio S. Benedicti non ita pridem commutarint. In proximo Eay ſedet, id eſt, *inſula*, ſic dicta, quòd ſit vndique aquis irrigua, vbi vetuſti caſtri, quod ad Guilielmum de *Mallet* Normannicum Baronem ſpectauit, rudera, ruinæ, & hinc inde fatiſcentia mœnia oſtenduntur. Cùm verò ille ſub Rege Henrico primo honore excidiſſet, Rex hunc honorem Stephano Comiti Bononienſi donauit, qui poſteà Rex Angliæ vſufructuarius, filio Guilielmo Warrenniæ Comiti reliquit. Cùm in expeditione Tholoſana ille perijſſet, Reges ipſi occupârunt,donec Rex Richardus primus Duci * Lotharingiæ cum nepte Guilielmi dederit. Longo verò pòſt tempore cum iam ad Reges Angliæ recidiſſet, Edwardus Tertius hunc titulum Roberto Vffordo Suffolciæ Comiti (vt accepi)contulit. Inde per Flixton, pro *Felixton*, à Fœlice primo epiſcopo, vt multa alia in hoc agro denominatum; ad Bungey decurrit fluuius, vbi caſtrũ & arte, & natura firmauit Hugo Bigodus,cùm ſeditionum quaſi tempeſtate Angliam agitarent ſeditioſi Bârones: quod tamen ne deleretur grandi pecunia, & obſidibus datis ab Henrico ſecundo redemit. Iam *Waueneius* (nam *Mettingham* vbi olim ſedes familiæ *Norwich* omitto) mare propiùs accedens,dum duplicem in Oceanum viam ſibi fruſtrà molitur,peninſulam efficit non exiguam,quam Louingland dicunt. In cuius ingreſſu Leſtoffe anguſtius oppidulum mari impendet,

Eaye.

✠ *Liber Inquiſitionum.*

* *Brabantiæ, ſic Brabantiæ Duces eo ſeculo nominati.*

Flixton.

Louingland.

pendet, in exitu Gorlſton, vbi diruti cœnobioli turrim vidimus, quæ alicui eſt vſui nauigantibus. Introrſùm verò vbi *Garienis* & *Waueney* aquas commiſcent, *Cnoberſburge*, id eſt (interprete Beda) Cnoberi vrbs floruit, nos Burghcaſtell hodie vocamus. *Cnoberi vrbs.* *Quod*, vt inquit Beda, *ſyluarum & maris vicinitate amœniſſimum erat caſtrum, in quo monaſterium à Furſeo Scoto extructum*, cuius ſuaſu Sigebertus rex Orientalium Anglorum vitam monaſticam amplexatus ſe regno abdicauit, qui poſteà ex hoc monaſterio inuitus extractus, vt ſuis animum in prælio contra Mercios adderet, vnà cum ſuis interijt. Nunc eò loci ſolummodò ſunt lacera mœnia, quadrata quaſi forma, è ſilice & lateribus Britannicis conſtructa, omniáque vepribus & dumis obſita, inter quæ Romanorum numiſmata ſubinde eruuntur.

Duces & Comites habuit Suffolcia ex varijs familijs: cùm enim Bigodorum familia, qui & Norfolciæ & Suffolciæ vſi ſunt titulo, extincta eſſet, Edwardus tertius Rex Angliæ Robertum de *Vfford*, virum multa domi bellíque gloria filium Roberti Seneſchalli Aulæ regiæ ſub Edwardo ſecundo è Cecilia de *Valonijs* Domina de *Orford* &c. Suffolciæ Comitē dixit, Huic ſucceſſit filius Guilielmus, cuius quatuor filij cùm præmatura morte prærepti eſſent, & tres amitæ Baroni Willougbæo, Ioanni de *Scales*, & Guilielmo *Ferrers de Groby*, nuptæ hæreditatem diuiſiſſent, Richardus ſecundus Michaëlem *Dela-Pole* è mercatore ad hunc titulum, & dignitatem Cancellarij Angliæ prouexit: ſed quum tot proſperis confluentibus hominis ingenium tantæ fortunæ minimè capax eſſet, ſolum vertere coactus extorris obijt. Guilielmum tamen filium in integrum reſtitutum Henricus VI. Suffolciæ primùm Marchionem, poſteà Ducem dixit, qui cùm omnium inuidia flagraret, quòd bonum illum Humfredum Glonceſtriæ Ducem ſuſtuliſſet, dum Galliam proſcriptus peteret, ab aduerſarijs in mari interceptus, ſecuríque percuſſus, filium reliquit Ioannem, qui Edwardi IIII. ſororem in vxorem duxit, Edmundúſque eius filius læſæ maieſtatis reus, hunc honorem cum vita amiſit. Ille enim in Henricum VII. qui pœnitentia ſæpius quàm pœna contentus, ipſi criminum grauiſſimorum gratiam fecerat, res nouas moliri cœpit; vnde in carcerem coniectus, & ſub Henrico VIII. morte affectus. Poſteà verò Henricus VIII. Carolum Brandonum, qui Mariam eius ſororem Lodouici XII. Galliarum regis viduam vxorem habuit, eodem titulo ornauit, cui ſucceſſit Henricus filiolus, quo mortuo, Franciſca Henrici

Suffolcia Duces, & Comites.

*

ſoror Henricum Grey Dorceſtriæ Marchionem maritum ſuum Edwardi VI. tempore eo titulo adauxit, ſed ille non diu vſus, ob affectatum pro filia regnum ſub Maria Regina obtruncatus, Suffolcienſium Ducum erat vltimus.

Habentur in hoc agro Paraciæ 575.

Northfolke.

NOrfolcia, vulgò Northfolke, id eſt, ſi Latinè interpreteris, Borealis populus, Suffolciæ ad Boream prætenditur, à qua duobus illis, quos dixi, fluuiolis *Ouſa* minimo, & *Wauenio* in diuerſa fluentibus ſeiungitur, ab Euro & Septentrione littora magno fremitu diuerberat Oceanus Germanicus, qui admodum piſcoſus, à Zephiro *Ouſe* flumen diuortijs ſuis ludens à Cantabrigienſibus ſecludit. Regio eſt ampla, ferè omnis campeſtris, niſi quà faciles aſſurgunt colles, admodum opulẽta, ouium gregibus refertiſſima, cuniculiſque inprimis ferax, & populoſis pagis diſtincta plurimis (præter oppida enim mercatoria 27. villas, & pagos ſexcentos viginti quinque exhibet) aquis irrigua, ſyluis non omnino indiga; Solum pro locorum diuerſitate varium, alicubi pingue, luxurians, & ſucculentum, ſcilicet in *Merſhland*, & *Flegg*; alibi, maximè quà occaſum ſpectat tenue, leue, & ſabuloſum, alibi argilloſum, & cretaceum. Verum ſoli bonitatem vel ex eo colligas, vnde Varro colligere iubet, quòd incolæ optimè niteant, vt taceam ingenia verſutiſſima, & in iure noſtro municipali acerrima: adeò vt fœcundiſſima Iuriſconſultorum altrix & olim & nunc habeatur, atque etiam ex infima plebe non pauci reperiantur, qui, vt ait ille, ſi nihil ſit litium, lites tamen ex iuris apicibus ſerere calleant. Sed ne dum breuis eſſe velim, digreſſionibus longior fiam; ab his ad loca ſtilum conuertam, & ab Auſtrali latere exorſus, potiora & antiquiora paucis percurram.

Ad *Ouſe* minimum, vbi *Thet* fluuiolus è Suffolcia profuſus confluit, loco inferiori apponitur vetuſta illa quam memorat Antoninus Vrbs SITOMAGVS, corruptè in antiquæ Tabulæ fragmentis

Sitomagus.

fragmentis SIMOMAGVS, & SINOMAGVS, nunc Thet- Thetford.
ford, Saxonicè Ðeotforð, manente prioris nominis parte cum Germanica adiectione, quæ Vadum ſonat. Vt enim Sitomagus Britannicè vrbem ad *Sit* flu. qui nunc *Thet*, denotat (*Magum* Magus. etenim vrbem ſignificaſſe docet Plinius :) ſic Thetford vadum *Theti* Anglicè denotat, nec multùm abſonant hæc nomina *Sit* & *Thet*. Raris nunc eſt habitatoribus, licèt ſatis amplum, olim verò frequens & celebratum, & præter alia vetuſtatis indicia, molem oſtendit in magnam altitudinem aggeſtam, duplicíque vallo munitam & mœnibus, vt ferunt, olim firmatam, quam Romanorum fuiſſe opus credunt nonnulli, vel potiùs Saxonicorum regum vt volunt alij, ſub quibus longo tempore fuit florentiſſimum. Sed Sueni Dani rabie, qui anno 1004. igni dedit, & VI. poſt anno nouo Danorum furore direptum dignitatem amiſit omnem. Ad quam reſtituendam Arfaſtus Epiſcopus ſedem Epiſcopalem *Elmhamo* huc tranſtulit, & qui huic ſubrogatus Guilielmus ad eam exornandam nihil non fecit, adeò vt ſub * Rege Edwardo *Confeſſore* Burgenſes cenſerentur 947, & Guilielmi Conqueſtoris tempore 720. manſuræ, quarum 224. fuerunt vacuę, ſummuſque magiſtratus *Conſul* diceretur. Verùm cùm Herbertus cognomento *Loſenga*, quoniam totus ex adulatione compoſitus, qui tertius malis artibus, & pretio in hunc honorem irrepſit, cathedram hinc Norwicum deportâſſet, quaſi confecta, iterum elanguit: nec Cluniacenſium cœnobio quod illius opera extructum Epiſcopi abſentiam ſolari potuit. Cœnobium * autem illud extruxit Hugo Bigod. Sic enim ille in fundationis autographo ſcribit. *Ego Hugo Bigod Dapifer Regis* * *Henrici ipſo concedente, & conſilio Herberti Epiſcopi Norwici conſti-* *Primi. *tui monachos Cluniacenſes in Eccleſia S. Mariæ, quæ fuit ſedes Epiſcopalis Thetford, quam eis dedi, & poſtea fundaui aliam magis idoneam ad vſus ipſorum extra villam.* Tunc tamen maxima pars vrbis quæ in citeriori ripa fuerat, paulatim concidit, altera pars licèt multùm decreuerit, ante vnum tamen & alterum ſæculum ſeptem templis, præter tria monaſteriola, effloruit, quorum alterum conſtructum ferunt in memoriam Anglorum & Danorum qui hîc occubuerunt. In proximo enim hiſtorici noſtri Edmundum illum ſanctiſſimum Regem paulò ante interitum, horis ampliùs ſeptem cum Danis non ſine horrenda ſtrage dimicaſſe produnt, & æquo Marte tandem diſceſſiſſe; ita vtriſque alternans belli fortuna omnem ſenſum excuſſerat.

Ad **Waueney** qui alter eſt è fluuijs limitaneis, & in Ortum fertur, haud procul à fontibus **Buckenham**, & **Keninghall** viſuntur. Hoc, cui ab Icenis nomen relictum videatur, honoratiſſimæ Howardorum familiæ ſedes eſt, quorum gloria triumphatis Scotis maior eſt, quàm quæ à Scoticorum hiſtoricorum inuidia infringatur. Illud verò, cui à fagis, quas **Bucken** Saxones vocârunt, nomen factum exiſtimo, caſtrum eſt longè pulcherrimum & munitiſſimum, quod à Guilielmo *D'Aubegny* Normanno cui *Conqueſtor* dederat, conditum, per eius poſteros qui Arundeliæ Comites erant, & Wimundhammiæ in proximo cœnobiolum poſuerunt, ad *Tatſallos*, & ab illis per *Caly* atque *Cliftonos* ad *Kneuettorum* familiam tandem deſcendit. Teneturque ea lege vt Domini ſint Pincernæ in inauguratione Regum Angliæ. *Kneuettorum* hæc peruetuſta eſt familia, & iam inde à Ioanne Kneuetto Angliæ ſub Edwardo III. Cancellario clariſſima, & magnis nuptijs honorata quaſi ramos longè diffudit. Præter enim hos de *Buckenham*, hinc orti ſunt clariſſimi Equites Henricus *Kneuet* de *Wiltſhire*, & Thomas *Kneuet* de *Aſhellwell-Thorp*. Oppidulum illud eſt vicinum quod à *Thorpis* iam olim equeſtris ordinis per *Tilneios* & Bourchieros qui Baronum de *Berners* hæredem duxerunt, ad Kneuettos hos hæreditariò eſt deuolutum. Verùm fluuius hic ſtatim *Diſce* ſubluit nunc *Dis*, oppidulum non ignotum, quod Rex Henricus primus Richardo de *Lucy* elargitus eſt, & ille ſtatim in Walterum filium Roberti tranſtulit cum filia, è cuius poſteris Robertus *Fitzwalter* ab Edwardo primo Mercatum huic loco obtinuit. Inde quamuis *Waneney* ſit oppidis redimitus, ex illis tamen ne vnum quidem vetuſtatis nomine glorietur, niſi *Shelton* quod remotius eſt & antiquæ inprimis Sheltonorum familiæ nomen impertijt: ſed priuſquàm mare accedat, GARIENI flumini ſe admiſcet, qui Britannis *Gwerne*, Anglis **Gerne**, & **Jere**, ab alnis proculdubiò ſic Britannicè dictis, quibus obumbratur. E medio huius regionis emergit, non procul à **Gernſton** viculo quem denominauit, vicinumque habet *Hengham* quæ ſuos Barones de *Rhia* etiam dictos habuit, à Ioanne Mareſcallo (nepote Guilielmi Mareſcalli Comitis Penbrochiæ ex fratre) oriundos, cui Rex Ioannes terras Hugonis de *Gornaco* proditoris cum filia & cohærede Huberti Baronis de *Rhia* contulit. A Mareſcallis verò ad Morleios, & ab illis per Louellum ad Parkeros nunc Dominos de *Morley* hic honor temporis viciſſitudine tranſmigrauit.

Keninghall. Buckenham. *Kneuettorum familia.* Baro Berners. Dis. Shelton. *Garienus fl.* *Barones de* Rhia, *vel* Hengham.

grauit. *Skulton* aliter *Bardos* dictum parùm hinc abeſt, quod eo iure tenebatur vt Dominus in coronatione Regum Angliæ primarius eſſet, quem vocant *Lardiner*. Magiſque ad Orientem *Attleburgh* conſpicitur, antiquæ familiæ Mortumariorum ſedes, qui aureum clypeum lilijs nigris inſperſum geſſerunt, & cuius hæreditas per matrimonium Ratcliffis nunc Suſſexiæ Comitibus, familiæ de *Fitz-Raulf*, & Radulpho Bigot quondam accreuit. *Attleburgh. Mortuomari Barones.*

Garienis autem ille non longum in Subſolanum curſum tenuit, cùm Wentſum riuulum, (alij Wentſar vocant) ab Auſtro aquas ſuas infundat: ad quem VENTA ICENORVM florentiſſima huius populi olim vrbecula ſedit, quæ in Peutegerinæ tabulæ fragmentis & truncatè & corruptè AD MVM ex diſtantiæ ratione vocari videtur, ſed nunc nomine illo amiſſo, Caſter appellatur. Nec mirum ex tribus Britanniæ *Ventis* hanc ſolùm nomen amiſiſſe, cùm ſe penitùs amiſerit. Præter parietinas enim & habitati ſoli indicia, pauculóſq; Romanorum nummos ſubinde foſſoribus ſe exhibentes, nihil ſupereſt. Verùm ex hac poſterioribus ſæculis ortum habuit Norwicus, ad tertium hinc lapidem, propè Garienis & alterius fluuij anonymi (*Baridenum* aliqui vocant) confluentes, qui longo decurſu recurrentibus ſæpè ripis flexuoſus hàc Garienem per *Attilbridge* petit. *Venta Icenorum.* * *Caſter.* *Norwich.*

NORWICVS iſta vrbs celeberrima, nobis Norwich, Saxonicè Nopðpyc, id eſt, *ſinus Aquilonaris*, ſi Wic, Saxonicè fluminis ſinum ſignificet, vt docet Rhenanus: hoc enim loco ſinuoſo anfractu deuoluitur flumen: vel *ſtatio Aquilonaris*, ſi Wic, vt contendit Hadrianus Iunius, ſtationem ſecuram, vbi coniunctioribus ædificijs habitatur, denotet: vel caſtellum Septentrionale, ſi Wic caſtellum ſonet, vt Alfricus noſter Saxo affirmauit. Si verò *Norwic* à Venta deflexum cum quibuſdam opinarer, quid aliud quàm à veritate ipſe me deflecterem? Nec enim alio iure ſibi Ventæ nomen arrogare poteſt, quàm vel Baſilea AVGVSTÆ, vel Baldach BABILONIÆ; vt hæc etenim è Babiloniæ, illa ex Auguſtæ occaſu exorta; ita Norwicus noſter è Venta illa antiqua ſerò emicuit; quòd Britannicum eius nomen apud authores *Caer Guntum* probat, in quo, vt in Wentſum ſiue Wentſar flu. Ventæ nomen ſe planiſſimè prodit. Nec enim hoc vocabulum Norwich, ante bella Danica vſpiam noſtra legentibus ſeſe offert. Tantùm abeſt, vt vel Cæſar, vel Guitelinus Britannus condiderit, quod fabulantur illi, qui omnia creduli amplectuntur, iudicij *Wic quid Saxonibus ſignificaunt.*

trutina

trutina nihil penſant. Verumenimuerò nunc ſuis opibus, frequentia, ædificiorum elegantia, templorum pulchritudine, & numero (Paræcias enim plùs minùs xxx. complectitur) ciuium ſedulitate, in principem fide, in exteros humanitate, inter celeberrimas Britanniæ vrbes meritò connumeranda. Ab Æquatore LII. partibus XL. ſcrupulis, à Fortunatis inſulis XXIIII. partibus LV. ſcrup. peramœno ſitu in collis deiectu ſedet, forma oblongiori, à meridie in Septentrionem mille quingentos paſſus protenta, latitudine autem dimidio minore, ad meridiem ſe ſenſim quaſi in conum contrahente. Mœnibus validis (in quibus crebræ diſpoſitæ turres, & vndecem portæ,) vndique obſepta, niſi ad Ortum quà flumen (cùm ſinuoſo flexu quatuor pontibus peruius Septentrionalem vrbis partem interluerit) profundo alueo, & præcipitibus ripis defendit. In ipſa huius vrbis quaſi infantia, cùm Etheldredus vir mentis & conſilij inops regnaret, Sueno Danus, qui Angliam magnis copijs peruaſit, primùm diripuit, & poſteà iniecto igne ſuccendit. Reuixit tamen, & vt in libro quo Anglię luſtrum condidit Guilielmus primus, tempore Edwardi Cōfeſſoris 1320. Burgenſes in ea numerabantur, Quo tempore, vt ex eodem libro loquar, *reddebat* xx. *libras regi, & Comiti* x. *libras, & preter hac* xx. *ſolidos, &* IIII. *prabendarios, &* VI. *ſextarios mellis, & vrſum, & ſex canes ad vrſum: modò verò reddit* LXX. *libras penſas Regi, & centum ſolidos de gerſuma Regina, & aſturconem, &* xx. *libras blancas Comiti &* xx. *ſolidos de gerſuma ad numerum.* Regnante autem Guilielmo illo, funeſtæ ſeditionis fax, quam Radulphus Eaſtangliæ Comes in regem accenderat, hîc adhæſit: Cùm enim ille fuga ſibi conſuluiſſet vxor eius cum Britonibus Armoricanis hoc in loco grauiſſimam vſque ad extremam famem obſidionem ſuſtinuit, quæ tamen eò demùm adacta, vt ſolum verteret, & ita acciſa hæc vrbs vt vix 560. Burgenſes relinquerentur, vt in illo Cenſuali libro legimus. De hac deditione meminit in ſua ad Guilielmum Regem epiſtola Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis his verbis, *Regnum veſtrum purgatum eſt ſpurcitia Britonum, caſtrum Norwich redditum eſt, & Britones qui in eo erant, & terras in Anglica terra habebant, conceſſa eis vita cum membris, iurauerunt quòd infrà quadraginta dies de regno veſtro exirent, & amplius ſine veſtra licentia in illud non intrarent.* Iam inde ex hoc calamitatum diluuio ſe paulatim recolligere cœpit, & Herbertus Epiſcopus, cuius fama ob ſordes ad metas hæſerat, Epiſcopalem ſedem Thetfordia huc tranſtulit,

ſtulit, Eccleſiamque Cathedralem ad Orientalem vrbis partem quàm ſpecioſam exædificauit, prædijs munificè locupletauit, quæ ſexaginta monachis alendis ſufficerent, pro quibus nunc Decanus, ſex Præbendarij, alijque ſubſtituti. *Vicus iam*, vt inquit Malmesburienſis, *erat mercimonijs, & populi frequentia inſignis. Annóque decimo ſeptimo*, vt in antiquis membranis legimus, *Regis Stephani, Norwicus de nouo fundata, vt villa populata, & communitas facta*, Stephanumque Regem Guilielmo filium Appennagium, vt vocant, ſiue hæreditatem conceſſiſſe è tabulis publicis certiſſimum. A quo ſtatim Henricus ſecundus extorſit, ſibíque retinuit, quamuis Henricus eius filius Rex Iunior dictus, cum regnum affectaret, Hugoni Bigodo, quem in ſuas partes pertraxerat, prolixè pollicitus fuiſſet. Bigodus tamen Regis iuuenis ſigna ſequutus, qui regni ſpem oblatam intra iuris & æqui terminos continere non poterat, hanc vrbem grauiſſimè afflixit: poſteáque cùm Norfolciæ Comes deſignatus eſſet, caſtrum illud excelſo colli iuxta templum in ipſa vrbe inſtauráſſe creditur, quod foſſa immanis altitudinis incinctum, inexpugnabile ea ætate fuiſſe videbatur. Lodouicus tamen Francus, cuius in verba ſeditioſi Angliæ Barones contra Ioannem iurauerant, facilè deditione cepit. Bigodum hoc caſtrum condidiſſe credimus, quòd Leones ſalientes eadem forma in ſaxo exſculptos vidimus, qua vſi ſunt in ſigillis Bigodi, priuſquàm Mareſcalli dignitatem obtinuiſſent. Hæc in prima quaſi Norwici ætate.

Subſequente verò ſæculo maxima incrementa cepit, ciuibúſque opulentiſſimis floruit, qui ab Edwardo primo libello ſupplice in Comitijs contenderunt, vt vrbem ſuam mœnibus communirent, quod poſteà ad ſummam vrbis firmitatem & dignitatem præſtiterunt; Prætorémque pro Balliuis, quos priùs habuerant, vt quotannis deligerent, anno 1403. ab Henrico quarto impetrârunt: Domum Ciuicam perpulchram in ipſa media vrbe prope forum quod ſtatis diebus omnibus ad vitam neceſſarijs refertiſſimum eſt, extruxêrunt. Sed quid ego his immorer, cùm hæc omnia, Pontificum hiſtoriam, magiſtratuum ſeriem, & perditiſſimi rebellis Ketti in hanc rabiem Alexander Neuillus, vir natalibus, & literis clariſſimus pulcherrimè deſcripſerit? Hoc tantùm adijciam, quòd anno 1583. aquas ex fluuio per tubulos inſtrumento Hydragogico in altiſſimas vrbis partes ſubduxêrunt ciues. Dicam tamen hîc ſcribam tum

Polydoro

Polydoro Virgilio Italo, tum Angelo Capello Gallo, vt pro tribunali venerandæ Antiquitatis reſpondeant, cur antiquos noſtros ORDOVICES alio quaſi ſub ſole iacentes, hanc Norwicum incoluiſſe affirmârint. Eandem etiam litem Caio noſtro intenderem, niſi optimo & eruditiſſimo ſeni innatum patriæ amorem oculos hac in re perſtrinxiſſe certò nouerim.

A. Ruffi. A Norwico, Garienis in ſuum nomen aquis aduenis adſcitis tortuosè voluitur, Ruffo piſce admodum fœcundus, & iam mari proximus in Auſtrum deſcendit, vt marinis fluctibus molliùs illabatur, lingulámque facit, quam hinc ipſe, inde mare allambit. In hac lingula littore apertiſſimo 𝔜𝔞𝔯𝔪𝔬𝔲𝔱𝔥 vidimus, *Garienis oſtium.* Yarmouth. Saxonicè Gaꞃmuð, & Iieꞃmuð, id eſt, *Garienis oſtium*, portum oppidumque elegantiſſimum, loci ingenio, & ſolerti opera permunitum. Quamuis enim aquis pænè circumualletur, ab Occaſu flumine, quod verſatili ponte inſternitur, ab alijs partibus Oceano, niſi ad Septentriones, quà continens eſt: mœnibus tamen ſatis firmis quæ cum flumine formam quadrilateram oblongiorem efficiunt, pulcherrimè includitur: in quibus præter turres, ad Ortum moles eminet, vnde tormentis maioribus in mare ſubiectum, quod vix quinquaginta paſſibus abeſt, longè latéque effulminatur. Templum verò vnicum habet, & illud amplum, excelſaque pyramide conſpicuum, iuxta Septentrionalem portam ab Herberto Norwicenſi extructum, ſub quo ad illud ampliandum educta viſuntur *Garianonum.* egregij operis fundamenta. Hoc GARIANONVM illud vetus affirmâſſem, vbi olim Equites Stableſiani contra barbaros excubârunt, niſi ad 𝔆𝔞𝔰𝔱𝔬𝔯 viculum proximum (qui ſedes quondam fuit Ioan. Faſtolf militis celeberrimi) antiquitatis nomine apud incolas celeberrimum, Garienem flu. oſtium habuiſſe fama valuiſſet, & famæ indicia nonnulla annuiſſent, quibus refragari non auſim, quo minùs illud GARIANONVM exiſtimem. Vt enim Caurus in Batauiam è regione tyrannidem exercet, & agglomeratis arenis medium Rheni oſtium obturauit: itidem Aquilo hanc oram affligit, & arenas conuerrens, hoc oſtium obſtruxiſſe videatur. Nec tamen fraudi erit, ſi 𝔜𝔞𝔯𝔪𝔬𝔲𝔱𝔥 noſtrum Garianono antiquo adiunctum, *Garianonum* dixerim, cùm Garienis, qui illi nomen fecit, nunc alueo mutato, ſub hoc, quod etiam nomine ſignauit, Oceanum ſubintret. Non poſſum enim non fateri hoc noſtrum 𝔜𝔞𝔯𝔪𝔬𝔲𝔱𝔥 recentioris eſſe memoriæ. Quum enim Garianonum illud vetus intercidiſſet, nec eſſent qui littus defenderent,

ſcenderent, Cerdicus bellicoſus Saxo hîc terram conſcendit, (vnde locus hodiè incolis Cerdikſand, & Hiſtoricis *Cerdickſhore* dicitur,) cum Icenos grauiſſimo bello exercuiſſet, hinc in occiduas plagas ſoluit, vbi Occidentalium Saxonum Regnum inſtituit, nec longo pòſt tempore pro Garianono, nouum oppidum poſuêrunt Saxones in agro illo fluido, ad Occidentalem fluminis ripam, quod Yarmouth dixêrunt: ſed cùm minùs ſalubri eſſet ſitu, ad alteram ripam tunc Cerdickſand ab eodem Cerdico dictam, demigrârunt, nouum hoc oppidum condiderunt, in quo Edwardi Confeſſoris tempore, ſeptuaginta, vt eſt in Angliæ Notitia, floruerunt Burgenſes. Mœnibus deinde Ioanne regnante, firmauêrunt, breuique ita opibus & potentia valuêrunt ciues, vt nauali bello Leſtoffenſes vicinos, & Portuenſes (ſic quinque portuum incolas dixêrunt) ſæpiùs non ſine magna vtrinque ſtrage aggreſſi fuerint. Illis enim infenſiſſimi fuerunt forſitan, quod quinque portuum numero, & priuilegijs excluſi fuiſſent, quibus Garianonum vetus, & maiores ſui ſub Comite littoris Saxonici olim gaudebant. Sed hanc ferociam compreſſit tandem Regia authoritas: vel vt alij exiſtimant, eorum animos contudit peſtis illa triſtiſſima, quæ hoc oppidulo 7050. vno anno abſumpſerit, quód teſtatur Tabula Chronographica antiqua in templo appenſa, vbi bella etiam cum Portuenſibus, & Leſtoffenſibus notantur. Iam inde verò animus fractior fuit, nec ita ab opibus firmi rei mercatoriæ, & halecum (quas vulgò vocant, docti Chalcides, & Leucomænidas eſſe exiſtimant) capturæ, quæ in hac ora totius orbis eſt vberrima, gnauitèr incumbunt. Incredibile enim videatur, quantæ & quam frequentes nundinæ hîc ad feſtum Michaelis habeantur, & quanta vis halecum, aliorumque piſcium diſtrahatur. Quo tempore Portuenſes veteri inſtituto Balliuos ſuos *commiſſionarios* conſtituunt & huc mittunt, qui vt ex ipſorum diplomate, ſiue *Commiſſione* loquar, cum oppidi magiſtratibus, *tempore liberæ feriæ, Curiam quantum ad Nundinas pertinet, regant, regalem iuſtitiam faciant, & pacem Regis conſeruent*. Portus verò qui ſubeſt, & incolis & Norwicenſibus percómodus eſt; ſed ne obſtruatur, non ſine magnis ſumptibus cum Oceano colluctantur. Qui vt paria ſecum faceret, & quod alibi hoc littore hauſit, redderet, modicam inſulam hîc aggeſta terra nuper effecit.

Cerdicus Saxo.

Halecum.

Hoc etiam oſtio alter anonymus vnâ cum Gariene effunditur fluuius, qui cum eo quinque plùs minus milliaribus diſtans,

longo

Aileſham. longo decurſu quaſi gradum confert per Aileſham forum non infrequens, vbi prædia habuit olim Comes *Atholiæ* in Scotia, S. Benets. & dirutum monaſterium *Benedicti de Hulmo*, vulgò S. Benet in the Holme, id eſt, *in Inſula amnica*, quod Canutus Danus conſtruxit, & firmiſſimis mœnibus propugnaculiſque Monachi poſteà ita armârunt, vt potiùs caſtrum quàm clauſtrum videretur. Adeò, vt Guilielmus Conqueſtor expugnare non potuerit, donec monachus ea lege prodidiſſet, vt Abbas crearetur, quod factum, ſed ſtatim nouus Abbas quia proditor, regis iuſſu vt ferunt incolæ, ſuſpenſus iuſtas proditionis pœnas perſoluit. Terra verò adeò paluſtris in hac inſula, vt reſectis fibris & radicibus arborum, & arbuſtorum innatorum, aquis innatet, & quouis trahentem ſequatur.

A Garienis oſtio littus ad Winterton notiſſimum nautis promontoriolum rectâ quaſi in Boream tendit, cui nomen inditum à Brumali ſitu ſuſpicor. Oceano enim ventorum & frigo- *Ager pinguiſſimus.* ris genitori obiacet, ager tamen circumuicinus (multorum opinione) totius Angliæ & pinguiſſimus, & reſolutiſſimus: vtpote qui minimum laborem poſcit, & fructum reddit maximum. Vili enim equo (quod de Bizacio Africæ ſcribit Plinius) & à parte altera iugi, anu vomerem trahente facilè proſcinditur.

A Winterton ſtatim conuerſa ora in Oceanum ſine vlla ferè prominentia recedit longo tractu & iacenti, vſque ad Eccles ab Oceano ferè abſortam, inde excelſiori littore haud procul à *Gimmingham, Waxburn.* *Gimmingham* quod cum alijs Manerijs Th. Comiti Lancaſtriæ, I. Comes Warrenniæ & Surriæ olim dedit, ad Wauburnehope ſinum non ita pridem munitum, à Wauburne oppidulo ſic dictum, cui interceſſione Oliuarij de *Burdegalia* mercatum & nundinas Rex Edwardus ſecundus conceſſit. Cui proximum eſt *Blakeney.* *Blakeney*, *Nigeria* noſtro Balæo, Carmelitarum collegium ſupe- 1321 *Ioannes Baconthorp.* riori ſæculo celebre, à Domino Rob. de Roos, Rob. Bacono & I. Bretto militibus conditum, è quo prodijt Ioannes *Baconthorp*, à loco natali (quæ nunc Equeſtris proſapiæ Heydonorum ſedes eſt) nominatus, vir eo ſeculo eruditione tam varia & recondita, vt in ſumma admiratione apud Italos fuerit, & Doctor Reſolutus vulgo vocaretur. Vnde de eo Paulus Panſa. *Si Dei Opt. Max. penetralia adire ſuadeat animus, nemo accuratiùs eſſentiam eius mandauit literis. Si rerum cauſſas, ſi naturæ effectus, ſi cæli varios motus, ac elementorum contrarias qualitates diſcere exoptet quiſquam, hic ſe officinam offert. Chriſtianæ religionis arma Vulcanijs munitiora contra*

Iudæos

Iudæos ſolus hic reſolutus Doctor miniſtranda tradidit,&c.

Walſingham vix quinque hinc milliaribus abeſt. Vnde à maris vicinitate *Parathalaſſum* vocat Eraſmus. Nunc optimi croci prouentu, nuper peregrinatione ad Diuam Mariam virginem omnibus Anglis celeberrimus hic erat viculus, quam qui ſuperiori ſæculo non inuiſerat, & dono ſalutarat, in Deos impius videbatur. Sed hanc ſuis ipſius verbis Eraſmus qui vidit, tibi deſcribet. *Haud procul à mari paſſuum ferè tribus millibus, vicus eſt vix aliare victitans, quàm commeantium frequentia. Collegium eſt Canonicorum, ſed quibus à Latinis regula cognomen additur, medium genus inter monachos & canonicos, quos ſeculares appellant. Collegium hoc vix alios habet prouentus, quàm ex liberalitate virginis. Nam maiora quædam donaria ſeruantur: Cæterùm ſi quid eſt nummorum aut leuioris precij, cedit in alimoniam gregis & præfecti, quem illi Priorem vocant. Templum eſt nitidum & elegans, verùm in eo non habitat virgo: ſed illud honoris gratia ceſſit filio. Illa ſuum habet templum vt à dextra ſit filio. Nec hic tamen habitat, nondum enim ædificium eſt abſolutum, & locus eſt vndique perflabilis patentibus oſtijs, patentibus feneſtris, & in propinquo eſt Oceanus ventorum pater. In eo templo, quod inabſolutum dixi, eſt ſacellum anguſtum, ligneo tabulatu conſtructum ad vtrumque latus per anguſtum oſtiolum admittens ſalutatores. Lumen eſt exiguum, nec fere niſi ex cereis, fragrat odor naribus gratiſſimus. Imò ſi introſpicias, dicas diuorum eſſe ſedem, adeò gemmis, auro, argentóque nitent omnia.* Sed patrum memoriâ cùm ſuperſtitiones profligaret Henricus Octauus, hæc diſparuerunt omnia. De Walſinghamia nihil aliud eſt quod attexam, niſi Equeſtrem Walſinghamiorum familiã (vt qui Genealogias rimantur volunt) hinc nomen, & originem duxiſſe: è qua floruit clariſſimus Eques Franciſcus Walſinghamius, Regię Maieſtati à Secretis, vir in maximis regni negotijs vt prudentia perſpicaciſſima, ita induſtria ſingulari, & pietate eximia. In vicinia verò ad *Houghton* celebris quondam floruit Neirfordorum familia, è quâ Edwardo III. regnante fuerunt Barones, quorum maiores nuptijs cum Petronilla de *Vallibus*, quæ circa *Holt, Cley* & alibi opimum habuit patrimonium, valde fuerant locupletati.

Huic ad occaſum in littore vicinum erat antiquum illud BRANNODVNVM, vbi cùm Saxones primùm Britanniam infeſtarent, Equites Dalmatæ ſub Comite Littoris Saxonici præſidium egerunt: nunc verò vicus eſt ruſticanus, nihil præter nominis reliquias retinens, vallúmque, Caſtrum vicini vocant,

quod

Walſingham.

Regulares.

* *Neirford Barones.*

Brannodunum. Brancaſter.

quod octo plùs minùs iugera includit, oſtendens, & Brancaſter nominatur vbi Romanorum nummi antiqui ſæpiùs eruuntur. Percommodè huic loco præſidium impoſitum fuit, ad *S. Edmundi* enim ſacellum vicinum, & Hunſtanton ab Edmundo illo conſtructum ora ad Auſtrum reflectitur, ſinúmque láxiorem admittit pyratis expoſitum, in quem plura flumina ſe effundūt. Nec vel hoc nomine omittendum eſt *Hunſtanton*, quòd ſedes fuerit inclitæ & equeſtris familiæ *Le-Strange*, ex quo, regnante Edwardo ſecundo Ioannes Baro *Le-Strange* de *Knockin*, Hamoni fratri natu minori eam donauerit. Vt taceam copioſam piſcaturam, gagaten, & electrum ſæpiùs in littore repertum.

Hunſtanton.

Le-Strange.

Sinum illum noſtri The Waſhes vocant, Ptolemæus ÆSTVARIVM METARIS, *pro Maltraith* dixit, quo nomine huiuſmodi æſtuaria alibi Britanni nuncupârunt, nec aliud quàm æſtuarium incertum, quale hoc eſt, illis ſignificat. Huic, quà *Ouſe* flumen Oceano obnititur, aſſidet Lynne, à diffuſis forſitan aquis nominatum, hoc enim *Lhyn* Britannis denotat. Oppidum hoc eſt amplum, mœnibus latè magna ex parte cinctum, duobúſque exiguis fluuiolis diuiſum, & quanquam recentiùs ſit, & non ita pridem *Linnum Epiſcopi* dictum, quòd ad Epiſcopos Norwicenſes vſque ad Henrici VIII. tempora ſpectârit, (è ruinis ènim vetuſtioris emerſit, quæ è regione in Merſhland, hodie Old Lynne, & *Lynnum Regis* vocatur) portus tamen ſecuritate qui aditu eſt facillimus, mercatorum frequentia, ædium pulchritudine, & ciuium opulentia, ſi Norwicum excipias, facilè inter Icenos primas vendicat. Immunitatibus etiam gaudet ampliſſimis quas ſanguine ſuo à Ioanne Rege, dum eius cauſſam tuerentur, emêrunt, qui Prætorem conſtituit, & ſuum ipſius gladium præferendum tradidit. Libertates poſteà amiſſas non ſine ſanguine etiam ab Henrico tertio redemêrunt, cum eius ſigna ſequuti, infœlici prælio contra proſcriptos Barones in Elienſi inſula demicarent, quod liber Elienſis, & Matthæus Pariſienſis conteſtantur.

The Waſhes. *Metaris æſtuarium.*

Lynne.

E regione Lynni trans flumen Merſhland regiuncula paluſtris (quod nomen indicat) ſubiacet, foſſis & elicibus ad eliciendas & corriuandas aquas vbíque diſtincta, gleba admodum exuberanti, & pecorum læto prouentu adeò vt in loco quem *Tilney ſmeth* vocitant plùs minùs triginta millia ouium paſcantur: ſed Oceanus allatrando, alluendo, inundando, & lacerando ſæpiſſimè grauiſſiméque ita exercet, vt vix aggeribus cohiberi

Merſhland.

cohiberi poſſit. Celebriora huius loca ſunt *Walpole*, quod loci dominus Elienſi olim eccleſiæ cum filio donauit, quem ibi Monachũ inſtituit, *Tirrington* poſſeſſio Ioannis Howardi regnante Edwardo primo, cuius poſteri in honoratiſſimam & illuſtriſſimam familiam propagati. *Tilney* de quo iam dixi; quæ veteri & Equeſtri ſtirpi Tilneiorum nomen fecit, & *S. Maries* antiquæ proſapiæ Caruiliorum ſedes. ✱ Walpole. Tirington. Tilney. S.Maries.

Oram nunc maritimam legimus omnem, introrſùm verò, ad occiduum agri latus oppida ſunt etiam quàmplurima, ſed quia recentioris illa memoriæ, paucis percurram. Iuxta Lynnum Riſing caſtrum ædito colli appoſitum, & arcis Norwicenſis æmulum, olim Albeneiorum, poſteà Roberti de *Monte-alto*, qui Hugonis de *Albeny* ſororem quartam & cohæredem duxit, demumque fuit Mowbraiorum, qui ex familia qua *Albeneij* prognati, vt accepi, ſedes; nunc verò vetuſtate prolapſum quaſi animam efflauit. Inferiùs Caſtleacre vbi Comitum Warrenlæ quondam habitatio, in caſtro nunc ſemiruto ad fluuiolum qui tenui lapſu in occidentem aquas ad Linnum trahit, per *Neirford* quæ ibi inclitæ familię Neirfordorum nomen fecit, & *Neirborrough* propè ædes equeſtris familię Spilmannorum in æditiori colle ſepimentum militare munitiſſimum antiquo opere cernitur, ſitu ad agrum vicinum tuendum opportuno. *Penteney* inde eidem fluuiolo adſidet cœnobiolum quod commune ſepulchrum erat hoc tractu nobilium. Huic vicinum adiacet *Wormegay* vulgò *Wrongey*, quam Reginaldo de *Warrenna* fratri iuniori dedit Guilielmus tertius de *Warrenna* Comes Surriæ, per cuius è filio Guil. neptim Nicholeam ad Bardolphos ſtatim tranſlata fuit, qui ſummo in honore Barones admodum nobiles diu floruerunt, quique tria quinquefolia aurea in parma cyanea vſi ſunt: quorum hæreditatis magna pars vnà cum titulo Guilielmo Phellips ceſſit, & per eius filiam ad Vicecomites de *Bello-monte* tranſiuit. Magis ad ortum apparent Swaffham forum celebratum quondam Comitis Richmondiæ poſſeſſio, *Aſhele* manerium cuius iure Haſtingi & Grei Domini Ruthuniæ mappis quę menſis inſternuntur, & linteis quę in ſolenni regum Anglię inauguratione adhibentur, olim præfuerunt. North Elmeham, vbi aliquãdiu ſedêrunt Epiſcopi, cùm in duas diœceſes diuiſa eſſet hęc prouincia. Dereham, in quo Withburga Regis Annæ filia ſepulta, quæ quia à luxuria, & leuitate remotiſſima, à maioribus inter Diuas relata. Cui proxima eſt ✱ Riſing. ✱ Caſtleacre. ✱ Neirford. Wormegay. Bardolphi Barones. Swaffham. ✱ Aſhele. L'office de Napparye. Dereham. ✱

Greſſenhall.

Barones Folliot.

D'Albigni.
Ickborrow,
Iciani.

Greſſenhall Folliotorum qui Baronum dignitate olim floruerunt poſſeſſio, quæ dotali iure per filiam Richardi Folliot ad Hugonem de *Haſtings* è familia Baronum de *Aburgeuenny* deuenit. Wimondham nunc Windham ſepultura Dominorum de *Aubineo* olim clarum, & Icborow, quod ICIANOS fuiſſe, quorum Antoninus memorat, opinatur Talbottus. Nec eſt cur de his plura verba faciam. Nihil mihi iam longius eſt quàm enumeratis Norfolciæ Comitibus, & Ducibus, Cantabrigienſes adire.

Norfolciæ Comites, & Duces.

Radulphum primum Comitem inſtituit Guilielmus *Conqueſtor*, qui ſtatim rebus nouandis, vt dixi, inhians, ſucceſſorem habuit Hugonem Bigodum *de tertio Norfolciæ denario*, vt in Creationis charta habetur, ab Henrico primo (cuius erat Seneſchallus) Comitem effectum, Cui ſucceſſerunt continuata à patre ad filium ſerie Hugo qui ab Henrico Rege iuniore contra Henricum ſecundum ſtetit, Rogerus qui ſub Ioanne Rege floruit, Hugo qui 1225 obijt, Rogerus qui ſuæ familiæ titulum Mareſcalli Angliæ vxorio iure intulit. Matildem enim primogenitam Guilielmi Mareſcalli Comitis Penbrochiæ filiam, & ex hæredibus vnam ſibi matrimonio copulauit, è qua ſuſcepit Rogerum Comitem Norfolciæ qui luxatis in haſtiludio corporis articulis ſinè prole fatis conceſſit, & Hugonem Bigod Angliæ Iuſticiarium in prælio ad *Lewes* occiſum, cuius filius Rogerus patruo in Norfolciæ Comitatu & Mareſcalli dignitate ſuffectus erat, qui cùm in Regis Edwardi II. odium & offenſionem incurrerat, omnes honores & hęreditatem ferè vniuerſam in Regem tranſcribere coactus eſt. Sic enim refęrt hiſtoria ex Bibliotheca S. Auguſtini Cantuarienſis. *Anno 1301. Rog. Bigod Comes Norfolciæ regem Edwardum conſtituit hæredem ſuum, & virgam Mareſcallatus ei tradidit hac conditione, quòd ſi vxor eius liberos peperit, ſine omni contradictione à parte Regis omnia vt priùs recipiet, & habebit pacificè, & dedit ei Rex* 1000. *libras, & millia librata terræ pro vita, vnà cum Mareſcallatu & Comitatu.* Rex verò Thomã de *Brotherton* ſuum è ſecunda vxore filium Norfolciæ, & Mareſcalli titulis honorauit, cuius filia (vnicam enim ſuſcepit) Ioanni Domino Segrauio locata Elizabetham ex aſſe hæredem peperit, quam Norfolciæ Ducissam creauit Rex Richardus ſecundus. Hæc in matrimonium data Ioanni de *Mowbray*, ſuſcepit Thomam Mowbray primum Norfolciæ Ducem, & Angliæ Mareſcallum à Richardo ſecundo creatum, & ab eodem exilio multatum,

tatum, cui filius, nepos, & abnepos Ioannis nomine ſucceſſerunt, quibus ſine prole maſcula defunctis, eorum honorem conſequutus eſt Richardus Regis Edwardi quarti filiolus, qui Annam vnicam vltimi Mowbraiorum filiam duxerat, cúmque illi in teneris annis ſublati eſſent, Richardus tertius Rex Angliæ hunc titulum, & Mareſcalli authoritatem Ioanni Howardo contulit, cuius mater altera filia erat illius primi Thomæ Mowbraij, Ioannes iſte in prælio ad *Boſworth* occubuit dum contra Henricum VII. pugnaret, Huius filius Thomas qui ex creatione Richardi III. Surreiæ Comes, in Norfolciæ Ducem ab Henrico VIII. euectus erat, cùm, Iacobo IIII. Scotorum rege occiſo, Scoticam aciem ad *Floddon* profligaſſet. In cuius victoriæ monumentum Howardorum familiæ conceſſum eſt, vt in area illa argentea tranſuerſa (*Bendam* vocant) quæ in ipſorum clypeo gentilitio cernitur, ſcutum aureum interponerent cum dimidiato Leone rubro, ſagitta ore tranſfixo, intra eiuſdem coloris limbum duplicem vtrinque liliatum, quæ quodammodo Scotorum Regum ſunt inſignia. Thomas filius huic ſucceſſit quem inter reciprocos fortunæ æſtus iactatum tempora noſtra viderunt, cuius è filio Henrico nepos nomine Thomas læſæ maieſtatis reus anno ſalutis 1572 capite truncatus, Norfolciæ Dux erat poſtremus. *Scutum honorarium in inſignibus Howardorum.*

Sunt in hac prouincia Parochiales eccleſiæ plùs minùs 660.

Cambridgeſhire.

INtrorſùs ager Cantabrigienſis, Saxonicè Grentbriggſcyre, vulgò Cambridgeſhire, longiùs in Aquilonem productus, Norfolciæ & Suffolciæ obiacet, à meridie Orientalibus Saxonibus, & Hertfordenſibus, ab occaſu Huntingdonenſibus, à Septentrione Lincolnienſibus, & Ouſâ flumine, *Siue Vſa.* qui ab occaſu in ortum tranſuerſum interſecat, in duas partes diſpertitus.

Inferior & auſtralis, magis culta, magis conſita, ideóque lætior, non perlibrata planitie, ſed exiguè plana, plurima, imò tota

(niſi quà Crocum copioſè progignit) frumentarijs iacet campis, hordeúmque laudatiſſimum affatim effundit, è quo ad regerminationem madefacto, ligulíſq; enatis toſto, *Byne* maxima copia conficiunt (nos Mault vocamus)& ad ceruiſiam coquendam vtimur; quo in vicinas regiones diſtrahendo maximum quæſtum faciunt incolæ. Vlterior,& Septentrionalis pars, quòd frequentibus fluminum alluuionibus paludeſcat, & in inſulas diſpergatur, The Ile of Ely dicitur, paſcuis vberrimis peruiridis & læta, cæterùm aqua ſubeunte quodammodo ſuſpenſa, nonnunquam verò inundante, maximam partem adoperta.

Mault.

Inferioris partis occiduum latus perſtringit ex Conſularibus Romanorum vijs altera (Ermingſtreat liber Elienſis vocat) quæ Huntingdoniam rectà ducit, per Roiſton in ipſo agri limine, oppidum notum, ſed tamen nouum.

Roiſton. *Vide in Hertfordiæ Comitatu.*

Magis ad occaſum hanc partem mediam interluit fluuiolus qui ex *Aſhwell* demiſſus, ab Auſtro in Boream, vt ſe Vſæ committat, varijs anfractibus contendit, non procul à *Burne* caſtro, quod olim Picotti Vicecomitis huius agri, & Peuerellorum qui ex eius filia oriundi Baronia, à quibus per filiam honor & poſſeſſiones ad Gilbertum *Peche* deuenerunt, quorum vltimus cùm ſecundæ vxoris filios promouiſſet Edwardum Primum Angliæ regem hæredem ſcripſit. Morem enim Romanorum ſub Imperatoribus illo ſeculo Angliç proceres reuocarunt, ſcribendi ſcilicet principes hæredes, cùm apud principes in offenſa eſſent. Quo nomine hunc fluuium appellent ſcriptores; controuertitur: alij *Grantam, Camum* alij nuncupant, quibus ego potiùs aſſentior, tùm quòd obliquior incedat: hoc enim Britannis *Cam* ſonat, vnde obliquus in Cornwallia fluuius *Camel* dicitur: tùm etiam quòd vetus illud oppidum CAMBORITVM, quod Antoninus in tertio Britanniarũ Itinere memorat, huic adſediſſe, ex diſtantia,& nomine mihi ferè perſuaſerim. *Camboritum* etenim vadum ad *Camum*, vel vadum flexuoſum ſignificat, nam *Rith* vadum Britannis noſtris ſignificat, quod eò adnoto, vt Galli faciliùs videant, quid ſit *Auguſtoritum*, *Darioritum*, *Rithomagus*, &c. in Gallia. Sed Camboritum noſtrum maluerunt Saxones Gꞃanꞇceaꞅꞇeꞃ, & Gꞃonceaꞅꞇeꞃ vocare, quod nomen etiamnum retinet, ſed vnde factum fuerit, nondum video. A Gꞃon Saxonica dictione, quæ locum paluſtrem ſignificat, ſi deducerem forſitan errarem: Aſſerius tamen loca paluſtria in agro Sommerſettenſi ſemel atq; iterum *Gronnas paludoſiſſimas* Saxonico-Latino vocabulo-

Burne.

Barones de Burne.

Hiſtoria Barnwellenſis.

Rex hæres primatorum.

Camboritum.

Rith *quid Britannis, & Gallis ſignificauit.*

Granteceſter.

bulo dixit, & vrbs Friſiæ Occidentalis, quæ paluſtri loco ſita, Groneingen dici notiſſimum eſt. Sed nominis huius rationem venentur alij. Hæc circa annum Chriſti 700. *deſolata ciuitatula fuit*, vt inquit Beda, dum memorat, *iuxta muros inuentum fuiſſe locellum de marmore albo pulcherrimè factum, operculóque ſimilis lapidis aptiſſimè tectum.* Nunc autem viculus eſt, cuius partem Henricus Laceius Lincolniæ Comes Henrico filio notho ea lege donauit, vt eius poſteri, (qui iampridem defecerunt) non aliud quàm Henrici nomen vſurparent: alteram partem Henricus Sextus Rex Angliæ è Lancaſtrenſi familia oriundus, cui Comitis Laceij patrimonium obtigit, Collegio ſuo Regio in Cantabrigia, ſiue Cambꝛidge conceſſit. Quæ antiqui Camboriti vel pars, vel proles fuit, adeò & ſitu & nomine eſt confinis. Nec facilè crediderim *Cam* à *Grant* deflexum, vtpote duriuſcula hæc videatur deflexio, in qua omnes literæ abſorbentur: exiſtimarim potiùs vulgum antiqui nominis *Camboriti*, vel *Cami* flu. vocabulum retinuiſſe, licèt ſcriptores Saxonico nomine *Grantbridge* ſæpiùs vſi fuerint. Vrbs hæc quæ altera Angliæ Academia, alter oculus & ὄμμα alterum, clariſſimáque bonarum literarum & pietatis officina, ad Camum ſedet, qui cùm Occidentale eius latus inſulis ludens perſperſerit, ad Ortum conuerſus in partes diſpertit duas, pontéque coniungitur, vnde recentius hoc nomen Cambꝛidge enatum. Vltra pontem Caſtellum cernitur amplũ & vetuſtum, quod ſua iam fata compleſſe videatur, & Collegium S. Magdalenæ ſacrum. Cis pontem, vbi vrbis pars longè maxima iacet, platearum deſcriptione, templorum frequentia, & quatuordecim pulcherrimis Muſarum ſacrarijs, ſiue Collegijs omnia nitent, in quibus eruditiſſimi viri magno numero aluntur, maximarúmque artium ſcientia, & linguarum cognitio ita florent, vt literarum, religionis, & totius doctrinæ fontes iure optimo cenſeantur, qui Eccleſiæ & Reipub. hortos ſalutaribus aquis ſuauiſſimè irrorant. Nec quicquam hîc deſideres, quod in florentiſſima Academia requiras, niſi quòd è paluſtri ſitu aliqua eſt cœli grauitas. Fortaſſe autẽ, qui eò loci primùm Academiam inſtituerunt, Platonis iudicium approbarunt. Is enim cùm corporis habitudine vteretur optima, Academiam inſalubrem Atticæ locum ſtudijs delegit, vt quod redundans eſſet, & animũ grauaretur, loci intemperie ſupprimeretur. Nihilominùs maiores noſtri viri longè prudentiſſimi hanc vrbem, nec ſine Deo duce, ſtudijs dicauerunt, præclariſque operibus illuſtrârunt.

Cambridge.

Collegia. Verùm ne in optimos illos litterarum patronos, imò (vt cum Eumenio loquar) liberorum noſtrorum parentes peſſimè ingrati videamur, ipſos, & Collegia, quæ bonis literis conſecrârunt, honoris cauſſa ex hiſtoria Cantabrigienſi ſummatim memoremus. Cantabrum Hiſpanum anno ante Chriſtum natum 375. Academiam hanc primùm inſtituiſſe, & Sebertum Orientalium Anglorum regem anno poſt Chriſtum 630. reſtituiſſe perhibetur. Poſteà Danicis procellis ſubinde euerſa diu neglecta iacuit, donec ſub Normannico imperio omnia diluceſcere incœperint. Iam inde literarum diuerſoria, Hoſpitia, & Aulæ ſtudioſis excitata fuerunt, ſed nullis poſſeſſionibus dotata. Primum verò Collegium (quod S. Petri domus vocatur) Hugo Balſham Epiſcopus Elienſis, anno 1280. extruxit & dotauit, quē ſequuti & imitati Richardus Badew ab Elizabetha Clara Vltoniæ Comitiſſa adiutus, anno 1326. Aulam Clarenſem; Maria de S. *Paulo* Penbrochiæ Comitiſſa, anno 1343. Aulam Penbrochienſem; Societas fratrum Corporis Chriſti 1344. Collegium Corporis Chriſti, quod & S. Benedicti dicitur. Ioannes Crandenſis anno 1354. Aulam Trinitatis; Edmundus Goneuile anno 1348. & Ioannes Caius Medicus noſtro tempore Goneuilli, & Caij Collegium. Henricus VI. Rex Angliæ Collegium Regium 1441. (cui ſacellum adiunxit, quod inter pulcherrima orbis ædificia ſuo iure ſibi locum vendicat.) Margareta Andegauenſis eius vxor anno 1448. Collegium Reginale. Eodémque tempore Ioannes Alcockus Epiſcopus Elienſis Collegium Ieſu. Robertus Woodlarke 1459. S. Catharinæ aulam. Margareta Richmondia Regis Henrici VII. mater, Chriſti & S. Ioannis Collegia circiter annum 1506. Thomas Awdley Angliæ Cancellarius Collegium Magdalenæ, quod clariſſimus vir D. Chriſtophorus Wrey ſummus Angliæ Iuſticiarius & ædificijs & poſſeſſionibus modò adauxit, & potentiſſimus Rex Henricus VIII. S. Trinitatis Collegium anno ſalutis 1546. religioni & bonis literis exædificarunt. Quodque bonis ſtudijs, noſtro ſæculo, & nobis gratulor, honoratiſſimus & prudentiſſimus vir D. Gualterus Mildmaius Eques auratus, & Regiæ Maieſtati ab intimis conſilijs nouum Collegium in Emanuelis honorem nunc molitur.

[Margin: Ioannes Caius.]

[Margin: Barnwell.] Cœnobiola, & fraterculorum ædes omitto, cùm præter *Barnwell* obſcurioris erant notæ, quod Paganus Peucrell vir magni nominis regnante Henrico primo erexit. Nominis rationem ex

priuata

priuata loci hiſtoria, ſi placet, legas. *Paganus Peuerell impetrauit ab Henrico primo locum quendam extra Burgum Cantabrigiæ; De illius loci medio fonticuli ſatis puri, & viuidi emanabant, Anglis Barnwell, id eſt fontes puerorum eo tempore appellati, eò quòd pueri, & adoleſcentes ſemel in anno in vigilia natiuitatis Sancti Iohannis illic conuenientes more Anglorum luctamina, & alia ludicra exercebant puerilia, & cantilenis muſiciſque inſtrumentis ſibi inuicem applaudebant, vnde propter turbam puerorum & puellarum illuc concurrentium & ludentium mos inoleuit vt eodem die illic conueniret negotiandi gratia turba vendentium & ementium.*

Nec à Martis tamen furore, quamuis muſis ſacrata, omninò libera fuit. Cùm enim Dani paſſim latrocinia agitarent, ſæpiùs hîc hybernârunt, & anno Salutis decimo ſupra milleſimum, cùm Sueno Danus omnia acerbiſſimo tyrannidis terrore opprimeret, nihil famæ, & Muſis donârunt: quod tamen Sullam Athenis feciſſe legimus, ſed totam incendio miſerè deformârunt. Primis nihilominùs Normannorum temporibus ſatis frequens erat, legimus enim in Guilielmi primi Cenſuali libro, *Burgus de Grentbridge in decem cuſtodias diuiditur, & 387. manſiones habet. Sed pro caſtro deſtructæ fuerunt domus octodecem,* cùm Guilielmus ille primus Anglos quos nuper vicerat caſtris tanquam frænis ſeruitutis vbique coërcere ſtatuit. Bello poſteà Baronico proſcripti ex inſula Elienſi plurimum damni intulerunt, ad quorum direptiones cohibendas foſſam altam ad Orientalem vrbis partem duxit Henricus tertius, quæ etiamnum Kingſdich dicitur. Vocat hîc me tacita nonnullorum expectatio, vt de antiquitate huius Academiæ opinionem proferam meam: ſed nihil me interpono, nec enim animus eſt florentiſſimas noſtras Academias παραλλάζειν, quibus pares non nouerim. Vereor tamen ne Nephelococcygías nobis condiderint, qui huius vetuſtatem longè ſupra veri fidem efferentes Cantabrum iſtum ſtatim poſt Romam conditam, multos videlicet ante Chriſtum natum annos, hanc Academiam inſtituiſſe tradiderunt. Hoc certum eſt, quocunque tempore primùm inſtituta fuit, regnante Henrico primo, bonarum literarum ſedes denuò eſſe cœpit: ſic enim in appendice vetuſta ad Ingulphum legitur. *Tranſmiſit Abbas Ioffredus ad Manerium ſuum de* Cotenham *iuxta Cantabrigiam Giſlebertum commonachum & ſacræ Theologiæ profeſſorem cum alijs tribus monachis, qui ſequuti eum in Angliam philoſophicis theorematibus & alijs ſcientijs primitiuis inſtructiſſimi, quotidie Cantabrigiam adeuntes,*

tes, & conducto quodam horreo publico ſuas ſcientias palàm profitentes in breui temporis excurſu grandem diſcipulorum numerum contraxerunt. Anno verò ſecundo aduentus illorum, in tantum accreuit diſcipulorum numerus, tàm ex tota patria, quàm ex oppido, quòd quælibet domus maxima, horreum, nec vlla eccleſia ſufficeret eorum receptaculo. Vnde diuerſis in locis à ſe diuiſi & formam Aurelianenſis ſtudij ſequuti, ſummo mane frater Odo Grammaticus & Satyricus ſingularis pueris & iunioribus ſibi aſſignatis legebat Grammaticam iuxta Priſciani doctrinam & Remigij in eundem. Ad horam verò primam Terricus acutiſſimus ſophiſta Logicam Ariſtotelis iuxta Porphyrij & Auerrois Iſagogas & commenta adoleſcentioribus tradebat. Ad horam verò tertiam frater Wilhelmus Rhetoricam Tullij, Quintilianíque flores perorabat, magiſter verò Giſlebertus omnibus Dominicis diebus & ſanctorum feſtis verbum Dei ad populum prædicabat. Ex iſto itaque fonte paruo qui creuit in fluuium magnum videmus nunc lætificatam ciuitatem Dei, & totam Angliam factam frugiferam, per plurimos magiſtros doctorésq; de Cantabrigia exeuntes ad ſimilitudinem ſancti Paradiſi, &c. Quo autem tempore facta ſit Vniuerſitas, Robertus de *Remington* pro me dicet, *Regnante Edwardo primo de ſtudio Grantbridge facta eſt Vniuerſitas ſicut eſt Oxonium, per curiam Romanam.* Sed quid ego imprudéns adoleſcentulus in hanc arenam deſcendo? In qua iampridem duo eruditiſſimi ſenes digladiati ſunt, quibus ego ſanè arma libentiſſimè ſubmitto, & tantis nominibus honore quàm poſſum maximo, in omnibus aſſurgo. Meridianus qui Cantabrigiæ vertici imminet, partibus XXIII. ſcrup. XXV. ab vltimo occidente diſtat. Arcus verò eiuſdem Meridiani inter Æquatorem & Verticalem punctum interiectus gradibus LII. ſcrupulis XI. commenſuratur.

Gogmagoghils. Proximè Cantabrigiam ad ortum æſtiualem colles eminent æditiores, Gogmagoghils ſtudioſi vocant, Henricus Huntingdonenſis *Amœniſſima montana de Balſham* dixit, à viculo ſubiecto, in quo, vt ille ſcripſit, Dani nihil ſibi ad immaniſſimam crudelitatem reliquerunt. In horum ſummitate militare vallum cernitur, amplum ſanè, triplici aggere firmatum, & planè eo tempore inexpugnabile munimentum, (vt quibuſdam rei bellicæ non imperitis placet) niſi quòd aqua longiùs abſit. Hoc *Vandelbiriam* appellare videtur Geruaſius Tilburienſis. *Sub Cantabrigia*, inquit, *locus erat Vandelbiria dictus, eò quòd illic Vandali Britanniæ partes ſæua Chriſtianorum peremptione vaſtantes caſtrametati ſunt: vbi ad monticuli apicem fixere tentoria, planities in rotundum vallata circumcluditur,*

Vallum militare. Wandlesbury.

cluditur, vnico ad inſtar portæ aditu patens ad ingreſſum. De militari ſpectro hîc obuerſante, quod ſubtexit, quia nugaciſſimum eſt delirantis ſcriptoris commentum tacitus prætermitto. Non enim noſtri inſtituti eſt dulces, vt inquit ille, fabulas nectere, & aures oblectare. Sub hoc magis ad ortum *Horſheath*, inter viuaria locum habet, cuius poſſeſſio ad antiquas & claras Argentoniorum, & Alingtoniorum familias de quibus alibi, longa ſerie ſpectaſſe dignoſcitur, vtique Alingtoniorum iam habitatio. *Caſtle Camps* antiqua etiam Verorum Oxoniæ Comitum ſedes contigua eſt, quæ ad Hugonem *Vere* pertinuit (ſic habet vetus Inquiſitio) *vt eſſet Regis Camerarius*. Nec procul foſſæ illæ magnæ & longæ hinc inde cernuntur, quas Orientales Anglos duxiſſe certum eſt, ad Mercios cohibendos qui repentinis incurſionibus cuncta obuia immaniter populari ſolebant. Horſheath. In Hertfordſhire. * Caſtle-Camps. Flemſdike, & alia.

Sub ipſam autem Cantabrigiam ad Ortum propè *Sturum* amniculum, nundinæ totius Angliæ celeberrimæ ſiue conuenarum multitudinem, ſiue mercium copiam ſpectes, quotannis menſe Septembri habentur. In proximo quà iter erat impeditiſſimum, & itinerantibus moleſtiſſimum, pulcherrimam aggeſto aggere viam non ita pridem per tria plùs minus mill. paſſ. verſus Newmarket, optimus & integerrimus vir D. G. Heruæus Legum Doctor, & Aulæ Trinitatis præpoſitus magnis impenſis, ſed pio, & laudabili ſanè inſtituto ſubſtruxit. Sturbridge faire

Magis ad Aquilonem Rech oppidulum mercatorium iacet, ſub quo foſſa illa admiranda, quam alij *Rech-dike*, alij Deuils-dike appellitant, incipit, & longo tractu in Suffolciam ad ortum procurrit, ducta, vt iam diximus, ad regiones Merciorum, & Orientalium Anglorum diſterminandas; Ad hanc Burwel aſſidet, vbi olim caſtrum quod difficilimis illis Regis Stephani temporibus, Galfredus de *Magnauilla* Eſſexiæ Comes qui in alienas poſſeſſiones irruendo, magnam famæ iacturam fecit, fortiter oppugnauit, donec ſagitta transfixus regiones illas longa formidine exſoluit. Deuils-dike. Burwell.

Ad eandem etiã foſſam *Kirtling* quæ & *Catlidg* nominatur, ſitũ habet, nunc celebris ædibus primarijs Baronum *North* quos eo honore Maria Regina ob prudentiam decorauit, olim verò ſynodo frequenti dum Eccleſiaſtici de Paſchate celebrando acriter inter ſe digladiarentur. Kirtling. Barones North. 977

Superior & Septentrionalis huius agri portio in inſulas tota diſpeſcitur, & intermeantibus crebris foſſis, canalibus & incilibus The yle of Ely. *

bus quaſi faſcijs diſtincta, læta viriditate æſtiuis menſibus intuentium oculis arridet, hybernis autem tota aquis adoperta longiùs & latiùs quàm oculorum acies metiatur, maris quodammodo ſpeciem præbet. Qui hanc Saxonico ſæculo occupârunt, *Giruij* dicebantur, id eſt, (vt quidam interpretantur) paludicolę, nunc verò à primaria inſula Elie, Saxonicè Elÿg, vno vocabulo omnes The yle of Elie vocantur. Hoc verò nomen Beda ab anguillis deduxit, vnde nonnulli *Inſulam Anguillariam* dixerũnt, Polidorus Virgilius à Græco Ἕλος, quod paludem denotat, repetit, alij ab *Helig* Britannico, quod ſalices ſignificat, quarum, cùm aliarum arborum ſit impatiens, eſt feraciſſima, tum ſoli natura, tum quòd contra irrumpentium amnium impetus ſatæ, ſæpiúſque cæſæ, innumero hærede, vt Pliniano verbo vtar, profuerunt. E quibus etiam & hîc & alibi corbes texuntur, quas cum Britanni *Baskades* vocent, ego, vt hoc obiter notem, Martialem non intelligo, niſi de his inter Apophoreta intellexerit in illo diſticho:

Giruij. The yle of Elie. Baſcauda.

Barbara de pictis veni Baſcauda Britannis:
Sed me iam mauult dicere Roma ſuam.

Scordium.

Gramine lętiſſimo omnia in his inſulis virent & luxuriant, Scordiúmque quod & Triſſago paluſtris dicitur iuxta foſſas copioſè profunditur. Verùm paluſtres has inſulas Fœlix antiquæ memoriæ ſcriptor his verbis depinxit. *Eſt immenſæ magnitudinis palus, quæ à Gronta fl. ripis incipiens nunc carectis, interdum nigris fuſci vaporis laticibus, nec non inſularum nemoribus interuenientibus, & flexuoſis riparum anfractibus ab auſtro in Aquilonem mare tenùs, longiſſimo tractu protenditur.* Eandémque carmine Guilielmus monachus Crowlandenſis in vita Guthlaci ſic deſcripſit.

Eſt apud Angligenas à Gronta flumine, longo
Orbe per anfractus ſtagnoſos, & fluuiales,
Circumfuſa palus, orientaliſque propinqua
Littoribus pelagi, ſeſe diſtendit ab auſtro
In longum verſus Aquilonem, gurgite tetro
Morboſos piſces vegetans, & arundine denſa
Ventorum ſtrepitus, quaſi quædam verba ſuſurrans.

Adiunge his, ſi placet, ex Huntingdonenſi: *Paluſtris hæc regio lætiſſima eſt, & viſu decora, multis fluuijs decurrentibus irrigata, multis lacubus magnis, & paruis depicta, multis etiam ſyluis, & inſulis florida.* Habe etiam in coronidem Guiliel. Malmesburienſis paucula verba. *Piſcium hîc tanta copia, vt ſit aduenis miraculo, indigenis pro*

illorum

illorum admiratione ludibrio: nec minor aquaticarum volucrum vilitas, vt pro vno aſſe de vtroq; cibo quinq; homines,& eò ampliùs non ſolùm famem pellant, ſed etiam ad ſatietatem ſe expleant. Hoc loci ingenio, & rerum affluentia freti ſeditioſi quidam, nec ſolùm Angli contra Guili. ſed etiam Barones quotieſcunque proſcriberentur, hinc regibus negotium faceſſerunt; verùm infœlici ſemper ſucceſſu, quamuis ad *Athered*, hodie *Andre*, vbi facilimus eſt in inſulam tranſitus, & alijs in locis ſubinde propugnacula poſuerint. Tombertum quendam Auſtralium Giruiorum principem hanc regionem Etheldredę vxori in dotem dediſſe legimus, quę cùm Egfridum Nordanhumbrorum regem, cui ſecundò nupſerat, reliquiſſet, vt Chriſto inſeruiret: in primaria harum inſula, & propriè Elyg dicebatur, ſexcentarumque familiarum tunc cenſebatur, deuotis virginibus monaſterium conſtruxit, cui & ipſa præfuit. Quod tamen primùm non fuit in hac paluſtri regione templum. Liber enim Elienſis Auguſtinum noſtrum ad Cradiden eccleſiam poſuiſſe author eſt, quam Penda Mercius poſteà ſubuertit: & Malmesburienſis prodit Fœlicem Orientalium Anglorum epiſcopum ad Soham, quæ Norwicenſis adhuc iuris eſt, primam ſedem habuiſſe. *Soham*, inquit ille, *Villa eſt iuxta ſtagnum quod volentibus ire in Ely, quondam periculoſum nauibus, nunc facta via per paluſtre arundinetum tranſitur pedibus. Sunt ibi adhuc indicia dirutæ à Danis eccleſiæ, quæ habitatores pariter exuſtos cum ruinis operuit ſuis*. Quo etiam tempore illud Etheldredæ monaſterium Danico furore corruit ſed reſtaurauit Ethelwoldus Wintonienſis epiſcopus, qui facta cum rege conuentione, inſulam de integro emit, eiectíſque ſacerdotibus, monachis compleuit, quibus Edgarus rex, vt in eius diplomate legitur, *conceſſit inter paludes cauſas ſeculares duarum Centuriarum, & extra paludes quinq; Centuriarum cum dimidia in Wichlaw, in prouincia Orientalium Anglorum*, quæ *S. Etheldredæ Libertates* hodie dicuntur. Deinde ampliſſimis redditibus reges, viríque principes locupletârunt, adeò vt Cœnobiarcha (teſte Malmesburienſe) *mille quadringentas libras ſuo marſupio quotannis annumerarit*. Richardúſque Cœnobiarcha vltimus, Comitis Giſleberti filius, hiſce diuitijs quaſi ebrius, & Lincolnienſi Epiſcopo ſubeſſe dedignatus, auratis verbis, vt ſcribunt monachi, & exquiſita diligentia cum Rege egit, vt ſedes Epiſcopalis hìc conſtitueretur, quod morte præreptus, non obtinuit. Statim tamen rex Henricus primus, hoc à Papa conſequutus, Heruæum Bangorenſem præſulem

Andre. Elye. Cradiden. Soham. S. Etheldreda Libertas.

lem ſede ſua eiectum primum epiſcopum inſtituit, cui & ſucceſſoribus Cantabrigienſem agrum, qui ad Lincolnienſem præſulem ſpectauit, in diœceſim aſſignauit, & in his inſulis iura quædam regalia confirmauit. Lincolnienſibus autem Epiſcopis, quibus hanc inſulam & Cantabrigienſem agrum ſubtraxerat, Spaldwic *Manerium* ad damnum reſarciendum conceſſit, vel vt Elienſis liber habet, *Datum eſt Manerium de* Spaldwic *Lincolnienſi eccleſiæ in ius perpetuum pro commutatione epiſcopalis curæ ſuper pagum Grantbrigenſem.* Heruæus iam Epiſcopus conſtitutus nihil priùs habuit, quàm ſuæ eccleſiæ dignitatem augere: *Vt eſſet vbiq; à telonio libera* (Elienſis libri verbis vtar) *impetrauit, de iugo ſeruitutis & cuſtodia quam caſtello Norwici debebat, liberauit: viam ab* Erning ad Ely per paludes, VI. plùs minùs mill. paſſ. ſubſtruxit, & latifundia non pauca acquiſiuit. Succeſſores autẽ acciſo monachorũ numero (è ſeptuaginta enim ſolummodò quadraginta reliquerunt) rerum copia diuitijſq; affatim ad noſtra vſq; tempora affluxerunt, & dies feſtos & ſolẽnes tanto cum apparatu & pompa celebrârunt, vt reliquis Angliæ monaſterijs laudem omnem præripuerint. Vnde & poëta illo ſæculo non malè cecinerit,

Prauiſis alijs, Elienſia feſta videre,
Eſt, quaſi prauiſa nocte, videre diem.

Templum item quod iam vetuſtate nutauit, paulatim extruxêrunt, & in eam qua nunc cernitur, amplitudinem perduxêrunt: eſt enim amplum, excelſum, & elegans, ſed procerum & Epiſcoporum tumulis, non ſine ſumma indignitate comminutis nonnihil deformatum. Nunc autem pro numeroſo illo monachôrum grege ſubſtituti ſunt Decanus, Præbendarij, Ludus Literarius, in quo XXIIII. pueri erudiuntur, & aluntur. Quatuor ad hoc templum ſunt à vulgo decantata, nimirum *Hypæthrum in ipſo templi faſtigio quod choro imminet octo columnis ſingulari arte à Ioanne de *Hotham* Epiſcopo ſuſpenſum. Sub templo ad Septentriones ſacellum eſt Diuę Marię ſacrum, eleganti ſanè opere à Simone de *Monteacuto* Epiſcopo conſtructum. Ad Auſtrum magnæ altitudinis moles rotunda aggeſta *The Mont* vocant, cui mola alata imponitur, & vitis, vt ait ille, lætifica, quæ iam exaruit. Quæ hoc rythmo olim complexus eſt Monachus.

* The Lantern.

Hæc ſunt Eliæ, Lanterna, Capella Mariæ,
Atque molendinum, necnon dans vinea vinum.

Ipſa verò Elye vrbecula admodum eſt exigua, nec ſua vel elegantia, vel frequentia prædicanda, vtpote ob vliginoſum ſitum,

cœlo

cœlo parùm ſalubri. In ijſdem etiam paludibus alterum fuit ad occaſum æſtiualē celebratiſſimum monaſteriū à ſpinis Thorney nunc dictum, olim ab Anachoretis *Ankerige*, vbi, vt eſt in libro Petroburgenſi, Sexuulfus vir inprimis religioſus *monaſterium cum heremeticis cellulis conſtruxit*. Quod poſteà à Danis ſubuerſum Æthelwoldus Wintonienſis Præſul, vt rem monaſticam promoueret, reſtaurauit, Monachiſq; compleuit, & arboribus vndiq; circumſepſit. *Quæ*, vt habet Malmesburienſis, *enodi proceritate ad ſydera luctantur, mutuúmque ibi certamen naturæ & cultus, vt quod obliuiſcatur illa, producat iſte*. De Wiſbich Epiſcoporum Elienſium caſtro, ad XIII. hinc milliare, quod inter paludes & flumina ſedet, & nuper ſit carcer ad Pontificios coërcendos conſtitutus, nihil habeo quod adiungam, niſi hoc oppidum vnà cum Walepole, monaſterio Elienſi olim à poſſeſſore datum fuiſſe, cùm Alwinum filiolum monaſticæ vitæ ibi addiceret, Guilielmum primum Caſtrum extruxiſſe, cùm proſcripti ex hac paluſtri regione excurſiones facerent, & anno ſalutis 1236. cùm Oceanus vi ventorum agitatus in hoc littus duos continuos dies incubuiſſet, latiſſimam terrarum hominúmque ſtragem ædidiſſe. Caſtrum verò lateritium quod nunc cernitur auorum memoria conſtruxit Ioannes Mortonus Epiſcopus Elienſis, qui etiam recta linea in paluſtri hac regione incile, quod *The New-leame* vocitant, duxit ad ſubuectationis commoditatem, vt frequentatione hoc ſuum oppidum vberiori quæſtu increſceret; quod contrà tamen vertit, nam non magno eſt iam vſui, & conqueruntur vicini *Auonæ* ſiue *Nina* curſum in Oceanum per *Clowcroſſe* omninò hinc eſſe impeditum.

Thorney. Wisbich. ✠ New-leame. Clowcroſſe.

Primus Cantabrigiæ Comes habetur Ioannes Hannonius frater Guilielmi III. Comitis Hollandiæ, & Hannoniæ, quem eò honoris euexit Rex Edwardus III. in gratiam Reginæ Philippæ vxoris ſuæ, quæ Ioannis illius è fratre neptis. In cuius etiam gratiam, cùm Ioannes ad Gallum defeciſſet, Guilielmum Marchionem Iuliacenſem, qui ex Philippæ ſorore natus, eodem titulo adauxit. His verò exteris defunctis, Edwardus III. hunc honorem in filium ſuum quintum Edmundum de *Langley* tranſtulit. Richardúſq; filius eius iunior beneficio Henrici Regis V. eundem geſſit: ſed cùm iſte perfidè ingratus exitium optimo illi principi machinatus, capite plecteretur, Cantabrigienſium Comitum titulus vnà cum illo omninò euanuit.

Comites Cantabrigiæ.

Parochiæ 163. in hoc Comitatu continentur.

Huntingdonſhire.

CAntabrigienſes à dorſo contingit ager Huntingdonenſis, Saxonicè Huntedune-ſcyre, vulgò Huntingdonſhire, eo ſitu locatus, vt ab Auſtro Bedfordienſes, ab occaſu Northantonenſes, vt etiam à Septentrione, quà Auona fl. dirimitur, & ab ortu Cantabrigienſes ſpectet. Regio ſementi ſatis apta, paſcendo pecori, ad ortum quà paluſtris eſt, vberrima, vbique ferè collium apricitate, & nemorum opacitate amœna, totam enim ſyluis olim obſitam fuiſſe, prædicant incolæ, & *Foreſtam* fuiſſe conſtat, donec Rex Henricus Secundus primis regni ſui temporibus *deforeſtauerit* vniuerſam, vt habetur in perambulatione veteri *prater Waybridge, Sapple* & *Hertbei, qui fuerant boſci Dominici, & remanent Foreſta.*

Meridionalem partem *Vſa* flu. quem ſæpe dixi alluit, & floribus veſtit. Ad quem inter alia obſcurioris famæ, tria adſident notiſſima oppida, vbi relictis Bedfordienſibus, hunc agrum ſubintrarit. Primùm inuiſit *Sancti Neoti fanum*, vulgò S. Nedes, à Neoto viro cùm docto, tùm ſancto, qui in propaganda Chriſti religione omne vitæ ſtudium conſumpſit, cuius corpus à *Neoſtok* in Cornwallia huc tranſlatum erat, & in eius honorem Alfricus Elfridi Comitis Palatium in monaſterium conuertit. Quod latifũdijs plurimis *Rohes* vxor Richardi Domini de *Clare* ſtatim à Normannorum aduentu locupletauit. Anteà verò hic locus ab Ainulpho ſanctulo *Ainulphſbury* dicebatur, quod nomẽ in eius parte etiam adhuc ſupereſt. Sub hoc ad *Hailweſton* viculum admodum tenuem duo ſunt fonticuli, alter dulcis, alter quodammodo ſalſus; hunc contra ſcabiem, & lepram; illum contra oculorum hebetudinem valere perhibent vicini. Inde haud procul *Bugden* ſalutat elegantes Epiſcoporum Lincolnienſium ædes, & per *Hinchingbroke* quondam velatis virginibus ſacrum, *Huntingdoniam* accedit, Saxonicè Huntantun Mariano, in ſigillo publico Hunterſdune, id eſt, Mons venatorum, vt interpretatur Henricus huius Archidiaconus, qui ante annos 400 floruit, vnde venatorem in inſignibus geſtat, & nouum vocabulum *Venantodunum* Lelandus noſter nobis excudit. Præcipuum

[Margin notes: S. Needes. — Vita S. Neoti. — * — Fontes ſalutares. — * — Bugden. — Huntingdon.]

hoc eſt totius Comitatus oppidum, cui & nomen contulit, *tàm ſitus fulgore*, vt inquit ille Archidiaconus, *quàm ſui decore, tàm paludum vicinitate, quàm ferarum & piſcium fertilitate vicinis oppidis longe praeminens.* Edwardi Confeſſoris temporibus, vt ex Angliæ luſtro hoc adnotem, *fuerunt in hoc Burgo quatuor Ferlingi, in duobus fuerunt* CXVI *Burgenſes conſuetudinem, & geldum reddentes, & ſub ijs* C *Bordarij; in alijs duobus Ferlingis* CXL *Burgenſes ad omnes conſuetudines, & geldum Regis.* Ad Septentrionalem Vſæ ripam æditiori ſitu ſedet longius in Aquilonem productum, quatuor templis exornatum monaſteriolúmque habuit à Matilde Auguſta, & Euſtatio *Lonetoft* fundatum, cuius parietinas ſub oppidum ad ortum vidimus. Ad flumen propè pontem qui è ſaxo viuo ſpecioſus eſt, moles & area caſtri cernitur, quod anno reparatæ ſalutis 917. Edwardus ſenior inſtaurauit, Dauid Scotus, cui, vt antiquus habet hiſtoricus, *Stephanus Rex Burgum Huntingdon in augmentum dederat*, multis operibus adauxit, Henricúſq; ſecundus demùm ſolo, quod perfugium ſeditioſis fuiſſet, adæquauit. Ex his molibus longè patente proſpectu, oculis ſubijcitur pratum (Portſholme vocant) Vſa flumine circumfuſum, ampliſſimum quidem, & omnium quæ Sol videt floridiſſimum, de quo verno tempore verè illud vſurpari poteſt:

Verpingit vario gemmantia prata colore.

Ea picturata amœnitate oculis blandiſſimè arridet. Citeriori ripa è regione Huntingdoniæ ſtat eius quaſi mater, vnde enata fuit, Godmancheſter hodie dicta pro *Gormon-cheſter*. Vicus maximus & agricultura celebratiſſimus campo patenti, ſoluto, & ad ſolem recliui poſitus. Gor-moncheſter. Nec eſt aliud in Anglia oppidum, quod plures habeat ſtrenuos colonos, & plura exerceat aratra, Reges enim Angliæ hàc itinerantes olim, centum octoginta aratris ruſtica quadam pompa eductis, ſe excepiſſe gloriantur. Certè inter noſtrates, vitam ruſticam (quam ſapientiæ conſanguineam vocat Columella) ſtudioſiſſimè colunt, ſiue rei prudentiam, ſiue impendendi facultatem, agendíque voluntatem reſpicias, *Villam* ſuo tempore, *non inamabilem*, vocat Henricus ille Huntingdonenſis, *olimque nobilem fuiſſe vrbem*, verè ſcribit. Nam vt Romanorum numiſmata ſæpè eruta, & itinerariam diſtantiam taceam; hanc vrbem fuiſſe illam quæ apud Antoninum DVROLIPONTE perperam pro DVROSIPONTE dicitur, ipſa nominis Duroſiponte. ſignificatio probet, *Duroſiponte* enim (ignoſce quòd vnam literulam immutârim) idem ſonat Britannis quod Pons ad flumen

Oſe,

Oſe, Vſe verò, *Iſe*, & *Ouſe*, hoc flumen promiſcuè nominari in
confeſſo eſt omnibus. Sed antiquato hoc ſub Saxonibus nomi-
ne,à Gormone Dano, cui has prouincias cùm pax conueniſſet,
Alfredus noſter conceſſit, *Gormoceſter* vocari cœpit, atteſtante
vetere verſiculo :

Germonis à caſtri nomine,nomen habet.

Hic ille eſt de quo I.Picus ſcriptor antiquus,ſic ſcribit. *Aluredus
Rex ſic Dacos contudit, vt dabant ad libitum obſides, quòd terra exi-
rent,vel Chriſtianitatem reciperent. Quod & factum eſt: nam Rex eo-
rum Guthrum(quem Gormondum vocant)cum* 30.*proceribus, & omni
penè populo baptizatus,in filium ab Aluredo ſuſceptus, impoſito ſibi nomi-
ne Athelſtano. Hic igitur manſit,dataque ſunt ſibi prouinciæ Orienta-
lium Anglorum,& Northanhumbrorum, vt eas ſub fidelitate regis fo-
ueret hæreditariò,quas peruaſerat latrocinio.* Nec prætereundum eſt
quòd aliqui etiam è priſcis illis ſcriptoribus hanc vrbem *Gumi-
caſtrum* vocârint,& Machutum hîc epiſcopum ſediſſe aſſeueran-
ter affirmarint.

Hinc *Vſa* ſe proripiens, quum Cantabrigienſes iam aditurus
eſt, oppido ſatis nitido, & non infrequenti affunditur, quod
S. Iues. Slepe olim Saxonicè, nunc verò *S.Iues* dicitur, ab Iuone Perſa
Epiſcopo, qui circa annum Chriſti ſexcenteſſimum, Angliam
magna ſanctitatis opinione perluſtrauit, diuinũ verbum ſedu-
lò proſeminauit,ſuúmq; nomen huic oppido, in quo fatis con-
* ceſſit, reliquit. Vnde tamen breui corpus eius Ramſeiam tran-
Somerſham. ſtulêrunt religioſi. Hoc enim (vt prætercam *Somerſham* ſpecio-
ſam Epiſcoporum Elienſium habitationem, licèt minùs ſalu-
brem) opulentiſſimum erat monaſterium, ad ſeptimum hinc
milliare in Septentriones inter paludes poſitum, quà ſtagnant
flumina,quum iam mollius ſolum ibi inuenerint. Loci deſcrip-
tionem, ſi placet, ex priuata huius monaſterij hiſtoria, paucis
Ramſey. habe. Ramſey, i. *Arietis inſula à parte occidentali, nam aliàs palu-
ſtria loca humanis greſſibus haud peruia longiùs protenduntur, à tellure
ſolidiore duobus ferè baliſtæ iactibus interiacentibus luteis ſalebris diri-
mitur. Qui locus olim ſegni tantummodò amne naues ſerena aduectas
aura placido iucundi marginis excipiens gremio; nunc graui labore, &
ſumptu, lignorum, arenæ pariter & lapidum congerie lutoſa obſtructa
abyſſo,calle ſolido in eadem parte pedibus aditur,duobus ferè mill.paſſ. in
longum extenſa, latitudine paulò ſtrictior habetur, quæ tàm alneto qui-
dem, quàm arundineto cum virore calami,& iunci pulchrè in gyrum co-
ronata : multo antequam inhabitaretur arborum genere,potiſſimum au-*

tem

tem abundanti tota veſtiebatur orno. Nunc verò longiori temporis tractu, nemoribus ex parte demolitis, terra vberi gleba arabilis cernitur, & opima fructibus, frugibus iucunda, hortis conſita, paſcuis opulenta, & pratorum gratia verno tempore ſpectantibus arridente, veluti depicta floribus tota inſula vario colore coloratur. Ambitur prætereà paludibus anguiloſis, & ſtagnis multimodi generis piſcium, & auium natalium nutritiuis. E quibus vna eſt Ramſey Mere *de nomine inſulæ dicta, quæ cæteras adiacentes aquas pulchritudine, & fertilitate ſuperexcellens, ab ea parte quà maior inſulæ ſylua denſior habetur, arenoſam ipſius oram pulchrè allambens delectabile videntibus ſpectaculum præbet, in cuius vaſtis gurgitibus laxatis tam ſagenis, quàm alterius generis retibus immiſſis,ineſcatis hamis, & cæteris artis piſcatoriæ inſtrumentis admirandæ magnitudinis lucij, qui ab incolis Hakeds nuncupantur, perſæpè extrahuntur, & indeſinenter vbi laborat aquitilium induſtria venatorum, ſemper ibi multiplex aquatici generis capitur fœtus, ſemper tamen quod capiatur, abundat.* Deinde perſequitur pluribus quomodo Ailwinus piſcatoris ſomnio admonitus extruxerit, Oſwoldus Epiſcopus promouerit, Reges & alij redditibus ita adauxerint, vt ſeptem millia librarum noſtratium ad alendos ſexaginta monachos annuo cenſu collegerit: ſed cùm iam dirutum ſit, hæc plus ſatis videantur. Adiungam tamen inſcriptionem tumuli Ailwini cùm inuſitatum dignitatis titulum præ ſe ferat.

Ramſey Mere.

Hakeds.

HIC REQVIESCIT AILWINVS INCLITI REGIS EADGARI COGNATVS, TOTIVS ANGLIÆ ALDERMANNVS, ET HVIVS SACRI COENOBII MIRACVLOSVS FVNDATOR.

Hinc ad Peterborrow, quæ decem plùs minùs milliaribus abeſt, Canutus Rex, quia torrentibus & alluuionibus iter impeditius erat, viam, (Kingſdelfe hiſtoricis noſtris vocatur) magnis operibus haud procul à *Writtleſmere* lacu magno conſtrauit. Vtq; hoc monaſterium Occidentalem agri partem exornauit, ſic mediam *Saltria* Ciſtertienſium quondam monaſterium à ſecundo Simone de *Sancto Lizio* Huntingdoniæ Comite conſtructum. A quo parùm abeſt *Cunnington* quod de *Honore de* Huntingdon

Kingſdelfe.

Sawtry vulgò.

Cunnington.

Huntingdon (vt municipalis iuriſperiti loquuntur) tenetur, vbi intra foſſam quadratam veſtigia expreſſa cernuntur caſtri antiqui, quod fuit ſedes, vti etiam *Saltria* ex dono Canuti, Turkilli Dani illius qui hîc inter Orientales Anglos egit. Suenumque Danorum regem ad Angliam diripiendam euocauit. Poſt cuius abitum Siwardi Northumbriæ Comitis filius Waldeofus Huntingdoniæ Comes obtinuit, qui Iuditham Guilielmi *Victoris* neptem duxit, per cuius filiam ad Regiam Scotorum familiam, & ab ea per nuptias ad Bernardum de *Bruis* fratrem Iuniorem Roberti de *Bruis* Domini *Vallis Anandiæ*, à quo Reges Scotiæ ſunt prognati, deſcendit. Sed hæc Bernardi hæreditas ab eius poſteris per Weſenhamos ad Cottonorum familiam deuoluta eſt, è qua iam ſextus hîc habitat Robertus priſcæ antiquitatis admirator, & indagator ſtudioſiſſimus.

Saltria Turkilli Dani. Vide 340.

Verùm hæc loca ſolo depreſſiore & multos menſes demerſo, * alibi etiam quaſi aquis ſublato natante, à lacuum offenſa, & paluſtri grauitate minimè ſunt libera. Sex enim mill. paſſ. longitudine, tres latitudine hîc diffunditur piſcoſus ille lacus *Witlemere* in regione admodū paluſtri, ſed cæli grauitatē piſcationis vtilitas, paſtionis vbertas, & ceſpitum copia in ignis alimentum facilè, vt aiunt accolæ compenſant. Rex enim Canutus *ſingulis villis iuxta Mariſcum poſitis proprium Mariſcum diuidi iuſſit per Turkillum*, quem modò dixi, *Danum, qui ita diuiſit, vt vnaquæque villa tantum de Mariſco ipſo ad vſus proprios propriè haberet, quantum firma terra cuiuſque villæ Mariſcum contra ſe poſitum tangeret. Sanxitque vt nulla villata in alterius Mariſco foderet vel falcaret ſine licentia, & vt paſtura ijs omnibus eſſet communnis, i. cornu ſub cornu, pro pace & concordia inter ſe tuenda.* Sed hæc obiter.

** Moſſes.*

Walemere lacus.

Charta fundationis Saltriæ.

Cùm filij & famuli Canuti Ramſeia à Petriburgo euocati per illum lacum traijcerent, *Irruerunt nequiſſimi venti tempeſtaſq; turbinoſa illis alacriter nauigantibus atque vocibus amœnis vociferantibus exorta ex omni eos parte circumquaque inuoluit, ita vt de vita illorum aut ſecuritate vel cuiuſcunque ſpe adiutorij depoſita funditùs deſperarent, ſed omnipotentis Dei clementia eos omninò non deſeruit, nec atrociſſimam voraginē totaliter abſorbere permiſit, ſed quoſdā ab illis furentibus fretis ex ſua diſpenſatione miſericorditer liberauit, quoſdam verò ſecundum iuſtum ſuum occultum iudicium, in illis vndis ab hac luce caduca tranſire permiſit: & cùm tanti fama diſcriminis ad regis notitiā perueniſſet, timor eum & tremor vehementer arripuerunt; ſed procerum ſuorum & amicorum conſilio releuatus, ad futura in poſterum*

Hiſtoriola Elienſis.

rum

rum immanis belluæ infortunia præcauenda quoddam foſſatum in Ma-
riſcis inter Rameſyam, Wittleſyamque adiacentibus, militibus atque fa-
mulis ſpathis & gladijs ſuis ſignari & poſtmodum mundari per operarios
ordinauit, vnde vt ab antiquis prædeceſſoribus fide dignis accepimus, foſ- Swerdſdelf aliàs à Kingſdelf.
ſatum illud à nonnullis circumhabitantibus Swerdeſdelf *propter gladio-*
rum conſignationē nomen accepit, quidam illud Cnouteſdelf *ſecundum*
eiuſdem regis vocabulum appellari ſtatuerunt.

Orientale latus *Kinnibantum* caſtrum, nunc Kimbolton, olim Kimbolton.
Magnauillanorum, poſteà Bohunorum & Staffordorum, hodie ✱
Wingfeldorum habitatio condecorat. Vbi verò *Auona* ſiue *Nene*
hunc agrū ſubintrat *Elton* alluit ſedē celebris & antiquę familiæ
Sapcottorum. Sed paulò ſuperiùs his omnibus vetuſtior vrbe- Wamſford.
cula erat propè Wamſforth, quam Henricus Huntingdonenſis
Caer Dorm, & Dormeceaſter vocat ad Auonam flu. & ante ſua Durobriuæ.
tempora penitùs exciſam memorat. DVROBRIVÆ proculdubiò
hæc fuit Antonino, id eſt, *fluminis traiectus*, & nunc eodem ſenſu
Dornford dicitur iuxta Caſterton, manifeſtáque vrbis proſtratæ
indicia præter antiquos nummos exhibet. Vtramque ripam
occupâſſe credunt nonnulli, viculumque Caſter in altera ripa,
eius partem fuiſſe ſunt qui opinantur, & opinioni ſanè fidem
adijcit antiqua hiſtoria, quæ innuit ad Auonam locum fuiſſe
Dormundcaſter, in quo cùm Kinneburga monaſteriolum ædifi-
câſſet, primùm Kinneburgecaſter, & poſteà contractè Caſter vo-
cari cœpit. Kinneburga illa Chriſtianiſſima Pendæ pagani regis
filia & Alfredi Nordanhumbrorum regis vxor, *mutauit imperium*
in Chriſti ancillatū, (vt ex antiquo loquar authore) *& huic ſuo Mo-*
naſterio tanquam mater ſacrarum virginum præfuit. Quod poſteà
circa annum ſalutis 1010. Danicô furore ſolo erat adæquatum:
nuperque ibi tot capuli è ſaxo, ſiue ſepulchra effoſſa ſunt, vt (ſi ✱
Catulli verbo vtar) planè ſepulchretū fuiſſe videatur. Vbi verò H. Bottle bridge.
iam relicturus eſt hunc Comitatum *Bottle-bridge* ita contractè
nunc vocatur pro *Botolph-bridge* antiquas ædes allabitur, quas a
R. *Gimels*, Draitoni & Louetti ad Schirleiorum familiam hære-
ditaria ſerie tranſtulerunt. Huntingdoniæ Comites.

Comites habuit Huntingdonenſis hæc prouincia Siwardum,
Waldeofúmque eius filium capite à Guilielmo primo mulcta-
tum, à quo per filiam Matildem, primùm ad Simonem *Syluanec-*
tenſem de *Sancto Lizio* Comitem Northamtoniæ, inde ad Da-
uidem Alexandri regis Scotorum fratrem deſcendit, vtrique e-
nim nupſit, & ex vtroque prolem ſuſcepit, variantéque fortuna,

& regum fauore, nunc *S. Lizÿ*, nunc Scoti, hunc geſſerunt honorem, ſcilicet Henricus Dauidis filius, tum Simon *S. Lizius* Simonis primi filius, poſt hunc Malcolmus Rex Scotorum Henrici Comitis filius, eo defuncto, Simon *S. Lizius* tertius, qui cùm ſine prole obijſſet, Guilielmus Rex Scotorum Malcolmi frater ſucceſſit, inde Dauid eius frater, Dauidíſque filius Ioannes cognomento *Scotus* Ceſtriæ Comes, qui cùm ſine ſobole fatis conceſſiſſet, & Alexander II. qui Regis noſtri Henrici III. filiam duxiſſet, aliquantiſper hoc titulo vſus eſſet, Scoti eo honore & lautiſſimo in Anglia patrimonio exciderunt. Edwardus tertius ſatis longo pòſt tempore Guilielmum *Clinton* Huntingdoniæ Comitem creauit; illi ſuffectus à Richardo II. Guiſcardus Angoliſmius, & eo mortuo, Ioannes Hollandius, cui Ioannes filius, & Henricus ex Ioanne nepos ſucceſſerunt. Poſteà Thomas Greius (vt aliqui volunt) eo honore auctus eſt, nec multò pòſt, (vt in Archiuis habetur) Guilielmus *Herbert* Comes Penbrochiæ *reſtituit Chartam creationis in Cancellariam cancellandam & Edwardus* IIII. *anno regni ſui* XV. *ipſum in Huntingdoniæ Comitem creauit.* Patrum verò memoria illum honorem Georgio *Haſtings* contulit Henricus VIII. cui ſucceſſit Franciſcus, & illi itidem Henricus filius veræ nobilitatis, & pietatis laudibus vir longè honoratiſſimus.

Numerantur in hac regiuncula Paraciæ 78.

CORITANI.

CORITANI *nunc adeundi, qui interiùs ab Icenis longiſſimè per mediterraneam Inſulæ partem diffuſi, ad Germanicum vſque Oceanum egerunt, in illis vtpote regionibus, quæ nunc* Northãpſtonſhire, Leiceſterſhire, Rutlandſhire, Lincolnſhire, Nottinghamſhire, & Derbiſhire *vulgò vocantur. Ab horum Etymologia, quia error obuius, manum abſtinebo. Licèt enim longè latéque diffuſus fuerit hic populus, quod* Gur Tany *Britannis denotat, Coritanos tamen hos ſi inde dictos aſſererem, nonnè aleam luderem? Qui fœliciùs hæc poterint, tutiùs coniectent.*

ieЀlent. Ego intereà ſingulos,quos dixi, Comitatus,pro meo inſtituto,ſuo ordine,ſed compendio perluſtrabo.

Northamptonſhire.

AGER Northantonenſis, Saxonicè Noꞃ-haꝼendonꞅcẏꞃe, & Northantonſhire,vulgò Northamtonſhire, ab occaſu brumali quâ latior eſt,ſenſim ſe contrahendo in ortum æſtiualem protenditur. Ab ortu Bedfordienſes, & Huntingdonenſes, ab auſtro Buchinghamienſes & Oxonienſes, ab occaſu Warwicenſes,& à Septentrione Leiceſtrenſes,Rotelandenſes, & Lincolnienſes Wellando flumine diſcriminati ſedent. Campeſtris,habitatiſſima & nobilium villis excultiſſima eſt regio, ſoli admodum ditis,ſiue arua,ſiue paſcua reſpicias: ſyluis tamen niſi in vlteriori & citeriori parte minùs læta. Vbique verò, vt etiam alibi in Anglia, ouibus oppleta & quaſi obſeſſa,quæ,vt Hythodæus ille dixit,*tam mites eſſe, támque exiguo ali ſolebant,nunc, vti fertur, tam edaces,atque indomitæ eſſe cœperunt, vt homines deuorent, ipſos agros, domos, oppida vaſtent, ac depopulentur.* *Oues.*

In auſtrali limite,vbi *Vſa* flu. ſæpè iam dictus exoritur, mollitèr ſurgente loco, quo fontes affatim ſcaturiunt Brakeley, id eſt,filicetum, amplum olim Hollandorum, & pòſt Louellorum oppidulum,nunc verò Stanleiorum, proſcripto Louello, patrimonium; quantum & quàm opulentum fuerit aduenis oſtentat. Celeberrimum autem olim fuerat Rumbaldi Sanctuli memoria qui regis filius vbi primùm in lucem æditus (vt ſcribunt ſacrifici) neſcio quæ loquutus, & ſe Chriſtianum profeſſus, ſtatímque baptiſatus expirauit. Hinc ad Aquilonem VI. mill.paſſ. nemoroſa via emenſi, (per *Wedon*, & *Wapiham* quas familia de *Pinkeny* per Baroniam tenuerunt,donec H. de *Pynkeney* Edwardum primum Regem hæredem ſcripſiſſet.) TRIPONTIVM, quod memorat Antoninus, peruenimus: nam hoc illud fuiſſe quod nunc Torcester vocamus, non languidæ fidei reſtant argumenta. Si *Trimontium* Thraciæ à tribus montibus; *Triturrita* Tuſciæ à tribus turribus; *Tripolis* à tribus vrbibus nomina traxerint: à tribus pontibus hoc noſtrum *Tripontium* denominatum fuiſſe,non eſt cur dubitem. Ecce tibi in hac *Torceſtria*, via Prætoria

Brakeley.

✠ *Baronia Pinkeniorum.*

Tripontium.

Torceſter.

toria Romanorum quæ planiſſimè inter hanc & Iſanauariam ſe oſtendit,tribus fluuiolis interſcinditur,quorum maior vltra oppidum,alij duo minores in ipſo oppido,qui licèt ſint admodum tenues,tamen perennes eſſe produnt incolæ: Hos autem olim, vti hodie, pontibus coniunctos fuiſſe neceſſitas perſuadet. Si verò Britannum conſulas quomodo tres pontes Britannici vocant,ſtatim *Tair pont* audies, & viri boni à quibus hîc nummos Romanos accepi, conſtanter aſſerunt Torceſter verum eſſe loci nomen,& à turribus dictum putant, cùm Britannicum *Tor* pro *Tair*,& Saxonicum Ceſter planè demonſtrent vnde hoc nouum nomen deſcenderit. *Toweceſter* tamen Marianus vocat, ſi liber non mendoſus,apud quem legimus, hoc anno ſalutis 917. adeò munitum fuiſſe, vt Dani nullo modo expugnare potuerint, ſeniorémque Edwardum regem lapideo muro poſteà incinxiſſe: nos tamen mœnium veſtigia vidimus nulla. Sola moles aggeſta ſupereſt,Berihill vocant,in hortis priuatis vndique ceraſis conſita:& ipſum oppidum ita euicit tempus,vt ſitui, nomini, & antiquis nummis debeat,quòd vetuſtum cenſeatur.

Grafton. Fluuius quo *Torceſtria* irrigatur,dum *Ouſam* hinc petit, *Graftonam* quæ nunc Regis *Honor* cenſetur, præterfluit,vbi Edwardus quartus clandeſtinas nuptias cum Elizabetha *Wooduil* ſiue potiùs *Widdeuil* contraxit, & vnà ſibi, & vxoris cognatis Iliadem malorum attraxit, vt in hiſtorijs noſtris videre licet. Richardus Comites Riuers. Widdeuill (nec ab re erit notare) qui anteà Domini *Riuers* titulum geſſit, ab Edwardo illo IIII. iam genero erectus erat (ex ipſa Creationis charta loquar) *in Comitem de* Riuers *per cincturam gladij habendum ſibi & hæredibus maſculis cum feodo viginti librarum per manus Vicecomitis Northanton.* Quamuis autem in huius filijs ſtirps quaſi intermortua deſijt, cùm Antonius Comes *Riuers* capite truncaretur, & Richardus eius frater ſine ſobole obiret: filiæ tamen pulcherrimas ex ſe propagines diffuderunt. Ex his enim Rex Henricus VIII. eiúſque liberi, Marchiones Dorſettiæ,Comites Eſſexiæ, Comites Arundeliæ, Comites Wigorniæ, Comites Derbiæ, & Barones Staffordiæ quaſi progerminârunt.

Saucy Forreſt. Graftonæ à tergo obiacet *Saucy* Forreſta venationi dicata, magis ad Ortum viculis omnia ſunt aſperſa,inter quos nominatiſſimi ſunt *Bliſworth* ſedes Wakorum qui ex illuſtri illa proſapia Baronum de *Wake*, & *Eſtoteuile* enati, *Pateſhull* quæ clariſſimæ quondam familiæ nomen fecit, *Greenes-Norton* à Greenis viris

ſuperiori

ſuperiori ſeculo ob opes clariſſimis denominata, *Wardon* Centuria quæ ſuos habuit Barones à Guidone *Reinbudcourt* Normanno prognatos, quorum hæreditas per *Folliottos* ad Guiſcardum *Leddett* deuenit, cuius filia Chriſtiana peperit plures liberos Henrico de *Braibrok* marito, maximus verò natu Guiſcardus *Ledetti* nomen maternum aſſumpſit; ſed per eius è filio neptes inter Guilielmum, & Ioannem Latimeros de *Corby* fratres diuiſa ſunt ampla latifundia, ab hoc *Griphini* in hoc Comitatu, ab illo *Latimeri* illi Barones antiquiores in agro Eboracenſi genus traxerunt. *Barones de Wardon.* *Latimeri Barones.*

Superiùs ad Boream fontes aperit *Auona* fl. *Nen* hodie vocatur, qui ſæpiùs recurrentibus ripis per orientalem huius prouinciæ partem iter habet. Fluuius ſanè nobiliſſimus, & niſi me fallo, à Romanis olim præſidijs munitus. Cùm enim iam citerior Britanniæ pars ſub Claudio in Romanorum poteſtatem ita ceſſiſſet, vt qui eam incolerent Romanorum ſocij dicerentur, & vlteriores Britanni ſæpius in horum agrum effuſi omnia violentiùs raperent: ipſique ſocij faciliùs Romanorum imperia, quàm vitia ferentes, ſubinde cum vlterioribus illis conſpirarent. P. Oſtorius (inquit Tacitus) *cinctos caſtris Antonam* (Auſonas libentiùs legerim) *& Sabrinam cohibere parat*. Hoc eſt, ni malè capio, munimentis ad fluuios diſpoſitis ſtatuit coërcere Britannos vlteriores, & prouinciales, ne mutuas operas in Romanos traderent. Quis fluuius hic ſit ANTONA dixerit nemo. Lipſius noſtræ ætatis Phœbus aut hanc nebulam diſpulit, aut nubes me ſanè obduxit. Ad Northampton digitum intendit ille, & ego *Antonam* pro *Auſona* ad quem ſita Northamptona, in Tacitum ſubrepſiſſe opinor. Hic enim Auona in vmbilico Inſulæ ſurgens, ita ad Ortum tendit, & eiuſdem nominis alter vicinus fl. Sabrinam petens, ita ad Occaſum ſe confert, inſulam tranſuerſam ſecantes, vt in Boreales Britanniæ partes tranſeunti alter ex his ſit neceſſariò tranſeundus. Quare cùm Oſtorius Sabrinam, & hos Auſonas communiuiſſet, non erat cur è Wallia, vel ſeptentrionali Britanniæ plagâ ſuis Romanis, & ſocijs timeret, qui eo tempore proximam inſulæ partem ſolummodò in prouinciæ formam redegerant, vt alibi ipſe Tacitus teſtatur. *Nen fl.* *Antona Tacit.*

Sed ad Auſonæ curſum qui perpetuo officio hunc beat agrum, iuxta fontes ſedent Dauentrey, quod aliqui à Danis ſic dictum falsò crediderunt, vbi antiquum ſepimentum militare viſitur, & Wedon ſecundum viam Prætoriam, quæ Merciorum Regis Wolphari *Dantrey.* *Wedon.*

Wolphari erat Regia, in monaſterium ab eius filia Werburga conuerſa, cuius miracula in fugandis hinc anſeribus ſcriptores creduli decantârunt. Paulóque magis ad Septentriones vnicum Holdenby. magnificæ ſtructuræ exemplum Holdenbey ædes elucent, quas in hæredio proauiæ quę hæres antiquę familię Holdenbeiorum, (maximum & vltimum monumentum iuuentutis ſuæ, vt ipſe *Chriſtoph. Hatton.* poſteà ſolitus dicere) conſtruxit clariſſ. Chriſtophorus Hatton, Regiæ maieſtati à conſilijs ſanctioribus, magnus Angliæ Cancellarius, & Georgiani ordinis Eques auratus, qui à Guilielmo de *Hatton* ſic dicto à prædio clientelari nepote Nigelli Baronis * *Cognomine* Lupus. de *Halton* quem * Hugo primus Ceſtriæ Comes euexit, rectà linea ſtemma deduxit. Vir (nec aliquid dicam quod veritati negari poſſit) pietate in Deum ſingulari, fide in Rempub. ſpectata, prudentia ſumma, æquitate incorrupta, & qui ita iuſtitiæ gubernaculum tractauit, vt & bonis conquerendi, & malis calumniandi omnem occaſionem præripuerit: eleemoſynis verò erogandis longè omnium munificentiſſimus. Quodq; non minimæ cedit laudi, Muſicam præcipuè in ſacello ad diuinum cultum impenſè fouit, dextrámque ſalutarem bonis literis libentiſſimè 1591. porrexit. Verùm ille vt piè vixit, piè in Chriſto obdormiuit; laus tamen ſplendore virtutis clarè refulget, & literarum lumine illuſtrata clariùs elucebit, quàm ſplendidiſſimo illo monumento tantóque viro digniſſimo, quod eius memoriæ maximis impenſis in templo Paulino Londini, Guilielmus Hatton Equeſtris ordinis filius adoptiuus, qui eius virtutibus egregiè ſucceſcit, iam conſecrauit.

Tenui lapſu infra hæc ſe promouet Auſona, ſtatímque à Septentrione amniculo confluente augetur, vbi ad ipſos confluen- Northanton. tes ita ſedet vrbs à flumine Northafandon, contractè Northamton dicta, vt hoc ab occidente, illo à meridie ſubluatur. Hanc *Bennauenta.* eſſe quæ ab Antonino BENNAVENTA, & PENNAVENTA vocatur, Iouem lapidem, ſi auſim, iurarim. Quis non vidit fluminis Auonæ nomen in *Bennauenta* emicare, & Bennauenta in Northafandon, quæ Saxonicum North ob borealem ſitum Pen. præfixum habet, vt Bennauenta Britannnicum *Pen*, quod pręcipuum quiddam denotare videtur, forſitan primarium Auſonam, vel primariam ad Auſonam vrbem. *Benbarth* enim præcipuum vatem vel Bardum, conuerſum legimus. Vrbs ipſa quæ tota è ſaxo constructa fuiſſe videtur, ampla ſatis eſt, & mœnibus incluſa, è quibus ſpatioſa planities circumquaque oculis ſubijcitur.

citur. Ad occaſum caſtrum habet vetuſtum, cui & decori eſt ipſa vetuſtas à *S. Licijs* Northantoniæ Comitibus conſtructum, qui etiam ſpecioſum templum Diuo Andreæ ſacrum ſibi in ſepulturam adiunxerunt, & oppidum (vt ferunt) inſtaurarunt. Saxonica enim Heptarchia iacuiſſe videtur, nec eius in Danicis deprædationibus vſpiam meminerunt ſcriptores, niſi cùm Swanus Danus impotenti, & efferato animo per Angliam immaniſſimè ſæuiret. Tunc enim (vt prodit Henricus Huntingdonenſis) iniecto igne deflagrauit. Edwardo ſancto regnante in hac vrbe fuerunt, vt eſt in Angliæ Notitia, LX. *Burgenſes in dominio Regis, habentes totidem manſiones, ex his* Guilielmi primi tempore, *quatuordecem vaſtæ, reſiduæ erant* XLVII. *præter hos fuerunt in nouo Burgo* XL. *Burgenſes in dominio Regis Guilielmi*. A Normannico imperio, Baronum obſidionem fortiter eluſit, cùm illi omnia iniurijs, & cædibus infeſtarent Ioanni Regi priuatis de cauſis infenſiores, quas tamen religionis & boni publici obtentu ita velabant, vt ſe *Exercitum Dei, & Eccleſiæ Sanctæ* appellauerint. Sed non pari ſucceſſu regi Henrico tertio, quo ſeditioſis obſiſtebat. Cùm enim Barones illi ſeditionibus innutriti, hinc claſſicum in illum canerent, perrupto muro facilè expugnauit. Deinceps Comitia Parlamentaria, quod in Angliæ quaſi meditullio ſedeat, hîc ſubinde reges habuerunt, & anno à Virginis partu 1460. luctuoſum vidit prælium, quo, diuulſa per ſeditionem Anglia, Richardus Neuillus Warwicenſis Comes Henricum ſextum regem captiuum abduxit. Cæterùm longitudinem Bennauentæ XXII. gradibus, XXIX. ſcrup. latitudinem LII. grad. XIII. ſcrup. Mathematici noſtri deſcripſerunt.

Hinc feſtinat Auona per **Wellingborow** forum, vbi ad Ortum inuehitur fluuiolus per *Kettering* non obſcurum locum, *Burton* Baroniam (ſi nominis ratio non me fallit) Alani Dinanti, Baroniam enim illi eo nomine dedit Rex Henricus primus in hoc Comitatu, quòd in monomachiâ pugilem Regis Galliæ ad *Gizors* occiderat, & *Harroden* cuius Dominum Nicholaum *Vaulx* præfectum Guinarum in Picardia Baronem de *Harroden* creauit Rex Henricus VIII. Hinc *Auona* **Higham** Ferrariorum quondam oppidum, *Addington* olim Verorum, & **Thorpston**, vulgò **Thrapston** alluit, huicq; oppoſitum **Draiton** ædes ſuperiori ſeculo H. Staffordi Comitis Wiltoniæ, nunc verò Baronis *Mordaunt*, ad quem à Grænis conditoribus maximi nominis in hoc agro nobilibus hæreditariò deuenit. Indè oppidulum Barones Vaulx.

elegans

ſandale. elegans ferè circumluit,& denominat quod Dundale, corruptè pro *Avondale* vocitant, cui vicinum eſt *Barnwell* vbi ſuum caſtrum habuit Berengarius de *Moigne*, quod nunc nouis ædificijs reconcinnat Edwardus de *Monteacuto* Eques clariſſimus ex antiquâ Monteacutorum familia oriundus. Poſtea Fotheringhay
otheringhay. caſtrum amœniſſimis pratis circumſitum ſalutat,quod Henrico tertio regnante, cùm munitiſſima loca nobiles ad defectionem
1221 inuitarent,Guilielmus Comes Albemarliæ ex improuiſo occupauit, & agrum vicinum latè deuaſtauit, vt habet Matthæus Paris. Quo tempore ad Ceſtrenſes Comites ſpectaſſe videtur. Satis longo pòſt interuallo Edwardus Tertius Edmundo de *Langley* filio Duci Eboracenſi quaſi in hæreditatem,ſiue Appennagium (vt vocant) aſſignauit, qui Collegium ibi fundauit, in quo duo Duces Eboracenſes conditi: Edwardus nimirum, qui prælio Agincottenſi, & Richardus qui prælio ad Wakefield occubuit, Ciciliáq; Neuilla eius vxor,quæ diu viuendo, quales ludos impotens fortuna ex potentium malis ſibi facit planè perſpexit. Vidit enim Richardum maritum regnum iam ſpe deuorantem, cum filio Rutlandiæ Comite, cruento prælio interfectum, paucóſque pòſt annos filium natu maximum Edw. IIII. ad regiam dignitatem euectum,immaturáque morte abreptum cùm ille fratrem ſuum G. Clarentiæ Ducem ſuſtuliſſet. Deinde alterum filium Richardum luctuoſa nepotum cæde matriſque probro, (matrem enim læſæ pudicitiæ publicè inſimulauit) ad rerum ſummam graſſantem, ſceptróque iam potitum, ſtatim prælio trucidatum vidit: miſeriæque ita erant concatenatæ, vt poſterior dies ſemper priore acerbior illuxerit. Iam Hunting-
Peterborow. donenſes Auſona attingens, regiones diſterminat per DVROBRIVAS, quas dixi,donec Petriburgum, qui in vltimo eſt agri angulo peruenerit, vbi paludibus exceptus, aut variè diſtrahi-
Anno 669. tur, aut ſedentibus aquis ſtagnat. Ad hæc Auſonæ diuortia immenſæ profunditatis fuiſſe voraginem Medeſwell dictam appoſitúmque oppidum inde Medeſwelhamſted, & Medeſhamſted
Swapham. tradunt ſcriptores. *Quod*, vt apud Ro. de *Swapham* legitur, *in optimo loco erat constructum, qui vna ex parte, palude & aquis optimis, in alia ſyluis, pratis,& paſcuis plurimis honoratur,ex omni parte formoſum,& per terram acceſſibile præterquam ad orientalem plagam.* Nen *flu. ex auſtrali parte Burgi præterfluit. In huius amnis medio locus eſt, quaſi vorago, qui tam profundus, & frigidus eſt, vt in æſtate nullus natantium eius ima adire poſſit; nec tamen in hyeme vnquam congelatur,*

Eſt

Eſt enim ibi fons vnde ebullit aqua. Hunc locum Medelſwell *antiqui appellauerunt*, donec Wolpherus rex Merciorum monaſterium ibidem S.Petro conſecraret. Cúmque locus eſſet paluſtris *immaniſſimos lapides* (vt ſcribit Petrus ille) *in fundamentis iecit, quales octo boum paria vix vnum traherent, quod nos vidimus cùm monaſterium eſſet deſtructum.* Deinceps PETRIBVRGVS, PETROPOLIS, Peterborow, & Burgh dici cœpit, monaſteriúmque fuit longè celebratiſſimum. Verum quibus initijs ac fundamentis exſtructum fuerit, operæ pretium exiſtimaui è Ro. illo de *Swapham* authore ſatis vetuſto paucis perſtringere. Peada filius Pendæ qui primus chriſtianus Merciorum rex, anno ſalutis *656.* ad propagandam Chriſtianam religionem fundamenta monaſterij ad Medeſhamſted in Giruiorum regione iecit, quod malis vxoris artibus ſublatus perficere non poterat. Peadæ ſucceſſit Wolpherus eius frater, qui cum à Chriſtiana religione auerſiſſimus eſſet, Wolphaldum & Rufinum filios barbara immanitate trucidauit, eò quòd Chriſto ſe addixiſſet, Ipſe autem paucis poſt annis Chriſtianam religionem amplexus, vt hanc ſuam impietatem pio aliquo opere elueret, monaſterio à fratre incœpto manum admouit, quod ope Ethelredi fratris, Kineburgæ & Kineſwithæ ſororum perfecit, anno *633*. S.Petro conſecrauit (vnde locus Petriburgus dici cæpit) ampliſſimis prouentibus dicauit, Sexwulfumque virum admodum pium (qui præcipuus operis ſuaſor erat) primum Abbatem inſtituit. Floruit deinceps hoc monaſterium magna ſanctitatis opinione annos plus minùs 214. ad grauiſſima illa Danicæ deuaſtationis tempora, tunc enim monachi interfecti & monaſterium funditùs euerſum ſuis ruderibus annos *109*. quaſi inhumatū iacuit. Tandem circa annum *960*. Ethelwoldus epiſcopus Winton. qui in re monaſtica promouenda totus erat, reſtaurare cæpit, auxilio in primis Eadgari regis & Adulfi regis Cancellarij, qui pœnitentia ductus, quòd filiolus quem vnicum habuit ab eo, & vxore in ſomno ſuffocatus eſſet, vniuerſas opes ad inſtaurationem huius monaſterij effudit, mundo valedixit, & inſtaurati monaſterij factus eſt Abbas. Iam inde multis opibus, & magnis priuilegijs celeberrimum fuit, licèt regnante G. Normanno, Herwardus Anglus proſcriptus ex Elienſi inſulâ congeſtas opes deprædatus fuerit, (contra quem *Monturold* caſtrum, Turoldus Cœnobiarcha poſuit) opulentiſſimum tamen vſque ad patrum memoriam cenſebatur: Tunc enim exturbatis monachis, qui à ſanctorum illorum, *Mont-Turold.*

illorum, & veterum monachorum curriculo, & ſpatio deflectentes, bona Eccleſiæ quæ Pauperum patrimonium erat, luxu abſumebant, Henricus VIII. Præbendarios & epiſc. hîc cõſtituit, qui huic agro & vicinæ Rutlandiæ præeſſet. Hoc in loco anguſtiſſima eſt regio. Inter Auonam enim & Wellandum, qui terminus eſt ad Septentrionem vix quinque interiacent milliaria. Ad Wellandum, qui *Weolod* Æthelwardo veteri ſcriptori dicitur, prope fontes Braybrok eſt caſtellum à Roberto de *Braybroke* Regis Ioannis Cancellario extructum, cuius filius Henricus cùm Chriſtianam Ledet magnarum opum hæredem duxiſſet, eius filius natu maior in Ledettorum nomen ſe adoptauit, à cuius è filio nepti altera, ad Latimeros, & per illos ad Griphinos, quorum nunc eſt patrimonium, deuenit. Inde **Rockingham** quondam Comitum Albæmarliæ caſtrum à Rege Guilielmo, vt in ipſius Commentario legitur, conditum, vallis, propugnaculis, duplicique pinnarum ordine munitum, colliquè affixum in nemoroſo ſaltu, qui hinc **Rockingham forreſt** denominatur. Poſteà Heringworth olim Canteluporum, nunc Baronum Zouchæorum ſedem præterfluit, qui ab Eudone filio minore Alani *de la Zouch* de *Aſhbye* prognati in ampliſſimam Baronum familiam ſuccreuerunt, quibus plurimùm honoris acceſſit ex nuptijs cum hæredibus Baronis de *Cantelupo*, & Baronis de *Sancto Mauro* qui etiam ab hærede Domini Zouchæi de *Aſhbye* Lupelliſque Dominis de *Caſtell-Cary* in Comitatu Somerſett. ſtemma deduxit. In hoc etiam ſaltu *Deane* vidimus, quæ vel eo nomine memoranda, quòd Brudenellorum ſit elegans habitatio, è quibus Edw. Brudenell eques auratus non ita pridem defunctus, venerandæ antiquitatis ſummus fuit cultor, & admirator. Barones etiam de *Engayn* qui antiquæ & honoratæ nobilitatis, hîc ad *Blatherwic* (vbi nunc Staffordi equeſtris dignitatis incolunt,) ſedem habuerunt, Caſtrumque quod *Hymell* vocabatur in monaſterium *Finiſheued* dictum commutarunt. Stirps eorum maſcula ante ducentos annos defecit, filiarum verò prima Io. *Goldingtono*, altera Laurentio *Pabenham*. & tertia Guilielmo *Bernak* viris ex Equeſtri ordine clariſſimis elocata fuit. Nec *Welledon* ſilendum eſt oppidulum, cùm ſuos olim habuerit Barones: per Matildem enim filiam & hæredem Galfredi Ridell Baronis qui ſubmerſus erat cum filio Regis Henrici primi, ad Rich. *Baſſett* filium Radulphi Baſſett Iuſticiarij Angliæ deſcêdit, in cuius ſtirpe ad Henrici vſq; quarti tempora permanſit, tunc

Braybrook.

Domini de Braybroke.

Barones de Zouch

Deane.

Barones de Engayn.

Welledon.

Baſſetti Barones de Welledon.

tunc enim per fœminas, (maſculis deficientibus) Kneuetti & Alesburij hæreditatem adierunt.

Ab *Heringwórth* Wellandus *Colliweſton* à Margareta Diuæ Elizabethæ auia exornatum, & Burghley ædes ſpecioſiſſimas inuiſit, quæ conſultiſſimum & honoratiſſimum virum Guilielmum Cæcilium magnum Britanniȩ columen, ſummum Angliæ Quæſtorem Baronis titulo honorauerunt, & quas ille ſuis virtutibus ornauit, magnificentiſſimiſque ædificijs nuper condecorauit: Latomiæ his ſubſunt antiquæ ad Bernech, è quibus & Petroburgenſe, & Ramſienſe monaſterium extructum, *Operoſæ enim* (Ramſienſis hiſtoriæ verba legis) *Latomorum vires hic frequenter exercentur, ſempérque ſupereſt, in quo alterna requie reparata exerceantur*. Legitúrq; in Charta Edwardi Cõfeſſoris. *Pro quatuor millibus anguillarum in Quadrageſima, fratres de Ramſei habebunt, de territorio S. Petri, quantum ſibi opus fuerit de lapidibus quadratilibus apud* Bernech, *& de petris muralibus apud* Burch. Poſt paucula hinc milliaria Wellandus delatus per *Maxey* caſtrum, & *Peagkirk* (vbi in primitiua Saxonum eccleſia *Pega* fæmina ſpectata, quæ nomen loco reliquit, Guthlaci ſoror cum ſacris virginibus pietatis & caſtitatis documẽta, vt ſcribitur, præbuit,) paludibus illis, quas ſæpe dixi, hauritúr.

Burghley. *Baro Burghley.* *Latomiæ.* Bernech. * *Ingulphus.*

Comites habuit hic ager Siwardum, & eius filium Waldeofum præcipitata iam Saxonum monarchia, inde è Normannica ſtirpe tres Simones Siluanectenſes, ſiue de *Sancto Licio*, qui etiam Huntingdoniæ Comites, Primus enim ex illis duxit Matildem alteram filiam & hæredem Waldeofi illius ex Iuditha nepti Guilielmi Conqueſtoris. Multis pòſt annis Guilielmum *Bohun* Northantoniæ Comitem creauit Edwardus Tertius, cui ſucceſſit Humfredus filius qui Eſſexiæ etiam Comes, & Thomas Woodſtochius, qui Humfredi vnicam filiam Æleonoram in vxorem acceperat, à quo primùm ad Henricum IIII. Regem, poſteà ad Staffordos cum alijs titulis deſcendit. Demùm poſt Edwardum Stafford Buchinghamiæ Ducem ſecuri percuſſum, Edwardus Sextus Guilielmum Parrum titulo Northantoniæ Marchionis patrum memoria adauxit, qui non ita pridem, nulla ſuſcepta prole, diem obijt.

Northantoniæ Comites. *

Pertinent ad hunc agrum Parochiæ 326.

Leiceſterſhire.

NOrthantonenſi ad Septentrionem finitima eſt prouincia Leiceſtrenſis, in eo libro quo Angliæ luſtrum condidit Guilielmus Normannus Ledeceſterſcyre dicta, vulgò Leiceſterſhire, tota itidem campeſtris, frugibus opima, ſed ſyluis maximam partem indiga. Ab ortu Rutlandia, & agro Lincolnienſi, à Septentrione Nottinghamienſi, & Derbienſi, àb occaſu Warwicenſi præcingitur. Occiduam partem via militaris Romanorum Watlingſtreat appellata, perſtringit, & à Warwicenſibus ſeiungit. Mediam *Soarus* flumen Trentam petens, alluit, Orientalem verò *Wrekus* fluuiolus qui Soaro demùm commiſcetur, placidè pererrat.

Watlingſtreat. Via illa, cuius agger planiſſimè hîc ſe exhibet, recta quaſi linea in Septentriones tendit, & ſemel tantùm iuxta Luterworth, *Swifto* fluuiolo interrumpitur, vbi ponte tamen coniuncta fuit, qui nunc interſciſſus in cauſſa eſt, cur via tam celebris minùs hodie frequentetur. Ad hunc pontem VENNONES ſiue BENNONES fuerunt, oppidum cuius meminit Antoninus, vbi militaris via ſe in duas partes diffidiſſe videatur. Ab his enim Antoninus ad ortum æſtiuum, quà Lincolniam itur, *Verometum*, & ad occaſum æſtiuum quà in Walliam tendimus, *Ratas* collocat. Cùm autem Bennones hîc fuiſſe dico, non mihi meum eſt ex diſtantiæ ratione ſomnium, quæ tamen Bennauentæ, Ratis, & Manueſſedo ad amuſſim reſpondet: ſed pons iſte Benſford-bridge nunc vocatur, in quo Bennonum nomẽ ſe expreſſè oſtendit, quod proculdubio à fluuio factum ſuſpicor. *Bean* etenim Britannis idem eſt quod Latinis velox, & Anglis Swift, quo nomine accolis appellatur hîc fluuius, retenta in noſtra lingua prioris nominis ſignificatione. Cæterùm præter hanc nominis particulam nihil antiquarum Bennonum reliquum. *Etiam*, vt ait Poëta, *periêre ruinæ*. Niſi fortè Ceſterouer ampliſſimi Equitis Fulconis Greuilli receſſus, qui proximus eſt, ex eius ſit reliquijs. Illud enim Ceſter locorum, quibus apponitur, vetuſtati conteſtatur, nec niſi vetuſtis vrbibus aut caſtris Saxones addiderunt.

Bennones ſiue Vennones.

Lutterworth. Proximè hunc pontem Lutterworth cernitur emporiolum olim

olim Baronum de *Verdon*, ſed cui maximum decus erat, qui eccleſiam hîc rexit Ioannes *Wickliff* vir ingenio ſubacto,& ſacris literis verſatiſſimus, qui cum calamum in Pontificiam authoritatem,& Romanam eccleſiam ſtrinxiſſet, non ſolum grauiſſimè exagitatus erat dum viueret; ſed etiam anno poſt mortem quadrageſſimo primo, in corpus ſæuitum fuit, quod Senenſis Concilij mandato,exhumatum,& exuſtum erat. *Ioan. Wickliff. obijt.* 1387

Hinckley, ſuperiùs ad eandem adſidet viam, quæ (ſi fæciales nobis non imponunt)ſuum habuit Comitem Hugonem *Grantmaiſnill* magnum Angliæ Oeconomum, ſiue Seneſchallum,cùm Guilielmus Rufus, & Henricus primus rerum potirentur. Ille autem duas ſuſcepit filias, Petronillam Roberto Comiti Leiceſtriæ cum *Seneſchallia* Angliæ, & Aliciam Rogero Bigotto datam. Ad orientalem ſanè partem templi foſſæ, & moles in eminentem altitudinem egeſta cernuntur,quod Hugonis fuiſſe caſtrum ferunt incolæ. Ad tertium hinc milliare ſedet Boſworth antiquus mercatus, vtpote cui hoc ius vnà cum nundinis obtinuit à Rege Edwardo primo Richardus Harecourt. Sub quo in extremam belli aleam auorum memoria cecidit regnum Anglicum. Henricus enim Richmondiæ Comes parua manu Richardum tertium, qui per ſummum ſcelus regnum occupârat, ibi prælio excepit, & dum pro patria fortiùs cum ſuis mori voluiſſet; fœliciùs tyrannum vicit,& confecit, fauſtiſque acclamationibus inter medias ſtrages Rex ſalutatus, Angliam tyranni dominatione ſua fortitudine vindicauit, & diſcordijs ciuilibus irriquietam ſua prudentia recreauit. Vnde Bernardus Andreas Tholoſas Poëta qui tunc vixit,in Oda ad Henricum VII. de Roſis quæ Henrici inſignia erant ludens. Hinckley. * Boſworth. 1485 *Richardus tertius occiſus.*

Ecce nunc omnes poſuere venti
Murmuris, præter Zephyrum tepentem,
Hic roſas nutrit,nitidoſque flores
Veris amœni.

Alia ad viam memoria digna non occurrunt, niſi remotiùs *Aſhbye de la Zouche*,nunc Huntindoniæ Comitum villa amœniſſima, quondam Alani *de-La Zouch* Baronis,cuius clypeus ruber decem globulis aureis reſperſus erat. Hic cùm alteram hæredum Rogeri de *Quency* Comitis Wintoniæ duxiſſet, opimam hæreditatem vxorio iure hoc in agro creuit. Verùm cùm Ioannem Comitem Warrenniæ in ius vocâſſet,qui rem ferro non legibus decernere voluit, ab eo in aula regia Weſtmonaſterij an- Aſhby. *Barones Zouch de Aſhby.*

no

no 1279. fuit trucidatus, & poſt paucos annos nepotis eius filiæ & hæredes hanc hæreditatem ſuis nuptijs in familiam Hollandorum, qui diu Barones fuerunt, (quorum hæreditas ad Louellos tranſijt, & *de Sancto Mauro*) tranſtulerũt. Hoc vero oppidum poſtea ad Haſtingos deuenit, è quibus Guilielmus ius Nundinarum ab Henrico VI. impetrauit.

Holland. Barones.

Soarus flu. medium agrum ſecare diximus, qui non procul ab hac via conceptus, & crebris perennium aquarum riuulis adauctus, leni tractu in Aquilonem lapſus primariam totius agri vrbem ab occaſu, & Septentrione ſubluit, quæ *Legeceſtria, Leogora*, Legeoceſter, & Leiceſter, apud authores vocatur. Hæc maiorem vetuſtatem, quàm venuſtatem præ ſe fert. Anno ſalutis 680. cum Sexwulfus Merciorum regnum in Epiſcopatus iuſſu Ethelredi Regis deſcriberet, in hoc Epiſcopalem ſedem ſtatuit, ipſéque primus ſedit Epiſcopus: ſed paucos poſt annos, ſede aliò tranſlata, hæc deſijt dignitas, ſenſímque imminuta oppidi amplitudo, donec Edelfleda optima mulier, anno 913. reparauerit, & nouis mœnibus firmauerit, adeò vt Matthæus Pariſienſis in Hiſtoria minori ſcripſerit, *Legeceſtria vrbs opulentiſſima, ac munitiſſima muro indiſſolubili, qui ſi fundamento roboraretur, nulli vrbium ſecunda fuiſſet.* Sub Normannorum ingreſſum ſatis frequens erat, plurimóſque habuit Burgenſes, è quibus duodecem (vt in Guilielmi primi libro legimus) cum Rege mittere veteri inſtituto tenebantur, *quoties ad bellum iret. Si verò per mare in hoſtes ibat, mittebant quatuor equos vſque Londoniam ad arma comportanda, vel alia quæ opus eſſent. Reddebat hæc ciuitas Regi per annum* XXX. *libras ad numerũ, &* XX. *in ora, &* XXV. *ſextarios mellis.* Sed Henrici ſecundi temporibus magna miſeriarum mole depreſſa fuit, mœniáque diruta, cùm Robertus cognomento *Boſſu*, id eſt, *Gibboſus*, Leiceſtriæ Comes res nouas in principem affectaret. Quod his verbis docet Matthæus Pariſienſis. *Propter contumaciam Comitis Roberti contra regẽ recalcitrantis obſeſſa eſt, & per regem Henricum ſubuerſa nobilis ciuitas Leiceſtria, & murus qui videbatur indiſſolubilis, funditùs in circuitu dirutus. Vrbis enim* (vt hoc è minori illa hiſtoria adiungam) *muris fundamento carentibus ſubfoſſis, & fulciminibus tandem combuſtis, mænium fragmenta ceciderunt, quæ vſque in hodiernum diem propter cæmenti indiſſolubilem tenacitatem ſcopulorum retinent cum integritate magnitudinem.* Miſera etiam eo tempore ciuium mulctatio, & miſerum exilium, qui cùm data pecunia abeundi licentiam redemiſſent, in S. Albani, & S. Edmundi aſyla trepidi conuolârunt.

Leiceſter.

1173

uolârunt. Caſtrum quoque propugnaculis nudatum erat, ſub quo pulcherrimum eſt Hoſpitale Collegiatum, ſiue Xenodochium, in cuius eccleſia Henricus Comes Lancaſtriæ, & Henricus Lancaſtrenſis eius filius, qui primus Lancaſtriæ Dux fuerat, ſepeliuntur. Dux enim ille cùm iam annorum plenus eſſet, hoc Xenodochium alendis pauperibus conſtruxit, & conſecrauit, de quo, in ſua hiſtoria Henricus Knightonus Leiceſtrenſis qui eo ſeculo vixit. *Henricus dux Lancaſtriæ primus Eccleſiã Collegiatam, & Hoſpitalem extra portam Auſtralem Leiceſtriæ conſtruxit, in qua conſtituit Decanum cum* XII. *Canonicis Prebendarijs, totidem vicarijs, & alijs miniſtris, centum pauperibus debilibus, & decem fortibus mulieribus, quæ debilibus inſeruirent, dictámque Hoſpitalem ſufficienter dotauit.* Ad alteram vrbis partem inter lætiſſima prata, quæ Soarus irrigat, monaſterium fuit, inde *de Pratis* dictum, de quo ſic ſcripſit Knightonus ille. *Robertus de Boſſu Leiceſtriæ Comes fundauit monaſterium B. Mariæ de Pratis Leiceſtriæ, terris, poſſeſſionibus & redditibus luculenter dotauit; & ipſe in eodem monaſterio conſenſu Amiciæ vxoris Canonicus Regularis factus, quindecem annos in habitu Regulari Deo ibidem militauit, & Canonicus in Domino obdormiuit.* Scilicet vt Canonicali habitu pœnitendo corrigeret, quod in principem hoſtili animo inſurgendo deliquerat. Quod nomen Romanis temporibus geſſerit Leiceſtria, non conijcio. *Caer Lerion* in Nennij Catalogo vocari exiſtimo, ſed Leirum fabuloſum Regem conſtruxiſſe, per me, credat qui velit. RATAS fuiſſe quæ Ptolemæo facili errore RAGÆ vocantur, licèt diſtantia minimè repugnet, non aſſeuerabo, quum diſtantia & nomen potiùs dictent illas nunc Ratby nominari, ruſticanum in ſaltu Leiceſtrenſi viculum. Quæ illic ſunt vetuſtatis indicia neſcio, nec vetuſtatem adimat, ſi vetuſtum nihil occurrat in cultiſſima regione. Antonini verò deſcriptioni ita exactè congruit ſitus, duodecem à Benonis, & totidem à Verometo milliaribus, vt cùm nomen etiamnum ſit integrum, non poſſum non RATAS exiſtimare.

1330. 1143. *Ratæ.* Ratby.

Huic vicinum eſt *Grooby*, opimum, & amplum hæredium, ſiue vt noſtri vocant *Manerium*, quod ab Hugone *Grantmaiſmill*, quem magnis prouentibus ditauerat Guilielmus primus, per Leiceſtrenſes Comites, & Quincios ad Ferrariorum familiam deuenit, è qua ſex Domini de *Grooby* floruerunt, demúmque relicta vnica filia Iſabella in Greiorũ nomẽ matrimonio intulit, à quo rurſus proſcriptione in patrimoniũ regium tandẽ recidit.

Groby. *Barones de* Groby.

Sed ad Soarum flumen regrediamur, qui Leiceſtriam præterlapſus primùm *Montſorell* caſtro nomen præbet, quod ad Sacrum de *Quincy* Wintoniæ Comitem bello Baronico ſpectauit, hodiéque nihil eſt niſi rudetum: & inde poſt pauca milliaria in Trentam flu. deſinit, parùm infra Loughborow mercatorium oppidum, quod vnum regnante Maria Baronem Edwardum Haſtings ſuo nomine exornauit. Hanc eſſe regiam villam Saxonicè Liezanburge dictam, quā Marianus Cuthulfum Britannis, anno Chriſti 572. ademiſſe tradit, nominis affinitas quodāmodo probet. Nunc verò ſecundum locum à Leiceſtriæ inter omnia huius Comitatus oppida ſibi ſuo iure vendicat, ſiue amplitudiné ſiue ſtructuram, ſiue etiam ſyluarū amœnitatem ſpectes, ſub ipſo enim Saltus de Charnwood, ſiue *Charley* longè expanditur, in quo *Beaumannour* viuarium cernitur, quod Domini de *Bellomonte*, vt accepi lapideo muro circumſepſerunt. Hi ex familia Francica (vt vulgo creditur) orti circa Edwardi ſecunda tempora in Angliam venerunt, & ex nuptijs Aliciæ filiæ Alexandri *Comyn* Comitis *Boghaniæ* in Scotia, cuius mater vna erat hæredum Rogeri de *Qincy* Comitis Wintoniæ, ampliſſimam hæreditatem adierunt, Viccomites de *Bell-monte* ſunt creati, & in magnam familiam propagati. Verùm cùm Guilielmus Vicecomes vltimus ſine ſobole obijſſet, eius ſoror Domino Louello nupta eſt, & patrimónium variè diſtractum. In hac Septentrionali parte nihil aliud memoratu dignum occurrit, niſi quà Trenta allabitur, *Dunnington* caſtellum antiquum à primis Leiceſtriæ Comitibus extructum conſpiciatur, quod poſteà fuit Ioannis *Lacy* Comitis Lincolniæ, qui ius fori mercatorij, & nundinarum ab Edwardo primo huic obtinuit. Verùm cum in Baronum proſcriptione ſub Edwardo ſecundo poſſeſſiones proſcriptæ variè diſtraherentur Hugoni *le Deſpencer* iuniori Rex hoc Manerium elargitus eſt.

Montſorell. Loughborrow. Charnwood Forreſt. Vicounts Beaumont. *Vide* 414. Dunnington. ✤

Orientalem agri partem, quæ collina eſt, exornarūt celebrioris notæ duo præcipua loca, VEROMETVM cuius meminit Antoninus, & *Burton Lazers* ſuperioribus ſæculis admodum celebre.

Verometum.

VEROMETVM nomine nunc deperdito, eò loci ſediſſe videtur, quem hodie Burrowhill & Erdburrow vocitant. Inter Verometum enim & Ratas XIII. interiacent apud Antoninum milliaria, totidem verò inter Ratby, & hunc locum; inter Verometum & Margidunum XII. itidem numerat milliaria, nec pluribus abeſt ab hoc loco *Margedouerton*, quod olim Margidunum.

num. Hodiernum etiam nomen Burrow à Burgh promanauit, quod Saxonibus loca munita denotauit. Sed quod maximum eſt, eo ipſo loco collis vndique præceps attollitur, in cuius ſummo, oppidi diruti manifeſta ſunt veſtigia, duplex foſſa, & ipſorum mœnium tractus, quæ octoginta plùs minùs iugera incluſerunt. Nunc autem ager eſt reſtibilis, & re nulla æquè celebris, quàm quòd hîc gymnica quotannis exerceat iuuentus circumuicina. Burton autem cognominatum Lazers à Lazaretis (ſic Elephantiacos, ſiue leproſos vocârunt,) Noſocomium erat, ſiue Hoſpitium opulentum, cuius præfecto omnes Lazaretorum in Anglia ædiculæ quodammodo ſuberant, vt ille præpoſito Lazaretorum Hieroſolymis. Primis Normannorum temporibus collecta per Angliam ſtipe conſtructum ferunt, quo tempore lepra quæ nonnullis Elephantiaſis, grauiſſimè vi contagionis per Angliam ſerpſit. Tunc enim creditum eſt morbum illum primùm ex Ægypto in hanc inſulam demigrâſſe, qui ſubinde ſe in Europam profudit, primùm Pompei Magni ætate, poſteà ſub Heraclio, & aliàs, vt ex hiſtorijs videre liceat, ſed nũquam quod legerim, ante illa tempora, in hanc inſulam irrepſit.

Burton Lazers.

Lepra in Anglia.

Comitibus ſuis viris longè clariſſimis inſignis ſemper erat hęc Leiceſtrenſis prouincia. Cúmque hæreditarios habuerit Saxonico tempore Comites, eos ſua ſerie primùm enumerabo, vt Thomas Talbottus rei antiquariæ peritiſſimus è regijs archiuis mihi deſcripſit. Æthelbaldi Merciorum Regis tempore anno ſalutis 716. Leofricus Leiceſtriæ Comes erat, cui recta linea ſucceſſerunt Algarus primus, Algarus ſecundus, Leofricus ſecundus, Leofſtanus, Leofricus tertius, qui Conuentriæ ſepultus, Algarus tertius, cuius filij fuerunt Eadwinus Comes Marchiæ, Morkarus Comes Northumbriæ, & Lucia filia quæ primò Iuoni *Talboys* Andegauenſi enupta, poſteà Rogero de *Romara* vnde Guilielmus de *Romara* Lincolnienſis Comes enatus eſt. Nunc deficiente huius Saxonicæ familiæ ſtirpe maſcula, Saxonicóq; nomine quaſi conculcato, Robertus de *Bellomonte* Normannus, Dominus de *Ponte Audomari*, & Comes *Mellenti* Leiceſtriæ Comes ab Henrico primo creatus fuit, vir ſciẽtia clarus, eloquio blandus, aſtutia perſpicax, prudentia ſagax, ingenio verſipellis; qui cum in ſummo ſtatu gloriæ degeret, alius quiſpiam Comes ei coniugem abripuit. Vnde in ſenectute mente turbatus in tenebras mœroris incidit. Huic ſucceſſerunt filius cognomento *Boſſu*, nepos cognomento *Blanchemaines*, & abne-

Comites Leiceſtriæ.

Radulphi de Diceto in Epiſtola de contemptu mundi verba.

pos *Fitzparnell*, omnes prænomine Roberti. Quorum poſtremus iſte Fitzparnell à Parnella matre Hugonis *Grantmaiſmill* filia,& ſola hærede cognominatus, ſine prole obijt. Paucis pòſt interiectis annis Simon de *Monteforti* regio Francorum oriundus ſanguine, qui ex Roberti *Fitzparnell* ſorore natus hunc honorem geſſit, inde Ranulphus tertius Comes Ceſtriæ, non iure hæreditario, ſed Principis gratia, poſteà Almaricus filius Simonis de Monteforti, demum Simon de Monteforti Almarici filius, in quem tanta, & tam ſecunda erat regis Henrici III. voluntas, vt illum exulantem è Gallijs vocarit, opibus cumularit, Comitatu Leiceſtriæ, & ſororis nuptijs honorarit; Ille autem cùm beneficijs obrutus, nullam referendæ gratiæ facultatem haberet (quæ hominum improbitas eſt) odiſſe cœpit, Regem optimè meritum peſſimè exagitauit, cúmque ſeditioſis Baronibus horrendas inteſtini belli tempeſtates excitauit, in quibus ipſe tandem cecidit: honores verò & poſſeſſiones Edmundus Gibboſus Lancaſtriæ Comes Henrici tertij filius minor à patre victore accepit. Deinceps verò inter Lancaſtrenſis familiæ titulos diu quaſi delituit hic honor, Matildíſq; Henrici Ducis Lancaſtriæ filia Guilielmo Bauaro Hollandiæ, Zelandiæ, &c. Comiti enupta, Leiceſtriæ etiam titulum adiunxit. Sed ea ſine prole defuncta, reuerſus eſt ille honor ad Ioannem Gandauenſem Lancaſtriæ Ducem qui Blanchiam alteram Matildis ſororem duxerat. Iam inde Lancaſtrenſi familiæ coaluit, donec noſtra memoria, in illo honoratiſſimo Heroë Roberto Dudleio reſplenduit, quem Leiceſtrenſis Comitatus gladio, anno ſui regni ſexto cinxit DIVA noſtra ELIZABETHA, Belgica diuturna bellorum tempeſtate iactata ad gubernacula tractanda communibus votis, & ſuffragijs vocauit, quíſque nuper 1588. vitam cum morte commutauit.

Intra hunc agrum ſunt Parochiales Eccleſiæ 200.

Rutlandſhire.

RUtland, Saxonicè Roteland, Leiceſtrenſi agro quaſi includitur, niſi à Meridie, quà Wellando flu. incumbit, & ab ortu quà Lincolnienſes attingit: non minori ſoli vbertate, & amœnitate, licèt ſpatio ſit multò minori, vtpote totius Angliæ prouinciola minima. Forma enim ferè circulari circumſcripta,

cumſcripta, tantum circuitu colligit, quantum expeditus eques vno die conficere poſſit. Vnde fabulantur incolæ Regem neſcio quem Rutto cuidam tantum terræ donâſſe, quantum vno die circumequitare poſſet: illum autem equitem hunc agrum præfinito tempore circumequitaſſe, & inde dono accepiſſe, ſuúmque ipſius nomen impoſuiſſe. Sed faceſſant huiuſmodi fabulæ, nolumus fabulæ licentia veritatem vulnerari. Quum verò paſſim rubeat hæc terra, vſque adeò vt etiam ouium vellera rubedine inficiantur, rubrúmque Saxonibus **Roet**, & **Rud** dictum fuerit, nonne **Rutland** quaſi terra rubra, nominatam ſuſpicemur? *Conueniunt rebus*, vt inquit Poëta, *nomina ſæpe ſuis*. Nomina autem locis vbique gentium à rubedine facta fuiſſe *Rutlan* caſtrum Walliæ in ruſeſcente littore extructum, Rubrum promontorium, Mare Rubrum inter Ægyptum & Arabiam, Erytheia Ioniæ, & ſexcenta alia ſatis ſupérque probent: vt non ſit cur deinceps fabulis hac in re fidem adhibeamus. Cæterùm hæc prouinciola ſeriùs in Comitatum inſtituta videatur. Nam Edwardi Confeſſoris tempore Northantonenſis agri pars cenſebatur, & hiſtorici noſtri qui ante trecentos annos ſcripſerunt, in Comitatuum numero non repoſuerunt. *Rutlandia vnde nomen.*

Waſh, ſiue *Gwaſh* fluuiolus, qui hunc agrum ab occaſu in Ortum quaſi medium intermeat, in duas diſpeſcit partes. In citeriori ſiue auſtrali **Uppingham** accliui loco ſedet, vnde & nomen inditum, non ob aliud memorandum, quàm quòd totius agri primarium habeatur oppidum, & ſcholam elegantem oſtendat, quam vti etiam aliam *Okehamiæ*, ad puerorum ingenia bonis literis excolenda laudabili inſtituto R. Ihonſon verbi diuini miniſter nuper poſuit. In vlteriori parte trans fluuium inter colles amœna admodum & fœcunda vallis ſubſternitur, *The Vale of Catmoſe* hodie dicunt, à *Coet maes* forſitan, quod Britannicè campum nemoroſum ſonat. In huius medio **Okeham** ſubſidet, quod pari etiam ratione à quercubus nomen aſſumpſiſſe videatur, vbi iuxta templum fatiſcentia mœnia vetuſti caſtri ſuperſunt, quod Walkelinum de *Ferrarijs* primis Normannorum temporibus extruxiſſe fama obtinet. Ferrariorum autem fuiſſe habitationem præter famam, ferreæ equorum ſoleæ quibus pro inſignibus olim vſa erat illa familia, portæ, & in aula affixæ ſatis apertè comprobent. Poſteà ad Dominos de *Tatteſhall* ſpectauit, ſed cùm Rex Richardus ſecundus Edwardum *Vppingham.* * *Okeham.*

dum Ducis Eboracenſis filium in Rutlandiæ Comitem euexerat, hoc etiam caſtrum eidem donauit. Patrum verò memoria obtigit Thomæ Cromwello in ſedem Baroniæ, quem ad altiſſimam dignitatem Henricus VIII. extulit, & ſtatim cum in inuidiarum procellas multa moliendo ſe conieciſſet, ex improuiſo & vita, & honore ſpoliauit.

Cromwelli Barones.

Burly.

Harringtoni.

E regione ad Ortum valli belliſſimo ſitu impendent Burly quondam Sapcottorum, nunc Haringtoniorũ ædes, qui ex nuptijs cum filia & hærede *Colpeperi*, hæreditatem adeò opulentam adierunt, vt his in locis iam inde fuerint florentiſſimi, quemadmodum anteà Colpeperi ad quos *Bruſcorum* opimum patrimonium deſcenderat. Bruſæi verò iſti latifundia hîc iure clientelari à Scotiæ regibus acceperant, qui cùm Huntingdoniæ eſſent Comites, plurimos per Angliam redditus habuerunt. In Orientali autem parte ad *Guaſh* flu. ſunt Brigcaſterton de quo poſteà, & Riball, vbi, cùm maiores noſtros ita faſcinaſſet ſuperſtitio, vt Deorum multitudine Deum verum propemodum ſuſtuliſſet, Tibba minorum gentium Diua, quaſi Diana ab aucupibus, vtique rei accipitrariæ præſes, colebatur. Sed noua hæc ſunt præ viculo in Septentrionali agri limite, qui hodiè *Margedouerton* appellatur. MARGIDVNVM autem olim fuiſſe quod proximè poſt Verometum memorat Antoninus, & nomen & diſtantia à VEROMETO, & PONTE oppido, ſiue *Paunton*, quibus apud Antoninum interponitur, ſatis dilucidè doceant. A marga & ſitu nomen illud antiquum mutuatum videatur. *Marga* enim Britannis genus terræ qua agros aluerunt, & *Dunum* collem denotauit, vti Saxonica adiectio Doverton æditioribus ſolummodò locis conuenit. In hac tamen nominis notatione hæſitamus, cùm Marga hoc in loco ſit rarior (fortaſſe quia non quæritur) niſi Margæ nomine Gypſum vocarint Britanni, quod in vicinia effodi accepimus, cuius vſum in albarijs, ſigilliſque, Romanis longè gratiſſimum fuiſſe in naturali hiſtoria teſtatur Plinius.

Aucupij Diua.

Margetouerton.
Margidunum.

Marga.

Hanc prouinciolam Eadithæ vxori teſtamento legauit Edwardus Confeſſor, ea tamen lege, vt poſt eius mortem S. Petro Weſtmonaſterij cederet. Hæc enim teſtamenti ſunt verba. *Volo quòd poſt mortem Eadgithæ Reginæ coniugis meæ,* Roteland *cum omnibus ad ſe pertinentibus detur monaſterio meo beatiſſimi Petri, & reddatur ſine tardatione Abbati & monachis ibidem Deo ſeruientibus in perpetuum.* Hoc tamen eius teſtamentum induxit Guilielmus Normannus,

mannus, qui magna parte ſibi reſeruata, reliquam inter Iuditham Comitiſſam, cuius filia Dauidi Scotorum regi nupſit, Robertum Mallet, Ogerium, Giſlebertum de *Gant*, Hugonem Comitem, Albericum Clericum, alióſq; diuiſit. Weſtmonaſterio verò primùm decimas, poſteà ſolam eccleſiam de Okeham cum appendicibus reliquit.

Comites numerat non multos. Primus Rotelandiæ Comes erat Edwardus ex familia Eboracenſi, qui etiam Dux Albæmarlæ, ille ſcilicet, qui conſilia nefaria de tollendo Rege Hen. IIII. ſummo cum ſcelere decoxit, poſteáque pari cum leuitate aperuit. Illi ſucceſſit Edwardus Richardi Ducis Eboracenſis filiolus, qui in prælio ad Wakefield cum patre interemptus. Multis pòſt annis Henricus VIII. Thomam Mannors in Rutlandiæ Comitem extulit, qui ampliſſimam Roſſorum hæreditatem in circumuicinis regionibus iure Æleonoræ auiæ creuerat. Huic ſucceſſit Henricus, & illi itidem Edwardus filius, in quem, vt nihil aliud dicam, illud Poetæ veriſſimè & optimè conuenit. *Rutlandiæ Comites.*

Nomen virtutibus æquat,
Nec ſinit ingenium nobilitate premi.

Verùm ille præpropera morte in cœleſtem regionem receptus Ioanni fratri honorem reliquit, qui etiam ſtatim fato euocatus ſucceſſorem habet filium Rogerum teneris quidem annis, ſed qui auitæ virtutis iam ſpecimen inſigne præbet.

Eccleſijs Parochialibus 47. *ornatur hæc Prouinciola.*

Lincolnſhire.

RVtlandiæ ad Ortum adnectitur Comitatus Lincolnienſis, Saxonicè Lincollſcyre, Normannis ſub primum ingreſſum *Nicolſhire*, vulgò Lincolnſhire. Regio ampliſſima, per ſexaginta ferè milliaria in longitudine iacet, Latitudinem alicubi ſuper triginta extendit, alendis frugibus, paſcendis pecoribus mitiſſima, frequentibus oppidis exculta, & crebris fluminibus rigata. Quà ſolem Orientem ſpectat, ſupercilio longe circumducto inflexa Oceano Germanico pulſatur, à Septentrione

ad *Abum* ſiue Humber æſtuarium pertinet, ab Occaſu Nottinghamienſes ſpectat, & à Meridie Wellando flu. à Northantonienſibus diſcluditur. Hæc omnis in tres diuiditur partes, quarum vnam Holland, alteram Keſteuen, tertiam noſtra lingua appellamus Lindſey.

Hollandia. *Hollandia*, Ingulpho *Hoilandia*, ad mare eſt, pabulo luxurians & armentis diues, verùm ob graues halitus minùs ſalubris, tota nimirum paluſtris, & perinde vt Hollandia Germaniæ, aquis ita permadet, vt preſſa hauriat veſtigium, & pedum pulſu tentata quatiatur; vt inde nomen inditum videatur, niſi quis malit *Hoilandiam* verum eſſe nomen, & illud à fœno impoſitum. Æſtuario illi incumbit, quod Ptolæmeo METARIS, pro *Maltraith*, dicitur, hodie the Waſhes. *The Waſhes.* Æſtuarium hoc eſt ampliſſimum & notiſſimum, intumeſcente æſtu aquis offertum, deferueſcente, iter ſed admodum periculoſum præbet, quod Ioannes Rex ſuo damno didicit. Dum enim bello Baronico hâc iter faceret, ſubitò irruentibus vndis, ad Welſtreame omnia impedimenta, & regium apparatum amiſit, vt author eſt Matthæus Weſtmonaſterienſis.

Bifariam diuiditur hæc Hollandia, in Inferiorem, & Superiorem: Inferior quæ torrentibus implicata eſt, paludes vix ipſis incolis peruias, & quamuis ſit ſitu depreſſior, hinc tamen contra Oceanum, illinc contra immenſam vim aquarum quæ ſuperiorem Cantabrigienſis agri partem obruit, oppoſitis erectiſque aggerum magnis molibus defenditur, è quibus celeberrimus eſt *Southy banke* qui ad *Crowland* incipit. *Southy-dike aliis.* *Crowland.* Hoc clariſſimum eſt huius regiunculæ oppidum, nomenque ſonat, interprete Ingulpho huius Abbate, *Cruda & cœnoſa terra.* Locus (vt Monachi ſcribunt) obuerſantium neſcio quarum vmbrarum terriculamentis olim infeſtus, priuſquā Guthlacus vir ſumma ſanctitate heremeticam vitam illuc duxiſſet, in cuius honorem maximis impenſis inſtabili, & lubrico ſolo monaſterium fundauit Rex Merciorum Æthelbaldus, religione & opibus admodum illuſtre ad riuulorum confluentes duplici, ſiue potiùs decuſſato ponte coniunctos. De quo, Fælicis Monachi ſatis antiqui verſiculos è Guthlaci vita, ſi placet, habe.

Nunc exercet ibi ſe munificentia regis,
Et magnum templum magno molimine condit.
At cum tam mollis, tam lubrica, tam male conſtans
Fundamenta palus non ferret ſaxea, palos

Præcipit

Præcipit inſigi quercino robore cæſos,
Leucarúmque nouem ſpatio rate fertur arena;
Inque ſolum mutatur humus, ſuffultáque tali
Cella baſi, multo ſtat conſummata labore.

Si dæmonas Crowlandicos labijs pendentibus, ore igniuomo, vultu ſquamoſo, vertice groſſo, dente fero, mento peracuto, gutture rauco, pelle nigra, ſcapulis contractis, ventre capaci, lumbis ardentibus, vncis cruribus, clunibus caudatis, &c. qui his locis anteà oberrabant, & plurimum moleſtiæ Guthlaco, & monachis faceſſebant, è Monacho illo tibi deſcriberem, tu certè ſuauiter rideres, aſt ego certè multò ſuauiùs inſanire viderer. Superiùs ad eundem fluuium Spalding ſedet riuulis, & incilibus vndiq; concluſum, à quo vſque ad Deping, quæ decem milliaribus abeſt, Egelricus Crowlandiæ Abbas, qui poſteà Epiſcopus Dunelmenſis, *per medium vaſtiſſima forreſta, & profundiſſimorum mariſcorum*, vt inquit Ingulphus, *de lignis, & ſabulo calcetum ſolidũ viatoribus fecit, quod ex eius nomine* Elrichroad *nominatum erat.* *Dæmones Crowlandici.* *Spalding.*

In ſuperiori Hollandia, quæ magis ad Arctum vergit vbi *Withama* fl. in Oceanum exit, floret Boſton, rectiùs *Botolphs towne*. A Botolpho enim Saxone ſanctiſſimo qui ad *Icanhoe*, teſte Beda, monaſterium habuit, nomen deportauit. In miſerandam hoc oppidum, regnante Edwardo primo, concidit ruinam. Serpentibus enim eo tempore per vniuerſam Angliã perditis moribus, militares quidam viri, nundinis frequentibus haſtiludium hîc indicentes, ementito monachorum, & Canonicorum habitu acceſſerunt, ignem oppido plurimis in locis ſubiecerunt, præcipiti impetu in mercatores irruerunt, multa rapuerunt, plura cremauerunt, adeò vt hiſtorici noſtri, auri argentíque venas (quod de Corintho deleta ſcribunt antiqui) in commune tunc fluxiſſe ſcripſerint. Horum anteſignanus Robertus Chamberlanus cùm facinus commiſſum, & dedecus admiſſum confeſſus eſſet, ſuſpendio perijt: nec tamen vt criminis conſortes deferret, vllo modo adduci potuit. Sed meliora tempora Botolphi oppidum ex cineribus denuò excitârunt, hodiè enim & ædificijs elegans, & commercijs frequens eſt, incolæ enim tùm mercaturæ, tùm rei ſaginariæ ſtrenuè incumbunt. Huic vicina erat Baronia de *Croun* ſiue *Credonio*, è qua familia Alanus de *Crown* Prioratum de *Freſton* poſuit, cuius è Guidone nepote abneptis Petronilla vnica hæres per nuptias primùm ad *Longocampos*, à quo *Pedwardini*, ſecundò ad Ioannẽ de *Vallibus* à quo *Boſton.* *Prædones monachorum habitu.* ✠ *Barones de Burton Crowne.*

quo Barones de *Roos* ſunt procreati, hæreditatem non exiguam tranſtulit. Vltra vix ad ſex milliaria extenditur Hollandia noſtra, quam vniuerſam Guilielmi primi largitione accepit Yuo *Talbois* Andegauenſis, frater Fulconis Hieroſolymarum Regis, cuius inſolentiam non ferens Herwardus Anglus vir ſpei bonæ, atque acris animi plenus, filius Leofrici domini de *Brane*, ſiue *Burne*, cùm ſua, & ſuorum ſalus iam agi viderit, baltheo militari à Branno Petroburgenſi Abbate, cuius ſtomachus in Normannos etiam eruperat, cinctus, bellum in illum mouit, ſæpiùs fudit; demúmque captiuum abduxit, & ita redimi paſſus eſt, vt ipſe in regis gratiã receptus, in eius fide, & clientela diem obierit. Hoc enim meruit virtus, quæ & in hoſte laudatur. Filia autem eius Hugoni Enermuæ Depingi Domino enupta eius hæreditatem adijt, quæ poſteà vt accepimus, ad Barones de *Wake* deuoluta erat. Wakorum enim familia ditata poſſeſſionibus *Eſtotevillorum* hoc in tractu vſque ad Edwardi II. tempora inprimis illuſtris erat, tunc etenim per filiam, nuptiarum iure ad Cantij Comitem Edmundum de *Woodſtock* filium Regis Edwardi Primi, eorum hæreditas deuoluta eſt. E filijs autem iunioribus antiqua & præclara familia Wakorum de *Bliſworth* in Comitatu Northantonienſi eſt propagata.

Herwardus Anglus. *Ingulphus Crowlandenſis.* *Barones de Wake.* *

Keſteuen. Altera pars huius regionis vulgò Keſteuen, Æthelwardo antiquo authori *Ceoſteſne ſylua* vocatur, Hollandiæ ab occaſu adiacens cœlo multo ſalubriori, & ſolo nõ minùs pingui. Maior hęc eſt, & pluribus vndiq; enitet oppidis. In limine ad Wellandum

Stanford. fluuium Stanford ſedet, Saxonicè Steanford è ſaxo ſtructili, vnde & nomen, ædificatum. Oppidum frequens & varijs immunitatibus ornatum, muróq; firmatum, *Geldum*, vt eſt in libro Cenſuali, *pro duodecim Hundredis, & dimidio dedit in exercitu, nauigio, & Danegeld, ibiq; fuerunt ſex coſtodiæ.* Cùm Edwardus ſenior auſtrales fluminum ripas contra Danos ex Aquilone irruentes communiret, è regione etiam huius in auſtrali ripa (quę nunc Stanford Baron vocatur.) firmiſſimã arcem conſtruxiſſe, author eſt Marianus. Nuſquam tamen hodie apparet, nam quod inteſtino bello Stephanus contra Henricum Andegauenſem firmauit, in ipſo oppido fuiſſe, & fama obtinet, & ipſius area etiamnum oſtendit. Regnante Edwardo tertio cœpta hîc Academia, & bonarum literarum profeſſio (quod ſuæ glorię inprimis ducunt ciues. Cùm enim Oxoniæ inter ſtudioſos Boreales & Auſtrales omnia litibus feruerent, magnus ſtudioſorum numerus huc cõ-

ceſſit,

ceſſit,paulò tamen pòſt Oxoniam reuerſi Academiæ huic orienti,vt initium,ita finem citò poſuerunt: cautúmq; deinceps iureiurando,ne quis Oxonienſis publicè Stanfordiæ prælegeret.Nihilominùs illa mercimonijs floruit, donec ardente inter familiam Lancaſtrenſem & Eboracenſem ciuilj bello,Boreales milites irrumpentes cædibus,& incendijs omnia miſcuerint. Nec inde verò dignitatem priſtinam plenè recuperare potuit.

Academia Stanfordiæ incepta.

Licèt nonnulla antiquitatis indicia hîc ſuperſint, traiectúmq; olim fuiſſe via militaris Romanorũ, quæ ſtatim te ex oppido in Boream proficiſcentẽ excipit,ſatis declaret:GAVSENNAS tamẽ quas non procul hinc ſtatuit Antoninus, fuiſſe fidem non faciunt.Sed quum ad vnum hinc milliare ſit viculus Brigcaſterton, quo vel nomine vetuſtatis nota apparet, qua *Gwaſh*, ſiue *Waſh* flu.militarẽ viam tranſuerſam ſecat, affinitas nominis *Gwaſh* cũ Gauſennis,diſtantia non refragante,iuſſit vt illas Brigcaſterton dici exiſtimẽ donec dies certiora docuerit.Si opiner Stanfordiã ex huius ruinis emerſiſſe, & hanc agri partẽ à Gauſennis *Keſteuen* dici,vt altera pars *Lindſey* à Lindo ciuitate, ſit quæſo opinio mea,iudicium veſtrum, Has Gauſennas corruiſſe creditur,cùm (vt habet Huntingdonenſis)Picti & Scoti omnem regionem ad Stanfordiam vſque diripuiſſent, vbi Hengiſtus noſter cum ſuis Saxonibus indefeſſa vi,& eximia fortitudine furentibus barbaris ita iter occluſit, vt plurimis peremptis, pluribus captis, reliqui fugam vndique capeſſerent.Sed ad reliqua pergamus.

Gauſennæ. Bridgcaſterton.

In orientali Keſteuenæ parte quæ ad Hollandiam vergit, tendentibus in Boream ordine ſuccedunt, primùm Deping, id eſt, vt author eſt Ingulphus, *profundum pratum,vbi Richardus de Rulos Guilelmi Conqueſtoris Camerarius Weilondum flumen foſſato excludens quòd ſæpe inundauit,& ædificans ſuper foſſatum plurima tenementa, magnam villam fecit.* Deinde Burne Edmundi Regis inauguratione & caſtro Wakorum notum, qui ab Edwardo primo mercatus iura huic oppido obtinuerunt.Magis ad ortum eſt *Irnham* Baronia olim Andreæ *Lutterell*.Poſteà Sempringham religioſo ordine Gilbertinorũ à Gilberto loci Domino inſtituto celebre, Ille enim vir planè mirabilis,vt ſcribunt monachi,& in cuſtodia mulierum gratiæ ſingularis, anno à Chriſto nato 1148. contra Iuſtiniani conſtitutiones,quæ duplicia monaſteria,id eſt,virorũ ſimul & mulierum vetabant, verùm Eugenij III.Pontificis Romani authoritate munitus,ex viris & mulieribus ſectam inſtituit,quæ ita excreuit,vt ipſe tredecem cœnobiorum huius ordinis

Deping. Burne. *Lutterell Barones.* Sempringham.

fundamenta

Gilbertini fratres & ſorores. fundamenta iecerit,& Gilbertinos fratres 700.ſorores 1100.in ſuis cœnobijs viuus habuerit,verùm pudicitiæ dubiæ. Vnde de
Specul. illis Nigellus,qui ſub id tempus vixit:

Harum ſunt quædam ſteriles,quædam parientes,
Virgineóq; tamen nomine cuncta tegunt.
Quæ paſtoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem meliùs,fertiliúſque parit.
Vix etiam quæuis ſterilis reperitur in illis,
Donec eis ætas talia poſſe negat.

Barones de Folkingham. Inde **Fokingham** nunc Clintonorum habitatio, olim Baronia Gauntorum,qui à Giſleberto de *Gaunt* nepote Baldwini Comitis Flandriæ ſunt prognati, cui magni redditus munificentia Guilielmi Conqueſtoris obtigerunt, filius eius Gualterus de *Gaunt,* Gilbertum Comitem Lincolniæ à Stephano creatum, & Robertum de *Gaunt* progenuit. Comes verò vnicam filiam reliquit Simoni tertio Northantoniæ Comiti enuptam, & ſine ſobole defunctam, cui patruus Robertus ſucceſſit in Baronia, paterque fuit Gilberti *Gaunt,* cui titulum Comitis Lincolniæ conceſſit Ludouicus Francicus à Baronibus contra Ioannem Regem euocatus, cuius filius Gilbertus tertius genuit Gilbertum quartum,& Margaretam nuptam Guilielmo *Kerdeſton,* Gilbertus autem quartus cùm prole careret, Edwardum primum Regem Angliæ hæredem ſcripſit,Edwarduſq; ſecundus hanc Baroniam Henrico de *Bellomonte* dedit. Huic vicinum eſt **Skrekingham** Alfrici ſecundi Leiceſtrenſis Comitis fato ſignatum, quem Hubba Danus interfecit.De quo loco videtur Ingulphus loqui, cùm ſcribit *In Keſteuen caſi ſunt tres reguli Danorum quos ſepelierunt in villa quæ ante* Laundon *nunc verò pro trium regum ſepultura* Treking-ham *appellatur*. Deinde **Sleford** Lincolnienſium Epiſcoporum caſtellum, ab Alexandro epiſcopo extructum,& **Bi̇nc** Dominis ſuis Gilberto de *Gand,* & Roberto de *Vmfranuile* Auguſiæ Comite celebratum,quaſi recta linea collocantur.

Skrekingham.

In occidentali parte huius Keſteuenæ,in huius,& Leiceſtrenſis agri collimitio caſtrum *Beluoir,* ſic dictum à bello proſpectu, colli ſatis accliui imponitur. Toteneium Normannum conditorem ferunt, à quo per Albenios Britones,& Roſſos, ad Mannoros Rutlandiæ Comites hæreditariò deuenit. Quorum primus Thomas, vt accepi, nouis ædificijs excitauit, cùm plures annos quaſi ruinis ſuis ſepultum iacuiſſet, in inuidiam enim Tho. Domini *Roſſe* qui Henrici VI. partes ſequebatur, quodammodo dirutum

Beluoir, ſiue Beuer caſtle.

dirutum erat. Sub hoc inueniuntur Aſtroites lapides, qui ſtel- *Aſtroites lapis.*
lulas inuicem connexas repręſentant, in quibus radij eminent
ſingulis angulis quini, & ſingulis radijs cauitas media ſubſidet.
A Victoria hic lapis apud Germanos nomen inuenit, quòd, vt
eſt apud Georgium Agricolam libro 6. Foſſilium, putant illum
qui geſtauerit, cauſam obtinere, & hoſtes vincere. An tamen hic
noſter, vt ille Germanicus, in aceto poſitus, ſe loco moueat, &
in orbem nonnihil torqueat, mihi nondum experiri licuit. Val-
lis autem quæ huic caſtro ſubiacet, **The Vale of Beluer**, inde The Vale of Beluer.
vulgo vocatur, ſatis ampla eſt, frumentarijs campis, & paſcuis
admodum læta, & in tribus Comitatibus Leiceſtrenſi, Notting-
hamienſi, & Lincolnienſi cenſetur.

Hanc agri partem *Witham* fluuius lucijs fœcundus, ſed exilis Witham fl.
perfundit, & à Septentrione circumſcribit. Ad ſui cognominis
viculum ortum habet, non procul à ruinis caſtri **Bitham**, quod Bitham.
(vt in antiqua Genealogia habetur) Guilielmus primus Stepha-
no Comiti Albemarlæ, & Holderneſſiæ donauit, vt inde habe-
ret, quo filium infantulum ſiligeneo pane nutriret (cùm Hol-
derneſſus auenaceo tunc tantùm veſceretur) qui nunc tamen
vix ibi in vſu. Sedes hæc regnante Henrico III. & quaſi caput *
fuit Baroniæ Coluillorum qui diu ſummo honore floruerunt, *Coluilli Barones.*
defecerunt verò ſub Edwardo III. & hæreditatem vxorio iure
adierunt Gernonij, & Baſſetti Domini de *Sapcot*. *Withama* flu.
ſtatim à fontibus **Paunton** oppidum habet quod vetuſtatis no- Paunton.
mine ſe venditat, & teſſellata Romanorum pauimenta ſæpè of-
fodit, ponte hîc fluuius conſtratus erat; nam Ad Pontem hoc *Pontes.*
eſſe, quem ſeptem milliaribus à Margiduno ſeiunxit Antoni-
nus, nomen *Paunton* cum diſtantia non ſolum à Margiduno,
verùm etiam à *Croco-calana* facilè conuincit. Croco-calana *Croco-calana.*
enim Antonino dicebatur illud oppidum quod nobis **Ancaſter**, Ancaſter.
& hodie nihil niſi platea longior eſt ad viam militarem, cuius
vna pars non ita pridem Veſcios, altera Cromwellios Dominos
agnouit. Britannicum illud nomen à ſitu aſſumpſiſſe videtur,
Cruc maur Britannis collem magnum, & *Cruc occhidient*, tumu-
lum occidentalem ſignificaſſe apud Giraldum Cambrenſem, &
Nennium legimus; ſed quid velit illud *Colana*, viderint alij. An-
tiquitatis memoriam in hoc oppido propagant numiſmata Ro-
manorum, hypogæa ſæpiùs aperta, & quatuordecem illa millia-
ria quæ inter hoc & Lincolniam interiacent per ericetum quod
Ancaſterheath vocamus, tot enim inter *Croco-calanam*, & *Lindum*
numerat

numerat Antoninus. Sed ad flumen.

Grantham. Poſt *Paunton*, viſitur **Grantham**, oppidum non infrequens, ſchola à Richardo Foxo Wintonienſi Epiſcopo, & templo ſpecioſo exornatum, cuius ſacra pyramis admirandam in altitudinem ædita fabulis eſt famigerata. Sub hoc iuxta **Herlarton** viculum, æneum vaſculum patrum memoria, aratro erutum fuit; in *Caſſis aurea.* quo caſſis aurea antiquiſſimæ formæ, gemmis diſtincta reperta; quæ dono data Katherinæ Caſtiliæ Henrici VIII. dotariæ. Hinc longo curſu Withama in Septentriones fertur, non procul à Somerton. *Lib. Dunelm.* **Somerton** caſtro, quod Antonius Beccus Epiſcopus Dunelmenſis conſtruxit, Edwardóq; primo donauit, à quo ſtatim dono accepit Guilielmus de *Bellomonte* cognatione ſtirpi Franciæ *Domini de Bello-monte.* annexus, qui tunc temporis in Angliam venit, & familiam Vicecomitum de *Bellomonte* propagauit, quæ ſuperiori ſæculo quodammodo deſijt, cùm Guilielmi Vicecomitum vltimi ſoror vnica & hæres è filia Guilielmi Phelips Baronis Bardolphi ſuſcepta, nuberet Ioanni Domino Louell de *Tichmerſh*. Sed de hac fa- *Pag. 402.* milia anteà, in Leiceſtrenſi Comitatu diximus. Paulatímq; inde in Euroauſtrum vergens fluuius per paluſtrem regionem infra **Boſton** in mare Germanicum ſe exonerat, cum Keſteuenam à Septentrione circumſcripſerit.

Ad alteram Withamæ ripam iacet pars huius agri tertia Lindſey. **Lindſey**, Bedæ *Lindiſſi* ab vrbe primaria nominata, quæ Hollandia, & Keſteuena maior vaſta fronte in Oceanum procumbit, quo ad ortum & Aquilonem diuerberatur, ad occaſum Trenta * Foſſedike. *Houedenus.* flumine, ad meridiem à Keſteuena Withama illo, & * foſſa incili ſeiungitur, quam Henricus primus per ſeptem milliaria à Withama in Trentam perduxit, vt Lincolnienſibus ad ſubuehenda Torkſey. neceſſaria vſui eſſet. Quà Trentam attingit hæc foſſa, **Torkſey** Domeſday Booke. Saxonicè Tunceriꝫ ſedet, oppidulum nunc obſcurius, olim admodum celebre. Ante Normannica enim tempora (vt in libro quo Angliæ cenſum deſcripſit Guilielmus primus, habetur) ducenti Burgenſes in hac numerabantur, qui immunitatibus gaudebant non paucis; ea lege, vt legatos Regios ſi quando hàc iter haberent, nauigiolis ſuis per Trentam deueherent, & Eboracum vſque deducerent. Quà verò hæc foſſa Withamæ coniungitur, prima & præcipua huius Comitatus ciuitas locum ha- *Lindum.* bet, quam Ptolemæus, & Antoninus LINDVM, Britanni *Lindcoit*, Lincolne. à ſyluis (pro quo perperàm alicubi ſcribitur *Luitcoit*) Beda LINDECOLLINVM, & LINDECOLLINAM ciuitatem, an à collino

ſitu

ſitu non ego dixerim, Saxones Lindocollyne, Lindcylleanceaſter, Normanni *Nichol*, nos Lincolne, Latini *Lincolniam* vocârunt, vnde Alexander Nechamus in Diuina ſuâ ſapientia,

Lindiſiæ columen Lincolnia, ſiue columna,
Munifica fœlix gente, repleta bonis.

Denominatam credunt alij à flumine Withama, quem vetuſtiori nomine *Lindim* dictum; ſed nulla tamen authoritate ſuffulti, volunt. Nec ego illis aſſentior, refragatur enim Nechamus qui fluuium ante 400. annos *Withamam* hoc carmine dixit.

Trenta tibi piſces mittit Lincolnia, ſed te
Nec dedignaris, Withama parius adit.

Malim ego à Britannica dictione *Lhin*, quæ lacum illis notat, deducere, Withamam enim ad Swanpole ſub vrbem diffuſiorem fuiſſe à ciuibus accepi, & vt Lindaw Germaniæ ad Acronium lacum, *Linternumq;* Italiæ, ad lacum taceam: in Britannia noſtra video *Tallhin*, *Glanlhin*, *Linlithquo*, oppida ad lacus, & Linne Norfolciæ de quo iam diximus. Vrbs ipſa ampla & celebris collis dorſo inſidet, vbi Withama in ortum ſe deflectit. Antiquum Britannorum LINDVM in ipſo collis cacumine fuiſſe opinantur, in quo Nennius Eluodugi diſcipulus Vortimerum bellicoſum Britannum ſepultum fuiſſe tradit. Saxones autem hoc diruto, primùm Auſtralem collis partem occupârunt, & ex antiquioris illius ruinis communiêrunt, poſteà ad fluuium deſcendêrunt, in loco qui Wickanforde dicebatur, ædificârunt, & quà flumine non defenditur mœnibus obſepſêrunt. Quo tempore, vt inquit Beda, *Paulinus prædicabat verbum prouinciæ Lindiſſi, præfectúmque Lindocollinæ ciuitatis, cui nomen erat Blecca, primùm cum domo ſua conuertit ad Dominum. In qua videlicet ciuitate, & eccleſiam operis egregij de lapide fecit, cuius tecto, vel longa incuria, vel hoſtili manu deiecto, parietes hactenùs ſtare videntur.* Dani deinceps ſemel atque iterum expugnârunt, primùm prædatoriæ illæ turmæ à quibus Edmundus *Ferreum latus* extorſit, deinde Canutus, à quo Etheldredus recepit, cùm è Normannia redux Canutum fortitèr hinc exturbaret, Angliámque amiſſam præter ſpem recuperaret. Edwardo Confeſſore regnante erant, ex Cenſuali Angliæ libro loquor, 1070. *manſiones hoſpitatæ, & duodecem Lageman habentes ſacam & ſocam.* Normannorum verò tempore, vt inquit Malmesburienſis, *vna ex populoſioribus Angliæ vrbs erat, emporium terra marique venientium*, & vt libro illó Cenſuali videre

eſt, eo tempore DCCCC. *Burgenſes* in hac cenſebantur *plurimaq; manſiones vaſtatæ erant* CLXVI. *propter Caſtellum. Reliquæ* LXXIIII. *vaſtatæ ſunt extra metam Caſtelli non propter oppreſſionem Vicecomitis & miniſtrorum, ſed propter infortunium & paupertatem & ignium exuſtionem.* Guilielmus primus ad eius firmamentum & ciuium terrorem, in collis ſupercilio caſtrum munitiſſimum excitauit, & eodem ferè tempore Remigius Epiſcopus Dorceſtrenſis ad ornamentum ſedem ſuam epiſcopalem Dorceſtriâ huc tranſtulit. Cúmque iam eccleſia illa concidiſſet, quam Paulinus poſuerat, *Remigius ille mercatis prædijs in ipſo vrbis vertice, iuxta caſtellum* (vt habet Henricus Huntingdonenſis) *turribus fortiſſimis eminens, in loco forti fortem, pulchro pulchram Virgini virginum, fremente Eboracenſi præſule qui loci ius ſibi vendicauit, conſtruxit eccleſiam, & in ea prabendarios* XLIIII. *locauit. Quam poſteà* (vt ait ille) *combuſtione deturpatam ſubtili artificio reparauit Alexander* ille Lincolnienſis munificentiſſimus Epiſcopus, de quo inter alia cecinit eius temporis Poeta.

Qui dare feſtinans gratis, ne danda rogentur,
Quod nondum dederat, nondum ſe credit habere.

Horum diocœſis non contenta anguſtis illis finibus, quibus in primitiua Saxonum eccleſia contenti erant Epiſcopi Sidnaceſtrenſes, qui huic agro præfuerunt, tot regiones complexa eſt, vt ſua magnitudine laborârit, & licèt Henricus ſecundus Elienſem prouinciam, & Henricus VIII. Petroburgenſem & Oxonienſem detraxerit; iuriſdictione tamen, & Comitatuum numero, totius Angliæ longè maxima etiamnum cenſetur, & parochiales eccleſias 1247. in ſua diocœſi habet. Epiſcopi huic ſedi, & multi, & magni poſt Remigium præfuerunt, ſed inſtituti non eſt mei enumerare: Nec enim Roberti Bloeti, quem Rex Guilielmus Rufus magna pecunia mulctauit, cauſatus quòd non optimo iure ipſam vrbem Lincolniam tenuerit: nec munifici illius Alexandri, qui inſanis ſubſtructionibus ad inſaniam delectatus, meminero. Duorum tamen memoria mihi recolenda,
Obijt 1253. quorum alter eſt Robertus *Groſteſt*, vir & literis & linguis ſuprà quàm credi poſſit, in illa ætate eruditus, *terrificus* (vt inquit Matthæus Pariſ.) *Papæ redargutor, regis ſui monitor, & veritatis amator, &c.* Alter eſt præceptor mihi ſemper obſeruandus reuerendiſſimus pater Thomas Cooperus, de Repub. literaria, & Eccleſia meritiſſimus, è cuius ſchola me prodijſſe & fateor, & gratulor. Verùm ille iampridem ad Wintonienſem ſedem

tranſlatus

tranſlatus ſucceſſorem hic habet reuerendiſſ. patrem W. Wicchamum virum pium iuxtà ac doctiſſimum. Vrbs etiam ipſa diu floruit, ab Edwardo tertio in *Stapulam*, quam vocant, i. in lanarum, coriorum, plumbi, &c. emporium conſtituta. Quæ quanquam grauioribus malis non ſit conflictata, ſemel tantùm incenſa, ſemélque fruſtrà obſeſſa à Stephano rege, qui ibi oppreſſus, & captus, non magnum damnum fecit: incredibile tamen eſt, quantùm quaſi vetuſtate victa paulatim decreuerit; & ex quinquaginta templis quæ auorum memoria habuit, vix octodecem iam ſuperſunt. Diſtat, vt hoc etiam adnotem, ab Æquatore LIII. part. ſcrup. XII. ab vltimo Occidente part. XXII. ſcrup. LII.

The Staple.

Withama iam Lindum prætergreſſus haud procul à *Wragbye* defluit membro Baroniæ *Truſbuts* dictæ, cuius per Roſſos Barones titulus ad *Manours* qui nunc ſunt Comites Rutlandiæ eſt delatus. Inde nobilis olim cœnobij Beardenam ſiue *Peartaneu*, vulgò Bardney, parietinas vidit, vbi Regem Oſwaldum tumulatum, vexillúmq; ex auro & purpura, tumulo ſuperimpoſitum prodit Beda. Non ſatis habuerunt monachi Chriſtianiſſimum hunc Heroëm Oſwaldum celebrare, niſi etiam eruditæ ſimulationis artificio rebus ab eo geſtis miracula aſſuerent plurima, manúmque eius hîc incorruptam ſupereſſe traderent. De illa enim ſcribit Poeta monaſticus.

✻ Barones Truſbuts. Bardney. *Oſwaldi vexillum*

Nullo verme perit, nulla putredine tabet
Dextra viri, nullo conſtringi frigore, nullo
Diſſolui feruore poteſt: ſed ſemper eodem
Immutata ſtatu perſiſtit, mortua viuit.

Bano deinde fluuiolo augetur qui è media Lindſeia, per Hornecaſtle defluit, quod olim erat Adelizæ de *Condia* & ſolo æquatum Stephano regnante, poſteà Baronia Gerardi de *Rodes*, ad Tatterſhall verò oppidulum Baronibus ſuis notum, Withamam influit. Produnt enim ſcriptores noſtri Eudonem & Pinſonem Normannos nobiles quaſi fraterna neceſſitudine inter ſe coniunctos Guilielmi primi munificentia poſſeſſiones in hoc tractu accepiſſe plurimas, quas ita inter ſe diuiſerunt, vt Tatterſhall Eudoni cederet quam per Baroniam teneret, à cuius poſteris per *Dryby* & *Bernakos* ad Radulphum Cromwell deuenit, cuius filius eodem nomine qui ſub Henrico ſexto magnus Angliæ Theſaurarius ſine prole è vita migrauit. Pinſoni autem obuenit *Ereſby* quæ non longè abeſt, à cuius prole per *Bekos*

✻ Tatterſhall. *Ereſby D. Willughbei.*

hæreditas ad Willoughbæos tranſmigrauit, ad quos etiam dotalia patrimonia perampla acceſſerunt per vxores non ſolum ab Vffordis Suffolciæ Comitibus; ſed etiam à Dominis de *Welles* *Domini Welles. Domini de Engain.* qui vnà ſecum attulerunt magna hæredia familiæ de *Engain* antiquæ nobilitatis & magnæ potentiæ in hoc tractu iam inde à Normannicis temporibus. Ab his Willoughbæis ex matre prognatus eſt Peregrinus Berty nunc Baro *Willoughby* de *Ereſby* vir animi magnitudine & militari virtute longè clariſſimus. Iam mari proximus *Withama* alterum anonymum è Septentrione riuulum recipit, cuius ad fontes 𝔅𝔬𝔩𝔩𝔦𝔫𝔟𝔯𝔬𝔨𝔢 caſtrum à Guilielmo de *Romara* Lincolnienſi Comite extructum, & regis Henrici Bollinbroke. quarti natalibus illuſtratum, qui inde Henricus de *Bollingbroke* cognominatus. Hoc verò recepto, infra 𝔅𝔬𝔰𝔱𝔬𝔫, vt diximus, mari ſe tandem confundit.

Ab hoc oſtio magno flexu protuberat littus in mare Germanicum ad ABVM vſque æſtuarium, frequentioribus vbique æſtuariolis lancinatum: rariores autem habet vrbes, quia rari ſunt portus, & arenoſi puluini paſſim obiacent. Ex oppidis tamen quæ hoc littus occupant, memoranda ſunt nonnulla, inprimis Wainfleete. verò 𝔚𝔞𝔦𝔫𝔣𝔩𝔢𝔢𝔱𝔢, vel hoc nomine, quòd Guilielmum *Wainfleet* Wintonienſem Epiſcopum Collegij Magdalenenſis Oxoniæ fundatorem, de literis virum optimè meritum produxerit. Deinde *Alford* quod mercatum debet Leoni Domino *Welles* qui *Alford.* hoc ius ab Henrico ſexto Rege obtinuit. Familia verò illa de *Welles* admodum antiqua erat & illuſtris; vltimus autem Regis Barones Welles. Edwardi quarti filiam vxorem habuit, & Vicecomes *Wellenſis* ab Henrico VII. creatus, ſine prole obijt. Hæreditas verò per ſorores *Willoughbæis*, *Dimocis*, *Delalaundis*, *Hois*, &c. obtigit. Poſteà *Louth* frequentatum empotiolum, cui *Lud* fluuiolus nomen impertijt, qui *Cokerington* ſubluit caput olim Baroniæ de *Scoteney*. *Barones de Scoteney.* Et inde 𝔊𝔯𝔦𝔪𝔢𝔰𝔟𝔶 quod Sabini noſtri, qui quod volunt, ſomniant, à Grimo mercatore ſic dictum volunt, qui quòd Hauelocum regium Danorum puellulum expoſitum educauerat, fabellis decantatur cum Haueloco illo pupillo, qui in regis coquina primò lixa, & poſteà regis filiæ nuptijs ob heroicam fortitudinem honoratus, neſcio quæ facinora geſſit, illis digniſſima qui anilibus fabulis noctem ſolent protrudere.

Grimsby. *Eulogium.*

Vix ſexto hinc milliari interiùs antiquum apparet caſtrum, Caſtor. Thong caſter. quod hodie 𝔆𝔞𝔰𝔱𝔬𝔯, Saxonicè Ðuanᵹcaſter, & 𝔗𝔥𝔬𝔫𝔤𝔠𝔞𝔰𝔱𝔢𝔯, Britannicè *Caer Egarry*, vtraque in lingua è re nomen habet, à corio

ſcilicet

ſcilicet diſſecto, quemadmodum *Byrſa* notiſſima illa arx Carthaginienſium. Perhibent enim Annales noſtri Hengiſtum Saxonem, debellatis Pictis, quum ampliſſimas alibi poſſeſſiones accepiſſet, hoc etiam loco tantum terræ à Vortigerno impetrâſſe, quantum bubulo corio in tenuiſſimas corrigias (**Thongs** nos vocamus) ſecto circumdare poſſit, in quo hoc caſtrum poſuit. Vnde quidam qui Britannicæ hiſtoriæ Epitomen carmine ſcripſit, Virgilianos verſus ſic conuertit: *Byrſa.*

Accepitque ſolum facti de nomine Thongum,
Taurino quantum poterat circumdare tergo.

Hinc magis ad ortum *Graneſby* cernitur quæ ſuos oſtentat Barones *D'eincourt* dictos, qui à Waltero de *Eincourt* Normanno non interrupta ſerie floruerunt ad Ioannem qui ex filia & hærede Ioannis Baronis Grey de *Rotherfeld* duas ſuſcepit filias Aliciam Guilielmi Louell, & Margaretam Radulphi Cromwelli vxorem. *Barones D'eincourt.*

A **Grimeſby** retrahit ſe littus, vt Abum æſtuarium admittat, in quod Trenta flu. longo confecto curſu ſuſcipitur ad **Cirmni** (ſic enim oſtium vocat hiſtoriarum Eulogium) quum eò vſque à **Foſſedike** ſabuloſa ripa hunc agrum terminauerit, delapſus primùm prope *Knath* habitationem olim familiæ Baronum de *Darcy*, quibus plurimum cùm honoris, tum poſſeſſionis per filiam & hæredem poſtremi Baronis de *Meinell* acceſſit. Profluxit hæc D'arciorum familia ab antiquiori, à Normanno ſcilicet *D'arcy* de *Nocton* Barone qui ſumma æſtimatione floruit ſub Henrico III, ſed in Normanno qui ab eo quartus dignitas hæc quaſi extincta cùm duas tantùm reliquerit filias, quarum altera Rogero *Pedwardino*, altera N. *Limbergho* in vxorem data fuiſſet. *Knath.* *Barones D'arcy de Nocton, & Knath.*

Inde *Trenta* ad **Gainesborow** decurrit, Danicarum nauium ſtatione, & Sueni *Tingskege* Danici tyranni fato nobile oppidulum, qui illic poſtquam regionem diripuiſſet (authore Matthæo Weſtmon.) ab incerto quopiam confoſſus meritas ſceleris pœnas demùm perſoluit. Multis poſt ſæculis poſſeſſio erat Guilielmi de *Valentia* Comitis Penbrochiæ qui ius fori mercatorij ab Edwardo primo obtinuit, à quo Comite profluxerunt per *Comingios* Atholiæ Comites Scotos, & Percios ad Barones de *Borrowgh* qui hoc tractu clariſſimi, de quibus anteà in Surreia. *Gainsborrow.* *Barones de Borrowgh.*

Supra hoc *Trenta*, *Idel*, & *Danus* flumina, ita ſuis aquarum diuergijs (Frontini verbo vtor) ludunt, vt Inſulam amnicam **Axeholme**, Saxonicè **Eaxanholme**, quæ Lincolnienſis agri pars eſt, *Axeholme.*

amplectantur. Longitudine x. mill. ab Auſtro in Septentrionem, latitudine dimidio minor patet, quà humilior ad flumina, paluſtris eſt, & fruticem odoriferum (Galle vocant) profundit: in media, quà leuiter ſurgit, ferax eſt, & fertilis, linúmque magna copia præbet, nec non Alabaſtritem, qui tamen minùs ſolidus albarijs & emplaſtris magis, quam alijs vſibus conuenit. Primarium oppidum Arey vocatur, vnde adiectione Saxonicæ dictionis Holme qua pro inſula vſi ſunt, nomen proculdubiò conflatum. Sed oppidum vix dici meruit, ita ſparſim habitatur: caſtri tamen aream oſtendit, Baronum bello demoliti, quod ad Mowbraios qui tunc magnam inſulæ partem poſſedêrunt, ſpectauit. Nunc verò Baro Sheffeldius iure filiæ I. Belthorpi locupletis in hac inſula viri, è qua oriundus eſt, latifundia & opimos in hac redditus habet. Edmundum verò primum ex hac familia Baronem *Sheffeld* de *Botherwic* creauit Rex Edwardus Sextus qui vitam patriæ contra rebelles Norfolcianos profudit, cum ex Anna *Vera* Comitis Oxoniæ filia ſuſcepiſſet Ioannem Baronem ſecundum, patrem Edmundi qui nunc floret Georgiani ordinis Eques honoratiſſimus.

Galle frutex. *Alabaſtrites.* *Barones Sheffeld.* ✻

Comites ſuos Lincolnienſis hic ager iactat poſt Eggam, qui anno 716. floruit, & Morcarum Saxones, Guilielmum de *Romara* Normannum è Lucia Morcari ſorore, & Rogero *Fitz-Gerold Romari* natum, cui defuncto (nec enim filius qui ante patrem obijt, nec nepos hoc titulo vſi ſunt) Gilbertum de *Gand* ſubſtituit Stephanus. Cuius filiam & hæredem Simon de *S. Licio* duxit, & in hoc honore ſucceſſit. Eo autem mortuo, Guilielmi *Romari* frater vterinus Ranulphus Ceſtriæ Comes (Lucia enim iam tertiò nupſerat Ranulpho ſecundo Ceſtrenſi) eius hæreditatem, & honores ab Henrico III. Rege conſequutus eſt, qui paulò ante mortem Hawiſæ ſorori ſuæ, vxori Roberti de *Quincy* per Chartam Lincolniæ Comitatum dedit, Illa itidem contulit Ioanni de *Lacy* Ceſtriæ Conſtabulario & hæredibus quos è Margareta filia ſua vnica ſuſciperet, Ille verò Edmundum ſuſcepit, qui ante patrem defunctus hunc paternum honorem filio ſuo Henrico reliquit, qui vltimus ex ea ſtirpe Comes fuit. Alicia autem vnica eius filia, Thomæ Lancaſtrenſi in vxorem data mulier multarum imaginum, magníque ſplendoris, quam tamen impudicis moribus labecula non minima aſperſit. Cùm autem illa nulla ſuſcepiſſet prolem, Henricum Lancaſtrenſem mariti fratrem ſibi hæredem ſcripſit. Vnde ampliſſimum patrimoni-

Lincolniæ Comites.

um Lancaſtrenſi familiæ, & Regio deinde patrimonio coaluit. Nomine tamen Lincolnienſium Comitum honorauêrunt Reges Angliæ Ioannem *Delapole*, Henricum etiam Brandonum Suffolcienſis Ducis filium, & nuperrimè Elizabetha noſtra Sereniſſima Edwardum *Fines* Baronem de *Clinton*,& magnum Angliæ Thalaſſiarcham eodem honore adauxit, quo eius filius Henricus hodie claret.

In hoc Comitatu Parochiæ ſunt plùs minùs 630.

Nottinghamſhire.

LIncolnienſi ab Occaſu confinis eſt, qui multò minor, Comitatus Nottinghamienſis,Saxonibus Snottengahamſcyre,nobis Nottinghamſhire, à Septentrione Eboracenſi,ab occaſu Derbienſi, à meridie Leiceſtrenſi terminatus. Partem meridionalem,& Orientalem *Trent* flumen nobiliſſimum, influentéſq; riuuli fœcundant: Occiduam partem ſaltus de Shirewood, longè ſe porrigens,totam occupat. Hanc quòd arenoſa ſit The Sand: illam quòd argillacea,The Clay vocant incolæ,& in has duas partes regionem ſuam diſtribuêrunt.

Trenta, Saxonicè Treonta (quem *Triginta* Latinè quidam *Trenta fl.*
obœſæ naris antiquarij, ob affinitatem Gallici verbi, quo ille
numerus deſignatur, appellârunt) longo itinere emenſo, vbi
primùm ſe in hunc agrum intulerit, *Linum* amniculum ab Oc- *Lin. fl.*
caſu ſuſcipit, qui exoriens iuxta Newſted, vbi vetuſtæ familiæ
Buronorum ſunt ædes qui à Radulpho de *Buron* primis Nor-
mannorum temporibus hoc in agro & Lancaſtrenſi florentiſſi-
mo ſunt oriundi,fertur proximè Wollaton Franc. Willoughbęi *Wollaton.*
equitis villā ſummo artificio & ſumma arte nuper conſtructam,
& deinde Lenton alluit,quondā cœnobio,nunc tantùm nundi- *Lenton.*
nis frequentibus celebratum. Vbi altera in ripa ad ipſos ferè
Lini & Trentæ confluentes, decliui ſitu locum habet, quæ no-
men Comitatui præbuit, vrbs pręcipua Nottingham, emollito *Nottingham.*
verbo pro Snottengaham. Sic enim Saxones dixêrunt, à ſubter-
raneis ſpeluncis, & meatibus quę in receptacula, & habitatio-

nem excauauit antiquitas ſub pręruptis illis ſaxis, in Auſtrali párte, quà Linum fluuiolum deſpectat. Vnde Saxonicum hoc Snotengaham interpretatur Aſſerius Latinè ſpeluncarum domum, & Britannicè *Tui-ogo-bauc*, quod idem planè denotat. Vrbs eſt loci ingenio amœna, hinc ad flumina ſpatioſa procumbunt prata, illinc faciles conſurgunt colles; omnibus etiam quę ad vitam pertinent copioſa. Hinc Shirewood lignum in ignis alimentum (licet foſſili carbone malè olenti multi vtantur,) illinc piſces *Trenta* largè ſuppeditat. Vnde barbarum vſurpat verſiculum:

Limpida ſylua focum, Triginta dat mihi piſcem.

Amplitudine denique ſtructura, vno & altero eleganti templo, foro longè pulcherrimo, & munitiſſimo caſtro, eſt ſanè ſpecioſa. Caſtrum illud prærupta petra ad Occidentale vrbis latus attollitur, quò loci arcem quondam fuiſſe creditur, qua Dani freti
868 Ætheredi, & Alfredi obſidionem pertulerunt, donec illi rebus infectis obſidionem ſoluerint, & vaſa conclamârint. Cùm enim Dani hanc occupâſſent, *Burthredus Merciorum Rex*, (vt author eſt Aſſerius) *& Mercij nuncios ad Ætheredum Occidentalium Saxonum Regem, & Alfredum fratrem dirigunt ſuppliciter obſecrantes, vt illis auxiliarentur, quò poſſent contra præfatum pugnare exercitum. Quod & facilè impetrauerunt. Nam illi fratres non ſegniùs promiſſione congregato ex omni parte immenſo exercitu, Merciam adeunt, & vſque ad* Snotengaham *bellum vnanimiter quærentes perueniunt. Cúmque Pagani tuitione arcis muniti bellum dare negarent, & Chriſtianis frangere murum non ſuppetebat, pace inter Mercios & Paganos facta, duo illi fratres cum cohortibus domum reuerſi ſunt.* Poſteà verò Edwardus Senior villam Bridgeford è regione poſuit, & mœnibus quæ iam corruêrunt, ipſam vrbem incluſit. Paucíſq; interiectis annis Edwardi ſcilicet Confeſſoris tempore, vt eſt in Cenſuali illo Angliæ libro, 173. Burgenſes numerabantur, & *de duobus monetarijs* 40. *ſolidi Regi ſoluebantur. Aqua etiam Trenta, & Foſſa, & via Eboracum verſus cuſtodiebantur, vt ſi quis impediret tranſitum nauium, emendare habuit per quatuor libras.*

Caſtrum autem quod nunc cernitur, & author, & operis magnitudo nobilitant; Guilielmus enim Normannus ad Anglos frænandos extruxit *naturáque & manu ita munitum erat*, (authore Guilielmo Neubrigenſi) *vt ſolo inedia, ſi defenſores idoneos habeat, expugnabile videatur.* Poſteáq; Edwardus IIII. magnis impenſis inſtaurauit, & ſplendidis ædificijs adornauit. Nec temporum inclinationibus

inclinationibus communem magnis caſtris ſortem ſubijt; nun-
quam expugnatum. Fruſtra ſemel obſeſſum ab Henrico Ande-
gauenſi, quo tempore ædificia adiuncta ſuccedêrunt præſidiarij
milites. Semel etiam ex improuiſo captum à Roberto de *Ferra-
rijs* Comite Derbienſi in bello Baronico, qui ciues omnibus
fortunis ſpoliauit, Caſtellani multa referunt de Dauide Scoto-
rum Rege in hoc captiuo, & Rogero de *Mortuomari* Marchiæ
Comite, per ſubterraneum meatum hîc deprehenſo, qui, quòd
fidem in patriam præ Scoticis nummis, vilem habuerit, & alia
ſcelera vaſto animo deſignârit, poſteà ſuſpendio perijt. Cęterùm
hæc vrbs Polum Borealem LIII. grad. ſublimen aſpicit, ab vl-
timo verò Occidente XXII. partes, XIIII. ſcrup. numerat.

Hinc clementi alueo præterit Trenta per *Shelford* equeſtris *Baronia de*
ſtirpis Stanhoporum ſedem, quorum ſplendor in hoc tractu eſt *Shelford.*
magnus & nomen celebre. Baronia verò olim erat Radulphi
Hanſelini, per cuius filias ad *Bardolphos*, & *Eueringhamos* deſcen-
dit. Vnde aquas ſuas deuoluit non procul à Suthwell Collegia- Suthwell.
ta Præbendariorum eccleſia B. Mariæ ſacra, non ſplendida illa
quidem, ſed firma, opulenta, antiqua & celebri, quam Paulinum
primum Archiepiſcopum Eboracenſem fundaſſe ſcribunt, cùm
huius agri incolas in *Trenta* flu. ſacro baptiſmate Chriſto rege-
neraret. Ex quo tempore Archiepiſcopi Eboracenſes ſuum hîc
palatium peramplum, & tria adiuncta viuaria feris referta ha-
buerunt. Hanc ciuitatem eſſe quam Beda *Tio-vul Fingaceſter* *Tio-vul-Finga-*
vocat, firmiùs credo, quòd quæ ille de Paulino baptizante in *ceſter.*
Trenta iuxta *Tio-vul-Fingaceſter* retulerit, hoc in loco facta fuiſſe
priuata huius eccleſiæ hiſtoria conſtanter affirmarit. Inde ab
ortu *Snite* fluuiolus Trentæ illabitur, qui cùm tenuis ſit irrigat
Langer Dominis ſuis Tibetotis, ſiue Tiptoftis qui poſteà Wi- *Tiptofti.*
gorniæ Comites celebrem, & *Winerton* quæ ab *Heriz* viro hoc in
tractu quondam claro per *Brettos* & *Caltoftos* ad *Chaworthos* de- *Chaworthi.*
uenit, qui è Cadurcis in Gallia nomen, & à Barone *Walcheruill*
ſtemma deducunt.

Iam Trenta ſe diſpeſcit, & oppidum ſatis amplum ſubluit
Newarke, quaſi nouum opus dictum, à nouo caſtro, quod *ver-* Newarke.
nantiſſimum florida conſtructione caſtellum, vt vocat Huntingdonen-
ſis, conſtruxit Alexander munificus ille Lincolnienſis Epiſco-
pus. Qui vt antiqui hiſtorici verbis vtar, *Cùm eſſet cordis lautiſſimi
hoc, & aliud expenſis profuſiſſimis caſtellum extruxit. Et quoniam huiuſ-
modi extructio Epiſcopalem honeſtatem minùs decere videbatur: ad*

tollendam illius extructionis inuidiam, & quaſi expiandam maculam totidem monaſteria conſtruens,collegis religioſis impleuit. Nihilominùs hanc vanam in militari epiſcopo opum profuſionem ſua pœna ſubſequuta eſt. Stephanus enim Rex cui nihil prius erat ad nutantem regni ſtatum confirmandum, quàm munitiora loca in ſuam redigere poteſtatem, eò præſulem iſtum carcere, & inedia adegit,vt hoc,& alterum ad *Sleford* caſtrum, velit,nolit,ſibi tandem in manus traderet. Hinc fluuius ſe colligens rectà in Septentriones, viculis conſitus defertur, nec memorandum quicquam habet priuſquam ad *Axeholme* inſulam(de qua diximus) peruenerit.

Shirwood. In occidua huius agri parte (the Sand vocant) Shirewood, quam alij *Limpidam ſyluam*, alij *Præclaram ſyluam* interpretantur, omnia olim frondibus adoperuit,arborúmque rami complicati ita ſyluas commiſerunt, vt calles vix ſingulis peruij eſſent, nunc verò rarior eſt, infinitas tamen damas, & ſurgentes in cornua

Mansfeld. ceruos alit, oppidáque habet nonnulla, in quibus Manſfeld prælucet, copioſum admodum forum, cuius nomen in argumenti partem arripuerunt aliqui, qui familiæ Mansfeldiæ in Germania ſuam antiquitatem aſſerunt,primúmque Manſfeldię Comitem cum Arthuro noſtro menſam rotundam celebraſſe volunt, & hinc accerſunt. Reges verò noſtri huc quondam venandi ſtudio allecti ſe recipere ſolebant, & vt ex Inquiſitione antiqua ipſa verba habeas. *Henricus Fauconberge tenebat Manerium de Cukeney in hoc Comitatu in Sergientia per ſeruitium ferrandi palfredum Regis quando Rex veniret ad Mansfeld.* Ex hac

Idel fl. ſylua ſcatent multi riuuli qui Trentam petunt, præcipuus *Idle* cenſetur,ad quem anno ſalutis 616.Etheredi potentiſſimi Nordanhumbrorum regis fœlicitas deprehenſa pluſquam hęſitauit. Cùm enim anteà fœliciſſimè ſemper pugnaſſet, hîc verſa fortuna cecidit, à Redwaldo Orientalium Anglorum rege debellatus,qui in eius loco Edwinum auito regno exulantem Nordanhumbris præfecit. Defertur hic fluuiolus haud procul à *Mark-*

Markham. *ham* viculo quidem tenui, ſed qui nomen indidit Markhamorum familiæ & vetuſtate, & virtute admodum inſigni, cui maximum decus erat I. Markham qui in ſummo Angliæ Tribunali tanta ęquitate iuſtitiæ clauum tenuit (quod in hiſtorijs Anglicis velim legas) vt gloria nullis ſeculis intermoriatur. Idleton vicu-

Adelocum. Idelton. lus ruſticanus ſuperiùs huic fluuio apponitur. Quē AGELOCVM fuiſſe quem Antoninus memorat, & alibi SEGELOCVM dicit, corruptéque

corruptéque Agelocum, pro Adelocum à librarijs conceptum iam diu exiſtimaui. Cúmque diſtantia non multùm reclamet, neque aliquid aliud hoc meum iudicium infirmet, ita in eo perſiſtam, vt exiſtimen illum fruſtra Agelocũ quærere, qui ad hunc fluuium non quærat. Ab hoc ſex ad occaſum milliaribus abeſt Workenſop non minùs lætiſſimo prouentu Glycyrizæ, quàm Comitis Salopiæ ædibus præclarum, ad quem à Louetoftis primis huius dominis ſub Normannis, per Furniuallos, & Neuillum, cum lauta hæreditate deuolutum eſt. Paulò ſuperiùs ad eundem fluuium Blithe mercatum celebrem vidimus, quem Bulleum, vel *Buſly* Normannici generis nobilẽ caſtro muniuiſſe accepimus, ſed ne ruinæ eius iam comparent, ita omnia delet temporis vetuſtas. Monaſteriolum verò poſuerunt Rogerus *Bulley* & Fulco *Liſieurs*, & hoc vltimum ferè eſt Nottinghamienſis agri ad Septentriones oppidum, præter *Scroby* Archiepiſcopi Eboracenſis oppidulum in ipſo confinio locatum.

Idlton. *Workenſop.* *Glycyrizæ.* Blith.

Nottinghamiæ Domini & Comites.

Guilielmus cognomento *Conqueſtor* huic agro Guilielmum *Peuerell* filium ſuum nothum non Comitis, ſed Domini de *Nottingham* titulo præfecit, cui eiuſdem cognominis ſucceſſit filius, & etiam nepos, quem Henricus ſecundus hæreditate excluſit, quòd Ranulpho Ceſtriæ Comiti venenum miſcuerit. Subrogatúſque eſt in eius locum Robertus de *Ferrarijs* iunior cum Comitis honore, cuius poſteri bello Baronico honore exciderunt. Longo pòſt tempore, hoc titulo Richardus ſecundus Ioannem de *Mowbray* exornauit, è qua familia quinque præter hunc, Nottinghamiæ fuerunt Comites, & vno excepto omnes Norfolciæ Duces. Sed cùm eorum proles maſcula defeciſſet, Richardus tertius Guilielmum Marchionem de *Barkley*, & Henricus VIII. filium ſuum illegitimum Henricum *Fitzroy*, quorum vterque nullis ſuſceptis liberis ex hac vita migrarunt, hoc Nottinghamiæ Comitis titulo honorârunt.

Viſuntur in hoc agro eccleſiæ Parochiales 168.

Darbiſhire.

OCciduum Nottinghamienſium latus claudit Prouincia Darbienſis, Saxonicè Deoꞃbiꞅ ꞅcyꞃe, vulgò Darbiſhire, quę & ipſa clauditur ad mediũ Soem agro Leiceſtrẽſi, ad occidentẽ Staffordienſi, ad Aquilonem

lonem Eboracenſi,forma quaſi triangulari,ſed non æquilatera. Ab apice enim qui ad auſtrum,vix ſex paſſ.mill.patet, ita vtrinq; exſpatiatur,vt quà Septẽtriones ſpectat,triginta plùs minùs mill. paſſ.in latitudine occupet. In duas partes Deruentione flumine intercurrente diuiditur,qui è Septentrionali limite profuſus,nigrantibus è terra aquis in Auſtrum deuolutus Trentam petit: Trenta enim,quem dixi, apicem Auſtralem interſecat. Pars orientalis & meridionalis culta,fœcunda, & viuarijs frequens eſt. Pars occidentalis vltra Deruentionem, Peake vocamus, tota petroſa, montibus,& aſpretis ſterileſcit,plumbi tamen prouentu opulenta, & ouibus paſcendis ſatis commoda.

Greiſly caſtle. *Greiſleiorum familia.* In auſtrali angulo primùm quod memorandum eſt, ſe conſpectui offert *Greiſely* caſtrum plusquam dirutum, quod vnà cum monaſteriolo in honorem S. Georgij poſuerunt olim *Greiſlei* Domini, qui à Guilielmo filio Nigelli de *Greiſeley* dicto genus repetentes ab ipſa Normanica Angliæ expugnatione ad hæc vſque tempora magna dignitate floruerunt, quam coniugio cum filia & hærede antiquæ familiæ de *Gaſteneys* non parùm iam olim auxerunt. Ad *Doue* fl. qui à Staffordienſibus hunc agrũ donec *Trentam* inuehitur, ſeparat, præter viculos ruſticanos & *Aſhburne* mercatum, nihil occurrit: à quo parùm abeſt *Schirley* vetuſta poſſeſſio familiæ celebris *Shirleiorum*, qui à Fulchero quodam ſtemma ducunt,quibus præter vetuſtatem familię plurimùm honoris; & latifundia accreuerunt ex connubijs cum hæredibus *Breoſorum*,*Baſſettorum* de *Braileisford*, *Stantonorum*,*Lonettorum* &c. *Shirleiorum familia.*

Repton. Burthredus Rex. Ad Trentam verò vbi primùm Douum admiſerit *Repandunum* cernitur,ſic hiſtorici noſtri vocitant,Saxones Hrepandun,& nos Repton vocamus, quod in tenuem viculum ex amplo oppido decreuit: olim enim admodum erat celebre, cùm ſepultura Æthelbaldi boni illius Merciorum regis,qui ſuorum fraude occubuit, & reliquorum Merciæ regum; tùm Burthredi vltimi Merciorum Regis fortuna,qui cùm prece & pretio regnum viginti annos tenuiſſet, hîc à Danis imperio exutus, vel potiùs ſplendida regnandi miſeria exemptus, documento eſt quàm lubrico ſtant loco quæcunque pecunia ſuffulciuntur. Vix quinq; hinc milliarium interſtitio ad Arctum *Deruentio* flu. voluitur, qui, vt dixi, in extremo agri ad Septentriones limite fontem è montibus deriuans,nunc inter ſaxa colliſus,nunc prata viridantia fouens per triginta plùs minùs milliaria iter quaſi rectà in meridiem

meridiem vrget. In tam longo decurſu nihil quod ſuſpiciat habet præter Chatteſworth ædes ſane amplas, elegantes, & ſuſpiciendas, quas Guilielm. Candiſh Eques auratus è nobili, & antiqua familia de *Cauendiſh* in Suffolcia oriundus inchoauit, & clariſſima eius vxor, quæ nunc Salopiæ Comiti enupta, maximis impenſis nuper abſoluit. Quà verò Deruentio in ortum ſe conuertit, Darby cernitur, Saxonicè Noꞃð-ƿoꞃðiȝ, *& iuxta Danicum linguam*, vt habet Athelwerdus ille vetuſtus, *Deoraby*, vniuerſi agri caput, quod nomen à Deruentione flumine cui imponitur deſumptum vniuerſo agro communicauit. Oppidum eſt nec exiguum, nec infrequens, hoc ſolumodò nomine antiquis memoratum, quòd graſſantibus Danis latibulum fuerit; donec Ethelfleda illa victrix Merciorum Domina, inopinato impetu, trucidatis Danis potita fuiſſet. Edwardi Confeſſoris tempore, vt eſt in libro Cenſuali, 143. Burgenſes habebat, qui tamen ita diminuti erant, vt regnante Guilielmo primo, ſolummodò centum ſuperfuerint. *Hi autem ad feſtum S. Martini reddebant Regi duodecem* * *trabes Annonæ.* Nunc verò celebritas eſt è iuridicis conuentibus pro vniuerſo agro, & ceruiſia, quam coquit optima, nos Ale dicimus detorta à Danica voce *Oela*, non ab Alica vt Ruellius deducit. Britanni antiquo verbo *Kurw* dixerunt, pro quo perperàm *Curmi* legitur apud Dioſcoridem, cùm dicat Britannos & Hiberos (fortaſſe Hibernos) pro vino, *Curmi* potu ex hordeo confecto vti. Hoc enim eſt vinum noſtrum hordeaceum, quod Iulianus Aug. lepidè in Epigrammate vocat Πυρογενῆ, ϰ̀ Βρόμον ὐ Βρόμιον. id eſt, *Spicigenam Bromon, haud Bromium.* Priſcus hic eſt, & peculiaris Anglorum & Britannorum potus, idémque ſaluberrimus, quamuis Henr. Abrincenſis Normannus Henrici III. Poëta ſalſè his verſiculis irriſerit.

Neſcio quod Stygiæ monſtrum conforme paludi,
Ceruiſiam plerique vocant, nil ſpiſſius illa,
Dum bibitur, nil clarius eſt dum mingitur, vnde
Conſtat quod multas feces in ventre relinquit.

Cæterùm huius oppidi opulentia ferè omnis eſt ex propolia, ſcilicet ex frumento emendo, & montanis reuendendo, ſunt enim incolæ omnes quaſi propolæ.

Non longè hinc ſuas agit aquas *Derwentio* per *Elwaſton* (vnde fuit G. *Blunt* quem ad Baronis de *Montioy* dignitatē rex Edwardus IIII. euexit, cuius poſteri qui literarum ornamentis generis claritatem adæquarunt, etiamnum florent) cùm Trentæ confluit,

[Margin notes:]
Chatteſworth.
Darby.
✱
* Thraues of Corne vt videtur.
✱
Ceruiſia quæ Curmi *Dioſcoridi, Anglis* Ale. *ab* Oel. *voce Danica.*
✱
Barones Montioye.

qui mox *Erewaſh* admittit limitem in hac parte à Nottinghamienſi Comitatu. Huic adſidet *Sainct Diacre* ſedes nobilis familiæ Greiorum de *Sainct Diacre*, quorum hæreditatem adijt iure vxorio Edwardus *Hilary*, cuius poſteri in Greiorum nomen tranſierunt, & poſt tertiam ſobolem Alicia eorum ex aſſe hæres Ioannem *Leeke* Militem in maritum aſſumpſit.

Greij de S. Diacre.

Codenor caſtle.

Barones Grey de Codnor.

In orientali latere ordine ſuccedunt ad Boream **Codenor** caſtrum quod ad Greios Barones ſpectauit, qui Domini Grey de *Codenor* dicti fuerunt, quorum hæreditas ſuperiori ſæculo deuenit ad Zouchæos ex matrimonio, quod Edw. *de la Zouch* filius ſecundus Guilielmi Domini *de la Zouch* de *Heringworth* contraxit cum Elizabetha amita & hærede Henrici Greij Domini de *Codenor*; **Alfreton** deinde cernitur quod ab Alfredo rege conſtructum denominatúmque credunt, quod ſuos etiam Barones habuit hinc de *Alfreton* cognominatos, quorum ſecundus Robertus filius Ranulphi monaſteriolum de *Bello-Capite* vulgò *Bean-chief* in remotiſſimo huius Comitatus angulo conſtruxit; ſed paucis poſt annis, deficientibus maſculis, per duas filias eorum hæreditatem adierunt familiæ de *Cadurcis*, ſiue *Chaworth*, & *Lathami* in agro Lancaſtrenſi. Pro inſignibus erant his Baronibus de *Alfreton* gemini, vt vocitant, *Cheuerni* aurei in parma cærulæa, quæ eadem inſignia *Muſardi* Barones de *Staueley* in hoc agrò coloribus commutatis geſtarunt, qui deſierunt Edwardo primo regnante in filia T. *Frechevillo* enupta, cuius poſteri etiamnum hîc florent. Superiùs eſt **Cheſterfield** in **Scardale**, id eſt, in valle cautibus concluſa; cautes enim **Skarres** Angli dixerunt. Huic antiquitatem, & ipſum nouum nomen, murorúmque ruinæ aſtruunt, ſed nomen priſtinum tempore antiquatum eſt & extinctum, prælióque tantùm apud authores celebratur inter Henricum III. & Barones, in quo Robertus de *Ferrarijs* vltimus ex ea familia Darbiæ Comes captus, honore ſuo ex Parlamenti authoritate mulctatus, priuatus deinceps vixit, poſteríque ſolo Baronum nomine floruerunt. Parùmque hinc abeſt *Bolſoner* caſtrum antiquum paulò æditiùs poſitum quod ad Haſtingos *Abergeuenna* Dominos ſpectauit ex iure commutationis cum Rege Henrico III, qui cùm noluerit Comitatum Ceſtriæ inter colos diſtrahi, ſororibus Ioannis Scoti Comitis vltimi alias poſſeſſiones hinc inde aſſignauit.

Alfreton.

Barones de Alfreton.

Inſignia Baronum de Alfreton.

Barones de Staueley.

Cheſterfield.

Bolſoner.

Pars occidentalis vltra Deruentionem, quæ tota collibus, & montibus eminet, vnde olim Saxonicè Peaclond, hodie **Peake**, fortaſſe

The Peake.

ſortaſſe dicitur, id enim apud nos eminere ſonat, Douo citiſſimo, & lympidiſſimo flumine à Staffordienſibus ſecluditur, plumbique eſt adeò ferax, vt Chymiſtæ, qui Planetas tanquam *Plumbum.* criminis reos ad metalla damnant, Saturnum quem plumbo præficiunt, nobis animo eſſe benigno quòd plumbum conceſſerit, Gallis infenſo quibus denegauit, ridiculo errore tradiderint. Verumenimuerò de hac regione Plinium loquutum arbitror, cùm dixerit, *In Britannia ſummo terræ corio plumbum adeò largè eruitur, vt lex vltrò dicatur, ne plus certo modo fiat.* In his enim montibus lapides plumbarij feraces, vt vocant Metallici, quotidiè magna copia effodiuntur, quos in collibus Fauonio obuerſis iuxta Creach, & Workeſworth (quod hinc nomen à plumbarijs operibus inuenit) obſeruatis temporibus cùm Fauonius flare cœperit, quem omnium ventorum pertinaciſſimum eſſe vſu deprehenderunt, magna lignorum vi accenſa, excoquunt, & effoſſis canalibus quibus defluat, in maſſas, Sowes vocantur, conflant. Nec plumbum ſolùm, ſed etiam Stibium (in officinis *Antimonium* vocatur,) hîc in proprijs venis reperitur, quo in *Antimonium.* tingendis cilijs Græcæ mulieres olim vſæ ſunt, vnde Poëta Ion [illegible] nominat. Lapides etiam molares hîc excinduntur, *Lapides molares.* cotes item ad ferramenta exacuenda, & nonnunquam Fluor *Cotes.* quidam candidus in fodinis reperitur (Lapides enim è fodinis qui gemmis ſunt ſimiles, *Fluores* metallicis dicuntur) qui per *Fluores.* omnia Chryſtallo eſt ſimillimus. Præter illud Workeſworth, *Chriſtallus.* quod relatu dignum, non aliud occurrit oppidum, niſi Bakewell ad *Wie* fluuiolum, qui inter hos colles ſibi iter in Deruentionem aperit. *Bakewell.* Badecanpel hoc Saxonibus dictum fuit, Burgúmque ibi Edwardum ſeniorem conſtituiſſe author eſt Marianus. Neſcio an à thermis hoc nomen mutuatum fuerit, quas Bade & Baden antiqui Angli, vt Germani ſua lingua nominârunt, vnde Baden Germaniæ, & *Buda* Hungariæ. Sanè ad *Wie* ſcaturiginem non procul hinc nouem fontes calidis aquis ebulliunt, Buxtonwell hodie indigitant, quas cùm ſtomacho, neruis, & vniuerſo *Buxton.* corpori ſalubres eſſe iam vſus docuerit: honoratiſſimus Comes Salopienſis ædificijs nuper illuſtrauit, & denuò nobiliſſimorum virorum concurſu celebrari cœperunt. Quo tempore quædam magni ingenij, ſed multò maioris proſapiæ Buxtonæ Cæſaris de *Feltria* verſiculos imitata, hoc diſticho valedixit,

Buxtona quæ calida celebrabere nomine lymphæ,
Forte mihi poſthac non adeunda, vale.

Sed

Sed hæc extra curriculum. Antiquitùs tamen thermas has innotuiſſe Actus, ſiue Via Romana lapidibus conſtrata **Bathgate** dicta, per ſeptem hinc milliaria ad **Burgh** viculum oſtendit. Iuxta quem colli adfigitur vetuſtum caſtrum, nunc Regis, quondam Peuerellorum, **The Caſtle in the Peake** vocatum, ad quod ſpecus, ſiue ſubterraneus meatus (honorem præfabor) *Diaboli Podex* dictus, magno hiatu patet, multiplicéſque receſſus habet, in quibus paſtorem vidiſſe latiſſimam regionem, riuulis interfuſam, & vaſtos inertium aquarum conceptus, ſiue veri ignorantia, ſiue mentiendi libidine finxit Geruaſius Tilburienſis. Ex huiuſmodi tamen fabulis inter Angliæ miracula cenſetur hæc ſpecus, nec deſunt huiuſmodi fabellæ de altera in vicinia ſpecu **Elden hole**, in qua nihil mirandum, niſi quòd ſit immane præceps, & profunda. Sed quòd ventorum ſint hîc ſpiracula, fruſtra ſunt qui ſcripſerunt, nec alterutri harum conueniunt illi Nechami verſiculi de Angliæ miraculis.

Diuels arſe.

Elden hole.

> *Eſt ſpecus Æolijs ventis obnoxia ſemper,*
> *Impetus è gemino maximus ore venit.*
> *Cogitur iniectum velamen adire ſupernas*
> *Partes, deſcenſum impedit aura potens.*

Darbiæ Domini è *Peuerellorum* ſtirpe, qui etiam Nottinghamiæ Domini fuerunt, tres Guilielmi numerantur, quibus ſucceſſerunt tres itidem Comites è *Ferrariorum* familia, Guilielmus nimirum ex Margareta vltimi Peuerelli filia natus, Guilielmus eius filius, & Robertus è filio nepos, qui bello ciuili ita hoc honore excidit, vt ex poſteris nulli, quamuis ſummo ſplendore vixerint, in integrum reſtituti fuerint. Sed hunc eorum titulum detulit ſtatim Henricus tertius Edmundo *Gibboſo* filio ſuo Lancaſtriæ Comiti, vnde Lancaſtrenſi ſtemmati coaluit, donec Hẽricus Septimus eundem Thomæ Stanleio contulerit, qui Margaretam Regis matrem iam antè duxerat, è cuius poſteris iam quintus Darbiæ Comes Ferdinandus vir longè honoratiſſimus Henrici nuper defuncti filius eo honore perfuitur.

Darbia Domini & Comites.

Hæc de Comitatibus Nottinghamiæ, & Derbiæ, cuius incolæ Bedæ ætate *Mercij Aquilonares* vocabantur, quòd vltrà Trentam ad Aquilonem conſedêrunt, terrámque, vt inquit, familiarum ſeptem millium habuerunt.

Mercij Aquilonares.

Parœcias includit hic Comitatus 106.

P*Eragratis iam ordine Coritanorum regionibus, qui proximi ad occiduam Solis plagam fuerunt,* CORNABII *ſiue* CORNAVII *ſunt perluſtrandi: quorum* ἔτυμον *excutiant alij, vim verbi in aliud, atque aliud ducere poſſum, ſed cùm ex illis nullum loci naturæ, populíque ingenio reſpondeat, furcillis malim eijcere, quàm his noſtris commentariolis intexere. Quod igitur inſtituti eſt, prouincias quas Cornauij ex Ptolemæi deſcriptione tenuiſſe videntur, ſeorſim percurram, videlicet* Warwick-ſhire, Worceſterſhire, Staffordſhire, Shropſhire, *&* Cheſhire. *In quibus nullum Cornauiorum nominis veſtigium hodie ſupereſt, licèt hoc nomen ad inclinatum vſque Romanorum imperium permanſerit. Sub poſterioribus enim Imperatoribus Cornauiorum numeri & turmæ meruerunt, vt videre eſt in libro Notitiarum.*

Warwickſhire.

WArwicenſis pagus, qui Saxonibus vti nobis Warwickſhire, ab ortiuo cardine Leiceſtrenſibus, & Via militari, quam dixi; ab auſtrali Oxonienſibus, & Gloceſtrenſibus, ab occiduo Vigornienſibus, & à Septentrione Staffordienſibus finitus, in duas diſtinguitur partes, in Feldon ſcilicet, & Wodland, id eſt, in regionem campeſtrem, & nemoroſam. Quas Auona flumen obliquè per mediam regionem ab ortu æſtiuo in occaſum Brumalem defluens, quodammodo ſeiungit.

Feldon cis Auonam ad Auſtrum campeſtri iacet planitie, frugibus & virenti gramine admodum læta, & quamuis plurimis vndiquaque fulgeat oppidulis, memoranda tamen ſunt ſolummodò Leamington, à *Leamo* fluuiolo qui hanc partem pererrat, ſic dictum, vbi fons ſalſus ebullit, Ichindon nunc long Ichington, & Harbury, Nec alio ſanè nomine hæc duo memoranda ſunt, quàm quòd inter ea Fremundus Offæ regis filius ex inſidijs *Feldon ſiue Felding.* *Fremundus.*

dijs

dijs nefariè olim occiſus fuerit: Vir magni nominis, & ſingularis in Deum pietatis, cui nihil aliud inuidiam conflauit, quàm quòd infœlici tempore, fœlicibus auſpicijs hoſtium audaciam contudiſſet. Quod tamen eius fatum in maiorem illi gloriam ceſſit. Nam ſepultus ad Offæ patris palatium (Offchurch nunc dicitur) poſteritati adhuc ſuperſtes eſt, vtpote qui inter indigites relatus, diuinos honores apud multitudinem meruit, vitáq; eius carmine ſatis eleganti ab antiquo ſcriptore deſcripta, è qua non ſit piaculum, hos pauculos verſus ſubiungere de homicida qui regnandi libidine percitus illum ſuſtulit.

Non ſperans viuo Fremundo, regis honore
Optato ſe poſſe frui, molitur in eius
Immeritam tacitò mortem, gladióq; profanus
Irruet exerto ſeruus, Dominiq; iacentis
Tale nihil veritum ſæuo caput amputat ictu.
Talis apud Wydford *Fremundum palma coronat,*
Dum ſimul & ſontes occidit, & occidit inſons.

Woodland. Woodland trans Auonam ad Septentriones expanditur ſpatio multo maiori, tota nemoribus infeſſa, nec tamen ſine paſcuis, aruis, & varijs ferri venis. Hæc vt hodie Woodland, id eſt, regio ſylueſtris, ita etiam *Arden* antiquiori nomine olim dicebatur, verùm eadem planè, vt exiſtimo ſignificatione. *Arden* enim priſcis Britannis & Gallis ſyluam ſignificaſſe videtur, cùm in Gallia ſyluam maximam ARDEN, oppidum in Flandria iuxta alteram ſyluam Ardenburg, & celebratam illam Angliæ ſyluam truncato vocabulo Den nominari videamus.

In orientali huius latere ad Watlingſtréte, ſic militarem Romanorum viam vocamus, MANDVESSEDVM oppidum longè vetuſtiſſimum ab Antonino memoratum locum habuit, quod ſuo nomine non omnino viduatum, nunc Mancetter dicitur, Nennij Catalogo *Caer Manchgued.* Quod nomen cùm lapidicina adiacet, è qua ſtructiles lapides effodiuntur, à lapidibus effoſſis, & excifis impoſitum ſuſpicari liceat. E Britannicę enim linguæ Gloſſarijs *Main* lapidis, *Foſſwad* effodiendi ſignificationem habere docemur, quæ coniuncta antiquum illud nomen MANDVESSEDVM ſatis expreſſè referre videantur. Quantum autem & qualecunque olim fuerit, viculus hodie perexiguus vix quatuordecem ædiculas numerat, & nihil antiquum præter molem antiquam oſtendit. Hinc enim Atherſtone mercatus frequens, illinc Nunneaton virginibus velatis olim

Marginal notes: Arden. — Manduessedum. Mancester. — Nunneaton.

olim ſedes, ſua vicinitate exhauſerunt. Hæc anteà Eaton dicebatur, ſed cùm Amicia Roberti *Boſſu* Leiceſtrenſis Comitis vxor,vt ſcribit Henricus Knighton, *Sanctimonialium monaſterium fundâſſet, in quo ipſa facta Sanctimonialis*, à Sanctimonialibus Nun-eaton appellari cœpit.

Sub quo Aſteley caſtrum quondam floruit Baronis de *Aſteley* ſedes primaria, cuius filia & hæres fuit data in vxorem ſecundam Reginaldo Grey Domino de *Ruthin*, è qua prognati ſunt Greij Dorſettiæ Marchiones, quorum nonnulli in nitidiſſimo Collegio hîc inhumati fuerunt. Super hæc haud procul ab eadem via in Boreali agri termino floruit etiam Saxonico ſæculo, quod nunc ferè euanuit *Secandunum*, vulgò Sekinton, vbi Æthelbaldus Merciorum Rex inteſtino bello à Bearedo anno ſalutis 749. transfoſſus occubuit, & mox Bearedus ab Offa peremptus, eo ſcelere quo inuaſit regnum, ſubitò amiſit. Aſteley. *Baro Aſtely.* Sekinton.

Magis ad occaſum, Maxſtok caſtrum quondam ſtetit, quod *Limſeios* qui Barones de *Woluerley*, *Odingſellos* è Flandria oriundos, & *Clintonios*, qui clariſſimi fuerunt in hoc agro, perpetua quaſi ſerie Dominos agnouit. Inde in extremo huius agri ad Boream margine Sutton Colfield loco ſaltuoſo, & ingrato Ioannem Voiſyeum Epiſcopum Exonienſem alumnum ſuum prędicat, qui oppidulum iam diu intermortuum (regnante Henrico VIII.) ædificijs, priuilegijs, & ludo literario excitauit. Sex ad occaſum hinc milliaribus diſiungitur Bremicham, incolis refertum, & incudibus reſonans, ſunt enim plurimi fabri ferrarij, in cuius non vltima laude poſuerim, quòd nobilis & bellicoſa Bremichamorum in Hibernia familia hinc ſuam originem, & nomen duxerit. In medio ſylueſtris huius regionis Couentry ſedet, à monachorum conuentu dicta, vt credimus, cùm *Conuentria* in hiſtorijs noſtris vocetur, & Côuentum nos noſtra lingua Couent appellemus. Quæ ſuperiori ſæculo laneis, & pileis conficiendis ditata, vnicum fuit harum regionum Emporium, & pluſquam mediterranea, frequens: vtpote vrbs percommodo ſitu, ampla, nitida, mœnibus munita firmis, & ædificijs exculta pulcherrimis, inter quę duo rari operis contigua, & quaſi æmula exurgunt templa, alterum ſanctæ Trinitati, alterum Michaeli ſacrum. Ex intima tamen antiquitate nihil habet. Omnium verò antiquiſſimum videtur fuiſſe monaſterium (cuius parietinas iuxta illa templa vidimus (quod Leofricus Merciorum Comes *tanto auri & argenti ſpectaculo conſtruxit* (Malmesburienſis Maxſtock. Sutton Colfield. Bremicham. Couentrey.

Ff verbis

verbis vtor) *vt anguſti viderentur ipſi parietes eccleſiæ theſaurorum receptaculis, miraculo porrò viſentium oculis, ex vna enim trabe quinque argenti marcæ fuerunt eraſæ.* Tantóque ditauit patrimonio, vt Robertus de *Limſeio* Lichfeldenſis, & Ceſtrenſis Epiſcopus huc ſedem quaſi ad Lydiam arenam transferret: vt, (ſic enim ſcribit Malmesburienſis ille) *ex ipſis Eccleſiæ gazis ſurriperet, vnde Regis manum impleret, vnde Papæ occupationes falleret, vnde Romanorum auiditati arriperet.* Verùm ſedes hæc poſt paucos annos Lichfeldiam remigrauit. Ita tamen, vt vnus idémque Epiſcopus Lichfeldenſis, & Conuentrenſis diceretur. Primus huius vrbis Dominus(quod nouimus) fuit Leofricus iſte, qui in ciues commotior, grauiſſimis illos tributis oppreſſit, quæ nulla alia lege laxari voluit, Godiua vxore obnixè intercedente, niſi ipſa nuda frequentiſſimam vrbis partem obequitaret, quod promiſiſſimis ſuis capillis obtecta, à nemine, ſi fides ſit vulgo, viſa præſtitit, & Conuentrenſes ſuos multis penſitationibus in perpetuum exſoluit. A Leofrico per Luciam eius ex Algaro filio neptem, in Ceſtrenſium Comitum poſſeſſionem peruenit, nupſerat enim illa primo Ranulpho Comiti Ceſtriæ, qui eaſdem, quas habuit Lincolnia Libertates, Conuentriæ indulſit, magnámque vrbis partem monachis donauit, reliquam, & *Chilmore* quod prædium eſt Dominicum ſub vrbe, ſibi & ſuis reſeruauit. Quibus defunctis, cùm nulla maſcula prole ſuperſtite, hæreditas inter ſorores in partes diduceretur, Conuentria ad Rogerum Baronem de *Montealto*, ſiue *Monthault* mediatè per Arundeliæ Comites deſcendit. Cuius è filio nepos omne ius ſuum in Ioannem de *Eltham* Cornubiæ Comitem pretio tranſcripſit. Ille autem Cornubiæ Comitatui adiunxit. Iam inde inprimis floruit, Reges varias immunitates dederunt, præcipuè Edwardus III. qui prætorem duóſque Balliuos eligere permiſit, & Henricus VI. qui aliquot vicinis oppidulis adiunctis conceſſit, vt *Integer Comitatus per ſe corporatus* (ipſius Chartæ verbis loquor) *in re & nomine eſſet, diſtinctusq; à Comitatu de Warwick.* Quo tempore pro Balliuis duos inſtituit Vicecomites, firmiſſimíſque mœnibus ciues vrbem obuallare cœperunt. Quod ad longitudinem attinet, XXV. partibus, LII. ſcrupulis, quod ad latitudinem LII. gradibus, XXV. ſcrup. definitur. Hactenus de Conuentria, quæ non tamen à me, (vt libens agnoſcam, per quem profeci) ſed ab Henrico Ferrario de *Baddeſley* viro cùm generis ſplendore, tùm antiquitatis cognitione laudatiſſimo, & verè amiciſſimo, qui mihi hîc & alibi erranti

Conuentria Domini.

1050 *Florilegus.*

Rogerus de Montealto.

erranti ſemper viam comiter monſtrauit, & quaſi lumen de ſuo lumine accendit.

Iuxta Conuentriam ad Boream *Anſley* caſtrum quondam Haſtingorum qui Domini Abergeuennæ fuerunt, & *Brand* Verdoniorum olim habitatio locantur: ad ortum *Caloughdon*, vulgò *Caledon* locum habet, antiqua ſedes Baronum *Segraue*, à quibus ad Barones de *Berkley* per Mowbraios Norfolciæ Duces deſcendit. Segrauij hi ex quo Stephanus Iuſticiarius Angliæ fuit Baronum honore claruerunt, *Chaucomborum* hæreditatem adierunt, quorum etiam inſignia iam inde vſurparunt, Leonem ſcilicet argenteum erectum & coronatum in clypeo nigro, vltimus verò Ioannes Margaretam Duciſſam Norfolciæ vnicam Thomæ de *Brotherton* filiam duxit, filiámque ſolam progenuit quæ Mareſcalli Angliæ dignitatem, & Ducis Norfolciæ titulum in Mowbraiorum familiam intulit. *Brincklo* etiam non multùm hinc abeſt, vbi caſtrum erat antiquum Moubraiorum, ad quod multa circumuicina prædia ſpectarunt, ſed huius etiam rudera temporis vetuſtas iam prorſus eraſit. Inferiùs *Bagginton* quoque ſuum caſtrum habuit, quod ad Bagottos nobilem inprimis familiam quondam pertinuit. A quo paruo abeſt interuallo *Stonley* vbi monaſteriolum poſuit Rex Henricus ſecundus, & ex oppoſito fuit olim caſtellum ad *Auonam*, *Stonley-holme* dictum in *Holm-hyll* conſtructum, quod dirutum, dum Danica bellorum flamma Angliam ſub Canuto inuolueret.

Caledon. ✻ *Barones Segraue.* *Inſignia Segrauiorum.* Brinklo Caſtle. ✻ Stonley. *Priuata Monaſt. hiſtoria.*

Introrſum autem ex altera Conuentriæ parte inter ſyluas ad quintum milliare lacus diffunditur, qui ſtatim atque ripis coërcitus canalem agit Kenelworth ſibi appoſitum, & inde denominatum habet, caſtrum ampliſſimum, pulcherrimum, munitiſſimum, viuarijs circumſeptum, quod nec Kenulphus, nec Kenelmus, nec Kineglisus conſtruxerunt, vt ſomniant nonnulli, ſed Galfridus *Clinton* Henrico primo à cubiculis, & eius filius, vt prolatis tabellis oſtendi poſſit. Verùm huius abnepos Henricus qui Baronis Kenelworthiæ titulum geſſit, cùm prole careret Henrico III. Regi diuendidit, quod ille cum Æleonora ſorore Simoni de *Monteforti* Leiceſtriæ Comiti in dotem aſſignauit. Statímque inter eos facta animorum alienatione & diſiunctione, ſex menſium obſidionem pertulit, demúmque ſe in deditionem Henrico tertio commiſit, qui, Simone interfecto, hoc caſtrum in hæreditatem familiæ Lancaſtrenſis adſcripſit, ad quam longo iam tempore ſpectauit. Nuper verò ex Diuæ Eliza-

Kenelworth. ✻

bethæ munificentia ſedes erat honoratiſſimi Comitis Leiceſtrenſis, qui ad illud inſtaurandum, & ornandum nihil non fecit.

Ab hoc caſtro, ſi proſpectum non impedirent ſyluæ, præcipuum totius agri oppidum videres (vix enim quinque milliaribus abeſt) quod nos Warwicke vocamus, Saxones ƿærƿinʒ ƿic, Nennius, & Britanni *Caer Guarmc*, & *Caer Leon*. Quæ omnia nomina, quum à *Guarth* Britannica dictione, quæ præſidium ſignificat, vel à Legionibus quæ locorum defenſioni imponebantur, profluxiſſe videantur; quodammodo perſuaſerunt (quampis ego potiùs Scepticus, quàm Criticus in Etymologijs eſſe malim) hoc illud oppidum eſſe quod PRÆSIDIVM Romanis in Britannia dicebatur, vbi, vt eſt in Prouinciarum notitia, Præfectus Equitum Dalmatarum ſub diſpoſitione Ducis Britanniarum egit. Nec quis exiſtimet Britannos *Guarth* illud à Francis hauſiſſe, cùm origine Hebraica ſit, vt Lázius oſtendit, & in ea plurimæ nationes conſenſerint. Sed hoc Præſidium fuiſſe, & annalium noſtrorum authoritas docet, qui Romanas legiones hîc conſediſſe memorant, & ipſe etiam ſitus in prouinciæ penè vmbilico innuit; Æquali enim ſpatio hinc ab orientali Norfolciæ, illinc ab occidentali Cambriæ littore diſiungitur, cuiuſmodi ſitum PRÆSIDIVM Corſicæ oppidum, in ipſa media inſula poſitum, obtinuit. Nec mirum ſi præſidium, & militum ſtationem hîc Romani habuerint, cùm Auonæ flumini rupe ſatis prærupta immineat, & omnis aditus ex ipſo ſaxo ſint effoſſi. Mœnibus & foſſis munitum fuiſſe apparet, caſtrum verò & natura, & opere firmiſſimum, Warwicenſium Comitum ſedem ad Africum prætendit; oppidúmque ipſum ædificijs ſpecioſis eſt exornatum, plurimúmque debet Ethelfledæ Merciorum Dominæ, quæ labefactatum anno Chriſti 911. reſtaurauit. Sub Normannorum eitam ingreſſum ſtatu erat ſatis florenti, pluréſque (vt vocant) Burgenſes habuit, è quibus duocecim Angliæ Reges in bellum comitari (ſic in Guilielmi primi libro ſcribitur) tenebantur. *Qui monitus non ibat centum ſolidis Regi emendabat, ſi verò per mare ibat Rex contra hoſtes, vel quatuor Boteſuenas, vel quatuor libras denariorum mittebant. In hoc Burgo Rex habet in dominio ſuo* CXIII. *Burgenſes & Barones Regis habent* CXII. Rogerus de *Bellomonte* ſecundus è Normannico ſanguine Warwici Comes pulcherrimum B. Mariæ templum in ipſo oppidi ſinu poſteà conſtruxit, quod Beauchampi, ſiue *de Bello-campo* qui ſucceſſerunt,

Warwick.

Præſidium.

ceſſerunt,ſuis ſepulchris condecorârunt, præcipuè verò Bello-camporum vltimus, Richardus Comes Warwicenſis, & Normanniæ Præfectus,qui Rothomagi 1439.fatis conceſſit,& magnifico funere elatus in hoc conditur. Iuxta Warwicum ad Aquilonem *Blacklow* collis cernitur, in quo Petrus de *Gaueſton* quem Rex Edwardus ſecundus ex humili loco in Coruubię Comitem euexerat,à regni proceribus capite obtruncatus fuit. Principis enim gratia, & fortunæ indulgentia tantam ſibi licentiam vſurpauit,vt cùm regis animum corrupiſſet, optimum quemq; contemneret,& in omnium fortunas inſplenter inuolaret.Sub hoc ad Auonam fl. *Guy-cliffe*, alijs *Gib-cliffe* ſedet, nunc Thomæ de *Bello-fago* ſiue *Beau-fye* ex veteri Normannica proſapia habitatio; & quæ ipſa ſedes eſt amœnitatis. Nemuſculum ibi eſt opacum,fontes limpidi, & gėmei, antra muſcoſa,prata ſemper verna,riui leuis & ſuſurrans per ſaxa diſcurſus, nec non ſolitudo, & quies quæ Muſis amiciſſima. Hîc Guidonem Warwicenſem decantatum illum heroëm poſt multos exantlatos labores ſacellum conſtruxiſſe,heremeticam vitam duxiſſe, & tandem ſepultum fuiſſe ferunt. Prudentiores tamen locum illum à Guidone de *Bello-campo*, memoria multò recentiori nomen adſumpſiſſe exiſtimant,& certum eſt Richardum *de Bello-campo* Warwicenſem Comitem ſacellum S. Margaretæ hîc inſtauraſſe, ſtatuamq; Giganteam Guidonis illius erexiſſe.

Blacklow hill.

Guy-cliffe.

I. Roſſus Warwicenſis.

Guy of Warwick.

Plenior hinc Auona defertur primùm per *Charlcott* nobilis & equeſtris familiæ Luciorum habitationem,quæ à *Charlcottis* iam olim ad illos hæreditariò quaſi tranſmigrauit: & per Stratford emporiolum non inelegans, quod duobus ſuis alumnis omnē dignitatem debet,Ioanni de *Stratford* Archiepiſcopo Cantuarienſi qui templum poſuit, & Hugoni Clopton Prætori Londinenſi, qui Auonæ pontem ſaxeum quatuordecem fornicibus ſubnixum non ſine maximis impenſis induxit.Nec aliud memorandum Auona ad ſuas ripas videt, ſed cùm iam Vigornienſes aditurus eſt *Arrow* fluuiolus per *Studley* quondam(vt ferunt)I. *filij Corbutionis* caſtrum lapſus ſe ſocium adiungit. An verò à velocitate ſic dictus fuerit, vt Tigris Meſopotamiæ (Arrow enim nobis ſagittam,vt Tigris Perſis denotat)viderint alij. Huic *Alenus* fl.vulgò *Alne* confluit,qui inter ſyluas curſum agens Henley mercatoriū oppidulum ſubluit,cui caſtrum adiunctū habuit familia *de Mōte-forti* qui magni nominis Barones,quod ab amœno in medijs ſyluis ſitu *Bell-deſert* Gallico nomine dixerunt,

Charlcott.

Stratford vpon Auon.

Arrow fl.

Tigris.

Henley.

Barones Montfort.

Bell deſert.

 ſed

* ſed hoc nunc ſuis ruderibus inhumatum diſparuit. Genus his erat à Turſtano de *Baſtanberg* Normanno, hæreditas verò tandem per filias demigrauit ad Barones de *Sudley*, & *Frevillos*. Ad *Arrowi* verò & *Aleni* huius confluentes vidimus **Aulceſter**, Matthæo Pariſienſi *Allenceſter*, & rectiùs, quod celebratiſſimum & antiquiſſimum eſſe contendunt incolæ, vnde *Ouldceſter* dictum volunt. Hic (vt in veteri Inquiſitione legitur) erat *Burgus Francus* quem Rex Henricus Primus Roberto Corbett cuius filiam deperibat conceſſit, Ille autem Guilielmo de *Botereaux*, & Petro * filio *Herberti* nepotibus donauit. Nunc autem è maximo oppido in exiguum rerum venalium mercatum decreuit, ſed frumentarijs nundinis celebratiſſimum. Huic contiguum eſt *Beauchamps Court* à Barone de Bello-campo de *Powick*, ſiue *Aulceſter* denominatum, à quo per filiam Rob. Domini *Broke* ad Fulconem Greuill virum & equeſtri dignitate, & naturæ facilitate clariſſimum deuenit, cuius vnicus filius eodem itidem nomine, ita veræ virtuti, & germanæ nobilitati ſe conſecrauit, vt animi nobilitate genus longè exuperet. Haud multùm hinc abeſt *Ouſley* quæ ſuis etiam Dominis quondã inſignis, Butleris ſcilicet Baronibus de *Wem*, à quibus hæreditariò ad Ferrarios de *Ouſley* dictos, & ab illis per Neuillum in Gaſcoynorum poſſeſſionem deuoluta. Nec aliud memorandum hîc occurrit, niſi in inferiori agri parte **Compton**, vnde inclita familia nomen traxit, è qua Henricum Compton ad Baronis dignitatem anno reparatæ ſalutis 1572. auguſtiſſima noſtra Elizabetha prouexit.

Aulceſter. *

** Fitz herbert.*

Beauchamps Court. *Vide pag. 443.*

Ouſley.

Barones Compton.

Comites Warwici.

Warwicenſes Comites iam ſunt receãſendi, vt enim omittam Guarum, Morindum, Guidonem Angliæ tympanum, & eius notæ alios quos fœcunda fœcialiũ ingenia vno partu nobis enixa ſunt, Henricus de *Neuburgh* Rogeri *de Bello-monte* filius, Roberti Comitis *Mellenti* frater, primus fuit è Normannico genere Comes, qui Margaretam filiam Ernulfi de *Heſding* Comitis Perticenſis potentiſſimi viri ſibi in vxorem iunxerat. Ex hac familia, hunc honorem geſſerunt Rogerus filius Henrici, Guilielmus filius Rogeri, qui obijt triceſſimo Regis Henrici ſecundi; Walleranus frater eius, Henricus filius Wallerani, Thomas filius eius qui viceſſimo ſexto Regis Henrici tertij mortuus ſine ſobole Margareta ſorore ſuperſtite; cuius duo mariti primùm Ioannes Mareſcallus, deinde Ioannes de *Plucetis* vxorio iure in Comitum Warwicenſium honorem aſcenderunt. His autẽ ſine prole defunctis, Guilielmus *Male-doctus*, qui *Maldunt*,

&

& *Manduit* dictus, Baro de *Hanſlap* iure matris quæ Wallerani Comitis filia erat in Comitatu ſucceſſit, & ſine liberis fatis conceſſit. Iſabella autem eius ſoror Guilielmo de *Bello-campo*, ſiue *Beauchamp* Baroni de *Elmeſley* collocata Warwicenſem titulum in Beauchamporũ familiam intulit, Qui (ſi non me fallo) quod ex Vrſi *d'Abtot* filia fuerunt prognati, Vrſum pro Symbolo vſurparunt, & poſteris reliquerunt. Ex hac ſtirpe quinque floruerunt Comites, & dux vnus, Guilielmus, Guido, Thomas, Thomas iunior, Richardus, & Henricus quem Warwici Ducem creauit Henricus ſextus, qui nulla ſuſcepta ſobole obijt, ſucceſſoremque habuit ſororis ſuæ Annæ maritum Richardum *Neuill*, virum inuicto animo, ſed fluitante fide, fortunæ quodammodo pilam, qui non Rex, regibus tamen ſuperior fuit. Cum verò hic prælio cecidiſſet, nepóſque eius è filia & Georgio Clarentiæ Duce puerulus capite truncatus eſſet, diu iacuit ille titulus; donec Edwardus Sextus Ioanni Dudlæio detulerit, qui à Margareta altera Richardi Comitis filia genus repetiuit. Quo ſublato, filij eius, primùm Ioannes, & poſteà Ambroſius bellica virtute, & naturæ facilitate vir ornatiſſimus Diuæ noſtræ Elizabethæ benignitate illam patris dignitatem, noſtra memoria, recepit.

Vrſus Comitum Warwici ſymbolum.

Continentur in hoc Comitatu Parochiales eccleſiæ 158.

Worceſterſhire.

CORnauiorum regio altera mutato nunc nomine, *Vigornienſis Comitatus* Latinè, ƿiᵹeceaſτeꞃſcyꞃe Saxonicè, Worceſterſhire vulgò dicitur, cuius incolæ cum circumuicinis, Bedæ ætate priuſquam Anglia in Comitatus deſcriberetur, WICCII vocabantur, quod nomen ſi à ſinuoſo flumine, quod accolunt, non ſit inditum (fluminis enim ſinus Wic, vt iam diximus vocarunt Saxones:) à ſalinis factum videatur, quas Wiches priſci Angli ſua linguâ nominârunt. Salinæ enim hîc ſunt nobiliſſimæ pluréſque ſalſi fontes ſæpiùs reperti, qui tamen obſtructi eò quòd legibus cautum ſit vno ſolummodò loco ſalem excoquere, vt ſyluis ſit proſpectum. Nec mirum vtique ſit à ſalinis loca denominari,

Wiccij.

nati, cùm plurima paſſim in ſingulis regionibus occurrant, & maiores noſtri Germani, vt author eſt Tacitus, huiuſmodi loca proximè propinquare cœlo, precéſque mortalium à Dijs nuſquam propiùs audiri religioſè crediderint.

Hæc regio, cui collimitant ab ortu Warwicenſes, à Meridie Gloceſtrenſes, ab occaſu Herefordenſes & Salopienſes, atque ab Aquilone Staffordienſes, vt vno verbo dicam, cœlum & ſolum adeò propitium habet, vt ſalubritate & vbertate vicinis non concedat: pyrorúmque, ſi quæ alia inprimis ferax, è quorum vinoſo ſucco fictitium vinum Pyrry dictum conficiunt, quo plurimùm vtuntur, quamuis ſit, vt id genus alia, & frigidum & flatulentum. Nec ab aqua ſanè minùs eſt fœlix, gratiſſima enim vbique ſunt flumina, quæ piſces delicatiores affatim ſuppeditant. Vt enim quæ obſcurioris ſunt notæ omittam, per mediam regionem à Septentrione in Meridiem fœcundantem alueum intendit *Sabrina* flumen nobiliſſimum, & partem Auſtralem perfundit *Auona*, qui à Warwicenſibus deſcendit, vt Sabrinam adeat.

Pyrry potus è Pyris.

Sabrina primùm in ipſo ingreſſu inter Kiddermincter & *Beawdley* interlabitur. Hoc à bello ſitu meritò ſic dictum, amœniſſimè in decliui colle flumini ad occaſum impendet, nuper ſuſpicienda arborum proceritate in Wyre ſaltu adiuncto, quæ iam ferè euanuêrunt, notum. Vnde Poeta noſter,

Kidderminſter. *Beawdly.*

Delitium rerum Bellus locus *vndique floret*
Fronde coronatus Viriana tempora ſylua.

Nunc verò ſua tantùm amœnitate & elegantia, nec non regijs ædibus Tikenhale, quas in Arthuri Principis ſeceſſum conſtruxit Henricus VII. celebratum oppidulum. Illud autem Kiddermincter è regione ad Ortum ſed à ripa remotiùs, foro tantum cognitum eſt, Biſſetíſque viris ampliſſimis eiuſdem quondam Dominis, quorum hæredia opima demùm inter ſorores diſtracta, partim ad Baronem de *Abergauenny* deuenêrunt, partim ad leproſarum domum in agro Wiltonienſi, quam ex ſororibus altera Elephantiaſi ipſa affecta Elephantiacis conſtruxit, & ſuo patrimonio locupletauit. Obliquior inde Sabrina Hertelbury Vigornienſium Epiſcoporum caſtrum non procul diſſitum ſalutans, ad Holt quondam Abtotorum, poſteà Beauchamporum caſtrum ſe confert, qui à Guilielmo *Beauchamp* cognomine *Barone cæco* propagati in honoratiſſimam ſuccreuerunt familiam, è quibus Ioannes Baro de *Kidderminſter* à Rege Richardo II. creatus

Mayden Bradley.

Hertlebury.

Holt.

Baro de Kidderminſter.

creatus & ſtatim capite truncatus erat: hæreditas verò per filias ad *Gyſos*,& *Peniſtonos* deuenit. Hinc defluit *Sabrina* tot fluuiatiles murænas alens, vt viuarium hoc in loco illis feciſſe videatur natura, cuiuſmodi olim creſcente luxu, excogitarunt Romani. *Muræna.*

Infra Holt Orientalem ripam *Salwarpo* amni aduentanti Sabrina patefacit, qui è Septentrionali regionis parte promanans per *Bromeſgraue* non vltimæ ſortis mercatum defluit, haud procul à *Grafton* inclitæ familiæ Talbottorum ſedem, quam rex Henricus ſeptimus Gilberto Talbotto, Ioannis ſecundi Salopiæ Comitis filio minori donauit: Quem etiam ob bellicam virtutem, & eximiam prudentiam in Georgiani ordinis ſocietatem cooptauit; & Caleto in Gallia præfecit. Hinc *Salwarpus* ad *Droitwich* delabitur (Durtwich aliqui vocant, à ſalinis & ſubhumido ſitu, vti Hyetus Bœtiæ, à lutoſo ſitu dictus) vbi tres fontes gignendo ſale fœcundi, fluuiolo ſalſedinis experte interfluente dirimuntur, peculiari naturæ dote ſcaturiunt; è quibus ſal puriſſimus & candidiſſimus ſex quotannis menſibus, ab æſtiuo ſolſtitio ad brumale fornicibus multis circumpoſitis excoquitur. Quo opere quanta lignorum vis abſumitur, *Fekenham foreſt* denſiſſimus quondam ſaltus, & circumuicinæ ſyluæ, ſi homines taceant, ſua raritate magis magíſque indies eloquentur. Si verò Richardum *De la Wich*, Epiſcopum Ciceſtrenſem, qui hinc oriundus, hos fontes ſuis precibus eduxiſſe, ſcriberem, vereor ne in diuinam prouidentiam iniquior, & ad aniles fabulas propenſior viderer. Eò vſque tamen prouecta eſt maiorum credulitas, vt hoc non ſolùm firmiter crediderint, literíſque prodiderint; verum etiam illi diuinos honores eo nomine detulerint: cùm illum ob iuris Pontificij ſcientiam, & vitæ integritatem in Diuorum numerum Vrbanus IIII. ſolenni Apotheoſi retuliſſet. Verùm ante hunc Richardum natum de his fontibus ſic ſcripſit Geruaſius Tilburienſis. In Epiſcopatu Wigornienſi eſt villa ſuburbana *Wichum* nomine, in qua ſub monticuli cuiuſdam radice aqua profluit dulciſſima: In huius ripa putei numero pauci cernuntur, quorum profunditas modica, & aqua ſalſiſſima. Cùm in cacabis aqua bullitur, denſeſcit in ſalem albiſſimum, fertúrque ab vniuerſa prouincia quòd à Natiuitate Domini, vſque ad natiuitatem ſancti Iohannis Baptiſtæ, ſalſiſſima ſcaturit aqua, per alteram anni partem ſubdulcis prorumpit & ad ſalem inutilis, & quod mirabilius arbitror, cùm ad vſum ſalis aqua prorumpit oportuni * parte, vix ſuper excreſcit, «

Grafton.

Durtwich.

Fontes Salſi.

Fekenham Foreſt.

Richardus de la Wich.

*

* *Locus corruptus.*

&

" & cùm tempus aduenit ſalſuginis nulla vicinitate frangitur a-
" quæ fluuialis, nec in aliqua propinquitate maris inuenitur. Quinetiam in ipſis Regijs tabulis quas *Domeſday* dicimus. *In* Wiche *ſunt octo ſalinæ Regis & Comitis quæ in ipſa hebdomada qua bulliebant,& excercebant,in die Veneris reddebant 16 bulliones, &c.*

Non quatuor hinc milliaria delatus eſt Sabrina, quin præcipuam prouinciæ vrbem Worceſter ſibi appoſitam lentior quaſi demirans præterfluit,& admiratione ſanè non indigna eſt, ſiue vetuſtatem, ſiue venuſtatem ſpectes. Eius vtique meminerunt Antoninus ſub BRANONII nomine, & Ptolemæus (apud quem librariorum incuria ſuo loco exulat) ſub BRANOGENII, quo nomine etiamnum *Caer vrangon* Britannis vocatur, Nennij Catalogo, *Caer Guorangon*, & *Caer Guorcon*, Saxonibus poſteà ƿeoꝛaꞅne-ceaꞅteꞃ, ƿegeoꞃna-ceaꞅteꞃ, & ƿiꞃeceaꞅteꞃ, Latinis *Vigornia*, quo nomine primus, quod ſciam, vſus eſt Ioſephus Exonienſis (qui Cornelij Nepotis nomine circumfertur) in his ad Hubertum Cantuarienſem Archipræſulem verſibus:

In numerum iam creſcit honor, te tertia poſcit
Inſula, iam meminit Vigornia, Cantia diſcit,
Romanus meditatur apex, & naufraga Petri,
Doctorem in medijs expectat cymba procellis.

A Romanis,vt probabile eſt,condita fuit,cùm ad Transſabrinos Britannos cohibendos ſecundùm Orientalem Sabrinæ ripam, vti ad Rheni meridionalem, vrbes per interualla diſponerent. Poſita eſt in loco modicè accliui ad flumen, quod turrigero ponte coniungitur, *olim Romanorum*, vt habet antiqua membranula, *ſuperba mœnibus*, nunc etiam muro ſatis firmo munita. Sed decus eſt ab incolis,qui ſunt numeroſi,humani,& lanificio opulenti, ab ædificiorum nitore, à templorum numero, & maximè à ſede Epiſcopali,quam Sexuulfus Merciorum Epiſcopus, anno Chriſti 680. conſtituit, conſtructa ad Auſtralem vrbis partem Eccleſia Cathedrali, quæ ſæpiùs reparata, & ab Epiſcopis ita paulatim producta ad occaſum, vt iam frontiſpicium Sabrina allambat, Specioſum ſanè & magnificum eſt ædificium, monumentis Ioannis Regis, Arthuri Principis Walliæ,& quorundam Beauchamporum nobile; doctiſſimiſque viris (Præbendarios vocant)Collegium non minùs inclitum,quàm olim fuerat Monachorum monaſterium, aut præsbyterorum cœnobium. In hoc enim ſtatim à fundatione collocati erant, vt in reliquis Angliæ cœnobijs, presbyteri coniugati, diúque magna cum

ſanctitatis opinione Eccleſijs præfuerunt; donec Dunſtanus Archiepiſcopus Cantuarienſis in Synodo decreuiſſet, vt deinceps religioſi in Anglia ſub ſpecioſo cœlibatus nomine, vitam traducerent. *Presbyteri coniugati.* Tunc enim Oſwaldus huius vrbis Epiſcopus, quo nemo vnquam rem monaſticam magis enixè promouit, presbyteros ſubmouit, monachóſque induxit, quos cùm in omni rerum affluentia, ampliùs quingentos annos, quaſi rerum potiti fuiſſent, Henricus VIII eiecit, & pro illis Decanum, & Præbendarios ſubſtituit, Ludúmque literarium ad erudiendam iuuentutem erexit. Proximè hanc Eccleſiam, nudum Caſtelli nomen, & area manet, quod (vt in Guil. Malmesb. in libro de Pontificibus legitur) *Vrſus Vicecomes Vigorniæ à Guilielmo primo conſtitutus in ipſis penè faucibus monachorum conſtruxit, adeò vt foſſatum cemiterij partem decideret.* Verùm hoc caſtellum temporis iniquitate, & fortuito incendio plurimos ante annos concidit. Vrbs etiam non ſemel conflagrauit, anno Chriſti 1041, ab Haraldo Audaci ſuccenſa, qui ciuibus infenſiſſimus, quòd *Huſcarlas* ſuos, ſic domeſticos Danici tributi exactores vocârunt, peremiſſent, non modò ignem iniecit, ſed ciues omnes occidione occidit, niſi qui in Beuerlege Inſula amnica ſuę ſaluti conſuluerant. *Marianus.* *Huſcarles.* Nihilominùs, vt in Guilielmi Primi libro legimus, Edwardi Confeſſoris tempore, *Burgenſes plures habuit, & pro xv. Hidis ſe defendit, quando moneta vertebatur quiſq; monetarius dabat viginti ſolidos ad Londinum pro cuneis monetæ accipiendis.* Anno 1113, fortuitum incendium quod caſtrum abſumpſit, etiam ſummum templum ſuis flammis inuoluit. Stephano item regnante, inteſtinis bellis ſemel atque iterum deflagrauit. Nihilominùs è fauillis ſemper ſe pulchriori forma reſuſcitauit, Politiáque floruit optima, quam duo Balliui, è viginti quatuor Ciuibus electi, duo Seniores, ſiue Aldermanni, duoque Camerarij adminiſtrant, cum communi Conſilio quod ex quadraginta octo ciuibus conſtat. Quòd ad Geographicam rationem attinet, Ab occidua linea XXI. temporibus LII. ſcrupulis diſtat; Polus verò Arcticus LII. gradibus, XII. ſcrupulis attollitur.

A Brannogenio flumen in Auſtrum proruens *Powick* præterfluit Baroniam olim Ioannis *Beauchamp*, quem ad Baronis dignitatem extulit Rex Henricus ſextus, Eiuſdem verò pronepotis filiæ ad Willoughbæos de *Broke*, *Reados*, & *Lygones* hæreditatem detulerunt. *Barones de Powick.* Non procul hinc à dextra ripa Maluerne hils ſuſpicit Sabrina, colles ſanè, ſiue montes magnos & æditos, qui per *Maluerne hils.*

ſeptem

ſeptem plùs minùs mill. paſſ. vt gradus ſubinde conſurgunt, hunc agrum ab Herefordenſibus dirimentes; quorum ſupercilio Gilbertus de *Clare* Comes Gloceſtrenſis foſſam duxit ad diſterminandas ſuas, & Eccleſiæ Vigornienſis poſſeſſiones, quæ etiamnũ non ſine admiratione videtur. Ex oppoſita ferè eadem

Bredon hils. diſtantia ab altera ripa Bredon hils, colles multò minores, quaſi

Elmeley caſtle. æmuli tamen ſe attollunt, inter quos emicat Elmeley caſtrum quondam Vrſi ſiue Vrſonis *d'Abtot*, per cuius filiam & hæredem

Bredon. Emelinam ad Beauchampos hæreditario deuenit. Ad eorum radices *Bredon* villa ſubſidet, de cuius monaſterio Offa rex Merciorum, *Ego Offa rex Merciorum dabo terram ſepties quinas tribu-*

Liber Wigorn. *tariorum iugera continentem ad monaſterium quod nominatur Breodum in prouinciam Wicciorum & ad Eccleſiam beati Petri principis Apoſtolorum quæ ibidem in loco ſita eſt, quam Eanwlfus auus meus erexit ad laudem & gloriam Dei viuentis in ſecula.* Hinc Auona Warwicen-

Boueſham. ſis Sabrinam petens delabitur, qui in hoc agro Eoueſham irrigat, quod ab *Eoues* ſubulco Egwini Epiſcopi Wigornienſis ſic dictum ſcribunt monachi, cùm prius Hethfeld nomen eſſet.

Liber Mon. Eueſham circa annum 1157. Oppidum ſatis elegans ſurgenti à flu. colli impoſitum in cuius quaſi ſuburbio *Bengeworth* caſtrum olim erat, *ad caput pontis quod Guiliel. de Andeuilla, Abbas contra Guilielmum de Bellocampo obtinuit, funditùs deſtruxit, & in cœmiterium conſecrari fecit;* Notũ monaſterio, quod Egwinus ille circa annum ſalutis 700. con-

The vale of Eueſham. ſtruxit, notũ item valle ſubiecta The vale of Eueſham inde denominata, quæ ſua fœcunditate harum regionum cella penuaria dici meruit, ea terræ benignitas in optimis frugibus vberrimè profundendis. Sed olim notiſſimum clade Baronum, & Catilinę

Simon de Monte Forti. noſtri Simonis de *Monteforti* Comitis Leiceſtriæ. Iſte enim vir prauo ingenio, & profunda perfidia illud nos docuit, quod alter verè dixit, Beneficia eò vſque grata eſſe, dum compenſari poſſint. Cùm enim in illum omnia, quæ potuiſſet beneficia plena manu conſeruiſſet Rex Henricus III. non alium fructum, quàm acerrimum odium meſſuit. Difficillimũm enim bellum concitauit, magnam Anglię partem effuſè vaſtauit, ſub prætextu Reipub. reſtituendæ, & libertatis aſſerendæ, vt regem in ordinem redigeret, Reipub. ſtatum immutaret, & ex Monarchia Oligarchiam efficeret, nihil non fecit. Sed demùm cùm rebus ſecundioribus aliquandiu vſus fuiſſet, Edwardi Principis virtute hoc in loco cum multis alijs iuſto prælio cecidit, ſtatímque

1265. quaſi malorum ſentina è Repub. exhauſta, læta pax, quam ille excluſerat,

excluſerat, vndique affulſit. Ad eundem fluuium inferiùs in primitiua Anglorum eccleſia alius etiam locus fuit religioſis cultus, tunc Fleoðanbẏꞃiᵹ, nunc Flatbury, & huic vicina Perſhor, Flatbury. Perſoe. Saxonicè Peꞃiꞅcoꞃan, à pyris nomine facto, quod vt apud hiſtoricum illum optimum Guil. Malmesburienſem legitur, *Fundauit, & perfecit tempore Regis Eadgari Egelwardus Dux Dorſettenſis, minimè parcus animo, ſed effuſo in largitatem ſtudio, verùm illud quanto ſuccubuit detrimento? Partem diuitum occupauit ambitio, partem ſepeliuit obliuio, maiuſculam portionem Reges Edwardus, & Guilielmus contulêre Weſtmonaſterio.* Inde *Auona* placidè delatus per *Strenſham* Strenſham. equeſtris & antiquæ proſapiæ Ruſſellorum habitationem, in Sabrinam demùm influit.

Iuxta hæc ad partem hanc Auſtralem Centuria eſt Oſwaldſlaw, Oſwoldſlaw. ab Oſwaldo Vigornienſi Epiſcopo, qui ab Edgaro rege ſibi impetrauit, ſic dicta, cuius immunitas, dum Angliæ luſtrum conderet Guilielmus Conqueſtor, his verbis in acta publica eſt relata. *Eccleſia S. Mariæ de Wirceſter habet Hundredam, quæ vocatur* Oſwaldſlaw, *in qua iacent* 300. *hidæ, de quibus Epiſcopus ipſius eccleſiæ à conſtitutione antiquorum temporum habet omnes redditiones Socharum, & omnes conſuetudines inibi pertinentes ad dominicum victum, & Regis ſeruitium, & ſuum: ita vt nullus Vicecomes vllam ibi habere poſſit querelam, nec in aliquo placito, nec in alia qualibet cauſa. Hoc atteſtatur totus Comitatus.*

Locus eſt ſed incertæ poſitionis circa hunc agrum, quem Auᵹuꞅtẏneꞅ ake id eſt, *Auguſtini quercus*, dicitur, ad quam Augu- Auguſtines oke. ſtinus Anglorum Apoſtolus, & Britanni Epiſcopi conuenêrunt, *Anno Chriſti* & de Paſchate celebrando, verbo Dei Anglis annuntiando, & 603. Baptiſmo ſecundum ritum Romanum celebrando rationibus aliquandiu digladiati, diſcordibus vtrinque animis tandem diſceſſerunt.

Hæc prouincia à Normannicis temporibus, primum Vicecomitem habuit Vrſum ſiue Vrſonem de *Abtote* cui latifundia *Comites Wigorniæ.* cum illa dignitate Rex Guilielmus primus donauit. Illique ſucceſſit Rogerus filius (qui vt habet Guilielmus hiſtoricus Malmesburienſis) *Paternarum poſſeſſionum compos graui Regis Henrici primi indignatione pulſus eſt, quod quendam ex miniſtris Regijs præcipiti furore iuſſiſſet interimi.* Verùm hæc Vicecomitum dignitas per Emelinam Rogeri huius ſororem in familiam *Bello-camporum* vt nonnulli volunt tranſlata fuit. Paucis interiectis annis Stephanus Rex Walleranum Mellenti Comitem, fratrem Roberti

Boſſu

Beſſu Comitis Leiceſtrenſis, primum Wigorniæ inſtituit Comitem, cuius liberi cùm Anglia poſthabita, ad ſua in Normannia auita patrimonia rediјſſent, ante Richardi II. tempora nemo Wigorniæ Comitis titulum geſſit. Ille enim Thomæ Percio contulit, quem cùm bello inteſtino Henricus IIII, interemiſſet. Richardus de *Bello-campo* ab *Abtotis* oriundus hunc honorem à Rege victore accepit. Poſt illum ſine prole maſcula defunctum, Ioannem Tiptoft Hiberniæ Proregem. Vigorniæ Comitem creauit Edwardus IIII. Sed cùm ille præpoſtero obſequio ad principis voluntatem in cædibus quaſi carnifex ſe accommodaſſet, ipſe capite truncatus ſub Henrico VI. iam reſtituto, carnificinam ſubijt: filium tamen eius Edwardum in integrum reſtituit Rex Edwardus, cùm ipſe denuò regnum recepiſſet. Edwardo autem Tiptoft ſine prole mortuo, & hæreditate inter amitas diuiſâ quæ maritos habuerunt Baronem de *Roos*, Baronem *Dudley*, & Edmundum *Ingeldeſtborp*; Carolus Somerſettenſis è Lancaſtrenſi familia, Henrici Ducis Somerſettenſis filius naturalis, ab Henrico VIII. hoc titulo ornatus erat, à quo iam tertius eſt Edwardus qui inter cæteras virtutis & nobilitatis laudes bonarum literarum ſtudijs impenſè fauet.

Hic ager Paræcias 152. *numerat.*

Staffordſhire.

TErtia Cornauiorum regio nunc Staffordſhire, Saxonicè Stæffordſcyre cuius incolæ Bedæ, quod Angliam mediam inhabitarunt, *Angli Mediterranei* vocantur, ab ortiua plaga Warwicenſibus & Derbienſibus, à meridiana Vigornienſibus, ab occidua Salopieſibus præcincta, quaſi rhombi forma ab Auſtro in Septentriones procedit, medio latior, & extremis ſe anguſtantibus. Pars Septentrionalis montana & minùs læta, media Trenta flumine perfuſa lætior, ſyluis amicta, aruis & pratis variata; vti & meridionalis, quæ etiam carbones foſſiles habet, & ferri venas, ſuo verò commodo an incommodo norint incolæ, & ipſi dixerint.

Angli mediterranei.

Ferrum.

Pars Septentrionalis montibus non magnis leuiter intumeſcit, qui hinc exorſi, vt Apenninus Italiæ, per Angliam mediam perpetuum

perpetuum dorſum perpetuis iugis elatum ad Scotiam vſque, nomine ſæpè mutato, agunt. Hinc enim Morland, inde Peake, deinde Blackſton edge, poſteà Crauen, deinceps Steanmore, & demùm in cornua ſciſſi Cheuiot vocantur. Ex his collibus plura in hoc agro emanāt flumina, præcipua verò ſunt *Doue*, *Hanſe*, *Churnet*, *Tayn*, *Blith*, & qui hos omnes capit & ad mare defert, Trenta. *Douus* ſiue Doue cuius ripæ extructæ ſunt è ſolido ſaxo, *Doue fl.* quo aduſto ad ſtercorandos agros vtuntur, orientalem agri partem magna ex parte citus perſtringit, & à Derbienſibus ſeparat, primùm *Hanſo* fluuiolo auctus qui abſortus & deſideratus ad tertium milliare erumpit. Inde *Churnettum* fl. ſocium admittit qui aquas agit per *De la-Cros* monaſterium à Ranulpho III. Ceſtriæ Comite conſtructum, Leike mercatu notum, & Aulton *Aulton Caſtle.* *Barones Verdon.* Baronum de *Verdon* olim caſtrum, à quibus per Furniuallos ad *Vide in Hereford ſhire.* Talbottos Salopiæ Comites deuenit. *Tayn* amniculus paulò in- *Tayn fl.* feriùs in *Douum* illabitur qui haud procul à *Cheddle* exoritur antiqua Baſſettorum ſede, qui à Baſſettis Baronibus de *Draiton* ſtemma deducunt. Iam *Douus* Vtceſter, Saxonicè Vttokceſter, *Vtceſter.* *Etocetum.* pràtis floridis, & re pecuaria inclitum præfluit, quod Etocetum eſſe, cuius meminit Antoninus, vel ipſum nomen loquitur, & diſtantia à *Penocrucio*, & *Manueſſedo* non reclamat, etiam ſi ad calculos curioſè reuocetur. Poſteà cùm iam Trentam propiùs accedit Douus Tutbury caſtrum, quod & Stuteſbury dicitur, *Tutbury.* alabaſtrino colli affixum inuiſit ab Henrico Domino de *Ferrarijs* Normanno conſtructum, cui latifundia ampliſſima in hoc agro donauerat Guilielmus primus, quibus omnibus excidit eius è filio Roberto nepos Robertus Comes de *Ferrarijs*, & Der- *Rob. Comes de Ferrarijs.* biæ, cùm denuò ab Henrico tertio defeciſſet. Ille enim cùm poſt multas quas Baronico bello turbas dediſſet, in gratiā cum rege redijſſet, & fidem conceptiſſimis verbis in officio ſe permanſurum obſtrinxiſſet, poſteà tamen homo iniuriarum impatientiſſimus, vt fortunam quam flectere non potuit, planè frangeret, arma in principem induit, demúmq; captus, vt cum hiſtorico noſtro loquar, *ſecundum formam obligationis ſuæ*, hanc fortunarum & dignitatum iacturam longè maximam fecit.

Trenta autem è duobus vicinis fontibus inter hos etiam col- *Trent fl.* les effluit, qui ſuo quaſi iure tertium ſibi locum inter Britanniæ flumina vendicat. Malè feriati homines à Gallica dictione *Trenta* dictum ſomniarunt, vnde etiam finxerunt triginta fluuios in illum influere, totidémque piſcium genera in ea natare,

quorum

quorum nomina rythmo Anglico decantant accolæ: nec dubitant huic aſcribere quod Tibiſco ſuo tribuunt Hungari, duas ſcilicet partes aquam eſſe, tertiam piſces. A fontibus in meridiem primùm multis ambagibus deſcendit non procul à *Nouo caſtro* Under Lyme, reſpectu antiquioris quod iuxtà ad *Cheſterton ſubter Lymam* olim floruit, cognominatum, vbi antiqui caſtri pluſquam ſemiruta mœnia vidimus, quod primùm ex dono Regis Ioannis fuit Ranulphi Comitis Ceſtrenſis, poſteà beneficio Henrici III. familiæ Lancaſtrenſis. Inde per Trentham, quondam Triccingham, ſanctæ illius, & regiæ virginis Werburgæ cœnobiolum, ad Stone mercatorium oppidum properat, quod Saxonico ſæculo enatum, nomen à ſaxis inuenit, quæ ſolenni ritu maiores congeſſerant, ad deſignandum locum vbi Wolpherus Rex Merciorum paganiſſimus filios Vulfaldum & Rufinum, quòd Chriſto nomina dediſſent, immani ſcelere trucidauit. Quò loci cùm poſteritas in eorum memoriam eccleſiolam ſacrâſſet, oppidum ſtatim ſuccreuit, cui ab illis ſaxis Stone nomen inditum fuiſſe memorat Hiſtoria Petroburgenſis. Poſt Stone defertur placidè *Trenta* per *Sandon* quæ quondam ſedes Staffordorum Equitum clariſſimorum, nunc verò hæreditariò Sampſonis *Erdeſwick* cultoris maximi antiquitatis.

New caſtle vnder Lime.

Trentham.

Stone.

Hiſtoria Petroburgenſis.

Ab hoc in ortum *Trenta* curſum deflectit, & ab Auſtro Canoc ſyluam, vulgò Canckwood longè latéq; diffuſam habet, demúmque *Sow* flu. ſiniſtra ripa ſuſcipit, qui emergit iuxta *Healy* caſtrũ à Baronibus de *Aldelegh*, ſiue *Awdley* extructum, quibus N. de *Verdon* locum donauit, & à quibus familia *Stanleiorum* Comitũ Derbiæ; ſed hæreditas & nomen ad Touchettos deſcendit, in quorum ſobole & nomine illa dignitas adhuc elucet. *Sow* iſte Trentæ quaſi parallelus æquali diſtantia fluit per *Chebſey* quæ ſuos olim Barones *Haſtangos* habuit, & Stafford olim *Stratford*, & prius *Betheney*, vbi Bertelinus minorum gentium Diuus heremeticam vitam quondam egit. Cùm Angliæ luſtrum conderet Guilielmus Primus (vt in eius libro legitur) *Rex in hac habuit tantum* 18. *Burgenſes in Dominio ſuo, & 20 manſiones de honore Comitis, reddebat de omnibus conſuetudinibus nouem libras denariorum.* Et in eodem libro *Rex precepit fieri Caſtellum, quod modò deſtructum eſt.* Tunc autem, vti etiam nunc, totius agri caput erat, cui maximum tamen decus à *Stafford* caſtro adiuncto, quod Barones de *Stafford* ſibi in ſedem conſtruxerunt. Sub quo *Penkus* fluuiolus *Sowo* illi commiſcetur, qui nomen vetuſto oppido fecit, quod

Cankwood.

Barones de Audley.

Stafford.

Capgrauius.

quod Antoninus PENNOCRVCIVM dixit, nos Penkridge. Sed quod Romano ſæculo celeberrimũ fuiſſe videtur, nunc tantùm viculus eſt equorum nundinis celebris, quas loci Dominus Hugo *Blunt* à Rege Edwardo ſecundo obtinuit. Pennocrucium. Penkridge.

His ſuſceptis aquis Trenta medium iam agrum in ortum placidè ſecat, Chartley caſtrum duorum milliarium diuerticulo à ſiniſtra ripa ſeiunctum proſpiciens, quod à Ranulpho Ceſtriæ Comite qui extruxerat ad Ferrarios per Agnetem eius filiam, quam Robertus Comes de *Ferrarijs*, & Derbiæ ſibi in matrimonium coniunxerat, deuenit, è cuius proſapia ſeptem Barones Ferrarij de *Chartley* floruerunt, & Anna vltimi filia hunc honorem quaſi dotale patrimonium Gualtero *D'Eureux* marito ſuo attulit, qui illuſtriſſimi Roberti *D'Eureux* nunc Comitis Eſſexię, & Domini Ferrarij de *Chartley* atauus erat. A dextrâ ripâ eadem ferè diſtantia inter ſyluas amœniſſimè ſedet *Beaudeſert*, quondam Lichfeldenſium Epiſcoporum, nunc Baronum *Pagettorum* ædes, Guilielmus enim *Paget* qui ob magnam rerum prudentiam, magnam apud Henricum VIII. & Edwardum collegit gratiam, cùm res Præſulum vndique acciderentur, ampliſſimas Lichfeldenſis Eccleſiæ poſſeſſiones conſequutus eſt, ſimúlque creatus eſt ab Edwardo VI. Baro *Paget* de *Beudeſert*. Chartley. Barones Ferrers de Chartley. Beaudeſert. Barones Paget.

Lichfeldia inde viſitur vix quatuor mill. paſſ. ab hac dextrâ Trentæ ripâ ſemota, Licidfeld Beda vocat, quod Roſſus Warwicenſis *Cadauerum campus* interpretatur, & neſcio quos Chriſtianos martyrio ibi ſub Diocleſiano affectos refert. Vrbs eſt humili ſitu, ſatis ampla & nitida, in duas partes palude ſiue aqua minùs profunda diuiſa, quæ tamen duobus aggeribus, quibus ſubſunt ſua emiſſaria, coniunguntur: Auſtralis pars ſiue citerior multò maior eſt, & in varias deſcripta plateas, ſed ſine munitione, vlterior, minor eſt, templo verò ſpectatiſſimo inſignis, quod pulcherrimo mœnium ambitu inſtar caſtelli, & elegantiſſimis Præbendariorum ædibus, epiſcopíque palatio redimitum, præcellenti ſpecie tribus è ſaxo pyramidibus in excelſum ſurgit; multíſq; retrò antè ſæculis Epiſcoporum ſedes fuit. Anno enim mundi redempti ſexcenteſſimo ſexto Oſwius Nordanhumbrorum Rex, paganis Mercijs deuictis, ad veram Chriſti religionem propagandam hoc in loco templum condidit, & Duinam primum Epiſcopum ordinauit, cuius ſucceſſores eam gratiam à principibus inierunt, vt non modò primas tulerint inter omnes Merciorum Epiſcopos, ampliſſimáſque poſſeſſiones in ſuos Lichfeld.

vſus acceperint, Cankwod ſiue *Canoc* ſyluâ maximâ, vberrimiſque prædijs donatis; verùm etiam Archiepiſcopum habuit Eadulphum, cui Adrianus PP. pallium donârat, omneſq; Merciorum & Orientalium Anglorum Epiſcopos ſubiecerat, aureis rationibus ab Offa Merciorum rege permotus in inuidiam Iamberti, ſiue Lamberti Cantuarienſis Archiepiſcopi, qui ſuam operam Carolo Magno detulit, ſi Angliam inuaderet. Sed cum Offa, & Eadulpho euanuit hæc dignitas Archiepiſcopalis. Inter Epiſcopos autem quatuor celeberrimi fuerunt, Ceada ob ſanctitatem Diuis adſcriptus, qui, vt inquit Beda, cùm nondū luxus Epiſcoporum animos peruaſiſſet, *Fecerat ſibi manſionem non longè ab Eccleſia remotiorem, in qua ſecretiùs cum paucis, id eſt, ſeptem ſiue octo fratribus, quoties à labore & miniſterio verbi vacabat, orare ac legere ſolebat.* Eadulphus iſte Archiepiſcopus, Robertus de *Limſeio* primus è Normannica ſtirpe qui ſedem Conuentriam tranſtulit, & Rogerus *Clinton* qui Lichfeldiam reduxit, & elegantiſſimū hoc templum anno Chriſti 1148. in Beatæ Mariæ, & Ceadę honorem poſuit. Anteà verò, vt habet Malmesburienſis: Licetfeild *villa erat exigua, longè à frequentia vrbium. Nemoroſa circà regio, riuulus propè fluit, Eccleſia anguſto ſitu erat, antiquorum mediocritatem, & abſtinentiam præ ſe ferens.* Polum borealem LII. gradib. XLII. ſcrup. ſublimem videt, & ab vltimo Occidente XXI. grad. XX. ſcrup. numerat.

Hiſt. Roffen.

Palus iſta Lichfeldenſis intra ripas ſtatim coercita citò in Trentam immergitur, qui in ortum curſum continuat donec Tamæ flumini ab auſtro obuiat. *Tama* autem in ipſo auſtrali huius agri limine *Drayton Baſſet* inuiſit, ſedem Baronum Baſſettorum, qui à Turſtino Normanno effloreſcentes in numeroſam & inſignem familiam ſunt propagati. Hinc enim Baſſetti Barones de *Welleden*, de *Wicham*, de *Sabcots*, præter illos de *Chedle*, alióſque tanquam à ſtirpe prouenerunt. Horum autem de *Drayton* poſtremus erat Radulphus, qui ſororem Ioannis Montisfortenſis Ducis Britanniæ duxerat, & ſine ſobole regnante Richardo ſecundo diem obijt ſupremum.

Drayton Baſſett. *Baſſetti Barones.* *

Inde *Tama* ſtatim Tameworth ſubluit, *Tamaworđinam* Marianus vocat, oppidum ita agrorum confinio locatum, vt pars altera Warwicenſis, altera huius agri cenſeatur. Nomen verò factum eſt à Tama præterfluente, & Saxonica dictione peopӡħ, quę inſulam amnicam, vel locum aquis circumfuſum denotare exiſtimo, cùm *Keyſerſwert*, & *Bomelſwaert* in Germania *Cæſaris inſula*,

Tame-worth. *Worth, quid Saxonibus ſignificat.*

ſula,

ſula & Bemeli inſula ſignificent. Merciorum florente regno, villa erat regia, &, vt eſt in libro Wigornienſi, *locus celeberrimus*. Poſteà Danicis bellis collapſum in integrum reſtituit Ædelfleda Mercia, & Editha Edgari regis filia, quæ nuptias auerſata, caſtitatis opinione in Sanctarum catalogum irrepſit, ædiculam virginibus velatis hîc conſtituit, quam poſt paucos annos *Marmioni* Normanni, quibus hoc oppidum largitus eſt Guilielmus Primus, ad *Polleſworth* tranſtulerunt, cùm caſtrum elegans hîc conſtruerent, quod ab illis per *Freuillos* ad *Ferrariorum* familiam deuenit. *Marmioni* illi honorarij milites hæreditariò Regibus Angliæ erant. Quoties enim nouus Angliæ Rex inauguratur, familiæ huius hæres tenetur Cataphractarius eques aulam regiam intrare, & conceptis verbis ad duellum prouocare, ſi quis regis iuri ſe opponere auſit. Sed hunc honorem per alteram *Marmioni* filiam, & cohæredem *Dimocorum* familia in agro Lincolnienſi iam accepit.

Marmioni.

The kings Champion.

Nunc *Trenta* cum *Tama* conſociatus, per loca Alabaſtrite fœcunda curſum in Septentriones deflectit, vt citiùs *Douum* excipiat, & Burton Alabaſtrinis operibus, *Ferrariorum* caſtro, antiquo monaſterio ab *Vlfruno Spot* fundato, & Modwenæ Hybernicæ mulieris ſeceſſu quondam inſigne oppidum ferè circumlambit. De quo Monaſterio liber Abingdonenſis, *Quidam miniſter Athelredi Regis dictus* Vulfricus Spot *cōſtruxit Abbatiam* Burton, *deditq; ei omnem hæreditatem paternam appreciatam* 700. *libras, & vt hæc donatio rata haberetur, dedit Athelredo Regi* 300. *mancas auri pro eius confirmatione, & vnicuique Epiſcopo quinque mancas, inſuper Alfrico Archiepiſcopo Cantuariæ villam* Dumbletonam. Vt vel hinc intelligamus aurea tunc fuiſſe ſecula, aurúmque etiam in rebus ſacris valuiſſe. Iuxta hoc inter *Douum* & *Trentam*, & *Blithum* (qui *Blithfeild* ſpecioſas ædes antiquæ & claræ familiæ Bagottorum irrigat, & denominat) Needwood ſylua ſpatioſa, viuarijſque repleta diffunditur, in quâ circumuicina nobilitas hilares venandi labores grauiter, aſſiduéque exercet. Hęc in parte huius agri media.

Alabaſtrum.

Burton vpon Trent.

Domeſday.

Blithfi.

Needwood foreſt.

Extremitatem verò auſtralem illuſtrant Wulfrunſhampton à *Vulfruna* muliere quę monaſterio oppidum auxit denominatum, nunc Woluerhampton, cuius omnis celebritas eſt è Collegio adnexo Decano, & Præbendarijs Windeſoræ, Theotenhall, hodie Tetnall, Danico cruore, anno 911. ab Edwardo Seniore intinctum, Weadeſbirig nunc *Wedsborow* ab Ealfleda contra Da-

Woluerhampton.

Tetnall.

Wadsbury.

nos firmatum, & *Dudley* caſtrum Vigornienſibus conterminum à Dudone Saxone, vt produnt, extructum & denominatum, ſed Guilielmi primi tempore (vt ipſius libro habetur) Guilielmus *filius Anſculfi* poſſedit, poſteà *Paganellis* obuenit, quod tandem Richardus Sutton miles cum vxore Paganellorum vltima accepit, cuius poſteri inde Barones de *Dudley* dicti in honoratiſſimam familiam ſunt propagati. Lacus eſt alicubi in hoc agro (ſi nos non fallit Nechamus) in quam nulla fera vllo modo intrabit, ſed cùm locus ſit incertus, & res incertior, ſolum hos ipſius Nechami verſiculos adiungam, quibus pro titulo præfigitur.

De lacu in Staffordia,

Rugitus lacus eſt euentus præco futuri,
Cuius aquis fera ſe credere nulla ſolet.
Inſtet odora canum virtus, mors inſtet acerba,
Non tamen intrabit exagitata lacum.

* *Geruaſius Tilburienſis.* De alio etiam lacu hac in regione ſic ſcribit Geruaſius Tilburienſis in Otijs Imperialibus ad Othonem quartum. *In Epiſcopatu Conuentrenſi, & Comitatu de Stafford ad radicem montis cui Mabull nomen indigenæ indiderunt: eſt aqua in modum paludis amplè diffuſa, in territorio villæ quam* Magdaleam *dicunt. In hac palude aqua eſt limpidiſſima, & ſylua infinita continua, quæ tantùm habet in refouendis corporibus efficaciam: quòd quoties venatores ceruos aliasque feras inſecuti fuerint, vſque ad equorum laſſitudinem, ſi in extremo æſtuantis ſolis ardore aquam guſtauerint, ac equis expoſuerint hauriendam, amiſſas currendi vires reparant, vt non cucurriſſe arbitreris.*

Cæterùm Staffordienſis titulus in vna Staffordorum familia *Staffordiæ Comites, & Barones.* à Roberto de *Stafford* quem Guilielmus Normannus magnis poſſeſſionibus accumulauit, ad noſtra vſque tempora permanet. Familia ſiqua alia, clara, & antiqua: ſed alternantis fortunæ vices ſubinde experta, primùm enim Barones erant de *Stafford*, inde Comites, poſteà Duces Buchinghamiæ, & Comites Staffordiæ. Nunc verò ſuo fato ad priſtinum Baronum titulum reciderũt, & ampliſſimæ hæreditates, quas honoratiſſimis coniugijs adierant, quaſi diffugerunt, lætiorque ſucceſſit ſecuritas, quæ cum fortuna in potentium ædibus cohabitare neſcit.

Habentur in hoc Comitatu Paraciæ 130.

QVarta ex illis regionibus quas inſedêrunt olim Cornauij, Sciꞃýppꞃcýꞃe, & Sbꞃobbeꞃcýꞃe Saxonibus, nobis Shroppſhire, & Latinis *Comitatus Salopienſis* dicta, cæteris ſpacio multò maior, nec vbertate, aut amœnitate minor, ad orientem ſolem Staffordienſes, ad Occidentem Montgomerienſes, ad Meridiem Vigornienſes, & ad Septentriones Ceſtrenſes attingit. Oppidis & caſtris vndique ſtipata eſt frequentiſſimis, vtpote quæ limitanea fuerit, vel ager arcifinius (vt Siculi Flacci verbo vtar) arcendis finitimis Wallis, vnde maiores noſtri Saxonico vocabulo hæc confinia **The Marches** dixerunt, quòd limites eſſent inter Wallos & Anglos: nobileſque ferè omnes in hoc tractu, duces limitanei erant, & priuata ſua iura quodammodo regalia habuerunt, quæ paulatìm pacis tranquillitas iam antiquauit. Nec tamen (hoc præfari libet) vniuerſam hanc regionem ad Cornauios ſpectaſſe exiſtimarim, ſed ſolùm Ciſſabrinam; Tranſabrina verò Ordouicarum fuit, nec ita pridem authoritate Parlamentaria huic agro adiuncta. In has enim duas partes vniuerſa commodè diſtribui poteſt, Sabrina ab Occaſu æquinoctiali in Ortum Hybernum interſecante. The Marches. Lord Marchers.

In Tranſabrina limitem Auſtralem Temdus flu. Britannicè *Teſidiauc*, ſtringit, cui demùm confluit Colunus flu. Britannicè *Colunwy*, & contractè *Clun*. Hic interiùs ſcaturiens, non procul à frequenti oppidulo *Biſhops caſtle* dicto, quia ad Epiſcopos Herefordenſes ſpectarit, quorum diocœſis in hac prouincia latè patet, *Colunno* Caſtro, vulgò *Clune caſtle*, nomen impertit, quod *Fitzallani* ab Alano *Flaoldi* Normanni filio oriundi, qui poſteà Arundeliæ Comites, conſtruxêrunt, cùm limitanei eſſent contra Wallos duces, & illos aſſiduis incurſionibus agitarent. Vbi verò *Temdo* confluit inter vada incerta intereminet antiquæ admodum memoriæ collis, quem *Caer Caradoc* vocant, eò quòd circa annum ſalutis LIII. Caratacus Britannus Rex in hoc tractu clariſſimus ſaxorum vallo præſtruxerit, & obfirmato animo cum ſuis contra Oſtorium, & Romanorum legionarios defenderit, donec Romanus, diſtracta rudi illa ſaxorum compage, cuius reliquiæ etiamnum ſuperſunt, irrumpens, Britannos iner- Clune fl. Biſhops caſtle. Clune caſtle. *Caer Caradoc. Caratacus Rex. Tacitus.*

mes in iuga montium decedere coëgerit. Ipſe tamen, vxore, filia, & fratribus captis, fuga euaſit, ſed poſteà (vt res aduerſæ nuſquam tutæ) à Cartimandua Regina, cuius fidei ſe commiſerat Oſtorio traditus, Romámque deportatus, cùm Romanos longo & difficili bello exercuiſſet, veniam à Claudio Cęſare ſibi & ſuis, non degenere prece, ſed generoſa loquendi libertate impetrauit. Ob hunc collem expugnatum, & Regem captum triumphi inſignia Oſtorio decreta, nec minùs claram Carataci captiuitatem cenſuit Senatus, quàm cùm Siphacem P. Scipio, & Perſen L. Paulus victos Reges Populo Romano oſtenderent. Licèt verò nec huius belli, nec huius viri noſtræ hiſtorię farcinator meminerit, nondum tamen memoria apud vulgum prorſus intercidit. Regem enim in hoc colle debellatum fuiſſe prędicant, & Triadum libro inter tres nominatiſſimos in re militari Britannos *Caradauc Vricbfras* primus nominatur, quem hunc ipſum eſſe Caratacum mihi neutiquam dubitandum videtur.

Ludlow. *Ludlow* inde, Britannicè *Dinan*, & *Lyſtwyſoc*. i. Principis palatium, ad eiuſdem *Temdi* cum *Corno* confluentes colle attollitur, maiore elegantia, quàm vetuſtate oppidum. Rogerus de *Monte-Gomerico* primùm caſtrum pulcherrimum, & munitiſſimum quod *Corno* impendet, & inde mœnia, quæ plùs minùs mill. paſſ. circuitu colligunt, adiecit. Verùm filio eius Roberto proſcripto Henricus Primus ſibi retinuit, obſeſſúmque poſteà fortiter Stephani Regis inſultus pertulit, qui cùm grauiſſima
Vnci ferrei. obſidione premeret, Henricus Scotorum Regis filius vnco fer-
1139. reo equo abſtractus, parùm abfuit quin intra mœnia abreptus
Math. Paris. eſſet. Sed præſtò illi adfuit ipſe Stephanus & ſingulari animi magnitudine à tanto periculo exemit. Deinde Rex Henricus II. hoc caſtrum cum ſubiecta valle ad *Cornum*, quę vulgò *Corneſdale* dicitur, Fulconi de *Dinan* elargitus eſt. Poſteà Laceiorum
Barones Ieneuile. fuit, & per filiam ad Galfridum de *Ieneuile* è familia Lotharingica deſcendit, à cuius poſteris rurſus per filiam ad Mortuomarios, & inde in ſacrum principis patrimonium hæreditariò deuenit. Ipſique poſteà incolæ in ipſo oppidi ſinu, æditiſſimo loco, templum quod vnicum habet, perelegans poſuêrunt, Tunc in honore eſſe cœpit, viciniſque prælucere, & quamuis Stephanus Rex, Simon de *Monteforti*, & Henricus Sextus domeſticis bellis afflixerint, ſemper tamen refloruit, & nunc inprimis ex
The Councell quo Concilium Limitaneum non diſſimile Parlamentis illis
in the Marches. Gallicis, inſtituit Henricus Octauus, cuius Præſes hîc plerum-

que

que forum agit, quod vix vnquam refrigere videas, adeò mira eſt iſte populus limitaneus ad litigandum alacritate. Conſtat hoc conſilium ex D. Præſidente, tot Conſiliarijs quot Principi placuerit, Secretario, Attornato, Solicitatore, & quatuor Comitatuum Walliæ Iuſticiarijs. Præſidentis verò perſonam modò geſſit D.Henricus Sidnæus, vir nobiliſſimus, & omnis antiquitatis peritiſſimus, cui ſuccreuit Philippus filius Eques clariſſimus, de quo quid, & quantum ſibi augurabatur Britannia, non facilè dixerim: ſed illum immatura morte præreptum ſacer & cæleſtis cœtus iam excepit. Inferiùs ad *Temdum Burford* Baronia conſpicitur quæ à Theodorici Saij poſteris ad Robertum de *Mortuo-mari*, ab eius itidem poſteris ad Galfredum de *Cornubia* ſiue *Cornwaile* qui genus ad Richardum Cornubiæ Comitem, & Regem Alemannorum retulit, eiuſque proſapia ad hæc vſque tempora Baronum nomine floret. *Tenetur* verò, vt inquiſitione legitur, *de Rege ad inueniendos quinque homines pro exercitu Wallia.* *Phil. Sidnæus.* *Vide pag. 242.* ✠ *Barones de Burford.*

Temdo nunc Salopienſes relinquente, ad eius ferè ripas Septentrionem verſus protuberant colles faciles, Cléehill vocant, hordei optimi prouentu laudati, nec ſine ferri venis, ad quorum ramentum in Cleybury viculo Hugo de *Mortuo-mari* caſtrum ædificauit, quod ſtatim ita deleuit Henricus Secundus, quia ſeditionis fuerit nutricula, vt vix hodie ſuperſint veſtigia. *Bridgmorſe*, vulgò Bridgnorth, indè vidimus ad dextram Sabrinæ ripam à Burgo & *Morſe* ſaltu adiuncto denominatum, cùm antea Burge ſimpliciter diceretur, muris, foſſa, amplo caſtro, & Sabrina qui in ſtupendam altitudinem depreſſus inter rupes defluit, tutum. Edelfleda Merciorum domina primùm conſtruxit, & Robertus de *Beleſmo* Salopiæ Comes muro circundedit, locique ingenio fretus, ab Henrico primo defecit, vti poſteà Rogerus de *Mortuo-mari* ab Henrico ſecundo, ſed infœlici vterque ſucceſſu, ad deditionem vtroque adacto, & ad ordinem redacto. In huius obſidione (vt in annalibus noſtris legitur) Henricus ſecundus ſagitta petitus, confixus fuiſſet; niſi Hubertus de S. *Clara*, vir nobilis, & Regi deuotus ſeſe interponens, & ſagittam & mortem pro Rege excepiſſet. Cleehill. Bridgmorſe.

Alia ſunt itidem hoc tractu oppida & caſtella ſparſim, nimirùm Newcaſtle, Hoptoncaſtle, Skipton, & ad *Coruum* fl. Coruesham, Bràcroft, & Holgot vulgò Howgate, quod olim ad *Mandutos*, poſteà ad *Burnellum* Epiſcopum Bathonienſem ſpectauit, &

Wenlocke. & poſteà ad *Louellos*. Superiùs ſunt Wenlocke æris fodina ſub
Acton Burnell. Richardo Secundo notum. Acton Burnell Burnellorum,& poſteà *Louellorum* caſtellum Comitijs Parlamentarijs ſub Edwardo primo nobilitatum. Burnellorum hæc familia celebris olim
Barones Burnelli. fuit, & antiqua, deſijt autem regnante Edwardo ſecundo, cùm Matildis vnica hæres enupta fuit Ioanni *Louell*, & ſecundò Ioanni *Handlow*, cuius filius Hugo Burnellorum nomen ſibi aſſumpſit, à quo *Ratcliffi* Suſſexiæ Comites genus deducunt. Cui
Condouer. proximum eſt *Condouer* Manerium quondam Louellorum,nunc verò Th.Oweni,communium Placitorum Iuſticiarij, & bonarũ literarũ cultoris ſummi, Quod *de rege tenetur*,(vt in archiuis legitur) *in capite,ad inueniendũ duos pedites per vnum diem in exercitu Walliæ tempore guerræ*. Hoc verò eo nomine ſemel adnoto, vt intelligatur nobiles hoc tractu feoda à Regibus Angliæ tenuiſſe, vt præſtò eſſent cum militibus ad limites defendendos, quandocunq; bellum inter Anglos & Wallos exarderet.Iuxta hoc eſt
Pitchford. viculus Pitchford (quæ olim familiæ Baronum de *Pitchford* no-
Fons bituminis. men cõmunicauit, Richardi Oteley nunc poſſeſſio) quem ſic à picis fonte dixerunt maiores noſtri qui bitumen à pice non internoſcebant, Fons enim illic eſt in priuati cuiuſdam area cui liquidum bitumen indies, quamuis diligentiſſimè deſpumes, innatat, perinde ac in Aſphalite Iudeæ lacu, in Samoſatæ ſtagno, & Agrigentino Siciliæ fonte; ſed non aliò quàm picis vice vtuntur incolæ. An verò contra Comitialem morbum valeat & vim habeat attrahendi,conſolidandi vulnera,&c. vt illud Iudaicum, nemo quod ſciam hactenus expertus eſt. Magis ad occaſum
Pouderbach. cernuntur *Pouderbache* caſtrum iam ruinoſum olim *Pulrebache* dictum,ſedes Radulphi *Butleri* filij minoris Radulphi *Butleri* Baronis de *Wem*,à quo genus ducunt Butleri de *Woodhall* in Comitatu Hertfordiæ. Sub hoc ſaltus Huckſtow forreſt dictus ſatis la-
Stiperſtons. tè inter montes patet, vbi ad *Stiperſtons* collem magni lapidum tumuli ſiue moles hinc inde congeſti cernuntur,quos Cacodæmonis pontem vulgus fuiſſe ſomniat, Britanni *Carneddau tewion* vocant; ſed qua de cauſa poſiti fuerunt ne ariolari quidem auſim, niſi fuerint quos Giraldus Cambrenſis his verbis innuit. *Haraldus vltimus ipſe pedes, cumque pedeſtri turba, & leuibus armis, victuque patriæ conformi tam validè totam Walliam circuminit, & tranſpenetrauit, vt vix paucos viuos reliquerit. In cuius victoria ſignum & perpetuam memoriam lapides in Wallia more antiquo in tumulum erectos locis, in quibus victor extiterat, literas huiuſmodi inſculptas habentes,*

habentes plurimos inuenias

HIC FVIT VICTOR HARALDVS.

Magis ad Septentriones *Caurſe* caſtrum ſedet quod Petri Corbetti Baronia fuit, à quo ad Staffordiæ Barones deuenit: & antiquiſſimum *Routon* huic vicinum ad occiduum agri terminum non procul à Sabrina, quod ad antiqnam *Liſterorum* familiam nunc ſpectat: Romano autem ſæculo eodem nomine floruit Antonino RVTVNIVM dictum, nec in hoc falſi eſſe poſſumus, quandoquidem & nomen & diſtantia, quam ille à Vriconio notiſſimo oppido ponit, exactiſſimè conueniant. Huic vicina ſunt *Abberbury* caſtrum, & *Watleſbury*, quod à Corbettis ad nobilem & Equeſtrem familiam *Leightonorum* deuenit. Nomen verò accepiſſe videtur à Conſulari illa, & regia via *Watling ſtreat*, quæ hàc in extremam Walliam duxit, vt author eſt Ranulphus Ceſtrenſis. Verùm hæc caſtra, & alia, quæ enumerare vix poſſum, non belli furore, ſed ſecura pace & labentibus annis iam tandem euicta, magna ex parte collabaſcunt. Cauſe. Routon. Rutunium. Watlesbury.

Nunc flumine tranſmiſſo Ciſſabrinam partem adeamus, quam Cornauiorum propriam fuiſſe diximus. Hanc rurſum in duas quodammodo partes à Septentrione in meridiem defluens diuidit *Terna* fluuius, ſic dictus, quòd è lacu diffuſiore, (cuiuſmodi noſtra lingua Tearnes vocamus) inter Staffordienſes promanat. In harũ citeriori ſiue Oriẽtali parte, vbi Sabrinę Terna cõſociatur, VRICONIVM fuit, ſic Antonino vocatur, quæ Ptolemæo VIROCONIVM, Nennio *Caer Vruach*, Saxonibus ƿꞃekenceaꞅteꞃ, nobis *Wreckceter*, & *Wroxceter* dicitur. Vrbs Cornauiorum pręcipua, à Romanis, vt videtur condita, cùm hanc Sabrinæ ripam munirent: ſed quia nihil iam præter parietinas cernitur, The old worke of Wrorceter indigitãt incolę. Saxonico etenim bello laceratum, Danico prorſus concidit, iámq; ruſticorũ viculus eſt pertenuis, & Romanos nummos vetuſtatis ſuæ quaſi teſtes aratoribus ſæpiùs exhibet. Nomen autem antiquum expreſſiùs ſe in monte proximo oſtendit *Wrekenhill* dicto, *Gilberti montem* alij vocant, è cuius vertice, qui in amœniſſimam procumbit planitiem, fonticulúmque habet limpidum, gratiſſimus in ſubiectam regionem vndiquáque patet proſpectus. Longè hic collis procurrit, nec procul à radicibus in conualle Vriconium. Wroxceſter. Wreken hill.

deuexa,

deuexa, ad Militarem Romanorum viam **Okenyate** viculus itinerantibus benè cognitus ita ſubſidet, eadem diſtantia qua *Vſ-ocona.* VS-OCONAM cùm à Vriconio, tùm à Pennocrucio ſeiungit Anto- Oken-yate. ninus, vt hanc **Okenyate** illam fuiſſe VS-OCONAM non eſt cur quiſpiam dubitet. Nec abnuit ipſum nomen, hæc enim dictio *Ys* quæ Britannis inferius ſonat, ad inferiorem eius ſitum deſignandũ adiuncta videatur. Ex altera parte ſub hoc colle **Charle-** Charleton. **ton** caſtrum cernitur olim *Charletonorum*, qui Powiſiæ erant Do- Tong. mini, & magis ad ortum proximè Staffordienſes *Tong caſtle*, quod Vernonij non ita pridem inſtaurarunt. Cui adiacet ✱ *Albrighton* Baronia regnante Edwardo primo Radulphi de *Pitch-* *Barones de Pitchford.* *ford*, nunc verò Talbottorum ſedes qui è familia Comitum Salopiæ ſunt oriundi.

Draiton. Vltra *Ternam* fl. in ipſius ripa **Draiton** iacet, vbi in æſtu ciuiliũ 1459 bellorum inter familiam Lancaſtrenſem & Eboracenſem, prælium nobilibus agri Ceſtrenſis admodum funeſtum commiſſum erat. Illi enim, quamuis æquo ferè Marte diſceſſum fuerit, cùm diſcordibus animis ab vtraque parte ſtarent, confertiſſimè Wem. ceciderunt. Infra hanc ad *Roden* amniculum *Wem* ſedet, Baronia *Barones de Wem.* Guilielmi *Pantulphi* tempore Guilielmi Conqueſtoris, à cuius poſteris tandem ad Butleros deuenit, ab illis verò per Ferrarios de *Ouſley*, & Barones de *Greyſtok* ad Barones D'acres de *Gileſland*. Morton Corbet. Inde ad eundem flu. *Morton Corbet* Corbettorum caſtrum conſpicitur, qui antiquæ ſunt nobilitatis in hoc agro, & latifundia multa iure clientelari à Rogero Montegomerico huius agri Comite tenuerunt. Haud multò inferiùs ad Sabrinam amœniſſimè aſſidet huius agri vrbs longè clariſſima ex antiqui Vriconij oc- Shrewsbury. caſu exorta, quam nos **Shrewsbury**, & **Shrowsbury** hodie emollito vocabulo dicimus, cùm maiores Scrobbeſbyrig vocauerint, quod collis fuerat arboribus condenſus. Quo ſenſu & Græci ſuam *Beſſam*, & Britanni hanc vrbem etiam *Pengwerne*, id eſt, *caput alneti*, dixerunt: ſed vnde nunc illis *Ymwithig*, & Normannis **Sloppesbury**, & *Salop*, Latinoque nomine *Salopia* voca- ✱ tur, planè me latet. *Ymwithig* tamen nonnulli Britanniæ linguæ periti dictam credunt quaſi *Placentiam* à Britannica dictione *Mwithau*, Bardóſq; ita nomináſſe quod præ cæteris olim Walliæ principibus placeret. Collem occupat ſubrufeſcentem, Sabrinaque duobus pontibus pulcherrimis peruius, ſe ferè in circulum ducens ita incingit, vt Iſthmo perexiguo debeat, quòd non ſit inſula. Vnde Poëta noſter Antiquarius

Edita

Edita Penguerni latè faſtigia ſplendent, *Lelandus.*
Urbs ſita lunato veluti mediamnis in orbe,
Colle tumet modico, duplici quoque ponte ſuperbit,
Accipiens patriâ ſibi linguâ nomen ab alnis.

Nec natura ſolùm munita, ſed etiam arte, Rogerus enim de *Montegomerico*, cui Conqueſtoris dono obtigerat, ſurgenti rupi, quà Boream ſpectat, dirutis quinquaginta plùs minùs ædibus caſtrum inædificauit, & Robertus eius filius cùm ab Henrico primo deſciſceret, mœnibus obuallauit, quà flumine non defenditur, quæ tamen vim hoſtilem nunquam, quod ſciam pertulerunt. Primis Normannorum temporibus ſatis culta, & frequens erat, vt enim in veteri libro Angliæ Cenſuali legimus, reddebat per annum 7. libras, & 16. ſolidos de *gablo*, 252. ciues cenſebantur, è quibus duodecem apud Angliæ reges excubare, cùm in hac vrbe agerent, totidémque concomitari cùm venatum prodirent, tenebantur. Quod inſtitutum crediderim, quia non multos ante annos Edricus *Streona* Dux Merciorum, vir omnibus ſceleribus notatiſſimus Alfhelmum principem hîc inter venandum ex inſidijs ſuſtuliſſet. Quo tempore (vt innuit ille liber) conſuetudo inualuit hac in vrbe, *Vt mulier accipiens quocunque modo maritum, ſi vidua erat dabat regi* xx. *ſolidos, ſi puella decem ſolidos quolibet modo acciperet virum.* Cæterùm, vt ad rem reuertar, non tantùm munimentis Comes ille Rogerus verùm etiam alijs ædificijs cùm publicis, tum priuatis inſtaurauit, Monaſteriumq; S. Petro, & Paulo poſuit pulcherrimum, cui plures poſſeſſiones conceſſit, & vnà cum illis Eccleſiam S. Gregorij *eo ſcilicet tenore* (ex priuata Monaſterij hiſtoria loquor) *vt cum Canonici, qui in ea Prabendas habebant, morte defecerent, Prabendæ in dominium monachorum deuenirent.* Vnde controuerſia orta eſt non parua, Canonicorum enim filij litem monachis intenderunt, vt in paternis Præbendis ſuccederent. Eo enim tempore Canonici, & Sacerdotes in Anglia cælibem vitam non egerunt, & inoleuerat vſus vt beneficia Eccleſiaſtica cognationis iure hæreditario deſcenderent. Sed hæc controuerſia ſub Henrico primo compoſita, in beneficijs Eccleſiaſticis hæredem non debere ſuccedere, & leges de Sacerdotum cœlibatu ſub id tempus rogatæ. Subſequente tempore alia etiam hîc ſurrexerunt templa, nam vt Dominicanorum, Franciſcanorum, Auguſtinenſium fraterculorum cœnobia omittam, quæ *Charltoni, Ieneuilli*, & *Staffordi* poſuerunt; duæ Collegiatæ eccle-

Præbendæ hæreditariò delatæ.

ſiæ,altera S. Ceddæ cum Decano & x. Præbendarijs, altera Beatæ Mariæ cum Decano itidem & IX. Præbendariolis, erectæ erant. Hodie verò vrbs eſt eximia, frequens, mercium copioſa, ciuium diligentia, pannis conficiendis, & Wallorum commercijs opulenta. Huc enim omnes ferè Walliæ commoditates, quaſi ad commune vtriuſque gentis emporium confluunt: à Wallis enim & Anglis incolitur,quibus vtraque lingua in vſu,& quibus inter alia,hoc in maximam laudem ceſſit,quòd ſcholam erudiendis pueris totius Angliæ numeroſiſſimam inſtituerint, cui Minernal honeſtiſſimum Thomas Aſton primus Scholarcha vir optimus, & integerrimus ſuâ opera comparauit. Ad hanc vrbem, quum Henricus Percius iunior, ſeditioſum animum in
1401. *Prælium apud* Shrewsbury. Henricum IIII. induiſſet, & iam mœnia oppugnaturus eſſet, quæ ille omni ratione conſtituerat, potentior fortuna ſubitò diſcuſſit.Rex enim ex improuiſo à tergo cum exercitu inſtabat, in quem iuuenis animosè inuectus poſt longam & difficilem pugnam,deſperata victoria,in deſtinatam mortem ruit. Locum verò adhuc *Battlefeild* à prælio vocant,in quo ſacellum,& vnum alterumque ſacrificum rex victor inſtituit, ad impetrandam (ſi fieri poſſet)illo prælio occiſis peccatorum remiſſionem.Ab Aſorijs inſulis gradibus xx.minutis xxxvII.ab Æquatore partibus LII.ſcrupulis LIII. diſtat hæc *Salopia*.

Rates,vulgò Flotes. Iuxta hanc vrbem multiplices gyros trahit Sabrina, in quibus antiquiſſimū illud nauigij genus, quod vetuſtas rates dixit, eſt vſitatiſſimum,ſcilicet,ex rudibus aſſeribus, & tignis connexę trabes,quæ ſecundo flumine onera ſubuehunt,quorum vſum & nomen à Germaniæ Rheno noſtrates deportarunt, eodémque cum Germanis nomine **Flotes** vocitant.Flumini verò adiacent

Shrawerden. **Shrawerden** olim Arundeliorum Comitum caſtrum, poſteà verò longè honoratiſſimi viri Thomę Bromlæi iampridem Cancellarij Angliæ,

Knocking. **Knocking** à Dominis *Le Strange* conſtructum, quibus ad Stanlæos Derbiæ Comites hæreditariò deſcendit,

* & huic vicinum *Neſſe* (cui rupes confragoſa cum antro non incelebri imminet) quod cum *Cheſwarden* Rex Henricus ſecundus dedit Ioanni *Extraneo*, ſiue *Le-Strange*, à quo propaga-

Barones Le-Strange. tæ ſunt ampliſſimæ familiæ *Le-Strangorum* de *Knocking*, *Auindelegh Elleſmer*,*Blakmere*; *Luthebam* & *Hunſtanton* in Norfolcia.Ab

20.*Edw*.4. illis verò de *Knocking* cùm poſtremus nulla è Iaquetta *Wideuilla* maſcula prole ſuſcepta obijſſet, per Ioannam vnicam filiam Georgij Stanlęi vxorem ad Derbiæ Comites deuenit hæreditas.

A flumine remotiùs ad Occiduum agri limitem iacet Oſweſtre, ſiue Olwaldſtre, Britannicè *Croix Oſwaldo*, vrbecula foſſa & muro incluſa, exiguóque caſtello munita, mercatu verò fœlix, pannorum præſertim Wallicorum raro tenuique textu, (Leidenſas ſi placet voces) quorum magna vis ſingulis ſeptimanis hîc diſtrabitur. Nomen habet ab Oſwaldo Nordanhumbrorum rege, (cùm anteà Maſerfield vocaretur,) quem Penda paganus Merciorum Princeps hîc graui prælio, & occîdit, & occiſum ſumma cum immanitate diſcerpſit, vnde de illo Poeta Chriſtianus ſatis antiquus. Oſweſtre. 642 Oſwaldus interfectus.

Cuius & abſciſſum caput, abſciſſoſque lacertos
Et tribus affixos palis pendere cruentus
Penda iubet; per quod reliquis exempla relinquat
Terroris manifeſta ſui, regémque beatum
Eſſe probet miſerum, ſed cauſſam fallit vtramq;:
Vltor enim fratris minimè timet Oſwius illum,
Imò timere facit, nec Rex miſer, imò beatus
Eſt, qui fonte boni fruitur ſemel, & ſine fine.

Primam autem originem ex religione habuiſſe videtur, ſanctiſſimum enim locum habuerunt eius ætatis Chriſtiani, & Beda miracula hîc claruiſſe vbi Oſwaldus cecidit, prodidit. Madocus frater Mereduci (vt eſt apud Carodocum Lancabernenſem) inſtaurauit, mœnibus *Fitzallani* Normanni poſteà eiuſdem Domini, & Arundeliæ Comites circumuallârunt. Solaria verò in Ariete deliquia ſibi admodum infeſta ſenſit, anno enim 1542. & anno 1567. cum Solis in Ariete eclipſes vires ſuas exercerent, incendia paſſa eſt grauiſſima, Poſt recẽtiorem enim hanc eclipſim, adeò latè ſe fudit incendium, vt ædes plùs minùs ducentæ in vrbe, & ſuburbijs conflagrarint. Sub hac ad Circium collis eſt triplici foſſa circundatus, quem *Hendinas*, id eſt, vetus palatium vocant. Vrbem fuiſſe cõtendunt vicini, alij tamen ſunt qui Pendæ, vel Oſwaldi caſtra exiſtimant. Vix tribus hinc millibus paſſuum Whittington abeſt *Fitzguarinorum* non ita pridem caſtrum, qui à Guarino de *Metz* Lotharingo ſtemma duxerunt, Ille verò hæredem Guilielmi Peuerell qui *Whittingtoniam* conſtruxiſſe fertur in vxorem acccepit, & Fulconem genuit patrem Fulconis illius *Fitzgwarini* celeberrimi, cuius ancipites varijque in bellis caſus magnam apud maiores habuerunt admirationem, Deſijt horum Baronum dignitas tandem in fœmina, & per *Hancfordum*, ad *Bourchieros* qui nunc Bathoniæ Comites, ſeculo ſuperiori tranſiuit. *Eclipſes in Ariete.* Whittington. *Barones Fitz-Warin.*

tranſiuit. Sed hoc quædam prædia tenuit quidam Wrenocus *filius Meurici qui pro ſeruitio debuit eſſe Latimerus* inter Anglos & Wallos, i. interpres. Quod adnoto (ex Inquiſitione veteri,) vt intelligatur quid ſibi velit nomen illud *Latimer* quod ferè nemo cognouit, cùm tamen in hoc regno ſit celeberrimum. Ad Borealem agri limitem Whitechurch ſiue *Album Monaſterium*, cernitur, tumulis Talbottorũ clarum, qui ante multos annos hereditatẽ Baronũ de *Extraneo*, ſiue *Le Strange de Blackmere* hoc in loco, vxorio iure creuerũt. Illi enim limitanei erant in hoc agro Domini, ædéſque eorum Blackmere à nigro lacu dictæ in proximo viſuntur. Ad quos plurimùm tùm honoris, tum opum acceſſit ex nuptijs cum filia & altera hærede Ioannis Giffardi Baronis de *Brimsfeild*, qui antiquæ nobilitatis in agro Gloceſtrenſi fuit, & Matildem vnicam filiam Baronis Cliffordi ſenioris ſibi acceperat in vxorem.

Latimer, quid ſignificat.

Whittchurch.

Barones le Strange de Blacke-mere.

Ellesmer.

Magis ad occaſum Elleſmer regiuncula iacet opima & fertilis, quam, vt Chronologia Ceſtrenſis habet, Ioannes Rex An-
1205 gliæ vnà cum caſtello Lewelino Northwalliæ principi in dotem conſtituit, quum illi filiam ſuam notham in matrimonium collocaſſet.

Comites Salopiæ.

H. Huntindon. in libello de vita miſerijs.

Rogerus de *Beleſmo*, ſiue *Montgomery*, primum Salopiæ Comitem inſtituit Guilielmus primus, cui & longe maximam huius regni partem aſſignauit. Huic ſucceſſit primùm Hugo filius natu maximus ſine prole in Wallia occiſus, deinde Rogerus è filijs alter, vir efferata immanitate in ſuos ipſius filios, & obſides, quibus ſuis manibus & oculos eruit, & teſticulos execuit: ſed tandem læſæ maieſtatis reus in carcerem perpetuum ab Henrico primo conditus, pœnas nefarijs ſceleribus dignas perſoluit, & hic Comitatus in Adeliziæ reginæ dotem tranſcriptus. Poſt multa tandem ſecula Henricus VI. anno regni ſui decimo nono, Ioannem Dominum *Talbott*, quem ad bellicam virtutem & natura peperiſſe, & voluntas exercuiſſe videatur, hoc honore exornauit. Cùm autem ille in prælio ad Caſtilionem in
1453 Aquitania cecidiſſet vnà cum Thoma filio minore Vicecomite *L'iſle*, poſtquam quatuor & viginti annos magnam Galliæ partẽ victricibus armis peragraſſet; Ioannes filius ex filia & hærede Domini *Furniuall* natus ſucceſſit, qui Lancaſtrenſis familiæ ſigna ſequutus, in prelio ad Northanton occubuit. Ab hoc prognatus eſt Ioannes tertius Salopiæ Comes, & Gilbertus à quo Talbotti de *Grafton* ſunt oriundi. Ioanni tertio ſucceſſit Georgius,

Georgio

Georgio autem Franciſcus eius itidem filius, qui pater erat Georgij Talbotti Comitis Salopię, viri honoratiſſimi, & in magnis Reip. negotijs ſpectatiſſimi. Cuius filius Gilbertus ſummo ſplendore & ſumma virtute locum à maioribus traditum nunc tuetur. *

Sunt in hac Regione parochiæ plùs minùs 170.

Cheſhire.

Comitatus Ceſtrenſis, Saxonicè Ceſtre-ſcyre, vulgò Cheſhire, & The Countie Palatine of Cheſter, (quod eius Comites iura palatina habuerint, omnéſque incolę illis ſolis in *Feudo*, id eſt, in fide fuerint) quinta & vltima ex illis eſt prouincijs quas antiquitùs tenuerunt CORNAVII. *Regio* (vt non alijs quàm Malmesburienſis verbis vtar) *farris, & maximè tritici ieiuna, & inops, pecorum & piſcium ferax.* Eximia verò nobilitatis altrix, nec enim alia eſt in Anglia prouincia, quæ plures nobiles in aciem eduxerit, & plures equeſtres familias numerârit. Ab Auſtro agro Salopienſi, ab ortu Staffordienſi & Derbienſi, à Septentrione Lancaſtrenſi, ab occaſu Denbighenſi & Flintenſi circumſcribitur, ad Circium verò Cherſoneſſo longiùs in altum abit, quæ inter duos ſinus concluſa vtrinq; inſinuantem Oceanũ admittit, in quos etiam ſinus omnia huius agri flumina conueniunt. In Occidentaliorē DEVA qui à Denbighenſibus dirimit, in Orientalem, tùm *Wever* qui mediam regionem intermeat, tùm *Merſey* qui à Lancaſtrenſibus ſecludit. Nec commodiorem huius deſcribendi video rationem, quàm ſi horum fluminum tractus perſequar. Loca enim quæ ſunt præcipui nominis his impendent omnia.

Deua, Anglicè Dée, Britannicè *Dyffyrdwy*, id eſt, aqua *Dui*, Salmonibus admodum ferax è duobus in Wallia fontibus enaſcitur, & inde denominatum credunt. *Duy* enim *duo* illorum idiomate denotat. Alij verò vim etiam verbi ſequentes aquam nigram, alij Dei aquam, & diuinam interpretantur. Quamuis autem fontem dijs ſacrum *Diuonam* antiquâ Gallorum linguâ, Dee fl. Diuona.

quæ

quæ eadem erat cum Britannica Auſonius dixerit, & omnes fluuios διιπετεῖς, & diuinos iudicarit antiquitas, Britanníque noſtri diuinos honores fluminibus detulerint (vt eſt apud Gildam;) vnde tamen huic noſtro *Dwy* præ alijs diuinitatem tribuerint non video. Theſſali, vt legimus, Pæneum amnem ob amœnitatem, Iſtrum Scythæ ob amplitudinem, Rhenum Germani quòd coniugalis fidei iúdex haberetur, honore diuino affecerunt; verùm nihil video, vt dixi, cur huic flumini nomen diuinum indiderint. Niſi fortè quòd alueum ſubinde mutârit, & certò victoriam accolis demonſtrarit, cùm inuicem infeſti eſſent, prout his, vel illis, relicto alueo, magis incubuit. Hoc enim prodidit Giraldus Cambrenſis: Vel quòd obſeruarint pluuijs contrà quàm flumina ſolent parùm increſcere, & quoties crebriori verberatur Auſtro, vicinis agris effuſiùs innatare. Chriſtianis etiam Britannis ſancta huius fortaſſe aqua videbatur, Scribitur enim quòd cum in procinctu contra Saxones ſtarent terram oſculantes, ex hoc in memoriam ſacratiſſimi Chriſti ſanguinis deuotiſſimè bibiſſe. Cæterùm *Deua* qui è Wallia potiùs ruere quàm fluere videtur, cùm Ceſtrenſes attigerit, lentior BONIVM interluit, quod nonnullis Antonini exemplaribus BOVIVM dicitur, quæ vrbs eo ſæculo fuerat inſignis, poſteà monaſterium præclarum, à cuius choro *Banchor* Britannis, Anglis Bancoꞃnabẏꞃiᵹ, & Banchoꞃ vocabatur, alumnúmque habuit (vt aliqui ſcribunt) inter multos optimos viros, hæreſiarcham illum peſſimum Pelagium, qui in gratiam Dei iniquiſſimus peſtifera doctrina occidentalem eccleſiam diu exercuit. Vnde Proſpero Aquitano *Coluber Britannus* illo verſu dicitur.

Peſtifero vomuit coluber ſermone Britannus.

Nec alio nomine huius memini, quàm quòd vitia, & venena noſſe interſit omnium. *In hoc monaſterio* (vt inquit Beda) *tantus fuit monachorum numerus, vt cùm in ſeptem portiones, cum præpoſitis ſibi rectoribus diuiſum eſſet, nulla harum minùs quàm trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum ſuarum viuere ſolebant.* Quorum mille ducentos Edilfredus Rex Nordanhumbrius è medio ſuſtulit, quod pijs precibus Chriſti opem pro Britannis Chriſtianis contra Paganos Saxones imploraſſent. Refloruiſſe tamen videtur, imò refloruiſſe demonſtrat, in Malachiæ Hibernici vita, Diuus Bernardus Clareuallenſis his verbis de Monachis, qui longo pòſt tempore hîc egerunt. *Banchor*, inquit, *monaſterium nobiliſſimum multa millia monachorum generans, multorum monaſteriorum*

Flumina ſacra.

Bonium.

Banchor.

Pelagius Hereſiarcha.

riorum caput, locus verè ſanctus, fecundúſque ſanctorum, copioſiſſimè fructificans Deo, ita vt vnus ex filijs ſanctæ illius congregationis centum ſolus monaſteriorum fundator extitiſſe feratur. Denique Hiberniam & Scotiam ita eius germina repleuerunt, nec modò in præfatas, ſed etiam in exteras regiones, quaſi inundatione facta, illa ſe ſanctorum examina effuderunt, ex quibus ad has noſtras Gallicanas partes, S. Columbanus Luxonienſe conſtruxit monaſterium. Sed poſt hęc tempora omninò concidit, Malmesburienſis enim ætate, qui ſtatim à Normannorum ingreſſu vixit. *Tot*(vt inquit ipſe) *hîc ſuperfuerant antiquitatis indicia, tot ſemiruti parietes eccleſiarum, tot anfractus portarum, tanta turba ruderum, quantam vix alibi cernas.* Ipſéque Bernardus prodit Malachiam illum *loco diruti monaſterij Oratorium ex lignis leuigatis conſtruxiſſe.* Nunc verò intermortuæ vrbis vel monaſterij vix facies remanet, duarúmq; portarum nomina, *Port Hoghan,* & *Port Cleis* quæ mill.paſſ.diſiunctæ ſunt reſeruantur, inter quas Romanorum numiſmata ſæpiùs reperiuntur. Sed vt hoc moneam, non huius agri cenſetur Bonium, ſed Flintenſis, cuius portio quaſi à reliqua diuulſa hîc inter Ceſtrenſes & Salopienſes interiacet. *Bonium ad Flintenſes ſpectat.*

Deua verò vbi hunc Comitatum ſubintrat, *Malpas* ſiue *Malo-paſſum* in ædito colle non procul à ripa ſuſpicit, quod ob malam & impeditam viam hoc recentius nomen à Normannis accepit, cùm olim eadem ferè ſignificatione *Depenbache* Anglis diceretur. Huius Baroniam dedit Hugo Comes Ceſtrenſis Roberto *filio Hugonis* qui vt videtur nullam prolem reliquit. Deinde conceſſa fuit *Egnion Ap.David* cùm hæreditate in Wallia excidiſſet, per huius neptes è filio Radulpho inter Dauidem cognomine *Clericum* filium Guilielmi *Belward,* & Robertum *Patricium* diuiſa fuit: A Dauidis verò iuniore filio Philippo genus ducit clariſſima equeſtris familia Egertonorum, Baronia autem per hæredes *Clerici,* & *Patricij* quaſi coaluit in Suttonis qui poſteà Barones de *Dudley.* ✠ *Malpas.* *Barones de Malpas.* *Egertonorum familia.*

Decem à *Malo-paſſu* mille paſſus ad idem flumen propè æſtuarium, quod S E T E I A pro *Deia,* Ptolemæo dicitur, vrbs clara ſedet, quam Ptolemæus ille D E V N A N A M, Antoninus D E V A M à flumine, nos **Cheſter** & **Weſtcheſter**, Britanni *Caerlegion*, *Caerleon Vaur*, *Caer leon ar Duſyr Dwy*, & *Caer* per excellentiam, vt Saxones Legeaceſter dixerunt, nominibus illis proculdubiò à Legione Viceſſima Victrice deductis. Hæc enim Galba Imperatore iterum, & Tito Vinio Coſſ. in Bri- *Deunana. Cheſter.*

tanniam tranſmiſſa fuit, quæ cùm nimia & formidoloſa legatis tam Conſularibus, quàm Prætorijs extitiſſet, Iulium Agricolam à Veſpaſiano tandem præfectum habuit, quo tempore ſedem hac in vrbe accepiſſe videtur, quam nec multos ante annos conſtructam, & Ordeuicarum ceruicibus impoſitam, opinor: quamuis non deſint qui vel ipſa Luna hanc vetuſtiorem eſſe contendunt, à *Leone* nempe *Vaur* Gigante infinitis antè ſæculis poſitam. Sed plebeios hos Antiquarios vel ipſum nomen ab errore tam craſſo auerteret. *Leon Vaur* enim Legionem magnam Britannis ſonare diffiteri non poſſunt, vtrum verò æquius melius fuerit vrbem à Legione magna, vel à Leone Gigante denominari viderint docti; cùm in Hiſpania Tarraconenſi à Legione VII. Germanica regnum nunc *Leon* dicatur, & Legionem XX, quam Britannicam, *Valeriam & Victricem* dicunt, hac in vrbe egiſſe Ptolemæus, Antoninus, & Septimij Getæ nummus antiquus comprobent, è quo hanc etiam Coloniam fuiſſe conſtat: inſcribitur enim in parte auerſa COL. DIVANA LEG. XX. VICTRIX. Romanæ autem magnificentiæ argumenta nunc ſuperſunt paucula præter pauimenta teſſellata, ſuperiori ætate plurima exhibuit, quod ſuis verbis Ranulphus huius vrbis monachus, è ſuo Polychronico tibi dicet. *Viæ ſunt hic ſubterraneæ lapideo opere mirabiliter teſtudineatæ, triclinia concamerata, inſculpti lapides prægrandes antiquorum nomina præferentes, hic & numiſmata Iulij Cæſaris, aliorúmque illuſtrium inſcriptione inſignita quandoq; ſunt effoſſa*, & Rogerus Ceſtrenſis in Polycratico. *Intuenti fundamenta lapidum in vijs enormium videtur potiùs Romano, ſiue giganteo labore, quàm Britannico ſudore fundata.* Vrbs hæc quadrata forma, mœnibus quæ duo plùs mill. paſſ. ambitu colligunt, includitur; ad Lybonotum, caſtrum eminet propè flumen à Comitibus conſtructum, vbi fora Palatinatus, & Aſſiſæ (quas vocant) bis quotannis habentur. Ædificia ſunt nitida, & proiectis Mænianis porticus vtrinque per primarias plateas ducunt. Sed rebus ſecundis non perpetuo tenore vſa eſt, primùm ab Egfrido Nordanhumbrio, inde à Danis exciſa, reſtaurata tamen ab Ædelfleda Merciorum Domina, ſtatímque Eadgarum Regem de Britannicis principibus pompa magnifica triumphantem vidit. Ipſum enim in triumphali nauicula ad proram ſedentem Kinnadius rex Scotorum, Malcolinus Cumbrorum, Maconus Manniæ & Inſularum, omnéſque Walliæ principes in fidem adacti, quaſi remiges, remis incumbentes per Deuam fluuium læto

Circiter annum 960.

ſpectaculo

ſpectaculo duxêrunt. Inſequente tempore, quà Aquilonem ſpectat templum, Leofricus Comes templum in honorem Werburgæ virginis poſuit, quod poſteà Hugo primus è Normannico genere Ceſtriæ Comes reſtaurauit, & authore Anſelmo, quem è Normannia euocârat, monachis conceſſit. Nunc verò, Henrici IIII. Germaniæ Imp. ſepultura, quem abdicato imperio heremeticam hîc vitam duxiſſe aiunt, & Epiſcopali ſede celeberrimum. Quam ſtatim à Normannica victoria Lichfeldenſis Epiſcopus Petrus à Lichfeldia huc tranſtulit, ſed ea ad Conuentriam, & poſteà ad ſedem ſuam priſtinam reducta, Deua diu hac dignitate viduata iacuit, donec patrum memoria Henricus VIII. exturbatis monachis Præbendarios inſtituerit, & denuò Epiſcopum reſtituerit, cui hunc agrum, Lancaſtrenſem, & Richmondiam ſubiecit, & in iuriſdictione Archiepiſcopi Eboracenſis eſſe iuſſit. Cùm iam templum conditum eſſet, Normannici Comites mœnia, & caſtra adiecêrunt. *Vti enim Epiſcopus tenuit de Rege quod ad ſuum pertinet Epiſcopatum* (ſic enim legitur in libro, quo Angliam cenſuit Guilielmus Magnus) *ita totam reliquam ciuitatis partem Comites cum ſuis hominibus de Rege tenuerunt. Geldabat autem pro* L. *hidis, erant domus* 431. *quæ geldabant, Monetarij autem ſeptem. Quando Rex ipſe ibi veniebat, reddebat ei vnaquaque Carrucata.* CC. *Heſthas, & vnam cunam plenam ceruiſiæ, & vnam butyri ruſcam.* Et ibidem. *Ad murum ciuitatis & pontem readificandum de vnaquaque hida Comitatus vnum hominem venire præpoſitus edicebat. cuius homo non veniens Dominus eius* XL. *ſolidos emendabat Regi & Comiti.* Iam inde inprimis floruit Ceſtria, nec quicquid abeſt, quod in florentiſſima ciuitate deſideretur, niſi quòd Oceanus molendinis quibuſdam in Deuæ alueo quaſi ſuccenſens, ſe ſubduxerit, nec ciuibus, vt pridem, portus opportunitatem præbeat. Longitudinem gradibus XX. ſcrup. XXIII. Latitudinem gradibus LIII. ſcrup. XI. definitam habet. 1094. *

Ab vrbe in Circium procurrit laxior Cherſoneſſus hinc *Deio* æſtuario, illinc Merſeio concluſa, nos Wirall, Britanni quòd angulus ſit, *Kill-gury* vocant, Olim tota ſaltuoſa, & inculta fuit, vt perhibent incolæ, nunc verò oppidis vndique conſita, ſalo tamē quàm ſolo fœlicior habetur; hoc enim frugibus eſt minùs benignum, illud piſcibus inprimis fœcundū. Huius extremitati Inſula modica, ieiuna, & arenoſa, *Il-bre* vocant, adiacet. Ad ingreſſum autem ſaltus obiacet celebris, videlicet, The forreſt of *Delamere*, in quo ſuam vrbeculam Eadesbury poſuit Ædelfleda Wirall. Il-bre.

 Mercia,

Mercia, quæ exoleto iam nomine, rudetum effectû, The Chamber in the foreſt vocatur, & ad vnum & alterum hinc milliare alterius oppidi *Finborrow* ab eadem extructi parietinæ viſuntur. Finborrow.

Per ſuperiorem huius ſaltus partem Weuer flu. defertur, qui è lacu effunditur ad *Ridly*, claræ & vetuſtæ familiæ Egertonorum ædes, qui à Baronibus de *Malpas*, vt dixi, prognati non procul à Beſton caſtro, monte præcipitióque defenſo, quod vltimus Ranulphus Ceſtriæ Comes conſtruxit. De quô Lelandus noſter. Ridly. Beſton.

Aſſyrio rediens victor Ranulphus ab orbe,
Hoc poſuit caſtrum terrorem gentibus olim
Vicinis, patriæq; ſuæ memorabile vallum.
Nunc licet indignas patiatur fracta ruinas,
Tempus erit quando rurſus caput exeret altum,
Vatibus antiquis ſi fas mihi credere vati.

Hinc fluuius primò Auſtrum petit, vt Auſtralem agri limitem attingat per ericeta & iacentia loca, in quibus, vti etiam alibi, arbores ab inundato mundo, vt credunt, defoſſas ſæpè eruunt. Inde in Septentriones conuerſus *Caluely* non longè diſſitam ſalutat, quæ ſedem & nomen præbuit nobili Calueliorum familiæ, è qua Richardo ſecundo regnante, Hugo Caluely arte militari ita in Gallia inclaruit, vt viuidæ eius virtuti nihil imperiuũ videretur. Poſteà *Weuerus* fertiles irrigans agros per Nantwich, non procul à Midlewich ad Norwich decurrit. Hæ ſunt ſalinæ nobiles, quinq; vel ſex mill. paſſ. inuicem diſtantes, vbi è puteis aquæ ſalſæ hauriuntur, quas nõ lignis ardentibus infundũt, vt veteres Galli & Germani ſolebant: ſed ſubiecto igne decoquunt, vt ſal conficiatur. Candidiſſimus verò ad Nantwich coquitur, vnde Britannis *Hellath-wen*, id eſt, *ſalina candida* dicitur, minùs candidus ad Midlewich, & Norwich, quæ inde *Hellathdu* id eſt, *Salina nigra* vocitatur. Nec addubito quin hæ Romanis cognitę fuerint, & quod Salarium vectigal hinc penſitatum. A Midlewich enim ad Northwich via nobilis duxit, quæ è glarea in eam altitudinem educta fuerat, vt Romanorum opus facilè agnoſcas, cùm glarea tota hac regione ſit admodum rara, & inde ad priuatorum ædificia hodie deuehatur. Scribit Matthæus Parienſis Henricum III. has Salinas obſtruxiſſe, cùm hunc agrum hoſtilem in modum deuaſtâſſet, ne inde tumultuantibus ea tempeſtate Wallis commeatus ſuppeditaretur. Sed cùm placidi pacis radij illucerent, denuò apertæ fuerunt. *Arbores terra obrutæ.* Caluely. *Salinæ.* Nantwich. Northwich. Middlewich.

Sub

Sub **Northwich** in *Weuerum Danus* fl. euoluitur, qui primùm ad ortiuum huius agri limitem CONDATE præterit, priſcum oppidum, ab Antonino memoratum, nunc **Congleton**, nec alio quàm vetuſtatis nomine nobis memorandum. Deinde *Kinderton* ſubluit antiquam ſedem antiquę proſapiæ de *Venables*, qui ab ipſo primo Normannorum aduentu hîc claruerunt & vulgo Barones de *Kinderton* appellantur. Dano admiſſo, in occaſum rectà prolabitur *Weuerus* iuxta *Dutton* hæredium inſignis familiæ *Duttonorum*, qui ab Hudardo quodam Ceſtrenſium Comitum affine genus deducunt, & quorum magna eſt authoritas veteri inſtituto in omnes tibicinas, fidicinas, & citharœdos huius prouinciæ, ex quo Radulphus *Dutton* adoleſcens animo, & manu promptus collecta id genus hominum tumultuaria manu Ranulphum vltimum Ceſtriæ Comitem Wallicis hoſtibus circumfuſum obſidionis periculo fortiter liberaſſet. Iam Weuerus ille interlabens inter *Frodeſham* antiquioris notæ caſtrum, & *Rockſauage* Sauageorum recèns extructas ædes, demum **Merſey** æſtuarium ſubintrat. Hoc verò ſic nominatur à **Merſey** flumine, quod Ceſtrenſes & Lancaſtrenſes interluens ibi tandem exoneratur, cùm inter alia minùs nota oppidula *Thelwall* alluerit, nunc viculum obſcurum, olim vrbem ſatis magnam ab Edwardo Seniore conſtructam, & ſic dictam, teſte Florilego, ab arborum truncis, ramis acciſis, & in terram defixis quibus murum circumduxit. Saxones enim truncos **Thell**, & murum **Wall**, ſua lingua nominarunt. Et ad ipſum fluminis oſtium *Runckborne* ſedet, eodem ſæculo ab Edelfleda côditum, & eodem fato nunc in pauculas caſas redactum. Edelfleda illa, vt ſemel dicam, cuius ſæpe memini, Regis Edwardi Senioris ſoror, & Ethelredi Merciorum ſubreguli vxor, Mercijs (defuncto marito) difficilimis temporibus magna laude octo annos præfuit, de qua in Henrici Huntingdonenſis hiſtoria hæc Encomiaſtica carmina leguntur.

Dane fl.
Condate.
Congleton.
Kinderton.
Dutton.
Duttonorum familia.
Frodeſham.
Rockſauage.
Merſey fl.
Thelwall.
Runckborne.
Elfleda, ſiue Ethelfleda.

O Elfleda potens, ô terror virgo virorum,
Victrix naturæ, nomine digna viri.
Te quo ſplendidior fieres natura puellam,
Te probitas fecit nomen habere viri.
Te mutare decet, ſed ſolam, nomine ſexus,
Tu regina potens, Rexq; trophæa parans,
Iam nec Cæſarei tantum meruêre triumphi,
Cæſare ſplendidior virgo virago, vale.

Cangi. CANGOS veteres Britanniæ populos diu multumque quæſitos an hoc in agro collocarem, diu multúmque ſubdubitaui. Ita enim ſuis velis obtendit vetuſtas, vt nullis hactenus veſtigijs indagari potuerint. Quamuis autem flos ille hominum politiorum Iuſtus Lipſius me hîc iudicem capit, ego ingenuè fateor, nihil habeo quod iudicem, & malim illam iudicandi prouinciam cuiuis rogare, quàm mihi aſſumere. Nihilominùs ſi CEANGI, & CANGI ijdem fuerint, & quidni? ſatis probabile ſit eos hoc in tractu inſediſſe. Dum enim hæc recognoui, à fide dignis accepi viginti maſſas plumbeas hîc in ipſo littore erutas fuiſſe, forma oblongiori ſed quadrata, in quarum ſuperiori parte, in concauo hæc legitur inſcriptio

IMP. DOMIT. AVG. GER. DE CEANG.

In alijs verò

IMP. VESP. VII. T. IMP. V. COSS.

Quod monumentum videatur erectum fuiſſe ob victoriam in Cangos. Huc etiam facit ipſe ſitus ad mare Hibernicum, ſcribit enim Annalium XII. Tacitus. *Ductus in Cangos exercitus, vaſtati agri, prædæ paſſim actæ, non auſis aciem hoſtibus, vel ſi ex occulto carpere agmen tentarent, punito dolo. Iam ventum haud procul mari quod Hiberniam aſpectat, cùm ortæ apud Brigantes diſcordiæ retraxere ducem.* Ptolemæus etiam ΚΑΓΚΑΝΩΝ promontorium hoc in littore collocauit. Sed ſuum cuique per me liberum eſto iudicium.

Comites Ceſtriæ. Quod ad Comites ſpectat, Saxonibus omiſſis, qui tantùm Comites officiales, non hæreditarij erant, Guilielmus primus Hugonem cognomine *Lupum* Vicecomitis Abrincenſis in Normannia filium, primum hæreditarium, & Palatinum Ceſtriæ Comitem creauit, *totúmque hunc Comitatum tenendum ſibi, & hæredibus, ita liberè ad gladium: ſicut ipſe Rex tenebat Angliam ad coronam, dedit,* (hæc enim ſunt verba donationis) qui ſtatim ſibi Barones ſubſtituit, Nigellum Baronem de *Halton*, cuius poſteri Laceiorum nomen coniugij ratione acceperunt, Comitéſq; fuerunt Lincolniæ: Robertum *filium Normanni* Baronem de *Monte-alto*,

alto, quorum vltimus ſine ſobole Iſabellam Angliæ Reginam hæredem ſcripſit: Guilielmum de *Malbedenge* Baronem de *Malbanc* cuius nepotis filiæ ad *Vernones*, & *Baſſettos* ſuis nuptijs hæreditatem tranſtulerunt: Guarinum *Vernon* Baronem de *Shipbroke*, cuius hæreditas poſt quinq; ab eo maſculos ad *Wilburnhamos*, *Staffordos*, & *Litleburios* per ſorores deuenit: Robertū filium Hugonis Baronē de *Malpas*, qui vt videtur ſine ſobole obijt, vt priùs diximus: Hugonem de *Maſcy* cuius poſſeſſiones ad *Fittonos* de *Bolin* deſcenderunt: Gilbertum *Venables* Baronem de *Cindreton*, cuius poſteri recta ſerie ad noſtra vſque tempora floruerunt, N. Baronem de *Stockport* cui tandem Warrenni de *Poynton* è familia illuſtri Comitum Warrenniæ & Surriæ coniugij iure ſucceſſerunt. Sed iam à Baronibus ad Comites. *Barones Comitis Ceſtriæ.*

Hugonis filio ſubmerſo, Ranulphus de *Meſchines* eius è ſorore nepos ſucceſſit, quem perpetua ſerie ſequuti ſunt Radulphus filius, Hugo nepos, & Ranulphus abnepos, quo ſine liberis defuncto, Ioannes cognomento *Scotus* Anguſiæ Comes, ex eius ſorore natus, hanc hæreditatem adijt, qui cùm itidem nulla ſuſcepta prole diem obijſſet, Rex Henricus III. tam lauto patrimonio oculum adijciens, *Domanio* Regio adſcripſit, Iohanniſque ſororibus alios alibi reditus aſſignauit. Ne (vt inquiunt noſtri) tanta hæreditas inter colos diduceretur. Honor ille poſteà Regum primogenitis ceſſit, & primum Edwardo Henrici III. filio, qui cùm à Baronibus captus, detineretur, Simoni de *Monteforti* Leiceſtrenſi Comiti, vt redimeretur, in manus hunc Comitatum tradidit: ſed Simone ſtatim interfecto ad Regiam familiam citò redijt. E Comitatu poſteà in Principatum erexit Parlamentaria authoritate Richardus ſecundus, ipſéq; Ceſtriæ Princeps dictus fuit: verùm pauculos pòſt annos euanuit illa appellatio, cùm eius Parlamenti leges refixiſſet Henricus IIII. & recidit in Comitatum Palatinum, hodiéque iuriſdictionem Palatinam retinet quam adminiſtrant Camerarius, Iudex ſpecialis, Barones Scaccarij duo, Seruientes ad legem tres, Vicecomes, Attornatus, Eſcaetor, &c. *Principatus Ceſtriæ.*

Paracias plùs minùs 68. habet hic Comitatus.

NVnc CORNAVIORVM regiones perambulauimus, quæ vnà cùm CORITANIS, DO- *Regnum Merciorum.*

BVNIS,& Catuellanis regnum in Heptarchia Saxonica conſtituêrunt, quod illi Mẏrcnaric, Latini Merciam dixêrunt, cuius periodo annis 189. confecta, in Weſtſaxonum poteſtatem ſerò concidit, cum omni bellorum iniuria à Danis non paucis annis fuiſſet dilaniatum.

SILVRES.

COnſultiſſimum nunc videtur, priuſquàm reliquas Angliæ partes aggrediamur, ad Walliam, ſiue Cambriam antiquorum Britannorum etiamnum ſedem pauliſper digredi, nec hoc erit in mea opinione digredi, ſed naturæ ordinem rectà ſequi. Cornauijs enim proxima obtenditur, & quaſi ſuo iure poſtulare videtur, vt ſuo loco & ordine dicatur: maximè cùm Britanni, ſiue Walli eius incolæ eodem ſint nobiſcum iure, & noſtræ Reipublicæ nobiſcum quaſi inſerantur.

WALLIAM *igitur, cuius nomen vniuerſam quondam Tranſſabrinam regionem complectebatur, nunc verò minùs latè patet, tres olim populi inſedêrunt:* SILVRES, DIMETÆ, *&* ORDOVICES.
Wallia. *Hi enim non ſolum duodecem, quos vocant, Walliæ Comitatus, ſed duos etiam illos Tranſſabrinos* Herefordſhire, *&* Monmouthſhire, *qui Angliæ Comitatibus annumerantur, tenuerunt. Et vt à primis primùm*
Silures. *exordiar* SILVRES *eas regiones ex Ptolemæi deſcriptione incoluêrunt*
Dimetæ. Ordouices. *quæ Wallis ſua lingua vno nomine* Deheubarth, *id eſt, pars Auſtralis, & nouis hodie nominibus,* Herefordſhire, Radnorſhire, Brecknockſhire, Monmouthſhire, *&* Glamorganſhire, *appellantur, in quibus*

& nominis Silurum nonnullæ ſuperſunt reliquiæ. Quod támen ad nominis
notionem attinet, nihil habeo quod cum gentis natura conſonat. Quod
ad originem verò ſpectat, ex coloratis vultibus, crinibus tortis, & poſitu
contra Hiſpaniam, origine Iberos fuiſſe coniectat Tacitus, affirmat verò Tacitus.
Florianus del Campo Hiſpanus, qui mirum in modum ſe torquet, vt Silu-
ras in Hiſpania inueniat, & neſcio quid de Soloria, & Siloria in Aſtu-
ribus nobis obtrudit. Caterùm gens hæc magna fuit (è Plinio enim &
Tacito, omnem Southwalliam occupâſſe videntur) aſpera, valida, pugnax,
ſeruitutis impatiens, audacia prompta, peruicaciam vocant Romani, nec
atrocitate, nec clementia mutabilis : in quibus ſingulis nec adhuc dege-
nerârunt poſteri. Cùm Romani imperitandi libidiue eos adorirentur, Ca-
rataci Regis virtute viribúſque confiſi, & Claudij Cæſaris voce proui-
tati, qui hos ita extinguendos dixerat, vt olim Sugambri exciſi fuerant;
adeo difficili bello Romanos diuexârunt, cohortibus auxiliaribus inter-
ceptis, Legione, cui Marius Valens præerat, fuſa, & vaſtatis ſociorum
agris, vt P. Oſtorius Britanniæ Proprætor, his ærumnis feſſus & confectus
diem obierit. Veranius etiam qui ſub Nerone præfuit, hos fruſtra aggreſ-
ſus eſt, nam quod habet Tacitus illum modicis excurſibus ſyluas populā-
tum eſſe, lege Siluras cum noſtro eruditiſſimo Lipſio, & veriſſime leges. Lib. Annal.
Nec tamen ſoporatum fuit hoc bellum vſq; ad Veſpaſiani tempora. Tunc xiiii.
enim Iulius Frontinus armis eos ſubegit, & leginario milite cohibuit.
Quòd verò quidam è noſtratibus illum in Criſpinum Iuuenalis verſicu-
lum ad noſtros Silures detorſerit,

> magna qui voce ſolebat,
> Vendere municipes fracta de merce Siluros.

Quaſi noſtri Silures capti venum Romæ fuerint expoſiti, mea fide, ger-
manum Poetæ ſenſum non expiſcatus eſt. De piſcibus illum, non de homi-
nibus loqui, qui penſiculatiùs legerit, facillimè videbit.

Herefordſhire.

HErefordienſis Comitatus ſiue Herefordſhire, Britannis *Ereinuc*, forma quaſi circulari, ab ortu Vigornienſibus, & Gloceſtrenſibus, à meridie Monumethenſibus, ab occaſu Radnoria & Brechinia, à ſeptentrione Salopia definita, regio eſt præter amœnitatem, aut paſcendis pecoribus, aut alendis frugibus nuſquam non mitiſſima; & ab omnibus ad vitam neceſſarijs

neceſſarijs inſtructiſſima, adeò vt ſecunda fertilitatis laude inter Angliæ prouincias acquieſcere haud facilè ſit contenta. Ad quas etiam commoditates flumina accedunt eximia, *Vaga*, *Lugus*, & *Munow*, quæ cùm floridiſſima prata, & lætiſſima arua placidè irrigauerint, demùm confluunt, & vno alueo Sabrinæ æſtuarium adeunt.

Munow fl. *Munow* verò ex Hatterell montibus, qui ſatis conſurgentes inſtar cathedræ ad Libonotum hunc agrum obuallant, deſcendens, primùm in Auſtrum per eorũ radices eluctatur ad BLESTIVM, oppidum ab Antonino eo ſitu & diſtantia locatum, vt non poſſit non eſſe illud, quod huic flumini appoſitum Britannis *Caſtle hean*, nobis The old towne vocitatur; viculus tenuis, ſed cuius vetuſtati nouum hoc nomen patrocinatur, vtraque enim in lingua oppidum ſiue caſtrum vetuſtum ſonat. Proximè hoc *Alterynnis* aquis, quaſi inſula amnica circumfunditur, quæ antiqua ſedes veteris & Equeſtris familiæ Sitſiltorum, ſiue Ceciliorum, vnde Honoratiſſimus Patronus noſter, omnibus virtutis, prudentiæ, & nobilitatis ornamentis inſtructiſſimus D. Guil. Cecilius Baro Burghlæus & ſummus Angliæ Theſaurarius ſtemma ducit.

Bleſtium. — Ould towne. — Alterynnis *Ceciliorum ſedes.*

Ab hoc *Munow* in Ortum conuerſus aliquandiu hanc regionem à Monumethenſibus dirimit, & ad Mapheralo ſiue *Harold-Ewias* caſtrum, *Doro* flumine augetur. Hoc caſtrum de *Ewias* dictum vt ex Regis Guilielmi primi Commentarijs loquar, *Aluredus de Marleberg refirmauit*. Poſteà Haraldi fuit viri nobilis qui in argenteo clypeo areolam rubram inter tres ſtellulas nigras interpoſitam geſtauit, à quo *Harold Ewias* dici cœpit, ſed Sibilla eius ex Roberto filio abneptis & altera hæres, coniugio ad Dominos *Tregoz* tranſtulit, à quibus demùm ad Dominos de *Grandiſono* è Burgundia natos deuenit, quorum cùm tres floruiſſent opima hæreditas per ſorores diuiſa fuit inter *Pateſhull*, *Northwood*, & Guilielmum de *Monte-Acuto* Comitem Sariſburiæ.

Harald-Ewias. — *Barones de Ewias. Inſignia eorum.* — *Barones Tregoz & Grandiſon.* ✻

Dorus autem ille qui à Septentrione defluens per *Snothill* caſtrum, & Baroniam olim Roberti *Chandos*, vbi nobile marmor excìditur, conuallem mediam ſecat, quam à flumine *Diffrin Dore* vocant Britanni, Angli verò, vt vim verbi exprimere viderentur, The gilden vale, i. *vallem auream*, ſiue auratam nominarunt, quo nomine ob auream, opulentam, & amœnam hubertatem neutiquam indigna cenſeatur. Colles enim quibus includitur

Snothill. — *Marmor.* — Gilden vale *Vallis aurea.*

ditur vtrinque ſunt ſyluis amicti, ſyluis ſubſunt vtrinque arua, aruis floridiſſima prata, & in medio fluuius limpidiſſimus interlabitur, cui monaſteriolum elegans à Roberto Domino de *Ewias* impoſitum, quod nobilium huius agri quaſi commune fuit ſepulchrum.

Ab hac valle pars huius agri quæ ad ortum diuergit nunc **Irchenfeld**, in Cenſuali Guil. primi libro *Archenfeld* dicitur, quam à Danis ann. 715. ferro flammáque vaſtatam capto Camalaco Epiſcopo Britanno produnt noſtri hiſtorici. In hac *Kilpec* caſtrum floruit, ſedéſque fuit nobilis familiæ *Kilpecorum*, quos primis Normannorum temporibus honorarios fuiſſe regum Angliæ milites perhibent nonnulli. Quibus tamen non ego facilè credam. In hac etiam *Arcenfeld* (vt in libro Cenſuali legimus) quidam prouentus vni & alteri Presbytero, veteri inſtituto aſſignati erant, ea lege vt pro Angliæ Regibus Legationes in Wallia obirent, atque vt ex eodem libro loquar, *Viri de Archenfeld, cùm exercitus in hoſtem pergit, per conſuetudinem faciunt* Auantward, *& in reuerſione* Rereward. Irchenfeld. Kilpec.

Vt *Munow* inferiorem huius agri partem perſtringit, ſic mediam *Vaga* ſiue *Wy* curſu admodum arcuato interſecat, ad quem in ipſo limite occiduo *Clinus fortis*, vulgo *Clifford* caſtrum adſidet, quod Guilielmus *Fitz-oſberne* Herefordiæ Comes in *Waſta ſua* (ex Guilielmi Normanni Cenſuali libro loquor) *ædificauit, ſed Radulphus de Totenaio tenuit.* Poſteà ad Walterum filium Richardi *Puntij* Normanni deueniſſe exiſtimatur, ille enim de *Cliffordia* cognominatus erat, & ad eum illuſtriſſima Cliffordorum Cumbriæ Comitum familia ortum ſuum verè retulit. Vaga fl. Wye. Clifford caſtle. Cliffordi Barones.

Quouſque pertigerit illa regiuncula neſcio, verùm affinitas inter hæc nomina *Ereinuc*, *Arcenfeld*, ARICONIVM oppidum, cuius hoc tractu meminit Antoninus, & **Hareforð** ſiue **Hereforð**, quæ nunc vrbs eſt Comitatus prima, in eam me ſententiam paulatim perduxerunt, vt exiſtimem hæc ſingula ab ARICONIO deducta. Nec tamen vnum idémque Ariconium, & Herefordiam exiſtimo, ſed vti *Baſilea* Germaniæ, Auguſtæ Rauracorum, & *Baldach* Aſſyriæ, Babyloniæ nomen ſibi vindicauit, quòd hæc ex Babyloniæ, illa ex Auguſtæ ruderibus originem duxit: ſic *Hariford* noſtra, (ita enim vulgus appellat) & nomen, & ortum à vicino Ariconio, vt mea fert opinio, reperit, quæ nullam hodie integram oppidi faciem habet, terræ motu, vt ferunt, conquaſſata. Nominis tantùm vmbram retinet, **Kenchester** nuncupata, Hereford. Kencheſter.

&

& mœnium minas aliquas oſtendit, quas **Bencheſter walles** dicunt, ad quæ lapides teſſellati, lateres Britannici, Romanorum numiſmata,&c. ſæpe eruuntur. *Harefordia* verò proles, quæ expreſſiùs eius nomen gerit, ad ortum vix tribus milliaribus Italicis abeſt, pratis gratiſſimis, & aruis vberrimis interſita, fluminibus ferè incincta, ad Septentrionem & Occaſum anonymo, ab auſtro *Vaga*, qui è Wallia huc accelerat. Adulta Saxonum Heptarchia primùm emicuiſſe creditur, ab Edwardo Seniore, vt ſcribunt aliqui, conſtructa, nec ſanè antiquior de eâ facta eſt mentio. Britanni etenim priuſquam Herefordiæ nomen innotuit, locum *Treſawith* à fagis, & *Henford* à via antiqua, ipſique Saxones Fernleg à filicibus dixerunt. Incrementa ni fallor, maxima religioni, & Ethelberti Orientalium Anglorum regis mar-
793 *Ethelbertus Martyr.* tyrio accepta ferat. Qui cùm nuptias filiæ Offæ regis Merciorum ambiret, à Quendreda Offæ vxore, quæ potiùs Orientalium Anglorum imperium, quàm honeſtam filiæ conditionem captauit, ex inſidijs nefariè ſublatus, Martyrúmque catalogo inſertus, templum hîc ſibi habuit à Milfrido regulo extructum, quod Epiſcopali ſtatim condecoratum dignitate, in ſummam creuit opulentiam, munificentia primùm Merciorum, inde Weſtſaxonum Regum, Hos enim demum hac vrbe potitos è Malmesburienſi colligitur, vbi ſcribit Athelſtanum Viſiſaxonem Walliæ Regulos hac in vrbe eò adegiſſe, vt ſibi vectigalis nomine (præter canes venaticos, & accipitres) ſingulis annis xx. libras auri, ccc. argenti penſitarent. Integra, quod legi, ſemper vſa eſt hæc fortuna, præterquam anno Domini 1055. quo Gruffinus South-walliæ Princeps, & Algarus Anglus ſeditionem in Edwardum Simplicem ſiue *Confeſſorem* concitantes, cùm Radulphum Comitem fugaſſent, vrbem diripuerunt, templum deleuerunt, & Leofgarum Epiſcopum captiuum abſtraxerunt. Sed Haraldus ſtatim compreſſa eorum audacia, *vallo,* vt habet Floriacenſis, *lato, & alto muniuit.* Hinc in Pontificibus ſcripſit Malmesburienſis, *Herefordia non grandis ciuitas, quæ tamen foſſatorum præruptorum minis oſtendit ſe aliquid magnum fuiſſe*,&, vt in Cenſuali Regis Guilielmi primi libro habetur, *erant tantùm* 103 *homines intra & extra murum.* Normanni poſteà ad orientalem templi partem, ſecundum Vagam, caſtrum erexerunt maximum, & munitiſſimum, opus, vt ferunt nonnulli, Comitis Milonis, quod nunc vetuſtate victum ruinam agit. Mœnibus deinceps vrbem obſepſerunt. Reinelmus Epiſcopus, regnante Henrico primo,

ſpecioſum

ſpecioſum hoc, quod nunc cernitur, templum poſuit, ſucceſſoréſque adauxerunt, adiuncto Collegio nitido, & pulchris Præbendariorum ædibus. Nam præter Epiſcopum qui 302. Eccleſijs præeſt, ſunt in hac Eccleſia Decanus, Archidiaconi duo, Prçcentor, Cancellarius, Theſaurarius, & Præbendarij XXVIII. In templo præter Epiſcoporum nulla ferè monumenta vidimus, Thomam verò *Cantelupum* Epiſcopum nobili loco natum Mauſolæum habuiſſe accepimus, qui ob ſanctitatem inter Diuos relatus, parùm abfuit, quin pietatis opinione Regio Martyri Ethelberto præluxerit, Huius ſitum Longitudine XX. grad. XXIIII. ſcrup. Latitudine LII. gradib. VI. ſcrup. dimetiuntur Geographi.

Vix tertium hinc milliare confecit *Vaga*, quum *Lugi* fluminis aquas intercipit, qui è Radnoriæ montibus præcipitatus hanc regionem ab occaſu ſolſtitiali, ad ortum brumalem ſilens interlabitur. In primo ingreſſu Wigmore vidit, Saxonicè ƿyngingamere, olim ab Edwardo Seniore reſtauratum, poſteà à Guilielmo Comite Herefordiæ caſtro munitum *in Vaſta terra* (ſic legitur in Cenſuali Angliæ libro) *quæ vocabatur Mareſtun* quod Radulphus de *Mortimer* tenuit, à quo Barones de *Mortimer*, qui poſteà Comites Marchiæ progermінârunt, de quibus plura in *Radnorſhire*. Ad tertium milliare alterum vicinum eſt caſtrum Richards Caſtle dictum, primùm *Saxorum*, inde *Mortumariorum*, & poſteà *Talbottorum* poſſeſſio. Per I. Talbotti tandem filias diuiſa eſt hæreditas inter Guarinum *Archdecon*, & Matth. *Gurnay*. Sub quo natura, quç nuſquam magis quàm in aqua miraculis ludit, fonticulum eduxit piſciculorum, vel vt alij putant ranularum, oſſiculis ſemper ſcatentem, quamuis ſubinde exhauriantur, vnde Bone well vocitatur. Nec procul *Croft Caſtle* locatur claræ Equeſtris ſtirpis *Croftorum* poſſeſſio. Inde *Vaga* Lemſter adit, quod *Leonis monaſterium* dictum à Leone per quietem viſo ſomniârunt nonnulli, Britanni autem *Lhanlieni* vocant, quod cùm monialium fanum denotet, & monialibus hîc templũ Merewaldum Regem Mercium poſuiſſe conſtet, aliam originem indagare, quid aliud eſſet quàm ventos venari. Nec deſunt tamen qui à lino deducunt, quod hîc naſcitur laudatiſſimum: ſed præcipua hodie gloria eſt à lana in circumuicinis agris (Lemſter Ore vocant) cui (excepta Apula & Tarentina) palmam deferunt Europæi omnes. Frumento item adeò eſt fœlix, & pane è puriſſimo polline, vt huius panis, & *Weableiæ* potus (oppidum hoc

Wigmore. *

Mortimer Barones.

Vide pag. 482.

Richards Caſtle

Domini de Caſtro Richardi.

Fons oſſiculorum.

Lemſter.

Lemſter Ore. *Lana optima.*

hoc eſt familiæ *D'Eureux*, olim Verdonorum) in prouerbium ceſſerint . Has Lemſteri dotes, & indè forum frequentiſſimum Herefordia, & Vigornia nimis intuendo eò inuidiæ proceſſerunt,vt Regia authoritate intercedente, ſtatum mercatus diem mutare coegerint, ſuam infrequentiam ex huius frequentia ſubinde cauſantes. *Webleia* verò illa interiùs ſitum habet, & Baronia fuit *Verdonorum*, quorum primus Angliam cum Normannis ingreſſus eſt Bertramus de *Verdon*, cuius poſteri ex nuptijs cum altera hærede *Lacyorum* de *Trim* in Hibernia, Cõſtabularij Hiberniæ aliquandiu fuerunt hæreditarij, poſſeſſiones autem per filias deuolutæ ſunt tandem ad *Furniuallos*, *Burghwaſh*, & Dominos *Ferrarios* de *Chartley*, & ab his ad Eſſexiæ Comitem qui nunc floret,hoc oppidum deuenit.

Webley.
Verdoni Barones.

Marden.
Sutton.

Lugus inde ad *Vagam* per Marden, & Southton, ſiue Sutton properat, quorum hoc tenues reliquias palatij Offæ oſtendit, quod Ethelberti cæde infame fuit, iſtud Ethelberti tumulo qui diu inglorius hîc iacuerat, priuſquam Herefordiam transferretur,celebre habetur. Propè autem confluentes *Lugi*, & *Vagæ* ad ortum collis quem Marcley hill vocant, anno ſalutis ſeptuageſſimo quinto ſupra milleſſimum quingenteſſimum, quaſi ſomno ſolutus conſurrexit, & triduum ſe immaniſſimam molem propellens horrendo reboans mugitu,& obuia quæque proſternens in ſuperiorem locum magna cum admiratione ſe promouit, eo terręmotus genere, vt iudico,quod Phyſici Braſmatiam vocant. Nec ab hoc longè diſtat etiam ad ortum ſub Maluernicis collibus, qui orientalem agri partem hoc in loco terminãt,Ledbury notum oppidum *Leddeno* fl.adpoſitum,quod * Edwinus Saxo vir potens eccleſiæ Herefordenſi donauit, eò quòd Ethelberti precibus ſe paralyſi liberatum ſibi perſuaſerit. De vallo militari in colle proximo non eſt cur loquar, cùm in hoc tractu qui limitaneus erat, & belli area primùm inter Romanos, & Britannos, poſteà inter eoſdem & Anglos, eiuſmodi plurimis in locis occurrant. Sed *Vaga* Lugo iam recepto plenus, obliquior deuoluitur inter *Roſſe* fabris ferrarijs notum, & *Wilton* è regione,caſtrum antiquiſſimum familiæ Greiorum, vnde eius cognominis tot Heroës originem traxerunt. Conditum hoc fuiſſe ferunt ab Hugone de *Longo-Campo* ſiue *Longchamp.* Sed Henrico de *Longocampo Wilton* cum Caſtello dediſſe Regem Ioannem è tabulis publicis conſtat, & per eius neptim Guilielmo *Fitz-hugh*, & itidem per eius filiam Reginaldo Greio (Regis

Marcley hill.

Mons ſe mouens.

Ledbury.

* *Aluodum vocat Gualt. Map. & Edricū Syluestris filium fuiſſe aſſerit. Lib. de nugis Curial. 2. Cap. 11.*

Wilton.

gis Edwardi Primi temporibus) obueniſſe. Iam cùm paulò inferiùs *Goderici* caſtrum, à Ioanne Rege Guilielmo Comiti Mareſcallo donatum, poſteà Talbottorum ſedem primariam *Vaga* ſalutarit, Monumethenſes petit,& Herefordenſibus valedicit. Goderich caſtle.

Elanguente iam Anglorum imperio præfuit huic agro Comitis officialis titulo Radulphus Gualteri Medantini filius, ex Goda Edwardi Confeſſoris ſorore, quem Normanni hoc honore exuerunt,cui ſuffecerunt Guilielmum filium Osberni,ſiue vt Normanni vocarunt *Fitz-Oſbern*, Normanniæ Ducibus arctiſſima propinquitate coniunctum. Huic in bello Flandrico perempto ſucceſſit Rogerius eius filius *de Britolio* dictus,qui ſine prole maſcula proſcriptus obijt. Stephanuſque Rex Roberto *le Boſſu* Comiti Leiceſtriæ ex Emma hærede *Britolij* nato *reddidit hereditariè* (ex ipſo autographo loquor) *Burgum Hereford, & caſtellum & totum Comitatum de Herefordſcyre* verùm fruſtrà, Matildis enim Auguſta, ſiue Imperatrix quæ cum Stephano de imperio contendit, Milonem Gualteri Conſtabularij Gloceſtriæ filium, eo honore auxit, Angliæque Conſtabularium fecit cui quatuor filij Rogerus ſcilicet, Gualterus, Henricus, & Mahel, nulla ſuſcepta prole inuicem ſucceſſerunt. Humfredus autem tertius *Bohun* eorum ſororem Margaretam in vxorem accepit, eiuſque poſteri hoc vſi ſunt titulo qui etiam Angliæ fuerunt Conſtabularij, *ſz.* Humfredus de *Bohun* * Henricus eius filius, qui Humfredum *Bohun* Comitem etiam Eſſexiæ ex ſorore & hærede Guilielmi de *Magna villa*, Comitis Eſſexiæ ſuſcepit, Humfredus eius ex filio Humfredo nepos natus ex cohærede Guilielmi *Breos* Domini Brechoniæ, Humfredus eius filius, qui Elizabetham filiam Regis Edwardi Primi, viduam Comitis Hollandiæ duxit, quæ illi peperit prolem numeroſam Ioannem ſcilicet *Bohun*, Humfredum vtrumque Comitem Herefordiæ & Eſſexiæ ſine prole defunctum, & Guilielmum Comitem Northantoniæ, cui Elizabetha ſoror & hæres Ægidij Domini *Badleſmer* peperit, Humfredum *Bohun* vltimum Comitem Herefordiæ, Eſſexiæ, Northantoniæ & Angliæ Conſtabularium, qui duas filias reliquit Æleonoram coniugem Thomæ *Woodſtochij* Ducis Gloceſtriæ, & Mariam nuptam Henrico Lancaſtrio Comiti Derbiæ,qui Herefordiæ Dux creatus erat,& poſteà Rex Angliæ. Deinde verò titulus obtigit Humfredo *Stafford*, qui natus ex Thomæ *Woodſtochij* filia vnica, quæ poſteà renupta Domino *Bourchier*. Noſtra verò memoria Edwardus

Comites Herefordiæ.

*

Conſtabularij Angliæ.

Vide Eſſexiæ Comites.

*

* *Humfredus alijs.*

Vide 344.

Henricus 4. Rex Angliæ.

dus ſextus Gualterum *D'Eureux*, qui arcta cognatione Bohunorum ſtirpem per *Bourgchieros* attigit, Vicecomitis Herefordiæ titulo inſigniuit, eiúſque è filio nepotem, poſteà etiam Eſſexiæ Comitem creauit Diua noſtra Elizabetha.

Continentur in hoc Comitatu paraciæ 176.

Radnorſhire.

Herefordenſibus annectitur ad occaſum æſtiualem Radnorſhire, Britannicè *Sire Maiſeneth*, forma triquetra, quātò magis in occaſum protēditur, in anguſtum magis magíſque contracta. Ad Auſtrum Vaga flu. Brechnochienſes diſcludit, ad Septentrionem adiacent Montgomorienſes. Pars eius oriētalis & auſtralis cultior, reliqua montibus aſperior vix vllo cultu miteſcat, ſyluis tamen ſatis veſtita, profluentibus irrigua, & ſtagnis alicubi aſperſa.

Illuſtrant orientale latus, pręter alia limitaneorum ducum caſtra ſuis iam ruinis ferè inuoluta, *Caſtle Paine* à Pagano Normāno extructum denominatúmque, & Radnor præcipuum totius pagi oppidum, Britannicè *Maiſeneth*, pro regionis more culmeis tectis ſatis elegans. Mœnibus autem & caſtro quondam tutū fuit, ſed poſtquam Oēnus ille *Glendowerdwy* ſeditioſus ſuccendiſſet, ſenſim extenuatum elanguit, eodem fato quo mater ſua Old Radnor, id eſt, *vetus Radnor*, Britannicè *Maiſeneth hean*, & ab ædito ſitu *Pencrag*, quam, regnante Ioanne, Rheſus Gruffini filius igni dederat. Si hanc *Maiſeneth* fuiſſe MAGOS vrbem dixero, quam Antoninus MAGNOS vocare videtur, vbi (vt eſt in Notitiarum libro) Pręfectus militum Pacenſium ſub Britanniarum Duce, Honorij temporibus egit, à veritate, opinione certè mea, fortaſſe etiam aliorum, non deſciuero. Huius enim tractus incolas MAGESETAS vocatos, Comitéſque *Maſegetenſes*, & *Mageſetenſes* apud mediæ ætatis ſcriptores legimus, diſtantiæque ratio cùm à *Gobannio*, ſiue *Abergeuenny*, tum à *Brangonio*, ſiue *Vigornia*, vix tantillum ab Antonini dimenſione diſcrepat. Vix tribus hinc ad ortum milliaribus *Preſtaine*, Britannicè *Lhan Andre*, id eſt, Andreæ fanum cernitur, quod è minimo viculo auorū memoria,

Radnor. Old Radnor. Magi. Mageſeta. Preſtaine.

memoria, opera Martini Epiſcopi Meneuenſis in forum adeò
celebratum,& in eam elegantiam emicuit,vt Radnoriam hodie
quodãmodo obſcuret. A quo etiam vix quatuor mill.paſſ.abeſt
Knighton Præſtaniæ æmulum, Britannis, vt accepi *Trebuclo* pro Knighton.
Treſyclaudh, à foſſa ſubiecta quam mirando opere ad diſiungen-
dos Britannos à ſuis Anglis Offa Mercius per hanc à Deuæ
oſtio vſque ad Vagæ per 90. plus minus mill. paſſ. duxit. Vnde
Claudhoffa.id eſt, Offæ foſſa Britannicè vocatur. De qua in Po- *Foſſa Offæ.*
lycratico ſuo Ioannes Sariſburienſis. *Haraldus legem ſtatuit, vt* Offadike.
quicunque Wallorum,citra terminum,quem eis præſcripſit, foſſam ſcili-
cet Offæ,cum telo inueniretur, ei ab officialibus Regijs manus dextra
præcideretur.

Poſt hoc quicquid ad occaſum, & ſeptentrionalem limitem
adiacet,magna ex parte effœtum,& ieiunum, incolis *Melienith* Melienith.
vocatur,eò quòd montes flaueſcant. Caſtrorum tamen plurima
veſtigia oſtendit,præcipuè verò *Keuenleſſ*, & *Tinbod* quod acumi-
nato colli affixum Leolinus Walliæ princeps anno 1260. euer-
tit.Hæc *Melienith* ad Vagam vſque pertingit,qui occiduum agri
angulum tranſuerſum ſecat,& occurrentibus ſaxis fractus, ſubi-
tò ſolo deſtitutus præcipitatur.Vnde loco *Raihader Gowy* nomen, Raihader Gowy
id eſt, Vagæ Catarractæ, & neſcio an inde hoc nomen **Radnor**
primùm vniuerſo agro, deinde primario oppido excuderint
Angli. Caſtrum erat ad has Catarractas quod Rheſum Suthwal-
liæ principem ſub Richardo primo reſtauraſſe legimus. Iuxtà
vaſta eſt quodammodo ſolitudo itinerum anfractibus, & mon-
tium horrore penè formidoloſa, in quam, vtpote tutiſſimum
perfugium ſe ſubduxit peſtis ille patriæ Vortigernus Dijs homi- *Vortigernus.*
nibúſque inuiſus, cùm inuocatis in hanc inſulam Saxonibus, &
ſua ipſius filia horrendo inceſtu ſibi in vxorem accepta, nefari-
orum ſcelerum magnitudinem ſera æſtimatione perſpexiſſet.
Sed numinis telo volante, vindice igne cœlitùs dimiſſo cum vr-
be ſua *Caer Gortigern* quam in præſidium ſibi conſtruxerat,de-
flagrauit. Nec procul hinc quaſi hoc fati fuiſſet, non ſolùm iſte
Vortigernus vltimus è Britannico ſanguine Britanniæ monar-
cha, ſed etiam vltimus è Britannico genere Walliæ princeps
Leolinus ex inſidijs interceptus,anno reparatæ ſalutis 1282.fa- *Leolinus.*
tum compleuit. Cæterùm à Vortigerno regiuncula illa *Guorti-*
gernaur Gildæ dicitur, necdum nomen intercidit; vrbis verò
ne memoria quidem niſi ex ſcriptoribus ſupereſt. Sunt qui ex-
iſtimant *Guthrenion* caſtrum ex eius ruderibus extitiſſe, quod Guarthenion.

anno 1201. Walli in inuidiam Rogeri de Mortuomari ſolo complanârunt: *Guarthenion* etiam hæc regionis pars olim vocabatur, vt author eſt Nennius, qui ſcripſit Vortigernum illum cùm apertè,& acriter à Germano illo Sancto admoneretur,non modò animum ad Dei cultum à vitæ prauitate non conuertiſſe, ſed etiam calumnias in ſanctiſſimum virum adhibuiſſe. *Quapropter Vortimerus Vortigerni filius* (vt inquit Nennius) *pro illata à patre ſuo S. Germano calumnia, terram ipſam in qua Epiſcopus opprobrium tale ſuſtinuit, in æternum ſuam fieri ſanxit, vnde & in memoriam S. Germani* Guarthenian *nomen accepit, quod Latinè ſonat, calumnia iuſtè retorta.*

Guarth *Britannicè calumnia, &* Eniawn *iuſta.*

Comites Marchiæ.

Mortuomarij ſiue de *Mortuo-mari* qui Anglis *Mortimers* dicti, ab Herfaſto fratre Gonoræ vxoris Richardi primi Ducis Normanniæ oriundi, primi Normannorum hanc regionem fuſo Edrico * Syluatico Saxone, ſibi deuicerunt. Cúmque longo iam tempore inter omnes in hac regione eminuiſſent, tandem Rex Edwardus tertius anno ſalutis 1328. Rogerum de *Mortuo-mari* Dominum de *Wigmor* huius limitis Wallici vel (vt vulgò loquuntur) Marchiæ Comitem creauit, qui ſtatim morte multatus ſententia in eum lata,quod in Rempub.inſultauerat, Scotis in Anglici regni fraudem fauerat, apud Regis matrem familiariùs egerat, & Edwardo ſecundo regis patri exitium compararuerat. Nihilominùs Edmundus eius filius quem è Ioanna de *Ieneuill* filia Petri de *Ieneuill* ex familia Lotharingica ſuſcepit, in integrum reſtitutus paternam in Anglia, & maternam in Hibernia hæreditatem adijt, filiumque Rogerum reliquit tertium Marchiæ Comitem,& ordinis Garterij in prima inſtitutione ſocium, qui ex Philippa de *Monte-acuto* Rogerum Marchiæ Comitem quartum progenuit, ille verò Philippam Leonelli Ducis *Clarentiæ* Regis Edwardi tertij filij vnicam filiam in vxorem duxit, cuius iure Vltoniæ in Hibernia Comes erat, & Dominus de *Clare*. Huic ſucceſſit filius Rogerus Marchiæ & Vltoniæ Comes quem Rex Richardus ſecundus regni ſucceſſorem deſignauit,vtique materno iure hæredem proximum. Verùm ille Rege Richardo ſuperſtite, in Hibernia tumultu quodam interfectus Edmundum & Annam liberos reliquit. Edmundus cuius potentia,& regij ſanguinis claritas ſuſpectior erat, indigniſſimam fortunam ſubiuit, annos plùs minùs viginti carcere detentus,in quo ſine prole fatis ceſſit. Annam verò eius ſororem Richardus *Plantagenet* Cantabrigiæ Comes ſibi iunxit, cuius iure eius poſteri

* Weald, *ſiue* Wild.

ſteri Marchiæ fuere Comites, & regnum repetierunt : quod etiam conſecuti ſunt (vt alibi dicemus) Edwardusque quartus filium eius primogenitum Walliæ Principem, & Cornwalliæ Ducem, &c. etiam Comitem Marchiæ in honoris acceſſionem creauit. Radnoriæ autem titulum nullus, quod ſciam, ſeorſim geſſit. *Vide in agro Eboracenſi ſub finem.*

Brechnockſhire.

RAdnoriæ ſubiungitur ad Auſtrum *Brechinia*, Britannicè *Brechineauc*, Anglicè Brechnockſhire, à Brechanio principe ſic dicta, vt exiſtimant Walli, quem numeroſam, & ſanctam prolem, viginti quatuor ſcilicet filias omnes ſanctas ſuſcepiſſe ferunt. Hęc multò eſt Radnoria amplior, ſed in montes denſiùs conſurgit, conuallibus tamen paſſim fœcundis. Ab ortu Herefordia, ab Auſtro Monumuthia, & Glamorgania, ab occaſu Caermardinia terminatur. Verumenimuerò cùm ad hanc prouinciolam deſcribendam nihil inueniri poteſt, quod non diligentia Giraldi Cambrenſis qui hîc ante quadringentos annos Archidiaconum egit, præripuerit; mihi aliquantiſper tacere, & illum cum ſuo ſtilo in partem vocarę operæpretium videatur.

Brechiniauc (inquit ille in Cambriæ Itinerario) *terra eſt ſatis abundans grano, & ſi quis eſt defectus ex Anglicana vicinitatis copia affatim ſuppletur, paſcuis & ſyluis, feris & armentis terra fœcunda, fluuialibus quoque piſcibus abundat, quos hinc Oſca, inde Vaga miniſtrat, ſalmonibus enim, & trutis vtraque, ſed plùs, egregijs, quos Vmbras vocant, Vaga fœcundus eſt. Montibus excelſis præterquam à Borea vndique concluditur, à Zephyro montana de* Canterbochan, *ab Auſtro montes habens meridionales, quorum principalis* Cadier Arthur *dictus. id eſt, Cathedra Arthuri, propter gemina promontorij cacumina* (eſt enim *δικόρυφον*) *cathedræ modum præ ſe ferentia, Et cùm in alto cathedra, & in arduo ſita eſt, ſummo & maximo Britonum Regi Arthuro vulgari nuncupatione eſt aſſignata. In excelſo huius montis vertice fontis ebullit ſcaturigo. Eſt autem fons in putei modum altus, ſed quadratus, nullum ex ſe riuulum faciens, in quo tamen trutæ inueniuntur. His igitur obſtaculis ad meridiem oppoſitis, à Phœbeio patriam feruore frigidior aura defendit, & inſita quadam aeris ſalubritate temperatiſſimam reddit. Ab*

Euro verò Talgar & Ewias *montana prætendit.*

A Boreali autem parte, vt dixit ille, apertior eſt & planior, quà à Radnoria *Vaga* flumine diſcluditur, cui duo incumbunt oppida ſua antiquitate nota, Buelth ſcilicet & Hay: Buelth ſyluis & ſitu amœnum, caſtro etiam munitum, ſed recentiori à Breoſis ſcilicet, & Mortuomarijs, cùm vetuſtius deieciſſet Rheſus Gruffini filius. Nunc fori frequentia, olim ſua dignitate celebre fuiſſe videtur, quòd eius ſitum è cœleſtibus obſeruauit Ptolemæus, cui eodem nomine BVLLEVM Silurum dicitur. Ab hoc regio circumuicina, aſpera & montana, *Bueltb* dicitur, in qua cùm Saxones iam inſulam perſultarent, & Vortigernus in has partes ſecederet, Paſcentius eius filius rerum potitus eſt, permittente Aurelio Ambroſio, vt author eſt Nennius, qui in mirabilibus ſuis, neſcio quid hîc admiratione ſuſpiciendum prodit, de cumulo lapidum, in quo veſtigium canis Arthuri extaret. Hay autem Britannicè *Treketble*, id eſt, oppidum in coryleto, ipſa agri extremitate proximè Herefordiam Vagæ aſſidet, Romanis, vt videtur, nota, quorum numiſmata ſæpiùs effodit, mœniúmque ruinas oſtendit. Nunc verò quaſi confecta, profligatiſſimi rebellis Oëni *Glendowerdwy* furores conqueritur, qui cùm per has regiones graſſaretur, ſceleratè ſuccendit.

Buelth. Bulleum. Hay.

Vt iſte Vaga Borealem agri partem alluit, ita *Iſca* ſiue *Oſca* eximius item fluuius mediam percurrit, qui è Nigro monte proruens, preſſo in ſolum alueo præterit Brecknock primarium agri oppidum in eius ferè vmbilico poſitum, quod Britanni *Aber-Hodney* vocant, quia *Hodneius*, & Iſca eò loci aquas commiſceant. Hoc Romano ſeculo fuiſſe habitatum è Romanorum Cæſarum nummis ſubinde erutis apparet. Bernardus de *Newmarch* qui hanc regiunculam deuicit, caſtrum amplum poſuit, quod Breoſi, & Bohuni inſtaurarunt, Patrúmque memoria rex Henricus octauus collegiatam eccleſiam XIIII. Præbendariorum (in Dominicanorum cœnobio) conſtituit, quam ab *Aberguilly* in Maredunenſi agro huc tranſtulit.

Brecknock.

Duobus hinc ad ortum milliaribus, lacus diffunditur, quem Britanni *Linſauethan*, & *Linſauathen*, id eſt, lacus ſtagnans, Giraldus *Clamoſum* vocat, quòd horrendo ſtrepitu tonitrua ementitur, quoties in eo glacies reſoluitur, Angli Brecknockmere appellant, duobus mill. paſſ. longitudine, nec minùs latitudine patet, lutris, perchijs, tincis & anguillis, quas nauiculis vitilibus piſcantes capiunt, feraciſſimus. *Leuenus* fluuiolus hunc innectus, inconfuſus

Linſauathen lacus. Brecknock meare.

inconfuſus faciem ſuam ſeruat, & quaſi odio mixturam refugiens, quod colore oſtendit, hoſpitales ſuas aquas, non largiores, quàm intulerit, euehere creditur. Fama inter accolas longo iam tempore obtinuit, vbi nunc lacus eſt, vrbem olim fuiſſe, quę terræ motu abſorpta, locum aquis fecerit. Et in argumentum, præter alia, vocant, quòd omnes publicæ huius agri viæ, ad hunc vndiquaque ducant. Quod ſi verum ſit, quam aliam vrbem ad *Leueney* flumen exiſtimes, quàm LOVENTIVM, quam hoc tractu collocat Ptolemæus, & nuſquam nunc mihi ſedulò indaganti, vel è nomine, vel ſitu, vel ruderibus comparere poteſt. *Bricenaumere* (quod mihi ferè exciderat) hunc lacum Marianus vocare videtur, qui prodit Edelfledam Merciam anno 913. *Britonum terram intraſſe ad expugnandum arcem apud Bricenaumere, ibiq; vxorem Regis Britonum cepiſſe.* An hæc arx fuerit ipſa Brecknocke, aut caſtrum *Dinas* quod huic impendit, in rupe, quæ quò magis excelſa ſurgit, exilior euadit, non liquidò conſtat. *Blean-Leueny* verò caſtrum vicinum caput Baroniæ fuiſſe quam tenuit Petrus filius Herberti filij Herberti Domini de *Deane-Forreſt* ex Lucia filia tertia & vna hæredum Milonis Comitis Herefordię ex Archiuis Regijs in confeſſo eſt.

Louentium.

Bricenaumere.

Brecknocke.

*

Barones de Blean-Leueny.

Regnante Guilielmo Ruſo, Bernardus de *Nouo-mercatu*, ſiue *Newmarch* Normannus, vir animi, conſilijque plenus, conſcripta non parua Anglorum, & Normannorum manu, primus hunc agrum aggreſſus difficili bello à Cambris extorſit, munimenta conſtruxit, commilitonibus inter quos præcipui erant *Aubrai, Gunteri, Hauerdi, Waldebeoſi*, & *Prichardi*, agros, & prædia aſſignauit, vtquè gradu certo, & confirmato inter infenſos Cambros conſiſteret, Neſtam Gruffini Principis filiam in vxorem accepit. Quæ mulier proiectæ, & vindicis audaciæ tam ſe exiſtimatione, quàm filium patrimonio ſpoliauit, Cùm enim Mahel filius Bernardi vnicus nobilem adoleſcentulum, quocum illa ſtupri conſuetudinem haberet, duriuſculè exagitaret, illa, vt inquit Poeta, iram, atque animos à crimine ſumens, iureiurando conceptis verbis coram Rege Henrico ſecundo conteſtata eſt, Mahelem filium ab ipſa ex adultero ſuſceptum, & non à Bernardo natum, vnde Mahele excluſo, Sibylla eius ſoror patrimonium illud lautiſſimum adijt, virúmque ſuum Milonem Herefordiæ Comitem hoc honore auxit, à quo ſucceſſiuè ad *Breoſos, Bohunos, Staffordos*, illiſque proſcriptis, ad Regem redditus in hoc agro longè ampliſſimi deuenerunt.

Brechinia Domini.

Monmouthſhire.

BRechiniæ,& Herefordiæ ad meridianam plagam ſubiacet Comitatus Monumethenſis, vulgò Monmouthſhire Anglis, olim Wentſet,& Wentſland,Britániſq; *Guent*, ab vrbe ántiqua appellatus. Includitur à Septentrione *Munow* flu. qui Herefordienſes, ab ortu Vaga,qui Gloceſtrenſes, ab occaſu *Remneio*, qui Glamorganſes ſeiungit, & ab Auſtro Sabriniano æſtuario, in quod illa flumina vnà cum Iſca,qui mediam interſecat regionem,euoluuntur. Rebus ad victum neceſſarijs non ſolùm ſibi ſufficit,ſed etiam vicinis affatim ſuppeditat. Pars Orientalis herbida,& nemoroſa,Occidentalis nonnihil montana,& lapidoſa,non tamen colono ingrata, *Gens* (vt inquit Giraldus de ſua ætate loquens) *Martijs conflictibus vſitatiſſima, ſtrenuitatis opera laudatiſſima,& arte ſagittifera præ cæteris Walliæ finibus inſtructiſſima.*

Swias Lacy. In extremo ad Circium angulo qui *Ewias* dicitur, non procul à Munow fl. *Lanthony* ſedit vetus cœnobiolum inter *Hatterell* montes,quos,quòd inſtar Cathedræ conſurgunt, *Munith Cader* dicunt,quod Walterus Lacy cui latifundia hic dedit Guilielmus Comes Herefordiæ fundauit, & à quo Lacæi illi qui inter primos Hiberniæ expugnatores clariſſimi, profluxerunt. Cœnobioli eius ſitum pro me deſcribat, qui pleniùs nouit Giraldus Cambrenſis. *Stat* (inquit) *in valle de* Ewias *profundiſſima, quantum eſt iactus ſagittæ arcu tranſmiſſa, montibus æthereijs orbiculariter vndique concluſa Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ, plumbeis laminis operta, lapideóque tabulatu pro loci natura non indecentèr extructa, in loco videlicet vbi paupercula priùs S. Dauidis Archiepiſcopi capella ſteterat muſco ſylueſtri ſolùm, & hedera nexibus adornata. Vera religioni locus idoneus, & diſciplinæ Canonicæ præ cunctis Inſulæ Britannicæ cœnobijs competentiſſimus, à duobus heremitis in honorem heremitæ primò fundatus, ab omni populari ſtrepitu in ſolitudine quadam longè remotus, ſuper flumen Hodney, per vallis ima labentis ſitus, vnde & ab Hodney* Lanthodeny *dictus,*Lhan *enim locus Eccleſiaſticus ſonat. Exquiſitiùs tamen dici poteſt,quòd propria loci illius nuncupatio Cambricè eſt* Nanthodeney: *vſque hodie enim ab accolis* Lhan Deui Nanthodeney *vocatur,hoc eſt,Eccleſia Dauid ſuper riuum Hodeney. Pluuiæ verò quas*

Lanthony.

Lacai Barones.

Hodney.

montana

montana creant, hic creberrimæ, venti praualidi, nebulæ ſub bruma ferè continua. Et tamen aëris quantò obtuſioris, tantò benignioris, & clementioris ſalubri temperantia, morbi rariſſimi. Hic clauſtrales in clauſtro ſedentes, cùm reſpirandi gratia fortè ſuſpiciunt, ad quaſlibet partes trans alta tectorum culmina, montium vertices quaſi cœlum tangentes, ipſáſque plerumque feras, quarum hic copia, in ſummo paſcentes, tanquam in vltimo viſus Horizonte proſpiciunt. Hora vero diei quaſi inter primam, & tertiam, ſupra montium cacumina vix emergens, etiam ſereno tempore, corpus hic ſolare primò conſpicitur. Et paulò pòſt, *Rogerum Saliſburienſem Epiſcopum principalem regni tunc ſub rege rectorem huc fama attraxit: qui cùm aliquandiu loci naturam, heremeticam ſolitudinem, fratrum ibidem Deo ſeruientium ſine querela ſtatum, & ſine murmure conuerſationem in ſingulis admirans conſideraſſet. Reuerſus ad regem, relatíſque quæ ibi repererat, relatione dignis, cùm maximam diei partem in loci præſcripti titulos expendiſſet, tandem in hoc verbo laudis præconia conſummauit. Quid, inquit, plura? Totus tàm Regis, quàm Regni theſaurus ſoli clauſtro erigendo non ſufficeret. Cùm itáque tam Regis, quàm curiæ totius animum in huius verbi ſtuporem diutiùs ſuſpendiſſet: tandem de montium clauſtris quibus vndique vallatur, Aenigma ſermonis expoſuit.* Sed de hoc ſatis ſupérque.

Ad *Munow* flumen viſuntur *Groſſemont*, & Skinffrith, olim Breoſorum ex conceſſione Regis Ioannis, poſteà Huberti de *Burgo* caſtra, qui vt aulicam inuidiæ tempeſtatem in tranquillum conferret, hæc, & alia duo caſtella, *Blancum* ſcilicet *caſtrum*, & *Hanfeldiam* Regi Henrico *Tertio*, vt habetur in Minori Matth. Pariſienſis hiſtoria, *pro bona pace, & priſtina charitate reformanda in manum reſignauit.* Groſſemont. Skinffrith.

In altero ad Aquilonem angulo, *Munow* & Vaga, ſiue Wye confluentes, primarium regionis oppidum ferè circumfluunt, & nomen imponunt, *Mongwy* enim Britannis dicitur, & nobis Monmouth. Ad Septentriones quà fluminibus non defenditur, Monmouth. muro & foſſa præcinctum erat, in medio proximè forum caſtellum prætendit, quod Guilielmi Conqueſtoris tempore floruit, vt in Tabulis Regijs videre eſt. Sed alij Ioannem Baronem de *Monmouth* excitâſſe credunt, à quo ad Lancaſtrenſem familiam deuenit, cùm illum patrimonio exuiſſet Rex Henricus tertius, eò quòd à Baronibus pertinaciter contra ipſum ſtetiſſet; vel potiùs, vt in Regis Prærogatiua legimus, quod hæredes illius *Prærogatiua Regu.* fidem Comiti Britanniæ Aremoricæ præſtitiſſent. Iam inde ſuis immunitatibus, quas Lancaſtrenſes conceſſêrunt, oppidum

celebre floruit. Sed nulla re æquè inſigne habetur, quàm quòd Henricum v. Galliæ triumphatorem, & alterum Lancaſtrenſis ſtemmatis decus Anglis in lucem eduxerit. Illum inquam Henricum, qui Galliam Gallis militari virtute extorſit, & Carolum vi. Galliæ Regem eò adegit, vt regno quodammodo renuntiaret. Ob cuius ſecundos in bellis curſus, Ioannes Sewardus non infimi ſubſellij illis temporibus Poeta ita exultanti verſu Anglos affatur.

Henricus v.

Ite per extremum Tanain, pigroſque Triones,
Ite per arentem Lybiam, ſuperate calores
Solis, & arcanos Nili deprendite fontes.
Herculeum finem, Bacchi tranſcurrite metas;
Angli iuris erit quicquid complectitur orbis.
Anglis rubra dabunt pretioſas æquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, vellera Seres;
Dum viget Henricus, dum noſter viuit Achilles,
Eſt etenim laudes longè tranſgreſſus auitas.

Galfridus de Monmouth.

Galfridum etiam Arthurum Epiſcopum Aſaphenſem Britannicæ hiſtoriæ conſarcinatorem alumnum ſuum iactat *Monmuthia*, virum ſanè antiquitatis benè peritum, ſed fide, vt videtur, non antiqua, tot Mileſias nugas paſſim ex ſuo ingenio interſeruit.

Hinc flexuoſo volumine deſcendit in Auſtrum Vaga, limes hodie inter Gloceſtrenſes, & Monumethenſes, olim inter Wallos, & Anglos, iuxta illum Nechami Verſiculum:

Inde vagos Vaga Cambrenſes, hinc reſpicit Anglos.

Chepſtow.

Qui cùm iam ad oſtium ferè deuenerit, Chepſtow præterfluit, id eſt, ſi è Saxonico interpretêris, forum, vel negotiationis locus, Britannis *Caſtle went*, Oppidum hoc eſt celebre, quondam mœnibus, nunc ſolùm caſtro firmum, cuius Domini fuerunt è Clarenſium familia nobiles, à proximo caſtro *Strigbull*, quod incoluêrunt Strigiliæ & Penbrochiæ Comites dicti, quorum vltimus Richardus, vir infracto animo, & proiectiſſimis brachijs *Strongbow* cognominatus, quod arcu intentiſſimo vteretur, & nihil leui brachio ageret, Hiberniam Normannis primus ſua virtute aperuit. Cæterùm non admodum priſca eſt huius vetuſtas, aſſeuerãt enim plurimi, nec ſine ratione è VENTA vetuſtiſſima vrbe, non ante multa ſæcula, exortum fuiſſe, quæ quatuor hinc ad Occaſum milliaribus Antonini ætate floruit, cui VENTA SILVRVM, quaſi eorum vrbs præcipua appellatur, quod nomen nec

Comites Strigulia.

Venta. Caer-went.

furor

furor hoſtilis,nec dies adhuc interpolauit,*Caer went* enim hodie dicitur, id eſt, *Vrbs Venta*. Vrbem autem ipſam vel hęc vel ille ita abſtulit, vt tantùm iam è ſemirutis mœnibus, teſſellatis pauimentis,Romanorúmque nummis extitiſſe appareat. Quanti tamen fuerit olim nominis,vel hinc colligatur,quòd ante Monmuthię nomen auditum,vniuerſa hęc regio ab illa *Guent*,**Wentſ-ſet**,& **Wentſland** dicta fuerit.Adhęc,vt in vita Tathai Britannici Sancti legimus, quaſi Academia fuit, locus ſcilicet bonarum literarum ſtudijs dicatus, cui Tathaius ille à Caradoco Rege Inirij filio è ſolitudine euocatus magna cum laude præfuit, & eccleſiam fundauit.

Ad quintum hinc milliarę in Occidentem *Strigulia* caſtrum ad montiū radices ſedet,nos hodie **Strogle**, Normanni *Eſtrigbill* vocârunt, quod (vt eſt in Guilielmi primi libro Cenſuali) Guilielmus *Fitz-oſbern* Herefordiæ Comes conſtruxit, poſteaq; Comitum Penbrochiæ è Clarenſium familia ſedes erat. **Strighull caſtle**

Sub hæc ad æſtuarium iuxta Vagæ oſtium **Poꝛtſkeweth** adſidet, Mariano **Poꝛtſcith**, qui prodidit Haraldum anno ſalutis 1065. munitionem eò loci contra Wallos obieciſſe, quam illi ſtatim, duce Caradaco, euerterunt. Inferiùs eiuſdem littoris, quod ſenſim prominendo procurrit, ipſa prominentia **Gold-cliffe** extollitur,i.vt inquit Giraldus, *rupis aurea,eò quòd aurei coloris ſaxa ſole repercuſſa miro fulgore ſunt rutilantia, nec mihi de facili,* ait ille, *perſuaſio fieri poſſet, quod fruſtratum dederit natura nitorem ſaxis,quódque ſuo fuerit flos hic ſine fructu,ſi foret qui venas ibidem, & penitima terra viſcera arte prauia tranſpenetraret.* **Portskeweth.** **Gold-cliffe.**

Poſt hanc,per paluſtrem regionem, ad Iſcæ oſtium peruenimus, quem Britanni *Vsk*, & *Wysk*, alij *Oſcam* nominant. Hic medium agrum, vt dixi,intermeans tribus primæ vetuſtatis vrbeculis affunditur. *Iſca fl.*

Primo in ipſo agri limite ad Circium, Antonino GOBANNIVM dicitur,ad Iſcæ & *Geneny* confluentes, vnde nomen inditum,hodiè verò integra antiqua appellatione **Abergeuenny**, & contractè **Abergenny** vocatum, quòd Geuenni, ſiue Gobannij confluentes ſignificat. Muris & caſtro munitur, quòd, vt inquit Giraldus, proditionis infamia, ex omnibus Walliæ caſtris, frequentiùs maculatum fuit; primùm à Guilielmo Comitis Milonis filio,poſteà à Guilielmo Breoſo, quorum vterque nonnullos Walliæ proceres fide publica huc aduocatos per amicitiæ ſimulationem nefariè obtruncauit. Sed non ſine diuina vindicta; hic **Gobannium.** **Abergeuenny.**

hic enim omnibus bonis exutus, matre & filio fame enectis, profugis obijt; ille ſaxo in caput impacto, dum *Brenlais* caſtrum deflagraret, ſcelerum tandem pœnas dependit meritas. Abergeuenij, ſiue Gobanij primus, quod ſciam, Dominus erat Hamelinus quidam *Balun*, qui cùm ſobole careret, Brienum Wallengfordenſem, ſiue Brientium de *Inſula*, *Filium Comitis* dictum, hæredem ſcripſit. Ille itidem duobus ſuis liberis qui leproſi erant, conſtructo hîc Noſocomio, Milonem Herefordiæ Comitem in partem hæreditatis ſuæ longè maximam vocauit. Per cuius filiam ad Breoſos, & ab illis connubij iure per Cantelupos, & Haſtingos ad Greios Ruthinienſes deſcendit, Ioannes autem Haſtings Guilielmo de *Bello-Campo* affini ſuo donauit, & Reginaldus Grey de *Ruthin* confirmauit. Sed pauculos poſt annos per Guilielmi de *Bello-campo* è filio neptim deuenit hæc Baronia ad Neuillos, quorum quartus iampridem defunctus eo honore gaudebat, primúmque honoris locum inter Angliæ Barones ſuo iure obtinebat.

Abergeuennia Domini.

Burrium.

Secunda vrbecula, quam BVRRIVM Antoninus dixit, & ad duodecimum à Gobannio milliare ponit, ſedet vbi **Birthin** profluens Iſcæ commiſcetur, Britannis hodie tranſpoſitis litteris, *Brunebegie* pro *Burenbegie* & *Caer Vske*, Giraldo *Caſtrum Oſcæ*, & Anglis **Uske**, nunc ſolùm caſtri ampli & muniti ruinas oſtendit, quod amœniſſimè interſidet inter Iſcam flumen & *Oilwy* riuulum qui per *Ragland* elegans Comitis Wigorniæ caſtellum curſum ab oriente ſub hoc agit.

Vske.

Iſca. Caer Leon ar Vsk.

Vrbs tertia Antonino ISCA, LEGIO II. dicta, ad Iſcæ alteram ripam duodecem exactè milliaribus Italicis à Burrio, vt ille notauit, diſtans, Britannis *Caerleon*, & *Caer Leon ar Vsk* appellatur, id eſt, vrbs Legionis ad Iſcam fl. à Legione Secunda Auguſta, quæ etiam Britannica Secunda nominatur. Hæc legio ab Auguſto inſtituta, à Claudio è Germania in Britanniam ſub Veſpaſiani auſpicijs tranſlata, cui imperium affectanti præſtò fuit, Britannicáſque legiones ſibi adiunxit, hîc demùm in præſidio contra Siluras locabatur. Quanta hæc Iſca tunc temporis fuerit, audi Giraldum noſtrum è ſuo Cambriæ Itinerario. *Erat hec vrbs antiqua & autentica, à Romanis olim coctilibus muris egregiè conſtructa. Videas hîc multa priſtinæ nobilitatis veſtigia, palatia immenſa aureis olim tectorum faſtigijs Romanos faſtus imitantia, eò quòd à Romanis principibus primò conſtructa, & ædificijs egregijs illuſtrata fuiſſet. Turrim giganteam, thermas inſignes, templorum reliquias, & loca theatralia*

Legio II. Auguſta.

theatralia muris egregijs,partim adhuc extantibus omnia clauſa. Reperias vbique tam intra murorum ambitum,quàm extra,edificia ſubterranea, aquarum ductus, hypogeóſque meatus, & quod inter alia, notabile cenſeas,ſtuphas vndique videas artificio miro confectas,lateralibus quibuſdam, & praeanguſtis, ſpiraculis occultè calorem exhalantibus, Iacent hîc duo nobiles, & poſt Albanum & Amphibalum, praecipui Britanniae maioris protomartyres, & ibidem martyrio coronati, Iulius, ſcilicet & Aaron,quorum vterque eccleſiam in vrbe inſignem habebat.Tres enim egregiae in hac vrbe antiquis temporibus fuerant Eccleſiae. Vna Iulij Martyris virginum Deo dicatarum choro venuſtata,altera verò B.Aaron ſocij eiuſdem nomine fundata, & Canonicorum ordine praeclaro nobilitata, Amphibalus etiam B. Albani doctor, & fidelis ad fidem informator hîc oriundus erat. Situs vrbis egregius ſuper Oske *flumen nauigio mari influente idoneum,ſyluis & pratis vrbs illuſtrata. Hîc magni illius Arthuri famoſam curiam legati adiere Romani. Vbi & Dubritius Archiepiſcopus Dauidi Meneuenſi ceſſit honorem,abhinc Meneuiam Metropolitana ſede tranſlata.* Hæc regnante Henrico ſecundo,ſcripſit Giraldus,quo tempore ſatis validam fuiſſe videtur.*Trwith* enim de *Caerleon* animoſus Britannus diu eam contra Anglos tutatus erat,donec à Rege deuictus,eius poſſeſſione exturbaretur.Nunc verò, vt documento ſit, vrbium, non minùs quàm hominum fata volui,in exiguum oppidulum decreuit,qua tantæ olim amplitudinis erat, & ita vtraque ripa porrecta, vt *S. Iulians* ædes clariſſimi Equitis aurati Guilielmi Herberti, qui non minus ingenij iudicijque dotibus, quàm generis claritate celebris,in ipſa vrbe fuiſſe, & Iulij Martyris eccleſiam eò loci extitiſſe ferant, qui mille plùs minùs paſſus iam ab oppido abeſt. Ex eius etiam ruinis paulò inferiùs ad Oſcæ oſtium accreuit *Nouus Portus*, Giraldo *Nouus Burgus*, nobis Newport recentiùs oppidum caſtro & portus opportunitate non ignotum,quo loci olim aliqua Via militaris erat,cuius his verſibus meminit Nechamus. Newport.

Intrat,& auget aquas Sabrini fluminis Oska
Praeceps,teſtis erit Iulia ſtrata *mihi.*

Hanc *Iuliam Stratam* viam fuiſſe non eſt cur dubitemus,& ſi rem ad coniecturam reuocare liceat, à Iulio Frontino Silurum debellatore ductam fuiſſe non omninò abſurdum videatur. *Serpit*, inquit Giraldus, *in huius* Noui Burgi *finibus riuulus cui nomen* Nantpencarn,*non tàm aquarum profunditate,quàm aluei concauitate, paluſtrique limoſitate,non niſi per certa vada tranſmeabilis; habueràtque antiquitus vadum, cui nomen* Rydpencarn, *id eſt, vadum ſub rupis capite.*

Stuphæ

capite. Quod cùm iam ferè incognitum Henricus ſecundus Angliæ Rex fortè fortuna tranſmeaſſet, Walli (qui ſe nimis credulos vaticinijs præbent)quaſi conclamatum eſſet,omnem meliorem ſpem abiecerunt, eò quòd Merlinus Sylueſter Wallorum Apollo vaticinatus fuiſſet tunc Wallorum vires fore proterendas, cùm fortis & lentiginoſus princeps (cuiuſmodi Henricus ille erat)vadum illud tranſiret.

Saxonica Heptarchia paruit hæc regio Wallis montanis, quos illi Dunſettan vocarunt,qui tamen,vt in legibus antiquis videre eſt, ſub occiduorum Saxonum imperio erant. Normannorum verò primis temporibus limitanei duces grauiſſimè afflixerunt, præcipuè Hamelinus Balun quem dixi,Hugo Laſcy, Gualterus, & Gilbertus Clarenſes Strigulię Comites dicti, & Brienus Wallingfordenſis, quibus cùm donaſſent Reges, quicquid hoc tractu, deuictis Wallis, occupare potuiſſent, hi ſuperiorem agri partem, illi inferiorem, quam **Netherwent** dixerunt,in ſuam paulatim poteſtatem redegêrunt.

Dunſettan.

Glamorganſhire.

Glamorgania vnde nomen.

VLtimam Silurum regionem eam fuiſſe exiſtimo, quæ nunc nobis **Glamorganſhire**, Britannis *Morganuc*, *Glathmorgan*, & *Glad Vorganuc*, id eſt, regio *Morganuc* vocatur, à Morgano principe, vt plurimi ſuſpicantur,à *Morgan* cœnobio,vt alij. Si verò ego à *Mor*, quod Britannis mare ſignificat, deducerem,neſcio ſanè an veritati illuderem. Maritimum tamen Armoricæ oppidum quod nunc *Morlais*, Ptolemæo, & priſcis Gallis *Vorganium*,ſiue *Morganium*, (M enim & V conſonans ſæpiùs hac in lingua tranſmutantur)dici obſeruaui,& vnde quæſo,niſi à mari.Et hæc etiam noſtra *Morganuc* tota eſt maritima, minùs enim latitudine, quàm recta regione porrecta, Sabriniano freto à meridie pulſatur. Quà terram verò ſpectat, ab ortu Monumethenſes, à Borea Brechnochienſes, ab occaſu Maridunenſes adiacent.

Pars Septentrionalis montibus eſt aſpera, qui in auſtrum deſcendentes paulatìm miteſcunt,quorum ad radices planities in meridianum

meridianum ſolem extenditur,ea poſitione, quam optimam iudicauit Cato,& ob quam Italiã tantoperè commendat Plinius. Hæc enim pars gratiſſima fœcunditate,& crebris oppidis vndiquaque nitet.

Iuſtinus huius regulus, regnante Guilielmo Rufo, cùm à Rheſo principe ſuo defeciſſet, viribúſque minimè par fuiſſet, præcipitato conſilio, quod ſera pœnitentia ſubſequuta eſt, Robertum *Fitzhaimon* Normannum filium Haimonis Dentati Comitis Corbulenſis,ex Anglia per * Iuonem nobilem, cui filiam deſponderat,in auxilium accerſiuit. Qui habito ſtatim delectu, adſcitíſque in belli ſocietatem duodecem equeſtris dignitatis viris, primùm infeſto agmine Rheſum interfecit, deinde verò fertilitate regionis ineſcatus, quam certa ſpe iam antè deuorauerat,in Iuſtinum ipſum conuerſus,quod Iuoni fidem non liberaſſet, illum auita poſſeſſione facilè exuit, regionémque inter ſuos partitus eſt, Montium inculta Iuoni conceſſit, vberiores agros ſibi,& duodecem illis, quos *Pares* vocauit,ea lege diuiſit, vt clientelari iure,à ſe,quaſi Domino tenerent, ſocijs & auxiliaribus armis ſe inuicem tuerentur,ſtationem quiſque ſuam in caſtro eius de *Caerdiffe* defenderent,& ſibi cùm ius diceretur, præſtò adeſſent. Illorum nominá attexere non pigebit ex libello quem hac de re Edwardus *Stradling* eques auratus, vir veteris proſapiæ, & antiquitatis peritiſſimus ſcripſit. Ea verò ſic ſe habent.

Glamorgania debellata.
Rob.*Fitzhaimon.*
* *Alijs Iuon.*
12. Knights.
Caerdiffe.

Guilielmus Londinenſis, ſiue *de Londres.*
Richardus Granuille.
Paganus Turberuille.
Oliuarius S. Iohn.
Robertus de S. Quintino.
Rogerus Bekeroul.
Guilielmus Eaſterling, quòd è Germania eſſet oriundus,cuius poſteri *Stradlings* vocantur.
Gilbertus Humframuill.
Richardus Siward.
Ioannes Fleming.
Petrus Soore.
Reginaldus Sully.

Remnius fluuius è montibus dimiſſus,orientalis eſt limes,quo hæc prouincia à Monumethenſibus diuiditur, & *Remni* diuidere Britannis ſignificat. In huius vicinia vbi per inuia agitur inter montes

Caerphilli. montes paluſtri loco nutantia mœnia *Caerphilli* caſtri cernuntur, quod adeò vaſtę magnitudinis & admirandi operis fuit, vt Romanorum præſidium fuiſſe aſſerant ferè omnes; nec ego inficias ibo, licèt quo nomine illis cognitum fuerit nondum perſpicio. Nec enim à noſtris memoratur ante Edwardi II. tempora. Tunc enim, cùm Spenceri coniunctionem inter Regem, Reginam, & proceres malis artibus diſſuiſſent, Hugolinum Spencerum diu irrito conatu in hoc caſtro obſedèrunt. Ad *Rybrr forſan.* hunc etiam fluuium, ſed loco incerto, Fauſtus Vortigerni, vt author eſt Nennius, peſſimi patris optimus filius magnum locum conſtruxit, vbi cum alijs ſanctis viris aſſiduis precibus à Deo contendit, vt ipſe (quem pater ſceleratiſſimo inceſtu ex ſua ipſius filia ſuſceperat) parentis culpas non malè lueret, vt pater tandem ſeriò reſipiſceret, & patria à Saxonico bello reſpiraret.

Ratoſtabij oſtium. Paulò inferiùs RATOSTABII ſiue RATOSTIBII oſtium poſuit Ptolemæus, mutilato vocabulo pro *Traith Taff*, id eſt, *Taffi* fluminis ſabuloſum æſtuarium. Taffus enim flu. montibus Landaffe. deiectus ibi mare petit per *Landaff*, id eſt, fanum ad *Taff*, tenuem vrbeculam epiſcopali tamen dignitate, cui ſubſunt parochiæ 165. cathedralíque eccleſia Teleano eiuſdem præſuli ſacra inſignem, quam Germanus & Lupus Gallici Epiſcopi tunc inſtituerunt cùm Pelagianam hæreſim latè per Britanniam graſſan- *Hiſtoria Landauenſis.* tem compreſſiſſent, Dubriciúmq; virum ſanctiſſimum primum epiſcopum præfecerunt, cui Meuricus Regulus Britannicus vniuerſum agrum inter *Taff*, & *Elei* flumina clargitus erat. Hinc Caerdiffe. *Taff* adit Caerdiffe, Britannis *Caerdid*, nitidam, vt in hac regione, vrbem, portúmque ſatis commodum, quam *Fitzhaimo* ille, ſiue Filius Haimonis in belli ſedem, iuſtitiæque forum mœnibus & caſtro communiuit, In quo præter delectam cohortem, duodecem illi milites ſuas ſtationes tueri tenebantur: Nihilominùs paucis interiectis annis *Yuor Bach* Britannus montanus, erecto animo homunculus, ſilenti agmine caſtrum noctu occupauit, Guilielmúmque Gloceſtriæ Comitem, Fitzhaimonis è filia nepotem cum vxore & filiolo captiuum abduxit, ſecúmque retinuit, quoad ei de iniurijs cumulatè ſatisfieret. Quomodo *Rob. Curthoſe Dux Normanniæ.* verò Robertus *Curthoſe* Guilielmi Conqueſtoris filius natu maximus vir bellica virtute ſtolidè ferox, ſpe Anglici imperij à minoribus fratribus excuſſus, oculíſque orbatus in hoc caſtro conſenuerit, ex noſtris, ſi placet, hiſtoricis quæras, ſimúlque

diſcas

diſcas ex clariſſima familia naſci nec trãquillum, nec tutum eſſe.

Vix tribus à Taffi oſtio milliaribus in ipſo littoris flexu inſulæ ſternuntur duæ, exiguæ, ſed amœnæ, tenui freto tùm à ſe, tum à continente diſcretæ, citerior *Silly* dicitur, ex oppido obiecto cui Robertus de *Sully* (illi enim in diuiſione obtigerat) nomen fe- *Sully.* ciſſe creditur, ſi non illum inde denominatum mauis. Vlterior *Barry* vocatur à Barucho viro ſancto ibi ſepulto, qui vt loco no- *Barry.* men, ſic locus cognomen fecit ſuis poſteà dominis, Clara enim Vicecomitum Barrorum familia in Hibernia inde originem duxit. *In huius rupe marina,* inquit Giraldus, *apparet rima permodica, ad quam ſi aurem apponas audies ſtrepitum quaſi opera fabrilis, nunc follium flatus, nunc martellorum ictus, nunc cotis, & ferri ſonora fricamina, ſtridentéſque cauernis ſtricturas chalybum, & anhelum fornacibus ignem. Cæterùm haud difficile crediderim ex aquis marinis occultè ſubintrantibus ſonum huiuſmodi prouenire poſſe, niſi quòd non minùs refluis fluctibus, vacuato prorſus littore, continuatur, quàm repleto.* Nec diſſimilis erat locus ille, cuius in Stromatum VII. his verbis meminit Clemens Alexandrinus. *Dicunt qui conſcripſerunt hiſtorias in Britannia inſula eſſe quandam ſpeluncam monti ſubiectam, in faſtigio autem hiatum, cùm autem ventus incidit in ſpeluncam & in eius ſinu alliditur, audiri ſonum cymbalorum, quæ numeroſè pulſantur. Reiectus enim ſpiritus ſonat vehementiùs.* Ab his inſulis rectà in occidentem Solem littus agitur, fluminíque vni ſe patefacit, cui interiùs ſuperimponitur Cowbridge, Britannis à *Cowbridge.* ſaxeo ponte *Pontuan,* mercatorium oppidum, & ex tribus illis ſecundum, quod victor Fitzhaimo ſibi retinuit. Cùm autem hoc in tractu, & ad hanc ab Iſca diſtantiam BOVIVM, quod e- *Bouium.* tiam corruptè BOMIVM concipitur, collocarit Antoninus, & hoc nomen Cowbridge cum Bouio ſignificatione conſonet, ita me veritas amet, non alibi BOVIVM indagare auſim. Nec à bobus nomina locis accommodari nouum eſſe, loquuntur Boſphorus Thracius, Bouianum Samnitum, & Bauli Italiæ quaſi boalia, ſi Symmacho credas. Sed hoc ſit inſtar omnium, quindecem mill. à Bouio NIDVM oppidum Latino etiam nomine poſuit Antoninus, quod licet Antiquarij noſtri fruſtra iam diu venati ſint, ad eandem tamen ipſam diſtantiam Neath notiſſimum oppidum nomine vetuſto quaſi incolumi *Neath.* ſeſe offert. Quæ intermedia ſunt caſtra, S. ſcilicet *Donati* Strad- *S. Donets.* lingorum, iuxta quod nuperrimè effoſſi fuerunt nummi antiqui Romanorum, præcipuè verò Triginta tyrannorum, & non- *Nummi antiqui.*

Kinfeage. nulli Æmiliani, & Marij qui rariùs reperiuntur. *Kinfeage* ipſius Fitzhaimonis, Margan. Margan ad mare quondam cœnobium, nunc Maunſellorum, interiùs verò *Ogmor*, quod à Londinenſi familia ad Lancaſtrenſes deuenit, & Coitie. *Coitie* tunc Turbeuillorum, poſteà Gamageorum, & nunc vxorio iure Roberti Sidnei adoleſcentis generoſiſſimi ſciens prætermitto. Cæterùm negabit opinor nemo Nidum. Antonino NIDVM fuiſſe quod nobis *Neath*, ad cuius nominis flumen viuo ſabulo infame, ſitum habet. Hoc in ſortitione Richardo Granuillo obtigit, qui cœnobio ſub ipſo oppido fundato, & Deo, monachíſque portione ſua conſecrata, ad ſuum ipſius in Anglia patrimonium, quod ampliſſimum habuit, reuerſus eſt.

Loghor. Gower. Poſt Nidum flu. quicquid ad *Loghor* flumen qui ab occaſu huius agri limes eſt, iacet, nobis *Gower* dicitur, Britannis & Nennio *Gubir*, in qua, vt inquit ille, *filij Keiani Scoti ſe dilatauerunt*, donec à Cuneda Britanno regulo fuerint exturbati. Edwardi ſecundi *Tho.Walſingham.* tempore huius Dominus erat Guilielmus Breoſa, qui cùm multis hanc hæreditatem addixiſſet, & demùm cæteris illudens in Regis gratiam Hugoni Spencero in manus tradidiſſet, in cauſa fuit (inter alia) cur proceres in Spenceros exitiali odio exarſerint, & Regis authoritatem temerè proiecerint. Hæc nunc in Sweinſey. Orientalem & Occidentalem diuiditur: In Orientali *Sweinſey* prçcellit oppidum à porcis marinis ita Anglis dictum, Britannis *Abertaw*, à Taw prçfluente, quod Henricus de *Bello-monte* Warwicenſis Comes muniuit; Verùm hoc multò vetuſtius eſt ad *Leucarum.* Loghor. *Loghor* flu. quod Antoninus LEVCARVM, & nos integro nomine *Loghor* appellamus. Vbi ſub mortem Henrici primi, *Howell ap Meredic* ex improuiſo cum ſuis montanis Anglos ſuperfuſus, melioris notæ plures oppreſſit. *Gower* Occidentalis huic ſubiacet, & inſinuante vtrinque freto fit Cherſoneſſus, frugibus magis, quàm oppidis prædicanda, & Kinedo in Diuos relato quondam celebris, qui ſolitariam hîc vitam egit, de quo ſi plura velis, Capgrauium noſtrum conſulas, qui eius miracula pleno ore decantauit.

Glamorganiæ Domini. Ab ipſa huius prouinciæ expugnatione Domini fuerunt à Fitzhaimone rectà linea deſcendentes Gloceſtriæ Comites, Clari, & Spenceri, inde Bellocampi, & Neuillus vnus & alter, & per Neuilli filiam è Spenceris oriundam Richardus III. Angliç Rex, quo interfecto, Henricus VII. huius agri hæreditatem creuit, Gaſparíque Bedfordiæ Duci patruo ſuo conceſſit, quo ſine prole

prole defuncto, ad ſe vniuerſum ius Rex reuocauit, & filio Henrico VIII. reliquit, cuius filius Edwardus VI. maximam eius partem Guilielmo Herberto, quem Penbrochiæ Comitem, & Baronem de *Caerdiff* crearat, venundedit. Ex Equitum autem XII. ſobole ſolummodò ſuperſunt in hoc agro Stradlingi multis imaginibus clari, & Turbeuillorum nonnulli ex iunioribus fratribus prognati. In Anglia verò Baro S. Iohn de *Bletſo*, Granuilli in agro Deuonienſi, & Siwardi, vt audio, in agro Sommerſettenſi, Reliquorum maſcula proles iam olim defecit, hæreditáſque eorum variè per filias eſt diſtracta.

DIMETÆ.

REliquam huius regionis partem quæ longiùs in occaſum proiecta Anglis Weſtwales *dicitur, agrúmque Maridunenſem, ſiue* Caermardenſhire, *Penbrochienſem, & Ceretiçam, ſiue* Cardigan-ſhire *complectitur, Plinius Siluras etiam tenuiſſe exiſtimauit: ſed Ptolemæus qui exploratiùs Britanniam nouit, alium hic populum conſtituit, quos* DIMETAS & DEMETAS *dixit,* DEMETIÆ*que nomine pro hoc tractu vſi ſunt cùm Gildas, tùm Nennius noſter, vnde* Diſed *Britanni incolæ mutata pro linguæ Idiotiſmo M in F. hodie vocitant.* Weſtwales.

Si non ſiniſtræ curioſitatis videretur, hanc Demetarum appellationem à Deheu Meath *deducerem, id eſt, planities ad Auſtrum; vti omnem hanc Suthwalliam, ſiue Auſtralem Walliam* Deheubarth, *id eſt partem auſtralem, & qui aliam in Britannia campeſtrem regionem coluerunt,* Meatas *Britanni ipſi nominarunt. Nec ab hac certè ſignificatione aliena eſt huius regionis poſitio, quæ cùm huc perueneris, molli deuexitate conſidentibus iugis, in planitiem paulatim expanditur.*

Caermardenſhire.

Caermardenſhire.

AGER Maridunenſis, qui Anglis **Caermardenſhire**, frugibus ſatis fertilis, gregibus abundans, foſſiliúmq; carbonum alicubi ferax, continetur ab ortu Glamorgania & Brechinia, ab occaſu Penbrochia, à Septentrione *Ceretica* intercurrente Tiuio flu. & à meridie Oceano, qui ſinu adeò magno hîc terras excauat, vt hæc regio interiùs, quaſi perterrita ſe ſubduxiſſe videatur.

Kidwelly.

Ad hunc ſinum *Kidwelly* ſe primum offert, cuius territorium filij *Keiani* Scoti aliquandiu occupârunt, donec à Cuneda Britanno expellerentur. Nunc verò patrimonij Lancaſtrenſis cenſetur per hęredes Mauritij Londinenſis qui è Glamorgania mouens hoc difficili bello ſui iuris fecit, oppidúmque *Kidwelly* vetus adiecto caſtro mœnibus obſepſit, quod nunc vetuſtate quaſi deſertum fatiſcit. Incolæ enim *Vendraeth Vehan* fluuiolum tranſgreſſi, nouum **Kidwelly** ſubſtruxerunt, portus commoditate eò allecti, quæ iam tamen tenijs obiectis ferè, nulla eſt. Dum Mauritius hæc loca inuaderet, Guenliana Gruffini Principis vxor, vltimæ audaciæ mulier, vt rem mariti proclinatam adiuuaret, in Mauritium infeſtis ſignis acriter irruit, ſed cum filio Morgano, & alijs nobilibus (vt author eſt Giraldus) in acie cecidit. Per Hawiſiam verò filiam & hæredẽ Th. Londinenſis deuenit ornatiſſimum hoc patrimonium cum titulo Baronis de *Ogmor* & *Kidwelly*, ad Patricium de Cadurcis ſiue *Chaworth*, & per eius è filio Patricio neptim ad Henricum Lancaſtriæ Comitem, Hæredes autem Mauritij de *London*, vt vetuſta docet Inquiſitio, pro *Hac hereditate tenebantur ſi Dominus Rex, vel capitalis eius Iuſticiarius venerit in partibus de Kidwelly cum exercitu, deberent conducere prædictum exercitum cum vexillis ſuis, & tota gente ſua per mediam terram de* Neth *vſque ad* Loghar. Paucis infra *Kidwelly* milliaribus, *Towy* flu. qui Ptolemæo TOBIVS Oceano tandem excipitur, cùm agrum hunc ab Aquilone in auſtrum permenſus fuerit, primùm per *Lanandyffry*, à fluuijs confluentibus ita, vt opinantur, denominatum, quod Hoelus filius Rheſi iam olim in Anglorum inuidiam proſtrauit. Inde per *Dineuor* principum Suthwalliæ, dum illi florerent, caſtrum Regiũ in montis vertice ſublimè elatum,

Guenliana virago.

*

Barones de Ogmor & Kidwelly.

Towy. Tobius.

Dineuor.

elatum, demum per *Caermarden*, quod ipſi Britanni *Caer Vyrd-hin*, Ptolemæus MARIDVNVM, Antoninus MVRIDVNVM dixit, *Maridunum. Caer Mardin.* qui non vlteriùs ſua itinera perſequitur, & librariorum incuria hoc in loco malè habitus. Duo enim itinera à Galena Iſcam, & à Mariduno Viroconium temerè confudêrunt. Vrbs hæc eſt totius conuentus primaria, pratis & ſyluis amœna, antiquitate ſuſpicienda, *coctilibus muris*, vt inquit Giraldus, *partim adhuc extantibus egregiè clauſa ſupra nobilem Tonium fluuium*, qui nauigiolis ſubuehendis par eſt, licèt arenarum puluinus iam oſtio obtendatur. In hac natus eſt Britannorum Tages, Merlinus ſcilicet *Merlinus.* noſter, vt enim ille Genij filius Aruſpicinam ſuis Hetruſcis, ita hic incubi filius, vaticinia, imò mera Oreſtis ſomnia noſtris Britannis effinxit. Vnde in hac inſula apud credulam & imperitam plebem vates celeberrimus audit. Statim à Normannorum in Walliam ingreſſu hæc vrbs in eorum poteſtatem, auſpicijs verò neſcio cuius, conceſſit, multíſque diu conflictata eſt difficultatibus, ſæpiùs oppugnata, ſemel atque iterum ſuccenſa, primùm à Gruffino filio Rheſi, inde à Rheſo eiuſdem Gruffini fratre, quo tempore Henricus *Turberuill* Anglus caſtro ſubuenit, & pontem interſcidit. Poſteà verò opera Gilberti Comitis *Clarenſis* qui huius mœnia, & caſtrum vicinum *Dinenor* firmauit, has miſerias exuit, curíſque laxata faciliùs bellorum tempeſtates deinceps pertulit.

Adiacet huic vrbi ab ortu *Cantredbichan*, id eſt, Centuria mi- *Cantredbichan.* nor (Cantredum enim vocant Britanni terræ portionem, quæ *Cantredum.* centum villas complectitur) in qua præter ruinas caſtri *Careg*, quod præcipiti vndique, & abruptæ rupi infixum: & ſuffoſſa plura, ſiue ſpecus ſpacioſiſſimas virenti ceſpite nunc obtectas, quibus, furente Marte, imbellem multitudinem habitaſſe credi- *Specus ſubterranei.* tur; etiam *fons eſt*, vt ſcribit Giraldus, *qui naturali die, bis vndis deficiens, & toties exuberans marinas imitatur inſtabilitates.*

Ab Aquilone autem longè patet *Cantred-mawr*, id eſt, Centu- *Cantredmawr.* ria magna, tutiſſimum olim Britannis perfugium, vtpote quæ ſyluis denſa, confragoſa, & collium flexibus viæ implicatæ. Ad Auſtrum *Talcharn* & *Lhanſtephan* caſtra marinis ſcopulis inhæ- *Talcharne. Lhanſtephan.* rent, quæ bellicæ virtutis, cùm in Anglis, tùm Britannis teſtes ſunt locupletiſſimi. Sub *Talcharne* in mare effunditur *Taf* ad cu- *Taf fl.* ius ripas olim celebris erat *Twy Gwin ar Taf*, id eſt, domus alba ad *Taf* flu. quòd ex corilis albis pro æſtiuo domicilio conſtructa fuit, vbi anno reparatæ ſalutis 914. Hoël cognomento *Bonus*,

Walliæ princeps, frequentibus Comitijs (conuenerant enim præter alios eccleſiaſtici ordinis centum quadraginta) antiquatis maiorum inſtitutis,nouas leges ſuo populo tulit , vt teſtatur ipſarum legum prooemium. In quo poſteà loco monaſteriolum extructum, quod White land dixerunt. Quum verò,qui Normannorum primi hanc regionem Wallorum principibus extorſerunt ex hiſtorijs eruere non poſſim , vt ad Penbrochienſes nunc me conferam,ordo poſtulat.

White land.

Penbrokſhire.

IAm in Auſtrum mare ſe reflectens, & ingenti ambitu, varijſque receſſibus littora incuruans, Comitatum Penbrochienſem, vulgò Penbrokſhire, & Weſtwales vndique vrget, niſi ab ortu, quà ager Maridunenſis, & ab Aquilone quà pars Cereticę obtenditur. *Terra hæc*, vt inquit Giraldus, *triticea eſt, marinis piſcibus, vinóque venali copioſe referta,& quod omnibus præſtat, ex Hiberniæ confinio aeris ſalubritate temperata.*

Tenby.

Primùm in littore ad Auſtrum deſcendente Tenby oppidum moenibus quondam firmum, è ſitienti rupe mare deſpicit, nauium ſtatione, & piſcium copia admodum celebre, vnde Britãnicè *Tenby y piſcoid* denominatur.Inde in occaſum reducto littore, tenues apparent reliquiæ caſtri *Manober*, quod Pyrrhi mãſionem vocat Giraldus,cuius tempore,vt ipſe prodit,*turribus & propugnaculis erat eximium, ab occidente portum extenſum à Circio & Borea,ſub ipſis muralibus viuarium habens egregium tam ſui venuſtate,quàm aquarum profunditate conſpicuum.*

Manober caſtle.

Continuum non multis hinc procurrit milliaribus littus, tandemque ſubmouens vtrinque terram longè inuehitur mare, portúmque efficit, quem Milford hauen Angli vocant,quo non alter eſt in Europa aut nobilior, aut tutior, tot anguloſis receſſibus, tot portuoſis ſtationibus diſtinguitur, quibus , vt fibris,ripæ vndique ſunt inciſæ,& vt Poëtæ verbis vtar.

Milford hauen.

Hic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur,& placidam diſcit ſeruare quietem.

Nec hac ſecuritate magis celebris hic portus, quàm quòd

fœliciſſimæ

fœliciſſimæ memoriæ Henricus VII. in eodem appulſus, Angliȩ iam inteſtinis malis elangueſcenti ſignum ad bene ſperandum hinc ſuſtulerit. Ad interiorem orientalémque huius portus ſinum, *in agro totius Walliæ amœniſſimo, principale prouinciæ municipium Demetiæq́, caput* (Giraldum legis) *in ſaxoſa quadam & oblonga rupis eminentia ſitum, lingua marina de Miluerdico portu proſiliens in capite bifurco complectitur, Vnde Britannis* Penbro *dicitur, quod caput marinum ſonat, & nobis* Penbroke. *Primus hoc caſtrum Arnulphus de* Montgomery *frater Roberti Comitis Salopiæ ſub Anglorum rege Henrico primo ex virgis & ceſpite tenue ſatis, & exile conſtruxit, quod poſtmodò in Angliam reuertens viro prudenti Giraldo de* Windeſora *Conſtabulario ſuo primipilóq́, cum paucis cuſtodiendum expoſuit, nec mora totius Walliæ auſtralis Cambrenſes caſtrum obſidione cinxerunt.* Sed ita animis, magis quàm viribus Giraldus cum ſuis reſiſtebat, vt illi irrito incœpto regrederentur. Caſtrum poſteà muniuit Giraldus ille, vnde circumuicinas regiones latè perſultabat, demúmque vt res ſua, & ſuorum commodiùs his regionib. adoleſceret, Neſtam Gruffini principis ſororem ſibi in matrimonium adiunxit, ex qua egregiam ſuſcepit prolem *per quam* (vt inquit Giraldus noſter ex eo oriundus) *Anglis & Auſtralis Cambriæ maritima ſunt retenta, & Hiberniæ mœnia ſunt expugnata.* Omnes enim illæ nobiles Giraldorum, ſiue Giraldinorum, quos *Fitz-Gerald* vocant, in Hibernia familiæ, ab hoc Giraldo genus deducunt ſuum. *Ratione tenuræ huius caſtri & villæ, caſtri & villæ* Tinbigh *Grangiæ de Kingeſwood, Commoti de Croytarath, & Manerij de Caſtle-Martin & Tregoire*, Reginaldus *Grey* in coronatione Henrici Quarti petiuit portare ſecundum gladium; ſed fruſtrà cùm eo tempore caſtra illa & prædia in Regis eſſent manu.

Penbroke.

Origo familiæ Giraldorum in Hibernia.

Rotulus Seruitiorum.

Influunt hunc portum coniunctis ferè oſtijs flumina duo, quȩ *Gledawh* Britanni vocant, id eſt, ſi interpreteris, gladij, vnde *Aberdugledheu*, id eſt, duorum gladiorum portum ipſi appellitant. Partem illam huius regionis quæ vltra portum iacet, & his ſolis fluminibus perfunditur *Roſſiam* ſiue *Ros* dicunt Britanni, facto è re nomine, quòd viridante procumbat planitie, & ericeto.

Gledawh.

Flandri è Belgio hanc incolunt, qui Henrici primi permiſſu huc commigrârunt, cùm Oceanus ruptis aggeribus magnam Belgij partem obruiſſet. Lingua & moribus etiamnum à Wallis dignoſcuntur, & ita eiuſdem linguæ ſocietate cum Anglis coniuncti ſunt, qui ad Belgicam linguam proximè accedunt, vt hæc

Flandri in Wallia.

Litle England beyond Wales. eorum regiuncula à Britannis *Anglia Tranſwallina* nuncupetur. *Gens hæc, vt inquit Giraldus, fortis, & robuſta, continuóque belli conflictu gens Cambrenſibus inimiciſſima, gens lanificijs, gens mercimonijs vſitatiſſima, quocunque labore ſiue periculo, terra marique lucrum quærere. Gens prævalida viciſſim loco & tempore, nunc ad aratra, nunc ad arma gens promptiſſima.* Et vt hoc addam, Gens Anglorum regibus deuotiſſima, Angliſque fidiſſima, & quæ Giraldi tempore, Extiſpicinam ad miraculum vſque calluit. Walli collatis ſæpe in vnum omnibus viribus, dum hanc vetuſtæ eorum ditionis regionem repeterent, in hos Flandrenſes irruerunt, effuſiſque populationibus eorum fines peragrârunt, paratiſſimo tamen animo illi fortunas, nomen, & ſalutem ſemper defenſitârunt.

Harford weſt. Ad duorum gladiorum Occidentaliorem, locum habet Harford weſt, Anglis olim Hauerford, Britannis *Hulphord* ſua elegantia & frequentia inprimis celebre & *per ſe Comitatus*. Clarenſes Comites munitione & mœnibus vallâſſe fama tenet, & nos legimus Clarenſem Comitem Richardum, Tancredi filium huic caſtro Caſtellanum præfeciſſe. Poſt Roſſiam, ſpatioſum grandi fronte in Oceanum Vergiuium longè procedit promontorium.

Octopitarum. S. Dauids land. OCTOPITARVM Ptolemæus dixit, Britanni *Pebidiauc*, & *Cantred Deui*, nos S. Dauids land, *terra*, vt author eſt Giraldus, *ſaxoſa, ſterilis, & infœcunda, nec ſyluis veſtita, nec fluminibus diſtincta, nec pratis ornata, ventis ſolùm & procellis ſemper expoſita*, Virorum tamen ſanctiſſimorum ſeceſſus, & altrix, Calphurnius enim presbyter Britannus, vt eſt in noſtra hiſtoria Eccleſiaſtica, hîc in valle Roſina ex Concha coniuge Martini Turonenſis ſorore Patricium Hiberniæ Apoſtolum ſuſcepit, & Deui Epiſcopus religioſiſſimus Archiepiſcopalem ſedem ab Iſca Legionum in remotiſſimum huius angulum ad Meneuiam tranſtulit, quam ab illo Britanni *Tuy Dewi*, i. Domus Deui, Saxones Dauyðmynƿteꝛ,

S. Dauids. Angli hodie S. Dauids vocant, diúque ſuos habuit Archiepiſcopos. Sed cùm peſtis hac in regione atrociter graſſaretur, pallio in Britanniam Armoricam Dolam tranſlato, deſijt hæc dignitas. Superioribus tamen ſæculis litem contra Archiepiſcopum Cantuarienſem Angliæ & Walliæ Metropolitanum hac de re intendêrunt Wallenſes, ſed cauſa ceciderunt. Quæ & qualis hæc olim fuerit, cùm toties à Danicis piratis exciſa ſit, non facilè quis dixerit; nunc verò vrbecula eſt pertenuis, ſolúmque prætendit templum Andreæ, & Dauidi ſacrum, quod ſæpiùs euerſum, ea qua nunc cernitur forma, Petrus, regnante Ioanne,

Epiſcopus,

Epiſcopus, & ſucceſſores erexêrunt, qui in circumuicinis regionibus Eccleſijs 331. præſunt.

Adeò verò in occaſum hoc ſe immittit promontorium, vt ſudo cœlo Hiberniam oſtendat, & hinc breuiſſimus ſit in Hiberniam traiectus, quem Plinius à Silurum gente (Silures enim huc pertigiſſe exiſtimauit) xxx. mill. paſſ. falsò menſurauit. Sed longiùs hanc terram procurriſſe, formámq; promontorij fuiſſe immutatam ex his Giraldi verbis intelligi poteſt, *Quo tempore in Hibernia egit Henricus* II, *ex nimia præter ſolitum procellæ vehementia ſabuloſis huius oræ littoribus, ſolo tenus ſabulo nudatis, longis operta retrò ſæculis terræ facies apparuit. Arborum quoq; in ipſo mari ſtantium ſtipites vndiq; præciſarum, ictúſque ſecurium tanquam heſterni, terráque nigerrima, lignáque truncorum hebeno ſimillima, vt non littus iam, ſed lucus eſſe videretur, mirandis rerum mutationibus, aut fortè à diluuij tempore, aut longè poſt, ſed antiquitùs tamen, tàm præciſus, quàm maris violentia ſemper excreſcentis, & terram eluentis paulatim abſumptus & abſorptus.* Nec magno diuiſas hîc pelago terras Guilielmi Rufi verbum oſtendit, qui cùm Hiberniam ex huius rupibus proſpiceret, dixit (vt habet Giraldus) ſe facilè Angliæ nauibus pontem conſtraturum, quo ex Anglia in Hiberniam pedes mare tranſiret. *Arborum ſtipites in mari.*

Falcones egregij, & generoſi hîc in ſcopulis nidificant, quibus Henricus noſter ſecundus, vt author eſt Giraldus ille, primas deferre ſolebat. Ex illo enim ſunt genere, ſi accolæ mihi non imponunt, quos Peregrinos rei accipitrariæ periti vocant, Sunt etenim illis, vt non alijs verbis, quàm longè nobiliſſimi noſtræ ætatis Poetæ Auguſti Thuani Eſmerij ex aureo illo HIERACOSOPHIOY libro, verſibus vtar. *Falcones.*

Depreſſus capitis vertex, oblongáq; toto
Corpore pennarum ſeries, pallentia crura,
Et graciles digiti, ac ſparſi, nareſque rotundæ.

Cæterùm ab hoc promontorio recedentes terras magno mollíque ambitu circumagit mare, ad quod Fiſcard, Britannis *Abergwain*, & Newport ſola viſuntur, dum ad Tiuij flu. qui Ceretican ab hoc agro ſeparat, perueneris. *Fiſcard.* *Newport.*

Penbrochiæ Comites è varijs familijs varij fuerunt. Arnulphum Montgomerienſem qui primus expugnauit, & poſteà proſcriptus fuerat, eiúſque Caſtellanum Giraldum, quem poſteà vniuerſæ regioni præfecit Henricus primus, Comites fuiſſe vix auſim affirmare. Stephanus Rex Gilberto *Strongbow* filio *Comites Penbrochiæ.*

Giſleberti Comitis *Clara* Penbrochiæ Comitis titulum primus contulit.Ille Richardo *Strongbow* filio, Hiberniæ domitori reliquit, qui, vt inquit Giraldus, *è clara Clarenſium familia oriundus*. Huius vnica filia Iſabella Guilielmum Dominum de *Hempſted*, Angliæ Mareſcallum,maritum eodem adauxit, virum belli paciſque artibus florentiſſimum.De quo extat in Rudburni Annalibus hoc Epitaphium:

Sum quem Saturnum ſibi ſenſit Hibernia, Solem
Anglia, Mercurium Normannia, Gallia Martem.

Filijque eius quinque ſucceſſiuè Penbrochiæ Comites fuerunt, Guilielmus ſcilicet *Iunior* dictus, Richardus qui cùm à Rege Henrico III.defeciſſet, in Hiberniam ſe contulit vbi in prælio occubuit. Gilbertus qui in haſtiludio ad *Ware* equo excuſſus perijt, Gualterus, & Anſelmus. Quibus omnibus ſine prole intra breue tempus ſublatis, Comitatus huius gladio Henricus III.Guilielmum de *Valentia* è Luſigniana in Pictonibus familia cinxit,qui vxorem habuit Ioannam filiam Gwarini de *Monte Caniſio* ex Guilielmi Mareſcalli filia natam.Guilielmo de *Valentia* ſucceſſit filius Audomarus,qui ſub Edwardo I.erat Scotiæ Prorex, cuius altera ſoror, & cohæres Elizabetha Ioanni Domino Haſtings enupta in nouam familiã hunc honorem intulit. Laurentius enim Haſtings eius è filio nepos qui Abergeuenniæ Dominus erat, Pẽbrochię & Weſhfordię Comes inueſtiebatur, cui ſucceſſit filius Ioannes qui ab Hiſpanis prǽlio nauali captus, & demùm redemptus in Gallia obijt. Hunc ſequutus eſt Ioannes filius eius qui in Haſtiludio Woodſtochiæ anno 1391.interfectus. Illi cùm defeciſſet proles, longo pòſt tempore Ioannes Dux Bedfordiæ,& poſt illum Humfredus Dux Gloceſtriæ, eius frater,Regis Henrici IIII.filij eundem titulum ſunt conſequuti: Deinde Guilielmus *De la Pole* factus eſt Penbrochiæ Marchio,eoq; ſublato Henricus VI. fratrem ſuum vterinum Gaſparem de *Hatfield* Penbrochiæ Comitem creauit,cui omnibus honoribus exuto Edwardus IIII.ſucceſſorem dedit Guilielmum Herbertum,qui in prælio ad *Banbury* occubuit.Illi eodem nomine demũ ſucceſſit filius quem Edwardus IIII.cùm denuo regnum recuperaſſet Huntingdoniæ Comitem creauit, & Penbrochiæ titulum filiolo ſuo Edwardo Walliæ Principi detulit. Satis longo pòſt tempore Henricus VIII.Annam Bolleniam quam ſibi deſponderat,Penbrochiæ Marchioniſſam dixit. Demùm memoria noſtra Edwardus VI.Guilielmum Herbertum Dominum

de *Caerdiffe* eodem honore ornauit, quo Henricus eius filius vir clariſſimus hodiè lætatur. Hæc autem Herbertorum familia in his Walliæ partibus longè eſt ampliſſima,& antiqua ſanè. Originem enim repetit ab Henrico *Filio-Herberti* qui regis Henrici primi fuit Camerarius,& in vxorem habuit matrem Reginaldi Comitis Cornwalliæ,vt mihi author eſt D.Rob.Glouerus, in ſtudio Genealogico longè perſpicaciſſimus, cuius immatura morte veneranda antiquitas iacturam fecit longè grauiſſimam. *Herbertorum familia.*

Cardiganſhire.

AB Octopitaro, ſiue S.Dauidis promontorio retroacta obliquè in Ortum littora vaſto & lunato ſinu mare admittunt, cui tertia Dimetarum regio incumbit, quæ Anglis **Cardiganſhire** appellatur, Britannis *Sir Abertiui*, vetuſtis ſcriptoribus *Caretica*, à Carataco Rege, ſi quis exiſtimet, è ſuo ſenſu, non antiquorum authoritate hęc eius deprompta videatur coniectura:& tamen celeberrimũ illum Caratacum hîc rerum potitum fuiſſe legimus. Campeſtris eſt hæc regio ad Occaſum quà mare proſpicit, vti ad Meridiem, quà Tiuius flu. Maridunenſes ſecludit:ab ortu verò & Aquilone, quà ad Brechinienſes & Montgomerienſes ſpectat, continui montes pabulo fœcundi perpetua latera trahunt, ſub quibus paſſim diffunduntur lacus. Non vrbibus, ſed tuguriolis, hanc olim,vt reliqua Wallia, fuiſſe diſtinctam ex illo principis ſui Carataci dicto colligatur, qui cum Romæ ſplendorem & amplitudinem captiuus perluſtraſſet, Itáne, inquit, cùm hæc & huiuſmodi habeatis,noſtra tuguriola concupiſcitis? Quę ſunt tamen vetuſtioris notæ paucis percurramus. *Cardiganſhire.* *Caratacus Rex.* *Zonaras.*

Tiuius flu. Ptolemæo TVEROBIVS, corruptè pro *Dwr Tiuius*, id eſt, Tiuius flu. è lacu *Lin-Tiuy*, ſub montibus, quos dixi, primùm ſaxis impeditus, & fremens ſine alueo deuoluitur, per lapidoſum admodum tractum,iuxta quem ad *Roſs.* nundinę pecuariæ montanorum frequentiſſimæ celebrantur, donec *Stratfleur* cœnobium iampridem Cluniacenſium montibus circundatum acceſſerit. Inde alueo recepto per *Tregaron & Landeui-breui*, in Dauidis Meneuenſis Epiſcopi memoriam conſtructum, *Turobius fl.* *Roſſ.* *Stratfleur.*

&

& nominatum defluit, vbi ille frequenti Synodo Pelagianam hæreſim in Britannia renaſcentem, & ſacris Scripturis, & miraculo labefactauit, excreſcente, vt ferunt, ſub eo in tumulum terra, qua ille concionaretur. Huc vſque, & etiam vlteriùs in Meridiem ſe agit Tiuius ad *Lan Patern Vaur*, id eſt, *Fanum Paterni Magni*, qui ex Armorica oriundus, Cereticorum, vt habet eius vita, eccleſiam & paſcendo rexit, & regendo pauit, cuius memoriæ hoc templum ſedémque Epiſcopalem conſecrauit poſteritas, oppidúmque adiunctum longo pòſt tempore Edwardus Primus communiuit. Epiſcopatus autem, vt ſcribit Rogerus Houedenus, *quia Parochiani paſtorem ſuum interfecerant, olim obſoleuit.*

Lan-Patern-Vaur.

Hinc conuerſo in Occaſum curſu, olim caſtoribus, nunc Salmonibus abundans labitur Tiuius, per caſtrum quod *Nouum* hodie vocant, eò quòd Rheſus *ap Thomas* bellicoſus Britannus Henrici VIII. deliciæ renouarit, priùs enim *Elmelin* dicebatur, Quod nomen ſi Angli ab vlmis fecerint, quas Elmes vocant, crederem illud eſſe Demetarum LOVENTINVM, cuius meminerit Ptolemæus, vlmos enim *Llwyſen* vocant Britanni, nec ſitus certè repugnat.

Elmelin.

Inde Tiuius latior fertur, ſubitóque ad *Kilgaran*, à Giraldo munitum lapſus ruit ex alto præceps, *Salmonis ſaltum* vocat Giraldus, quòd Salmones interiora fluminis ex Oceano petentes, cùm obſtaculum hoc occurrit, caudam ad os replicant, interdum etiam ad maiorem ſaltus efficaciam caudam ipſam ore comprimunt, dúmque à circulo huiuſmodi ſe reſoluunt, cum impetu quodam tanquam virgæ circulatæ explicatione, ſe ab imis ad alta cum intuentium admiratione tranſmittunt, vt ſcitiſſimè ſcripſerit Auſonius:

Kilgaran. *Salmonis ſaltus.*

Nec te puniceo rutilantem viſcere Salmo
Tranſierim, latæ cuius vaga verbera caudæ,
Gurgite de medio ſummas referuntur in vndas.

Vix duobus hinc milliaribus Cardigan abeſt, Britanni *Aber-Tiuy*, id eſt, Tiuij oſtium nominant, præcipuum huius regionis oppidum à Gilberto filio Richardi Comitis Clarenſis munitionibus firmatum, quod poſteà proditione deditũ diruit Rheſus filius Gruffini, capto Caſtellano Roberto *Fitzſtephens*, *Stephanidem* nonnulli vocant, (qui cùm diu precariò animam inter infenſos Wallos traxiſſet, demùm ea lege liberatus, vt poſſeſſionibus in Wallia renunciaret,) primus è Normannico genere Hiberniam auſpicatò cum exigua militum manu intrauit, &

Cardigan. *Fitz-Stephens.*

Anglis

Anglis aditum ſua virtute aperuit.

A Tiuij oſtio molliter recedit littus plurimis riuulis perui-um,inter quos,ſuperiori agri parte memorandus eſt,quem Pto-lemæus memorat, STVCCIA, cuius nomen etiam hodie inte-grum in ore vulgi verſatur, *Yſtwith* ſcilicet; qui ad fontes plum-bi habet venas, & ad oſtium *Aberiſtwith* oppidum totius con-uentus copioſiſſimum, quod Gilbertus etiam Comes muris armauit, & Gualterus *Bec* Anglus diu contra Wallos tuta-tus fuit. *Stuccia fl.* Iſtwith.

Eodem quoque oſtio in Oceanum etiam ſe eijcit *Ridol* flu. è *Plinlimon* monte prærupte altiſſimo deſcendens, qui Aquilona-rem agri partem claudit, & è ſuo gremio Sabrinam & Vagam nobiliſſima, quæ dixi flumina, effundit. Nec multùm ſupra Stuc-ciæ oſtium *Deui* flu. qui inter hanc & *Merionith* regionis limitis vice fungitur, in mare ſe condit. Ridol flu.

Vix confirmaſſent ſuum in Britannia imperium Normanni, cùm ſtatim hanc oram claſſe tentârint, & fœliciter quidem res ſucceſſit. Maritima enim paulatim, regnante Guilielmo Ru-fo, Wallis extorſerunt, ſed maximam eius partem conceſſerunt Cadugano filio Blethini, Britanno prudentiſſimo, cuius gra-tia plurimùm in vniuerſa Wallia poterat, & quo amiciſſimo vtebantur Angli. Sed cùm eius filius Oënus iuuenis amen-tia præceps, pacis odio Anglos, & aduenas Flandros aſſi-duis excurſionibus infeſtaret, infœlix pater patrimonio mul-ctatus, filij commiſſa luit, qui & ipſe ſolum vertere coactus, in Hiberniam ſe ſubduxit. *Cereticam* verò Rex Henricus primus Comiti Clarenſi Gilberto donauit qui præſidia diſpoſuit, & ca-ſtella muniuit. Sed Caduganus cùm Oëno filio in gratiam po-ſteà ab Anglis receptus, quæ ſui erant patrimonij etiam rece-pit. Oënus verò ad ingenium reuerſus, iterumq; res nouas mo-litus, à Giraldo Penbrochienſi, cuius vxorem Neſtam rapuerat, occiditur. Pater autem in Angliam abductus mitiores fortunæ vices diu expectauit, tandémque ſuis ſenex redditus, à Madoco nepote ex improuiſo transfoditur. Rogerus de *Clare* poſteà *Ce-reticam* Henrici II. munificentia accepit, ſed Richardo Comite de *Clare* eius, ni fallor, filio à Wallis, dum terreſtri itinere huc contendit, interempto, Rheſus Suthwalliæ princeps, Anglis magna ſtrage profligatis, victore exercitu ſui demùm iuris fecit: nihilominùs in Anglorum poteſtatem ſine cruore ſenſim de-nuò recidit.

ORDO-

ORDOVICES.

SIlurum, & Demetarum, quas hactenus peragrauimus regiones, poſteritas cum tribus Principibus pareret Wallia, ſua lingua Deheubarth, i. dextram partem, Angli South-Wales (vt dictum eſt) vocauerunt. Reliquos duos principatus (quos illi Guineth & Powis, nos North-Wales & Powiſland dicimus) inſederunt olim ORDOVICES, qui & ORDEVICES, & alicubi, ſed corruptiſſimè Ordolucæ. Gens valida, & animoſa, vtpote quæ montibus inhæret, & ſolo animatur ſuo, quæque diutiſſimè cùm Romani, tùm Anglici imperij immunis agitauit: nec ante Domitiani tempora à Romanis deuicta: tunc enim Iul. Agricola vniuerſam propè gentem debellauit, nec ante Edwardi primi tempora ab Anglis in Prouinciam redacta. Libertate enim diu luxuriarunt, ſua fortitudine, locorúmque difficultate freti, quæ inſidijs, & protrahendo bello quodammodo nata videantur.

Ordouices.

Horum fines determinare non adeò difficile, nominis autem veram rationem reddere quàm difficillimum exiſtimo. Opinionem tamen concepi, cùm ſupra duo flumina Deui, quæ vicinis fontibus orta in diuerſa feruntur, conſederint, & Oardeui ſupra Deui flumina lingua Britannica ſignificet, inde illos Ordeuices dictos fuiſſe, perinde ac Aruerni, quòd ſupra Garumnam, Armorici quòd ſuper mare, Horeſci quòd ſupra Eſcam flu. habitârint, fuerint denominati. Nec ſine veſtigijs intercidit Ordouicum in hoc tractu nomen, magna enim eius pars, quæ mari adiacet Ardudwy etiamnum incolis vocitatur, ex quo Ordouic, & Ordouices molliori ſono conflaſſe videantur Romani. Sed vno vniuerſa regio nunc nomine Latinis (præter vnam regiunculam,) Guinethia, & Venedotia, Britannis Guineth nuncupatur, & ſi fas ſit vnicam literulam immutare, arbitrarer hoc nomen Græcis, & Pauſaniæ innotuiſſe, qui in Arcadicis prodit Antoninum Pium malè mulctaſſe Brigantes noſtros, eò quòd GENOVNIAM Romanorum in Britannia prouinciam incurſaſſent. certè ſi Genouthiam pro Genounia legere fas fuerit, ita illa voce ad Guinethiam accedit, & Guinethia hæc ſitu adeò Brigantibus contermina

Guineth.

Genounia.

mina

mina iacet, vt niſi hanc regionem intellexerit Pauſannias, quænam illa fuerit Sibylla ipſa viderit. Cæterùm ad Ordouices ſpectârunt regiones illæ, quæ nunc Anglicè nouis nominibus Montgomeryſhire, Merionithſhire, Caernaruonſhire, Denbighſhire *&* Flintſhire *appellantur.*

Montgomeryſhire.

Montgomeryſhire, Britannicè *Sire Treſaldwin,* ad medium Solem Ceretica & Radnoria, ad Orientem Salopia, ad Boream Denbighia, & ad occaſum Merionithia circumſcripta, licèt montibus plurimùm emineat, conuallibus tamen grata fœcunditate, cùm paſcuis, tùm aruis vtiq; fœlix eſt regio; laudatiſſimorumque equorum *Equi laudatiſſimi.*
fœcunda olim genetrix, *qui,* vt habet Giraldus, *nobilem picturæ formam protrahente natura, tùm membroſa ſua maieſtate, quàm incomparabili velocitate valdè commendabiles fuerunt.* In extremo huius agri ad occaſum, vbi quaſi in conum deſinit, *Machleneth.*
Machleneth ſedet, forſitan Romanis MAGLONA, in qua ſub *Maglona.*
duce Britanniarum præſidium egit Honorij Auguſti tempore, Præfectus numeri Solenſium, ad montanos cohibendos: & ad ſecundum hinc milliare iuxta *Penall* oſtenditur locus *Keuen Caer,* id eſt, dorſum vrbis dictus vbi Romanorum numiſmata ſubinde effodiuntur, & orbicularis mœnium forma non paruo ambitu cernitur.

Quinque hinc mille paſſ. *Plinlimon* mons, quem dixi, in exi- *Plinlimon.*
miam exurgit altitudinem; & ea parte, quà huius agri latus claudit, SABRINAM ſecundum à Tamiſi Britanniæ flumen effundit: *Sabrina.*
Haffren Britanni, Seuerne Angli indigitant, Quę nominis origo *Seuerne.*
non legerim, fabellæ affine videtur, quod de Sabrina virgine in eo demerſa commentus eſt Galfridus, & Poëta, qui illum ſequutus cecinit.

In flumen præcipitatur Abren,
Nomen Abren, fluuio de virgine, nomen eidem
Nomine corrupto, deinde Sabrina datur.

Hic ſtatim à fonte ita crebris incuruus flexibus agitur, vt ſæpè reuerti credatur, procurrit tamen, ſeu potiùs lentus peruagatur hunc agrum, Salopienſem, Vigornienſem, & poſtremò Gloceſtrenſem, vitalémque humorem glebæ vbique ſuppeditans in

Sabrinianum fretum ſe tandem placidè exonerat. Hoc verò agro ſyluis obumbratus per *Lanidlos*, *Trenewith* ſiue Newtowne & *Caer-ſuſe* quod & antiquum, & antiquis priuilegijs firmatum prædicant, in Boream eluctatur, & non procul ab Orientali ripa relinquit *Montgomery* primarium conuentus oppidum, ſurgenti ſaxo, cui amœna planities ſubiacet, à Baldwino limitis Wallici præfecto, regnante Gullielmo primo conſtructum, vnde *Trefaldwin*, id eſt, Baldwini oppidum Britannis vocatur. Sed Angli à Rogero *Montgomerico* Salopiæ Comite, cuius patrimonij erat, Montgomery, & *Montem Gomericum* dixerunt, qui vt eſt in libro Angliæ Cenſuali caſtrum conſtruxit: veruntamen cùm Henricus tertius hoc è cineribus excitaret, (ſubuerterant enim Walli anno ſalutis 1095. interfectis præſidiarijs, iacuitq; annos plùs minùs ducentos) illum à loci ſitu *Montem Gomericum* nominaſſe fabulatur Florilegus. Iuxta hoc *Corndon* collis in cacumen ſatis excelſum adſurgit, in cuius ſummitate * ſaxa quædam in coronam, vnde nomen habet, in alicuius victoriæ vt videtur memoriam, collocantur. Superiùs Sabrina *Trellin* allabitur, id eſt, oppidum ad lacum, vnde Welchpoole Anglis nuncupatur, caſtrum ab auſtro adiunctum habet à ſubrufo ſaxo quo cõſtruitur *Caſtle Coch* appellatum, quod vno mœnium ambitu duo caſtella complectitur, alterum Domini Powiſiæ erat, Baronis Dudlæi alterum. Caduganus filius Blethini celebratiſſimus, quem dixi, Britannus, dum huius conſtructioni intenderet, à nepote Madoco (vt eſt in Lancarbanenſis epitome) fuit interfectus. Huic è regione altera fluminis ripa obijcitur Buttington Danorum Hybernis notum, è quo Adheredus Merciorum Comes illos anno Chriſti 894. exturbâſſe author eſt Marianus. His relictis in ortum paulatim ſe flectit Sabrina, vt *Tanet* fluuiolum citiùs excipiat, quo conſociato, Salopienſes adit.

[Margin: Newtowne. / *Caer-ſuſe.* / Montgomery. / Trefaldwin. / Corndon hill. / * Magifold *vulgò vocant.* / Welchpoole.]

[Margin: *Mediolanum.*]

Hoc in agro Ordouicum MEDIOLANVM fuiſſe, quod & Antoninus, & Ptolemæus celebrant, eſt mihi perſuaſiſſimum, quia veriſſimum videtur. Cuius veſtigia ſagaciter odoratus ſum, ſed indagine parùm fœlici, ita vrbium etiam cadauera abſumit ætas. E ſitu tamen ſi coniecturæ ſit locus, cùm compertiſſima ſunt oppida, quæ vtrinque ponit Antoninus, ſcilicet hinc BONIVM, nunc Bangor ad Deuam, inde RVTVNIVM, nunc Rowton Caſtle, ab hoc enim XII. ab illo XX. Italicis milliaribus ſeparat; Poſitionum, ſi ita dicere liceat, vel potiùs diſtantiæ lineæ ſe mutuò inter *Matraſal*, & *Lan-vethlin*, quæ vix tribus diſtant mill.

paſſ. interſecant, & quaſi [illegible] Mediolani noſtri ſitum demonſtrant. Hæc enim ratio eliciendi tertij loci ſitum è duobus cognitis incerta eſſe non poteſt cùm neq; montes interiaceant, nec itinerum flexus ſit impeditus, *Matrafal* hæc, quæ quinis à Sabrina ad occaſum abeſt milliaribus, & quod vetuſtati ex parte ſuffragetur, licèt nunc nudum ſit nomen, Principum Powiſiæ Regia ſedes erat, & ea quidem à ſcriptoribus celebrata, qui memorant in ea à principibus iam relicta, Robertum de *Veteri ponte*, ſiue *Vipont* Anglum caſtrum condidiſſe. *Lan-uethlin* verò id eſt fanum *Vethlin*, oppidulum mercatorium, etſi à linearum interſectione ſit paulò remotius, nominis tamen cognatione, cum Mediolano multò eſt coniunctius, *Vethlin* enim ex *Methlin* linguę Britannicæ Idiotiſmo factum eſt, vt *Caer Verden*, ex *Caer Merden*, *Arnon* ex *Ar-mon*. Nec *Methlin* magis à Mediolano abludit, & diſſonat, quàm vel *Millano* in Italia, *le Million* in Xanctonibus, vel Methlen in Belgis, quæ omnes vrbes Mediolani nomine olim inſignes fuiſſe nemo dubitat. Quæ verò coniectura ad veritatem ſit propenſior tuum erit dijudicare, mihi ſatis eſt coniectare. Si hoc noſtrum Mediolanum, & illas eiuſdem cognominis in Gallia vrbes, vel Medum Ducem, vel Olanum principem conſtruxiſſe, aut dum conſtruerentur, ſuem mediatim lanatam effoſſam dixerim, nonne nubes & nugas captare videret? & hæc ſingula tamen de ſuo Mediolano ſcriptitant Itali. Sed cùm hæc ab eiuſdem linguæ populis conſtructa fuiſſe ſit certo certius: (Gallis & Britannis communem linguam fuiſſe docuimus,) eandem ob cauſam eandem habuiſſe denominationem ſatis probabile. In nullo tamen quod ſciam Mediolanum noſtrum cum illa Italiæ conuenit, niſi quòd planitie inter riuulos interſideat vtraque, Italúſque non indoctus ex eo Mediolani ſui nomen duxit quòd ſit vrbs media inter *Lanas*, id eſt, inter fluuiolos vt interpretatur ille. Matrafal. Lauethlin.

Powiſiæ Principes à tertio filio Rotherici magni prognati hunc agrum cum alijs (licet Rogerus & Hugo Montgomerienſes partem nõnullam abraſiſſent) perpetua ſerie ad Edwardi ſecundi tempora tenuerunt. Tunc enim Oenus è Britannico ſanguine vltimus Powiſiæ Dominus (Principis enim nomen iampridem exoleuerat) Hawiſiam vnicam filiam reliquit, quam Ioannes Charletonus equeſtri dignitate Anglus duxit, & vxorio iure Dominus Powiſiæ ab Edwardo II. factus erat, qui (vt plurimis locis vidimus) Leonem rubrum erectum aureo in clypeo gerebat. *Principes Powiſiæ.* *Powiſiæ Domini.*

gerebat. Huius hęredes maſculi ad quartam vſq; progeniem hoc honore clauerunt, donec in Edwardo maſcula ſucceſſio abolita fuiſſet. Ille enim ex Æleonora Thomæ Comitis Cantij filia, & hæredum altera ſuſcepit Ianam vxorem Ioann. Greij equitis, & Iocoſam coniugem Io. Domini *Tiptoft* à qua Barones de *Ros* & *Dudley* genus duxerunt. A Io. autem Greio natus erat Henricus materno iure Powiſiæ Dominus, & Regis Henrici quinti beneficio Comes *Tankervilla* in Normannia, in cuius proſapia Powiſiæ titulus ad noſtra vſque tempora permanſit.

Merionethſhire.

A Montgomerici pagi tergo Merionethſhire, Britannicè *Sir Verioneth*, Latinè *Meruinia*, Giraldo *Terra filiorum Canani*, ad ſinum vſque lunatum quem dixi, & Oceanum pertingit, quo ab occaſu ita pulſatur, vt nonnullam eius partem abripuiſſe credatur. Ad Meridiem Deuo flumine à Ceretica dirimitur, ad Septentriones Caernaruoniam, & Denbighjam attingit. Ipſa vero inter montium conglomerationes

Montes admodum editi.

omnium totius Walliæ terrarum (vt inquit Giraldus) *hiſpida magis & horribilis. Habet enim montes altiſſimos, arctos tamen & in modum arcis acutiſſimos, nec raros quidem, ſed creberrimos, & tanta æqualitate conſertos, vt in ſummis eorum verticibus paſtores confabulantes, vel conuitiantes, ſi concurrere fortè ſtatuerint à mane ad veſperum vix conuenirent.* Numeroſi ouium greges in his montibus errant, nec vllum eſt à lupis periculum, qui tunc per vniuerſam Angliam deleti erant, cùm Edgarus Rex Luduallo harum regionum principi tricenos lupos in ſingulos annos vectigalis nomine imperaret. Quando enim (vt Malmesburienſis habet) *tribus annis hoc præſtitiſſet, quarto deſtitit, nullum ſe vlteriùs inuenire profeſſus.* Incolæ qui rei pecuariæ omninò ſunt attenti, & lacticinijs veſcuntur, Butyro videlicet, caſeo, &c. (quamuis Strabo Britannos noſtros quaſi caſei conficiendi ignaros olim irriſerit) ſtatura, colore nitido, habitu viſendo, & corporis lineamentis vix alteri in Britannia genti concedunt, ſed ob præproperam Venerem, & otia, malè apud vicinos audiunt. Oppida habent rara, ad occaſum quà *Avon* flumen defluit, *Dolegethle* eſt viculus mercatorius à valle in qua conditur, ſic dictus. Proximè mare in regiuncula

Lupi in Anglia extincti.
*

Dolegethle.

uncula *Ardudwy*, *Harlech* olim *Caer Colun* abruptiſſima rupe caſtrum in mare prætendit, quod ab Edwardo noſtro Primo, (vt ferunt incolæ) extructum, à ſitu nomen accepit. *Harlech* enim ſuper ſaxum Britannis denotat. Cùm domeſtico bello Anglia conuulſa eſſet, *Dauid Æneæ Vichan* Britannus nobilis, qui à 1468. Lancaſtrenſi familia ſtetit, pertinaciter contra Edwardum quartum defendit, donec Guilielmus Herbertus Penbrochiæ Comes per medias Walliæ Alpes difficilimo itinere perrumpens, valido fragore in caſtrum ita detonuerit, vt deditione receperit. Incredibile ferè eſt quantas viæ impeditiſſimæ difficultates ille eluctatus eſt, cum hîc aſcendendo repere, illic deſcendendo ſe cum ſuis quaſi prouoluere cogeretur. Vnde *le Herbert* via illa vi- *Herberti via.* cinis hodie vocatur. Superiùs in ipſo agrorum confinio æſtuaria inrepunt duo celeberrima, *Traith maur*, & *Traith bochan*, id eſt, æſtuarium maius, & minus.

Nec procul hinc iuxta *Foſtineog* viculum via publica, ſiue militaris quæ ſaxis conſtrata per montes hos præpeditos, & quodammodo inuios ducit. Quam cum Britanni *Sarn Helen*, id eſt, *Via Helenæ.* *Helenæ ſtrata*, nominant, Helenam Conſtantini matrem, cuius multa, & egregia erant per Rom. imperium opera, conſtrauiſſe par eſt vt exiſtimemus. Nec procul abeſt *Caer-Gai*, i. caſtrum * Caij à Caio Romano aliquo extructum, de quo magna & mira vulgus vicinum prædicat.

In Orientali agri parte *Deua* flumen è duobus fontibus ex- *Deua fl. fontes.* ortum (vnde nomen geſtare credunt, *Dwy* enim illi vocant, quo nomine & binarium numerum denotant, licèt alij à diuinitate, alij à nigro colore dictum contendant,) & ſtatim *Lhintegid*, Anglis **Pimblemeare**, & **Plenlin-meare** lacum longè latéque diffu- *Pimblemeare.* ſum integer tranſmeat, & exit tantus, quantus venit, Nec enim *Guiniad* peculiares lacui piſces in Deua videas, nec Salmones in *Guiniad piſciu.* lacu, qui tamen in flumine paſſim capiuntur. Sed vide ſi placet lacum illum Poetæ Antiquarij verſibus accuratè depictum. *Io. Lelandus.*

Hiſpida quà tellus Meruinia reſpicit Eurum,
Eſt locus antiquo Penlinum nomine dictus,
Hic lacus illimeis in vallo Tegeius alta
Latæ expandit aquas, & vaſtum conficit orbem,
Excipiens gremio latices, qui fonte perenni
Vicinis recidunt de montibus, atque ſonoris
Illecebris captas demulcent ſuauiter aures:
Illud habet certè lacus admirabile dictu.

Quantumuis magna pluuia non æſtuat: atqui,
Aere turbato, ſi ventus murmura tollat,
Excreſcit ſubitò rapidis violentior vndis,
Et tumido ſuperat contemptas flumine ripas.

Bala. Huius ſupercilio inſidet *Bala* oppidulum immunitatibus dotatum, ſed raris incolis, ædificijſq; incultiſſimis, nihilominùs præcipuum forum montanorum.

Hugo Comes Ceſtrenſis primus Normannorum hanc regionem diſpoſitis præſidijs occupauit, cùm Gruffinum filium Conani captiuum teneret, ſed poſteà ille hanc cum reliquo principatu recuperauit, poſteríſque reliquit, donec fatali periodo confecta, in Leolino deſijt.

Caernaruonſhire.

SVpra Merionithiam iacet, quæ Britannis *Sir Caer-ar-von*, Anglis Caernaruonſhire, & priuſquam Wallia in Comitatus deſcriberetur Snowden Forreſt, hiſtoricis Latinis *Snaudonia*, ab illo ſaltu, & *Aruonia*, quòd Monam è regione oppoſitam habet. Latus Septentrionale & occiduum mari obiacet, auſtrale claudit Merionithia, & orientale Denbighienſis ager Conouio flu. interlabente. Quà mare proſpicit, potiſſimùm quà promontorio longiùs in occaſum Hibernum euehitur, incurua littora contra Octopitarum ſiue S. Dauids land obtendit, gleba eſt ſatis fertili, & oppidulis redimita.

Snowdon hils. Interiora autem Natura longè latéque montibus, quaſi hîc compages huius Inſulæ viſceribus terræ denſaret, confertim extulit, receptaculúmque Britannis tutiſſimum ingruente bello fecit, tot enim aſpreta, rupéſque, tot conualles ſaltuoſæ, ſtagníſque impeditæ interiectę ſunt, vt non modò exercitus, ſed ne ex-
Alpes Britannicæ. pediti quidem calles inueniant. Alpes, ſi placet, Britannicas meritò hos montes appelles, nam prę terquàm quòd totius Inſulæ maximi ſunt, etiam inciſis vndique rupibus, non minùs quàm Alpes, præcipites, omnéſque vnum ambiunt, qui in medio vaſtè ſupereminens, ita caput effert, vt non cœlo minari, ſed inſerere iuga videatur: quæ tamen niuibus ſunt fida, toto enim anno, niue ſeu potiùs niuium ſenio caneſcunt. Vnde vno nomine

mine omnes Britannis *Craig Eriry*, Anglis Snowdon, id eſt, vtraque lingua, Niuiferi montes vocantur: vti etiam *Niphates* Armeniæ, & *Imaus* Scythiæ à niue nomen (teſtante Plinio) aſſumpſerunt. Nihilominus adeò ſunt pabuloſi, vt tritiſſimum ſit inter Wallos, *Eriry* montes omnibus Walliæ armentis in vnum coactis ſufficere poſſe. De duobus in horum verticibus lacubus, quorum altero enatat Inſula erratica, altero plurimi piſces, ſed monoculi omnes reperiuntur, nihil dicam, ne fabulis indulgere videar, etſi Giraldi authoritate hoc nonnulli crediderint. Lacus verò & ſtagnantes aquas eſſe in ſummitate horum montium certum eſt, vnde Geruaſius Tilburienſis in Otijs Imperialibus. *In terra Wallenſium intra terminos Britanniæ maioris montes excelſi fundamenta ſua in ſaxis duriſſimis ſtatuerunt, & in cacumine tanta aquoſitate terra cruſtatur, quòd vbi vix pedem fixeris terram ad iactū lapidis moueri ſenties, vnde ſuperuenientibus hoſtibus Wallenſes terram illam glutinoſam ſua tranſilientes agilitate impetus hoſtiles aut eludunt, aut damno hoſtium conſtanter expectant.* Horum incolas *Niuicollinos* nouo verbo vocauit I. Sariſburienſis in Polycratico, de quibus Henrici ſecundi tépore ſic ſcripſit. *Niuicollini Britones irruunt, & iam protendunt terminos ſuos egreſſi de cauernis, latebríſque ſyluarum plana occupant procerum nobilium, videntibus ipſis, impugnant & expugnant, & diruunt, aut ſibi retinent, eò quòd iuuentus noſtra quæ tecto & vmbra gaudet nata fruges conſumere in lucem dormit, &c.* *Niuicollini.*

Sed à montibus in campeſtria deſcendamus, quæ cùm ſola ſint ſecundum mare, ſatis ſit ſi tantùm littus legamus. Promontorium quod in occaſum brumalem proiectum diximus, Ptolemæo pro exemplarium varietate, CANGANVM, IANGANVM, LANGANVM dicitur, quod veriſſimum neſcio, hodie incolis *Lhein* vocatur, anguſto & ęquali Cherſoneſſo procurrit, magis quàm cætera regio patentibus campis, & hordeo feraciſſimis. Duo tantùm memoranda prætendit oppidula, interiùs ad ſinum *Pullhely*, id eſt, palus ſalſa; exteriùs ad mare Hibernicum, quod alteram Cherſoneſſi partem diuerberat, *Neuin* villam mercatoriam, in qua anno Chriſti 1284. Angli proceres de Wallis triumphantes militari decurſione & feſtiua pompa (vt author eſt Florilegus) memoriam Arthuri magni celebrârunt. Si qua alia floruerunt hîc oppida, tunc deleta fuerunt, cùm Hugo Comes Ceſtriæ, Robertus de *Rudland*, & Guarinus *è Salopia* primi Normannorum huc penetrantes, hoc promontori- um *Canganum.* *Lhein.* *Pullhely.* *Neuin.* *Vita Gruffini.*

uni ita popularentur, vt totum ſeptennium deſolatum iacuerit.

A *Neuin* littus ſemel, iterúmque prominentijs diſtinctum in Septentriones ſe agit. Deinde obuerſa in Circium fronte, coarctato in anguſtias freto (*Menai* vocant) Monam inſulam à Continente diſcindit. Huic freto SEGONTIVM vrbs cuius meminit Antoninus ſuperimpoſita erat, cuius murorum reliquias nonnullas vidimus iuxta Eccleſiolam in S. Publicij honorem conſtructam. Nomen à præterfluente fluuio ſumpſit, qui etiamnum *Seiont* appellatur, & è *Lin-Peris* lacu profluit, in quo piſcis eſt peculiaris non alibi viſus quem à ruféſcente ventre *Tor-coch* accolæ vocitant. Cùm verò Setantiorum portum hoc in ſitu collocarit vetuſtus Ptolemæi codex, quem alia exemplaria longiùs remouent, ſi ego Segontiorum portum legerim, & ad huius oſtium fuiſſe dixerim, veritatem fortaſſe limarem, ſin minùs coniecturæ veniam ab æquo lectore impetrarem. Hanc vrbem Nennius *Caer Cuſtenith*, & qui ſcripſit vitam Gruffini filij Conani prodit Hugonem Ceſtriæ Comitem caſtrum conſtruxiſſe in *Hean Caer Cuſtenni*, id eſt, vt vertit Latinus interpres, in *antiqua vrbe Conſtantini imperatoris*, Authórque eſt Matthæus Weſtmon. (ſed ipſe fidem ſuam liberet) corpus Cõſtantij patris Conſtantini maximi hîc inuentum] fuiſſe annó 1283. & in Eccleſia nouæ vrbis honorificè locatum iuſſu Edwardi primi, qui ex huius ruinis eo tempore *Caernaruon* vrbem paulò ſuperiùs ita ad fluminis oſtium eduxit vt ab occidente & ſeptentrione aquis alluatur. Quæ vt ipſa nomen ſumpſit, quod è regione *Monæ* Inſulæ obijcitur, hoc enim vocabulum denotat: ita vniuerſo agro ſuum nomen communicauit, hinc etenim Anglis **Caernaruonſhire** dicitur. Anguſto admodum & ferè orbiculari mœnium ambitu continetur hæc vrbecula, ſed firmo; caſtrúmque oſtendit pulcherrimum quod totum occidentale latus occupat. Priuatis ædificijs pro more regionis ſatis pulchra, & ciuium humanitate prædicanda. Edwardum primum conditorem, & Edwardum ſecundum eius filium hîc natum, & de *Caernaruon* cognominatum, qui primus erat ex Anglico ſanguine Walliæ Princeps, ſummæ ſibi gloriæ incolæ exiſtimant. Ad ſeptimum hinc milliare ad idem fretum, ab auſtro monte ſatis ædito, à Septentrione colle incluſum ſubſidet *Bangor*, ſiue *Banchor* à Choro pulchro, vel vt alijs placet quaſi *Locus Chori*, ſic appellata. Quæ ſedes Epiſcopalis Paræcijs 96. præſidet. Danieli eiuſdem olim præſuli, ſacrata eſt eccleſia, non illa admodum ſpecioſa ſtructura.

Menai.
Segontium.
Tor-coch piſcis.
Caernaruon.
Banchor.
Alijs quaſi Pen-chor, i. præcipuus Chorus.

ra. Ab Oëno enim *Glendouerdwy* perditiſſimo rebelle, qui Walliæ vrbes excidio deſtinârat, incendio deformata, poſteà Henrici Denæi epiſcopi opera, regnante Henrico VII. reſtaurata vix priſtinam dignitatem recuperauit. Oppidum eſt nunc exiguum, olim adeò amplum vt *Banchor vawr* ob magnitudinem diceretur, caſtroque muniuit Hugo Comes Ceſtriæ cuius ne veſtigia inuenire ſedulò percunctando potui: & ad ipſas freti fauces ſitum, quas Edwardus primus, vt in Monam ſiue Angleſey (de qua inter Britanniæ inſulas agam) exercitum tranſmitteret, ponte obnixè, ſed fruſtrà, continere conabatur. Quo etiam loco Paulinus Suetonius Romanos milites ante in Monam tranſmiſit, equites vado, & pedites pandis nauiculis, vt author eſt Tacitus. * *Vita Gruffini.*

Decliui hinc aſcenſu pergit littus per *Pen-maen-mawr* præcelſam & abruptam rupem quæ mari eminens, anguſtum callem itinerantibus præbet, hinc impendentibus ſaxis, quaſi ruinam minarentur; illinc fremente Oceano in immenſam profunditatem depreſſo. Sed hac vnà cum *Pen-maenbychan*, id eſt, monte ſaxeo minori, ſuperata, planities ſe pandit vſque ad *Conouium* fl. vulgò Conwey, qui ab oriente hunc agrum determinat. Hic fluuius apud Ptolemæum compendiaria Græcè ſcribendi ratione TOISOVIVS pro CONOVIVS concipitur. E palude eiuſdem cognominis in meridiano prouinciç limite emanans anguſtiori alueo vſque ad oſtium ferè colliſus properat, conchas alens quæ cæleſti rore grauidæ margaritas parturiunt; CONOVIOque oppido, quod memorat Antoninus, nomen impertit, Quod licèt nunc proſtratum, noménque illud eò loci extinctum, nouo tamen nomine vetuſtatem ſuam ſubindicat. Tenuiſſimus enim inter eius rudera viculus *Caer hean*, id eſt, *vrbs antiqua* vocatur. E cuius ſpolijs nouum oppidum Edwardus primus ad ipſum fluminis oſtium excitauit, quod inde *Aber-Conwey* vocant, id eſt, *Conouij oſtium*, quem locum Hugo Ceſtrenſis priùs communiêrat. Ipſum verò Conouium recens munitum ſitu, munitúmque opere, & pereleganti ad flumen caſtro, vrbeculæ, potiùs quàm oppidi nomen mereatur, niſi quòd rariùs habitetur.

Pen-maen mawr. *Conouius fl.* *Conouium.* *Margarita.* Conwey.

Ex huius oppoſito cis flumen prominet inflectente cubito, quaſi ſtationē moliretur natura, promontorium vaſtū quod huius etiā agri cenſetur, *Gogarth* dictū, In quo, Conouio mare ſubeunti *Diganwy* antiqua vrbs impendebat, quæ multa antè ſecula ictu fulminis deflagrauit. DICTVM autem vrbem eſſe credimus, vbi

Gogarth. *Dictum.* Diganwy.

vbi ſub poſterioribus imperatoribus præpoſitus Numeri Neruiorum Dictenſium excubias egit. Quod autem *Diganwy* poſteà appellatum fuerit, quis non videt *Ganwey* illud ex *Conwey* pro-
Ganoc. fluxiſſe, & inde Anglicum nomen Ganoc: ſic enim nominatum erat caſtellum, quod poſteà eò loci Henricus tertius conſtruxit.

Præfuit huic regioni ſtatim à Normannorum in hanc inſulam ingreſſu Gruffinus filius Conani, qui cùm influentes Anglorum in Walliam copias reprimere non potuiſſet, tempeſtati ſubinde ceſſit; demúmque cùm ſua integritate Regis Henrici primi gratiam redemiſſet, facilè etiam ab Anglis ſua recuperauit, poſteritatíque reliquit, ad Leolinum vſque. Qui cùm fratres iniurijs, & vicinos Anglos incurſionibus irritâſſet, eò adductus fuit, vt hanc montanam regionem cum Mona, ſiue Angleſeia inſula, ab Edwardo primo clientelari iure teneret, eoque nomine mille marcas quotannis perſolueret. Quibus conditionibus cùm poſteà non ſtaret, ſed ſuam perfidique fratris pertinaciam, potiùs, quàm ſpem ſequutus, aleam belli denuò tentaret, interfectus, & ſibi, & Britannorum in Wallia imperio finem attulit.

Denbighſhire.

CIs Conouium Denbighenſis ager, Anglis Denbighſhire, Britannis *Sire Denbigh* interiùs à mari recedit, & in ortum vſque ad Deuam flu. procurrit. A Borea aliquandiu mare, inde Flintenſis regiuncula, ab occaſu Merionithia & Montgomeria, ab ortu ager Ceſtrenſis, & Salopienſis circumcingunt. Pars occidua ſterilis, media quà in vallem ſuccumbit, fœcundiſſima, Orientalis ſtatim à valle naturam ſibi iniquiorem, ad Deuam verò multò æquiorem ſentit.

Occidua pars, niſi quòd lætior ſit, quà Oceano pulſatur, ſparſim habitata, glabris & macilentis montibus pluſquàm protu-
Ratio glebas comburendi. berat, quorum tamen maciem in montium pronis, vt alibi in Wallia, cultorum diligentia, & ſolertia iampridem vincere cœpit. Terræ enim corium latiore vomere in ceſpites, ſiue bracteas abradentes, eos artificioſè congeſtos iniecto igne in cineres redigunt, quibus in agros illos excoriatos inſperſis, eorum ieiunam ſterilitatem ita lætificant, vt auenam, ſuprà quàm credi

poſſit,

poſſit,profundant. Nec hæc glebas comburendi ratio noua eſt, ſed admodum antiqua vt è Virgilio & Horatio videre eſt. Inter hos montes locus eſt vulgo dictus *Cerig y Drudion*, id eſt, *Lapides Druydarum*, nonnullæque cernuntur columnulæ ad *Y-voellas* peregrinis characteribus inſcriptæ, quas Druydum fuiſſe nonnulli ſuſpicantur, & haud multum à *Clocainog* hæc in ſaxo legitur Inſcriptio * *Druydarum lapides.*

AMILLIN
TOVISATOC.

Ad vallem vbi hi montes iam rareſcere incipiunt, pendenti rupi affigitur *Denbigia*, vetuſtiore nomine Britannis *Cled Frynyn Ros*, id eſt, confragoſus collis in Roſſia, (ſic enim illam regionis partem vocant) quam Edwardus primus cum alijs ampliſſimis latifundijs Dauidi Leolini fratri donauit; verùm cùm ille ſtatim læſæ maieſtatis reus capite plecteretur, eam ex Edwardi dono accepit Henricus Laceius Lincolnienſis Comes, qui non magno, ſed valido mœnium circuitu, & ad Auſtralem partem turrito caſtello muniuit, in cuius puteo cùm filius eius vnicus fortè demerſus fuiſſet, mœſtiſſimus pater, nondum impoſito faſtigio, ab opere deſtitit. Eoque poſteà defuncto, oppidum cum reliqua poſſeſſione ad Lancaſtrenſem familiam per ſuperſtitem eius filiam Aliciam deſcendit, à qua tamen primùm Edwardi ſecundi liberalitate, cùm illa familia iaceret, ad Hug. Spencerum, inde ad R. Mortuomarium ex pactione cum Edwardo III. deuenit; eius enim inſignia ad portam primariam conſpiciuntur. Sed eo morte mulctato, ad G. Monteacutum Sariſburiæ Comitem, ſtatímque rurſus ad Mortuomarios, & per eos ad Eboracenſem familiam demùm deuenit. Scriptum enim eſt, in Edwardi IIII. ex Eboracenſi familia inuidiam magno damno à Lancaſtrenſibus affectum fuiſſe. Ex quo tempore ſiue quòd ſitus præruptus non incolis placuerit, nec enim ſubuectio erat commoda, ſiue quòd aquis indigum erat, paulatim ita demigrârunt, vt vetus hoc oppidum ſit iam exhauſtum, & nouum longè maius ſub ipſa rupe ſurrexerit, Quod adeò frequens eſt, vt templo multitudinis non capace, iam in antiqui oppidi area nouum, tum Domini ſui Roberti Comitis Leiceſtrenſis, tum collatitia plurimorum per Angliam pecunia, condere incœperint. Comitem enim illum anno 1566, Diua noſtra Elizabetha Baronem Denbighiæ creauit. Nec inter Angliæ Baronias alia eſt, quæ plures nobiles clientelari iure ſibi deuinctos habet.

Denbigh. — * — 1468. — *Baronia de Denbigh.*

Iam venimus in regionis meditullium, vbi ſubmotis vtrinq;

 montibus,

montibus, Natura, vt quid in aſpera regione poſſet, oſtende- Dyffryn Cluyd. ret, vallem longè pulcherrimam ſubſtrauit, ab Auſtro in Sep- *Yſtrat-Cluyd.* tentrionē XVIII. mill.paſſ.porrectam, V.plus minùs latitudine expanſam, quæ Oceano & ſerenanti Boreę ſolummodò patet, aliàs vndiq; montibus continetur altis, & ab Ortu pinnatis,mira enim naturæ ſolertia montium horum iuga mœnium pinnas mentiuntur. Inter quos æditiſſimus eſt *Moil enlli*,in cuius cacumine vallum militare, & fonticulum limpidum vidimus. Vallis hęc à ſalubritate,fertilitate,& amœnitate verè fœlix. Incolarum color eſt ſanus, capitis firma ſynceritas, inoffenſum oculorum lumen,& annoſa admodū ſenectus. Ipſa verò virentibus pratis, flauentibus aruis, creberrimis villis,& templis ſpectantiū oculis mirum in modū arridet.*Cluida* flu.labentibus vndiq; profluentibus auctus eam mediam ab ipſo fonte interſecat, vnde olim *Cluida fl.* *Stratcluid*.(Marianus enim *Stratcludwallanorum* Regem nominat) & hodie *Dyffryn Cluid*, id eſt *Vallis Cluidæ* denominatur, in qua Britannos è Scotia aduenas, pulſis Anglis, regnū conſtituiſſe prodiderunt nonnulli. Ad Cluidæ Orientalem ripam in Auſtrali vallis parte *Ruthunia*, Britannis *Rythun*, Anglis Ruthin adſi- Ruthin. det,maximum vallis emporium,viris & ædificijs frequens,celebréque non ita pridem caſtro amplo, pereleganti, & familiæ quantumuis numeroſæ capaciſſimo. Quod ſimul cum oppido cōſtruxit Rogerus *Grey*,cùm licentiam obtinuiſſet à rege, Epiſcopo Aſaphēſi, & Rectore eccleſiæ *Lhan-Ruth* in cuius parochia * locus ſitus. Huic pro portione nauatæ in Wallos operæ, Edwardus primus totam ferè vallem elargitus erat: poſteriſq; eius qui titulo Comitū Cantij illuſtres,ſedes erat,donec Richardus *Grey* Comes Cantij, & *Ruthuniæ* Dominus quum nullam ſuſcepiſſet prolem,non habita aliqua fratris Henrici ratione, Henrico VII. hoc auitum patrimonium pretio addixerit. Ex quo tempore caſtrum tecto nudatum fatiſcere cœpit. Nuper autem ad nobiliſſimum Ambroſium Warwicenſem Comitem cum opimis in valle redditibus ex Diuæ ELIZABETHÆ munificentia ſpectauit.

Yale. E valle ad ortum aſcendentem excipit *Yale* regiuncula montana,& ſi ad regiones ſubiectas, & circumuicinas cōferatur æditiſſima,adeò vt nullum aliunde fluuiū accipiat,ſed plures ex ſe emittat. Ex hoc æditiori ſitu aſpera eſt,algida,& ventis vndique perflata. An ab *Alen* fluuiolo,qui in hac exortus ſemel atq; iterum ſe recondit cuniculum agens,nomen accepit,neſcio. Montes bobus,ouibus,capris ſunt referti,conualles alicubi frumenti

ſatis

ſatis feraces, maximè ad orientalem partem cis *Alenum*: occidentalior autem pars minùs eſt fertilis,& nonnullis in locis planè ericetum, & infrugifera. Memorandum verò nihil habet præter monaſteriolum dirutum, lætiſſimè, & amœniſſimè in valle ſitum, quæ inter nemoroſos colles ſe in crucis figuram decuſſat,vnde *Vallis-Crucis*, Britannicè *Lhanegweſt* appellatur. *Valle Crucis.*

Ab hac magis in ortum territorium, Britannicè *Mailor Gymraig*, i. *Mailoria Wallica*, Anglis Bromfield, vſque ad Deuam pertingit,læta admodum regiuncula & plumbi ferax,præcipuè iuxta *Moinglath* viculum qui à fodinis nomen aſſumpſit. *Plumbum.* Wrerham hîc cernitur, Saxonicè ꝑpiꞇꞇleꞅham, ſacra turre elegantiſſima conſpicuum,Muſicíſque in Eccleſia organis celebratum:& huic vicinum eſt *Leonis caſtrum*, à Legione xx. victrice,quæ paulò ſuperiùs ad alteram Deuæ ripam egit,fortè ſic dictum, nunc Holt vulgò vocatur, inſtauratúmque creditur nuper à Guilielmo Stanleio,& olim à Ioanne Comite Warrenniæ, qui tutor fiduciarius hanc prouinciolam à pupillo Madoco Britannico regulo vnà cum Yale ſibi interuertit. A Warrenniæ verò Comitibus ad *Fitzallanos* Arundeliæ Comites,& ab illis ad Guil. *Beauchamp* Baronem *Abergeuenna* deuenit, poſteàq; ad Guilielmum *Stanley* qui cùm capite plexus eſſet, hæc & aliæ eius poſſeſſiones fiſco fuerunt adiudicatæ. *Wrexham.* *Holt.*

Bromfeldiæ ad Auſtrum Chirke ſubiacet, Britannicè *Gwain*, ſatis etiam illa montoſa, ſed duobus caſtris nobilitata, *Chirke* ſcilicet, quod nomen dedit, à Rogero de *Mortuomari* poſitò, & *Caſtle Dinas Bran* in æditiſſimo faſtigiati montis iugo ſuſpenſum cuius nunc nihil niſi parietinæ ſuperſunt. Hoc vulgus Brennum Gallorum ducem inædificâſſe,& denominâſſe fabulatur: ſed à ſitu excelſo in colle,quem *Bryn* vocant Britanni, alij nomen eſſe contendunt, & quidem mea opinione,multò probabiliùs.Henrici Tertij tempore ſedes erat Gruffini filij Madoci, qui cùm ab Anglis contra Wallos ſtaret,in hoc ſe continere ſolebat,ſed illo defuncto Rogerus de *Mortuomari*, qui eius filio Leolino curator datus, perinde vt Ioannes (quem dixi) Warrenniæ Comes Bromfeldiam,ita hanc *Chirkam* ſibi occupauit. *Chirke.* *Caſtle Dinas, Bran.*

Cùm res Wallorum ſeditionibus, & Anglorum incurſionibus in lapſum prona iam ſiſti non poterat, Comites Ceſtriæ, Warrenniæ,Mortuomarij, Laceius, & Greij, quos dixi, primi Normannorum hanc prouinciolam paulatim occupârunt, & ſuis poſſidendam reliquerunt.

𝔉𝔩𝔦𝔫𝔱𝔰𝔥𝔦𝔯𝔢.

DEnbighienſi agro ad Septentrionem longior, quàm latior præiacet Flintenſis prouinciola, Anglis 𝔉𝔩𝔦𝔫𝔱𝔰𝔥𝔦𝔯𝔢, Hibernico mari, ſiue potiùs Deua æſtuario ab Arcto pulſata, ab ortu Ceſtrenſi Comitatu, ab alijs plagis Denbighienſi finita. Non illa quidem montana, ſed collium prominentia aliquantulum ſurgens, quæ leniter in fertiliſſimos agros reſupinatur, qui, præ- * ſertim quà mare proſpiciunt, primo quoquo anno nonnullis in locis hordeum, alijs triticum, in vniuerſum ſecale viceſſimo & ſupra fænore & poſteà auenam in quatuor aut quinque annos profundunt. Occidua verò eius pars in vallem Cluidanam, quà illa mari proxima, deſcendit, & ſuperiorem eius partem occupat.

In huius & Denbighienſis agri confinio, quà molliori deuexitate montes ſe ſubducunt, & faciliorem in vallem deſcenſum, & tranſitum præbent, in ipſis faucibus vrbecula VARIM (*Vari.*) poſuerunt Romani, quam à Conouio ad XIX. milliare locat Antoninus. Hæc nulla ſui nominis parte truncata, *Bod-vari*, id eſt, (*Bod vari.*) manſio Vari hodie vocatur, oſtendítque dirutæ vrbis veſtigia in proximo monticulo, quem illi *Moyl y Gaer*, i. *Mons vrbis*, appellitant. Quæ verò ſit nominis ſignificatio non liquet, nos *Variam* tranſitum Britannis priſcis ſignificâſſe alibi opinati, & *Durnouariam*, *Iſanna-Variámque* Aquæ & Iſannæ tranſitum interpretati ſumus, & à noſtra opinione facit hæc VARIS eò loci ſita, vbi ſolùm patet facilis inter montes tranſitus. Nec tribus * hinc abeſt milliaribus *Caer-Wisk* (*Caer-wisk.*) cuius nomen licet antiquitatem præ ſe ferat, nihil tamen ibi antiquum vel obſeruatione dignum deprehendimus.

Infra hanc Varim in valle prolabitur Cluida, ſtatímque *Elwy* fluuiolus vnà confluit, vbi Epiſcopalis eſt ſedes, cui parœciæ ſubſunt multæ. Hæc à flumine *Llanelwy* Britannis, à patrono Aſapho, 𝔖. 𝔄𝔰𝔞𝔭𝔥 Anglis, & *Aſaphenſis* hiſtoricis nominatur. (S. Aſaph.) Nec oppidum ſua elegantia, nec templum, vel ſtructura, vel ornatu prædicandum, vetuſtatis tamen nomine neutiquàm tacendum eſt. Circa annum enim reparatæ ſalutis 560. Kentigernus

Epiſcopus

Epiſcopus Glaſguenſis, è Scotia profugus, Epiſcopalem ſedem, *Capgrauius.* cœnobiúmque hic conſtituit, congregatis ſexcentis ſexaginta tribus fratribus,quorum trecenti illiterati agriculturæ, totidem alij operibus intra monaſterium exercendis, reliqui diuinis rebus peragendis vacarent; quos ita per conuentus diſtribuit, vt iugitèr aliqui in templo Deo inſeruirent. Cùm autem in Scotiam rediret, Aſaphum virum integerrimum huic cœnobio præfecit,à quo hodiernum nomen impoſitum. Epiſcopus huius ſedis paræcias ſibi plùs minùs 128. ſubiectas habet, quarum beneficia, vt vocant Eccleſiaſtica, ſede vacante, Archiepiſcopus Cantuarienſis liberè ad Henrici vſque VIII tempora, Archiepiſcopali iure, quod nunc regale cenſetur, conferre ſolebat. Hoc enim in hiſtoria Cantuarienſi legitur. Superiùs **Ruthlan**, à Ruthlan. ſubruſa Cluidæ ripa cui adiacet, appellationem ſortita, caſtello nitet egregio, ſed ferè vetuſtate confecto. Leolinus Siſilij filius Walliæ princeps primò condidit, Robertus autem quem de *Ruthlan* vocant, Hugonis Ceſtrenſis nepos, primùm à Wallis extorſit, præfectúſque erat Hugonis, qui illud nouis operibus muniuit, poſteà, vt Abbas de *Monte* ſcripſit, Henricus II. hoc caſtrum reſtauratum Hugoni de *Bello-Campo* dedit. Sub quo ſtatim Cluida mari immiſcetur, & licèt vallis ad ipſum oſtium inferiore libra, quàm mare depreſſa videatur, nunquam tamen ſuperlabitur, ſed obſtaculo naturali, non ſine ſumma diuini conſilij admiratione, in ipſis marginibus hæret aqua. Hinc littus in ortum paulatim deſcendendo procedit primùm per *Dyſart* caſtrum ſic dictum,quòd fuerit ſitu accliue,vel vt alij volunt quaſi *Deſert*, inde per **Baſingwerke**, quod etiam Henricus II. Baſingwerke. Hugoni de *Bello-Campo* conceſſit. Sub hoc **Haliwell**, i. *fons ſacer* Haly-well. oppidulum vidimus, vbi fons Winefridæ virginis Chriſtianæ memoria quæ ſtuprum per vim oblatum ibi morte luit, à tyranno occiſa & muſco gratiſſimi odoris longè eſt celeberrimus, Ex quo emanat fluuiolus ſiue potiùs proruit inter ſaxa, quibus neſcio quid ſanguineum innaſcitur,tantoque impetu fertur vt ſtatim par ſit molæ agendæ. Ipſi autem fonti impoſitum eſt pereleganti opere è ſaxo viuo ſacellum, cui adiuncta eſt eccleſiola in cuius feneſtra Winefridæ illius hiſtoria & cædes deſcribitur. Propè hunc locum Giraldi ætate, erat vt ipſe ſcribit, *diues venâ, fructuoſúmque argenti ſcrutinium, vbi pecuniam ſcrutando itum eſt in* *Argentum.* *viſcera terræ.*

Hanc regionis partem quòd formoſo ſitu intuentibus arridet,

det, & in Anglorum poteſtatem iam olim ceſſerat, Britanni *Tegengle*, id eſt, formoſa Anglia, dixerunt. Quòd verò *Tegeniam* quidam appellarit, Igenóſque ibi conſediſſe exiſtimarit, tua ſit cautio ne facilè credas. Corruptum Icenorum nomen optimo viro impoſuit. Inde in littore Flint caſtrum conſpicitur ab Henrico ſecundo inceptum, & ab Edwardo primo perfectum, quod huic agro nomen fecit. Poſtea ad Orientalem agri limitem proximè Ceſtrenſes Hawarden caſtrum vulgò Harden haud multùm à littore ſedet, è quo cùm Rogerum Clifford Walliæ Iuſtitiarium Dauid Leolini frater captiuum abduxiſſet, funeſtiſſimum bellum ſibi & ſuis excitauit, quo Wallorum imperium funditùs euerſum. Caſtrum autem hoc quod tenebatur per *Seneſchalliam* Comitum Ceſtriæ, ſedes erat Baronum de *Monte-alto*, vulgò *Mounthault*, qui à Radulpho quodam Normanni filio prognati, in honoratiſſimam familiam ſuccreuerunt, parma cyanea in quo argenteus Leo erectus inſignes; dignitatemque auxerunt nuptijs Ceciliæ ſororis & cohæredis Hugonis de *Albeny* Comitis Arondelliæ. Verùm deficiente tandem liberis maſculis, Robertus ex hac ſtirpe vltimus Baro Iſabellam Angliæ Reginam Edwardi II. vxorem hæredem ſcripſit. Caſtri verò poſſeſſio poſteà ad Stanleios qui nunc Derbiæ ſunt Comites tranſlata fuit.

Flint Caſtle.

Harden.

Barones de Montealto.

Auſtralem ſub his regionis partem pererrat *Alen* fluuiolus, propè quem in monte ad *Kilken* viculum, fons eſt qui maris æmulus ſtatis temporibus ſuas & reuomit, & reſorbet aquas. Hope caſtrum Britannicè *Caergurle* in quod Edwardus primus ſe recepit, cùm ſuos incompoſitos Walli ſubitò adorti eſſent, vbi lapides molares è rupe excîduntur, & Mold, Britannicè *Guiderruc*, caſtrum olim Baronum de *Monthault*, ſiue *Monte-alto*, huic *Aleno* ſuperimponuntur, quæ antiquitatis indicia præ ſe ferunt plurima. Iuxta Hope cùm hæc ſcriberemus Hortulanus dum altiùs terram moliretur, in opus peruetuſtum incidit, de quo plurimæ plurimorum enatæ ſunt opiniones, ſed qui M. Vitruuium Pollionem diligentiùs legerit, perſpiciet nihil aliud fuiſſe quam Hypocauſim, vel Hypocauſtum à Romanis inceptum, qui creſcente cum diuitijs luxuria, balneis plurimùm ſunt vſi. Longum erat vlnas V. latum IIII. altum plùs minùs dimidium vlnæ. Includebatur parietibus ex viuo ſaxo, pauimentum ex teſta cum calce trulliſſata, columellis lateritijs innitebatur concameratio, quæ ex tegulis erat tectorio opere politis, & hinc inde

Lapides molares. Mold.

Hope caſtle.

Hypocauſtum Rom.

inde perforatis quibus fictiles impoſiti erant, quaſi tubuli, per quos caloris vis deferebatur, & vt inquit ille, voluebant hypocauſta vaporem. Et quis non ex his fuiſſe exiſtimet quæ Iſcæ pręcipuè ſuſpiciebat Giraldus? cùm hæc ſcriberet de Romanorum operibus. *Quod inter alia notabile cenſeas, ſtuphas vndique videas miro artificio confectas, lateralibus quibuſdam, & anguſtis ſpiraculis occultè calorem exhalantibus.* Quorum verò hoc opus fuerit LEGIO xx. tegulis impreſſa loquitur, quam vix ſex hinc milliarium diuerticulo Ceſtriæ egiſſe iam anteà docuimus.

Iuxta hunc Alenum fl. in anguſtijs ſylueſtribus Coleſhull eſt, *Carbonarium collem* vocat Giraldus, vbi cùm Henricus II. bellum ſi vnquam aliâs magna cum cura in Wallos apparauiſſet, Angli incondita multitudine laxius tendentes ceciderunt, & ipſum regium vexillum ab Henrico de *Eſſex* hæreditario Regum Angliæ ſignifero deſertum fuit. Quo nomine ille poſteà læſæ maieſtatis delatus, & à delatore ſingulari certamine deuictus, bonis in fiſcum relatis, ignauiam ſuam pertæſus cucullum induit. Coleſhull.

Alia eſt huius regionis portiuncula cis Deuam fl. ab hac quaſi auulſa, quam Angli Engliſh Mailor vocant. De hac cùm de Bonio loqueremur, in Ceſtrenſi Comitatu egimus, nec eſt quod iam dictum denuò dicamus. Engliſh Mailor. *Bonium.* *Pag. 464. vide pro* Banchor.

Ceſtrenſes Comites leuia prælia ex occaſione, & opportunitate cum Wallis conſerentes, hunc agrum primi Normannorum ſibi ſubiecêrunt, vnde in antiquis membranis legitur. *Comitatus Flint pertinet ad dignitatem gladij Ceſtriæ.* Sed cùm illi iam deſijſſent, Edwardus primus, quod ad ſuas opes tuendas, & Wallos coercendos commodiſſimum ratus erat, hanc, & omnem Walliæ oram maritimam ſibi tenuit. Interiora proceribus ſuis, vt viſum erat, aſſignauit, conſilium Auguſti ſequutus, qui validiores, & exteriores prouincias ipſe ſuſcepit, cæteras proconſulibus ſortitò permiſit. Factum id autem ſpecie quidem vt imperium defenderet, ſed reipſa, vt exercitus omnes in ſua haberet poteſtate. Edwardus ille primus, (ne hoc tacitus prætercam) cùm Leolinum Walliæ Principem fudiſſet, Wallicique Principatus quaſi neruos incidiſſet, anno Regni ſuo duodecimo, Walliæ Principatum, quem ille à patre acceperat, Angliæ regno adunauit, & vt loquuntur Iuriſperiti noſtri, *incorporauit*, Filióque eius Edwardo de *Caernaruon*, quem Walliæ Principem deſignauit, fidem & obſequium vniuerſa Prouincia præſtitit. Iam inde titulus ille filijs Regum Angliæ natu maximis ceſſit, qui *Walliæ* *Pradens Edwardi primi conſilium.* *Walliæ principes.* *29. Edw. primi.*

Principes

Principes dicuntur, vt apud Romanos deſignati imperij hæredes, *Caſares*, & *Iuuentutis Principes*, apud Gallos *Delphini*, apud Hiſpanos *Infantes* appellantur. Hunc verò titulum apud nos geſſerunt poſt Edwardum ſecundum Edwardus eius filius, Edwardus cognomine *Princeps Niger*, Richardus de *Burdeaux*, Henricus de *Monmouth*, Edwardus de *Windſor* filius Henrici Sexti, Edwardus de *Weſtminſter* filius Edwardi Quarti, Edwardus filius Richardi Tertij, Arthurus, & Henricus filij Henrici

26. Hen. octaui. Septimi, Maria, Diua noſtra Elizabetha, & Edwardus Sextus. Quo tempore Wallia Parlamentaria authoritate Regno Angliæ denuò coniuncta, vt iiſdem cum Anglis, legibus (antiquatis patrijs) ſolummodo vteretur.

Iam à Wallia in Angliam, & ad Brigantes noſtros pedem referamus.

BRIGANTES.

INſula noſtra, quæ huc vſque enormibus euecta promontorijs, hinc Germaniam, illinc Hiberniam propiùs intuendo, nunc quaſi irruentem expaueret Oceanum, introrſum ſe reuocat, & latiora terrarum diuortia faciendo recedit, in multò minorem latitudinem contracta. Nec enim plus centum mill. paſſ. inter littora patet quæ vtrinque rectis ferè littoribus in Septentrionem ad Scotiam vſque pertinent. Hanc partem ferè omnem integris Britannorum rebus, inſederunt BRIGANTES. *Ab orientali enim mari, vſque ad occidentale eos habitâſſe ſcribit* Ptolemæus. *Gens hæc erat validiſſima, numeroſiſſima, & apud meliores authores inprimis celebrata, apud quos omnes Brigantes vocantur, præter vnum Stephanum in vrbibus, qui* BRIGAS *dixit, quo in loco, quod de illis ſcripſerit,*

Brigantes vnde dicti. *abrupta ſententia, hodie in libris deſideratur. Si hos Brigantes dictos exiſtimarem à* Briga, *quod priſcis Hiſpanis vrbem denotauit, mihi*

neutiquam

neutiquam ſatisfacerem, quum dictionem eſſe Hiſpanicam è Strabone conſtet. Si cum Goropio è lingua Belgica, Brigantes quaſi Freehands, *id eſt, liberi manibus, denominatos ſentirem, nonne eius ſomnia vigilantibus obijcerem? Vt vt res habet, Britanni noſtri, ſi quos prauo ingenio, & audaciùs graſſantes viderint, peruulgato dicterio,* Wharret Brigans, *id eſt, Brigantem agere dicunt. Galliq; hodie ex priſca, vt videtur, Gallorum lingua eiuſdem farinæ homines* Brigand, *& prædatorias naues* Brigantin *vocitant. An verò ea vis fuerit verbi olim in Gallica, vel Britannica lingua, vel noſtri Brigantes eiuſmodi fuerint, affirmare nõ auſim. Si tamẽ non male memini,* Brigantes *Alpinũ populum graſſatores vocat Strabo, & Iulius Belga iuuenis proiectæ audaciæ, cui vis, authoritas, & virtus nomẽ videbatur,* Briganticus *apud Tacitũ cognominatur. Cuiuſmodi vitio Brigantes noſtri affines videantur fuiſſe, cùm ita in vicinos graſſarentur, vt illis ea de cauſſa magnam agri partem ademerit Antoninus Pius, vti author eſt Pauſanias qui ſic ſcribit:* Ἀπετέμετο δὲ Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καὶ τῆς ἐν Βριτανίᾳ Βριγάντων τὴν πολλήν. ὅτι ἐπεσβαίνειν καὶ οὗτοι σὺν ὅπλοις ἦρξαν τὴν Γενουνίαν μοῖραν ὑπηκόους Ῥωμαίων. *Nec aliquos ignominiæ loci hoc laturos ſpero, me ſanè mei diſſimilem præberem, ſi priuatum quempiam, nedum gentem ignominia notarem. Neque hoc ignominiam habuit bellicoſa illâ ætate, cùm ius in viribus omnes gentes haberent.* Latrocinia *(inquit Cæſar)* apud Germanos nullam habent infamiam, quæ extra fines cuiuſque ciuitatis fiunt, atque ea iuuentutis exercendæ, & deſidiæ minuendæ cauſſa fieri prædicant. *Nec à diſſimili ratione* Pæones *apud Græcos quia percurſores,* Quadi *apud Germanos, &* Chaldæi, *quòd graſſatores nomen inueniſſe memorantur.* *Reinerus Reineccius.*

Quòd verò Florianus Del-Campo Hiſpanus noſtros Brigantes ab Hiſpania in Hyberniam, & inde in Britanniam ambitiosè nimis deduxerit, nulla alia coniectura ſuffultus, niſi quòd Brigantiam vrbem in Hiſpania ſua inuenerit, à veritate malè metuo ne ſe abduxerit. Si enim non eadem cauſſa idem & noſtris, & Hyberniæ Brigantibus nomen fecerit, malim cum eruditiſſimo meo Thoma Saulo indicare Brigantes nõnullos, & alias Britanniæ gentes, iam inde à Romanorum aduentu in Hyberniam ſeceſſiſſe, alios quietis, & otij cupidine adductos, alios, vt oculos à contagione dominationis Romanis inuiolatos haberent, alios deniq; ne quam libertatem à natura pueri acceperant, ſenes voluntate amitterent. Ceterùm Claudium Imp. primum Romanorum hos noſtros Brigantes aggreſſum fuiſſe, & ſub imperium, ditionemque ſuam ſubdidiſſe his verſibus in ſuo Ludo innuit Seneca.

Birgantes *tamen illi in Hybernia, in nonnullis exemplaribus vocantur.*

Ille Britannos
Vltra noti littora ponti, & cæruleos

Scuta

Scuta Brigantes, dare Romulæis colla catenis
Iuſſit, & ipſum noua Romanæ iura ſecuris
Tremere Oceanum.

Ego tamen non illos tunc deuictos, ſed potiùs in Romanorum fidem ſe permiſiſſe exiſtimaui. Nam quod ille Poeticè luſit, hiſtorici non memorant. Tacitus enim prodit eo tempore diſcordias apud Brigantes exortas Oſtorium noua bella deſtinantem retraxiſſe, quas ille paucis interfectis facilè conſopiuit. Quo tempore, Brigantes ſuam Reginam Cartiſmanduam nobilitate pollentem habuerunt, quæ Caratacum captum Romanis tradidit. Hinc opes, & rerum ſecundarum luxus, maritóque ſuo Venutio ſpreto, Vellocatum eius armigerum, in matrimonium regnúmque accepit, vnde concuſſa ſtatim flagitio domo, funeſtum exarſit bellum. Pro marito ſtudia ciuitatis, pro adultero libido reginæ, & ſæuitia. Illa callidis artibus, fratrem, & propinquos Venutij intercipit. Venutius ſtimulante ignominia, accitis auxilijs, ſimul ipſorum Brigantum defectione, in extremum diſcrimen Cartiſmanduam adduxit. Tum petita à Romanis præſidia, alæ, & cohortes illam varijs prælijs exemêrunt. Ita tamen vt regnum Venutio, bellum Romanis relictum fuerit, qui non ante Veſpaſiani tempora Brigantes ſub iugum redigere potuerunt. Tunc enim Petilius Carealis hanc regionem aggreſſus, multa prælia, & aliquando non incruenta geſſit, magnamque Brigantum partem, aut bello, aut victoria amplexus eſt. Quod verò Tacitus habet Brigantum hanc Reginam Caratacum captum Claudio tradidiſſe, eóque Claudij triumphum inſtruxiſſe, manifeſtus eſt in optimo illo authore ἀναχρονισμὸς & à Lipſio qui antiquorum authorum genios poſſidet, iampridem notatus. Nec enim Caratacus hic Silurum in illo Claudij triumpho ductus, nec Caratacus Cunobellini filius (ſic enim in Faſtis dicitur, quem Catacratum Dio vocat) de quo Aulus Plautius, ſi non eodem anno, certè ſequenti ouans triumphauit, Sed hæc alij excutiant. Adriani tempore, cùm, vt inquit Ælius Spartianus, Britanni ſub Romana ditione teneri non poterant, *Brigantes noſtri à Romanis etiam deſciuiſſe, & turbulentam aliquam ſeditionem commouiſſe videantur, id ni eſſet, non erat cur caneret Iuuenalis, qui tunc vixit.*

Cartiſmandua. *Tacitus.* *Temporis pro tempore poſitio.*

Dirue Maurorum attegias, & caſtra Brigantum.

Nec poſteà Antonini Pij tempore ſe animo admodum demiſiſſe videntur, cùm ille eos agri parte mulctaret, quòd Genuniam, ſiue Guinethiam ſociam Romanorum prouinciam, vt diximus, incurſaſſent.

Si per Criticos noſtros qui hodie audaciæ ſunt admodum ingenioſæ mihi liceat, vnam & alteram mendam, quæ Tacito de Brigantibus inhæret, me hic tollere poſſe videor. Altera eſt in Annalium libro 12, *vbi Venutium,*

Venutium, quem modò poſuimus è Iugantum ciuitate fuiſſe dicit, è Brigantum ciuitate, *ego legerim, quod in Hiſtoriarum 3, ipſe Tacitus innuere videtur. Altera eſt in Agricolæ vita.* Brigantes, *inquit,* fœmina duce, exurere Coloniam, &c. *Trinobantes vt legas veritas iubet, de Boadicia enim Regina loquitur, cui cum Brigantibus nihil erat, Trinobantes autem illa in ſeditionem concitauit, & Camalodunum Coloniam exuſſit.* *Tacitus emendatus.*

Cæterùm ampliſſima horum regio, quæ anguſtior, quàm cœperat, procedit, in medio, vt Italia Apennino, perpetuis montium iugis attollitur, qui Comitatus, in quos nunc deſcribitur, interdiuidunt. Sub illis enim montibus, ad Ortum & mare Germanicum ſubiacent Comitatus Eboracenſis, & Epiſcopatus Dunelmenſis: & ad occaſum Lancaſtrenſis, Weſtmorlandia, & Cumberlandia, quæ omnes prouinciæ in prima Saxonici Imperij infantia Deirorum regno continebantur. Saxones enim has regiones Nordanhumbrorum regnum dixerunt, & in duas partes diuiſerunt Deiram *ſcilicet, quæ nobis proximior, cis Tinam fl. &* Berniciam, *quæ vlterior, à Tina ad Fretum vſque Scoticum pertinuit, quæ partes quanquam ſuos reges aliquandiu habuerint: tandem in vnum tamen regnum coaluerunt.* *Deiri. Bernicij.*

Yorkſhire.

AGer Eboracenſis, Saxonicè Euerpicſcyre, Efferocſcyre, & Eborarſcyre, vulgò Yorkſhire, qui totius Angliæ prouincia eſt longè maxima, temperatæ cenſetur vbertatis. Si hîc ſaxoſa, vel arenoſa ſit ſterilitas, illic lętiſſima aruorum fœcunditas, ſi hîc ſyluis ſit nuda, illic denſiſſimis nemoribus obumbrata, ita prouidè temperante natura, vt ipſa regio etiam ſua varietate gratior & lætior videatur. Quà declinat in veſperum, montibus quos dixi, Lancaſtrenſi agro, & Weſtmorlandia terminatur, vnde Arctum ſuſpicit, Dunelmenſem Epiſcopatum habet continuato Teſis fl. curſu diuiſum. Quà Sol exſurgit, Oceano Germanico vrgetur. Latus Auſtrinum primùm ager Ceſtrenſis & Derbienſis, inde Nottinghamienſis, & poſteà Lincolnienſis claudunt, vbi loci nobile illud æſtuarium Humber interfunditur, in quod ferè omnia flumina, quæ hanc regionem perfundunt, tanquam in conceptaculum ſe euoluunt. Humber.

Prouincia hæc omnis in tres partes diuiditur, quæ à tribus
cœlis plagis, Weſtriding, Eaſtriding, & Northriding vocantur.
Weſtriding, ſiue pars occidua, aliquandiu *Ouſa* fl. Lancaſtrenſi
limite, & auſtralibus regionis finibus continetur, vergítque ad
occaſum, & meridiem. Eaſtriding, ſiue pars orientalis ad orien-
tem ſolem, & Oceanum ſpectat, quo vnà cum Deruentione flu.
comprehenditur. Northriding, ſiue pars Septentrionalis, ad Sep-
tentriones pertinet *Teſi* fl. Deruentione, & longo Ouſæ decurſu,
Weſtriding. quaſi concluſa. In occidua parte, occidui, ſiue limitanei montes
multa emittunt flumina, quæ ſingula vnus *Ouſa* hoſpitio accipit,
& in Humbrum ſecum deducit. Nec alia mihi commodior vide-
tur ratio hanc partem deſcribendi, quam ſi *Dani, Calderi, Ari,
Wherfi, Nidi*, & *Ouſæ* fluenta perſequar, qui ex his montibus ex-
orti, potiora ſunt flumina, & locis potioribus affunduntur.

Don fl. *Danus*, vulgò Don, & Dune, ita, vti videtur, nominatus, quòd
preſſiori & inferiori in ſolum labitur alueo, id enim *Dan* Britan-
Sheafeld. nis ſignificat, primùm Sheafeld oppidum prætetit; caſtro fir-
mo & vetuſto munitum, quod recta ſerie à Louetotis, Dominis
Furniuall, & Neuillo Domino de *Furniuall*, ad Talbottos hono-
ratiſſimos Salopiæ Comites deſcendit. Inde *Danus* alnis, taxis,
Rotheram. aliiſque arboribus amictus Rotheram adit, quod Eboracenſem
Archiepiſcopum T. Rotheramum virum prudentem ſuo nomine
inſignitum, optimúmque ſibi patronum, alumnum ſuum oſten-
tat. Vtrumq; ferrarijs fabris celebre, quia ſunt in vicinia ferrariæ
Connisborow. plures. Deinde caſtellum antiquũ Connisborow, Britannicè *Caer*
Florilegus. *Conan*, rupi affixum ſuſpicit, in quod, cùm Saxones Aurelius Am-
broſius ad *Maiſbelly* ita diſſipâſſet, vt illi, quà cuique proximum
487 fuit, in fugam effunderentur, Hengiſtus eorum dux ſe recepit:
paucóſque pòſt dies pro caſtris ſuos in aciem produxit contra
inſequentes Britannos, & prælium ſibi, & ſuis funeſtum conſe-
ruit: magna enim vis hominum conciſa eſt, ipſúmque intercep-
tum capite obtruncârunt Britanni. Poſteà *Sprotburg* ſubluit an-
tiquam ſedem vetuſtæ equeſtris familiæ Guilielmiadum, ſiue
Fitz-Williams familia. *Fitz-Williams*, qui ampliſſima cognatione nobiliſſimos Angliæ
attingunt, & è quibus procreati ſunt Guilielmus *Fitz-Williams*
patrum memoria Southantoniæ Comes, & Guil. *Fitz-Williams*
qui nunc illuſtriſſimus eſt Hiberniæ Prorex.

Diſpartito hinc alueo *Danus* vetuſto oppido allabens nomen
Dancaſter. impertit ſuum, quod nos hodie Dancaſter, Scoti Doncaſtell,
Saxones Donaceꞅꞇeꞃ, Nennius *Caer Daun*, ſed Antoninus DA-

NVM, vti & Notitiarum liber, qui prodidit prefectum Equitum Criſpinianorum ibi ſub Duce Britanniarum ſtationem habuiſſe. Igne cœlitus demiſſo circa annum Domini, 759. ita deflagrauit, ſuiſque ruinis depreſſum iacuit, vt vix denuò reſpirarit. Magnam arcis aream oſtendit, quam tunc incendio abſumptam credunt, quò loci nunc templum elegans S. Georgio ſacrum, quod vnicum eſt hoc oppido, vidimus. Sub hoc vix quinque ad auſtrum milliaribus abeſt Tickhill, (quod omittere non libet) vetuſtum oppidum vetuſto caſtro munitum ea dignitate olim fuit, vt prædia quæ ad hoc ſpectarunt *Honor de Tickhill* ſint nominata. Comites Aucenſes ſiue de *Ewe* in Normannia olim Dominos agnouit. Sed cùm Rex Galliæ non reſtitueret Anglis ſuas in Gallia poſſeſſiones, ideò Rex Angliæ retinuit cùm ab Edwardo primo reſtitutionem Ioannes Comes de *Ewe* iure Aliciæ proauiæ poſtularet. Cæterùm diuiſas iam Danus recolligens aquas, cùm aliquātiſper ſolidus fluxerit, per Hatfield Chace vbi Ceruorum admodùm copioſa eſt venatio, iterum diſtractus, hinc *Idelum* Nottinghamienſium flumen, illinc *Aram* petit, vt vnà cum illis *Humbrum* æſtuarium ſubeat. Quo in loco circumfunditur his fluminibus Marſhland paluſtris regiuncula, ſeu potiùs inſula amnica, quæ xv. plus minùs mille paſſ. in circuitu colligit, luxurianti viriditate lætiſſima, paſcēdis pecoribus admodum apta, & vndique viculis quaſi redimita, quam tamen pendere, & increſcentibus aquis attolli incolarum nonnulli exiſtimant, quod de *Antro* Galliæ inſula Pomponius Mela ſcripſit.

Tickhill. * Marſhland.

Calderus in ipſo Lancaſtrenſium confinio ſcatens ignobilibus prætexitur oppidis, primúmque inter ipſos montes à ſiniſtra Halyfax relinquit, oppidum celebratiſſimum cum ſuis priuilegijs, & lege illa qua furto deprehenſos ſtatim capite obtruncant, tùm authore de Sphæra Ioanne de *Sacro Boſco*, quem ſuum fuiſſe alumnum prædicat. Nec multis antè ſeculis hoc nomen aſſumpſit: Horton enim anteà dicebatur, vt ex incolis perhibent nonnulli, qui & hanc hiſtoriolam de nominis immutatione habent. Clericus quidam, vt vocant, virginem impotenter deperibat, cuius pudicitiam, cum nullis lenocinijs expugnare potuiſſet, amore in amentiam verſo, caput virginis ſceleratus abſcidit, quod poſteà taxo appenſum, vulgus ad putredinem vſque ſacroſanctum habuit, & inuiſit, arboriſque ramuſculos quiſque ſibi decerpſit. Sed arbore iam denudata, honoris & religionis opinionem conſeruauit ſacrificulorum commentum.

Calder fl. Halyfax. *Aliqui volunt,* The Chappell in the Groue, *prius dictum fuiſſe.*

Populo enim perſuaſerunt venulas, quæ tanquam comæ, vel ſtamina inter corticem & truncum taxi extenduntur, ipſiſſimos fuiſſe virginis capillos. Vnde peregrinatio à vicinis huc inſtituta, & ita frequentata fuit, vt Horton viculus in amplum oppidum accreuerit, noménq; nouum Halegher ſiue Halifer, i. ſacri capilli, acceperit. *Fax quid.* Far etenim Tranſtrentanis Anglis capillum ſignificat. Vnde etiam nobilium familia in hoc agro *Fairefax*, à pulchro capillitio nominatur. Qui ergo ex nominis ſimilitudine hoc Ptolemæi Olicanam ſtatuunt, fruſtra ſunt. Ad ſextum hinc milliare, non ita procul à dextra Calderi ripa, prope Al-*Almonbury.* mondbury viculum in colle ſatis prærupte ædito, qui vnà tantùm parte ex æquo adiri poſſit, valli, murorum aliquæ ruinæ, & caſtelli, quod triplici munitionum, quaſi corona pręcingebatur, manifeſta indicia cernuntur. Hunc etiam OLICANAM fuiſſe vo-*Cambodunum.* lunt nonnulli, ſed aliud vult veritas, nimirùm eſſe CAMBODVNVM, quod perperàm Ptolemæo CAMVLODVNVM, & Bedæ diuiſo vocabulo CAMPO-DVNVM, Hoc probat hinc à Mancunio, illinc à Calcaria, ipſa quam ſtatuit Antoninus, diſtantia. Primis etiam Saxonum temporibus ſummo honore floruiſſe videtur, baſilicámque habuit à Paulino huius gentis Apoſtolo conſtructam, & Albano ſacratã, vnde pro Albonbury, Almonbury nunc dicitur. Sed cùm Ceadwalla Britannus, & Penda Mercius Edwinum harum regionum principem acerrimo bello perſequerentur, hoſtili igne (vt à Beda ſcribitur) deflagrauit, quod quidem * aduſtus in ſaxis color etiamnum teſtatur, Caſtellum tamen poſteà eo loci ſurrexit quod Henrico Lacy Regem Stephanum cõfirmaſſe legi. His relictis *Kirkley* quondam virginum ſacrarum ſedem, & Roberti Hoodi decantatiſſimi prædonis tumulum *Wakefield.* præterlapſus Calderus *Wakefeldiam* alluit, re pannaria inclitam. Comitum Warrenniæ & Surriæ hæc olim poſſeſſio erat, vti etiam *Sandal* caſtrum adiunctum, verùm Ioannes Comes Warrenniæ, qui libidini mentem nunquam clauſam habuit, Lancaſtrenſi familiæ, (vt legimus) ad maculam eluendam addixit, cùm Thomæ Comitis Lancaſtrię vxorem familiariùs, quàm pudicitia poſtularet, tractaſſet. Sub hac, cùm Anglia inteſtino, & ipſis viſceribus inhærente bello vreretur, Eboracenſis Dux Richardus, Ed-1460. wardi IIII. pater, qui fortunam potiùs mouere, quàm expectare elegit, à Lancaſtrenſibus interfectus occubuit. Vix quintum hinc milliare Calderus emenſus eſt, cùm & aquas & nomen in *Aro* deponit ſuum.

Arus

Arus ex Pennigenti montis radicibus, qui inter occiduos montes altiùs ſe effert, ortus, ſtatim ita mæandris ludit, quaſi dubius fontes an mare petat, vt ſepties ſemihoræ ſpatio recto itinere mihi traijciendus eſſet. Tranquillus, compoſitus, & vix fluens leniter fluit, vnde ſortitum nomen credimus. Lenem enim, & lentum *Ara* Britannis denotare diximus, vnde lentus ille Galliæ Araris nomē habet, Regionem ad huius fontes **Crauen** vocamus, fortè à Britannica *Crage*, id eſt, Saxum. Saxis enim, atq; pendentibus rupibus, & aſpretis omnia inhorreſcunt, quibus media, ſuis quaſi latebris, non procul ab Aro ſubſidit **Skipton**, intérque præcipitia quodammodo incluſa latet, perinde ac Italiæ Latium, quod ſic dictum autumat Varro, quia ſub Apennino, & Alpibus lateat. Oppidum pro ratione ædificiorum inter hos montes ſatis eſt nitidum, caſtrúmque habet ornatum ſanè, & munitum, à Roberto de *Rumly* conſtructum, per cuius poſteros hæreditariò ad Albæmarlæ Comites deuenit. Cùm autem horum caduca hæreditas, vt aiunt, Regibus obtigiſſet, Robertus Clifford (cuius poſteri nunc ſunt Cumbriæ Comites) commutationis iure, & hoc caſtrum & ampliſſima circumquaque latifundia ab Rege Edwardo ſecundo conſequutus eſt, traditis Regi in manum poſſeſſionibus quas in *Monmuthia* habebat.

Are fl. — *Araris Galliæ.* — Crauen. — Skipton. — *Latium.*

Cùm Arus **Crauen** ſuperauerit, diffuſior lætiores agros circumiectos & *Kirkſtall* non obſcurum olim monaſterium prętерlabitur, demùmque **Lœdes**, Saxonicè Loẏdeꞅ inuiſit, oppidum lanificio opulentum, vbi Oſwius Northumbrius Pendam Mercium fudit. *Et magna cum vtriuſque populi vtilitate*, vt inquit Beda, *nam & ſuam gentem ab hoſtili paganorum depopulatione liberauit, & ipſam Merciorum gentem ad fidei Chriſtianæ gratiam conuertit.* Locus verò ipſe in quo pugnatum eſt, **Winwidfield** à ſcriptoribus vocatur, quod nomen à victoria impóſitum ſuſpicor, vti locus in Weſtphalia, vbi Quintilinus Varus cum ſuis legionibus cæſus erat, Germanicè **Winfield**, id eſt, Victoriæ campus, appellatur, vt annotauit doctiſſimus, & mihi ſummè amicus Abrahamus Ortelius. *Calderum* deinde quem dixi, hoſpitem recipit Arus. Vbi ad ipſos confluentes, **Caſtleford** eſt viculus, **Caſterford** Marianus vocat, qui prodit ciues Eboracenſes plurimos ex Edelredi Regis exercitu ibi cecîdiſſe, quos inſequentes carptim laceſſerunt, cùm ille ob fidem violatam hanc regionem incurſaret. Sed vetuſtiore nomine hic locus Antonino LEGEOLIVM, & LAGETIVM dicitur, quo præter vetuſtatis expreſſa

Leedes. — 656 — Winwidfield. — Caſtleford. — *Legeolium.*

atque illuſtria indicia, etiam diſtantia à Dano & Eboraco, quibus interpoſuit, planiſſimè edocet: vt ſitum ad ipſam militarem Romanorum viam, & quòd R. Houedenus diſertè ciuitatem vocat, taceam.

Brotherton. Hinc Arus *Calderi* incurſu grandior à ſiniſtra Brotherton oppidulum relinquit, in quo Æleonora Regina è venatione diuertens, partu leuata, marito ſuo Edwardo primo Thomam de *Brotherton* inde nominatum, qui poſteà Angliæ Mareſcallus, peperit. Nec longè inferiùs *Arus* recepto Dano in *Ouſam* ſe immergit. A dextra, nec procul à ripa *Pontfract*, ſiue *Pontem fractum*, vulgò Pontfreit præterit, quod è Legeoli occaſu quaſi in vitam prodijt. Saxonicis temporibus Kiрkbẏ vocabatur, ſed Normanni à fracto ponte Gallicè *Pontfract* nominârunt. Loco ſedet peramœno, ædificijs excultum nitidis, caſtrúmque oſtendit, ſi quod aliud magnificum, crebríſque propugnaculis non minùs ſpecioſum, quàm tutum. Hildebertus Lacy Normannus, cui hoc oppidum cum vicino agro (Alrico Saxone exturbato) Guilielmus primus dederat, caſtrum hoc primus condidit, illi ſucceſſit filius Robertus, Roberto Henricus qui Albredam vnicam habuit filiam vxorem Roberti de *Lizours* cui vnicam illa enixa eſt filiam vxorem primùm Richardi *Fitz-Euſtach* Conſtabularij Ceſtriæ, cuius poſteri Laciorum nomen ſibi adſciuerunt, & Comites Lincolniæ floruerunt, poſteà Guilielmi Fitz-Williams de *Elmely*. Per Laceiorum verò vltimi filiam iure & dono vxorio ornatiſſima hæc hæreditas tandem deuoluta eſt ad Comites Lancaſtrenſes, qui caſtrum plurimùm adauxêrunt. Suo tamen ſanguine cruentauit Thomas Comes Lancaſtriæ, qui Lancaſtrenſium primus vxorio illo iure poſſedit, Illum enim Rex Edwardus II. vt ſe à rebellione & contemptu vindicaret ſalutari ſeueritate hîc capite truncauit. Eadémque pœna eodem in loco poſteà Richardus III. Antonium Comitem de *Riuers* interceptum affecit. Metuebat etenim tyrannus ne vir erecto animo & R. Edwardi V. auunculus ſibi ad tyrannidem graſſanti viam intercluderet.

Pontfreit.
T. de Caſtleford.
Barones Lacy.
Th. Comes Lancaſtriæ.

Aberford. A Legeolio relictâ *Shirborna* oppidulo frequenti quod Athelſtanus Rex Archiepiſcopis Eboracenſibus conceſſit, militari Romanorum via alta eminentia aggeſta ad Aberford peruenimus, qui viculus eſt ſitus ad viam illam militarem, & aciculis conficiendis, quibus primas mulieres deferunt, celebris. *Coc* fluuiolus (*Cokarus* in libris concipitur) hîc ſubterlabitur, & in deſcenſu

ſcenſu ad fluuiolum vetuſti caſtri radices, quod **Caſtle Cary** Cary.Caſtle.
vocant, cernuntur. Vix duûm hinc milliarium interuallo ad
Cocari fontes *Barwic in Elmet* ſedet, Northumbriæ regum olim Barwic in Elmet.
vt ferunt, villa regia, quam muris circumſeptam fuiſſe vel rudera
loquentur. Ex altera parte *Heſſellwood* locatur primaria ſedes Heſſelwood.
claræ & inprimis antiquæ familiæ Vauaſorum qui ex munere *Vauaſores.*
(regij enim olim Vauaſores erant) hoc nomen aſſumpſerunt, &
poſtremis Edwardi primi temporibus Guilielmus Vauaſor ad
Comitia Parlamentaria cum reliquis regni Baronibus euoca-
tus erat, vt in ipſis quas vocant *Summonitionibus* videre licet. Ab
Aberfordia *Cokarus* fluuiolus ſtatim *Wherfum* flu. quaſi mœſtior
petit, ciuilia deteſtatus bella, ex quo Anglorum ſanguine cruen-
tus fluxerit. Ad eius enim ripam iuxta **Towton** viculum ruſtica-
num, verè fuit Pharſalia noſtra. Nullo vnquam in loco tantum *Prælium ad* Towton.
virium, tantum nobilitatis Anglia noſtra vidit, centum ſcilicet
hinc illinc millia, nunquam acriores, nunquam alacriores par-
tium duces, qui Dominico Palmarum 1461. inſtructis agmini-
bus, collatis ſignis concurrêrunt. Cúmq; anceps pugna in mul-
tum diei varium certamen extraxiſſet, Lancaſtrenſes impetum
non ſuſtinentes, quibus res nulla magis exitio fuit, quàm ipſius
exercitus incompoſita magnitudo, datis tergis effusè fugerunt,
adeóque concitato curſu cædi inſtantes, ſequuti ſunt Ebora-
cenſes, vt nobilibus plurimis occiſis, triginta quinque Anglo-
rum millia eo die fuerint deſiderata.

Ex Crauenæ montibus deſcendit etiam *Wherfe*, ſiue *Wharfe*, Wherfe fl.
Saxonicè Guerf, & Aro æquidiſtans diu defertur. Si quis nomen
detortum exiſtimat ex *Guern* dictione, quæ Britannis rapidum
ſonat, næ illius opinioni fluminis natura ſuffragatur, prærapida
enim celeritate fremens, quaſi contumax, & iratus deuehitur,
ſaxíſque crebris exaſperatur, quę non ſine admiratione prouol-
uit, præſertim cùm hybernis aquis intumuerit. Ipſa etiam ęſtate
perinfeſtus eſt, quod ipſe nec ſine meo periculo ſenſi, cum
has regiones perluſtrarem. Saxa enim habet adeò lubrica, vt
equi veſtigia fallant, aut vnda rapidior ſubducat. Curſu ſatis lon-
go, quem quinquaginta ferè paſſ. mill. à fontibus ad Ouſam cō-
ficit, obſcura tantùm perſtringit oppidula, quorum primum eſt
Otley, (è ſitu & nomine OLICANA videatur) Archiepiſcopi E- Otley.
boracenſis oppidum, ſed nihil memorandum habet præter ar-
duam & rigentem cautem, **Chevin** vocant, cui ſubiacet, montis Cheuin.
enim dorſum *Chevin* dicitur Britannis. Poſteà *Harewood* præter- *Cheuin quid.* Harewood.

fluit, vbi caſtrum vidimus nec inelegans, nec inualidum, quod pro temporum viciſſitudine ſubinde Dominos mutauit; à Curcijs ſcilicet ad Guarinum *Fitz-gerold*, cuius filia Margareta cùm ampliſſimas fortunas haberet primùm elocata eſt Baldwino de *Riparijs* Comitis Deuoniæ filio, qui ante patrem obijt, poſteà verò Falcaſio de *Brent* Regis Ioannis beneficio ob egregiam in direptionibus operam. Ab hac G. *L'iſle* ſiue *de Inſula* hæreditariò obuenit, cuius poſteri Domini de *Inſula*, *Rubeo Monte*, & *Harewood* ſunt dicti; ſed deficiente ſtirpe maſcula ſoror Roberti vltimi per nuptias ad Guilielmum de *Albrough* hæreditatem hanc tranſtulit, per cuius itidem filiam vnicam ad Ritheros, qui nunc tenent, deſcendit, vt author eſt mihi Fr. Thinnus ſedulus antiquitatis venator.

Domini de Inſula.

Wetherby. Hinc Wetherby Wherfus alluit oppidum mercatu ſatis inſigne, quod nihil antiqui omnino oſtendit, præter locum ſub ipſo, Diuæ *Helenæ* vadum nunc vocitant, vbi militaris Romanorum via flumen tranſiuit. Inde per Tadcaſter exiguum quidem oppidulum defluit, quod tamen CALCARIAM fuiſſe ex diſtantia, ſoli natura, & nominis notatione non poſſum nó ſentire, & cum Rob. Marſhallo de *Bickerton* politi iudicij viro vnà conſentire. Ad nonum enim milliare Italicum ab Eboraco abeſt, vti Calcariam ſtatuit Antoninus, Calx etiam quæ eſt cæmentorum ferrumen, & vix alibi in hoc tractu reperitur, hîc copioſè effoditur, & in ædificiorum vſum Eboracum vſque & in omnem regionem circumuicinam diſtrahitur. Cùm autem calx illa Britannis Saxonibúſque olim & Septentrionalibus Anglis *Calc* communi nomine dicatur, non abſurdum videatur, ſi nominis ratio à calce petatur vti *Chalcis* ab ære, *Ammon* à ſabulo, *Ptéleon* ab vlmis, & *Calcaria* vrbs Cliuiæ fortaſſe à calce nomina acceperunt: maximè cum etiam *Calca-ceſter* Bedæ dicatur, vbi meminit Heinam mulierem quæ prima in hac regione Sanctimonialis veſtem ſuſcepit ad hanc ciuitatem ſeceſſiſſe & manſionem ſibi inſtituiſſe. Præterea collis ad oppidum *Kel-bar* dicitur, in quo antiqui nominis nonnihil ſubeſt. Nec deſunt alia vetuſtatis argumenta, vt enim ſitum ad viam conſularem omittam, Romanorum Cæſarum nummi ſæpe effodiuntur, foſſarum quibus ambiebatur veſtigia, & vetuſti caſtri area ſuperſunt, è cuius reliquijs non ante multos annos pons erat conſtructus, quem cùm *Wherfus* ſubierit, iam ſedatior aquas ſuas Ouſæ confundit.

Tadcaſter. *Calcaria.*

Nid fl. Superiùs *Nidus* fluuius fœculentior è radicibus Crauenniorum

rum montium primùm per Nedherdale vallem à ſe denominatam,ſyluis coronatus deſcendit,inde Gnareſburg,vulgo Knarſborow caſtrum rupi aſperrimæ impoſitum, vnde & nomen inditum,profundo ſuo alueo communit, quod Serlonem de *Burgo* fratrem Euſtacij Veſcij condidiſſe ferunt, poſteà Eſtoteuili ſedes erat, nunc verò patrimonij Lancaſtrenſis cenſetur. Sub quo fons eſt in quem ex impendentibus rupibus aquæ guttatim diſtillant,vnde Dropping Well vocant, in quem quicquid ligni immittitur, lapideo cortice breui obduci, & lapideſcere obſeruatum eſt. Hoc caſtrum *Nidus* præteruectus,non procul ab *Allerton* ſede Equeſtris familiæ antiquæ ſanè, & celebris *Malliuerorum* qui in antiquis ſcriptis *Mali Leporarij* dicuntur, poſt breue iter Ouſam obuium vndis ſuis adauget. Knarsborow caſtle. Dropping Well. *Fons lignum in ſaxa conuertens.*

Ouſa autem ex his occiduis item montibus,ſed in altera regionis parte ſcilicet in Northriding emanans, longo decurſu *Vre* dicitur,cúmque hoc nomine ſeptentrionalem agri partem irrigarit,paulò antequàm ad Rippon peruenit, fit limes inter ſeptentrionalem,& occidentalem huius prouincię partem. Rippon verò illud,Saxonicè Ꮒꝛippun, inter *Vrum* & *Skell* fluuiolum locatum, religioni ſuam dignitatem debet, inprimis monaſterio à Wilfrido Eboracenſi Archiepiſcopo,in primitiua Saxonum eccleſia,conſtructo,*miro*,vt inquit Malmesb.*fornicum inflexu,lapidũ tabulatu, porticuúmque anfractu*, quod poſteà Dani, cùm nec diuinis,nec humanis præ impotenti rabie parcerent,vnà cum oppido excîderunt. Denuò tamen inſtauratum floruit,opera Odonis Archiepiſcopi Cantuarienſis qui maximus myſtagogus neſcio quas Wilfridi reliquias hinc Cantuariam tranſtulit. Sed à Normannico imperio potiſſimùm viguit, cùm, vt inquit ille, monachorum caſtra copioſiùs extrui cœpiſſent, tunc enim & oppidum ſub ſuo magiſtratu, quem antiquo Saxonico vocabulo Wakeman,quaſi excubitorem vocant, & lanificij induſtria, quæ hodie valdè remiſſa eſt,inclaruit: & monaſterium ſub Eboracenſium Præſulum tutela mirum in modum florere cœpit. Templúmque ſanè perelegans nobilium vicinorum, & ſui Theſaurarij impenſis poſitum, quod tribus excelſis pyramidibus, & aduenientibus quaſi gratulatur,atque *Fontibus* opulento cœnobio à Thurſtino Eboracenſi Archipræſule in conſpectu fundato æmulabatur. Ad alteram huius Templi partem Cantorum collegiolum ab Henrico Both Archiepiſcopo Eboracenſi conſtructum vidimus:ab altera parte tumulum terreum ſatis grandem, Ouſe fl. qui & Vre. Rippon.

S. Wilfrids needle.

Hilſbow dicunt, quem à Danis aggeſtum perhibent. In ipſo templo auorum memoria Wilfridi acus celeberrima fuit, id erat anguſtum in cryptoporticu foramen quo mulierum pudicitia explorabatur, Quæ enim caſtæ erant facilè tranſibant, quæ dubia fama, neſcio quo artis miraculo conſtrictæ, detinebantur.

Fountains.

Fontibus illis, (*Fountains* nos vocamus,) originem dederunt duodecem Monachi Eboracenſes, qui cùm aſtrictiore vitæ genere Deo inſeruire arderent, ſua clauſtra deſeruerunt. Quibus poſt multas moleſtiarum meſſes hoc monaſterium Thurſtinus Archiepiſcopus Eboracenſis conſtruxit. Horum non meminiſſem ſi D. Bernardus eorum inſtitutum non tantoperè in ſuis epiſtolis approbaſſet.

Burrowbridge.

Vro non multò inferiùs adſidet exiguum oppidulum Burrowbridge appellatum, à ponte quo flumen iungitur, qui nunc pons è viuo ſaxo ſublimis & eximius eſt; ſublicium autem Edwardi ſecundi tempore videtur fuiſſe. Legimus enim cùm Anglorum proceres regem illum & Remp. agitarent, Humfredum de *Bohun* Herefordiæ Comitem dum per hunc tranſiret, ex rima à milite ſub ponte latente, per inguina transfoſſum fuiſſe.

Pyramides.

Iuxta hunc pontem ad occaſum in tribus diuerſis agellis, quatuor vaſtos lapides pyramidali forma, ſed rudi admodum opera recta quaſi linea poſitos vidimus. Duæ mediæ Pyramides, quarum alteram ſacra illa auri fames fruſtrà nuper ſubuertit, ferè contiguæ erant, exteriores non magno, ſed pari ferè interſtitio ab his vtrinque diſtant. De his nihil aliud habeo, quod dicam, niſi quòd cum nonnullis exiſtimem Romanorum fuiſſe trophæa ad ipſam militarem viam erecta quæ hàc duxit. Vulgi enim fabellas, qui has *Cacodæmonum ſagittas* vocant, quibus antiquas vrbes confixerunt, libens omitto. Non tamen hoc omittam quòd plurimi, & illi quidam docti has non è viuo ſaxo ſed arena pura & vnctuoſo aliquo factas eſſe exiſtimarint. Cuiuſmodi ciſternas Romæ fuiſſe ex arena foſſitia & vehementiſſima calce ita conſtructas meminit Plinius, vt lapides viderentur.

Iſurium.

Magis ad orientem ab hoc ponte ISVRIVM Brigantum vrbs vetuſta à præterfluente *Vro* nomine accepto olim floruit, ſed multis retrò ſæculis à fundamentis exciſa. Viculus autem qui eius loco emicuit, ad teſtandam vetuſtatem Caldburg, &

Aldborrow.

Aldborrow id eſt, *antiquus Burgus*, dicitur. Nam in ipſa vrbis area reſtibiles ſunt agri & paſcua, vix quidem, vt veſtigia eius notari poſſint. Laboraret certè ipſa Annalium fides, vt hoc Iſurium,

fuiſſe

fuiſſe crederemus, niſi Vrus fluminis nomen, Romani nummi aſſiduè eruti, & diſtantia quam inter hoc & Eboracum interpoſuit Antoninus fidem facerent. Ad XVI. enim milliare Italicum hinc defluens Vrus, quem Saxones iam Ouſe dixêrunt, quod Ouſburne amniculum recepit, EBORACVM ſiue EBVRACVM vrbem interluit, quam Ptolemæus in libro Magnæ Conſtructionis ſecundo BRIGANTIVM vocat, ſi liber non ſit corruptus, quòd Brigantium caput eſſet. Nennius *Caer Ebrauc*, Britãni *Caer Effroc*, Saxones Euerpic & Eoferpic, nos hodie Yorke dicimus. Nec mihi perſuaderi patiar, aliunde Eburacum deductum, quàm ab *Vro* flumine, ita vt ſonet, ad vel ſecundum *Vrum*; ſic EBVROVICES Galliæ ad *Eure* flumen, iuxta *Eureux* in Normannia conſedêrunt, ſic EBVRONES Belgici propè *Ourt* flumen in diocœſi Leodienſi, & EBLANA Hiberniæ, *Leſny* flumen attingit. Vrbs hæc totius Angliæ ſecunda, huius regionis pulcherrima, vniuerſæque ſeptentrionali parti, & præſidio, & ornamento eſt ſingulari. Amœna, ampla, munita, ædificijs tam priuatis, quam publicis exculta, opibus, ciuibúſque referta, & Archiepiſcopali ſede præclara. *Vrus*, qui nunc Ouſe, à ſeptentrionali parte in meridiem placidè delabens, vt dixi, interſecat, & quaſi in duas vrbes diuidit quæ lapideo ponte, vaſtiſſimo omnium quos vidi fornice, coniunguntur. Pars occidentalis quæ minùs frequens eſt, mœnibus pulcherrimis, cum flu. quadrata facie concluditur, portáque vna *Mikell barre*, id eſt, *porta magna*, aduenientes admittit. A qua longa & ſpatioſa protenditur ad pontem platea elegantibus obſeſſa ædibus quibus à tergo ſubiacent vtrinque horti conſiti, & poſt eos ad mœnia vſque campi exercitijs dicati. In quorum auſtrali quem faciunt cum flumine angulo, molem æditiorem futuro caſtro, vt videtur, iactam, Old bale nominant, eminere vidimus, quam Guil. Melton Archiepiſcopus (vt in Archiepiſcoporum vitis legitur) *primum ſpiſſis, & longis* 18. *pedum tabulis, poſteà lapideo muro fortiter incluſit*, quæ iam tamen diſparuerunt.

Eboracum. Yorke.

Pars orientalis quæ tota eſt ædificijs condenſa, & anguſtioribus plateis concluſa, formam habet quaſi lenticularem, firmiſſimis item mœnibus armatur, & ad ortum brumalem *Foſſi* profluentis ſatis limoſi profundo alueo munitur, qui in ipſam vrbem cæca via penetrans, ponte continetur ita ædificijs continuo, vt non pontem, ſed perpetuum vicum nemo non iudicet: paulóque inferiùs Ouſæ confluit, vbi ad ipſos confluentes è regio-

Foſſ. fl.

è regione molis quam dixi, ad reprimendos ciues firmiſſimum caſtrum loco opportuno excitauit Guilielmus Normannus. In quod vetuſtas liberè iam diu ſæuijt, ex quo Angli munita loca tanquam ad detractandam militiam receptacula neglexerunt. In hac etiam parte ad ortum æſtiuum Cathedrale templum Diuo Petro ſacrum, magnificum ſanè & perelegans conſurgit, iuxta quod extra mœnia, ſed ſuis mœnibus & flumine incluſum nobiliſſimum Diuæ Mariæ floruit monaſterium, quod Alanus tertius Britanniæ Armoricanæ, & Richmondiæ Comes opulenta cum dote condidit; nunc autem in ædes regias conuerſum, vulgò *The Manour* appellatur. Vnde Eboraci primordia repetam niſi à Romanis non habeo. Vt enim Ebrancum regem quem curioſa credulitas ex Eboraci nomine progenuiſſe videatur, taceam. Certiſſimum eſt Legionem ſextam Victricem hîc ſtationem egiſſe, Romanorúmque Coloniam fuiſſe, cùm ex Ptolemæi & Antonini authoritate, tum ex vetuſta inſcriptione quam in ædibus cuiuſdam Senatoris vidimus in hæc verba.

The Manour.

M. VEREC. DIOGENES IIIIII. VIR.
COL. EBOR. IDEMQ MORT CIVEIS,
BITVRIX HÆC SIBI VIVVS FECIT.

Nec non ex Seueri nummo in cuius parte auerſa legitur.

COL. EBORACVM LEG. VI. VICTRIX.

Victor ille quem Andr. Schottus nuper edidit.

Vnde verò Victor in Cæſarum hiſtoria Eboracum Britanniæ Municipium dixerit cùm Colonia fuerit, peto vt deliberem; niſi maluerint Eboracenſes, vt olim Præneſtini ex Colonia in Municipij ſtatum redigi. Coloniæ enim cùm, vt Agellius habet, inſtituta, iuráque omnia populi Romani, non ſui arbitrij haberent, magis obnoxia, & minùs libera conditione videbantur. Municipia autem ſuo iure ac legibus vtebantur, Municipéſque tantùm muneris cum populo Romano honorarij participes erant, nullis alijs neceſſitatibus aſtricti, vnde Colonias in Municipia immutari neutiquam mirandum. Sed quorſum iſta? Hæc nominum differentia in Imperatorum hiſtoria, non ita ad amuſſim obſeruata eſt, quin vnum idémq; locus, & Colonia, & Municipium dicatur. Seuerum verò ex illo nummo Coloniam hanc duxiſſe non aſſeuerare auſim, cùm Antoninorum tempore Legionis

Municipium. Colonia.

gionis VI. ſedem fuiſſe docuerit Ptolemæus. Seuerum tamen hac in vrbe ſuum palatium habuiſſe legimus, animámque in hęc verba hîc exhalaſſe, *Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo.* Corpus eius hîc militari more à militibus elatũm, impoſitúmque in rogum honeſtatum militum, & filiorum ipſius decurſione, in loco, ſub hac vrbe, quem ſua ætate Radulphus Niger Siuers à Seuero dictum tradidit. Cineres in vrnulam auream ſiue vaſculum Porphyriticum repoſiti, Romæ in Antoninorum monumentum illati erant. Nec ſilentio inuoluendum, quod hac in vrbe Bellonæ templum extiterit. Inquit enim Spartianus de hac ipſa loquens, *In ciuitatem veniens cùm rem diuinam vellet facere, primùm ad Bellonæ templum ductus eſt errore aruſpicis ruſtici.* Quo tempore huius vrbis prætorium ſiue Tribunal fuit vel hoc nomine longè fœliciſſimum, quòd Æmilium Paulum Papinianum iuris, & iuriſprudentiæ oraculum audiuerit, vt teſtatur Forcatulus. Anno poſt Seueri obitum plus minùs centeſſimo Fl. Val. Conſtantius cognomento Chlorus, Imperator omnibus virtutibus & Chriſtiana pietate inſignis, qui huc (vt inquit Panegyriſtes) dijs iam ad intimum terrarum limen vocantibus, acceſſit; hac etiam in vrbe diem obijt, & Apotheoſi in Diuos eſt relatus, vt è nummis antiquis videre eſt. Quamuis Florilegus prodat eius tumulum in Wallia repertum fuiſſe (vt iam diximus) fide digni tamen nobis retulerunt cùm patrum memoria Monachorum ædes diruerentur, in cryptoporticu ædiculæ in qua Conſtantium ſitum fuiſſe opinio erat, lampadem ardentem repertam fuiſſe. Veteres enim auro in pinguedinis liquorem arte ſoluto, diutiſſimè, & per multa ſæcula arſurum ignem in ſepulchris fouiſſe ſcribit Lazius. Hic ex priore coniuge Helena Conſtantinum Maximum Romanæ vrbis, vt eſt in antiquis Epigraphis, liberatorem, quietis Fundatorem, Reipublicæ inſtauratorem ſuſcepit. Qui Eboraci patris ſpiritum excepit, ſtatímque in Imperatorem leuatus. *Purpuram* (vt habet Panegyricus) *milites vtilitati publicæ, potiùs quàm affectibus ſeruientes illi iniecere lachrymanti, equumq; calcaribus incitanti, vt depoſcentis exercitus fugeret conatum: ſed modeſtiam eius vicit Reipub. fœlicitas.* Vnde Panegyriſtes exclamat, *O fortunata, & nunc omnibus beatior terris Britannia, quæ Conſtantinum Cæſarem prima vidit.*

Seuerus.

Bellonæ templum.

Conſtantius Chlorus.

Conſtantinus Magnus.

Hinc colligi poteſt quanta illis temporibus dignitate præluxerit Eboracum noſtrum, cùm Imperatorum fuerit ſedes. Memorant etiam patrij ſcriptores à Conſtantio Epiſcopali

ſede

ſede hanc vrbem exornatam fuiſſe: Taurinum autem Martyrem, Eburouicum ſiue *D'Eureux* Epiſcopum hîc præſulem egiſſe, non ego tamen cum alijs dicam, nam Vincentius è quo illi hunc errorem hauſerunt, me falſi ſuis ipſius verbis conuinceret. Cùm verò Romani ceſſiſſent, & Britanniam prædæ barbaris reliquiſſent, ſuas etiam miſerias hæc multis malis conflictata pertulit, & vix aliud erat, cùm Scotica, & Saxonica bella ſeneſcerent, quàm magni nominis vmbra. Cùm enim Paulinus Saxonibus qui hanc regionem occupârant, Chriſtianam religionem annunciaret, in eam ſolitudinem redacta iacuit, vt non ſuperfuerit eccleſiola in qua Edwinus Rex baptiſmum ſubiret. Qui anno à virginis partu DCXXVII. oratorium ex ligno poſuit, cúmq; maiorem iam eccleſiam è ſaxo moliretur, vix iactis fundamentis, morte præreptus ſucceſſori ſuo Oſwaldo perficiendum reliquit. Iam inde Eccleſiaſtica dignitas in hac vrbe conualuit, pallióque ab Honorio P P. miſſo facta eſt Ciuitas Metropolitana, quæ præter duodecem in Anglia Epiſcopatus, in omnes Scotiæ Epiſcopos Primatis iure fungeretur: ſed ante quingentos annos defecit à ſua Metropoli Scotia, & ipſa Metropolis alios vicinos Epiſcopatus, tenues illos quidem, & ferè vmbratiles ita deuorauit: vt iam quatuor ſolum in ſua Diocœſi habeat, Dunelmenſem ſcilicet, Ceſtrenſem, Carliolenſem, & Mannenſem ſiue Sodorenſem in Mannia inſula. Egbertuſque Archiepiſcopus (qui circa annum Salutis 740. floruit) *omnium Liberalium artium* (ſic habet Malmesburienſis) *armarium, vt ita dicam, & ſacrarium, nobiliſſimam Bibliothecam Eboraci conſtituit.* De qua Alcwinus Eboracenſis Caroli magni Præceptor, Pariſienſis Academiæ primus inſtitutor, atque vnicum huius vrbis decus, in Epiſtola ad Carolum illum. *Date mihi exquiſitioris eruditionis ſcholaſticæ libellos, quales in patria habui, per bonam, & deuotiſſimam Egberti Archiepiſcopi induſtriam. Et ſi placet ſapientiæ veſtræ, remittam aliquot ex pueris veſtris, qui excipiant inde quaque neceſſaria, & reuehant in Franciam flores Britanniæ, vt non ſit tantummodò in Eboraco hortus concluſus, ſed etiam in Turonica emiſſiones Paradiſi.* Tunc etiam multis & magnis beneficijs Eccleſiam Eboracenſem principes cumulauerunt, præcipuè Vlphus Toraldi filius (ex veteri libro adnoto, vt rara quædam conſuetudo in dotandis eccleſijs elucescat) *Dominabatur Vlphus ille in occidentali parte* Deiræ *& propter altercationem filiorum ſuorum ſenioris, & iunioris ſuper Dominijs poſt mortem, mox omnes fecit æquè pares. Nam indilatò Eboracum*

Scotia Archiepiſcopo Eboracenſi olim ſubiecta.

Bibliotheca.

Flacc. Alcwinus, ſiue Albinus floruit 780.

cum diuertit,& cornu quo bibere conſueuit,vino repleuit,& coram altari deo, & beato Petro Apoſtolorum principi omnes terras & redditus flexis genibus propinauit. Quod cornu ad patrum vſque memoriam reſeruatum fuiſſe accepimus.

Sic vrbs Saxonico imperio aliquandiu florentiſſima fuit, donec Danica tempeſtas ab Aquilone proruens eam ruinis ingentibus rurſus deformarit,& funeſtis cædibus cruentarit, Id quod Alcuinus ille in Epiſtola ad Egelredum Northumbriæ Regem præſagijſſe videri poſſit. *Quid ſignificat*, inquit, *pluuia ſanguinis, quam Quadrageſſimali tempore, in Eboraca ciuitate quæ totius regni caput eſt, in eccleſia B. Petri vidimus de borealibus domus ſereno aëre de ſummo tecto minaciter cadere. Nonne poteſt putari de Borealibus partibus venire ſanguinem ſuper terram.* Maximis enim, & miſerrimis ſequenti ſæculo calamitatibus in Danica vaſtatione intabuit. Anno certè ſalutis 867. bellis continuis ita quaſſata erant mœnia, vt Osbrightus, & Ella Nordanhumbrorum reges, dum Danos perſequerentur, nullo negotio in vrbem irruperint, Qui ambo cruentiſſimo prælio in media vrbe interfecti, Danis qui in vrbem ſe receperant,victoriam reliquêrunt. Vnde Guil. Malmesburienſis. *Eboracum furori Aquilonarium gentium prima ſemper obnoxia,barbaricos Danorum motus excepit,& ingemuit, multis ruinis conquaſſata.* Verùm vt ipſe idem teſtatur author, Athelſtanus noſter Danis extorſit, & caſtellum quod hîc firmauerant, funditùs ſubuertit. Nec ſuccedentibus tamen annis ſe omninò bellis explicuit, cùm ſeculum illud vrbium ſubuerſionibus fatale decurreret.

Verùm vt his malis finem, ita etiam Eboraco ferè excidium intulerunt Normanni, cùm enim Suenonis filij Danica claſſe CCXL. nauium in proximo terram conſcendiſſent, præſidiarij Normanni, qui in vrbe duo caſtella tenebant, veriti ne domus ſuburbanæ hoſtibus ad implendas foſſas vſui forent,eas ſuccenderunt: ſed agitantibus ventis,ita diffuſum eſt in vniuerſam vrbem incendium, vt iam tota arderet, cùm Dani irruentes miſeranda vbique cæde graſſarentur, Normannis trucidatis, Guilielmo *Mallet*, & Gilberto *Gant* viris primarijs reſeruatis vt cum militibus *decimarentur*, Decimúmque enim quemque è Normannis ſorte ad ſupplicium elegerunt.Vnde ita in vltionem excanduit Guilielmus primus, vt in ciues,quaſi à Danis ſtetiſſent, internecione, in ipſam verò vrbem redintegratis flammis ſæuiret; & (vt refert Malmesburienſis) *ita vicos adiacentes corrupit,*

Alfredus Beuerlacenſis in Bibliotheca D. Burghlei Theſ. Angliæ.

Decimatio.

ita

ita fertilis prouinciæ nerui præda ſucciſi erant, humúſque per ſexaginta milliaria penitùs inculta iacuit, vt vrbes olim præclaras, turres proceritate cœlo minantes, agros paſcuis lætos, ſi quis tum vidiſſet peregrinus, ingemiſceret: ſi quis vetus incola, non agnoſceret. Quanta autem anteà fuiſſet ex Cenſuali Angliæ libro habe. *Tempore Edwardi Confeſſoris fuerunt in ciuitate Eboraca ſex ſcyræ, præter ſcyram Archiepiſcopi. Vna vaſtata eſt in Caſtellis, In quinque ſcyris fuerunt* 1428. *manſiones hoſpitatæ. In ſcyra Archiepiſcopi* 200. *manſiones hoſpitatæ.* Poſt funeſtas has euerſiones de hac Nechamus noſter ſic cecinit.

Viſito quam fœlix Ebraucus condidit vrbem
Petro ſe debet pontificalis apex
Ciuibus hæc toties viduata, nouiſq; repleta,
Diruta proſpexit mœnia ſæpe ſua.
Quid manus hoſtilis queat, eſt experta frequenter,
Sed quid? nunc pacis otia longa fouent.

Eius enim tempore, cum placidiſſima pacis tranquillitas has turbulentas tempeſtates excepiſſet, rediuiuis opibus reſurrexit, licèt ſæpius à Scotis, & ſeditioſis excidio deſtinata: Regnante tamen Stephano, damnum fecit longè maximum ex fortuito incendio, quo hauſta fuerunt Cathedralis eccleſia, Mariæ monaſterium, aliæque religioſæ ædes; & etiam (vti creditur) inſtructiſſima illa Bibliotheca, quam Alcuinus Egelredũ Archiepiſcopum præceptorem ſuum inſtituiſſe prodidit. Mariæ verò monaſterium citò priſtinam dignitatem noua ſtructura recuperauit, Eccleſia autem Cathedralis ſeriùs, nec ante Edwardi primi tempora, tunc enim noui operis fundamenta iecit Ioannes Romanus eccleſiæ Theſaurarius, quod Ioannes eius filius, Guilielmus Melton, & Ioannes Thoresby omnes Archiepiſcopi, paulatim ad ſummam, qua nunc cernitur, elegantiam, perduxerunt, non ſine vicinæ nobilitatis ope, præcipuè Perciorum, & Vauaſorum, quod eorum inſignia gentilitia in ipſo templo, & pro foribus oſtendunt. Sub idem tempus etiam ciues nouis mœnibus, & crebris diſpoſitis turribus vrbem circummuniêrunt, optimíſque legibus inſtituerunt. Richardúſq; ſecundus, vt Comitatus per ſe *incorporatus* eſſet, conceſſit, Richardúſque tertius caſtrum ex integro conſtruere cæpit. Et ne quid deeſſet, Henricus VIII. patrum memoria Concilium ſiue Senatum hîc cõſtituit, non diſſimile Parlamentis Gallicis, ad Septentrionalis huius plagæ cauſas ex æquo & bono iudicandas, quod conſtat

The Councell eſtabliſhed in the North.

ſtat ex Præſide, Conſiliarijs pro Principis arbitrio nunc pluribus, nunc paucioribus; Secretario, & ſubadiuuis. Quod ad Eboraci Longitudinem attinet, XXII. partibus, XXV. ſcrup. Latitudinem LIIII. partib. X. ſcrup. Mathematici noſtri deſcripſerunt. Hactenus de Occidentali parte, & vrbe Eboraco, quæ nec illius, nec cuiuſquam alterius partis cenſetur, ſed ſuis gaudet immunitatibus, iuriſdictionemq; in vicino ad occaſum agro habet, quam libertatem de Anſty, alij The Ancienty, ab antiquitate vocant, alij verò à Germanica dictione Anſtoſſen, quæ limites denotant, coniectura ſatis probabili deduxerunt. Aoſty.

Ouſa Eboracum iam relinquens vertigine illa aquarum quam *Higram* dicimus, ſubinde exagitatus defluit per Biſhops Thorp, Biſhops thorpe. id eſt, *Epiſcopi villam*, & *S. Andreæ Thorp* dictam, antequàm Gualterus Greius Archiepiſcopus Eboracẽſis numerata pecunia acquiſiuit, & vt procuratoribus regijs qui in Epiſcoporum bona, cùm ſedes vacant, ſæuire ſolent, occurreret, Decano & Capitulo Eboracenſi dedit, ea lege vt ſucceſſoribus ſuis ſemper concederent. E quibus Richardus *Le Scrope* Archiepiſcopus Eboracenſis 1405. vir igneo ingenio, & rebus nouandis apto læſæ maieſtatis hoc ipſo in loco à Rege Henrico IIII. damnatus erat, contra quem ſeditionis ſigna ſuſtulerat. Poſteà Cawod Archiepiſcoporum Cawood. caſtrum eidem flumini adſidet, quod Athelſtanus Rex, vt accepi, eccleſiæ donauit. Cui ad alteram ripam *Ricall* obiacet, vbi Haraldus *Haardread* cum numeroſa Danorum claſſe applicuit. Inde Ouſa irrigat Selby oppidulum non infrequens vbi Rex Guilielmus primus templum in S. Germani memoriam poſuit, qui Pelagianam hydram ſæpiùs in Britannia renaſcentem fœliciter confixit. Huius Abbas & S. Mariæ Eboraci, ex omnibus * Septentrionalis plagę Abbatibus, ſedem in Comitijs Parlamentarijs habuere. Demùm Humbrum petit per Drax viculum mo- Drax. naſterio iampridem celebrem, vbi (authore Guil. Neubrigenſi) Philippus de *Tolleuilla* caſtrum habuit obiectu amnium, ſyluarum atque paludum munitiſſimum, quod ille ingentibus commilitonum animis & ciborum armorúmque apparatu fretus contra Stephanum regem propugnauit, ſed breui expugnatum in Regis poteſtatem conceſſit.

Eaſtriding, ſiue pars Orientalis, ſecunda huius Regionis por- Eaſtriding. tio, in qua PARISOS locauit Ptolemæus, ab Eboraco ad ortum *Pariſi.* iacet. A Septentrione, & occaſu Deruentionis fluminis arcuato decurſu, à meridie Humbro æſtuario, & ab Ortu Oceano

Germanico circumcluſa. Ad mare, & Deruentionem vtcunque eſt gleba fœlici, media verò nihil aliud eſt, quàm ſurgentium montium congeries, Yorkeſwold, id eſt, *montes Eboracenſes* vocant. *Deruentio*, Anglis Derwent, non procul ab ipſo littore effuſus primùm in occaſum, inde in meridiem ſe flectit per *Aiton* & *Malton*, de quibus cùm ad Septentrionalem regionis partem ſpectent, ſuo loco dicemus. Quàm primùm verò hanc partem ſubintrauit, defertur haud procul à ruinis veteris caſtri
Montſerrant. *Montferrant*, cuius olim domini erant Foſſardi viri nobiles iuxtà ac opulenti: verùm cùm Guil. Foſſard pupillus regius
Hiſtoria Meauxenſis. Guiliel. Craſſo Comiti Albæmarliæ in tutelam datus, iam adoleſcens vim eius ſorori obtuliſſet, Comes in facti inuidiam caſtrum ſolo æquauit, & nobilem adoleſcentem ſolum vertere coëgit. Sed poſt Comitis tamen mortem hæreditatem denuò recuperauit, filiámque vnicam reliquit quæ nupta Roberto *Tornham* peperit vxorem Petri de *Malo-lacu*, cuius poſteri hac Foſſardorum hæreditate aucti, Barones erant longè clariſſimi. Parùm hinc abeſt ripæ impoſitum *Kirkham*, id eſt, *eccleſia locus*, Canonicorum enim collegium ibi fundauit Gualterus *Eſpec* vir ſummo loco, per cuius filiam peramplum patrimonium dotale Roſſorum familiæ accreuit. Inde ſed inferiùs Deruentio ſui
Deruentio. cognominis vrbem habuit, quam DERVENTIONEM vocat Antoninus, & ad VII. ab Eboraco lapidem ſtatuit. Notitiarum liber præfectum numeri Deruentienſis ſub Britanniarum Duce in hac egiſſe memorat, Saxonicoque imperio villa illa regia fuiſſe videtur, quam iuxta amnem Dorouentionem ſitam tradit Beda, in qua, vt ille author eſt, Eumerus ſicarius Edwinum Regem Nordanhumbrorum gladio petijt, & tranſuerberaſſet, niſi famulus ſe interponens principis vitam ſua morte redemiſſet. Locum nunquam ſignare potuiſſem, niſi mihi lucem prætuliſſet vir ille politiſſimus Robertus Marſhall, quem dixi. Is enim me docuit ad eandem quam dixi, ab Eboraco diſtantiam Deruentioni flumini adpoſitum eſſe oppidulum *Auldby*, id eſt, ſi è Saxonico conuertas *Antiqua habitatio*, vbi nonnulla vetuſtatis indicia, & in ęditiori ad flumen colle antiqui caſtri extant adhuc rudera, vt non poſſit non Deruentionem fuiſſe. Hinc flumen
Battlebridge. Stanfordbridge ſubluit, qui etiam à bello ibi commiſſo Battlebridge vocatur. Ad pontem enim illum Haraldus Rex Angliæ Haraldum *Haardread* Norwegum qui ducentis nauibus Britanniam infeſtabat, & iam ad *Richal* populabundus terram conſcenderat,

ſcenderat,magna Danorum ædita ſtrage iuſto prælio interfecit, tantúmque auri pondus victori Anglo inter ſpolia obuenit, quantum duodecem iuuenes ceruicibus vix ſuſtinere poterant, vt author eſt Adamus Bremenſis. Hoc prælium vix nouem dies ante Guilielmi Normanni aduentum confectum eſt, quo tempore ſolutior Anglorum luxus excidium prædixiſſe videbatur, ſed de hoc iam antè diximus.

Deruentio, qui imbribus auctus & quaſi irritatus ſæpiùs ripas contemnit, & vicinis pratis ſuperinfunditur, hinc Wreſhill caſtrum nitidum, & munitum præteriens quod Thomas Percius Vigorniæ Comes conſtruxerat,velocior ſub *Babthorpe* quæ claræ Equitum familiæ nomen & manſionem præbet, in Ouſam proſilit. Qui iam auctiores vndas trahens delabitur prope Howden oppidum mercatorium, cuius celebritas non eſt ab elegantia, aut frequentia, ſed quòd nomen territoriolo adiuncto fecerit, (quod Howdenſhire inde dicitur) & Collegiatam iampridem quinque Præbendariorum eccleſiolam oſtendat, cui adiunctæ ſunt Dunelmenſium Epiſcoporum ædes, qui ampliſſimas poſſeſſiones eò loci habent. E quibus Walterus *Skirlaw* qui floruit circa annum 1390, vt in libro Dunelmenſi legitur, *Campanile huius eccleſiæ ſummæ magnitudinis conſtruxit, vt ſi fortuita aquarum eueniret inundatio,incolis eſſet perfugium.* Wreſhill. Babthorpe. Howden. Howdenſhire.

Iam Ouſa ſpatioſior,celer,freménſque in A B V M æſtuarium aquas inuehit ſuas,ſic enim Ptolemæo vocatur,quod Saxonibus & nobis Humber, vnde regionem vltra hoc generali nomine *Nordanhumbriam* dixerunt.Vtrunque nomen ex *Aber* Britannico deflexum videatur, quod fluminis oſtium illis denotat, & huic κατ' ἐξοχὴν impoſitum exiſtimem, quòd *Vrus,* ſiue *Ouſa* plurimos fluuios ſuo hoſpitio exceptos in hoc deducit, aliáque maximi nominis flumina in illud euoluuntur. Et certè totius Britanniæ æſtuarium eſt ampliſſimum,& piſcoſiſſimũ. Exæſtuantis Oceani acceſſibus adauctum,& iiſdem retrò remeantibus, ſuas illiúsq; aquas vehementiſſimè vaſto cum murmure, non ſine magno nauigantium periculo agit,vnde Nechamus. *Abus æſtuarium.* Humber.

Fluctibus æquoreis nautis ſuſpectior Humber,
Dedignans vrbes viſere,rura colit.

Hiſtoriámque noſtram ſequutus quaſi ab Hunnorum Rege nomen inditum fuerit,ſubiungit.

Hunnorum princeps oſtendens terga Locrino.
Submerſus nomen contulit Humbris aqua.

De quo etiam alius Poëta

Dum fugit, obſtat ei flumen, ſubmergitur illic,
Déque ſuo tribuit nomine, nomen aquæ.

Neque Nechami quidem tempore vrbes ad hoc æſtuarium viſebantur, ſed ſuperiori & inferiori ætate floruit his locis vrbs vna & altera. Romano ſæculo non procul à ripa ad Foulneſſe minorum gentium flumen, vbi Wighton nunc cernitur frequens agricolarum oppidulum, olim fuit DELGOVITIA, quod vt diſtantiam à Deruentione in argumentum non arripiam, nominis tum ſimilitudo, tum ſignificatio docet. *Delgwe* enim Britannis Deorum gentilium ſtatuas ſignificat, & in viculo huic oppidulo adiuncto Saxonicis etiam temporibus idolorum fanum maxima in gloria erat, quod à dijs gentilibus tunc Godmundingham, nunc Godmanham eodem ſenſu vocant. Nec dubito quin ipſis Britannicis temporibus celebre fuerit aliquod oraculum, cum ſuperſtitio fuſa per omnes gentes hominum occupaſſet imbecillitatem. Cùm autem Paulinus Nordanhumbris Chriſtum prædicaret, *Coy-fi* qui ſacrorum gentilium pontifex erat, Chriſtianam religionem complexus, hoc fanum impietatis domicilium iniecta lancea primus profanauit, deſtruxit, & cum omnibus, vt inquit Beda, ſeptis ſuis ſuccendit. Hinc magis ad ortum *Hullus* flumen Humbrum petit, qui fontes habet iuxta Driffeild vicum, Alfredi eruditiſſimi Nordanhumbrorum Regis monumento & aggeſtis hinc inde tumulis notum. Properat haud procul à *Leckenfeld* Perciorum Northumbriæ Comitum ædibus, & inde vicinus Beuerleæ, ſiue Beuerly, quod monaſterium in *Deirwaud*, id eſt, *in ſylua Deirorum*, vocare videtur Beda, oppidum amplum & perfrequens. PETVARIAM Pariſiorum è nomine & ſitu coniectes, licèt nihil vetuſtius prætendat, quàm quòd Ioannes cognomento de *Beuerly* Archiepiſcopus Eboracenſis, vir, teſte Beda, & pius, & doctus cùm epiſcopatu ſe abdicaſſet terrena auerſatus, huc ſe contulerit, & diem circa annum ſalutis 721. obierit. Huius memoriam adeò ſanctam habuerunt Reges, & præcipuè Athelſtanus, qui illum vt Deum tutelarem ita coluit, poſtquam Danos fudiſſet: vt multis & magnis immunitatibus locum dotauerint, & aſyli ius conceſſerint, quod obæratis, & rerum capitalium ſuſpectis liberum, & tutum erat perfugium. In quo ſtatuebatur cathedra è ſaxo cum hac inſcriptione:

Delgovitia. *Beda.* Godmanham. *Deorum fanum.* Driffeild. ✠ Beuerley. *Petuaria.* *Vita Ioh. de Beuerley.* *Aſylum.*

HÆC SEDES LAPIDEA Freedſtooll DICITVR, i. PACIS CATHEDRA, AD QVAM REVS FVGIENDO PERVENIENS OMNIMODAM HABET SECVRITATEM.

Vnde in iuſtam magnitudinem creuit oppidum, inquilinorum magna indies confluxit multitudo, ciuésque ex Hullo flu. ad maritima commoda incile duxerunt, quod nauiculis ſubuehendis par eſt. Habuit verò pro ſummo magiſtratu duodecem Cuſtodes, inde Gubernatores cum Cuſtodibus, Nunc verò beneficio Diuæ Elizabethæ Prętorē & Gubernatores. Paulò inferiùs Cottingham oppidum ruſticanum ſatis longum procurrit, vbi caſtrum in ruinas iam diſſipatum extruxit (licentiam permittente Rege Ioanne) Robertus *Eſtotevill* à Roberto *Grundebeofe* Normanno Barone ortus, vir maximi nominis, cuius hæreditas Dominis de *Wake* per nuptias obuenit, & per filiam Ioannis de *Wake* ad Edmundum Cantij Comitem, ex quo nata eſt Ioanna mater bellicoſiſſimi illius Edwardi Walliæ Principis, qui toties de Gallis victoriam reportauit. *Hullus* cùm iam ſex mille paſſ. hinc emenſus fuerit, in Humbrum effunditur, iuxtáque oſtium ſui nominis vrbem habet Kingſton vpon Hull, ſed vulgò Hull, olim vt nonnullis placet Cinenencliff. Non multos ante annos, tempore Edwardi III, qui incorporauit ex Maiore & Burgenſibus, & Richardi II. hæc ex viculo, & piſcatorum caſulis in eam dignitatem emerſit, vt magnificis ædificijs, firmis propugnaculis, nauibus inſtructiſſimis, mercatorum copia, & rerum omniū affluentia ſit nunc emporiū huius tractus longè celeberrimum. Quæ omnia accepta ferunt ciues partim Michaeli *De-La-Pole*, qui priuilegia huic impetrauit, cùm illum è mercatore Hullenſi ad Comitis Suffolcienſis dignitatem Richardus II. euexiſſet, partim quæſtuoſæ mercaturæ ex Iſlandiæ piſcibus induratis, (Stockfiſh vocant) è quibus diuitias congeſſerunt maximas. Vnde breui admodum ſpatio lateritio muro, crebríſque turribus vrbem ſuam ſepſerunt, quà flumine non defenditur: tantámque vim lapidum in nauium Saburram detulerunt, vt inde omnes vrbis regiones pulcherrimè conſtrauerint. Pro magiſtratu (vt à ciuibus accepi) primùm Cuſtodem habuit, inde

Hull fl.

Cottingham.

Barones Eſtotevill.

Wake.

Kingſton vpon Hull.

Stockfiſh.

Cobleſtones.

Balliuos, poſteà Maiorem cum Balliuis, ab Henrico autem ſexto demùm impetrarunt vt Maiorem & Vicecomitem haberent, & ipſa vrbs Comitatus eſſet (vt noſtri Iuriſconſulti loquuntur) per ſe *incorporatus*.

Holderneſſe. *Ocellum.* Ab hac vrbe promontorium auido procurſu in mare ſe emittit, quod OCELLVM Ptolemæus, nos Holderneſſe, & Monachus quidam *Cauam Deiram*, quaſi cauam Deirorum regionem vocat, eadem ſignificatione qua *Cœloſyria*, id eſt, Syria caua, nominatur. Headon. In hoc primùm occurrit ſinuoſo in littore Headon, olim ſi famæ veri amplificatrici credere libet, (nec fidem ego abnuam) mercatorum & rei nauticæ induſtria ad ſummam dignitatem euecta, à qua, vt locorum non minùs quàm hominum incerta eſt conditio, ita decidit Hulli vicinitate, & portus obſtructione exhauſta, vt vix tantillum ſplendoris præ ſe tulerit. Etſi Ioannes Rex *conceſſit Baldwino Comiti Albemarlæ, & Holderneſſiæ, atq; Hawiſiæ eius vxori liberum hic Burgagium, ita vt Burgenſes tenerent in libero Burgagio illis conſuetudinibus quibus Eboracum & * Nichol.* * Lincolnia. Nunc tamen ad priſtinæ dignitatis ſpem reuiuiſcere videtur. *Prætorium.* Patrington. Deinde promontorio adſidet antiquum oppidum quod Antoninus PRÆTORIVM dixit, ſed noſtra ætas Patrington, vt Itali ex *Prætorio* oppido etiam *Petrouina* fecerunt. Hîc me falſum non eſſe & diſtantia à Delgouitia, & ipſum ſuperſtes nomen probat, quod quodammodo etiam innuit, hoc idem eſſe quod in Ptolemæi exemplaribus PETVARIA pro *Prætorium* corruptè concipitur. An verò hoc nomen acceperit, vel ex Prætorio vbi ius diceretur, vel ex laxo aliquo, & magnifico ædificio, quod Prætorium etiam à Romanis vocabatur, non conſtat. De vetuſtate autem ſua, & portus olim opportunitate gloriantur incolæ, nec de amœnitate minùs glorientur, Amœniſſimo enim fruitur proſpectu, hinc Oceanum apertiſſimum, illinc ſuis littoribus nobile æſtuarium concluſum, & viridantes Lincolnienſis agri oras è regione proſpicit. Militaris * Picts Wall. Romanorum via * à Vallo, quam primùm Antoninus perſequutus eſt, hîc terminatur. Ad mare enim, flumina, aut vrbes eiuſmodi publicas vias terminari ſcripſit Vlpianus. Inde Rauenſpur & Rauensburge. in ipſa promontorij lingula, quà maximè in conum contrahitur, & Spurnhead dicitur, Kellnſey viſitur viculus, qui planè Kellnſey. loquitur hoc ipſiſſimum eſſe OCELLVM Ptolemæi, nam vti ex Ocello Kellnſey deducitur, ita *Ocellum* proculdubio ab *Ykill* factum eſt, quod Britannis promontorium, ſiue anguſtum

terræ tractum ſignificare iam antè diximus.

Ab Ocello littus ſenſim ſe retrahit, & molliter incuruum ad Siſterskerke. Septentriones pergit per Duerthorne, & Witherenſey eccleſiolas à ſororibus quæ conſtruxerunt Siſterſkirke appellatas, nec procul à *Conſtable-Burton* à Dominis ſic dicta, qui ab Albemarliæ Comitibus olim locupletati, & honoratiſſimis familijs per nuptias cõiuncti, ſũma dignitate hodie florent. Conſtable. Inde per *Skipſey* quod Drugo primus Holderneſſiæ Comes caſtro firmauit. Vbi littus iterum in altum prouehi incipit, ſinumq; admittit, Ptolemæo Εὐλίμενον Gabrantouicorum, quem Latinorum interpretes alij PORTVOSVM SINVM, alij SALVTAREM verterunt. Sinus Salutaris. Quorum neutrum vim Græci verbi meliùs exprimit, quàm viculi nomen Suerby. in eius receſſu, quem Suerby vocamus, Quod enim tutum, & periculo vacuum, id Britanni, & Galli *Seur* dicunt, vti nos etiam Angli qui forſitan à Britannis illud hauſimus. Non eſt ergo cur ambigamus hunc ipſum fuiſſe Εὐλίμενον Gabrantouicorum, qui in Gabrantouici. vicinia habitârunt, vbi nunc Bridlington oppidum, notiſſimum Ioanne de *Bridlington* vate monaſtico, in cuius vaticinales rythmos omninò ridiculos incidimus. Nec procul hinc longo tractu verſus *Drifield* foſſa ab Holderneſſię Comitibus ad terras diſterminandas producta fuit, quam *Earles dike* vocarunt. Vnde autem hic popellus GABRANTOVICI nominati fuerint, rimari non auſim, niſi à capris quas *Gaffran* Britanni vocant, & quarum non alibi in Britannia maior copia inueniatur. Nec hæc abſurda nominis notatio videatur, cùm Ægira Achaiæ à capris, *Nebrodes* Siciliæ à Damis, & *Boetia* Græciæ à Bobus nomina mutuentur. Promontoriolum quod ſuo flexu hunc ſinum effecit, Flambo- Flamborough head. rough head vulgò, Saxonicè Fleamburg ab authoribus dicitur, qui Idam Saxonem harum regionum primum domitorem ad Idam. hoc appuliſſe memorant. A Pharo nomen ſumpſiſſe credunt nonnulli, quæ noctu ad portum illum indicandum flammas prętenderit. *Flam* enim è lingua prouinciali Britanni etiamnum retinent, & hoc flammato capite in chartis ſuis Hydographicis depingunt nautæ. Sunt tamen qui exiſtimant hoc nomen ex *Angloen* Danię, auita Anglorum ſede in hanc inſulam deueniſſe, (ibi enim eſt *Flemſburg* oppidum) Angloſq; inde ſic nominaſſe; Quemadmodum Galli, authore Liuio, Mediolanum Italiæ appellârunt à nomine relicti ab eis in Gallia Mediolani. *Flamborrough* Flamborough. enim viculus in hoc promontorio dicitur, vnde originem habet altera nobilis familia *Conſtabulorum*, vt vocant, quam à Conſtable de Flamborough.

 Laceijs.

Laceijs Ceſtriæ Conſtabularijs deducunt nonnulli. Nihil certè hoc in loco percunctando accepi de riuis illis (*Vipſeis* vocant) quos cæcis fontibus emanare alternis annis, magnoque & torrenti impetu mare petere iuxta hoc promontoriolum ſcripſit Gualterus Heminburgenſis. Habe tamen quod de illis ſcribit Guilielmus Newbrigenſis qui eo loci natus. *Famoſæ illæ aquæ, quas vulgo* Vipſeys *vocant, numeroſa ſcaturigine è terra proſiliunt, non quidem iugiter, ſed annis interpoſitis, & facto torrente non modico, per loca humiliora in mare labuntur, quæ quidem cùm ſiccantur ſignum bonum eſt. Nam earum fluxus futuræ famis incommodum non fallaciter portendere dicitur.*

Vipſeis aquæ.

Comites Albemarliæ & Holderneſſiæ. Genealogia antiqua.

Hanc Holderneſſiam regiunculam Guilielmus primus Drugoni de *Bouer* Flandro dedit, cui etiam neptem in vxorem dederat, quam cùm ille veneno ſuſtuliſſet, fugaque ſaluti conſuluiſſet, ſucceſſorem habuit Stephanum Odonis filium, Albæmarlę in Normannia Dominum, ex Campaniæ Comitum familia oriundum, quem Guilielmus Primus quia ſibi è ſorore vterina nepos erat, Comitem Albæmarlæ, & Holderneſſiæ dixit, cui ſucceſſit filius Guilielmus cognomento Craſſus. Eius autem vnica filia Hawiſia tribus maritis ordine enupta ſingulos hoc titulo adauxit, Guilielmum ſcilicet de *Magna villa* Eſſexiæ Comitem, Baldwinum Betonium, & Guilielmum Fortium, ſiue de *Fortibus*, è quo ſolo prolem ſuſcepit Guilielmum, quem ſequutus eſt Guilielmus filius. Cuius vnica filia Auelina Edmundo* *Gibboſo* Lãcaſtrenſi Comiti in matrimonium data, ſine prole obijt. Lautum tamen ſuum patrimonium Henrico Duci Lancaſtriæ marito ex fratre nepoti, eiuſque poſteris reliquit, vnde Lancaſtrenſi familiæ coaluit. Inſequentibus tamen ſeculis (Holderneſſiæ titulo obliterato) Edwardum *Plantagenet* Eboraci Ducis filium in Albemarliæ Ducem, patre eius ſuperſtite, creauit Rex Richardus II. Henricus item IIII. Thomam filium Clarentiæ Ducem, & Albemarliæ Comitem fecit, quem titulum Richardo de *Bello-campo* Warwici Comiti in honoris acceſſionem Henricus ſextus poſteà adiunxit.

* Crouchbacke.

Vix duobus paſſ. millibus ſupra *Flamburgi* promontorium pars borealis huius regionis, ſiue Northriding incipit, quæ cæteris partibus prætenta, à mari auſpicata longiſſimo tractu, ſed minùs lato per LX. mill. paſſ. ad Weſtmorlandiam in occaſum protenditur, hinc Deruentione, & aliquandiu *Vro* fl. illinc continuo *Teſis* decurſu, quo à Dunelmenſi Epiſcopatu ad Boream ſeiungitur,

Northriding.

ſeiungitur, comprehenſa. Nec incommodè hæc regio in tres partes diſtribui poſſit; Blackamore, Northallertonſhire, & Richmondſhire.

Quæ ad ortum & mare vergit Blackamore, & Cliueland, hoc eſt terra nigra, montana, & cliuoſa dicitur, cautibus enim, montibus, & ſyluis paſſim exaſperatur. Oram maritimam Scarborough caſtrum celeberrimum illuſtrat, Sceapburg, id eſt *Burgus in prærupta rupe*, olim dictum. Cuius deſcriptionem habe tibi ex Guilielmi Newbrigenſis hiſtoria. *Rupes ſtupendæ altitudinis, & amplitudinis, præruptis ferè ex omni parte ſcopulis inacceſſa mare irrumpit, quo tota ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam anguſtijs, quas aperit ad occidentem, habens in ſummo planitiem ſpecioſam, herbidam, & ſpatioſam, tanquam ſexaginta iugerum, vel eo amplius, fonticulum quoque aquæ viuæ ex ſaxo profluentem. In ipſis autem faucibus, ad quas ſine labore non aſcenditur, turris regia ſita eſt, & ſub ijſdem faucibus vrbis initium eſt in Auſtrum & Aquilonem vtrumque latus ſpargentis, frontem verò ad occidentem habentis, & à fronte quidem proprio muro, ab oriente verò rupe caſtelli munitur, porrò vtrumque eius latus mari alluitur. Hunc locum Guilielmus (Craſſus ille Albemarliæ & Holderneſſiæ Comes) caſtro conſtruendo idoneum contemplatus, ſumptuoſo opere naturam iuuans, totam rupis planitiem muro complexus eſt, & turrem in faucium anguſtijs fabricauit, qua proceſſu temporis collapſa, arcem magnam & præclaram Henricus ſecundus ibidem ædificari præcepit.* Cùm ille iam Angliæ proceres qui in ſoluto illo Stephani imperio, Regium patrimonium acciderant, inprimis verò Guilielmum illum Albæmarlium, qui in hoc tractu ſolus regnauerat, & hunc locum quaſi ſui iuris occupârat, in ordinem redegiſſet. De proiectiſſima Thomę Staffordi audacia, qui cnm paucnlis Gallis, vt magnis excideret auſis; hoc caſtrum, regnante Maria, ex improuiſo cæpit, biduúmque tenuit, nihil attinet dicere: Notius hoc eſt, quàm vt meis ſcriptis poſſit innoteſcere. Operæ-pretium tamen videatur annotare vberrimam, & quæſtuoſiſſimam hîc in ſubiecto mari Halecium (ſiue Leucomænidarum, aut Chalcidum, ſi ita mauis) piſcaturam Hollandos, & Flandros exercere, cùm veniam priùs veteri inſtituto ex hoc caſtro impetrauerint. Veniam enim piſcandi ſemper conceſſerunt Angli, honore ſibi reſeruato, vtilitate verò exteris quaſi per deſidiam reſignata. Incredibile enim ferè eſt quantā pecunię vim ex hac in noſtro littore piſcatura Hollandi ſibi corrogāt. Haleces hę (ignoſce quęſo ſi paucis

Scarborough caſtle.

Halecum quæſtuoſa piſcatura.

diuini

diuini erga nos beneficij extra ordinem meminero) Britanniam noſtram non ſine diuino conſilio, numeroſis examinibus quotannis circumnatant. Circa ſolſtitium æſtiuum ex alto littora Scotiæ petunt, quo tempore quia pinguiores ſunt ſtatim diuenduntur, Inde Anglica littora adeunt, & ab Auguſto medio ad Nouembrem optima & vberrima eorum eſt captura à Scarborough vſque ad Tamiſis oſtium. Poſteà aliqua vehementiori procella in Britannicum mare deferuntur, & in eo ad Chriſti vſque natalitia ſe piſcantibus offerunt, hinc Hiberniam vtrinque pernatantes in Septentrionalem Oceanum, circumnauigata Britannia, ſe transferunt, & ad Iunium quaſi ſubſiſtunt. Sed ad rem iam ſe recipiat oratio.

Teiſe fl. Inflectitur inde littus cautibus præciſum vſque ad Teiſe fluuium, ſinuſque circumducto littore efficitur plus minùs mille paſſ. patens, quem à nominatiſſimo exlege Roberto *Hoode*, Robin Hoods Baye. Robin Hoods Baye vocamus. Illum enim (Richardo primo regnante) floruiſſe author eſt Io. Maior Scotus, à quo prædonum principis & prædonis mitiſſimi elogio honeſtatur. Inde DVNVS ſinus, à Ptolemæo memoratus, ſtatim refugiente vtrinque *Dunum.* Duneſley. littore oſtenditur, cui Duneſley viculus adſidet, & huic contiguum Whitby, Saxonicè Ƨꞇꞃeaneſhealc, quod Beda ſinus Phari interpretatur. Nec illam interpretationem in quæſtionem vocare libet, quamuis noſtra lingua adeò referat *Sinum ſalutis*, vt hunc ipſum fuiſſe Salutarem ſinum dixerim, niſi apud Geographum ſitus aliud perſuaderet. Lapides hîc inueniuntur, ſerpentium in ſpiram reuolutorum effigie, naturæ ludentis miracula, quæ, vt inquit ille, Natura cùm veris & ſerijs negotijs quaſi fatigata, ludendo efformat. *Serpentes Lapidei.* Serpentes olim fuiſſe crederes, quos lapideus cortex intexiſſet. *Hilda.* Hildæ autem precibus adſcribit credulitas, tanquam illa commutâſſet, quæ primitiua Saxonum eccleſia, ſacerdotum tonſuræ, & Paſchatis iuxta Romanum ritum celebrationi pro viribus obſiſtebat, Synodo his de rebus anno 664. habita in monaſterio ſuo, quod hoc in loco poſuerat, & cui ipſa prima præfuit. Edelfleda Oſwini regis filia ampliſſimis redditibus hoc poſteà adauxit, vbi & patri iuſta ſoluit. Sed demùm Danicæ deprædationis tempeſtas omninò euertit, & quamuis Serlo Percius inſtaurârit, cùm ſtatim à Normannorum aduentu eidem præficeretur: nunc tamen antiquæ dignitatis vix tenue præ ſe fert veſtigium. In proximo, prærupto in colle inter duos tamen colles æditiores ad mare Wadæ Ducis Saxonici caſtrum fuiſſe

fuiſſe ferunt, qui in illa confuſa Nordanhumbrorum anarchia, & regulorum laniena, inita cum Etheredi regis percuſſoribus ſocietate, Ardulfum regem aperto Marte ad *Whalley* in agro Lancaſtrenſi laceſſiuit, ſed fortuna adeò aduerſa vt ſuis profligatis, ipſe ſibi fuga conſuleret, poſteáque morbo abſumptus vitæ fabulam peregit, & hîc in colle inter duo ſaxa ſolida ſeptem plùs minùs pedes alta tumulatur, quæ cùm vndecem pedibus diſtarent illum gigantea fuiſſe mole non dubitant affirmare. Eodem in loco longo poſt tẽpore caſtrum poſuit Petrus de *Malo-lacu*, quòd quaſi gratia, venuſtatéque plenum eſſet *Moultgrace* Gallicè nominauit (vt in hiſtoria Mealſenſi legimus) ſed cùm circumuicinis grauiſſimum eſſet iugum; populus penes quem vſus loquendi, mutata literula *Muoltgraue* dixerunt, quo nomine licet nominis ratio minus ſit nota, omnibus innoteſcit. Petrus hîc de *Malo-lacu* vulgò *Mauley* dictus, vt in hoc curioſis ſatisfaciam, è Pictonibus Galliæ oriundus Petri de *Turnham* vnicam filiam regnante Richardo primo in matrimonium duxit, cuius iure offertiſſimam hîc adijt hæreditatem, cui ſeptem Petri Barones de *Malo-lacu* ſuo ordine ſucceſſerunt, qui pro inſignibus areola nigra tranſuerſa, ſiue *Benda*, in aureo clypeo vſi ſunt, verùm cùm ſeptimus ſine ſobole fatis conceſſiſſet, per eius ſorores hæreditas inter equeſtres familias Saluainorum & Bigotorum partita erat.

Wada Dux ad quem Wadorum familia ortum refert.

798.

Wadesgraue.

Moulgraue Caſtle.

Barones de Malo-lacu.

Iuxta hunc locum, & alibi in hoc littore, repertum eſt Succinum nigrum, ſiue Geate. Gagatem aliqui eſſe exiſtimant, quem inter rariores lapides, gemmáſque habuerunt veteres. Enaſcitur verò inter cautes vbi rimis dehiſcunt, & priuſquàm expoliatur, colore eſt ſubrufo, & æruginoſo, expolitum autem verè eſt, vt inquit Solinus, nigro-gemmeus. De quo Rhemnius Palemon è Dioniſio.

Geate. *Gagates.*

Præfulget nigro ſplendore Gagates.
Hic lapis ardeſcens auſtro perfuſus aquarum,
Aſt oleo perdens flammas, mirabile viſu
Attritus rapit hic teneras ſeu ſuccina frondes.

Alij ſunt, qui carbonem noſtrum foſſilem Gagatem eſſe credunt.

Et Marbodæus in ſuo de Gemmis libello,

Naſcitur in Lycia lapis, & propè gemma Gagates,
Sed genus eximium fœcunda Britannia mittit,
Lucidus & niger eſt, leuis & leuiſſimus idem:
Vicinas paleas trahit attritu calefactus,
Ardet aqua lotus, reſtinguitur vnctus oliuo.

Audi

Audi etiam Solinum : *Gagates in Britannia plurimus,optimúſque lapis,ſi colorem requiras, nigro-gemmeus, ſi qualitatem nullius ferè ponderis,ſi naturam,aqua ardet,oleo reſtinguitur,ſi poteſtatem,attritu calfactus applicita detinet.*

Clíueland. *A Whitby* recedunt in occaſum littora,quibus adiacet **Cliueland**,à cliuis, (vt videtur, nomine accepto,quos **Cliffes** noſtra lingua vocámus,) Montes enim hîc paſſim latera trahunt, & vbique ſatis eſt cliuoſa. In littore autem *Kilton* caſtrum viuario incluſum ſedet, olim inclitæ familiæ Twengorum, quorum patrimonium ad Barones de *Lumley*, Hiltonios, & Daubeneios deſcendit; huicque ferè contiguum **Skelton** caſtrum adſidet antiquæ familiæ Baronum de *Bruis*, qui originem trahunt à Roberto *Bruis* Normanno, Ille duos habuit filios Adam Dominum de *Skelton*, & Robertum Dominum *Vallis Anandiæ* in Scotia, à quo ſtirps regia Scotorum, Petrus verò *Bruis* quintus ab illo Adamo ſine ſobole obijt,& ſorores hæredes reliquit Agnetem nuptam Waltero de *Falconberg*, Luciam Waltero *Tweng* à quo Baro de *Lumley*,Margaretam Roberto de *Roos*,& Laderinam Ioanni de *Bella-aqua* viris eo ſeculo magni honoris & exiſtimationis: poſteri Walteri de *Falconberg* diu floruerunt,tandem verò per fœminam poſſeſſiones ad Guilielmum Neuillum deſcenderunt, quem bellica virtus illuſtrauit, & Rex Edwardus IIII.Comitis Cantij titulo ornauit,eius autem filiæ quas ſolas ſuſcepit datæ ſunt Coigniero, *Bedhowing*, & R. de *Strangwayes*.

Kilton. Skelton. *Barones Bruis de Skelton.* *Barones Falconberg.*

Danby. *Danby* paulò inferius ad Meridiem ſedet quæ à poſteris Walteri Tweng ad Latimeros deuenit qui poſtea Barones Latimeri de *Danby*, à quibus ad Willougbæos luculentum patrimonium per nuptias delatum fuit, quod vnà cum titulo Radulphus Neuill primus Weſtmorlandiæ Comes pecunia (vt dicitur) Georgio Neuillo filio natu minori acquiſiuit, in cuius ſobole ad noſtra vſq; tempora permanſiſſe dignoſcitur. Nihil aliud eſt quod hîc adnotem, niſi Barones de *Meinell* nonnulla prędia hoc in agro de Archiepiſcopis Cantuarienſibus tenuiſſe, & pro ijſdem *Coignieros*,& *Strangwaies* & alios qui ab ijs prognati ſunt, ad obſequia, & ſeruitia militaria Archiepiſcopis præſtanda aſtrictos eſſe.Cúmque ex Prærogatiua, *Rex Angliæ* (Prærogatiuæ verbis vtor) *habebit cuſtodiam omnium terrarum eorum,qui de ipſo tenent in capite per ſeruitium militare, de quibus ipſi tenentes fuerint ſeiſiti in dominico ſuo vt de feodo,die quo obierunt,de quocunque tenuerint per huiuſmodi ſeruitium, dum tamen ipſi tennerint de Rege aliquod tenementum,*

Barones Latimer. *Hiſtoria Cantuarienſis.* *Prærogatiua Reg.17.Ed.2.* Wardſhip.

tum, ab antiquo de Corona, vſque ad legitimam ætatem hæredis: Excipiuntur tamen hæc feoda & alia Archiepiſcopi Cantuarienſis, & Epiſcopi Dunelmenſis, *ita vt habeant huiuſmodi terrarum cuſtodiam, licèt alibi tenuerint de Rege.*

Magis ad occaſum *Giſburge* vbi olim monaſterium à R. Bruis fundatum, quod Gualterũ de *Hemingford* hiſtoricum non ineruditum produxit, & *Stokeſley* emporiolum quod ad inclitam familiam de *Eure* iam diu ſpectauit, nec procul hinc abeſt *Yarum* ad *Teſam* flumen ſub quibus Wharlton caſtrum Baronum de *Meineill* quod cum vetuſtate iam colluctatur, & *Harlſey* caſtrum familiæ dè *Hothom* longo tempore (vt legi) hæredium conſpiciuntur. Giſburg. Stokeſley. Wharlton. Harlſey.

Interiùs inter montes de Blackamore, præter vagos riuulos, & rapidos torrentes, qui paſſim conualles ſibi vendicant, memorandum nihil occurrit, niſi Pickering Lancaſtrenſis patrimonij oppidum non paruum colli adfixum & veteri caſtello munitum, ad quod plurimi circumſiti viculi ſpectant, vndè vulgò Pickering Lith, & *Libertas de Pickering* regio adiacens denominatur. In qua ad Derwentionem Aiton ſita eſt, quæ nomen fecit præclaræ Equitum familiæ de *Aiton* à Dominis de *Veſcy* oriundæ, cuius hæreditas per filias inter Edwardum de *S. Iohn, Eueros,* & *Coignieros* partita fuit. Ab Edwardo autem D. *S. Iohn* ad Bromfletos magna portio deuenit, è quibus Henricus creatus erat Dominus Veſcy, à quo per filiam titulus ille ad Cliffordos tranſiuit. Ex altera parte ad quartum à *Pickering* milliare, iuxta *Dow* rapidum fluuiolum Kirk by-Moreſide non poſtremæ ſortis mercatus quondam Eſtoteuillorum poſſeſſio, collibus adiacet, vnde nomen impoſitum. Blackamore. Pickering. Aiton. Kirk-by-Moreſide.

Poſt hæc ad ſolem occidentem Rhiedall ſubſternitur, vallis læta, amœna, fœcunda, viginti tribus parochialibus eccleſijs ornata, quam *Rhie* fluuius interſecat: *Locus*, vt inquit Newbrigenſis, *vaſtæ ſolitudinis, & horroris,* priuſquam Gualterus *Eſpec* Cluniacenſibus monachis conceſſerat, & cœnobium fundârat. In hac *Elmeſley* ſedet, quod *Vlmetum* (ſi non mihi impono) Beda vocat, vbi Robertus Baro de *Roſs* dictus *Furſan,* caſtrum cõſtruxit, iuxta quod *Recall* fl. ſe ſub terram condit. Inferiùs ipſi flumini *Riton* adſidet, antiquæ familiæ *Percihaiorum* qui *Percyes* vulgò vocantur, antiqua poſſeſſio. Indè *Rhius* multorum torrentum aquas ſecum in Derwentionem euoluit, qui irrigat hac in valle Malton forum frumento, equis, piſcibus, & inſtrumentis ruſticis celebratum, Rhiedale. Malton.

celebratum, vbi veteris caſtri radices viſuntur, quod olim (vt accepi) ad Veſcios, ampliſſimos in his partibus Barones ſpectauit. Horum ſtemma (vt ex Archiuis regijs conſtat) à Guilielmo *Tyſon* deducitur, qui Dominus *Maltonæ* & *Alnewici* in Northumbria in prælio apud *Haſtings* contra Normannos cecidit, Vnica eius filia data fuit in matrimonium Iuoni de *Veſcy* Normanno qui filiam item vnicam reliquit Beatricem, quacum Euſtachius filius Ioannis Monoculi nuptias contraxit, qui religioſas ædes regnante Stephano apud *Malton* & *Watton* poſuit. Eius enim vxor ſecunda Domina fuit de *Watton* filia Guilielmi Conſtabularij Ceſtriæ. Euſtachij ex Beatrice filius Guilielmus è materno vtero cæſus *Veſcy* nomen ſibi aſſumpſit & inſignia videlicet Crucem argenteam in rubeo ſcuto. Hic duos progenuit filios Euſtachium de Veſcy, qui Margaretam filiam Guilielmi Regis Scotorum in vxorem accepit, & Guarinum de Veſcy Dominum de *Knapton*. Euſtachius pater erat Guilielmi qui Ioannem ſine prole defunctum, & Guilielmum rebus in Hibernia geſtis clarum progenuit, qui inſignia familiæ in auream parmam cum nigra Cruce commutarunt. Guilielmus verò cum legitimus filius Ioannes in bello Wallico obijſſet, Regi Edwardo nonnullas in Hibernia conceſſit terras, vt filius illegitimus Guil. de *Kildare* dictus paternam hęreditatem adiret, hæredemque inſtituit fiduciarium in vſum filij Anthonium Bec Epiſcopum Dunelmenſem ſed parùm fidum, de *Alnewic*, *Eltham* in Cantio & alijs terris. Filius autem hic illegitimus prælio Sterlingenſi in Scotia occubuit. Reciditque titulus tandem ad Aitonorum proſapiam eò quod Guarini Veſcy vnica filia Margareta enupta erat Gilberto de *Aiton*. Sed de his ſatis ſuperque paulò ante iam dictum.

Barones Veſcy.

Veſciorum inſignia.

Poſt hanc vallem *Neuburgus* cui Guilielmum Neubrigenſem rerum Anglicarum ſcriptorem debemus, & *Bellelanda* vulgò Biland, duo celeberrima monaſteria floruerunt, quæ Rogerus Moubraius poſuit, & dotauit. Moubraiorum horum familia ſi qua alia potens, nobilis, & opulenta fuit, & latifundia ampliſſima cum caſtellis *Gilling*, *Slingeſby*, *Thresk*, alijſque in hoc tractu poſſedit. Originem huius proſapiæ ſi quæris, vno verbo expediam. Cùm Rogerus de *Mowbray* Northumbriæ Comes & R. de *Eſtoteuil* ob perfidiam omnibus poſſeſſionibus exuti eſſent, Rex Henricus primus Nigello de *Albenye* patruo Guilielmi de Albeneio Comitis Arundelliæ iuueni ſummo loco inter Normannos

Newborrow. Biland.

Moubraiorum familia.

mannos nato, qui Guilielmo Rufo ab arcu erat, maximam earum partem contulit, iuſſitque vt Rogerus eius filius *Mowbraij* nomen aſſumeret, à quo Moubraij illi Nottinghamię Comites, & Norfolciæ Duces ſunt procreati.

Deinde ad Auſtrum *Calaterium nemus*, vulgò The Foreſt of Galtres ſubiacet, arboribus alicubi opacum, alicubi vliginoſa planitie madeſcens: hodie equorum ſolenni curſu in quo victori equo campanula aurea præmio proponitur, celeberrimum. Vix enim credibile, quanta hominum multitudo ad hæc certamina vndique confluat, & quantis depoſitis pignoribus de equorum velocitate concertetur. In hoc nemore Creac cernitur, quod Egfridus Nordanhumbrorum Rex anno 685. cum tribus in circuitu milliaribus S. Cuthberto elargitus eſt, per quem ad Dunelmenſem eccleſiam deuenit. Vix quarto hinc milliari Sherryhutton ſummæ elegantiæ caſtrum à Bertramo de *Bulmer* extructum, & à Radulpho *Neuil* primo Weſtmorlandiæ Comite reſtauratum, inter nemuſcula amœniſſimè ſedet, Cui vicinum eſt *Hinderskell* caſtellum à Baronibus de *Greyſtock* conſtructum. The Foreſt of Galtres. *Equorum decurſus ſolennis.* Creac. Sherryhutton. Hinderskell.

Poſt montes ad occaſum vbi in planitiem, & lætiores campos regio denuò ſe explicat, Aluertonſhire, vulgo Northallerton regiuncula *Wisko* fluuio irrigata iacet, nomine à Northaluerton oppido ſumpto, quod nihil eſt niſi platea longior. Guilielmus Rufus rex hoc eccleſiæ Dunelmenſi cum agro adiacenti donauit, cuius epiſcopis plurimum debet. Caſtrum enim Guilielmus Comin qui Dunelmenſem ſedem vi occupauit, conſtruxit, nepotíque ſuo conceſſit, quod nunc diſparuit, & qui ſubſequuti ſunt epiſcopi, immunitates quaſdam indulſerunt. Libro enim Dunelmenſi legitur, *quòd Hugo de Puteaco Dunelmenſis epiſcopus, oppidum firmauit, impetrato à rege vt inter caſtra adulterina, quæ tunc ſparſim per Angliam deſtrui videbantur, hoc ſolum priuilegium integritatis obtineret, quod rex tamen poſteà mandauit euerti, & ſolo funditùs æquari.* Iuxta hoc, prælium, quod vulgo *de Standardo* dicunt, factum in quo Dauid Scotorum rex, qui his regionibus ferè ſolitudinem inaudita crudelitate fecerat, tanta ſuorum ſtrage in fugam coniectus erat, vt tum demum iuſtæ iræ parentatum exiſtimarint noſtri. Verè enim hoc in bello effectum, quod Radulphus Epiſcopus dum Anglos oratione ante prælium acuerit, dixit: *Multitudo diſciplinæ inſolens ipſa ſibi eſt impedimento, in proſperis ad iniuriam, in aduerſis ad fugam.* De *Standardo* hoc prælium dictum North-Aluertonſhire. *Cap. 126.* 1137. *Bellum de Standard.* *Houedenus.*

dictum eſt, quod Angli circa vexillum, ſiue *Standardum* conglobati primum Scotorum impetum exceperint, ſuſtinuerint, eóſq; demùm profligauerint. *Standardum* autem hoc erat, vt in antiquis libris depictum vidimus, currus ingens rotis ſuffultus in quo malus eximiæ altitudinis infixus, in cuius ſummo crux eminebat, & infra crucem vexillum appendebat. Signum autem erat ſummæ expeditionis, & quaſi ſacra ara exiſtimabatur, planéque idem quod *Carrocium* erat Italis, quod nunquam niſi cùm de ſumma rerum ageretur, educi licuit.

Carrocium.

Threſk.

In hac etiam regiuncula, Treſk, vulgo Thruſk memorandum eſt, quod olim munitiſſimum habuit caſtrum, è quo Rogerus Mowbraius ſeditionis ſignum ſuſtulit, & Scotorum regem ad patriæ incendium euocauit, cùm Henricus II. conſilio parùm ſano ſibi quodammodo ſepulchrum effodiſſet, filium æquata poteſtate regem deſignando. Sed hæc ſeditio ſanguine demum erat reſtincta, & hoc caſtrum funditùs euerſum. Alia etiam ſeditionis fax, Henrico Septimo regnante, hîc exarſit, cùm enim vulgus indomitum leue tributum grauiſſimè ferrent, quod à regni ordinibus imperatum, & Rationales, ſiue Collectores abegiſſent, protinùs, vt fœlix temeritas nunquam inuenit modum, in Henricum Percium Northumbriæ Comitem qui prouinciæ præfuit, hoc in loco irruunt, interficiunt, & Ioanne Egremondo duce, arma in patriam, & principem induunt, verùm paucos poſt dies pœnas Reipublicæ graues, & iuſtas perſoluerunt.

Comes Northumbriæ à ſeditioſis interfectus.

Eboracenſes Comites, & Duces. Houedenus.

Eboracenſis prouinciæ, (poſt Edricum Saxonem, Guilielmum Mallet, & Eſtoteuillum vnum & alterũ è ſtirpe Normannica, quos hæreditarios Vicecomites fuiſſe volunt) primus & vnicus Comes erat Otho filius Henrici *Leonis* Ducis Bauariæ & Saxoniæ è Matilde filia Henrici ſecundi regis Angliæ, qui poſteà Imperator Auguſtus ſalutatus & Otho quartus appellatus. A cuius fratre Guilielmo altero Matildis filio oriundi ſunt Duces Brunſuicenſes & Lunæburgenſes in Germania, qui in huius cum Angliæ regibus cognationis argumentum, iiſdem inſignibus, quibus primi reges Angliæ è ſanguine Normannico, duobus ſcilicet leopardis ſiue Leonibus aureis in clypeo rubro vtuntur. Longo poſt tempore, Edmundum *Plantagenet* Edwardi Tertij filium Eboraci Ducem inſtituit Richardus ſecundus, cuius filius primogenitus Edwardus Dux Eboracenſis prælio ad *Agincourt* cecidit. Secundò genitus Richardus Cantabrigiæ

Duces Brunſwici.

Comes

Comes capite truncatus Richardum Eboraci Ducem ſuſcepit, cui maternus ſplendor tantos ſpiritus extulit, vt regni ſpe inflatus exitiabile illud bellum inter Lancaſtrenſem & Eboracenſem familiam, quo ipſe occubuit, concitârit. Sed eius filius Edwardus, deturbato Henrico ſexto, regnum tanquam hæreditarium obtinuit, Edwardi quarti nomine notus, ſecundóque ſuo filio Ducatum Eboracenſem contulit, vti Henricus ſeptimus filio ſuo iuniori, qui poſteà Henrici octaui nomine in regem Angliæ inauguratus.

Numerantur in hoc Comitatu Paraciæ 459. quibus ſubſunt plurimæ capellæ etiam magnis paracijs incolarum multitudine adæquandæ.

Richmondſhire.

HVius agri pars reliqua, quæ Solſtitialem occaſum ſpectat, & latè patet, **Richmondſhire**, ſiue **Richmountſhire** vocatur, nomine facto à caſtro quod Alanus Britanniæ Armoricæ Comes extruxerat, cui Guilielmus Normannus victor, hunc agrum qui priùs Edwini Saxonis erat, hoc breui diplomate donauit. *Ego Guilielmus cognomine Baſtardus Rex Angliæ do, & concedo tibi nepoti meo Alano Britanniæ Comiti, & hæredibus tuis in perpetuum omnes villas, & terras quæ nuper fuerunt Comitis Eadwini in Eboraſhira, cum feodis militum, & alijs libertatibus, & conſuetudinibus, ita liberè, & honorificè, ſicut idem Eadwinus eadem tenuit. Data obſidione coram ciuitate Eboraci.*

Inciſis rupibus, & montoſa collium eminentia hæc regio ferè tota eminet, quorum conuexa ſunt alicubi ſatis herbida, radices, conuallésque non omnino infrugiferæ. Montes verò ipſi plumbo, carbone foſſili, nec non ære grauidi. In Edwardi enim quarti Charta, mentio habetur de minera ſiue fodina cupri, iuxta ipſam Richmondiam vrbem. Sed auaritia, quæ mortales etiam ad inferos agit, in hos montes, neſcio an difficiliori euectione deterrita, minùs penetrauit. *Aes, Plumbum, & Carbo foſſilis.*

Quòd in eorum autem ſummitatibus, vt etiam alibi lapides nonnunquam fuerint reperti cochleas marinas, & alia aquatilia *Cochleæ lapideæ*

referentes, ſi non ſint naturæ miracula: refuſi in omnem terram ſub Noë diluuij certa eſſe indicia, cum Oroſio Chriſtiano hiſtorico iudicabo. Sic enim ille ſcribit: *Refuſo ſub Noë in omnem terram mari, immiſſoque diluuio, cùm toto orbe contecto, vnum ſpatium cœli eſſet ac pelagi: deletum fuiſſe vniuerſum genus humanum paucis in arca fidei ſuæ merito ad ſubſtituendam originem reſeruatis, euidentiſſimè veraciſſimi ſcriptores docent. Fuiſſe tamen etiam illi conteſtati ſunt, qui præterita quidem tempora, ipſúmq; auctorem temporum neſcientes, tamen ex indicio & coniectura lapidum quos in remotis montibus conchis & oſtreis, ſcabros, etiam ſæpe cauatos aquis viſere ſolemus, conijciendo didicerunt.*

Proximè Lancaſtrenſes, inter montes adeò vaſta, ſolitaria, ſquallentia, & muta ſunt omnia, vt quoſdam riuulos hàc reptantes, Hellbecks, quaſi riuulos infernales ſiue Stygios dixerint finitimi. (Helbecks.) Securáque ſunt hoc tractu cubilia capris, damis, & ceruis, qui hîc viſuntur magnitudine ſua, & ramoſis cornibus ſpectatiſſimi.

Vrus flu, iam ſæpè dictus ex his montibus occiduis decidit, primúmque vallem *Wentſedale* (Wentſedale.) gregibus ſatis repletam, mediam ſtringens, dùm adhuc fontis vicinia exiguus eſt, ab Auſtro fluuiolo augetur, qui è ſtagno *Semare* tenui alueo emittitur. Ad ipſos verò confluentes vbi tuguriola ſunt pauca, quæ à ponte quo primùm *Vrus* calcatur, *Banbrig* vocant, olim præſidium fuit Romanorum, cuius & reliquiæ hodie ſuperſunt. In colle enim quem à Burgo *Burgh* nunc dicunt, inter alia multa Romanæ vetuſtatis argumenta, non ita pridem eruta fuit Aurelij Commodi Imp. ſtatua, (*Commodi Imp. ſtatua.*) qui vti habet Lampridius, ab adulatoribus BRITANNICVS cognominabatur, cùm Britanni Imperatorem etiam contra eum eligere voluiſſent. Tunc poſita hæc ſtatua videatur, cùm ille immodicus ſui æſtimator, eò veſaniæ proceſſerit, vt Herculem Romanum Iouis filium ſe dici iuſſerit. Eſt enim Herculis habitu efformata, & dextra claua armata, cui ſubeſt mutila, & lacunis interrupta hæc inſcriptio.

------CÆSARI AVGVSTO
MARCI AVRELII FILIO
- - - - - - - - - - -
SENIS IOVIS AMPLISSIMI
VENTS PIVS.

Extat

Extat hæc hodie in *Nappa* villa præcipua Medcalforum, quæ numeroſiſſima totius Angliæ familia his temporibus cenſetur. Chriſtophorum etenim *Medcalf* virum equeſtris dignitatis, & familiæ huius primum, trecentis equitibus eiuſdem familiæ, & cognominis eodem amictu ſtipatum, cùm Comitatus Vicecomes nuper eſſet, Iuſticiarios Aſſiſarum excepiſſe, Eboracúmque deduxiſſe accepimus. Vt hanc *Banbrig* GLANNOBANTAM, ſiue GLANOVENTAM, quæ præſidio Cohortis Primæ Morinorum à Romanis firmata erat, credam, aliqua me ratio mouet, & iubet illa quæ eſt nominis, & ſignificationis affinitas (vt VENT in inſcriptione taceam) vallis enim *Wentſedale* dicitur, nec eius nominis aliquod in illa flumen (à fluminibus enim valles apud nos denominantur) niſi profluens ille *Venta* olim dictus fuerit, qui nunc Semare Water appellatur, quod è ſtagno promanet, cuiuſmodi ſtagna Semare Saxonicè alicubi dicta fuiſſe obſeruaui. Et *Glanobanta*, ſiue *Glanouenta* Ventę flu. ripam Britannicè ſonat, vnde etiam littoralis illa Galliæ ciuitas *Glanon*, cuius meminit Mela, nomen traxiſſe videri poſſit, de Glanouenta nihilominùs vt comperendinem, & laxior ad deliberandum dies dicatur, ab Antiquitatis Prætore poſtulo. Hinc citus defertur *Vrus*, & inter duas rupes, vnde Attſcarc loco nomen, præceps voluendo deuehitur, non longè à *Bolton* Baronum de *Scrope* antiqua ſede, & caſtro, quod Richardus Dominus *Le Scrope* & Angliæ Cancellarius, ſub Richardo ſecundo maximis impenſis conſtruxit. Iamque in Orientem ſolem ſe agens, Midelham oppidum adit, cuius honorem, vt in Neuillorum Genealogia legimus, Alanus Richmondiæ Comes fratri iuniori Rinebaldo contulit, cum omnibus terris, quæ ante eorum aduentum ad *Gilpatrick* Danum ſpectârunt. Huius è filio Radulpho nepos, Robertus *Fitzraph* dictus, *Wentſedale* etiam omnē à Conano Britanniæ, & Richmondiæ Comite dono accepit, & ad Midelham caſtrum firmiſſimum excitauit. Sed Roberti huius nepote ſine maſcula prole defuncto, Maria filia eius vnica Roberto Domino *Neuill* enupta, in Neuillorum familiam hanc hæreditatem ampliſſimam quaſi dotale patrimonium ſuis nuptijs tranſtulit.

Nappa.
Medcalforum numeroſa familia.
Glannobanta.
Glanon Galliæ.
Bolton caſtle.
Barones Le Scrope
Midelham.
Domini de Midelham.

Vrus deinde, poſtquam paucula permenſus fuerit milliaria, *Ieruis* ſiue Ioruallenſe monaſterium nunc in ruinas redactum, poſteà *Maſham* reſpergit, quæ Baronia fuit Scroporum de *Maſham*, qui vt è ſtirpe Scroporum de *Bolton* progerminarunt, ita

Maſham.

denuò in eandem coniugio inſiti fuerunt. Ad alteram autem fluminis ripam, ſed magis introrſum *Snath* ſedet Baronum de *Latimer* primaria habitatio, qui clarorum nataliũ ortum duxerunt à Georgio *Neuill* filio minori Radulphi *Neuill* primi Comitis Weſtmorlandiæ, qui filio hunc titulũ cum poſſeſſionibus emit, cùm antiquior *Latimerorum* familia in fœminis deſijſſet; perpetuáq; ſucceſſione ad noſtra vſque tempora floruerunt, cùm maſcula prole deficiente, lautiſſima hæreditas inter quatuor ſorores erat diuiſa, quæ in *Perciorum, Ceciliorum, D'auerſorum,* & *Cornwallis* familias enuptæ fuerunt. Nec alios locos hac in parte memoratu dignos præteruehitur *Vrus* præter *Tanfeld* habitationem olim *Gerneganorum* equitum auratorum, à quibus ad Marmionos deſcendit, qui Baronum dignitate cenſebantur, quorum vltimus filiam reliquit vxorem ſecundam Ioannis Domini *Grey* de *Rotherfeld,* cuius duo liberi adſumpto Marmionum nomine matri ſucceſſerunt, altérque vnicam filiam & hæredem reliquit Elizabetham coniugem Henrici *Fitzhugh* Baronis incliti.

Snath.
Barones Latimer.
Tanfeld.
Barones Marmion.

Swalam deinde à celeritate (vt author eſt Th. Spottus) ſic dictum magno aquarum aſſultu influentem accipit *Vrus,* qui etiam ex occiduis montibus vix quinque mille paſſ. ſupra *Vri* fontes in ortum procurrens, valle patenti primùm deuehitur, quæ inde Swaldale nominatur, ſatis illa quidem graminoſa, ſed ſyluis indiga. Inde Richmondiam, vulgò Richmond, primariam regionis vrbem exiguo mœniũ circuitu incluſam, ſed productis ad tres portas ſuburbijs ſatis frequentem perfundit, quam Alanus primus Comes contra Anglorũ & Danorum impetus, quos Normanni hæreditate ſpoliârunt, mœnibus & caſtro præmuniuit, cùm Gilling villæ ſiue *Manerio* ſuo proximo minùs confideret. Erat enim villa illa *Gilling* religione magis ſancta, quàm munitione firma, ex quo, in hac (quam Beda *Gethling* vocauit) Oſwius Nordanhumbrorum Rex hoſpitis inſidijs interfectus fuerat, cuius ad cædẽ expiandam ædificatum erat monaſterium, quod in ſummo honore eſt à Saxonibus noſtris habitum. Magis ad Septentrionem *Rauenſwath* caſtrum ſe oſtendit, quod Barones ſuos *Fitz-Hugh* dictos ex antiqua Anglorum ſtirpe habuit, qui loci Domini fuerunt ante Normannorum victoriam, & claruerunt vſq; ad Henrici VII. tempora magnis poſſeſſionibus ex nuptijs cum hæredibus familiarum illuſtrium de *Furneaux,* & *Marmion* locupletati, quæ ad *Fienes* Dominos *D'acres* in Auſtro, & *Parros* per duas ſorores tandem obuenerunt.

Swale fl.
Richmond.
Gilling.
Rauenſwath.
Barones Fitz-Hugh.

Tribus

Tribus infra Richmondiam mill. paſſ. *Swala* vetuſtam illam vrbem præterfluit, quam Ptolemæus, & Antoninus CATVRACTONIVM & CATARRACTON dicunt, Beda autem *Catarracton*, & alibi *Vicum iuxta Catarractam*, vnde à Catarractis nomen illud inditum exiſtimo, cùm Catarracta iuxta ſit. Occurſantibus enim ſcopulis per dirupta aquis confractis ruit hîc potiùs quam fluit *Swala*. Et cur ille *Vicum* iuxta *Catarractam* diceret, ſi ibi non eſſet fluminis Catarracta? Vrbem illis temporibus celeberrimam fuiſſe, ex Ptolemęo colligatur, quòd ibi cœleſtis obſeruatio facta fuerit: nam & Magnæ Conſtructionis libro 2. cap. 6. Parallelum quartum & vigeſſimum per Britanniæ Catarractonium deſcribit, diſtaréq; ab Æquatore partibus LVII. facit, at in Geographicis longiſſimum diem horis XVIII. Æquinoctialibus definit, vt iuxta ſuum ipſius πλάτος LVIII. partib. diſtet. Hodie verò, vt inquit ille, *magnum nil niſi nomen habet*. Viculus enim eſt pertenuis, *Catarrick*, & Catarrickbridge dictus, notus & ſuo ad prætoriam illam Romanorum viam ſitu, quæ hîc flumen tranſit, & rudetis hinc inde diſperſis, quę nonnullam vetuſtatis faciem præ ſe ferunt, præſertim ad *Ketterickſwart*, & *Burghale*, quæ ſunt à ponte paulò remotiora. Quid olim à Pictis & Saxonibus pertulerit, cùm illi omnes Britanniæ vrbes ferro & flamma fœdarent, nihil certi habemus; confirmato autem Saxonico imperio, floruiſſe videtur, (licèt Beda vicum vbique vocet,) donec anno ſalutis DCCLXIX. ab Eanredo, ſiue Beanredo tyranno, qui Nordanhumbrorum regnum conuulſit, incenſa deflagrauit. Sed & ille ſtatim miſerè incendio perijt, & Catarractonium è cineribus emicuit, Septuageſimo enim ſeptimo pòſt anno, Etheldredus Rex nuptias cum Offæ Regis Merciorum filia hîc celebrauit. Nec diu tamen rebus integris ſtetit, Danica etenim vaſtitate, quæ ſubſecuta eſt, prorſus corruit.

Catarractonium. *Cattaricke.*

Catarrick-bridge.

Longo inde tractu, nec inoffenſus *Swala* ſuas ducit aquas non ita procul ab Hornby familiæ de *S. Quintino* caſtro, quod ad *Cognieros* poſteà deſcendit, prætérque læta paſcua, & ruſticanas villas nihil vidit, niſi *Bedall* ad alium riuulum influentem, quæ Regis Edwardi Primi temporibus Barones ſuos Brianos *Fitz-Alan* antiqua nobilitate florentes iactat, vtique à Ducibus Britanniæ & Richmondiæ Comitibus ortos, verùm deficientibus maſculis hæreditas ad *Stapletonos*, & *Greios* de *Rotherfeld* per filias delata fuit.

Hornby.

Bedall.

Barones de Bedal.

Iam *Swala* Richmondiæ agro relicto, propiùs ad *Ouſam*, ſiue *Vrum* accedit, vbi Topcliffe Perciorum primariam ſedem inuiſit, Taðencliffe Marianus vocat, qui Northumbriæ ordines ad parendum Eldredo Viſiſaxoni Edmundi fratri, anno reparatæ ſalutis 949. iureiurando interpoſito ſe illic obſtrinxiſſe ſcribit. Ad ipſos verò fluminum confluentes Mitton ſedet villula parua, ſed non parua cæde ſignata. Scoti enim anno 1319. cùm peſtis Angliam ferè exhauſiſſet, huc vſque populabundi progreſſi, non exiguam ſacrificulorum noſtrorũ & ruſticorum manum, quam Eborac. Archiepiſcopus ſub ſignis eduxerat, facilè profligârunt.

Topcliffe. Mitton.

Sed, vt pedem referamus. A Catarractonio ad XII. mill. LEVATRAS oppidum ſtatuit Antoninus, in quo Exploratorum numerum ſub ſuo præfecto excubias egiſſe meminit Notitiarum Liber. Has fuiſſe in aſpero illo ſaxeto inde patria lingua Stane-more dicto, quòd longiùs in occaſum ſolſtitialem vſque ad Teſis fontes procedit, non dubito. Et iuxta *Bowes*, ſiue *Bough* viculum ad ipſam Prætoriam viam fuiſſe, diſtantia credi poſtulat. Et quî non credatur? cùm Romanæ vetuſtatis monumenta hîc ad Bowes fuerint effoſſa, vnáque & altera Romanorum Inſcriptio in eccleſiola extet. Quamuis hodie nulla re æquè ſit celebrandus, quàm quòd præclaræ & equeſtri familiæ de *Bowes* nomen impertijt, quæ in difficilimis temporibus egregiam Principi, & patriæ contra ſeditioſos nauauit operam. *Leuatras* verò fuiſſe *Maiden caſtle*, quod ſuperiùs eſt ad ipſam etiam viam, vt credam adduci non poſſum, cùm & diſtantia refragetur, & tantùm collis ſit foſſa incinctus, in quo nulla planè ædificiorum indicia, omniáque circumcirca ſunt ſolitaria, niſi quod ſit Noſocomium exiguum in ipſo ſaxeti medio, & ad ipſum Crux lapidea, nos Rerecroſſe, Scoti *Reicroſſe*, id eſt, *Regiam crucem* vocant, in ipſo agrorum confinio. Quam quaſi lapidem Angliæ & Scotiæ terminalem poſitã fuiſſe prodit Hector Boëtius Scotus, cùm Guilielmus primus Cumbriam ea lege Scotis permiſiſſet, vt clientelari iure à ſe tenerent, & nihil quod Normannico imperio fraudi eſſet, molirentur.

Leuatra. Bowes. Maiden-caſtle. Spittle vpon Stanemoore. Rerecroſſe.

Comites Richmondiæ fuerunt multi pro principum fauore, & ex varijs familijs, quos ſua tamen ſerie, quam poſſumus accuratè & perſpicuè ſubijciemus. Alanus Rufus Comes Britanniæ Armoricæ. Alanus Niger frater eius. Stephanus Comes Britanniæ frater eius. Alanus Comes Britanniæ, filius Stephani. Conanus Dux Britanniæ filius eius. Galfridus *Plantágenet* filius Henrici

Comites Richmondiæ.

rici ſecundi regis Angliæ qui Cōſtantiam filiam vnicam Conani primò duxit. Arthurus filius eius à Ioanne Rege Angliæ ſublatus. Guido Vicecomes Thoarenſis cui Cōſtantia ſecundò enupſit. Ranulphus tertius Comes Ceſtriæ cui Conſtantia tertiò nupta. Petrus de *Dreux* ſiue Druidenſis, regio Francorum ſanguine oriundus, qui Aliciam vnicam Conſtantiæ filiam è Guidone Thoarenſe ſuſceptam duxit. Petrus de *Sabaudia* auunculus Æleonoræ vxoris Regis Henrici tertij. Ioānes Dux Britanniæ, filius Petri de *Dreux*. Ioannes Dux Britanniæ filius eius. Ioannes filius eius. Arthurus filius Ioannis, Ioannes de *Gaunt* Dux Lancaſtriæ, qui Comitatum Richmondiæ cum rege pro alijs terris commutauit. Ioannes Dux Britanniç Comes Montis Fortis & Richmondiæ. Ioannes Dux Britāniæ gener regis Edwardi III. Radulphus Comes Weſtmorlandiæ. Ioannes Dux Bedfordiæ. Humfredus Dux Gloceſtriæ, Comes Richmondiæ, Edmundus frater vterinus Henrici VI. Henricus filius eius poſteà Rex qui Henricus VII. dictus, & dum ille exularet, Richardus Dux Gloceſtriæ, Georgius Dux Clarentiæ, qui non Comes ſed Richmondiæ Dominus appellatus. Et Henricus filius *nothus* Henrici Octaui Dux Richmondiæ à patre inſtitutus. *Dux Richmondiæ.*

Continentur in hoc agro Paraciæ magnæ præter ſacella 104.

EPISCOPATVS DVNELMENSIS.

EPiſcopatus Dunelmenſis, vulgò **the Biſhoprick of Durham**, ſiue **Dureſme**, Eboracenſibus ad Septentrionem confinis, in trianguli ſpeciem efformatur, cuius apex ad Occaſum coëuntibus ibi Septentrionali limite & *Teſis* fontibus figuratur. Laterum alterum quod Meridiem ſpectat, continuo *Teſis* decurſu terminatur; alterum, quod Boreā intuetur, primùm breui ab apice linea ad *Derwentum* flumen, inde *Derwento* ipſo, & *Tina* flu. cùm *Derwentum* admiſerit, deſcribitur. Baſim verò trianguli, quæ ortum reſpicit, ora maritima affingit, quam magno fremitu Oceanus Germanicus grauiſſimè diuerberat.

Quà in apicem coarctatur, campi ſunt nudi, ſyluæ raræ, colles glabri, ſed non ſine ferri venis, conualles autem ſatis graminoſę, Anglię enim Appenninus, quem dixi, hunc angulum interſecat. Ad Orientalem autem partem, ſiue trianguli baſim, vti etiam ad latera, culturæ terra eſt perquàm grata, redditúsq; cum agricolarum labore contendunt, pratis, paſcuis, aruis diſtincta, Sea Cole. *Carbo foſſilis.* oppidis paſſim conſita, & carbone foſſili quo pro ignis alimento plurimis in locis vtimur, copioſa. Carbonem hunc aliqui bitumen terrenum nigrum, alij Gagatem, alij Thracium lapidem eſſe volunt, quæ omnia eandem rem eſſe probauit magnus ille in rebus Foſſilibus philoſophus Georgius Agricola. Certè hic noſter nihil aliud eſt quam bitumen calore ſub terra induratum, & excoctum, Bituminis enim odorem reddit, & ſi aqua aſpergatur, acriùs, & luculentius ardet, an verò oleo extinguatur *Obſidianus lapis.* non ſum expertus. Si verò obſidianus lapis apud nos ſit, illum, Canol Cole. eſſe credam qui alijs Angliæ locis reperitur Canol Cole vulgò appellatur: eſt enim durus, ſplendidus, lęuis, & aſſulatim ſubſciſſilis, accenſúsque citò ardet. Sed hæc illis qui naturæ penetralia penitiùs rimantur relinquamus.

S. Cuthberti patrimonium. Totam hanc regionem cum alijs etiam vicinis *S. Cuthberti terram*, ſiue *patrimonium* vocant in ſuis ſcriptis Monachi. Sic enim vocarunt illi, quicquid ad Dunelmenſem ſpectauit Eccleſiam, cuius Cuthbertus quaſi patronus habetur, qui in prima Saxonicæ Eccleſiæ infantia Lindefarnenſis Epiſcopus vitam tanta ſanctitate, & integritate tranſegit, vt inter Diuos relatus fuerit. Regéſque noſtri, & proceres, quòd tutelarem illum fuiſſe Diuum contra Scotos crediderint, non ſolùm eius corpus deuoti ſæpenumerò inuiſerint, quod integrum incorruptúmque duraſſe perſuaſerunt ſcriptores; ſed etiam ampliſſima latifundia donarint, & plurimas immunitates irrogârint. Egfridus Rex magnos redditus in ipſa vrbe Eboraco, *Crecam*, quam dixi, & Luguballiam ciuitatē ipſi Cuthberto viuo dedit, vt eſt in hiſtoria Dunelmenſi. Alfredus Rex, & Guthrunus Danus, quem ille Nordanhumbris præfecit, *poſteà totam inter* Were *flu. &* Tinam (libri antiqui verbis vtar) *Cuthberto, & in eius eccleſia miniſtrantibus perpetuo poſſeſſionis iure largiti ſunt, ex qua illis ne inopia laborarent, vitæ ſubſidia procurentur; præterea eius eccleſiam tutum profugis locum refugij conſtituerunt, vt quicunque, qualibet de cauſa ad eius corpus confugerit, pacem per triginta ſeptem dies nulla vnquam occaſione infringendam habeat.* Edwardus, Athelſtanus Reges, &

Cnuto,

Cnuto, ſiue Canutus Danus, qui nudis pedibus ad Cuthberti tumulum acceſſit, has leges & libertates non modò confirmârunt,ſed etiam auxerunt: nec minùs Guilielmus Normannus, à cuius ſtatim tempore Comitatus Palatinus iudicatus eſt, Et Epiſcopi tanquam Comites Palatini ſigillo inſculpſerunt militem cataphractarium phalarato equo inſidentem altera manu gladium vibrantem,altera inſignia Epiſcopatus prætendentem cum Inſcriptione *Crux veritati Comes*,Iuraque ſua regalia habuerunt Epiſcopi,adeò vt proſcriptorum bona illis non regi cederent, & ipſa plebs immunitatibus elata merere in Scotia ſub rege recuſarit. Dicebant enim (hiſtoria Dunelmenſis pro me loquetur) *ſe eſſe* Haliwerke Folkes, *& terras ſuas tenere ad defenſionem corporis S. Cuthberti, nec debere ſe exire terminos Epiſcopatus, ſcilicet vltra Tinam & Teiſam pro rege,vel epiſcopo.* Verùm Edwardus primus has libertates primus præcîdit. Cùm enim ille ſe tanquam arbitrum honorarium inter Antonium Beccum epiſcopum,& Priorem,de poſſeſſionibus inter ſe acriter digladiantes interponeret,nec illi ex eius arbitrio facerent,*ſeiſiuit* (inquit author meus) *libertatem Epiſcopatus in manum ſuam, & ibi rimata ſunt multa, & libertas in multis læſa.* Iura tamen ſua poſteà recuperauit eccleſia, illæſáque tenuit vſque ad Edwardum VI.cui, diſſoluto Epiſcopatu,omnes eius redditus,& libertates,ordines in Parlamento conceſſerunt. Sed ſtatim Maria Regina eadem authoritate hanc conſtitutionem refixit, & omnia ſarta tecta eccleſiæ reſtituit, quibus hodie gaudet. Nuper enim Iacobus Pilkintonus Epiſcopus DIVAM ELIZABETHAM de bonis Caroli *Neuilli* Comitis Weſtmorlandiæ, & aliorum in hoc agro proſcriptorum,qui in patriam bellum nefariè mouerant, in ius vocauit,cauſámque perſequutus eſſet, niſi authoritas Parlamentaria interceſſiſſet, & pro eo tempore (ſic ſe habent verba) Reginæ adiudicaſſet, quòd impenſis ſuis maximis cùm epiſcopum, tum Epiſcopatum è ſeditioſorum faucibus eripuiſſet. Sed his omiſſis ad locorum deſcriptionem iam ſtilum promoueamus.

Comitatus Palatinus.

Sigillum Comitum Palatinorum.

Flumen quod meridionalem huius agri partem vallat, Latinis *Teiſis* & *Teiſa*, vulgò Tées, Polidoro Italo, cui ſuæ Italiæ Atheſis animo obuerſabatur,ſine vlla ratione *Atheſis* dicitur,Ptolemæo Τύασις, & TVESIS appellari videtur,apud quem tamen Librariorũ incuria ſuo loco exulare exiſtimo.Cùm enim TVESIN & TINAM in remotiori Britanniæ parte, vbi Scoti nunc agunt, ille

Tees & Tweſis.

ille ſtatuerit: & hæc regio *Teſi* & *Tina* includitur, ſi in veterem Geographum Criticus eſſe auſim, poſtliminiò huc in ſua loca reuocarem, & cum bona, vti ſpero, Scotorum venia, qui nulla habent flumina, quibus hæc nomina verè aſſerant. TESIS è ſaxeto illo Stanemore erumpit, raptíſque ſecum multis vndiq; torrentibus, per rupes fluens, è quibus ad *Egleſton* marmora cæduntur, primum *Bernardcaſtle*, id eſt, *Bernardi caſtrum* pulſat, à Bernardo *Balliolo* Ioannis Ballioli Scotorum Regis abauo conſtructum, & denominatum. Verùm Ioannes ille Balliolus quem Edwardus primus Scotiæ regem declarauerat, illud amiſit cum alijs in Anglia poſſeſſionibus, quòd fidem Edwardo datam prodidiſſet. Quo tempore rex Antonio Dunelmenſi epiſcopo infenſior *hoc caſtrum* (vt habet liber Dunelm.) *cum pertinentijs ab eo abſtulit, & Comiti de Warwicke contulit*, Herks, & Hertnes *Roberto Cliffordo*, Kewerſton *Galfrido de Hertlpole, quæ Epiſcopus habuit ex foris-factura I. de Balliolo, R. de Bruis, & Chriſtopheri de Seton.* Sed paucis poſt annis Lodouicus de *Bellomonte* Epiſcopus regio Francorum ſanguine natus, ſed literarum vt ſcribitur, omnino expers, de hoc caſtro, & cæteris poſſeſſionibus litem intendit, cauſamque obtinuit, lata in hæc verba ſententia, *Epiſcopus Dunelmenſis debet habere forisfacturam guerrarum infra libertates Epiſcopatus, vt rex habet extrà.*

Barnard caſtle.

Non quinque hinc mill. paſſ. abeſt paulò remotiùs à Teſi Standrope, quod & *Stanthorpe*, i. *vicus Saxeus*, dicitur, oppidulum mercatorium, vbi Collegiata erat eccleſia *Neuillorum*, & opus, & tumulus. Huic contiguum eſt Rabye, quam Cnuto ſiue Canutus Rex Danicus eccleſiæ Dunelmenſi, vnà cum circumuicino agro & Stanthorpe *liberè in perpetuum poſſidenda donauit. A quo tempore* (vt habet author meus) *familia Neuillorum, ſiue de* Noua villa Raby *de eccleſia tenuit reddendo quatuor libras, & ceruum quotannis.* Stemma enim illi à Waltheofo Northumbriæ Comite, è cuius progenie cùm Robertus *filius Maldredi* Dominus de *Raby* filiam Galfredi *Neuill* Normanni duxiſſet (cuius auus Gilbertus *Neuill* Regis Guilielmi primi Admirallus fuit) poſteri Neuillorum nomen aſciuerunt, & in familiam longè potentiſſimam ſuccreuerunt, qui caſtrum admodum ſpatioſum hîc erexerunt, quod eorum prima, & præcipua ſedes erat.

Raby caſtle.

Neuillorum familia.

Teſis inde lapſus per Sockburne antiquæ, & nobilis familiæ de *Cogniers* domicilium, propè Derlington frequens forum agitur, quod *Seir filius Vlfi* Saxo, impetrata ab Etheldredo rege venia,

Derlington.

venia, eccleſiæ Dunelmenſi donauit, Hugóque de *Puteaco*, ſiue *Pudſey* templo, & ædificijs exornauit. In huius agro tres ſunt miræ profunditatis putei, *Hellkettels* vocat vulgus, id eſt, *Inferni caldaria*, quia per antiperiſtaſin caleſcat in illis aqua. Prudétiores hauſtâ terræ motu tellure ſubſediſſe credunt, & probabiliter quidem. Legimus enim in Chronicis de *Tinmouth. Anno Domini* 1179. *in Natali domini apud* Oxenhall *in territorio de Derlington, in epiſcopatu Dunelmenſi, eleuauit ſe terra in altum ad ſimilitudinem proceræ turris, & manſit ab illa die quaſi immobilis vſque ad veſperam, & tunc cecidit tam horribili ſtrepitu, vt vicinos terruit omnes, & abſorbuit eam tellus, & fecit ibidem puteum profundum, qui eſt ibi in teſtimonium vſq; in hodiernum diem.* Illos autem ſubterraneos habere meatus, & exitus Cuthbertus Tunſtallus Epiſcopus primus deprehendit, reperto in *Teſi* anſere, quem ſignatum in horum maiorem experiundi gratia demiſerat. Poſt *Derlington* nulla quæ melioris ſunt notæ oppida adpoſita habet *Teſis*, ſed viridantium camporũ margines, & ruſticanas villas flexuoſo meatu lambens, tandem amplo oſtio in Oceanum ſe eijcit, vnde Trianguli baſis ad oram maritimam inchoatur.

Hell kettels. *Putei profundi.*

Barones Sur-Teis *dicti, i. ſuper Teſim ad hunc olim floruerunt.*

Littus hinc in Septentriones decurrit vno & altero tantùm amniculo interſciſſum, iuxta *Gretham* vbi egregium Hoſpitale poſuit Robertus Dunelmenſis Epiſcopus cùm accepiſſet loci *Manerium* dono Domini Petri de *Monte-forti*. Et inde promontoriolo ſolùm vno prominet vix ſeptem ſupra *Teſis* oſtium milliaribus, cui Hartlepole emporium celebre, & ſtatio fida, ſitu percommodo inſidet. Heorteu Beda vocare videtur (quod Huntingdonenſis *Cerui inſulam* interpretatur) vbi Heiu mulierem religioſam monaſterium olim fundâſſe memorat: ſi Heorteu non ſit potiùs territorioli illius nomen, quod Dunelmenſis liber innuit, & Heortneſſe alibi appellat, quòd in mare longiùs procurrit. Ab hoc per xv. mill. paſſ. littus continuum ſparſim oppidis redimitum grata facie nauigantibus arridet, donec Vedræ flumini ſe aperit, ſic enim Ptolemæo nominatur, qui Bedæ *Wirus*, Saxonibus ꝼeoɲ, & nobis *Were*. Hic in ipſo trianguli apice, parte ſcilicet regionis ad occaſum extrema, è duobus riuulis *Kellhop*, & *Burnhop* coaleſcit, qui vbi in vnum coierint, hoc nomen aſſumit, & in orientem properat per vaſta ericeta, magna Epiſcopi viuaria, & *Witton* caſtellũ Dominorũ de *Euers*, qui antiquæ ſunt in hoc agro nobilitatis, vtpote à Dominis de *Claueríng*, & *Warkworth* nati, & à *Veſcijs* & *Attonis* Baronibus per filias oriundi

✠ *Gretham.*

Hartlepole.

Promontorium in noſtra lingua Neſſe *dicitur.*

Vedra fl. *Were.*

Witton. *Barones d'Euers ſiue de Eure. Vide* 392. 343. *&* 558.

oriundi bellicæ virtutis gloria clari,quod Scotia teſtetur.*Kettnes* enim oppidulum in Scotia vlteriori Edwardus primus illis ob operam egregiè nauatam dedit, & Henricus VIII. patrum memoria Baronum titulo illuſtrauit. Inde *Vedra* decurrit crebrò eminentibus ſaxis interpolatus, quibus ſi aqua infundatur parúmque miſceatur,ſalſam imbibit qualitatem. Poſt pauca milliaria *Gaunleſſe* fluuiolum ab Auſtro admittit, vbi ad ipſos confluentes

Aukland.

æditiori tumulo imponitur *Aukland* à quercubus(vt Græciæ *Sarron*)denominatum, quod turritas Epiſcopi ædes ab Antonio Becco magnificè reſtauratas, pulcherrimúmque pontem prætendit, quem Gualterus *Skirlaw* Epiſcopus, circa annum 1400.conſtruxit,qui has ædes etiam adauxit,& ad *Taram* Teſim ponte coniunxit. Hinc in Septentriones *Vedra* iter flectit, vt diutiùs hunc agrum irriget, ſtatímque in modici collis ſupercilio,antiquæ vrbis non morientis,ſed pluſquam mortuæ reliqui-

Vinouium.

as ſuſpicit, quam Antoninus VINOVIVM,Ptolemæus BINOVIVM dixit, apud quem ita ſuo loco exturbatur, & alio quaſi ſub axe locatur,vt ſemper delituiſſet,niſi digitum intendiſſet Anto-

Bincheſter.

ninus. *Bincheſter* nobis hodie vocatur,vnóque tantùm & altero tuguriolo conſtat; vicinis tamen tum rudetis, tum Romanorũ nummis ſæpiùs effoſſis notiſſimum, quos **Bincheſter penies** illi vocant. Nec aliud de illa legi,quàm quod liber noſter memorat Northumbriæ Comites ab eccleſiæ dominio,hanc cum aliјs villis abripuiſſe, cùm ſacra illa auri fames etiam ſacras eccleſiæ facultates deglutiret.

Branſpeth caſtle.

Branſpeth caſtrum inter conſurgentes colles in altera Vedræ ripa apparet, quod à Bulmeris conſtructum filia Bernardi Bulmeri vnica Galfrido Neuillo nuptijs coniuncta,Neuillorum familiæ cum aliјs poſſeſſionibus adiunxit. Mox *Vedra* quaſi inſulam molitura,primariam regionis vrbem colli impoſitam vndique ferè circumluit, vnde nomen Dunholm à Saxonibus inditum. Collem enim, vt ex Beda colligas, Dun, & inſulam amni-

Dunelmum. Durham *ſiue* *Dureſme* ✤

cam Holme dixerunt. Ex hoc DVNELMVM fecerunt Latini, ſed vulgus **Durham** corruptiſſimè vocat.Situ quidem æditiori & ſanè munitiſſimo,ſpatio tamen non magno, ouali quodammodò forma flumine ab omni parte niſi à Septentrione circumfunditur,& mœnibus armatur: Ad auſtralem partem ferè quà flumen ſe reducit,cathedralis eccleſia ſurgit pyramidibus & ſacra turre conſpicua,in medio eminenti tumulo imponitur caſtrum quodammodo inter-medium, inter duos pontes è ſaxo, quibus flumen

flumen hinc ad Ortum, illinc ad occaſum coniungitur; à caſtro ad Septentriones patet forum & S. Nicholai cernitur eccleſia, vnde in Aquilonem protenditur ſuburbiũ longius inter flumen circumductum, vti alia vtrinque vltra flumen quæ ad pontes ducunt, & in ſingulis ſua eſt ſeorſim eccleſia. Originem autem non admodum antiquam habet. Cùm enim Lindisfarnenſes monachi bellorũ calamitate à Danis exagitati, incertis ſedibus, cum Cuthberti ſui reliquijs vagarentur: hîc tandem oraculo, ſi credere libet, admoniti circa annum ſalutis 995. conſedêrunt. Sed rem accipe ex authore meo Dunelmenſi. *Comitans ſanctiſſimi patris Cuthberti corpus vniuerſus populus in* Dunholmum, *locum quidem natura munitum, & non facilè habitabilem venit, quem denſiſſima vndique ſylua totum occupauerat, tantùm in medio erat planities non grandis, quam arando, & ſeminando excolere conſueuerant, vbi Epiſcopus Aldwinus non paruam de lapide eccleſiam poſtea conſtruxit. Igitur præfatus Antiſtes totius populi auxilio, & Comitis Nordanhumbrorum Vthredi adiutorio totam extirpans ſyluam ſuccidit, ipſúmque locum breui habitalem fecit. Denique à flumine Coquedo vſque Teiſam, vniuerſa populorum multitudo tam ad hoc opus, quàm ad conſtruendam poſtmodò eccleſiam prompto animo acceſſit: & donec perficeretur, deuotè inſiſtere non ceſſauit. Eradicata itaque ſylua, & vnicuique manſionibus ſorte diſtributis, præſul antedictus amore Chriſti, & S. Cuthberti feruens, honeſto, nec paruo opere inchoauit eccleſiam, & ad perficiendam omni ſtudio intendit.* Hæc ille.

Non multis pòſt annis Angli illi, qui Normannicum imperium æquis oculis intueri non poterant, loci ingenio freti, in belli ſedem elegêrunt, negotiúmque non paruum Guilielmo Normanno faceſſerunt. Scribit enim Guilielmus Gemiticenſis. *Conceſſerunt in partem Comitatus aquis, & ſyluis inacceſſibilem, firmiſſimo vallo erigentes caſtrum quod* Dunholmum *nũcuparunt, ex quo diuerſos crebriùs exagitantes excurſus, aliquandiu ibi delituerunt. Sweni Danorum regis aduentum præſtolantes.* Sed cùm res ex ſententia non cecidiſſet, fuga illi ſibi conſuluêrunt; Dunelmúmq; adiens rex Guilielmus multis ad eccleſiaſticæ libertatis firmamentum indultis priuilegijs, caſtrum de quo diximus, in eminentiori collis parte extruxit, quod poſteà in Epiſcoporum habitationem ceſſit, eiúſque claues, cùm Epiſcopatus vacaret, veteri inſtituto Cuthberti Mauſolæo appendi ſolebant.

Cùm hoc caſtrum iam extructum eſſet, Guilielmus Malmeſburienſis, qui ſub id tempus vixit his verbis hanc vrbem deſcribit.

bit. *Dunelmum eſt collis ab vna vallis planitie paulatim, & molli cliuo turgeſcens in cumulum,& licet ſitu aſpero, & prærupto rupium, omnem aditum excludat hoſtium: tamen moderni collibus impoſuerunt caſtellum,ad radices pedis Caſtelli defluit amnis piſcoſus præſertim Iſitio.*Eodem ferè tempore,vt habet vetuſtus ille liber,Guilielmus de *Carelepho* Epiſcopus qui monachos hîc denuò congregauit (eorum enim clauſtra Danus vbique ſubuerterat)demolita illa eccleſia, quam Aldwinus ædificarat, aliam meliori opera incœpit,quam Radulphus ſucceſſor perfecit, nouámque poſteà fabricam Nicholaus *Fernham* Epiſcopus, &Thomas *Melſcomb* Prior anno Chriſti 1242. adiecerunt. Radulphus autem ille Epiſcopus(vt tradit hiſtoricus noſter)*locum inter eccleſiam, & caſtellum quem multa occupauerant habitacula, in patentis campi redegit planitiem, ne vel ex ſordibus contaminatio,vel ex ignibus eccleſiam attingerent pericula. Vrbem etiam licèt natura muniret, muro reddidit munitiorem,& auguſtiorem, à cancello eccleſiæ ad arcem vſque caſtelli perducta murum conſtruxit longitudine*, qui iam vetuſtati ſenſim cedit,nec hoſtilé vnquàm,quòd acceperim,vim ſenſit. Cùm enim Dauid *Bruſius* Rex Scotorum ad *Beaupark* vſque, ſiue Bereparke,(viuarium eſt illud ſuburbanum) ferro, & flamma ſæuiſſet,(Edvardo III.Caletum Galliæ obſidente)Henricus Percius,& Guilielmus Zouchæus Archiepiſcopus Eboracenſis cum tumultuarijs ſuorum cohortibus,ſe Scotis obiecerunt,& ita animosè aggreſſi ſunt, vt primam & ſecundam aciem capto rege, ad internecionem ferè ceciderint,tertiámque in eum timorem coniecerint, vt citatiſſimo, quàm potuerant,agmine fugerint, nec præruptiſſima locà pauori,donec in ſua ſe recepiſſent,obſtiterint.Nobilis hæc illa pugna eſt, & inter multas memoranda Scotorum ſtrages, (quam prælium ad *Neuilli Crucem* noſtri vocitant.)Nobiliſſimis enim Scotorum in hoc cæſis, & Rege capto, multos agros in confinio noſtris cedere, & plurimas arces dedere coacti fuerunt. Sed hæc de Dunelmo ſatis, cui ſi placet, cum Nechami diſticho valedicam,

Bereparke.

1346. Prælium ad Neuills croſſe.

Arte,ſitúque loci munita Dunelmia ſalue,
Qua floret ſanctæ religionis apex.

De Monachis eiectis, Præbendarijs XII. Archidiaconiſq; duobus ſubſtitutis, & de Prioris nomine in Decani dignitatē mutato,quam nunc gerit Tobias Matthæus Theologiæ Doctor, præſtantiſſimus, in quo cum pietate doctrina, cum natura ars certant,nihil eſt quod ego ſcribam, cùm ſint recenti memoria,& cuiuis

cuiuis notiſſima. Longitudinem grad. xxII. ſcrup.o. Latitudinem verò grad.LIIII.ſcrup.LVII.definitam habet.

Sub Dunelmo, ne hoc omittam, ad orientem egregium admodũ cernitur Noſocomium, quod Hugo ille de *Puteaco* Epiſcopus opulentiſſimus, & momentaneus Northumbriæ Comes *Leproſis* (vt habet Neubrigenſis) *indulgentior, profuſa quidem, ſed tamen ex parte minùs honeſta largitione cõſtruxit. Alieni quippe iuris non modicum huic deuotioni per potentiam applicans, dum propria ſufficienter impendere grauaretur.* Attamen ad ſexaginta quinq; leproſos (prçter ſacrificos) alendos prouentus ſatis opimos aſſignauit. *Shirburne.*

Rectiori hinc lapſu in Septentriones *Vedra* ſuas aquas ducit per *Finchale* vbi, Henrico ſecundo regnante, Godricus vir antiqua, & Chriſtiana ſimplicitate, totus deo defixus ſolitariam vitam egit, & peregit, eodem loco ſepultus, quo (vt habet Guil. Newbrigenſis) *vel orans procumbere, vel agrotus decumbere conſueuerat.* Qui tantam ſui admirationem hac ſancta ſimplicitate excitauit, vt eius memoriam eccleſiolâ R. frater opulenti illius Epiſcopi Hugonis de *Puteaco* honorârit. Inde *Vedra* defertur per *Lumley* caſtrum viuario incluſum, ſedem Lumleiorum vetuſtam, quibus genus eſt à Liulpho viro in hoc tractu ſummæ nobilitatis ſub Rege Edwardo *Confeſſore*, qui Aldgitham filiam Aldredi Comitis Northumbriæ duxit. Horum Marmaducus matris inſignia ſibi aſciuit, cuius iure opimam Twengorum hæreditatem adierat, ſcilicet baltheum, vel faſciam rubram inter tres virides Pſittacos in clypeo argenteo, cum anteà Lumlæi primo loco geſtaſſent, quæ nunc poſtponunt, Pſittacos ſex argẽteos in parma rubra. Filia enim illa & hçres Marmaduci *Tweng* Domini de *Kilton*, Radulphus verò Marmaduci illius filius primus Bàro de *Lumley* à Richardo II. creatus erat, quo honore Ioannes ab eo nonus hodie gaudet, vir nobiliſimus mihi ob ſingularem in me humanitatem ſemper colendus, & concelebrandus.

Finchale. *Lumley.* *Lumleyorum familia.* *Inſignia Twengorum & Lumleiorum.*

E regione non procul ab altera fluminis ripa ſedet **Cheſter vpon the ſtræte**, id eſt, *vrbecula ad viam publicam*, **Conceſter** Saxonibus dicta, vnde CONDERCVM ego iudicarim, in quo Alam primam Aſtorum Romanis temporibus ſtationem ad lineam (vt inquit) valli habuiſſe memorat liber Notitiarum. Pauculis enim milliaribus à Vallo, de quo poſteà dicendum, abeſt. Lindifarnenſes Epiſcopi cum Cuthberti ſui corpore, Danica intonante tempeſtate, in hoc annis CXIII. delituerunt. In cuius memoriam

Cheſter vpon the ſtreete. *Condercum.*

memoriam cùm Egelricus Epiſcopus Dunelmẽſis nouę eccleſię eò loci fundamẽta iaceret, tantã pecunię vim defoſſam reperit, vt abundè iam diues epiſcopatu ſe abdicaret, & Petroburgum reuerſus, cuius priùs Cœnobiarcha erat, vias per paludes muni-
✻ êrit, & alia opera non ſine maximis impenſis excitârit. Et longo poſt tempore Anthonius Beccus Epiſcopus Dunelmenſis hîc eccleſiam Collegiatam, Decanum, ſeptemque *Prebendas* inſtituit.

Lancheſter. *Longouicus.*

Interiùs ad ipſius ferè Trianguli medium alius etiam exiguus eſt vicus Collegio Decani & Præbendariorum ab illo Antonio fundato, nuper notus, Lancheſter dicunt, quem LONGOVICVM eſſe, vbi (vt eſt in Notitiarum libro) Numerus Longouicariorum egit, & nomen & ſignificatio argumentãtur: quod enim Latinis Longo-vicus, id eſt Saxonibus Langceaſtep.

Hilton caſtle.

Sed ad *Vedram* reuertamur, qui iam tandem in Orientem ſe conuertit, & *Hilton* Hiltoniorum caſtrum præterfluens in mare ſe cõdit ad *Wiranmuth*, vt Beda vocat, nunc Monks Weremouth, id eſt, *Vedræ oſtium* quod ad Monachos ſpectauit. De quo oſtio ſic ſcribit Guilielmus Malmesburienſis. *Hic Vedra pelago influus naues ſerena inuectas aura placido oſtij excipit gremio. Cuius vtraſque ripas Benedictus Biſcop eccleſijs inſigniuit, & monaſteria ibidem conſtruxit, alterum Petri, alterum Pauli nomine. Huius induſtriam mirabitur, qui eius vitam leget, quòd copiam librorum aduexerit, quòd artifices lapidearum ædium, & vitrearum feneſtrarum primus omnium in Angliam adſciuit.* In hoc S. Petri monaſterio Beda noſter Anglię ſplendor ſingularis, pietate & eruditione VENERABILIS cognomen adeptus, meditandis ſcripturis, vt inquit ipſe, operam dedit, plurimáque volumina inter decumanos barbariæ fluctus doctiſſimè conſcripſit. *Quo mortuo*, vt inquit Guilielmus ille, *ſepulta eſt cum eo rerum geſtarum omnis penè notitia vſq; ad noſtra tempora. Cùm enim pigro ſemper ſuccederet pigrior, multo tempore in tota inſula ſtudiorum detepuit feruor.*

Vitrarij primùm in Anglia.

Beda, qui obijt 734

Quinque mill. paſſ. ſuperiùs, Tinæ etiam oſtium eſt, quem cum *Derwento* latus Septentrionale noſtri Trianguli delineare diximus. Ad *Derwentum* qui prope Trianguli apicem fontes habet, nihil inſigne adiacet, niſi *Ebcheſter* quem nunc vocant, viculus, ab Ebba virgine regio Northumbrorum ſanguine nata, quæ tanta ſanctitatis opinione circiter annum ſalutis 630. claruit, vt Romana Apotheoſi in Diuas relata, plura in hac inſula templa ſibi dicata habeat, quæ *S. Tabbs*, pro *S. Ebba*, vulgus vocitat.

Ebcheſter. *S. Ebba.*

Ad

Ad Tinam autem memorandum eſt Gateſhead, Saxonicè Gateſhead. Gaetſheued & hiſtoricis, quod idem ſonat, *Capræ caput*, quaſi Noui caſtri, quod alteram Tinæ ripam occupat, ſuburbium, cui ab Edwardo VI. adiunctum erat, cùm Epiſcopatum diſſoluiſſet, ſed Maria ſtatim Eccleſiæ reſtituit. Hoc vulgus ipſo nouo caſtro multò vetuſtius eſſe exiſtimat, nec falsò quidem, Si ego etiam hoc limitaneam illam ſtationem fuiſſe dixero quam GABROSENTVM Britannico ſæculo vocârunt, & Cohors ſecunda Thracum defendit, nihil vti ſpero veritati abſonum dixero, *Gabroſentum.* *Gaffer* enim pro capra & *Hen* in ſermonis contextu pro *Pen* quod caput eſt, vſurpant Britanni, & eadem planè ſignificatione *Capra caput* noſtris Latinè dicitur, vt *Brunduſium* Meſſapiorum lingua à Cerui capite nomen habet. A diuerſorio aliquo cui Capræ caput interſignium erat hoc nomen huic loco inditum exiſtimem, non minùs quàm *Gallus Gallinaceus* Africæ, *Tres ſorores* Hiſpaniæ, *Pirum* Italiæ loca apud Antoninum, quæ ab huiuſmodi inſignibus, vt docti nonnulli credunt, ſua nomina accepêrunt. Hiſtorici autem noſtri, vno quaſi ore, hoc *Capra caput* nominant, 1080. dum memorant Walcherum Dunelmenſem Epiſcopum, quem Nordanhumbris Comitis authoritate præfecerat Guilielmus primus, hoc in loco à furenti multitudine ob prouinciam malè habitam interfectum fuiſſe.

Infra hunc vicum ferè ad ipſum Tinæ oſtium Girwy nunc Girwy. *Beda.* *Iarrow* cernitur, venerabilis Bedæ natale ſolum, vbi etiam monaſteriolum olim floruit, quod Dani ita afflixerunt, vt primis Normannorum temporibus, cùm monaſticum ordinem quidam his regionibus inſtaurarent, & Walcherus Epiſcopus hunc locum illis aſſignaret, *Stabant* (vt inquit author meus) *ſoli ſine culmine parietes, vixq; vllum ſignum antiquæ nobilitatis ſeruabant, quibus tamen culmen de lignis informibus, & fœno illi ſuperponentes, diuini cultus officia celebrare cœpêrunt.*

Dunelmenſes Epiſcopos qui Comites Palatini cenſentur, *Epiſcopi Dunelmenſes.* non eſt cur hîc enumerando perſequar. Satis ſit innuere, ex quo cathedra hîc cõſtituta fuerit, anno ſalutis *995*. triginta quatuor Epiſcopos vſque ad noſtram ætatem ſediſſe. Quorũ celeberrimi ſunt quatuor, Hugo de *Puteaco* qui præſenti pecunia, mille ſcilicet tredecim libris Comitatũ Northumbriæ dum ipſe viueret, Sathbregiámq; iure perpetuo ſucceſſoribus poſſidendam à rege Richardo primo emit, & Noſocomiũ pulcherrimũ, de quo dixi, conſtruxit. Antonius Beccus Patriarcha Hieroſolymitanus, qui

in ſubſtructiones inſanas,ſplendidúmque apparatum infinitam pecuniam effudit.Thomas Wolſæus Cardinalis cuius fœlicitati, niſi moderatio nihil deerat, ſed peruulgata eſt eius hiſtoria. Et qui nobis pueris obijt, Cuthbertus Tunſtallus ſummarum artium ſcientia(abſit inuidia verbo)illorum omnium inſtar,& magnum Britanniæ noſtræ ornamentum.

Numerantur in hoc agro, & Northumbria,Eccleſiæ Parochiales 118.*prater ſacella plurima.*

Lancaſhire.

ITer aliò verſus iam conferendum eſt meum, ad reliquos ſcilicet illos Brigantes, qui trans montes ad occiduum oceanum conſederunt, & primò ad Lancaſtrenſes, quos ſubinuitus (quæ res mihi benè vertat)quodammodò adeo. Vereor enim ne mihi ſatisfecero , nedum tibi . Ex voto enim paucula admodum ſucceſſerunt, cùm partem eius longè maximam perluſtrarem, ita vetuſtas priſca nomina vbique abraſiſſe videbatur. Sed ne Lancaſtrenſibus deeſſe videar, audendum eſt, nec diuinum numen,quod hactenus mihi affulſit,defuturum confido.

Sub montibus, qui vt iam ſæpiùs dixi, per Angliam mediam procurrunt, & quaſi arbitri inter regiones ſiue Comitatus ſe interponunt, iacet ad Occaſum Lancaſtrenſis ager, Saxonicè Loncaꞅꞇeꞃꞅcẏꞃe,vulgò Lonkaſhire,Lankaſhire, & The County Palatine of Lancaſter, quod ſit Comitatus Palatini titulo inſignis. Inter Eboracenſes ab ortu, & Hibernicum Oceanum ab Occaſu ita includitur, vt ab Auſtro quà Ceſtrenſes aſpicit, ſit latior, ſenſimque in Boream procedens, quà Weſtmorlandiæ confinit, coarctetur. Ibíque irruente maris ſinu abrumpitur, ſuíque partem non exiguam vltra ſinum habet, quæ Cumberlandiæ adiacet.

County Palatine.

Vbi in campos æquatur, hordei, & tritici ſatis eſt fertilis, ad montium radices auenæ fertilior, vbique ſolo tolerabili, niſi vliginoſis quibuſdam, & minùs ſalubribus locis Moſſes vocant, qui tamen hæc ſua incommoda commodis reſarciunt vberioribus. Abraſa enim ſuperficie vnctuoſos ceſpites(Turffs dicunt)

Moſſes.

Turues.

ad

ad ignis fomitem, & nonnunquam arbores, quæ diu defoſſæ
iacuerunt, præbent. Inferiùs verò margam ad ſtercorandos
agros affatim alicubi ſuppeditant, qua tellus, hominum opinio-
ne, frugum impatientiſſima ita miteſcere incipit, vt maiorem
olim hominum fuiſſe inertiam, quàm terræ ingratitudinem exi-
ſtimare liceat. Sed regionis bonitatem ex incolarum habitu-
dine, qui ab aſpectu ſunt inprimis decori, dijudices : & etiam ſi
placeat, ex armentis. In bobus enim, qui ſunt proceris cornibus, *Boues Lancaſtrenſes.*
& compoſito corpore, nihil quod Mago Carthaginenſis apud
Columellam requirit, facilè deſideres.

Ad partem Auſtrinam à Ceſtrenſibus *Merſeio* flu. dirimitur,
qui in medijs montibus exurgens, parùm iam à fonte digreſſus
fit limes, fertúrque in Occaſum lento fluxu, quaſi alia flumina,
vt cum Poëta loquar, *in cæruleum ſinum ſuum vocans*, ſtatímque
à Borea *Irwellum*, qui omnes huius orientalis plagæ fluuios ſe-
cum defert, gratanter excipit. Ad cuius cum *Irkę* confluentes
ripa ſiniſtra, quæ è ſubrufo ſaxo ſurgit, vix tribus à *Merſeio* mill.
paſſ. peruetus illud oppidum floret, quod MANCVNIVM, & *Mancunium.*
MANVCIVM variante lectione Antonino nominatur, nec dum
vetuſto nomine prorſus deleto, *Mancheſter* nobis dicitur. Hoc Mancheſter.
circumuicinis oppidis prçcellit ſuo ornatu, frequentia, lanificio,
foro, templo, & Collegio quod Thomas Dominus *La-ware* qui
ſacris initiatus erat & ſuæ familiæ poſtremus hæres maſculus
regnante Henrico quinto fundauit. Ille enim à Grelæis progna-
tus erat qui antiqui erant huius oppidi (vt ferunt) Barones. Su-
periori verò ætate multò præcellentius fuit tùm laneorum pan-
norum honore, (Mancheſter Cottons vocant,) tùm aſyli iure,
quod Parlamentaria authoritas ſub Henrico octauo Ceſtriam
tranſtulit. In adiuncto Comitis Derbienſis viuario antiqui pro-
pugnaculi radices quadrata forma, vbi *Medlocus* amnis Irwel-
lum ſubintrat, vidimus, Mancaſtle appellitant. Quod ipſum an-
tiquum MANCVNIVM fuiſſe non dixero, ſpatiũ adeò angu-
ſtum includit, ſed potiùs ſtationem aliquam Romanorum, vel
munimentum illud quod Edwardus ſenior tum cõſtruxit, cùm,
vt inquit Marianus, *Anno Chriſti 920. exercitum Merciorum mi-
ſit in Northumbriam, vt vrbem* Mancheſter *reſtauraret, & ibi præſi-
dium locaret.* Danico enim bello corruiſſe videtur, contra quos
quia ſe fortiter viros præſtitiſſent incolæ, oppidum ſuum Man-
cheſter appellatum volunt, id eſt, vt illi interpretantur, vrbs vi-
rorum, & huic opinioni, quæ cum ſua laude coniuncta videatur,

mirum in modum adblandiuntur. Sed neſciunt boni illi viri Mancunium Britannicis temporibus fuiſſe nomen, vt etymologia è noſtra Anglica lingua non ſit petenda. Malim igitur ego à *Main* Britannica deducere, quæ ſaxum ſonat. Saxeo enim tumulo inſidet, & ſub ipſum oppidum ad Colyhurſt latomiæ ſunt nobiles & notiſſimæ.

Colyhurſt.

Coccium.

Mancunio in Antonini Itinerario ſuccedit COCCIVM, quod ad *Cockly* ſacellum fuiſſe iuxta Bury credam ego donec dies certiora dederit. Vnáque credam neceſſe eſt, apud Antoninum eo loco numerum eſſe corruptum, ídque cum bona, vt ſpero, Lectoris veniâ, cùm author ille ſit corruptiſſimus: ſi modò illo tempore non impeditiores erant viarum anfractus, dum vadoſa in fluminibus loca perquirerent.

Chatmoſſe.

Cæterùm vt regrediamur, Merſeius *Irwelli* aquis iam plenior iter Oceanum verſus ſuſcipit, per Chatmoſſe vliginoſum agrum longè latéque patentem, cuius partem non exiguam inflati amnes patrum memoriâ non ſine magno periculo abripuerunt, vnde flumina corrupta, & magna perijt fluuialium piſcium multitudo. Quo in loco ſubſidet iam vallis amniculo irrigata, arbóréſque proſtratæ repertæ fuerunt. Vt ſuſpicari liceat, cùm terra neglecta iaceret, & riuulorum procurſus in patentibus vallibus non deducerentur, meatúſque vel incuria vel vaſtitate interciuderentur, quicquid humilius erat, in huiuſmodi vliginoſos tractus (Moſſes vocamus) vel ſtagna fuiſſe conuerſum. Quod verum ſi ſit, non eſt cur miremur tot arbores huiuſmodi locis paſſim per Angliam, ſed præcipuè hoc in agro obrutas & quaſi ſepultas iacere. Cùm enim nimia vligine radices ſoluerentur, vt deciderent, & tam molli ſolo haurirentur & immergerentur neceſſe eſt. Vicini contis, & verubus tentando vbi latent explorant, loco notato effodiunt, & pro ignis alimento vtuntur, ſunt enim flammis & lumini, æquè ac tæda, gratæ: quod fortaſſe fit è bituminoſa terra qua ſunt circumfuſæ, vnde vulgus abietes fuiſſe credunt, quas tamen in Britannia proueniſſe negat Cæſar, Scio receptiſſimam eſſe opinionem ab inundato mundo has vi vndarum proſtratas iacuiſſe, eóque magis quòd æditioribus in locis alicubi effodiantur: locos tamen illos æditiores quos dicunt vligine permadere non diffitentur. Eiuſmodi etiam arbores ingentes in Hollandia Germaniæ ſæpè reperiuntur, quas eruditi in illa regione alibi fluctibus in littore ſuffoſſas vel flatibus propulſas in illa humiliora loca vliginoſa

Moſſes vnde ſunt.

Arbores ſub terra.

Abies in Britannia Cæſaris tempore non prouenit.

✠

aduectas fuiſſe, & ſubſediſſe opinantur. Sed curioſa philoſophorum natio hæc plenùs indagabit.

Interim nos *Merſey* decurſum perſequemur, qui iam per Warrington notum ſuis Baronibus cognomine *Bulteris*, qui fori ius ab Edwardo primo obtinuerunt, defertur; à quo ad Septentrionem non multùm abeſt *Winwick*, inter opima Angliæ ſacerdotia nominatiſſimum, in cuius eccleſiæ ſumma parte leguntur hi verſus barbari veteri charactere, de Oſwaldo Rege. Warrington. Winwick.

Hic locus Oſwalde quondam placuit tibi valdè
Northanhumbrorum fueras Rex, núncq; polorum
Regna tenes, loco paſſus Marcelde *vocato*.

A *Warringtonio* Merſeius ſe diffundens ſtatímque contrahens, patenti gremio, commercijsque percommodo Oceanum ingreditur, vbi Litherpoole patet, Saxonicè Lyþerpole, vulgò Lirpoole, à diffuſa paludis in modum aqua, vt opinio eſt, nominatus, qui commodiſſimus & vſitatiſſimus eſt in Hyberniam traiectus, elegantia & frequentia, quàm antiquitate celebrior. Nec enim eius nomen apud antiquiores ſcriptores, vſpiam occurrit, niſi quod Rogerus Pictauenſis, qui Dominus erat (vt eo tempore loquebantur) *de honore Lancaſtriæ* caſtrum hîc cõſtruxerit, cuius cuſtodiam iám longo ſanè tempore habuit nobilis illa, & equeſtris familia de *Molineaux*, cuius primaria ſedes eſt in proximo ad *Sefton* quam Rogerus ille Pictauenſis Viuiano de *Molineaux* primis Normannici imperij temporibus elargitus erat. Vniuerſam enim terram inter *Ribell*, & *Merſey* flumina Rogerus ille tenuit, vt Cenſualis Angliæ liber teſtatur. Litherpole. Molineaux.

Euehitur hinc magno flexu littus apertum, interiúsque à mari cernitur Ormeſkirke mercatorium oppidum, ſepultura Stanleiorum Derbienſium Comitum inſigne, quorum primaria ſedes Latham in vicinia eſt, ædes magnæ & magnificæ, quas illi continenter auxerunt ab Henrici quarti tempore, Quo Ioannes Stanleius Miles, pater Ioannis Proregis Hiberniæ ex eadem ſtirpe qua Barones de *Audley* oriundus, Elizabetham filiam & hæredem Thomæ Lathami Equitis clariſſimi duxit, cui hoc amplum hæredium cum multis alijs poſſeſſionibus dotale fuit, vtique cuius maiores filiam & alteram hæredem Baronis de *Alfreton* in Comitatu Derbienſi iam antè duxerant. Iam inde verò *Stanlei* ſedem hîc fixerunt, quorum Thomas filius Th. Domini *Stanley* ab Henrico VII. Derbiæ Comes creatus ex Æleonora Neuilla filia Comitis Sariſburiæ genuit Georgium vxorio iure Latham. *Stanlei Comites Derbia.*

Dominum *Le-Strange*; duxerat enim Ioannam vnicam filiam & hæredem Ioannis Baronis *Le-Strange* de *Knockin*, qui patre ſuperſtite defunctus filium habuit Thomam Derbiæ Comitem ſecundum, cui Anna filia D. Edwardi Haſtings peperit Edwardum tertium Derbiæ Comitem, qui ex Dorothea filia Th. Howardi Ducis Norfolciæ ſuſcepit Henricum Comitem quartum, qui Margaretam filiam Henrici Cliffordi Comitis Cumbriæ duxit matrem Ferdinandi Comitis quinti qui modò diem obijt, & Guilielmi iam Comitis ſexti qui fratri ſucceſſit.

Dugleſſe fluuiolus hîc tacitè ſerpit, ad quem Arthurus noſter (vt author eſt Nennius) Saxones memorabili prælio fudit. Ad huius fontes *Wiggin* eſt oppidum, *Wibiggin* olim dictū affirmant, de quo nomine nihil habeo quod dicam, niſi Lancaſtrenſes ædificia Biggin vocare, vti nec de oppido, niſi quod ſit & cultum, & copioſum, incorporatum ex Maiore & Burgenſibus, Rectórque eccleſiæ, oppidi (vt accepi) eſt Dominus. In proximo *Holland* cernitur, è qua clariſſima illa Hollandorum familia qui Surriæ & Exoniæ Duces erant, & originem & nomen traxerunt. Filia autem & hæres primogeniti fratris qui equeſtri dignitate hîc floruit, tandem Louellis enupta eos & poſſeſſionibus, & armis adauxit ſcilicet ſcuto cyaneo lilijs argenteis interſtincto inter quæ argenteus itidem leo obuerſo ore erigitur.

Wiggin.

Hollandorum familia.

Inſignia Hollandorum.

Prope *Dugleſſi* oſtium Merton palus ſatis diffuſa alitur, quæ ſuo emiſſario in hunc ſe exonerat, ſtatímque *Ribello* flumini in ſuo æſtuario obuiam ſe offert. Hic enim proximus eſt poſt Merſeium fluuius qui Oceanum accedit, nomine ſuo vetuſtiori non prorſus exoleto. BELLISAMA enim æſtuarium Ptolemæo, & nobis *Ribell* appellatum, fortaſſe ex adiectione Saxonici verbi Rhe quod flumen denotat. Ex Eboracenſis agri collibus properantibus aquis primùm in meridiem defertur hic fluuius per tres præcelſos montes, *Ingleborrow hill* ad fontes, quem vaſto dorſo in occidentem ſolem gradatim quaſi aſcendentem, & in ſui extremo alio quaſi impoſito colle euectum demirati ſumus. *Penigent* fortaſſe ab albicante, & niuoſo capite, hoc enim Britannis *Pengwin* denotat, qui vaſta mole, ſed non perinde excelſa attollitur. Vbi verò Lancaſtrenſes adit *Rhibellus*, (nam hi ſunt inter Eboracenſes) *Pendle hill* ſublimi admodum faſtigio in metæ modum erigitur, damno quod ſubiecto agro iampridem intulit, maximam aquarum vim eructans, & certiſſimo pluuiæ indicio, quoties eius vertex nebula veſtitur, inſignis. Horum libentiùs meminerim,

Belliſama.

Montes editiſſimi. Ingleborrow hill.

Penigent.

Pendle hill.

meminerim, tùm quòd in Apennino noſtro ſunt eminentiſſimi, vnde vulgò vſurpatur,

Ingleborrow, Pendle, and Penigent,
Are the highest hils betwæne Scotland and Trent:

Tum vt intelligatur quod ante dixi, cur Alpes ſummæ *Pennina*, & ipſa montium ſummitas *Pennum*, & *Apennini* ita priſcis Gallis dicta fuerint. *Pen* enim montium ſummitates Britannis denotat. Ad ramentum verò montis *Pendle* Clithero caſtrum à Laceis extructum propè Rhibellum adſidet, Et huic vicinum *Whaley*, Saxonicè palaleg monaſterio à Laceis condito celebre, vbi anno 798. Wada Dux infœlicia ſigna contra Ardulphum Nordanhumbrorum Regem ſuſtulit ad *Billangho* quod nunc *Langho* contractius appellatur. Hic *Ribellus* protinùs in Occaſum conuerſus nomen ſuum impertit vico quem noſtra ætas Riblechester appellat, vbi tot Romanæ vetuſtatis veſtigia, ſtatuę, numiſmata, columnæ, columnarum baſes, epiſtylia, aræ, marmora, inſcriptiones ſubinde effodiuntur, vt non abs re fuiſſe videatur, quod incolæ claudicante rythmo dictitant,

Pen quid Britannis. *Clithero.* *Whalley.* *Riblechester.*

It is written vpon a wall in Rome,
Ribchester was as rich as any towne in Christendome.

Inſcriptiones autem ita deformarunt ruſtici, vt quamuis in plures inciderim, vix tamen vnam & alteram legere potuerim. Ad Salesbury hall quæ ſunt vicinæ ædes nobilis & antiquæ familiæ Talbottorum, columnæ baſim inſcriptam vidimus.

DEO
MARTI, ET
VICTORIÆ
P--R----- NO
H-CC--NN

In proximo pariete huic adiunctus eſt alter lapis, Cupidinem, & alteram imagunculam præ ſe ferens, in cuius parte auerſa hęc mutilata legitur inſcriptio, quam quia me diu ſollicitum habuit, vt aliorum opinionem eliciam, hîc ſubiungam.

SEOESAN BEDIANIS
ROLNASON ANTONI
OSALVEDN VSMEG. VI
AL. Q. Q. SAR IC. DOMV
BREVENM ELITER

Sed ex his nihil planè luminis ad priſcum huius loci nomen eruendum, de quo ambigitur, niſi ſubinde nomen mutârit, quod nonnunquam vſu venit. Hoc enim ſitu Ptolemæus RIGODVNVM, ſi pro RIBODVNVM à Riblecheſter non omninò abludit, & Antoninus BREMETONACVM poſuit, BREMETVRACVM Notitiarum liber vocat, qui Armaturarum Cuneum ſub Britanniarum Duce ibi egiſſe docet; Duplares verò an Simplares hæ armaturæ fuerint in dubio reliquit. Armaturas duplices illa vocauit ætas, quæ binas conſequebantur annonas, Simplares quæ ſingulas. Sed quî fit, occurrat quiſpiã ex Notitiarum libro, vt cùm Armaturarum Cuneus ad valli defenſionem inſtitueretur, in hac vrbe ageret, qui Vallo plus minùs 60. mill. paſſ. abeſt. Hunc ſcrupulum tollit Zoſimus, cùm Notitiarum librum poſt Conſtantini tempora ſcriptum fuiſſe conſtet. Scribit enim ille libro ſecundo. *Quum imperium Romanum extremis in limitibus vbique Diocleſiani prouidentia, quemadmodum à nobis ſupra dictum eſt, oppidis & caſtellis, atque burgis munitum eſſet, omnéſque copiæ militares in ijs domicilium haberent: fieri non poterat, vt barbari tranſirent, vbique copijs hoſtium repellendorum cauſſa occurrentibus. Hanc præſidiorum munitionem Conſtantinus abolens, maiorem militum partem, de limitibus ſubmotam in oppidis præſidij nullius egentibus collocauit: limites à barbaris vexatos præſidio nudauit, tranquillas & quietas vrbes militum peſte grauauit, qua iam complures ad ſolitudinem redactæ ſunt, milites ipſos theatris, & voluptatibus addictos emolliuit: denique ſimpliciter vt dicam, rerum hactenus pereuntium internecioni principium, & ſemina ille præbuit.*

Ribodunum. *Armatura.* *Vegetius li. 2. ca. 7.* *Romanæ Reipub. occaſus.*

Cæterùm cùm Bremetonaci huius fortuna, confecta Periodo, ſiue bello, ſiue terræ motu, quod vulgus ſuſpicatur, ſuccubuiſſet, inferiùs quà regurgitantis Oceani vim patitur *Ribellus*, *Belliſamáque æſtuarium* Geographo vocatur, propè *Peneworthum* (vbi regnante Conqueſtore erat Caſtellum vt ex regis eius tabulis conſtat,) ex Ribceſtriæ occaſu ſuccedanea proles Preſton ſurrexit, amplum, &, vt in his regionibus elegans, & frequens oppidum.

✻ *Penwortbum Penwerdant alibi dicitur.*

oppidum. Preſton in Andernelſe vocat vulgus hominum, pro Amundeſneſſe, ſic enim hanc agri partem dixerunt Saxones, quòd inter *Ribellum* & *Cocarum* fluuios promontorio quaſi naſo extenditur. In qua Guilielmi Primi temporibus *tantùm ſedecem villæ incolebantur, reliqua vaſta iacebant,* vt in Cenſuali libro legimus, *Rogerusque Pictauenſis habebat*. Poſteà verò fuit Theobaldi Walteri, à quo *Botteleri* ſiue Pincernæ Hiberniæ originem repetunt, ſic enim legimus in Charta Richardi primi, *Sciatis nos dediſſe, & præſenti charta confirmaſſe Theobaldo Waltero pro homagio & ſeruitio ſuo totam* Agmonderneſſe, *cum omnibus pertinentijs ſuis, &c.* Hordei hæc eſt impatientior ſed paſcuis lætior, præſertim ad mare, quà tota eſt campeſtris, vnde The Fild pro Feild appellatur: quia tamen paluſtris, minùs ſalubris cenſetur. *Wyre* fluuiolus hanc citus perſtringit, qui è *Wierdale* loco pleno ſolitudinis deuolutus Grenhaugh caſtrum præterlabitur, quod Thomas Stanleius primus ex hac familia Derbiæ Comes extruxit, cùm immineret illi periculum à quibuſdam huius agri proſcriptis nobilibus, quorum poſſeſſiones ab Henrico Septimo dono acceperat. Multos enim in illum impetus dederunt, & ſubinde infeſti in agros eius irruerunt, donec viri optimi moderatio has inimicitias prudenter extinxerit. Andernesse. * The Fild. Grenhaugh Caſtle.

In ora hîc maritima multis in locis ſabuli cumulos videas, quibus aquam ſubinde infundunt, donec ſalſuginem contraxerit, quam poſteà, ſubditis glebis in candidum ſalem excoquunt. Nonnullæ ſunt hîc etiam infidæ arenæ & rapaces, (ſabulum viuum dicunt) itinerantibus adeò periculoſæ dum compendia recedente æſtu ſectantur, vt maximè caueant ne terreno itinere, cum Sidonio loquor, pedeſtre naufragium faciant; præcipuè verò circa Cocari oſtium, vbi Syrtico quaſi agro Cockarſand Abbey, Cluniacenſium iampridem monaſteriolum, à Radulpho de *Meſchines* fundatum ventorum violentiæ expoſitum inter *Cockari* & *Luni*, ſiue *Loni* oſtia interiacet, & mare Hibernicum longè latéque diffuſum proſpectat. *Salis conficiendi noua ratio.* Quickſands. *Syrticus ager.*

Lonus ille, vulgò Lune, ex Weſtmorlandiæ montibus ſcatens, in Auſtrum ripis impeditioribus, & inæquali alueo delapſus, accolas æſtiuis menſibus opima Salmonum piſcatione ditat, qui cùm aqua limpida, & arenoſis vadis præcipuè lætentur, in hunc, & alios huius oræ fluuios confertim penetrant. Quàm primùm Lancaſtrenſes inuiſerit, *Lacem* amniculus ab ortu aquas illi committit ſuas. Quo in loco nunc Ouer Burrow eſt, pertenuis ſanè Lune fl. *Salmones.* Ouer-Barrow.

ſanè ruſticorum viculus, quem vrbem magnam fuiſſe, amplóſque campos inter *Laccum* & *Lonum* occupâſſe, & ad extrema deditionis, fame nihil non experta, compulſam nobis memorârunt incolæ, quod à maioribus quaſi per manus traditum acceperunt. Et varijs certè priſcæ vetuſtatis monumentis, inſculptis lapidibus, teſſellatis pauimentis, Rom. nummis, & nomine hoc nouo quod nobis *Burgum* denotat, locus iſte antiquitatem ſuam aſſerit. Nomen verò antiquum ſi recuperet, fluuiolo illi *Lac-*
Galacum. *co*, & Antonino debet, qui GALACVM vrbem, quam Ptolemæus CALAGVM dixerit, circa hunc locum ſtatuerit, in quo *Galaco*, *Lacci* illius nomen quis non planiſſimè perſpiciat? Vt taceam hunc viculum eandem cum Iſurio, & Catarractonio rationem habere, quæ eſt apud ipſum Ptolemæum. Solummodò in Antonini exemplaribus ALONE in eius locum ſubrepſiſſe videtur, Sic enim ego iter illud diſponendum exiſtimo. GALACVM XIX. ALONE XII. BREMETONACI XXVII. ALONE enim ſtatim à Bremetonaco, Galaco non interpoſito, locat Notitia Prouinciarum.

Ab hoc *Burgo Lonus* flu. cùm **Thurland** Tunſtallorum propugnaculum, à Thoma Tunſtallo Equite aurato tempore Regis Henrici IIII. extructum, cùm Rex *licentiam dediſſet firmare &*
Kernellare quid. *Kernellare manſum*, i. loricis incingere, & coronare; & **Hornby**
Hornby caſtle. egregium caſtellum, quod N. de *Monte Begonis* conditorem, Harringtonios, Stanleios Barones de *Montis Aquila*, & nunc Baronem de *Morley* Dominos ſuos venditat, præteruectus ſit,
Lancaſter. **Lancaſter** ad Auſtralem ripam videt, præcipuum regionis oppidum, quod incolæ veriùs **Loncaſter**, vti & Scoti, qui **Loncaſtell** vocant; A *Lono* enim flu. nomen aſſumpſit. Cur igitur non hanc vrbem illam fuiſſe exiſtimem, quam Romani ALONE, & Notiti-
Alone. arum liber ALIONE dixerit? Qui Tribunum cohortis tertiæ Neruiorum ibidem conſtituit. Diſtantia vtrinque ſuffragatur, nec abſurdum erit, ſi Romanos *Alone* pro *Arlone* nominâſſe putemus, quod Britannis *ad*, vel *ſuper Lonum* ſonat. Quamuis hodiè oppidum ſit minùs frequens, & incolæ omnes rei ruſticę vacent, (circumuicinus enim ager cultus eſt, apertus, florens, nec ſyluis nudis) in Romanæ tamen vetuſtatis argumentum Cęſarum nummos nonnunquam inueniunt, maximè vbi fraterculi ſuum clauſtrum habuerunt, Aream enim ibi antiquæ vrbis fuiſſe prædicant, quam Scoti cuncta obuia excurſione repentina populati, anno ſalutis 1322. ſuccenderunt. Ex quo tem-

pore

pore ædificare cœperunt propiùs collem viridantem ad flumen cui imponitur caſtrum, non magnum quidem, nec vetuſtum, ſed elegans, & firmum: adſidetque in ipſo colle vnicum quod habent templum, vbi Monachi exteri olim ſuum habuerunt cœnobiolum. Sub quo ad pontem pulcherrimum, quo *Lonus* conſternitur, in ipſa præcipiti collis decliuitate, parietis antiquiſſimi, & Romani operis pendet fragmentum præceps, **Wery wall** vocitant illi, recentiori Britannico huius oppidi, vt videtur, nomine. Hoc enim oppidum illi *Caer Werid*, i. *vrbem viridem* dixêrunt, à viridanti forſitan illo colle, ſed hæc viderint alij. Ioannes Moritonij & Lancaſtriæ Dominus qui poſteà Rex Angliæ *Burgenſibus ſuis Lancaſtria charta confirmauit libertates omnes quas Burgenſibus Briſtolia concesſerat*. Polum Arcticum, vt hoc non omittam, grad. LIIII. ſcrup. v. eleuatum aſpicit, ab vltimo verò Occidente part. xx. ſcrup. XLVIII. remouetur.

Dum ex hoc colle circumſpicerem, vt *Loni* oſtium viderem, quod nô multò inferiùs effunditur, **Fourneſſe** altera pars huius regionis ad Occaſum oculis occurrit, quam mare quodammodo auulſit. Cùm enim littus hinc ſe vaſtiùs in Occaſum proijceret, Oceanus quaſi infenſior, obſtinatiùs illud lancinauit, imò incrudeſcente æſtu littus deuorauit, ſinúſque tres laxiores efficit, **Kentſand**, quo *Ken* flu. emittitur, **Leuenſand**, & **Duddenſand**, inter quos ita prominet terra, vt inde nomen ſit ſortita. *Forneſſe* enim, & **Foreland**, idem eſt nobis, quod promontorium anterius Latinis. Tota, niſi ad mare, excelſis montium cacuminibus, & crebris rupium molibus aſſurgit, (**Forneſſe fells** indigitant,) inter quos Britanni diu ſecurè agitauêre, his defendentis naturæ munimentis freti licèt nihil iniuium Saxoni victori. Anno enim viceſſimo octauo ſuper duceenteſſimum ab aduentu Saxonum, Britannos hîc ſediſſe colligimus, quòd eo tempore Egfridus Nordanhumbrorum Rex Cuthberto illi ſancto terram, quæ vocatur *Carthmell*, & omnes Britannos in ea, (ſic enim in eius vita ſcribitur) elargitus eſt. *Carthmell* enim partem huius agri eſſe ad **Kentſand**, notiſſimum eſt, idémq; nomen oppidulum in ea etiamnum ſeruat in quo Guilielmus Mareſcallus ſenior Prioratum extruxit, & dotauit. Si apud Ptolemæum SETANTIORVM λιμνὴ, i. lacus, vt aliqui concipiunt libri, & non Setantiorum λιμὴν, i. portus, legas SETANTIOS dictos fuiſſe hos Britannos auſim affirmare. Inter hos enim montes lacus totius Angliæ maximus, nunc *Winander mere*, Saxonicè

Fourneſſe. *Fourneſſe fells.* *Carthmell.* *Setantiorum lacus.*

Winander-mer. Saxonicè *ƿinƿaðꞃemeꞃ*, à tortuoſo forſitan meatu, per decem plùs minùs milliaria ripas incuruat, piſce ſibi peculiari (quem Chare *piſcis.* accolæ 𝕮𝖍𝖆𝖗𝖊 vocant) fœcundus, ſuique nominis adpoſitum habet viculum, in quo anno Chriſti 792, Eathredus Nordanhumbrorum Rex Elfwoldi Regis filios Eboraco abſtractos interemit, vt ſuo ſcelere, & illorum ſanguine ſibi regnum confir- *Hiſtoria Malroſenſis.* maret.

Inter hunc lacum, & *Dudden* flu. promontorium quod vulgò *Forneſſe* dicimus, ſe proijcit, inſulámque *Walney* quaſi antemurale longo tractu prætentam habet tenui freto diuiſam, cuius Pile of Fouldrey. fauces munimentum 𝕻𝖎𝖑𝖊 𝖔𝖋 𝕱𝖔𝖚𝖑𝖉𝖗𝖊𝖞 dictum ab Abbate de *Fournes* anno primo Regis Edwardi III, ſcopulo in medijs fluctibus impoſitum tuetur.

In ipſo verò promontorio nihil viſendum eſt præter parieti- *Liber Fourneſſenſis.* nas monaſterij de 𝕱𝖔𝖚𝖗𝖓𝖊𝖘𝖘𝖊 dicti, quod Stephanus Comes Boloniæ qui poſteà Rex Angliæ anno ſalutis 1127 extruxit in loco olim *Bekenſgill* dicto, vel potiùs tranſtulit à *Tulkett* in *Anderneſſe.* E cuius monachis, & non aliunde, (vt ipſi retulerunt) Manniæ Inſulæ quæ obiacet, Epiſcopi veteri inſtituto eligi ſolebant, nimirum cum fuerit quaſi mater plurimorum monaſteriorum in Aldingham. Mannia, & Hibernia. Magis ad ortum 𝕬𝖑𝖉𝖎𝖓𝖌𝖍𝖆𝖒 antiquũ hęredium Baronum de *Harrington*, ad quos à *Flemmingis* per *Cance-* *Barones Harringtoni.* *feldos* deuenerat, & quorum hæreditas per filiam ad Bonuillos Barones in agro Dorſettenſi, & tandem per eos ad Greios Dor- ✠ ſettiæ Marchiones deſcendit. Paulóq; ſuperiùs *Vluerſton* ideò nõ Vluerſton. tacendũ quod eius *medietatem* Edwardus III. Ioanni Coupland viro inprimis bellicoſo dedit, quemque in Baneretti dignitatem extulit, quòd in prælio apud Dunelmum Dauidem II. Scotorum Regem captiuum abduxerit. Verùm poſt eius mortem, Ingelramo Domino *Coucy* idem Rex cum alijs hoc tractu latifundijs confirmauit, vtique qui eius filiam Iſabellam in vxorem acceperat, & cuius maiores iure Chriſtianæ de *Lindeſey* Barones *Barones de Gynes.* in Anglia fuerunt vulgò de *Gynes* dicti.

Quod ad nobiles qui Lancaſtriæ titulo vſi ſunt, prima Normannici imperij infantia tres fuerunt qui *Domini de honore Lan-* *Domini Lancaſtriæ.* *caſtriæ* dicebantur, Rogerus ſcilicet Pictauenſis, filius Rogeri de *Monte-gomerico*, qui *Pictauenſis* cognominatus (authore Guilielmo Malmesburienſe) quod vxorem è Pictonibus Galliæ accepiſſet, Verùm cùm ille hoc honore ſua perfidia excidiſſet, eundé accepit à patre Guilielmus filius Regis Stephani, Comes

Moritonij,

Moritonij, & Warrenniæ. Eo autem defuncto, Henricus ſecundus Ioanni eius filio minori, qui poſteà Rex Angliæ, eundem contulit. Satis longo pòſt interuallo Rex Henricus tertius Ioannis filius Edmundum *Gibboſum* filium ſuum natu minorem, in quem hæreditates, & honores Simonis Montisfortis Comitis Leiceſtriæ, Ferrarij Comitis Derbiæ, & Ioannis Baronis Monumethenſis, quòd ſeditionis vexilla in illum ſuſtuliſſent, tranſcripſit, Comitis Lancaſtriæ titulo primus exornauit, & his verbis dedit *Honorem, Comitatum, Caſtrum & villam de Lancaſtre, cum vaccarijs & Forreſtis de Wireſdale, Lownſdale, Nouum Caſtrum ſubtus Limam, Manerium, Forreſtam, & Caſtrum de Pickering, Manerium de Scaleby, villã de Gomeceſtre, redditumq; villatæ de Huntendon &c.* Vtque hæc in illum pater contulit, ita vxor ipſius prima Auelina familiæ Albemarliæ vnica hæres, è qua nullos ſuſcepit liberos, hæreditatem ſuam marito, in manus tradidit, qui poſtea è Blanchia Nauarrena Thomam, & Henricum ſuſcepit. Hic Thomas ſecundus erat Lancaſtriæ Comes, qui cùm Principem Edwardum II, & fortunam minùs reuerenter haberet, ciuilíſque belli incendia foueret, capite truncatus diem ſine prole obijt, Sanctúſque à multitudine eſt habitus. Vxor eius Alicia Henrici Lacei Comitis Lincolnienſis vnica filia, & ſuam & maternam hæreditatem, ſcilicet Comitis Sarisburienſis, Henrico mariti ſui è fratre nepoti reliquit, in quem anteà terras ſuas Henricus Laceius eius pater tranſcripſerat, ſi modò Alicia hæc ſine ſobole diem obiret. Hunc etiam vxor Matildis filia & ex aſſe hæres Patricij de *Cadurcis*, ſiue *Chaworth*, non ſolùm ſuo ſed etiam magnis in Wallia patrimonijs, Mauritij ſcilicet Londinenſis, & Siwardi, à quibus ſtemma illa duxerat, adauxit. Vnicum hîc reliquit filium Henricum, quem Edwardus III è Comite in Ducis honorem extulit, ſecundúſque fuit è noſtris proceribus Ducis nomine inſignis. Verùm nulla prole maſcula ſuſcepta obijt ille, duabus relictis filiabus, Matilde, & Blanchia, inter quas diſpertita hæreditas. Matildem duxit Guilielmus Bauarus Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, Hannoniæ, & iure vxorio, Leiceſtriæ Comes. Illa autem ſine liberis defuncta, Ioannes *Gandauenſis*, ſiue de *Gaunt* dictus, quòd Gandaui Flandriæ natus, Edwardi III filius natu minor, qui Blanchiam, alteram Henrici filiam in vxorem acceperat, & Dux Lancaſtriæ erat, vniuerſam hæreditatem adijt; iamque opibus par multis regibus, mortua Blanchia, Conſtantiam Petri Caſtiliæ

Comites Lancaſtriæ.

Duces Lancaſtriæ.

liæ Regis filiam duxit, nominéque regis Leonis & Caſtiliæ vſus eſt, & à Patre iura regalia impetrauit, qui Comitatum Lancaſtrenſem in Palatinatus dignitatem huiuſmodi reſcripto euexit, cùm memoráſſet quàm egregiam operam patriæ, domi bellíque nauaſſet. *Conceſſimus*, inquit, *pro nobis & hæredibus noſtris præfato filio noſtro, quòd ipſe ad totam vitam ſuam habeat infra Comitatum Lancaſtriæ Cancellariam ſuam, ac breuia ſua ſub ſigillo ſuo pro officio Cancellarij deputando, conſignanda, Iuſtitiarios ſuos tàm ad placita coronæ, quàm ad quæcunque alia placita communem legem tangentia, tenenda, ac cognitiones eorundem, & quaſcunque executiones per breuia ſua, & miniſtros ſuos ibidem faciendas. Et quæcunque alia, libertates & iura regalia ad Comitatum Palatinum pertinentia, adeò liberè & integrè ſicut Comes Ceſtriæ infra eundem Comitatum Ceſtriæ dignoſcitur obtinere, &c.*

Poſt Ioannem, Henricus de *Bollingbrok* eius filius, in Ducatu Lancaſtriæ ſucceſſit, qui cùm exturbato Richardo Secundo, *Rex Henricus 4.* Angliæ regnũ obtinuiſſet, Henricum filium qui poſteà erat Rex Angliæ hoc honore ornauit, & vt ſibi ſuiſq; in his hæreditatibus caueret, ita ex authoritate Parlamentaria his verbis cenſuit. *Nos volentes dictam hæreditatem noſtram, aut libertates eiuſdem, occaſione inſtantis aſſumptionis regalis ſtatus, & dignitatis noſtræ, in aliquo mutari, transferri, diminui, ſeu derogari, ſed eandem hæreditatem noſtram cum iuribus & libertatibus ſuis prædictis, eiſdem modo & forma, conditione & ſtatu quibus nobis deſcenderunt, & euenerunt, ac etiam cum omnibus, & ſingulis talibus libertatibus & franchesijs, ac alijs priuilegijs, commoditatibus, & proficuis quibuſcunque, quibus dominus, & pater noſter dum vixit, eam ad terminum vitæ ſuæ ex conceſſione Richardi nuper Regis habuit, & tenuit, nobis & dictis hæredibus noſtris in dictis chartis ſpecificatis plenariè & integrè conſeruari, continuari, & haberi volumus. Ac tenore præſentium ex certa ſcientia noſtra, de aſſenſu præſentis Parlamenti noſtri concedimus, declaramus, diſcernimus, & ordinamus pro nobis & hæredibus noſtris, quòd tam Ducatus noſter Lancaſtriæ, quàm vniuerſa, & ſingula alia, Comitatus, honores, caſtra, maneria, feoda, aduocationes, poſſeſſiones, annuitates & dominia quæcunque nobis ante adeptionem dignitatis noſtræ regiæ qualitercunque, & vbicunque iure hæreditario in dominico ſeruitio, vel in reuerſione, ſeu aliàs qualitercunque deſcenſa, nobis, & dictis hæredibus noſtris in chartis prædictis ſpecificatis in forma prædicta remaneant in perpetuum.* Quâ forma & cõditione iam inde manſit, niſi quòd Edwardus IIII ſuo tempore, coronæ (vt loquuntur) *appropriauerit*: à qua tamen

tamen Henricus VII. ſtatim ſeiunxit, Suóſque nunc habet ſeorſim Officiarios, Cancellarium ſcilicet, Attornatum, Receptorem, Clericum Curiæ, Aſſeſſores ſex, Tabellarium, Auditores duos, Receptores viginti tres, & tres Superuiſores.

Recenſentur in hoc agro præter plurimas capellas, paræcia tantùm 36. ſed illa valdè populoſa, & quæ maximas alibi paræcias incolarum multitudine longè ſuperant.

Weſtmorland.

AD extremos Lancaſtrenſes ſuccedit magis in Septentrionem altera Brigantum regiuncula, Latinis *Weſtmorlandia*, nobis Weſtmorland, & ſcriptoribus nonnullis *Weſtmaria*, ab occaſu, & arcto Cumberlandia, ab ortu Eboracenſi & Dunelmenſi agro terminata. Quæ quia tota inter montes altè pertingentes ſit ſita, (Appenninus enim noſter hîc magis magíſque in latitudinem excurrit) & magna ex parte inculta iaceat, hoc nomen in noſtra lingua inuenit. Loca etenim inculta, & quæ non facilè agricultura ſubleuari poſſint, Mores Angli Septentrionales vocant, & Weſtmorland nihil aliud eſt nobis, quàm inculta ad occaſum regio. Ex venerandæ igitur antiquitatis ſchola illud de Mario Rege eijciatur ſomnium, quem Pictos contudiſſe, & de ſuo nomine hanc regionem denominaſſe reſupini noſtri hiſtorici per quietem viderunt.

Pars huius Auſtralior, quæ anguſtiori ſpatio inter *Lonum* flu. & Winandermere concluditur, ſatis ferax in vallibus habetur, licet & ſuas aſperas, glabráſque cautes oſtendat, vnóque nomine, The Baronie of Kendale, id eſt, *Baronia de Kendal*, ſiue *Candalia*, id eſt, *vallis ad Kanum* nominatur, *Kan* enim flu. qui ſaxis aſperatus hanc vallem perſtringit, nomen indidit, ad cuius occiduam ripam frequentiſſimum oppidum Kandale, ſiue Kirke by Kandale, id eſt, *fanum in valle ad Canum*, duabus productis plateis ſe interſecantibus ſedet. Lanificij gloria, & induſtria ita præcellens, vt eo nomine ſit celeberrimum. Incolæ enim copioſam, per vniuerſam Angliam laneorum pannorũ exercent mercaturam. The Baronie of Kendale.

Suóque

Barones Candaliæ. Suóque honori inprimis eſſe exiſtimant, quòd ſuos Barones, & Comites habuerint. Barones ex ſtirpe Iuonis *Taleboys* cuius abnepos Guilielmus, annuente Rege Henrico ſecundo vocauit ſe Guil. de *Lancaſter*, cuius neptis & hæres Gilbertum filium Rogeri *filij Reinfridi* maritum aſſumpſit, per cuius filias migrauit, hæreditas ad Petrum *Bruis* D. de *Skelton*, & Guil. *Lindeſay*, ad quem materna origine Ingelramum Domini de *Coucy* in Gallia genus retuliſſe ex hiſtoria Monaſterij *Forneſſij* accepimus. Per Petri verò *Bruis* filiam deuenit hæc Baronia ad *Roſſos* de *Werke*, & ab illis ad *Parros* iure hæreditario hic honos deuolutus eſt, quorum caſtrum è regione oppidi vetuſtate iam conſeneſcit: Comites verò tres, Ioannem Ducem Bedfordiæ à fratre Rege Henrico V. eo honore auctum, Ioannem Ducem Sommerſetti, & Ioannem de *Foix* ex illuſtriſſima Fuxenſium in Gallia familia quem Henricus VI. ob fidelem in Gallico bello operam eò dignitatis extulerat. Vnde fortaſſis eſt quòd aliqui ex hac Fuxenſi familia in Gallia etiamnum de *Candalia* denominentur. Vetuſtatis autem gloriam ſibi nullam vendicat, niſi CONCANGII ſint, apud quos Numerus Vigilium ſtationem olim habuit, vt eſt in Notitiarum libro. *Com-Can* etenim idem ſonat Britannicè, quod Candale Anglicè, & *Vallis ad Canum* Latinè. Sed cum Latinæ aures *Comcangios* non paterentur, *Concangios* leniori voce vocaſſe videantur. Non igitur prorſus improbabilis hæc putanda coniectura, improbabilius forſitan videbitur ſi viculum illum, qui in hac Baronia, nunc *Kellenton* dicitur, eandem ipſam eſſe quæ Antonino GALLANA, & CALLANA eſt, dixero: & tamen nunc ita ſe res habet, & ea eſt obſcuritas, vt habita nominis, & ſitus ratione, non aliùs vſpiam occurrat locus, cui Callanę nomen probabiliùs aſſeras. Fruſtra etiam fortaſſe quæratur, & funditùs concidiſſe credamus, vel primis Pictorum, & Saxonum vaſtationibus, vel cùm Donaldus Scotus regnante Henrico II. truculenta irruptione hanc regionem excidio, & ruinis dediſſet. Hæc in auſtrali & anguſtiori regionis parte.

Hiſtoria Forneſſenſis. *Familia de Lancaſter.* *Comites Candaliæ.* *Concangij.* *Kellenton. Gallana.*

Deinceps ſupra *Loni*, ſiue *Luni* fontes latiùs ſe explicat regio, multíſque gyris, & flexibus montes excurrunt, quibus interiacent alicubi conualles prærupta altitudine, crebris locis ſpeluncarum in modum ſubruptis. *Eden* flumen nobile, qui Ptolemæo ITVNA, caput in Eboracenſi agro tollens, primùm languida aqua, ſed ſenſim confluentibus riuulis increſcens, inter hos montes iter quærit in Occaſum æſtiuum, per *Pendragon* caſtrũ,

Eden fl. Ituna.

cui

cui præter nomen & ſaxorum ſtruem nihil reliquit æui vetuſtas, inde per *Wharton hall* ſedem Baronum de *Wharton*, quorum iam tertius Baro floret, poſteà per *Fanum Stephani* vulgò Kirkby Stephen forum notum, & *Muſgraue* viculum vnum & alterum, qui bellicoſæ Muſgrauiorum familiæ nomen dederunt, qui Edwardo tertio regnante, Baronum honore floruerunt, & *Heartly* caſtrum vicinum incoluerunt. Wharton hall. *Barones Wharton* Muſgraue. *Barones Muſgraue.* Heartley caſtle.

Hîc aquas *Ituna* quaſi remoratur, vt alijs riuulis conſocietur, quorum vni, vix duobus mill. paſſ. ab ipſo *Ituna* VERTERÆ incubuerunt, priſcæ memoriꝫ oppidum ab Antonino, & Notitiarum libro memoratum, qui innuit Romanum Præfectum ibi cum Directorum Numero, ſub poſterioribus Imperatoribus egiſſe. Nunc verò ipſum oppidum in tenuem vicum exiguo propugnaculo munitum, & nomen in *Burgh* abijt, noſtrates enim Burgh vpon Stanemore, id eſt, *Burgus in Saxeto*, nuncupant. Nec aliud de illo legi, quàm quod inchoato Normannorum imperio coniurationem in Guilielmum Normannum hîc Angli habuerint. *Burgum* hunc Verteras fuiſſe vel affirmare auſim, quòd diſtantia hinc à *Lauatris*, illinc à *Brouonaco* in Italica reſoluta milliaria exactè Antonini numeris reſpondeat, quódque via militaris Romanorum ſuo aggere etiamnum conſpicua hàc ducit ad Brouonacum, per ABALLABAM cuius meminit liber Notitiarum, quæ adeò incorrupto hactenus manſit nomine, vt ipſa ſe clariſſimè oſtendat, & omnem ſcrupulum eximat. Pro ABALLABA enim nos *Apelby* contractè vocamus. Sola huius vetuſtas & poſitio eſt ſuſpicienda, nimirum Romano ſæculo ſtatio erat Maurorum Aurelianorum, & agro non inamœno ad Auſtralem Itunæ ripam locatur: ſed ita infrequens eſt, & ineleganti ſtructura, vt niſi vetuſtate meruiſſet primarium regionis cenſeri oppidum, & iuridicos conuentus, ſiue *Aſſiſas* in ſuo caſtro habere, quod publicum eſt maleficis ergaſtulum, parùm admodum à vico abeſſet. Hanc tamen & *Burgum*, quem dixi, regias munitiones vocat Guilielmus Neubrigenſis, vbi memorat Guil. Scotorum regem illas ex improuiſo cepiſſe, paulò antequam ipſe apud *Alnewick* caperetur. *Verteræ.* Burgh vpon Stanemore. *Aballaba.* Apelby.

Intento hinc curſu in occaſum æſtiuum fertur fluuius per *Buley* caſtrum Epiſcopi Carleolenſis, nec procul ab *Howgill* caſtro Sandfordorum, via verò militaris rectà in occaſum Æquinoctialem ducit per *Whinfield* viuarium amplum ad BROVONIACVM, xx. milliaribus Italicis, XVII. Anglicis à VERTERIS, vt *Brouoniacum.*

 poſuit

poſuit Antoninus, locatum, cui etiam *Broconum*, vti *Broconiacum* in Notitiarum libro nominatur, qui numerum Defenſorum hîc ſua habuiſſe ſtatiua docet. Huius ædificia, & dignitatem licèt abſumpſerit vetuſtas, nomen tamen ferè inuiolatum ſupereſt, *Brougham* enim vocamus Romanis ſolummodo numiſmatibus ſæpiſſimè effoſſis, & caſtro vetuſto, ſuperbit, quod à Vipontijs, ſiue familia de *Veteriponte* ad Cliffordos hæreditariò deuenit, & vulgus ſenſim ſubſidere credit, prudentioréſque non negant, qui *Eimotum* flumen per ſubterraneos meatus ſubintrare, & fundamentum conuellere exiſtimant. Hic enim flu. ex amplo lacu *Vlſe* dicto effuſus caſtrum ſubluit, cúmq; limes aliquandiu fuerit inter hanc regionem & Cumbriam, ſe cum ſuis & alienis aquis in Itunam poſt paucula milliaria immergit.

Brougham.

Eimot fl.

Vlſe *lacus.*

Weſtmorlandiæ Dominus primus quod ſciam fuit Robertus de *Veteri Ponte*, ſiue *Vipont* qui in clypeo rubro decem aureos anellos geſtauit. Huic ſucceſſit filius Ioannes, atque illi itidem filius Robertus qui duas ſolummodo filias ſuſcepit Sybillam Rog. Domini Cliffordi vxorem, & Idoneam Rogero de *Leybourn* enuptam. Longo pòſt tempore Richardus II. Radulphum de *Neuill*, ſiue *Noua-villa* Dominum de *Raby* virum ſummæ & vetuſtiſſimæ nobilitatis Anglicæ ab Vcthredo Northumbriæ Comite oriundum primum Weſtmorlandiæ Comitem creauit, cuius poſteri eo honore floruerunt ad quintum vſque Comitem Carolum, qui cùm impotenti animo, & ſcelerata conſpiratione fidem in DIVAM ELIZABETHAM & patriam exuiſſet, clariſſimæ familiæ maximum dedecus impreſſit, ſuúmque ipſius ſplendorem nefariè maculauit.

Inſignia Vipontiorum.

Comites Weſtmorlandiæ.

In hoc Comitatu 26 numeroſæ paræciæ habentur.

Cumberland.

VEſtmorlandiæ ad occaſum præiacet *Cumbria*, vulgò **Cumberland**, vltima in hac parte Angliæ prouincia, vtpote quę ipſam Scotiam ab Arcto attingit, ab Auſtro & Occidente Hibernico Oceano pulſata, ab ortu verò ſuper Weſtmorlandiam Northumbriæ contigua. Nomen ab incolis traxit, qui veri & germani Britanni fuerunt,

runt, & ſe ſuâ lingua *Kumbri*, & *Kambri* indigitârunt. Britannos enim diu hîc inſediſſe, fremente Saxone, hiſtoriæ teſtantur, ipſéque Marianus, qui hanc regionem *Cumbrorum terram* dixit; vt taceam Britannica paſſim locorum nomina, cuiuſmodi ſunt *Caer-luel*, *Caer-dronoc*, *Pen-rith*, *Pen-rodoc*, &c. quæ hoc planiſſimè loquuntur, & aſſertioni meæ probationem præſtant vel apertiſſimam.

Terra autem quamuis ob Septentrionalem ſitum frigidior, & ob montes aſperior videatur, ſua tamen varietate perluſtrantibus arridet. Poſt verrucoſas enim rupes, & confertos montes metallis grauidos, quibus lacus omni volatilium genere abundantes interiacent, ſuccedunt pabuloſi colles gregibus referti, quibus rurſus ſubſternuntur porrectæ planities frugibus ſatis fœcundæ. Ad hæc Oceanus, qui ad littus alliditur, piſcium optimorum innumera examina alit, & negligentiam accolis quaſi exprobrat, quòd minùs gnauiter piſcaturam exerceant.

Pars huius meridionalis **Copeland** dicitur, quod acuminatis montibus quos *Kopa* Britanni vocant, caput ſuum exerit, vel, vt alijs placet *Copeland*, quaſi *Copperland* ab opulenta æris vena. In hac ad ſabuloſum *Dudeni* oſtium, quo à Lancaſtrenſibus diſterminatur, **Millum** eſt antiquæ familiæ *Hodleſtonorum* caſtrum, vnde circumducto in Boream littore, *Rauenglaſſe* ſtationem duo riui commodè circumcingunt. Superiùs *Irton* amniculus mare petit in quo conchæ cùm rorem, quem veluti maritum appetunt, oſcitatione quadam hauſerint, fiunt grauidæ, margaritáſq; ſiue, vt cum Poeta loquar, bacchas concheas pariunt, quas accolæ cùm reſederit aqua venantur, gemmarijque noſtri minimo ab egenis emunt, & maximo reuendunt. De his & huiuſmodi Marbodæus in iſto verſu loqui videatur.

Copeland.

Millum caſtle.

Irton fl.

Vide Plinium. *Margarita.*

Gignit & inſignes antiqua Britannia Baccas.

Iam littus in occaſum pedetentim ſe prouehit, promontoriolúmque efficit, quod **S. Bées**, pro *S. Bega* vulgò vocatur. Bega enim virgo Hibernica pia & religioſa vitam illîc ſolitariam egit, cuius ſanctitati miracula ridicula affinguntur de tauro cicurato, & copioſiſſima niue quæ Solſtitiali die, illa precante, valles & montium ſummitates altè intexerat. Vix mille hinc paſſus *Egremont* caſtrum colli imponitur ſedes olim Guilielmi de *Meſchines*, poſteà per eius filiam Roberti de *Rumeley*, & per eius itidem filiam Guilielmi *Fitz-Duncani* è Regio

S. Bees.

Egremont Caſtle.

*.

 ſanguine

ſanguine Scotorum, pérque illius etiam filiam Luciorum, qui Coplandiæ huius Domini fuerunt, à quibus per *Moltonos*, & *Fitzwalteros* Egremontis titulus ad *Radcliffos* Suſſexiæ Comites deſcendit.

Procedit hinc littus paulatim ſe ſubtrahendo, & vt ex rudetis apparet, vbique à Romanis permunitum fuit. Vltimus enim erat Romani imperij limes, & hanc oram Scoti inprimis infeſtam habuerunt, cùm ex Hibernia in hanc inſulam quaſi belli diluuio inundarent. *Moreſby* viculum ex his munimentis fuiſſe, par eſt exiſtimare. Multa inſcriptorum lapidum fragmenta ibi eruuntur, quorum vnus LVCIVM SEVERINVM ORDINATVM, alter COH. VII. præ ſe fert, ſed nullus adhuc repertus MORBIVM fuiſſe docet, vbi Equites Cataphractarij meruerunt, quod nomen tamen quodammodo ſubindicat.

Littora munita.

Moresby.

Morbium.

Poſt hoc Deruentio flumen Oceano ſe occulit, qui in *Borrodale* valle curuis montibus incincta exortus, inter montes *Dertwentfels* vocatos ſerpit, in quibus ad Newlands æris venæ opulentæ non ſine auro & argento noſtro tempore à Thoma *Thurlando*, & Germanicis quibuſdam metallicis ſunt repertæ, de quibus memorabilis diſceptatio inter Sereniſſ. Diuam ELIZABETHAM Reginam, & Thomam *Percium* Northumbriæ Comitem, cuius hæredium terra fuit, interceſſit, ſed ratione regiæ prærogatiuæ & quòd auri & argenti in illis venæ, lis ſecundum D. Reginam data. Tantùm abeſt vt verum ſit hoc Ciceronis in Epiſtolis ad Atticum, *Illud cognitum eſt, neque argenti ſcrupulum eſſe vllum in inſula Britannia*. Nec Cæſar ſi has fodinas noſſet, Britannos importato ære vti ſcripſiſſet, cùm hæ & aliæ ærariæ non ſolùm vniuerſæ Angliæ ſufficiant, verumetiam magna vis quotannis exportetur. Hîc etiam paſſim reperitur terra illa metallica, ſiue ſaxum induratum & micans, nobis Blacke Leade dictum, quo ad ducendas lineas, & monochromata pictores vtuntur. Quod an ſit Dioſcoridis Pnigitis, vel Melanteria, vel ochra terra calore in nigrum adusta, aut veteribus incognitum, non facilè dixerim, & perquirant alij. Per hos montes lapſus Deruentio in lacum ſpatioſum diffunditur, *prægrande ſtagnum* vocat Beda, in quo tres eminent inſulæ, vna domicilium habet equeſtris familiæ Radcliffórum, altera à Metallicis Germanis habitatur, qui æs ſuum ibi conflant, tertia illa exiſtimatur in qua Herbertum heremeticam vitam duxiſſe ſcribit Beda. In huius margine agro ſatis læto, quem roſcidi montes circumuallant, & *Skiddaw* mons

Æris fodinæ.

Argentum.

Blacke Leade.

mons æditus ab Aquilone defendit, *Keſwike* oppidulum mercatorium iacet, æraria ſectura ante multos annos notum, vt in Charta quadam Regis Edwardi quarti videre eſt, & hodie Metallicorum habitatio. Ius verò mercatus ab Edwardo primo Thomas de *Derwentwater* loci, vt videtur, Dominus, impetrauit. Keſwike. *

Hinc Deruentio modò ripis arctatus modò alueo laxatus in Septentriones maturare videtur, vt *Cokarum* recipiat. Qui confluentes verò Cokarmouth forum copioſum, caſtrúmque Comitum Northumbriæ ferè circumluunt, cui è regione obiacet antiqui caſtri cadauer Papcaſtle vocant (vbi loci Ptolemæus EPIACVM conſtituit) cui Romanam vetuſtatem monumenta non pauca adſtruunt. Hæc vna cum quarta parte Baroniæ de *Egremond, Wigton, Leuſewater, Aſpatric, Vldal,*&c. luculentiſſimo patrimonio Matildis *Lucy* quæ hæres Anthonij *Molton* ſiue de *Lucy* fratris ſui, Henrico Percio Northumbriæ Comiti coniugi dedit, & quamuis ex illo nullam ſuſceperit prolem, Perciorum tamen familiam ſibi hæredem ſcripſit, ea lege vt *Luciorum* inſignia tres ſcilicet Lucios piſces in rubro cum ipſorum clypeo gentilitio coniungerent, vel vt ex Autographo loquar, *Sub conditione deferendi Arma ſua de rubeo cum tribus Lucijs, vnà cum armis de* Percy *aureis ſcilicet, & leone Azureo quarteriatim, per finem leuata.* Adunatis poſteà aquis Deruentio ad *Wirkinton* piſcatorium oppidum, & ſedem antiquæ equeſtris familiæ Curwennorum, Oceano ſe ſubmittit. Cokarmouth. * *Arma Luciorum & Perciorum.* Wirkinton.

Hinc murum ad defendendum littus quatuor plus minùs mill. paſſ. perductum fuiſſe credunt nonnulli, adeò continuæ ſunt parietinæ ad *Oleni* ſiue *Eleni* oſtium, *Elne* nunc nominant, qui non longum permenſus iter ad fontes *Ierby* habet, forum non minimum. ARBEIAM fuiſſe iudicamus vbi Barcarij Tigrienſes ſtationem egerunt; & ad oſtium *Elenburrough*, id eſt, *Burgus ad Elenum*, quem OLENACVM fuiſſe vbi Ala prima Herculea in præſidio erat, ſi coniecturæ ſit locus, tam ex antiquitatis veſtigijs, quàm nominis agnatione coniectarem. Tot enim inſcripta ſaxa, & ſtatuæ hîc eruuntur, vt in columbarijs, furnis, & caminis nihil ſit frequentius; ſed quæ ita obliterata ſunt, vt præter Romana nomina planè nihil elicias. Ecce tamen vnam quæ nuper ibi ad Kingſhall collem effoſſa, & ad me miſſa. Ierby. *Arbeia.* Elenborrough. *Olenacum.*

GENIO LOCI,
FORTVNÆ REDVCI,
ROMÆ ÆTERNÆ,
ET FATO BONO,
G? CORNELIVS
PEREGRINVS
TRIB. COHORT.
EX PROVINCIA
MAVR CÆS.
DOMOS, ÆDES .
DECOR-----

Hæc altera etiam ibidem extat inſcriptio

DIS, ET DEABVS O??
PS POSVIMVS
COH. I. DELM.

Cùm pauliſper littus hinc rectà perrexerit, ſinuato, & incuruato æſtuario ita reflectitur, vt non poſſit non eſſe MORI-
Moricambe. CAMBE illud, quod apud Ptolemæum hoc in loco ſtatuitur. Ita loci ingenium, & nomen quadrant, Æſtuarium enim eſt incuruum, & *Moricambe* mare incuruum Britannicè ſignificat.
Holme Cultraine. Ad hoc *Cœnobium de Vlmo*, vulgò *Holme Cultraine* poſuit D. rex Scotorum,& eius Cœnobiarchę *Vulſtey* propugnaculũ vicinum in gazophylacium, & librorum, diplomatúmque receptaculum contra repentinas Scotorum incurſiones excitârunt. Sub hoc monaſterium illi æſtuario illabitur *Wauer* amniculus, ad cuius ſcaturiginẽ proiectum antiquæ vrbis cadauer nihil extra humanitatis aleam in terris eſſe docet. Olde Carlile hæc à vicinis nominatur, ſed VOREDAM fuiſſe ab Antonino memoratam
Vereda. & diſtãtia probat,& caſulę adiunctę *Weſtwared* appellatę confirmãt. An nomen à deſcenſu habeat(deſcenſum enim *Guorod* Britanni dicũt) an à *Wauer* illo amniculo nõ certò affirmarim. Eius ciuis in antiqua ara Deo patrio, voto inſcripta, VAARAEX dici videtur. Sic enim illa ſe habet, vt eruditiſſimus vir Oſwaldus Dikes diuini verbi in hoc agro miniſter mihi deſcripſit.

DEO

DEO
SANCTO BELA
TVCADRO
AVRELIVS
BLATO VAARÆX
X VOTO POSVIT
LL. MM.

Alteri etiam Deo indigeti huiuſmodi reperta eſt inſcriptio

DEO
CEAI IO AVR
M RTI. ET MRS
ERVRACIO PRO
SE ET SVIS. V. S.
LL. M.

Repertus etiam ante paucos annos arcus ſic inſcriptus.

IO. M.
OB HONOREM ------ VXORIS
GORDIANI --------

Pyramis etiam octogona cum hac inſcriptione,

OB HONOREM PHILIPPI IMPERATORIS NOBILISS. SEMPER AVGVSTI, ET PHILIPPI CÆSARIS NOBILISS.

Præter infinitas imagunculas, ſtatuas equeſtres, aquilas, leones, & alia vetuſtatis teſtimonia plurima, quæ quotidie occurrunt. Paulò ſuperiùs promittitur promontoriolum, magnúmq; æſtuarium nunc Angliæ & Scotiæ, olim Romanæ Prouinciæ, & Pictorum diuortia aperiens. Promontoriolo huic incumbit antiquum illud oppidum BLATVM-BVLGIVM (fortaſſe à *Bulch* Britannorum quæ interſtitium ſiue diuortium ſonat) à quo Antoninus tanquam à remotiſſimo loco, & prouinciæ limite, Britanniarum itinera incipit. *Bulneſſe* hodie incolis dicitur, & viculus eſt

Blatum Bulgium.

Bulneſſe.

eſt admodum exilis, qui ſuum tamen munimentum habet, & in vetuſtatis indicia præter platearum tractus, & parietinas, portum iam oblimatum, & viam hinc OLENACUM, ſiue ad *Elenborrow* vſque ſtratam oſtentat.

Caſtra Exploratorum. ** Vide poſteà in Muro Pičtico.* Burgh vpon Sands.

Ad idem æſtuarium interiùs eſt *Drumbough* caſtrum iampridem Dominorum de *D'acre*, necnon hîc alicubi CASTRA EXPLORATORUM ſtatuit Antoninus, quos * Areanos illa ætas vocauit, ſed hic locus, vt videtur, nunc in nouum nomen mutatus **Burgh vpon ſands**, id eſt *Burgus ad ſabulum* nominatur, vnde vi-
1307. cinus ager *Baronia de Burgo* appellatur, quam Ranulphus de *Meſchinis* Roberto de *Triuers* dedit, ab illo verò ad *Moruillos* deuenit, quorum poſtremus Hugo vnicam reliquit filiam quæ ex priore marito Richardo *Lucy* duas ſuſcepit filias duobus *Moltonis* fratribus in coniugium datas, ex ſecundo verò marito Thoma de *Molton* qui è priore coniuge Moltonos quos dixi ante genuerat, Thomam *Molton* procreauit Baronem huius loci, cuius filius Thomas nuptijs cum hærede Huberti de * *Vallibus* poſſeſſionibus *Gilleſlandiam* adiunxit, quæ omnes ad Ranulphum de *D'acre* cum Matilde *Moltona* ſunt deuolutæ. Sed nulla re magis innotuit hoc oppidulum, quàm quòd Edwardus primus Scotorum triumphator hîc immatura morte diem obierit. Princeps longè clariſſimus, in cuius fortiſſimo animo hoſpitium metatus eſt Deus digniſſimum, vt Regiæ maieſtatis apicem, non ſolùm fortitudine, & ſapientia, ſed decore etiam, & corporis dignitate adæquarit. Quemque fortuna primo ætatis flore plurimis bellis & difficilimis Reipub. temporibus exercuit, dum Britannico imperio aptârit: quod cùm Rex inauguraretur, ita adminiſtrauit, deuictis Wallis, & triumphatis Scotis; vt non ſecundum, ſed alterum Britanniæ ornamentum optimo iure habeatur. Sub hoc *Burgo*, in ipſo æſtuario Scotos & Anglos, & claſſe, & reuerſo æſtu equitatu decertâſſe ferunt incolæ, quæ res perinde mira videatur, quàm quod Plinius non ſine admiratione de ſimili in Caramania loco retulit. **Solwey frith**, i. *Fretum Solwey*, vtrique genti dicitur hoc æſtuarium à **Solwey** Scotorum oppido appoſito. Sed rectiùs Ptolemæo ITUNA dicitur. *Eiden* etenim egregium flumen, qui Weſtmorlandiam, & interiora huius regionis pererrat, maximam aquarum molem in illud effundit, nondum oblitus quàm ægro nixu inter congeſta Scotorum cadauera, anno ſalutis 1216. eluctaretur, cùm illos præda ex Anglia onuſtos libentèr hauriret, & ſuis fluctibus prædatoriam illam

Moruilli Barones de Burgo ſuper ſabuloſos. — ** Vaulx.* — *Edwardus primus.* — *Ituna.* — Eiden fl. — *Hiſtoria Malroſ.*

illam manum demergeret.

Ituna verò hic ſiue *Eiden* vbi hanc regionem adierit, ab Occaſu Eimotum flu. admittit è lacu illo *Vlſe*, quem dixi, promanantem, cuius propè ripam ad *Dacore* riuulum *D'acor* caſtrum adſidet, nobis notum quòd familiæ Baronum de *D'acres* nomen fecerit, à Beda memoratum, quòd monaſterium eo tempore habuerit, vti etiam à Malmesburienſi, quòd Conſtantinus Rex Scotorum, & Eugenius Rex Cumbrorum, ſe cum ſuis regnis Athelſtano Anglo ibi dediderint. *D'acre.* *Barones D'acre.*

Haud multò ſuperiùs, parùm etiam ab *Eimoti* ripa abeſt *Penrith*, id eſt, ſi è Britannica lingua interpretaris, *Primarium vadum*, vulgò autem Perith dicitur. Quondam ad Epiſcopos Dunelmenſes ſpectauit, ſed cùm Antonius Beccus Epiſcopus nimia opum affluentia inflatus inſoleſceret, *abſtulit ei Edwardus Primus* (vt in Dunelmenſi libro legimus) *Werkin* Tiuidalia, *Perith, & eccleſiam de Simondburne*. Nunc emporiolum celebre eſt caſtro Regio ſatis firmatum, in cuius vſum R. Stricland Epiſcopus Carliolenſis incile duxit è *Peterill*, id eſt, è *Petero fluuiolo*, qui ad ſuam ripam propè Plompton parke, dirutæ vrbis reliquias multas oſtendit, quam illi *Antiquum Perith* nunc vocant, PETRIANAS fuiſſe iudicarim ego, vbi Alam Petrianam in præſidio locat Prouinciarum Notitia. Præter multa alia vetuſtatis indicia, & hanc etiam non ita pridem hîc effodêrunt inſcriptionem. *Perith.* *Petriana.*

C. LIMISIVS - - - - - - - - - - - -
CHARISSIMÆ CONIVGI, ET PIENTISS. FILIÆ - - - - - - POSVIT.
VXOR VIXIT ANNOS XXXX,
FILIA XX.

Cùm *Eimotũ* Ituna iam receperit, obſcurioribus viculis, & propugnaculis affuſus in Septentriones cõtendit, per *Kirk-Oſwald* S. Oſwaldo ſacrũ, poſſeſſionẽ olim Hugonis illius *Moruill* qui cum ſocijs Thomã Archiepiſcopũ Cantuarienſem occidit, & in facti memoriã diu enſis quo tunc vſus erat hîc aſſeruabatur, per *Armanthwayte* caſtrum Skeltonorum, *Corby* caſtrũ antiquæ familiæ Salkeldorũ & *Linſtock* caſtrũ Epiſcopi Carleolenſis in Baronia de *Crosby*, quam Waldeuus filius Comitis Goſpatricij Dominus *Allerdalliæ* eccleſiæ Carlioſenſi cõceſſit. Iam Ituna ſe in ſuũ æſtuarium immerſurus duos ſimul fluuios accipit, *Peterillũ* ſcilicet & *Kirk-Oſwald.* *Armanthwayte* Corby caſtle. *Linſtock.* *Crosby.*

Caudam,

Caudam,qui pari ſpatio diſcreti,ab Auſtro quaſi gradus cōferunt. Ad *Peterillū*,præter Petrianas quas diximus,*Greiſtocke* eſt illuſtris iam pridem familię caſtrū,quę à Ranulpho quodam *filio Walteri* originem traxit, cuius pronepos Guilielmus de *Greyſtock* duxit Mariam filiam & alteram hæredem Rogeri de *Merley* Baronis de *Morpath*, illi Guilielmus & Ioannes filij ſucceſſerunt, quorum cùm vterq; prole careret, Ioannes hæreditatem tranſcripſit in Radulphum de *Granthorpe* filium Guilielmi ex eius amita natum: cuius progenies diu ſummo in honore floruit, circa Henrici verò Septimi tempora deſijt,& ad Howardos per Barones de *Dacre* iam venit hæreditas.

Greyſtocke. * *Barones de Greyſtock.*

Ad *Caudam* præter æris fodinas ad *Caudebeck*, *Highyate* Richmondorum caſtrum, & nitidum Carliolenſis Epiſcopi caſtrum, **The Roſe caſtle** dictum, CONGAVATA etiam fuiſſe videtur, vbi Cohors Secunda Lergorum ſtipendium meruit,*Congauata* enim vallis ad *Gauatam*, quam in *Caudam* nunc contraxêrunt, Britannis ſignificat. Sed huius locum digito deſignare nondum potui. Inter horum confluentes optima & opportuna poſitione vrbs vetuſtiſſima *Carlile* interponitur,à Septentrione profundo *Itunæ* alueo,ab Ortu *Peterillo*,ab Occaſu *Cauda* munita, & præter hæc defendentis naturæ munimenta, firmis mœnibus è ſaxo quadrato, caſtello, & *Citadella*, quam vocant,armata. Romani, & Britanni hanc LVGV-VALLVM, & LVGV-BALLIVM, ſiue LVGVBALIAM, Saxones, teſte Beda,**Luell**. Ptolemæus, (vt nonnullis viſum,)LEVCOPIBIAM, Nennius *Caer Lualid*, ridicula Britãnorum vaticinia *vrbem Duballi*,nos **Carlile**,& Latini *Carleolū*, recentiori vocabulo dixêrunt. Luguballiam enim & Carleolum eandem fuiſſe vno ore conſentiunt hiſtorici noſtri. Sed in Etymologia rimanda, Deus bone, quàm obnixè ſudauit Lelandus noſter, eò tandem adactus, vt crederet Itunam *Lugum* dictum fuiſſe,& *Ballum* à valle deſcendiſſe,vt *Lugu-uallum* ſonet *vallis ad Lugum*. Ego autem, liceat & mihi meam proferre coniecturam, *Vallum* illud & *Vallia*, à nominatiſſimo illo Romanorum Vallo militari,quod ſub vrbe cernitur deductum aſſeuerarim, LVGVVALLVM enim AD VALLVM, Antonino dicitur. *Lugum* etiam ſiue *Lucum*, priſcis Celtis, qui cum Britannis eiuſdem linguæ erant, turrim ſignificâſſe docet Pomponius Mela. Quod enim Antonino *Lugo Auguſti* dicitur, *Turrim Auguſti* vocat ille; ita vt *Lugu-uallum* ſit,& ſonet turris,vel munimentum ad vallum. Ab hoc fonte ſi *Lugdunū* quaſi *turrim in colle*,& *Lucoteciam* (ſic enim quam

Æris fodinæ.

Congauata.

Carlile.

Lugu-Vallum.

Lucus, & Lugus quid Britannis, & Gallis priſcis.

Lugdunum.

quam nos Lutetiam, priſci vocârunt) quaſi *turrim pulchram* deriuaſſent Galli, (ea enim verborum vis eſt in lingua Britannica,) rectiùs fortaſſe collimaſſent, quàm cùm hanc à Luto, illam à *Lugdo* fictitio Rege deducerent. Romanis temporibus hanc floruiſſe varia antiquitatis indicia ſubinde eruta, & celebris eius tunc temporis memoria ſatis affirmatè loquuntur. Poſt Picticos etiam, & Scoticos furores priſtini ſplendoris nonnihil retinuit, & ciuitas habebatur. Anno enim Chriſti *619.* Egfridus Rex Northumbrorum Cuthberto illi ſancto in hæc verba dedit. *Donaui etiam ciuitatem, quæ vocatur Luguballia, & in circuitu eius* XV. *milliaria.* Quo tempore mœnibus etiam firma erat. *Cuthbertum,* inquit Beda, *duxerunt ciues, vt ciuitatis mœnia videret, fontémque in ea miro quondam Romanorum opere extructum.* Qui tunc, vt inquit liber Dunelmenſis, *Congregationem Sanctimonialium, & Abbatiſſam ordinauit, ſcholáſq; ibi conſtituit.* Poſteà à Danis ingentibus ruinis deformata, annos plùs minùs ducentos ſuis cineribus ſepulta iacuit; donec Regis Guilielmi Rufi auſpicijs denuò refloreſcere cœpit, qui nouis ædificijs inſtaurauit, caſtrum conſtruxit, & Coloniam primùm ex Belgis (quos meliore conſilio ductus in Walliam ſtatim tranſtulit) poſteà ex Auſtralibus Anglis eò deduxit. Tunc, vt habet Malmesburienſis, *viſum erat triclinium Romanum, ex lapidibus, fornicibus concameratum, quod nulla vnquam tempeſtatum contumelia, aut ignium flamma labefactari potuit, in cuius fronte inſcriptum erat* MARII VICTORIÆ. Hunc MARIVM aliqui Aruiragum Britannum eſſe voluerunt, alij Marium illum fuiſſe contendunt, qui Imperator contra Gallienum ſalutatus, tanti roboris fuiſſe perhibetur, vt in digitis non venas, ſed neruos habuiſſe, ſcriptores tradiderint. Frequentior iam Luguballia ſuum Comitem habuit Radulphum *Meſchines* ſiue de *Micenis,* à quo Ceſtriæ Comites prognati, & ſuccedente tempore ab Henrico primo in Epiſcopalem dignitatem euecta, Athulphum primum Epiſcopum habuit. Quod ſuæ Eccleſiæ fraudi fuiſſe ſcripſerunt Monachi Dunelmenſes. *Cùm Ranulphus,* inquiunt, *Dunelmenſis Epiſcopus exularet, & Eccleſia defenſorem non haberet, Epiſcopi quidam* Carleil, & Tinidale *ad ſuas diœceſes applicauerunt.* Quomodo verò Scotus regnante Stephano hanc vrbem cepit, & Henricus ſecundus recuperauit, quomodo etiam Andræas de *Herclea* homo perditè & perfidè ingratus, quem Edwardus primus Carleoli Comitem creârat, fidem patriæ fefellit, & poſteà ſummo cum

Lucotecia, ſiue Lutetia Galliæ.

Triclinium Rom.

Marius.

cum dedecore diſcinctus capite perfidam ingratitudinem luit, in Annalibus ſatis fusè explicatur. Ego Luguballiæ nunc valedicam quæ Meridianum grad. XXI, ſcrup. XXXI, ab vltimo Occidente diſtantem, & Polum Borealem grad. LIIII, ſcrup. LV, ſublimem habet.

Trew place. Itunam nunc tranſmittens, & *Rowcliffe* à dextra relinquens vbi occiduorum limitum vtrinque præfecti ſtatis diebus conueniunt, & cauſſas inter limitaneos audiunt, in Gilleſland venio, quæ regiuncula eſt Scotis contermina, & ita impedita torrentibus, quas Gilles vocant, vt inde nomen factum iudicarim, ſi non legiſſem in libro Eccleſiæ de *Lanercoſt* Gillum quendam *filium Bueth* hanc olim tenuiſſe, à quo probabile eſt nomen hoc inditum fuiſſe. Hîc Angli & Scoti *Kirſoppo* fluuio, ſeu potiùs mutuo metu ſeparantur, vnde Battable ground, i. *belli area*, vocatur, & incolæ vt limitanei, velox, inſidioſum, & expeditiſſimum militum genus. In hac præter propugnacula nonnulla minora propè Luguballiam, & proximè *Irthing* flu. *Naworth* eſt caſtrum, nuper Baronum de *Dacres*, quorum vltimus cùm puer ante paucos annos diem obijſſet, Leonardus eius patruus, qui maluit bello cum Principe, quàm iudicio cum neptibus de hæreditatibus confligari, hoc caſtrum occupauit, & ſeditioſam cohortem in principem conſcripſit, quam nobiliſſimus Baro Hunſdonius cum præſidiario Berwicenſi milite magna cæde, & fuga effuſiore, qua ipſe etiam Leonardus ſibi conſuluit, facilè diſſipauit.

Marginal notes: Gilleſland. — Battable ground. Limitanei. — Naworth. — 1569.

Primus, quod legi, Gilleſlandiæ Dominus erat Guilielmus *Meſchines* frater Radulphi Comitis Carleoli, poſteà *Gill* filius *Buith* quem dixi, Deinde Rex Henricus ſecundus hanc Huberto de *Vallibus*, ſiue *Vaux* elargitus eſt, cuius clypeus gentilitius erat * argento & rubro interſtinctus, Huius filius Robertus Prioratum *Lanercoſt* fundauit, & dotauit. Sed hæreditas poſt paucos annos nuptijs tranſlata fuit ad *Multonos*, & ab ijs per filiam ad Ranulphum Dominum *Dacre*, cuius poſteri ad noſtra vſque tempora ſummo honore floruerunt.

*Marginal notes: Gilleſlandiæ Domini. — * Chequy d'or & Gules.*

Propiùs Scotiam *Scalby* caſtrum ſedet olim *Tilliolorum* qui olim clari hoc tractu fuerunt cognominis à quibus ad *Pickeringos* deuenit, & magis ad Boream inter prærupta ſaxa *Beawcaſtle* caſtrum regium militum manus tuetur. Paulò magis ad Occaſum *Eſca* flu. ex Scotia deſcendens Itunæ æſtuarium petit, & Anglici ſe eſſe imperij fatetur, magnarum virtutum vtrique genti

Marginal notes: Scalby Caſtle. — Beau-caſtle. — Eske flu.

genti teſtis locupletiſſimus. Ad hunc vbi *Netherby* viculus ex vna & altera caſula iam cernitur, adeò mira & magna ſunt priſcę vrbis rudera, & præfluentis *Eſcæ* nomen ita conſonat, vt ÆSICAM ibi fuiſſe ſuſpicemur, in qua Tribunus primæ cohortis Aſtorum excubias olim contra Barbaros egit. *AEſica.* Vbi verò *Liddus* flumen Eſcę confluit, *Liddel* olim erat caſtrum vt accepi, & Baronia Eſtoteuillorum *qui terras tenuerunt hic in Cornagio, quas Ranulphus Comes Turgiſſio Brundus* vt legitur in veteri Inquiſitione, donauit, ab *Eſtoteuillo* verò ad *Wakos* hæreditariò, & per eos ad Cantij Comites, à quibus Edwardus tertius numerata pecunia emit, & filio Ioanni Gandauenſi donauit. *Baronia de Lidell. Lideſdall.* Vltra hunc *Eſcam* etiã ager per aliquot milliaria Anglici cẽſetur imperij, in quo *Sollom-moſſe* Thomę *D'acre* ſpurij, & Muſgraui virtute inclaruit, qui Scotis ibi ſuperatis, maximam nobilitatis Scoticæ partem captiuam abduxêrunt, vnde ſtatim animum deſpondit Iacobus v. Rex Scotorum, & vi mœroris animam exhalauit. 1541. *Prælium ad Sollom-moſſe.*

Labente Romanorum in Britannia imperio, quamuis hæc regio à Scotis, & Pictis grauiſſimè dilacerata fuerit, Britannos tamen primæuos incolas diutiſſimè ſeruauit, & ſerò in Saxonum poteſtatem deuenit. Cùm autem Saxonum res Danicis bellis acciſa præceps iret, ſuos Regulos qui Cumbrorum Reges dicebatur, ad annum Domini 946. habuit, quo tempore (vt inquit Florilegus Weſtmonaſterienſis) *Rex Edmundus, adiutorio Leolini Regis Demetiæ fretus, Cumbriam totam cunctis opibus ſpoliauit, ac duobus filijs Dummaili eiuſdem prouinciæ regis oculorum luce priuatis, regnum illud Malcolmo Scotorum Regi, de ſe tenendum conceſſit, vt Aquilonares Angliæ partes terra marique ab hoſtium aduentantium incurſione tueretur.* *Cumbriæ Reges.* Ex quo tempore filij Regum Scotiæ natu maximi, Cumbriæ præfecti aliquandiu tam ſub Saxonibus, quàm Danis dicti erant. *Cumbriæ Præfecti.* Cùm autem Normannis Anglia ſe dedidiſſet, hæc etiam pars in illorum manus conceſſit, Ranulphoque de *Meſchines* obtigit, cuius filius natu maximus materno iure Comes fuit Ceſtriæ, minor verò Guilielmus Dominus Couplandiæ. Sed Stephanus Rex, vt Scotorum gratiam iniret, illis denuò reddidit, vt clientelari iure à ſe, & regibus Angliæ tenerent, Henricus autem ſecundus, qui ſucceſſit cùm hanc profuſam Stephani liberalitatem ſibi, & ſuo regno fraudi fuiſſe ſenſiſſet, Northumbriam, Cumbriam, & Weſtmorlandiam à Scoto repetijt. *Scotus enim,* vt habet Neubrigenſes *prudentèr conſiderans Regem Angliæ in hac parte cùm potentia virium, tùm merito cauſſæ praeſtare, quamuis*

poſſet

poſſet obtendere iuramentum, quod auo ſuo Dauidi præſtitiſſe dicebatur, cùm ab eo cingulũ acciperet militare: prænominatos fines repetenti cum integritate reſtituit, & ab eo viciſſim Comitatum Huntedunenſem priſco ſibi iure competentem recepit.

Cumbriæ Comites. Comites Cumbriæ ante XVII. Henrici Octaui annum non erant, ille enim eo tempore Henricum *Clifford,* qui à Dominis *de Veteri ponte*, ſiue *Vipont* genus duxit, primum Cumbriæ Comitem creauit cuius nepos Georgius tertius iam Comes vir omnibus modis nobiliſſimus, qui ad labores impiger, ad pericula fortis, ad vſum peritus, ad conſilia prudens eo honore hodie lætatur.

Wardens of the weſt Marches. De præfectis limitis occidui qui confinia regni ad Scotiam tuentur, & nobis **The Wardens of the West Marches** dicuntur, non eſt cur hîc aliquid attexam, niſi quod nobiliſſimus Dominus Henricus Baro Scrope, vir in maximis patriæ negotijs cognitus, & probatus, ſingulari cum vigilantia illam modò geſſit præfecturam, qui (vt à limitaneis militibus accepi) Vlpij Marcelli expreſſiſſimum fuit exemplar. *Vigilantia Vlpij Marcelli.* Ille enim ſub Commodo Imp. circa annum Chriſti 180. exercitui Romanorum in hac Britanniæ parte præfuit, *Dux*, vt habet è Dione Xiphilinus, *omnium vigilantiſſimus: eùmque vellet cæteros qui cum ipſo erant vigilantes eſſe, duodecem tabulas, quales ex tilia fieri ſolent, quotidie perſcribebat veſperi, mandabátque vni ex ſuis, vt alias alijs atque alijs horis perferret ad diuerſos milites, quo Imperatorem ſuum vigilare ſemper rati, ipſi minùs dormirent.* De cuius etiam temperantia hoc adiungitur, *Et quanquam ſomno alioqui reſiſteret natura, tamen quo magis id facere poſſet, inedia perfecerat. Nam vt ne pane repleretur, eum Roma ad ſe iubebat exportari, ne paulò plus quàm eſſet neceſſe, propter vetuſtatem comedere poſſet.*

Hic ager 58. Parochiales Eccleſias præter capellas numerat.

MVRVS

SVperiorem huius regionis partem interſecat, qui nullo modo tacendus eſt, Murus ille celeberrimus, Romanæ prouinciæ limes, & Prætentura, ſiue Cluſura, (ſic enim antiqui vocarũt) quę Dioni διατείχισμα, Herodiano χῶμα, Antonino, Caſſiodoro & alijs VALLVM, Bedę MVRVS, Britannis *Gual Seuer*, & *Mur Seuer*, Scotis Scottiſwaith, Anglis, & accolis The Picts Wall, ſiue The Pehits Wall, id eſt, *Murus Pictieus*, & The Kepe Wall, id eſt, *Cuſtodiæ Murus*.

Munimenta in limitibus Prouinciarum Cluſuras quia hoſtes excluderent, & Prætenturas, quia hoſtibus prætenderentur ſcriptores vocarunt. Vide P.Pithœum in Aduerſarijs, Lib.1.cap.14.

Romani enim cùm vlteriores Britannię regiones cœlo & ſolo vtique aſpero, & à barbaris Britannis inhabitari viderent, in quibus perdomandis laboris plurimum, emolumenti parum admodum erat, varias varijs temporibus Prætenturas ad prouinciam defenſandam inſtituerunt. Primam poſuiſſe videtur Iulius Agricola cùm anguſtum terrarum ſpatium inter *Bodotriam* & *Glottam* præſidijs firmârit, quod poſteà ſubinde communitum erat. Secundam fecit Adrianus, qui primus, vt inquit Lampridius, murum per xxc. mill. paſſ. duxit, vt barbaros à Romanis diuideret, quem ex ſtipitibus magnis in modum muralis ſepis funditus iactis, & connexis fuiſſe ex ſubſequenti Lãpridij narratione colligi poſſit. Tertiam Lollius Vrbicus Antonini Pij Legatus excitauit. *Ille*, inquit Capitolinus, *Britannos vicit, alio muro ceſpititio ſubmotis barbaris ducto.* Cuius belli in Britannia confecti laudem, *Fronto* (vt habet antiquus Panegyricus) *Antonino principi dabat, & quamuis ille in ipſo vrbis palatio reſidens gerendi eius mandaſſet auſpicium, veluti longæ nauis gubernaculis præſidentem totius velificationis, & curſus gloriam meruiſſe teſtatus eſt.* Quarta verò hæc eſt de qua agitur. Seuerus enim poſthabita vlteriori illa, & ingenti regione, murum per tranſuerſam inſulam ab Itunæ æſtuario, ſiue *Solwey frith* ad Tinæ oſtium, ſiue Tinmouth duxit, & receptas Prouincias, vt habet P. Diaconus, omni ſecuritate muniuit. *Receptam*, inquit Oroſius, *partem inſulæ à cæteris indomitis gentibus vallo diſtinguendam putauit. Itaque magnam foſſam, firmiſſimúmque vallum crebris turribus*

bus communitum per C X X I I. *mill. paſſ. à mari ad mare duxit.* Cum quo Beda conſentit, qui non libenter audit Seuerum Murum duxiſſe, quod vallum è ceſpitibus factum fuiſſe contendit. Murum tamen vocauit Spartianus, & tam murum, quàm vallum Seuerum duxiſſe his verbis innuit ille. *Poſt murum apud Vallum in Britannia miſſum,* Ex Beda tamen colligitur vallum illud nihil aliud fuiſſe, quàm è ceſpitibus murum. Seueri verò opus fuiſſe, vel ab Adriano inchoatum, à Seuero perfectum Britannicum nomen *Gual Seuer*, & Bedæ authoritas quam ſtatim adhibebo, comprobant, licèt Scotici ſcriptores ſemper *Adriani Murum* appellarint. Quòd in C X X X I I. mill. paſſ. eius longitudinem extenderint libri, mendam in numerum ſubrepſiſſe exiſtimo. Non enim tanta eſt inſulæ eò loci latitudo, etiam ſi ipſum anfractuoſum muri ductum aſcendentem, & deſcendentem perſequaris, quòd ſi etiam in Italica milliaria reſoluas, vix centum mill. paſſ. colligas. Pauculos poſt annos hæc neglecta, vt videtur, munitio fuit. Cùm enim Alexander Seuerus Imp. (vt eſt apud Lampridium) *ſola quæ de hoſtibus capta erant limitaneis ducibus, & militibus donaſſet, ita vt eorum eſſent, ſi hæredes illorum militarent, nec vnquam ad priuatos pertinerent, exiſtimans attentiùs eos militaturos, ſi etiam ſua rura defenderent:* Romani vltra murum progreſſi, & in barbarico ſolo ſtationes extruentes, & inſtruentes, ad Bodotriam vſque imperij fines denuò propagârunt, quos tamen barbari, continenter bellum ex bello ſerentes ſubinde ad Seueri vallum repulêrunt. Sed interiectam hanc inter Cluſuras ſiue Prætenturas regionem Theodoſius Theodoſij Auguſti pater ita recuperauit, & priſtino ſtatui reddidit, vt rectorem legitimum haberet, & VALENTIA in honorem Valentiniani deinde vocaretur. Cùm autem res Romana pluſquam apertè iam labi cœpiſſet, & Picti Scotique ceſpititium ad Bodotriam murum perrumpentes, has partes immaniter depopularentur: Romana Legio, quam Ætius ſub Gallione Rauennate in auxilium miſerat, ſubmotis barbaris, cùm ad Galliam tuendam reuocaretur, murum non ceſpititium, ſed hunc, de quo agimus, ex ſolido lapide à mari ad mare ſecundum Seueri vallum conſtruendum curauit. Cuiuſmodi etiam murum in ſpatia longa prætentum Aſſyriam ab externis incurſibus muniuiſſe author eſt Marcellinus. Et hodie Seres (vt in Oſorio legimus) valles, & camporum planities muris muniunt, vt Scytharum impetum à ſe facilè propulſent. Sed hæc Beda ſuis, & Gildæ verbis te meliùs docebit.

Vallum. Murus.

Agri cur limitaneis ducibus conceſſi.

Marcellinus.

Valentia.

Blondus.

docebit. *Quinetiam*, inquit, *Romani, quia & hoc ſocijs quos relinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter vrbes quæ ibidem ob metum hoſtium factæ fuerant (vbi & Seuerus quondam vallum fecerat) firmo de lapide locarunt: Quem videlicet murum hactenus famoſum, atque conſpicuum ſumptu publico priuatóque, adiuncta ſecum Britannorum manu, conſtruebant octo pedes latum, & duodecem altum recta ab oriente in occaſum linea, vt vſque hodie intuentibus clarum eſt.* Ex quibus Bedæ verbis videas optimum illum Scotum ſuos ſibi oculos confixiſſe, dum ſe cornicibus oculos configere putet, & valde vehementérque contendat, Seueri vallum in Scotia fuiſſe. Nonne Beda poſtquàm de vallo in Scotia egerit, Murum è firmo lapide, vbi Seuerus vallum fecerat, excitatum explicatè ſcribat, & vbi quæſo Murus ille è ſaxo niſi hoc loco inter *Tinæ* oſtium, & *Itunæ* æſtuarium? Vbi igitur & Seueri Vallum? Muri verò etiamnum hîc adeò expreſſa habentur veſtigia, vt ipſius tractum ſequaris, & in * *Vaſtis*, quæ vocant, magna eius fragmenta in longa ſpatia porrecta, & tantùm pinnis nudata hinc inde videantur.

Circiter annum ſalutis 430.

* The waſtes.

Qui tractum eius ſequuti ſunt, retulerunt nobis per montium ardua, & prona mirabiliter aſcendere, & deſcendere, quà patentiores ſunt campi, foſſam latam & altam exteriùs præiacere, quæ nunc multis locis coæquatur, interiùs aggerem, ſiue viam militarem, per eius longitudinem ducere. Caſtella habuiſſe crebriora millenis paſſibus diſparata, quorum radices quadrata forma alicubi viſuntur, & his turres interpoſitas, in quibus diſpoſitus miles barbaris immineret, & ſtationes *Areani* haberent, *Genus id hominum erat à veteribus inſtitutum quorum*, vt inquit Marcellinus, *officium erat; vt vltrò citróque per longa ſpatia diſcurrentes, vicinarum gentium ſtrepitus noſtris Ducibus intimarent.* Tubulum item æreum eo artificio muro inſertum inter ſingula caſtella, & turres intercurriſſe ferunt accolæ, vt ſi quis vocem in eum, quacunque turri, immiſiſſet, ſtatim ſonus in proximam, inde ad tertiam, & omnes deinceps non interruptus perferretur, ad ſignificandum vbi loci hoſtium inſultus timeretur. Cuiuſmodi miraculum de Bizantij turribus in Seueri hiſtoria è Dione refert Xiphilinus. Sed cùm Murus nunc iaceat, & tubulus ſit nullus, multi hîc circumquaque prædia & fundos in *Cornage* (vt iuridici noſtri loquuntur) à regibus noſtris tenent, videlicet vt cornu irruptiones hoſtium vicinis ſignificent, quod à veteri Romanorum inſtituto deductum nonnulli exiſtimant. Quique tenebantur *ire*

Areani explicantur.

Tubulus ad voces deferendas.

Cornage.

✻ *ad præceptum Regis in exercitu Scotiæ* (ex chartis publicis loquor) *in eundo in Antegardum, in redeundo in Retrogardum.*

Muri tractus. Sed vt ſignatiùs Muri ductum ſequar, ad BLATVM BVLGIVM ſiue Bulneſſe, ad Oceanum Hibernicum incipit, & ſecundum Itunę æſtuarium per CASTRA EXPLORATORVM, ſiue Burg upon ſands, ad LVGVBALLVM pergit, vbi Itunam tranſit. Inde procurrit, *Irthingúmq;* fl. ſubiectum habet, Cam-becke riuulum meandris ſe curuantem tranſmittens, vbi caſtelli magna indicia. Si auderem CAMBOGLANAM, id eſt, *Cambi ripa*, pro AMBOGLANA apud Notitiam legere, *Camboglanam* ad *Cambum* hunc fuiſſe etiã affirmarim, vbi olim vigilias habuit Cohors prima Ælia Dacorum. *Irthingo* poſteà traiecto Northumbriam intrat, & inter montium conglomerationes ſecundum fluuium quem *Tinam Auſtralem* vocant, continuus progreditur ad ipſum vſque Oceanum Germanicum, ſolummodò *Tina* Boreali interfluente diuiſus, vbi olim ponte coniunctus erat. Admiranda tamen hæc ſubſtructio hoſtilem tempeſtatem neutiquam auertere potuit. Sed vbi Romani è Britannia ſoluiſſent, Picti & Scoti inopino impetu murum adorti, præſidiarios vncinatis telis diſtrahunt, munitionem perfringunt, Britanniámque inteſtinis tum ſeditionibus conuulſam longè latéque perſultant.

Romanorum in muro ducendo prudentia. Hoc verò obſeruatione dignum, vti Romanorum prudentia hunc murum ita duxit, vt alterius quaſi munimenti loco ad interiorem partem duo maxima flumina ſubiecta haberet, *Tinam* ſcilicet & *Irthing* quæ anguſtiſſimo terrarum ſpatio dirimuntur: ita barbarorum ſolertia eò præcipuè loci aditum ſibi aperuit inter hæc flumina, quo liberum, nullo flumine occurrente, in Prouinciæ ſinum ingreſſum haberent, vt in Northumbria ſtatim monſtrabimus. Vulgi de hoc Muro fabellas ſciens prætermitto, hoc vnum tamen quod à fide dignis accepi lectori ſubducere nolo. *Plantæ ſalutares.* Durat tradita perſuaſio in magna parte populi circumuicini, limitaneos Romanorum milites plantas vulneribus ſalutares olim in ſuum vſum hîc paſſim plantaſſe. Vnde Empirici Scotorum Chirurgi quotannis ineunte æſtate huc ad plantas colligendas confluunt, quarum vtilitatem longo temporis vſu edocti, mirificè laudant, & efficaciſſimas eſſe affirmant.

OTTA-

OTTADINI.

P*Oſt Brigantes ſtatuuntur apud Ptolemæum, qui pro exemplarium variante lectione* OTTALINI, OTTADENI, & OTTADINI *nominãtur, pro quibus omnibus, ego ſi auderem,* OTTATINI *facili admodum mutatione, ſubſtituerem; vt ſignificaret* trans, *vel* ſupra Tinam *flumen. Sic ſanè incolarum nomen cum regionis poſitione vndique conueniret. Vltra* Tinam *enim hi conſedêrunt, & regionem in Wallia trans Conouium fluuium* Vch Conwey, *vltra montes* Vchmynyth, *vltra ſyluam* Vch-coed, *vltra* Gyrway *flu.* Vch Gwyrway *vocant hodie Britanni. Nec certè omninò abſurdum eſſe poſſit, ſi eadem ratione hanc regionem vltra Tinam,* Vch Tin *dixerunt, vnde hoc nomen* OTTADINI *paululùm luxata dictione, ſed gratiori ſono Romani efformâſſe videantur. Cùm autem (vt è Dione Nicæo habet Xiphilinus) Britanni omnes qui iuxta Murum, quem modò diximus, habitarent,* Μαιάται, *ſiue* MÆATÆ *dicerentur, Ottadinos noſtros ad murum incolentes inter hos Mæatas fuiſſe æquum eſt vt credamus, qui memorabili illa Britannorum defectione, aduocatis in belli ſocietatem Caledonijs, arma ſumebant. Quo tempore Seuerus Imperator, militibus vt Britannos omnes occiderent, his Homeri verſibus præcepit.* Mæatæ.

Μή τις ὑπεκφυγέειν αἰπὺν ὄλεθρον *Iliados ζ.*
Χεῖράς θ' ἡμετέρας, μηδ' ὅν τινα γαστέρι μήτηρ
Κοῦρον ἐόντα φέροι, μηδ' ὃς φύγοι αἰπὺν ὄλεθρον.

Nemo manus fugiat veſtras, cædémque cruentam,
Non fœtus, grauida mater quem geſtat in aluo
Horrendam effugiat cædem.

Sed huius defectionis tempeſtas Seueri morte qui in ipſo belli apparatu Eboraci obijt, ſedata fuit. Longo poſt tempore hæc regio VALENTIÆ *pars fuiſſe videtur. Sic enim in Valentis Imperatoris honorem Theodoſius nuncupauit, cùm barbaros contudiſſet, & amiſſam hanc prouinciam recuperaſſet. Verùm Saxonico bello antiqua hæc nomina exoleuerant, & regiones omnes quæ trans* Humbrum *æſtuarium ad Septentriones iacent, Saxonico nomine* Noꝛþanhumbꝛa-ric, *i.* Nordanhumbrorum regnum, *vocari cœperunt. Quod tamen nomen, in reliquis agris nunc obliteratum, in vna Northumbria, quam iam adibimus, quaſi ſuperſtes remanet.* Valentia.

Northumberland.

NOrthũbria, Saxonicè Norþan-Humberlond, vulgò Northumberland, Trianguli ſed non æquilateri figura quodammodo incluſa iacet. Meridionale latus *Derwentus* in Tinam influens, & ipſe Tina claudit, quà Dunelmenſes ſpectat. Orientale latus mari Germanico pulſatur. Occidentale verò quod ab Occaſu brumali in Ortum æſtiuum, primùm concatenatis montibus, inde *Tweda* flu. protrahitur, Scotiæ obuertitur, liméſque eſt regnorum, cui duo præſunt præfecti, quorum alter medij limitis, alter occidui præfectus vocatur. Terra ipſa magna ex parte aſpera eſt, cultu dura, cultorúmque corpora duràſſe videtur, quos ferociores faciunt vicini Scoti, nunc bello exercentes, nunc pace ſuos ritus miſcentes, vnde bellicoſiſſimi ſunt, & velites optimi. Cúmque omninò Marti ſe quaſi conſecrârint, non eſt inter eos quiſpiam melioris notæ, qui ſuam turriculam, aut munimentum non habeat, & quam plurimos olim Baronum titulo honorarunt Reges etſi tenuioris fortunæ, vt militarem virtutem vel honore inter eos conſeruarent. Ad mare & *Tinam* adhibita mediocri cultura ſatis eſt colono grata, alibi verò multò ingratior, & quaſi horridior. Plurimíſque in locis lapides illi *Lithancraces*, quos Sea-coales vocamus, magna copia effodiuntur.

Limitum præfecti. Ranke Riders. ✠ *Barones plurimi in Northumbria.* Seacoles.

Pars citerior quæ ad Occaſum brumalem vergit Hexamſhire dicta, Archiepiſcopum Eboracenſem diu dominum agnouit, & Comitatus Palatini iura neſcio an iure ſibi arrogauit. Sed nuper cùm ſacro, ſiue Regio patrimonio coaluiſſet ex commutatione cum Roberto Archiepiſcopo facta, Parlamentaria authoritate Northumbriæ Comitatui connexa fuit, vt eodem eſſet iure, & Northumbriæ Vicecomitem in cauſis ſpectaret.

Hexamſhire.

Tina Auſtralis, (qui ſic dictus quod in arctum coeuntibus ripis conſtringitur, hoc enim *Tin* Britannica lingua ſignificare affirmant nonnulli,) ex Cumbria æditus, propè Alſtenmore vbi antiqua eſt fodina æraria; cùm aliquandiu ſe in Septentriones prouoluerit, in Ortum conuerſus, rectà cum muro procurrit, qui nuſquam tribus mill. paſſ. ab eo diſtat. Murus enim Cumbria relicta,

South Tine fl. *Murus ſiue* the Picts wall.

relicta, & *Irthingo* riuulo ſuperato, primum pedamentum caſtri oſtendit, quod nunc *Caer-vorran* vocant, (priſtinum enim nomen niſi hoc ipſum fuerit, euanuit) à quo viam Militarem ſilice conſtratam per confragoſa loca ad Maiden caſtle in Stanemore ducere limitanei equites prædicant. Proximum huic *Thirlwale* eſt caſtrũ, vbi aditum in prouinciam Scoti ſibi reſerarunt inter *Irthingum* & *Tinam*; Sed hoc melius intelliges ex Ioanne Fordono Scotorum hiſtorico, cuius verba, quia non vbique proſtat liber, ſubtexere operæpretium videtur. *Obtinentes*, inquit, *Scoti quæ cis citraque murum ſunt regiones inhabitare cœperunt victores, ac citato repentè rurali vulgo cum ſuis ſarpis, quilibus, i. ligonibus, raſtris, tridentibus, & foſſorijs, patulas in eo rimas, foraminaque crebra perfodiunt, quibus vtique promptum habeant aditum, & receſſum. Ab illis ergo foraminibus, hac deinde maceria nomen hodiernum cepit, Anglica enim lingua locus dicitur* Thirlwall, *Latinè Murus perforatus. Hic Blenkenſop*, caſtellum quod familiæ celebri nomen fecit, *Belliſtre*, & *Langley* quod ſuum Baronem Adam de *Tindall* habuit, omitto. Caer-vorran. Thirlewall. Tindal Baro.

A *Thirlwall* murus, cùm inſanienti riuo, qui Tinam petit, ſe patefecerit, obliquior progreditur ad Seuenſhale caſtrum, cuius nomen ſi tu mecum à Sauiniana Ala profluxiſſe credas, ego confidentiùs dicam illud HVNNVM fuiſſe, vbi Sauinianam Alam excubâſſe meminit Prouinciarum Notitia. Inde poſt Carraw, & Walton, vbi veterum munitionum ſunt manifeſta veſtigia, *Tina borealis* è limitaneis montibus, ſociatus *Redo* fluuio infeſto qui ad *Redſquier* præruptum montem effuſus vbi *True place* eſt pro Orientalibus limitibus; (Præfecti enim limitis vtriuſq; regni cauſſas hîc inter limitaneos cognoſcũt,) Rhedeſdale, id eſt, *vallem Redi*, laudatiſſimorum velitum altricem rigat, quam (vt eſt in Rubeo Scaccarij libro,) Richardus *Vmfrauill tenuit vt cuſtodiret vallem à latronibus de antiquo feofamento.* Hic circumquaque in *vaſtis* quas vocant terris, vt etiam in *Gilleſlandia* quaſi Nomadas antiquos videas, militare genus hominum qui à menſe Aprili vſq; ad Auguſtum in tuguriolis hinc inde diſperſis, *Scheales* & *Schealings* vocant, paſſim ſuis pecoribus excubant. Seuenſhale. Carraw. Walton. North Tine fl. True place for the Eaſt marches. Rhedeſdale. Nomades. Scheales.

Tina ille Borealis haud procul à *Swinborn* caſtro defertur, quod ſuos eodem cognomine Barones ſub Edwardo ſecundo habuit, Murum interſecat ad Collerford, vbi ponte fornicato coniunctus erat. Si hoc CILVRNVM non fuit, in quo Ala ſecunda Aſtorum ſua ſtatiua habuit, in proximo fuit ad *Scylceſter* in *Muro*, vbi poſtquàm Sigga Patricius Elfwaldum Nordamhumbrorum Collerford. Cilurnum. Scilceſter. Hunnum.

Regem perfidè trucidâſſet, Eccleſia à fidelibus extructa fuit in honorem Cuthberti, & Oſwaldi, cuius nomen ita cæteris offecit, vt priſtino nomine obliterato, *S.Oſwalds* nunc dicatur. Oſwaldus hic Nordanhumbrorum rex, propè hunc locum Cedwallam Britannum, qui Cumbriæ, vt videtur, præfuit, & iam duos Nordanhumbrorum reges occidiſſet, regionémque iſtam effusè vaſtâſſet, iuſto prælio peremit. Ex qua pugna, prima Chriſtianæ religionis lux huic prouinciæ affulſit. Cùm enim opem Chriſti, quam implorârat, hoc in prælio præſentem ſenſiſſet Oſwaldus: protinus Chriſto nomen dedit, Aidanum Scotum ad ſuos Chriſtiana religione imbuendos euocauit, & ipſum victoriæ locum Heafonfeld, id eſt, *Campus cœleſtis*, vocârunt poſteri, qui hodie eodem ſenſu *Haledon* appellatur. De quo ecce tibi qualeſcunque ex Oſwaldi vita verſiculos.

S.Oſwalds.

Circa annum 634. Chriſtiana religio prima in Nordhumbria.

Beda.

Heaſon-field nunc Haledon.

Tunc primùm ſciuit cauſam cur nomen haberet
Heauenfeld, *hoc eſt cœleſtis campus, id illi*
Nomen ab antiquo dedit appellatio gentis
Præterita, tanquam belli præſaga futuri:
Nominis & cauſam mox aſſignauit ibidem
Celitùs expugnans cæleſtis turba ſceleſtam.
Neue ſenectutis ignauia poſſit honorem
Tam celebris delere loci, tantique triumphi,
Eccleſiæ fratres Hanguſtaldenſis adeſſe
Deuoti, Chriſtúmq; ſolent celebrare quotannis.
Quoque loci perſiſtat honos in honore beati
Oſwaldi regis, ibi conſtruxere capellam.

Infra *Collerford*, vterque Tina confluit, qui iam auctus, ſubindéque auctior, vno alueo vrget ad Oceanum iter, per *Hexham*, Bedæ *Hanguſtald*, Saxonicè Hexteldeſham, quod Romano ſæculo AXELODVNVM fuiſſe nomē perſuadet, vbi cohors prima Hiſpanorum ſtationem habuit. Saxonico ſæculo *fiſco regio*, vt inquit Malmesburienſis, *famulabatur, quam Wilfridus Epiſcopus ab Etheldreda regina pro alijs poſſeſſionibus commutarit. Ibi ædificia minaci altitudine murorum erecta, & diuerſis anfractibus per cochleas mirabile quantùm expoliuit, cementariorum opera, quos Roma ſpes munificentiæ attraxerat, adeò vt ambitionem Romanam præ ſe ferrent, diúque vetuſtate luctata conſiſterent.* Quo tempore Epiſcopalem ſedem hac in vrbecula conſtituit rex Egfridus. Sed dignitas illa poſt octauum Epiſcopum, intonantibus Danicis bellis, tota euanuit. Deinceps verò tantùm Archiepiſcoporum Eboracenſium villa habebatur

Hexham.

Axelodunum.

bebatur

bebatur ante commutationem cum Henrico VIII. factam, quā ſuo iure ceſſerunt: celebratúrque prælio illo funeſto, quo Ioannes Neuillus Dominus *Montiſacuti* Lancaſtrenſes duces magno animo aggreſſus, maiori ſucceſſu fudit, & ideo ab Edwardo Quarto Comitis Northumbriæ titulo decoratus.

Ad alteram Tinæ ripam CVRIA Ottadinórum iacet, cuius meminit Ptolemæus, nunc à ponte *Corbridge*, Houedeno *Corobrige*, Huntindonenſi *Cure*, vbi antiqui operis ſuperſunt reliquiæ non paucæ, inter quas defoſſum antiquorum theſaurum quæſiuit Rex noſter Ioannes: ſed illuſit illi fortuna per ſui ipſius vanitatem, non minùs quàm anteà Neroni illuſerat, cùm abditas Didonis opes Carthagini inueſtigaret. Huic adiacet vetuſtæ munitionis rudetum, quod *Colecester* appellant, quam ego PROCOLITIAM Cohortis primæ Batauorum ſtationem fuiſſe tantiſper ſuſpicabor, donec dies certiora dederit. *Prudho* caſtrum hinc Tina noſter inuiſit, hoc tantùm nomine celebre, quod ad *Humfrāuillos* magni nominis viros ſpectârit, è quibus Gilbertus regnante Edwardo Tertio militari laude florens titulum Comitis Anguſiæ in Scotia meruit, hæres verò de *ſanguine* (vt loquuntur Iuridici noſtri) in familiā de *Talbeboys* elocata fuit: poſteáq; ad Bedfordię Ducem deuenit, & Henrici Secundi tempore Guilielmi Scotorum regis obſidionem fortiter eluſit, *cùm caſſo, & ſuis noxio labore* (vt habet Neubrigenſis) *ſudaſſet*.

Curia. *Corbridge.* *Theſaurus fruſtra quæſitus.* *Tacitus.* Colecester. *Procolitia.* ✠

Sed vt ad Murum pedem referamus. Poſt Seilcester, locus *Portgate* dictus cernitur, vbi portam fuiſſe in muro vis verbi in vtraque lingua oſtendit. Sub quo *Pontus* fluuius ſcatens, per aliquot milliaria muro prætenditur, & in ſuis ripis pro pręſidio habuit cohortem primam Cornouiorum ad PONTEM ÆLII, ab Ælio Hadriano forſitan extructum, nunc *Pont-eland* dictum, ad quem Henricus III. & Rex Scotię anno 1244. pacem ſunt pacti; & iuxta hunc cohors prima Tungrorum ad *Borwick* egit, qui in Notitia Prouinciarum BORCOVICVS dicitur. A *Portgate* procurrit murus ad Waltowne, quam cùm nomini ſignificatio conſonet, & XII. mill. paſſ. ab Orientali Oceano abſit, eandem credimus eſſe villam regiam, quam AD MVRVM vocat Beda, in qua Segbertus Orientalium Saxonum Rex baptiſmo in Chriſti Eccleſiam à Paulino inſitus. Huic vicinum eſt propugnaculum vetus *Winchester* nominatum, VINDOLANAM credam ego, quam cohortis IIII. Gallorum olim limitaneam fuiſſe ſtationem, docet Liber ille Notitiarum. Et inde *Headon* cernitur quæ

Portgate. *Pons Ælij.* Pont-eland. *Borcouicus* Borwic. Walton. *Ad murum.* *Vindolana.* Windchester. ✠

Barones Bolebec. fuit pars Baroniæ Hugonis de *Bolebec* qui maternum genus à Baronibus clariſſimis de *Monte-fixo* deduxit filiaſque ſolummodò procreauit, quæ matrimonium contraxerunt cum Radulpho Domino *Greiſtock*, I. *Louello*. *Huntercombo*, & *Corbetto*.

Newcaſtle. Iam vbi Murus & *Tina* ferè coëunt, Newcaſtle vrbium in hac plaga ocellus prælucet, portu nobilis, quem Tina efficit ſua profunditate naues valdè magnas admittens, & ita defendens, vt nec tēpeſtatibus facilè iactari, nec vadis afflictari poſſint. Quod iam olim fuerit incomperto non eſt. Cùm Normannicum imperium inciperet, à Monachis *Monkceſter* vocabatur, ſtatímq; à Nouo caſtro, quod Robertus Guilielmi Normanni filius extruxit, hoc nouum nomen Newcaſtle induit, magnáque paulatim incrementa cum maritimis Germanis contrahendo, & foſſiles carbones, quibus regio abundat, in alias Angliæ partes ſubuehendo cepit. Edwardo primo rerum potiente, ciuis quidam opulentiſſimus è media vrbe à Scotis captiuus abreptus, cùm ſe magna pecuniæ vi redemiſſet, vrbem primo quoque tempore præmunire cœpit. Reliqui verò ciues eius exemplo commoti opus peregerunt, & mœnibus munitiſſimis vndique obſepſerunt. Ex quo tempore adeò ſecurè Scotorum minas eluſit, & mercaturam exercuit, vt commerciorum frequentia & opibus ſit iam florentiſſimum, quo nomine in Comitatum per ſe incorporatum Henricus ſextus inſtituit. Diſtat à primo Meridiano XXI. part. XXX. ſcrup. ab Æquatore Arcticum verſus LIIII. gr. LVIII. ſcrup. De ſuburbio Gateſhead, quod pulcherrimo ponte coniungitur, & ad Dunelmenſem pertinet Epiſcopum, ſuperiùs diximus.

Barones Surteys. Wallſend. Vix tribus hinc milliaribus abeſt, (*Goſſeford* enim quę Baronia fuit olim Richardi *Surteis* i. *ſuper Teiſam*, qui magno honore ſub Henrico primo effloruit, prętermitto.) Wallſend viculus nominatus, id eſt, finis muri. Hunc ſignificatio ipſa ſtationem fuiſſe *Vindobala.* *Vindomora.* Cohortis ſecundæ Thracum docet, quæ Notitiarum libro VINDOBALA, Antonino VINDOMORA appellatur: hoc enim *finem muri*, illud *finem valli* in Prouinciali Britannorum lingua ſignificâſſe videatur, cùm Murum *Mur*, & vallum *Gual*, iam olim dixerint.

Nec credibile eſt Vallum, vel Murum vlteriùs perductum fuiſſe, cùm nulla vlteriùs ſint eius indicia, & Tina iam proximus Oceano alueo ſuo altiſſimo pro munimento eſt firmiſſimo. Sunt Tinmouth. tamen qui ad ipſum Tinæ oſtium, quod Tinmouth nuncupatur,

pertigiſſe

pertigiſſe volunt, illudque *Pen-bal-crag*, id eſt, *caput valli in rupe*, dictum contendunt, quibus nec ego refragabor. Sed hoc Romanorum ſæculo TVNNOCELLVM fuiſſe ferè aſſeuerabo, cùm *Tunnocellum* promontorium *Tunnæ*, vel *Tinæ* ſonat, vbi cohors prima Ælia Claſſica (ab Ælio Hadriano, vt probabile eſt, inſtituta) nauaIibus operis meruit. Naues enim Luſorias dictas in fluminibus limitaneis habuêrunt Romani, tam vt vicinorum excurſus cohiberent, quàm incurſus viciſſim facerent, vt videre eſt in Codicis Theodoſiani libris, ſub titulo *De luſorijs Danubij*. Saxonica Heptarchia Tunnacerten vocabatur, non à Tunna Abbate, vt Beda minùs conſideratè tradit, ſed à flumine, monaſteriolúmque à Danis ſæpè direptum habuit. Nunc autem *Tinmouth Caſtle* appellatur, caſtroque magnifico & munito ſuperbit, *Quod*, vt vetuſtus ſcriptor inquit, *ab orientis plaga, & ſeptentrionis, altiſſima ſupra Oceanum rupe ſe inacceſſibile præbet, alibi verò ſitu altiori facili defenſione indiget*. Vnde Robertus Mowbraius Northumbriæ Comes ſibi in belli ſedem delegit, cùm res nouas contra Guilielmum Rufum moliretur. Sed res, vt aſſolet, parùm fœliciter proditori cecidit, qui ſtatim acriter obſeſſus in monaſterium adiunctum ſe ſubduxit, quod aſyli iure ſacroſanctum habebatur, ſed inde extractus diuturno carceris ſqualore, proditionis pœnas ſerò perſoluit.

Tunnocellum.

Luſoriæ naues.

Nunc littus mihi legendum eſt. A tergo promontorij cui Tunnocellum inſidet, *Seton*, olim SEGODVNVM cohortis IIII. Lergorum ſtatio mari impêdet. Hinc littus poſt paucula milliaria *Blitho* flumini viam in mare aperit, qui Belſey Midletoniorum, & *Ogle* caſtrû Baronum de *Ogle* alluens hîc cum *Ponto* fl. exoneratur, qui quidê Barones honorati fuerunt, & locupletati nuptijs cum hæredibus *Bertrami* Baronis de *Bothall*, Alani Heton, & Alexandri *Kirkby*.

Seton. *Segedunum.*

Paulò ſuperiùs *Wanſpeth* flu. ab Oceano ebibitur, qui prælabitur *Mitfordiam* Baroniam Guilielmi *Berthrami* cuius ſtirps ſtatim defecit in Rogero è filio nepote, eiuſq; ſorores tres datæ fuerunt in matrimonium, Normanno *Darcy*, T. *Penbury*, & Guilielmo de *Elmeley* à quo deſcendit clariſſimus Guilielmus *Fitz-Williams* Hiberniæ Prorex: Deinde interlabitur *Morpit* celebratum oppidulum. Ad Borealem enim fluminis ripam oppidum ſedet, ad auſtralê templum, Caſtrûmq; vmbroſo in colle adſidet, quod vnà cum oppido à Rogero de *Merley* quinto Barone de *Morpit* ad Dominos Greiſtochios, & inde ad Barones de

Wanſpeth. *Baronia de Mitford.* *Berthrami Barones.* *Morpeth.*

de *Dacre* de *Gilleſland* deuenit. Nihil ex antiqua memoria de hoc habeo, niſi quod anno Chriſti 1215. ab ipſis incolis in inuidiam Ioannis Regis ſuccenſum fuerit. Sin autem venia vnius literulę commutandæ mihi detur, forſitan & Antoninum ſuæ integritati, & hoc oppidum ſuæ vetuſtati reſtituero, hoc eſt, ſi MORSTOPITVM pro CORSTOPITVM in primo Antonini itinere ſubſtituero. Tunc enim ipſum vocabulum capite & calce cum Morpit ita conuenit, & diſtantię ratio adeò commodè tam à *Vindomora*, quàm à *Bramenio* reſpondet, vt meo iudicio, qui Corſtopitum alibi quærat, nuſquam inuenerit. Hinc *Wanſpeth* fl. allabitur *Bothall* caſtrum, & Baroniam Richardi *Bertbram*, à cuius poſteris ad Dominos de *Ogle* deuoluta eſt.

Hiſtoria Mailroſ. — *Corſtopitum.* — *

Non procul vt minoris famæ turriculas omittam Withrington Saxonibus olim ƿiðringtun, antiquum caſtrum prope littus cernitur, quod nomen fecit nobili, & equeſtri familiæ de *Withrington* cuius virtus in Scotico bello ſubinde emicuit. *Coqueda*, ſiue *Coquet* fl. inde mari immiſcetur, qui inter Cheuiotæ aſpreta ſurgens, ad fontes Harbottle habet, Saxonicè Hereboτle, id eſt *exercitus ſtatio*, vnde *Harbottellorum* familia ſuperiori ætate floruit. Caſtrum olim habuit, ſed quod à Scotis anno ſalutis 1314 ſubuerſum. Huic contiguum eſt Halyſton, i. *ſaxum ſacrum*, vbi in primitiua Saxonum eccleſia Paulinum tria millia hominū baptiſâſſe fama obtinet, & ad ipſum oſtium Warkworth Perciorū caſtrum non inelegans locum habet, & littus tuetur, vbi miro opere ſacellum è rupe excauatū. Hoc olim erat Baronia Rogeri *filij Richardi* ex dono Henrici II. Regis Angliæ, qui etiam *Clauering* in Eſſexia illius filio dedit. Hæreditatē verò per filiam adierunt Neuilli, qui poſteà Comites Weſtmorlandiæ, à iunioribus autem filijs Barones de *Euers*, & *Euri* de *Axholme* genus deducunt. *Morwic* etiam huic adiacet quæ ſuos etiam Barones iactet quorum ſtirps maſcula circa annum 1258. deſijt. Hæreditas per filias ad *Lumleios*, *de S. Mauro*, *Bulmeros*, & *Roſcellos* tranſiuit.

Withrington. — Coqueda flu. — Harbottle. — Haly-ſton. — Warkworth. — * — *Barones de* Warkworth. *Vide* 292. 343. 558. 571. — *Barones de Morwic.*

Littus deinde ALAVNO flumini ſe patefacit, qui necdum illo nomine viduatus, quo Ptolemæo innotuit, Alne contractè dicitur, ad cuius ripam præter Twiſford, id eſt, *Duplex vadum*, vbi Synodus ſub Egfrido rege celebrata fuit, etiam Alnewic, Saxonicè Ealnƿic, vulgò Anwick cubat, victoria Anglorum in Scotos nobilitatum oppidum, qua maiorum virtus Guilielmum Scotorum regem Henrico noſtro ſecundo captiuum tradidit; & caſtro firmatum egregio, quod nunc Perciorum eſt, quondam

Alaunus flu. Alne. — Alnewick. — 1174.

quondam Veſciorum fuit, quorum vltimus Guilielmus Veſcius, cùm Antoninum Bec Epiſcopum Dunelmenſem hæredem fiduciarium inſtituiſſet, vt hoc caſtrum cum latifundijs filio notho, quem ſolum ſuſceperat, traderet; interuertit hæreditatem Epiſcopus, & caſtrum Guilielmo Percio præſenti pecunia diuendidit.

Vide pag. 558. *Hiſtoria Dunelmenſis.*

In diuerſos hinc angulos littus ſe cuneans tendit per Dunſtaburge patrimonij Lancaſtrenſis caſtrum, quod *Bebbam* aliqui falsò ſuſpicati ſunt, quæ ſuperiùs ſedet, & pro Bebbanburg, nunc Bamborowe vocatur. Beda noſter vbi hoc caſtrum à Penda Mercio obſeſſum, & incenſum fuiſſe memorat, Bebbam Reginam ſic cognominâſſe ſcribit. Florilegus verò, Idam primum Nordanhumbrorum regem conſtruxiſſe refert, quod priùs ligneis palis, poſteà muro firmauit. Sed huius deſcriptionem ex Rogero Houedeno habe. *Bebba*, inquit, *eſt ciuitas munitiſſima, non admodum magna, ſed quæ duorum, vel trium agrorum ſpatium complectitur, habens vnum introitum cauatum, & gradibus miro modo exaltatum, inque ſummitate montis eccleſiam perpulchrè factam, & in occidente in ſummitate ipſius fons eſt miro ornatus opere, dulcis ad potandum, & puriſſimus ad videndum.* Noſtra verò ætate caſtrum potiùs quàm ciuitas habetur, ſed adcò amplum vt ciuitatis ſit æmulum. Nec aliud quàm caſtrum habebatur, cùm Guilielmus Rufus excitata è regione turre *Male-vicina* dicta, Moubraium illum proditorem in illo deliteſcentem continenti labore oppugnaret, qui furtiua fuga ſe tandem ſubduxit. Decoris maximam partem longo pòſt tempore, inteſtino bello amiſit, cùm *Breſſius* Normannus vir militaris qui Lancaſtrenſi familiæ ſtuduit inclementiùs in illud ſæuiret. Iam inde verò cum tempore, & ventis conflictatum eſt, qui incredibilem vim ſabuli ex Oceano in eius munitiones per feneſtras patentes conuerterunt. Huic adiunctum eſt *Emledon* quæ ſuos olim habuit Barones *Viſcontes* dictos, ſed Rametta hæres familiæ poſſeſſiones diuendidit Simoni Comiti de *Monte-forti* Comiti Leiceſtriæ.

Dunſtaburg. *Bebba.* Male-vicina *turris.* * *Barones Viſcontes.*

Hoc littore deinceps nihil memoratu dignum occurrit præter *Inſulam ſacram*, de qua ſuo loco, donec ad Tuedæ oſtium, Tavm Æstvarivm vocat Tacitus, ventum ſit, qui Angliam à Scotia longo ſpatio diſcludit, limésque orientalis dicitur, vnde Nechamus noſter.

Tueda fl. *Taum Æſtuarium.*

Anglos à Pictis ſeiungit limite certo
Flumen, quod Tuedam priſtina lingua vocat.

Hic

Hic fluuius copioſa ſcaturigine è Scotiæ montibus erumpens inter limitaneos equites,& abactores, ne grauius quid dicam, quibus, vt ait ille, ius ſibi vendicat enſis, diu tortuoſus errat. Vbi verò proximè Carram vicum acceſſerit, multis aquis conualeſcens regnorum collimitia diſcriminare incipit. Cùmque Werke olim *Roſſorum*, nunc *Greiorum* caſtrum alluerit, in quod Scoti non rarò detonuerunt, *Tilli* fluuij binominis aqua augeſcit. Ad fontes enim qui ſunt in parte huius regionis interiori *Bramiſh* appellatur, viculúſque *Bramton* admodum obſcurus & nullius ferè numeri illi incumbit, qui ſi non ſit quod Antonino BRAMENIVM, & Ptolemæo BREMENIVM dicitur, vt ingenuè fatear, Bramenium ex ſuis ruderibus excitare ingenij non eſt mei. Nominis tamen conſonantia, ſitus ratio cum *Alauni oſtio* apud Ptolemæum, & diſtantia à *Morſtopito* apud Antoninum me in hanc ſententiam inclinârunt. Quod Antoninus Pius iter ab hoc BRAMENIO tanquam à limite auſpicatur, à me etiam facit, & ſententiam confirmat. Charta enim Angliæ Chorographica ſatis antiqua, inter Prætenturam ad *Edenborrow Frith*, & Vallum Seueri, hîc tertium Murum, qui ad *Eſcam* pertigit, interponit. Quem eundem fuiſſe qui à Lollio Vrbico Antonini illius legato exſtructus fuerit, non abſurdè colligimus, cum hinc Antoninus Itinerarium, tanquam ab vltimo, id tempus, Imperij limite incœperit. Nec eſt cur quis eius veſtigia nunc quærat, cùm tantùm ceſpititius fuerit, & ſtatim (regnante Commodo) à Barbaris prorutus, contra quos Vlpium Marcellum vigilantiſſimum Ducem ille miſit. Meminerís etiam hoc Barbaricum fuiſſe ſolum,& alternante belli fortuna, nunc Romanorum, nunc Barbarorum, qui nihil Romanum, æquis oculis intueri poterant. Cæterùm cùm *Bramiſh* tandem in *Tilli* nomen abierit, & Ford bellicoſæ familiæ *Carrorum* caſtrum ſalutarit, in *Tuedam* ſe immittit. Circa hoc erat Baronia de *Wollouer*, cuius vltimus Baro erat Robertus de *Muſcocampo* qui in parma cærulea tres geſſit albos papilliones, & potentiſſimus Borealis huius plagæ Baro regnante Henrico tertio cenſebatur. Hæreditas verò ſtatim inter filias diſſipata, quarum primogenita Odonello de *Ford*, ſecunda Comiti *Strathernia* in Scotia, tertia Guilielmo de *Huntercombe* fuit enupta. Multa caſtella in hoc tractu ſciens omitto, infinitum enim eſſet ſigillatim enumerando perſequi, cùm certum ſit Regis Henrici ſecundi temporibus caſtella 1115 in Anglia extitiſſe.

Carram. Werke. Bramiſh fl. Bramton. *Bramenium.* *Murus Lollij Vrbici.* *Barbaricum ſolum.* *Barones de Wollouer.* *Inſignia Muſcampororum.* *Caſtella 1115. in Anglia.*

Ex

Ex aduerſo huius *Fordi* ad occaſum mons ſurgit prææltus,
Floddon dicunt, Iacobi IIII. regis Scotorum cæde, & ſuorum
ſtrage ſignatus, qui dum Henricus VIII. Tornacum in Gallia 1513.
obſideret, magno animo, & maiore ſpe (noſtras enim vrbes in
anteceſſum diuiſerant) ſigna in Angliam intulerunt. Sed Tho-
mas Howardus Surriæ Comes inſtructis agminibus hoc in loco *Prælium ad* Floddon.
animoſè excepit, pugnatúmque acriter eſt vtrinque, donec nox
incertis, quà data victoria eſſet, interuenit. Lux autem inſe-
quens victorem, victumque oſtendit, & ipſe Scotorum rex non
paucis vulneribus confectus, inter confertas cadauerum ſtrues
repertus. Vnde noua acceſſio facta Howardorum inſignibus. *Vide pag. 371.*

Tueda, *Tillo* iam recepto, plenior decurrit per 𝔑𝔬𝔯𝔥𝔞𝔪, Norham.
quondam *Vbbanford* Dunelmenſium Epiſcoporum oppidum.
Egfridus enim Epiſcopus conſtruxit, & Ranulphus ſucceſſor
caſtro in excelſo præruptæ rupis communiuit. Sub quo ad *Killay* Killay.
viculum vicinum, auorum memoria ornamenta balthei milita-
ris, & enſis manubrium è ſolido auro reperta fuiſſe accepimus, *Manubrium aureum.*
quæ T. *Rutballo* Epiſcopo Dunelmenſi donata erant.

Paulò inferiùs *Tuedæ* oſtium cernitur, cui in vlteriori ripa im- Berwick.
pendet vltimum Angliæ, & munitiſſimum totius Britanniæ op-
pidum 𝔅𝔢𝔯𝔴𝔦𝔠𝔨. Quod nomen à Berengario Duce, quem ſom-
niârunt, deducunt aliqui. Lelandus ab *Aber*, quod oſtium Bri-
tannis ſonat, vt *Aberwic* vicum ad oſtium ſignificaret. Sed qui
nouit quid *Berwicus* ſonet in Regum noſtrorum Chartis, in qui-
bus nihil frequentius, quàm *Dono C. & D. oppida cum ſuis Berwicis*, *Ingulphus Berwicum pro manerio interpretatur.*
næ ille viderit veram huius Berwici etymologiam. Ego quid ve-
lit conijcere non poſſum, niſi vicum, quaſi appendicem loco
cuipiam celebriori annexam denotet. Donationibus enim Ed-
wardi Confeſſoris *Totthill Berwicus* Weſtmonaſterij, & *Wandleſ-
worth Berwicus* Patricſeię dicuntur, & id genus ſexcenta. At quor-
ſum hæc? operam ſanè ludimus, ſi (vt aliqui volunt) Beoꞃnicapic
Saxonicè olim dixerint. i. *Berniciorum vicus*. *Bernicia* autem no-
mine has regiones inſignitas fuiſſe notius eſt quàm dici poſſit, &
iam anteà diximus. Vndecunq; verò nomen habet, ſitu longius
in mare porrigitur, ita vt mari & *Tueda* ferè circumualletur. Et
inter duo potentiſſima regna poſita, quod de Palmyra Syrię Pli-
nius dixit, prima ſemper in diſcordia vtrique genti fuit cura,
adeò vt ab eo tempore quo Edwardus primus Scotis primùm
extorſerit, ſæpiùs à Scotis occupatam Anglus recuperauerit.
Sed eius hiſtoriolam ſummatim hîc ſi placet contexamus. De

Berwico

1171. Berwico hôc nihil antiquius legi, quàm quòd Guilielmus Scotorum Rex ab Anglis bello captus Henrico noſtro ſecundo, vt ſe carcere liberaret, ea lege tradiderit, vt in perpetuum Anglicæ ditionis eſſet, niſi ad certum diem redemptionis pretium perſolueret, protinúſque, vt eſt in Polychronico Dunelmenſi, Henricus noſter caſtro muniuit. Verùm numerata pecunia Richardus Primus Scoto reſtituit. Poſteà Ioannes rex (vt eſt in hiſtoria Melroſſenſi) *& villam & caſtellum de* Berwick *capit, cum* Werk, Roxburgh, Mitford, *&* Morpath *incendit, Northumbriamque totam peruaſtauit cum ſuis* Rutarijs, *quòd Barones Northumbriæ homagium Alexandro Scotorum Regi apud Feltunam praſtitiſſent.* Multis poſt annis cùm Ioannes *Balliolus* Rex Scotorum iuſiurandum violâſſet, Edwardus Primus Berwicum anno humanæ ſalutis 1297. in ſuam poteſtatem redegit, breui tamen cùm Mars Scotis arridere cœpit, deſertum occupârunt illi; ſtatímque per deditionem noſtri receperunt. Poſteà in ſoluto illo Edwardi ſecundi regno, Roberto *Bruſio* Scotorum regi acriter oppugnanti Petrus *Spalding* per proditionem tradidit, noſtríque fruſtrà obſedêrunt, donec Hector ille noſter Edwardus Tertius anno Chriſti 1333. fortiter adortus, fœliciter potitus ſit. Regnante tamen Richardo Secundo prædones quidem Scotici ex improuiſo caſtellum cæperunt; ſed ante nouem dies Henricus Percius Northumbriæ Comes recu-
1378. perauit. Vix ſeptimus agebatur annus cùm Scoti iterum non viribus, ſed pecunia expugnarent, qua de cauſa Henricus ille Percius, qui loci præfectus erat in læſæ maieſtatis crimen vocatus; verùm ille Scotorum fidem & fortitudinem itidem pecunia labefactauit, ſtatímque recepit. Satis longo pòſt tempore cùm inteſtino bello Anglia pluſquam intabeſceret, Henricus VI. iam in Scotia profugus, Scoto, vt ſibi ſecuritatem in Scotia præſtaret, in manus tradidit. Sed poſt annum viceſſimnm ſecundum Thomas Stanleius non ſine ſuorū cæde in Edwardi IIII. poteſtatem reduxit. Ex quo tempore reges noſtri operibus ſubinde firmârunt & communiêrunt, maximè verò DIVA noſtra ELIZABETHA, quæ nuper hoſtium terrori, ciuiúmque præſidio, aſtrictiore ambitu intra vetera mœnia, excelſo muro firmiſſimo lapidum connexu compacto circumcluſit, quem rurſum foſſa profunda, cótinuo aggere, aggeſtitijs molibus, & hypethræis ita præmuniuit, vt oppugnantibus omnem ſpem munitionum forma, vel firmitas facilè præcîdat. Vt interim præſidiarij militis virtutem,

virtutem, & bellicum apparatum omnium opinione maiorem prætermittam. Qui huic oppido cum authoritate præeſt (vt hoc etiam adnotem) ſemper aliquis eſt ex prudentiſſimis & ſpectatiſſimis Angliæ proceribus, ſimúlque orientali huic ad Scotiam limiti præficitur. Qua præfectura nunc fungitur clariſſimus & nobiliſſimus vir Henricus Baro Hunſdonius Regiæ Maieſtati à cubiculis, qui prӕterquam quod è Regia Somerſettenſium Ducum familia ſit oriundus, etiam D. ELIZABETHÆ ex Maria Bolenia eſt conſobrinus. Longitudine part. XXI. ſcrup. XLIII. Latitudine LV. grad. XLVIII. ſcrup. definitur vti obſeruarunt Mathematici. Vnde in hac cęli inclinatione dies longiſſimus ſit horarum 17. ſcrup. 22. & nox tantum 6. horarum ſcr. 38. vt non falſò ille Honoratus ſcripſerit *Britannia lucis diues vix quoddam ſpatium concedit noctibus*, nec mirum ſi milites nullo adhibito lumine tota nocte alea hîc ludant, ſi noctium παραυγασμῶν cóſideres, & Iuuenalis dixerit *minima contentos nocte Britannos*.

Baro Hunſdon. — * — *Britannia lucis diues.*

Fuerunt in hac regione popelli quidam *Seouenburgenſes*, & *Fiſburgingi* dicti quorum locum deſignare in obſcuritate tanta, iudicij non eſt mei. Nec definire an Dani vel Angli fuerint. Scribit verò Florentius Wigornienſis nuper æditus opera honoratiſſimi D. Guilielmi Howardi, cùm comitia Oxenfordiæ haberentur *digniores & potentiores miniſtros ex Seouenburgenſibus Sigeſerthum, & Morcarum* clanculum ſublatos fuiſſe ab Edrico *Streona*, Edmundúmque * Clitonem contra voluntatem patris Alfritham Sigefrithi vxorem duxiſſe, & profectum ad *Fiſburgingos* terram Sigeferthi *inuaſiſſe, & illorum populum ſibi ſubiugaſſe*. Sed alij hæc diſquirant.

Seouenburgenſes. Fiſburgenſes. — 1013. — 1015. — * *Principem.* — *Fiſburgingi.*

Hæc prouincia ab Oſca Hengiſti fratre, & filio eius Iebuſa in Saxonum poteſtatem redacta, primùm ſuos Duces clientelari iure Cantij regibus obſtrictos habuit. Inde cum regnum Berniciorum, quas Britanni *Guir à Brinaich*, id eſt, quaſi montanos dicunt, conſtitutum eſſet, quòd à *Teſi* ad Scoticum fretum pertigit, pars eius optima fuit, paruitque Nordanhumbrorum regibus, qui cùm ſuam periodum confeciſſent, quicquid vltra Tuedam erat, in Scoticum nomen ceſſit; hunc autem agrum Egbertus Orientalium Saxonum rex ſuo imperio per deditionem adiecit. Alfredus poſteà Danis permiſit, quos Athelſtanus pauculos poſt annos exturbauit, Eilricum tamen Danum populus poſteà in regem extulit, quem Ealdredus rex ſtatim expulit. Deinceps verò regium nomen in hac prouincia deſijt, Comitéſque vocabantur

Reges, Duces & Comites Northumbriæ. — *Bernicij.*

vocabantur qui præfuerunt. E quibus hi ordine in hiſtorijs noſtris memorantur, Oſulfus, Oſlacus, Edulphus, Waldeoſus ſenior, Vchtredus, Adulphus, Alredus, Siwardus, Toſtius, Edwinus, Morcarus, Oſculphus. Nunc ſubtexam quod in antiqua membrana hac de re in Bibliotheca Joannis Stowæi honeſtiſſimi ciuis, & ſeduli ciuitatis Londinenſis antiquarij legi. Copſi factus Northumbriæ Comes dono Guilielmi Conqueſtoris expulit Oſculphum, à quo tamen paucos poſt dies interfectus erat. Oſculphus deinde lancea à latrone traiectus diem obijt. Tum Goſpatricus emit Comitatum à Conqueſtore, à quo non multò pòſt eo honore deturbatus, ſucceſſorē habuit Waldeoſum Siwardi filium. Huic capite truncato ſubrogatus eſt Walcherus Epiſcopus Dunelmenſis, qui vti Robertus Comin ſucceſſor, populari tumultu occubuit. Robertus Mowbraius poſteà eundem titulum conſequutus eſt, quem ſua ipſius ſcelerata perfidia ſtatim perdidit. Deinde Stephanus Rex Henricum filium Dauidis regis Scotiæ, vt in Dunelmenſi Polychronico legitur, Northumbriæ Comitem inſtituit. Multóſque poſt annos Richardus primus hunc Comitatum Hugoni de *Puteaco* Epiſcopo Dunelmenſi dum viueret, pretio addixit.

Percij à ſtirpe Caroli Magni. Vide pag. 228.

Hodie verò Perciorum familia illo honore gaudet, quæ à Brabantiæ Comitibus oriunda Pereij nomen cum Percij poſſeſſionibus accepit, ex quo Ioſcelinus filius Godfredi Ducis Brabantiæ vera proles Caroli Magni per Gerbergam filiam Caroli fratris minoris Lotharij Regis Francorū poſtremi ex ſtirpe Carolea Agnetem Guilielmi *Percy* filiam, & ex aſſe hæredem in vxorem duxerat, cuius proauus Guilielmus *Percy* Angliam cum Guilielmo victore ingreſſus, dono ab illo accepit latifundia in *Tatcaſter, Linton, Normanby*, & alijs locis. Conuenit verò inter Agnetem hanc & Ioſcelinum vt ille Perciorum nomen aſſumeret, & ſibi ſua Brabantię antiqua inſignia retineret, videlicet leonem cæruleum (quem Brabanti poſteà in nigrum mutarunt) in clypeo aureo. Richardus eius nominis ſecundus Rex Angliæ Henricum Dominum *Percy* natum è Maria filia Henrici Comitis Lancaſtriæ anno regni ſui primo, Northumbriæ Comitem creauit, qui beneficentia vxoris Matildis *Lucy* è qua nullam ſuſcepit prolem, & ſtipulatione facta vt inſignia Luciorum geſtaret, admodum locupletatus apud *Branbanmore* occiſus, ſucceſſorem habuit Henricum ex Henrico *Whotſpurre* ſeditioſo filio & Elizabetha filia Edm. de *Mortuo-mari*, ex Philippa Leonelli Ducis

Vide pag. 597.

cis

cis Clarentiæ, nepotem beneficiò Regis Henrici quinti natalibus reſtitutum, qui dum Henrici VI. partes contra Eboracenſes tueretur, in prælio apud *S. Albani Fanum* cecidit, vti filius eius Henricus III. Northumbriæ Comes, qui duxit Æleonoram filiam Richardi Baronis *Poynings*, *Brian*, & *Fitz-Paine* eadem cauſſa in prælio ad *Towton* anno 1461. Iam Lancaſtrenſi familia quaſi depreſſa, Perciorúmque nomine ſimul conculcato, Edwardus quartus Ioannem Neuillum Dominum *Montis-acuti* Comitem Northumbriæ conſtituit, ſed ille poſt breue tempus hunc titulum regi in manus reddidit, & Marchio *Montis-acuti* ab eo eſt effectus. Poſteà tamen Henricus *Percy* Henrici illius (quem modo poſuimus) filius paternum titulum recepit, ſed non diu eo lætatus, à ſeditioſis ruſticis occiſus. Huic ſucceſſit Henricus *Percy* Comes quintus cui ex Catharina filia & cohærede Roberti *Spencer*, & Æleonoræ filię Edmundi Ducis Somerſetti Henricus ſextus Comes natus erat, qui cùm ſine prole diem obijſſet, Ioannes *Dudleus* ab Edwardo ſexto Northumbriæ Dux creatus erat, verò illo ſtatim extincto, Maria Regina Thomam *Percy*, Henrici illius ſexti è fratre Thoma nepotem in auitam dignitatem reſtituit, quam ille ſua in Principem & patriam perfidia, vnà cùm vita amiſit. Singulari tamen DIVÆ noſtræ ELIZABETHÆ benignitate, cui nihil antiquius eſt, quàm priſcarum familiarum dignitati conſulere, Henricus eius frater ſucceſſit, & antiquus ille honor in antiqua hac familia etiamnum efflorеſcit in illuſtriſſimo eius filio Henrico Comite iam nono, cuius tantus eſt ſplendor in vera laude, tantus in optimis ſtudijs, tantúſque in humanitate & liberalitate quæ ſtudioſis perſpecta & cognita, vt à virtute & nobilitate vera profluere videantur.

FINIS.

SCOTIA nunc adeunda, & adibo libens, verùm deſultoria leuitate tranſibo. Noui enim illud Græci Ξένον ὄντ' ἀπράγμονα εἶν, & parùm conſiderati eſſet in eo multus videri, in quo minimè verſatus fuerim. Verumenimuerò cùm Britanniæ nomine etiam glorietur, liceat mihi, præfato Scotorũ honore, bona cum venia incœptum perſequi, & leuato obſcuræ antiquitatis velo, antiquiora loca, ſi potero, digito indicare. Primúmq; vt in hac Septentrionali Britanniæ parte deſcribenda falſus eſt Ptolemæus, qui (Cæſarem fortè ſequutus) longo tractu in Ortum proijcit, cùm in Septentriones feratur: ita in antiquis eius populis reſtituendis tota via errârunt recentiôres.

R. Baconus in ſua Geographia hoc nomine Ptolemæum notat.

Ladeni. Gadeni.

Ottadinis noſtris ſiue Northumbriæ vicini erant LADENI, (Γαδηνοὶ inuerſa litera Ptolemæo dicti) in illis regionibus, quæ hodie *Lauden*, *Merche*, & *Teyſidale* vocantur. *Teyſidale*, id eſt, *vallis ad Teyſium fl.* inter abruptas rupium crepidines nobis proxima eſt, à bellicoſa gente infeſſa, ſed quæ latrocinijs & abactionibus infamis. Nil autem celebre habet præter *Mailroſe* monaſterium admodum vetuſtum, in quo ſurgente noſtra Eccleſia, monachi erant veteris illius inſtituti, qui precibus vacabant, & manuum labore victum quærebant. In *Merchia*, quæ quoniam limitanea, ita nuncupatur, *Hume* caſtrum primùm apparet, antiqua poſſeſſio Dominorum de *Hume* qui à Comitum Merchiæ familia oriundi, in amplam, & inſignem familiam ſunt propagati. Cui vicinum ſubſidet *Kelſo* monaſterio quondam celebris, & antiqua habitatione Hepburnorum qui Bothwelliæ Comites, & hereditario iure Admirallij Scotiæ diu fuerunt, qui honores per ſororem Iacobi Comitis Ioanni filio naturali Regis Iacobi v. enuptam, ad Franciſcum eius filium nunc Bothwelliæ Comitem deſcenderunt. Inde *Coldingham* cernitur, Bedæ *Vrbs Coldana*, & *Coludi vrbs* Ptolemæo fortaſſe COLANIA, multa ante ſæcula virginibus velatis ſacra. Sed Merchia ſuis Comitibus quàm lòcis eſt multò apud hiſtoricos celebrior, qui bellica virtute

** Domini Hume.*

Bothwellia Comites.

*

tute

tute laudatiſſimi à Goſpatrico Northumbriæ Comite orti, *Comites Marchiæ Scotiæ.*
quem à Guilielmo Conqueſtore Angliæ profugum Malcolmus *Canmor* Rex Scotiæ ſuſcepit, caſtroque *Dunbarro*, Marchiæque Comitatu honorauit. Quo honore eius poſteri circa annum 1435. ob læſam maieſtatem exciderunt, Tenuerunt verò (vt ex antiqua Inquiſitione liquet) Baroniā de *Bengeley* in Northumbria vt eſſent *Inborrow*, & *Vtborow* inter Angliam, & Scotiam, *Inborow. Vtborow.*
Quæ nomina quid ſibi velint, coniectârint alij. *Laudonia*, quæ & *Lauden*, & olim à Pictis *Pictlandia* dicta, à Merchia ad fretum *Laudonia.*
vſque Scoticum, ſiue *The Frith*, montibus crebris, arboribus raris, ſed humanitatis cultu laudata procurrit. Circa annum ſalutis 975. Anglici iuris erat, *Eadgarus enim Anglorum Rex*, vt author eſt Matthæus Weſtmonaſterienſis, *Keneto Scotorum Regi, totam terram quæ* Laudian *patria lingua nuncupatur, hac conditione dedit, vt annis ſingulis in feſtiuitatibus præcipuis, quando rex & eius ſucceſſores diadema portarent, venirent ad Curiam, & cum cæteris regni principibus feſtum cum lætitia celebrarent. Dedit ei inſuper rex manſiones in itinere plurimas, vt ipſe, & eius ſucceſſores ad feſtum venientes, & denuò reuertentes hoſpitari poſſent, &c.* In hac ſunt *Dunbarre, Haddington*, & *Muſſelborrow*, bellicæ Anglorum, & Scotorum vir- *I. Fordon.*
tutis teſtes locupletiſſimi. *Athelſtanford* item propè Haddington ab Athelſtano noſtro denominatum, qui eò loci Scotos & Danos funeſtiſſimo prælio fudit.

Inferiùs propè fretum Scoticum Edenburgus ſedet, ipſis *Edenborrow.*
Hiberno-Scotis *Dun Eaden*, id eſt oppidum *Eaden*, vulgò Edenborrow, quæ proculdubio ipſa eadem eſt, quæ Ptolemæo Στρατόπεδον πτερωτὸν, id eſt, Castrum Alatum, Edenborrow enim idem planè ſignificat, quod caſtrū alatum: nam *Adain* alam Britannis denotat, & Eden-borrow (compoſito è Britannica & Saxonica lingua vocabulo) nihil aliud eſt, quàm *Burgus alatus*. Ab alis igi- *Alæ apud Architectos.*
tur nominis ratio petenda, & repetant Scoti, ſi placet, vel ab Equitum ordinibus, qui Alę vocantur, vel ab Alis illis, quas Gręci Architecti Pteromata vocant, i. vt docet Vitruuius, muri gemini ita in altitudinem ſurgentes, vt alarum ſpeciem præ ſe ferant. *Volaterranus.*
Quibus quoniam vrbs quædam Cypri caruit, *Aptera*, i. *ſine alis*, vt apud Geographos legimus, olim dicta. Ab Ebranco igitur Britanno, aut ab Hetho Picto Edenburgum deducere, quid aliud eſſet, quàm ſeriò ineptire? Vrbs hæc Scotorum Regia eſt, ſitu æditiore, longitudine ab Oriente in Occidentem mille paſſ. porrecta, latitudine dimidio minore, multis opibus opulenta,

& muro ſatis firmo incincta. Ad Orientem palatium eſt regium, cui mons impendet ab Arthuro noſtro *Cathedra Arthuri* dictus. Ad Occidentem verò præruptiſſima rupis celſum in cacumen elata aſſurgit, cui caſtrum imponitur firmiſſimum, quod Britanni *Caſtle myned Agned*, Scoti *Caſtrum Puellarum*, & *Caſtrum Virginum*, quod verè Alatum illud caſtrum erat. Verùm huic Virginali caſtro vim, & vrbi vaſtitatem ſubinde intulit Anglus. Et nuperrimè ſanè, cùm ſeditioſi quidam propugnarent contra Iacobum VI. qui nunc Sereniſſimus Rex Scotorum in ipſo ætatis flore, ſupra ætatem omni heroica virtute & regia eruditione effloreſcit. Longo tempore hæc vrbs in Anglo-Saxonum noſtrorum poteſtate fuit, qui hanc Orientalem Scotiæ partem inſederunt, ſeriúſque in Scotorum imperium ceſſit, circa annum ſcilicet ſalutis 960. cùm Anglicum imperium Danicis bellis conuulſum quaſi exanimatum iaceret. Vetuſtus enim liber de Scotiæ diuiſione, qui in bibliotheca honoratiſſimi Domini Burghlæi, ſummi Theſaurarij Angliæ latet. *Indulphus*, inquit, *regnauit* 8. *annos. Huius tempore oppidum* Eden *vacuatum eſt, & relictum Scotis vſque in hodiernum diem.*

Iacobus VI. Scotorum Rex.

Indulphus regnauit circa annum ſalutis 960.

Ad primum hinc lapidem *Letha* portus commodiſſimus ſubeſt, quem anno 1560. Galli, qui Scotiam iam ſpe deuorârant, & Angliæ imminere cœperant, magnis munitionibus firmârunt: verùm Diua noſtra Elizabetha, ſua potentia, & prudentia ita ex eorum faucibus eripuit, vt munitiones illæ ſolo ſint adæquatæ, & Scotia iam inde à Gallis minimè metuerit. Fretum cui hic portus impendet, Britannicè Ptolemæo BODERIA, Tacito BOPOTRIA, à profunditate, vt coniectamus, Scotis Forth & Frith, nobis *Edenborrow Frith*, alijs *Mare Scoticum*, Eulogio *Mor Weridh* nominatur, æſtuariúmque eſt nobiliſſimum, in quo plures fluuij obuij Oceani exæſtuantis acceſſibus in magnam amplitudinem diffunduntur.

Letha. Galli è Scotia deturbati.

Boderia.

Gadenis ad occaſum proximi erant SELGOVÆ ad fretum illud alterum quod Angliam & Scotiam interluit: & à *Solway*, oppido, à Selgouis ſic dicto, *Solway Frith* appellatur. Occuparunt hi *Eskedale, Euſedale, Annandale*, & *Niddeſdale*, quæ à fluuijs præterlabentibus hæc nomina ſuſceperunt. In *Eskedale* HORESTOS habitâſſe iudicamus, in quorum fines Iulius Agricola deuictis Britannis qui hoc in tractu ſederunt, Romanum exercitum deduxit; ſi *Horeſcos* pro *Horeſtis* legamus. *Ar-Eſc* enim Britannis locum iuxta Eſcam fl. ſignificat. In *Euſedale*,

Selgouæ.

Horeſti.

Vzellvm fuiſſe exiſtimarim, & propè hoc Trimontivm, ubi nunc *Atterith*. Huic ad occaſum adhęret Niddeſdale, à *Nido* fluuio, qui perperàm Ptolemęo Nobios, pro Nodios concipitur. E lacu verò *Logh-Cure* naſcitur ad quem Corda Selgouarum floruit, & per *Dunfriſe* oppidulum notum, & *Solway* in mare defertur. Paulò ſuperiùs *Glencar* eſt, quam Ptolemæi eſſe Carbantorigvm, ſitus ipſe loquitur, proximè Deam flu. qui etiamnum nomine incolumi *Dee* vocitatur. *Vzellum. Trimontium.* *Nobios flu.*

Inde verò Novantes in vallibus terram illam coluerunt, quæ in occidentem ſolem magnis ſpatijs procurrit, ita tamen receſſibus excauatur, vt ſubinde anguſtetur, & in ipſa rurſus extremitate laxata liberiùs dilatetur, vnde *Nouantum Cherſoneſſum* nonnulli dixerunt, hodie verò *Gallway*. Hac regione Levcopibiam vrbem ſtatuit Ptolemæus, quam vbi quæram planè neſcio. Locus tamen poſtulat, vt ſit illa ſedes Epiſcopalis Niniani, quam Beda *Candidam Caſam*, Angli, & Scoti eadem notione *Whitterne* appellitant. Quid ergo ſi *Candidam Caſam*, quam Britanni dixerunt, Ptolemæus ſuo more Græcè Λευκ' οἰκίδια converterit? id eſt, *domicilia candida*, pro quo librarij *Lucopibiam* nobis obtruſerunt. Adhæc ſi *Whitterne Lucopibia* fuerit, ſubterlabenti flumini Iena olim nomini erat. Iuxta quam mare vaſto receſſu ſubit, & prominet vtrinque terra, quæ Novantvm Promontorivm Ptolemæo dicta, nobis The *Mull of Gallway*. *Nouantum Promontorium.*

Sub hoc ad Arctum ſinus inſulis confertus magno ambitu patet, in quem plurima vndique ſe exonerant flumina. Primùm verò ex ipſo promontorij vertice Abravanvs, qui ſuo loco paululùm ſubmotus, ſic Ptolemæo dicitur, pro *Aber-Ruanus*, i. oſtium Ruani. Hodie enim fluuius ille *Rian*, & lacus è quo effunditur *Logh-Rian* dicitur.

Gallouidia hęc ſuos olim Principes & Dominos habuit, quorum primus qui annalium monumentis celebratur, erat Fergusius regnante Henrico primo in Anglia cui pro inſignibus erat Leo argenteus erectus, & coronatus in parma cærulea. Illi ſucceſſit Vchtredus filius, Vchtredo Gilbertus, huic autem patruelis eius Rolandus Vchtredi filius pater Alani poſtremi Domini Gallouidiæ qui Margaretam primogenitam, & vnam hæredum Dauidis Comitis Huntingdoniæ duxit, & ex ea Deruorgildim ſuſcepit, matrem Ioannis de *Balliolo* Regis Scotiæ. *Gallouidiæ Domini.* *Inſignia Dominorum Gallouidiæ.*

Inde in *Carictꝭ* regiuncula, quę paſcuis ſatis ferax, Rerigonivm

GONIVM ſinum, & RERIGONIVM oppidum, ſtatuit Ptolemæus,pro quibus prima immutata litera,*Gerigonium* legerim. *Girgeny* enim oppidulum ibi ad ſinum cernitur. Sequitur *Coila*, tenui, & ieiuno ſolo, Bedæ *Campus Coyil* dictus, quem, vt inquit
750. ille ſua Epitome, *Eadbertus Nordanhumbrorum Rex,cum alijs regionibus regno ſuo addidit.* VINDAGORA ſinus, & eiuſdem cognominis oppidulum in hac fuiſſe videtur, vbi *Burwin* fluuiolus ſe in mare effundit.

Damnij. *Aurum.* *Azurum foſſile.* *Hamiltoni Comites Arania.* *Dun-britton.* *Lennos.* *Lennox, & Leuinia.*

Interiùs à Nouantibus habitârunt DAMNII, vbi nunc *Sterling, Menteth, & Cluidſdale.* In qua inter Craufordiæ teſqua tempore Iacobi IIII, Aurifodina reperta, & Azurum ſine vllo labore quotidie eruitur. Hîc *Cluida* flu. Tacito GLOTTA, delabitur per *Hamilton* ſedem nobiliſſimæ familiæ Hamiltoniorum qui Anglicæ originis, genus (vt aliqui volunt) à Gilberto quodam Hampton ducunt, qui ex Anglia ſe in Scotiam ſubduxit regnante Roberto Bruſio, & iam tertium ex hac ſtirpe Arraniæ Comitem tempora noſtra viderunt. Inde alluit *Glaſco*, ſedem Archiepiſcopalem exiguámque. Academiam, & ad *Dunbritton* mare ſubit. Hæc olim *Alcluid*, i. ſupra Cluidam, vel vt alij volunt, *Petra ad Cluidam*; ſed poſteà à Britannis, qui longo tempore contra Scotos tenuerunt, *Dun-britton*, i. *Britannorum oppidum*, dici cœpit. Verùm Britanni noſtri (vt habet Houedenus) vndique à Pictis, Scotis, & Saxonibus circumcluſi, rebus deſperatis, Eadberto Nordanhumbrorum, & Wimuſto Pictorum Regi deditionem fecerunt, licèt rupe præalta, & prærupta ſedeat hinc Glotta, inde Leuino incinctum. Hic Leuinus regioni illi quam contractè *Lennox* vocant, nomen fecit, & LELANONIVS ſinus Ptolemæo vocatur, è lacu Lomundo inſuloſo & ampliſſimo profluens.

Leuiniæ Comites. *Eorum inſignia.*

Comites huius Leuiniæ longo iam tempore Stewarti fuerunt ex eadem familia qua Reges Scotiæ prognati, & è qua Iacobus VI. modò rex Scotiæ paternam originem ducit, qui hunc Comitatum in Ducatum erexit,& eo titulo nô ita pridem Eſmeum *Stewart* Domini *D'aubigny* ornauit. *D'aubigny* enim illi Gallicis & Neapolitanis bellis celeberrimi ex hac itidem familia fuerunt, quibus ob bellicam virtutem Reges Galliæ ſua ipſorum inſignia cum fibulis aureis in lymbo rubeo conceſſerunt,addita inſcriptione DISTANTIA IVNGO. Quod eorum opera regna Galliæ & Scotiæ tanto interuallo ſeiuncta ad Angliam infeſtandam coniungerentur.

De

De Lomundo illo lacu fabulæ inualuērunt plurimæ, & ecce tibi vnam, ſi placet, in Nechami noſtro diſticho:

Ditatur fluuijs Albania, ſaxea ligna
Dat Lomund multa frigiditate potens.

Inſulam verò hîc fluctuantem in quæſtionem vocare non libet, cùm nihil prohibet corpus leuius, & pumicoſum aquę innatare, & in Palatinatu Germaniæ inter *Vilſecam*, & *Veidam* inſulæ arboribus veſtitæ, cùm venti fuerint, vltrò citróque (vt nonnulli ſcribunt) fluctuant. *Inſulæ fluctuantes.* Hoc in loco tractus ille eſt, quo *Glotta*, & *Bodotria* anguſto terrarum ſpatio dirempti in diuerſum feruntur, *Glotta* ſcilicet in Occaſum, *Bodotria* in Ortum, quod interſtitium Iulius Agricola qui primus Romanorum huc penetrārat, (vt eſt apud Tacitum) præſidijs firmabat, ſubmotis veluti in aliam inſulam hoſtibus. Longo pòſt tempore Theodoſius Theodoſij Auguſti pater, ſub Valente Prætenturis muniuit, & poſteà Maximus quidam, vt ferunt Scoti, (Magnum Maximum qui contra Gratianum purpuram ſumpſit, exiſtimārim,) murum ceſpititium, & foſſam hîc duxit, *Prætentura ſiue Murus.* cuius indicia etiamnum extant ad *Pennabell*, i. valli caput, vt habet Beda, vix ſecundo lapide ab *Aber-Curuen*, i. Caronis oſtium. Hoc Ptolemæo CORIA vocatur, ad quam antiqua ſubſtructio viſitur è quadrato lapide, altitudine viginti quatuor cubitorum, latitudine XII. *Iulius hoff* vocant vicini, & à Iulio Cæſare conſtructam opinantur; ego autem à Iulio Agricola, qui hanc partem præmuniuit: ſed me Nennius iam docuit à Carauſio in arcum triumphalem erectam fuiſſe, qui (vt habet ille) reædificauit murum à *Pengual, qua villa Scoticè* Ceuail, *Anglicè* Pen-wallton *dicitur, vſq; ad oſtium fluminis* Cluth, *&* Caer Pentaloch. *Vide pag. 48.* Coriæ in Scotico freto VICTORIA vrbs in inſula obiacuit, Bedæ *Vrbs Guidi*, nunc autem inſulæ nomen *Caergwich*, & quis minùs credat Romanos hanc *Guith* in *Victoriam* deflexiſſe, quàm noſtram inſulam *Guith*, ſiue Wight, in *Victeſim*, & *Vectam*. Certè cum vtraque ſit à littore auulſa, eadem in vtraque conſtabit originatio, *Guith* enim Britannis diuortium, ſiue ſeparationem denotat. *Guith, quid ſignificat.* Murus iſte ab *Aber-Curuen* per *Glaſco*, & *Kirkpatrick*, ad *Dunbritton* pertingit, & à vulgo *Grameſdike* appellatur, *Grameſdike.* vel à Gramo viro bellicoſo, vel à Grampio monte, ad cuius radices viſitur. *Vide pag. 48.* De hoc cecinit optimus ille Poëta Georgius Buchananus.

Roma ſecurigeris prætendit mœnia Scotis,
Hic ſpe progreſſus poſita, Carronis ad vndam,*

* Aber Carron

Terminus Auſonij ſignat diuortia regni.

Huic muro contermina erat vrbs LINDVM, quod doctioribus adhuc *Linlithquo*, vulgò *Lithquo*, regijs ædibus, templo celebri, & piſcoſo lacu inſigne; à quo lacu nomen illud factum videatur, *Lin* enim lacum Britannicè ſonare, iam antè diximus. *Striuelin* non procul inde abeſt, vrbecula item Regia, vbi in æditi montis ſupercilio arx eminet firmiſſima, & ſub hac, quæ Ptolemæo ALAVNA, nunc *Allaway*. Inde *Diſertum* ericetum ſe pandit, vbi locus ſatis amplus, quem *Carbonum aream* vocant, terreno bitumine abundat, & partim non ſine incolarum damno ardet. Poſt hos ad Septentriones conſederunt CALEDONII, quos ſic dictos exiſtimârim à *Kaled* Britannico quod durum ſonat, & multitudinis numero *Kaledion* parit, vnde Caledonij, i. *homines duri*, aſperi, inculti, & agreſtiores, quales maxima ex parte Septentrionales habentur, qui ex cœli rigore ſunt truciores, & ex ſanguinis abundantia audaciores. Accedit etiam ad cœli poſitionem terræ ratio, quæ tota horridis, & confragoſis montibus attollitur; montanos verò duros, robuſtóſque eſſe agnoſcimus omnes. Quod tamen è Pacuuio Varro habet, *Caledonia altrix exuberantium corporũ virûm*, de illa Græciæ regione, quàm de hac noſtra intelligere malim, licèt & ſuo iure, & noſtra hoc ſibi elogiũ vendicet. Inter hos SYLVA erat CALEDONIA, Lucio Floro *Saltus Caledonius*, in immenſum ſpatium diffuſa, proceríſq; arboribus inuia, & GRAMPIO monte, nunc *Grantzbaine*, i. *mons incuruus*, diuiſa. *In Caledonia Vlyſſem appulſum*, inquit Solinus, *manifeſtat ara Græcis literis inſcripta voto:* at in Vlyſſis potiùs honorem, quàm ab ipſo Vlyſſe poſitam egò iudicârim. Certè hoc Caledoniorum vocabulum ita apud Romanos ſcriptores inualuit, vt pro Britannia vniuerſa, & omnibus Britanniæ ſyluis vſurpârint. Hinc L. Florus Cæſarẽ Britannos in Caledonias ſyluas ſequutũ prodit, quas ille tamẽ nunquã vidit. Hinc Val. Flaccus ad Veſpaſianum.

Carbonum area.

Caledonij.

Montani duri, & aſperi.

Sylua Caledonia.

Vlyſſis ara.

Vide pag 32.

Caledonius poſtquam tua carbaſa vexit
Oceanus. Pro Britannico Oceano.

Hinc de Vectio Volano Britanniæ ſub Vitellij tempus præfecto, ad Criſpinum filium cecinit Statius.

Quanta Caledonios attollet gloria campos,
Cùm tibi longæuus referet trucis incola terræ,
Hîc ſuetus dare iura parens, hoc ceſpite turmas
Affari, ille dedit, cinxítque hæc mœnia foſſa,
Belligeris hæc dona deis, hæc tela dicauit,

Cernis adhuc titulos; hunc ipſe vacantibus armis
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.

Sed in his, vt in alijs, *Creſcit in immenſum facunda licentia vatum.* Nec enim Cæſar, nec Volanus vel Caledonios nouêrunt. Plinij ætate, (vt ipſe teſtatur) triginta propè annis à Claudio, Britanniæ notitiam non vltra vicinitatem Caledoniæ ſyluæ Romana arma propagârant. Iulius enim Agricola ſub Domitiano, primus Caledoniam intrauit, cui Galgacus tunc præfuit, (*Galauc* Galgacus Britannus. *ap Liennauc* Triadum libro inter tres Britanniæ heroas appellatur,) vir animo magno, fortíque, qui fuſa legione IX. magno animi ardore, cum Romanis concurrit, acerriméq; patriam defendit, donec fortuna, potiùs quàm virtus deſereret. Tunc enim, * vt inquit ille, Septentrionales hi Britanni & *libertatis & terrarum extremi fuerunt*; Extremi ſanè huius Inſulæ vt Catullus Britannos vltimos orbis dixit illo ad Furium verſu,

Cæſaris viſens monumenta magni
Gallicum Rhenum, horribiles, & vlti-
moſq; Britannos.

Seueri ætate, vt eſt apud Xiphilinum, Argetecoxus regulus hoc *Argetecoxus.* in tractu regnauit, cuius vxor à Iulia Auguſta conuitijs vt adultera exagitata, liberè reſpondit: *Nos Britannicæ cum optimis viris conſuetudinem habemus, at vos Romanas perditiſſimus quiſque occultè conſtuprat*, *Romanarum mulierum impudicitia notata.* Caledoniorum regio nunc incolis *Allibawn* dicitur, & *Albania* Latinè, complectitúrque *Ernuale*, vbi *Dunkeledon* Epiſcopatus, qui Caledoniæ nomen conſeruat, *Strathern*, *Story*, *Roſſen*, & *Argile*, quæ rectiùs *Argathelia*, & *Ar-gwithill* nominatur, *Argathelia.* id eſt, *ad vel iuxta Hibernicos*, Hibernis enim adiacet, quos *Guithell*, & *Gaothell* appellant Britanni. *Argathelia* hæc longè * *Comites Argile.* latéque procurrit pluribus montibus & lacubus lancinata, Comites longa ſerie ex verè Scotica ſtirpe Cambellos habuit, qui hæreditariò ſunt Iuſticiarij Scotiæ generales, & Aulæ regiæ præfecti. Supra Caledonios ad occaſum Epidii vaſtam regio- *Epidij.* nem, & crebris paludibus interſciſſam coluêrunt, quæ nunc *Cantire*, id eſt, terræ angulus, ſiue caput, eorúmque promontorium *Epidium*, *The Mull of Cantire:* necnon Loquabriam ab *Aber* lacu ſic dictam, ad Longum vſque flu. qui hodie *Lough Langas.* Deinde Cerones, vbi nunc *Aſſinſhire*, regio plurimis æſtuarijs interſciſſa. His proximi erant Creones, nunc *Strathnaern*, inter quos Itin flu. nunc *Aſſin*, & Volsas fortè vbi *Foiles* oppidum cernitur, ſtatuit Ptolemæus. Poſt hós verò Carnovacas, ad

Hoy

Hoy promontorium locare videtur. Ab Orientali parte Caledonios contigêrunt VERNICONES in *Fifa* regiuncula fœcunda, vbi
S.Andrews. S. Andreæ oppidum, Pictis olim *Rigmud*, totius Scotiæ Metropolis, non ita procul à TAVO æſtuario, nunc *Taw*, ad quem *Perth*, ſiue vt alij vocant, *S. Ioannis fanum*, vulgò *S. Iohns towne*, adſidet, ſuperiori ſæculo conditum, cùm eiuſdem nominis aliud aquis hauſtum fuiſſet, de quo Nechamus:

Tranſis ample Tai per rura, per oppida, per Perth,
Regnum ſuſtentant illius vrbis opes.

* Atholiæ Comites. Atholia ad Taui ripas protenditur, regiuncula ſatis fertilis, quæ ſuperioribus ſæculis Strathbolgios Comites habuit fluxa fide viros, varijsque inter Scotos & Anglos fluctibus iactatos, quorum vltimus Dauid duas filias hæredes reliquit Elizabetham Thomæ Percio, à quo Barones de *Burrough* ſunt prognati, & Philippam Thomæ Halſham equiti Anglo enuptam. Deinde
1437. Atholiæ titulus Waltero illi Stewarto obuenit, qui Iacobum primum Scotiæ Regem crudeli morte ſuſtulit, pœnasq; nefariæ crudelitatis luit meritiſſimas, Paucíſque pôſt annis Ioanni Stewarto ex familia de *Lorne*, eiusque poſteri hodie fruuntur. *Strathbolgy* in hac ſita eſt præcipua habitatio Gordoniorum Co-
Comites Huntley. mitum *Huntley*, qui à Setonis orti parlamentaria authoritate Gordonij nomen aſſumpſerunt cùm Ioannis Gordoni Militis filiam Alexander Seton cum opima hæreditate in vxorem duxiſſet. Olim verò Dauidis de *Strathbolgy* Comitis Atholiæ erat habitatio. Atholiæ ſubiacet *Gourea* frumentarijs campis lætiſſima quæ ſuum primum Comitem Ioannem Dominum *Rethuen* nuper agnouit. Sed *Arrell* in hac prouincia *Hayis* iam diu Comitis
Comites Arrell. dignitatem præbuit, qui à Danicis vſque bellis fortitudinis argumenta in clypeo gentilitio geſtant, & hæreditarij ſunt Scotiæ Conſtabularij.

Sub Fifa iacet *Anguſia*, vbi *Scone* inaugurandis Scotorum regibus notiſſima, & *Forfaire*, quæ Ptolemæo fortaſſe ORREA, vnde, (vt aliqui volunt) *Horreſti* populi Tacito, vbi, vt eſt apud Hectorem Boetium, magna antiquiſſimi oppidi ſuperſunt veſtigia. Inferiúſque *Montroſs*, quæ Granhamos ſuos Comites
* Comites Anguſiæ. habet. Verùm Douglaſij honorata ſane & antiqua familia à *Douglas* caſtro in *Clydeſdale* denominata huic regioni Comitum titulo à Roberti tertij Scotorum Regis tempore præfuerunt, primique cenſentur Scotiæ Comites, & Coronam ſolennibus regni Côuentibus ſuo iure geſtare accepi. Inde *Marnia*, *Marriá-*

que

que regiones maritimæ in qua *Dunotyr* cernitur primaria ſedes Keithorum qui bellica virtute olim meruerunt regni ſe eſſe Mareſcallos. Et quæ DEVANA Ptolemæo, pro DENANA, vrbs perantiqua, ad DENAM flu. qui falſo itidem apud Ptolemæũ DIVA legitur, nunc verò Academia eſt celebris,& *Aberdene*,i. *Denæ oſtium*, Britannica dictione ab ipſis Scotis appellatur. Marriæ verò Comitis titulo ornauit Maria Regina Ioannẽ Ereskinum, antiquę nobilitatis virũ, qui non ita pridem Scotiæ Regens, & iure hæreditario Sterlingenſis agri Vicecomes. Morauia hæc Comites habuit vt antiquos illos de quibus parum cõſtat, omittam, Iacobos duos, alterũ Regis Iacobi IIII. alterum Iacobi V. filium ſpurium, qui noſtra ætate Scotiæ Regens à cõiuratis occiſus vnicã reliquit filiã Iacobo Stewarto de *Down* elocatam. Verniconibus TAIZALI ſucceſſerunt, vbi nunc *Buquhan*,& eorum promontorium cognominis eiuſdem. Hinc reducto in Occaſum littore, ad ſinum maximum *Murrey frith* dictum VACOMAGI ſedes habuerunt in *Roſſe-murray*, & *Neſſe-land*, vbi BANATIA, quæ nunc *Banſey*, & LOXA flu. ſe in mare inſinuat, qui etiamnum *Loſſe* dicitur. Iuxta quem *Spea* etiam in mari hoſpitatur, de quo Poëta noſter Nechamus:

Comites Mareſcalli.

*

> Spey *loca mutantis præceps agitator arenæ,*
> *Inconſtans certas neſcit habere vias.*
> *Officium lintris corbis ſubit, hunc regit audax*
> *Curſus labentis nauta fluenta ſequens.*

Interiori receſſu VARARIS ſinus eſt, qui *Innerneſſe* oppidum adpoſitum habet. Poſt hunc ſinum CANTÆ angulum in mare proiectum inſederunt, inter quos LITTVS ALTVM, vbi nunc *Tarbarth*, id eſt Britannicè *terra minùs profunda*, hinc Cromero portu tutiſſimo, illinc CELNIO, nunc *Killian* fl. incluſa. Procurrentibus hinc in Ortum æſtiualem terris, ſenſim in cuneum tenuatur regio,& interiùs quà *Bean Roſſen*, & *Sutherland*, LVGI, & MERTÆ tenuerunt.

Huc vſque Anglorum virtus Duce Edwardo primo, Scotiam, profligatis vbique Scotis, victorijs fœliciſſimè permenſa eſt. In *Sutherlandia* ex candido marmore ſurgunt montes, miraculum ſanè in frigida hac plaga; ſed nullo ferè vſui, cùm luxuria in ædificando in has remotas regiones nondum penetrauerit. Vlteriùs quà *Catneſſe* iacet, CATINI perperàm CARINI Ptolemæo, quæ Comites ex antiqua & nobili Sinclerorum familia habet, & CORNABII, omnium vltimi egerunt, vbi ILA flu. hodie

Anglica victoria in Scotia Limes.

*

Montes candidi marmoris.

die *Wiſſle*, BERVBIVM promontoriũ, nunc Urdehead, iuxta *Bernſwale* viculum, & VIRVEDRVM, nunc Dunſby, alijs *Duncans-bay*, quod remotiſſimum Britanniæ promontorium exiſtimatur; ORCAS tamen, quod TARVEDRVM, & TARVISIVM, omnium vltimum conſtituit Ptolemæus, nunc *Howburne* dicitur, & certè quòd Britanniam finiuit, Taruiſium nomen inuenit. *Taruus* enim Britannicè finiendi ſignificationem habet, cum quo & nos huic libro finem imponamus.

Taruus quid Britannis ſignificat.

FINIS.

HIBERNIÆ,

ET

INSVLARVM BRITANNIÆ ADIACENTIVM DESCRIPTIO.

Authore GVLIELMO CAMDENO Londinenſe.

LONDINI,
Impenſis Georg. Biſhop.
1594

CLARISSIMO, ET OMNIBVS
VERÆ NOBILITATIS ORNA-
MENTIS GENEROSISSIMO
VIRO, DOMINO EDWARDO
HOBEIO, EQVITI AV-
RATO AMICO-
RVM OPTI-
MO,

GVILIELMVS CAMDENVS
HANC SVAM HIBERNIAM̃,
INSVLASQVE BRITAN-
NIÆ ADIACENTES
DEDICAT, CON-
SECRAT-
QVE.

INSVLÆ BRITANNICÆ.

*

BRitanniam vniuerſam, florentiſſima ſcilicet illa duo regna Angliam & Scotiam iam percurri, potiùs quàm perluſtraui; cùm verò vt Hiberniã & reliquas inſulas adeam, neceſſariò mare ſit traijciendum, ſi de Mari Bricannico paucula præponam, curſum vt ſpero, non multùm obliquabo.

Vaſtiſſimo, & apertiſſimo Oceano Britannia noſtra vndique circumfunditur, qui tantis æſtibus concitus accedit, & recedit, vt octogenis cubitis ſupra Britanniam intumeſcere Pythæas Maſſilienſis prodiderit, & B. Baſilius *mare magnum, & nauigantibus horrendum* dixerit. Latè certè modò campos vicinos inundat, modò refugit, & nudat, &, vt cum Plinio loquar, in magnitudine hac aperta, Lunę vim laxè graſſantis efficaciùs ſentit, tantáque vi ſemper immittitur, vt non ſolùm flumina retroagat, ſed aut terreſtria deprehendat animalia, aut marina deſtituat. Tot enim & tanta marina monſtra in littore noſtro derelicta ſingula quæque ætas vidit, & obſtupuit, vt non temerè cecinerit Horatius, *Mare Britannicum.*

Belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis.

Et Iuuenalis:

Quanto Delphino Balæna Britannica maior.

Tantúmque erat vel hoc noſtrum mare hyeme nauigare, vt Iul. Firmicus, non ille Aſtrologus, ſed alter Chriſtianus, in libello de Errore profanarum religionum ad Conſtantem & Conſtantium Impp. exclamârit. *Hieme (quod nec factum eſt aliquando, nec ſiet) tumentes, & ſæuientes vndas calcaſtis Oceani Britannici, ſub remis veſtris. Incogniti iam nobis penè maris vnda contremuit, & inſperatam* *Iul. Firmicus.*

Imperatoriæ

Imperatoris faciem Britannus expauit. Quid amplius vultis? virtutibus veſtris victa elementa ceſſerunt. Caurum ventum è noſtro hoc mari ſpirare vult in Poeticis magnus ille in literis Iul. Scaliger contra Lucanum qui ſcripſit

Caurum ventum.

Primus ab Oceano caput exeris Atlantæo
Caure, mouens æſtus.

Certè in Hibernia tyrannidem grauiſſimam exercet, & magnam anni partem in hoc tractu ſpirare ſcribit Cæſar. Quòd verò in hoc noſtro mari naues primùm repertas ſcribunt nonnulli, mihi non credere libet. Vitiles autem naues corijs intectas, quas *Corraghs* hodie appellant, Britannis in vſu fuiſſe cum Plinio etiam teſtatur Lucanus, qui canit:

Britannorum veteres naues vitiles.

Primùm cana ſalix madefacto vimine paruam
Texitur in puppim, cæſoque induta iuuenco.
Vectoris patiens tumidùm ſuper emicat amnem;
Sic Venetus ſtagnante Pado, fuſoque Britannus
Nauigat Oceano.

De commoditatibus quas hoc mare præſtat, de tepore quo terras recreat, de vaporibus quibus aërem nutrit, & agros irrorat, de piſcibus varij generis, Salmonibus, paſſeribus, paguris, aſellis, halecibus, &c. quorum infinita examina nobis alit, nihil attinet dicere: Margaritæ tamen non ſunt ſilentio prætereundæ quas rotunda ſpecie mari Britannico gregatim natare ducem ſectantes, more apum, Iubas memorat. Et Marcellinus. *Quod genus gemmæ etiam in Britannici ſeceſſibus maris gigni legique, licet dignitate diſpari, non ignoramus.* Quas quanquam paruas & decolores vocat Plinius, harum tamen ſpe Cæſarem Britanniam petijſſe author eſt Suetonius; eáſque tanta magnitudine fuiſſe, vt in nonnullis manu pondus exegerit, thoracémque ex illis Veneri Genetrici dicauerit, quod & ſubſcriptione teſtatus eſt Origines etiam in 13. Matth. de his Margaritis: *Maritimæ autem ſi quæ ſunt inſignes, apud eoſdem Indos inueniri, quæ etiam optimæ in mari rubro naſcuntur. Proximum autem in margaritis locum habent, quæ ex oceano Britannico capiuntur. Tertij autem ordinis inferiores ſunt, non ſolùm primis illis, verum etiam ſecundis, quæ in Boſphoro iuxta Scythiam inueniuntur.* Et ſtatim. *Cæterùm quòd apud Britanniam aiunt inueniri, ſummo quidem colore accedit ad auri ſpeciem, cæterum nebuloſum ac turbidum, luceque obtuſiore.* Varias hoc mare pro locorum varietate ſortitur appellationes, quà ad Auſtrum Galliam pulſat BRITANNICVM propriè dicitur, ad ortum quà Germaniam

Maris Britannici commoda.

Margaritæ. Vide 595.

maniam habet, GERMANICVM, ad Septentriones HYPERBOREVM, ad occaſum OCEANVS DEVCALIDONIVS, HIBERNICVS, & VERGIVIVS vocatur. Inſulæ autem nonnullæ quaſi quodam naturæ ſpectaculo per hæc maria ſparguntur, ad ortum, & Auſtrum rariùs; ad occaſum, & Septentriones confertiùs. Mare enim ibi ſuo interuentu quodammodo diſtinguunt, & quaſi ſuis coloribus amœniſſimè depingunt. Sed cùm inter omnes longè præcellat Hibernia de illa primùm agamus.

Ireland.

Jreland.

Oceanus Vergiuius.

IN Vergiuio mari, quod non à vergendo, vt Cheneius Scotus exiſtimat, deducitur, ſed à *Mor Weridh*, hoc enim nomine Britannis dicitur, vel à *Farigi* quo pro mari illo vtuntur Hibernici, Britanniæ noſtræ latus occiduum claudit celeberrima inſula vulgò HIBERNIA dicta, Orpheo, Ariſtoteli, & Claudiano IERNA, Iuuenali & Melæ IVVERNA, Diodoro Siculo IRIS, Euſtathio Οὐερνία, & Βερνία, incolis *Erin*, Britannis *Yuerdhon*, & nobis Anglis Jreland. Vnde hæc profluxerunt nomina, variæ vt in re obſcura ſubinde enatæ ſunt opiniones. Hiberniam alij ab hiberno tempore, alij ab Hibero homine Hiſpano, ab Ibero flumine alij, Eulogij author ab Irnalpho Duce, Poſtellus dum Melam Lutetiæ nuper prælegeret, vt altum ſapere videretur, ab Hebræis repetit, vt ſit *Irin*, quaſi *Iurin*, id eſt, *Hebræorum terra, Hebræi* (inquit ſi dijs placet) *cùm eſſent Magi peritiſſimi, ſcirentq́, Imperium Vniuerſi futurum in angulo fortiſſimo, qui eſt ad Caurum, illas partes, & Hiberniam quàm primum occuparunt, Syrique & Tyrij illas regiones vt baſim futuri imperij ponerent, incolere ſategerunt.* Ignoſce quæſo ſi his ſuffragari non auſim, ne receptiſſimæ quidem iſti de hiberno tempore opinioni, quamuis legerim in hac Inſula ex omni vento aërem brumeſcere. *Hibernia, Iuuerna*, & ἰουερνία proculdubio ab Orphei & Ariſtotelis *Ierna* dimanârunt, *Ierna* autem illa, *Iris, Iuerdhon*, & Jreland, ab incolarum *Erin*. Ab *Erin* ergo gentis vocabulo originatio petenda. Hîc ego cum magnis illis Philoſophis ἐπέχω, nec quid opinione augurari poſſim, habeo : niſi forſan ſit ab *Hiere* Hibernica dictione quæ illis occaſum, ſiue plagam Occidentalem ſonat, vnde *Erin* quaſi Occidentalis regio deducta videatur. Hoc ego coniectura blandiente iampridem putaui, tum quod totius Europæ regio ſit ad Occaſum remotiſſima, (vtpote quæ XII. tantùm partibus ab vltimo Occidente abſit : tum quòd Occidentaliſſimum huius inſulæ flumen Ptolemæo *Iernus*, & Occidentaliſſimum Hiſpaniæ Promontorium, vnde noſtri Hibernici deuenerunt) IERNE Straboni, proximus-

que

que huic fluuius, qui etiam Hiſpaniæ maximè Occiduus, *Ierna* Melæ nominetur. Ab Occiduo etiam hoc ſitu Hiſpania dicta eſt *Heſperia*, & Occidentale illud Africæ promontorium *Heſperium Cornu*, & in ipſa Germania Weſtrich, Weſtphalen, &c. regiones ab eo ſitu denominatæ ſunt, vt non mirum ſit ab Occiduo ſitu nomen factum fuiſſe. Præter hæc Hiberniæ nomina, quæ dixi, Hibernici Bardi in ſuis cantilenis hanc inſulam etiam *Banno* appellitant; vnde verò me latet, ni *Bannomanna* illa ſit, quam ex Timæo memorat Plinius, dum extrema Europæ, & littus Oceani Septentrionalis in læua à Scythia ad Gades vſque legit. Quæ enim illa *Bannomanna* fuerit, Geographis nondum conſtat. Cæterùm *Biaun* ſacrum Hibernicè ſonat, & certè hanc SACRAM INSVLAM Feſtus Auienus vocat in libello cui titulus eſt ORÆ *Maritimæ*, quem ex vetuſtiſſimis Geographis Hecatæo Mileſio, Hellanico Lesbio, Philæa Athenienſi, Caryandæo, Pauſymacho Samio, Damaſto, Euctemone, & alijs conſarcinauit. Sed aſcribam carmina, cùm de Oſtrymidibus inſulis loquutus ſit, ſic canit. *Bannomanna.* *Sacra Inſula.* *Ora maritima.*

Aſt hinc duobus in SACRAM, *ſic inſulam*
Dixere priſci, ſolibus curſus rati eſt.
Hæc inter vndas multum ceſpitem iacit,
Eamque latè gens Hibernorum colit.
Propinqua rurſus inſula Albionum patet.

Si OGYGIA illa quam ad Britanniæ noſtræ Occaſum ſtatuit Plutarchus, non [illegible] ſed [illegible] fuerit. Hiberniam illo nomine deſignare videatur; licet quæ de illa fabulatur figmenta planè ſint poetica, & nugæ Mileſiæ. Nec quis facilè dixerit cur Ogygiam nominarint, niſi forſitan ab antiquitate, nihil enim niſi quod perantiquum *Ogygiam* dixêrunt Græci. Toto autem cœlo erráſſe videtur Robertus Conſtantinus, cùm CERNEM apud Lycophronem noſtram fuiſſe Hiberniam aſſerat. Lycophron enim ipſe, & Commentator eius Tzetzes *Cernem* ad Auroram ſtatuunt, & doctiſſimi quique *Madagaſcar* eſſe exiſtimant, quæ alio quaſi orbe ſub Tropico Capricorni, Æthiopiæ obtenditur. Hæc de Hiberniæ nominibus, vt tamen intereà meminerimus poſteriori tempore SCOTIAM etiam dictam fuiſſe Iſidoro & Bedæ à Scotis incolis, & inde Scotiæ nomen cum Scotis in Britanniam noſtram commigráſſe. Sed hoc iam anteà à nobis dictum, nec hîc repetendum. *Ogygia.* *In lib. de macula in Luna.* *Cerne inſula.* *Hibernia Scotia dicta.*

Protenditur hæc inſula ab Auſtro in Aquilonem, forma len-

Hibernia ſitus. ticulari,ſiue ouali non viginti dierum nauigatione,vt Philæmon apud Ptolemæum tradidit, ſed cccc. tantùm mill. paſſ. Latitudine vix cc. implet. Ab Ortu Angliam turbido mari diſiunctam habet, quod *Hibernicum* vocant : ab Occaſu, immenſo Oceano Occidentali, à Septentrione *Deucaledonio*, ab Auſtro *Vergiuio* alluitur, *Regio*, vt Giraldum audias, *inæqualis eſt, montuoſa, mollis, aquoſa, ſyluestris, ventis expoſita, & adeò paludoſa, vt ſupra montes aquas ſtagnare videas*. *Cœlum* (vt inquit Mela) *ad maturanda ſemina iniquum, verùm adeò luxurioſa herbis non lætis modò, ſed etiam dulcibus, vt ſi exigua diei parte pecora ſe impleant, & niſi pabulo prohibeantur, diutius paſta diſſiliant*.

Pecora. Vnde pecorum infinita multitudo, vtique quæ primæ, & præcipuæ incolarum opes, ouium etiam

Iriſh Mandles and rugs. greges plurimi, quas quotannis bis tondent, & è rudi lana lænas, ſiue villoſa ſaga, & ſtragula conficiunt quæ ad exteras gen-

Equi. tes deferuntur. Equi item optimi (*Hobies* vocamus) quibus non idem qui cæteris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Accipitres etiam ſunt non illaudati, ſed hæc vt reliqua animantia omnia (præter homines & canes illos venaticos, quos 𝔊𝔯𝔢𝔶𝔥𝔬𝔲𝔫𝔡𝔰 vocamus) minora hîc ſunt, quàm in

Morbi. Anglia. Cæli autem & ſoli humor eſt nimius, vnde ventris profluuio, & catarris plurimi, præcipuè verò aduenæ, vexantur : ad

Vske-bah. quæ tamen ſiſtenda *Aquam vitæ* optimam habent, quæ multò minùs, quàm noſtra, inflammat, & magis exſiccat. Quòd Giraldus ille ſcribit hîc natos *non vlla trium generum ſpecie febricitare*, falſum quotidie deprehenditur. *Terra autem* (vt Giraldum in partem hîc mihi aduocem) *terrarum temperatiſſima, nec Cancri calor exæſtuans compellit ad vmbras. Non ad focos Capricorni rigor inuitat. Aëris amœnitate, temperieq; tempora ferè cuncta tepeſcunt.* Apum tanta multitudo vt non ſolùm in aluearijs, ſed etiam arborum

Iul. Scaliger. truncis, & terræ cauernis reperiantur. Vites etiam habet, ſed vmbræ magis quàm fructus gratiâ. Solem namq; è Leone egreſ-

Vuæ in Britannia cur non matureſcunt. ſum frigidiuſculæ auræ in hoc noſtro Climate excipiunt, & pomeridiani in Autumno calores dilutiores ſunt, & breuiores hîc, & in Britannia noſtra, quàm vt perfectam vuis maturitatem afferre poſſint. Prȩtereà nullus hîc anguis, nec venenatum quicquam, lupis tamen vbique infeſtatur, Vtque vno verbo dicam, ſiue terrȩ fœcunditatem, ſiue maris, & portuum oportunitatem, ſiue incolas reſpicias, qui bellicoſi ſunt, ingenioſi, corporum lineamentis conſpicui, mirifica carnis mollitie, & propter muſculorum teneritudinem agilitate incredibili; à multis dotibus

ita

ita fœlix eſt Inſula, vt non malè dixerit Giraldus, *Naturam hoc Zephiri regnum benigniori oculo reſpexiſſe.* Quòd verò malè nonnunquam audit, ab incolis eſt, qui alicubi ſunt incultiores, qui mira naturæ diuerſitate, & inertiam amant, & quietem oderunt, quique in præproperam Venerem ſunt effuſiores. Virgines enim inter agreſtiores illos, cùm decimum, vel duodecimũ ætatis annum attigerint, viris quaſi maturas tradunt, nec vllo modo annorum maturitatem, quæ alijs regionibus obſeruatur, præſtolari volunt. Sed de Hibernicorum moribus in calce huius libri pleniùs dicemus. Nunc ſi placet Hiberniam literatiſſimi Adr. Iunij verſibus de ſe & ſuis commodis loquentem audi.

Illa ego ſum Graijs olim glacialis Ierne
Dicta, & Iaſoniæ puppis bene cognita nautis:
Quæ Tartheſſiaco propior ſe tingere ſoles
Flumine conſpicio, Cauro ſubiecta procaci:
Cui Deus, & melior rerum naſcentium origo
Ius commune dedit cum Creta altrice tonantis,
Noxia ne noſtris diffundant ſibila in oris
Terrificæ creti tabo Phorcynidos angues:
Et fortè illati compreſſis faucibus atris
Viroſo pariter vitam cum ſanguine ponant.
En ego cum regni ſceptro, Mauortia bello
Pectora, & horriferas hominum, nil fingo, figuras,
Qui curſu alipedes norint præuertere ceruos,
Dedico, piſcoſoſq; lacus, volucrúmq; paludes
Omnigenûm luſtris fœtâs, ſtannique fodinas,
Et puri argenti venas, quas terra refoſſis
Viſceribus manes imos viſura recludit.

Si verum ſit quod Hibernici tradunt hiſtorici, non immeritò hæc Inſula *Ogygia*, id eſt, *perantiqua* Plutarcho dicta fuit. A profundiſſima enim antiquitatis memoria hiſtorias ſuas auſpicantur, adeò vt præ illis omnis omnium gentium antiquitas ſit nouitas, & quodammodo infantia. Cæſaream quandam Noachi neptim ante Diluuium hanc incoluiſſe ſcribunt, inde Bartholanum Scytham trecenteſſimo à Diluuij anno adueniſſe, & maxima cum Gigantibus bella geſſiſſe. Longo pòſt tempore Nememthum Scytham appuliſſe, illúmque ſtatim à Gigantibus eiectum; poſteà Delam cum Græcis quibuſdam inſulam occupâſſe, mox Gathelum cum Scota vxore Pharaonis Ægyptij filia huc delatum, & ex vxore inſulam *Scotiam*, & ex ſuo nomine linguam *Gaothelam* *Hibernia cur Ogygia dicta.*

thelam denominâſſe, ídque eo tempore quo Iſraelitæ ex Ægypto demigrârunt. Paucis verò pôſt ſeculis Hiberum, & Hermionem Hiſpanos Gurguntij Regis Britannorum permiſſu in hanc regionem peſtilentia exhauſtam colonias deduxiſſe prodit hiſtoria Britannica. Hæc nec affirmare, nec refellere in animo eſt, in his detur ſua antiquitati venia. Certè vt hanc Inſulam antiquitùs habitatam fuiſſe, cùm per vniuerſum orbem genus humanum proſeminaretur, non dubitauerim; ita ex Britannia noſtra primos incolas commigrâſſe in aperto eſt. Nam vt taceam infinitam vim Britannicarum dictionum in lingua Hibernica, antiqua nomina quæ Britannicam ſapiunt originem, & cultum veterem, (vt inquit Tacitus,) non multùm à Britannia differentem; ab antiquis omnibus *Inſula Britannica* dicitur, Diodorus Siculus *Irin* Britanniæ partem dixit, & Strabonis Epitome incolas diſertè Britannos vocat. Feſtus etiam Auienus ex Dionyſio hoc docet cùm de Britannicis inſulis agit,

Britanni primi Hiberniæ incolæ.

Eminùs hic aliæ gelidi prope flabra Aquilonis
Exuperant vndas, & vaſta cacumina tollunt,
Hæ numero geminæ, pingues ſola, ceſpitis ampli,
Conditur occidui quà Rheni gurgitis vnda,
Dira Britannorum ſuſtentant agmina terris.

Nec alia eſt regio è qua ratione vicinitatis commodiùs in Hiberniam demigrari potuit, quàm è noſtra Britannia. Poſteà verò, cùm ſuum Romani imperium vndique propagâſſent, multi proculdubio ex Hiſpania, Gallia, & Britannia huc ſe receperunt, vt iniquiſſimo Romanorũ iugo colla ſubducerent, nec aliter illa Taciti verba capio. *Hibernia valentiſſimam imperij partem magnis inuicem vſibus miſcuerit.*

Romani Hiberniam non ingreſſi.

Quamuis autem Hibernia ſitu Romano imperio inprimis fuerit neceſſaria, aditus, portúſque per commercia Romanis cogniti, & Iulius Agricola regulum Hibernicum ſeditione expulſum in occaſionem inuadendæ Inſulæ retinuerit: nihil tamen Romanos hîc tentâſſe legimus. Tentâſſe nihilominùs credunt nonnulli, & ægrè colligunt ex illo Iuuenalis.

Arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas
Orcades, & minima contentos nocte Britannos?

Panegyricus tamen Conſtantio Auguſto dictus ſub eius nutu Hiberniam fuiſſe innuit. *Britannia*, inquit, *ita recuperata eſt, vt illæ quoque nationes terminis eiuſdem inſulæ cohærentes veſtris nutibus obſequantur.*

obſequantur. Hieronymus etiam in ſuis Chronicis Hiberniam cũ Britannia & Thule Conſtantino Conſtantini Maximi filio in imperij diuiſione obueniſſe ſcribit, Ea quoq; de *Cæſarea* Noachi *Cæſarea.* nepte fabella Cæſarũ nomen ita præ ſe fert, vt alicuius Cæſaris in Hiberniam aduentus in ea latitare videatur. Veruntamẽ ego animum vix inducere poſſum, vt hanc regionem in Romanorum poteſtatem vllo tempore conceſſiſſe credam. Cæterùm inclinante iam Romano imperio, Scotorum, ſiue Scytharum natio, quæ diu per incerta vagata fuerat, in Hiberniam infuſa videtur, anteà enim Scotorum nomen inauditum. Sub Honorio autem & Arcadio Augg. à Scotorum gentibus habitatam fuiſſe ſcripſit Oroſius. Vnde eius σύγχρονος Claudianus.

Scotorum cumulos fleuit glacialis Ierne.

Et alibi.

Totam cùm Scotus Hibernem Mouit.

Et quanquam paucis pòſt annis, cùm Hiſpania Vandalorum, & & Gundrici rabie lacerata fuerit, plurimi huc ſe ſubduxerint, *Ilam Octor* (cuius meminit Nennius) tum aduenſſe ſuſpicor; ita tamen Scoti primas tenuerunt, vt ab illis SCOTIA regio dicta fuerit. Nec multis interiectis annis nomen Chriſto dare pri- *Religio Chriſtiana in Hibernia.* mùm cœperunt, (quamuis illam de conuerſione Hiberorum in Aſia hiſtoriam ex Rufino ad ſe rapiant.) Palladiúmque epiſcopum ad eos miſit Cœleſtinus Pontifex Romanus. Vnde contra Collatorem Proſper Aquitanus. *Cœleſtinus Pelagiano morbo Britannias liberauit, quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis oc- *Anno Chriſti 431. Palladius.* cupantes etiam ab illo ſecreto ſecluſit Oceani, & ordinato Scotis epiſcopo, dum Romanam inſulam ſtudet ſeruare catholicam, fecit etiam barbaram Chriſtianam.* Palladium tamen morte in Britannia præreptum nihil prꝑſtitiſſe author eſt Nennius, qui ex Hibernicis ſcriptoribus Chriſtianam religionem à Patricio hîc diſſeminatam ſcribit. Hic enim natione Britannus, & Martino Turonenſi af- *Patricius.* finitate coniunctus, Palladio defuncto à Cœleſtino ſubrogatus, tanto ſucceſſu Chriſtianam religionem per Hiberniam propagauit, vt longè maximam inſulæ partem ad Chriſtum conuerterit, Hibernorum Apoſtoli nomen meruerit, & eius diſcipuli tantos progreſſus in re Chriſtiana fecerint, vt ſubſequenti ætate Scoticis monachis nihil ſanctius, nihil eruditius fuerit, & in vni- *Monachi Hibernici ſancti, & eruditi.* uerſam Europam ſanctiſſimorum virorum examina emiſerint, quibus *Fulda* Germaniæ, *S. Gallus* Heluetiæ, aliæque vrbes, & monaſteria originem debent ſuam. De his monachis intelli-

gendus Henricus Antiſiodorenſis cùm ad Carolum Caluum ſcribit. *Quid Hiberniam memorem contempto pelagi diſcrimine penè totam cum grege philoſophorum ad littora noſtra migrantem? quorum quiſquis peritior eſt, vltrò ſibi indicit exilium, vt Salomoni ſapientiſſimo famuletur ad votum.* [*Monachi.*] Longè tum alia Monachiſmi quanquam recentis & nuper inſtituti facies erat, quàm hodie cernitur. Re ipſa cupiebant eſſe quod dicebantur, nihil fucatum illis, nihil [*Vadianus.*] perſonatum placebat, ſimplicitatis erat, non malitiæ, longè minus obſtinatiæ ſiqua in re errabant. Opum autem & rerum ſæculi tantus illis contemptus, vt eas non ſolum non ambirent, ſed oblatas etiam, & hæreditarias reſpuerent. Præclarè enim Columbanus & ipſe Hiberniæ monachus, qui, vt Abbas Wala[*Walafridus.*]fridus ſcribit, à Sigeberto Francorum rege magnifica pollicitatione, ne Regno ſuo decederet, inuitatus hoc ipſum reſpondit, quod & de Thaddeo Euſebius lib. Eccleſiaſt. hiſtor. primo retulit, *Non decere videlicet, vt alienas diuitias amplecterentur, qui Chri*[*Diuitiarum contemptus.*]*ſti nomine ſuas dereliquiſſent*. Epiſcopíque Britanni non minùs diuitias ſpreuiſſe videntur, cùm tam pauperes eſſent vt nihil proprium haberent. *Tres enim* (vt habet Sulpitius Seuerus) [*Epiſcopi Britanni.*] *Britanni epiſcopi in Ariminenſi concillo inopia proprij publico vſi ſunt.* Angloſaxones etiam noſtri illa ætate, in Hiberniam tanquam ad bonarum literarum mercaturam vndiq; confluxerunt, vnde de viris ſanctis ſæpiſſimè in noſtris ſcriptoribus legitur, *Amandatus eſt ad diſciplinam in Hiberniam*, & in Sulgeni vita, qui ante ſexcentos annos floruit,

> *Exemplo patrum commotus amore legendi,*
> *Iuit ad Hibernos Sophiâ, mirabile, claros.*

[*Angli Saxones literas ab Hibernicis accepiſſe videntur.*] Indéque noſtrates Saxones rationem formandi literas accepiſſe videantur quum eodem planè charactere vſi fuerint, qui hodie Hibernicis eſt in vſu. Sed hoc ſanctitatis & bonarum literarum ſtudium citò reſtinxit bellorum rabies. Anno enim ſexcenteſſimo quadrageſſimo quarto à Chriſto nato, Egfridus Nordanhumbrorum rex cędibus & incendijs Hiberniam Anglis amiciſſimam confudit, quo nomine à Beda grauiſſimis ver[*Norwegi Hiberniam vaſtant.*]bis ſubaccuſatur. Inde Norwegi Turgeſio duçe regionem per triginta annos indigniſſimis populationibus deuaſtauerunt, ſed illo demùm ex inſidijs ſublatq, in Norwegos cæde adeò atroci graſſati ſunt incolæ, vt vix nuncius tantæ cladis ſuperfuerit. Norwegi hi procul dubio *Normanni* illi fuerunt, qui, vt inquit Eginhardus, Caroli magni temporibus, *Hiberniam Scotorum inſulam*

aggreſſi,

aggreſſi,à Scotis in fugam conuerſi erant. Poſteà *Ouſtmanni*,id eſt,viri orientales, è maritima Germania in Hiberniam venerunt, qui cùm magnæ & copioſæ mercaturæ ſpecie quaſdam vrbes occupâſſent, difficillimum bellum breui concitârunt. Eodem ferè tempore Eadgarus rex Anglorum potentiſſimus, magnam Hiberniæ partem deuicit. Sic enim in eius quodam diplomate legitur.*Cui conceſſit cum Anglorum imperio propitia diuinitas omnia regna inſularum Oceani cum ſuis ferociſſimis regibus vſque Norwegiam, maximámque partem Hiberniæ cum ſua nobiliſſima ciuitate Dublina Anglorum imperio ſubiugare.* Has externorum bellorum procellas grauior inteſtinæ ſeditionis tempeſtas excepit, quæ Anglo ad debellandam Hiberniam viam patefecit.Dermicius enim Murchardi filius (*Dermot Mac Morrog* illi vocant) qui orientali Hiberniæ parti (quam Lageniam ſiue *Leinſter* vocant) cum imperio præfuit, ob tyrannidem, & libidinem regno exturbatus. Ororicij enim *Midiæ* reguli vxorem rapuerat, ab Anglorum rege Henrico ſecundo, vt auxiliaribus armis in regnum reſtitueretur, impetrauit, Pactúsq; eſt cum Richardo Comite Penbrochiæ, cognomento *Strongbowe* ex Clarenſium familia oriundo, vt ad eum reſtituendum auxilium ferret,& ille Comiti cum Eua filia regni ſucceſſionem confirmaret. Comes verò ſtatim conſcripta ex Wallis, & Anglis lectiſſima militum manu, & adſcitis in belli ſocietatem Giraldidis, ſiue *Fitz Giralds*,Stephanide, ſiue *Fitz Stephens*, & alijs ex Anglia nobilibus, Dermicium ſocerum in auitum regnum reſtituit, & paucis annis tantam Hiberniæ partem victoria complexus eſt, vt eius potentia Anglorum regi iam ſuſpecta fuerit, qui promulgato edicto cum graui comminatione, Comitem & commilitones ex Hibernia reuocauit, & niſi nulla interpoſita mora parerent, publicatis bonis,proſcripſit. Vnde Comes quicquid vel vxorio iure creuit, vel bello acquiſiuit, regi pacto, & tabulis conceſſit, & ab eo Comitatus *Wesfordiæ*, *Oſſoriæ*, *Carloghiæ*, & *Kildariæ* cum quibuſdam caſtris, tanquam beneficiarius cliens recepit. Coactis ergo copijs tranſmiſit in Hiberniam Henricus noſter ſecūdus anno Chriſti cIↃ. C. LXXI. & inſulæ principatum obtinuit. Omne enim imperium ſuum, & poteſtatem in illum tranſtulerunt Hiberniæ Ordines, Rothericus inſulæ monarcha, proceres, & populus; vt Adriani PP. diploma, & annulum in inueſtituræ ſignum omittam. Ille verò Hiberniæ dominium Ioanni filio in manus tradidit. Quem cùm iam Rex eſſet, ſcriptitant Hiberniam vnà cum

Ouſtmanni.

Dermicius Murchardi filius.

Richardus Strongbowe.

Henricus 2. Hiberniam ingreditur.

Hibernia nunquam Rom. Eccleſiæ feudalis. cum Anglia Romanæ eccleſiæ tanquam feudalem conceſſiſſe, & ab ea tanquam ſecundarium recepiſſe ſucceſſoreſque obligaſſe, vt trecentas marcas Pontifici Rom. ſoluerent: Sed hoc in veritate falſum eſſe aſſerit, qui Pontificias partes ad mortem propugnauit clariſſimus vir Thomas Morus. Romanos enim eiuſmodi conceſſionem non poſſe exhibere, illam pecuniam nunquam exegiſſe, & reges Angliæ nunquam hoc agnouiſſe ſcribit. (Nec hoc ſane Auguſtinus Steuchus reticuiſſet qui Rom. eccleſiæ vaſſallos ſigillatim enumerat.) Negat etiam Morus ille regem ſuo iure in Hibernia per ſe cedere potuiſſe. Sed hæc extra callem. Iam inde à Ioanne Anglorum reges *Hiberniæ Domini* dicti fuerunt, donec Henricus VIII. patrum memoria in Hibernicis Comitijs Hibernię Rex ab inſulę ordinibus declaratus fuit, quòd quibuſdam ſeditioſis Domini nomen non perinde ac regis ſanctum, & verendum videretur.

Cùm autem in illorum nobilium nomina inciderimus, qui primi Anglorum Hiberniam aggreſſi ſunt, & fortiſſimè ſub imperium Anglicum ſubiunxerunt: ne illis, & eorum poſteris hanc gloriam inuidiſſe videamur, ex Hiberniæ (vt præ ſe fert titulus) Cancellaria apponemus.

Qui venerunt cum Dermitio Murchardi filio in Hiberniam.

Richardus Strongbowe *Comes Penbrochiæ*, qui ex Eua Murchardi Reguli Hibernici filia vnicam progenuit filiā, quę Guilielmo Mareſcallo Penbrochiæ Comitatus titulum cum latifundijs in Hibernia attulir, & numeroſam prolem, quinque ſcilicet filios qui ſibi ſerie quadam ſucceſſerunt ſine prole omnes, totidemque filias quæ Hug. Bigodum Comitem Norfolciæ, Gwarinum de *Montecaniſio*, Gilbertum de *Clare* Comitem Gloceſtriæ, Guil. de *Ferrarijs* Comitem Derbiæ, Guiliel. *Breoſe* honoribus, liberis & poſſeſſionibus locupletarunt.

Robertus Stephanides.
Herueus de Monte-Mariſco.
Mauritius Prendergeſt.
Robertus Barrenſis.
Meilerius Meilerinus.
Mauritius filius Giraldi.
Redmundus nepos Stephani.

Guilielmus

Guilielmus Ferrandus.
Milo de Cogan.
Richardus de Cogan.
Gualterus de Ridensford.
Gualterus } *filij Mauritij Giraldi.*
Alexander }
Guil. Notte.
Robertus Bernardi filius.
Hugo de Laceio.
Guilielmus filius Aldelmi.
Guilielmus Macarellus.
Humfredus Bohunenſis.
Hugo de Gundeuilla.
Philippus de Haſting.
Hugo Tirellus.
Dauid Gualenſis.
Robertus Poërius.
Osbertus de Herlotera.
Guilielmus de Bendenges.
Adam de Gernez.
Philippus de Breoſo.
Griffinus Stephani nepos.
Radulphus Stephani filius.
Gualterus Barrenſis.
Philippus Guallenſis.
Adam Herefordenſis.

Quibus ex Giraldo Cambrenſi adiungi poſſint.

Ioannes de Curcy.
Hugo Contilonenſis.
Redmundus Cantimorenſis.
Redmundus Hugonides.
Milo Meneuenſis, & alij.

Hibernia diuiſio. HIbernia ex incolarum moribus in duas diſpertitur partes, qui enim legibus teneri recuſant, & incultiùs viuunt Iriſh-rie, & vulgò Wild Iriſh, id eſt, ſylueſtres Hibernici, vocantur: qui verò legum poteſtatem ſanctam habent, & iudicijs ſe ſiſtunt, *Anglo-Hibernici* dicuntur, & eorum regio The Engliſh Pale. Verùm ex ſitu, ſeu potiùs Rectorum quondam numero, quinque continet portiones (Pentarchia enim olim erat) *Momoniam* videlicet ad Auſtrum, *Lageniam* ad Ortum, *Connactiam* ad Occaſum, *Vltoniam* ad Septentriones, & *Mediam* in ipſo ferè medio.

Mounſter.

MOMONIA, Hibernicè *Mown*, Anglicè Mounſter, Vergiuio mari ad Auſtrum expoſita iacet, à Connactia Sineo, à Lagenia Neoro fl. alicubi diſcreta: bifariam quondam diuiſa in Momoniam Occidentalem & Auſtralem. Occidentalem antiquitùs habitârunt *Gangani, Luceni, Velabri* & *Vterini*, Auſtralem *Vdia*, ſiue *Vodiæ*. Nunc autem in ſeptem Comitatus deſcribitur, Kerryenſem, ſcilicet Limiricenſem, Corcagienſem Tripporarienſem S. Crucis, & Waterfordienſem, quorum etiam in numerum Deſmoniā iam accenſetur.

Gangani. GANGANI ex nominis affinitate ijdem cum *Concanis* Hiſpaniæ fuiſſe videantur, quos origine Scythas, ſanguinémque equinum potâſſe (quod non inſolens iampridem ſylueſtribus Hibernicis) teſtatur Silius:

Et qui Maſſagetem monſtrans feritate parentem,
Cornipedis fuſa ſatiaris Concane vena.

Et præter eum Horatius:

Et lætum equino ſanguine Concanum.

Kerry. *Kerry* (vt nunc vocatur) ad Sinei oſtium eorum ſedes erat. Regio auijs, & ſylueſtribus montibus ædita, quibus crebræ interſunt

ſunt valles cauæ, nemoribus etiam condenſæ. Comitatus Palatini dignitatem, & iura Deſmoniæ Comites in hoc habuere, ſed hominum iniquitate, qui libertate vti & noluerunt, & neſcierunt, in malorum ſentinam, & ſeditioſorum perfugium iampridem conuerſa erat. Syluestrium Hibernicorum animos ridicula opinio peruaſit & etiam perſuaſit, illum qui in militari illo barritu, ſiue clamore quo in congreſſu magna vocis contentione vtuntur, reliquorum clamori non reſpondeat, ſubito à terra arripi, & quaſi volantem in has deſertas valles deferri, ex quacunque Hiberniæ regione, ibi gramine veſci, aquam lambere, nec malè, nec bene eſſe ſibi ſentire, rationis, non orationis vſum tenere, à venantibus demum miniſterio canum capi, & domos ſuas deduci. Huius regionis mediam fluuiolus nunc anonymus *Trailes* oppidulum quodammodo deſolatum (vbi Deſmoniæ Comites ædes habuerunt) præterfluens interſecat, quem DVR eſſe Ptolemæi, ſitus quodammodo innuit, & aſſeuerarem ſi *Duris*, qui inter huius occiduæ oræ portus hodie cenſetur, ad huius ſit oſtium, vt à nonnullis accepi. Non procul hinc *Smerwic* ſtatio (ſic contractè pro *S. Mary-wic*) cernitur, ad quam nuper cum Giraldus Deſmoniæ Comes vir profunda in principem, & patriam perfidia, ſcelerate aſſiduis agrorum vaſtationibus Momoniam attereret, appulſa eſt tumultuaria Italorum & Hiſpanorum manus à Gregorio PP. & Hiſpano in eius auxilium ſubmiſſa, qui loco hîc ſtatiuis munito, quem *Fort del Ore* vocârunt, minis cœlum terrebant. Sed illuſtriſſimi & bellicoſi Baronis Domini Arthurij Grei Proregis aduentus, & primus impetus rem decreuit. Protinus enim ſe dediderunt, & maximam partem è medio ſublati, quod rebus huius regni ſic ferentibus, & ſeditioſis vndique imminentibus, conſultiſſimum, & tutiſſimum videbatur. Ipſéq; Deſmonius tandem trepida fuga in vicinas ſyluas coniectus, iamdudum in tuguriolo ab vno & altero milite irruente primùm ſauciatus, poſteà agnitus, capitéque truncatus perfidiæ, & vaſtatæ patriæ pœnas dependit.

Trailes. *Dur fl.* *Smerwic.* 1580. *Fort del Ore.* 1583.

Ganganis ſubiecta eſt longè latéque ad Auſtrum *Deſmonia*, Hibernis *Dassown*, Anglis *Deſmond*, quondam à tribus infeſſa populis, *Lucenis* ſcilicet, *Vellabris*, & *Ibernis*, qui *Vterini* in nonnullis exemplaribus concipiuntur. LVCENI à Lucenſijs Hiſpaniæ, qui oppoſitam oram tenuêrunt, & nomen & originem traxiſſe videantur. VELABRI ab *Aber*, id eſt *æſtuarijs*, ſic ſunt nominati, quòd ad æſtuaria ſedêrunt, vnde etiam Artabris, & Cantabris

Deſmond. *Luceni.* *Velabri.*

facta

Notium prom. facta appellatio. Hos ſtatuit Oroſius ad NOTIVM PROMONTORIVM, hodie *Biar head* nautis, quod Hiſpaniam ſpatioſo interuallo procul ſpectat. Sub Notio hoc promontorio, IERNVS flu. ab Oceano ebibitur, ad quem *Dunk-eran* ſedes Epiſcopalis cernitur. *Dunk-eran* hæc quę Hiberno-Scotis *oppidum Eran* denotat, non ſolùm ſe eſſe IVERNIM vrbem, quam Ptolemæus vocat, ſed flumen etiam eſſe *Iernum* illum expreſsè loquitur; cuius appellatio vt totius Inſulæ ab *Hier* Hibernicorum facta videtur, quod Occaſum ſignificat. Eſt enim vltimus huius regionis ad Occidentem fluuius, vt ipſa Hibernia vltima totius Europæ Inſula. IBERNI qui etiam ὕπερνοι, id eſt, vt ego interpretor, ſuperiores Hiberni hunc fluuium ad alterum promontorij latus accoluerunt, vbi *Berehauen*, & *Baltimore*, copioſa halecum piſcatura portus notiſſimi. Iuxta quos habitat *Mac Carti More*, ex Hibernica origine regulus, qui anno 1566. poſſeſſiones & latifundia ſua DIVÆ ELIZABETHÆ in manus tradidit, & ab ea recepit, vt Anglico more, clientelari iure, fiduciæ nomine teneret. Eodémque tempore Comes de *Glencar*, & Baro Valentiæ creatus eſt, vir in hoc tractu magni nominis, & potentiæ, Giraldidis olim infenſiſſimus, qui maiores ſuos, vt ille contendit, Deſmoniæ Reges his auitis ſedibus exuerunt. Giraldidæ enim iſti, ſiue *Fitz-Giraldes*, ex Kildarienſi familia oriundi, deuictis Hibernicis, ampliſſima hîc ſibi latifundia acquiſiuêrunt, & ex illis Mauritius *Fitz-Thomas* primus Deſmoniæ Comes anno ſalutis 1355. ab Edwardo tertio creatus, hæreditatem adeò ſtabilem, & firmã reliquit, vt ad decimũ ab eo Comitem perditiſſimũ hunc rebellẽ, quem dixi, ille honor perpetua quaſi ſerie deſcenderit.

Biarhead.
Iernus.
Iberni.
Berehauen
Baltimore.
Mac-Carti More.
Deſmonia Comites.

Poſt *Ibernos* ἰδίαι, qui & VODIÆ, & VDIÆ habitârunt, cuius nominis veſtigium expreſſiori indicio ſe patefacit in agro Kilkennienſi, pars enim eius maxima *Idou*, & *Idouth* nominatur. Incoluêrunt hi Comitatum Corcagienſem, Tripararienſem, Limiricenſem, Kilkennienſem, & Waterfordenſem. In Corcagienſi Comitatu vrbs eſt *Corcagia* Giraldo, *Korke* Anglis, & *Korcach* indigenis aſtrictiore mœnium ambitu concluſa, & vna quaſi directa platea protenſa, emporiolum tamen frequens, & celebre, ſed ita ſeditioſis vicinis circumſeſſa, vt perpetuas excubias agitent, quaſi perpetua obſidione eſſent incincti, & in agrum filias elocare non audeant, vnde contractis inter ſe nuptijs ciues omnes aliquo affinitatis gradu ſe inuicem contingunt. Briocum virum ſanctiſſimum, à quo *Sanbriochiana* in Britannia Armorica diœceſis

Vodia, & Vdia.
Korke.
Briocus.

diœceſis vulgò *S. Brieu* nomen aſſumpſit, hinc oriundum ſcribit Robertus Cænalis. Sed in hoc à veritate abijt, quod Coriondos Hiberniæ in hac vrbe ſtatuerit. Non enim huius vrbis meminit Ptolemæus. Flumen tamen quod præfluit idem videatur, quod DAVRONA Ptolemæo dicitur. SAVRANVS enim, & *Sauerenus* Giraldo, vna tantùm immutata literula, nominatur. Quæ intercedit inter hæc nomina affinitas, hoc mihi dictauit, & maiori ſanè cum probabilitate, quàm ſi Dauronæ nomen proximo flumini adaptarem, qui Corcagienſem Comitatum, & Tripararienſem interfluens per *Liſmor* Oceanum petit, & hiſtoricis *Auenmor*, id eſt, *flumen magnum*, appellatur, de quo Nechamus: *Daurona & Saurenus.* *Liſmor.*

Vrbem Liſſimor pertranſit flumen Auenmor,
Ardmor cernit vbi concitus æquor adit.

Ardmor enim viculus eſt ad òſtium, cui ad alteram ripam *Yoghalia*, ſtatio ſatis tuta opponitur, quam nuper proditam ille ſeditionis fax Deſmoniæ Comes miſerè diripuit, ſed huius proditionis pœnas Prætor mox ſuſpendio luit. In huius vicinia magnos habet prouentus Vicecomes Barrenſis, à Roberto Barrio Anglo prognatus, qui in expugnanda Hibernia operam nauauit egregiam. *Ardmor.*

In Tripararienſi Comitatu, nihil memoratu dignum ſe offert, niſi quòd ſit ibi Palatinatus, & Holy croſſe in eo oppidulum magnis gaudeat immunitatibus, quæ in honorem, vt perſuaſerunt monachi, fragmenti Crucis Dominicę conceſſæ fuerunt. In Limirincenſi agro Limiricum vrbs eſt, quam diuiſo alueo *Senus* fl. nobiliſſimus circumfundit, Hibernicis *Loumeagh*, Anglis *Limerick*. Sedes hęc eſt Epiſcopalis, & Emporium Momoniæ celebre, à Reimundo Craſſo Anglo Guilielmi Giraldidis filio primùm expugnatum, poſteà à Duuenaldo Hibernico Thuetmonię regulo incenſum, deinceps Philippo *Breoſo* Anglo in feodū datum, & à Ioanne rege caſtello munitum. A quo haud procul ad Auſtrum *Emly* ſiue *Awn* epiſcopalis eſt ſedes, quæ olim frequentiſſima fuiſſe perhibetur. *Suirus* flumē nobile accolis *Showr* ex hoc Tripararienſi agro in Kilkennienſem defertur, qui è Bladina monte profuſus per *Oſſiriam* inferiorem, quæ Butleris Comitis, & *Thurles* quæ illis Vicecomitis titulum præbet, primùm Caſſiliam vrbem adit Archiepiſcopali dignitate ab Eugenio PP. exornatam, cui nouem ſubſunt ſuffraganei Epiſcopi. Indéq; iuxta Waterfordiam alijs duobus fluuijs adauctus in oceanum exoneratur. Vnde Nechamus noſter: *County of Tiborary.* *Holycroſſe.* * *Limerick.* *Showre fl.* *Suyrus.* *Caſſilia.*

Suirius inſignem gaudet ditare Waterford,
Æquoreis vndis aſſociatur ibi.

Waterford. *Vita Griphini filij Conani.*

Hæc vrbs *Porthlargy* Hibernis & Britannis, *Waterford* Anglis appellata, à Norwegis Piratis conſtructa quamuis cœlo ſit craſſiuſculo, ſolo minùs læto, & anguſtioribus coarctata vicis, ea tamen portus eſt opportunitas, vt opulentia & frequentia ſecundas in Hibernia ferat, fide & obſequio in imperium Anglicum ſemper ſingulari. Ex quo enim Richardus Comes Penbrochiæ expugnauit, Anglis Hiberniam ſubigentibus tutam fide ſua, & quiete, ſecuramque à tergo pacem ſemper præſtitit. Vnde Reges Angliæ plurimas, & maximas immunitates conceſſerunt, quas Henricus ſeptimus auxit, & confirmauit, eò quòd contra ementitum illum principem Perkinum Warbec qui plenis impudentiæ velis ad ſummum regiæ dignitatis gradum enitebatur, ciues ſe fortiter & prudenter geſſiſſent.

Leynſter.

Altera Hiberniæ pars incolis *Leighnigh*, Britannis *Lein*, Anglis *Leynſter*, ſcriptoribus Latinis *Lagenia*, & antiquis Sanctorum vitis *Lagen*, tota maritima ad Ortum iacet, à Momonia *Neoro* fluuio, quem multis tamen in locis tranſcendit. à Connacthia aliquandiu *Sineo*, à Media ſuis limitibus terminata. Fertilis & frugifera eſt terra, mitiſſimo cœlo, nec inclementibus incolarum ingenijs. Ptolemæi ætate ſedes erat *Brigantibus, Coriondis, Menapijs, Caucis* & *Blanis*, & ab his Blanis fortaſſe deducta, & contracta illa recentiora nomina *Lein, Leinigh*, & Leinſter. Nunc autem diſtinguitur in Comitatum *Wexford, Caterlogh, Kilkenny, Dublinenſem, Kildarienſem, Comitatum Regis, Comitatum Reginæ, Longfford*, quibus *Fernes*, & *Wicklo* nunc annumerantur.

Brigantes. Birgus nunc Barrow. Brigantia.

Brigantes ſederunt inter Suiri oſtium, confluentéſque *Neori* & *Barrowi*, qui Birgus Ptolemæo dicitur, ſub vrbe Waterfordia. Quia verò Brigantium vrbs fuerit antiqua in Hiſpania Brigantia dicta, omnem mouet lapidem Florianus *del Campo*, vt hos Brigantes ex ſua deducat Hiſpania. Si verò huiuſmodi coniecturæ ſit locus, æquè probabiliter à noſtris Brigantibus, quæ gens vicina, & numeroſiſſima, deducerentur.

Sin autem verum ſit, quod quædam exemplaria habent hos BIRGANTES dictos fuiſſe, cornicis oculos confiximus vterque, à BIRGO enim flumine quod circumcolunt, nominatos fuiſſe, ipſum nomen ferè perſuadeat. *Birgantes.*

Inter *Neorum* & *Birgum*, habitârunt CORIONDI, vbi nunc *Carloo*, ſiue *Caterlogh* Comitatus, & agri Kilkennienſis pars non minima, atque etiam vlteriùs vbi *Oſſiria* Superior, & Ormondia, quæ Hibernicis *Vrrown*, Anglis *Ormond*, & vulgò corruptiſſimè *Wormewood*. Harum neutra quicquam præter ſuos Dominos memorandum habet. Oſſiria ſuperior enim ſuum Baronem Barnabam *Fitz-patric*, ab Edwardo Sexto eo honore auctum habet. Ormondia autem ex clariſſima Butlerorum familia, duodecem Comites numerat à Iacobo Primo, quē Edwardus III eò honoris euexit, cuius maiores iam olim honorarij erant Hiberniæ pincernæ, vnde illis hoc nomen *Butler* impoſitum. Faciales noſtri hanc familiam arctiſſima affinitate Th. Beckettum Archiepiſcopum Cantuarienſem attigiſſe perſuadent, & poſt eius cædem, in Hiberniam à Rege Henrico II. fuiſſe tranſlatam, qui exiſtimauit ſe facti inuidia deoneraturum, ſi Beckettiaffines prouentibus, & honoribus augeret. Quòd verò nonnulli Hibernici, & qui fide digni videri volunt, homines quoſdam in hoc tractu quotannis in lupos conuerti affirmant, fabuloſum ſanè exiſtimo, niſi fortè illa exuberantis atræ bilis malitia, quæ λυκανθρωπία medicis dicitur, corripiantur, quæ eiuſmodi phantaſmata ciet, vt ſeſe in lupos transformatos imaginentur. Nec ego aliud de Lycaonibus illis in Liuonia tranſmutatis opinari auſim.

Coriondi. *Ormond.* 1318. *Lycanthropia morbus.*

Infra Ormondiam *Bliew Bleny*, (Bladinæ montes vocat Giraldus,) ſe leuiter conuexis iugis attollunt, è quorum viſceribus quaſi maternis *Suirus* quem dixi, *Neorus*, & *Birgus* æduntur, & diuiſis alueis decurrentes, priúſquam Oceanum adeunt, concordibus ſe conſociant aquis, vnde *Tres Sorores* ab antiquis dictæ. *Neorus* præter multa quæ ſtringit propugnacula, *Kilkenny* appoſitam habet, id eſt, *Cella, ſiue Fanum Canici*, qui antiquitùs ob vitæ ſolitariæ ſanctitatem hoc tractu maximè inclaruit. Municipium eſt nitidum, elegans, copioſum, & inter mediterranea huius inſulæ facilè primum. Diuiditur oppidum in Hibernicum, & Anglicum; Hibernicum quaſi ſuburbium eſt, & templum illud Canici habet quod & nomen dedit, & Epiſcopo ſedem præbet. Anglicum verò oppidum multò eſt recentiùs, à

Bladinæ mont. *Tres Sorores.*

Ranulpho tertio Ceſtriæ Comite, vt legi, conſtructum, mœnibúſque ab Occaſu, à Rob. Talbotto viro nobili, & caſtro à Butleris, vt exiſtimant, firmatum. Certum autem eſt in diuiſione terrarum inter filias Guilielmi Mareſcalli Comitis Penbrochiæ filiæ tertię obtigiſſe, quam duxit Gilbertus de *Clare* Comes Gloceſtriæ. Inferiùs ad eundem Neorum ſedet oppidulũ munitum Anglicè *Thomas towne*, Hibernicè *Bala mac Andan*; i. oppidum filij Anthonij, vtrumque nomen ab extructore Thoma Fitz-Anthonio Anglo inditum eſt, cuius hæredes etiamnũ huius Domini agnoſcuntur. Poſteà Neorus in Birgi ſororis amplexus ruit.

Thomas towne.

B I R G V S, nunc Barrow, è Bladina etiam monte profluens, ſolitarius multis anfractibus delatus, antiquam illam vrbem R H E B A M, à Ptolemęo memoratam prętermeat, quæ nomine etiamnum ſarto tecto, *Rheban* dicitur; ſed pro vrbe eſt planè πόλις ἄπολις, vt inquit ille, pauculæ ſcilicet caſulæ cum propugnaculo, Nobilem tamen virum N. de *S. Michaele* Baroneti titulo exornat, qui vulgò The Baronet of Rheban appellatur. Inde Birgus per *Dournam* quę Eu minimæ natu filiæ Guilielmi Mareſcalli, vxori Guilielmi Breoſi Domini de *Brecknoc*; & *Caterlagh* vulgò *Carlogh* quę maximę natu eiuſdem filiæ obuenit, Lechliniam, Hibernicè *Leighlyn* adit, regium oppidum a Bellinghamo illo nobiliſſimo Prorege, patrum memoria, caſtro munitum, iámque Baroniam de *Odrona* intermeat, quę ad Carewos Deuonios ſpectauit, ex quo Rogerus de *Carew* Miles Anglicus Digonis Hibernici Baronis filiam in vxorem duxerat. *Cauanaghi* hîc circumquaque agunt, qui à Duuenaldo Dermicij vltimi Lageniæ Regis iuniori, ſiue notho, (vt aliqui tradunt) filio oriundi, in numeroſam familiam propagati, viri bellicoſi, reſq; equeſtris gloria inſignes, & qui antiquam adhuc in ſumma paupertate ſpirant nobilitatem. Sed ob neſcio quæ inuicem homicidia ante multos annos admiſſa capitali odio diſſidentes, per mutuas iniurias & clades ſe quotidie conficiunt. Ex his autem cùm Angli quidam ſuis in Hibernia poſſeſſionibus præfeciſſent, circa Edwardi II. tempora regionem ſibi vſurparunt, & *O More* nomen aſſumpſerunt, conſociatiſque ſibi *Tolis* & *Brenis* Anglos paulatim è regione inter *Carlogh* & Mare Hibernicum ſubmouerunt. Inter hos *Neorus* & *Birgus* aquas commiſcent, vbi loci Roſſe vrbs ampla floruit mercimonijs & habitatoribus frequens, ab Iſabella Comitis Richardi *Strongbow* filia mœnibus magno ambitu armata, quę ſolummodò nunc oſtendit. Diſcordia

Birgus. Barrow. *Rheba.* Reban.

Barronet of Reban.

Cauanaghi.

O More. *Ex libello Patricij Finglaſſ. Baronis.*

Roſſe.

cordia enim inter ciues & religioſos flagrante, iam pridem ferè in nihilum recidit. *Neorus* & *Birgus* pauca hinc milliaria vno alueo emenſi *Suiro* ſorori maximæ, & nomen & aquas offerunt ſuas, qui ſtatim in Oceanum ſcopuloſo oſtio immergitur, vbi à ſiniſtra anguſta ceruice excurrit promontoriolum, quod æditam turriculam nauigantibus prætendit, à Roſſenſibus cùm floruêrunt, poſitam, quò tutiùs oſtia ſubirent.

Sub hoc oſtio MENAPII tenuêrunt promontorium ad Lybonotum, vbi nunc Comitatus Weſhfordiæ Hibernicè *County Reogh*. A Menapijs maritima inter Belgas gente hos Menapios aduenisse, nomen quodammodo innuit. Verùm an ex his, vel illis Carauſius ille fuerit, qui aſſumpta purpura Britanniam contra Diocleſianum occupauit, dixerint alij. Illum enim *Menapiæ ciuem* vocat Aurelius Victor, & *Menapia* vrbs non in Belgica, ſed in Hibernia à Geographis ſtatuitur. Hoc ipſum promontorium HIERON, i. *Sacrum*, vocat Ptolemæus, & eadem ſignificatione ab incolis etiam vocatum fuiſſe non dubitârim. Huius enim extremum oppidum ad quod Angli primam exſcenſionem in hanc inſulam fecerunt, *Banna*, quod ſacrum ſonat, lingua patria vocârunt.

Menapij.

Hieron. prom.

Byaun *Hibernicè ſacrum ſignificat.*

Ab hoc Sacro promontorio littus in Ortũ obuerſum ad Septentrionem longo tractu procurrit, cui vadoſa obiacent in mari loca nauigantibus inſidioſa, quæ nautæ **The growndes** vocant. Hîc MODONAM fl. & ad eius oſtium MENAPIAM vrbem ſtatuit Ptolemæus, quæ ita ſuis nominibus excidêrunt, vt aliquid lucis in tantis tenebris elicere planè diffidam. Verumenimuerò cùm vnum ſolummodò flumen hoc loco ſe effundit, quod nunc *Slane* dicitur, & ad eius oſtiũ vbi ſtagnat, vrbs ſit Germanico nomine *Weyſford*, totius Comitatus caput; & *Slane* MODONAM, quæ *Flemingos* olim Barones habuit, & *Weyſford* MENAPIAM fuiſſe, confidentiùs cõiectarim, eòq; magis quod hoc nomen ſit recentius & ab illis Germanis impoſitum, qui *Oustmanni* Hibernis appellantur. Cæterùm non primæ magnitudinis vrbs eſt, ſed cum primis memoranda, quòd primum totius Hiberniæ in Anglorum fidem, Stephanide Duce fortiſſimo oppugnante, ſe contulerit, Anglorúmque facta fuerit colonia, vnde totus hic ager Anglis eſt refertiſſimus, qui Anglorum antiquo veſtitu, & idiomate etiamnum vtuntur, ita tamen vt Anglohibernicè planè loquantur. Dermicius qui Anglos in Hiberniam vocauit, hanc vrbem, & viciniam Stephanidi in perpetuum conceſſit: ſed cùm ille ius

The grounds.

Modona flu.

Menapia.

Slane.

Weyſford.

ſuum Regi Henrico ſecundo in manus tradidiſſet, in Strangbowum Comitem ille tranſtulit, vt clientelari iure à ſe & regibus Angliæ teneret, vnde per Comites Mareſcallos, *Valentios* è ſtirpe Luſigniana, & *Haſtingos* ad *Greios* Dominos de *Ruthin* deſcendit, qui paſſim in antiquis Chartis *Waisfordiæ Domini* nominabantur. De hoc flumine habe hunc qualemcunque Nechaui verſiculum;

Ditat Eneſtorti flumen quod Slana vocatur,
Hunc cernit Weisford ſe ſociare ſibi.

Cauci. CAVCI, qui item gens erat maritima Germaniæ proximè Menapios habitârunt, non eo interuallo quo in Germania diſſiti. Horum fuit maritima illa regio, quam *O More*, & *O Brin*, Hibernicæ familiæ incolunt, vnà cum Comitatu Kildarienſi. In Ouaca fl. maritima hac regione OVOCA flumen à Ptolemæo ponitur, ad quod *Arcklo* caſtrum ſedet, qui fluuius, vt inquit Giraldus, *non minùs influentibus, ſinúmque replentibus, quàm elapſis omninò marinis aquis, innatæ dulcedinis ſaporem retinens illibatum vſque in ipſum mare impermixtas ſalſedine vndas conſeruat.* Adiungam etiam quod ille in eodem capite, de *Wiklo* proximo portu habet, quem *Winchiligello* appellat. *Eſt portus apud Winchiligello eo latere Hiberniæ, quo proximiùs Wallias reſpicit, qui in generali maris refluxu vndas recipit influentes, in reuerſione verò fluctuum, quas iam recepit, emittit ac amittit. Eſt & aliud ibi notabile, quia cùm totum iam ſinum elapſis vndis refluum mare deſerit, per omnem tamen anfractum continua ſalſedine fluuius influens amaricatur.*

Kildare. Kildarienſis Comitatus ager eſt lætiſſimus, de cuius paſcuis Giraldus illos Virgilij verſus vſurpat:

Et quantum longis carpunt armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponit.

Kildaria primum, & præcipuum eſt oppidum, cui honori erat in S. Brigida. prima Eccleſiæ Hibernicæ infantia, Brigida virgo ſanctitate, & virginitate venerabilis, cuius miracula, & ignem inextinctum tanquam in Veſtæ adytis penetralibus à virginibus ſacris aſſeruatum cinere nunquam excreſcente, commemorare non libet.
* Richardi Comitis Penbrochiæ hæc fuit habitatio, poſteà Guilielmi Mareſcalli Comitis itidem Penbrochiæ eius generi, per cuius filiam quartam Sibillam ad Guilielmum de *Ferrarijs* Comitem Derbiæ, & per eius itidem ex ea filiam Guilielmo *Veſcy* cuius filius Guil. *Veſcy* Iuſticiarius Hiberniæ cum regis Edwardi primi gratia excidiſſet ob ſimultates inter ipſum, & Ioannem

filium Thomæ Giraldi, filioq; legitimo orbatus eſſet, conceſſit Kildariam & alias in Hibernia terras regi, vt filium ſpurium de *Kildare* cognominatum de alijs terris *feofaret*. Paulóque pòſt *Archiua Regia.* Ioannes ille Fitz-Thomæ Giraldi, cuius maiores in expugnanda hac inſula ſumma cum virtute deſudârunt, ab Edwârdo ſecundo rege Angliæ caſtro & villa *Kildariæ* donatus primus Kildariæ *Comites Kildariæ.* Comes eſt creatus, à quo iam recta ſerie duodecimus Comes eo lætatur honore. Gigantum verò choream quam hoc in agro ſtatuit Giraldus, fabuloſæ antiquitatis admiratoribus libenter *Gigantum chorea.* relinquo. Non enim ego fabellis indulgere decreui.

Vltra Caucos egerunt Eblani, vbi nunc ager Dublinenſis, *Eblani.* & *Meth*, altera è quinque Hiberniæ portionibus, Comitatus verò Dublinenſis ad mare eſt gleba fertili, paſcuis lætis, ſyluis autem ita nuda, vt ceſpite bituminoſo, vel foſſili ex Anglia carbone plerumque vtatur. Incolis autem & oppidis refertiſſimus; ſed vnum pro cunctis fama loquatur, vrbem ſcilicet illam, quam *Eblana.* Ptolemæus Eblanam dixit, nos *Deuelin*, Latini *Dublinium*, & Deuelin. *Dubliniam*, Cambrobritanni *Dinas Dulin*, Saxones olim Duflin, & Hibernici *Balacleigh*, id eſt, *oppidum ſuper crates*, ſubiectis enim in paluſtri loco cratibus, conditam affirmant, vti Hiſpalis Hiſpaniæ, quam ſic nominatam tradit Iſidorus, quòd in paluſtri ſolo ſuffixis profundo palis locaretur. Regia hæc Hiberniæ vrbs eſt, emporium nobiliſſimum, & primæ iuſtitiæ forum, mœnibus validum, ædificijs ſplendidum, ciuibus frequens, caſtello ab Henrico *Loundre* Archiepiſcopo firmatum, & quindecem tem- 1220. plis exornatum, è quibus nobiliſſimæ ſunt S. Patricij ædes à Roberto *Cumin* extructæ, ſeu potiùs reſtauratæ, quæ ſedes Archiepiſcopalis; & Chriſti, in qua Richardus *Strongbow* Penbrochiæ Comes, expugnator ille Hiberniæ ſplendido ſepulchro conditur. Immunitatibus etiam gaudet multis. Olim pro ſummo magiſtratu Præpoſitum habuit, ſed anno reparatæ ſalutis 1409. vt Maior, & duo Balliui quotannis eligerentur, conceſſit Henricus quartus, Balliuos autem poſteà in Vicecomites Edwardus VI. commutauit. Hodiè verò Diva Elizabetha ad ingenia meli- * oribus literis excolenda fauſtis auſpicijs Academiæ ponit fundamenta. Nec quicquam hîc deeſt, quod in florentiſſima vrbe deſideres, niſi quòd portui plurimùm officit arenoſus cumulus reciproco maris meatu, in *Auen-liſnij* oſtium aggeſtus, ſic enim præfluentem fluuium vocant, id eſt, *amnis Liſnius*, qui paulò ſupe- * riùs exortus defluit per *Caſtleknok*, Baroniam olim *Tirellorum*, Caſtleknok.

 quorum

quorum ſtirps maſcula defecit circa annum 1370. *Liſnius* hic proculdubio à Ptolemęo memoratur, verùm Librariorum incuria ſuo loco exulat. LIBNIVS enim fluuius eadem planè Latitudine ad alteram inſulæ partem, vbi nullus eiuſmodi fluuius in Ptolemęi exemplaribus ſtatuitur, ſed de exilio, ſi placeat ad ſuam Eblanam, iam poſtliminiò redeat, & habeas, ſi placeat, hoſce Nechami de iſto flumine verſiculos :

Libnius fl.

Viſere Caſtel-cnok non dedignatur Auen-liff,
Iſtum Dublini ſuſcipit vnda maris.

De vetuſtate verò Dubliniæ quod dicam, nihil certi occurrit, vetuſtiſſimam tamen eſſe Ptolemęi authoritas perſuadet, & eo ſanè tempore, quo Ptolemęus floruit, ab Auellano conditam ciues produnt. Saxo Grammaticus Danicis bellis miſerè conuulſam fuiſſe tradit: poſteà in Eadgari Anglorum Regis poteſtatem deuenit, quod Diploma iam dictum confirmat. Deinde occupârunt Norwegi, vnde in vita *Gryffith ap Cynan*, Principis Walliæ legitur, Haraldum Norwegum, cùm maximam Hiberniæ partem ſubiugâſſet, Dubliniam condidiſſe. Demùm verò in primo Anglorum aduentu eorum virtuti conceſſit, & ab illis fortiter defenſa eſt, cùm Auſculphus Dublinenſium Princeps, & poſteà Gottredus Rex inſularum eam acriter vndique adorirentur. Iam inde verò deducta in hanc ex Anglis, præcipuè ex Briſtolienſibus Colonia, multis trepidis rebus, & anguſtijs, pręclara ſuæ fidei in Anglorum reges documenta dedit. Vbi *Liſnius* fl. in mare ſe condit *Houth* mari ferè circumfunditur, à quâ S. Laurentinorum familia Barones de *Houth* nominantur. Interiùs Dublinenſibus adiacet ad Aquilonē *Fingall*, cultiſſima regiuncula, & quaſi huius regni horreum. Tantam frumenti vim quotannis ſuppeditat. Certátque hîc quodammodo tellus cum agricolarum laboribus, quæ alibi per hanc inſulam neglecta & inculta de ignaua incolarum deſidia grauiſſimè conqueri videtur.

Fingall.

Methe.

REliquus Eblanorum ager, olim regnum fuit, & quinta Hiberniæ portio, quam patrio vocabulo *Mijh* dicunt, Angli Methe, Giraldus *Midiam*, & *Mediam*, forſitan quòd ſit in ipſo Inſulæ medio. Vmbilicum enim Hiberniæ *Killair*, in hac parte caſtrum, quod videtur eſſe Ptolemęi LABERVS,

BERVS, perhibent, ipſúmque nomen non aliud innuit. *Lair* enim lingua Hibernica medium ſignificat. Hæc ab Hibernico mari ad Sineum vſque flumen protenſa iacet, *quoad glebam* (vt inquit Bartholomæus Anglicus) *fertilis in frumento, paſcuis, & armentis, abundans in piſcibus, carnibus & alijs victualibus butyri, & caſei, atque lactis, fluminibus eſt irrigua. Aſpectum habet delectabilem, aërem ſalubrem. Quoad ſyluas, & paludes, in eius extremitatibus habet aditum valdè fortem, & ideò propter populi multitudinem, caſtrorum, & oppidorum fortitudinem,* CAMERA *vocatur* HIBERNIÆ *vulgariter propter pacem.* Patrum memoria in duas partes publico ordinum conuentu diſpertita fuit hæc regio; in Mediam ſcilicet Orientalem, & Occidentalem. Orientalem *Boandus* fl. qui Ptolemęo BVVINDA primùm interfluit, & poſteà cùm *Drogbda* elegans & frequens oppidum à ponte ſic dictum allueri, hanc partem ab Vltonia ſecludit. A velocitate hunc fluuium nominatum, quid ſi exiſtimemus? *Boan* enim tam Hibernicè quàm Britannicè velocem denotat, Nechamúſque noſter de hoc cecinit: *Laberus.* *Camera Hiberniæ.* *Buuinda.* *Droghda.*

Ecce Boand qui Trim celer influit, iſtius vndas
Subdere ſe ſalſis Drogbeda cernit aquis.

Trim verò illud oppidum eſt melioris notæ, & antiqua quaſi Baronia Laceiorum. Occidentalis Media præter *Laberum* iam dictum, & *Deluin*, quæ olim Petrum *Meſer*, nunc clariſſimam Nogentorum ex Anglia familiam Baronis honore exornat, nihil memorandum habet. Gilbertus enim *Nogent* (vt habet ille nobilis eruditiſſimus Richardus Stanihurſtius, qui nuper de rebus Hibernicis diſertè ſcripſit) vir cenſus equeſtris ob operam bello Hibernico egregiè nauatam Deluiniæ, & Fouriæ colonijs ab Hugone Laceio Mediæ expugnatore muneratus erat, è cuius ſtirpe Deluiniæ Barones enati ſunt. Hibernicas gentes *O Malaghlen, Mac Coghlan, O Madden, Magoghigan,* quorũ vel nomina barbarũ quiddam ſtrepunt, lubens alijs relinquo. Scribunt Hibernici regionem hanc ſuos quondã habuiſſe reges, Slaniúmq; Hiberniæ Monarcham poſteà regali menſę appropriâſſe. Cùm autem Angli pedem in Hibernia fixiſſent, Hugo Laceius maximam eius partem ſubiugauit, illíque in *feodum* conceſſit Rex Henricus ſecundus, *Dominúmque de Media* dixit, qui ab Hibernico dum *Derwartha* caſtrum conderet ex improuiſo capite truncatus, ille duos filios ſuſcepit Hugonem Comitem Vltonię, de quo poſteà, & Walterum Dominum de *Trim*, qui Gilbertum *Hugo Laceius.*

ſuperſtite patre defunctum genuit. Per Gilberti autem filias Margaretam & Matildem, altera pars per *Ienuillos* ex familia Lotharingica, & *Mortuomarios* in domanium regium, Petrus enim de *Ieneuill* ex illa Matilde natus Ioannam Rogero de *Mortuomari* Comiti *Marchiæ* enuptam genuit: altera per *Verdonos* ad varias in Anglia familias eſt deuoluta.

Ienuilli.

Senus.

Sineum flu. inter Mediam & Connactiam interlabi diximus, hic Ptolemæo SENVS, Oroſio SENA, & nonnullis exemplaribus SACANA, accolis verò *Shannin* dicitur, id eſt, vt aliqui interpretantur, *flumen antiquum*. E *Therne* montibus in Vltonia effunditur, continuóque ſecans in meridiem agros, modò ſe in ſtagna refundit, modóque in anguſtias ſe reſorbet, cúmq; vnum & alterum lacum diffuderit, intra margines ſe colligens MACOLICVM, nunc (vt vt eruditiſſimus Geographus G. Mercator obſeruauit) *Malc*, cuius meminit Ptolemæus, inuiſit, ſtatímque ab altero ſpatioſo lacu excipitur (*Lough Regith* appellant) cuius nomen, & ſitus RIGIAM vrbem quam Ptolemæus eo loci ſtatuit, non procul abfuiſſe quodammodo ſubinnuit. Vbi verò lacum hunc prætervectus anguſtiori alueo intra ripas ſe colligit *Athlon* oppidum illi inſidet, ſub quo flumen ponte è viuo ſaxo pulcherrimo magno ſeditioſorum terrori Dominus Henricus Sidnæus laudatiſſimus Hiberniæ prorex nuper coniunxit. Inde verò Senus maximarum nauium capax diducto alueo Limiricum vrbem, Hibernicis *Loummeagh*, Anglis Limerike amplectitur, de quo iam diximus. Hinc per ſexaginta plùs minùs milliaria Senus rectus, grandíſque in occaſum properat, demúmque in Oceanum occidentalem vaſto oſtio ad *Knoc Patric*, id eſt, *Patricij collis*, euoluitur. Sic enim Nechamus locum illum vocat in his de Seno verſiculis:

Macolicum.

Rigia.

Limericke.

Fluminibus magnis lætatur Hibernia, Sineus
Inter Connatiam, Momoniámq; fluit.
Tranſit per muros Limirici, Knoc Patric illum
Oceani clauſum ſub ditione videt.

Connagh.

QVarta Hiberniæ pars occaſum reſpiciens Seno flumine, Banna, & Oceano incluſa, Giraldo *Connacia*, Anglis Connagh, & Hibernis *Connaghty* dicitur. Hodie diſtribuitur in Comitatus *Clariæ*, *Letrimme*, *Gallweiæ*, *Roſecomin*, *Maio*, *Sligo*. Antiquitùs autem Ptolemæi ætate AVTERI, & NAGNATÆ totam inſederunt. Tam arcta verò cognatio inter *Nagnatas* & *Connaghty* intercedere videtur, vt vel *Connaghty* inde enatum, vel hoc nomen *Nagnatæ* à *Connaghty* detortum exiſtimare liceat. Niſi quis à NAGNATA portu cuius meminit Ptolemæus *Connaghty* factum ſuſpicetur, & inde regioni nomen impoſitum. Portus enim *Cuon* patria lingua dicitur, cui ſi addas *Nagnatæ* à *Connaghty* non multùm abludet. Cæterùm regio vt alicubi læta, & ferax, ita ſubuuidis quibuſdam locis, herbidis tamen, quos à mollitie *Boghes* appellitant, vt reliqua paſſim inſula, periculoſa, & ſyluis *Boghes.* opacioribus, & crebrioribus condenſa. Ora autem maritima multis ſinubus, & nauigabilibus alueis peruia accolas ad nauigationes quodammodò inuitat, & prouocat, ſed innatæ deſidiæ dulcedo ita detinet, vt oſtiatim malint victum quærere, quàm honeſtis laboribus paupertatem repellere.

AVTERI, quos dixi, Auſtraliorem huius Connachtiæ partem *Auteri.* olim occuparunt, vbi nunc *Twomondia* ſiue *Claria*, *Clan-Richardi* regio, & Baronia de *Atterith*, quæ Auterorum nomen in ſe planiſſimè prodit.

Twomond, Giraldo *Thuetmonia* (quæ quamuis vltra Senum ia- *Twomond.* ceat, Momoniæ adiudicatur) grandiori promontorio in mare proijcitur, ſede Archiepiſcopali, quam *Toam* dicunt, & ſuis Comitibus celebris, *O Brenis* ſcilicet, qui è veteribus Connachtiæ regulis oriundi, ab Henrico VIII. Twomondiæ Comitum titulo ſunt honorati. Hæc regio, vel maxima eius pars Anglis *Clariæ* * *Comitatus* appellatur à Thoma *Clare* iuniori filio Gilberti primi, *Clare Comitatus.* Comitis Gloceſtriæ, cui hanc regionem Rex Edwardus primus conceſſit.

Clan-Richard, id eſt, *terra filiorum Richardi* his eſt contermina, nomen Hibernico more à Richardo quodã ſumpſit ex Anglica familia

familia, de *Burgo*, ſiue *Burgenſis* dicta, quæ poſteà maximi nominis,& potentię in hoc tractu fuit,& è qua Richardum de Burgo Henricus VIII. Comitem *Clan-Richard* creauit.

Atterith vulgò *Athenry* bellicoſum Baronem ſuum Ioannem de *Bermingham* Anglum in ſuam laudem rapit, è qua familia Comites de *Louth* ſunt prognati, ſed Berminghami hi Atterithienſes quaſi degeneres in Hibernicam iam barbariem prolapſi ſe Anglos vix agnoſcunt.

Auſoba fl. The bay of Galway.

Inter hos Auteros AVSOBÆ fl. oſtium à Geographo ſtatuitur, nunc *The bay of Galway* dici videtur. *Galway* enim Hibernicè *Galline*, in eius receſſu cernitur elegans ſanè & turritum oppidum, quod fluminis beneficio diuerſas opes terræ maríſq; facili permiſcet commercio.

Nagnata.

Connachtiæ reliquum ad Boream occuparunt olim NAGNATÆ vſque ad Bannum flumen qui Vltoniam & Connacthiam interdiuidit, vbi *O Conor, O Roerc*, & *Mac Diarmod* ſylueſtres Hibernici rerum quodammodo potiuntur. Littus verò ab Auſoba dorſum agit per inſulas *Arran, Iniſceath* Colmanni monaſterio olim notam, & *Inis Bouind*, quam Beda ex Scotico ſermone, *vitula alba inſulam* interpretatur.

Libnius fl.

The bay of Slegah.

Rauius fl.

Retrahitur inde littus ad LIBNII fluuij oſtium, quem exulantem ad ſuam Dubliniam modò reduximus, ſed locus quem deſignat Ptolemæus, nunc *The bay of Slegah* vocatur. NAGNATAM vrbem hîc ponit Ptolemæus, ſed quænam illa ſit, eruere non eſt mei ingenij. RAVIVM fl. poſt hæc ſtatuit Geographus, ſed inuerſis pro BANIVM literis, quo etiamnum nomine innoteſcit *Banny* accolis nominatur, qui ex *Erno* lacu emiſſus Connachtiæ, & Vltoniæ limes dignoſcitur.

Connachtiæ Domini.

In Hibernicis proditū eſt hiſtorijs *Turloghum O-mor O-Conor* huic regioni cum imperio olim præfuiſſe, totámque inter duos filios, Cahelum, & Brienum diuiſiſſe. Aduenientibus verò in Hiberniam Anglis Rothericus pręfuit, qui Hiberniæ Monarchā ſe dixit, ſed ille mole Anglici belli imminentis territus ſe in Henrici noſtri ſecundi fidem, non tentata Martis alea, contulit. Cùm autem ſtatim à fide deficeret, Milo Coganus primus Anglorum Connachtiam, ſed irrito incœpto, aggreſſus eſt. Poſtea Guilielmus filius Aldelmi, cuius poſteri de *Burgo*, & *Bourke* Hibernicè vocātur, Gilbertus de *Clare* Comes Gloceſtrenſis, & Guilielmus de *Bermingham* primi Anglorum hanc regionem perdomuerunt, & ad humanitatem imbuerunt. *Bourkus* verò ſiue de *Burgo*,

&

& eius poſteri totius Connachtiæ Domini appellati, hanc pro-
uinciam cum Vltonia diu ſumma tranquillitate adminiſtrârunt,
& opimos redditus collegerunt, donec vnica Richardi de *Burgo*
filia Connachtiæ, & Vltonię ex aſſe hæres elocata fuerat Leonel-
lo Clarentiæ Duci Regis Edwardi tertij filio. Cùm autem ille in
Angliâ vt plurimùm hæreret, & qui illi ſucceſſerunt Mortuoma-
rij, patrimonium in Hibernia negligentiùs haberent, *Bourki* af- *The Bourks.*
fines, quos illi ſuis terris præfecerunt, Dominorum abſentia, &
turbulentis in Anglia temporibus freti, contempta legum au-
thoritate, inita cum Hibernicis ſocietate, & contractis nuptijs,
vniuerſam Connachtiam ſibi occuparunt, & paulatim degene-
rantes, Anglico cultu depoſito, Hibernicos mores induerunt.

Vlſter.

PArs quinta, & vltima Hiberniæ, quæ ad
Hyperboreum mare protenditur, & hinc
Buinda à Media, illinc Erno lacu, & Ban-
nio flu. à Connachtia ſecluditur, Vltonia
Latinè dicitur, Anglis Vlſter, Hibernicis
Cui Gully, id eſt, prouincia *Gully*, Britannis
Wltw. Regio ampla, multis, & immenſis
ſtagnis interfuſa, immanibus ſyluis vm-
broſa, alicubi ferax, alicubi macra, viridi-
tate tamen ad aſpectum vbique iucunda, & pecoribus refertiſſi-
ma. Sed vt regio ſine ſubactione inhorreſcit, ita incolarum in-
genia ſine humaniori cultura maximè efferantur. Vt tamen in
officio continerentur, qui omnia iuris, pudoris, & officij repagu-
la perfringere ſolebant, pars eius citerior in tres olim Comita-
tus, *Louth* ſcilicet *Down* & *Antrimme* diuiſa erat, & nunc reliqua
in ſeptem Comitatus nouos partitur, videlicet, *Monahon, Tiroen,
Armach, Colrane, Donergall, Fermanagh,* & *Cauon.* Ptolomæi verò
ætate hanc vniuerſam incoluerunt VOLVNTII, DARNI, RO-
BOGDII, & ERDINI.

VOLVNTII, vnde *Gulj*, & Vlſter forſitan profluxerunt, tenu- *Voluntij.*
erunt tres Comitatus *Down*, *Antrimme*, & *Louth*, qui & *Iriel* di- *
citur, cuius Comitem primum Ioannem *Brimicham* creauit Rex *Comites de Louth.*
Edwardus ſecundus quòd iuſto prælio Edwardum Bruſium 1317.
Scotum, qui ſe Hiberniæ regem declarauerat, ad *Dundalk* oppi-
dum maritimum profligauit, & occidit. Regiones etiã adiunctas

inſederunt, quarum nomina Latino ſermone eloqui vix datur, *Tiroen* ſcilicet, quam aliqui *Eugenij terram* Latinè interpretantur, *Brenny, Iueagh, Mourne*, & regiones illas quas Anglica *Fitz-Vrſorum* familia occupat, qui nunc degeneres eodem ſenſu *Mac Mahon*, id eſt, *Vrſi filij* appellantur, cum *Kilwarny*, & *Kilulto* ſyluis denſiſſimis, & Cherſoneſſis duabus *Lecale*, & *Arde*.

Nihil in his memoratu dignũ occurrit niſi Hibernicos regulos commemorare velim. Melioris notæ inter vrbes ſolummo-
Armach. dò eſt *Armach* ſedes Archiepiſcopalis, & totius inſulæ metropolis, ab Armacha regina ſic dictam fabulantur Hibernici; ſed mihi eadem eſſe videtur, quam *Dearmach* vocat Beda; & *Roborum Campum*, ex lingua Scotica ſiue Hibernica interpretatur, vbi circa annum ſalutis DLX. monaſterium extruxit celeberrimum Columbanus. Quod tandem eodem quaſi tempore, tum in Metropolitanam ſedem à Viuiano legato euectum, & à Ioanne Curcio in Anglorum poteſtatem redactum, noſtráque ætate templum illud antiquum à profligatiſſimo rebelle *O-Nealo* incendio eſt deformatum. Statim ab *Armach*, lacus *Eaugh* latè diffunditur; & ad orientem ſolem *Kilulto, Kilwarney*, & *Dyffrin* ſyluæ impeditiores vſque ad ſinum illum pertingunt, qui anguſto meatu admiſſus ita ſe inſinuat, & varijs receſſibus terram excauat, vt duas faciat Cherſoneſſos, *Lecale* ad Meridiem, & *Arde*
Lecale. ad Aquilonem. *Lecale* totius Hiberniæ longiſſimè in ortum prominet, extremúmque eius promontorium, quod nunc nautis
S. Iohns Foreland. *Iſamnum.* *Dunum.* **S. Iohns Foreland**, Ptolemeo ISAMNIUM vocatur, forſitan à Britannico *Iſa*, quod infimum ſonat. In ipſius iſthmo DUNUM floruit, cuius meminit etiam, ſed non ſuo loco Ptolemæus, nunc
Down. *Salangam aliqui vocant.* *Down*, vetuſtæ ſanè memoriæ oppidum, ſedes Epiſcopalis, & Patricij, Brigidæ, Columbæque ſepultura inſigne, quorum monumenta Leonardum Greium proregem demolitum fuiſſe fama obtinet, certúmque eſt cùm ille prouinciæ malè habitæ ageretur, & capitis damnaretur, inter alia obiectum fuiſſe hoc Patri-
Arde. cij templum profanâſſe. *Arde* è regione iacet tenui alueo diui-
1572. ſa, quam Sauagi Anglica familia iam degener, olim occupauit, & in quam Thomas Smith Eques Auratus, & Reginæ à ſecretis præclaro auſu, ſed infeſto fato Coloniam non ita pridem duxit: filium enim naturalem, quem præfecerat ex inſidijs interceptum canibus obiecerunt Hibernici, cuius immanitatis pœnas perditiſſimi illi rebelles poſteà grauiſſimas perſoluerunt, interfecti, & lupis in prædam dati.

DARNI

DARNI vltra Voluntios conſederunt, vbi nunc *Claneboy,* *Darini.*
Rowte, Glynnes, Krine, omnémque tractum maritimum vſq; ad
Loghfoyle tenuerunt. Inter hos primùm VINDERIVS flu. occur- *Vinderius flu.*
rit, qui nunc *The Bay of Knocfergus,* ab impoſito oppido muni-
to, & portu tuto, quem Angli *Knocfergus,* Hibernici *Caregfergus* Knocfergus.
vocant, id eſt *Fergusij ſcopulus,* quod nomen à Ferguſio nomina-
tiſſimo Scoto ibi ſubmerſo inuenit. *Claneboy* quod lingua Hi- *Claneboy.*
bernica *Gens flaua* ſonat, O-Nealorum fuit poſſeſſio, & nequiſſi-
mi illius rebellis Ioannis *O-Neali* fato nota, qui inter pocula hîc 1567.
à Scoto-Hibernis ex Hebridibus fuit interfectus: poſt cuius o-
bitum hunc agrum Gualtero *D'Eureux* Eſſexiæ Comiti conceſ-
ſit Diua Elizabetha. *Rowte* ſedes erat Mac-Guillinorum non Rowte.
obſcuræ in hac ora familiæ. *Glynnes,* id eſt, *Conuallis,* ad Barones
Biſſettos quondam ſpectauit, qui cum Patricium Atholiæ Co-
mitem ob priuatas ſimultates ſuſtuliſſent ex Scotia huc exula- 1242.
tum venerunt, ac ſuæ gentis familiam illuſtrem reliquerunt.
Patrum verò temporibus Scoto-Hiberni abactores ex Hebri-
dibus duce Iacobo *Mac-Conell* hanc vſurparunt, ſed illos, duce
occiſo, facilè profligauit Ioannes *O-Nealus,* reuerſi tamen de-
nuò ſunt, & hoc in tractu latrocinia immaniter exercent, ſediti-
oneſque fouent. Verùm nuperrimè honoratiſſimus Hiberniæ
Prorex D. Ioannes Perrott eò adegit, vt ſe in Dominæ Reginæ
Angliæ fidem permiſerint, & beneficiario iure agrum hunc ab
illa tenere iam iurarint. Inter hos immanes prędones qui æ-
quum, iniquum, turpe, honeſtum in nullo diſcrimine ponunt,
neſcio quę maieſtatis iura Comitem Argatheliæ habere falsò *I. Bodinus.*
innuit eruditus ille in Politicis Gallus, qui auditionibus, & in-
certis rumoribus nimiùm ſeruire videtur.

Supra has *Glynnes,* ex aduerſo inſulæ quam Ptolemęus RIC- *Ricnea.*
NEAN, nos *Raclynes* vocamus, *Krine* ſita eſt *O Cahani* regiun- Raclynes.
cula per quam *Banna* eximiæ, vt inquit Giraldus, pulchritudinis
fluuius quod * nomen teſtatur ex lacu *Eaugh* ſe in Oceanum ** Banna Hibernica lingua pulcher.*
duplici oſtio tranſfundit, ſalmonibus totius Europæ longè fœ-
cundiſſimus, eò quòd vt aliqui exiſtimant, ſit omnium fluuio- *Salmones.*
rum limpidiſſimus, cuiuſmodi aquis ſalmones vnicè delectan-
tur. LOGIA flu. cuius meminit Ptolemęus, qui nunc *Lough* *Logia flu.*
Foile paulò ſuperiùs ſpatioſo oſtio in mare prorumpit. Ad hoc
flumen non obſcura ſuperſunt nominis Darniorum veſtigia in
lacu *Der,* de quo Nechamus noſter:

Lough Der *aquis diues lacus eſt, Vltonia nouit:*

Commodus

Commodus indigenis vtilitate placet.

Nec non in caſtro *Derry*, vbi anno 1566. Edwardus Randolphus veteranę militię nomine clarus vitam patrię ſumma cum gloria profudit, & ita O-Nealum omnibus tunc ad vltimum copijs in Anglos connixum fudit, vt iam inde vires nunquam recolligeret.

Robogdij. ROBOGDII ſupra Logiam locati omne Septentrionale illud Hiberniæ littus tenuerunt, vbi *O Dongherty*, obſcurioris notę regulus multum valet. Inter hos *Rabogh* viculus Epiſcopalis antiqui Robogdiorum nominis expreſſa retinet veſtigia, ſed quodnam ſit ROBOGDIVM promontorium, niſi ſit *Faire Foreland*, planè neſcio. Ab hoc ſcopuloſo tractu extrema reflectuntur littora per *Swilly* lacus oſtium, qui Ptolemæo ARGITA dici videtur.

Robogdium prom. Faire Foreland. *Argita.*

Vlteriùs magis ad occaſum VENNICNII egerunt in *Tirconell*, vbi *Mac Rwyny Fayd*, *Mac Swyny Netoeth*, & *Mac Swyny Bannigh* plurimum poſſident. VIDVAM fl. quod nunc *Crodagh*, & VENNICNIVM promontorium quod nunc *Rames head*, & BORÆVM promontorium, quod nunc *S. Helens head* inter hos ſtatuit Ptolemęus.

Vennicnij. *Vidua fl.* *Vennicnium prom.* Rams head. *Boræum prom.* S. Helens head.

A Boreo Promontorio vnde retrahuntur in meridiem littora, vbi nunc *O Donel*, *O Buil*, & *Mac Guir* magni nominis reguli habitant, conſederunt olim ERDINI. *Erne* lacus è quo Bannius flu. in occiduum emittitur Oceanum hîc xxx. mill. paſſ. in longitudine, xv. in latitudine diffunditur, ſyluis opacis coronatus, & adeò piſcoſus, vt piſcatores nimiam frequentiùs piſcium copiam, retiúmque rupturas, potiùs quàm defectus conquerantur. Fama eſt inter accolas hunc olim agrum fuiſſe cultiſſimum, & incolis frequentiſſimum; ſed ſubitò propter eorum infandam cum beſtijs venerem, ſuperfuſis aquis in lacum redactum. *Terram*, inquit Giraldus, *tam turpium contra naturam facinorum conſciam, non tantùm primis, ſed cunctis in poſterum habitatoribus indignam author naturæ indicauit.* Vix xv. ab hoc milliaribus ad Arctum, quà via continuis ſyluis ferè inexplicabilis ducit, alter abeſt lacus, in quo inſula eminet, & in ea ad monaſteriolum ſpecus obuerſantium neſcio quorum ſpectrorum terrore, & horrendis viſis decantatus, quem aliqui Vlyſſem effodiſſe ridiculè ſomniant, cùm inferos affaretur. Incolis hodie *Ellanu' frugadory*, id eſt, inſula purgatorij, & Patricij Purgatorium nominatur. Patricium enim Hibernorum Apoſtolum à Deo ardentiſſimis precibus

Erdini. Erne *lacus.* S. Patricks Purgatory.

precibus impetraſſe creduli affirmant, vt pœnę, & cruciatus qui impios poſt hanc vitam manent, ob oculos hîc proponerentur, vt inſita ſuis Hibernis peccata, & gentilium errores faciliùs extirparet. Cæterùm cùm *Reglis* hic locus in Patricij vita nominetur, REGIAM alteram fuiſſe quam Ptolemæus memorat, iudicarim,& ſuffragatur ipſe apud Geographum ſitus. Præter hoc Patricij, etiam aliud in hac inſula Brendani Purgatorium fuit, ſed cùm locum non inuenerim, accipe quod ſolùm inueni, Nechami de illo tetraſtichon. *Regia.* *Brendani purgatorium.*

Aſſerit eſſe locum ſolennis fama dicatum
Brendano, quo lux lucida ſæpè micat,
Purgandas animas datur hîc tranſire per ignes,
Vt digna facie iudicis eſſe queant.

Hi ſunt antiqui Vltoniæ incolæ, quibus tandem permiſti Scoti, hinc Scotorum nomen in Borealem Britannię plagam tranſuexerunt. *Sex enim* (vt author eſt Giraldus) *Muredi regis Vltoniæ filij, Boreales Britanniæ partes circa annum ſalutis* CCCC. *occupârunt, vnde* SCOTIA *ſpecificato vocabulo appellata.* Ioannes Curcius primus Anglorum hanc regionem aggreſſus eſt, & Duno, Armachâque expugnatis, vniuerſam aut bello, aut deditione complexus eſt, primúſque Vltoniæ Comes eſt dictus, ſed cùm illi res proſperè geſtę ita inuidiam conflaſſent, vt ex ſuis virtutibus, aliorúmque vitijs in exilium ageretur; Hugo de *Lacy* qui illum bello perſequebatur, datus erat à rege Ioanne ſucceſſor. Huius vnicam filiam Gualterus de *Burgo* Dominus Connacthiæ in vxorem duxit, & vxorio iure creatus eſt Vltonię Comes, permanſitque ille honor in Richardo filio, vt Ioannem nepotem taceam qui ante patrem obijt, & Guilielmo Muto huius Ioannis filio ex Elizabetha Clara (hærede altera Gilberti *Clare* fratris ſui) qui à ſuis interfectus Elizabetham vnicam filiolam reliquit, quæ Leonello Clarentiæ Duci enupta. Per huius verò vnicam filiam ad Mortuomarios, & ab illis rurſum per filiam ad Richardum Ducem Eboracenſem Vltoniæ titulus eſt deuolutus, cuius filius Edwardus IIII rex Angliæ ſacro patrimonio, ſiue Domanio, vt vocant, regio adiunxit. Quo tempore cum Anglia in partes diſcederet, inteſtino exardeſcente bello, & Angli qui hîc meruerunt, Vltonia relicta, domum profecti partes ſequerentur, *O-Neale,* & alij Hibernicæ originis in has regiones inuolarunt, & ita barbarie efferârunt, vt nihil ſuprà. Iam inde enim non ſolùm qui ex O-Neali ſunt familia, ſed etiam qui *Scoti.* *Vltoniæ Comites.* * O-Neale.

viribus.

viribus & gratia plurimum valent, *O-Neali* titulum tanquam honorarium vſurpant, Vltoniæ Dominos ſe gerunt,& miſerum populum penſitandis tributis exhauriunt; adeò vt hæc prouincia quę ſuis Comitibus olim triginta millia Marcarum dependit, nunc vix pauxillulum nummorum Anglo reddat. Sed qui ad hanc barbariem fugandam tanquam ſalutare ſidus affulgere cœpit, nobiliſſimus ille Gualterus *D'Eureux* Eſſexiæ Comes, & Hiberniæ Mareſcallus immaturo fato occidit, & incredibile ſui deſiderium bonis omnibus reliquit.

Comes Eſſexiæ.

Mores Hibernicorum veteres & recentes.

Hibernorum mores.

LOcus nunc poſtulat vt de gentis huius moribus aliquid attexam,& attexam ſanè quod ad veteres ſpectat ex veteribus, quod ad recentes ex quodam recentiori ſcriptore cùm docto tum ſedulo, qui hæc accuratiſſimè adnotauit.

Strabo in libro quarto de Hibernicis. *Longè magis quàm Britanni, ſyluestres illius ſunt incolæ, Anthropophagi, id eſt hominum carne veſcentes, mandonéſque magni. Defunctos etiam parentes eſſe in eximia honestatis parte ponunt. Nec minùs alienis in propatulo vxoribus immiſceri, matribus etiam atque ſororibus. Horum etiam quæ commemoramus, dignos fide teſtes non ſanè habemus. Atqui commanducandorum hominum morem Scytharum eſſe traditur.*

Pomponius Mela in libro tertio: *Cultores inconditi ſunt,& omnium virtutum ignari, pietatis admodum expertes.*

Solinus cap. XXIIII. *Sanguine interemptorum hauſto priùs victores vultus oblinunt, fas & nefas eodem animo ducunt. Puerpera ſi quando marem edidit primos cibos gladio imponit mariti, inque os paruuli ſummo mucrone auſpicium alimentorum leniter infert, & gentilibus votis optat, non aliter quàm in bello,& inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus mari nantium belluarum inſigniunt enſium capulos, candicant enim ad eburneam canditatem. Nam præcipua viris gloria eſt in armorum tutela.*

Sed hęc vetuſtiora: medij temporis mores ſparſim Giraldus, & ex eo alij, nunc autem recentiores ex recentiori illo viro ſtudioſo habe & ſuis ipſius verbis, ordine verò noſtro. Hoc ſolummodò

modò pro illo præfabor, nihil eum ad calumniam, ſed omnia ad veritatem collimare, & tantùm de inconditis illis, & merè Hibernicis loqui, qui in extremis deliteſcunt, & humaniores mores nondum induêrunt.

Liberis, cùm ad ſacrum Baptiſmum accedunt, profana nomina imponunt, annectentes ſemper aliquid nomini, vel ab euentu acceptum, vel à vetula, vel ex colore, vt Rufus, Albus, Niger, vel ex morbo, ſcabie, caluitio, vel ex ſcelere, vt latro, ſuperbus; & licèt contumeliarum ſint impatientiſſimi; hæc tamen nomina non dedignantur optimates illi, qui ob eminentiam O literam nominibus præfixam habent. Parentis nomen, vel alicuius ex ea familia tum viuentis liberis imponere fas non eſt, mortem ſibi inde accelerari perſuaſum habent. Mortuo verò patre, eius nomen aſſumit filius, ne nomen intercidat, & ſi quis ex maioribus eo nomine præliando inſignis fuerit, ſimilis ab hoc virtus expectatur. Augent hanc opinionem Poetæ, qui antiquorum illorum res geſtas literis conſignatas habent, & multa commentitia adnectunt, vnde Poëtis his diuitiæ accreſcunt. Nouæ enim nuptæ, & puerperæ, ſe infames exiſtimant, ſi veſtes ſuas, quas habent optimas, non huic laudatori donent. Matres poſt ſextum à partu diem ex integro ſe maritali operi dedunt, paruulos ad nutrices exponunt. Nobilioribus multæ nutrices ex longinquis ſtatim aderunt, qui infantis nutritionem ambiunt, ſuosq; hiſce alumnis poſtponunt. Et quamuis intemperatiſſimi ſint propter cœli intemperiem, ſoli ciborumq; humiditatem, & iuris exilium, cúmque ſuis liberis lac præbere pro probro habeant; alumni tamen gratia, & vir & vxor à commiſtione abſtinent. Si ſecùs fiat, ſuis ſumptibus nutricem aliam ſubſtituunt. Tot ferè ſunt nutrices, quot adoleſcentulæ famulæ, & ſtupri pretium lactendi infantulum facultatem putant. Si infantulus ægrotet, lotio veterrimo aſpergunt, & contra infortunia non ſolùm principium Euangelij Ioannis, ſed clauum etiam obliquum ex equi vngula acceptum, aut lupinæ pellis particulam pueris ex collo appendent. Geſtantq; in eam rem tam nutrices, quàm infantes, zonas ex mulierum crinibus contextas, Amaſijs etiam armillas ex illis crinibus concinnatas donari compertum eſt, an Veneris Ceſton cogitant neſcio. Nutritij multò plus operæ, opum, & amoris alumnis, quàm natis impendunt, ab ijs veſtes, ſumptus ad ſtudia, ad arma, ad quæuis flagitia, ab ijs dotes & pecora non tam ſuo iure accipiunt, quàm extorquent, etiam

O litera ob eminentiam nobilium nominibus in Hibernia præfixum.

prædis abactis. Omnes ab iiſdem enutriti, chariores ſe habent inuicem, plùs amant mutuò, plùs credunt, quàm ſi germani eſſent; adeò etiam vt præ his, & propter hos etiam germanos odio habeant. A parentibus reprehenſi, ad hos altores ſuos confugiunt, & ab his animati in apertum ſæpe bellum contra parentes prorumpunt, ab his ad omnem flagitiorum immanitatem inſtructi, perditiſſimi euadunt: vti nutrices virgines quas nutriunt, ad omnem obſcœnitatem erudiunt. Si alumnus aliquis è morbo laboret, incredibile quàm citò audiant nutrices, etiam magno locorum interuallo ſeiunctæ, quam ſollicitæ die noctéq; ægrotanti adſideant. Nec aliunde quàm ex his nutritijs maximè Hiberniæ corruptelæ profluxiſſe creduntur.

Vnde Hiberniæ corruptela.

Conijcere licet hanc quàm reliquæ gentes, & calidioris, & humidioris eſſe naturæ, quod ex mirifica illorum carnis mollitie colligitur, quam ſibi tam terræ ingenium quàm lotionum quarundam artificium, exercitiúmque conferre non eſt ambiguum. Pollent etiam propter eandem muſculorum teneritudinem incredibili agilitate, & omnium corporis partium flexibilitate. Otio inprimis ſunt dediti, ſummas reputant diuitias labore carere, & ſummas ducunt delicias libertate gaudere. Muſica inprimis delectantur, citharáque maximè chordis æneis quas aduncis vnguibus numeroſè pulſant. Si qui religioni ſe conſecrant, religioſa quadam auſteritate ad miraculum vſque ſe continent, vigilando, orando, & ieiunijs ſe macerando, vt neutiquam ſit mirum quod de illorum monachis ſuperiori ſæculo ſcribitur. Ipſæ etiam adeò mulieres, & puellæ ieiunium per totum annum die Mercurij, & Sabbathi obſeruant. Quædam etiam eo die quo feſtum Catharinæ contingat; nec hoc Natiuitatis feſto, nec grauiſſimis morbis deſerunt. Cauſſam aliqui aſſignant, in puellis, vt bene de marito ſit prouiſum; in mulieribus, vt in melius mutent coniugium, vel mortuis viris, vel relictis, vel etiam mutatis illorum moribus. Qui verò nequitiæ ſe ſemel emancipârint, ipſa nequitia ſunt nequiores.

Latrocinia apud eos nullam habent infamiam, quæ paſſim ſumma cum immanitate exercentur. Latrocinaturi preces ad Deum fundunt, vt præda offeratur, & prędam pro munere à Deo oblatam arbitrantur, neque vim, neque rapinam, neque homicidium Deo diſplicere perſuadentur. Audies à ſicarijs, & incendiarijs *Miſericors eſt Dominus, & non ſinet pretium ſui ſanguinis in me irritum.* Patrum porrò veſtigijs ſe inſiſtere dicunt, & eam

ſibi

ſibi viuendi rationem reliquam eſſe, nobilitatis autem ſuæ infamiam eſſe, ſi velint ex labore manuum victitare, & à facinoribus abſtinere. Progredientes ad prædam, vel aliquod aliud opus, obſeruant manè quem primum obuium habent, ſi bene res cedat, vt idem quotidie ſibi occurrat, curant; ſin ſecùs, ſtudioſè euitant. Nocte tempeſtuoſiſſima ſtertere, & non pedibus viam longiſſimam noctu conficere, & ſpoliando omnibus periculis ſe obijcere, abiecti animi eſſe dicunt. Nuper nec templis, nec ſacris locis parcunt, quin inde etiam deprædantur, ignem quoque nonnunquam inijciunt, homines ibi latitantes interficiunt; & in cauſſa eſt turpiſſima ſacrificulorum vita, qui è templis domos prophanas conſtituunt, & meretricibus indulgent, quæ illos quocunque concedunt, ſubſequuntur, abdicatæ verò per veneficia nocendi artes quærunt. Sacrificulorúmque horum filij, qui ſtudia non conſectantur, plerumque latrocinio ſunt inſignes. Qui enim *Mac Decan, Mac Pherſon, Mac Oſpac*, id eſt, *filij Decani, Eccleſiæ rectoris, & Epiſcopi*, maximi exiſtunt prædones, & ex parentum liberalitate ad ſeditioſorum manum conſcribendam potentiores, eóque magis quòd ad paternum exemplum hoſpitalitati vacant. Filiæ autem horum ſacrificorum, patribus ſuperſtitibus, magnis dotibus elocantur, ſi nubunt, Patribus verò defunctis, aut mendicant, aut ſe proſtituunt.

Ad tertium quodlibet verbulum iuſiurandum interponere ſolemne habent, nimirum per *Trinitatem, Deum, Sanctos, Patricium, Brigidam, Baptiſmum, Fidem, Templum, Compatris manum, tuam manum*. Sed vt fidem præſtent hæc tria maximi ſunt ponderis. Primùm, vt iuret ad altare, libro tacto, aperto, ſuperque caput poſito. Secundò, vt adhibeat ſibi teſtem Sanctum aliquem, cuius baculum recuruum, vel campanam tangat, & oſculetur. Tertiò, vt iuret per manum Comitis, vel Domini ſui, vel potentis alicuius, nam ſi periurus conuincatur, per priora duo infamiam ſubeat, ſi hoc tertio peierabit, grandem ſummam pecuniarum, & vaccarum extorquebit potens ille, quaſi ſuo nomini maxima ex periurio illata fuerit iniuria. Vaccæ enim ſolæ, & gratiſſimæ ſunt opes. De quibus non videtur indignum hoc annotare. Res certa, (vt ille ſcribit) quòd lac non præbent vaccæ in Hibernia, niſi adiungatur ſibi ad latus vitulus ſuus viuus, aut corium mortui ſtramine ſuffertum, vt viui imaginem referat; quaſi odorem enim ſui vteri in corio agnoſcunt. Si inutilis fiat

vacca, aduocatur Maga, quæ herbis alieni vituli amore capi faciat, vt lactescat.

Extra oppida raro matrimonia contrahunt, non de præſenti, ſed de futuro promittunt, vel ſine deliberatione aſſentiunt, inde enata leuiſſima lite diuertunt, vir ad aliam fœminam, illa ad alterum maritum, nec an contractus veri falſiue fuerint, ante extremum ſpiritum vnquam exploratè cognitum eſt. Hinc bella circa agrorum poſſeſſiones, prædationes, homicidia, odia capitalia, Magæ conſuluntur ab eiectis mulieribus quæ viro priori, aut nouæ nuptæ vel ſterilitatem, vel genitalium impotentiam, vel morbos periculoſiſſimos inferre creduntur. Omnes enim mirum in modum in incæſtum propenſi, & conſcientiæ prætextu diuortia creberrima. Mulieres verò perinde ac viri, comas ſuas plurimi faciunt, præſertim ſi aurei ſint coloris, & prolixæ; oſtentant enim ad longum complicatas, & ornatè contortas dependere ſinunt, cùm capiti interim multas vlnas tenuiſſimæ ſyndonis circumuoluunt. Hoc genere coronæ vtuntur omnes quæ poſſunt comparere poſt puerperium, ſiue ex matrimonio, ſiue ex ſtupro.

Huc accedunt ſuperſtitiones non paucæ. Neſcio an Lunæ diuinum honorem deferunt, cùm enim primum ab interlunio vident, vulgò genu flectunt ſylueſtres illi, & orationem Dominicam recitant, & ſub finem, Lunam alta voce alloquuntur: *Tam ſanos nos relinque, quàm inueniſti*. Lupos ſibi adſciſcunt in patrimos quos *Chari Chriſt* appellant, pro eis orantes, & bene precantes, & ſic ſe ab illis lædi non verentur. Spatulare os ouis carne nudatum tranſpiciunt, & inde aliquem ex illis ædibus efferendum prædicunt, ſi aliqua macula in ipſo obſcurior videatur. Maleficam eam arbitrantur quæcunque ignem Calendis Maij petit, nec dabunt niſi ægro, & cum imprecatione, ea de cauſa arbitrantur eandem ſequenti æſtate butyrum omne ſuffuraturam. Leporem per armenta Calendis Maij occidunt, vetulam enim arbitrantur quæ butyrum ſit ſurreptura. Butyrum ſurreptum mox reſtitui opinantur, ſi è ſtramentis ſuper limen pendentibus auferant, & in ignem inijciant. Calendis verò illis Maij, ramum arboris virentem ad ædes ſtatuere lactis abundantiam per æſtatem tribuere credunt. Vt miluus non abripiat pullos Gallinaceos, putamina ouorum ex quibus pulli ſunt excluſi, alicubi in tecto ſuſpendunt. Non fas eſt equi pedes tergere, aut corpus ſtrigili curare, aut gramen in eius paſtum colligere die

Sabbati,

Sabbatj, cùm hæc celeberrimis alijs feſtiuitatibus fiant.

Si nunquam dent ignem è domo proximis, credunt equis longiorem vitam, & ſanitatem dari. Si equorum poſſeſſores oua comedant, prouidere debent, vt paria ſint, alioqui periculum equis. Equiſonibus prohibentur oua. Equitibus etiam lex eſt poſt oua manus lauare. Mortuo equo, pedes cum tibijs in domo ſuſpendunt, imò vngulæ pro ſacris habentur. Laudare equum, aut aliud animal, nullo modo oportet, niſi dicas, *Seruet eum Deus*, vel niſi in illum expuas, Si aliquid mali ad triduum equo accidat, laudatorem quærunt, vt orationem Dominicam in dextram aurem inſuſurret. Credunt quorundam oculos ſibi equos faſcinare, & tum adhibentur vetulæ quędam quæ preculis tacitè recitatis, valetudini reſtituunt. Laborant equorum pedes vermiculo, qui ſenſim ſerpendo plurimos ſui generis procreat, & corpus corrumpit; contra hunc vermem aduocatur Maga, quæ ad equum deducatur diebus Lunæ duobus, & vno Iouis, illa locum quo vermis inſidet, anhelitu fouet, & carmine recitato, equus conualeſcit. Hoc carmen precio dato multos edocent, adiurantes, vt nemini aperiant.

Ad omnia mala incantationes efficaces habent (vt credunt,) inter ſe fœminæ diuiſas & diſtributas, ad quas quiſque pro mali ratione properat, Præponunt incantationibus ſemper, item ſubiungunt *Pater noſter*, & *Aue Maria*. Vbi aliquis cecidit in terram, ſtatim exilit, & ter ſe in gyrum ad dextram vertit, gladio vel cultro terram fodit, & ceſpitem eruit, quod illi terram vmbram reddere dicunt; & ſi inter biduum vel triduum æger fiat, mittitur ad eum locum mulier quæ in illo genere pollet, & ibi dicit, voco te P. ab Oriente, Occidente, ab Auſtro, & Aquilone, à nemoribus, ſyluis, fluminibus, paludibus, à nymphis ſylueſtribus, albis, rufis, nigris, &c. & certas preculas eiaculatur, deinde domum ad ægrum rediens, vt probet, an ſit morbus ille qui dicitur *Eſane*, quem à nymphis immiſſum arbitrantur, & aliam preculam cum *Pater noſter*, in aurem immurmurat, carbones quoſdam in poculum mittit aqua munda plenum, & certiùs iudicat de morbo quàm multi medici.

Militia eorum conſtat ex equitibus, triarijs quos *Galeglaſios* appellant, qui ſecuribus vtuntur acutiſſimis: & leuiores armaturæ peditibus qui *Karni* dicuntur, & iaculis amẽtatis & machæris dimicant. Cuius pediti, aut equiti exeunti è porta acclamare auſpicatum habetur, cui non acclamatur, aliquid mali portendi

 credunt.

credunt. In bello pro tuba tibia vtriculari in vſu eſt, ligaturas portant, preculas recitant, & in congreſſu *Pharreb* quàm acerrimè clamant, (Barritum illum militarem exiſtimo, de quo Ammianus,) cum hac perſuaſione, vt qui reliquorum clamori non reſpódeat, ei hoc accidere, vt accipiatur ſubitò à terra, feratúrq; quaſi volans, ſemper poſteà hominum conſpectum fugiens, in vallem quandam in *Kerrye*, vt iam dixi. *Barritus.*

Decumbenti aſſiſtentes nunquam de Deo, nec animæ ſalute, aut teſtamento condendo verba faciunt, ſed omnia in ſpem conualeſcendi: pro deplorato habent, ſi quis Euchariſtiam poſtulet. De teſtamento non laborant vxores, quòd mos inoleuit, trientem bonorum eis dari, reliqua in liberos diſtribui æquis portionibus, niſi quod in hæreditate adeunda plus poteſt, qui plus valet. Qui enim potentiſſimus, ſiue patruus, ſiue nepos, in hæreditatem excluſis filijs, ſæpiſſimè inuolat. Moribundum aliquem antequàm fatis concedat, præficæ in quadriuio ſtantes paſſis manibus vocant quibuſdam clamoribus, ad hoc aptatis, & animam eluctantem remorari conantur, commemoratis bonorum, coniugum, formæ, famæ, agnatorum, amicorum, equorum commoditatibus; interrogántque cur velit, & quò, & ad quos recedere, cúmque anima expoſtulant, quòd ingrata ſit. Denique animam euolantem ad muliercularum illarum de nocte & nigredine apparentium ſpeciem tranſire conqueruntur, & affirmant, egreſſam verò de corpore, vlulatibus, & palmarum comploſionibus lamentantur. Funus autem tantis vociferationibus proſequuntur, vt viuos & defunctos conclamatos eſſe exiſtimes. In his planctibus vehementiſſimæ ſunt nutrices, filiæ, & concubinæ. Nec minori planctu in prælio interemptos, quàm morbo ſublatos lugent, etſi hos leuiùs periſſe dicunt, qui præliando, vel latrocinando occumbunt; aduerſarios tamen omnibus conuicijs proſcindunt, & odium capitale in omnes eius cognationis diutiſſimè fouent.

Defunctorum animas in conſortium abire exiſtimant quorundam in illis locis illuſtrium, de quibus fabulas & cantilenas retinent, vt Gigantum, *Fin Mac Huyle, Osker Mac Oſſhin*, & tales ſæpè per illuſionem ſe videre dicunt. De capillitio & crinium flagellis, quibus nihil charius habent, de ſagis ſiue lacernis villoſis, quas Heteromallas Iſidorus vocare videtur, de caligis braccatis, de laxis illis lineis induſijs quæ flauo colore inficiunt ex populi arboris ramis, cortice, & folijs, nihil attinet hoc loco dicere, *Heteromalla.*

dicere, cùm ſint cuiuis notiſſima. Hi ſunt ſyluestrium Hibernicorum mores, ex authore noſtro, in reliquis qui Anglicam, quam dicunt, prouinciam incolunt, nihil abeſt quod in cultu, & humanitate requiratur.

INSVLÆ BRITANNICÆ.

ORAM iam tandem ſoluam, & in altum proue&#x1d;ctus inſulas per Britanniam ſparſas perluſtrabo. Si mihi conſiderem, aut qua in me eſſet facultas, adirem ſingulas: verùm cùm antiquitatem eruere noſtri ſit inſtituti, quę obſcurioris ſunt notæ perſtringam, quæ antiquioris ſunt nominis inuiſam, & tantiſper illis immorabor: vt nunc demùm bonis auſpicijs in ſuam aſſerantur antiquitatem.

Vt verò ordine, & recta quaſi naue hæc inſtituatur nauigatio, primùm in Sabrinianum fretum vela faciam, & per Hibernicum mare, extremam Scotię partem circumuectus in Oceanum Germanicum deſcendam, inde per mare Britannicum, quod ad Ligeris vſque oſtium pertinuit, curſum quàm poſſum ſecundiſſimè tenebo. Malè tamen metuo, ne hæc antiquitatis nauis, cùm me parùm perito vtatur nauiculatore, vel ad errorum ſcopulos allidatur, vel ignorantiæ fluctibus opprimatur: ſed audendum eſt τόλμα, inquit Antiphilus, νεῶν ἀρχηγὸς, & qui ſecundò nauiget, fortaſſe multò fœliciùs curſum conficiat.

Primùm autem cùm à re minimè alienum videatur proponam quod Plutarchus ex fabuloſa Demetrij relatione qui Ha-

driani temporibus vixiſſe videtur, refert generatim de inſulis Britanniæ adiacentibus. *Demetrius narrauit earum Inſularum, quæ ſunt prope Britanniam, pleraſque deſertas eſſe & ſparſas, quarum nonnullas Dæmonibus & heroibus eſſe dicatas: ſeſe autem cognoſcendi viſendique cauſa, Imperatore mittente, nauigaſſe ad vnam deſertis proximam, paucis habitatam cultoribus, quos Britannis ſacroſanctos & inuiolatos omnes eſſe accepit: non multo autem poſt quam eò veniſſet, fœdam cœli perturbationem, & prodigioſam tempeſtatem eò coortam procellas in abruptum lapſas cecidiſſe, ardentium fulminum iactus fuiſſe, quibus ſedatis, Inſulanos dixiſſe, aliquem è præſtantioribus interiiſſe:* & paulò pòſt, *Iam verò illic Inſulam quandam eſſe dixit in qua Saturnus carcere clauſus à Briareo cuſtodiatur ſopitus, ſomnum illi pro vinculo eſſe, multos autem ei Dæmonas eſſe circum pedes atque ſeruos adſtare.*

Flatholme. Stepholme. Holmes quid *Anglis.* *Barry.* *Giraldus.* *Caldey.* *Londey.* *Mat. Paris.*

In Sabriano freto primùm eminent duæ inſulæ exiguæ, quarum nobis altera, quòd plana ſit, & proiecta, Flatholme ea ſignificatione, qua *Planaria* Italiæ: altera Stepholme, quòd accliuis, Britannicè *Reorie:* ambæ Britannico ſæculo *Echni*, vti noſtro Holmes appellatæ. Sic enim planities herbidas aqua circumfuſas vocârunt Saxones; nec alia re olim celebres fuerunt, quàm Danorum ſtationibus, & Gualchi eximiæ pietatis Britanni ſepultura, cuius diſcipulus Barruchus, *Barry* inſulæ iuxta *Silley* in Wallia nomen reliquit (vt Landauenſis eccleſię antiquum teſtatur monumentum) quæ itidem Barrorum familiæ nobili in Hibernia nomen fecit. Inde *Caldey* eſt Britannicè *Inis Pir*, littori ſatis vicina, & huic è regione magis in alto *Londey* multò amplior, eiuſdem cognominis oppidulo ornata, & cautibus vndiquaque redimita ad Deuonienſem agrum ſpectans. E qua Guilielmus de *Mariſco* Pirata profligatiſſimus omnes has oras, regnante Henrico tertio, infeſtas reddidit. Sic autem deſcribit in veteri ſua hiſtoria Th. *De la Mere* Eques auratus, *Londay eſt inſula in Sabrina oſtio duobus milliaribus vndique longa, abundans paſcuis amœnis, cuniculos producit copioſè, columbas, & ſtruconas (quos vocat Alexander Neckamus Ganimedis aues) in dies habet prægnantes, aquas inſuper recentes de fontibus ſcaturientes incolis miniſtrat, ipſa licèt vndique mari ſit circumcincta, vnum duntaxat aditum habet, quo vix duo viri poterint coniuncti pedites incedere: ex omni alia parte rupis horrendæ alta proeminentia prohibens ingreſſum.*

Greſholme, Stockholm & Scalmey. *Silimnum.*

Inde in Pébrochienſis agri flexu *Greſholme, Stockholme, & Scalmey* occurrunt ſatis graminoſæ, & thymo agreſti admodum lætæ. *Scalmey* Plinij fuiſſe SILIMNVM olim exiſtimauimus, ſed

hanc nobis veritas iam immutauit ſententiam. Silimnum enim illum Plinij, Limni Ptolemæi ex verbi cognatione veriſimile eſt, hanc eſſe Britannorum *Lymen* ipſum pro me vocabulum edocet, cui Anglus hodie nouum nomen *Ramſey* ſcilicet, inſcripſit. Hæc ſancti Dauidis Epiſcopali ſedi obiacet, ad quam ſpectat, & Iuſtiniani cuiuſdam viri ſanctiſſimo fato, ſuperiori ſæculo, inprimis celebris erat, qui cùm ex Britannia Aremorica in feraciſſimo Sanctorum ſæculo huc ſe recepiſſet, & totus Deo defixus diu ſolitarius vixiſſet, tandem à ſeruulo peremptus, in Martyrum catalogum fuit relatus. In cuius vita hæc *Lemeneia inſula* ſæpiùs vocatur. Quæ quidem appellatio cum Britannico nomine *Limen*, quo hic locus ipſis Britannis innoteſcit, eius oſcitantiam notat qui proximè ſuperiorem inſulam *Limnom* Ptolemæi facit, quam Britanni nunc *Enbly*, Angli *Berdſey* nominant, id eſt, *Inſula auium*. Hanc autem eſſe quæ Ptolemæo Edri, & Plinio Andros & Adros alibi legitur, audaciùs ex vi verbi coniectare poſſim. *Ader* enim auem Britannis ſignificat, & eodem ſenſu Angli *Berdſey* poſteà appellata eſt. *Enbly* enim recentius eſt nomen, & à viro quodam ſancto enatum qui hîc hæremeticam vitam egit. Inſulam enim hanc (quæ ad orientem eminenti eſt promontorio, ad occaſum plana, & fertili gleba) tot ſancti viri olim coluerunt, vt præter Dubricium, & Merlinum Caledonium, 20000. ſanctos hîc conditos antiquæ referant hiſtoriæ. Proxima huic Mona, Britannis etiam *Mon*, *Tirmon*, & *Ynis Dowyll*, id eſt, *Inſula opaca*, Saxonibus Monege, tenui freto *Menai* à Britanniæ continente diuiſa, Inſula nobiliſſima, ſedes Druidum antiqua, à Paulino Suetonio, & Iulio Agricola in Romanum imperiũ redacta. Imperante Nerone Paulinus ille Suetonius (vt ſcribit Tacitus) *Monam inſulam incolis validam, & receptaculum perfugarum aggredi parat, nauéſq; fabricatur plano alueo, aduerſus breue littus & incertũ. Sic pedites, equites vado ſecuti, aut altiores inter vndas, adnantes equis trãſmiſere. Stabat pro littore diuerſa acies, denſa armis viriſq; intercurſantibus fœminis: in modùm furiarũ, veſte ferali, crinibus deiectis, faces præferebant. Druideq; circum preces diras ſublatis ad cœlum manibus fundentes, nouitate aſpectus perculere militẽ, vt quaſi hærentibus membris, immobile corpus vulneribus præberent. Deniq; cohortationibus ducis, & ſe ipſi ſtimulantes, ne muliebre & fanaticũ agmen paueſcerent; inferunt ſigna ſternúntq; obuios, & igni ſuo inuoluunt. Præſidium poſthac impoſitum vicis, exciſique luci ſæuis ſuperſtitionibus ſacri. Nam cruore captiua*

adolere

Limni. Ramſey. Berdſey. Edri. Mona. Angleſey. Druidæ.

adolere aras, & hominum fibris conſulere Deos fas habebant. Poſteà, vt ſcribit idem Tacitus: *Iulius Agricola Monam inſulam cuius poſſeſſione reuocatum Paulinum rebellione totius Britanniæ ſuprà memoraui, redigere in poteſtatem animo intendit. Sed vt in dubijs conſilijs, naues deerant, ratio & conſtantia ducis tranſuexit: depoſitis omnibus ſarcinis, lectiſſimos auxiliarium, quibus nota vada, & patrius nandi vſus, quo ſimul ſeque & arma & equos regunt, ita repente immiſit, vt obſtupefacti hoſtes qui claſſem, qui naues, qui mare expectabant, nihil arduum aut inuictum crediderint ſic ad bellum venientibus. Ita petita pace, ac dedita inſula, clarus ac magnus haberi Agricola.* Multis pòſt ſæculis ab Anglis deuicta in eorum nomen conceſſit, Engleſea olim Saxonicè; nunc vulgò Anglesey quaſi Anglorum inſula dicta. Sed cùm hanc inſulam ſuo nomini, & dignitati aſſeruerit Humf. Lhuidus in doctiſſima ad eruditiſſimum Ortelium Epiſtola, non eſt cur hîc aliquis operam noſtram deſideret. Hoc tamen attexam; Romanorum in Britannia iam diuergente imperio, Scoti ex Hibernia in hanc etiam irrepſerunt. Nam præter tumulos foſſa circundatos, quos Hibernicorum caſulas vocant, etiã locus eſt *Yn hericy Gwidil* ab Hibernicis denominatus, qui, duce Sirigi, Britannos eò loci fuderunt, vt Triadum libro memoratur. Nec ab Anglis ſolùm, verumetiam à Norwegis grauiter diuexata fuit. Anno enim noſtræ ſalutis milleſſimo Æthelredi noſtri claſſis totam inſulam circumuecta hoſtilem in modum deuaſtauit. Poſteà Hugones duo Normannici, alter Ceſtriæ, alter Salopiæ Comes grauiſſimè afflixerunt, caſtrúmque *Aber-Llienioc* ad coercendos incolas extruxerunt, verùm *Magnus* Norwegus eo tempore ad hanc appulſus Hugonem illum Ceſtrenſem ſagitta transfixit, & inſulam deprædatus diſceſſit. Deinceps etiam Angli ſæpiùs adorti ſunt, donec Edwardus primus in ſuam poteſtatem redegerit. *Quamuis*, vt inquit Giraldus, *arida, ſaxoſa, aſpectu inamœna, & deformis*, ſuo tempore hæc terra videretur; nunc tamen admodum amœna, & culta eſt, triticíque prouentu adeò fœcunda, vt *Mater Walliæ* vulgò appelletur. Re etiam pecuaria ſatis eſt opulenta, lapidéſq; habet molares, & alicubi terram aluminoſam, è qua alumen, & calchantum cõficere nõ ita pridem cœperunt. Villas numerauit olim 363. hodiéq; incolis frequens eſt. Verùm primarium oppidum cenſetur *Bellus Mariſcus*, vulgò *Beaumariſh*, quod in orientali parte Edwardus primus in loco paluſtri cõſtruxit, & ob ſitum bello hoc nomine inſigniuit cùm prius locus *Bonouer* diceretur, caſtroq; muniuit quod

Marianus.

Beaumariſh.

quod tamen nunquàm abſolutũ videatur, cui pręeſt clariſſimus vir D.Rich. *Buckley* eques auratus, cuius humanitatem cùm hæc loca inuiſerem non poſſum non gratiſſimo animo agnoſcere.

Ab hoc ſecundum habetur *Newburge*, id eſt, *Nouus Burgus*, Britannicè *Roſſur*, quod ingeſtis arenis diu conflictatum. De *Aberfraw*, quam Regiam olim Wallorum fuiſſe vrbem ſcribunt, De ſacro promontorio, quod nos Holy head, incolæ *Caer Guby*, à Kibio viro ſancto Hilarij Pictauenſis diſcipulo vocant, & locis alijs nihil habeo quod attexam. * *Ynis Moyl Rhoniad* huic ad occaſum adiacet, quam ab Epiſcopis Bangorenſibus, ad quos ſpectauit, ab iniuſtis occupatoribus retentam Henricus Deneus Epiſcopus Bangorenſis, vt in Cãtuarienſi hiſtoria legimus, claſſe & militibus Henrici VII. tempore, recuperauit. Hæc hodiè *Preſtholme*, i. *Inſula ſacerdotum* dicitur, nihilque in ea vidimus niſi ſacram turrim ſacelli S. Cyriani quæ longè ſe ſpectantibus exhibet, Fidem ſuperat quod vicini de infinita multitudine marinarum auium quæ hîc pariunt, referunt, quodq; etiam perhibent de aggere qui per mare hinc duxit ad radicem vaſti illius montis *Pen-maen-maure*, quem in *Caernoruoniâ* iam antè diximus.

Newburge. Holy head. * *Inſula Phocarum.* ✻

Magis ad Arctum MONA illa iacet, cuius meminit Cæſar, in medio, vt inquit ille, inter Britanniam & Hiberniam curſu. MONOEDA Ptolemæo quaſi *Mon-eitha*, id eſt, Mona remotior, ad alterius Monæ differentiam. MONABIA Plinio, MENAVIA Oroſio & Bedæ, apud quos tamen *Meuania* perperam legitur, EVBONIA Gildæ, *Menaw* Britannis, incolis *Maning*, nobis Anglis The yle of Man, *Medio libramine* (vt inquit Giraldus Cambrenſis) *inter Boreales Hiberniæ & Britanniæ partes porrecta, de qua vtri terrarum applicari de iure debuerat, ab antiquis non mediocriter ambigebatur, Demùm in hunc modum lis iſta quieuit. Quoniam aduectos periculi cauſa venenoſos hæc terra vermes admiſit, eam Britannis applicandam cenſura communis dictauit.* Incolæ tamen, & lingua, & moribus ad Hibernicos proximè accedunt, ita autem vt *Norwagicum* quiddam admiſceatur.

The yle of Man. *Mona, ſiue Menauia.*

A Septentrione in meridiem XXX. plùs minùs Italica milliaria proiecta, Latitudinem verò, quà maximè patet, vix vltra XV. mill. quà minimè VIII. extendit. Bedæ ætate trecentas familias, nunc autem XVII Curias, ſiue parochiales eccleſias numerat. Linum, & Cannabim abundè profert, paſcua & arua habet ſatis læta. Hordei, tritici, ſed præcipuè auenæ ferax eſt, vnde auenaceo pane maximè veſcitur, pecorum vbique multitudo,

tudo, & numeroſi ouium greges, ſed cùm oues,tum pecora minora ſunt, quàm in Anglia.Cùm autem ſiluis ſit indiga,bituminoſo ceſpite ad ignem vtuntur, quem dum effodiunt, ſæpenumerò in ſuffoſſas arbores incidunt. In medio montibus denſiùs attollitur, è quibus æditiſſimus *Sceafell*, vnde ſudo cælo Scotia, Anglia, & Hibernia proſpici poſſit. Inter oppida præcipuum cenſetur *Ruſſin* ad auſtrale latus ſitum, quod à caſtro vbi præſidium habetur vulgò *Caſtletown* appellatur,ſed frequentiſſimum eſt *Duglas*, quòd portus ſit optimus, aditúſq; facillimus, ad quem Galli, & alij exteri cum ſale ſuo marino commeant, coria, lanam rudem, & carnem bubulam ſalitam ab inſulanis emercantes. In occiduo autem inſulæ latere ſunt *Bala-Curi* vbi Epiſcopus plerumq;agit qui Eboracenſi Archiepiſcopo ſubeſt, & *The Pyle* munimentum exigua in inſula poſitum, vbi etiam non pauci ſunt milites præſidiarij: Ipſi verò auſtrali promontorio modica etiam inſula (*The calfe of Man* vocant) prætenditur, marinis auibus quas *Puffins*, & anatibus illis è ligno putrefacto enatis, quas Angli *Bernacles*, Scoti *Clakes*, & *Soland Geeſe* vocant, abundantiſſima.

Bernacles.

Quod reliquum eſt, ſubiungam ex epiſtola quem doctiſſimus,& in Chriſto reuerendus Ioannes Mereyk huius inſulæ Epiſcopus ad me ſcripſit. Pecore, piſcibus, frumento etiam, ſed magis induſtria hominum quam terræ bonitate hæc inſula & ſibi ſufficit, & quotannis plurimum tranſmittit. Adminiſtratione tamen fœlicior eſt Illuſtriſſimi Comitis Derbienſis ſumptibus in quos maximam annui prouentus partem impendit, præſente paratoque milite à vicinis hoſtibus defenditur. Controuerſias omnes Iudices, quos è ſuis eligunt & *Deemſters* vocant, ſine ſcriptis & impenſis dirimunt. Lapidem enim tollit magiſtratus, ſignatumque querenti tradit, illo aduerſarium & teſtes citat. Si quid ambiguum, & maioris momenti, ad duodecim quos *Claues inſulæ* appellant refertur. Coronatores quos vocant *Annos* qui Vice-comitum officio funguntur, habet. Ita Iudex eccleſiaſticus citat,definit,infra octo dies parent,aut carceri intruduntur. Vt linguam propriam,ita & leges, & nummum etiam habuiſſe accepi, quæ peculiaris dominij ſigna ſunt. Eccleſiaſticæ ab hoc canonico ad ciuile plurimum accedunt. Iudici & Formularijs nunquam hîc ne denarius à populo impenditur. Quod de Maleficijs referunt ſcriptores Anglici, falſum eſt. Qui ditiores ſunt, & ampliora prædia poſſident, victu

Claues inſulæ.
Annos.

ſplendidiore,

ſplendidiore, & morum probitate ad Lancaſtrenſes ſeſe accommodant. Omnes à furandi & mendicandi oſtiatim cõſuetudine ſunt alieniſſimi, mirè religioſi & ad eccleſiæ Anglicanæ formam ad vnum vſque paratiſſimi accedunt. Gentium vicinarum tam ciuilem quàm eccleſiaſticam Ataxiam deteſtantur, & cùm in duas auſtralem & borealem partes inſula ſit diuiſa, hæc ſermone communi ad Scotos, illa ad Hibernos accedit.

Operæ pretium videtur, ſi huius inſulæ hiſtoriolam, quam veritas ſuo iure quaſi poſtulat, hîc intexam; vt res geſtas, ſi non ſepultas, tamen ſeneſcentes ab obliuione hominum, & ſilentio vindicem. Britannos verò hanc inſulam vti Britanniam tenuiſſe in confeſſo eſt, ſed cùm à Septentrione gentes tanquam infuſi nymbi, has auſtrales plagas inundarint, in Scotorum poteſtatem deuenit. Sub Honorio enim, & Arcadio Augg. à Scotorum gentibus (vt eſt apud Oroſium,) æquè ac Hibernia ipſa culta fuit, & *Binle* Scotum quendam hanc tenuiſſe ſcripſit Nennius. Scotos hos Edwinus Nordanhumbrorum Rex, & inſulam (vt prædictam Monam) Anglorum imperio ſubiugauit, ſi vtramque Menaniarum nomine (vt volunt ſcriptores) intelligamus. Verùm cùm ſecundò ſuos fœtus emiſiſſet Aquilo, Normannos, Danos, & Norwegos dico: Norwegi, quorum latrocinijs frequentioribus mare Septentrionale infeſtiſſimum fuit, in hanc inſulam & Hebridas inuolauerunt, & regulos conſtituerunt, quorum hiſtoriolam ex antiquo manuſcripto libro ne omninò intercidat, ad verbum ſubiungam. *Chronicon* verò *Manniæ* inſcribitur, & à Monachis monaſterij de *Ruſſin*, quod præcipuum in hac inſula erat, conſcriptum videtur.

CHRONICON REGVM MANNIÆ.

A*NNO Domini* 1047. *obijt pia memoria Edwardus Rex Angliæ, cui ſucceſſit in regnum Haraldus filius Godwini, contra quem Haraldus Harfager Rex Norwegiæ prælium commiſit apud* Stainfordbridge, *& Angli victores exiſtentes, omnes fugârunt, de qua fuga quidem Godredus, cognomento* Crouan, *filius Haraldi Nigri de* Iſlandia *fugiens, venit ad*

Godredum

Godredum filium Syrric, qui tunc regnabat in Mannia, & honorificè ſuſceptus eſt ab eo.

Fingal. *Eodem anno Guilielmus* Baſtardus *debellauit Angliam, & Godredus filius Syrric, Rex Manniæ obijt, cui ſucceſſit filius Fingal.*

Anno 1066. *Godredus* Crouan *collegit multitudinem nauium, & venit ad Manniam, prælium cum populo terræ commiſit, ſed ſuperatus & fugatus erat. Iterum exercitum, & naues coadunauit, venit ad Manniam, pugnauit cum Mannenſibus, victus & fugatus eſt. Tertio, congregauit multitudinem copioſam, & venit noctu ad portum qui vocatus eſt* Ramſa, *& trecentos viros occultauit in ſylua, quæ erat in deuexo montis ſupercilio, qui vocatur* Scacafel. *Orto lucis ſydere, Mannenſes conſtruxerunt aciem ſuam, & magno impetu facto, congreſſi ſunt cum Godredo. Cúmque pugna vehemens eſſet, trecenti viri ſurgentes de inſidiarum loco à tergo, Mannenſes debilitare cœperunt, & in fugam compellêre. Cùm autem vidiſſent ſe ſuperatos, nec aliquem diffugij ſibi locum patêre, nam reuma maris* Ramſa *amnis alueum impleuerat, & hoſtes ex altera parte conſtanter perſequentes, qui tunc remanſerant, clamore miſerabili, poſtulabant à Godredo vitam ſibi donari. Ille autem flexus miſericordia, & miſerans calamitatem eorum, qui apud ipſos per aliquod tempus nutritus fuerat, reuocauit exercitum, & prohibuit ne eos diutiùs perſequerentur; Godredus ſequente die optionem exercitui ſuo dedit, vt ſi mallent Manniam inter ſe diuidere, & in ea habitare, vel tantùm ſubſtantiam terræ accipere, & ad propria remeare. Illis autem magis placuit totam inſulam vaſtare, & de bonis illius ditari, & ſic ad propria reuerti. Godredus autem cum paucis qui ſecum remanſerant de inſulanis, Auſtralem partem inſulæ, & reliquijs Mannenſium Aquilonarem tali pacto conceſſit, vt nemo eorum aliquando auderent iure hereditario ſibi aliquam partem terræ vſurpare. Vnde accidit vt vſque in hodiernum diem tota inſula ſolius Regis ſit, & omnis reditus eius ad ipſum pertineat. Igitur Godredus ſubiugauit ſibi Dubliniam, & magnam partem de* Laynestir. *Scotos verò ita perdomuit, vt nullus qui fabricaret nauem vel ſcapham, auſus eſſet pluſquam tres clauos inſerere. Regnauit autem ſexdecem annis, & mortuus eſt in inſula quæ vocatur* Yle. *Reliquit ſanè tres filios, Lagmannum, Haraldum, & Olauum, Lagmannus maior natu, regnum arripiens, ſeptem annos regnauit. Rebellauit autem contra eum Haraldus frater eius multo tempore. Sed tandem captus à Lagmanno, genitalibus, & oculis priuatus eſt. Poſt hæc, Lagmannus pœnitens quòd fratris ſui oculos eruiſſet, ſponte regnum ſuum dimiſit, & ſigno Crucis Dominicæ inſignitus, iter Ieroſolimitanum arripuit, quo & mortuus eſt.*

Anno

Anno 1075. *omnes proceres inſularum audientes mortem Lagmanni, miſerunt legatos ad Murecardum* O-Brien *Regem Hiberniæ, poſtulantes vt aliquem virum induſtrium de regali ſtirpe in regem eis mitteret, donec Olauus filius Godredi creſceret. Annuit eis Rex libentiſſimè, & quendam Dopnaldum filium* Tade *ad eos miſit, monens & præcipiens ei, vt cum omni benignitate & modeſtia regnum quod ſibi non debebatur, gubernaret. Sed ille poſtquam ad regnum peruenit, paruipendens præcepta ſui Domini, cum magna tyrannide abuſus eſt regno, & multis ſceleribus perpetratis, tribus annis enormiter regnauit. Tunc omnes principes inſularum vna conſpiratione commoti, aduerſus eum congregati ſunt, & expulerunt à finibus ſuis. Ille autem fugiens ad Hiberniam, non eſt vltra reuerſus ad eos.*

Anno 1077. *quidam Ingemundus miſſus eſt à Rege Norwegiæ, vt regnum Inſularum arriperet. Cúmque ad inſulam* Leodus *perueniſſet, miſit nuntios ad omnes principes Inſularum, præcipiens in vnum conuenirent, & conſtituerent eum regem. Interim verò ipſe cum ſocijs ſuis rapinis, & commeſſationibus vacabat, mulierum & puellarum pudicitiam violabat, & fœdis voluptatibus, & carnis illecebris operam dabat. Cúmque hæc nunciata fuiſſent principibus inſularum, iam in vnum ad conſtituendum eum regem congregatis, nimio ſuccenſi furore, properauerunt ad eum, & ſuperuenientes nocte, domum in qua erat, combuſſerunt, & eum cum omnibus ſuis partim ferro, partim flammis extinxerunt.*

Anno 1098. *fundata eſt Abbatia S. Mariæ Ciſtertij. Antiochia à Chriſtianis capta eſt, & Cometa apparuit.*

Eodem anno commiſſum eſt prælium inter Mannenſes apud Santwat, *& Aquilonares victoriam obtinuerunt. In quo bello occiſi ſunt* Othor *Comes, &* Macmaras *Principes ambarum partium.*

Eodem anno Magnus Rex Norwegi filius Olaui filij Haraldi Harfagre, *volens explorare incorruptionem S. Olaui Regis & Martyris, præcepit vt eius Mauſæolum aperiretur. Epiſcopo autem & Clero reſiſtente, ipſe Rex audactèr acceſſit, & vi regia aperiri ſcrinium fecit. Cúmque & oculis vidiſſet, & manibus attrectaſſet incorruptum corpus, ſubitò timor magnus irruit in eum, & cum magna feſtinatione diſceſſit. Sequente nocte, Olauus Rex & Martyr ei per viſum apparuit, dicens: Elige tu, inquam, vnum è duobus, vel vitam cum regno infra triginta dies amittere, vel à Norwegia diſcedere, & eam ampliùs nunquam videre. Expergefactus Rex à ſomno, vocauit ad ſe principes, & maiores natu, & expoſuit eis viſionem. Illi autem conterriti, hoc conſilium dederunt ei, vt cum omni feſtinatione de Norwegia exiret. Ille ſine mora coadunari*

aduuari fecit claſſem centum ſexaginta nauium, & ad Orcadas inſulas transfretat, quas ſibi ſtatim ſubiugauit, & tranſitum faciens per vniuerſas inſulas, eáſque ſibi ſubijciens, peruenit vſque ad Manniam, cúmque applicuiſſet, ad inſulam S. Patricij venit, videre locum pugnæ quam Mannenſes paulò antè inter ſe commiſerant: quia multa adhuc corpora occiſorum inhumata erant. Videns autem inſulam pulcherrimam, placuit in oculis eius, eámque ſibi inhabitationem elegit, munitiones in ea conſtruxit, quæ vſque hodie ex eius nomine nuncupantur. Galwedienſes ita conſtrinxit, vt cogeret eos materias lignorum cædere, & ad littus portare, ad munitiones conſtruendas. Ad Moniam inſulam Walliæ nauigauit, & duos Hugones Comites inuenit in ea, vnum occidit, alterum fugauit, & inſulam ſubiugauit. Wallenſes verò multa munera ei præbuerunt, & valedicens eis ad Manniam remeauit. Murecardo Regi Hiberniæ miſit calciamenta ſua, præcipiens ei vt ea ſuper humeros ſuos in die natalis Domini per medium domus ſuæ portaret, in conſpectu nunciorum eius, vt inde intelligeret ſe ſubiectum eſſe Magno Regi. Quod audientes Hibernienſes, ægrè ferebant, & indignati ſunt nimis. Sed Rex ſaniori conſilio vſus, non ſolùm, inquit, calciamenta eius portare, verùmque manducare mallem, quàm Magnus Rex vnam prouinciam in Hibernia deſtrueret. Itáque compleuit præceptum, & nuncios honorauit. Multa quoque munera per eos Magno Regi tranſmiſit, & fœdus compoſuit. Nuntij verò redeuntes ad dominum ſuum, narrauerunt ei de ſitu Hiberniæ, & amœnitate, de frugum fertilitate, & aëris ſalubritate. Magnus verò hæc audiens, nihil cogitabat quàm totam Hiberniam ſibi ſubiugare. Itáque præcepit claſſem congregare. Ipſe verò cum ſedecem nauibus procedens, explorare volens terram, cùm incautè à nauibus diſceſſiſſet, ſubitò ab Hibernenſibus circumuallatus, interijt cum omnibus ferè qui ſecum erant. Sepultus eſt autem iuxta Eccleſiam S. Patricij in Duno. Regnauit 6. annis. Quo mortuo, Principes inſularum accerſerunt Olauum filium Godredi Crouan, qui degebat in Curia Henrici Regis Angliæ, filij Guilielmi.

Monia pro Anglesey, vide Giraldum Cambrenſem in Itinerario Cambriæ.

Anno 1102. Olauus filius Godredi Crouan regnare cœpit, & 40. annos regnauit, vir pacificus, habuit omnes reges Hiberniæ & Scotiæ ſibi confœderatos. Accepit in vxorem Affricam filiam Fergusij de Galewedia de qua genuit Godredum. Ex concubinis ſuſcepit Regnaldum, Lagmannum, Haraldum, & filias multas, quarum vna nupſit Sumerledo regulo * Herergaidel, quæ fuit cauſa ruinæ totius regni Inſularum. Genuit ex ea filios 4. Dulgallum, Raignaldum, Engus, & Olauum.

* Argile.

1133. Eclipſis ſolis tanta 4. Nonas Auguſti, vt dies in noctem verteretur.

1134.

1134. *Olauus dedit Yuoni abbati de* Furnes *partem terræ ſuæ in Mannia ad Abbatiam conſtruendam in loco qui dicitur* Ruſſin. *Et rem eccleſiaſticam in inſulis & redditibus ditauit, & libertatibus dotauit.*

Anno 1142. *Godredus filius Olaui transfretat ad regem Norwegiæ, cui nomen erat* Hinge, *& hominium ſuum ei fecit, & moratus eſt apud eum, honorificè ſuſceptus ab eo. Eodem anno tres filij Haraldi fratris Olaui, qui nutriti fuerant apud Dubliniam congregantes magnam turbam hominum, & omnes profugos regis, venerunt ad Manniam, poſtulantes ab eodem rege medietatem totius regni Inſularum ſibi dari. Rex autem cùm audiſſet, placare eos volens, reſpondet ſuper hoc conſilium ſe habiturum. Cúmque diem & locum conſtituiſſent, vbi conſilium haberi debuiſſet, interim illi nequiſſimi de morte regis inter ſe tractabant. Conſtituta autem die conuenerunt vtræque partes in portu, qui vocatur* Ramſa, *ſederúntque ſeriatim rex cum ſuis ex vna parte, illi vnà cum ſuis ex altera. Regnaldus autem medius fuerat, qui eum percuſſurus erat, ſtabat ſeorſim loquens cum quodam viro de principibus terræ. Cúmque vocatus veniſſet ad regem, vertens ſe ad eum, quaſi ſalutans eum, ſecurim fulgentem in altum leuauit, & caput regis vno ictu amputauit. Perpetrato autem tanto ſcelere ſtatim inſulam diuiſerant inter ſe* 1143
paucis diebus tranſactis, congregata claſſe transfretauerunt ad Galwediam volentes ſibi ſubiugare; Galwedienſes autem conglobati, & magno impetu facto, congreſſi ſunt cum eis. Illi ſtatim terga vertentes, fugerunt cum magna confuſione ad Manniam. Omnéſque Galwedienſes qui in ea habitabant, quoſdam iugulauerunt, alios expulerunt.

Anno 1143. *Godredus filius Olaui ex Norwegia rediens fit rex Manniæ, & in vltionem patris duobus Haraldi filijs oculos eruit, & tertium occidit.*

1144. *Godredus cœpit regnare, & 30. annis regnauit. Tertio regni anno Dublinenſes eum accerſerunt, & regem Dubliniæ illum conſtituerunt, in quem Murcoardus rex Hiberniæ bellum mouit, & fixis tentorijs apud ciuitatem quæ dicitur* Coridelis, *fratrem vterinum* Oſibelem *cum* 3000. *equitum ad Dubliniam miſit, qui à Godredo & Dublinenſibus interfectus erat, cæteris omnibus fugatis. His actis Godredus ad Manniam reuertitur, & tyrannidem exercere cœpit & nobiles exhereditauit, quorum vnus Thorfinus filius* Oter, *cæteris potentior acceſſit ad Sumerledum, & Dubgallum Sumerledi filium regem inſularum dixit, ſubiugans illi multas inſulas, cùm hac à Paulo quodam Godredus intellexiſſet, parata claſſe procedit obuiam Sumerledo venienti cum* 80. *nauibus: & anno* 1156. *commiſſum eſt* 1156
bellum nauale in nocte Epiphaniæ, & multis vtrinque cæſis, proximo die

pacificati ſunt, & diuiſerunt inter ſe regnum inſularum, factúmq; eſt regnum bipartitum à die illa vſque in præſens tempus, & hæc fuit cauſa ruinæ regni inſularum, ex quo filij Sumerledi occupauerunt illud.

1158. *Sumerledus venit ad Manniam cum* 53. *nauibus, & Godredum fugauit, inſulam vaſtauit, Godredus verò transfretauit ad Norwegiam quæſitum auxilium aduerſus Sumerledum.*

Anno 1164. *Sumerledus collegit claſſem centum ſexaginta nauium, & applicuit apud* Rhinfrin, *volens totam Scotiam ſibi ſubiugare: ſed vltione diuina à paucis ſuperatus, cum filio ſuo & innumerabili populo ibidem occiſus eſt. Eodem anno bellum fuit apud* Ramſa *inter Reginaldum fratrem Godredi & Mannenſes, & per dolum cuiuſdam Comitis Mannenſes in fugam conuerſi ſunt.*

Et Reginaldus cœpit regnare. Quarto autem die ſuperueniens Godredus de Norwegia cum magna multitudine armatorum, & fratrem ſuum Reginaldum comprehendit, & oculis & genitalibus priuauit. Eodem anno obijt Malcolmus Rex Scotiæ, & frater eius Willielmus ei ſucceſſit in regnum.

Anno 1166. *duo Cometæ apparuerunt ante ſolis ortum menſe Augusti, vnus ad Auſtrum, alter ad Aquilonem.*

Anno 1171. *Richardus Comes Penbrochiæ transfretauit in Hiberniam, & Dubliniam cum magna parte Hiberniæ ſubiugauit.*

Anno 1176. *Ioannes de* Curcy *ſibi ſubiugauit Vltoniam, & Viuianus Apoſtolicæ ſedis Legatus venit in Manniam, Godredúmque regem legitimè deſponſari fecit cum vxore ſua Phingola filia* Maclotlen, *filij* Murkartac *regis Hiberniæ, matre videlicet Olauui qui tunc triennis erat. Deſponſauit eos Siluanus Abbas cui ipſa die Godredus dedit partem terræ apud* Mireſcoge *vbi monaſterium conſtruxit, ſed tandem conceſſa eſt terra cum monachis abbatiæ de Ruſſin.*

Anno 1172. *Reginaldus filius Eacmarcat, vir de regali genere in Manniam veniens cum magna turba hominum, abſente rege, primo congreſſu quoſdam qui littora cuſtodiebant fugauit, & circiter* 30. *occidit. Poſteà eadem die congregati Mannenſes ipſum cum omnibus pene ſuis occiderunt.*

Anno 1183. *O* Fogolt *vicecomes de Mannia.*

Anno 1185. *Eclipſis ſolis die Philippi & Iacobi.*

Anno 1187. *Obijt Godredus Rex Inſularum* 4. *Idus Nouembris, proxima verò æſtate tranſlatum eſt corpus ad Inſulam* Hy. *Reliquit tres filios Reginaldum, Olauum, & Yuarum, Dum vixit, Olauum filium hæredem conſtituit, quòd ſolus ille legitimè natus eſſet, ſed Mannenſes quum Olauus eſſet iam vix decennis Reginaldum ex Inſulis acceſſunt, & regem*

gem conſtituunt.

1178. *Reginaldus filius Godredi incœpit regnare ſuper inſulas, & occiſus eſt Murchardus vir potens in omni regno inſularum.*

Anno 1192. *commiſſum eſt bellum inter filios Sumerledi Reginaldum & Engus, ſed Engus victoriam obtinuit. Eodem anno Abbatia de* Ruſſin *tranſlata eſt ad* Dufglas, *at poſt* 4. *annos monachi ad* Ruſſin *reuerſi ſunt.*

1203. *Michal Epiſcopus Inſularum obijt ad* Fontanas *cui ſucceſſit Nicholaus.*

1204. *Hugo de* Lacy *venit cum exercitu in Vltoniam, & commiſit bellum cum Iohanne de Curcy, eúmq; comprehendit, & Vltoniã ſibi ſubiugauit. Poſteà Ioannem liberum ire permiſit, qui venit ad Regem Reginaldum à quo honorificè ſuſceptus eſt quia eius gener erat, Ioannes ſiquidem de* Curcy *habuit in vxorem Affricam filiam Godredi, quæ fundauit Abbatiam S.* Mariæ de Iugo Domini, *& ibidem ſepulta eſt.*

1205. *Ioannes de* Curcy, *& Reginaldus Rex Inſularum cum* 100. *nauibus Vltoniam ingreſſi in portu qui vocatur* Stranfeord, *ſegniter obſederunt caſtellum de* Rath, *ſed Walterus de* Lacy *ſuperueniens cum exercitu, eos fugauit, de hinc* Curcy *terram ſuam nunquam recuperauit.*

Anno 1210. *Engus filius Sumerledi cum tribus filijs ſuis occiſus eſt.*

Ioannes rex Angliæ tùm claſſem 500. *nauium ad Hiberniã adduxit, eámq; ſibi ſubiugauit, & mittens Comitem quendam, qui nomine Fulco, ad Manniam, eam in vna quindenâ ferè omnino deuaſtauerunt, & ſuſcipientes obſides ex ea in patriam reuerſi ſunt. Reginaldus rex, & optimates non erant in Mannia.*

Anno 1217. *obijt Nicholaus Epiſcopus Inſularum, & ſepultus eſt in Vltonia, in domo de* Benchor, *cui ſucceſſit Reginaldus.*

Libet aliqua de Olauuo & Reginaldo fratribus retexere.

R*Eginaldus dedit fratri ſuo Olauuo Inſulam quæ vocatur* Lodhus, *quæ cæteris inſulis latior eſſe dicitur, ſed raris colitur incolis, quòd montuoſa, & ſaxoſa ſit, & ferè tota inarabilis. Incolæ verò illius plerunque venatione, & piſcatura viuunt, ad hanc ergo Inſulam poſſidendam Olauus profectus eſt, & habitauit in ea pauperem ducens vitam: cúmque vidiſſet eam ad ſuſtentationem ſuam, & ſui exercitus minimè ſufficere, acceſſit fiducialiter ad Reginaldum fratrem ſuum qui tunc* Lodhus *ſiue* Lewes.

morabatur

morabatur in inſulis,& ſic allocutus eſt eum. Frater, inquit, & Domine mi, Rex, noſti tu quòd regnum Inſularum ad me iure hæreditario pertinuit: ſed quia dominus ad hoc gubernandum te elegerat, non inuideo tibi, nec moleſtè fero te eſſe in regali culmine ſublimatum. Nunc ego te deprecor vt prouideas mihi aliquam portionem terræ in Inſulis, in quâ honeſtè viuam. Nam inſula Lodhus *quam mihi dediſti, me ſuſtentare non valet. Quo audito, Reginaldus frater habiturum ſe conſilium dixit, & die craſtina, quum Olauus vocatus veniſſet ad colloquium, comprehendi eum iubet Reginaldus, & duci ad Guilielmum Scotiæ Regem, vt penes eum in carcere ſeruaretur; fuitque Olauus cathenatus in carcere 7. ferè annos. Anno verò ſeptimo obijt Guilielmus Rex Scotiæ, cui ſucceſſit Alexander filius. Qui antequam moreretur, iuſſit vt incarcerati omnes liberarentur. Olauus igitur liberatus venit ad Manniam, móxque cum non modico comitatu nobilium profectus eſt ad S. Iacobum, & iam reuerſum Reginaldus frater fecit Olauum in vxorem ducere filiam nobilis de* Kentyre, *germanam vxoris ſuæ Lauon nomine, dedítque illi in poſſeſſionem* Lodhus. *Poſt paucos dies Reginandus Epiſcopus Inſularum Olauum, & Godredum filium &* Lauon *vxorem congregata Synodo canonicè ſeparauit, vtpote conſobrinam prioris vxoris. Poſthac Olauus duxit Scriſtinam filiam Ferkari Comitis de* Roſſe.

Hac de re vxor Reginaldi, regina Inſularum concitata miſit literas nomine Reginaldi regis in inſulam Sky *ad Godredum filium ſuum, vt Olauum occideret, Godredo hoc machinante, & Lodhus intrante, Olauus ſcapha modica fugit ad ſocerum ſuum comitem de* Roſſe; *Godredus* Lodhus *depopulatur. Eo tempore vicecomes de* Sky *Pol filius Boke, vir potens in omnibus inſulis, quòd Godredo conſentire noluit, fugit, & cum Olauno apud Comitem de* Roſſe *vnà habitauit, & inito fœdere cum Olauno, venerunt ambo in vnâ naui ad* Sky. *Denique miſſis exploratoribus, didicerunt quòd Godredus in quadam inſula quæ vocabatur inſula Sancti Columbæ ſecurè cum paucis hominibus moraretur. Et coadunantes ſibi omnes amicos, & notos ſuos, & eos qui ſe ſponte ſibi iungere voluerunt, intempeſtæ noctis ſilentio, tractis quinque nauibus de proximo maris littore, quod ad duorum ſtadiorum ſpacium diſtabat à prædicta inſula, & inſulam circumdederunt. Godredus autem & qui cum ipſo fuerant ſurgentes primo diluculo, & videntes ſe vndique circumſeptos ab hoſtibus, obſtupuerunt. Sed armis induti bellicis, viriliter reſiſtere conati ſunt, ſed fruſtra. Nam circa horam diei nonam Olauus, & Pol prædictus vicecomes cum omni ſuo exercitu inſulam ingreſſi ſunt, & occiſis omnibus quos extra ſepta eccleſiæ repererunt, Godredum comprehenſum oculis, & genitalibus priuauerunt. Quo tamen facto Olauus non cõceſſit,*

nec

nec reſiſtere potuit, propter filium Boke *prædictum vicecomitem. Factum enim hoc anno Chriſti* 1223. *In proxima æſtate acceptis obſidibus ab vniuerſis magnatibus inſularum Olauus cum claſſe triginta duarum nauium venit ad Manniam, applicuitque apud* Rognolfwaht, *Ipſo tempore Reginaldus & Olauus diuiſerunt inter ſe regnum inſularum data Mannia Reginaldo ſuper portione ſua cum reguli nomine. Olauus* XI. *acceptis cibarijs à populo Manniæ cum comitatu ſuo ad portionem ſuam Inſularum rediјt. Sequenti anno Reginaldus aſſumpto ſecum Alano Domino Galwediæ cum Mannenſibus ad inſulanas partes profectus eſt. Vt partem terræ, quam dederat Olauo fratri ſuo auferret ab eo & eam ſuo dominio ſubiugaret. Sed quia Mannenſibus contra Olauum vel inſulanos pugnare non libuit eò quòd diligerent eos, Reginaldus, & Alanus dominus Galwediæ, nihil proficientes ad propria reuerſi ſunt. Poſt modicum temporis Reginaldus ſub occaſione eundi ad Curiam domini Regis Angliæ accepit à populo Manniæ centum marcas, & profectus eſt ad Curiam Alani domini Galwediæ. Eodem tempore dedit filiam ſuam filio Alani in matrimonium. Quod audientes Mannenſes indignati ſunt valde, & mittentes propter Olauum conſtituerunt eum ſibi regem.*

Anno 1226. *recuperauit Olauus hæreditatem ſuam, regnum videlicet Manniæ, & inſularum quod Reginaldus frater eius gubernauerat* XXXVIII *annos, & regnauit ſecurè duobus annis.*

Anno 1228. *Olauus cum omnibus optimatibus Manniæ & fortiori parte populi transfretauit ad inſulas. Paulò poſt Alanus dominus Galwediæ, & Thomas Comes Ætholiæ, & Reginaldus rex venerunt ad Manniam cum magno exercitu, totam auſtralem partem Manniæ vaſtauerunt, & eccleſias ſpoliauerunt, & viros quotquot capere poterant occiderunt, & redacta eſt auſtralis pars Manniæ ferè in ſolitudinem. Et per hæc reuerſus eſt Alanus cum exercitu ſuo in terram ſuam, & reliquit Ballиuos ſuos in Mannia qui redderent ei tributa patriæ. Superuenit autem Olauus rex & fugauit eos & recepit regnum ſuum. Et cœperunt Mannenſes qui antea circumquaque diſperſi fuerant, congregari, & confidenter habitare.*

Eodem anno inopinatò intempeſta nocte, hyemali tempore venit Reginaldus rex è Galwedia cum quinque nauibus, & combuſſit omnes naues Olaui fratris, & optimatum Manniæ apud Inſulam S. Patricij, pacemque petens à fratre ſuo, manſit apud portum Ragnollwath *quadraginta diebus; interim attraxit ſibi omnes Inſulanos in auſtrali parte Manniæ, qui iurauerunt ſe animas in mortem poſituros donec dimidium regni ſortiretur: contra Olauus Aquilonares ſibi adiunxit & 14. Februarij apud locum qui dicitur* Tingualla *commiſſum eſt inter fratres prælium,*

in quo Olauus vicit, & Reginaldus rex à quibuſdam interfectus eſt ibidem, neſciente fratre. Et venientes pradones ad auſtralem partem Manniæ, vaſtauerunt eam. Monachi de Ruſſin *tranſtulerunt corpus Reginaldi regis ad abbatiam S. Mariæ de* Fournes, *ibique ſepultum eſt in loco quem ipſe ſibi elegerat. Poſt hac Olauus adijt regem Norwegiæ, ſed antequam illuc perueniret, Haco rex Norwegiæ quendam nobilem nomine Huſbac filium Owmundi regem inſularum Soderenſium conſtituit, vocauitq; nomen eius Haconem. Venit autem idem Haco cum Olauuo, & Godredo Don filio Reginaldi, & multis Norwegienſibus ad inſulas, & dum expugnarent caſtellum in inſula* Both, *Haco lapide percuſſus interijt, & in Iona ſepelitur.*

Anno 1230. *venit Olauus cum Godredo* Don, *& Norwegienſibus ad Manniam, diuiſeruntq; inter ſe regnum, Olauus Manniam obtinuit, Godredus ad inſulas profectus in* Lodhus *inſula occiſus eſt, & Olauus regnum inſularum obtinuit.*

1237. 12. *Calend. Iunij obijt Olauus Godredi filius rex Manniæ in inſula S. Patricij, & ſepultus eſt in abbatia de* Ruſſin: *regnauit* 11. *annos, duos viuente fratre, & nouem poſt mortem eius.*

Haraldus filius ſucceſſit, ætatis 14. *annorum, & regnauit* 12. *annis. Anno regni primo profectus ad inſulas, & Loglenum conſanguineum cuſtodem Manniæ conſtituit, ſequenti Autumno miſit Haraldus tres filios* Nel, *nimirum Duſgaldum, Thorquellum, Molmore, & amicum ſuum Ioſeph ad Manniam, vt conſilium inirent; Igitur viceſima quinta die conueniunt apud* Tingualla, *& oborta inuidia inter filios* Nel, *& Loglennum pugnatum eſt vtrinq; acriter, interfectis ibidem Duſgaldo, Mormore, & prædicto Ioſepho. Vere ſequenti Haraldus rex venit ad inſulam Manniam, & Loglennus in Walliam fugiens, cum Godredo Olauui filio alumno ſuo, &* 40. *alijs naufragio perierunt.*

Anno 1238. *Goſpatricius, & Gilleſcriſt filius* Mac Kerthac *venerunt à rege Norwegiæ in Manniam, qui Haraldum ex Mannia excluſerunt, & tributa ad opus regis Norwegiæ capientes, quòd Curiam regis Norwegiæ adire recuſauit.*

Anno 1240. *Goſpatricius obijt, & in abbatia de* Ruſſin *ſepelitur.*

Anno 1239. *Haraldus regem Norwegiæ adiuit, qui poſt biennium confirmauit illi, & ſucceſſoribus ſuis hæredibus ſub ſigillo omnes inſulas quas anteceſſores poſſederant.*

1242. *Haraldus redijt ex Norwegia ad Manniam, & ab incolis honorificè ſuſceptus, pacem habuit cum regibus Angliæ & Scotiæ.*

Anno 1247. *Haraldus, vti etiam & pater, factus eſt miles à Rege Angliæ, & multis muneribus donatus, venit ad propria. Eodem anno accerſitus*

cerſitus fuit à rege Norwegiæ, & duxit eius filiam. Et anno 1249. *dum reuerteretur cum vxore, Laurentio Manniæ electo, & multis nobilibus prope fines Radlandiæ orta tempeſtate ſubmerſus eſt.*

1249. *Reginaldus Olauui filius, frater Haraldi cœpit regnare pridie Nonas Maij, & triceſima die eiuſdem occiſus eſt ab Yuaro milite, & à ſuis in prato propè eccleſiam S. Trinitatis ad auſtralem partem, ſepultúsq; eſt in eccleſia S. Mariæ de* Ruſſin.

Eo tempore Alexander rex coadunauit multas naues, vt ſibi ſubijceret inſulas, & in inſula Kerwaray *febre correptus moritur.*

Haraldus filius Godredi Don regis nomen in inſulis vſurpauit, omnes principes Haraldi regis Olauui filij exules fecit, & profugos eius principes, & optimates pro eis conſtituit.

Anno 1250. *Haraldus filius Godredi Don vocatus per literas adijt regem Norwegiæ, qui detinuit illum in carcere, quòd regnum iniuſtè occupaſſet. Eodem anno applicuerunt apud* Roghalwaht *Magnus Olauui filius, & Ioannes filius Dugaldi, qui regem ſe nominabat, ſed Mannenſes ægrè ferentes quòd Magnus non nominaretur, repulerunt eos à littore ſuo, quorum multi naufragio perierunt.*

Anno 1252. *venit Magnus Olauui filius ad Manniam, & conſtitutus eſt rex, ſequenti anno profectus eſt ad regem Norwegiæ & manſit ibi per annum.*

Anno 1254. *Haco rex Norwegiæ conſtituit Magnum filium Olauui regem inſularum, & confirmauit eas ſibi; hæredibus ſuis, & nominatim Haraldo fratri eius.*

Anno 1256. *Magnus rex Manniæ profectus in Angliam, fit miles à rege Angliæ.*

1257. *Eccleſia S. Mariæ de* Ruſſin *dedicata eſt à Richardo Soderenſi.*

Anno 1260. *Haco Rex Norwegiæ venit ad partes Scotiæ, & nihil expediens, verſus ad Orcades ibi apud* Kirwas *moritur, & ſepultus eſt* Bergæ.

Anno 1265. *obijt Magnus filius Olauui rex Manniæ & inſularum apud caſtellum de* Ruſſin, *& ſepultus in eccleſia S. Mariæ de* Ruſſin.

1266. *Tranſlatum eſt regnum inſularum propter Alexandrum regem Scotorum.*

Quæ ſequuntur alio charactere, & recentiore deſcripta ſunt.

Anno 1270. *die* 7. *Octobr. claſſis Alexandri regis Scotorum applicuit apud* Roghalwath, *& ſequenti die ante ſolis ortum cōmiſſum*

eſt prælium inter Mannenſes, & Scotos, & ceciderunt 535. *Mannenſium: Vnde quidam verſificator,*

L. dies, X. ter, & penta duo cecidere,
Mannica gens de te, damna futura caue?

Anno 1313. *Robertus rex Scotorum obſedit caſtrum de Ruſſin, quod Dingawy Dowyl tenuit contra eum, ſed tandem Rex caſtrum cepit.*

1316. *Die Aſcenſionis, Richardus* le Mandeuile, *& fratres eius cum magnatibus alijs Hiberniæ applicuerunt apud Ramaldwath, petentes ſibi victualia, & argentum miniſtrari, quòd deprædati erant per hoſtes ſuper eos continuè debellantes. Cum Communitas reſpondiſſet ſe nihil velle dare, proceſſerunt contra Mannenſes cum duabus turmis quouſque venerunt ſub latere montis* Warthfel, *in campo vbi manebat Ioannes* Mandeuille, *& ibi commiſſo prælio deuicerunt Hibernici Mannenſes, ſpoliauerunt inſulam, & abbatiam de Ruſſin, & cùm per menſem inſula periendinaſſent, impletis nauibus ad propria ſunt reuerſi.*

Hactenus è libro illo antiquo.

Finis Chronici Regum Manniæ.

Sequentis hiſtoriæ ſeriem nunc ex alijs attexam.

CVM Scotus non ſine cæde rerum in Mannia potitus eſſet, Maria Reginaldi vltimi filia litem de Inſula intendit coram Rege Angliæ, ſed reſponſum tulit vt à Scoto peteret, quòd ille tunc temporis Inſulam tenuit; huiúsq; ex filio nepos Ioannes *Waldebeof* (nupta enim fuit Maria in familiam de *Waldebeof*) ius auitum perſequutus eſt in Parlamento anno Edwardi primi triceſſimo tertio, coram Angliæ rege tanquam ſuperiore Domino regni Scotiæ, ſed quod ille iure non potuit Guil. de *Monteacuto* Eques affinis eius, (erat enim è Mannenſium Regũ familia oriundus,) armis obtinuit. Tumultuaria enim Anglorum manu Scotos omnes Inſulâ exturbauit, ſed cùm ille ad hoc bellum, magnum æs alienum conflâſſet, nec vnde nomina diſſolueret, haberet; Anthonio Becco Epiſcopo Dunelmenſi, & Patriarchæ Hieroſolymitano in VII. annos oppignorauit, & vſum-fructum legauit. Inde ad Guilielmum de *Monteacuto* eius filium Sariſburiæ iam Comitem creatum redijt, qui *Manniam cum coronâ Anno Domini* MCCCXCIII. (vt habet Walſinghamus) Guilielmo Scrope grandi pecunia vendidit. Quo ob læſam maieſtatem capite mulctato & bonis publicatis, Mannia in Henrici quarti Regis Angliæ ius deuenit, qui primùm hanc inſulam (vt aiunt) Henrico Percio Northumbriæ Comiti aſſignauit, eâ lege vt ipſe poſteríque cùm Reges Angliæ inaugurarentur, præferrent enſem quo Henricus ille cinctus eſſet, cùm Angliam redux adiret, vulgò *Lancaſterſword.* Verùm illo ciuili bello interfecto, Ioanni Stanleio contulit, cuius poſteri Comitatus Derbiæ titulo inſigniti, etiamnum tenent, & Manniæ reguli appellantur.

Hinc ad Nouantum Promontorium niſi exiguæ, planè nullæ occurrunt inſulæ; ſed hoc ſuperato, in GLOTTA æſtuario, ſiue Dunbritton Frith, GLOTTA inſula eminet, cuius meminit Antoninus, nunc Scotis *Arran*, vnde Comites Araniæ in Scotia, & huic vicina eſt quæ olim Rotheſia, nunc *Buthe*, à ſacra cellula quam Brendanus poſuit, (ſic enim cellula Scoticè dicitur) cui vt ferunt, Stewarti Scotorum reges ſuam originem debent. Inde *Glotta inſula.* *Vide 630. Arran.* *Buthe.*

Hellan,

Hellan, olim *Hellan Leneow*, id eſt, vt interpretatur I. Fordonus, Sanctorum inſula, & *Hellan Tinoc*, id eſt, Inſula Porcorum, in eodem ſinu conſpiciuntur.

Hebrides. Scottiſh, or Weſterne Iles. Extra ſinum confertiſſimæ iacent Inſulæ, XLIIII. vulgus numerat, quas Scoti *Weſterne Iles*, id eſt, Occiduæ Inſulæ, ſuperiores ſcriptores HEBRIDES, ſed Ethicus antiquus Beteoricas, & Giraldus alibi *Inchades*, & *Leucades*, Plinius, Solinus, & Ptolemæus EBVDAS, & Ἐϐυδαι appellant. Nominis rationem elicere non poſſum, niſi ita dictas exiſtimem, quòd fruges hîc non prouenerint, prodit enim Solinus harum incolas fruges neſcire, & piſce tantùm lactéque viuere, & *Eb eid* Britannicè ſine frugibus ſonat. Incolæ vt (inquit ille Solinus) *neſciunt fruges, piſcibus tantùm, & lacte viuunt. Rex vnus eſt vniuerſis: nam quotquot ſunt, omnes anguſta interluuie diuiduntur: Rex nihil ſuum habet; omnia vniuerſorum, ad æquitatem certis legibus ſtringitur: ac ne auaritia diuertat à vero; diſcit paupertate iuſtitiam, vtpote cui nihil ſit rei familiaris: verum alitur è publico. nulla illi datur fœmina propria: ſed per viciſſitudines, in quamcunque commotus fuerit, vſurariam ſumit, vnde ei nec votum, nec ſpes conceditur liberorum.* *Vxor vſuraria.*

Ricina. Racline. Harum triginta eſſe Plinius ſcripſit, ſed quinque percenſet Ptolemæus. Prima RICINA eſt, Plinio RICNEA, Antonino RIDVNA, nunc *Racline*, & *Riclina* in Antonino legendum puto, cl in d coniuncto temone facilè tranſit. Inſula hæc parua eſt obiecta Hiberniæ, antiquis nota, quod ipſo freto inter Hiberniam & Scotiam interponatur, nullo nomine hodie celebris, quàm Scoto-hibernicorum ſtrage, qui ſubinde hinc ab Anglis exturbati fuerunt. Proxima EPIDIVM eſt, quæ ex nomine, Epidiorum promontorio, & littori adieciſſe conijcerem cum optimo Geographo Ge. Mercatore. Cúmque in eo ſitu

Yla. *Ila* Inſula ſatis ampla, & campeſtri planitie ferax, quæ *Mac Conelli* poſſeſſio, conſpicitur, hanc fuiſſe Epidium, aut Epidiorum inſulam dicam, nam Ἐπίδιον alicubi legitur. Inter hanc & Scoti-

Iona. am *Iona* interiacet, Bedæ *Hy* & *Hu*, à Pictis Scotorum Monachis donata ob propagatum inter eos Euangelium, vbi monaſterium Regum Scotiæ ſepultura, & ſanctorum virorum frequentia celebre, inter quos Columba Pictorũ Apoſtolus primę notę fuit, à cuius cella inſula etiam *Columb-kill* appellatur, vti & vir ipſe compoſito nomine *Columbkill* dictus fuit, teſtante Beda.

Epiſcopus Sodorenſis. Hic demùm Epiſcopalis ſedes conſtituta erat in *Sodore* viculo, vnde inſulæ omnes *Sodorenſes* etiam appellatæ fuerunt, quòd in eius

eius diocœſi cenſentur. Inde MALEOS eſt Ptolemæi, nunc *Mula*, cuius Plinius videtur meminiſſe, cum inquit *Reliquarum Meſla xxv mill. paſſ. amplior proditur.* Sic enim antiquiſſima Plinij æditio Venetijs concipit, vbi vulgatis legitur *Reliquarum nulla.* HEBVDA Orientalior nunc *Skie*, deinde Scotiæ littori longè obtenditur, & HEBVDA Occidentalior magis in Occaſum diuergens, nunc *Lewes*, cui præeſt *Mac cloyd*, & in antiquo Manniæ libro, *Lodhus* dicitur, monticulis prærupta, ſaxoſa, & raro cultore, ſed omnium ampliſſima, à qua exiguo Euripo *Euſt* diſiungitur. Cæteræ præter Hyrtham ignobiles ſunt, aut ſaxis aſperę, aut cautibus inuiæ, & vix virenti ceſpite veſtitæ, has tamen omnes velut imperij ſui firmamentum numerata pecunia à Norwegis (vt diximus) coëmerunt Scoti, etſi minimum inde fructum percipiant, cùm incolæ, antiqui ſcilicet Scoti, ſiue Hibernici, homines erectis animis, & proiecta audacia, legum ſeueritate, & iudiciorum metu ſe illigari non patiantur. Quod verò ad mores, cultum, & linguam ſpectat, à ſylueſtribus illis Hibernicis, de quibus egimus, ne tantillum diſcrepant, vt facile vnam eandemque eſſe gentem cognoſcamus.

Maleos. *Mula.* *Hebudæ.* *Lewes.* *Euſt.* *Hirth.*

Ab Hœbudibus ad Ortum æſtiuum, ſi littora legas, ORCADES demùm videas, nunc *Orkney*, xxx. plùs minùs inſulas interfuſo Oceano diſcretas, quas ita appellat antiqua quędam membrana, quaſi *Argath*, id eſt, vt ibi interpretatur, *ſupra Getas*: malim ſupra *Cath*, obiacet enim *Cath* regioni Scotiæ, quam ob promontorium *Cath-neſſe* nunc appellitant, cuius incolas *Carini* pro *Cathini* perperam Ptolemæo nominari videntur. Solini ætate homine vacarunt, & vinceis herbeis inhorruêrunt, nunc verò cultæ ſunt, ſed ſine ſyluis, hordei ſatis feraces, tritici, & arborum omninò indigæ. Ex his Pomonia Epiſcopali cathedra celebris, primaria eſt; à Solino POMONA *diutina* ob diei prolixitatem vocata, hodie *Mainland* incolis, quaſi continens eſſet, Sede Epiſcopali in *Kirkwale* oppidulo, & duobus caſtris ornata. Stannique, & plumbi ferax. OCETIS etiam inter has à Ptolemæo recenſetur, quam *Heiby* nunc dici coniectamus. An verò *Hey*, quæ inter has numeratur Plinij DVMNAM dicam, nondum ſtatui. Certè ſi non ſit, malim *Faire Yle*, i. *inſula pulchra*, cuius oppidum quod habet vnicum *Dumo* dicitur, Dumnam exiſtimare, quàm cum Becano *Wardhuys* in Lappelandia cenſere. Iul. Agricola claſſe primus Britanniam circumuectus, Orcadas ad id tempus incognitas inuenit, domuitque, tantum abeſt vt Claudius deuicerit,

Orkney. *Orcades.* *Pomona.* *Ocetis.* *Dumna.*

(quod

(quod Hieronimi Chronicis aſſeritur,)vt Hadriani tempore Iuuenalis cecinerit:

Arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus,& modò captas
Orcades,& minima contentos nocte Britannos?

Deinde verò cùm Romanorum concideret in Britannia imperium,Pictorum ſedes fuerunt,& Claudianus poeticè luſit.

Maduerunt Saxone fuſo Orcades.

Nennius etiam prodit Octham & Ebiſſum Saxones,qui Britannis meruerunt,cum XL. *Cyulis*, id eſt, Myoparonibus circa Pictos nauigâſſe, & Orcades deuaſtâſſe. Poſteà in Norwegorum poteſtatem & Danorum deuenerunt, vnde Gothicè loquuntur incolæ, & demùm Chriſtiernus Danus pacta pecunia, anno 1472.omne ius ſuum in Scotum tranſtulit.

Inſulæ Fortunatæ. *E verſione B. Bertrandi.*

Vltra Orcades,& ſupra Britanniam, antiquus ille in Horatium Commentator Fortunatas inſulas locat, vbi nullos niſi pios & iuſtos habitare ſcripſerunt, ſuíſque carminibus loci amœnitatem & fertilitatem celebrant Græci,Eliſios campos appellantes, Sed de his Fortunatis inſulis aliud fabuloſi Græculi Iſacij Tzetzis ex ſuis ad Lycophronem notis(ſi placet,)accipe.*In Oceano eſt Britannia Inſula inter Occidentalem Britanniam, & Thulem Ortum ſpectantem, Illuc aiunt mortuorum animas tranſportari, nam in littore Oceani,in quo eſt Britannia inſula,piſcatores habitant ſubditi quidem Francis, tributum verò illis non pendentes, eò quod tranſmittant mortuorum animas,vt aiunt. Illi enim diſcedentes,domi circa veſperum dormiunt,pulſantes verò paulò pòſt, quoſdam in ianua ſentiunt,& vocem audiunt illos ad opus vocantem, Surgentes porrò, ad littus accedunt, ignorantes quæ illos ducat neceſſitas,vidéntque naues præparatas, ſed non ſuas & vacuas hominibus, quas ingreſſi remos mouent, & pondus nauium ſentiunt, ac ſi hominibus oneratæ eſſent,ſed neminem vident. Impetu deinde vno in Britanniam inſulam perueniunt, quum vix aliàs ſuis nauibus vſi,vnius noctis & diei nauigatione illuc perueniant. Quum verò in inſulam peruenerint,rurſus neminem vident,ſed vocem audiunt recipientium illos qui in nauibus ſunt, illóſque numerantium ex genere patris ac matris,præterea ſecundùm dignitatem,artem, & nomen ſingulos vocantium. Cæterùm illi exonerata naue,rurſus vno impetu domum reuertuntur. Hinc multi exiſtimant ibi eſſe Beatorum inſulas.* Demiror verò quis fuit ille hiſtoricus cuius Muretus in Varijs Lectionibus meminit,qui prodidit C. Iulium Cæſarem eò aliquando vna triremi cum centum hominibus delatum:cúmque incredibili

bili loci amœnitate captus, ſedes ibi capere vellet, ab illis ἀνθρώπων, id eſt, inuiſibilibus incolis inuitum & reluctantem eiectum eſſe.

Quinq; dierum & noctium nauigatione ab Orcadibus THVLE à Solino ſtatuitur. Inſula ſi qua alia Poëtis celebratiſſima, cùm diſiunctiſſimum aliquid innuerent, quaſi totius orbis remotiſſima; hinc Virgilius, *Tibi ſeruiat vltima Thule*. Seneca, *Terrarum vltima Thule*. Claudianus, *Thulem procul axe remotam*, & alibi, *Ratibus impervia Thule*. Statius *Ignotam vincere Thulem*, Et Ammianus Marcellinus quaſi Adagij loco vſurpat, *Etiam ſi apud Thulem moraretur*. vt cætera omittam. Hoc tamen adnotaſſe liceat Thulem pro Britannia à Statio illo iſtis in verſibus vſurpari. Thule. Thule pro Britannia.

Cærulus haud aliter cùm dimicat incola Thules,
Agmina falcifero circumuenit acta couino.

Et pro remotiſſima quaque regione in illo Iuuenalis.

De conducendo loquitur iam Rhetore Thule.

Nomen traxiſſe ſcribit Suidas à Thule Rege Ægyptio, Iſidorus à Sole, Reynerus Reneccius à Saxonica dictione *Tell*, i. *limes*, quaſi Septentrionis & Occidentis limes fuerit. Verum-enim-verò an Thule aliqua fuerit, dubitat Sineſius, & nuſquam comparêre ſcribit Giraldus noſter; ancipitiq; de ea ſententia diſtrahuntur doctiores. Plerique *Iſlandiam* cælo rigenti & perpetua hyeme damnatam Thulen olim vocatam aſſeruerunt, his tamen Saxo Grammaticus, Crantzius, Milius, Iouius, Peucerus refragantur. At ſi verum ſit quod doctiſſimus Gaſpar Peucerus libro de Terræ dimenſione retulit, Schetlandiam nautis *Thilenſell* vocari, (nec eius fidem imminuere auſim,) ſanè Thule inuenta, & res iam tandem confecta. Hæc enim *Schetlandia* eſt inſula alijs exiguis coronata ſub imperio Scoti, frigore obrigens, & vndique procellis expoſita, cuius incolis, perinde vt Iſlandiæ, piſcis exſiccatus & contuſus pro farre eſt. Et quanquam huic Polus Arcticus non ita attollitur, vt diem perpetuum VI. menſes habeat, quod de Thule Pitheas Maſſilienſis à Strabone iuſtè notatus finxit, nec enim hoc Iſlandiæ ipſi contingit, vbi perpetua quaſi hyems, & ferè rigor intolerabilis ſedet, Vt *Schetlandiam* tamen Thulem exiſtimem facit primus ſitus apud Ptolemæum: LXIII. enim grad. ab Æquinoctiali definita eſt, vt apud illum Thule, tum quòd inter Normanniam, ſiue Norwegiam, & Scotiam interiacet, vbi Saxo Grammaticus Thulen ponit, inde quod bidui nauigatione à Calidoniæ promontorio, ſiue *Cathnes* abeſt, qua diſtantia Iſlandia. Schetlandia, quæ nonnullis Hethlandia. Hitland

diſtantia Thulem ponit Solinus. Poſtremò quòd Bergarum Norwegiæ littori appoſita ſit, quo loci Thulem poſuit Mela, apud quem *Belgarum littori*, corruptè legitur pro Bergarũ. *Berga* enim vrbs Norwegiæ Schetlandiæ obiacet, & Plinius BERGOS hoc tractu nominat, quam non dubito eſſe regiunculam illam, in qua Bergæ florent, vt Norwaye, Plinij eſſe NERIGON nemo inficias ibit. Sed de hac ſatis ſi adiungam Feſti Auieni è Dioniſio de Thule verſiculos.

Bergos.

Nerigon.

Longa dehinc celeri ſi quis rate marmora currat,
Inueniat vaſto ſurgentem gurgite Thylen,
Hic cùm plauſtra poli tangit Phœbeius ignis,
Nocte ſub inluſtri rota ſolis fomite flagrat
Continuo, clarúmq; diem nox æmula ducit.

Quod anteà Pomponius Mela annotauit. *Thule Belgarum littori oppoſita eſt Graijs & noſtris celebrata carminibus, in ea quod ſol longè occaſurus exurgit, breues vtique noctes ſunt, ſed per hyemem vt alibi obſcura, æſtate lucida, quòd per id tempus iam ſe altiùs euehens, quanquam ipſe non cernatur, vicino tamen ſplendore proxima illuſtrat: per ſolſtitium verò nullæ, quòd tùm manifeſtior, non fulgorem modò, ſed ſui quoque partem maximam oſtendat*. Supra has inſulas mare Pigrum, Concretum, & Glaciale dicitur, quòd aſperum ſit ob glaciei conglomerationes, & vix ratibus peruium. CRONIVM etiam antiquis appellatur à Saturno, quòd in inſula hîc quapiam Britannica, vt refert Plutarchus, fabulantur Saturnum in profundo pumicis aurei antro dormientem teneri, illi etiam arctiſſimum eſſe ſomnum à Ioue pro vinculo immiſſum, aues ambroſiam afferre, cuius odore totus locus fragrat, dęmonas famulos ei multos additos eſſe, à quibus obſeruatur, à quibus ei miniſtratur, & ſeruitur. Qua fabella, ni fallor, metallorum venas, quibus Saturnus præeſt, his inſulis latere ſubindicatur, quæ tamen exercendis fornacibus lignorum inopia damnatæ ſunt.

Mare Glaciale ſiue Cronium.

Saturnus captiuus.

Infra verò Thulen ad Auſtrum, Germanicum mare diffunditur, in quo ſeptem ACMODAS, Mela HÆMODES vocat, ſpargi Plinius aſſerit, ſed cùm has Daniæ conſtet eſſe inſulas in ſinu Codano, *Lelant, Fuynen, Laglant, Muen, Falſtor, Leyland,* & *Femerem*, non eſt cur illis immorer, vti nec in GLESSARIA, ſiue ELECTRIDA, ſic dicta, ob electrum ibi è mari eiectum, quod Sotacus credidit ex arboribus in Britannia effluere, ſed cùm Germani antiqui electra *Gleſſo* vocarint, *Leſſe* inſulam ad *Seagen* Daniæ Promontorium, Gleſſariam olim dictam fuiſſe cum eruditiſſimo

Acmodæ.

Gleſſaria.

viro

viro Eraſmo Michaele Læto exiſtimo.

In ipſo autem mari Germanico, quà Britanniam alluit, paucæ comparent inſulæ, niſi quæ ſunt in freto Edenburgenſi, *May* ſcilicet *Baſſ, Keth*, & *Inche Colme*, id eſt, Columbæ inſula. In Northumbriæ littore, Lindi fluuio vna obiecta eſt *Lindiſfarne*, Britannis *Inis Medicante*, quæ vt Bedam audias, *accedente, & recedente reumate, id eſt, æſtu, bis quotidie inſtar inſulæ maris circumluitur vndis, bis renudato littore contigua terræ redditur.* In hac Aidanus Scotus ſedem Epiſcopalem conſtituit, quæ tandem irruentibus Danis Dunelmum tranſlata fuit. Hæc tamen ob ſanctos ibi ſepultos, *Holy Iland*, Anglis vocatur. De qua Alcuinus in Epiſtola ad Egelredum Northumbriæ regem. *Locus omnibus in Britannia venerabilior Paganis gentibus datur ad deprædandum, & vbi primùm poſt diſceſſum S. Paulini ab Eboraco Chriſtiana religio in noſtra gente ſumpſit exordium, ibi miſeriæ & calamitatis ſumpſit initium.* Inde *Farne* conſpicitur cui aliæ maiores, ſed ſine cultura, adiacent inſulæ. In hac Cuthbertus ille Diuus tutelaris Borealium Anglorum, vt Deo vacaret, *condidit*, (vt inquit in eius vita Beda,) *ciuitatem ſuo aptam imperio, & domos in hac ciuitate congruas erexit. Erat enim ædificium ſitu penè rotundum à muro vſque ad murum menſura quatuor, vel quinque perticarum diſtentum. Murus ipſe deforis altior longitudine ſtantis hominis: nam intrinſecus immanem cædendo rupem multò illum fecit altiorem, quatenus ad cohibendam oculorum, ſiue cogitationum laſciuiam ſufficeret.*

Holy Iland.

Farne yle.

Poſt has, Coquedi inſula vulgò *Coquet*, Coquedi fluminis oſtio præiacet carbone foſſili ſatis fœcunda. Nec plures hoc tractu eminent inſulæ, ſed è regione, *Saxonum inſulæ*, nunc *Heilichlant*, id eſt, Inſula ſacra, & multa perpetua quaſi ſerie Friſiæ Orientali, & Occidentali prætexuntur, inter quas Romanis armis notiſſima erat, quæ Straboni BIRCHANIS, Plinio BVRCHANA, & FABARIA Romanis, à frugis ſimilitudine ſponte prouenientis, quam (vt obiter reſtituam, quamuis ad inſtitutum non ſpectet) *Borkun* eſſe Amiſiæ oſtio obiectam, nomen ipſum loquitur. Inferiùs ad Hollandiæ littus quà Rhenus ſe olim exonerauit, fluctibus obteguntur Armamentarij antiquiſſimi fundamenta, quæ rariùs Oceani inundatione nudata, admirandum venerandæ antiquitatis ſpectaculũ, & nobiliſſimam ſubſtructionis formã exhibent, quam elegantiſſimis typis Abrah. Ortelius veteris Geographiæ inſtaurator, & amicus mihi coniunctiſſimus ex ipſo Oceano vindicauit. Huius libentiùs meminerim, quòd

Saxonum inſulæ.

Birchanis.

Lib. 7.

Borkun.

Armamentarium Britannicum *in Hollandiæ littore.*

Hollandi

Britten huis. Hollandi **Huis te Bʒitten**, id eſt, *domum Britannicam* indigitant, vt ſaltem nomine ſit Britannica. Vt enim in confeſſo eſt C. Caligulam cùm Britanniam cogitaret in ludicra illa expeditione, pro pharo conſtruxiſſe; ita Septimium Seuerum vetuſtate collapſam reſtituiſſe antiqua inſcriptio ibi effoſſa teſtatur. Vnde tamen **Bʒitten** dicta fuerit, in coniectura poſitum. A Britannis, vt nomen ſortiatur, probabile eſt, *Brettam* enim Philip. Melanchthonis patriam à Britannis denominari ipſe credidit, & *Montes* in Hannonia **Bʒeten** à Britannis dictos fuiſſe alibi legimus. Veruntamen, vt cum Plinio loquar, cùm ille *Britannica herba*, quæ Batauiæ peculiaris, nomen miretur, niſi fortè confines Oceano Britanniæ propinquæ dicauerint: ſic ego, cur hæc arx, *Britannica* diceretur, demiror, niſi noſtræ Britanniæ oppoſitæ Bataui conſecrârint. *Portus Morinorum Britannicus.* Locum in Morinis *Portum Morinorum Britannicum* vocat Plinius, vel quòd inde in Britanniam traijcerent, vel quòd ex aduerſo proſpiceret. Quid igitur impedit, quò minùs hæc arx eadem ratione Britannica appellaretur? Huc enim Britannos ſæpe appuliſſe, & hinc è Germania in Britanniam traiectum fuiſſe nemo diffiteri poſſit, cùm Zoſimus Oceanum inter Britanniam, & hoc Rheni oſtium interfuſum, 900. ſtadijs tanquam vſitatum traiectum dimenſus fuerit, ſcripſerítque annonam è Britannia ad hunc locum ſubuehi ſolere, & inde fluuialibus nauigijs aduerſo Rheno ad Romanorum caſtra diſtrahi: cùm Iulianus Aug. *horrea extrueret*, vt inquit Marcellinus, *vbi condi poſſit annona à Britannis ſueta transferri.* Quo tẽpore hoc armamentarium in horreum conuerſum, & ex Britannica annona, *Britannicũ* appellatum videatur, eoque magis quòd in Hollandiæ monimentis **Bʒitenburg** concipitur. Illa enim ætas caſtra opportuna, *Burgus quid.* & annonę copia referta, *Burgos*, vt eſt in Burgundionum hiſtoria vocauit. Quid (vt hac in re, quæ tam multos incertat, coniecturam ex coniectura contexam) ſi Britanni hoc occupauerint, & ſuo nomini adoptauerint, quum Magnum Maximum, quem alij Clementem Maximum nominant, purpura contra Gratia-*Zoſimus lib. 4.* num induerint? Ille enim ad hoc Rheni oſtium adpulit. Si nec dum hoc Britannicum nomen acceperit, quid ſi Saxones **Huis te Bʒitten**, vocarint, quod in Britanniam hinc ſoluerint, cùm noſtra littora ſuis *Ciulis*, (ſic myoparones vocarunt) infeſtarent. *Saxones in Hollandia.* Saxones enim Batauiam, Salijs Francis expulſis, inſediſſe docet Zoſimus, & inde in Britanniam ſe infudiſſe ſatis clarè conſtat. *Ianus Douza.* Quod etiam, vt antea dixi, Dominus Ianus Douſa vir verè nobilis

bilis & doctiſſimè eruditus in ſua Ode Lugdunenſi innuit. Audi tamen, ne in Britannicam gloriam effuſior videar, cum doctiſs. Batauiæ alumnus Hadr. Iunius Britannicam herbam ad Britten *In Nomenclatore.* *Britten herba.* ſuæ gentis vocabulum reuocarit, quòd copioſè proueniat in ceſpitibus quos illi Britten dicunt, & è quibus contra Oceanum aggeres extruunt: neutiquam abſurdum erit, ſi quis hanc Huis te Britten ad eandem originem referat, ſcilicet ita nuncupatum fuiſſe, quòd contra incurſantes vndas oppoſitis aggerum molibus è ceſpite, ſiue Britten munita fuerit, quas cùm Oceani violentia interſcidiſſet, etiam ædificium depreſſiſſe videatur. Sed hæc viderint illi qui vim verbi, & loci ſitum penitiùs perſpiciunt, & mihi ignoſcant ſi in alienam meſſem hîc falcem immiſerim.

In ea ora Zelandiæ etiam inſulæ Scaldi, Moſa, & Oceano circumfuſæ ſunt, *Zeland.* de quibus hoc ſolùm attexam, quòd *Valachriæ* nomen (ea inter has prima eſt) à Wallis noſtris enatum conijcit Lemnius Leuinus. E regione Zelandiæ Tamiſis nobiliſſimus Britanniæ fl. in Oceanũ illabitur, quò loci duas inſulas TOLIAPIN, *Toliapis.* & CAVNAM, ſiue CONVENNON locat Ptolemæus. *Caunus.* Hæc nondum nomine conceſſit ſuo, ſed *Canuey* appellatur, Eſſexiæ littori *Canuey.* à *Leigh* ad *Hole hauen* per v. mill. obiecta iacet, cuius aliqua pars ad Collegiatam Weſtmonaſterienſem eccleſiam pertinet. Adeò verò humilis vt ſæpe vniuerſa inundetur præter editiores tumulos, in quibus tutus eſt ouibus receptus. Oues enim plus minus 4000. paſcit, ſaporis admodum delicati, quas adoleſcẽtulos muliebri officio mulgere, & caſeos ouillos conficere in caſearijs illis tuguriolis quæ ibi *Wiches* vocant, vidimus.

De altera verò Toliapi ſententiam ſubinde muto, vt *Sheppey* credam *Sheppey.* præter ſitum nihil video. Ea enim ſatis antiquæ eſt memoriæ, in ſcriptoribus noſtris *Ouium inſula* vbique dicta. Monaſteriolum Minſter nunc vocant habuit à Sexburga Ercomberti *Minſter.* Cantiani regis vxore anno 660. conſtructum. Caſtellum ad Occaſum prætendit elegantiſſimum & munitiſſimum, quod Rex Edwardus tertius poſuit vt ipſe ſcribit, *ſitu amœno, ad terrorem hoſtium, & ſolatium populi,* cui Burgum adiunxit, & in honorem Philippæ Hannoniæ Reginæ *Queenborrough,* id eſt, *Reginæ Burgus* *Queenborrough.* appellauit. Cui nunc Conſtabularius præeſt D. Edwardus Hobeius mihi ſemper colendus, qui illuſtre ingenium eruditis ſtudijs inprimis excolit.

Magis ad ortum extra Tamiſis oſtium Tanato inſulæ locus vadoſus, arenoſus, & nauigantibus inſidioſus longè praiacet,

Goodwine ſands. quem *Goodwine ſands* vocant, vbi inſulam anno 1097. abſorptam, quæ Comitis Goodwini patrimonium erat, produnt annales. De quo ſic Ioannes Twinus. *Fuit hæc terra valdè fertilis, & paſcuis abundans, paulò humilior quàm Thanatos, ex qua tranſitus per naviculam, tria aut quatuor millia paſſuum longus erat. Hæc inſula, inſolita tempeſtate ventorum, imbrium furore turbulento, & inaudita maris rabie immergitur, & eructata arena incredibiliter obducitur, & irrecuperabiliter in dubiam terræ & maris naturam conuertitur: intellige enim quid loquor, quia interdum tota fluitat, interdùm verò patitur gradientes decedente mari.* Forſan hęc Toliapis, ni malis pro Toliapis, Thanatis legere, & nonnullis exemplaribus Toliatis legitur, de quâ in Cantio egimus. *Lanea nonnullis.*

Hoc in loco immenſa aquarum vaſtitas ita coarctatur, vt Oceani fauces inter Europæ Continentem & Britanniam non ampliùs xxx. mill. paſſ. pateant, quæ anguſtiæ *Fretum* alijs *Britannicum*, alijs *Gallicum* dicitur, & maris eſt Britãnici limes quod ſenſim littora, quę quaſi coierant, ſemouet, & terris vaſta æqua portione cedentibus, Britanniam & Gallias ab ortu ad occaſum interluit. Ab hoc Britannicum mare incipit, in quo tandem occurrit inſula, ſeu potiùs peninſula *Selſy* Saxonicè Seolſey, i. iuxta Bedam, Inſula vitulorum marinorum, ſiue Phocarum, quas noſtrâ lingua Seales vocamus, ſed de hac iam antè diximus. *Fretum Britannicum.* *Mare Britannicum.* *Seales.*

Superiùs VECTA inſula iacet, *Guith* Britãnis, Wuictland, & pichtea Saxonibus (inſulam enim Ea vocârunt) nobis *the yſle of Wight*, & *Whight*. Tam modico autem interfluente Euripo *Solent* olim dicto, à Continente Britanniæ auulſa eſt, vt cohæſiſſe videatur, vnde Britannicum illud nomen *Guith*, quod diuortium denotat (vt Nennius habet) factum videtur; quemadmodum etiam *Sicilia*, quum ab Italiâ abrupta, & ſecta fuerit, Latino vocabulo à ſecando, vt eruditiſſimo Iulio Scaligero placet, nomen inuenit. Vnde (ſaluo ſemper Criticorum iudicio) apud Senecam in VI. Queſt. Natural. *Ab Italia Sicilia reſecta* reponerem, vbi vulgò, *reiecta*, habetur. Ex hac ſitus vicinitate, & nominis affinitate VECTAM hanc ICTAM eſſe opinari licet, quæ (vt habet Diodorus Siculus) maris fluxu inſula videbatur, at cùm refluxiſſet, exiccato interiecto littore, Britanni priſci curribus eò ſtannum deuehere ſolebant, quod in Galliam exportaretur. MICTIM tamen eſſe Plinij, quæ arcta item cognatione VECTAM attingit, non iudicarim, cùm in ea candidum plumbum proueniret, & in hac nulla fit, *Vecta.* *The yſle of Wight.* *Solent.* *Guith, quid Britannis.* *Sicilia à ſecando.* *Icta.* *Mictis.*

ſit, quod ſciam, metalli vena.

Hæc inter ortum & occaſum lenticulari ſiue ouali figura viginti mill. paſſ. longitudine exporrigitur, latitudine verò in media quà maximè patet xii. mill. paſſ. expanditur, altero latere ad Boream altero ad Auſtrum conuerſo. Terra (vt mare piſcoſiſſimum taceam) eſt vberi gleba & colono admodum grata adeò etiam vt fruges exportet, cuniculorum, leporum, perdicum & phaſianorum paſſim ferax; ſaltum etiam, & viuaria duo habet, damis ad venationis voluptatem refertum. Per medium longo tractu procurrunt colles qui ouibus pabula affatim profundunt. Quarum lanæ poſt vellus Lemſterianum, & Cotteſwoldianum optimæ habentur, & inprimis pannarijs expetuntur, vnde maximum ſurgit incolis lucrum & commodum. Pars ſeptentrionalis pratis, paſcuis, & ſyluis viret, auſtralis frumentarijs quaſi tota iacet campis, vbique foſſis & ſepibus interclusa. In extrema vtrinque parte mare à boreali plaga ita ſe inſinuat & penetrat, vt duas ferè efficiat inſulas, & inſulæ ſanè incolis vocantur, ſcilicet quæ ad occaſum proſpicit *Freſhwater yſle*, quæ ad ortum *Binbrydg yſle*. Bedæ ætate mille ducentarum familiarum cenſebatur, nunc triginta ſex oppida, vicos, & caſtella numerat, quæ quod ad Eccleſiaſticam iuriſdictionem ſpectat Epiſcopum Wintonienſem, quod ad ciuilem, Comitatum Hantonenſem reſpiciunt. Incolæ facetè gloriari ſolebant, quaſi reliquis beatiores eſſent, quod cucullatos monachos, cauſidicos, & vulpes non habuerint.

Loca verò celebriora ſunt *Newport* primarium inſulæ emporium olim *Medena*, & *Nouus Burgus de Meden*, vnde tota regio in *Eaſtmeden* & *Weſtmeden* diuiditur, vt hinc vel ortum vel occaſum reſpicit. *Caereſbrok* vetus caſtrum truncato nomine pro *Whitgareſburg* in ipſo inſulæ vmbilico, à Whitgaro Saxone, de quo poſteà dictum; & nuper Capitanei opera magnificè inſtauratum, ad quod plurima feoda militaria ſpectarunt & antiquitatis gloriam præter cætera habet. *Brading* alterum oppidum mercatorium, *Newton* & *Yarmouth* quæ ſuos habent *Maiores*, & *Burgenſes* ad Comitia Parlamentaria mittunt. *Yarmouth* hæc & *Sharpnore* caſtella habent, quæ cum *Worſleys* propugnaculo littus ad occaſum æſtiuum defendunt. Quibus ex oppoſito vix duorum milliarium interſtitio obiacet *Hurſt* lingulæ impoſitum Hantonenſis Comitatus munimentum. *Quarre* vbi virginibus velatis monaſteriolum anno 1132. poſi-

tum,

tum, *Gods-hill* vbi ad ingenia excolenda ſcholam inſtituit I. *Worſley, Weſtcowe* & *Eaſt-cowe* iam ruinoſum, quæ in faucibus *Neoportus* Henricus VIII conſtruxit, de quibus Lelandus.

Cona fulminea dua coruſcant
Hæc caſum colit, ille Solis ortum
Vectam quà Neoportus intrat altam.

Et ad ortum æſtiuum *Sandham* caſtrum tormentis maioribus, vt cætera inſtructa. Nec naturæ defendentis munimenta deſunt, rupibus enim abruptis continua quaſi ſerie præcingitur, ſubſuntque occulta ſaxa & præiacent vbique ſcopuli nauigantibus infeſti, ſed longè infeſtiſſimi ſunt *The Needles* ſcopuli acuti vnde nomen, & *The Shingles* qui occiduo angulo, vti etiam *The Owers* & *Mixon* qui orientali prætenduntur. Adhæc *The Brambles* quæ ſunt * breuia & nauigantibus inſidioſa ad Aquilonem. Si quis verò locus ad exſcenſionem faciendam patere videtur, adactis palis veteri inſtituto præcluditur.

* Shelues.

Incolæ.

Verum-enimuerò nec his rupibus, nec illis propugnaculis ita armatur vt ſuis incolis qui natura bellicoſiſſimi & promptæ audaciæ quos opera & cura Georgij Cary Equitis honoratiſſimi & Inſulæ Capitanei digniſſimi ita ad robur, & virtutem militarem aſſidua exercitatione confirmantur, vt quæcunque in bello euenire poſſunt accuratè prænoſcant, ſcilicet certo ictu in deſtinata ſclopetis effulminare, ordines ſeruare, compoſitè incedere, agmen prout res fert conglobare, vel laxare, laborare, decurrere, ſolem pulueremque ferre, & quicquid ratio militaris exigit, plenè præſtare. Huiuſmodi militum ipſa inſula quatuor millia ſub ſignis educere poteſt, & in omnia momenta tria millia exercitatiſſimorum ex Comitatu Hantonenſi, & duo millia ex Wiltonienſi qui ſemper ſunt præſtò ad inſulam defendendam ſunt aſſignati. Vtque hoſtilis impetus fœliciùs propulſetur, vniuerſa regio in vndecem partes diuiditur, quarum vnaquęque ſuum habent *Centoner* quaſi Centurionem, *Vintons* quaſi Vicenarios, tormenta maiora, excubitores qui ad ſpeculas in æditioribus locis poſitas excubant, ſuoſque veredarios ſiue curſores quos obſoleto verbo *Hoblers* vocant qui ad Inſulæ prę-fectum ſtatim omnia ſignificent.

In Romanorum poteſtatem primus redegit Veſpaſianus, dum priuatus ſub Claudio meruit. Scribit enim de illo Suetonius. *Claudio principe Narciſſi gratia legatus legionis in Germaniam miſſus eſt: inde in Britanniam tranſlatus tricies cum hoſte conflixit.*

* *In Veſpaſiano cap. 4.*

Duas

Duas validiſſimas gentes, ſuperque XX. *oppida, & inſulam Vectem Britanniæ proximam in deditionem redegit: partim Auli Plautij conſularis legati, partim Claudij ipſius ductu. Quare triumphalia ornamenta, & in ſpatio breui duplex ſacerdotium accepit.* Ad hanc etiam inſulam Alecti claſſis cùm purpuram in Britannia vſurpaſſet, in ſpeculis, & inſidijs collocata Romanorum aduentum præſtolabatur, qui tamen nebulæ beneficio hoſtes prætervecti, littore potiti ſunt, & nauibus ſuis ignes iniecerunt, vt nullæ fugæ præſidium reſeruaretur. Saxonum primus Cerdicius iuris ſui fecit, conceſſitque *Anno Domini 530.*
Stuffæ, & Whitgaro, qui Britannicos incolas (pauci enim ſuperfuerant) ad internecionem ſuſtulerunt in *Whitgaraburg*, ab eo ſic dicto, nunc *Caresbrok* contractè vocatur, Inde Wolpherus Merciorum Rex Vectam in ſuam poteſtatem redegit, & Edelwalcho Auſtralium Saxonum Regi, cum Meanuarorum prouincia attribuit, cùm pro illo ſe ſponſione in Baptiſmo obligauerit. *Beda lib.4.cap.13.*
Poſteà Cædwalla Occidentalium Saxonum Rex Edelwalcho illo occiſo, & Aruando inſulæ regulo ſublato, ſuo imperio adiunxit, & tragicâ cæde indigenas omnes occidione ferè occîdit, quartamq; partem, terram ſcilicet trecentarum familiarum Wilfrido Epiſcopo attribuit, qui incolas Chriſti ſacramentis primus imbuit. Sed hæc ſuis verbis dicet Beda.

Poſtquàm ergo Ceadualla regno potitus eſt Geuiſſorum, *cepit &* *
inſulam Vectam, quæ eatenùs erat tota idololatriæ dedita, ac tragica cæde *Beda lib.4.cap.16.*
omnes indigenas exterminare, ac ſuæ prouinciæ homines pro his ſubſtituere contendit; voto ſe obligans, quamuis nondum regeneratus (vt fertur) in Chriſto, quòd ſi cepiſſet inſulam, quartam partem eius ſimul & prædæ Domino daret. Quod ita ſoluit, vt hanc Wilfrido Epiſcopo, qui tunc fortè de gente ſua ſuperueniens aderat, vtendam pro Domino offerret. Eſt autem menſura eiuſdem inſulæ iuxta æſtimationem Anglorum mille ducentarum familiarum. Vnde data eſt epiſcopo poſſeſſio terræ trecentarum familiarum. At ipſe partem quam accepit commendauit cuidam de clericis ſuis, cui nomen Bernvvini, & erat filius ſororis eius, dans illi preſbyterum nomine Hildila, qui omnibus qui ſaluari vellent verbum ac lauacrum vitæ miniſtraret. Vbi ſilentio prætereundum non eſſe reor, quod in primitias eorum qui de eadem inſula credendo ſaluati ſunt, duo regij pueri fratres videlicet Arualdi regis inſulæ ſpeciali ſunt Dei gratia coronati. Si quidem imminentibus inſulæ hoſtibus fuga lapſi ſunt de inſula, & in proximam * *Vitorum prouinciam tranſlati. Vbi cum delati* ** Iutarum.*
in locum qui vocatur Ad lapidem *occultandos ſe à facie regis victoris*
credidiſſent, proditi ſunt, atque occidi iuſſi. Quod cùm audiſſet Abbas *Vide pag.192.*

quidam & preſbyter vocabulo Cynbreth *habens non longè ab inde monaſterium in loco qui vocatur* Reodford,*id eſt vadum arundinis, venit ad regem qui tunc eiſdem in partibus occultus curabatur à vulneribus, quæ ei inflicta fuerant prælianti in inſula Vecta, poſtulauitque ab eo, vt ſi neceſſe eſſet pueros interfici, prius eos liceret fidei Chriſtianæ ſacramentis imbui. Conceſſit rex, & ipſe inſtructos eos verbo veritatis, ac fonte ſalutaris ablutos, de ingreſſu regni æterni certos reddidit. Moxque illi inſtante carnifice mortem læti ſubiere temporalem, per quam ſe ad vitam animæ perpetuam non dubitabant eſſe tranſituros. Hoc ergo ordine poſtquam omnes Britanniarum prouinciæ fidem Chriſti ſuſceperant, ſuſcepit & inſula Vecta, in qua tamen ob ærumnam externæ ſubiectionis, nemo gradum miniſterij ac ſedis epiſcopalis ante Danielem, qui nunc Occidentalium Saxonum, & Geuiſſorum eſt epiſcopus, accepit.*

✻ Diuturnum iam inde de Vecta apud authores ſilentium ad annum 1066. quo *Toſtius* Regis Haraldi frater cum piraticis è Flandria nauigijs in odium fratris inuaſit, & *poſtquam inſulanos ſibi tributum ſoluere coëgerat, diſceſſit*. Paucis poſt annis, vt in vetuſto libro Prioratus *Caersbroke* quem D. Rob. Glouerus ſiue *Somerſet*, qui antiquitatis Genealogicæ quaſi ſolem in manibus geſtauit, mihi oſtendit, legitur. *Quemadmodum Guilielmus Baſtardus conquiſiuit Angliam, ita Guilielmus filius Osberni* (qui eius Mareſcallus, & Comes Herefordiæ) *Vectam inſulam conquiſiuit primusque Vectæ Dominus erat.* Longo deinde interiecto tempore Galli anno 1377 ex improuiſo delati inuaſerunt, & diripuerunt, ijdémque anno 1403. fruſtrà ſunt adorti, & à littore fortiter repulſi, vti patrum memoria regnante Henrico VIII. cùm triremes Gallicę vnum & alterum tuguriolum incenderent.

Florentius Wigornienſis.

✻ Quod ad Dominos attinet, poſtquam Guilielmus *Fitzosbern* ſtatim bello Flandrico occiſus, filiusque Rogerus proſcriptus, & in exilium eiectus eſſet, in Regiam poteſtatem deuenit, Henricusq; primus Rex Angliæ Richardo de *Riduers* ſiue de *Riparijs*, Deuoniæ Comiti hanc inſulam donauit, & ſimul feodum villæ Eccleſiæ Chriſti. Vbi vti apud *Carosbrooke* caſtella Richardus ille conſtruxit: verùm filius eius Baldwinus turbulentis Regis Stephani temporibus, cùm tot erant in Anglia Tyranni, quot Caſtellorum domini, qui ſinguli ſibi ius pecuniæ ſignandæ, & alia maieſtatis iura ſibi vendicarunt: hinc à Stephano erat exturbatus. Poſteri eius tamen auitum ius recuperarunt, quorum ſeriem Genealogicam iam ante pettexuimus, vbi de Deuoniæ Comitibus plenè egimus. Tandem verò Iſabella vidua Guilielmi de

Domini Inſulæ Vectæ.

Chriſtchurch.

Fortibus

Fortibus Comitis Albemarlæ, & Holderneſiæ ſoror & hæres Baldwini vltimi Deuoniȩ Comitis ex hac familia, ægrè exorata omne ius ſuum in Regem Edwardum primum per *Chartam* tranſcripſit.

Iam inde inſulam tenuerunt Reges Angliæ, atq; Henricus de *Bello-Campo* Comes Warwicenſis, *à Rege Henrico ſexto cui chariſſimus erat, coronatus eſt in regem de* Wight, *& poſteà nominatus primus Comes totius Angliæ.* Liber Monaſt. Tewkesbury. Sed cum illo nouus hic & inſolitus titulus omninò euanuit. Poſteà Richardus *Wideuile* Comes de *Riuers* ab Edwardo quarto dominus inſulæ Vectæ ſalutatus, & Reginaldus *Bray* ab Henrico ſeptimo cui in delicijs erat, in *firmam* (ſic iuriſconſulti loquuntur) pro trecentis marcis annuatim perſoluendis, vt alicubi legi, accepit.

De Portlandia quæ nunc non inſula, ſed continenti annectitur, iam anteà in Durotrigibus diximus. *Portlandia. Vide pag. 147.*

Hinc ad oppoſitum Galliæ littus traijciam, vbi à *Beerfleet* Normanniæ, ad medium vſque canalem mare ſcopulis, & cautibus quaſi conſtratum eſſe affirmant nautæ, inter quas Guilielmus Henrici Primi filius Angliæ, & Normanniæ hæres dum è Normannia in Angliam tranſmitteret, anno ſalutis 1120. luctuoſo naufragio cùm ſorore, fratre notho, & alijs ſubmerſus erat. *Filij Henrici Primi ſubmerſi.* Vnde eius ſeculi Poeta,

Funus plangendum, priuat lapis æquoris vnus,
Et ratis vna ſuo principe regna duo.

Aliúſque eodem tempore hæc carmina de illo naufragio procudit.

Dum Normannigenæ Gallis claris ſuperatis,
Anglica regna petunt, obſtitit ipſe deus:
Aſpera nam fragili dum ſulcant æquora cymba
Intulit excito nubila denſa mari.
Dúmque vagi cæco rapiuntur tramite nautæ
Ruperunt imas abdita ſaxa rates:
Sic mare dum ſuperans tabulata per vltima ſerpit
Merſit rege ſatos, occidit orbis honos.

Magis ad occaſum nonnullæ inſulæ Gallicæ prætentæ, Anglici tamen iuris in alto apparent: primúmque Normanniæ, ſiue Lexobiorum littori quos Britanni noſtri *Lettaw*, quaſi littorales vocant, CÆSAREA ab Antonino memorata adiacet, quam Galli nunc ita contraxerunt, vt *Cæſaris Burgum* in Normannia, & Hiſpani *Cæſarauguſtam* in Hiſpania, *Gerzey* enim illi indigitant, *Cæſarea. Gerſey.*

   tant,

Ado. *Caſtra Conſtantia.* *Moritonium.*

tant, vt *Cherburgh* pro *Cæſaris burgo, Saragoſam* pro *Cæſaraugustâ* dicunt. In hanc olim damnati relegabantur, Prætextatus enim Epiſcopus Rothomagenſis huc relegatus erat, Papiriúſque Maſſonius *Inſulam littoris Conſtantini* vocat, quòd Conſtantiæ antiquę vrbi obiacet, quę Ammiano CASTRA CONSTANTIA dici videantur, & ſuperioribus ſeculis *Moritonium*. Scribit enim Henricus Montenſis, *Comes Moritonij*, id eſt, *Conſtantiarum*. Inſula hæc triginta plùs minus mill. paſſ. ambitu colligit, cautibus, & breuibus (quę vadoſa ſunt loca nauigantibus inſidioſa) defenſa. Terra ſatis fertilis, varijs frugibus & gregibus abundat, oues habet multas, & ex ijs plurimas quatuor cornibus conſpicuas. Cùm autem exiguum ignis alimentum ferat, pro lignis alga marina (*Vraic* vocant) vtuntur. Quæ Fucus marinus Plinij eſſe iudicatur, adeóque copioſè his ſcopulis inſulis prouenit, vt Syluæ condenſæ eminùs videantur. Hæc ſole ſiccata pro igne eſt, & eius cinere tanquam marga, & terræ adipe agros vernactáque lætificant, vberrimóſque faciunt. Villis frequens eſt, paræcijs duodecem exornata & caſtro munitiſſimo *Montorguel* colli impoſito tuta, cui pro Anglis præfectus conſtitutus qui vniuerſæ inſulæ præeſt, quo munere nunc magna cum laude fungitur honoratiſſimus Eques Aimulius Powlett vir fide, pietate, & cura in maximis Reipub. negotijs ſpectatiſſimus, cuius prudentia & diligentia inſula ſe & cultiorem, & lætiorem eſſe iam agnoſcit.

Vraic.

Sarnia. Garnſey. *Smyris lapis.* *Portus S.Petri.*

Viginti hinc milliaribus ad occaſum æſtiuum altera abeſt inſula, quæ Antonino SARNIA, nobis hodiè Garnſey appellata, cytharæ quaſi forma ab ortu in occaſum proiecta, Cæſareæ quam dixi, nec magnitudine, nec fœcunditate adæquanda, paræcias enim tantum decem habet. In hoc tamen præferenda, quod nihil venenoſum, vt illa, alat. Naturæ munimentis tutior, vtique præruptâ cautium corona quoque redimita, inter quas Smyris lapis duriſſimus, & aſperrimus reperitur (nos *Emerill* vocamus) quo gemmarij lapides expurgant ſcinduntque, & vitriarij vitrum diffindunt. Portus etiam commoditate mercatorumque commeatu multò eſt celebrior. In extrema enim ferè ad ortum parte, ſed auſtrali latere, lunato ſinu portus admittitur, cui adſidet oppidulum *S.Petri*, longa platea, & anguſta productum, bellico apparatu plenum, & mercatoribus cùm bellum ingruit, frequentiſſimum. Veteri etenim Regum Angliæ priuilegio perpetuæ hîc ſunt quaſi induciæ, & Gallis alijſque

quamuis

quamuis bellum exardeſcat, vltrò citróque huc ſine periculo *Libertas tempore belli.*
venire,& commercia ſecurè exercere licet. Portus aditus vtrinque caſtris munitur,ad ſiniſtram vetus eſt caſtellum, ad dextram alterum (*Cornett* vocant) è regione eminet in rupe ſatis ædita, *Caſtle Cornet.*
& mari circumflua. Quod regnante Maria, Leonardus Chamberlan Eques auratus,& inſulæ præfectus nouis operibus firmauit. Hîc enim plerúnque agit inſulæ præfectus & milites præſidiarij qui Gallos & fœminas nullo modo ingredi patientur. Vtraque inſula multiplici hortorum viriditate, & pomarijs ridet, vnde vino è pomis factitio (*Siſeram* aliqui vocant, nos *Sidre,*) plerúmque vtuntur. Incolæ vtrobique ſunt origine vel Normannici, vel Britones, Gallicéque loquuntur. Vtrobique *Vraic* illa pro ignis eſt fomento, vel foſſiles ex Anglia carbones, *Vraic.*
& piſcium vtrobique maxima multitudo.

Spectarunt olim hæ inſulæ cum alijs circumuicinis ad Normanniam, *Normannia amiſſa.* ſed cum Henricus noſter primus Robertum fratrem anno Chriſti 1108. debellaſſet, Normanniam & has inſulas Angliæ regno adiunxit, ex quo tempore Angliæ firma fide adhæſerunt, licèt Gallus (proſcripto Ioanne noſtro) Normanniam occupauerit,& Henricus tertius ſuo in Normannia iure pacta pecuniæ ſumma,& Aquitaniæ poſſeſſione,ceſſerit. 1259
Garnſeiam tamen(vt in archiuis Regijs videre eſt) regnante Edwardo Quarto Galli occuparunt, * ſed opera Richardi *Harleſton* *Pat. 16. Edw. 4.*
valecti de Corona(vt eo tẽpore vocarunt)illi exturbati & Rex ipſi in dignitatis prȩmium inſulȩ & caſtri prȩfecturam detulit.Quod ad rem eccleſiaſticam pertinet,Epiſcopo Conſtantienſi in Normannia paruerunt,donec ille noſtra memoria Pontificis Rom. in Anglia authoritatem (quod Epiſcopi noſtri faciunt) abiurare recuſarit. Iam inde Wintonienſi Epiſcopo ſubeſſe dignoſcuntur.

De *Serke* inſula modica, quæ illis interiacet, rupium præcipitijs circumuallata, de * *Alderney* quæ aliquanto maior eccleſiolam,& octoginta ædes habet, *Aurney nonnullis.* de *Arme*,& ſcopuloſa illa cautium eminentia,quæ *Quaſquettes* vocantur,cùm ab antiquis ſcriptoribus non memorentur,non eſt cur ego pluribus loquar.

Eodem inde littore Liga Antonini eminet, quæ ſuperſtite *Liga.*
nomine etiamnum nunc *Ligon* dicitur. Tum ſeptem inſulæ ſternũtur Siadæ Antonino,à numero,*Saith* enim ſeptem Britannicâ linguâ ſonat, *Siadæ.* Gallis hodie *Le ſet Yſles*.Has Siadas enim exiſtimo *Set yles.* *Hiadatas* corruptè apud Strabonem appellari, ab his enim,

vt inquit ille, minor eſt quàm diurnus in Britanniam noſtram curſus. A Siadis ad BARSAM, cuius etiam meminit Antoninus, VII. interſunt ſtadia, Gallis *Yſle de Bas*, Anglis *Baſepole*, *Bas* enim quod minùs profundum, Britanni vocant, & ex bolide demiſſa in minorem altitudinem, mare hoc loci ſubſidere nautæ deprehendunt. Vix enim ſeptem vel octo cubitis depreſſum eſt, cum per reliquum littus 12.18.20. cubitis mare altum ſit, vt in chartis Hydrographicis videre eſt. Inter has tamen inſulas & *Foy*, Cornwalliæ mare hoc noſtrum Britannicum in maximam deprimi altitudinem obſeruarunt nautæ, quam 116. plùs minùs vlnis in canali commenſurant. Hinc ad Britanniæ noſtræ oras iam tranſmittam, & oram legens, *Ideſton, Mouſhole, Longſhippes* ſcopulos potiùs infames quàm inſulas prætervectus, ad extremum Cornwalliæ promontorium LISSIAM Antonini conſpicio nunc *Lethowſow* vicinis, alijs verò *The gulfe*, id eſt, ſi interpreteris, vorago, quæ tantùm recedente æſtu nudata apparet. Hanc Liſſiam antiquorum exiſtimo, quòd *Lis* idem ſignificat, vt accepi, apud noſtros Britannos. *Liſo* enim vaſto cum murmure ſonum edere, cuiuſmodi in vorticoſis locis audiuntur, & eò loci Oceani fluxus & in Boream, & Orientem magno cum fremitu eluctatur inter Cornwalliam & inſulas coarctatus, quos SIGDELES Antoninus, SILLINAS Sulpitius, SILVRAS Solinus, *Silly* Angli, *Sorlings* nautæ Belgici, HESPERIDAS & CASSITERIDES antiqui Græci vocârunt, *Heſperidas* enim dixit Dionyſius Alexandrinus, ab occidentali ſitu. Et *Oſtrimydes* Feſtus Auienus in *Oris Maritimis*, de quibus hæc carmina intexit.

Barſa
Baſepole.
Speculum Oceani.
Mare Britannicum vbi altiſſimum.
Liſſa.
The gulfe.
Syllye.
Caſſiterides, Sillinæ & Heſperides.

In quo inſulæ ſeſe exerunt Oeſtrymides
Laxè iacentes, & metallo diuites
Stanni atque plumbi: multa vis hic gentis eſt
Superbus animus, efficax ſolertia,
Negotiandi cura iugis omnibus
Non vſq; nauibus turbidum latè fretum
Et belluoſi gurgitem Oceani ſecant;
Non hi carinas quippe pinu texere
Fecere remos non abiete, vt vſus eſt,
Curuant phaſello: ſed rei ad miraculum
Nauigia iunctis ſemper aptant pellibus,
Corioq; vaſtum ſæpe percurrunt ſalum.

Et poſteà

Tarteſiiſq; in terminos Oeſtrumnidum

Negotiandi

Negotiandi mos erat, Carthaginis
Etiam colonis

Caſſiterides verò cæteri Græci à ſtanno, quemadmodum & apud Drangos Aſiæ, à Stanno locum quendam CASSITERON vocat Strabo, & inſulam in mari Indico CASSITERAM etiam à ſtanno dictam fuiſſe è Dionyſio memorat in Vrbibus Stephanus. MICTIN autem illam quam ſex dierum nauigatione introrſum à Britannia abeſſe, & candidum plumbum proferre è Timæo ſcribit Plinius, inter has fuiſſe vix auſim affirmare. Non me tamen latet erudititiſſimum Hermolaum Barbarum pro *Mictim*, *Mitterim* in manuſcriptis codicibus legiſſe, & pro *Mitterim*, Cattiterim legere. Quòd autem has eſſe CASSITERIDAS toties quæſitas dixerim, facit antiquorum authoritas, ipſarúmque ſitus, & Stanni venæ: *Artabris* (inquit Strabo) *quibus Britanniæ Occidentales partes è regione adiacent, ad Aquilonem opponuntur inſulæ, quas Caſſiteridas appellant, quodammodo in Britannico climate conſtitutæ.* Et alibi: *Amplius eſt mare inter Hiſpaniam, & Caſſiteridas, quàm à Caſſiteridis ad Britanniam interiectum. Aduerſus Celtiberiæ latus ſpectant Caſſiterides*, inquit Solinus. Diodorus Siculus: *In inſulis Oceano Ibero proximis, quæ à Stanno Caſſiterides nominantur.* Euſtathius, *Caſſiterides inſulæ decem ſunt contiguæ ad Arctum.* Cùm verò hæ Sillinæ Artabris, id eſt, Galliciæ in Hiſpania oppoſitæ ſint, cùm ab illis in Aquilonem ad amuſſim vergant, cùm in Britannico climate conſtituantur, cùm Celtiberiæ latus ſpectent, cùm longè ampliori mari ab Hiſpania, quàm à Britãnia diſiungantur, cùm ſint Oceano Ibero proximæ, cùm contiguæ ſunt ad Arctum, & melioris notæ tantummodò decem numerentur, ſcilicet *Sanctæ Mariæ, Annoth, Agnes, Sampſon, Silly, Breſar, Ruſco,* ſiue *Triſcraw, S. Helenæ, S. Martini, Arthur,* & quod caput eſt, cùm Stanni venas habeant, vt nullæ aliæ hoc tractu inſulæ: & à fodinis duæ minores *Minanwitham*, & *Minuiſiſand*, nomen duxiſſe videantur: malim ego has Caſſiteridas exiſtimare, quam vel *Aſores* quę nimis in occaſum prouectę ſunt, aut *Biſargo*, neſcio quam cum Oliuario, aut iam depreſſas latere cum *Gemma* Friſio opinari. Quòd verò Herodotus has non nouerit, neutiquam mirandum eſt; fatetur enim ipſe ſe pro comperto nihil habere, quod de Europæ extremis referat. Primùm tamen plumbum in Græciam hinc delatum erat. Plumbum (inquit Plinius lib. 8. cap. de rerum inuentoribus) è Caſſiteride inſula primus apportauit Midacritus.

Sed

Sed ad *Silly*. Inſulæ verò hoc nomine inſigniuntur plùs minùs centum quadraginta quinque gramine veſtitæ præter horrentes rupes, & ſaxa eminentia innumera. Frumento nonnullæ ſatis feraces, cæterùm omnes cuniculis, gruibus, cygnis, ardeis & marinis auibus abundant. Omnium maxima eſt quæ à *S. Maria* nomen habet, caſtrum habet & præſidium militare. *Hæ ſunt inſulæ illæ quas Fretum turbidum duarum aut trium horarum nauigatione diſtinguit à Danmoniorum ora, & quarum incolæ cuſtodiunt morem vetuſtum, Nundinas, & nummum refutant, dant res & accipiunt, mutationibus potiùs, quàm pretijs neceſſaria parant, Deos percolunt, ſcientiam futurorum pariter viri, ac fœminæ oſtentant*, vt habet Polyhiſtor. *Melanchlanos* vocat incolas Euſtathius, quòd nigris veſtibus ad talos vſque demiſſis induerentur, pectore ſuccincti, & cum virgis ambulantes perſimiles Tragicis antiquarum Furijs. Vitáque cedunt (vt habet Sardus) plerumque vita ſatiati. E rupe enim ſe proijciunt in mare fœlicioris vitæ ſpe, quod procul dubio Britannicorum Druidum fuit perſuaſio. Huc etiam damnatos ad metalla relegare ſolebant Romani Imperatores. Maximus enim Auguſtus cùm Priſcillanum ob hæreticam prauitatem capitis damnâſſet, ſectarios eius Inſtantium Hiſpanum Epiſcopum, & Tiberianũ publicatis bonis in Syllanas inſulas deportari iuſſit.

Sulpitius Seuerus.

Contra has ad Gallicum littus Oſiſmis, ſiue Britanniæ Armoricæ præiacet AXANTOS Plinij, quæ nomine integro etiamnum *Vſhant* vocatur, Antonino VXANTISSENA, qua vna dictione, duæ coaluerunt, VXANTIS, ſcilicet & SENA. Hæc enim inſula inferiùs eſt nunc *Sayn*, quæ Breſtæ obiecta SIAMBIS nonnullis exemplaribus, & *Sounos* corruptè Plinio dicitur, circa quam ab ortu in occaſum plùs minùs ſeptem mill. Angl. procurrunt confertiſſimi ſcopuli, potiùs quàm inſulæ. De hac accipe quod Pomponius Mela refert. *Sena Britannico mari Oſiſmis aduerſa littoribus Gallici numinis oraculo inſignis eſt, cuius antiſtites perpetua virginitate ſanctæ numero nouem eſſe traduntur, Galli Zenas, vel Lenas, vocant* (ſic potiùs cum Turnebo lego, quàm Gallicenas) *putántque ingenijs ſingularibus preditas maria ac ventos concitare carminibus, ſéque in quæ velint animalia vertere, ſanare quæ apud alios inſanabilia ſunt, ſcire ventura, & prædicere, &c.* Huic aliæ ſubtenduntur inſulæ *Grane, Penmark*, id eſt, *Caput equi*, & *Belisle*, quas VENETICAS vocat Plinius. Venetis enim Britanniæ aduerſæ ſunt, & NESIADAS ex Dionyſio Afro nonnulli vocant, de quibus ille:

Axantos. Vſhant.

Siambis.

The Seames *nauis*.

Venetica. *Neſiada.*

Neſſiadum

Neſſiadum ſpatio nec diſtant littora longo,
In quibus vxores Amnitum Bacchica ſacra
Concelebrant hederæ folijs, tectaq; corymbis.
Non ſic Biſtonides Abſinthi ad flumina Thraces,
Exertis celebrant clamoribus εἰραφιώτην.

Quod etiam Feſtus Auienus ſic expreſſit.

Hinc ſpumoſus item ponti liquor explicat aſtum,
Et breuis è pelago vortex ſubit: hic chorus ingens
Fœminei cœtus pulchri colit Orgia Bacchi,
Producit noctem ludus ſacer: æra pulſant
Vocibus & crebris latè ſola calcibus vrgent.
Non ſic Abſynthi propè flumina Thraces, & almæ
Biſtonides, non quà celeri ruit agmine Ganges,
Indorum populi ſtata curant feſta Lyæo.

Beliſle verò & has prædictas Neſſiadas eſſe Poſſidonij apud Strabonem authoritas conuincit. Ligeris enim oſtio præiacet, & in oppoſita Galliæ regione Samnitas poſuit Ptolemæus. Sic enim Strabo: *Poſſidonius in Oceano inſulam paruam non longè in pelago in exitu Ligeris amnis præiacentem eſſe inquit, eam inhabitare Samnitarum mulieres Bacchi numine afflatas, ipſas quidē Deo ipſi propitiātes & feſtis ritibus exorantes.* De hac etiam Artemidorus apud eundem Strabonem ſic ſcribit: *Inſulam Britanniæ proximam eſſe in qua ſimilia Samothracibus Cereri, & Proſerpinæ ſacrificia fiunt.* Et huc vſq; ad Ligeris oſtium mare Britannicum diffundi tradunt veteres.

Nihil aliud nunc reſtat, cùm è ſcrupuloſis Antiquitatis cautibus enauigârit oratio, quâm vt nautę olim Neptuno vela lacera, ſic ego etiā aliquod, DEO OPT. MAX. & VENERANDÆ ANTIQVITATI anathema conſecrarem, quod libens meritò nunc voueo, & ſuo tempore Deo volente vota ſoluam. Intereà meminerit lector, me cum inuido, & edaci illo hoſte TEMPORE, hoc in opere colluctatum fuiſſe, de quo Gręcus optimè cecinit:

Ἀργαλέως φέρεται πολιὸς χρόνος, ἀλλὰ παρέρπων,
Καὶ φωνὰς κλέπτει φθεγγομένων μερόπων.
Καὶ μὴ φαινόμενος τοὺς φαινομένους ἀφανίζει.
Καὶ μὴ φαινομένους, εἰς φανερὸν φέρει.

Ego verò illo Mimnermi diſticho, quod veriſſimum eſſe noui, me identidem affari, & conſolari ſoleo: ** Oblectes animum, plebs eſt moroſa legendo. Ille benè de te dicet, at ille malè.*

Τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπε, δυσηλεγέων δὲ πολιτῶν
Ἄλλος τίς σε κακῶς, ἄλλος ἄμεινον ἐρεῖ.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

BIBLIOTECA ... ROMA ... EMANUELE

BRITANNIÆ antiquæ populi, vrbes, flumina, promontoria, &c. quorum meminerunt Cæſar, Tacitus, *Ptolemæus, Antoninus, Notitia Prouinciarum,* & authores alij, cum nominibus recentioribus.

Aballaba.	*Appleby in Weſtmorland,*	593
Abone.	*Auington in Glocesterſhire,*	266
Abus æſtuarium.	*Humber in Yorkſhire,*	347
Æſica.	*Netherby vpon Esk in Cumberland,*	605
Ad Anſam.	*Ithanceaſter in Eſſex,*	338
Ad Pontem.	*Paunton in Lincolnſhire,*	413
Adurni Portus.	*Ederington,*	229
Agelocum.	*Ideleton in Nottinghamſhire,*	424
Alone.	*Lancaſter,*	506
Alaunius flu.	*Auon in Wilſhire,*	180
Alaunus flu.	*Alne in Northumberland,*	618
Amboglanna.	*Old ruines at Cambec in Cumberland,*	610
Ancalites.	*The hundred of Henley,*	288
Amnitum inſulę.	*Yſles vpon the Weſt coaſts of Britaine in Fraunce,*	716
Andates lucus.		346
ANDERIDA.	*Newenden in Kent,*	261
Angli.		75
Autona ſiue Auſona.	*Auſon.*	391
Antiuæſtæum.	*The Cape of Cornwall,*	121
Aquæ ſolis.	*Bathe in Sommerſetſhire,*	169
Arbeia.	*Ierby,*	597
Ariconium.	*Kencheſter neare Hereford,*	475
Atacoti.		71
Atrebatij.	*Barkeſhire,*	203
Auguſta, vide LONDINVM.		
Axelodunum.	*Hexham in Northumberland,*	614

B

Badiza.	*Bathe*	169
Bannauenta.	*Northanton,*	392
Belerium, idem quod Antiueſtæum.		121

Belgæ.

Belgæ.	*Somerſetſhire, Wilſhire, & Hantſhire,*	155
Beliſama fl.	*Rhibel in Lancaſhire,*	582
Benones.	*Benſford-bridge,*	398
Bibroci.	*The hundred of Bray in Barkeſhire,*	210
Binouium.	*Bincheſter,*	572
Blatum Bulgium.	*Bulneſſe in Cumberland,*	599
Bleſtium.	*Old towne in Herefordſhire,*	474
Bonium.	*Banchor in Flintſhire,*	467
Bononia.	*Bollonge in France,*	255
Borcouicus.	*Borwic in Northumberland,*	615
Bouium.	*Cowbridge in Glamorganſhire,*	495
BRAGE.	*Broughton in Hantſhire,*	192
Brannogenium.	*Worceſter,*	442
Brannodunum.	*Branceſter in Norfolke,*	467
Bremenium.	*Brampton in Northumberland,*	620
Bremetonacum.	*Ribcheſter in Lancaſhire,*	584
Brigantes.	*Yorkeſhire, Lancaſhire, B. of Durham, Weſtmorland, Cumberland,*	526
Brouonacum.	*Brougham.*	593
Bullæum.	*Buelth in Brecknocſhire,*	484
Burrium.	*Vske in Monmouthſhire,*	490

C

Cæſaromagus.	*Burghſted in Eſſex,*	330
Calcaria.	*Tadcaſter in Yorkeſhire,*	536
Callena.	*Wallengford,*	205
Camboritum.	*Cambridge,*	372
Camalodunum.	*Maldon,*	333
Camundolunum.	Vide Cambodunum,	
Cambodunum.	*Ruines neer Almondbury in Yorkſhire,*	532
Calagum.	*Ouer Burrow in Lancaſhire,*	586
Canonium.	*Canonden in Eſſex,*	330
Cantium.	*Kent,*	236
Cantium Promontoriū.	*The foreland of Kent,*	253
Cangi.		470, 167
Caſtra Exploratorum.	*Burge vpon Sands,*	600
Caſſij.	*The hundred of Caiſhow in Hertfordſhire,*	303, 290
Caſſiterides.	*The Iles of Sylly,*	714
Caturactonium.	*Cattarick in Yorkeſhire.*	565

Cattieuchlani.

Cattieuchlani. *Buckinghamſhire, Bedfordſhire, and Hertfordſhire,* 290
Cauſennæ. 411
Cenio flu. *The riuer by Tregeny in Cornwall,* 124
Ceni-magni. Vide Iceni.
Cilurnum. *Collerford in Northumberland,* 613
Clauſentum. *South-hanton,* 191
Cleuum. *Glocester,* 268
Coccium. *Coccley in Lancaſhire,* 580
Colonia. *Colcheſter in Eſſex,* 340
Condate. *Congleton in cheſhire,* 469
Concangij. *Barony of Kendall,* 592
Condercum. *Cheſter vpon the ſtreate in the Biſhopricke of Durham,* 575
Combretonium. *Brettenham in Suffolke,* 352
Conouius flu. *Conwey in Wales,* 517
Conouium vrbs. Caer hean *vpon Conway in Caernaruonſhire,* 517
Conuennos inſula. *Canuey at the Tames mouth,* 338
Congauata. *A place vpon Caudebec in Cumberland,* 602
Corinium. *Circeſter in Gloceſterſhire,* 273
Coritani. *Northamptonſhire, Leiceſterſhire, Rutlandſhire, Lincolnſhire, Nottinghamſhire, Derbiſhire,* 388
Cornauij. *Warwickſhire, Worceſterſhire, Staffordſhire, Shropſhire, and Cheſhire,* 431
Corſtopitum. *Morpit in Northumberland,* 618
Coſſini. 117
Croco-calana. *Ancaſter in Lincolſhire,* 413
Cunetio. *Marleborow in Wilſhire,* 186
Curia. *Corebridge in Northumberland,* 615

D

Danmonij. *Cornwall, and Denſhire,* 117
Danmonium promontorium. *The Lizard in Cornwall,* 124
Danum. *Dancaſter in Yorkeſhire,* 530
Delgouitia. *Godmundham in Yorkeſhire,* 548
Deruentio. *Auldby vpon Derwent in Yorkshire,* 546
Deua flu. *Dee in Cheſhire,* 463
Deuana ſiue Deua vrbs. *Cheſter, or Weſtcheſter,* 465

Dictum.	*Diganwey,*	517
Dimetæ.	*Weſtwales, Caermardenſhire, Penbrochſhire, and Cardiganſhire,*	497
Dobuni, ſiue Boduni.	*Gloceſterſhire and Oxfordſhire,*	264
Dubris.	*Douer,*	257
Dunum ſinus.	*The creeke at Dunesby neere Whitby in Yorkeſhire,*	554
Durcornouia.	Vide Corinium.	
Durotriges.	*Dorſetſhire,*	145
Dur-cobriuæ.	*Hertford,*	301
Durnium.	Vide Durnouariam.	
Durobriuæ.	*Caſter neere Wandleſworth in Huntingdonſhire,*	387
Durnouaria.	*Dorceſter,*	148
Durobrouæ.	*Rocheſter,*	245
Durolenum.	*Leneham in Kent,*	244
Durolitum.	*Old foord in Eſſex,*	328
Duroſiponte.	*Gormoncheſter,*	383
Durouernum.	*Canterbury,*	248

E

Eboracum.	*Yorke,*	539
Epiacum.	*Papcaſtle in Cumberland,*	597
Etocetum.	*Vttokceſter in Staffordſhire,*	447
Extenſio Promont.	*Eaſten-neſſe in Suffolke,*	355

F

Fretum Britannicum.	*The ſtraight of Calis.*	254

G

Gabrantvicorum portuoſus ſinus.	*Suerby in Yorkeſhire,*	551
Gabroſentum.	*Gateſhead in B. of Durham,*	577
Galacum.	*Ouerborrow in Lancaſhire,*	586
Galana.	*Kellenton,*	592
Gallena.	*Wallingford,*	205
Ganganorum prom.	*Lheyn in Caernaruonſhire,*	515
Garianonum.	*Yarmouth,*	464
Garienis flu.	*Yare riuer in Norfolke,*	460, 464

Gauſennæ.

Gauſennæ.	*Brig-Caſterton vpon Waſh,*	411
Genunia.	*Northwales,*	508
Glannibanta lib. Notitiarum.	*Bainbrig in Yorkeſhire,*	594
Gleſſariæ.		411
Gleuum.		268
Gobannium.	*Abergeuenny,*	480
Geſſoriacum, vide Bononiam.		255

H

Herculis promon.	*Herty point in Denſhire,*	140
Hunnum.	*Seuenſhale in Northumberland,*	613

I

Iameſa, vide Tameſis.		
Iceni.	*Suffolke, Norfolke, Cambridgeſhire, and Huntingdonſhire,*	345
Icianos.	*Icborrow in Norfolke,*	370
Idumanius flu.	*Blackewater in Eſſex,*	338
Iſannauaria.	*Stony-Stratford,*	295
Iſca flu.	*Ex riuer in Denſhire,*	136
Iſca Danmoniorum.	*Exceſter,*	137
Iſca Leg. Auguſta.	*Caer Lheon in Monmouthſhire,*	520
Iſcalis.	*Iuelceſter,*	157
Iſurium.	*Aldburge in Yorkeſhire,*	538
Iugantes, quorum meminit Tacitus, neſcio, niſi Cantiani fuerint, quos Britanni ſua lingua *Y. Gaint* dicere ſolebant. Æquè tamen probabile videatur *Brigantes* pro Iugantes legere.		529
Itium.		254
Ituna flu.	*Eden in Cumberland,*	592, 660

L

Lagecium, vel Legeolium.	*Caſtleford neere Pontfreit,*	533
Legio II. Aug. vide ISCA.		
Legio VI. Victrix, vide Eboracum.		
Legio XX. Victrix, vide Deua.		
Leuatres.	*Neere to Bowes vpon Stanemore,*	593

Leucarum.	*Lochar in Southwales,*	496
Littus Saxonicum.		238
Lectodorum.	*Bedford,*	296
Lemanis.	*Limehill in Kent,*	260
Lindum.	*Lincolne,*	414
Londinum.	*London,*	313
Longouicum.	*Loncheſter in the B. of Dureſme,*	576
Luguuallum.	*Carlile,*	602
Louentium.		485

M

Madus.	*Maidſton in Kent,*	243
Magi.	*Old Radnor,*	480
Maglona.	*Maclenith in Montgomeriſhire,*	509
Magnus portus.	*Porteſmouth, or Portcheſter,*	198
Malcos.	*Mula among the Weſterne Iles,*	699
Mancunium.	*Mancheſter,*	579
Mandeueſſedum.	*Mancheſter in Warwickeſhire,*	432
Magni. Vide Magis.		
Mediolanum.	*Lhan vellin in Montgomeryſhire,*	511
Magioninium.	*Aſhwell in Hertfordſhire,*	300
Meatæ.	*Northumberland,*	611
Margidunum.	*Margedouerton in Leiceſterſhire,*	406
Mena.	*Meneg in Cornewall,*	124
Metaris æſt.	*The Waſhes betweene Lincolne and Nor-(folke,*	367.408
Mictis vide Vecta.		
Morbium.	*Morſby in Cumberland,*	596
Moridunum.	*Caermarden,*	499
Moridunum.	*Seaton in Deuonſhire,*	140
Moricambe æſt.	*The Bay at Caerdronok in Cũberland,*	598
Morini.		254

N

Nidus.	*Neath in Glamorganſhire,*	495
Neomagus, ſiue Nouiomagus.	*Woodcote neere Croyden in Sur-(rey,*	221
Nouus portus. Vide Lemanis.		

O

Octopitarum prom.	*S. Dauids head in Penbrokeſhire,*	502
Ocellum prom.	*Kellnſey in Yorkeſhire,*	550

Olicana.

Olicana.	*Oteley in Yorkeſhire,*	535
Olenacum.	*Elenborrow in Cumberland,*	600
Ocrinum.	Vide Danmonium.	124
Ordouices.	*Northwales,*	472. 508
Oſtidamnij.		117
Ottadini.	*Northumberland,*	611
Othona.	*Haſtings in Suſſex,*	232

P

Pariſi pop.	*Holderneſſe in Yorkeſhire,*	545
Pennocrucium.	*Penkridg in Staffordſhire,*	449
Pettuaria.	*Beuerley,*	548
Petrianæ.	*Some place neere Peterill in Cūberlād,*	601
Picti.	*The Pictes,*	59
Præſidium.	*Warwicke,*	436
Prætorium.	*Patrington in Yorkeſhire,*	550
Pontes.	*Colbroke in Buckinghamſhire,*	292
Pons Ælij.	*Ponte-land in Northumberland,*	615
Procolitia.	*Coleceaſter in Northumberland,*	615

R

Ratæ.	*Ratby in Leiceſterſhire,*	401
Ratoſtibius flu.	*Taf in Glamorganſhire,*	494
Regni pop.	*Surrey, Suſſex, and the ſea coaſts of Hantſhire,*	215
Regnum.	*Regnſted in Hantſhire,*	187
Regulbium.	*Reculuer in Kent,*	247
Ribodunum.	Vide Brementuracum.	584
Rhutupiæ.	*Richborrow neere Sandwich,*	251
Ruthunium.	*Routon in Shropſhire,*	457

S

Sabrina flu.	*Seuern,*	509
Salenæ.	*Salndy in Bedfordſhire,*	297
Segodunum.	*Seton in Northumberland,*	617
Segontium.	*Caer Seiont neere Caernaruon,*	516
Segontiaci.	*In Hantſhire,*	199
Setantiorum Palus.	*Winandermer,*	587
Scoti,		63. 626

Seteia æſtuar. pro Deia.	*Dee mouth,*	467
Segelocum.	Vide Agelocum.	
Silures.	*Southwales,*	473
Sitomagus.	*Thetford in Norfolke,*	358
Simeni.	Vide Iceni.	
Sinus ſalutaris.	Vide Gabrantouicorum.	
Sorbiodunum.	*Old Sariſbury,*	180
Spinæ.	*Spene neere Newbury,*	207
Stuccia flu.	*Iſtuyth in Cardiganſhire,*	507
Sulloniacæ.	*Brockley hill neere Edgeworth,*	309

T

Tau æſtu. Ptol. *Tueſis,*	*Twede,*	619
Tamarus flu.	*Tamar,*	129
Tamara.	*Tamarton,*	129.*&c.*
Tamiſis.	*Tames,* ſiue *Teames,*	205
Tanatos.	*Tenet,*	250
Teſis flu.	*Teſe,*	569
Tina flu.	*Tine in Northumberland,*	612
Toiſobios.	Vide Conouius.	
Tobius flu.	*Tony in Wales,*	498
Traiectus.	*Paſſage neere Auſt,*	266.271
Trinobantes.	*Middleſex, and Eſſex,*	310
Tripontium.	*Torceſter,*	389
Triſantonis Portus.	*Southanton,*	190
Tueſis.	*Berwick vpon Twede,*	621
Tuerobius flu.	*Tiny in Wales,*	505
Tunnocellum.	*Tinne-mouth,*	617
Trutulenſis Portus.	Vide Rhutupias, Tacitum Trutulenſem pro Rhutupenſi vocare exiſtimat B.Rhenanus.	

V

Vagmiacæ.	*Maidſtone,*	243
Valentia.		611
Vallum.	*The Picts Wall,*	607
Varis.	*Bod-vary in Flintſhire,*	522
Viroconium.	*Wroxceſter,*	457
Vedra flu.	*Were in the B. of Dureſme,*	571

Venta Belgarum.	*Wintcheſter,*	193
Venta Icenorum.	*Caſter neere Norwich.*	361
Venta Silurum.	*Caer went in Monmouthſhire,*	488
Vennones.	*Bennsford-bridge*	398
Verlucio.	*Werminſter,*	179
Verometum.	*Burrow hill in Leiceſterſhire,*	402
Verolamium.	*Verulam neere S. Albons,*	303
Verteræ.	*Burgh vpon Stanemore,*	593
Vzellæ æſtuarium.	*Iuell mouth,*	161
Viconia. Vide Vinonium.		
Vinonium & Binouium.	*Bincheſter in the B. of Dureſme,*	572
Villa Fauſtini.	*S. Edmunds Bury,*	348
Vindelis.		147
Vindobala Vide Vindomora.		
Vindomora.	*Walleſend in Northumberland,*	616
Vindonum.	*Silceaſter,*	199
Vindolana.	*Wincheſter in the wall,*	615
Vindogladia.	*Winburne in Dorſetſhire,*	152
Viroſidum.	*Werewic vpon Eden neere Carlile,*	600
Voluba.	*Volemouth,*	124
Voreda.	*Old Carlile,*	598
Vſocona.	*Oken yate,*	458
Vzella.	*Loſt-vthiel,*	125, 161

Populi & loca antiquioris memoriæ IN SCOTIA.

Abrauanus.	629	*Colania.*	626
Alauna.	630	*Celnius fl.*	635
Banatia.	635	*Corda.*	629
Berubium.	636	*Coria.*	631
Bodotria flu.	628	*Creones.*	633
Caledonij.	632	*Damnij.*	630
Cantæ.	635	*Dea.*	629
Carbantoricum.	629	*Deuana.*	635
Careni ſiue Catini.	635	*Diua fl.*	635
Cornabij.	635	*Epidij.*	633
Carnouacæ.	633	*Gadeni.*	626
Caſtra Alata.	627	*Glotta.*	630
Cerones.	633	*Grampius.*	632

Horeſci. 628
Iiena. 629
Ila fl. 635
Itis fl. 633
Ladeni. 625
Lelanonius. 630
Leucopibia. 629
Lindum. 632
Littus altum. 635
Longus fl. 633
Loxa fl. 635
Lugi. 635
Merta. 635
Nouantes. 629
Nouantum Prom. 629
Nodios. 629
Orcas, vide Taruedrum. 636
Orrea. 634
Rherigonium. 630
Selgoua. 628
Tamea. Fortaſſe Tanea in Roſſia. 635.
Taizali. 635
Taruedrum prom. 636
Taua fl. 634
Trimontium. 629
Vacomagi. 635
Vararis. 635
Vernicones. 634
Victoria. 631
Vindagora. 630
Virue drum. 636
Volſa. 633
Vzellum. 629

IN HIBERNIA.

Argita fl. 670
Auſoba fl. 666
Auteri. 665
Birgus fl. 656
Boreum prom. 670
Brigantes. 656
Buuinda fl. 663
Cauci. 660
Coriondi. 657
Darnij. 669
Daurona. 655
Dunum. 668
Duris fl. 653
Eblana. 661
Eblani. 661
Erdini. 670
Gangani. 652
Iberni. 653
Iernus fl. 654
Iſannium prom. 668
Laberus. 663
Libnius fl. 662, 666
Logia fl. 669
Luceni. 652
Macolicon. 653
Menapia. 659
Menapij. 659
Modana fl. 659
Nagnata. 665
Nagnata. 665
Notium prom. 654
Oboca fl. 660
Rauius fl. 666
Rheba. 658
Rhobogdij 670
Rhobogdium prom. ibid.
Rigia. 671
Rigia altera. 664
Sacrum prom. 659
Senus fl. 664

Velabri

Velabri. 653
Vennicnium prom. 670
Vennicnij. ibid.
Vidua fl. ibid.
Vinderius fl. 669
Vodi. 654
Voluntij. 667

Inſulæ Britannicæ adiacentes.

AMnitum inſula. 717
Adros, quæ & Andium. 681
Axantos, vide Vxantiſa. 716
Barſa. 714
Berga. 702
Caſarea. 712
Caſſiterides. 714
Cannos. 705
Dumna. 699
Epidium. 633
Ebuda prima. 699
Ebuda ſecunda. 699
Glotta. 697
Hebrides. 698
Ikta. 706
Limnos. 681
Liga. 713
Liſia. 714
Mictis fortaſſe Vectis. 706
Mona. 681
Monaeda. 683
Mula. 699
Nerigon. 702
Neſſiada. 717
Pomona. 699
Ocetis. 699
Orcades. 699
Ricina, ſiue Riduna. 698
Sarnia. 712
Sena. 716
Silimnus. 680
Siambis. 716
Sicdelis. 714
Siata. 713
Tanatos. 250
Thule. 701
Toliapis. 705
Vecta. 706
Venetica Inſula. 716. &c.
Vindelis. 147
Vxantiſa. 716

Barkſhire,	204
Bedfordſhire,	295
Buckinghamſhire,	291
Cambridgeſhire,	371
Cheſhire,	463
Cornwall,	117
Cumberland,	594
Darby,	425
Deuonſhire,	131
Dorſet,	146
Durham,	567
Eſſex,	328
Gloceſterſhire,	265
Hantſhire,	188
Hereford,	473
Hertford,	299
Huntington,	382
Kent,	237
Lancaſhire,	578
Leiceſter,	398
Lincolne,	407
Midleſex,	312
Monmouth,	486
Northfolk,	358
Northamton,	389
Nottingham,	421
Northumberland,	612
Oxfordſhire,	277
Richmondſhire,	561
Rutland,	404
Shropſhire,	453
Somerſet,	156
Staffordſhire,	446
Suffolk,	347
Suſſex,	224
Surry,	215
Warwickſhire,	430
Weſtmorland,	591
Wiltſhire,	175
Worceſterſhire,	439
Yorkſhire,	529

Walliæ Comitatus.

Angleſey,	681
Brecnock,	483
Cardigan,	505
Carmarthen,	498
Carnaruan,	514
Denbigh,	518
Flint,	522
Glamorgan,	492
Merioneth,	512
Mountgomery,	509
Penbroke,	500
Radnor,	480

Inſulæ precipuæ.

Angleſey,	681
Man,	683
Wight,	706
Garnſey,	712
Gerſey,	712
Orkney,	699
Weſtern Iles,	698
Tanet,	250
Sheppey,	705
Canuey,	705
Holy Iland,	703
Silly,	714
Vſhant,	716
Beardſey,	681

A

AB adam. 272
Abergeuenny. 490
Albinet ſiue Albigny. 370,558
Albemarle. 552
Albeny. 413
Alfreton. 428
Argenton. 301
Arſic. 278
Aſtley. 433
Audley. 448
Audley de Walden. 342

B

Badelliſmer. 246
Bampton. 143
Barkley. 178
Bardolph. 369
Barones Comitis Ceſtriæ. 471
Baſſet. 396,450
Beauchamp de Somerſet. 160
Beauchamp. 160
Beauchamp de Powick. 443
Beauchamp de Bedf. 298
Beaumont. 402
Bedal. 565
Beke. 417
Berners. 360
Bertram. 617
Blenleueny. 483
Blund. 350
Bohune de Midherſt. 228
Bonuile. 140
Bolebec. 294,616
Botereaux. 129
Bourcher, vide Comites Eſſex.
Bouterorr. 353
Bradeſton. 271
Brandon. 357
Braybroke. 396
Brechnock. 485
Breoſe. 485
Briewr. 158
Brian. 152
Brooke. 179
Bruſe. 556
Buckhurſt. 234
Burford. 455
Burghley. 303,397
Burgo. 666,678
Burnell. 456
Burne. 372
Burrowgh. 223,419
Butler de Warrington. 581
Butler. 458,585,667

C

Camoys. 69,228
Cantelupe. 396,490
Carew. 136,221,658
Chandos. 272,474
Clare. 351
Clauering. 292,343,558,618
Clifford. 475
Clinton. 433,435
Cobham. 242
Coleuill. 413
Compton. 438
Courtney, vide Comites Deuon.
Creuecure. 244
Croune. 409
Cromwell. 406,417

D

Dacre. 231
Darcy. 341,419
Daubeny. 16
Denbigh. 519
D'Eyncorte. 419
Dinham. 141
Douer. 248
Dudley. 452
Dunbarre. 627

E

Eaye. 356
Engayn. 396
Eſtoteuill. 549
Euers. 571
Ewyas. 474

F

Fauconberge. 101,556
Ferrarij. 401,447,449
Fitz Payn. 152

Fitzallan,

Fines. 159
Fitzallan. 227,452
Fitzherbert. 267,438,489.
Fitzwalter. 333
Fitzallan de Beddall. 565
Fitzhugh. 564
Fitzwarrin. 205,461
Folliot. 370
Furniuall. 303,530

G

Gallway. 629
Gant. 412
Geneuill. 454,664
Gifford. 273
Grandeſon. 474
Grantmaſmill. 399
Greiſtocke. 602
Grey. 288,470,428,520
Groby Ferrers, 401
Gurnay. 158
Gynes. 588

H

Hach. 180
Harrington. 588
Haſtings, vide Com. Huntingdon. pag. 233
Hinkley. 399
Holland. 400,582
Hoo. 233
Howard. 118,149,369,371,602,671.
Hungerford. 168
Hunſdon. 303,604,623.
Huntingfeild. 355

K

Kendall. 592
Kidderminſter. 440
Kidwelli. 498
Kilpeck. 475.

L

Lacye: vide Lincolnię Com. 534.
Lacy Hibern. 486,534
Lancaſter. 592
Latimer. 391,462,556,564
La-ware. 228
Lidell. 605
Lindſey. 433
Liſle. 536
Longſpee, vide Sarum Comites.
Louetoft. 530
Louell. 278
Louell de Somerſ. 396
Louane. 332
Lumley. 575
Lutterell. 114

M

Magnauill, vide Eſſexiæ Comites.
Mallet. 160,356
Malpas. 465
Malolacu. 555
Maltrauers. 153
Mamignot. 239
Marmion. 451,564
Martin. 135
Merley. 617
Midleham. 563
Mitford. 617
Moells. 157
Mohune. 156
Molton. 596,&c.
Mon-mouth. 488
Montioy. 153,427
Montfort de Bel-deſert. 437
Monthermer. 276
Montfort. 404,444
Monte-alto. 433,524
Monte-Caniſo. 352
Montfichet. 343
Monte-acuto. 158,218,228
Mordant. 296
Morley. 360,343
Mortimer de Norfolke. 361
Mortimer. 477,482
Moruill. 600
Motwike. 618
Mowbray. 558,425
Muſchamp. 620
Muſard. 428
Muſgraue. 593
N

N

Neirford. 367
Neuill. 124,570
North. 377
Nouo mercatus 272
Norrice. 286

O

Odingſels. 433
Ogle. 617
Ogmor. 498
D'Oyly. 206,279

P

Plaiz. 343
Paganell. 452
Paget. 449
Percy. 597,228,624
Phelips. 355
Pinkeney. 389
Pitchford. 458
Poininges. 352
Pontzij. 260
Portus Magnus. 198
Portus Adurni. 229
Portus Trutuenſis. 252
Powis. 511
Powick. 443

Q

Quincy, vide Wintoniæ Comites.

R

de Ralegh. 330
Rhia. 360
Richard caſtle. 477
Riche. 332
Riparij, vide Comites Deuon.
Rochford. 329
Roſs. 413

S

Say. 239
Sands. 199.296
S. Iohn. 199.296
S. Amand. 207
S. Maur. 396
S. Valericus. 279
Scales. 300
Scotney. 418
Scrope. 563
Segraue. 435
Shelford. 423
Sheffeild. 420
Stanley. 448,581
Staueley. 428
Stafford. 114,452
Sturton. 151
Strange. 368,460,462
Stutteuill. 549
Sudeley. 272
Sur-Tyes. 571,616

T

Talbot. 462,479
Tindall. 613
Titoft. 423,446
Tony. 308
Tregoz. 474
Trusbutt. 417
Tyes. 122
Tweng. 556,575

V

Vaux. 393,600
Vauaſor. 535
Veſcy. 558
Verdon. 447,478
Vfforde 357
Vipount. 594
Viſcount. 619

W

Wake. 410,549
Wallingford. 206
Wahull vide Chetwoodi. 296
Wardon. 391
Warkworth. 618
Welles. 428
Wem. 458
Wentworth. 352
Widdeuile. 390
Willoughby. 354,417
Windeſor. 213
Wollouer. 620

Z

Zouche 396,399

Reliqua vide in Tabula ſequente.

Rerum

ABies nulla Cæſaris tempore in Britannia 580
Abergeuenniæ Domini 490
Academia Oxonienſis 280 Cantabrig. 373
Actus 43
Acus Wilfridi 538
Adamantes 120.174
Adeliza Henrici 1. vxor 237
Admiralij curia 114
Adrianus 44
Aes 561.596.600
AEthelwerdus ſcriptor 75
Agazæus canis Britannicus 194
Agricolæ optimi 383
Ager pinguiſſimus 368
Ala 20
Albanus Protomartyr Angliæ 305
Alabaſtrum 451
Alabaſtrites 420
Albion 23
Albinus ſiue Alcuinus 542
Albemarlæ Comites & Holderneſſiæ 552
Alfredus rex 160
Ale potus Britannicus 427
Alex. Hales 272
Alexander Seuerus 47
Alexander Magnus nunquam in Britannia 33
Alæ in Architectura 627
Alingtonij 301
Allectus 48
Allobroges 18
Alpes Britann. 514
Alumen 154
Ambrones 71
Ambroſius Aurelius 186
Amphibolia Comitis Godwini 235
Anchora effoſſa 306
Andates 346
Anderida ſylua 224
Androgeus 310
Angli 75
Angli ſatellites Imperatorum Conſtantinopolis 96 dignitatibus excluſi 94
Anglia primum ſic dicta 81 expugnata per Normannos 85
Anglia in Comitatus diuiſa 102 ſecundum leges 103 in Parochias 104 in Epiſcopatus 104
Angel in Dania Anglorum ſedes 75
Angli mediterranei 436
Angli ad fidem conuerſi 79
Anglorum primum bellum inteſtinum 221
Anglorum Domina 237
Angliceæ victoriæ in Scotia limes 635
Anguſiæ Comites 634
Antimonium 429
Antoninus Philoſophus 44
Antoninus Pius 44
Antoninus Caracalla 47
Aper Verorum 277
Appenninus 18
Apoththegma Wiccamij 212
Aquæ vitæ, ſiue *Vske-bah* Hibernicorum 644
Aquilæ vaticinium 151
Aquæ diuiſæ. 296
Aquæ Solis 169
Aquileia 53
Ara & templum Claudij 337
Arar 20.533
Arbores terræ obrutæ 468.580
Arborici pro *Armorici* 57
Arborum ſtipites in mari 503
Arena fæcunda 132
Armamentarium Britannicum 703
Arcani exploratores 609
Argentum 523
Argetecoxus Britannus 633
Argentonij 301
Ariana hæreſis 49
Armaturæ 584
Armigeri 111
Armorica 18
Armoricani Britones 56
Arma ænea 123
Arma ſiue inſignia Albeneiorum 234 Alfreton 428 Arundeliorum 127 Bainardorum 202 Bohunorum de Midherſt 228 Charltonorum 511 Ducum Brunſwicti 560 Ewias 474 Gallouidiæ 629 Hollandorum 582 Lennox 630 Luciorum 597 Lumleiorum 575 Malo-lacu 555 Monte-alto 524 Montefichetiorum 343 Muſcamporũ 620 Peiciorum 597 Quinciorum 197 Riparijs 144 Sarum 183 Segrauiorum 435 Sturtonorum 151 Staueleiorum 428 Twengorum 575 Vaulx 604 Veſciorum 558 Vipontiorum 594 Warrenniæ 223
Armorica 56
Arell Comites 634
Arthurus 163
Arthuri locus natalis 128
Aruiragus Britannus 41
Aſiſæ 114
Aſtroites lapis 413
Aſyla 190.232.548
Arepennis 330
Argenti fodina 523
Arondeliæ Comites 237
Arundeliorum familia 127
Arx Britannica in Hollandia 38
Atholiæ Comites 634
Attacotti 71
Audientiæ Curia 115
Aucupij Diua 406
Auguſtus 36 cur Britanniam neglexit. ibidem
Auguſtini Quercus 445
Auguſtinus Anglorum apoſtolus 79
Aulafus Danus 192
Aurelianus 47
Auſtralium Saxonum regnum 235

Aurum 630
Aurum in pinguedinis liquorem ſolutum 541
Azurum, ſiue Cæruleum foſſile 630

B

Bachaudæ 18
Banaretti 109
Bannomanna 642
Bancus Communis 113
Bancus Regius 112
Baptiſterium è manubijs Scoticis 307
Barangi 95
Bardi 13
Bardocucullus 19
Barritus 678
Barones 612 vide Tabulam Baronum
Baronia de Denbigh 519
Barbacan quid 325
Barbaricum ſolum 620
Baſcauda 378
Bathoniæ Comites 171
Battable ground 604
Becco 19
Beda 576,577,609
Bedfordiæ Barones, Comites & Duces, 298
Bega Sancta 595
Beleus Cymber 10
Belin quid 290
Belgæ Britanniæ è Belgis Galliæ 155
Bellum primum inteſtinum inter Anglos 221
Bellonæ templum 541
Berricus Britannus 359
Bernacles 684
Betula 19
Bergos Norwegiæ 702
Berniciij 623
Bibliotheca Eboraci 542
Bitaminis fons 456
Boadicia ſiue Bunduica 346
Bodo quid 264
Bon-homes 179
Bononia Galliæ 255
Bonoſus 47
Blacke lead 596
Boghs ſi. humidi loci in Hibernia 665
Bothwelliæ Comites 626
Boues Lancaſtrenſes 579
Brachæ 14 19
Brance 19
Brechiniæ Domini 485
Brendani Purgatorium 671
Bretti 73
Brigida Sancta 660
Briocus Sanctus 654
Brit 24
Brith quid 25
Britannia vectigalis Rom 35. præſidialis provincia 36. cui ſigno ſubiecta 110. magna & parua 97. inferior, ſuperior 98. triplex 98. quinque partita 98. Prima, ſecunda 99 Anglia dicta 80
Britannia lucis diues 623
Britânia ſeriùs Græcis & Romanis cognita 34
Britannia inſula deprehenſa 41
Britannia Prouincia 42
Britanniæ Præſidialis prouincia 42
Britannia bis Galliæ magiſtra 80
Britanniæ primi incolæ 6. nomen 22. Præſides & figura 23
Britannorum Reſp. 14. mores 28. religio 12. Linguæ 16. nummi 304. oppida 314. naues 640
Britannorum nomina 25
Britanni in expeditionibus cum Cymbris 33 Armoricani 56. magiæ deditı 170. primi Hiberniæ incolæ 646
Britannica herba 241
Britomarus 33
Britwcales 57
Brina quid Britannis & Gallis 302
Brundiſium 302
Brunſwici Duces 560
Brutus 4
Brutij 5
Buchananus 69
Buchinghamiæ Comites 295
Bulga 20
Burgundi in Britannia 58
Burgus quid 704
Burn quid 152
Burſa Mercatorum 326
Burthredus rex 426
Byne 372
Byrſa 419

C

Caer quid 137
Caius Caligula 37
Caligulæ expeditio in Oceanum 38
Calchantum ſiue *Coperas* 154
Calgacus Britannus 632
Camera ſtellata 112
Camera Hiberniæ 663
Campus cæleſtis 614
Campi lapidei 20
Cancellaria 114
Candaliæ Barones & Comites 592
Candetum 19
Cannole Coale 568
Caur quid 236
Cantabrigiæ Comites 381
Cantianorum virtus militaris, 237
Cantium Saxonibus traditum 238
Cantij Comites 262
Cantredum 499
Canes Britannici 193
Cannabis optima 146
Canuti χεῖα 191
Caſtella in Anglia 620
Carbo foſſilis 561,567
Carbonum arca 631
Caratacus rex 453,505
Carauſius 48,315
Carewi 336.224.658.

Carocium

Catocium vexillum 560
Cartiſmandua Regina 528
Catigerni ſepulchrum 245
Ceraſa 237
Cæruli Inſula 23
Cæſar 256,237
Cataractæ 556
Cateia 17
Caterua 17
Caſci 348
Caſſibellini oppidum 303
Caſſis aurea 414
Caſtra Conſtantia 712
Cauanaghi 658
Caurus 640
Cauſſa belli Romani 35
Cæcilia Neuilla 394
Cæciliorum ſedes 474
Centuriæ 102
Ceraſa in Britanniam tranſlata 237
Cerdicus Saxo 363
Cerdicij vadum 365
Cerne inſula 643
Ceruiſia potus 20
Ceſpites bituminoſi 578
Ceſtriæ Comites 470
Cetos 17
Chalcondylas 96
Chamberlanorum familia 289
Chare piſcis 588
Chaworthi 423
Chenerotes 31
Chenin quid 535
Chriſtiana religio prima in Northumbria 614
in Hibernia 647
Chryſtallus 429
Cimbri, & Cimmerij 8
Circius 18
Ciues 111
Ciuitas quid apud Cæſarem 310
Ciuium collegia 325
Ciuli 78
Claræ Comites 350
Clarentiæ Duces 351
Claudius in Britannia 38.334
Claudij triumphus 314
Clemens maximus 252
Coceus 18
Cnoberi vrbs 357
Cochleæ lapideæ 271.661
Coloniarum termini 338
Columbanus 648.698
Comb quid 143
Comites 106
Comes Northumbriæ à ſeditioſis interfectus 560
Comes littoris Saxonici 238
Comes de *Bridgewater* 161
Comius Atrebatenſis 203
Comitatus Palatinus 463.569.578
Comitatus Pontiui 292
Commodus 46
Commodi Imp. ſtatua 562
Concilium limitaneum 454
Concilium in partibus Boreal. 544
Connaghtiæ Domini 666
Conſtabularij Angliæ 479
Conſtable familia 551
Conſtans è monacho Cæſar 50
Conſtantius 50
Conſtantius ſpe nominis electus 200
Conſtantius Chlorus 48.541
Conſtantius & Helena 49
Conſtantinus 54.200
Conſtantinus Magnus 49.50.541
Corinus 17
Cornage 609
Cornelius Nepos 138
Cornovail in Armorica 118
Corn-wales 57
Cornwallia tota Forreſta 130
Cornwalliæ Comites & Duces 130
Coſſini 117
Cotes 439
Couinus 17
Crocum 341
Cumbriæ reges, præfecti & Comites 605.606
Cunobellinus, & eius nummi antiqui 333
Curciorum familia 157
Curia de *Arcubus* 115
Curmi portus 437
Cuthberti patrimonium 568
Cynegium Rom. in Britannia 393

D

Dæmones Crowlandici 409
Dani 82 eorum religio ibid.
Danica vaſtatio 83
Dani primum in Britanniam ingreſſi 136
Danes bloud 342
Danorum vexillum 143
Danegelt 83
Darbiæ Domini & Comites 430.581
Decimatio 217.543
Deorum fanum 548
Dermitius Murchardi 649
Deiri 529
Deſmoniæ Comites 654
Deucalidonij 62
Deuoniæ Comites 143
Dianæ templum 319
Diligentia ſingularis 251
Dinas quid Britannis 314
Diuitiarum contemptus 648
Diuona 16
Diuitiacus Celta Britanniæ præfuit 34
Domeſdey Booke 94
Domitianus 48
Dorſettiæ Comites & Marchiones 154
Draco in vexillis 228
Dracus miles 134
Druidæ 11.519.681
Druidarum lapides 519

Duffen

Duffen quid 264
Dunum quid 181
Duodecem-viri 95
Dux 105
Duſij 16
Duttoni 469

E

Earles 107
Ebba virgo 575
Eboracenſes Comites & Duces 560
Eccleſiaſtica fora 115
Eclipſes in Ariete 461
Edmundi regis martyrium 356
Edricus Saxo 482
Edwardus Confeſſor 84 & ſequentibus.
Edwardus primus 600 Prudens eius concilium 525
Edwardus tertius 219 Edwardus eius filius ibid.
Edwardi ſecundi cædes 271
Edwardus Randolphus 670
Egertoni 465
Elfleda, ſiue Ethelfleda 469
Electrum 702
Elizza Iapheri filius 33
Elizabeth Regina 240.187, &c.
Eoſter 79
Epigrammata Poetæ antiqui in Britan. 336
Epiſcopi 104.648
Epiſcopi ſubdola verſutia 270
Epiſcopi Dunelmenſes 577
Eporedia 17
Equites aurati 109
Equitum Garterij ord. Fundatores 211
Equi laudatiſſimi 509 Aſtuicones in Hibernia 648
Equites Eleemoſynarij 212
Equorum decurſus ſolennis 559
Equus inſigne Saxonum 78
Eraſmus Michael. 10
Eringium 120
Eſſedum 17
Eſſedaria pugna 29
Eſſedarij 29
Eſſexiæ Comites 343.672
Eſtangli 345
Ethelbertus Martyr 476
Ethelwerdus 75
Exoniæ Duces & Marchio 139
Exploratorum caſtra 609

F

Facultatum curia 115
Frix quid 532
Falcones 503
Faramuſius de Bolonia 159
Familia de Eſſex 330
Ferrum 224.446
Fiſburgenſes 623
Fitz-guarini 461.205
Fitz-herberti 267
Fitz-Tecæ 301
Fitz Williams 530
Flauia Cæſarienſis 99
Flandri in Wallia ſedes acceperunt 501
Flumina ſacra 464
Fluores 429
Fons lignum in ſaxa conuertens 53
Fons oſſiculorum 477
Fontes ſalutares 382
Fontes ſalſi 441
Fort del Or 653
Fora ſiue tribunalia Angliæ 111
Foſſæ limitaneæ 176.377.348.481
Franciſcus Drake 134
Franci è Batauia à Saxonibus expulſi 74
Franci Londini cæſi 315
Fremundus 431
Fretum Britannicum 254.706
Frideſwida 280
Fucus Marinus 712
Fumados 120
Funarius 50

G

Gagates 555
Galba 40
Galba Imp. 20
Galfr. Chaucer Poeta nobilis 279
Galgacus Britannus, vide Calgacus 633
Galli frutex 420
Gallienus 47
Galli è Scotia deturbati 628
Gallorum priſcorum & Britannorum ijdem mores 13
Gallouidiæ Domini 629
Garumna 20
Gauelkind 239
Generoſi 111
Germani in Hiſpania 66
Geſſatæ 16
Geſſi 16
Geſſa 17
Gigantes 341
Gigantum Chorea 661
Gilbertini. 412
Giraldorum familiæ origo 501
Giruij 378
Glamorganiæ vnde nomen 493
Glamorganiæ debellatio 494
Glamorganiæ Domini 496
Glanon Galliæ 563
Glaſtum 18.30.31
Glebarum combuſtio 518
Gliſcomarga 19
Gloceſtriæ Comites 275
Glycurrza 425
Godolphini 123
Gogmagog 133

Gemeri 8
Goodwini fraus 370
Goodwin Sands 706
Gothorum habitus 67
Gournaiorum familia 158
Grand Sergeanty Tenur 301
Grand Serjanties 149
Gratianus 52
Græci Britanniam adierunt 27
Græca verba in lingua Britannica 28
Greene geese 31
Greſleorum familia 426
Greuillorum familia 438
Guardianus quinque portuum 238
Guarthenion 481
Guenliana virago 498
Guerd 348
Guido Warwicenſis 437
Guith quid ſignificat 632
Guilielmus *Conqueſtor* 85
Guilielmus Dominus Haſtings 235
Guiniad piſcis 513
Guthrum, ſiue Gormo Danus 352
Gouia 19
Gypſum 406

H

Habitus idem Gothorum & Scotorum ſiluestrium 67
Hadrianus 4. Papa 312
Haleces 365.553
Halecum quæſtuoſa piſcatura 553
Halis work folke 569
Hamiltoni Comites Araniæ 630
Hannibal nunquam in Britannia 38
Hantoniæ Comites 203
Hakeds, ſiue Lucij 385
Haſtæ Lucullææ 41
Hell kettles 571
Helena Conſtantini M. mater 340
Helenæ via 513
Henricus 2. rex Angliæ 208
Henricus v. 488
Henricus vi. 216
Heus Deus 16
Herberti via 513
Herbertorum familia 505
Herwardus Anglus 410
Herculis promontorium 140
Hercules nunquam in Britannia 34.140
Hercules an Britanniam adierit 141
Herefordiæ Comites 479
Herthus Dea 79
Henrici primi filij ſubmerſi 711
Hertfordiæ Comites 309
Heteromallæ veſtes 709
Hibernia 642. nunquam Romanis ſubiecta 646. nunquam Romanæ Eccleſiæ feudalis 650
Hiberniæ commoda 646. diuiſio 652. corruptelæ 674
Hibernicorum mores 672
Higre 265
Hilda 554
Hiſpani in Hibernia deuicti 653
Holderneſſiç Comites 552
Hollandorum familia 582
Holmes quid ſignificat 680
Honor de *Aquila* 232
Hugo *Lacy* 663
Hume Domini 626
Humfredus dux Gloceſtriæ 350
Huntingdoniæ Comites 387
Huntley Comites 634
Huſcarles 443
Hypocauſtum Romanorum 524.439

I

Iacobus v 1. Rex Scotorum 628
Ida Rex 552
Ignis Brigidæ inextinctus 661
Imaus 515
Inborrow 627
Incolæ primi Britanniæ 4
Induciæ vbi perpetuç belli tempore 713
Inn Wen. 23
Innes of Court 320
Inſignia, Vide arma
Inſulæ ante diluuium 1
Inſula Caruli 23
Inſulæ fluctuantes 631
Inſulæ fortunatæ 700
Ioannes Curcy 157
Ioannes Hawkwood 319
Ioan. Baconthorp 368
Ioan. Lidgat 350
Ioan. Wickliff 399
Ioſephus Iſcanus 238
Iſatis 18
Iſis qui poſteà Tamiſis 274
Iſidis Plocamos 147
Icius portus 255
Iutæ 67
Iulius Cæſar 34.237
Iulius Agricola 44
Iulius Firmicus Chriſtianus 639
Iulianus 51. nobiliſſimus 201
Iuſtinianus Martyr 682
Iuſtitiarij Foreſtarum 214. itinerantes 204
Iuo Perſa Sanctus 384

K

Kernellare quid 586
Kildariæ Comites 661
Kneuetti 360

L

Laberius Durus 248
Laina 19
Lana optima 477
Lâcaſtriç Domini, Comites & Duces 588.589
Lands 26

Lapis

Lapis tituli 251
Lapides molares 524
Laubes 102
Laymer quid 462
Latomiæ 397
Latium 533
Leiceſtriæ Comites 403
Legiones 42
Legio v 1. Victrix 539
Legio 11. Auguſta 519
Legio x x. Victrix 465
Leolinus 481
Lenæ 16
Lepra in Anglia 403
Letania 57
Læti Galliæ populi 57
Leporarium 186
Leuiniæ Comites 630
Limitanei domini 453
Limitanei Velites 604
Limitum præfecti 612
Limitaneis ducibus cur agri aſſignati 608
Lincolniæ Comites 420
Lingua Britannorum 15.22
Linguæ Pictorum 61
Littora munita 596
Littora Saxonica 77
Littoris Saxonici Comites 238
Louthæ Comites 667
Londinum 313
Lucus & Lugdus, quid Britannis & Gallis priſcis 602
Lugdunum Galliæ 602
Lupi in Anglia extincti 512
Luſoriæ naues 617
Lutetia 603
Luteum 18.29
Lycanthropia morbus 657

M

Magni Dani monumentum 230
Magia Britannorum 31
Magus 359
Magnetes in Britannia 135
Magnus Rex Norregiæ 682
Maidulphus Scotus 177
Maior ſiue Prætor 325
Male-vicina turris 619
Malt 300
Manniæ Reges 686
Manubrium aureum 621
Marchiæ Comites 482.627
Marchiones 106
Marcus 54
Markhamorum familia 424
Mare Britannicum 639.706
Mare Britannicum vbi altiſſimum 714
Mare Glaciale 702
Mareſcalli Comites 504.633
Marius 603
Marga 19.406
Margaritæ 517.595
Marmor 474
Matildis vxor Henrici primi 196
Matildis Auguſta 208
Maximus Aug. 52
Maxima Cæſarienſis 99
Meanuari 128
Medcalforum familia 563
Menna 124
Mercij Aquilonares 430
Merciorum regnum 471
Mercatus die Dominico 232
Merſc-wari 261
Merlinus 499
Metallicorum politia 119
Milliarium Lapis 316
Militaris Cantianorum virtus 237
Milites Balnei 151
Mineruæ templum 170
Mohuni 125.156
Molineaux familia 581
Montes ædititiſſimi 512.582
Mons *ſe mouens* 478
Mons Badonicus 170
Montani duri, & aſperi 632
Monachi antiqui 563 Hibernici 647
Monomachia 268
Monarchia in Heptarchia 79
Morini 21
Mores Britannorum 13.28
Mortonium 712
Monumuthiæ Domini 488.580
Moſſes 386.578
Murenæ 448
Municipium 304.540
Municipalis iuris Collegia 320
Murus Lolij Vrbici 620
Murus 607

N

Natanleod Rex 189
Nauis Hieronis 33
Naualia caſtra Cæſaris 257
Nauigatio Britannorum 31
Neotus Sanctus 382
Nerua 44
Nero 39
Neſſe quid 578
Neuillorum familia 570
Neuſtria 95
Newborrow 149
New Forreſt 189
Niphates 515
Niuicollini 000
Nomades 613
Norfolciæ Comites & Duces 370
Normanni 85. Vnde appellati 95
Bigoti dicti 89
Normannia Angliæ adiuncta, & amiſſa 713
Normannica victoria 85
Normannorum bellica virtus 95

Northantoniæ Comites 397
Northumbriæ Reges, Duces & Comites 560
& 623
Nottinghamiæ Domini & Comites 425
Noruegi Hiberniam vaſtant 648
Nummi antiqui 495

O

O litera nominibus regulorum Hibernicorum præponitur 673
Obſidianus lapis 568
Oceanus Verginius 642
Occidui populi proceri 120
Ocra 124
Odium nouercale 118
Officina monetaria 318
Offæ foſſa 481
Ogygia 643.645
O Neale Hiberniæ regulus 671
Orwood 118
Ordo Equeſtris Periſcelidis 211
Oræ Maritimæ Auieni 714
Ordalium examinis genus 147
Origo familiæ Giraldorum in Hibernia 501
Ormondiæ Comites 657
Oſtidamnij 117
Oſtrea Rhutupina 253.339
Oſwaldus interfectus 461
Oſwaldi vexillum 417
Otho 40
Oues 293.389
Ouſtmanni qui Anglis *Eſterlings* 649
Oxoniæ Comites 289

P

Palladius 617
Parcus vide viuaria
Parlamentum 112
Patricius Hiberniæ Apoſtolus 617
Patricij Purgatorium 670
Paulus Catena 50
Peculiarium Curia 115
Pecunia appenſa & numerata 181
Pelagius Hæreſiarcha 464
Pelagiana hæreſis 54
Penbrochiæ Comites 503,649
Pempedula 12
Pen quid Britannis 392,581
Pennium 18
Percepier herba 172
Perſecutio in Britannia 48
Perotitum 19
Petrus Gaueſton 130,437
Peſtis grauiſſima 206
Pharus 259
Philippus Sidneius 242,455
Phocæ 216
Pictæ naues 61
Picti 73
Pingendi ratio 31
Pictorum mores 62. Nomen 63. Lingua 61

Pilchards 120
Perry Potus è pyris 440
Piſa è rupibus enata 354
Planarat 20
Plantæ ſalutares 610
Plumbum 165,429,521,561
Plumbum primum vnde in Græciam delatum 716
Plumbeæ laminæ inſcriptæ 166
Pomp. Mela emendatus 18
Portus Britannicus 253
Pons Londinenſis 315
Pons in quo greges ouium paſcuntur 219
Pontiuus Comitatus 292
Portgreuius 244
Powiſiæ Principes & Domini 511
Præbendæ hæreditario delatæ 459
Prædones Monachorum habitu 409
Prælium ad *Neuill Croſſe* 574. de Standardo pag. 559
Prælium Barnetenſe 308
Prælium ad *Towton* 535. ad *Flodden* 621
Prælium ad *Lewes* 230. apud *Battell*, ad *Sollomeſſ.* 605
Prælium apud *Shrewsbury* 460
Prærogatiua Regis 556
Praſutagus 346
Præpoſtera venus punita 669
Præfectura 316
Prærogatiuæ curia 115
Primas & Metropolitanus Angliæ 250
Prodigia 338
Prætentura. Vide Murum 631
Presbyteri coniugati 443
Principatus Ceſtriæ 471
Principes Walliæ 525
Priſcilianiſtæ 57. relegati 717
Probus 47
Protoforeſtarius 213
Pugna Haraldi & Guiliel. Conqueſtoris 231
Pupillorum & liberationum curia 113
Pugil regius 451
Puſiones virides 352
Putei in Cantio cur facti 247
Putei profundi 571
Pyramides 538
Pyrrocorax. 123

Q

Quadrigæ opus Ciceronis 35
Quendreda Regina 494

R

Radulphus Eſtangliæ præſes 347
Rates 460
Ratio Glebas comburendi 518
Regiones quomodo diuiduntur 97
Ratis 19
Reliquiæ ad memoriam occultatę 318
Religio Britannorum 11,32
Religio Chriſtiana in Britannia 45,49
Religio Chriſtiana in Northumbria 614. in Hibernia

Hibernia 647. in Vecta 709
Rex 105. hæres priuatorum 372
Res pannaria primum in Anglia 262
Requeſtarum Curia 115
Reſpublica Britannorum 13
Rheda 17
Rhodanus 20
Rhutupina oſtrea 253.339
Richardus Primus 209
Richardus tertius occiſus 399
Richardus de *la Wich* 441
Ripers 234
Rith quid Britannis & Gallis ſignificauit 372
Riuers Comites 390
Richmondiæ Comites & Duces 566
Robertus Curthoſæ Dux Normandiæ 424
Robertus Fitzhaimo 493
Rogerus Bachon 256
Romani in Britannia 34
Romanorum in Britannia opera 43
Romani è Britannia recedunt 55
Romanarũ mulierum impudicitia notata 633
Romanum iugum 42
Romeſcot 306
Rom. Reipub. occaſus 584
Roſa-munda, filia Walteri Dom. Clifford 280
Ruffe piſcis 364
Rufina Britanna 47
Rutlandiæ Comites 407

S

Sabulum viuum 585
Salis conficiendi noua ratio 585
Salinæ 441,368
Salmones 585,669
Salmonis ſaltus 506
Salopiæ Comites 462
Sampetra 257
Saltus, ſiue forreſtæ 213
Sariſburiæ Comites 183
Saturnus vbi incarceratus 702
Saxa antiqua 237
Saxa factitia 185
Saxones euocati 56
Saxones 72. à Sacis Aſiæ 73. in Hollandia 74. in Britanniam vocati 75. literas ab Hibernicis acceperunt 648
Saxones Angli, Iutæ gens vna 76
Saxonum dij 79. in Germ. remigratio 80. Heptarchia 100
Saxonum mores 68
Saxonica littora 77
Saxonicæ linguæ prælectiones 133
Saxonum inſulæ 703
Scaccarium 113
Scordium 378
Scoti 63
Scoti in Hyberniam 65. in Britanniam 68
Scotorum origo 64
Scotorum habitus 67
Scotia Archiepiſcopo Eboracenſi olim ſubiecta 342
Scouies 19
Scuruigraſſe. 241
Scutum honorarium in inſignibus Howardorum 371
Secretum locus iudicij 114
Senecæ in Britannia vſura 346
Segeberrus rex occiſus 202
Segontiaci 198
Scouenburgenſes 623
Sepulchra effoſſa 387
Sepulti in templo Paulino 319
Serpentes Saxei 172.554
Serui 226
Scythæ in Hiſpania 65
Seuerus Imp. 146,541
Sheales 613
Shirleorum familia 426
Shyres 103
Sicilia à ſecando dicta 706
Sigilla apud Anglos primum in vſu 332
Sigillum Comitum Palat. Dunelm. 569
Sigillum Guil. Conqueſtoris 93
Simon de *Monte-forti* 403,448
Sinapis 267
Smiris lapis, ſiue *Emerill* 712
Soldurij 20
Solum Barbaricum 620
Somerſetti Comites & Duces 175
Southantoniæ Comites 203
Specus ſubterranei 499
Specus *Elden* 430
S. Cuthberti patrimonium 568
Standardum 560
Stannum 119
Stannaria opera 119
Stannariorum Politia 119
Staffordiæ Comites & Barones 452
Statutum Walliæ 58
Staple 417
Steort quid 321
Stock fiſh 549
Stonheng 184
Stophę 424,491
Suffolciæ Comites & Duces 357
Striguliæ Comites 488
Suffraganeus Archiepiſcopi Cantuari. 257
Superbia humanitate deuicta 271
Surriæ Comites 223
Suſſexiæ Comites 234
Sybillæ oraculum 24
Synodus de ſacerdotum cælibatu 178
Syrtes 585

T

Tabula Peutegeriana 255
Tabula rotunda 195
Tacitus explicatus 40
Tacitus emendatus 529
Taſe quid 304
Tama & Iſis confluentes 287. & ſeq.
Tamiſis 209 274. quouſque maris æſtu augetur 220. quo loco Cæſar tranſmiſit 217

Tania

Tania 26
Taporus 50
Taranis 16
Taruus quid Britannis 636
Taxea 20
Templum Dianæ 319
Templarij 320
Termini Coloniarum 338
Terra aluminoſa 682
Teutates 26
Thani 108
Theodoſius 54
Thireos 17
Thor Deus, vnde Thurſday 82
Thomas Comes Lancaſtriæ 534
Tiberius 37
Tigris quid Perſis 437
Tithings 102
Titus 42
Torneamenta 195
Tor cob piſcis 516
Traianus 44
Traiectus breuiſſimus inter Galliam & Britanniam 254
Tres ſorores Hiberniæ 657
Triadum liber 33
Tribus Londini 325
Tribunalia 112
Triclinium Romanum 603
Triginta Tyranni 47
Trimarcia 27
Tripetia 19
Tritones & monſtra marina 354
Trophæa 122,538
True place for the Eaſt marches 615
Trutæ 253
Tubulus æreus 609
Tumuli honorarij 200. antiqui 342
Turkillus Danus 386
Tyranni Britanniæ 31
Turues 578

V

Vandali in Britannia 38,376
Valentia 99,52,608
Valentinianus 51
Vallum militare 376
Vallum 43.608
Vallis aurea 474
Varga 18
Vauaſores 109
Vectæ Rex 712
Vecturiones 62
Veneris thorax 259
Veſpaſianus 442,88
Vetonica 19
Viæ militares 43
Vice-Comites 99
Vſſkins 346
Vigorniæ Comites 445
Vinum 330
Vipſeii aquæ admirandæ 552
Vitellius 40
Vites in Britannia 48.265. cur vinum non ferunt 644
Vitrum 225
Vitrum herba 18 30
Vitrarij primi in Anglia 576
Viuarium in Anglia primum 279
Viuaria plura in Anglia quam in reliqua Europa ibid.
Vlpij Marcelli vigilantia 606
Vliſſes nunquam in Britannia 32
Vliſſis ara 32.632
Vltoniæ Comites 672
Vnci ferrei 454
Vnde portus in Cornwallia obſtructi 125
Vortigernus 481
Vraic 712
Vrſula 130
Vrſus Symbolum Comitum Warwici 439
Vſura Senecæ in Britannia 346
Vxellodunum Galliæ 125
Vxores ſacerdotibus in Anglia primùm interdictæ 334
Vxor Vſuraria 698

W

Wada Dux 555
Wallafridus 648
Wallengfordiæ Domini 206
Walli vnde dicti 57
Wallia in Comitatus diuiſa 103
Walliæ Principes 525
Walſh 128
Wanſdike 176
Wappentaches 102
Wardorum Curia 113
Warwici Comites 438
Weſtmorlandiæ Comites 594
White hart ſiluer 150
Wiccami Apophthegma 212
Wic quid Saxonibus 361
Wiccij 264.439
Wiccinga 82
Wiltoniæ Comites 187
Winefridus Germanorum Apoſtolus 137
Wintoniæ Comites 197
Worth quid Saxonibus ſignificat 450

X

X literam Britanni non habent 125

Y

Yeomen 111

Z

Zithum 20

FINIS.

by Googl